

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ВЛАДА

**НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ ЗА
ИНТЕГРАЦИЈУ У ЕВРОПСКУ УНИЈУ
(НПИ)**

Београд, јун 2008.

САДРЖАЈ

УВОД	9
А) Преглед односа између Србије и Европске уније	9
Б) Циљеви Националног програма интеграције	10
В) Методологија израде НПИ.....	12
Г) Праћење спровођења Националног програма интеграције.....	13
1. ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИЈУМИ	15
1.1. ДЕМОКРАТИЈА И ВЛАДАВИНА ПРАВА.....	15
1.1.1. Устав	15
1.1.2 Народна скупштина	15
1.1.3. Влада	18
1.1.4. Државна управа.....	20
1.1.5. Изборни систем.....	30
1.1.6. Систем правосуђа.....	35
1.1.7. Политика борбе против корупције.....	42
1.1.8. Реформа одбране.....	45
1.2. ЉУДСКА ПРАВА И ЗАШТИТА МАЊИНА.....	50
1.2.1 Поштовање међународних инструмената за заштиту људских права.....	50
1.2.2 Грађанска и политичка права	54
1.2.2.1 Грађанска права.....	54
1.2.2.2 Политичка права	60
1.2.3 Економска и социјална права	64
1.2.4. Права мањина, заштита мањина и културна права	68
1.3. РЕГИОНАЛНА САРАДЊА И МЕЂУНАРОДНЕ ОБАВЕЗЕ	76
1.3.1. Регионална сарадња.....	76
1.3.2. Међународне обавезе.....	87
2. ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИЈУМИ	91
2.1. ПОСТОЈАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНЕ ТРЖИШНЕ ЕКОНОМИЈЕ.....	91
2.1.1. Широки политички консензус о основама економске политике	91
2.1.2. Макроекономска стабилност	91
2.1.3. Цене и либерализација трговине	96
2.1.4. Способност финансијског сектора да усмери штедњу ка продуктивним инвестицијама	99
2.1.5. Власништво и реструктурирање предузећа	108
2.1.6. Одсуство значајних препрека при уласку и изласку из тржишта	109
2.1.7. Правни систем везан за економска питања	111
2.2. СПОСОБНОСТ СУОЧАВАЊА СА ПРИТИСКОМ КОНКУРЕНЦИЈЕ И СА ТРЖИШНИМ СИЛАМА УНУТАР ЕУ.....	113
2.2.1. Људски капитал.....	113
2.2.2. Физички капитал.....	121
2.2.3. Степен и темпо трговинске интеграције са ЕУ.....	133
2.2.4. Реструктурирање предузећа и значај малих и средњих предузећа.....	135
2.2.5. Утицај владине политике и законодавства на конкуренцију	139
2.2.6. Секторске реформе с циљем повећања продуктивности и конкуренције.....	150
3. СПОСОБНОСТ ПРЕУЗИМАЊА ОБАВЕЗА ИЗ ЧЛАНСТВА У ЕУ	156
3.1. СЛОБОДА КРЕТАЊА РОБА	156
3.1.1 Хоризонтална питања.....	156
3.1.1.1. Стандардизација.....	158
3.1.1.2 Акредитација	161

3.1.1.3. Оцењивање усаглашености.....	163
3.1.1.4. Метрологија.....	164
3.1.1.5. Надзор над тржиштем - безбедност производа.....	167
3.1.2 Директиве старог приступа.....	171
3.1.2.1. Моторна возила.....	171
3.1.2.2. Хемијски производи и детерџенти.....	173
3.1.2.3. Фармацеутски производи, медицински уређаји, медицински уређаји за активну имплантацију и <i>in vitro</i> медицински уређаји за дијагностику.....	184
3.1.2.4. Козметички производи и безбедност играчака.....	188
3.1.2.5. Стакло и дрво.....	190
3.1.2.6. Текстил.....	190
3.1.2.7. Обућа.....	191
3.1.2.8. Вештачка ђубрива.....	191
3.1.3. Директиве новог приступа.....	193
3.1.3.1. Нисконапонска електрична опрема.....	194
3.1.3.2. Једноставни судови под притиском.....	195
3.1.3.3. Безбедност играчака.....	195
3.1.3.4. Безбедност машина и играчака.....	195
3.1.3.5. Експлозивни за цивилну употребу и опрема и системи заштите у потенцијално експлозивним срединама.....	196
3.1.3.6. Лифтови.....	200
3.1.3.7. Опрема под притиском.....	201
3.1.3.8. Бојлери, плински уређаји и уређаји за хлађење.....	202
3.1.3.9. Радио и телекомуникацијска терминална опрема.....	203
3.1.3.10. Електромагнетска компатибилност.....	206
3.1.3.11. Бродови за рекреацију.....	207
3.1.3.12. Поморска опрема.....	208
3.1.3.13. Жичаре за превоз људи.....	209
3.1.3.14. Грађевински производи.....	209
3.1.3.15. Амбалажа и амбалажни отпад.....	211
3.1.4 Процедурална питања.....	220
3.2. СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РАДНИКА.....	222
3.2.1. Приступ тржишту рада.....	222
3.2.2. Координација система социјалне сигурности.....	224
3.3. ПРАВО ПОСЛОВНОГ НАСТАЊИВАЊА И СЛОБОДА ПРУЖАЊА УСЛУГА.....	228
3.3.1. Пословно настањивање.....	228
3.3.2 Слобода пружања прекограничних услуга.....	233
3.3.3. Поштанске услуге.....	238
3.3.4. Међусобно признавање професионалних квалификација.....	243
3.4. СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА.....	246
3.4.1. Режим кретања капитала и текућих плаћања.....	246
3.4.2. Платни систем.....	250
3.4.3 Спречавање прања новца.....	251
3.5. ЈАВНЕ НАБАВКЕ.....	254
3.6. ПРАВО ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА.....	262
3.6.1 Право привредних друштава.....	262
3.6.2 Рачуноводство и ревизија.....	267
3.7. ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ.....	271
3.7.1. Ауторско право и сродна права.....	271
3.7.2. Право индустријске својине.....	273

3.7.3. Спровођење права интелектуалне својине	278
3.8. ПОЛИТИКА КОНКУРЕНЦИЈЕ	284
3.9. ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ	294
3.9.1. Банкарство	294
3.9.2. Осигурање.....	302
3.9.3. Тржиште капитала	307
3.9.4. Добровољни пензијски фондови	313
3.10. ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО И МЕДИЈИ.....	318
3.10.1 Телекомуникације и информациона технологија	318
3.10.2. Информационо друштво	320
3.11. ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ.....	333
3.11.1. Пољопривреда	333
3.11.2. Рурални развој.....	337
3.12 БЕЗБЕДНОСТ ХРАНЕ, ВЕТЕРИНАРСКА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА.....	343
3.12.1. Безбедност хране и контрола	343
3.12.2. Здравље биља	346
3.12.3. Семе и садни материјал.....	353
3.12.4. Ветеринарска политика	365
3.13. РИБАРСТВО	374
3.14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА	379
3.14.1. Копнени транспорт	379
3.14.1.1. Друмски транспорт	379
3.14.1.2. Железнички транспорт	385
3.14.1.3. Интермодални (комбиновани) транспорт.....	388
3.14.2. Водни саобраћај	390
3.14.3. Ваздушни транспорт.....	395
3.15. ЕНЕРГЕТИКА	400
3.15.1. Енергетско тржиште и сигурност снабдевања.....	400
3.15.2 Енергетска ефикасност.....	411
3.15.3. Нуклеарна сигурност и заштита од зрачења	416
3.16. ОПОРЕЗИВАЊЕ.....	425
3.17. ЕКОНОМСКА И МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА.....	444
3.17.1 Опште смернице.....	444
3.17.2. Монетарна политика.....	444
3.17.3. Економска политика	451
3.18. СТАТИСТИКА.....	456
Законски оквир.....	456
3.18.1. Демографско-социјалне статистике	457
3.18.2. Статистички подаци о животној средини.....	458
3.18.3 Макроекономска статистика	459
3.18.4. Пословна статистика	461
3.18.5. Монетарна, финансијска, трговинска статистика и стастика биланса плаћања ...	463
3.18.6 Пољопривредна статистика	465
3.18.7. Регистри	466
3.18.8. Класификације.....	467
3.18.9. Дисеминација	468
3.18.10. Информациона-комуникациона технологија	469
3.19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	472
3.19.1. Радно законодавство.....	472
3.19.2. Безбедност и здравље на раду.....	477

3.19.3. Социјални дијалог.....	480
3.19.4. Запошљавање и Европски социјални фонд.....	483
3.19.5. Социјална укљученост	491
3.19.6. Социјално осигурање.....	501
3.19.7. Спречавање дискриминације и једнаке могућности	507
3.19.8. Сарадња у области социјалне политике и запошљавања.....	514
3.20. ПРЕДУЗЕТНИЧКА И ИНДУСТРИЈСКА ПОЛИТИКА	517
3.20.1 Индустриска стратегија.....	517
3.20.2. Приватизација и реструктурирање.....	520
3.20.3 Пословно окружење.....	522
3.20.4. Политика малих и средњих предузећа.....	524
3.21. ТРАНС-ЕВРОПСКЕ МРЕЖЕ	530
3.21.1. Трансевропске транспотне мреже.....	530
3.21.2. Трансевропске енергетске мреже.....	533
3.22. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА СТРУКТУРНИХ ИНСТРУМЕНАТА	540
3.23. САРАДЊА У ОБЛАСТИ ПРАВОСУЂА И ОСНОВНИХ ПРАВА	557
3.23.1. Судски систем	557
3.23.2. Политика борбе против корупције.....	568
3.23.3. Основна права	572
3.24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ	576
3.24.1. СПОЉНЕ ГРАНИЦЕ.....	576
3.24.2. КОНТРОЛА МИГРАЦИЈА.....	580
3.24.3. ВИЗНА ПОЛИТИКА	584
3.24.4. АЗИЛ	587
3.24.5. ПОЛИЦИЈСКА САРАДЊА И БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА	588
3.24.6. БОРБА ПРОТИВ ТЕРОРИЗМА	597
3.24.7. САРАДЊА НА ПОЉУ БОРБЕ ПРОТИВ ДРОГА.....	598
3.24.8. ЦАРИНСКА САРАДЊА.....	600
3.24.9. СУДСКА САРАДЊА У КРИВИЧНИМ И ГРАЂАНСКИМ СТВАРИМА	603
3.25. НАУКА И ИСТРАЖИВАЊЕ	606
3.26. ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА	610
3.26.1. Образовање	610
3.26.2. Омладина	616
3.26.3. Култура	621
3.27. ЖИВОТНА СРЕДИНА.....	627
Стање.....	627
3.27.1. Хоризонтално законодавство.....	628
3.27.2. Квалитет ваздуха и климатске промене.....	634
3.27.3. Управљање отпадом	642
3.27.4 Заштита и управљање водама	647
3.27.5 Заштита природе	660
3.27.6. Контрола индустријског загађења и управљање ризиком	667
3.27.7. Генетички модификовани организми (ГМО).....	672
3.27.8 Хемикалије	674
3.27.9. Заштита од буке	680
3.27.10. Шумарство.....	683
3.27.11. Цивилна заштита односно заштита и спасавање	685
3.28. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА И ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА	687
3.28.1. Заштита потрошача.....	687

3.28.2. Заштита здравља	693
3.29. ЦАРИНСКА УНИЈА	700
3.30. ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ СА ИНОСТРАНСТВОМ	709
3.31. СПОЉНА, БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	716
3.31.1. Политички дијалог	716
3.31.2. Сарадња са међународним организацијама.....	717
3.31.3. Контрола наоружања	723
3.31.4. Спровођење рестриктивних мера и економских санкција.....	729
3.31.5. Борба против тероризма	731
3.31.6. Европска безбедносна и одбрамбена политика (ЕБОП)	731
3.32. ФИНАНСИЈСКА КОНТРОЛА.....	738
3.32.1. Спољна (државна) ревизија	738
3.32.2. Унутрашња ревизија.....	743
3.32.3. Јавна унутрашња финансијска контрола (ЈУФК – PIFC).....	745
3.33. ФИНАНСИЈСКЕ И БУЏЕТСКЕ ОДРЕДБЕ.....	748
4. АДМИНИСТРАТИВНИ И ПРАВОСУДНИ КАПАЦИТЕТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРАВНИХ ТЕКОВИНА ЕУ (ACQUIS COMMUNAUTAIRE)	754
4.1. АДМИНИСТРАТИВНИ КАПАЦИТЕТИ	754
4.2. ПРАВОСУДНИ КАПАЦИТЕТИ.....	763
5. НАЦИОНАЛНА ВЕРЗИЈА ПРАВНИХ ТЕКОВИНА ЕУ	780
6. ОПШТА ФИНАНСИЈСКА ПРОЦЕНА РЕФОРМИ.....	786
АНЕКС	788

СКРАЋЕНИЦЕ

Скраћеница институције	Назив институције
МСП	Министарство спољних послова
МО	Министарство одбране
МУП	Министарство унутрашњих послова
МФ	Министарство финансија
МП	Министарство правде
МДУЛС	Министарство за државну управу и локалну самоуправу
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
МЕРР	Министарство економије и регионалног развоја
МРЕ	Министарство рударства и енергетике
МИ	Министарство за инфраструктуру
МТИД	Министарство за телекомуникације и информатичко друштво
МТУ	Министарство трговине и услуга
МРСП	Министарство рада и социјалне политике
МН	Министарство науке
МЗЖС	Министарство заштите животне средине
МПРО	Министарство просвете
МОС	Министарство омладине и спорта
МК	Министарство културе
МЗ	Министарство здравља
МВ	Министарство вера
МДУЛС	Министарство за дијаспору
МКМ	Министарство за Косово и Метохију
ИСС	Институт за стандардизацију Србије
АТС	Акредитационо тело Србије
ДМДМ	Дирекција за мере и драгоцене метале
РСЗ	Републички секретаријат за законодавство
КЕИ	Канцеларије за европске интеграције
НСЗ	Националне службе за запошљавање
АРМСП	Агенција за развој малих и средњих предузећа
АСУПИ	Агенција за страна улагања и промоцију извоза
РГЗ	Републички геодетски завод
НБС	Народна банка Србије
АП	Агенција за приватизацију
ДИРС	Дирекција за имовину Републике Србије
УЗЈН	Управа за јавне набавке
КЗПП	Комисија за заштиту права понуђача
ДРИ	Државна ревизорска институција
КХОВ	Комисија за хартије од вредности
АПР	Агенција за привредне регистре
КЗЗК	Комисија за заштиту конкуренције
КЗКДП	Комисије за контролу државне помоћи
АОД	Агенција за осигурање депозита
РРА	Републичка радиодифуна агенција

ЗЗИ	Завод за информатику
АЗТ	Агенција за телекомуникације
ДЗУПП	Дирекција за унутрашње пловне путеве ПЛОВПУТ
ДЗЖ	Дирекција за железницу
ДЗЦВ	Директорат за цивилно ваздухопловство
АЗЕ	Агенције за енергетику
АЗР	Агенција за рударство
РЗЗР	Републички завод за развој
РЗС	Републички завод за статистику
СРРРКИ	Савет за регионални развој и регионалне капиталне инвестиције
СЉМП	Служба за људска и мањинска права
АЗЛП	Агенција за заштиту личних података
АБПК	Агенције за борбу против корупције
ФЗЖС	Фонд за заштиту животне средине
АЗЖС	Агенција за заштиту животне средине
ЗЗП	Завод за заштиту природе
ЗИС	Завод за интелектуалну својину
БДП	Бруто друштвени производ
ПЕП	Приоритет из Европског партнерства

УВОД

А) Преглед односа између Србије и Европске уније

Србија, као једна од Република Савезне Републике Југославије, постала је део Процеса стабилизације и придруживања (ПСП) новембра 2000. године. Од 2001. године постале су јој доступне све мере и инструменти овог процеса, али је одлука о отварању преговора за закључивање Споразума о стабилизацији и придруживању (у даљем тексту ССП) донета тек априла 2005. године, након прихватања принципа „двоструког колосека“ за преговоре са државном заједницом Србија и Црна Гора. Преговори су званично отворени 10. октобра, а прва званична рунда је одржана 7. новембра 2005. године. Маја месеца 2006. године преговори о ССП су заустављени одлуком Европске комисије, да би били обновљени 10. јуна 2007. године и успешно окончани парафирањем Споразума о стабилизацији и придруживању 7. новембра 2007. године. Споразум је потписан 29. априла 2008. године на састанку Савета за опште послове и спољне односе ЕУ у Луксембургу. Почетак примене Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима очекује се од 1. јула 2008. године, уз испуњавања услова дефинисаног закључком Савета за опште и спољне послове ЕУ од 29. априла 2008. године.

Паралелно са преговорима о овом Споразуму, текао је процес европске интеграције Републике Србије. Народна Скупштина Републике Србије (Скупштина Србије) је новембра 2004. године усвојила Резолуцију о европској будућности Србије којом се истиче да је стратешко опредељење Србије чланство у Европској унији. Влада Републике Србије је јуна 2005. године усвојила Националну стратегију Србије за приступање Европској унији, као кровни документ читавог процеса европске интеграције. Ова Стратегија је предвидела активности које Република Србија треба да предузме у свим секторима свога друштва, политике и права како би до 2012. године била спремна да преузме обавезе које проистичу из чланства у Европској унији.

Од 2004. године Република Србија сачињава годишње Акционе планове за спровођење Европског партнерства. Иако без правне обавезе, Република Србија је од 2004. године започела са процесом хармонизације свога националног права са комунитарним правним правилима, и сваке године је усвајала свој Акциони план за хармонизацију. Такође, од 2006. године редовно се израђује и Акциони план изградње капацитета за процес европске интеграције Србије, којим се предвиђају административни и институционални капацитети неопходни за спровођење хармонизованих закона и остваривање других приоритета у процесу европске интеграције Србије.

Потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању Србија улази у нову фазу односа са Европском унијом. По први пут, односи са Европском унијом се заснивају на уговорној бази, а Србија постаје држава придружена Европској унији. Потписивањем ССП Србија се обавезује на постепено усклађивање законодавства са правним тековинама Европских заједница (*acquis communautaire*, у даљем тексту: „АС“), као и на његову доследну примену. Тако према члану 72. ССП, Србија је у обавези да у договору са Европском комисијом, припреми посебан Програм за спровођење обавеза из ССП. Усклађивање законодавства и спровођење закона из тог програма ће бити строго праћени од стране ЕУ.

Спровођење ССП почиње са његовим потписивањем и ступањем на снагу Прелазног споразума, у планираним транзиционим роковима који нису дужи од шест година за отварање тржишта и пуно спровођење споразума. Добијање статуса државе кандидата зависи од оцене Европске комисије о спремности Србије да отпочне преговоре о чланству у ЕУ. Имајући у виду релативно кашњење Србије у процесу европске интеграције, неопходно је системски осмислити даље кораке Србије према ЕУ. Спровођење ССП и преговори о приступању ЕУ, иако засновани на различитим правним основама, у суштини подразумевају исте напоре – усклађивање законодавства са АС, које су детаљно описани у овом документу, Националном програму за интеграцију.

Б) Циљеви Националног програма интеграције

Како би припремили државу, а нарочито администрацију за нове изазове и обавезе у процесу приступања ЕУ, и испунили захтеве који проистичу из ССП, Србији је било неопходно да припреми свеобухватни документ, који ће интегрисати већ постојеће и којим ће се омогућити планирање и праћење свих Владиних активности у процесу приступања ЕУ, као и њихова ефикасна координација. Уобичајено је да то буде документ под називом Национални програм за усвајање АС (*National Programme for the adoption of the Acquis - NPAA*) који имају све државе кандидати за чланство у ЕУ. Он дефинише развојне и стратешке циљеве, одговарајуће политике, реформе и мере потребне за реализацију ових циљева; утврђује детаљни план усклађивања законодавства и изградње институционалних капацитета и дефинише људске и буџетске ресурсе, као и остале фондове потребне за спровођење планираних задатака.

Будући да Србија још нема статус кандидата за чланство у ЕУ, али да несумњиво, према оцени Европске комисије, поседује капацитете за убрзање процеса европске интеграције, у циљу демонстрације стварних административних способности сачињен је документ са таквом садржином и сврхом, али са називом **Национални програм за интеграцију Србије у ЕУ** (Национални програм за интеграцију, у даљем тексту НПИ). НПИ треба да постане један од кључних докумената Владе у годинама које следе. Он ће служити не само као средство координације реформи на путу ка ЕУ и основа за израду годишњих планова рада Владе, већ и као транспарентна и добро припремљена информација о планираним реформама, намењена Европској комисији и државама чланицама ЕУ са једне, и српском друштву са друге стране. Након добијања статуса кандидата, НПИ ће прерасти у НПАА.

НПИ утврђује не само обавезе које се тичу преношења АС у домаћи правни поредак, већ и задатке који се морају спроводити како би се испунили политички и економски критеријуми приступања (критеријуми из Копенхагена и Мадрида). Нарочита пажња је посвећена административним капацитетима и буџетским ресурсима који су потребни да би се пренеле одредбе АС у домаће законодавство и доследно спровеле планиране реформе, с обзиром да ће кључна ствар наредних фаза односа Србије са ЕУ бити спровођење преузетих обавеза. НПИ мења неколико других докумената који су припремљени током претходних фаза односа Србија и ЕУ, који постају његов саставни део: Акциони план за спровођење приоритета из Европског партнерства (август 2007), Акциони план за јачање административних капацитета (децембар 2006) и Акциони план за усклађивање законодавства Републике Србије са прописима ЕУ (јул 2007), као и Акциони план спровођења ССП.

С обзиром да НПИ представља детаљну слику реформи и активности које ће се реализовати наредних година, он је уједно и информација привредном сектору у планирању њихових будућих активности. НПИ омогућава општој јавности да разуме и прати процес придруживања. Као такав, он представља драгоцено средство промовисања отворености рада Владе.

НПИ дефинише развојне и стратешке циљеве и, са друге стране, политике, реформе и мере потребне за реализацију тих циљева. Он такође утврђује детаљан план, временски оквир и приоритете усвајања законодавства и одређује органе одговорне за његову припрему.

Комплетна реализација циљева из НПИ предвиђено је да се оконча 2012 године, када би Србија требало да буде технички спремна да преузме све обавезе које проистичу из чланства у ЕУ.

НПИ је документ Владе Србије. Он ће бити поднет Народној скупштини на упознавање, с обзиром да се Скупштина мора редовно информисати о целом процесу. Законодавни део НПИ ће бити од изузетног значаја за план рада Скупштине, имајући у виду да Скупштина, као законодавни орган, мора да прати распоред усвајања закона утврђен у НПИ.

Структура и методологија израде Националног програма за интеграцију Србије у ЕУ
Национални програм за интеграцију Србије рађен је на основу искустава земаља које су пролазиле кроз исте фазе интеграције. Програмом је обухваћен период од 1. јануара 2008. године до 31. децембра 2012. године. Све активности у области хармонизације са правом ЕУ, као и успостављање и јачање институција за примену таквог законодавства су подељене у краткорочне активности (у прве две године) и средњерочне активности (период 3 до 5 година).

Структуру НПИ чине шест основних поглавља:

1. Политички критеријуми
2. Економски критеријуми
3. Способност преузимања обавеза које доноси чланство
4. Административни и правосудни капацитети
5. Припрема националне верзије Acquis-a
6. Финансијске потребе и буџетска средства

Овај документ чини комбинација текстуалног дела и пратећих табела, са посебним нагласком на текстуалном делу. Детаљне табеле о усклађивању законодавства, институционалним структурама и њиховим капацитетима, средствима из домаћег буџета и онима која долазе из стране помоћи, чине саставни део НПИ, јер омогућавају бољи и лакши преглед, као и лакше праћење планираних и спроведених активности. Базе података, које подржавају НПИ, треба да обезбеде јасну везу између АС и домаћег правног поретка (тренутног и планираног), како би се створила јасна слика како и којим домаћим правним актима ће се свако поглавље АС преносити у домаћи правни систем. Наиме, ово је један од основних захтева који ће, Европска комисија у смислу члана 72. ССП, ставити пред Србију.

Прво поглавље – Политички критеријуми одговара поглављу у Годишњем извештају Европске комисије о напретку Србије („*SAP Annual Progress Report*“), тј. посвећено је стабилности институција које гарантују демократију, владавину права, људска права и поштовање и заштиту мањина.

Друго поглавље – Економски критеријуми, односи се на успостављање и/или унапређење функционалне тржишне економије, а нарочито на капацитете привреде да се избори са притиском конкуренције који постоји у ЕУ. У великој мери се ово поглавље позива и на предвиђене реформе законодавства.

Треће поглавље – Способност преузимања обавеза које доноси чланство, је централно поглавље НПИ. Чине га 35 потпоглавља која одговарају преговарачким поглављима АС. Свако потпоглавље структурирано је тако да пружи:

- Општу оцену тренутног стања (који правни акт регулише конкретну област, степен усклађености са АС или политиком ЕУ у тој области, институција одговорна за спровођење и њени капацитети);
- Законодавни део (објашњење са којим делом АС ће бити усклађен нови или измењени и допуњени акт, ко је надлежан за израду тог акта и планирани датум/квартал године за усвајање у кратком (до 2 године) и средњем (3-5 година) року);
- Институционални део (објашњава потребе за реорганизацијом постојећих или оснивањем нових институција, потребе за запошљавањем и обуком у тим институцијама у кратком (до 2 године) и средњем (3-5 година) року);
- Буџетски део (објашњава трошкове предвиђених реформи, као што су плате за новозапослене, трошкови за нове просторије, трошкови обуке, плаћање стручњака, инвестиције као што је изградња аутопута, уколико су оне у складу са саобраћајном политиком ЕУ, итд);
- Фондови стране помоћи (објашњава врсту и износ стране помоћи и могућу обавезу кофинансирања из државног буџета).

Четврто поглавље - Административни и правосудни капацитети – чине два потпоглавља:

- Преглед реформе јавне управе - објашњава основне законодавне акте који се односе на државну администрацију и тренутно стање администрације, даје преглед нових правних аката, преглед политика и стратегија за побољшање административних капацитета), дефинише стратегије обуке и планове за унапређење знања о новом правном поретку и преглед предвиђеног запошљавања и оснивања нових институција (који је у ствари сажетак података из поглавља треће главе);
- Преглед реформи правосуђа - дефинише стратегију обуке и планова за унапређење знања о новом домаћем правном поретку и АС у оквиру судске власти. Ово је изузетно битан део целокупног подизања домаћих капацитета за примену права, будући да након приступања ЕУ, право ЕУ постаје домаће право за судове у Србији, који постају дужни и овлашћени да то право директно примењују.

Пето поглавље - Припрема националне верзије АС, утврђује да је обавеза Србије до њеног ступања у чланство ЕУ не само да обезбеди превод око 100.000 страна Службеног листа Европских заједница које, такође, треба стручно и правно ревидирати, као и стварање домаћег речника термина који проистичу из правног система ЕУ, већ и да усклађене домаће правне прописе преведе на један од званичних језика Европске уније. До распада државне заједнице Србија и Црна Гора (у даљем тексту ДЗ) превођење АС је било у надлежности ДЗ. Финансирано из пројекта CARDS 2005. године су преведени одређени делови АС складу са тадашњим приоритетима ресорних министарстава Црне Горе и Србије. Потребно је извршити систематизацију преведеног и почети са планским превођењем АС у складу са потребама српске администрације. Пожељно је преиспитати и могућност регионалне сарадње у циљу смањења трошкова превођења и оптерећења људи.

Шесто поглавље - Финансијске потребе и буџетска средства, садржи закључке претходних поглавља и састоји се од два потпоглавља:

- Буџет Републике Србије (даје буџетске позиције или сврхе уколико не постоји експлицитна буџетска позиција за сваку целину и/или поглавље),
- Фондови стране помоћи (објашњава врсту и износ стране помоћи и могућу обавезу кофинансирања из државног буџета за сваку целину и/или поглавље).

В) Методологија израде НПИ

У току припреме документа, слично такозваном *screening* процесу, ресорна министарства и стручне службе Владе Србије су проучила одредбе АС, и то тако што су га читали на једном од званичних језика Европске уније. Комплетно превођење на српски језик још увек није могуће, јер не постоји свеобухватна термиолошка база нити преводилачки капацитети да се тај посао спроведе у разумном року, тако да би превођење у овој фази, и само кључних прописа по појединим потпоглављима, резултирало погрешним преношењем АС у домаћи правни поредак. Након тога, надлежни органи државне управе су морали да дају одговоре на питања о законодавним, економским, институционалним, административним итд, ефектима усклађивања са АС за Србију у предвиђеном, добро осмишљеном формату.

Кључну улогу у припреми НПИ имале су подгрупе Стручне групе за припрему и преговоре о приступању Србије Европској унији (ПСТ), које су формиране током децембра 2007. године. Њихов задатак је био да усагласе надлежност свих ресорних министарстава и стручних служби Владе за сваки део АС, а затим и да припремају скрининг, координирају процес усклађивања законодавства и координирају припрему израде кључних докумената везаних за процес приступања Србије ЕУ.

Припрема израде документа отпочела је обуком коју је Канцеларија за европске интеграције (у даљем тексту Канцеларија) организовала за представнике свих министарстава и других владиних институција. Тако су представљене детаљне инструкције за писање документа и

начин на који остале институције извештавају Канцеларију. За укључене институције обезбеђени су дискови са комплетним АС, обрасцима и распоредом “власништва” АС према надлежностима органа државне управе.

Након тога, министарства су усклађивала текст и табеле за свако потпоглавље НПИ у подгрупама Стручне групе, а затим и припремиле текстуални део документа.

Како је НПИ један од кључних докумената за државе потенцијалне кандидате, неопходно је да се на његово припремање гледа као на један од најважнијих приоритета Владе и министарстава, као и да је довољно особља и других средстава (ИТ подршка, неопходна материјална средства) посвећено припреми овог документа. Тим пре, имајући у виду да је НПИ у практичном смислу и припрема за попуњавање тзв. *Упитника* Европске комисије о условима за стицање статуса државе кандидата, као и будуће преговарачке позиције за преговоре о приступању Србије ЕУ.

Конечно, Национални програм за интеграцију је „живи” документ. Он ће бити ревидиран сваке године, узимајући у обзир коментаре Европске комисије, константну доградњу АС на нивоу ЕУ као и унапређено знање и снажење свести о значају реформи у оквиру процеса европске интеграције Србије. Ревизија ће се вршити од јануара до априла сваке године, након добијања Годишњег извештаја Европске комисије у новембру претходне године.

Г) Праћење спровођења Националног програма интеграције

Спровођење Националног програма интеграције на првом месту захтева постојање административних и финансијских капацитета Републике Србије. Према НПИ, административни ресурси неопходни за његову пуну примену у 2012. години се морају повећати за 3737 извршилаца (у односу на 7200 у 2007. години), како би достигли број од 10937 извршилаца неопходних за преузимање свих обавеза које проистичу из чланства ЕУ. Овај број не подразумева ново запошљавање, а тиме ни ново оптерећење за буџет Републике Србије, пошто ће нагласак приликом обезбеђивања овог броја извршилаца бити на преквалификацији постојећих административних капацитета. Тиме се одговара на потребу рационализације постојећег административног апарата и истовремену неопходност његове професионализације.

На основу одлуке Владе Србије од 6. децембра 2007. године започела је израда НПИ. Након одлуке о усвајању текста Националног програма за интеграцију Србије, Влада Србије ће усвојити одлуку да ће спровођење НПИ бити један од главних политичких приоритета и да ће се његова реализација пратити редовно, најмање свака три месеца. Тиме ће се показати јасна оријентација државе ка европској интеграцији и доказати постојећи административни капацитети за преузимање обавеза држава које су својствене државама кандидатима за чланство у ЕУ.

Имплементација НПИ ће бити праћена и кроз састанке Унапређеног сталног дијалога и кроз рад Привременог одбора и пододбора Савета за стабилизацију и придруживање који ће почети да функционишу након ступања на снагу Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима, који је саставни део Споразума о стабилизацији и придруживању. Један од видова праћења спровођења НПИ биће и годишњи извештаји о напретку које сачињава Европска комисија, али ће се напредак моћи пратити и у извештајима о Србији које усваја Европски парламент, као и кроз извештаје других институција ЕУ.

Сваких шест месеци од усвајања НПИ Влада Србије ће извештавати Скупштину Србије о примени овог програма. Такође, у оквиру Канцеларије за европске интеграције је успостављена електронска база података која ће представљати основу за праћење примене остваривања свих активности које су предвиђене у примени НПИ, како са становишта рокова, тако и у односу на њихову садржину. Ова база података пружа преглед до које су фазе надлежни органи стигли у остваривању свих обавеза које су планирали, а то ће омогућити Влади Србије да на време реагује и обезбеди доследно спровођење Националног програма за интеграцију. Такође, база података ће омогућити и увид у статистику колики је број закона, подзаконских аката и правилника потребан

како би у домаће законодавство у потпуности био унет целокупан садржај комунитарних правних правила.

Заправо, у спровођењу и праћењу спровођења НПИ неходно је да се укључе и пруже своју помоћ, поред министарстава и тела у Влади Србије и сви остали делови друштва: како Скупштина Србије, експертска јавност и организације цивилног друштва. Такође, у његовом спровођењу се очекује и стручна и финансијска помоћ органа и тела Европске уније, али и њених држава чланица.

1. ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИЈУМИ

1.1. ДЕМОКРАТИЈА И ВЛАДАВИНА ПРАВА

1.1.1. Устав

Народна скупштина Републике Србије на седници одржаној 08. новембра 2006. године донела је Одлуку о проглашењу Устава Републике Србије («Службени гласник РС», број 98/06). Народна скупштина Републике Србије донела је Уставни закон о спровођењу Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/2006) на седници одржаној 10. новембра 2006. године.

У поступку усклађивања правног система са новим Уставом Републике Србије и Уставним законом за спровођење Устава Републике Србије донети су, крајем 2007. године, Закон о председнику Републике („Службени гласник РС”, број 111/07) и Закон о избору председника Републике („Службени гласник РС”, број 111/07).

1.1.2 Народна скупштина

Народна скупштина Републике Србије је највиши законодавни орган у Републици Србији. Састоји се од 250 посланика, који се по Уставу бирају на слободним и тајним изборима на мандат од четири године. Након парламентарних избора одржаних 11. маја 2008. године, очекује се конституисање новог сазива Народне скупштине Републике Србије (НСРС). У нови сазив НСРС изабрано је 250 народних посланика из осам странака или коалиција.

Народна скупштина Републике Србије усвојила је 14. октобра 2004. године Резолуцију о придруживању Европској унији. Резолуција садржи смернице за рад законодавне и извршне власти Републике Србије с циљем достизања критеријума из Копенхагена. На основу ове Резолуције Влада Србије је обавеза да редовно информисе Народну скупштину о питањима везаним за напредак у процесу европске интеграције. У Резолуцији се изражава потпуна сагласност о ступању у чланство Европске уније као највишем и неоспорном политичком приоритету, као и спремност за даље ангажовање на испуњавању политичких услова за остваривање овог циља. Резолуција наглашава потребу да се правди приведу сва лица осумњичена за злочине почињене током оружаних сукоба у периоду од 1991. до 2000. године на територији бивше СФРЈ. У овом документу се наглашава потпуна сагласност о даљем унапређивању добросуседских односа и свих других видова регионалне сарадње и регионалних иницијатива, као и обавеза Народне скупштине да приоритет буде рад на усклађивању домаћег законодавства са правним тековинама Европске уније, а захтева се и увођење посебних процедура за побољшање ефикасности тог процеса.

Организација и рад Народне скупштине Републике Србије, као и начин остваривања права и дужности народних посланика регулисани су Пословником Народне Скупштине Републике Србије (Службени гласник Републике Србије, 53/05), који је у примени од 28. јуна 2005. године.

Пословником су уређена питања конституисања и распуштања Народне скупштине, положај и овлашћења њеног председника, потпредседника и секретара, посланичких група, одређена надлежност и састав Одбора и других тела Скупштине. Такође, утврђује се и процедура рада на седницама Скупштине, начин одлучивања, као и поступци за доношење закона и других аката. У Пословнику се утврђује и имунитет народних посланика, њихова права и дужност, јавност рада, поступак за избор и разрешење функционера које бира Народна скупштина. Даље, Пословник уређује и однос Народне скупштине са председником Републике, Владом и Уставним судом, и дефинише обим надлежности служби Скупштине. Утврђује се и рад Народне скупштине за време ратног стања, непосредне ратне опасности и ванредног стања.

Према Пословнику Народне скупштине право и дужност представљања Владе у Народној скупштини, приликом разматрања свих питања из њене надлежности, има председник Владе.

Влада одређује чланове Владе који је представљају по поједином питању које је на дневном реду седнице Народне скупштине, односно на седници њеног одбора. Ради давања стручних и других објашњења, на седници одбора Народне скупштине, Влада може одредити своје поверенике. Ради остваривања права и дужности Владе у Народној скупштини, Народна скупштина и њени одбори обавештавају Владу и надлежна министарства о својим седницама и о питањима која се разматрају на тим седницама.

За разматрање и претресање питања из надлежности Народне скупштине, предлагање аката, као и питања вођења политике, извршавања закона, других прописа и општих аката од стране Владе Републике Србије у појединачним областима образују се одбори, који могу образовати пододборе. Народна скупштина може образовати анкетне одборе и комисије.

Народна скупштина има у овом моменту тридесет сталних одбора:

- Одбор за уставна питања,
- Законодавни одбор,
- Одбор за одбрану и безбедност,
- Одбор за иностране послове,
- Одбор за правосуђе и управу,
- Одбор за међунационалне односе,
- Одбор за односе са Србима изван Србије,
- Одбор за развој и економске односе са иностранством,
- Одбор за финансије,
- Одбор за индустрију,
- Одбор за саобраћај и везе,
- Одбор за урбанизам и грађевинарство,
- Одбор за пољопривреду,
- Одбор за трговину и туризам,
- Одбор за приватизацију,
- Одбор за Косово и Метохију,
- Одбор за здравље и породицу,
- Одбор за заштиту животне средине,
- Одбор за просвету,
- Одбор за омладину и спорт,
- Одбор за културу и информисање,
- Одбор за науку и технолошки развој,
- Одбор за рад, борацка и социјална питања,
- Одбор за представке и предлоге,
- Одбор за привредне реформе,
- Одбор за европске интеграције,
- Одбор за смањење сиромаштва,
- Одбор за равноправност полова,
- Одбор за локалну самоуправу,
- Административни одбор.

Састав сталних одбора Скупштине, као и функције председника и заменика председника одбора, одговара страначкој заступљености народних посланика у Народној скупштини. Председник и заменик председника одбора су један из позиције а други из опозиције.

Највећи део задатака скупштинских одбора односи се на припрему пленарних заседања Скупштине, посебно у домену расправе о нацртима и предлозима закона. О предлогу закона на седници одбора најпре се води начелни претрес, а затим претрес у појединостима. У расправи могу да учествују чланови одбора, предлагач закона или његов представник, представник Владе ако она није предлагач и подносилац амандмана или сваки народни посланик који присуствује седници одбора. Након завршетка претреса, одбор подноси Народној скупштини извештај који

садржи мишљење и предлоге одбора. Одбор одређује известиоца који по потреби на седници Народне скупштине образлаже извештај одбора.

У домену процеса европске интеграције свакако је најзначајнији рад одбора за европске интеграције. Овај одбор, који се састоји од 15 чланова, разматра предлоге закона, других прописа и општих аката са становишта њихове прилагођености прописима Европске уније и Савета Европе. Одбор разматра планове, програме, извештаје и информације о процесу стабилизације и придруживања Европској унији, и свака три месеца расправља о извештају Владе о спровођењу приоритета из Европског партнерства. Такође, одбор прати реализацију стратегије придруживања и предлаже мере и покреће иницијативе за убрзавање реализације стратегије придруживања у оквиру надлежности Народне скупштине. Он предлаже мере за успостављање општег, националног споразума о стратегији придруживања и процеса европских интеграција и развија међународну сарадњу са одборима парламената других земаља у циљу бољег разумевања процеса придруживања и интеграције у Европску унију.

У раду одбора за европске интеграције посебна помоћ и подршка је Одељење за усклађивање прописа Народне скупштине Републике Србије формирано на основу Одлуке о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Служби Народне скупштине из 2005. године. Улога одељења за усклађивање прописа је усклађивање предлога закона и амандмана на предлоге закона са важећим националним прописима и прописима Европске уније и других међународних организација којих је Србија чланица, као и обављање других стручних послова за потребе народних посланика, одбора и посланичких група. У одељењу је од априла 2006. године запослено четворо људи, три правника и један економиста. Запослени у одељењу имају искуства у раду у државним органима, приватном и невладином сектору, а њихови капацитети се непрестано дограђују програмима обуке.

Од значаја за процес европске интеграције је и рад одбора за иностране послове, који разматра предлоге закона, других прописа и општих аката, као и друга питања из области спољне политике, и разматра најважнија питања из области међународних односа од посебног интереса за Републику Србију. Овај одбор разматра и одговарајуће акте ради давања мишљења Народној скупштини у погледу сагласности коју Народна скупштина даје за закључивање међународних уговора, па тако и споразума са ЕУ, предлаже Народној скупштини циљеве и задатке делегација Народне скупштине у остваривању сарадње са одговарајућим представничким телима других држава и разматра извештаје о оствареним посетама.

Народна скупштина, односно њен Одбор за одбрану и безбедност, врше парламентарну контролу Војске Србије и одбрамбеног система, укључујући разматрање извештаја којима Влада најмање једном годишње обавештава Народну скупштину о стању припрема за одбрану у Републици Србији. Она такође врши и контролу рада Министарства унутрашњих послова, што подразумева извештавање НСРС од стране министра унутрашњих послова (једном годишње, а по захтеву или указаној потреби и чешће), о раду тог министарства и стању безбедности у Републици Србији, односно извештавање Одбора за одбрану и безбедност, на његов захтев, о питањима из његовог делокруга.

Надлежност Наредне скупштине се односи и на контролу над радом служби безбедности. На основу Закона о основама уређења служби безбедности Републике Србије, односно Закона о Војсци Србије, уведени су механизми према којима НСРС може да врши контролу и сектора одбране, укључујући и контролу рада две војне службе безбедности, као органа управе у склопу Министарства одбране.

Током претходног сазива Народне скупштине започео је рад на Закону о Народној скупштини и новом Пословнику о њеном раду. Предлози оба документа су урађени током 2007. године од стране Радне групе састављене од представника посланичких група Народне скупштине.

Предложене промене у Нацрту новог Пословника се односе на смањење броја постојећих скупштинских одбора али и увођење нових одбора (нпр. Одбора за људска и мањинска права и

дијаспору, Одбора за економију и регионални развој и Одбора за скупштински буџет). Предлог Пословника тражи увођење посебне Комисије за контролу служби безбедности, као и увођење института јавног саслушања на седницама одбора. Пооштрава се могућност одузимања речи уколико се посланик не придржава одредаба Пословника. Пословник предлаже проширење круга предлагача закона на Заштитника грађана и Народну банку Србије. Уводи се предлогом новог Пословника и правни основ за остваривање посебних права посланика са инвалидитетом.

Нацрт новог Пословника о раду Скупштине Србије посебно наглашава увођење убрзане процедуре за усвајање закона којима се Република Србија усклађује са комунитарним правним правилима (тзв. *fast track* за усклађивање домаћих закона). Као „европски закони“ за које је предвиђено убрзање процедуре дефинишу се они који проистичу из Европског партнерства, односно Акционог плана хармонизације домаћег права са правом ЕУ. Додатно, предвиђена је и могућност скраћења расправе поводом закона, ограничено време излагања за предлагаче аката и скраћено време за друга излагања и увођење могућности да посланик говори са места у сали, а на ефикаснији начин уређен је институт усменог постављања посланичког питања. Овим новинама Народна скупштина подиже ниво сопствене одговорности како би одговорила на обавезе убрзања процеса европске интеграције Србије

Предложене су и промене у односу на ранији текст Пословника које су резултат усаглашавања са Уставом Србије и радном верзијом Закона о Народној скупштини, који такође треба ускоро да буде усвојен у Скупштини. У изради нацрта новог Пословника су кориштена искуства неких од чланица ЕУ или кандидата за чланство у ЕУ (Словенија, Хрватска).

Народни посланици и запослени у административним службама Народне скупштине су похађали велики број обука, које су за њихове потребе организовали ОЕБС, Канцеларија за европске интеграције и невладине организације. Од 2003. године ОЕБС организује програм стажирања за студенте Факултета политичких наука, Правног и Економског факултета, коју затим помажу у раду посланичких клубова и одбора Народне скупштине.

Народна скупштина има своје сталне делегације које активно учествују у међународним парламентарним структурама у Савету Европе, ОЕБС-у, НАТО-у, сарађује са парламентима држава у региону Југоисточне Европе, као и парламентима других земаља.

Национални програм интеграције ће, као основ за израду годишњег плана рада Владе, представљати и добар основ којим ће бити дефинисана и законодавна динамика у раду Народне скупштине Републике Србије.

1.1.3. Влада

1.1.3 Влада

Влада је носилац извршне власти у Републици Србији.

Према Уставу, надлежности Владе су да:

1. утврђује и води политику,
2. извршава законе и друге опште акте Народне скупштине,
3. доноси уредбе и друге опште акте ради извршавања закона,
4. предлаже Народној скупштини законе и друге опште акте и даје о њима мишљење кад их поднесе други предлагач,
5. усмерава и усклађује рад министарстава и других органа државне управе и врши надзор над њиховим радом,
6. врши и друге послове одређене Уставом и законом.

Влада је одговорна Народној скупштини за политику Републике Србије, за извршавање закона и других општих аката Народне скупштине и за рад органа државне управе.

Владу чине председник Владе, један или више потпредседника и министри.

Председник Владе води и усмерава рад Владе, стара се о уједначеном политичком деловању Владе, усклађује рад чланова Владе и представља Владу.

Министри су за свој рад и за стање у области из делокруга министарства одговорни председнику Владе, Влади и Народној скупштини.

Председник Републике Народној скупштини предлаже кандидата за председника Владе, пошто саслуша мишљење представника изабраних изборних листа.

Кандидат за председника Владе Народној скупштини износи програм Владе и предлаже њен састав, о чему Народна скупштина гласа истовремено.

Влада је изабрана ако је за њен избор гласала већина од укупног броја народних посланика.

Мандат Владе траје до истека мандата Народне скупштине која ју је изабрала, а почиње да тече даном полагања заклетве пред Народном скупштином. То значи да мандат Владе увек престаје када престане мандат народних посланика који су је изабрали – било истеком њиховог мандата, дакле после четири године, било распуштањем Народне скупштине.

Поред наведеног, мандат Владе може да престане и пре престанка мандата Народне скупштине и то: изгласавањем неповерења, оставком председника Владе, неизгласавањем поверења. Гласање о неповерењу Влади или поједином члану Владе може затражити најмање 60 народних посланика. Народна скупштина је прихватила предлог за изгласавање неповерења ако је за њега гласало више од половине свих народних посланика.

Влада може затражити гласање о свом поверењу. Народна скупштина је прихватила предлог за изгласавање поверења Влади ако је за њега гласало више од половине свих народних посланика. Ако Народна скупштина не изгласа поверење Влади, Влади престаје мандат. Председник Владе може поднети оставку Народној скупштини. Влади престаје мандат даном констатације оставке председника Владе.

Влада којој је престао мандат, до избора нове Владе, може да врши само одређене текуће и неодложне послове одређене законом.

Члану Владе може да престане мандат пре истека времена на које је изабран, констатовањем оставке, изгласавањем неповерења у Народној скупштини и разрешењем од стране Народне скупштине, на предлог председника Владе.

Законом о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка и 101/07) утврђено је да Владу чине председник Владе, један или више потпредседника Владе и ресорни министри. Влада може имати министре без портфеља. Број потпредседника Владе и министара без портфеља одређује Народна скупштина при сваком избору Владе, на предлог кандидата за председника Владе. Ресорних министара има онолико колико је министарстава образовано Законом о министарствима.

Председник Владе води и усмерава Владу, стара се о јединству политичког деловања Владе, усклађује рад чланова Владе, представља Владу и сазива и води њене седнице. Председник Владе може осталим члановима Владе давати обавезна упутства и посебна задужења, сходно програму и политици Владе. Члан Владе може захтевати да Влада одлучи да ли је при томе председник Владе прекорачио своја овлашћења. Председник Владе доноси одлуке и решења. Председник Владе одлуком одређује потпредседника Владе који га замењује док је одсутан или спречен да врши своје дужности, одређује области у којима потпредседник Владе усмерава и усклађује рад министарстава и посебних организација, овлашћује потпредседника Владе да руководи пројектом из делокруга више министарстава и посебних организација,

преноси потпредседнику Владе овлашћења према директору службе Владе који му је одговоран, овлашћује члана Владе да преузме овлашћења члана Владе чији је мандат престао, одређује задужења министру без портфеља, оснива савете председника Владе и поставља и разрешава председника и чланове савета председника Владе. Одлуке које председник Владе донесе објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије”. Ако при вршењу осталих надлежности председник Владе оцени да је потребно да донесе писмени акт, он доноси решење које се не објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Потпредседник Владе усмерава и усклађује рад органа државне управе у областима које одреди председник Владе. Председник Владе може овластити потпредседника Владе да руководи пројектом из делокруга више органа државне управе. Председник Владе одређује потпредседника Владе који га замењује за време одсутности или спречености са свим овлашћењима председника Владе, изузев овлашћења на предлагање избора или разрешења члана Владе. У свему осталом на положај потпредседника Владе примењују се законска правила која се односе на министре.

Министар може подносити Влади предлоге за уређивање питања из надлежности Владе и Народне скупштине и захтевати да Влада заузме став о питању из његове надлежности. Министар је дужан да обавештава Владу о свему што је битно за вођење политике и одлучивање Владе. Министар је одговоран за спровођење програма и политике Владе, за одлуке и мере које је донео или пропустио да донесе или предузме и за извршавање обавезних упутстава и посебних задужења која му је одредио председник Владе.

Члан Владе не може бити на другој јавној функцији у државном органу, органу аутономне покрајине, општине, града, града Београда, нити вршити делатност која је по закону неспојива с дужношћу члана Владе, нити створити могућност сукоба јавног и приватног интереса.

Влада одлуке доноси на седници, већином гласова свих чланова Владе.

У новембру 2007. године донет је *Закон о изменама и допунама Закона о Влади* („Службени гласник РС”, број 101/07) којим је извршено усклађивање са Уставом Републике Србије у погледу односа Владе према јединицама локалне самоуправе у области старања о уставности и законитости, у погледу неспојивости функција чланова Владе и у погледу одлучивања Народне скупштине о неповерењу, односно поверењу Влади. Усклађивање са Уставом постигнуто је истим законом и у погледу заштите уставности и законитости у области старања о законитости одлука које доносе аутономне покрајине у свом делокругу.

Новине у погледу неспојивости функција чланова Владе и у погледу одлучивања Народне скупштине о неповерењу, односно поверењу Влади већ су наведене.

У области старања о уставности и законитости Влада је дужна да обустави од извршења општи акт општине, града и града Београда за који сматра да није сагласан Уставу или закону, решењем које ступа на снагу кад се објави у „Службеном гласнику Републике Србије”. Решење о обустави од извршења престаје да важи ако Влада у року од пет дана од објављивања решења не покрене поступак за оцену уставности и законитости општег акта.

1.1.4. Државна управа

Државна управа је део извршне власти Републике Србије који врши управне послове у оквиру права и дужности Републике Србије. Према Уставу, она је самостална, везана Уставом и законом, а за свој рад одговорна је Влади.

Имајући у виду значај државне управе, Влада је реформу у овој области на темељима општеприхваћених принципа европског управног права поставила као један од приоритета свог рада. Као основни стратешки документ у области државне управе, Влада је у октобру 2004.

године донела Стратегију реформе државне управе. О Стратегији реформе државне управе у Републици Србији биће више речи у одељку 4.1.1. овог документа, који се односи на реформу државне управе.

Правни оквир организације и функционисања државне управе у Србији чини сет закона, који су усвојени од 2004. године до данас, а у складу са Стратегијом реформе државне управе:

- Закон о Влади („Службени гласник РС“ бр. 55/05, 71/05 – исправка и 101/07)
- Закон о државној управи („Службени гласник РС“ бр. 79/2005 и 101/07)
- Закон о јавним агенцијама („Службени гласник РС“ бр. 18/2005 и 81/2005 - исправка)
- Закон о државним службеницима („Службени гласник РС“ бр. 79/2005, 81/2005 - испр., 83/2005 - испр., 64/2007 и 67/2007 - испр.)
- Закон о платама државних службеника и намештеника („Службени гласник РС“ 62/2006, 63/2006 - испр. и 115/2006 - испр.)
- Закон о електронском потпису („Службени гласник РС“ бр. 135/04)
- Закон о заштитнику грађана („Службени гласник РС“ бр. 79/2005 и 54/2007)
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“ бр. 120/04 и 54/07)
- Закон о спречавању сукоба интереса при вршењу јавних функција („Службени гласник РС“ бр. 43/04)

Поред ових закона, Законом о министарствима се образују министарстава и посебне организације и уређује њихов делокруг. Такође, у случајевима када је то предвиђено самим законима, подзаконским актима се разрађују поједине одредбе наведених закона како би се обезбедила њихова примена.

Државна управа Републике Србије уређена је Законом о државној управи („Службени гласник РС“ бр. 79/2005). Према одредбама Закона, органи државне управе јесу министарства, органи управе у саставу министарстава и посебне организације. Министарства се образују законом и то за послове државне управе у једној или више међусобно повезаних области. Она могу имати један или више органа управе у свом саставу, а они се образују за извршне односно инспекцијске и с њима повезане стручне послове, ако њихова природа или обим захтевају већу самосталност од оне коју има сектор у министарству (сектори се образују за заокружену област рада министарстава и њима руководе помоћници министара). Органом управе у саставу министарства руководи директор, који за свој рад одговара министру. Врсте органа у саставу управе, инспекторати и дирекције, а Закон о државној управи прописује и основне критеријуме за образовање сваке од њих. Посебне организације образују се за стручне и с њима повезане извршне послове чија природа захтева већу самосталност од оне коју има орган управе у саставу министарства. Врсте посебних организација су секретаријати и заводи, а законом се могу образовати и посебне организације с друкчијим називом, те се неке посебне организације називају агенције, дирекције, управе, центри и сл. Закон о државној управи прописује и основне критеријуме за образовање различитих врста посебних организација. Њима руководе директори, који за свој рад одговарају Влади.

Посебне организације које носе назив „агенција“ треба разликовати од агенција у смислу Закона о јавним агенцијама, које се под одређеним условима оснивају за развојне, стручне или регулаторне послове од општег интереса. Њима се, као јавно овлашћење, поверавају одређени послови државне управе, али оне нису органи државне управе. Јавне агенције су самосталне у свом раду и Влада не може усмеравати њихов рад, али надзор над радом једне јавне агенције у

повереним пословима државне управе врши министарство у чијем делокругу су послови те јавне агенције. Поред јавних агенција, законом се одређени послови државне управе могу поверити и аутономним покрајинама, општинама, градовима и граду Београду, јавним предузећима, установама, и другим организацијама (у смислу Закона о државној управи, то су тзв. имаоци јавних овлашћења).

Органи државне управе Републике Србије су следећи:

I. МИНИСТАРСТВА, са органима управе у саставу:

1. Министарство спољних послова
2. Министарство одбране
 - Инспекторат одбране
 - Војна служба безбедности
 - Војно-обавештајна служба
3. Министарство унутрашњих послова
4. Министарство финансија
 - Управа царина
 - Пореска управа
 - Управа за игре на срећу
 - Управа за трезор
 - Управа за јавни дуг
 - Управа за дуван
 - Управа за спречавање прања новца
 - Управа слободне зоне
 - Девизни инспекторат
5. Министарство правде
 - Управа за извршење заводских санкција
6. Министарство за државну управу и локалну самоуправу
7. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
 - Управа за ветерину
 - Управа за заштиту биља
 - Републичка дирекција за воде
 - Управа за шуме
 - Управа за пољопривредно земљиште
8. Министарство економије и регионалног развоја
 - Дирекција за мере и драгоцене метале
9. Министарство рударства и енергетике
10. Министарство за инфраструктуру

11. Министарство за телекомуникације и информатичко друштво
12. Министарство трговине и услуга
 - Републичка дирекција за робне резерве
13. Министарство рада и социјалне политике
 - Управа за безбедност и здравље на раду
 - Инспекторат за рад
14. Министарство науке
15. Министарство заштите животне средине
 - Агенција за заштиту животне средине
16. Министарство просвете
17. Министарство омладине и спорта
18. Министарство културе
19. Министарство здравља
20. Министарство за дијаспору
21. Министарство вера
22. Министарство за Косово и Метохију

II. ПОСЕБНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ:

1. Републички секретаријат за законодавство
2. Републички завод за развој
3. Републички завод за статистику
4. Републички хидрометеоролошки завод
5. Републички геодетски завод
6. Републичка дирекција за имовину Републике Србије
7. Републички завод за информатику и интернет
8. Агенција за развој инфраструктуре локалне самоуправе
9. Агенција за страна улагања и промоцију извоза
10. Центар за разминирање
11. Завод за интелектуалну својину
12. Дирекција за унутрашње пловне путеве „Пловпут“
13. Геомагнетски завод
14. Завод за социјално осигурање
15. Агенција за рециклажу
16. Управа за јавне набавке
17. Републички сеизмолошки завод
18. Комесаријат за избеглице
19. Агенција за енергетску ефикасност
20. Безбедносно-информативна агенција
21. Републичка агенција за мирно решавање радних спорова
22. Дирекција за железнице
23. Агенција за рударство
24. Дирекција за реституцију

Иако строго гледано нису органи државне управе, део система државне управе чине и службе Владе, које Влада оснива уредбом у складу са Законом о Влади и Уредбом о службама Владе („Службени гласник РС“ бр. 75/2005). Службе Владе, према Закону, обављају стручне или техничке послове за Владу или послове заједничке за све или више органа државне управе. Закон о Влади прописује да се на службе Владе примењују прописи о уређењу начина рада, финансирању и радним односима у органима државне управе (ако посебним прописом није другачије одређено). Службу Владе води директор који је одговоран председнику Владе или Генералном секретару Владе, с тим што председник Владе може потпредседнику Владе пренети своја овлашћења према директору службе који му је одговоран. Службу Владе такође може водити и министар без портфеља.

Службе Владе су следеће:

1. Генерални секретаријат Владе
2. Канцеларија за сарадњу с медијима
3. Канцеларија за европске интеграције
4. Стална канцеларија владе за економски развој у Крагујевцу
5. Стална канцеларија владе за економски развој у Бору
6. Служба координационог тела Србије за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа
7. Служба за управљање кадровима
8. Служба за људска и мањинска права
9. Авио-служба владе
10. Канцеларија за Национални инвестициони план
11. Канцеларија Националног савета за сарадњу са Међународним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године

Органи државне управе, према Закону о државној управи, делују по начелима самосталности и законитости; стручности, непристрасности и политичке неутралности; делотворности у остваривању права странака; сразмерности и поштовања странака; и јавности рада. Послови државне управе јесу учествовање у обликовању политике Владе (кроз припрему закона, других прописа и општих аката за Владу и предлагање стратегија развоја и других мера); праћење и утврђивање стања у областима из делокруга појединачних органа; извршавање закона, других прописа и општих аката; инспекцијски надзор, старање о законитости у раду јавних служби; развојни послови (подстицање и усмеравање развоја у областима из делокруга појединачних органа, према политици Владе); као и други стручни послови, попут прикупљања и проучавања података, сачињавања анализа, извештаја, информација и др.

Унутрашња структура и организација органа државне управе (и служби Владе), као и тачан број и структура запослених, прописују се правилницима о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места сваког појединачног органа. Ови правилници морају бити засновани на начелима која су прописана Уредбом о начелима за унутрашње уређење и систематизацију радних места у министарствима, посебним организацијама и службама Владе и за њих је потребна сагласност Владе. Предлог сваког таквог акта претходно се доставља на мишљење Министарству за државну управу и локалну самоуправу, Министарству финансија и Служби за управљање кадровима, како би се обезбедило поштовање релевантних законских одредби, поменутих начела организације и што рационалнија расподела послова и ресурса.

Закон о државним службеницима, који је у целини ступио на снагу 1. јула 2006. године, на свеобухватан начин је уредио права и дужности државних службеника у Србији, у складу са принципима Европског административног простора. У складу са Стратегијом реформе државне управе, изабран је „ужи“ концепт државног службеника, према којем су државни службеници само запослени у органима централне државне власти, али не и аутономних покрајина и локалне самоуправе. Сходно томе, према овом Закону,

„Државни службеник је лице чије се радно место састоји од послова из делокруга органа државне управе, судова, јавних тужилаштава, Републичког јавног правобранилаштва, служби Народне скупштине, председника Републике, Владе, Уставног суда и служби органа чије чланове бира Народна скупштина (у даљем тексту: државни органи) или с њима повезаних општих правних, информатичких, материјално-финансијских, рачуноводствених и административних послова.“ (члан 2. Закона)

Из ове дефиниције, дакле, следи да у категорију државних службеника не спадају запослени у јединицама локалне самоуправе, као ни запослени у просвети, здравству и сл. На положај, права и обавезе ових категорија запослених у јавном сектору примењују се или општи прописи о раду или други посебни закони. Закон о државним службеницима такође прави разлику између државних службеника и намештеника, који су лица чија се радна места састоје од пратећих помоћно-техничких послова у државном органу. Будући да намештеници не обављају послове из делокруга органа државне управе, Закон о државним службеницима уређује само основна права и дужности намештеника (нпр. разврставање радних места, услови попуњавања радног места, право на плату, одредбе о премештају и распоређивању и сл.), док се на све остале елементе њиховог положаја примењују општи прописи о раду.

Закон о државним службеницима ствара услове за креирање професионалног, одговорног, политички неутралног службеничког система и предвиђа деполитизацију читавог једног управљачког нивоа у државној управи, будући да предвиђа категорију државних службеника на положају. Државне службенике на положају поставља Влада или други законом одређени орган, али они пре тога морају проћи изборни поступак (конкурс) који спроводи конкурсна комисија и у којем се проверава њихова стручна оспособљеност за конкретно радно место на положају за које су конкурисали. Законом су такође прописани услови који морају бити задовољени да би неко постао државни службеник на положају (завршен факултет и најмање 9 година радног искуства у струци). Њихов мандат траје 5 година (дакле, дуже од мандата једне Владе) и обновљив је без поновног конкурса. Сходно овим променама, у министарствима једини политички функционери остају министри и државни секретари (некадашњи заменици министара), као и шефови и чланови кабинета министара, чији је број ограничен. У органима управе у саставу министарстава, посебним организацијама и службама Владе сасвим нестају политички функционери. Изборни поступак за један део радних места која су Законом о државним службеницима претворена у положаје (помоћници министара, секретари министарстава, директори органа управе у саставу министарстава, посебних организација и служби Владе, као и њихови заменици и помоћници) већ је окончан, док се у предстојећем периоду очекује окончање овог процеса у целини.

Законом о државним службеницима предвиђено је да Влада оснује Службу за управљање кадровима (СУК), као службу Владе, задужену за стручне послове везане за управљање кадровима у државној управи. Њено уређење и делокруг ближе су одређени Уредбом о оснивању Службе за управљање кадровима („Службени гласник РС“ бр. 106/2005). Поред послова који се односе на спровођење конкурса, вођење кадровске евиденције и друге послове управљања људским ресурсима, СУК такође годишње припрема за Владу предлог програма општег стручног усавршавања, на основу којег затим и спроводи обуку државних службеника на теме које су заједничке свим или већини органа државне управе („хоризонтална“ обука). О обуци државних

службеника биће више речи у 4. делу документа, који се односи на административне и правосудне капацитете за спровођење *acquis*.

Реформа система плата остварена је доношењем Закона о платама државних службеника и намештеника, којим су плате државних службеника учињене не само атрактивнијим, већ и далеко транспарентнијим. Такође, применом принципа декомпресије плата, направљена је већа разлика у коефицијентима између различитих звања државних службеника, чиме су створени услови да се системом напредовања (кроз звања – вертикално, и кроз платне разреде, а без промене звања – хоризонтално) пружи додатна мотивација запосленима да се истичу у свом раду.

Стратегијом реформе државне управе предвиђено је и доношење Закона о електронском потпису, Закона о заштитнику грађана и Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

У циљу обезбеђивања заштите права грађана у њиховом односу са државним органима, донет је Закон о Заштитнику грађана. Заштитник грађана је уставнољен као независан државни орган који штити права грађана и контролише рад органа државне управе, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Републике Србије, као и других органа и организација, предузећа и установа којима су поверена јавна овлашћења. Према одредбама Закона, Заштитника грађана бира Народна скупштина на предлог одбора надлежног за утавна питања. Његов мандат траје пет година, а исто лице може бити бирано на ову функцију највише два пута узастопно. Законом су прописани услови које треба да испуњава кандидат за ову функцију, заклетва коју Заштитник грађана и његови заменици полажу пре ступања на дужност, функције које су неспојиве са функцијом Заштитника грађана, услови и начин разрешавања Заштитника грађана, надлежности Заштитника грађана, поступак који се покреће по притужби грађана или по сопственој иницијативи, редовно извештавање Народне скупштине, сарадња са другим органима, начин обезбеђивања средстава за рад, итд. Заштитник грађана је изабран крајем јуна 2007. године.

Ради остварења и заштите интереса јавности да зна и остварења слободног демократског поретка и отвореног друштва, донет је Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Ради остваривања права на приступ информацијама од јавног значаја којима располажу органи јавне власти, Законом је установљен Повереник за информације од јавног значаја, као самосталан државни орган, независан у вршењу своје надлежности. Поред основних дефиниција и садржине права на приступ информацијама од јавног значаја, законом су уређени и услови под којима се то право може искључити или ограничити, поступак пред органима власти, поступак пред Повереником, избор, положај и надлежности Повереника, мере за унапређивање јавности рада органа власти, накнаде штете и казнене одредбе. У складу са одредбама Закона, Народна скупштина је крајем 2004. године изабрала Повереника за информације од јавног значаја.

Од посебног значаја за модернизацију државне управе је увођење електронског пословања и електронског потписа у рад органа државне управе. Законом о електронском потпису, који је усвојен 2004. године, уређује се употреба електронског потписа у правним пословима и другим правним радњама, пословању, као и права, обавезе и одговорности у вези са електронским сертификатима. Надзор над радом сертификационих тела на пословима прикупљања, употребе и заштите личних података корисника врше органи одређени законом и другим прописима којима се уређује заштита личних података.

Локална самоуправа

У оквиру Стратегије реформе државне управе у Републици Србији децентрализација је дефинисана као један од пет главних принципа. Сврха процеса децентрализације није у простом развлашћењу централних органа власти и у преношењу надлежности на локалне органе. Овај процес има свој смисао ако обезбеђује квалитетно задовољавање свакодневних потреба грађана,

при чему је логично да те потребе најбоље могу задовољити локални органи власти, који су и најближи грађанима.

У складу са применом тог принципа, крајем 2007. године донети су следећи закони из области локалне самоуправе и територијалне организације Републике Србије:

1. Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07);
2. Закон о локалним изборима („Службени гласник РС“, бр. 129/07);
3. Закон о главном граду („Службени гласник РС“, бр. 129/07).
4. Закон о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 129/07);

Ови закони су у потпуности усклађени са новим Уставом Републике Србије и Европском повељом о локалној самоуправи и одражавају спремност и способност Републике Србије да прати развој правних института у ЕУ и да своје прописе прилагоди у мери у којој је то могуће узимајући у обзир специфичности свог правног система и околности у којима се налази.

Систем локалне самоуправе у Републици Србији уређен је Законом о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07). Овим законом су на целовит и системски начин уређена питања која су од значаја за систем локалне самоуправе. Од посебне важности је чињеница да је овим законом утврђен широк спектар изворних надлежности јединица локалне самоуправе чиме су створени услови за јачање процеса децентрализације. Закон такође омогућава да се вршење одређених послова државне управе законом повери свим или појединим јединицама локалне самоуправе. Систем који је овим законом постављен у потпуности је усклађен са Европском повељом о локалној самоуправи коју је наша земља потписала и ратификовала.

Иначе, одредбама члана 190. Устава, утврђен је део послова које, у оквиру своје надлежности и преко својих органа, у складу са законом, врши општина, као основна јединица локалне самоуправе. Сложеност и значај послова који су набројани у ставу 1. овог члана, у тач. 1. до 7. опредељују, не само критеријуме за оснивање општина (што је превасходно питање територијалне организације), већ и принципе по којима ће бити организована власт у општини. Дакле, свака општина мора бити способна да обезбеди ефикасно и квалитетно обављање своје надлежности и да се стара о задовољавању најзначајнијих свакодневних потреба грађана. Ова околност битно утиче на формулисање свих института који треба да омогуће да у општини локална власт ефикасно, али и самостално врши све своје функције. То значи, с друге стране, да се у значајној мери повећава одговорност локалних власти јер, сагласно Уставу и закону, али и општеприхваћеним принципима и стандардима у области локалне самоуправе, право грађана на локалну самоуправу подлеже само надзору уставности и законитости.

Дакле, доношењем новог Закона о локалној самоуправи, сагласно решењима из новог Устава и резултатима анализа функционисања органа локалне самоуправе по претходно важећем Закону, извршене су измене у уређењу система локалне самоуправе које омогућавају још ефикасније остварење Уставом зајемченог права грађана на локалну самоуправу, стабилност и одговорност локалних власти, као и деполитизацију и професионализацију органа управе.

Уставом Републике Србије утврђено је право грађана на локалну самоуправу, коју грађани остварују непосредно или преко својих слободно изабраних представника (члан 176. став 1. Устава). Према Закону о локалним изборима, чланове скупштина јединица локалне самоуправе грађани бирају на непосредним изборима, на мандат од четири године, а изборни систем је пропорционалан. Нови Устав утврђује и нови систем у организацији власти на локалном нивоу, будући да скупштина сада представља највиши орган јединице локалне самоуправе (члан 180. став 1. Устава), а скупштина општине одлучује о избору извршних органа општине (члан 191.

став 4. Устава). Стога је Закон о локалној самоуправи предвидео посредан начин избора извршних органа јединица локалне самоуправе. Циљ оваквог решења, које је потпуно у складу са Европском повељом о локалној самоуправи, јесте пре свега обезбеђивање стабилности власти на локалном ниову. Документ Конгреса локалних и регионалних власти Савета Европе, који носи назив Препоруке 151 (2004) о предностима и недостацима директног избора локалних представника извршне власти у светлу принципа Европске повеље о локалној самоуправи, показује је да је у 2004. години већи број земаља чланица Савета Европе био опредељен за посредан начин избора извршног органа.

Доношењем Закона о главном граду положај главног града, као посебне јединице локалне самоуправе, по први пут је уређен посебним законом, будући да нови Устав предвиђа такво решење. Устав такође наглашава посебан нормативни значај статута града Београда, што посредно значи да главни град има велику самосталност у нормативном уређењу сопственог положаја. Сходно томе, Београд има шире надлежности од свих осталих јединица локалне самоуправе, а круг послова ће се свакако додатно ширити доношењем посебних закона у различитим областима. Као и код других јединица локалне самоуправе, одборници скупштине града бирају се на непосредним изборима, а извршне органе бира сама скупштина града. И Устав и Закон прописују да главни град има градске општине, које се организују ради ефикаснијег и економичнијег обављања одређених надлежности, али које нису јединице локалне самоуправе. Сва питања у вези са градским општинама детаљно уређују се Статутом града.

Према Закону о територијалној организацији Републике Србије, њу чине општине и градови као територијалне јединице у којима се остварује локална самоуправа, град Београд као посебна територијална јединица и аутономне покрајине као облик територијалне аутономије. Према овом Закону, Република Србија има 150 општина, 23 града и град Београд. То значи да је 19 некадашњих општина је добило статус града, будући да су по свом свеукупном потенцијалу и постојећим капацитетима од великог значаја за развој ширег подручја око своје територије. Повећање броја градова који, према новим Уставним решењима могу да имају нове и веће надлежности у односу на општине, може значајно да помогне равномерном регионалном развоју земље. Новина у овом Закону јесте и увођење обавезног саветодавног референдума пре сваке измене територије једне општине, на којем се изјашњавају становници територије на коју се предложене измене односе.

У предстојећем периоду планира се израда закона којим ће се регулисати права и обавезе запослених у управама јединица локалне самоуправе на сличан начин на који је то урађено за државне службенике на централном нивоу, као и израда закона о комуналној полицији, чије је образовање у градовима предвидео нови Закон о локалној самоуправи.

Фискална децентрализација је у току, а као круна тог процеса у предстојећем периоду се планира доношење посебног закона којим ће бити регулисано питање својине јединица локалне самоуправе.

Приоритети из Европског партнерства:

Кључни приоритети:

Наставити напоре у спровођењу реформе државне управе;

По усвајању предвиђеног законодавства у области службеничког система, државне управе, али и децентрализације, реформа државне управе у Србији се наставља активностима које треба да омогуће пуну примену основних принципа дефинисаних Стратегијом реформе државне управе у Републици Србији. Недавно је отпочела реализација друге фазе пројекта „Подршка Стратегији реформе државне управе у Србији“, који МДУЛС спроводи у сарадњи са Програмом за развој Уједињених нација – UNDP, која ће трајати до краја августа 2009. године. У

оквиру овог пројекта извршиће се ревизија Акционог плана за спровођење реформе државне управе, како би се он прилагодио новим потребама у даљем току реформе. Тај пројекат предвиђа и додатну популаризацију процеса реформе државне управе, као и активности усмерене ка рационализацији државне управе кроз спровођење анализа организационе структуре МДУЛС и још два пилот министарства. Пројекат се финансира кроз донацију Шведске агенције за сарадњу у међународном развоју и британског Департмана за међународни развој, а буџет износи 1,85 милиона евра.

Обезбедити транспарентно запошљавање и напредовање као и професионалност и одговорност.

Транспарентно запошљавање и напредовање омогућени су Законом о државним службеницима, који је детаљно прописао процедуру запошљавања у државној управи, као и предуслове за напредовање. Знатно је смањена маргина арбитрерног одлучивања руководиоца, будући да свакој одлуци у вези са запошљавањем и напредовањем мора претходити провера законом прописаних критеријума. Професионалност се повећава како деполитизацијом државне управе која је садржана у Закону о државним службеницима тако и развојем систематске обуке државних службеника, која је омогућена формирањем Службе за управљање кадровима.

Краткорочни приоритети:

Усвојити закон који регулише слободу удруживања и правни статус НВО; подстаћи развој организација грађанског друштва и редовно се с њима консултовати о политичким иницијативама.

Предлог закона о удружењима, чијим доношењем ће бити испуњена и једна од обавеза Републике Србије преузетих приступањем Савету Европе (мишљење 239 Парламентарне скупштине Савета Европе), Влада је утврдила 11. октобра 2007. године и 12. октобра упутила Народној скупштини на усвајање.

Одредбе овог закона у великој мери ће подстаћи развој организација грађанског друштва у Србији, будући да су бројни недостаци и препреке оснивању удружења које постоје у садашњем закону отклоњене у Предлогу закона о удружењима (нпр. потребан број оснивача је смањен са 10 на 3, омогућено је да правна лица буду оснивачи, омогућено је регистровање страних удружења, итд.).

У изради нацрта Закона о удружењима цивилни сектор је не само консултован већ је и имао своје представнике у радној групи за израду закона. Закон о удружењима ће представљати одличну полазну основу за успостављање партнерског односа између државе и невладиног сектора.

Средњорочни приоритети:

Наставити са пуном применом закона о државним службеницима и државној управи;

У наредном периоду наставиће се са адекватном применом Закона о државној управи и Закона о државним службеницима, као и активностима у вези са спровођењем јавних конкурса за положаје.

Ојачати капацитете за обликовање политике и координацију рада управа на локалном нивоу;

Наставиће се активности у спровођењу већег броја програма и пројеката подршке локалним властима, у вези са обучавањем запослених у општинским управама, како би се ојачали њихови капацитети у креирању политика, припреми и имплементацији пројеката и програма. Ови пројекти су углавном финансирани из страних донација.

Спроводити уставне одредбе у вези с децентрализацијом и обезбедити ресурсе за органе локалне самоуправе.

Крајем 2007. године усвојена су четири закона у области локалне самоуправе, којима су доследно спроведене уставне одредбе које се односе на децентрализацију:

1. Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07);
2. Закон о локалним изборима („Службени гласник РС“, бр. 129/07);
3. Закон о главном граду („Службени гласник РС“, бр. 129/07).
4. Закон о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 129/07);

Наредне активности МДУЛС односе се на израду закона којим ће се регулисати права и обавезе запослених у управама јединица локалне самоуправе на сличан начин на који је то уређено за државне службенике на централном нивоу, као и на израду закона о комуналној полицији.

Фискална децентрализација је у току, а као круна тог процеса у предстојећем периоду се планира доношење посебног закона којим ће бити регулисано питање својине јединица локалне самоуправе.

1.1.5. Изборни систем

Важећи Закон о избору народних посланика („Службени гласник РС“, бр. 35/00, 69/02, 57/03, 72/03, 18/04, 85/05, 101/05 и 109/06) предвиђа пропорционални изборни систем.

Грађани бирају посланике на основу слободног, општег, једнаког и непосредног изборног права, тајним гласањем.

Народна скупштина Републике Србије има 250 посланика, који се бирају на четири године.

Посланици се бирају у Републици Србији, као једној изборној јединици, на основу листа политичких странака, страначких коалиција, других политичких организација и листа које предложи групе грађана.

Посланички мандати расподељују се сразмерно броју добијених гласова.

Изборно право у смислу Закона обухвата право грађана да на начин и по поступку који је утврђен Законом: бирају и буду бирани; кандидују и буду кандидовани, одлучују о предложеним кандидатима и изборним листама; да кандидатима јавно постављају питања; да буду правовремено, истинито, потпуно и објективно обавештени о програмима и активностима подносилаца изборних листа и о кандидатима са тих листа, као и да располажу другим правима која су предвиђена овим законом.

Право да бира посланика и да буде биран за посланика има грађанин са пребивалиштем у Републици Србији који је држављанин Републике Србије, који је навршио 18 година живота и пословно је способан.

У Републици Србији компјутерски се води општи бирачки списак по општинама, као део јединственог, повезаног система. Измене у бирачком списку на подручју општине води општинска управа као поверени посао.

Органи за спровођење избора су самостални и независни у раду и раде на основу закона и прописа донетих на основу закона. Органи су Републичка изборна комисија и бирачки одбори.

Републичку изборну комисију у сталном саставу чине председник и шеснаест чланова које именује Народна скупштина Републике Србије на предлог посланичких група у Народној скупштини Републике Србије, а у проширеном саставу и по један представник подносиоца изборне листе.

Републичка изборна комисија:

1. стара се о законитом спровођењу избора,
2. организује техничку припрему за изборе,
3. прати примену и даје објашњења у вези са применом овог закона, нарочито о спровођењу гласања у иностранству,
4. утврђује јединствене стандарде за изборни материјал,
5. прописује обрасце и правила за спровођење изборних радњи прописаних овим законом,
6. прописује врсту спреја којом ће сваком бирачу који је приступио гласању и примио гласачки материјал бити обележен кажипрст десне руке, као знак да је већ гласао,
7. одређује и оглашава у „Службеном гласнику Републике Србије” број и адресу бирачких места, најкасније 20 дана пре дана одређеног за одржавање избора,
8. образује бирачке одборе и именује председника и чланове бирачких одбора.
9. утврђује број гласачких листића за бирачка места, оверава их и заједно са овереним изводом из бирачког списка, записнички, предаје бирачким одборима,
10. одређује изборне акте који јој се достављају,
11. утврђује да ли је изборна листа састављена и поднета у складу са овим законом и проглашава,
12. доноси решење о проглашењу збирне изборне листе,
13. одређује начин чувања и руковања изборним материјалом,
14. утврђује и објављује резултате избора,
15. утврђује број мандата који припадају свакој изборној листи.
16. подноси извештај Народној скупштини Републике Србије о спроведеним изборима,
17. доставља податке органима надлежним за прикупљање и обраду статистичких података,
18. обавља и друге послове предвиђене овим законом, Републичка изборна комисија доноси пословник о свом раду.

Бирачки одбор у сталном саставу чине: председник и најмање два члана, а у проширеном саставу и по један представник подносиоца изборне листе. Председник и чланови бирачког одбора имају заменике.

Бирачки одбор непосредно спроводи гласање на бирачком месту, обезбеђује правилност и тајност гласања, утврђује резултате гласања на бирачком месту и обавља друге послове одређене Законом. Бирачки одбор се стара о одржавању реда на бирачком месту за време гласања. Ближа правила о раду бирачког одбора прописује Републичка изборна комисија.

Кандидате могу, под условима утврђеним Законом, предлагати регистроване политичке странке, страначке коалиције и друге политичке организације, посебно или заједно, као и групе грађана.

На изборној листи међу свака четири кандидата по редоследу на листи (прва четири места, друга четири места и тако до краја листе) мора бити по један кандидат - припадник оног пола који је мање заступљен на листи, а укупно на изборној листи мора бити најмање 30% кандидата мање заступљеног пола на листи. Ако изборна листа не испуњава наведене услове сматраће се да садржи недостатке за проглашење изборне листе, а предлагач листе биће позван да отклони недостатке листе, у складу са овим законом. Ако предлагач листе не отклони недостатке, Републичка изборна комисија одбиће проглашење изборне листе у складу са овим законом.

У расподели мандата учествују само изборне листе које су добиле најмање 5% гласова од укупног броја гласова бирача који су гласали у изборној јединици. Политичке странке националних мањина и коалиције политичких странака националних мањина учествују у расподели мандата и кад су добиле мање од 5% гласова од укупног броја бирача који су гласали.

Републичка изборна комисија расподељује мандате применом система највећег количника. Мандати се расподељују тако што се укупан број гласова који је добила свака поједина изборна листа подели бројевима од један до закључно са бројем 250. Добијени количници разврставају се по величини а у обзир се узима 250 највећих количника. Свака изборна листа добија онолико мандата колико тих количника на њу отпада.

Сваки бирач, кандидат за посланика и подносилац изборне листе има право на заштиту изборног права, по поступку утврђеном овим законом.

Сваки бирач, кандидат и подносилац изборне листе има право да поднесе приговор Републичкој изборној комисији због повреде изборног права у току избора или неправилности у поступку предлагања односно избора. Приговор против одлуке, радње или пропуста бирачког одбора подноси се Републичкој изборној комисији. Приговор се подноси у року од 24 часа од часа кад је донета одлука односно извршена радња коју подносилац приговора сматра неправилном, односно од часа кад је учињен пропуст.

Републичка изборна комисија доноси решење у року од 48 часова од часа пријема приговора и доставља га подносиоцу приговора и свим подносиоцима изборних листа. Ако Републичка изборна комисија усвоји приговор, поништиће одлуку или радњу. Ако Републичка изборна комисија по приговору не донесе решење у роковима предвиђеним овим законом, сматраће се да је приговор усвојен.

Против сваког решења Републичке изборне комисије донетог по приговору може се изјавити жалба Врховном суду Србије. Жалба се подноси преко Републичке изборне комисије у року од 48 часова од пријема решења. Републичка изборна комисија дужна је да у року од 24 часа од пријема жалбе достави Врховном суду Србије приговор и све потребне списе. Врховни суд Србије одлучује по жалби сходном применом одредаба закона којим се уређује поступак у управним споровима. Одлука по жалби донеће се најкасније у року од 48 часова од пријема жалбе са списима. Одлука донета у поступку по жалби је правоснажна и против ње се не могу поднети захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке, нити захтев за понављање поступка, предвиђени Законом о управним споровима. Ако суд усвоји жалбу и поништи изборну радњу, односно изборе, одговарајућа изборна радња, односно избори поновиће се најдоцније за десет дана.

Основни текст важећег *Закона о избору народних посланика* („Службени гласник РС”, број 35/00) донела је Народна скупштина 2000. године и на основу њега су спроведени избори за народне посланике који су одржани децембра 2000. године.

Током спровођења тих избора, као и наредних избора одржаних у децембру 2003. године, уочене су бројне слабости наведеног закона. Оне су се првенствено односиле на ускраћивање одређеним категоријама бирача могућности да гласају – дакле, могућности да остваре своје

Уставом зајамчено право (бирачи у иностранству, немоћна и хендикепирана лица, лица на издржавању заводске санкције или мере притвора), застарели начин вођења бирачких спискова који није омогућавао њихову ажурност и тачност, отежан рад органа за спровођење избора који се одвијао само на релацији Републичка изборна комисија – бирачки одбори и штура регулатива о медијском представљању учесника на изборима и др. Свему овоме може се додати и непостојање посебних правила о учешћу у расподели мандата политичких организација и група грађана које репрезентују на изборима припаднике националних мањина.

Један део уочених слабости је отклоњен Законом о изменама и допунама Закона о избору народних посланика („Службени гласник РС”, број 18/04). Наведеним законом је установљено бирачко право и посебан поступак евидентирања и гласања бирача у иностранству и омогућено остваривање бирачког права лицима која су немоћна или хендикепирана ван бирачких места, као и гласање лица која се налазе на издржавању заводске санкције и мере притвора. Затим, проширене су могућности за остваривање увида и подношења захтева за измене у бирачком списку и укинута елиминаторни цензус за политичке организације и групе грађана које репрезентују припаднике националних мањина.

Планиране активности на даљем унапређењу изборног законодавства исказане су у делу који садржи приоритете за наредни период.

Председник Републике

Председник Републике изражава државно јединство Републике Србије.

Председник Републике:

1. представља Републику Србију у земљи и иностранству,
2. указом проглашава законе,
3. предлаже Народној скупштини кандидата за председника Владе, пошто саслуша мишљење представника изабраних изборних листа,
4. предлаже Народној скупштини носиоце функција, у складу са Уставом и законом,
5. поставља и опозива указом амбасадоре Републике Србије на основу предлога Владе,
6. прима акредитивна и опозивна писма страних дипломатских представника,
7. даје помиловања и одликовања,
8. врши и друге послове одређене Уставом.

Председник Републике, у складу са законом, командује Војском и поставља, унапређује и разрешава официре Војске Србије.

Мандат председника Републике траје пет година и почиње да тече од дана када председник Републике положи заклетву пред Народном скупштином. Уколико мандат председника Републике истиче за време ратног или ванредног стања, продужава се, тако да траје до истека три месеца од дана престанка ратног, односно ванредног стања. Исто лице може да буде бирано на функцију председника држава највише два пута.

Мандат председника Републике може престати пре истека времена на које је биран подношењем писмене оставке или разрешењем од стране Народне скупштине. Једини основ за разрешење може бити ако је председник Републике повредио Устав. Одлуку о разрешењу Народна скупштина доноси 2/3 већином укупног броја народних посланика. Поступак разрешења покреће се на предлог најмање 1/3 народних посланика. Пре расправе и одлучивања о поднетом предлогу за разрешење, Уставни суд је дужан да најкасније у року од 45 дана одлучи постојању повреде Устава.

У складу са Уставом Републике Србије и Уставним законом за спровођење Устава Републике Србије крајем 2007. године донети су *Закон о председнику Републике* („Службени гласник РС”, број 111/07) и *Закон о избору председника Републике* („Службени гласник РС”, број 111/07) који су усклађени са уставним правилима о начину избора и престанка мандата председника Републике, као и уставним правилима о положају и овлашћењима председника Републике.

Законом о избору председника Републике утврђено је да се председник Републике бира се на основу општег и једнаког изборног права на слободним и непосредним изборима, тајним и личним гласањем.

Председник Републике бира се на пет година.

Право да бира председника Републике и да буде биран за председника Републике има сваки пунолетан и пословно способан држављанин Републике Србије.

Изборе за председника Републике расписује председник Народне скупштине одлуком, која се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Кандидата за председника Републике могу да предложи политичка странка која је регистрована у Републици Србији на дан кад је одлука о расписивању избора објављена у „Службеном гласнику Републике Србије”, коалиција политичких странака и група грађана. Групу грађана писменим споразумом оснива најмање десет бирача чији потписи морају бити оверени код суда и она не мора да има назив.

Предлог кандидата може бити поднесен само ако га својим потписима који су оверени код суда подржи најмање 10.000 бирача.

За председника Републике изабран је кандидат који је добио већину гласова бирача који су гласали. Број бирача који су гласали утврђује се на основу броја гласачких листића који се налазе у гласачкој кутији.

Ако ниједан кандидат не добије већину гласова бирача који су гласали, гласање се понавља у року од 15 дана од дана првог гласања.

На поновљеном гласању учествују два кандидата која су добила највећи број гласова. Више од два кандидата учествују на поновљеном гласању ако их више дели прво или друго место.

На поновљеном гласању за председника Републике изабран је кандидат који је добио највећи број гласова. Ако на поновљеном гласању кандидати освоје исти број гласова, гласање се понавља у року од 15 дана.

Приоритети

Кључни приоритет у области изборног законодавства у наредном периоду представља доношење Закона о бирачком списку којим ће се увести Општи бирачки списак, што ће допринети прецизнијој евиденцији бирача у оквиру јединствене базе података.

Такође, предвиђа се доношење Закона о избору народних посланика којим ће се увести првостепене изборне комисије што ће допринети ефикасности рада органа за спровођење избора, уредити учешће домаћих и међународних посматрача, отклонити постојећи законске недостатка и извршити формалноправно усклађивање са Уставом Републике Србије.

Планирано је и доношење Закона о изборној кампањи којим ће се уредити правила вођења изборне кампање на правичан начин.

Очекује се да наведени закони којима ће се заокружити реформа законског оквира о изборима и постићи његово усклађивање са новим уставним захтевима буду донети у наредних годину дана.

Средства потребна за доношење ових закона биће обезбеђена из буџета и могу бити сагледана тек када се прецизирају законска решења која су у поступку припреме.

1.1.6. Систем правосуђа

1.1.5.1. Стање

Устав Републике Србије у члановима 142. до 152. уређује судове и положај судија у Републици Србији. Правосудни систем регулишу следећи закони: Закон о уређењу судова ("Службени гласник РС" број 46/2006), Закон о Уставном суду ("Службени гласник РС", број 109/07), Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС" број 42/2002), Закон о јавном тужилаштву ("Службени гласник РС" број 106/2006), Закон о Високом савету правосуђа („Службени гласник РС”, број 61/2005), Закон о судијама („Службени гласник РС”, број 63/2001, 42/2002, 17/2003, 25/2003, 27/2003, 29 /2004, 35/2004, 44/2004, 61/2005, 101/2005 и 46/2006) и Закон о обуци судија, јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника („Службени гласник РС”, број 46/2006).

Закон о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 46/2006) прописује начела која се односе на вршење судске власти и оснивање судова. Овим законом утврђује се спољашње уређење судова (врсте судова), простирање надлежности и сталност суда, надлежност судова, унутрашње уређење судова, послови који чине судску управу, састав и број судског особља, послови који чине правосудну управу, обезбеђење суда као и средства за рад судова.

Закон о Уставном суду ("Службени гласник РС" бр. 109/2007) ступио је на снагу 6. децембра 2007. године. Овим законом уређује се организација Уставног суда, поступак пред Уставним судом и правно дејство његових одлука. Након доношења закона изабрано је 10 судија Уставног суда, који су 12. децембра 2007. године положили заклетву и ступили на дужност, чиме је Уставни суд конституисан, у складу са чланом 9. став 3. Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије. Прва седница Уставног суда на којој је изабран председник суда одржана је 26. децембра 2007. године, чиме је Уставни суд почео са радом.

Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС" бр. 42/2002) оснивају се општински, окружни и трговински судови, уређују њихова седишта и подручја на којима врше надлежност и одређују општински судови са подручја истог окружног суда који поступају и суде у појединим врстама правних ствари из надлежности општинских судова. Овим законом одређују се и подручја апелационих судова и оснивају општинска и окружна јавна тужилаштва и одређују њихова седишта и подручја.

Закон о јавном тужилаштву ("Службени гласник РС" бр. 106/2006) утврђује начела везана за јавно тужилаштво као самосталан државни орган који гони учиниоце кривичних и других кажњивих дела, улагањем правних средстава штити уставност и законитост и предузима друге радње на које је законом овлашћено. Овим законом уређује се јавно тужилаштво, питање надлежности, надлежности, управе у јавним тужилаштвима, положаја јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, начина избора и престанка функције.

Закон о Високом савету правосуђа („Службени гласник РС”, број 61/2005) установљава Високи савет правосуђа, чланове Високог савета правосуђа, мандат у Високом савету правосуђа, положај судије и јавног тужиоца у Високом савету правосуђа, састав Високог савета правосуђа, начин доношења одлука у Високом савету правосуђа као и питања везана за Пословник о раду Високог савета правосуђа.

Закон о судијама ("Службени гласник РС" бр.46/2006) утврђује основна начела везана за вршење судијске функције, положаја судија, начин и поступак избора судија, престанак судијске дужности, питања везана за положај председника суда као и судије поротника.

Закон о обуци судија, јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника ("Службени гласник РС" бр.46/2006) уређује врсте и начин спровођења обуке судија, јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника.

Народна скупштина усвојила је 25. маја 2006. године Националну стратегију реформе правосуђа. Влада је усвојила Акциони план за спровођење Стратегије у јулу 2006. године. Национална стратегија има основни циљ да се успостављањем владавине права и правне сигурности, кроз реформу судских органа и правосуђа у целини, очува и ојача поверење грађана у правосудни систем Републике Србије, и оствари даљи напредак у процесу приближавања Европској унији. Према Националној стратегији реформе правосуђа остварење делотворног правосуђа базира се на четири кључна начела: независност, транспарентност, одговорност и ефикасност.

НЕЗАВИСНОСТ	ТРАНСПАРЕНТНОСТ	ОДГОВОРНОСТ	ЕФИКАСНОСТ
Независно управљање	Отворени процес избора, напредовања, одговорности и престанка судијске функције	Јасни стандарди за оцену успешности вршења судијске функције и резултата рада	Бољи приступ правосуђу
Независтан буџетски орган	Одговарајући приступ информацијама из судских евиденција и поступака	Делотворно управљање предметима	Стандардизовани систем обуке и стручног усавршавања запослених
Независно утврђивање општег оквира и унутрашњег уређења и рада судова	Унапређени однос са јавношћу и учешће јавности	Делотворно коришћење ресурса у судству и тужилаштву	Модерна мрежа судова

Националном стратегијом одређен је период од 6 година (2006 – 2012) за спровођење реформских циљева и успостављање правосудног система који ће одговорити потребама нових друштвених вредности.

Стратегија реформе система извршења заводских санкција је донета 2005. године. Основни задатак Стратегије је хумано извршење санкција у циљу заштите грађана и смањења стопе поврата, као и промовисање алтернативних облика кажњавања. Управа за извршење заводских санкција је у периоду од 2005. године до данас остварила приоритете који се односе на усклађивање законодавног оквира са међународним стандардима, стварање организационих претпоставки за извршење алтернативних санкција, обуку и стручно усавршавање запослених, изградњу посебног објекта за извршење казне затвора са елементом организованог криминала, нови приступ третману осуђених и индивидуализацији програма поступања, остваривање и заштиту права осуђених лица, посебне програме за малолетне учиниоце кривичних дела, побољшање здравствене заштите и услова у затворима.

Системски закони у кривичноправној и грађанскоправној области су: Кривични законик („Службени гласник РС“, број 85/2005, 88/2005 и 107/2005), Законик о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“ број 70/2001 и 68/2002 и „Службени гласник РС“, број 58/2004, 85/2005, 115/2005, 46/2006 и 49/2007), Закон о извршењу кривичних санкција („Службени гласник РС“, број 85/2005), Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Службени гласник РС“, број 85/2005), Закон о прекршајима („Службени гласник РС“, број 101/2005), Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 125/2004), Закон о извршном поступку („Службени гласник РС“, број 125/2004), као и Закон о посредовању-медијацији („Службени гласник РС“, број 18/2005).

Нови Законик о кривичном поступку („Службени гласник РС“, број 46/06) усвојен је у Народној скупштини 25.05.2006. године. Доношењем Законика створен је неопходан правни амбијент за брже вођење кривичних поступака, ефикасно сузбијање криминалитета као и доследну заштиту Уставом и међународним актима гарантованих људских права и слобода учесника кривичног поступка. Законик о кривичном поступку предвиђа увођење тужилачке истраге, за чије спровођење је неопходно обезбедити материјалне и техничке услове. Овај законик предвиђа нова решења којима су проширена овлашћења и промењена улога јавног тужиоца, уведене нове доказне радње, детаљније и у широј мери регулисане посебне доказне радње, као и нова мера обезбеђења присуства окривљеног у виду забране напуштања одређеног места, али и друга ограничења. Народна скупштина је 29. маја 2007. године усвојила Закон о измени Законика о кривичном поступку којим се одлаже примена новог ЗКП-а до 31. децембра 2008. године.

У склопу реформе правосудног система у Србији је 1. јануара 2006. године ступио на снагу нови Закон о извршењу кривичних санкција. Нови Закон у потпуности је прихватио европске тенденције ка сталном подизању нивоа заштите осуђеничких права, инкорпорирајући у своје одредбе основне принципе постављене у Европским затворским правилима и Препорукама и стандардима Комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака (ЦПТ). Овим законом по први пут је уведен двостепени систем заштите права осуђеника у оквиру Управе, предвиђена је судска заштита, створена могућност за спровођење контроле од стране државних тела изван система извршења, као и независне контроле од стране различитих домаћих и међународних организација и тела.

1.1.6.2. Краткорочни приоритети

1.1.6.2.1. Законодавство

Почетком 2008. године завршена је израда сета закона о правосуђу: Закон о уређењу судова, Закон о судијама, Закон о Високом савету судства, Закон о јавном тужилаштву, Закон о Државном већу тужилаца, Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава. Прибављене су и експертизе Савета Европе.

Новим Законом о уређењу судова биће детаљно разграничена надлежност Високог савета судства и Министарства правде у односу на послове правосудне управе. Треба истаћи да ће поједине послове који су до сада били у надлежности Министарства правде (нпр. вођење личних листова судија) преузети Високи савет судства. Посебно треба истаћи да је овим законом предвиђена подела надлежности ова два органа и то на тај начин што ће Високи савет судства постати директни извршилац буџета Републике Србије у делу који се односи на плате судија и материјалне трошкове за рад судова. Овим је обезбеђена потпуна финансијска независност судства. Такође, законом је предвиђено да Високи савет судства има своју административну канцеларију, тако да Министарство правде више неће обављати стручне и административне послове за овај орган, као што је то био случај са Високим саветом правосуђа, који ће ступањем на снагу новог закона, бити укинут.

У радној верзији новог Закона о судијама детаљно се разрађују начин избора судија и услови за обављање судијске функције. Посебно треба истаћи да су у закону прецизно наведени услови за избор судије. Критеријуме и мерила за оцену ових услова прописује Високи савет судства. Уређује се и обавезно вредновање рада судија, које се изражава кроз оцену. Вредновање рада судија узима се у обзир приликом избора судија на сталну судијску функцију, избора у виши суд, разрешења, као и за повећање или смањење плате. Посебну новину коју ће нови Закон о судијама да садржи, је увођење дисциплинског поступка за судије. Закон прописује шта се сматра дисциплинским прекршајем, одређује дисциплинске санкције, дисциплински поступак и органе за вођење дисциплинског поступка. Закон предвиђа да су органи за вођење дисциплинског поступка Дисциплински тужилац и Дисциплинска комисија, чији састав одређује Високи савет судства. Судија у дисциплинском поступку има право на одбрану и заступника, а такође утврђено је и право жалбе Високом савету судства на одлуку Дисциплинске комисије.

Члан 153. Устава одређује положај, састав и избор Високог савета судства. Овим чланом Устава прописано је да је Високи савет судства независан и самосталан орган који обезбеђује и гарантује независност и самосталност судова и судија. У члану 154. Устава утврђене су надлежности Високог савета судства, а то су да: бира и разрешава судије, предлаже Народној скупштини избор судија приликом првог избора на функцију, предлаже Народног скупштини председника Врховног касационог суда и председника судова и учествује у поступку за њихов престанак функције.

У складу са обавезом из члана 5, 6. и 7. Уставног закона за спровођење Устава, у Министарству правде је израђена радна верзија Закона о Високом савету судства, којим ће се разрадити Уставне одредбе које се односе на овај орган. И о овом закону је прибављена експертиза Венецијанске комисије Савета Европе. Међу решењима који наведени законски текст предвиђа, посебно треба истаћи решење које се односи на предлагање кандидата Народној скупштини за избор изборних чланова Високог савета судства. Кандидати из реда судија предлажу се на основу поступка избора у коме судије непосредно, тајним гласањем, бирају кандидате, од којих ће по два кандидата са највећим бројем гласова са сваке листе кандидата бити предложени Народној скупштини, која је дужна да изабере једног од њих. Предвиђено је да постоји укупно шест листа кандидата (за сваког изборног члана из реда судија по једна листа), које представљају одређени степен, односно врсту судова. Што се тиче изборних чланова из реда адвоката и професора правног факултета предвиђено је да по два кандидата предлажу Адвокатска комора Србије и општа седница професора правног факултета. И у овом случају, Народна скупштина је дужна да изабере једног од два предложена кандидата.

Устав Републике Србије уређује положај, надлежност, оснивање и организацију јавног тужилаштва. Израђена је радна верзија новог Закона о јавном тужилаштву, о којој је прибављена експертиза Савета Европе. У новом закону о јавном тужилаштву детаљно се разрађују начин избора јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца и услови за обављање ове функције. Посебно треба истаћи да су у закону прецизно наведени услови за избор јавних тужилаца, односно заменика јавних тужилаца. При предлагању за избор кандидата за јавнотужилачку функцију, Државно веће тужилаца узима у обзир стручност, оспособљеност и достојност кандидата, а према правилнику о мерилима за вредновање рада јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, које доноси. Такође, нови закон уређује и обавезно вредновање рада јавних тужилаца, односно заменика јавних тужилаца, које се изражава кроз оцену. Вредновање рада јавних тужилаца, односно заменика јавних тужилаца представља основ за избор, напредовање, разрешење и покретање дисциплинског поступка. Посебну новину коју ће нови Закон о јавном тужилаштву да садржи у односу на важећи закон је увођење дисциплинског поступка за јавне тужиоце, односно заменике јавних тужилаца. Закон прописује шта се сматра дисциплинским прекршајем, одређује дисциплинске санкције, дисциплински поступак и органе за вођење

дисциплинског поступка. Закон предвиђа да су органи за вођење дисциплинског поступка Дисциплински тужилац и Дисциплинска комисија, чији састав одређује Државно веће тужилаца.

У вези са односом Државног већа тужилаца и Министарства правде истичемо да ће новим Законом о јавном тужилаштву поједине послове који су до сада били у надлежности Министарства правде (нпр. вођење личних листова тужилаца) преузети Државно веће тужилаца. Посебно треба истаћи да је овим законом предвиђена подела надлежности ова два органа и то на тај начин што ће Државно веће тужилаца постати директни извршилац буџета Републике Србије у делу који се односи на плате тужилаца и материјалне трошкове за рад тужилаштава.

Члан 164. Устава одређује положај, састав и избор Државног веће тужилаца. Овим чланом Устава прописано је да је Државно веће тужилаца самосталан орган који обезбеђује и гарантује самосталност јавних тужилаца и заменика јавног тужиоца. У члану 165. Устава утврђене су надлежности Државног већа тужилаца, а то су да: бира и разрешава заменике јавног тужиоца, предлаже Народној скупштини кандидате приликом првог избора за заменика јавног тужиоца, предлаже Влади кандидата за Републичког јавног тужиоца и друге јавне тужиоце.

Израђена је радна верзија Закона о Државном већу тужилаца, за коју је прибављена експертиза Савета Европе. Међу решењима који наведени законски текст предвиђа, посебно треба истаћи решење које се односи на предлагање кандидата Народној скупштини за избор изборних чланова Државног већа тужилаца. Кандидати из реда јавних тужилаца, односно заменика јавних тужилаца предлажу се на основу поступка избора у коме јавни тужиоци, односно заменици јавних тужилаца непосредно, тајним гласањем, бирају кандидате, од којих ће по два кандидата за једно место у Државном већу тужилаца, са највећим бројем гласова, бити предложени Народној скупштини, која је дужна да изабере једног од њих. Што се тиче изборних чланова из реда адвоката и професора правног факултета предвиђено је да по два кандидата предлажу Адвокатска комора Србије и општа седница професора правног факултета. И у овом случају, Народна скупштина је дужна да изабере једног од два предложена кандидата.

У току је израда Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава, којим се уређује мрежа правосудних органа (ПЕП) у Републици Србији и њихова територијална надлежност.

Доношење јединственог пакета закона о правосуђу је од изузетног значаја за реформу правосуђа, пре свега из разлога успостављања нових правосудних институција (Врховни Касациони суд, апелациони судови, Управни суд, Виши прекршајни суд). Тиме ће се значајно допринети унапређењу ефикасности и растерећењу постојеће мреже судова.

Новим законима предвиђено је и успостављање независног правосудног буџета, као и израда јасних и мерљивих критеријума за избор, напредовање, дисциплински поступак и разрешење судија и тужилаца, којима ће се руководити Врховни савет судства и Државно веће тужилаца приликом вредновања рада судија и тужилаца.

Кривично и грађанско право

У току је израда Измена и допуна Закона о парничном поступку, која би требало да допринесе ефикаснијим судским поступцима и остваривању бољих услова за суђење у разумном року, као и да отклони недостатке из праксе који су се јавили приликом примене Закона о парничном поступку донетог 2004. године.

Поред усвајања сета правосудних закона, као краткорочни приоритет, планирано је усвајање и следећих закона:

Закон о кривичној одговорности правних лица, Закон о изменама и допунама Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, Закон о

одузимању имовинске користи стечене извршењем кривичних дела, Закон о ратификацији Конвенције о високотехнолошком криминалу и пратећи протокол, Закон о изменама и допунама Закона о извршењу кривичних санкција, Закон о примени мере притвора у посебним притворским јединицама и извршење казне затвора у посебним затворским одељењима, Закон о адвокатури, Закон о јавном бележништву, Закон о правосудном испиту, Закон о Националном институту за обуку у правосуђу и Закон о бесплатној правној помоћи. Планирана је и измена Кривичног законика, као и измена Закона о посредовању-медијацији.

Јавно бележништво

Министарство правде образовало је у децембру 2007. године Радну групу за израду Закона о јавном бележништву. Очекује се да закон буде усвојен до краја 2008. године. Овим законом уредиће се организација јавног бележништва, услови за обављање јавнобележничке делатности, права и дужности јавних бележника, разрешење јавног бележника, издавање и оверавање јавнобележничких аката, јавнобележнички списи и вођење књига, дисциплинска одговорност јавних бележника, јавнобележничка комора, јавнобележничка тарифа и надзор над радом јавних бележника.

Решавање заосталих предмета

У овом тренутку у Србији постоје Оквирна мерила за одређивање броја судија у судовима опште надлежности и посебним судовима („Сл. гласник РС“, број 61/06), којима се предвиђа број предмета који судија у току месеца треба да реши по свакој материји у односу на врсту суда (општински, окружни, трговински, апелациони, Управни, Врховни касациони суд). Планира се да се током 2009. године унапреди вредновање рада судија, тако што ће се установити тзв. систем „пондера“, којим би се унапредио и правилније сагледао рад сваког појединачног судије. Такође, у новом сету правосудних закона биће врло прецизно уређени критеријуми за напредовање судија, дисциплинску одговорност, као и њихово разрешење, који ће се заснивати на раду сваког појединачног судије, а што ће значајно допринети повећању одговорности и ефикасности судија.

У сету правосудних закона предвиђено је конкретно решење којим ће се убрзати и омогућити решавање старих предмета ангажовањем пензионисаних судија. Високи савет судства судији може продужити радни век само због завршавања рада на започетим предметима, као и решавања заосталих предмета у којима одлука није донета дуже од две године.

Значајни напори улажу се у бољу и целовитију обуку судија како би стицањем знања и већег степена обучености постигли већу ефикасност и квалитет рада. Донет је Закон о обуци судија, јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника („Сл. гласник РС“, број 46/06), којим су утврђују врсте и начини спровођења обуке у циљу стицања и усавршавања теоријских и практичних знања и вештина потребних за самостално, стручно и ефикасно вршење правосудне дужности. Врсте обуке су: почетна (коју похађају носиоци правосудне функције пре ступања на дужност, и судијски и тужилачки помоћници) и стална (коју похађају носиоци правосудне функције). Високи савет правосуђа именовао је чланове Комисија за обуку, која је утврдила предлог програма почетне обуке, а који је Високи савет правосуђа усвојио. Одговорност за обуку и стручно усавршавања судија је на Правосудном центру за обуку и стручно усавршавање. Значајна пажња посвећује се и обуци судија и јавних тужилаца о члану 6. Европске конвенције о људским правима и основним слободама, који се односи на суђење у разумном року.

Медијација

Закон о посредовању – медијацији («Службени гласник РС», број 18/05) одређује правила поступка посредовања – медијације у спорним односима, а нарочито: у имовинскоправним

односима физичких и правних лица, трговинским, породичним, радним и другим грађанскоправним односима, управним и кривичним, у којима стране могу слободно да располажу, уколико законом није прописана искључива надлежност суда или другог органа. Закон у члану 20. прописује услове за обављање посредовања. Један од услова је да је посредник прошао програм обуке за посредника, коју спроводи Центар за медијацију. Овај центар основан је 3. априла 2006. године Уговором о оснивању који је закључен између Владе Републике Србије, Центра за права детета, Народне банке Србије и Адвокатске коморе Београда. Планирана је измена овог закона као краткорочни приоритет.

Извршење заводских санкција

У складу са Стратегијом за извршење заводских санкција наставиће се рад на решавању доминантних проблема: пренасељеност затвора, неадекватна архитектонска решења објеката, неповољна криминолошка структура осуђених у односу на типове завода, неадекватна опремљеност установа у безбедносном смислу и немогућност адекватног упошљавања осуђених лица у привредним јединицама.

У току је реконструкција и изградња затворских објеката у складу са европским стандардима, категоризација установа прилагођава се специфичним потребама лица лишених слободе, развија се спровођење нових облика кажњавања, иницира се и развија пробацијски систем и постпенални третман осуђених, развија се обука запослених према програмима Центра за обуку, развија се информациони систем и систем техничке заштите.

1.1.6.2.1. Институције

Радна верзија новог Закона о уређењу судова уређује врсте судова у Републици Србији и њихову стварну надлежност. Закон прописује да су судови опште надлежности општински судови, окружни судови, апелациони судови и Врховни касациони суд. Судови посебне надлежности су трговински судови, Виши трговински су, прекршајни судови, Виши прекршајни суд и Управни суд. Закон предвиђа, као новину образовање управно-судских већа у сваком суду.

Паралелно са успостављањем нових судских институција, у току је и процес свеобухватне анализе о раду и оптерећености судова и јавних тужилаштава, на основу кога ће бити израђен предлог за рационализацију судске и јавнотужилачке мреже (ПЕП). Овај процес је од изузетне важности за успостављање нове модерне и ефикасне правосудне структуре, која ће у складу са јасним критеријумима и мерљивом евалуацијом рада омогућити да се убрзају судски поступци и превазиђе велики проблем српског правосуђа, које се упркос великом броју судија и тужилаца суочава са огромним бројем заосталих и застарелих предмета.

За отпочињање рада нове судске мреже, а пре свега Врховног касационог, Управног и апелационих судова (ПЕП), Високог савета судства и Државног већа тужилаца, неопходно је обезбедити и материјалне претпоставке односно зграде и објекте као и опрему, а што је и био разлог досадашњег одлагања почетка функционисања ове мреже судова. У складу са законом прописаном обавезом Министарства правде да обезбеди просторне и материјално-техничке услове, Министарство правде је обезбедило све неопходне услове за функционисање нове правосудне мреже са почетком 01.01.2009. год.

За успостављање правне државе и владавине права потребан је поуздан ажуран и модеран начин вођења судске статистике и управљања предметима (ПЕП), као и доступност релевантних информација о раду судова и судској пракси на интернет страницама. Из тог разлога Министарство правде посебне напоре и значајна финансијска средства улаже у унапређење информационих технологија на свим нивоима система (ПЕП), до пуне аутоматизације и модернизације правосудних органа, Министарства правде и Управе за извршење заводских

санкција, а на основу искустава успешне имплементације програма СЕНА и ЛИБРА на осмишљен, интегрисан и економичан начин.

Комплетан систем трговинских судова као судова посебне надлежности биће аутоматизован. Израђен је софтвер, тако да су ови судови потпуно технички опремљени. Овај систем ће у потпуности почети да функционише у октобру 2008. године.

У Националној стратегији реформе правосуђа предвиђено је даље институционално јачање Правосудног центра и његова трансформација у Националну институцију за обуку у правосуђу (ПЕП). Од усвајања Стратегије, ради се на јачању капацитета и припремама за трансформацију. Такође, поред седишта Правосудног центра у Београду, основане су и регионалне канцеларије у Нишу и Новом Саду. Правосудни центар је у циљу побољшања обуке креирао електронску базу података и интернет страница, која омогућава бољи преглед активности.

1.1.5.3. Средњорочни приоритети

- Високи савет судства обавља надлежности предвиђене законом
- У вези са независним правосудним буџетом Високи савет судства преузима пуна овлашћења за буџет правосуђа 1. јануара 2011. године
- Све судије одговарају на основу ревидираних стандарда судијске продуктивности са редовном оценом резултата рада од стране Високог савета судства
- Национални систем података о резултатима рада судија је потпуно у функцији
- Правна помоћ у парничним и кривичним поступцима се обезбеђује на основу јасних критеријума о финансијским могућности
- Национални институт за обуку у правосуђу успостављен и у потпуности функционалан
- Рационализована судска мрежа која ефикасно функционише
- Јавни бележници као независна правосудна професија раде у складу са новим законским оквиром и међународним стандардима
- Управа за извршење заводских санкција функционише као јединствен систем, окончана је реконструкција и изградња објеката, законски оквир се примењује у складу са европским стандардима, остварена је доступност информација и транспарентност у раду, функционише информациони систем, извршена је обука особља, реализују се програми третмана осуђених лица према специфичним потребама, извршавају се алтернативни облици кажњавања, постоји пробациони систем и постпенални прихват осуђених.

1.1.7. Политика борбе против корупције

(Видети и тачку 3.23.2)

1.1.7.1. Стање

1.1.7.1.1. Законодавни оквир

Национална стратегија за борбу против корупције утврђена је Одлуком, коју је Народна скупштина, на иницијативу Министарства правде, усвојила децембра 2005. године. Стратегија је урађена у складу са чланом 5. УН Конвенције против корупције и у потпуности садржи елементе предвиђене УН Приручником за техничку примену Конвенције.

Сходно обавезама утврђеним у Одлуци, Влада Републике Србије је усвојила у децембру 2006. године Акциони план за примену Националне стратегије за борбу против корупције. Акциони план израђен је у оквиру Твининг пројекта, у сарадњи са Комисијом за спречавање корупције Републике Словеније. Акционим планом детаљно су разрађене препоруке из Стратегије, у погледу активности, рокова, надлежних органа, ризика и циљева. Министарство правде тренутно веома активно ради на изменама и допунама Акционог плана.

Закон о спречавању сукоба интереса при вршењу јавних функција ("Службени гласник РС" број 43/2004) усвојен је 2004. године.

Усвојени су сви међународни инструменти у области борбе против корупције које су донеле међународне организације чији је Србија члан:

- Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација против корупције ("Службени лист СЦГ-Међународни уговори", број 12/2005)
- Закон о потврђивању Грађанскоправне конвенције о корупцији ("Службени гласник РС-Међународни уговори", број 102/2007)
- Закон о потврђивању Кривичноправне конвенције о корупцији ("Службени лист СРЈ-Међународни уговори", број 2/2002) и ("Службени лист СЦГ-Међународни уговори", број 18/2005) и
- Закон о потврђивању додатног протокола уз Кривичноправну конвенцију о корупцији ("Службени гласник РС-Међународни уговори", број 102/2007)

Министарство правде добило је експертизу Савета Европе о усклађености Кривичног законика са свим међународним стандардима у области борбе против корупције.

1.1.7.1.2. Институције

Влада Републике Србије образовала је јула 2006. године Комисију за примену Националне стратегије за борбу против корупције и препорука Групе држава за борбу против корупције (ГРЕКО). Задаци Комисије су припрема Акционог плана за спровођење Стратегије и праћење његовог спровођења, праћење спровођења препорука ГРЕКО-а.

Одељење за борбу против корупције Републичког јавног тужилаштва основано је по Плану и програму рада РЈТ за 2008. годину. Установљење Одељења за борбу против корупције у Републичком јавном тужилаштву и Одељења за борбу против корупције у окружним јавним тужилаштвима у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду, је резултат организационих промена на иницијативу тужилаштва за проширење капацитета за борбу против корупције. На ове организационе промене су утицале препоруке Савета Европе за департаментализацију и специјализацију у јавном тужилаштву као и резултати учешћа у пројекту УНДП – Подршка институционалном развоју за конфронтацију са јавном корупцијом. Одређен је списак коруптивних кривичних дела која су предмет специјализације у поступању јавних тужилаштава. Одељење ће се бавити предметима кривичних дела корупције и кривичних дела привредног криминала који су повезани са корупцијом у којима су укључени државни званичници, затим изабрана лица од стране Скупштине, као и постављена и именована лица, предмети за које је заинтересована шира јавност, као и предметима који су везани за блиску сарадњу са одговарајућим министарствима и који захтевају пажљиву координацију са другим државним органима.

Закон о спречавању сукоба интереса при вршењу јавних функција предвидео је оснивање Републичког одбора за решавање о сукобу интереса. Републички одбор је самосталан и независан орган, а средства за његов рад обезбеђују се у буџету Републике Србије. Чланови Републичког

одбора изабрани су од стране Народне скупштине Републике Србије крајем 2004. године, а прва конститутивна седница одржана је 18. јануара 2005. године.

1.1.7.2. Кратокорични приоритети

1.1.7.2.1. Законодавни оквир

Као краткорочан приоритет, планирана је измена Кривичног законика ради усклађивања са ратификованим међународним инструментима.

Усвојити Закон о Агенцији за борбу против корупције.

Радна верзија Закона о Агенцији за борбу против корупције, која предвиђа Агенцију као независни државни орган за борбу против корупције у Србији, је израђена у складу са међународним стандардима, а пре свега са чланом 6. УН Конвенције против корупције и одређеним препорукама ГРЕКО-а. Урађена је експертиза Савета Европе и радна верзија закона је измењена у складу са експертизом. Овим законом уређено је оснивање и делатност, правни положај, надлежност, организација и начин рада Агенције, прописана су правила у вези са спречавањем сукоба интереса при вршењу јавних функција и пријављивањем имовине лица која врше јавне функције, уведени су планови интегритета.

Према радној верзији Закона, Агенција је, између осталог, надлежна за надзор над спровођењем Стратегије за борбу против корупције, Акционог плана и секторских акционих планова, питања сукоба интереса и контроле финансирања политичких странака.

Законом су обухваћене 3 препоруке Групе држава за борбу против корупције које се односе на међународне стандарде у борби против корупције:

- дефиниција функционера је значајно проширена - функционер је свако изабрано, постављено или именовано лице у органе Републике Србије, аутономне покрајине, општине, града и Града Београда и органе јавних предузећа, установа и других организација чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, општина, град и Град Београд и друго лице које бира Народна скупштина,

- смањена је вредност поклона који функционер сме да прими - функционер не сме да задржи пригодни поклон чија вредност прелази 5% просечне месечне нето зараде у Републици Србији, односно пригодне поклоне примљене у току календарске године чија укупна вредност прелази износ од једне просечне месечне нето зараде у Републици Србији

- решено је питање преласка функционера из јавног у приватан сектор након престанка вршења јавне функције у складу са УН Конвенцијом - функционер коме је престала јавна функција, две године по престанку функције не може да заснује радни однос, односно пословну сарадњу са правним лицем, предузетником или међународном организацијом која обавља делатности у вези са функцијом коју је функционер обављао, осим по добијеној сагласности Агенције.

Унета је новина да је функционер дужан да врати имовинску корист коју је стекао вршењем друге функције супротно закону. Значајно су проширене одредбе које се односе на превентивну борбу против корупције, детаљније су регулисана питања сукоба интереса и пријема поклона, а проширене су и казнене одредбе. Закон предвиђа новину у нашем систему: планове интегритета. Ови планови представљају самоанализу државног органа о његовој подложности корупцији и обухвата мере које би требало предузети да се смање ризици корупције.

Законом је предвиђено да почетком његове примене престаје са радом Републички одбор за решавање о сукобу интереса.

У току је ревизија Акционог плана за примену Националне стратегије за борбу против корупције у делу који се односи на активности и рокове за испуњење препорука из Стратегије.

Припремљен је Нацрт закона о јавним набавкама од стране радне групе коју су чинили представници Министарства финансија, Управе за јавне набавке и Комисије за заштиту права. Кључне промене су следеће: унапређена је заштита права у поступцима јавних набавки, изузеци од примене Закона су сужени, предвиђен је ефикаснији механизам праћења и контроле процеса јавних набавки, путем повећања транспарентности и предвиђена је јасна законска обавеза Управе да све информације о уоченим нерегуларностима у поступцима јавних набавки доставља Државној ревизорској институцији или другој надлежној институцији.

1.1.7.2.2. Институције

Након усвајања Закона о Агенцији за борбу против корупције успоставити поменути Агенцију и обезбедити услове за њено ефикасно функционисање.

У вези са активностима по Националној стратегији за борбу против корупције, потребно је:

- 1) Кадровско јачање посебних одељења Републичког јавног тужилаштва и Окружних јавних тужилаштва у Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу и Посебних судских одељења;
- 2) Запошљавање довољног броја јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судија и њихових саветника;

1.1.7.3. Средњорочни приоритети

1.1.7.3.1. Законодавни оквир

- Обезбедити пуну примену међународних конвенција о борби против корупције
- Учешће Министарства правде у пилот пројекту УНОДЦ-а о самоанализи, уз помоћ експерата УН-а, о усклађености домаћег законодавства са УН Конвенцијом против корупције.

1.1.7.3.2. Институције

- Ефикасно функционисање Агенције за борбу против корупције
- Даље јачање капацитета државних органа за борбу против корупције

1.1.8. Реформа одбране

Реформа одбране јесте једно од фундаменталних стратегијских опредељења Републике Србије. Она представља процес усклађивања система одбране са изазовима, ризицима и претњама безбедности, потребама грађана, могућностима Републике Србије, општеприхваћеним демократским стандардима и токовима безбедносног организовања савремених држава, а спроводи се на основу утврђене политике одбране.

Спроводи се уз подршку домаће јавности, као и релевантних актера међународне заједнице, ради изградње нових способности Војске и осталих елемената система одбране, сагласно њиховим мисијама и задацима прецизираним у стратегијско-доктринарним документима.

Адекватан стратегијско-доктринарни и нормативно-правни оквир, одговарајући људски и материјални ресурси, транспарентност и отвореност послова одбране и одговарајући цивилно-војни односи и подршка релевантних актера међународне заједнице, кључне су претпоставке за спровођење реформе одбране.

Основни стратегијски циљеви реформе одбране су:

- изградња ефикасног и економски одрживог система одбране,
- изградња модерне, професионалне и ефикасне Војске,
- демократска и цивилна контрола Војске и осталих снага одбране.

У процесу креирања одговарајућег стратегијско-доктринарног оквира за реформу одбране, израђени су нацрти следећих стратегијско-доктринарних и планских докумената:

- **Стратегија националне безбедности**, која садржи свеобухватно програмско становиште чијом се реализацијом стварају институционални механизми за заштиту националних интереса Републике Србије у различитим областима друштвеног живота,
- **Стратегија одбране**, као документ који садржи државне ставове о најважнијим питањима одбране и безбедности,
- **Доктрина Војске**, као основни доктринарни документ за припрему, организацију, употребу и обезбеђење Војске Србије,
- **Стратегијски преглед одбране**, као документ у којем су дефинисана решења која су резултат сагледавања изазова, ризика и претњи безбедности с једне стране, а са друге – мисија и задатака Војске и других чинилаца који утичу на изградњу потребних војних способности. Стратегијски преглед одбране обезбеђује стабилан оквир за средњорочно и дугорочно планирање одбране; ефикасно управљање ресурсима одбране; транспарентност послова одбране и изградњу претпоставки за демократски цивилни надзор; професионализацију и ефикасност Војске у извршавању мисија и задатака. Истовремено, овај документ представља полазни основ за израду осталих докумената којима треба да се операционализују активности на изградњи нових способности система одбране и Војске.
- **Министарско упутство**, као документ у којем су дефинисани циљеви, задаци и приоритети у планирању одбране и дате смернице за организационе промене, управљање кадром, развој, модернизацију и опремање Војске Србије и финансирање система одбране у текућој години,
- Израђен је и нацрт документа **План развоја система одбране до 2010. године**, као и програми средњорочног развоја по свим функцијама у систему.

Наведеним документима заокружен је стратегијско-доктринарни оквир процеса реформе система одбране. Ови документи су у форми нацрта достављени Влади Србије на даљу надлежност и у наредном периоду очекујемо њихово усвајање.

Такође, објављена је **Бела књига одбране**, као публикација у којој су на транспарентан начин представљена основна опредељења политике одбране и дефинисани стратегијски правци реформе система одбране.

Усвојени су **Закон о одбрани** и **Закон о Војсци Србије**, као и **Закон о основама уређења служби безбедности Републике Србије**.

Демократска и цивилна контрола Војске Србије, према одредбама Закона о одбрани посебно обухвата: контролу употребе и развоја Војске Србије, интерну и екстерну контролу трошкова за војне потребе, праћење стања и обавештавање јавности о стању припрема Војске Србије, обезбеђење слободног приступа информацијама од јавног значаја и утврђивање одговорности за вршење војних дужности у складу са законом.

На основу наведених законских одредби предузете су следеће мере:

- формиран је Инспекторат одбране као облик контроле од стране извршне власти са законом прописаним надлежностима и задацима,
- у оквиру Министарства одбране формирана је Управа за буџет и финансије, која је покренула формирање интерне (унутрашње) контроле утrophка буџетских средстава а преко организовања ревизорске службе и спровођења стручних едукација о планирању, програмирању, буџетирању и извршењу,
- реализација екстерне контроле утrophка буџетских средстава за војне потребе омогућена је доношењем Закона о министарствима,
- у оквиру Министарства одбране формирана је Управа за односе са јавношћу и урађене су Смернице за стратегију комуникације Министарства одбране и Војске Србије,
- у оквиру Министарства одбране одређена су лица за поступање по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја и израђен је Информатор о раду Министарства одбране у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја,
- начела утврђивања одговорности за вршење војних дужности, одређена су на основу Кривичног законика (кривична одговорност) и Законом о Војсци Србије (дисциплинска и материјална одговорност),
- установљавањем институције Заштитника грађана, у складу са законом, прописи о Заштитнику грађана који се односе на заштиту и остваривање права грађана примењују се и на професионалне припаднике Војске Србије.

Надзор над радом служби безбедности у саставу Министарства одбране, у складу са одредбама закона, врши се преко изабраних власти Републике Србије путем Скуштинског надзора, непосредног надзора и јавног надзора.

У складу са Законом о основама уређења служби безбедности предузете су мере на изради посебног закона о службама безбедности у оквиру Министарства одбране.

Транспарентност у финансирању потреба одбране према одредбама Закона о одбрани посебно обухвата: предлагање, припреме, исказивање и контролу трошкова система одбране; приказивање циљева и задатака за које су неопходна одговарајућа средства; подношење извештаја о наменском трошењу тих средстава и сталну контролу трошкова система одбране.

У Министарство одбране у оквиру Сектора за политику одбране формиран је Реферат за сарадњу са Парламентом Републике Србије ради још квалитетније и садржајније сарадње Министарства одбране са највишим законодавним телом у држави.

Од стране Народне Скупштине цивилна контрола Војске и осталих служби безбедности се врши на начин да Одбор за одбрану и безбедност врши парламентарну контролу:

- Војске Србије и одбрамбеног система, у складу са чланом 46. Пословника НСРС, чланом 86. став 4. Закона о одбрани (СГ број 116/07) и чланом 29. Закона о Војсци Србије (СГ број 116/07), укључујући разматрање извештаја којима Влада најмање једном годишње обавештава НСРС о стању припрема за одбрану у Републици Србији,
- Контролу рада Министарства унутрашњих послова у складу са чланом 46. Пословника НСРС и чланом 9. и 170. Закона о полицији (СГ број 101/05), што подразумева извештавање НСРС од стране министра унутрашњих послова (једном годишње, а по захтеву или указаној потреби и чешће), о раду тог министарства и стању безбедности у Републици Србији, односно извештавање Одбора за одбрану и безбедност, на његов захтев, о питањима из његовог делокруга,

- Над радом служби безбедности, у складу са чланом 46. Пословника НСПС, чл. 3. и 16. Закона о основама уређења служби безбедности Републике Србије (СГ број 116/07) и чл. 17. Закона о Безбедносно-информативној агенцији (СГ број 42/02).
- До престанка постојања државне заједнице Србија и Црна Гора, Народна скупштина Републике Србије имала је надлежности само у погледу контроле сектора унутрашњих послова, тј разматрање извештаја министра унутрашњих послова, Безбедносно-информативне агенције и о раду МУП. Након престанка постојања државне заједнице СЦГ, на основу Закона о основама уређења служби безбедности Републике Србије, који су ступили на снагу 19. децембра 2007. године, односно Закона о Војсци Србије, који је ступио на снагу 1. јануара 2008. године, уведени су механизми према којима НСПС може да врши контролу и сектора одбране, укључујући и контролу рада две војне службе безбедности, као органа управе у склопу Министарства одбране.

Када је реч о људским ресурсима војске, потребно је истаћи да су и у времену убрзаног технолошког развоја, људи остали најзначајнији ресурс система одбране. Управљање људским ресурсима је посебно значајно у периоду реформе. Један од основних проблема је чињеница да бројно стање и квалитет кадра не одговара у потпуности садашњим потребама система одбране. Према нацрту Стратегијског преглед одбране и предвиђеног модела и структуре МО и Војске, током протеклог периода реализовано је смањење бројног стања официра, подофицира и цивилних лица и повећање броја војника по уговору. Планским документима предвиђено је сукцесивно смањење броја лица у Министарству одбране и Војсци Србије и у наредним годинама.

Ради дугорочног дефинисања праваца развоја у кадровској области, израђен је Програм управљања кадром. Сагласно опредељењима ка професионализацији, овим програмом су дати оквири “предвидиве каријере” у функцији квалитетног вођења кадра.

Република Србија спроводи реформу одбране уз одговарајућу подршку релевантних актера међународне заједнице. Република Србија је приступила програму Партнерство за мир у децембру 2006. године и израдила Презентациони документ.

У фебруару 2006. године формирана је Група Србија-НАТО за реформу одбране која представља механизам за усмеравање свих реформских процеса система одбране и чији се рад реализује у оквиру 16 радних столова који разматрају најзначајније аспекте реформе. Она је почела са радом са намером да се усмери и убрза процес реформе система одбране, а самим тим омогући и брже укључивање земље у безбедносне интеграције.

Сходно опредељењу Републике Србије да доприноси очувању и јачању међународног мира, као и дефинисаним мисијама Војске, формиран је Центар за мировне операције и интензивирање је учешће припадника Војске у мировним мисијама.

Уз одобрење Владе у Србији је у децембру 2006. године отворена Војна канцеларија за везу са НАТО.

Садашња организационо-функционална структура Министарства одбране успостављена је највећим делом у првом кварталу 2005. године. Таквом структуром обезбеђено је функционално обједињавање МО и Генералштаба и преузимање, од Војске, функција и задатака који, према стандардима, не припадају војној организацији (организација, школовање, финансије, здравство, ремонт, инфраструктура и сл.).

Такође, створени су услови за демократску цивилну контролу Војске Србије и војних служби безбедности, као и система одбране у целини, убрзани су информациони токови и отклоњено је бројно преклапање функција и надлежности између МО и Генералштаба које је наслеђено из претходног периода.

Нова организациона структура успостављена је крајем 2007. године и она треба да обезбеди рационалније функционисање МО. Извршено је усклађивање организационе структуре МО сходно усвојеним системским законима Републике Србије. Основне промене у организацији МО огледају се у следећем: успоставља се функционална структура МО; рационализује се број радних места и уравнотежава однос броја војних и цивилних лица; обједињавају се функције цивилне заштите и војне, радне и материјалне обавезе.

У периоду до 2010. године, организациона структура МО мењаће се у складу са потребама, могућностима и савременим стандардима ради успостављања рационалнијег и ефикаснијег управљања системом одбране. Посебна пажња биће посвећена функционалном усаглашавању и бољој координацији, како са осталим ресорним министарствима, тако и са институцијама партнера.

Циљ реформе Војске јесте изградња професионалне војне силе оспособљене да реализује додељене мисије и задатке.

Ради реализације циља реформе, дефинисана су следећа стратегијска опредељења:

- Потпуна професионализација Војске,
- Стварање модерно организоване, наоружане, наменски припремљене и интероперабилне војске оспособљене за реализовање додељених мисија и задатака,
- Побољшање статуса и стандарда њених припадника.

У наредним годинама наставиће се са планираном реформом система одбране. Основни циљ је да до 2010. године Војска Србије буде професионална, модернизована и под пуном демократском и цивилном контролом.

Развој организације Војске биће усмерен ка достизању нових способности, економске одрживости, ефективности и ефикасности функционисања, као и потребног нивоа интероперабилности.

Мисије Војске Србије дефинисане су у основним стратегијским документима и то су:

- Одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља;
- Учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету и
- Подршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности.

Када говоримо о организационо-функционалним променама у Војсци Србије значајно је истаћи да је успостављена нова структура Генералштаба и Војске Србије.

Процес предаје обезбеђења државне границе Министарству унутрашњих послова је реализован у планираном року. Припадници Војске Србије, заједно са припадницима KFOR-а ангажовани су на обезбеђењу административне линије са Косовом и Метохијом и контроли Копнене зоне безбедности.

Обука војника и старешина реализује се по измењеним плановима и програмима. У претходном периоду, тежиште у обуци је било на оспособљавању за успешно супротстављање тероризму и осталим облицима оружаног угрожавања безбедности Републике Србије, оспособљавању за мисију и задатке у подршци цивилним властима у случају природних непогода, индустријских и других несрећа и епидемија, спречавању и елиминисању ванредних догађаја и оспособљавању војника, јединица и команди за извршавање задатака у оквиру мисије учешћа у изградњи и јачању мира у региону и свету.

Изведено је више заједничких вежби са оружаним снагама земаља у окружењу.

Реализацијом започетих организационих промена, Војска Србије је данас организована на стратегијском, оперативном и тактичком нивоу.

На стратегијском нивоу је Генералштаб са Здруженом оперативном командом, девет организационих целина типа "Ј" и Управом војне полиције.

На оперативном нивоу, Војска је организована у: Копнену Војску, Команду за обуку и Ваздухопловство и противваздухопловну одбрану.

На тактичком нивоу, Војска Србије је организована у бригаде и њима равне јединице.

Војска Србије биће у потпуности професионална до краја 2010.године, а до тада, напори ће бити усмерени на достизање потребних способности, ефективности и ефикасности функционисања, као и потребног нивоа интероперабилности. Предвиђене организационе промене биће реализоване у складу са савременим начелима организовања и функционисања војне организације и начелом финансијске одрживости.

1.2. ЉУДСКА ПРАВА И ЗАШТИТА МАЊИНА

1.2.1 Поштовање међународних инструмената за заштиту људских права

Република Србија поклањала велику пажњу људским и мањинским правима и свестрано настоји да поштује и примењује највише међународне стандарде на том пољу. С тим у вези, усвојила је и учинила делом свог националног законодавства најважније регионалне и универзалне споразуме из домена људских и мањинских права и радила на усвајању и националној примени пратећих или каснијих протокола уз те споразуме. Тиме је показала да намерава да следи савремене тенденције и промене и учини људска и мањинска права активним и актуелним.

Нови Устав Републике Србије, који је усвојен 2006.године, јасно је истакао:

„Људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно се примењују.

Уставом се јемче, и као таква, непосредно примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима. Законом се може прописати начин остваривања ових права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење појединачног права због његове природе, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права.

Одребе о људским и мањинским правим тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру његово спровођење.” (члан 18 Устава)

Устав предвиђа институцију Заштитника грађана, чија је непосредна надлежност заштита људских и мањинских права и заједно са судовима у Републици Србији ради на њиховој примени.

Служба за људска и мањинска права основана је Уредбом о оснивању Службе за људска и мањинска права („Службени гласник РС”, бр. 49/06) у јуну 2006. године. У надлежности Службе је, између осталог, да обавља стручне послове који се односе на: заштиту и унапређење људских и мањинских права; учешће у припреми прописа о људским и мањинским правима; праћење усаглашености домаћих прописа с међународним уговорима и другим међународноправним актима о људским и мањинским правима и иницирање измена домаћих прописа; подношење извештаја о спровођењу међународних уговора о људским и мањинским правима ако је то њима предвиђено; одговоре на појединачне представке међународним телима чију је надлежност прихватила наша држава. Службом руководи директор Службе, кога поставља Влада на пет

година, на предлог председника Владе. Директор Службе одговоран је Влади и председнику Владе и државни службеник је на положају. Директор Службе је по положају секретар Савета Републике Србије за националне мањине.

Република Србија може истаћи да је чланица најважнијих универзалних међународних споразума из ове области, односно:

- Међународног пакта о грађанским и политичким правима и:
 - Факултативног протокола уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима, и
 - Другог факултативног протокола уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима намењен укидању смртне казне;
- Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима;
- Конвенције о спречавању злостављања и осталог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања и
 - Факултативног протокола уз Конвенцију о спречавању злостављања и осталог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања у вези редовних посета националних и међународних експерата местима затварања;
- Конвенције о укидању свих облика расне дискриминације;
- Међународне конвенције о укидању свих облика дискриминације жена и:
 - Факултативног протокола уз Међународну конвенцију о укидању свих облика дискриминације жена у вези појединачних жалби и истражне процедуре;
- Конвенције о правима детета и:
 - Факултативног протокола уз Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима, и
 - Факултативног протокола уз Конвенцију о правима детета и трговине децом, децјом проституцијом и децјом порнографијом;
- Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце;
- Конвенције о заштити деце од сексуалног злостављања;
- Конвенције о ропству од 1926.године измењеном 1956.године;
- Конвенције о спречавању и кажњавању злочина апартхејда;
- Римског статута Међународног кривичног суда;
- Конвенције УН против транснационалног организованог криминала и њених протокола о кријумчарењу миграната копном, морем и ваздухом и у превенцији, спречавању и кажњавању трговине људима,
- Конвенције о статусу избеглица и њених протокола.

Република Србија је поново успоставила и оснажила праксу достављања националних извештаја релевантним телима Уједињених нација и другим међународним телима о примени обавеза из прихваћених међународних конвенција. Република Србија усваја препоруке и закључке истакнуте у међународним извештајима поводом ње саме или у ширем контексту и плански ради на њиховом спровођењу.

Након давања сукцесорске изјаве у јуну 2001.године, Република Србија је приступањем Међународном пакту о грађанским и политичким правима, у складу са чланом 40, преузела обавезу да Комитету за људска права подноси извештаје о његовој примени. На седници Комитета за људска права 19. и 20. јула 2004. године представила је Иницијални извештај о примени Међународног пакта о грађанским и политичким правима у периоду од 1992-2002. године

Приступањем Конвенцији против мучења и других свирепих, нехуманих или понижавајућих казни или поступака Република Србија је преузела обавезу да Комитету против мучења, у складу са чланом 19. подноси извештаје о њеној примени и то у року од године дана након ступања на снагу Конвенције за Републику Србију, а након тога сваке четврте године и сваки пут кад Комитет затражи. Република Србија је доставила Комитету против мучења Иницијални извештај о спровођењу Конвенције против мучења и других свирепих, нехуманих или понижавајућих казни или поступака за период 1992-јуни 2003. године који ће Комитет разматрати у новембру 2008.године.

Приступањем Међународној конвенцији о укидању свих облика расне дискриминације Република Србија је преузела обавезу да у складу са чланом 9, параграф 1 Комитету за укидање расне дискриминације, доставља извештаје о њеној примени у року од године дана од ступања на снагу Конвенције за Републику Србију, а затим на сваке две године и сваки пут кад Комитет то затражи. Ускоро се очекује подношење извештаја.

Приступањем Конвенцији о елиминисању свих облика дискриминације жена Република Србија је преузела обавезу да, према члану 18. Комитету о елиминисању свих облика дискриминације жена подноси извештаје о њеној примени у року од године дана после ступања Конвенције на снагу за Републику Србију и најмање сваке 4 године, после тога, као и кад Комитет то затражи. Република Србија је 16.маја 2007.године представила Комитету за елиминисање дискриминације жена Иницијални извештај о примени Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена за период 1992-јуни 2003. године.

Приступањем Конвенцији о правима детета Република Србија је прихватила обавезу да Комитету за права детета, у складу са чланом 44. параграф 1, доставља извештаје о њеној примени у року од две године након ступања на снагу Конвенције за Републику Србију, а након тога сваких 5 година. Република Србија је Комитету за права детета доставила Иницијални извештај о примени Конвенције о правима детета за период од 1992-2005.године, који ће Комитет разматрати у мају 2008.године. Ратификацијом Факултативног протокола о продаји деце децјој проституцији и децјој порнографији уз Конвенцију о правима детета и Факултативног протокола о учешћу деце у оружаним сукобима уз Конвенцију о правима детета, 2002. године Република Србија је преузела обавезу да Комитету за права детета поднесе иницијалне извештаје о њиховој примени у року од 2 године од ступања на снагу тих протокола за Републику Србију и да касније информације у вези са Протоколима уноси у извештаје о примени Конвенције о правима детета.

Република Србија поклања велику пажњу регионалној сарадњи, па и када је реч о људским правима и основним слободама као и промоцији владавине права и даљој демократизацији друштва и заштити мањина, нарочито од априла 2003.године када је постала члан Савета Европе. Тако је до сада прихватила 58 конвенција Савета Европе, укључујући и:

- Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода,
- Европску конвенцију о заштити од злостављања и нечовечног или понижавајућег поступања и кажњавања уз оба њена Протокола,
- Европску повељу о регионалним и мањинским језицима,
- Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина,

- Европску културну конвенцију.

Два пута су (2004. и 2007.године) у Републици Србији, у оквиру својих периодичних посета, боравили представници Комитета против тортуре, чије извештаје и препоруке Република Србија усваја и уклапа у своје планове. Република Србија се редовно одазива и појављује пред Европским судом за људска права у случајевима у којима је једна од страна на Суду и поштује и испуњава његове одлуке. Један од судија Европског суда за људска права је из Републике Србије.

Власти и званичне институције Републике Србије непосредно у ширењу знања о људским правима и заштити мањина сарађују са цивилним сектором, односно, невладиним организацијама, које сматрају партнерима на овом пољу размењујући информације и радећи у корист појединаца и њихових права. Осим тога, сарађују са универзитетима и факултетима у Републици Србији, на којима се изучавају људска права и заштита мањина и подржавају их у испуњењу њиховог градива и промоцији студената заинтересованих да се баве садржајима непосредно повезаним са овим садржајем.

Ратификацијом Оквирне конвенције за заштиту националних мањина Република Србија преузела је обавезу да сваке четврте године подноси извештај Савету Европе о примени те конвенције. Република Србија је до сада Савету Европе поднела два извештаја о примени Оквирне конвенције за заштиту националних мањина, први 16.октобра 2002.године, и други 4.марта 2008.године. У изради другог периодичног извештаја учествовали су национални савети и невладине организације.

Ратификацијом Европске повеље о регионалним или мањинским језицима Република Србија је преузела обавезу да сваке треће године подноси извештај Савету Европе о примени Повеље. Република Србија је Савету Европе поднела први периодични извештај о примени Европске повеље о регионалним или мањинским језицима, 11. јула 2007. године и доставила одговоре на додатна питања Комитета експерата и организовала посету делегације Комитета експерата Републици Србији.

Краткорични приоритети

Испунити све обавезе које проистичу из чланства у Савету Европе

Законодавство у области извршења кривичних санкција усклађено је у највећој мери са европским стандардима. Управа за извршење заводских санкција спроводи стандарде и препоруке Европског комитета за спречавање тортуре и нељудског или понижавајућег поступања и кажњавања и Европска затворска правила.

Најзначајнији реформски приоритет у овом тренутку је реконструкција постојећих и изградња нових објеката за смештај лица лишених слободе, како би створили хумане и безбедне услове за извршење казне затвора. Завршетак планираних реконструкција и изградње објеката одређен је за 2011. годину.

Континуирано се спроводи обука запослених у Управи у поступању са лицима лишеним слободе у складу са Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, стандардима и препорукама Европског комитета за спречавање тортуре и нељудског или понижавајућег поступања и кажњавања и Европским затворским правилима.

У новије време јавља се тенденција хуманизације пеналне праксе и ублажавања ретрибутивне компоненте казне, поготово у случајевима извршења лакших кривичних дела. У Републици Србији, извршење санкција изречених као алтернатива казни затвора, обавља Повереничка служба, у оквиру Одељења за третман и алтернативне санкције Управе за извршење заводских санкција. Успостављањем Повереничке службе, створени су организациони услови да се алтернативне санкције на делотворан начин извршавају у пракси. У 2008. години планирано је

да се оформи мрежа повереника, надлежних за извршење ових санкција у Београду, а у току 2009. да се прошири на целу територију Републике.

Успостављањем новог нормативног оквира и унапређењем кадровских, организационих и програмских основа, Повереничка служба ће прерасти у самосталну Пробациону службу у оквиру Министарства правде, са свим атрибутима и надлежностима које има већина развијених пробационих служби. Планирани временски оквир за остваривање овог циља је 2010. до 2011. године.

- *Обезбедити поштовање уставних одредби у области људских права*

1.2.2 Грађанска и политичка права

Уставом Републике Србије гарантују се грађанска и политичка права. У члану 18. став 3. Устава утврђено је да се одредбе о људским и мањинским правима тумаче у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење. Према члану 20. људска и мањинска права зајмчена у Уставу могу законом бити ограничена ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајамченог права.

1.2.2.1 Грађанска права

Право на делотворан правни лек

Редовни правни лекови за заштиту људских и мањинских права и слобода заштићени су чл. 22. и 36. Устава. Према члану 22. свако има право на судску заштиту ако му је поврђено или ускраћано неко људско или мањинско право зајамчено Уставом, као и право на уклањање последица које су повредом настале. Грађани имају право да се обрате међународним институцијама ради заштите својих слобода и права зајамчених Уставом.

Уставом се сваком гарантује право на једнаку заштиту права у поступку пред судом, другим државним органима, имаоцима јавних овлашћења и органима аутономне покрајине и јединицама локалне самоуправе, као и право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се решава о његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу. У члану 32. став 1 Устава утврђено је да свако има право да независан, непристасан и законом већ установљен суд правично и у разумном року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама и оптужбама против њега. Ставом 3. истог члана Устав гарантује јавност расправе пред судом.

Чланом 170. Устава у правни поредак Србије је уведен институт уставне жалбе као средства за заштиту људских права. Уставна жалба се може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајамчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту. Уставна жалба се подноси Уставном суду. Крајем новембра 2007. године усвојен је Закон о Уставном суду.

Чланом 138. Устава је у правни поредак Србије уведен институт заштитника грађана. Заштитник грађана је независан државни орган који штити права грађана и контролише рад органа државне управе, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Републике Србије, као и других органа и организација, предузећа и установа којима су поверена јавна овлашћења. У Републици Србији су до сада установљени заштитници грађана на државном, и покрајинском нивоу и на нивоу локалне самоуправе. Закон о Заштитнику грађана усвојен је у септембру 2005. године, а средином 2007. године изабран је први Заштитник грађана. Законом о утврђивању одређених надлежности Аутономне покрајине („Службени гласник РС”, бр. 6/02) и

Статутом АПВ Аутономна покрајина Војводина је добила право да самостално установи и уреди положај организацију покрајинског омбудсмана. Скупштина АП Војводини је децембра 2002. године усвојила Одлуку о Покрајинском омбудсману („Службени лист АПВ”, бр. 23/02), а септембра 2003. године изабрала је провог Покрајинског омбудсмана. Чланом 97. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС”, бр. 129/07) предвиђена је институција заштитника грађана који је овлашћен да контролише поштовање права грађана, утврђује повреде учињене актима, радњама или нечињењем органа управе и јавних служби, ако се ради о повреди прописа и општих аката јединица локалне самоуправе

Забрана дискриминације

Устав забрану дискриминације регулише у члану 21. Природа дискриминације је у овом члану формулисана као и у међународним инструментима, односно забрањена је свака непосредна или посредна дискриминација, по било ком основу. Дискриминација је предвиђена као кривично дело у Кривичном законiku („Службени гласник РС”, бр. 65/03) чл. 128, 317 и 387. Антидискриминаторне одредбе садрже и бројни други закони Закон о раду („Службени гласник РС”, бр. 24/05, 61/05, чл. 18-23), Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС”, бр. 71/03 и 83/04, Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 62/03, 64/03, 58/04 и 62/04), Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС”, бр. 107/05), као и други закони. У члановима 11-31 Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 33/06) који је усвојен 2006. године прописана је, између осталог, обавеза државних органа да учине доступним јавне услуге и објекте особама са инвалидитетом и забрањује дискриминацију у посебним областима, попут радних односа, здравства и образовања.

Право на живот

Уставом је у члану 24. утврђена неприкосновеност људског живота забрањена смртна казна и клонирање људских бића. Смртна казна је у кривичном законодавству укинута још 2002. године. Клонирање људских бића се сматра и кривичним делом према Кривичном законiku („Службени гласник РС”, бр. 85/05). Кривични законик садржи кривична дела којима се штити право на живот, а надлежни јавни тужилац има обавезу да их гони по службеној дужности. То су кривична дела против живота и тела (чл. 113-127), кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, као што су геноцид (члан 370), злочин против човечности (члан 371), ратни злочин против цивилног становништва, (члан 372), противправно убијање и рањавање непријатеља (члан 378), и подстицање на агресивни рат (члан 386). Кривични законик садржи групе кривичних дела којима се може угрозити живот људи, као што су дела против здравља људи, оште сигурности, безбедности јавног саобраћаја и притив животне средине. Законом о полицији („Службени гласник РС”, бр. 101/05) у члану 84. став 2 је прописано да овлашћења припадника полиције да употребе средства принуде која се могу применити само ако се на други начин не може извршити задатак и то суздржано и сразмерно опасности која прети законом заштићеном добру и вредности, односно тежини дела које се спречава или сузбија.

У члану 63. Устав је утврђено да свако има право да слободно одлучи о рађању деце те да држава подстиче родитеље да се одлуче на рађање деце и помаже им у томе. Законом о поступку прекида трудноће у здравственој установи Србије („Службени гласник РС”, бр. 16/95) регулисан је побачај према коме се прекид трудноће може извршити само на захтев бремените жене, а тражи се и изричита писмена сагласност.

Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04) у члану 1. уређује се интегрални систем заштите животне средине којим се обезбеђује остваривање права човека на живот и развој у здравој животној средини и уравнотежен однос привредног развоја и

животне средине. Према члану 69. Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе имају обавезу да обезбеде континуирану контролу и праћење стања животне средине.

Забрана мучења, нечовечног или понижавајућег поступања и кажњавања

У члану 25. став 2. Устава утврђено је да нико не може бити изложен мучењу, нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању, нити подвргнут медицинским или научним огледима без свог слободно датог пристанка.

У члану 28. Устава се прокламује да се према лицу лишеном слободе мора поступити човечно и са уважавањем достојанства његове личности, те да је свако насиље и изнуђивање исказа забрањено. Законом о извршењу кривичних санкција Србије („Службени гласник РС”, бр. 85/05) у чл. 128-132 прописују се услови за примену принуде над осуђеницима, а у члану 101. се осуђеном гарантује бесплатна здравствена заштиту.

У члану 137. Кривичног законика инкриминисано је злостављање и мучење као посебно кривично дело. У Закону о полицији садржана су правила поступања припадника полиције. Правилником о условима и начинима употребе средстава принуде („Службени гласник РС”, бр. 133/04) детаљније је регулисан начин на који полиција може употребити принуду.

Забрана ропства и принудног рада

У члану 26. Устава забрањује се ропство, положај сличан ропству и принудни рад. Сваки облик трговине људима је забрањен, сексуално или економско искоришћавање лица које је у неповољном положају сматра се принудним радом. Кривичним закоником у члану 350, став 2 забрањује се кријумчарење људи, чланом 388. инкриминише се трговина људима, чланом 389. трговина децом ради усвојења, а чланом 390. заснивање ропског односа и превоз лица у ропском односу.

Право на слободу и безбедност личности

У члану 27. став 1. Устава гарантује се сваком лицу право на личну слободу и безбедност. У ставу 3. истог члана јемчи се да свако ко је лишен слободе има право жалбе суду који је дужан да хитно одлучи о законитости лишења слободе и да нареди пуштање на слободу ако је лишење слободе било незаконито. У складу са чланом 28. према лицу лишеном слободе мора се поступити човечно и са уважавањем достојанства његове личности.

У члану 30 Устава утврђено је да лице за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело може бити притворено само на основу одлуке суда, ако је притварање неопходно ради вођења кривичног поступка. Ако није саслушано приликом доношења одлуке о притвору или ако одлука о притвору није извршена непосредно по доношењу, притворено лице мора у року од 48 часова од лишења слободе да буде изведено пред надлежни суд, који потом поново одлучује о притвору. Писмено и образложено решење суда о притвору уручује се притворенику најкасније 12 часова од притварања. Одлуку о жалби на притвор суд доноси и доставља притворенику у року од 48 часова.

У члану 141. Законика о кривичном поступку („Службени лист СРЈ”, бр. 70/2001, 68/2002 „Службеном гласнику РС”, бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005 и 49/2007) прописано је да се притвор може одредити само под условима предвиђеним у том законика и само ако се иста сврха не може остварити другом мером. Дужност је свих органа који уествују у кривичном поступку и органа који им пружају правну помоћ да поступају са нарочитом хитношћу ако се окривљени налази у притвору. У току целог поступка притвор ће се укинути чим престану разлози на основу којих је био одређен.

Према члану 142. став 1. и 2. притвор ће се одредити против лица за које постоји основана сумња да је извршило кривично дело за које је по закону прописана казна затвора од

четрдесет година, ако је то оправдано због посебно тешких околности дела; против оптуженог коме је пресудом првостепеног суда изречена казна затвора од пет година или тежа казна, ако се оптужени већ не налази у притвору, а то је оправдано због начина извршења или других посебно тешких околности кривичног дела. Притвор ће се одредити ако постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дело а не постоје услови за притвор на основу основане сумње да је извршено кривично дело за које је по закону прописана казна затвора од четрдесет година: ако је то оправдано због посебно тешких околности дела, у циљу несметаног вођења кривичног поступка, притвор се против тог лица може одредити; ако се крије или ако се не може утврдити његова истовестност, или ако постоје друге околности које указују на опасност од бекства; ако постоје околности које указују да ће уништити, сакрити, изменити или фалсификовати доказе или трагове кривичног дела или ако особите околности указују да ће ометати поступак утицањем на сведоке, саучеснике или прикриваче; ако особите околности указују да ће поновити кривично дело, или довршити покушано кривично дело, или да ће учинити кривично дело којим прети; ако уредно позвани оптужени очигледно избегава да дође на главни претрес; ако је за кривично дело прописана казна затвора преко десет година и ако је то оправдано због начина извршења или других посебно тешких околности кривичног дела.

У члану 143. став 1 прописано је да се притвор одређује решењем надлежног суда. Према члану 144. на основу решења истражног судије, окривљени се може задржати у притвору највише месец дана од дана лишења слободе. После тог рока окривљени се може задржати у притвору само на основу решења о продужењу притвора. Притвор се по одлуци већа састављеном од тројице судија може продужити највише за два месеца. Против решења већа дозвољена је жалба која не задржава извршење решења. Ако се поступак води за кривично дело за које се може изрећи казна затвора преко пет година или тежа казна, веће врховног суда може, на образложени предлог истражног судије или јавног тужиоца, из важних разлога продужити притвор највише за још три месеца. Против овог решења дозвољена је жалба која не задржава извршење решења, о којој одлучује Врховни суд Србије у већу састављеном од тројице судија.

У складу са чланом 145. став 1. у току истраге, истражни судија може укинути притвор у сагласности са овлашћеним тужиоцем. Ако између истражног судије и овлашћеног тужиоца не постоји сагласност, истражни судија ће затражити да о томе одлучи веће, које је дужно да одлуку донесе у року од 48 сати.

Према члану 146. став 1. после предаје оптужнице суду, до завршетка главног претреса, притвор се може, по прибављеном мишљењу јавног тужиоца, кад се поступак води по његовом захтеву, одредити или укинути само решењем већа.

Према члану 147. Орган унутрашњих послова, односно суд је дужан да о лишењу слободе одмах, а најкасније у року од 24 сата од часа лишења слободе, обавести породицу лица лишеног слободе, или друго лице са којим оно живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници, осим ако се лице лишено слободе томе изричито противи. О лишењу слободе адвоката, орган унутрашњих послова, односно суд је дужан да одмах, а најкасније првог наредног радног дана, обавести надлежну адвокатску комору, а о лишењу слободе обавестиће се надлежни орган социјалног старања, ако је потребно да се предузму мере за збрињавање деце и других чланова породице о којима се лице лишено слободе стара.

Право на држављанство

Устав у члану 38. утврђује да стицање и престанак држављанства Републике Србије уређује закон и да држављанин Републике Србије не може бити протеран ни лишен држављанства или права да га промени. Дете рођено у Републици Србији има право на држављанство Републике Србије ако нису испуњени услови да стекне држављанство друге државе. Према одредбама члана 6. Закона о држављанству Републике Србије ("Службеном

гласнику РС", бр.135/04 и 90/07) држављанство Републике Србије се стиче пореклом, рођењем на територији Републике Србије, пријемом и по међународним уговорима. Пореклом и рођењем на територији Републике Србије држављанство Републике Србије стиче се на основу уписа чињенице држављанства у матичну књигу рођених. Пријемом држављанство Републике Србије стиче се на основу правоснажног решења које министарство надлежно за унутрашње послове доноси након спроведеног поступка предвиђеног овим законом. У складу са чланом 23. припадник српског или неког другог народа или етничке заједнице са територије Републике Србије, који нема пребивалиште на територији Републике Србије, може бити примљен у држављанство Републике Србије ако је навршио 18 година живота и није му одузета пословна способност и ако поднесе писмену изјаву да Републику Србију сматра својом државом. Под условима истим условима у држављанство Републике Србије може бити примљено и лице рођено у другој републици раније СФРЈ које је имало држављанство те републике или је држављанин друге државе настале на територији раније СФРЈ, које као избегло, прогнано или расељено лице борави на територији Републике Србије или је избегло у иностранство. Чланом 27. прописано је да држављанство Републике Србије престаје отпустом, одрицањем и по међународним уговорима.

Слобода кретања

У члану 39. Устава утврђено је да свако има право да се слободно креће и настањује у Републици Србији, да је напусти и да се у њу врати. Слобода кретања и настањивања и право да се напусти Република Србија могу се ограничити законом, ако је то неопходно ради вођења кривичног поступка, заштите јавног реда и мира, спречавања ширења заразних болести или одбране Републике Србије. Улазак странаца у Републику Србију и боравак у њој уређује се законом. Странац може бити протеран само на основу одлуке надлежног органа, у законом предвиђеном поступку и ако му је обезбеђено право жалбе и то само тамо где му не прети прогон због његове расе, пола, вере, националне припадности, држављанства, припадности одређеној друштвеној групи, политичког мишљења или где му не прети озбиљно кршење права зајемчених овим уставом.

Право на приватност

У члану члан 41. Устава гарантује се неповедивост тајности писама и других средстава комуницирања, одступања су дозвољена само на одређено време и на основу одлуке суда, ако су неопходна ради вођења кривичног поступка или заштите безбедности државе. Устав чланом 42. јемчи заштиту података о личности. Прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом. Кривичним закоником инкриминисано је неовлашћено прикупљање, прибављање, саопштавање и ненаменска употреба података о личности, који се прикупљају, обрађују и користе на основу закона, члан 146.

Слобода мисли свести и вероисповести

Чланом 11. Устава установљава се принцип световности државе и проглашава забрану установљавања државне религије. Чланом 43. јемчи се слобода мисли, савести, уверења и вероисповести, право да се остане при свом уверењу или вероисповести или да се они промене према сопственом избору. У члану 44. гарантује се равноправност свих верских заједница, слобода верског удруживања и колективног испољавања вероисповести. Током 2006. године усвојени су Закон о црквама и верским заједницама („Службени гласник РС”, бр. 36/06), Закон о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама („Службени гласник РС”, бр. 46/06), као и Правилник о садржини и начину вођења Регистра цркава и верских заједница („Службени гласник РС”, бр. 64/06).

У члану 1. Закона о црквама и верским заједницама („Службени гласник РС”, бр. 36/06) свакоме се, у складу са Уставом, јемчи право на слободу савести и вероисповести. Слобода

вероисповести обухвата: слободу да се има или нема, задржи или промени вероисповест или верско уверење, односно слободу веровања, слободу исповедања вере у Бога; слободу да се појединачно или у заједници са другима, јавно или приватно, испољава веровање или верско уверење учествовањем у богослужењу и обављањем верских обреда, верском поуком и наставом, неговањем и развијањем верске традиције; слободу да се развија и унапређује верска просвета и култура. Према члану 2. нико не сме бити подвргнут принуди која би могла угрозити слободу вероисповести, нити сме бити присиљен да се изјасни о својој вероисповести и верским уверењима или њиховом непостојању. Нико не може бити узнемираван, дискриминисан или привилегован због својих верских уверења, припадања или неприпадања верској заједници, учествовања или неучествовања у богослужењу и верским обредима и коришћења или некоришћења зајемчених верских слобода и права. Не постоји државна религија. У члану 17. прописано је да министарство надлежно за послове вера води Регистар цркава и верских заједница. Устав у члану 45. утврђује право на приговор савести као основно људско право.

Слобода изражавања

У члану 46. Устава јемчи се слобода мишљења и изражавања, као и слобода да се говори, као и слобода да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје. Слобода изражавања може се законом ограничити, ако је то неопходно ради заштите права и угледа других, чувања ауторитета и непристрасности суда и заштите јавног здравља, морала демократског друштва и националне безбедности Републике Србије. Законом о јавном информисању („Службени гласник РС”, бр. 43/03) уређује се право на јавно информисање као право на слободу изражавања мишљења, као и права и обавезе учесника у процесу јавног информисања.. Право на јавно информисање обухвата нарочито слободу изражавања мисли, слободу прикупљања, истраживања, објављивања и ширења идеја, информација и мишљења, слободу штампања и дистрибуције (растурања) новина и других јавних гласила, слободу производње и емитовања радио и телевизијског програма, слободу примања идеја, информација и мишљења, као и слободу оснивања правних лица која се баве јавним информисањем. Према члану 38. забрањено је објављивање идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања некој раси, вери, нацији, етничкој групи, полу или због њихове сексуалне опредељености, без обзира на то да ли је објављивањем учињено кривично дело. Законом о радиодифузији („Службени гласник РС”, бр. 42/02, 97/04 и 76/05) уређују се услови и начин обављања радиодифузне делатности, оснива Републичка радиодифузна агенција, као и установе јавног радиодифузног сервиса, утврђују услови и поступак за издавање дозвола за емитовање радио и телевизијског програма и уређују и друга питања од значаја за област радиодифузије. Законом о телекомуникацијама („Службени гласник РС”, бр. 44/03) уређују се услови и начин обављања делатности у области телекомуникација и оснивање Републичке агенције за телекомуникације. Према Кривичном законiku за кривична дела увреде и клевете је могуће учиниоцу изрећи само новачну казну, члан 170. и 171. За кривична дела изношења личних и породичних прилика задржана је могућност изрицања казне затвора, члан 172. У складу са одредбама члана 20. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама („Службени гласник РС”, бр. 67/03 и 90/07) једна од радњи извршења кривичних дела односи се на учиниоца који својим понашањем или паролама на спортској приредби изазива националну, расну и верску мржњу или нетрпељивост услед чега долази до насиља или физичког обрачуна са учесницима спортске приредбе.

Слобода изражавања националне припадности

Према члану 47. Устава изражавање националне припадности је слободно, односно нико није дужан да се изјашњава о својој националној припадности.

Слобода удруживања

Чланом 55. Устава јемчи се слобода политичког, синдикалног и сваког другог облика удруживања и гарантује право и да се остане ван сваког удружења. Удружења се оснивају без претходног одобрења, уз упис у регистар који води државни орган, у складу са законом. Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана („Службени гласник СРС”, бр. 24/82, 39/83, 17/84, 50/84, 45/85 и 12/89 и („Службени гласник РС”, бр. 53/93, 67/93 и 48/94) регулише оснивање и деловање друштвених организација и удружења грађана. Закон о политичким организацијама („Службени гласник РС”, бр. 37/90, 30/92, 53/93, 67/93 и 48/94) бави се политичким организацијама.

Право на уточиште

У члану 57. Устава јемчи се право на уточиште у Републици Србији странцу који основано страхује од прогона због своје расе, пола, језика, вероисповести, националне припадности или припадности некој групи или због својих политичких уверења. Закон о азилу („Службени гласник РС”, бр. 109/07) представља позитиван корак у унапређењу заштите тражилаца азила, избеглица и лица којима је додељена хуманитарна заштита и садржи велики број гаранција за заштиту права ових лица.

1.2.2.2 Политичка права

Изборно право

Чланом 52. Устава утврђује се бирачко право према коме сваки пунолетан, пословно способан држављанин Републике Србије има право да бира и да буде биран. Изборно право је опште и једнако, избори су слободни и непосредни, а гласање је тајно и лично. Изборно право регулисано је Законом о избору народних посланика („Службени гласник РС”, бр. 35/00, 57/03 и 18/04), Законом о локалним изборима („Службени гласник РС”, бр. 33/02), Законом о избору председника Републике („Службени гласник РС”, бр. 111/07) и Одлуком о избору посланика у Скупштину АП Војводине. У члану 5. став 1. Закона о политичким организацијама („Службени гласник СРС”, бр. 37/90) прописано је да политичку организацију може основати најмање 100 пунолетних грађана. Финансирање политичких странака регулисано је Законом о финансирању политичких странака („Службени гласник РС”, бр. 72/03 и 75/03). Законом је предвиђено да се један део буџета сваке године одваја за финансирање рада политичких странака. У члановима 4, 9 и 10. предвиђа се и додатно финансирање за трошкове изборне кампање за годину у којој се одржавају избори.

Право на петицију

Устав у члану 56. утврђује да свако има право да сам или заједно са другима упућује петиције и друге предлоге државним органима, организацијама којима су поверена јавна овлашћења, органима аутономне покрајине и органима јединице локалне самоуправе и да од њих добије одговор када га тражи. Према одредбама члана 11. Закона о заштити права и слобода националних мањина („Службени лист СРЈ”, бр. 11/02) петиција се може изјавити осим на српском и на језицима националних мањина.

Слобода мирног окупљања

Према одредбама члана 54. Устава мирно окупљање грађана је слободно. Окупљање у затвореном простору не подлеже одобрењу, ни пријављивању. Зборови, демонстрације и друга окупљања грађана на отвореном простору пријављују се државном органу, у складу са законом. Слобода окупљања може се законом ограничити само ако је то неопходно ради заштите јавног здравља, морала, права других или безбедности Републике Србије. У члану 2. Закона о окупљању грађана Србије („Службени гласник РС”, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 29/01) одређено је да се окупљањем грађана сматра сазивање и одржавање збора или другог скупа на за то примереном простору. Простор примерен за јавни скуп је простор који је приступачан и

погодан за окупљање лица чији број и идентитет нису унапред одређени и на коме окупљање грађана не доводи до ометања јавног саобраћаја, угрожавања здравља, јавног морала или безбедности људи и имовине. Простором примереним за јавни скуп сматра се и простор на коме се одвија јавни саобраћај превозним средствима кад је могуће додатним мерама обезбедити привремену измену режима саобраћаја, као и заштиту здравља и безбедност људи и имовине, за шта се обезбеђују средства у складу с овим законом. Јавни скуп се не може одржавати у близини Савезне скупштине и Народне скупштине Републике Србије непосредно пре и у време њиховог заседања. Према члану 4. пријаву за одржавање јавног скупа може поднети сазивач, односно свако физичко, односно правно лице. У складу са чланом 9. надлежни орган привремено забрањује одржавање јавног скупа који је усмерен на насилно мењање Уставом утврђеног поретка, нарушавање територијалне целокупности и независности Републике Србије, кршење Уставом зајемчених слобода и права човека и грађанина, изазивање и подстицање националне, расне и верске нетрпеливости и мржње. О привременој забрани јавног скупа надлежни орган обавестиће сазивача најкасније у року од 12 сати пре времена за које је скуп заказан. Према члану 11. надлежни орган може да забрани одржавање јавног скупа ради спречавања ометања јавног саобраћаја, угрожавања здравља, јавног морала или безбедности људи и имовине.

Краткорочни приоритети

- *Прегледати законодавство које се односи на верска права како би се обезбедила њихова усклађеност са Уставом*
- *Предузети акције у случајевима наводног злостављања и ојачати службе унутрашње контроле које се баве случајевима наводног полицијског злостављања*
- *Унапредити услове у заводским установама, обезбедити одговарајући надзор услова у затворима за осуђенике на дужице казне, као и оне који су осуђени због бављења организованим криминалом и обезбедити даљу обуку заводског особља и унапређење објеката за затворенике са посебним потребама*

Побољшање услова за живот и рад лица лишених слободе је основни приоритет Управе. Један од основних узрока одређивања овог приоритета је чињеница да је у последњих пет година дошло до повећања броја лица лишених слободе за преко 40%. У складу са домаћом законском регулативом, свим међународним стандардима у третману лица лишених слободе и политиком Владе Републике Србије, главна одговорност Управе за извршење заводских санкција је постизање најбољих могућих оперативних стандарда у оквиру расположивих средстава. Управа располаже великим бројем објеката у својих 28 установа за извршење заводских санкција и Центром за обуку запослених, има 3.611 запослених и располаже ограничени буџетским средствима.

Важно је и неопходно извршити пројекцију очекиваног броја и врсте расположивих места у установама за извршење заводских санкција у Србији да би установе могле да испуне очекивања. У мери у којој је то могуће потребно је извршити потпуну категоризацију установа од установа "отвореног типа" до посебних установа или специјалних одељења установа у којима ће бити смештена лица лишена слободе под специјалним режимом, а такође посебну пажњу обратити на установе у којима су смештене посебне категорије лица лишених слободе као што су малолетници, жене, психијатријски болесници, алкохоличари, наркомани и други.

У току 2007. године спроведен је пројекат основног, средњег и струковног образовања осуђених лица у Казнено поправном заводу у Сремској Митровици средствима ОЕБС-а. У 2008. години пројекат ће се финансирати из средстава Управе.

У циљу побољшања здравствене заштите у заводима у складу са Законом о извршењу кривичних сакција и Правилником о систематизацији радних места у Управи у свим казнено

поправним установама обезбеђене су услуге лекара и медицинског особља. Побољшани су услови смештаја и набављена је медицинска опрема за заводске амбуланте. Формирана су одељења без дроге у оквиру стратегије за добровољно лечење болести зависности у заводима. У сарадњи са ОЕБС-ом организована је едукација здравственог особља. Израђен је Приручник о здравственој заштити осуђених, Етички кодекс здравствених радника, лифлети за осуђена лица о здравственој заштити и заштити од преносивих болести.

У циљу побољшања материјалних услова у затворима у 2007. години извршена је реконструкција делова затворених одељења у заводима затвореног типа, психијатријског блока у Специјалној затворској болници и Посебне притворске јединице за смештај лица оптужених за кривична дела са елементом организованог криминала у складу са међународним стандардима. Изграђена су 4 одељења без дроге у заводима. Започета је изградња новог затвора строго затвореног типа у Београду-Падинској Скели капацитета 450 места за осуђена лица. Планирани завршетак радова је август 2009. године.

У 2008. години планиране су обимне активности на изградњи инфраструктуре у заводима у сврху побољшања квалитета и обима смештајних капацитета и то:

- Завршна фаза изградње објекта у Новом Пазару,
- Даља реконструкција блока психијатрије у СЗ Болници у Београду,
- Измештање кухиње у ОЗ у Београду и адаптација сале за посете,
- Адаптација павиљона у КПЗ Пожаревац - Забела ,
- Изградња затвора у Крагујевцу са садржајима посебне намене за 300 лица – прва фаза,
- Изградња затвора у Прокупљу за 300 лица са строго затвореним третманом
- Измештање и изградња централног објекта у КПЗ за малолетнике у Ваљеву,
- Завршна фаза изградње објекта за смештај осуђених лица у ОЗ у Суботици,
- Почетна фаза измештања објекта Окружног затвора у Крушевцу,
- Припремне активности за изградњу капацитета по новом концепту у складу са међународним стандардима за смештај малолетника у ВПД у Крушевцу,
- Откуп земљишта за потребе КПЗ Ћуприја,
- Прва фаза изградње новог заводског објекта капацитета за смештај 500 лица лишених слободе у Панчеву,
- Изградња притвора и пријемног одељења у КПЗ у Нишу – 1. фаза
- Наставак пројекта у Падинској Скели.

Изграђен је посебан објект за смештај лица осуђених за кривична дела из области организованог криминала. Припремљен је нацрт Закона о извршењу казне затвора за кривична дела са елементом организованог криминала, који уређује услове боравка, начин извршења казне и надзор над спровођењем посебног режима за ову категорију осуђеника, чије усвајање је планирано за децембар месец 2008. године.

Превенција против тортуре према лицима лишеним слободе обезбеђује се и интерним надзором над радом завода од стране овлашћених лица Управе, која контролишу законито и правилно поступање у установама- редовним, контролним и ванредним посетама.

Радам Омбудсмана на територији Покрајине Војводине од 2003. године, обезбеђена је спољна контрола над радом завода на овој територији. Мониторингом невладиних организација такође се спроводи независна контрола заштите права лица у заводима.

Законом о заштитнику грађана уведена је контрола независног државног органа над радом завода на целој територији Републике Србије. У току је избор заменика заштитника грађана за питање људских права у затворима, чијим избором ће бити употпуњен систем интерне и екстерне контроле заштите права лица лишених слободе.

Министар правде РС поднео је иницијативу Народној скупштини да се у што краћем року формира комисија која је предвиђена Законом о извршењу кривичних санкција као скупштинска контрола над радом Управе за извршење заводских санкција. Комисија ће бити састављена од пет чланова који познају област извршења, а нису запослени у Управи и имаће овлашћења увида у сву документацију, могућност разговора са осуђеним лицима, запосленима у заводу и неограничено право на посете заводима.

Имајући у виду да је у току формирање независних облика контроле затворског система који за циљ имају превенцију против тортуре, у кратком року очекујемо одређивање националног механизма за превенцију против тортуре на основу Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака коју је Република Србија ратификовала.

- *Унапредити функционисање Савета Републичке радиодифузне агенције у складу с међународним стандардима, обезбедити поштену и транспарентну доделу локалних фреквенција медијским оператерима*
- *У потпуности примењивати Закон о слободом приступу информацијама и ојачати Канцеларију повереника за приступ информацијама од јавног значаја како би се обезбедило спровођење одлука/преорука*
- *Усвојити закон који регулише слободу удруживања и правни статус невладиних организација*
- *Подстаћи развој организација грађанског друштва и редовно се с њима консултовати о политичким иницијативама*
- *Унапредити приступ правди*

Пуна реализација владавине права у сваком друштву захтева равноправност свих грађана пред законом. У складу са тим, правна помоћ требало би да буде на располагању бесплатно, или по смањеним трошковима за оне који нису у стању да плате. Обезбеђивање приступа правди за све је обавеза која проистиче, пре свега, из Устава Србије као и мноштва међународних споразума, а нарочито Европске конвенције о људским правима и основним слободама и међународног Пакта о грађанским и политичким правима.

Устав Србије изричито предвиђа да ће се законом бити регулисано пружање бесплатне правне помоћи. Бесплатна правна помоћ се, у форми заступања пред судом, регулише одредбама о ослобађању од судских трошкова у Закону о парничном поступку, и одредбама о браниоцу по службеној дужности у Закону о кривичном поступку. Закон о локалној самоуправи предвиђа да општина својим статутом донесе одлуку о формирању службе за пружање правне помоћи грађанима. Закон о адвокатури даје могућност Адвокатској комори да организује пружање бесплатне правне помоћи грађанима на територији општинског суда.

У оквиру пројекта „Стварање ефективног и одрживог система за пружање бесплатне правне помоћи у Републици Србији“ Влада је одлучила да успостави ефективан систем бесплатне правне помоћи и у марту 2007. године Министарство правде РС и Програм Уједињених нација за развој потписали су споразум о реализацији Пројекта „Стварање ефективног и одрживог система за пружање бесплатне правне помоћи у Републици Србији“. Циљ

пројекта је да обезбеди нормативни и институционални оквир за спровођење системске промене у области пружања правне помоћи.

Дугорочни циљ пројекта бесплатне правне помоћи јесте да се поставе темељи за стварање ефективног, буџетски одрживог и финансијски приступачног система правне помоћи, који финансира и води држава за оне који не могу да плате правне услуге. Краткорочни циљеви су да се формулише Стратегија за реформу система правне помоћи и предложи Закон о правној помоћи, након процеса широких консултација са кључним актерима, као и да се преко рада Фонда за правну помоћ повећа приступ правди за најугроженије и маргинализоване групе.

Пројекат спроводи Министарство правде РС преко Јединице за управљање пројектом и усмерен је на формулисање Стратегије за реформу правне помоћи и стварање нормативног оквира у виду Закона о бесплатној правној помоћи. Док, са друге стране делује Фонд за правну помоћ којим управља УНДП преко руководиоца Фонда и Саветодавног одбора Фонда. Фонд за бесплатну правну помоћ формиран је како би се тестирањем различитих модела пружања правне помоћи, преиспитивањем критеријума за добијање правне помоћи, као и начина ефикасног управљања и финансирања система бесплатне правне помоћи, дошло до валидних података на основу којих би се могла формулисати оптимална решења, односно реални и спроводиви предлози и препоруке за Стратегију реформе система бесплатне правне помоћи у Србији. Циљ је да се пре или у току процеса доношења Закона тестирају могућа решења и укаже на могуће препреке, односно предности одређених модела правне помоћи. Министарство правде формирало је Радну групу састављену од стручњака из области правне помоћи са задатком да изради Стратегију реформе система бесплатне правне помоћи. Циљ Стратегије је постављање темеља за формулисање институционалног и нормативног оквира одрживог, ефикасног и доступног система бесплатне правне помоћи у Србији.

У сврху унапређења приступа грађана правди Републичко јавно тужилаштво ће издавати Информатор Републичког јавног тужилаштва који је израђен у складу са чланом 39. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја («Службени гласник Републике Србије » бр . 120/04) и на основу Упутства Повереника за информације од јавног значаја («Службени гласник Републике Србије » бр . 57/05).

1.2.3 Економска и социјална права

1.2.3.1 Заштита права жена и деце и спречавање дискриминације

Устав Републике Србије јемчи равноправност жена и мушкараца и забрањује сваку дискриминацију, по било ком основу. Циљ законодавца је да обезбеди потпуни развој и унапређење положаја жена у политичкој, друштвеној, економској и културној сфери, како би оне могле у целости да остваре и уживају људска права и основне слободе равноправно са мушкарцима.

Више чланова Устава Републике Србије посвећено је правима детета. Деца уживају људска права примерено свом узрасту и заштићена су од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања. Дете ужива посебну заштиту у складу са законом, док се нарочита заштита пружа деци о којој се родитељи не старају и деци која су ометена у развоју.

Равноправност полова

Одредбом члана 15. Устава Републике Србије, посвећеног равноправности полова, утврђено је да држава јемчи равноправност жена и мушкараца и развија политику једнаких могућности.

Забрана дискриминације

У Уставу Републике Србије, у члану 21. полазећи од међународних докумената из ове области, предвиђено је да су пред Уставом и законима сви једнаки и да је забрањена свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу.

Право на рад

У члану 60. Устава Републике Србије зајемчено је право на рад, на безбедне и здраве услове рада, потребну заштиту на раду и ограничено радно време, с тим што се женама, омладини и инвалидима омогућују посебна заштита на раду и посебни услови рада.

Права детета

Уставом Републике Србије, чланом 64. прописано је да деца уживају људска права примерено свом узрасту и душевној зрелости и да су заштићена од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања и злоупотребљавања.

Посебна заштита породице, мајке, самохраног родитеља и детета

Одредбама члана 66. Устава Републике Србије утврђено је да породица, мајка, самохрани родитељ и дете уживају посебну заштиту, док се посебна заштита пружа деци о којој се родитељи не старају и деци која су ометена у психичком или физичком развоју.

Здравствена заштита

У Уставу Републике Србије, одредбама члана 68. предвиђено је да свако има право на заштиту свог психичког и физичког здравља, док деца, труднице, мајке током породичког одсуства, самохрани родитељи са децом до седме године и стари, остварују здравствену заштиту из јавних прихода, ако је не остварују на други начин.

Социјална заштита

Уставом Републике Србије, чланом 69. предвиђено је да грађани и породице којима је неопходна друштвена помоћ ради савладавања социјалних и животних тешкоћа и стварања услова за задовољавање основних животних потреба, имају право на социјалну заштиту, чије се пружање заснива на начелима социјалне правде, хуманизма и поштовања људског достојанства.

Пензијско осигурање

Одредбама члана 70. Устава Републике Србије прописано је да се Републике Србија стара о економској сигурности пензионера.

Право на образовање

Чланом 71. Устава Републике Србије утврђено је да свако има право на образовање, с тим што је основно образовање обавезно и бесплатно, а средње образовање бесплатно. Сви грађани имају, под једнаким условима, приступ високошколском образовању.

Више чланова Устава Републике Србије посвећено је правима детета. Тако се у члану 64. утврђује да деца уживају људска права примерено свом узрасту и душевној зрелости и да су заштићена од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања или злоупотребљавања. Одредбама члана 66. предвиђено је да дете ужива посебну заштиту у складу са законом, док се посебна заштита пружа деци о којој се родитељи не старају и деци која су ометена у психичком или физичком развоју.

У припреми је Закон о повраћају имовине Републике Србије, чијим одредбама би требало уредити повраћај имовине ранијим власницима, тј. њиховим наследницима или, уколико то није могуће, њихово правично обештећење.

Краткорични приоритети

- *Усвојити свеобухватно законодавство против дискриминације и обезбедити одговарајућу институционалну подршку жртвама дискриминације*

Када је реч о заштити права жена и деце, спречавању дискриминације и насиља у породици и равноправности полова, у непосредном наредном периоду требало би усвојити и следеће акте:

- Закон о равноправности полова Републике Србије - у припреми (једино га нема Србија у региону) - до 1. априла 2008. године требало је да буде предложен Влади (претходни Нацрт враћен је на дораду);
- Закон о спречавању дискриминације Републике Србије (припремљен Нацрт закона, који је достављен на мишљење Венецијанској комисији) - ускоро ће бити усвојен;
- Закон о забрани дискриминације над женама Републике Србије;
- Закон о заштити од насиља у породици и над женама Републике Србије (текст Закона ће бити припремљен по аустријском моделу);
- Закон о заштитнику права детета Републике Србије (Предлог закона достављен Народној скупштини Републике Србије децембра 2007. године);
- Закон о запошљавању особа са инвалидитетом Републике Србије - ушао у скупштинску процедуру усвајања;
- Националну стратегију за побољшање положаја жена и унапређивање равноправности полова за период 2008. - 2014. година (документ дефинише политику једнаких могућности, утврђује циљеве, мере и план активности, ради побољшања друштвеног положаја жена и унапређивања родне равноправности за период од 2008. до 2014. године) - припремљен Предлог стратегије и достављен Влади на усвајање;
- Националну стратегију о родној (полној) равноправности (припремљен Нацрт стратегије, али Стратегија још није усвојена);
- Националну стратегију за младе (29. фебруара 2008. године представљен Нацрт националне стратегије за младе);
- Националну стратегију превенције и заштите од насиља у породици и насиља над женама (Полазни оквир усвојен 2005. године, али Национална стратегија још није донета).

Устав Републике Србије у члану 21. предвиђа забрану дискриминације:, док Кривични законик Републике Србије предвиђа три кривична дела везана за забрану дискриминације. То су: повреда равноправности (члан 128), повреда права употребе језика и писма (члан 129), и расна и друга дискриминација (члан 387).

Што се тиче мера грађанско-правне заштите, парнични поступак за накнаду штете услед дискриминације је могућ, али је дуг и не задовољава хитну потребу за брзим решавањем случајева дискриминације. Дискриминација може бити основ за накнаду причињене штете. У том смислу, општи режим накнаде штете који је утврђен Законом о облигационим односима и који се остварује према одредбама Закона о парничном поступку може бити једно од средстава којима се у парничном поступку доказује однос између учињене дискриминације и причињене материјалне и нематеријалне штете. Поред тог општег режима, поједини закони у случају дискриминације појединих категорија лица, односно у случајевима дискриминације у појединим областима, изричито предвиђају овај облик заштите, а неки и посебан поступак накнаде штете, на које се супсидијарно примењују одредбе Закона о парничном поступку.

Забрана дискриминације у Републици Србији још увек није регулисана свеобухватним законом. Израђен је текст Нацрта закона о забрани дискриминације, који се тренутно налази у

процедуре која претходи изгласавању закона у скупштини. Доношење Закона о забрани дискриминације очекује се у III кварталу 2008. године. Овај закон ће бити „везивно ткиво“ које ће на јединствен начин уредити и обезбедити успешну заштиту од дискриминације. Нацрт Закона је у децембру 2007. године добио веома повољно мишљење Венецијанске комисије Савета Европе, која сматра да је Нацрт усаглашен са међународним стандардима у овој области и да стога представља важан корак ка забрани дискриминације. Нацрт закона о забрани дискриминације је у потпуности усклађен са Упутством број 2000/78/ЕЗ којом се установљава општи оквир за једнак третман у области запошљавања и Упутства број 2000/43/ЕЗ којом се имплементира принцип једнаког третмана без обзира на расно или етничко порекло.

У циљу спровођења законодавства о спречавању свих облика дискриминације Министарство рада и социјалне политике ће у даљем периоду обезбедити ефикаснију и доследнију примену Закона о раду, и то одредаба о забрани дискриминације, узнемиравања и сексуалног узнемиравања (кроз рад Инспектората за рад и судова). Изменама и допунама овог закона постојеће одредбе ће бити допуњене, односно измењене у делу који се односи на терет доказивања у случају дискриминације, а биће обезбеђена и заштита достојанства жена и мушкараца на раду (заштита од психичког узнемиравања на раду – „мобинг“).

- *Усвојити одговарајући закон о повраћају имовине и обезбедити његово пуно спровођење*

Усвајање и ступање на снагу Закона о повраћају имовине, обезбеђивање неопходних буџетских средстава за његово спровођење која неће бити мала и кадровско оснаживање стручне служби за примену тог закона.

- *Унапредити заштиту права жена и деце*

У области заштите права жена и деце, спречавања дискриминације и насиља у породици и равноправности полова, у Републици Србији донет је читав сет закона и других докумената, од којих наводимо најзначајније:

- Закон о раду Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 24/05 и 61/05);
- Породични закон Републике Србије („Службени гласник РС”, број 18/05);
- Закон о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 36/91, 79/91, 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 48/94, 52/96, 29/01, 84/04 и 101/05) - у складу са његовим одредбама, локална самоуправа дужна је да оснива и финансира прихватилишта за ургентну заштиту злостављане и занемарене деце;
- Кривични законик Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 88/05, 88/05 и 107/05);
- Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица Републике Србије („Службени гласник РС”, број 85/05);
- Закон о финансијској подршци породици са децом („Службени гласник РС”, број 16/02);
- Закон о друштвеној бризи о деци Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 49/92, 29/93, 53/93, 67/93, 28/94, 47/94, 48/94, 25/96, 29/01, 16/02, 62/03 и 101/05);
- Закон о заштити особа са инвалидитетом Републике Србије (остали антидискриминациони закони још нису донети);
- Национални миленијумски циљеви развоја у Републици Србији (документ усвојен 2007. године - Национални задатак 4: До 2015. године развити систем заштите жена жртава насиља и систем превенције насиља над женама; Миленијумска декларација УН - III циљ: Унапређење родне равноправности и побољшање положаја жена);
- Стратегија развоја социјалне заштите - усвојена 2005. године;

- Стратегија за унапређивање положаја особа са инвалидитетом - усвојена 2006. године;
- Полазни оквир Националне стратегије превенције и заштите од насиља у породици и насиља над женама - усвојен 2005. године - (базиран на препорукама Савета Европе и Комитета Уједињених нација за елиминацију дискриминације жена) - Национална стратегија још није усвојена;
- Национална стратегија запошљавања за период 2005.-2010. година (усвојена 2005. године);
- Стратегија за смањивање сиромаштва - усвојена 2002. године;
- Стратегија за борбу против трговине људима - усвојена 2006. године;
- Национална стратегија о старењу - усвојена 2006. године.

Када се ради о институционалној подршци жртвама дискриминације, насиља у породици и трговине људима, поред мреже градских и општинских центара за социјални рад, Координациони сервис у процесу организовања и пружања свих видова помоћи представља Служба за координацију заштите жртава трговине људима, која се налази у оквиру владиног сектора. Формирана је као организациони део Завода за васпитање деце и омладине у Београду, али делује на целој територији Републике Србије.

Служба је основана децембра 2003. године као заједнички пројекат Министарства рада и социјалне политике и Мисије ОЕБС-а у Републици Србији, а почела је са радом у марту 2004. године. Прве две године њеног рада у потпуности је финансирана од стране ОЕБС-а, а од марта 2006. године у целости из државног буџета.

С друге стране, Влада Републике Аустрије финансира рад Склоништа за жртве трговине људима, које води једна домаћа невладина организација уз финансијску партиципацију од једне трећине Министарства рада и социјалне политике Републике Србије. Уговор је потписан 2006. године, а финансирање ће се реализовати у наредне три године. До сада, ово склониште је било једино те врсте у земљи и у њега се, поред жртава породичног насиља, у одвојеним објектима збрињавају жене жртве трговине, укључујући и малолетне девојке које се затекну на територији Републике Србије у статусу жртве.

Недавно, у неколико јединица локалне самоуправе, односно градова и општина, органи локалне самоуправе у сарадњи са цивилним друштвом, почели су са формирањем сличних склоништа за збрињавање жртава насиља у породици, сексуалног злостављања и трговине људима.

Исто тако, када се ради о побољшању положаја жена, у наредном периоду требало би формирати Националну комисију за унапређивање положаја жена и створити услове за приступ бесплатној правној помоћи за сиромашне жене – жртве породичног насиља.

1.2.4. Права мањина, заштита мањина и културна права

Република Србија је ратификовала најважније универзалне и регионалне међународне уговоре, укључујући и Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина Савета Европе, којима се штите права и слободе припадника мањина.

Република Србија је сукцесор следећих билатералних споразума о заштити националних мањина:

- Споразум између Србије и Црне Горе и републике Македоније о заштити српске и црногорске националне мањине у Републици Македонији и македонске националне мањине у Србији и Црној Гори („Службени лист СЦГ”, Међународни уговори, број 6/2005)

- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Мађарске о заштити права мађарске националне мањине која живи у Србији и Црној Гори и српске националне мањине која живи у Републици Мађарској („Службени лист СЦГ”, Међународни уговори, број 14/2004)
- Споразум између Савезне владе Савезне Републике Југославије и Владе Румуније о сарадњи у области заштите националних мањина („Службени лист СЦГ”, Међународни уговори, број 14/2004)
- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Хрватске о заштити права српске и црногорске мањине у републици Хрватској и хрватске мањине у Србији и Црној Гори („Службени лист СЦГ”, Међународни уговори, број 3/2005)

У Републици Србији, одређење националне мањине садржано је у члану 2. став 1. Закона о заштити права и слобода националних мањина, („Службени лист СРЈ” број 11/2002) и у смислу овог закона национална мањина је свака група држављана која је по бројности довољно репрезентативна, иако представља мањину на територији Републике Србије, припада некој од група становништва које су у дуготрајној и чврстој вези са територијом државе и поседује обележја као што су језик, култура, национална или етничка припадност, порекло или одржавају свој заједнички идентитет, укључујући културу, традицију, језик или религију.

У начелима Устава чланом 14, прописано је да Република Србија штити права националних мањина и јемчи посебну заштиту националним мањинама ради остваривања потпуне равноправности и очувања њиховог идентитета.

Уставом чланом 47., јемчи се слобода изражавање националне припадности, односно нико није дужан да се изјашњава о својој националној припадности.

Устав чланом 48. обавезује Републику Србију да мерама у образовању, култури и јавном обавештавању подстиче разумевање, уважавање и поштовање разлика које постоје због посебности етничког, културног, језичког или верског идентитета њених грађана.

Осим права која су Уставом зајемчена свим грађанима, Устав чланом 75. припадницима националних мањина гарантује додатна, индивидуална и колективна права. Путем колективног права припадници националних мањина, непосредно или преко својих представника учествују у одлучивању или сами одлучују о појединим питањима, везним за своју културу, образовање, обавештавање и службену употребу језика и писма у складу са законом.. Ради остварења права на самоуправу у наведеним областима припадници националних мањина могу изабрати своје националне савете у складу са законом.

Национални савети националних мањина као институција културне аутономије националних мањина са извесним јавноправним овлашћењима, уведени су у правни поредак 2002. доношењем Закона о заштити права и слобода националних мањина. Према члану 19. став 1. тог Закона, припадници националних мањина могу изабрати националне савете ради остваривања права на самоуправу у области службене употребе језика и писма, образовања, информисања и културе. Закон предвиђа различите облике учешћа националних савета у процесу одлучивања. Савети националних мањина могу да се обрате органима власти на свим нивоима њеног опрганизовања у вези са свим питањима која утичу на права и положај националне мањине. Јавна овлашћења у области службене употребе језика и писма, образовања, културе и информисања на језицима националних мањина могу се поверити саветима, а држава ће обезбедити финансијска средства потребна за вршење ових надлежности. Финансирање националних савета се врши из буџета на различитим нивоима организовања јавне власти и из донација. Националне савете из свог буџета финансира Република Србија и АП Војводина, као и поједине локалне самоуправе. У досадашњој примени Закона о заштити права и слобода

националних мањина омогућено је учешће представника националних савета мањина у појединим телима која су значајна за заштиту и унапређење положаја мањина, у међународној сарадњи, као и непосредно учешће у одлучивању о појединим питањима од значаја за остваривање мањинских права.

Своје националне савете изабрали су припадници бошњачке, бугарске, буњевачке, влашке, грчке, египатске, мађарске, македонске, ромске, румунске, русинске, словачке, украјинске, хрватске, немачке и јеврејске националне мањине.

Савет Републике Србије за националне мањине формиран је 2004. године. Чланом 2. Уредбе о образовању Савета Републике Србије за националне мањине предвиђено је да Савет: 1. потврђује националне симболе, знамења и празнике националних мањина, на предлог националних савета националних мањина (у даљем тексту: национални савети); 2. разматра нацрте закона и других прописа значајних за остваривање права националних мањина и о томе даје мишљење Влади; 3. прати и разматра стање остваривања права националних мањина у Републици Србији и стање међунационалних односа у Републици Србији; 4. предлаже мере за унапређење пуне и делотворне равноправности припадника националних мањина и разматра мере које у те сврхе предложи други органи и тела; 5. прати остваривање сарадње националних савета са надлежним органима Републике Србије, аутономних покрајина и општина, градова и града Београда; 6. разматра услове за рад националних савета; 7. разматра остваривање међународних обавеза у погледу остваривања права припадника националних мањина у Републици Србији и међународну сарадњу националних савета и 8. врши и друге послове одређене законом. Према члану 3. Уредбе о образовању Савета Републике Србије за националне мањине, чланови Савета су председник Владе, министар за државну управу и локалну самоуправу, министар културе, министар просвете, министар вера, министар правде и министар унутрашњих послова, као представници Владе, председници националних савета образованих у складу са Законом о заштити права и слобода националних мањина и председник Савеза јеврејских општина Србије, који има положај као председник националног савета. Према ставу 2. истог члана, председник Владе је председник Савета. Члан 4. Уредбе предвиђа да кад Савет у своме раду доноси одлуке, одлука је донесена већином гласова свих представника Владе и већином гласова свих председника националних савета.

Поред опште забране дискриминације, Устав чланом 76. став 2. забрањује и дискриминацију због припадности националној мањини. Не сматрају се дискриминацијом посебни прописи и привремене мере које Република Србија може увести у економском, социјално и политичком животу, ради постизања пуне равноправности између припадника националних мањина и грађана који припадају већини, ако су усмерене на уклањање изразито неповољних услова живота који их посебно погађају.

Према члану 77. Устава припадници националних мањина имају под истим условима, као и остали грађани право да учествују у управљању јавним пословима и да ступају на јавне функције. Устав у ставу 2 овог члана налаже да се води рачуна о националном саставу становништва и одговарајућој заступљености припадника националних мањина приликом запошљавања у државним органима, јавним службама, органима Аутономне покрајине и јединицама локалне самоуправе..

Влада Републике Србије је 2006. године донела Закључак о мерама за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе, којим је предвиђено да ће Влада, непосредно и преко својих надлежних органа и служби, трајно предузимати мере ради повећања учешћа припадника националних мањина у државној управи. Служба за људска и мањинска права је, у координацији са Службом за управљање кадровима, утврдила план активности на имплементацији Закључка Владе Републике Србије о мерама за повећање учешћа припадника

националних мањина у органима државне управе и предузела конкретне мере у циљу његове реализације.

Устав, чланом 79. став 1. гарантује низ права од значаја за очување индентитета мањина: право на изражавање, чување, развијање и јавно изражавање, националне, етничке, културне и верске посебности, на коришћење свог језика и писма и вођење одређених управних поступака на том језику, на школовање на свом језику у државним установама и установама аутономних покрајина, да на свом језику користе своје име и презиме, на употребу својих симбола на јавним местима, да у срединама где чине значајну популацију, традиционални локални називи, имена улица, насеља и топографске ознаке буду исписане и на њиховом језику, на потпуно и непристрасно обавештавање на свом језику, на оснивање сопствених средстава јавног обавештавања, у складу са законом. Став 2. овог члана Аутономним покрајинама експлицитно омогућава да гарантују и додатна права.

Поред надлежности државних органа у обезбеђењу права припадника националних мањина, шира овлашћења дата су и аутономној покрајини и локалној самоуправи, како је и превиђено Законом о утврђивању одређених надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени лист РС”, број 6/2002) и Законом о локалној самоуправи („Службени гласник РС”, број 129/2007)

Устав, у члану 80. став 1., одређује да у циљу очувања и развоја националне и културне посебности, припадници националних мањина имају право да оснивају просветна и културна удружења која се финансирају на начелу добровољности. Закон о заштити слобода и права националних мањина предвиђа да држава треба да им финансијски помаже.

Закон о заштити слобода и права националних мањина чланом 12. прописује да у циљу очувања и развоја националне и етничке посебности припадници националних мањина имају право да оснивају посебне културне, уметничке и научне установе, друштва и удружења у свим областима културног и уметничког живота, као и обавезу државе да учествује у финансирању тих друштава и удружења, у складу са могућностима. Подстицање и подршка у обезбеђивању садржаја у области културе на језицима националних мањина у програмима радије и телевизије јавних сервиса је такође у обавези државе. Музеји, архиви и институције за заштиту споменика културе чији је оснивач држава имају обавезу да обезбеде представљање и заштиту културно-историјског наслеђа националних мањина.

Устав чланом 80. ставом 3. гарантује припадницима националних мањина право на несметане везе и сарадњу са сународницима изван територије Републике Србије.

Према члану 81. Устава Република Србија је дужна да у области образовања, културе и информисања подстиче дух толеранције и међукултурног дијалога и предузима ефикасне мере за унапређење узајамног поштовања, разумевања и сарадње међу свим људима који живе на њеној територији, без обзира на њихов, етнички, културни, језички или верски индетитет.

Краткорочни приоритети

- *Обезбедити поштовање Уставних одредби које регулишу права мањина и заштиту мањина и пуно спровођење стратегија и акционих планова које су везани за интеграцију Рома, укључујући и повратнике*

На основу Стратегије за интеграцију и давање нових овлашћења Ромима, Стратегије за смањење сиромаштва и других релевантих домаћих и међународних докумената, у Републици Србији су израђени акциони планови (АП) у областима образовања, запошљавања, становања, здравства, као услов приступања „Декади укључења Рома 2005-2015“, а затим и у областима социјалне заштите, медија и информисања, културе, антидискриминације, као и акциони планови који се односе на лична документа и специфичан положај жена, повратника по основу споразума

о реадмисији и интерно расељених лица са Косова и Метохије. У 2006. години Секретаријат за ромску националну стратегију Службе за људска и мањинска права иницирао је формирање радних група за АП-ове у оквиру ресорних министарстава, чији су основни задаци: планирање приоритета, буџета и програма, и праћење реализације. Радним групама руководе помоћници министара, а чланови су представници Секретаријата за ромску националну стратегију, представници међународних организација, ромске НВО, стручни сарадници из министарстава и други стручњаци. Секретаријат учествује у иницирању, дефинисању и координацији свих наведених активности ресорних министарстава.

У области реадмисије реализована су три посебна програма: 1. Канцеларија за прихват повратника по основу споразума о реадмисији на аеродрому Београд, која се бави пријемом свих, а посебно депортованих повратника; 2. Центар за интеграцију повратника по основу споразума о реадмисији, који је тренутно део Програма помоћи Ромима, а у организационом смислу је део Службе за људска и мањинска права Владе Републике Србије (с једне стране, Центар омогућава правну помоћ повратницима бавећи се индивидуалним случајевима, а с друге стране, у сарадњи са ресорним институцијама, анализира и израђује механизме за интеграцију повратника); 3. Пројекат подизања свести међу државним органима и органима на локалном нивоу и међу повратницима о питању реадмисије. Путем програма, иземљу осталог, спроведи се обука у десет општина широм Србије за интеграцију повратника и подржава мере интеграције деце повратника. У организацији Службе за људска и мањинска права урађен је Приручник за поступање у оквиру интеграције повратника (за запослене) на српском, мађарском, албанском и енглеском језику и Информатор (за повратнике) на српском, ромском, немачком, холандском и енглеском језику.

- *Наставити промовисање добрих међуетничких односа, укључујући и мере у области образовања*

Подстицање и неговање духа толеранције и међукултурног дијалога је од непроцењиве важности у мултиетничким и мултикултурним друштвима, какво је друштво Републике Србије. Узајамно поштовање, разумевање и сарадња међу људима различите националне, језичке, и верске припадности, један је од главних циљева мањинске политике у Републици Србији. Неговање духа толеранције и међукултурног дијалога је било предмет неких од заједничких пројеката државних органа, невладиних организација и међународних институција. Организовани су округли столови, конференције, семинари о толеранцији и мултиетничке спортске манифестације у национално мешовитим срединама.

Унапређење толеранције и међукултурног дијалога се одвија и кроз рад других органа и центара. Покрајински секретаријат за управу, прописе и националне мањине АП Војводине координише активностима на реализацији пројекта Извршног већа АП Војводине, који је помогла и Влада Републике Србије, под називом „Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини“ чији су основни циљеви неговање и развијање вредности мултиетничности и мултикултурализма, на основама отвореног демократског друштва заснованог на владавини права. Овај пројекат се реализује у сарадњи са другим покрајинским органима и институцијама, невладиним и спортским организацијама, образовним установама и установама културе, као и једним делом у сарадњи са привредним субјектима.

Ради подстицања и уважавања толеранције, међукултурног дијалога и разумевања вредности различитости у мултиетничком и мултикултурном друштву, какво је друштво Републике Србије, представници Службе за људска и мањинска права, националних савета националних мањина и Савеза јеврејских општина и Јавног радиодифузног сервиса потписали су, у септембру 2007. године, Споразум о сарадњи на производњи и емитовању програма који се односи на националне мањине које живе у Србији. У емисијама о националним мањинама, у чијој припреми ће учествовати и представници националних савета националних мањина, биће

презентоване културне, историјске, језичке, обичајне и остале одлике бошњачке, бугарске, буњевачке, влашке, грчке, египатске, јеврејске, мађарске, македонске, ромске, румунске, русинске, словачке, украјинске и хрватске националне мањине. Посебним споразумом ће се уредити производња и емитовање емисија о националним мањинама које немају регистрован национални савет.

- *Ојачати рад савета националних мањина, укључујући и усвајање новог закона*

Рад савета националних мањина у 2008. години је знатно ојачан издвајањем већих буџетских средстава, 2007. године је било издвојено 63.000.000 динара у односу на 150.000.000 динара колико је предвиђено за 2008. годину, што је за 138% више. Новац предвиђен буџетом за рад националних савета распоређује се у складу са одлукама самих националних савета чиме се поштује њихова финансијска аутономија и не постоје средства контроле начина утрошка средстава. Целокупан буџет Службе за људска и мањинска права Владе Републике Србије за 2008. годину износи 93.000.000 динара.

Формирана је посебна радна група око израде закона о изборима и овлашћењима националних савета.

- *Промовисати учешће припадника мањина у правосуђу и полицији и наставити активности са циљем подизања свести, укључујући и коришћење језика мањина*

Власти Републике Србије предузеле су значајне кораке на унапређивању присуства припадника националних мањина у органима државне власти. У том смислу треба истаћи да су у јануару 2004. усвојене измене Закона о избору народних посланика којима је укинута изборна цензус за странке које окупљају припаднике националних мањина чиме је олакшано учешће припадника националних мањина у законодавној власти и чиме су створене боље могућности за учешће припадника националних мањина у органима извршне власти. Штавише, поједини сектори извршне власти у којима број припадника националних мањина није био задовољавајући, предузели су активности на његовом повећању. Тако је Министарство унутрашњих послова, осим стварања и одржавања мултиетничке полиције на југу Србије започело објављивање конкурса за заснивање радних односа у појединим мањинским медијима, обезбедило тестове за проверу знања за заснивање радног односа на мањинским језицима, а у сарадњи са ОЕБС-ом и другим организацијама покренуло је многе пројекте чији крајњи резултат, између осталог, треба да буде и повећање учешћа припадника националних мањина у полицијским снагама као што су: «Полиција у мултиетничкој средини», «Полиција и ромска заједница», «Рад полиције са маргинализованим, мањинским и социјално рањивим групама» итд. Влада Републике Србије у мају 2006. усвојила је Закључак о мерама за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе. У тачки 1. Закључка истиче се да ће, са циљем вођења политике у области стварања услова за унапређење активног укључивања припадника националних мањина у рад органа државне управе, Влада непосредно и преко својих надлежних органа и служби трајно предузимати мере ради повећања учешћа припадника националних мањина као државних службеника и намештеника у органима државне управе. Тачком 8. Закључка предвиђено је да ће приликом попуњавања слободних радних места јавним конкурсом, Служба за управљање кадровима јавни конкурс објавити и на језицима националних мањина, нарочито када се оглашава попуна слободног радног места у подручној јединици органа државне управе која је образована за територију на којој претежно и традиционално живе припадници националних мањина. У тачки 9. Закључак прописује да ће органи државне управе код којих је предвиђено да више од 1/3 укупног броја систематизованих извршилаца ради у подручним јединицама које су образоване за територију на којој је, у складу са одлукама надлежних органа јединица локалне самоуправе, у службеној употреби и језик једне или више националних мањина, предузети мере да се у Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места предвиди одређени број радних места код којих је као услов за

обављање послова радног места за поједине извршиоце потребно и знање бар неког од језика и писама националне мањине који су у службеној употреби на територији за коју је образована подручна јединица, а према одлукама јединица локалне самоуправе са те територије. О овоме ће Влада посебно водити рачуна приликом давања сагласности на правилнике о унутрашњем уређењу у систематизацији радних места. Посебна мера за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе предвиђена је у тачки 10. Закључка којом се прописује да када је у току спровођења изборног поступка по јавном конкурс за попуну слободног радног места у подручним јединицама из тачке 9. Закључка предвиђена писмена провера стручне оспособљености, знања и вештина кандидата, кандидатима ће се тестови или други видови писмене провере учинити доступним и на одговарајућем језику националне мањине. У тачки 11. Закључак предвиђа да су приликом сачињавања листе за избор и избора кандидата по спроведеном јавном конкурс, конкурсна комисија, односно руководиоца органа државне управе дужни да се, у оквиру примене принципа професионализације, који подразумева стручну оспособљеност, знање и вештине кандидата за обављање послова органа државне управе као основни критеријум за избор, међу једнаким кандидатима, посебно води рачуна о заступљености припадника националних мањина у укупној структури запослених у органу. Служба за људска и мањинска права и Служба за управљање кадровима Владе Републике Србије предузеле су конкретне мере за имплементацију изложених решења која су садржана у Закључку. У том смислу, договорено је да се сви јавни конкурси за попуњавање слободних радних места упућују националним саветима националних мањина на превођење, као и да ће о трошку буџета бити објављени на мањинским језицима у медијима које одреде национални савети националних мањина.

На подручјима на којима живе националне мањине за судије се бирају представници тих националних мањина ако испуњавају услове за избор.

На пример, на подручју Окружног суда у Суботици представници националних мањина – судије и судско особље постоји у следећем броју и проценту:

- Окружни суд у Суботици - 40% судија су Мађари, као и 21 запослени,
- Општински суд у Ади - 100% судија су Мађари, као и 17 запослених,
- Општински суд у Бачкој Тополи-50 % судија су Мађари, као и 21 запослени,
- Општински суд у Кањижи - 90% судија су Мађари, као и 10 запослених,
- Општински суд у Сенти - 80 % судија су Мађари, као и 10 запослених,
- Општински суд у Суботици - 16% судија су Мађари, као и 29 запослених.

Што се тиче судија и судског особља који говоре језик националне мањине наводимо следеће:

Подручје Окружног суда у Панчеву:

- Општински суд Алибунар има две судије који говоре румунски, једног судију који говори словачки и једног судију који говори ромски језик, као и 11 запослених који говоре румунски или словачки.

- У Општинском суду у Ковачици све судије говоре румунски или словачки, као и 20 запослених.

- У Општинском суду у Панчеву две судије говоре румунски, две словачки и један мађарски језик и девет запослених говоре или мађарски или румунски.

Подручје Окружног суда у Новом Саду:

- У Окружном суду Нови Сад један судија говори мађарски, а такође и 30% запослених.
- У Општинском суду Нови Сад 43 запослених говори мађарски
- У Општинском суду Бачка Паланка, један судија говори мађарски, три запослена говоре словачки, а два запослена мађарски језик.
- Општински суд Бечеј - један судија и 30% запослених говоре мађарски.
- Општински суд Темерин - један судија и сви запослени говоре мађарски
- Општински суд Тител - један судија и један запослени говоре мађарски
- Општински суд у Врбасу - сви говори мађарски.

Подручје Окружног суда у Врању:

- У Општинском суду Босилеград - све судије и судско особље говоре бугарски
- У Општинском суду Бујановац - један судија говори албански, а такође и осам запослених
- У Општинском суду у Прешеву - 3 судије говоре албански, као и 14 запослених
- У Општинском суду у Сурдулици - 2 судије говоре бугарски, један запослени говори ромски, а један бугарски језик.

Број судских поступака који се воде на језику националних мањина:

На подручју Окружног суда у Панчеву, у Општинском суду Бела Црква воде се два кривична поступка на румунском језику.

На подручју Окружног суда у Новом Саду воде се следећи поступци на језицима националних мањина:

- Општински суд Нови Сад - у просеку 20 предмета годишње води се на језику националних мањина
- Општински суд у Бечеју - у току је 6 кривичних поступака на мађарском језику
- Општински суд у Темерину - 8 кривичних поступака и око 15% парничних поступака се воде на мађарском језику

На подручју Окружног суда у Врању у Општинском суду у Босилеграду води се 10 поступака на бугарском, док у осталим судовима са овог подручја нема захтева странке за вођење поступака на језику националних мањина.

На подручју Окружног суда у Суботици:

- У Општинском суду у Суботици води се 326 поступака на мађарском језику
- У Општинском суду у Кањижи води се 251 поступак на мађарском језику
- У Општинском суду Сента води се 368 поступака на мађарском језику
- У Општинском суду Ада води се 48 поступака на мађарском језику
- У Окружном суду у Суботици води се 29 поступака на мађарском језику

Када говоримо о судским тумачима, на подручју где живе националне мањине, а то је пре свега АП Војводина, где Мађари чине 3,9%, судски тумачи се постављају ради учешћа у судском и другим поступцима државних органа. Оглашавање и постављење судских тумача врши Покрајински секретаријат за управу, прописе и националне мањине као поверене послове.

У току је припрема Меморандума о сарадњи Министарства правде и ОЕБС-а поводом реализације пројекта - Обука за сталне судске тумаче за ромски језик.

Високи савет правосуђа именује судије поротнике из редова националних мањина на подручјима где националне мањине живе.

- *Ускладити релевантно законодавство са новим Уставом и обезбедити пуну заштиту мањинских права, посебно права на образовање на матерњем језику*

Нови Устав Републике Србије садржи широку палету мањинских права, а сви закони о образовању су усклађени са новим Уставом.

Према Закону о основној школи Републике Србије, настава на језицима националних мањина или двојезична настава организује се у срединама где постоји најмање 15 пријављених ученика за упис у први разред. На основу одредбе члана 5. став 2. настава се може организовати и за мањи број ученика уз одобрење министра просвете.

Начин двојезичног остваривања наставног плана и програма у основним школама у Републици Србији прописује министар просвете. Чланом 12. Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине, између осталог, предвиђено је да сагласност на остваривање наставног плана и програма на језицима националних мањина за мање од 15 ученика, на територији Аутономне Покрајине Војводине дају покрајински органи.

У Републици Србији целокупно основно образовање односно изучавање матерњег језика са елементима националне културе обавља се на следећим језицима: мађарском, румунском, русинском, словачком, хрватском, бугарском, албанском, ромском и украјинском језику и босанском језику. Укупно 31.835 ученика основних школа слуша целокупну наставу на неком од мањинских језика, а њих 12.871 слуша предмет матерњи језик са елементима националне културе.

Образовање на језицима мањина у средњошколским установама у Републици Србији регулише Закон о средњој школи, на основу којег је за остваривање наставног плана и програма на језицима националних мањина потребан минимум од 15 ученика у одељењима првог разреда гимназија, стручних и уметничких школа (члан 5. став 1.). За остваривање наставе на језицима мањина за мањи број ученика потребна је сагласност министра просвете. Изложене одредбе Закона као услов за остваривање права на средњошколско образовање на језицима мањина прописују да се за такву наставу изјасни 15 ученика. Одредбе члана 5. Закона о средњој школи Републике Србије обавезују средње школе да, у срединама где је настава само на језицима националних мањина, обезбеде услове за остваривање плана и програма из српског језика. Чланом 12. Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине, између осталог, предвиђено је да сагласност на остваривање наставног плана и програма на језицима националних мањина за мање од 15 ученика, на територији Аутономне Покрајине Војводине дају покрајински органи. У Републици Србији целокупно средњошколско образовање односно изучавање матерњег језика са елементима националне културе обавља се на следећим језицима: мађарском, румунском, русинском, словачком, бугарском и албанском. Укупно 10.174 ученика средњих школа слуша целокупну наставу на неком од мањинских језика, а њих 640 слуша предмет матерњи језик са елементима националне културе.

- *Усвојити нови закон о избеглицама и наставити са спровођењем националне стратегије о избеглицама*

1.3. РЕГИОНАЛНА САРАДЊА И МЕЂУНАРОДНЕ ОБАВЕЗЕ

1.3.1. Регионална сарадња

1.3.1.1. Мултилатерална регионална сарадња

Активно учешће и подршка регионалној сарадњи представља један од основних спољнополитичких приоритета Републике Србије. У циљу остваривања тог приоритета Србија учествује у бројним регионалним иницијативама и процесима: Процес сарадње у југоисточној Европи (ПрС ЈИЕ), Пакт за стабилност ЈИЕ (ПС ЈИЕ) – Регионални савет за сарадњу (РСС), Централноевропска иницијатива (ЦЕИ), Иницијатива за сарадњу у ЈИЕ (SECI), Регионална иницијатива за миграције, азил и избегла лица (MARRI), Организација за црноморску економску сарадњу (BSEC), Јадранско-јонска иницијатива (ЈЈИ), Процес сарадње на Дунаву, Међународна комисија за заштиту реке Дунав (ICPDR), Дунавска комисија, Међународна комисија за слив реке Саве, као и у низу специјализованих иницијатива и центара који су углавном иницирани под окриљем ПС ЈИЕ.

Република Србија је, такође, активно учествовала у преговорима и потписала значајне мултилатералне споразуме који обухватају земље региона: Споразум о слободној трговини ЦЕФТА 2006, Уговор о енергетској заједници, Споразум о успостављању заједничког европског ваздухопловног подручја, као и Меморандум о развоју основне саобраћајне мреже у региону који треба да прерасте у Уговор о транспортној заједници. У Београду је седиште Транспортне опсерваторије (SEETO), као и седиште Регионалног центра за контролу малог и лаког наоружања (SEESAC).

Споразум о измени и приступању Споразуму о слободној трговини у централној Европи (ЦЕФТА 2006) је потписан 19. децембра 2006. године у Букурешту. Народна скупштина Републике Србије је 24. септембра 2007. године ратификовала Споразум ЦЕФТА 2006, који је ступио је на снагу 24. октобра 2007. године. Мрежа до тада потписана 32 билатерална споразума о слободној трговини у региону ЈИЕ је замењена једним мултилатералним споразумом. ЦЕФТА 2006 предвиђа задржавање концесија које се односе на трговину робом из билатералних споразума о слободној трговини. Закључивањем ЦЕФТА остварен је услов за равномернији развој региона, јачање солидарности, усклађивање политика структурних реформи, инвестиција и развоја, побољшање инфраструктуре, конкурентности привреда, стварање повољног имица и за брже и лакше приближавање ЕУ и укључење у међународну трговину. Дат је јасан сигнал да је регион достигао већи степен политичке зрелости и рационалности за решавање укупних међусобних односа. Укупна робна размена Републике Србије са регионом бележи константан раст, тако да је у 2007. години удео размене са ЦЕФТА у укупном извозу износио 32,3%, а у увозу 8%. У току 2007. године забележен је подједнак раст извоза и увоза. После ЕУ, чланице ЦЕФТА су други спољнотрговински партнер по важности. Посебно је заступљен извоз пољопривредних и прехрамбених производа, односно половина укупног извоза ових производа Србије у свет је усмерена ка овом тржишту.

Значајан допринос Република Србија дала је у процесу дефинисања новог концепта регионалне сарадње и трансформације ПС ЈИЕ у Регионални савет за сарадњу. Нова фаза регионалне сарадње подразумева активнију улогу и већу одговорност земаља региона, а окосницу чине функционално повезани Процес сарадње за ЈИЕ и Регионални савет за сарадњу (ПЕП).

Република Србија је активни учесник и у ПрС ЈИЕ, који представља главни регионални форум за политички дијалог и усмеравање сарадње у областима од заједничког интереса. Република Србија (СРЈ) је овим форумом председавала у периоду 2002-2003. године, а постоји интерес да се кандидује за председавање у периоду 2010-2011. године.

Регионални савет за сарадњу је званично почео са радом 27. фебруара 2008. године. Секретаријат РСС, чије је главно седиште у Сарајеву, има и Канцеларију за везу са ЕУ и НАТО у Бриселу. РСС ће пре свега бити усмерен на реализацију пројеката у шест приоритетних области регионалне сарадње: економски развој, развој инфраструктуре, правосуђе и унутрашњи послови, сектор безбедности, јачање људског потенцијала и парламентарна сарадња. Секретаријат РСС ће

се оперативно ангажовати на реализацији закључака самита ПрС ЈИЕ. Нови концепт регионалне сарадње захтева активнији однос земаља региона, укључујући и Републику Србију, у погледу политичког усмеравања, програмирања, мониторинга, финансирања и кадровских капацитета. Република Србија ће активно учествовати у раду РСС и ангажовати се, посебно у почетној фази, на програмској и организационој консолидацији РСС и изградњи функционалног односа са ПрС ЈИЕ (ПЕП).

У Централноевропској иницијативи Република Србија ће у наредном периоду своје активности, поред основних модалитета деловања кроз размену искустава и сарадњу са чланицама у процесу европских интеграција, фокусирати на финализацију процеса реструктурирања ЦЕИ. Тај процес подразумева укидање досадашњих радних група и њихову замену тзв. фокалним тачкама које ће све земље чланице именовати у 13 области сарадње које су идентификоване као будући приоритети ЦЕИ. Република Србија ће посебну пажњу посветити промоцији пројеката од ширег регионалног значаја, и у том погледу залагати се за већи степен координације између ЦЕИ и других регионалних иницијатива.

У оквиру Иницијативе за сарадњу у ЈИЕ (SECI) Република Србија активно учествује у раду SECI Центра за борбу против организованог криминала са седиштем у Букурешту. Србија је деташирала своје представнике полиције и царине, а учествовала је у раду Радне групе за преговоре о Конвенцији о SELEC-у (Southeast European Law Enforcement Centre). Ова конвенција треба да створи нову правну основу и мандат за будућу делатност центра, да одреди привилегије и имунитете, регулише односе партнерства са појединим органима власти, разради институционалне и оперативне везе са EUROPOL-ом, као и да одреди мере које у том смислу треба предузети у различитим временским периодима.

У Јадранско-јонској иницијативи, Република Србија ће се ангажовати на даљем профилисању ове иницијативе у складу са потребама и приоритетима земаља чланица, као и на унапређивању координације активности ЈЈИ са другим регионалним иницијативама. Деловаће у правцу фокусираности на мањи број специфичних тема од интереса за земље учеснице и пружиће подршку новооснованом Секретаријату ЈЈИ у Анкони. Размотриће опортуност председавања ЈЈИ у периоду 2009-2010. године, после председавања Грчке.

Република Србија активно учествује у раду Међународне комисије за слив реке Саве са седиштем у Загребу. Србија, као најнизводнија земља у сливу реке Саве посебно је заинтересована за убрзање израде Протокола о специфичним питањима (прекограничном загађењу, превенцији загађења с пловних објеката, о ванредним ситуацијама, заштити од поплава, површинских вода, леда, суше и недостатка воде). Имамо трајни интерес за активно учешће у обезбеђивању ефикасног пловног пута реке Саве у склопу одрживе европске пловне и укупне транспортне политике ЕУ, интензивирање сарадње на плану туризма и културне сарадње, те реализацију заједничких пројеката којима би се повезале привредне, научне и друге активности у сливовима Дунава и Саве.

У Регионалној иницијативи за миграције, азил и избегла лица (MARRI) Република Србија ће наставити активно учешће у раду регионалног центра MARRI у Скопљу, преко свог сталног представника, као и у реализацији пројеката усмерених ка усклађивању законске регулативе и праксе у региону са важећим у земљама ЕУ, када је у питању област миграција. Предност учешћа у MARRI је, пре свега, могућност да наши надлежни органи остваре директну комуникацију са партнерима у региону, међународним организацијама које се баве миграцијама (IOM, UNHCR) и ЕУ, те на тај начин стичу нова, неопходна искуства. Наша настојања, као и до сада, биће усмерена у правцу унапређења регионалне сарадње у овој области, чиме земље чланице, а и регион у целини, доказују способност да самостално сарађују и усклађују властите политике у веома важном сегменту евроинтеграција - миграцијама.

Полазећи од тога да је регионална сарадња један од спољнополитичких приоритета Републике Србије, као и интегрални део Процеса стабилизације и придруживања, Република Србија ће настојати да предузме следеће мере за њено ефикасније учешће у регионалним процесима:

- Функционално укључивање регионалне сарадње у организационе структуре које се баве европским интеграцијама и њено третирање као интегралног дела процеса интеграције у ЕУ;
- Успостављање система континуиране координације државних ресурса надлежних за различите области регионалне сарадње;
- Јачање административних капацитета за регионалну сарадњу и њихово функционално везивање за процес европских интеграција;
- Осмишљено коришћење могућности за већи утицај и пласирање интереса Републике Србије у регионалним иницијативама кроз функцију председавајућег, заузимање значајних позиција у секретаријатима, лоцирање седишта регионалних центара у Србији и др. Учествовање на највишем нивоу на самитима и министарским састанцима;
- Планирање деташирања експерата и стажиста у седишта регионалних иницијатива у циљу про-активног постављања и учешћа у свим релевантним питањима од значаја за Р. Србију и специјализацију кадрова за поједине области;
- Организовано укључивање и других чиниоца сарадње, посебно локалне власти, привреду (коморе, удружења), медије, невладине организације и удружења грађана и сл.;
- Популаризовање резултата регионалне сарадње, информисање ширих кругова друштва о улози и значају регионалне сарадње.

Р. Србија је током 2006. и 2007. године председавала Процесом сарадње на Дунаву (ПДС). У том периоду су у Београду одржане Пословна конференција и Трећа министарска конференција. Двогодишње председавање Р.Србије ПДС-ом је од стране свих учесника, а посебно Аустрије, као оснивача ПДС-а, оцењено веома успешним. Р.Србија ће наставити активно учешће у свих шест димензија ПДС-а (економска, пловидбена, еколошка, туризам, култура и субрегионална сарадња).

Трогодишње председавање Р.Србије Дунавском комисијом (ДК) завршава се 2008. године. Имајући у виду основне обавезе које председавајући има (представљање Дунавске комисије у међународним релацијама, припрема и вођење свих пленарних састанака и обавеза праћења реализације закључака, надгледање рада Секретаријата ДК, одговорност за реализацију буџета и др), Р. Србија успева да оствари приоритете које је одредила на почетку свог председавања – афирмација Србије као конструктивног и квалификованог партнера, установљавање форми међуресорне комуникације и подела задужења институцијама Р.Србије које се баве овом материјом, као и њихова стручна припремљеност и кохерентно иступање на седницама ДК.

Република Србија је председавала Организацијом за црноморску економску сарадњу (*Black Sea Economic Cooperation Organization - BSEC*) од 1. новембра 2006. године до 30.априла 2007. године. Дефинишући своје приоритете председавања, Република Србија је имала у виду и актуелни развој у BSEC и чињеницу да су две чланице BSEC, Румунија и Бугарска, постале чланице ЕУ за време нашег мандата и, посебно, потребу реформи BSEC са циљем повећања ефикасности. Међу нашим приоритетима били су јачање међународног положаја BSEC, институционализација сарадње са ЕУ, завршетак процеса реформи BSEC, као и јачање и унапређивање сарадње у борби против организованог криминала и тероризма, области

саобраћаја, заштити животне средине, образовању, туризму и култури. Скоро сви приоритети су добили и конкретну валоризацију у виду потписивања одговарајућих споразума и усвајања релевантних правних докумената, као и кроз њихово постављање у сам врх приоритетних активности Организације и, нарочито, њених радних група, што је потврђено и њиховим укључивањем у приоритете наредног председавајућег BSEC, Турске. За време нашег мандата појачани су контакти са представницима ЕУ. BSEC је усвојио документ о односима са ЕУ, док је Европска комисија објавила два саопштења, од којих је друго, „Black Sea Synergy – a New Regional Cooperation Initiative“, представљало и основу за одржавање првог министарског састанка ЕУ и земаља ширег црноморског региона, 14. фебруара 2008. године, у Кијеву.

Р. Србија учествује у регионалним механизмима сарадње у секторима одбране и безбедности (SEEGROUP, SEECAP, Форум за помоћ земљама ЈИЕ – SEEC, Процес сарадње министара одбране ЈИЕ-SEDM) као и на састанцима Виљнус групе, Америчко-јадранске повеље и групаације „Adriatic-Baltic-Atlantic.“

У Процесу сарадње министара одбране ЈИЕ-SEDM, Србија од септембра 2006. године има статус посматрача, а и пре његовог добијања, учествовала је на састанцима МО и заменика НГШ у својству госта. МО Р.Србије је октобра 2007. године у Кијеву најавио подношење захтева за пријем у пуноправно чланство, а децембра 2007. године је упутио Писмо о намерама за приступање Р.Србије овој иницијативи. Одлука о пријему би могла да уследи на министарском састанку октобра 2008.г.

Када је реч о НАТО иницијативи за ЈИЕ (SEEI), под чијим окриљем је формиран низ пројеката и програма, од којих, с обзиром на учешће Р.Србије, издвајамо следеће:

- SEEGROUP - Управљачка група за безбедност у ЈИЕ - Србија је активна од 2001. године и до уласка у ПЗМ представљала је јединствен мултилатерални оквир за размену искустава са чланицама НАТО/ПЗМ. Србија је председавала током 2005. године и организовала је први састанак на амбасадорском нивоу.
- SEEPRO – пројекат о јачању сарадње у борби против тероризма. Покренут је у доба албанског председавања SEEGROUP, 2004. године. Србија је учествовала заједно са Албанијом и Молдавијом. Попуњен је и достављен Секретаријату НАТО упитник о капацитетима и правним оквирима борбе против тероризма.
- SEECAP – заједнички документ о оцени регионалних безбедносних изазова и могућности у ЈИЕ. Током нашег председавања SEEGROUP (2005.године), иницирана је ревизија која је извршена крајем 2007.године (усвојен је документ под називом „ЈИЕ као контрибутор безбедности и стабилности“)

Представници Србије су у више наврата учествовали на састанцима Америчко-јадранске и Америчко-балтичке повеље у својству посматрача (ниво МСП, МО и НГШ) као и на састанку Партнерске комисије Јадранске повеље јуна 2007. године у Охриду у који су биле укључене три новопримљене чланице ПЗМ.

1.3.1.2. Билатерална сарадња са земљама у региону

Босна и Херцеговина

Билатерални односи – Р. Србија придаје изузетан значај развоју билатералних односа са БиХ. Уз смањен број отворених питања у претходном периоду, постоје добре претпоставке за интензивирање сарадње, нарочито на привредном плану. Потврђена је обострана жеља за даље јачање политичког дијалога, као оквира за веће искорак на билатералном и регионалном плану. Р. Србија је опредељена за доследно поштовање Дејтонског споразума и уважавање БиХ као суверене државе и суседа од посебног значаја. Србија тежи развоју односа и са Р. Српском (који

су обележени сталним радним контактима, честим узајамним посетама и израженим разумевањем највиших државних функционера) и са Федерацијом БиХ и на то гледа као на развој укупних односа са БиХ.

Привредна сарадња - БиХ је један од најзначајнијих спољнотрговинских партнера Србије. Постојећи дебаланс у економским контактима у корист Р.Српске у односу на Федерацију БиХ желимо да уравнотежимо повећањем обима сарадње и са Федерацијом БиХ у којој се налазе јаки привредни басени, раније снажно оријентисани ка Србији. У 2007. години извоз Р. Србије у БиХ износио је 759,4 милиона евра, а увоз 373,4 милиона евра.

Регионална сарадња - Две земље су заинтересоване за интензивирање сарадње на плану европских интеграција, као и да ојачају наступ свих земаља Западног Балкана према ЕУ. На овим основама је 2005. године потписан Протокол о сарадњи СЦГ и БиХ у области евроинтеграција. Србија и БиХ су биле активне учеснице процеса преговарања земаља Западног Балкана са ЕУ о визним олакшицама и реадмисији, а очекује се и њихова сарадња током процеса имплементације овог Споразума. Две земље остварују сарадњу у оквиру Процеса сарадње земаља ЈИЕ, а обострано су изражена очекивања да ће сарадња у наредном периоду бити интензивирана у оквиру Регионалног савета за сарадњу, чији је Секретаријат у Сарајеву.

Обе земље су потписнице споразума о формирању Зоне слободне трговине земаља ЈИЕ – ЦЕФТА. Сарађују и у оквиру Јадранско-јонске иницијативе и у оквиру Савске комисије, а Србија подржава молбу БиХ за добијање статуса посматрача у Дунавској комисији.

Билатерални уговори - У претходном периоду са БиХ су уговорно регулисане скоро све области сарадње и потписана су укупно 32 међудржавна документа. У припреми су: Уговор о уређењу међусобних имовинско-правних односа, Споразум о уређењу граничног железничког саобраћаја, Уговор о изручењу, Уговор о уређењу водопривредних односа, Уговор о ветеринарској сарадњи, Споразум о сарадњи у области заштите биља и Споразум о културној и просветној сарадњи.

Приоритети - Интензивирање политичког дијалога на високом нивоу, као и проширење институционално-правног оквира сарадње; повећање обима економске сарадње; постепено решавање отворених питања (завршетак преговора о протезању државне границе; повратак избеглица; статус потписаног Споразума о двојном држављанству, који је БиХ суспендовала 23. 02. 2007. године).

Република Хрватска

Билатерални односи – Достигнут је значајан ниво политичког дијалога, економског и трговинског партнерства, те војне и културне размене. Као резултат активне политике нормализације коју води РС, остварен је одређени напредак у решавању отворених питања. У оквиру своје политике добросуседске сарадње и регионалне стабилности, Србија је изражавала конкретну подршку напорима Хрватске за улазак у евроатлантске структуре.

Одлука Хрватске од 19. марта 2008. да призна једнострано проглашену независност КиМ представља негативни импулс за билатералне односе.

Билатерални уговори – Створени су услови за даље ширење уговорне основе наше сарадње. Међу приоритетима је окончање преговора у вези са Протоколом о сарадњи у процесу европских интеграција, те склапањем Споразума о сарадњи у области одрживог управљања прекограничним водама и Споразума о пловидби пловним путевима на унутрашњим водама и њиховом обележавању и одржавању. У агенди су, такође, споразуми о ваздушном саобраћају, о сарадњи у области телекомуникација и пошта, као и о формирању Привредног савета и размени лектора српског, односно хрватског језика.

Економија – Робна размена расте по стопи од око 30 одсто годишње. У 2007. години износила је близу милијарду долара; у томе је извоз Србије 350 милиона УСД. У Србији послује око 200 хрватских предузећа, а хрватске директне инвестиције у Србију износе 400 милиона евра. Стварају се услови за адекватније присуство привредних субјеката из Србије у Хрватској.

Мањине – Унапређивање положаја хрватске мањине у Србији врло је наглашен елемент опште мањинске политике. Отворен је дијалог о моделима политичког представљања Хрвата у политичким телима Републике. Хрватски језик је уведен као службени у институцијама у АП Војводини.

Дошло је до побољшања положаја српске мањине у Хрватској (учествовање у Влади), али још увек нису решена многа отворена питања (збрињавање носилаца станарских права; конвалидација докумената из времена тзв. РСК; неселективан попис осумњичених за ратне злочине; дискриминација у запошљавању и неадекватна заступљеност у јавним службама, правосуђу и полицији итд).

Приоритетне активности – Решавање отворених питања кроз мултилатералне (тзв. Сарајево процес) и билатералне механизме (питање избеглих и несталих лица), унапређење економске сарадње, склапање нових билатералних уговора од интереса за обе стране.

Република Мађарска

Билатерални односи су добри и диверсификовани уз одговарајући политички дијалог на свим нивоима. Сарадња се одвија и у директној комуникацији заинтересованих ресора и институција.

У циљу унапређења свих облика билатералне сарадње формирана је Међувладаина мешовита комисија за сарадњу, која се периодично састаје у једној или другој земљи.

Мађарска је признала ЈПН КиМ 19. марта 2008. што ће у наредном периоду бити присутно у политичким разговорима.

Две земље придају изузетан значај питању положаја мањина и оно је стално присутно, без спорних питања, у билатералном дијалогу. За ову проблематику формирана је и одговарајућа Међувладаина мешовита комисија.

Мађарска активно и конкретно подржава процес евроинтеграције Србије, како као координатор сарадње са ЕУ у области правосуђа и унутрашњих послова, тако и кроз Сегедински процес, који је еволуирао у програм билатералне помоћи Србији на путу ка ЕУ.

Садржајна сарадња са Мађарском се остварује у оквиру региона (еврорегија Дунав-Криш-Мориш-Тиса, учествује и Румунија), као и у прекограничним пројектима.

Привредна сарадња се успешно развија, посебно у области саобраћаја, енергетике и банкарства. Између националних агенција две земље за промоцију извоза постоји Меморандум о сарадњи, као и Меморандум о сарадњи малих и средњих предузећа. Пажњу, која се посвећује привредној сарадњи, потврђује и постојање Мађарско-српског пословног савета, као и Меморандум о разумевању између министарстава економије две земље. Робна размена бележи тренд раста, али уз изражен дефицит на српској страни.

Уговори: у току је усаглашавање Протокола о сукцесији билатералних споразума који су били на снази између СФРЈ и Мађарске, чиме ће се заокружити институционално-правни оквир билатералне сарадње. Фебруара 2008. потписан је Меморандум о сарадњи Јавног тужилаштва Србије и Главног тужилаштва Мађарске. Усаглашен је и парафиран Споразум о социјалном осигурању, а у припреми су Споразум о железничком граничном саобраћају и Споразум о комбинованом транспорту робе и путника. Предстоји потписивање усаглашеног Меморандума о сарадњи Министарстава правде Србије и Мађарске.

Приоритети: у развијеним и диверсификованим односима као што су они између Србије и Мађарске, у наредном периоду било би важно очувати канале за комуникацију и постигнути степен сарадње. Охрабривање мађарског капитала да инвестира у Србији и даље је значајан приоритет, а такође и могућност смањења дефицита Србије у робној размени. У области саобраћаја предстоје активности у правцу завршетка аутопута Београд-Будимпешта (Коридор 10), нормализације пловидбе Дунавом (Коридор 7) и да модернизације железничког саобраћаја. Мађарска је изразила спремност да обезбеди две кредитне линије за Србију од по 15 милиона евра (једна за АП Војводину, а друга за остале делове Србије). При свему треба имати у виду и заинтересованост Мађарске да подржи и олакша Србији укључивање у процесе европских интеграција.

Румунија

Билатерални односи између Републике Србије и Румуније се обострано оцењују као «модел добросуседства». Између две земље нема спорних тема, а имају блиске ставове по најважнијим регионалним питањима. Политички дијалог на високом и највишем нивоу је интензиван, а радни дијалог и сарадња између различитих министарстава се одвијају конструктивно и директно.

Међусобном разумевању доприноси и принципијелан став Румуније, која је више пута јавно потврдила да не прихвата ЈПН КиМ и да се залаже за постизање решења кроз дијалог и у оквирима међународног права.

Квалитету сарадње доприноси и активна подршка Румуније наставку преговора и парафирању Споразума о стабилизацији и придруживању између Србије и ЕУ. Исказала је спремност да Србији пружи и конкретну помоћ у преношењу искустава у интеграционим процесима, првенствено оних која се односе на испуњавање обавеза које проистичу из ССП. У том контексту две земље су потписале у мају 2005. године Меморандум о сарадњи у интеграционим процесима са ЕУ.

Привредна сарадња: напоре у правцу унапређења привредне сарадње илуструје константан раст робне размене, мада уз изражен трговински дефицит Србије. У разматрању је реализација заједничких пројеката друмске и железничке инфраструктуре, као и унапређење заједничких инвестиција.

Уговорно стање: између Србије и Румуније у континуитету постоји висок степен уговорно регулисане сарадње. У припреми је Споразум о сарадњи у области одрживог управљања прекограничним водама, а очекује се закључивање Меморандума о сарадњи у области заштите животне средине, као и склапање новог споразума о малограничном промету лица. Постоји обострани интерес за закључење споразума о сарадњи и помоћи у случају ванредних ситуација.

Приоритети у односима са Румунијом су даље унапређивање односа и сарадње. У привредној сарадњи треба имати у виду потребу смањења трговинског дефицита, који Србија има у размени са Румунијом, а такође и разне пројекте као што су нафтовод Констанца-Трст, изградња аутопута Београд-Темишвар и коришћење капацитета румунске луке Констанца. У догледно време требало би настојати да се одржи заседање Мешовитог комитета за економску сарадњу. Такође, потребно је оживети рад Мешовите комисије за заштиту националних мањина и у том оквиру водити дијалог о статусу Влаха како би се избегли могући неспоразуми с обзиром да Румунија настоји да ову етничку заједницу представи као националну мањину.

У оквиру приоритета не треба занемарити ни могућности регионалне сарадње (Дунав-Криш-Мориш-Тиса, у којој учествује и Мађарска и Видин-Калафат-Зајечар, у којој учествује и Бугарска), а такође и друге форме регионалне сарадње у ЈИЕ.

Република Бугарска

Билатерални односи су добри, без отворених питања и уз интензиван политички дијалог на свим нивоима. Бугарска је приликом званичног признања ЈПН КиМ 20.03.2008. године указала предходно на деликатност ове одлуке и уверење да она неће битно утицати на билатералне односе. Установљена је непосредна сарадња различитих министарстава. Билатерална економска сарадња добија на интензитету иако са израженим нашим трговинским дефицитом у робној размени. Бугарска је међу 10 најзначајних спољнотрговинских партнера Србије.

У складу са исказаним интересом двеју држава за изградњу магистралног гасовода Ниш-Димитровград, 8. априла 2005. г. у Софији је потписан Меморандум између Владе Републике Србије и Владе Републике Бугарске о повезивању гасоводних система. Овим повезивањем Србија би обезбедила други правац снабдевања гасом (пored постојећег преко Мађарске). Споразуми, које су две земље у овој области потписале са Русијом (Јужни ток), отварају нове могућности за билатералну сарадњу. Бугарска страна подвлачи и значај питања успостављања ваздушног саобраћаја између Софије и Београда.

Од значаја је бугарска подршка процесу придруживања Србије европским и евроатлантским интеграцијама и залагање да ЕУ потпише Споразум о стабилизацији и придруживању са Србијом.

Србија и Бугарска сарађују у оквиру еврорегиона «Дунав 21» (Видин, Калафат и Зајечар) и «Евробалкан» (Софија-Ниш-Скопље). Интензивна је и прекогранична сарадња две земље кроз имплементацију програма ЕУ за подршку пројектима прекограничне сарадње на спољним границама ЕУ «Суседски програм Србија – Бугарска».

Уговорно стање: Србија и Бугарска, с обзиром на дугогодишњи континуитет односа, имају уговором регулисану сарадњу у низу области. У 2007. години потписани су билатерални споразуми о економској сарадњи, сарадњи пограничних полиција и отварању два нова гранична прелаза. Усаглашен је Меморандум о сарадњи у области заштите животне средине. Такође се разговара о закључењу новог билатералног споразума о малограничном промету, као и о усаглашавању текста новог Споразума о културно-просветној сарадњи и Споразума о отварању културно-информативних центара.

Међу *приоритете* у односима са Бугарском спадају повезивање саобраћајне инфраструктуре (изградња аутопута до бугарске границе), модернизација граничних прелаза, подстицање економске сарадње и узајамних инвестиција.

Република Македонија

Билатерални односи - Укупни билатерални односи, без значајнијих отворених питања, су добри, засновани на добросуседству и узајамним подршкама на путу евроинтеграција. Решавање актуелног питања завршетка демаркације државне границе са Р. Македонијом, Р. Србија заснива на ставу да је оно у искључивој надлежности билатералне Међудржавне комисије.

Привредна сарадња – У протеклом периоду Србија је постала стратешки спољнотрговински партнер Македонији. Укупна спољнотрговинска размена у 2007. години износила је 547,60 милиона евра, при чему наш извоз у Р. Македонију бележи раст од 33,6%. Потврђен је обострани интерес за проширење економске сарадње.

Регионална сарадња - Две земље имају заједнички интерес за међусобну подршку и сарадњу у процесу учлањења у ЕУ, као и за размену искустава у процесима евроинтеграција. Србија и Македонија успешно сарађују у оквиру великог броја регионалних иницијатива (Регионални савет за сарадњу, Процес сарадње ЈИЕ, Централноевропска иницијатива, МАРПИ).

Билатерални уговори – Билатералне односе прати солидна уговорно-правна основа, уз потврђен интерес обе стране за даље активности на овом плану у циљу проширења укупне

билатералне сарадње. У наредном периоду очекујемо отпочињање процедуре за закључење билатералног Споразума о економској сарадњи, као и формирање мешовите комисије за мањине.

Приоритети – Завршетак демаркације међудржавне државне границе на основу билатералног Споразума, као и регулисање питања граничних прелаза. Интензивирање политичког дијалога на високом нивоу, као и склапање нових билатералних споразума и уговора у циљу продубљивања и унапређења укупне сарадње.

Црна Гора

Билатерални односи - Билатерални односи две земље засновани су на историјској традицији и блискости, као и узајамном опредељењу за изградњу најбољих могућих односа. Протоколом о успостављању дипломатских односа и разменом амбасадора (први амбасадор Р. Србије у Црној Гори Зоран Лутовац предао је акредитиве 6. марта 2008) потврђено је обострано опредељење за свестрани развој и продубљивање свеукупне билатералне сарадње.

Привредна сарадња - Србија је најзначајнији црногорски спољнотрговински партнер, при чему трговина са Србијом чини чак 35 одсто укупног спољнотрговинског промета земље. Обим размене у 2007. години достигао је готово 788 милиона евра (од чега је наш извоз био 691,7 мил. евра), са посебно добром сарадњом у области енергетике, железничког саобраћаја и металургије.

Регионална сарадња – Р. Србија и Црна Гора потврђују заједнички интерес за међусобну подршку и размену искустава у процесима евроинтеграција и наступа свих земаља Западног Балкана према ЕУ. Остварена је успешна сарадња у оквиру великог броја регионалних иницијатива, са циљем даљег активног учешћа.

Билатерални уговори – Заједничко је опредељење за рад на проширењу постојеће уговорно-правне основе, како би се створила солидна база за проширење свеукупних односа. У току је усаглашавање Споразума о научној и технолошкој сарадњи, Споразума о сарадњи у области културе и Споразума о граничној контроли у железничком саобраћају. На основу билатералног споразума, дипломатско-конзуларна представништва Р. Србије пружају конзуларно-правне услуге држављанима Црне Горе у земљама где Црна Гора нема своја представништва.

Приоритети - Интензивирање политичког дијалога на високом нивоу, као и наставак рада на институционално-правном оквиру сарадње; даље унапређење сарадње у свим сегментима, уз поступно решавање отворених питања (формирање међудржавне комисије за отпочињање преговора о разграничењу; решавање питања поделе и трансфера војне имовине и др).

Република Албанија

Политички односи – Политички односи су већ дуже време оптерећени различитим приступом питању статуса КиМ, а најновије захлађење уследило је након одлуке албанске Владе да призна независност јужне српске покрајине. Мада су албански званичници у више наврата износили став да питање КиМ не би требало да утиче на односе са Р.Србијом, нису се уздржавали од упућивања оштрих и често увредљивих порука на рачун власти у Београду, због чега од 2005. године није реализована ни једна билатерална посета на високом и највишем нивоу. Застој у сусретима високих званичника делимично је компензован кроз регионалну сарадњу и билатералне контакте на нижим нивоима.

Билатерални уговори - До сада је потписано једанаест, а у различитим фазама припреме налази се још девет међудржавних уговора и аката, међу којима и споразуми о ваздушном саобраћају; о међународном друмском превозу путника и робе; о царинској сарадњи; о војној сарадњи; о сарадњи у борби против тероризма и организованог криминала, а констатована је и потреба за закључењем билатералне конзуларне конвенције.

На снази је и споразум о укидању виза на дипломатске и службене путне исправе, а албанска страна је 2007. године једнострано укинула визе држављанима Р.Србије за туристичка путовања у Р.Албанију.

Привредна сарадња – На снази је већина основних привредних споразума, укључујући и билатерални споразум о слободној трговини, чија је примена довела до значајног интензивирања робне размене у последњих неколико година.

Мањине – Постоји потреба за потписивањем билатералног споразума о заштити мањина како би се генерално унапредио положај српске заједнице у Р.Албанији, посебно кроз остваривање права на школовање и информисање на матерњем језику.

Приоритети

- Даље интензивирање сарадње у оквиру регионалних иницијатива;
- Развој економске сарадње.

Република Грчка

Билатерални односи су обострано оцењени као веома добри, имају дугу традицију, а карактерише их и подударност дугорочних интереса две земље у региону.

Грчка је због свог политичког утицаја и економског потенцијала наш веома значајан партнер у региону, што потврђује и интензиван и континуиран политички дијалог.

Србија и Грчка успешно сарађују у оквиру регионалних иницијатива, посебно у оквиру Црноморске економске сарадње (BSEC), Процеса сарадње земаља југоисточне Европе (ПрС ЈИЕ), Јадранско-јонске иницијативе (ЈЈИ) и Иницијативе за сарадњу у југоисточној Европи (SECI).

Привредна сарадња - Традиционално добре економске односе са Грчком карактерише константан успон. У 2006. робна размена је износила око 252 милиона евра, односно 335,72 милиона евра у 2007.

Грчка се налази међу три највећа инвеститора у Србији. Централни део грчких инвестиција, чији је обим у последњих 15 година достигао износ од око 1,8 милијарди евра, односи се на финансијски и телекомуникациони сектор, као и на улагања у цементну и индустрије шећера и алуминијума, а остварене су у процесу приватизације, кроз „green field“ инвестиције и заједничка улагања. На српском тржишту директно послује 80 грчких компанија и још 150 кроз заједничка улагања са домаћим партнерима.

У најважније заједничке пројекте убрајају се пројекат финансирања дела аутопута на Коридору 10 (Ниш - граница са Р.Македонијом) и пројекат повезивања универзитета на Балкану оптичким каблом, којим би се обезбедило телеобразовање за студенте у региону (SEE Light).

Билатерални уговори - Србија и Грчка имају висок степен уговорно регулисане билатералне сарадње. У току су, или предстоје преговори о закључењу следећих споразума: о сарадњи у поморском саобраћају, о запошљавању, о социјалном осигурању, о враћању и прихватању (реадмисија) лица која не испуњавају услове за улазак или боравак на територији друге државе и Протокол о његовом спровођењу, о сарадњи у области телекомуникација и пошта, о међусобној сарадњи на размени података и информација о питањима поштовања пореског закона и о сарадњи и узајамној помоћи у царинским питањима.

Од посебног значаја је ступање на снагу Споразума о избегавању двоструког опорезивања у односу на порезе и на имовину, који је СРЈ ратификовала 1998, док Грци нису.

Приоритети

- Остварење пуне сарадње и подршке на путу Србије ка евроинтеграцијама;

- Садржајна сарадња у оквиру регионалних иницијатива као суштински допринос стабилизацији и развоју региона;
- Развој економске сарадње, посебно сарадње у областима енергетике, пољопривреде, саобраћаја, туризма и телекомуникација и реализација Грчког плана економске реконструкције Балкана (ГПЕРБ), као и отварање тржишта две земље за инвестиције и капиталне инфраструктурне пројекте у сфери саобраћаја, енергетике итд.

Република Турска

Политички односи – Односи су у основи добри и неоптерећени отвореним питањима, али по нивоу и интензитету политичког дијалога заостају за односима које две земље имају са осталим регионалним партнерима, на шта је првенствено утицао различит приступ питању статуса Косова и Метохије, чију је независност Турска признала 18. фебруара 2008. године.

Постоји обострана спремност за даљи развој билатералне сарадње, као и наставак успешне и континуиране сарадње која се остварује кроз различите облике регионалних иницијатива.

Билатерални уговори - Србија и Турска имају висок степен уговорно регулисане билатералне сарадње. У различитим фазама припреме тренутно се, између осталих, налазе и билатерални споразуми о ваздушном саобраћају; о сарадњи на сузбијању међународног тероризма, промета дроге и организованог криминала; о заштити поверљивих информација и материјала размењених у оквиру сарадње у војној индустрији; о слободној трговини.

На снази је споразум о укидању виза на дипломатске, службене и специјалне пасоше, а Р.Србија је укинула транзитне визе држављанима Р.Турске који имају регулисан боравак у некој од земаља ЕУ или Швајцарској.

Привредна сарадња – Обим билатералне робне размене већ неколико година бележи значајне стопе раста, али је још увек испод реалних могућности две земље.

И поред испољеног интереса, ниво турских директних инвестиција у Р.Србији је знатно мањи од инвестиција пласираних у друге земље региона. Вредан помена је успешан наступ турске компаније «Ефес», која је у пиваре у Панчеву и Зајечару до сада инвестирала преко 50 милиона долара.

Заједничка инвестициона група „Аеродрома Београд“ и турске компаније „Текнотес“ победила је у августу 2007. на тендеру за операционализацију аеродрома Бодрум. Вредност посла је око 100 милиона евра, а почетак реализације планиран је за текућу годину.

Значајан допринос успостављању контаката између привредника две земље даје *Пословни савет Србија-Турска*, а реактивирање *Мешовите комисије за економску сарадњу* може представљати додатни подстицај развоју укупне привредне сарадње.

Приоритети

- Даље интензивирање сарадње у оквиру регионалних иницијатива као суштински допринос стабилизацији и развоју региона;
- Развој економске сарадње, отварање тржишта две земље за инвестиције и капиталне инфраструктурне пројекте у сфери саобраћаја, енергетике итд.

1.3.2. Међународне обавезе

1.3.2.1. Сарадња са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију

Државни органи Републике Србије улажу све напоре да унапреде своју сарадњу са МКТЈ схватајући то не само као своју међународну обавезу, већ и као прихватање међународних

стандарда у области индивидуалне одговорности лица која су починила ратне злочине и друга кршења међународног хуманитарног права (ПЕП).

Пуна сарадњу са Трибуналом превасходно се посматра у контексту прихватања, надградње и поштовања вредности и владавине права признатих у европским државама. Осим тога, присутна је свест да ће испуњење мандата МКТЈ допринети помирењу народа у региону.

Облици сарадње

Сарадња са МКТЈ се одвија кроз неколико сегмената: хапшење и трансфер оптужених; сарадња на проналажењу сведока и осумњичених; достављање документације; одржавање редовних контаката са представницима Трибунала, а нарочито тужилаштва МКТЈ; регионална сарадња и подршка излазној стратегији МКТЈ.

До сада је поднето нешто више од 1650 захтева Тужилаштва МКТЈ. Захтеви се процесуирају промтно и благовремено, са мање од 2 - 3 % захтева који су још увек у току или за које се одговор чека дуже од два месеца.

Влада Републике Србије је до сада ослободила чувања државне, службене и војне тајне преко 500 припадника војске, полиције и других сведока. У овој области сарадње, Србија пружа ефикасну помоћ Тужилаштву МКТЈ у проналажењу и узимању изјава од сведока и осумњичених.

Тужилаштву је до сада обезбеђено на стотине хиљада докумената, укључујући поверљиве документе са седница Врховног савета одбране, Министарства одбране, државних безбедносних агенција, МУП и других органа. Од средине 2006. године Тужилаштво МКТЈ има општи и директан увид у све архиве државних органа Републике Србије. Наведена дозвола увида је узроковала значајно повећање броја захтева Тужилаштва МКТЈ, који су из истог разлога знатно обимнији него претходних година. Главни тужилац Трибунала је, у том смислу, позитивно оценила сарадњу Р. Србије у својим последњим извештајима СБ УН.

Република Србија континуирано предузима неопходне мере како би олакшала добровољну предају и/или хапшење оптужених Укаупан број оптуженика коју су пребачени у Трибунал из Србије износи 39 лица. Преостала четири оптужена, према тврдњама Тужилаштва МКТЈ, привремено или стално бораве на територији Србије. Средином 2006. године Влада Републике Србије је усвојила Акциони план за окончање сарадње са Хашким трибуналом и формирала тим за имплементацију Акционог плана. Акциони план се остварује уз непосредну сарадњу са Тужилаштвом МКТЈ и уз одговарајућу размену информација.

У циљу јачања активности на проналажењу преосталих бегунаца, 2007. године је основан Савет за националну безбедност који координира рад свих обавештајних служби и усмерава активности како би се што пре испуниле све обавезе према Трибуналу. На челу Савета је председник Републике Србије.

Редовна сарадња са МКТЈ одвија се преко Националног савета за сарадњу са МКТЈ, чији председник је и један од два координатора Акционог плана.

Правни оквир сарадње

- Споразум са тужилаштвом МКТЈ о отварању канцеларије Тужилаштва у Београду, којим се даје врло широк круг овлашћења представницима Тужилаштва у погледу приступа сведоцима, и уопште кретања и комуникације на територији Републике Србије.

- Закон о сарадњи са МКТЈ је усвојен 2002. године.

- Закон о мерама према имовини лица оптужених за ратне злочине пред МКТЈ која се налазе у бекству је ступио на снагу 15. априла 2006. године. Овим законом је, на сличан начин као и у оквиру ЕУ, уведена мера обавезног замрзавања свих фондова и других

економских средстава у својини или државини оптужених пред МКТЈ лица. Иако донет у време постојања државне заједнице СЦГ, овај Закон је и даље на снази, међутим, потребно је усвојити додатне прописе за његову имплементацију.

- Изменама Кривичног закона Републике Србије уведен је институт командне одговорности у правни систем Републике Србије.
- Усвојени Закон о заштити сведока (Закон о програму заштите учесника у кривичном поступку) Републике Србије, додатно доприноси остварању предуслова за лакше процесуирање ратних злочина.
- У процедури је измена Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине, која између осталог треба да допринесе проширењу надлежности Тужилаштва за ратне злочине и на фазу откривања починилаца.

Домаћа суђења за ратне злочине и излазна стратегија Трибунала

Србија подржава излазну стратегију Трибунала засновану на резолуцијама СБ 1503 и 1534. Основни предуслов успеха ове стратегије је постојање и способност домаћег правосуђа да суди у уступљеним предметима и задовољи међународне правне стандарде у поступцима. У том циљу су 1. јула 2003. године основани Веће Окружног суда у Београду и Тужилаштво за ратне злочине, као Веће за ратне злочине при Врховном суду Србије.

Новоустановљени правосудни органи за ратне злочине процесуирали су преко 100 лица осумњичених за ратне злочине. Различити поступци који се воде против ових лица налазе се у различитим фазама - од фазе истраге па до поступака који су окончани доношењем правоснажних пресуда. Ови поступци, иако процесно раздвојени, познатији су груписано као следећи случајеви: случај «Осветници», случај «Штрпци», случај "Овчара", случај «Зворник», случај "Шкорпиони", случај «Батајница» и случај «Ловас». Тужилац за ратне злочине активно је сарађивало и сарађује с Тужилаштвом МКТЈ у припреми ових предмета. Окружни суд у Београду и Тужилаштво за ратне злочине професионално су и технички оспособљени да процесуирају те предмете у складу са међународно признатим стандардима правде. То је став и Тужилаштва МКТЈ изнет у предмету «Ковачевић» који је МКТЈ уступио српском правосуђу, као и у бројним другим приликама.

Надлежни органи Републике Србије су се укључили у разматрање тзв. резидуалних питања, која су покренута у УН и имају активан приступ у вези с овим проблемима, нарочито у погледу архива Трибунала.

Регионална сарадња у контексту МКТЈ

Тужилаштва за ратне злочине Србије, Црне Горе, Хрватске и Босне и Херцеговине одржавају редовне контакте и продубљују међусобну сарадњу, што је и формално-правно установљено закључивањем меморандумима о разумевању са тужилаштвима Хрватске, Босне и Херцеговине и Црне Горе. Сличан меморандум треба да буде потписан и са тужилаштвом Македоније.

Као резултат регионалне сарадње извршена су и последња хапшења бегунаца. Заједничком акцијом надлежних органа Р. Србије и БиХ ухапшен је генерал З. Толимир, док је генерал Властимир Ђорђевић ухапшен захваљујући заједничкој акцији српских и црногорских власти.

Краткорочни приоритети

- Наставак сарадње са МКТЈ, а посебно предузимање свих расположивих активности на проналажењу преосталих оптужених.

- Јачање домаћих парвосудних и других институционалних и правних капацитета.
- Даље спровођење истрага и откривање починилаца ратних злочина од стране домаћих органа.
- Активно учешће у даљој разради Излазне стратегије МКТЈ и на резидуелним питањима у УН.
- Продубљивање сарадње са свим међународним актерима, а нарочито са државама у региону, на претходно наведеним приоритетима.

Средњерочни приоритети

- Јачање домаћих парвосудних и других институционалних и правних капацитета.
- Даље спровођење истрага и откривање починилаца ратних злочина од стране домаћих органа.
- Остваривање одлука СБ УН о резидуелним питањима.

1.3.2.2. Сарадња са Међународним судом правде (ПЕП) – Извршење пресуде од 27. фебруара 2007. године (БиХ vs. Србија и Црна Гора)

Извршење обавезе Републике Србије, установљене пресудом Међународног суда правде у тзв. случају Конвенције о геноциду (БиХ vs. Србија и Црна Гора), да казни починиоце геноцида и трансферише Међународном кривичном трибуналу за бившу Југославију лица оптужене за геноцид, детаљније је образложено у одељку који се односи на сарадњу са ИСТУ.

Поред већ наведеног треба истаћи да је октобра 2007. године, након доношења пресуде Међународног суда правде, новоформиран Савет за националну безбедност донео одлуку којом је расписана награда од милион евра за информацију која ће довести до лоцирања и хапшења Ратка Младића. Иста награда је обећана даваоцу информације за Радована Караџића, док награда за Стојана Жупљанина и Горана Хацића износи 250 хиљада евра.

Такође, треба напоменути да се кривични процес који се води против помагача Младићу, након окончане истраге, сада налази у фази првостепеног поступка.

2. ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИЈУМИ

2.1. ПОСТОЈАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНЕ ТРЖИШНЕ ЕКОНОМИЈЕ

2.1.1. Широки политички консензус о основама економске политике

Законом о социјално-економском савету који је ступио на снагу у децембру 2004, основан је Социјално-економски савет Републике Србије (у даљем тексту: Савет). Савет има 18 чланова и то по шест представника Владе, репрезентативних синдиката и удружења послодаваца основаних за територију Републике Србије. Сагласношћу свих чланова, Савет заузима ставове о битним питањима која се тичу социјално–економског положаја запослених (развој колективног преговарања, утицај економске политике и мера за њено спровођење на социјални развој и стабилност, политика запошљавања, политике зарада и цена, приватизација, заштита радне и животне средине, образовање и професионална обука, здравствена и социјална заштита и др.) и доставља их Влади и разматра нацрте закона и предлоге других прописа од значаја за економски и социјални положај запослених и послодаваца и о њима даје мишљење које доставља надлежном министарству. Поред Социјално-економског савета на нивоу Републике, постоје и социјално-економски савети који делују на нивоу територијалне аутономије и локалне самоуправе (локални социјално-економски савети).

Важну улогу у развоју социјалног дијалога имају и методе мирног решавања радних спорова. Законом о мирном решавању радних спорова образована је Републичка агенција за мирно решавање радних спорова и изабрани су миритељи и арбитри, као непристрасна и стручна лица, која пружају помоћ странама у спору да спорове реше споразумно, а не путем штрајка или у судском поступку. У поступку пред Агенцијом могу се решавати индивидуални спорови (поводом отказа уговора о раду и исплате минималне зараде) и колективни радни спрови поводом закључивања, измена и допуна или примене колективног уговора, остваривања права на синдикално организовање и штрајк. Такође, закон предвиђа и могућност ангажовања миритеља у поступку закључивања колективних уговора, у циљу помоћи учесницима у колективном уговору да закључе колективни уговор. До краја 2008. планира се доношење Закона о изменама и допунама Закона о мирном решавању радних спорова, којим ће се унапредити решавање колективних спорова између послодаваца и синдиката, који произилазе из колективног преговарања и штрајка.

2.1.2. Макроекономска стабилност

Економске политике и реформе, које је Република Србија спроводила у периоду транзиције од 2001. до 2007, дале су значајне резултате у погледу привредног раста, али уз повећање унутрашњих и спољних неравнотежа. Високу стопу раста БДП у овом периоду пратила је инфлација, повремене дефицити у јавним финансијама, повећање спољнотрговинског дефицита и дефицита текућег рачуна платног биланса и висока стопа незапослености. Спољне и унутрашње неравнотеже угрожавају перспективу дугорочног раста привредне активности и запослености у Србији. Такође, висок ниво дефицита текућег рачуна чини привреду Србије рањивом на значајнији пад прилива страног капитала. Постојеће макроекономске неравнотеже делом су резултат недовољног квалитета микса економских политика, посебно недовољне координације монетарне и фискалне политике, као и спорих и недовољно координираних економских реформи. Стога је потребно убрзање структурних промена и одговарајући микс економских политика, како би се достигла одржива макроекономска стабилност.

Република Србија остварила је висок *реални раст БДП* у периоду 2001-2007. од 5,6% просечно годишње. БДП пер цапита повећан је са 1.750 евра у 2001. години на 3.970 евра у 2007. години, као резултат високих стопа реалног раста БДП и реалне апрецијације динара. Раст БДП је релативно широко дисперзован по делатностима, при чему предњаче услуге. Динамичан привредни раст у протеклих седам година транзиције заснован је претежно на расту домаће

тражње и извоза, као и на ниској стартној позицији. Са одмицањем транзиције јачали су и фактори на страни понуде захваљујући извршеној приватизацији, инвестицијама и повећању ефикасности привреде.

У области **запошљавања**, по први пут након више деценија, у 2007. години су регистровани позитивни сигнали на тржишту рада. Стопа незапослености, мерена према ИЛО методологији, смањена је на 18,8% у 2007. Претходних година стопа незапослености по ИЛО дефиницији износила је између 21-22%. Смањење стопе незапослености у 2007. години не одражава у целини промене на тржишту рада. Њено смањење је једним делом последица промене статистичке методологије у правцу примене ИЛО методологије.

Влада је у периоду транзиције, од 2001. до 2007, држала **инфлацију** под контролом. Кључну улогу у смањивању инфлације имале су фискална и монетарна политика и стабилан курс динара према евра. Комбинацијом мера економске политике и спровођењем економских реформи смањена је стопа инфлације са 40,7% у 2001. на 10,1% у 2007. Најнижи међугодишњи раст инфлације забележен је 2003. 7,8% и 2006. 6,6%. На ниво инфлације у поменутом периоду утицало је више фактора. У целом периоду инфлаторно је деловао раст домаће тражње, кроз раст плата и кроз раст кредита. Фискална политика је имала циклично кретање, при чему је њена експанзивност значајно расла у изборним циклусима, посебно крајем 2003. године, у 2006. години и у четвртм кварталу 2007. године. На повећање инфлације привремено су утицали: раст цена сирове нафте на светском тржишту, раст светске инфлације, исправљање диспаритета цена, увођење ПДВ 01. јануара 2005, неповољни метеоролошки услови у 2005. и 2007, недовољна конкуренција и утицај монопола, депрецијација динара у односу на евра.

Неповољна тенденција у привреди Србије у 2007. је убрзање инфлације на 10,1%, у односу на 6,6% у претходној години. Убрзање инфлације током 2007. у значајној мери је последица егзогених шокова на страни понуде (раст цена нафте и гаса на светском тржишту, суша у Србији). Међутим, одређени утицај на убрзање инфлације имао је висок раст плата у прва три квартала 2007, као и фискална експанзија у четвртм кварталу исте године.

Индикатори макроекономске стабилности

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1. БДП, у текућим ценама, млрд динара	783,9	1.020,1	1.171,6	1.431,3	1.747,5	2.042,0 ¹	2.393,0 ²
2. БДП, млрд евра ³	13,1	16,8	18,0	19,7	21,1	24,3	29,9
3. Реални раст БДП, у %	4,8	4,2	2,5	8,4	6,2	5,7	7,5
4. Инфлација-укупно, крај периода, у %	40,7	14,8	7,8	13,7	17,7	6,6	10,1
Базна инфлација	20,5	4,4	6,1	11,0	14,5	5,9	5,4
Регулисане цене	60,8	27,3	11,1	16,8	20,2	7,4	14,3
Цене пољопривредних производа	20,7	13,3	-6,3	8,4	36,1	6,7	23,7
5. Стопа незапослености, према ИЛО, у % ⁴	-	-	-	19,5	21,8	21,6	18,8
6. Просечан број запослених,	0,2	-1,7	-1,2	0,5	0,9	-2,1	-1,2

раст, у %							
7. Спољнотрговински дефицит, % БДП (извоз и увоз ф.о.б.)	-19,6	-20,3	-19,7	-26,4	-20,2	-20,4	-21,5
8. Дефицит текућих трансакција, без стране помоћи ⁵ , % БДП	-7,4	-11,0	-9,3	-13,7	-9,7	-13,8	-17,5
9. СДИ, нето, мил. евра ⁵	184,0	502,2	1.205,7	776,6	1.244,6	3.492,2	1.601,6
10. СДИ, % БДП	1,4	3,0	6,7	3,9	5,9	14,4	5,4
11. Консолидовани фискални дефицит/суфицит, у % БДП	-	-	-	-	0,8	-1,5	-1,9
12. Спољни дуг, млрд евра	12,4	10,8	10,9	10,4	13,1	14,9	17,8
13. Спољни дуг, у % БДП	94,3	64,0	60,3	52,5	62,0	61,4	59,5
14. Курс динара према евру, просек периода	59,78	60,68	65,05	72,57	82,92	84,16	79,98

¹ Претходни податак РЗС

² Процена МФИН

³ Прерачунато према просечном годишњем курсу динар/евро, НБС.

⁴ Према анкети о радној снази стопе незапослености су од 2004. усклађене са методологијом МОР

⁵ За прерачунавање из долара у евро коришћен је просечан однос долар/евро за одговарајуће године.

Извор: МФИН, РЗС, НБС

У области *спољноекономских односа* испољене су негативне тенденције, уз њихово појачавање у 2007, када је Србија остварила рекордне дефиците у спољнотрговинском (21,5% БДП) и текућем платном билансу (17,5% БДП)¹. Кључни генератор дефицита екстерног сектора је снажан раст домаће тражње заснован на расту јавне потрошње и расту зарада, као и расту домаћих и страних кредита. Апresiasiја динара допринела је расту увоза и последично повећању спољнотрговинског дефицита. У односу на претходне године, прилив капитала је успорен, а у његовој структури је повећано учешће кредита. Као резултат наведених тенденција, раст девизних резерви је успорен, а раст спољне задужености убрзан у односу на претходне године. Крајем исте године, јавни дуг државе износио је 29,8% БДП, а спољни дуг 59,5% БДП.

У *консолидованом билансу сектора државе*, након суфицита од 0,8% БДП у 2005, у 2006. је исказан дефицит од 1,5% БДП, као и у 2007. од 1,9% БДП. На крају 2007, учешће јавних прихода у БДП износило је 42,1%, а јавних расхода 44,0%.

На почетку 2008, настављене су негативне тенденције у кретању инфлације, као и у спољноекономским односима. Укупна инфлација у прва четири месеца 2008. износила је 3,9%. Погоршање наведених трендова последица је како наставка негативног деловања егзогених фактора, тако и снажног раста домаће тражње кроз одложено дејство фискалне експанзије крајем 2007. године. Позитивна тенденција је успоравање раста плата, како укупних, тако и плата у

¹ Прекласификацијом прираста девизне штедње из капиталног у текући рачун платног биланса Србије, смањиће се учешће дефицита текућих трансакција у БДП за око 4 процентна поена.

јавном сектору, започета у четвртом кварталу 2007. и настављена током прва четири месеца 2008. године. Просечне исплаћене нето зараде у периоду јануар-април 2008. године реално су порасле за 5,5% у односу на исти период 2007. године.

Косовска криза и политичка неизвесност у Србији утицали су на успоравање прилива нових страних директних инвестиција. Смањење прилива страног капитала у комбинацији са растом дефицита у текућем билансу утицало је на депрецијацију динара, смањење промета на девизном тржишту и смањење девизних резерви НБС. Такође, наведени фактори су утицали да берзански индекси у Србији у првим месецима 2008. падну више него у земљама у непосредном окружењу.

Током 2007. и у 2008. настављене су структурне реформе на основу регулаторног оквира који је креиран у претходним годинама (приватизација и др.). Међутим, због дуготрајних пауза у раду Народне скупштине, током последњих годину и по дана, значајно је успорено доношење нових реформских закона. Поред тога, дуге паузе у раду Скупштине условиле су и немогућност ратификације бројних уговора о кредитима из иностранства, који су одобрени за изградњу и модернизацију саобраћајне инфраструктуре.

У Републици Србији постоји најшири консензус да је макроекономска стабилност, која укључује унутрашњу и спољну стабилност, од кључне важности за успостављање и функционисање тржишне привреде и да је предуслов за одржив привредни раст, јер ствара климу предвидивости за привредне субјекте. Стога ће се **у периоду до 2012.** посебна пажња посветити успостављању и одржавању макроекономске стабилности која подразумева одговарајућу стабилност цена, одрживост јавних финансија и платнобилансну одрживост.

Смернице економске политике и структурних реформи у наредном средњорочном периоду дефинисане су Меморандумом о буџету и економској и фискалној политици за 2009. годину, са пројекцијама за 2010. и 2011. годину, који је усвојен на Влади 15. маја 2008. године. Овим Владином документом предвиђен је динамичан привредни раст од око 7% просечно годишње у периоду 2009-2011. година, уз смањивање макроекономских неравнотежа.

Макроекономском пројекцијом предвиђено смањење инфлације на ниво који ће 2012. бити приближан нивоу инфлације у земљама ЕУ. Предвиђено је значајније смањење дефицита текућег рачуна у 2012, као и смањење стопе незапослености. Предвиђено је значајније смањење фискалног дефицита на 0,4% БДП у 2009. години, а затим прелазак у фискални суфицит од 2010. године и у наредне две године од око 1% БДП.

Пројекција главних макроекономских показатеља

		2008	2009	2010	2011	2012
1.	Реални раст БДП, у %	6,0	6,5	6,5	7,5	7,0
2.	БДП, пер цапита, у еврима	4.532	5.110	5.686	6.322	7.080
3.	Инфлација, крај године, у %	8,0	6,0	5,0	4,0	4,0
4.	Стопа незапослености (ИЛО), у %	18,6	17,8	16,9	15,7	14,5
5.	Дефицит текућих трансакција, % БДП	-17,1	-15,8	-14,5	-12,7	-11,5
6.	Фискални дефицит, % БДП	-1,7	-0,4	1,0	1,1	1,1

Извор: Министарство финансија

Кључне полуге за реализацију планираних циљева економске политике јесу успостављање и одржавање макроекономске стабилности, убрзавање структурних реформи и наставак процеса стабилизације и придруживања. За успостављање и одржавање макроекономске стабилности, која укључује ниску инфлацију, одрживост јавних финансија и одрживи дефицит текућег рачуна у периоду до 2012, од посебног значаја су: економске реформе, усмерене на изградњу тржишне привреде у Србији, као и ефикасне макроекономске политике.

Краткорочни приоритети:

Ради успостављања и одржавања макроекономске стабилности у кратком року планиран је микс мера фискалне политике, политике плата, монетарне и девизне политике, којим ће се обезбедити смањење укупне домаће тражње (кроз успоравање раста плата, смањење јавне потрошње и успоравање кредитне активности банака).

- Влада ће спроводити чврсту фискалну политику усмерену на фискално прилагођавање кроз смањење јавне потрошње и фискалног дефицита, са циљем да допринесе постизању ниске инфлације и спољној одрживости. Планираном фискалном политиком за наредне три године предвиђено је смањење учешћа јавне потрошње у БДП за око три процентна поена у односу на 2008. годину;
- Влада ће спроводити чврсту политику плата, која обезбеђује усклађивање раста плата у јавном сектору са растом продуктивности. Планираном фискалном политиком предвиђено је успоравање раста зарада у јавном сектору у наредне три године у односу на раст БДП;
- НБС ће спроводити монетарну политику усмерену на одржавање стабилности цена, са циљем да се смањи инфлација. Успоравање раста и промене структуре агрегатне тражње захтева одговарајуће мере у оквиру монетарне и девизне политике, посебно успоравање раста кредита и одржавање стабилности номиналног курса динара према евр;
- Одржавању ниске и стабилне инфлације значајно ће допринети и политика цена која се спроводи кроз режим слободног формирања цена. У том циљу до 2012. године смањиће се обухват контроле цена и извршити пренос пуне надлежности за одобравање цена у инфраструктурним делатностима на регулаторна тела.

Средњорочни приоритети:

Кључне економске реформе које ће допринети учвршћивању макроекономске стабилности у периоду до 2012. године јесу:

- Довршетак приватизације друштвених предузећа и државних банака;
- Наставак јачања финансијске контроле и убрзање реорганизације и приватизације сектора осигурања, како би се обезбедила стабилност финансијског сектора;
- Унапређење стечајног поступка како би се убрзао излазак нерентабилних предузећа са тржишта и подстакле структурне промене;
- Наставак либерализације инфраструктурних делатности и убрзавање процеса реструктурирања и приватизације (мањинске и већинске) јавних републичких и комуналних предузећа;
- Наставак реформе тржишта рада и наставак промовисања и подстицања запошљавања;
- Наставак либерализације преосталих регулисаних цена са циљем унапређења ефикасности тржишних механизма и расподеле ресурса;

- Наставак реформе система управљања јавном потрошњом и пореске реформе;
- Наставак реформе пензијског система и система здравственог осигурања;
- Развој стабилног и функционалног тржишта земљишта/некретнина;
- Наставак формализације сиве економије.

2.1.3. Цене и либерализација трговине

Цене

Политика Владе у области цена произилази из Закона о ценама, који је усвојен у септембру 2005. Основно опредељење ове политике је слободно образовање цена производа и услуга према условима тржишта (ПЕП), осим за производе и услуге за које је посебним прописом утврђен другачији начин образовања цена. Влада је у претходном периоду обавила низ значајних активности у области либерализације цена, у настојању да обезбеди услове за функционисање савременог тржишта роба и услуга, што је у складу са Планом за спровођење приоритета из Европског партнерства.

Цене енергената и услуга које пружају енергетски субјекти су, према Закону о енергетици, слободне (деривати нафте) и регулисане (електрична енергија, природни гас и транспорт нафте нафтоводима и деривата нафте продуктоводима). На регулисане цене јавних предузећа, чији је оснивач Влада, сагласност даје она сама, сходно Закону о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса, по претходно прибављеном мишљењу Агенције за енергетику Републике Србије.

Закон о енергетици предвиђа слободно формирање цена деривата нафте, али Влада, сходно Закону о условима за обављање промета робе, вршењу услуга у промету робе и инспекцијском надзору, утврђује критеријуме за формирање цена, као и цене основних деривата нафте. Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. за период од 2007. до 2012, предвиђа постепену дерегулацију утврђивања цена деривата нафте и либерализацију увоза, као и критеријуме за одређивање цене услужне прераде нафте и тарифиране цене коришћења нафтовода, која је у надлежности Регулаторне агенције.

Законом о енергетици прописана је надлежност Агенције за енергетику Републике Србије у регулацији цена електричне енергије, природног гаса и транспорта нафте нафтоводима и деривата нафте продуктоводима. То подразумева утврђивање нових методологија за одређивање тарифних елемената и доношење тарифних система, на које сагласност даје Влада, које се односе на обрачун цена електричне енергије и природног гаса за тарифне купце и цену приступа и коришћења система за пренос, односно транспорт и дистрибуцију електричне енергије и природног гаса, као и цену транспорта нафте нафтоводима и деривата нафте продуктоводима.

Законом о пошти је прописано да на акт јавног поштанског оператора, којим се утврђују поштарине за резервисане поштанске услуге сагласност даје Влада. Ове услуге се односе на писмоносне пошиљке до утврђеног лимита и упутнице. До утврђивања лимита од стране Републичке агенције за поштанске услуге, уз сагласност Владе, резервисаним поштанским услугама у делу писмоносних пошиљки се сматрају оне чија је маса 350 грама, а цена петоструки износ поштарине за писмо прве стопе тежине и најбржи степен преноса. Остале поштанске услуге представљају комерцијални сервис, где јавни поштански оператор и други поштански оператори конкуришу на тржишту поштанских услуга и цене се образују слободно.

Законом о железници је прописано да је управљање железничком инфраструктуром и јавни превоз робе и путника делатност од општег интереса, с тим што управљање инфраструктуром обавља јавно предузеће, а превоз јавно предузеће или друго предузеће. За коришћење инфраструктуре корисник трасе плаћа накнаду, коју утврђује управљач, на основу методологије вредновања елемената, прописану од стране Владе. Влада или локална самоуправа може превознику на појединим релацијама да утврди обавезу јавног превоза, с тим што је обавезна да надокнади разлику између утврђене цене и оправдане пуне цене коштања. Стога Влада прописује методологију за њено утврђивање. Влада даје сагласност на цене превоза робе и путника железницом.

Законом о путевима је прописано да послове одржавања и управљања магистралним и регионалним путевима, као добрима у општој употреби, обавља предузеће, чији је оснивач Република. Висину износа путарине и других накнада за употребу и коришћење јавних путева утврђује јавно предузеће, уз сагласност Владе. Мада постоји обавеза изједначавања путарине, и даље је за страна возила путарина већа.

Законом о јавним скијалиштима је прописано да су јавна скијалишта у својини Републике и да њима управља јавно предузеће и то као добрима чије је коришћење, односно изградња од општег интереса, те стога и на цене ски карата, које утврђује јавно предузеће, сагласност даје Влада.

Према Закону о телекомуникацијама утврђивање услова за увођење специјалног тарифног режима и критеријума за утврђивање тарифа је у надлежности Републичке агенције за телекомуникације. РАТЕЛ је Предузећу за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д., као оператору за услуге јавне фиксне телефонске мреже са значајним тржишним уделом, у 2006. години дао сагласност на ребаланс тарифа и повећање претплате за телефонски прикључак. Тиме се са административно регулисаних цена у фиксној телефонији прешло на образовање цена од стране независног регулаторног тела, док се цене мобилне телефоније образују слободно.

Краткорочни приоритет економске политике у делу регулисаних цена је да Влада утврђује ниво цена железничких и поштанских услуга у циљу постепеног достизања нивоа који укључује економски оправдане трошкове и у мери која обезбеђује компатибилност са алокативном ефикасношћу и развојна инвестициона улагања.

Ради заштите интереса у локалним јавним предузећима, локална самоуправа, на основу законске регулативе, даје сагласност на цене производа и услуга јавних предузећа чији је оснивач, имајући у виду дозвољени оквир за формирање ових цена и механизам којим се врши провера спровођења политике пројектованог раста цена у овим предузећима, коју утврђује Влада. Притом, локална јавна предузећа претежно пружају комунално стамбене услуге које се односе на снабдевање водом, одвођење отпадне воде, изношење смећа, централно грејање и превоз путника у граду.

Цене лекова за хуману употребу се контролишу у циљу обезбеђења доступности лекова свим грађанима у потребним количинама и асортиману и рационалне употребе ограничених финансијских средстава намењених за лекове, који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања. На основу Закона о лековима и медицинским средствима Влада доноси одлуку којом се утврђују критеријуми за формирање цене лекова као и цене лекова, на основу заједничког предлога министра надлежног за послове трговине и министра надлежног за послове здравља. Уредба о критеријумима за формирање цене лекова и Одлука о ценама лекова за хуману употребу објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије“. Начин утврђивања цена лекова је непристрасан јер се цене утврђују на основу објективних критеријума и на транспарентан начин, а домаћи и увозни лекови се третирају на исти начин.

У наредном периоду наставиће се контрола цена лекова за хуману употребу, с тим да ће се прописати либералнији критеријуми за формирање цена лекова који се издају без рецепта, и наставиће се са политиком постепеног отклањања диспаритета цена домаћих лекова у односу на цене увозних лекова.

Либерализација трговине

У периоду 2000 - 2005, Република Србија је спровела унилатералну либерализацију трговине према свим трговинским партнерима, а касније је додатно либерализовала трговину, кроз спровођење билатералних трговинских споразума.

Почетни талас трговинске либерализације у Републици Србији је остварен 2001, спуштањем нивоа царинске заштите у просеку са 14,5% на 8,7% (стопе царине се крећу у распону од 1 – 30%). Нови талас либерализације остварен је кроз „Акциони план хармонизације економских система Србије и Црне Горе“ (средином 2003.), након чега је просечна царинска стопа је износила 7,4%. Закон о изменама и допунама закона о царинској тарифи (којим је извршено усклађивање са националном цариским тарифом и комбинованом номенклатуром ЕУ за 2008. годину и ХС 2007) је ступио на снагу јуна 2007.године, и просечна царинска стопа (заједно индустрија и пољопривреда) је износила 8,63%.

Либерализација спољне трговине настављена је склапањем билатералних трговинских споразума са Руском Федерацијом и земљама југоисточне Европе. У оквиру Пакта за стабилност југоисточне Европе, 19. децембра 2006, у Букурешту је потписан Споразум о измени и приступању Споразуму о слободној трговини у централној Европи (ЦЕФТА 2006). Овај Споразум је заменио мрежу од укупно 32 билатерална споразума, који су се примењивали у региону југоисточне Европе. ЦЕФТА је за Србију ступила на снагу 24. октобра 2007.

Закључивањем ЦЕФТА, остварен је услов за равномернији развој региона, усклађивање политика структурних реформи, инвестиција и развоја, побољшање инфраструктуре, конкурентности привреда, стварање повољног имица за брже и лакше приближавање ЕУ и укључивање у међународну трговину. О ефикасном спровођењу Споразума говори чињеница да укупна робна размена Републике Србије са регионом бележи континуиран раст, тако да је у 2007. удео размене са ЦЕФТА у укупном извозу износио 32,3%, а у увозу 8,2%. У току исте године, забележен је готово идентичан раст извоза и увоза (46%). Регион је за Србију значајнији као тржиште за пласман домаћих производа, и како се скоро четири пута мање робе увози, Србија бележи суфицит у размени. После ЕУ, чланице ЦЕФТА су по важности други спољнотрговински партнер Србије.

Споразум о трговини текстилним производима између Републике Србије и Европске Заједнице („Службени гласник РС“, бр. 45/2005) је ступио на снагу 1. јула 2005. године. Овај Споразум има вишеструки значај и од изузетне је економске важности, јер је његовом применом успостављена слободна трговина текстилним производима. У Споразуму се наглашава да је он део ширег процеса стабилизације и придруживања ЕУ. Споразумом су укинута сва ограничења у трговини текстилним производима са двадесет пет земаља ЕУ, чиме су текстилни производи српског порекла добили бесцарински третман. Такође је уведен појам дијагоналне кумулације порекла робе (одевни предмети урађени од основних материјала и прибора који су допремљени из било које од земаља ЕУ при извозу у ЕУ имају бесцарински третман). С друге стране, Споразум предвиђа фазно смањење царинских стопа за увоз текстилних производа пореклом из ЕУ у Србију. Од 1. јануара 2008. године, у складу са динамиком предвиђеном у Табели у Прилогу II Споразума, текстилни производи пореклом из ЕУ имају бесцарински третман на тржишту Србије.

Република Србија је потписала Споразум о стабилизацији и придруживању са ЕУ. Даља либерализација трговине ће се остварити применом Привременог споразума (Interim Agreement) који ступа на снагу 1.јула 2008.године. Потпуно отварање нашег тржишта за пропизводе пореклом из ЕУ ће се остварити постепено у наредних пет година од ступања на снагу Привременог споразума. По истеку прелазног периода, трговина индустријским производима између ЕУ и Србије ће се одвијати потпуно слободно. Садашња просечна царинска стопа у области индустрије, без текстила, износи 5,13%.

Републику Србију очекује још један нови талас либерализације који ће уследити као последица преговора о чланству у Светској трговинској организацији. Кроз билатералне преговоре са чланицама СТО, Република Србија ће преузети обавезе у вези са либерализацијом тржишта индустријских и пољопривредних производа и тржишта услуга.

Када су у питању индустријски производи, очекује се да ће се по окончању преговора просечна консолидована МФН царинска стопа кретати око нивоа или нешто испод примењене просечне стопе (7- 7,5%). Ово је последица потребе прихватања тзв. секторских иницијатива (снижавања царина на 0%) у либерализацији хемијских, фармацеутских производа, медицинске опреме, производа информационих технологија и производа намењених цивилним ваздухопловима. Србија је прихватила да либерализује царинску заштиту за производе ових сектора индустрије, односно хармонизује царине на ниво од 5.5% и 6.5% за хемијске производе.

У области пољопривреде до сада понуђена одређена либерализација у контексту приступања СТО креће се око нивоа примењених царинских нивоа. Када су у питању секторске иницијативе у области пољопривреде, Србија је прихватила потпуну либерализацију за пиво након истека прелазног периода

2.1.4. Способност финансијског сектора да усмери штедњу ка продуктивним инвестицијама

У 2007. години финансијски сектор је чинило 35 банака, 20 друштава за осигурање, 17 даваоца финансијског лизинга и 7 добровољних пензионих фондова над којим је законском регулативом надзор поверен Народној банци Србије¹.

Финансијски сектор има велики значај за развој и стабилност економије сваке земље. Сходно томе битно је измерити његов допринос расту бруто домаћег производа. У 2000. и 2001. години он је био негативан -0,4 процентна поена, у 2003, 2004. и 2005. години 0,4, 0,5 и 0,9 процентних поена респективно, да би у 2006. и 2007.² години износио 1 и 1,3 процентна поена респективно. Из наведеног се може закључити да финансијски сектор почиње да заузима све значајније место у развоју целокупне економије земље. Учешће финансијског сектора у БДП у 2006. години износио је 4,1%.

Иако банкоцентричан, финансијски систем Србије показује потенцијал за раст других финансијских сектора, како у апсолутном износу, тако и релативно у односу на банке. Наиме, у укупном финансијском сектору осигурање по капиталу и броју запослених заузима друго место, а следе га лизинг и добровољни пензиони фондови. У билансној суми финансијског сектора у 2007. год. која је износила 1728 милијарди динара банке учествују са 90,4%, лизинг са 5,5%, а друштва за осигурање су на трећем месту, са благо смањеним учешћем у односу на претходну годину од 4,1%, као последице већег пораста имовине банака.

Као један од основних лимитирајућих фактора за развој финансијског система у Србији је низак степен развоја тржишта капитала у Србији. Плитко тржиште капитала у Србији умањује

¹ Надзор над инвестиционим фондовима је поверен Комисији за хартије од вредности.

² У 2007. години забележен је реалан раст бруто домаћег производа од 7,5 %.

значај алтернативних, небанкарских извора финансирања што се негативно одражава како на ниво конкуренције у финансијском сектору, тако и на привредни раст.

Банкарство

Почев од 2001. године, у Републици Србији се спроводи реформа финансијског сектора, започета у делу банкарског сектора као најважнијег и тада преовлађујућег. Висок степен ненаплативих потраживања и низак ниво каматносноне активе, што је директно утицало на ниску профитабилност, недовољне резерве за покриће потенцијалних губитака, подкапитализација и немогућност апсорбовања преузетих ризика, реална инсолвентност највећих банака и висока неликвидности, обавезе по Париском и Лондонском клубу поверилаца као и проблем неповерења у банкарски систем од стране грађана услед немогућности располагања штедњом – све су то били проблеми са којима се ушло на почетку реформе.

Од тада па до данас,

- Број банака је више него преполовљен (са 86 на почетку реформе на 34 у 2008. години),
- Дошло је до власничке трансформације банкарског сектора, од претежно друштвеног односно државног власништва, до тога да је знатан део страних инвестиција добијен преузимањем приватних или приватизовањем државних банака од стране првокласних страних инвеститора, тако да је 80% сектора у већинском власништву добро ранжираних стратешких власника из земаља ЕУ,
- Ово је значајно допринело расту и развоју овог сектора, како са аспекта броја запослених и ширења организационе мреже, тако и у односу на обим кредитне и депозитне активности, врсту, обим и квалитет банкарских услуга и производа.
- Поверење у банке се вратило а тиме и штедња, као основни и најстабилнији вид на страни извора, али и на страни кредита становништво је, од скоро занемарљивог, постало један од најатрактивнијих сектора са преко једне трећине пласираних средстава,
- За разлику од претходних периода, банке су на нивоу сектора профитабилне већ трећу годину заредом.

	2004	2005	2006	2007
Нето каматна маржа	7.17%	7.66%	7.46%	6.54%
ROE	-5.37%	6.46%	9.67%	8.54%
ROA	-1.14%	1.13%	1.70%	1.70%

- Банкарски сектор Републике Србије карактеришу добре перформансе. Кредитна експанзија је била праћена снажном докапитализацијом сектора, али и јачањем његове депозитне базе, а банкарски сектор располаже стабилним, преваходно домаћим изворима средстава. Добра капитализованост банкарског сектора, као и његова изразита ликвидност, допринели су отпорности сектора на ризике. Стрес тестови спроведени у току године указују да је систем у погледу солвентности отпоран и на најекстремније шокове, изазване кредитним, девизним, каматним и ликвидносним ризицима.

	2003	2004	2005	2006	2007
Број банака	47	43	40	37	35
Број запослених	22,319	23,463	25,680	28,092	30,246
Укупна актива	5,379.5	6,466.3	9,069.2	14,800.8	19,735.3
Стране банке	1,228,9	2,434,6	5,986,9	11,641,7	14,908.6
Државне банке	2,514,6	2,336,4	2,168,3	2,199,5	3,104.6
Приватне банке	1,636,0	1,695,3	914,0	959,6	1,722.1
Укупна актива/БДП	31.4	35.6	44.4	57.3	67.0
Капитал	1263.3	1260.7	1469.7	2737.8	4145.8
Стране банке	181,3	248,5	728,7	1,865,1	2,934.7
Државне банке	572,6	504,2	375,3	474,1	609.8
Приватне банке	509,4	508,0	365,7	398,6	601.3
Капитал/БДП	7.4	6.9	7.2	10.6	14.1
Укупни депозити	3,267.7	3,971.1	5,668.8	8,434.1	12,117.7
Штедња	1,215,4	1,563,1	2,413,4	3,634,7	5,281.8
Укупни депозити/БДП	19.1	21.9	27.7	32.6	41.1
Укупни кредити	2.716,7	3.598,1	5.082,2	6.904,8	9,603.0
Предузећа	2,055,5	2,497,6	3,296,6	4,088,3	5,520.0
Становништво	416,3	814,9	1,457,9	2,479,4	3,818.2
Укупни кредити/БДП	15.8	19.8	24.9	26.7	32.6
Адекватност капитала	31,1	27,9	26,0	24,7	27,9

- Иако је тренд знатног повећања учешћа финансијског система у БДП-у последица, пре свега, самог процеса сустизања и ниске основице, то указује на потенцијал даљег развоја укупног финансијског система. Поређења ради, на нивоу 25 земаља ЕУ показатељ удела активе финансијског система у БДП-у је више него петоструко већи у поређењу са Србијом. У условима неразвијеног тржишта капитала, реално је очекивати да ће и у наредном периоду управо финансијске институције под надзором Народне банке Србије, а посебно банке, у највећој мери доприносити расту финансијског и укупног привредног тржишта.
- Основни средњорочни ризици по банкарски сектор леже у трострукој концентрацији кредитне експанзије. Та концентрација се огледа у снажном расту кредита становништву, који су претежно дугорочни и валутно индексирани са варијабилним каматним стопама. Уз промену у структури портфеља банака, та експанзија излаже становништво знатном девизном и каматном ризику, док су банке на тај начин изложене индиректном кредитном ризику. Иако

су показатељи квалитета активе задовољавајући, анализи квалитета кредитног портфела, у условима кредитне експанзије, треба приступити са опрезом.

Паралелно са неповољним економским карактеристикама банкарског сектора, нису постојали или су постојали неадекватни системи интерних контрола и интерних ревизија у банкама, уз неадекватан начин управљања ризицима и низак степен професионалности екстерних ревизора. То је наметнуло потребу измене регулаторног оквира за пословање банака. Народна банка Србије је донела нов Закон о банкама, који је ступио на снагу у децембру 2005. године, са применом од 1. октобра 2006. године. Нови Закон о банкама представља полазну основу за примену принципа Basel II – прописује савремен и ефикасан начин управљања банкама, неопходне системе и процедуре за идентификовање, мерење, вредновање и праћење банкарских ризика, транспарентност пословања банака, увођење консолидоване супервизије, прописује однос банака и Народне банке Србије са спољним ревизорима и друге важне аспекте пословања банака.

Упоредо са овим, континуирано се усклађује процес супервизије са препорукама добре праксе релевантних интернационалних струковних организација. Успостављена је доследна и транспарентна политика лиценцирања и делиценцирања учесника на финансијском тржишту. Надзор који НБС обавља над финансијским системом усмерава се на процену ризика и прати трендове у развоју супервизорске праксе.

Стандарди промовисани од стране Базелског комитета за банкарску супервизију имплементирају се како у погледу супервизорског процеса, тако и по питању регулативе у надлежности НБС. Централна банка је члан великог броја међународних удружења супервизора, а потписник је и неколико меморандума о разумевању који ће допринети ефикасном спровођењу њених надлежности у условима знатне регионалне власничке и друге повезаности учесника на тржишту.

НБС је у 2007. успешно остварила свој циљ одржавши стабилност финансијског система (ПЕП). Банкарски сектор, над којим између осталог, НБС обавља законом поверен надзор, у претходној години је остварио раст. Добра ликвидност и адекватна капитализованост банака обезбедиле су подршку расту банкарског сектора, тако да су банке крајем 2007. управљале средствима у висини од 65% БДП. Уз то, овај сектор је остварио позитиван финансијски резултат – добит у износу од 23,3 милијарде динара.

НБС је своје напоре у 2007. усмерила на благовремену идентификацију и процену ризика и превентивно пруденцијско деловање у смеру повећања отпорности банкарског система. Ово је, између осталог резултирало додатним мерама за успоравање евидентне кредитне експанзије, али и прилагођавањем инструментарија централне банке модерним супервизорским стандардима заснованим на ризику.

Такође, тренд интензивирања повезаности различитих облика финансијског посредовања уочљив је и у Србији, што, као и на глобалном нивоу, представља додатни регулаторни изазов на који ће НБС реаговати све интензивније, применом консолидоване супервизије финансијског система. Поред овога, Народна банка ће у наредном периоду још интензивније инсистирати на даљем побољшању нивоа квалитета и транспарентности у пружању финансијских услуга, што у условима експанзије финансијске делатности представља један од основних предуслова за заштиту крајњих корисника финансијских производа.

Банкарски сектор у Србији

1. На крају фебруара 2008, пословале су 34 банке. Билансна сума банкарског сектора износи 1.604,8 млрд. динар. У власништву страних правних и физичких лица је 20 банка са 74,3% билансне суме банкарског сектора, 71,6% свих кредита и пласмана и 72% свих депозита, што

- је смањење у односу на крај 2007. и крај 2006, првенствено због пораста тржишног учешћа приватних банака и државних банака.
2. Банкарски сектор је за прва два месеца 2008. исказао добитак пре опорезивања у износу од 11.855 мил. динара. Услед дересијације динара расходи од курсних разлика износили су 74% укупних, што је, ипак, мање него у јануару, када су превазишли 80%. За 2007. банкарски сектор је исказао добитак од 23.268 мил. динара.
 3. Укупан депозитни потенцијал банкарског сектора на крају фебруара 2008. износио је 964,5 милијарди динара. Девизни депозити су смањени за 12 млрд. динара, а посматрано по секторима, највише су смањени депозити других предузећа, такође за 12 млрд. динара. Током 2007, депозитни потенцијал банкарског сектора се повећао за 44,1%, депозити других предузећа за 63,5%, а становништва за 45,5%. Краткорочно орочени депозити су повећали учешће у укупним са 46,8% на 53,3%.
 4. Задужење банкарског сектора у иностранству (код страних банака и страних правних и физичких лица) крајем фебруара 2008. износило је 123,8 млрд. динара, што представља смањење у односу на јануар за 5,3 млрд. динара. Током 2007, кредитна задуженост банака у иностранству је смањена за 52,5 млрд. динара, односно са 15,9% на 8,6% укупне пасиве.
 5. Укупна кредитна активност банкарског сектора на крају фебруара 2008. смањена је у односу на претходни месец на 923,9 млрд. динара, у највећој мери услед смањења кредита и пласмана за 22,8 млрд. динара или 2,5%. Током 2007, укупни кредити банкарског сектора повећани су за 48,5%, кредити другим предузећима за 36,5%, становништву за 54,4% и страним банкама за 199,5%, а највећи раст имала је Комерцијална банка а.д. Београд (40,3%).
 6. У фебруару 2008. су укупни пласмани становништву износили 327.272 мил. динара што представља повећање у односу на стање исказано у јануару за 6.774 мил. динара (нето вредност). Смањен је минусни салдо по текућим рачунима за 3,4% и готовински кредити за 0,8%, док су остале категорије кредита становништву увећане, највише кредити за обављање других делатности за 6,5% и стамбени кредити за 5,2%. Током 2007, кредитирање становништва се одвијало у правцу кредитирања на дужи рок, у већој мери предузетника и са девизном клаузулом у швајцарским францима (CHF), као и у правцу споријег раста готовинских и бржег раста стамбених кредита.
 7. Показатељ девизног ризика са 31.12.2007. на нивоу банкарског сектора износи 14,8%.
 8. Показатељи профитабилности са 31.12.2007. године на нивоу банкарског сектора су били: РОЕ 8,54%, РОА 1,70%, НИМ 6,54% .
 9. Народна банка Србије је почела да спроводи стрес тестове који, на тромесечној основи, испитују утицај различитих претпоставки (шокова) на адекватност капитала и ликвидност банкарског сектора и појединачних институција. Квартално тестирање показало је, са високим степеном поузданости да би након примене наведених шокова банкарски сектор увек задржао прописану ликвидност, као и да показатељ адекватности капитала не би опао испод граничне вредности прописане регулативом.
 10. Супервизорска активност Народне банке Србије је посебно била усмерена на праћење кредитне активности банака са аспекта рочне, валутне, секторске структуре, као и по најактивнијим банкама, односно њиховим комитентима. Својим мерама је утицала на њено успоравање. У делу обавезе да банке усклађују обим бруто пласмана становништву са основним капиталом, прописани однос од 200% је смањен на 150% чиме је остављено банкама на избор или да смање пласмане становништву или да се докапитализују, што је већина банака и учинила. Такође је забрањено одобравање готовинских кредита с роком отплате дужим од 24 месеца. Најновијим мерама, проширена је основица пласмана на које се примењује ово усклађивање.

Осигурање

Сектор осигурања у Србији је неразвијен и, по степену развијености, налази се знатно испод просека земаља чланица Европске уније. У прилог томе говоре показатељи развијености тржишта осигурања - однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику.

Наиме, према учешћу премије у бруто домаћем производу у 2006. год. од 1,8% (у 2004. год. 1,6%) Србија је на 64. месту на свету, док овај показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи чак 9%. Међутим, у поређењу са групом у коју је сврстана Србија, чији је просек 2,7%, може се закључити да је на задовољавајућој позицији. Према премији по становнику у 2006. год. од 86 USD или 65 евра (у 2004. год. 52 USD односно 38 евра) Србија заузима тек 62. место у свету, а исти показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи 2.667 USD, док за групу у којој је Србија износи 60 USD.

Развој тржишта осигурања у Србији мерен растом премије показује позитиван тренд. У 2007. год. друштва за осигурање су остварила укупну премију у висини од 44780 милиона динара (565 мил. евра или 833 мил. USD), што представља 16,8% пораста у односу на претходну годину, када је износила 38329 милиона динара (485 мил. евра или 639 мил. USD). У структури премије у 2007. год. учешће неживотних осигурања износило је 89%, док се учешће животних осигурања повећало са 7,4% у 2004. год. на 11% у 2007. години, захваљујући оствареном високом порасту од 22% у односу на претходну годину (уз пораст премије неживотних осигурања од 16,2%).

Аутоодговорност која је у 2006. години преузела водеће учешће од имовинских осигурања у укупном портфељу, задржава га и у 2007. години са 32,1%, док имовинска осигурања настављају да смањују своје учешће у 2007. години на 26,5%. Иза имовинских осигурања по учешћу следи осигурање моторних возила – каско, врста осигурања са најзначајнијим повећањем учешћа са 12,8% у 2006. години на 14,7% у 2007. години, уз пораст саме премије од чак 34% у односу на 2006. год.

Број друштава за осигурање је порастао са 17 у 2006. години на 20 у 2007. години, од којих се 17 искључиво бавило пословима осигурања, 2 друштва само пословима реосигурања, док 1 друштво и пословима осигурања и реосигурања. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бавила су се 4 друштва, искључиво неживотним осигурањем 8 друштава, а и животним и неживотним осигурањем 6 друштава. Почетком 2008. године издата је још једна дозвола за рад друштву за осигурање у већинском страном власништву, за обављање послова неживотних осигурања. Посматрано према власничкој структури капитала од 20 друштава за осигурање у 2007. години 13³ је у већинском страном власништву (од којих пет представља „гринфилд“ инвестиције у току 2006. и 2007. године), 7 друштава је у домаћем, од којих је једно друштво у државно-друштвеној својини, а 6 друштава су у приватној својини. Учешће капитала друштава за осигурање са већинским страним власништвом у укупном капиталу свих друштава за осигурање износи 50%, док јединог друштва које је у државно-друштвеној својини 29,5%.

Значајније реформе у сектору осигурања извршене су 2004. године, доношењем Закона о осигурању. Законом о осигурању уређују се услови и начин обављања делатности осигурања и надзор над обављањем те делатности, сагласно стандардима и принципима Међународног удружења супервизора у осигурању (IAIS) и Упутствима Европске уније у области услуга у осигурању. Тим законом надзор над обављањем делатности осигурања поверен је Народној банци Србије.

Решења из Закона о осигурању су делимично усаглашена са *acquis communautaire*, а даља хармонизација је потребна ради отварања тржишта осигурања и усаглашавања појединих решења у области животног и неживотног осигурања, реосигурања и додатног надзора групе друштава за осигурање.

³ Обухваћен и ДДОР.

Правне мере које ће омогућити бржи развој и хармонизацију са правним оквиром ЕУ, обезбедиће се изменама и допунама Закона о осигурању, које се планирају крајем 2008. године. У овом периоду, планира се и доношење новог подзаконског акта Народне банке Србије, којим би се детаљније регулисало обављање консолидоване супервизије, као и измене и допуне одлуке о „*fit & proper*“ критеријумима.

Такође, у оквиру ових мера донеће се одговарајућа подзаконска регулатива која ће омогућити примену већ усвојених законских решења која се односе на пословање филијала страних друштава за осигурање, могућност непосредног реосигурања у иностранству и изостављање сада важећег принципа реципроцитета у односу на пословање страних лица у делатности осигурања. Поред тога, као значајна правна мера за хармонизацију са комунитарном регулативом у области обавезног осигурања у саобраћају, као и ради усаглашавања са националним прописима, биће усвојен Закон о обавезном осигурању у саобраћају.

Будући развој сектора осигурања се очекује у области животних осигурања обзиром да у Србији постоје добре претпоставке за његов развој, а то су: тренд раста учешћа премије животних осигурања у БДП са 0,1% у 2004. на 0,2% у 2007. год. (учешће у 2006. код групе у којој је Србија је 1,4%, код Хрватске 0,9% и Словеније 1,8%); 7,4 милиона становника; 2 милиона запослених; раст просечне зараде са 194 евра у 2004. на 347 евра у 2007. години; евидентан раст банкарске штедње становништва; јачање поверења становништва у рад друштава за осигурање, нови канали продаје – *bankinsurance*; нови производи животних осигурања и др.

Неопходно је истаћи да брзина развоја животних осигурања у великој мери зависи од решавања одређених системских питања међу којима су: порески третман животних осигурања, нормативно регулисање добровољног пензијског осигурања, као и недостатак финансијских инструмената у које би улагала друштва за осигурање.

Добровољни пензијски фондови

Постојећа демографска структура створила је потребу за организовањем добровољних пензијских фондова. Услед неповољног односа активних осигураника и корисника пензије држава дотира обећане пензијске надокнаде (први стуб) из буџета. Трошкови пензија у нашој земљи учествују са око 15% у бруто друштвеном производу и међу највишим су у региону.

Законом о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима («Службени гласник РС» бр. 85/2005), који је донет 2005. године, уведен је систем добровољних пензијских фондова, тако да сада пензијски систем Републике Србије обухвата Први и Трећи стуб пензијског осигурања. Први стуб чини државни Фонд пензијског и инвалидског осигурања, који је обавезан за све запослене и који функционише по систему *pay-as-you-go*. Трећи стуб чине добровољни приватни пензијски фондови који функционишу по систему акумулације и капитализације средстава и дефинисанх уплата (*defined contribution*). Очекује се да ће капитализовани пензијски фондови повећати општи ниво националне штедње, допринети развоју и стабилизацији финансијског тржишта, подстаћи развој економије обезбеђивањем инвестиционих средстава, смањити притисак на јавни буџет изазван старењем становништва и да ће приходи од инвестирања снижити укупни трошак који чине пензије.

У периоду од септембра 2006. до јуна 2007. године, основано је седам друштава за управљање добровољним пензијским фондовима, а толико их је пословало и у мају 2008. године. У државном власништву се налази једно друштво за управљање, док је у приватном крајњем страном власништву шест друштава за управљање (од чега су три друштва у директном већинском власништву страних компанија). Укупан број уговора у систему добровољних пензијских фондова на крају првог квартала 2008. године износио је 181,500 милијарди динара, док нето имовина свих фондова износи нешто испод 3.2 милијарде динара (око 40 мил. ЕУР), што чини око 0.12% удела у БДП. Имајући у виду да је регионални просек овог показатеља

5,4%⁴, а у земљама Европске уније око 17%, намеће се закључак да је тржиште у Србији и даље веома плитко али и да је потенцијал за развој овог сектора веома велики. У структури имовине добровољних пензијских фондова, највећи део чине дужничке хартије од вредности (38,6%), затим следе трансакциони рачуни са 34,6%, акције са 22,4% и орочени депозити са 4,1%.

Вршење надзора над друштвима за управљање је у надлежности Народне банке Србије. У погледу улагања имовине фондова, подзаконским актима Народна банка Србије прописује ближе критеријуме улагања у земљи и иностранству. Свако друштво за управљање дужно је да има запосленог најмање једног портфолио менаџера, лиценцираног од стране Комисије за хартије од вредности, који свакодневно анализира могућности за улагање и поштујући прописане законске оквире и инвестициону политику друштва, улаже имовину фонда у циљу остваривања приноса за чланове фонда.

Такође, прописима су постављени минимални стандарди транспарентности пословања добровољних пензијских фондова. У том смислу друштва за управљање су обавезна да објављују вредност инвестиционе јединице (свакодневно), принос фонда (квартално), као и да свим члановима достављају годишња обавештења са информацијама о вредности имовине фонда, о стању на њиховим индивидуалним рачунима, односно уплаћеним доприносима и наплаћеним накнадама.

Са аспекта усклађивања домаћих прописа са правним тековинама Европске уније, у области добровољних пензијских фондова релевантна је Директива 2003/41/ЕЗ Европског парламента и Савета од 3. јуна 2003. године о пословању и надзору установа за професионално пензијско осигурање. Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима је делимично усклађен са Директивом 2003/41/ЕЗ. У циљу усклађивања са Директивом, потребно је изменити одредбе Закона којима се прописују инвестициона ограничења и омогућити улагања имовине фонда у складу са одредбама Директиве. Закон је потребно ускладити и са одредбама Директиве којима се налаже омогућавање пружања и коришћења услуга друштава за управљање добровољним пензијским фондовима као и услуга кастоди банака са седиштем у другим државама чланицама Европске Уније.

Једна од највећих препрека за развој система добровољних пензијских фондова представља чињеница да је финансијско тржиште у Србији неразвијено – са уском лепезом квалитетних хартија од вредности, што озбиљно утиче на могућности дисперзије улагања и повећава осетљивост вредности имовине фондова на колебања цена на тржишту. То има за последицу не само смањење могућности управљања портфолиом и увећањем вредности путем приноса, него и недовољан подстицај за даљи развој овог института. Да би се у условима великих демографских промена „трећи стуб“ подстакао на развој, неопходно је како повећање животног стандарда грађана тако и постојање ширег спектра квалитетних хартија од вредности на тржишту уз истовремену дугорочну макроекономску стабилност.

Финансијско тржиште

Усвајањем пакета закона из области регулације финансијског тржишта (Законом о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената, Законом о преузимању акционарских друштава и Законом о инвестиционим фондовима) створен је адекватан нормативни оквир који ће у наредном периоду допринети решавању основних проблема као што су регулисање иницијалних јавних понуда, третман јавних друштава, преузимање, заштита мањинских акционара.

У том смислу финансијско тржиште у Србији је забележило велики раст вредности промета у 2006. и 2007. години. Наиме, укупна тржишна капитализација предузећа којима се

⁴ Просек израчунат по основу података из Словеније, Хрватске, Мађарске и Бугарске

трговало на берзи порасла је на око 45% БДП у 2007. години, док је тај удео у 2006. години износио свега 23% БДП.

На берзанском и ванберзанском тржишту хартија од вредности у 2007. години остварена је укупна вредност промета у износу од 4.091,1 милијарду динара, што је три пута већа вредност (200,8%) у односу на исту вредност остварену у 2006. години.

Међутим, упркос томе, основна карактеристика српског тржишта капитала и даље је мала тржишна капитализација у односу на БДП. Истовремено редукована је структура тржишног материјала и то тако што акције учествују у укупној вредности промета са 3,9% а дужничке хартије од вредности са 96,1%, док су у 2006. години акције учествовале у укупној вредности промета са 12 %, а дужничке хартије од вредности са 88%. Такође, важна тржишна карактеристика је усмереност на преузимање приватизованих јавних привредних друштава. Изостанак иницијалних јавних понуда у процесу отварања акционарских друштава указује на незаинтересованост малобројних потенцијалних емитената, односно тржишну дисфункционалност. На Београдској берзи, као јединој берзи у Србији, не котирају се акције великих корпорација нити страних банака из разлога избегавања сложених корпоративних процедура и других законских обавеза.

Осим тога уочљива је и слаба развијеност тржишног материјала, односно недостатак корпоративних, муниципалних и хипотекарних обвезница, хартија од вредности које емитују фондови, као и недовољна заступљеност осталих државних дужничких хартија од вредности.

На основу тога се може констатовати да је реч о још увек плитком и недовољно развијеном тржишту које карактерише слаба ефикасност, информациона асиметрија, недовољна заштита инвеститора и мањинских акционара, системски ризик, ниска ликвидност, а што има за последицу високе трошкове трговања.

Даљим унапређењем законодавног оквира који регулише област тржишта капитала, израдом новог закона, односно изменама постојећег до краја 2009, који ће у највећој могућој мери бити хармонизована са прописима ЕУ, обезбедиће се повећање обима трговине и ликвидности хартија од вредности којима се тргује на берзи.

Ради унапређења заштите инвеститора прописане се обавеза пружања поузданих информација о предузећима и банкама, чијим акцијама се тргује на берзи и санкционисања недозвољеног манипулисања ценама на берзи и инсајдерским информацијама.

Посебна пажња посветиће се јачању основне функције финансијског тржишта и финансирању реалног сектора привреде. Стабилизација и повећање ликвидности финансијског тржишта, уз свеобухватну законодавну и регулаторну реформу, допринеће смањивању ризика инвестирања у реални сектор привреде. Истовремено са смањењем ризика активираће се нови извори тражње на финансијском тржишту, што ће допринети развоју финансијског тржишта и повећању његове ликвидности. Томе ће посебно допринети институционални инвеститори.

У наредном периоду у сарадњи са релевантним институцијама предузимаће се активности на формирању нових финансијских инструмената којима се тргује на развијеним тржиштима, како би се на домаћем финансијском тржишту проширила и обогатила постојећа понуда хартија од вредности. На овај начин би се прошириле могућности за улагања домаћих и страних инвеститора на домаћем финансијском тржишту, а проширењем лепезе у понуди хартија од вредности смањило би се потенцијални ризик улагања, што би допринело даљем развоју финансијског тржишта у целини. Посебна пажња посветиће се преиспитивању пореског третмана трговине хартијама од вредности (порез на пренос апсолутних права, порез на капиталну добит), унапређењу заштите малих акционара и смањивању трошкова трговине хартијама од вредности.

Тржиште капитала имаће кључну улогу у наставку процеса приватизације и привлачења инвеститора у свим областима. Институционално ће се уредити трговање акцијама највећих и најуспешнијих домаћих предузећа на званичном берзанском листингу. Тржиште капитала ће

постати основни извор задуживања државе ради премошћавања евентуалног буџетског дефицита и биће окосница предстојеће реформе пензијског система.

Развој финансијског тржишта одвијаће се у правцу унапређења берзанског пословања, са циљем да се на једном месту, уз учешће великог броја купаца и продаваца, формира равнотежна цена капитала. Ствараће се подстицајни услови за грађане и институционалне инвеститоре да се значајније укључе у трговину хартијама од вредности. Државне хартије од вредности имаће у овом процесу значајну улогу, с обзиром на висок степен сигурности за инвеститоре. Ствараће се услови за развој секундарног тржишта хартија од вредности, што ће допринети ликвидности финансијског тржишта и повећању обима активности на том тржишту.

У циљу продубљивања тржишта капитала у Србији и побољшања квалитета хартија од вредности којима се тргује, неопходан је улазак великих инфраструктурних предузећа на берзу (Телеком Србије, НИС, ЕПС и др.). Уласком ових предузећа на организовано тржиште створио би се квалитетан тржишни материјал, како за улагања институционалних инвеститора, тако и најширих слојева грађана Србије. Са становишта самих предузећа улазак на организовано тржиште би омогућио тржишно вредновање њиховог капитала, а отворио би се и нови канал за обезбеђење додатних средстава.

Од посебне важности за развој финансијског тржишта јесте даље јачање и унапређење надзорне функције на финансијском тржишту. У том циљу у извесној мери ће бити редефинисане надлежности Комисије за хартије од вредности и њен статус у циљу потпуног поштовања прокламованог принципа независности регулаторног тела. Такође, неопходно је ојачати њене способности регулације и ефикасног надзора учесника и процеса на финансијском тржишту, као и јачање деловања Комисије на плану увођења адекватног извештавања заснованог на међународним стандардима финансијског извештавања (ИФРС) и принципима међународног удружења комисија за хартије од вредности (ИОСЦО).

Србија ће као пуноправни члан Међународне асоцијације регулаторних тела за хартије од вредности ојачати национално финансијско тржиште кроз регионалну и међународну сарадњу са циљем да се побољша квалитет националне регулативе и повећа капацитет надзора националног регулаторног тела. Уз то, подизаће се ниво професионалних знања и вештина и повећавати поверење инвеститора и јавности у

финансијско тржиште.

2.1.5. Власништво и реструктурирање предузећа

Приватизација «није сама себи циљ», већ је неопходан услов побољшања ефикасности привреде и раста инвестиција и запослености у Србији. Приватизацијом предузећа у друштвеном и државном власништву, стварају се услови за:

- повећање ефикасности домаће привреде по основу рационалне комбинације фактора производње (радне снаге и средстава за производњу), њиховог рационалног коришћења и повећања продуктивности оба фактора производње;
- модернизацију привреде на основу пораста инвестиционих улагања у нове производне технологије (средства рада) преко повећања сопствене акумулације (профита) и прилива страног капитала;
- дугорочни раст производње и продуктивног запошљавања.

То све треба да омогући израстање нове конкурентне привредне структуре која ће бити способна да се успешно укључи у међународну размену роба и услуга.

Приватизација у Србији се, до сада, одвијала по два модела: моделу преовлађујуће бесплатне поделе акција запосленима и бившим запосленима у субјекту приватизације, уз право на бесплатне акције грађана после остваривања тог права запослених. Основна законска регулатива овог модела била је обухваћена Законом о својинској трансформацији („Службени

гласник РС”, бр. 32/97 и 10/01). Применом овог модела приватизације, друштвени капитал у субјектима приватизације је делимично приватизован и, у просеку, у њима је структура капитала, 60% у власништву запослених и 40% у власништву Акцијског фонда. Овај модел приватизације је примењиван до јуна месеца 2001, када је ступио на снагу Закон о приватизацији („Службени гласник РС”, бр. 38/01, 18/03, 45/05 и 123/07), са којим почиње примена новог модела приватизације.

Законом о приватизацији инаугурисан је модел потпуне и једнократне приватизације, по коме се купцу друштвеног капитала (субјекту приватизације) продаје 70%, а 30 % друштвеног капитала даје бесплатно запосленима и бившим запосленима у субјекту приватизације. Према овом моделу продаја друштвеног капитала субјекта приватизације се врши одједном, чиме се превазилази проблем половичне приватизације и приватизације са одложеним дејством, са циљем да се целокупно време приватизације скрати и њени ефекти што пре одразе на развој субјекта приватизације и привредни раст у целини.

У периоду 2002-2008, закључно са 15. мартom 2008, укупно је приватизовано 2.157 предузећа. На аукцијама је продато 1.558 предузећа са 144.206 запослених, са укупним приходом од продаје 1,057 милијарди евра и обавезним инвестицијама од 220 милиона евра. У овом периоду, на тендеру је продато 89 великих предузећа са укупним бројем запослених радника од 78.572 и оствареним приходом од продаје 1,127 милијарди евра и обавезним инвестицијама од 981 милиона евра.

Везано за тржиште капитала, настављен је поступак убрзане продаје акција из портфеља Акцијског фонда и повлачења учешћа државе у капиталу приватног сектора, што значи да су продати мањински пакети у 510 предузећа, који до сада нису нуђени на тржишту, са оствареним приходом од 511 милиона евра. Такође је продато 679 пакета акција предузећа, чији су пакети из Акцијског фонда били делимично продавани, уз приход од 2,8 милиона ЕУР.

У наредном периоду се предвиђају следеће активности приватизације:

- окончање приватизације у предузећима друштвеног сектора до краја 2008;
- окончање продаје акција из портфеља Акцијског фонда до краја 2009;
- делимична приватизација НИС-а и ЈАТ-а до краја 2008.

Сходно наведеним циљевима, а дефинисано кључним програмом „Израде програма приватизације остатка друштвених предузећа у укупном броју од 800 предузећа до краја 2008.”, циљ је да се за сва преостала друштвена предузећа, за која то до сада није урађено, покрене поступак приватизације, како би се друштвени сектор до краја 2008, у потпуности приватизовао.

Исто тако, адекватним програмима и концептима ће се прецизније дефинисати динамика и обим делимичне приватизације НИС-а, ЈАТ-а и осталих система (ЕПС, Аеродром Никола Тесла, ТЕЛЕКОМ, Галеника), и то продајом већинског, односно мањинског пакета државног капитала, као и динамика и обим приватизације јавно-комуналног сектора на нивоу локалне самоуправе, у складу са одговарајућим стратегијама приватизације. Предвиђа се да ће до септембра 2008. бити предложен концепт приватизације јавно-комуналног сектора.

2.1.6. Одсуство значајних препрека при уласку и изласку из тржишта

Улазак на тржиште – оснивање и регистрација предузећа

Скорашњи прогрес, имплементације свеобухватне реформе привредне регистрације и институционалног јачања Српске Агенције за привредне регистре (у даљем тексту СБРА), је изванредан. У 2004. години надлежност за регистрацију предузећа је пренета, са трговинских судова и локалних административних тела, на СБРА.

Раније, је регистравање друштава трајало 51 дан, оснивачки капитал износио је минимум 5.000 долара, а трошкови регистрације 202 долара. Након реформе, комплетна административна процедура за регистравање друштава траје 23 дана (од којих само 3 дана за регистравање у СБРА), минимум оснивачког капитала је сведен на 500 еура а регистрациони трошкови на 60 долара.

У исто време, институционални капацитет СБРА и њена ефикасност се значајно повећала.

Као резултат, у 2007. години регистровано је 12.100 нових фирми (у поредјењу са 6.329 у 2004. години), око 40 фирми се региструје дневно, са годишњим порастом новооснованих предузећа од 10% . Истовремено, СБРА региструје дневно 150 нових предузетника са 48,700 нових регистрација у 2007. години. Комплетна електронска база података за пословна тела и предузетнике је сада комплетно функционална. То је омогућило основу за електронску размену релевантних података међу свим државним институцијама.

Даљи напредак у области реформи пословне регистрације је неопходан, да би се обезбедило да цела привреда буде у могућству, да заврши све процедуре везане за одпочињање пословања у једној институцији (СБРА). Тренутно, према WB Doing Business, постоји 10 процедура које треба да се заврше и 15 дана је неопходно да би се одпочело пословање. Још увек постоји доста места за напредак.

Након регистрације у СБРА, предузећа јос увек треба да посете републичку пореску службу, за добијање пореског броја (ПИБ), као и Фонд за пензионо и здравствено осигурање да би се регистровала за социјално осигурање (свака од ових институција издаје посебан број за предузећа).

Министарство економије и регионалног развоја (МЕРР) је одлучило да реформске мере у овој области треба да се сконцентришу на трансформацију СБРА у one stop shop (OSS) (све на једном месту) за све процедуре везане за оснивање предузећа, укључујући и издавање пореског броја. Замишљено је да се имплементира OSS концепт за оснивање предузећа, у две фазе.

У току прве фазе, фокус ће бити да се осигура ауторизација да СБРА обавља све активности неопходне за помоћ у оснивању предузећа. На средњерочном плану (фаза 2) напори реформе ће бити фокусирани на представљање јединственог пословног идентификационог броја, који ће служити за све сврхе. СБРА је унапредила имплементацију реформе тако што је 1) успоставила сарадњу са свим релевантним институцијама 2) наложила (издала) студије изводљивости и извршење техничких потреба за успостављање умрежења свих релевантних јавних база података 3) почела унификацију регистарских процедура за предузетнике на почетној основи.

МЕРР је направило и поднело влади на усвајање, принципе за спајање свих процедура везаних за регистравање предузећа у СБРА, укључујући издавање пореског, социјалног и пензионог идентификационог броја, као и нацрте за уводјење потребних амандмана на релевантне законе.

Као додатак горе наведеном, МЕРР је такође успоставило радну групу за нацрт измена и допуна Закона о привредним друштвима из 2004године, како би разјаснио закон и направио га у складу са ЕУ законодавством, међународном привредном праксом и успоставио модерне концепте и провизије на корпоративно пословање заштиту инвеститора.

Изразак са тржишта - стечај

Имплементација новог Закона о стечајном поступку , почела је 1. фебруара 2005. године и почетни прогрес је охрабрујући. Од краја 2007. године 392 стечајних управника је добило лиценцу и обучено је да примени нов закон. Центар за стечај је успостављен у оквиру Агенције за приватизацијуи да делује као стечајни администратор за стечај предузећа у власништву државе.

Због институционалних капацитета, Агенција за приватизацију је успела да закључи неколико великих стечајних случајева. До краја септембра 2007. Центар за стечај је имао више од 360 случајева у свом портфолију, од којих је две трећине представљало случајеве отворене по новом закону. На крају 2007. године било је 808 случајева који су чекали закључење. Више од 25% случајева је финализовано и разрешено у оквиру једне године, док 20% стечајних случајева траје више од две године, углавном зато што су у неким случајевима стечајна предузећа у друштвеном власништву, била под стецајем 10 година.

Судски информациони систем потпуно функционисе и омогућава трговинским судовима да анализирају случајеве и успоставе јасан сет индикатора за унапредјење процедуре. Агенција за лицензирање стечајних управника (АЛСУ) је побољшала свој рад али ће МЕРР такође радити на исправци начина на који је АЛСУ финансирана и инсистираће на одговарајућем надгледању случајева.

Због правног оквира, МЕРР је формирало радну групу која ради на изради Закона о изменама и допунама Закона о стечајном поступку који ће обезбедити ефикаснију стечајну процедуру и омогућити унапредјење стечајних индикатора (време, трошкове и цену опоравка). У спровођењу овог задатка МЕРР изводи детаљно регулаторно извршење утицаја (РИА) потенцијалних алтернативних регулаторних промена садашњег оквира стечајног система. У првој четвртини 2008 МЕРР је такође издало нови правилник о основама и мерилима за одређивање награде за рад и накнаду трошкова стечајног управника.

2.1.7. Правни систем везан за економска питања

Народна скупштина усвојила је, на предлог Владе, 25. маја 2006. године Националну стратегију реформе правосуђа са основним циљем да се успостављањем владавине права и правне сигурности, кроз реформу судских органа и правосуђа у целини, очува и ојача поверење грађана у правосудни систем Републике Србије, и оствари даљи напредак у процесу приближавања Европској унији. Влада је усвојила Акциони план за спровођење Стратегије у јулу 2006. године. Према Националној стратегији реформе правосуђа остварење делотворног правосуђа базира се на четири кључна начела: независност, транспарентност, одговорност и ефикасност.

Почетком 2008. год завршена је израда сета закона о правосуђу: Закон о уређењу судова, Закон о судијама, Закон о Високом савету судства, Закон о јавном тужилаштву, Закон о Државном већу тужилаца, Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава. Прибављене су и експертизе Савета Европе. Ови закони би требало да уђу у скупштинску процедуру током 2008. године.

Доношење јединственог пакета закона о правосуђу је од изузетног значаја за реформу правосуђа пре свега из разлога успостављања нових правосудних институција (Врховни Касациони суд, Апелациони судови, Управни суд, Виши прекршајни суд). Тиме ће се значајно допринети унапређењу ефикасности и растерећењу постојеће мреже судова. Такође, овим законима се успостављају институције Високог савета судства и Државног већа тужилаца, које су по први пут предвиђене и као уставне категорије. Новим законима предвиђено је и успостављање независног правосудног буџета, као и израда јасних и мерљивих критеријума за избор, напредовање, дисциплински поступак и разрешење судија и тужилаца, којима ће се руководити Врховни савет судства и Државно веће тужилаца приликом вредновања рада судија и тужилаца.

Стратегија реформе правосуђа предвиђа трансформацију Правосудног центар за обуку и стручно усавршавање у Национални институт за обуку у правосуђу. Краткорочни приоритет је усвајање закона којим ће се успоставити ова независна институција и регулисати стандардизовано почетно и континуирано професионално усавршавање на више нивоа за запослене у правосуђу.

Ефикасност трговинских судова

Трговински судови имају значајну улогу у реализацији привредних реформи, јер својим брзим, ефикасним законитим и транспарентним радом свакако утичу на сигурност инвестиције.

Садашња организација трговинских судова у Републици Србији (17 трговинских и Виши трговински суд) према годишњем извештају за 2007. годину, може да обезбеди потребну ажурност, што потврђују и статистички извештаји о броју примљених и решених предмета у 2007. години (укупно је примљено 125.906 предмета, а решено 126.969 предмета).

Изменама законских прописа промењена је и структура примљених предмета. Навећи број примљених предмета је у материји извршења (55,09%) и парничних предмета (22,16%). Најмањи прилив је у материји стечаја (0,23).

Значајно је истаћи да су првостепени судови највећи број предмета решили у периоду од 3 до 6 месеци, што је примерено природи привредних спорова и потребама привреде, а применом Закона о стечајном поступку уочено је значајно смањење трајање стечајног поступка, тако да је средња вредност трајања стечаја у свим трговинским судовима 917 дана.

У односу на кадрове, Високи савет правосуђа је према броју примљених предмета, предвидео повећање судијских места у Вишем трговинском суду за 5 судија, као и промене у броју судија у првостепеним судовима. Избора судија у последње две године није било, а како су поједине судије испуниле услове за пензију, дошло је до смањења броја судија у трговинским судовима. Планираним попунама судијских места и новом организацијом рада може се очекивати значајније побољшање рада трговинских судова.

Ради постизања веће ефикасности трговинских судова, поред избора довољног броја судија у свим трговинским судовима и Вишем трговинском суду, потребно је извршити и имплементацију АВП програма (аутоматског вођења предмета) и АПП (аутоматско прикупљање података).

У циљу ефикаснијег рада и веће транспарентности поступања у трговинским судовима у току је имплементација ових пројеката у оквиру USAID-CCASA пројекта за реформу трговинских судова. За сада је програм инсталиран у трговинским судовима у Новом Саду и Београду и подржан потребном рачунском опремом, где је и уочено највеће побољшање резултата рада.

На ефикасност рада од утицаја је и адекватна техничка опремљеност судија и судијских помоћника (рачунари, стручна литература и сл.), адекватан простор за суд (у току је припрема за пресељење Вишег трговинског суда у нове просторије), као и подршка у обезбеђивању услова за одржавање струковних семинара и састанака из области трговинског права у организацији Врховног суда Србије и Вишег трговинског суда.

Решавање спорова у кратким роковима омогућено је увођењем судске медијације и споразумом странака. Започети поступци су и окончани. Посебно је значајна медијација у жалбеном-другостепеном поступку. Виши трговински суд је у једном предмету решио спор медијације (за 30 дана) и ослободио износ од 146 милиона динара.

Из наведеног се може закључити да се организацијом рада и мерама које су предузете и које су у току, значајно утиче на ефикасност, законитост и транспарентност рада трговинских судова у циљу обезбеђивања сигурности учесника у поступку, чиме се обезбеђује и сигурност инвестиција.

Право својине

Основни закон у области својинских односа који је у овом тренутку на снази у Републици Србији је ранији савезни Закон о основама својинско-правних односа («Сл. лист СФРЈ» бр. 6/80 и 36/90 и «Сл. лист СРЈ» бр. 29/96). Овај закон, као ни други закони, не предвиђа квантитативна ограничења у стицању права својине на пољопривредном земљишту. Режим коришћења пољопривредног земљишта у приватној, као и другим облицима својине је уређен Законом о пољопривредном земљишту из 2006. године («Сл. гласник РС» бр. 62/06). На градско грађевинско земљиште примењује се важећи Закон о планирању и изградњи из 2003. године («Сл. гласник РС» бр. 43/03 и 34/06), који предвиђа извесне могућности да грађевинско земљиште које је у државној својини пређе у приватну својину. Међутим, реформа својинског режима грађевинског земљишта предстоји и биће предмет одговарајућег закона.

Законом о основама својинско-правних односа су уређена и права страних физичких и правних лица на непокретностима у Републици Србији. Тако, страна физичка и правна лица која обављају делатност у Републици Србији могу, под условима узајамности, стицати право својине на непокретностима које су им неопходне за обављање те делатности (члан 82а став 1.). Страно физичко лице које не обавља делатност у Републици Србији може, под условима узајамности, стицати право својине на стану и стамбеној згради као и држављанин Републике Србије (члан 82. став 2.). Према ставу 3. истог члана страна физичка и правна лица не могу стицати право својине на непокретностима које се налазе на одређеним подручјима РС утврђеним у складу са законом (погранично подручје, национални паркови). Законом о пољопривредном земљишту је утврђено да страно физичко или правно лице не може бити власник пољопривредног земљишта. Међутим, у току је рад на припреми новог Закон о својини и другим стварним правима, те се очекују и измене у погледу овог правног режима.

Концесије су уређене Законом о концесијама из 2003. године («Сл. гласник РС» бр. 55/03), који предвиђа могућност давања концесија за коришћење природног богатства. Страна лица могу стицати концесије под истим условима као и домаћа. У току је припрема новог Закона о концесијама, којим би требало, пре свега, отклонити неке недостатке у постојећим решењима који су се показали у досадашњој примени закона.

2.2. СПОСОБНОСТ СУОЧАВАЊА СА ПРИТИСКОМ КОНКУРЕНЦИЈЕ И СА ТРЖИШНИМ СИЛАМА УНУТАР ЕУ

2.2.1. Људски капитал

Запосленост и тржиште рада

Тржиште рада у Републици Србији, поред високе, структурне и дугорочне незапослености, карактерише и неусаглашена понуда и тражња за радном снагом, њена ниска мобилност, велике регионалне разлике, вишкови запослених у друштвеним и државним предузећима, застарелост знања и способности, како запослених, тако и незапослених лица, што је последица технолошке и привредне стагнације друштва у претходном периоду. Након 2000. приступило се реструктурирању привреде (која је 90-тих доживела прави економски и социјални крах и потпуни застој у привредном развоју) и приватизацији. Остварена је макроекономска стабилност и привредни раст, што није имало велике утицаје на индикаторе тржишта рада, имајући у виду негативне карактеристике и тенденцију спорог смањења укупног броја запослених.

Основни показатељи запослености и незапослености

		2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
1. Укупан број запослених у хиљ.		2.102	2.067	2.041	2.051	2.069	2.029	2.002
2. Стопа раста запослених у %		0,2	-1,7	-1,3	0,5	0,9	-1,9	-1,15
3. Број незапослених лица Ø		768.595	842.652	947.295	859.728	888.386	913.293	850.003
4. Стопа незапослености у %	АРС	13,3	14,5	16	19,5	21,8	21,6	18,8
	НСЗ	24,71	27,09	27,83	26,22	26,83	27,92	26,83
5. Слободна радна места (кумулатив)		542.159	463.941	513.325	507.694	602.558	707.140	758.832
6. Запошљавање (кумулатив)		393.371	386.053	432.103	439.422	537.139	631.535	695.508
7. Број корисника новчане накнаде Ø		51.150	69.566	91.000	84.119	74.654	75.059	70.887

Запосленост. Према званичним подацима у Републици Србији, у 2007. је било просечно 3.167.778 (радно) активних становника, од чега: 2.002.345 запослених лица (годишњи просек)⁵, 432.851 запослених у предузећима, установама, задругама, организацијама; 569.494 приватних предузетника, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих; 315.430 индивидуалних пољопривредника (стање на дан 30.11.2007. године)⁶, 850.003 незапослених лица (годишњи просек)⁷. Број запослених се у 2007. смањило у односу на 2006, при чему је број запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама мањи за 2,6%, а број приватних предузетника, лица која самостално обављају делатност и запослених код њих је већи за 2,8%.

Међутим, након дугогодишњег раста, стопа незапослености у 2007. опада, односно уочавају се позитивни трендови, мада тржиште рада и даље има исте карактеристике (висока незапосленост, ниско учешће запослености у приватном сектору, ниска мобилност радне снаге, а незапосленост у Републици Србији има дугорочни, структурни и транзициони карактер). Стопа незапослености је висока (18,8% према Анкети о радној снази), квалификациона, старосна и полна структура незапослених је лоша, велики број људи је укључен у сиву економију.

До смањења стопе незапослености тј. учешћа незапослених у радној снази за 2,8 индексних поена дошло је услед повећаног запошљавања у 2007. години, применом мера активне политике, као и смањењем броја привидно незапослених применом нових прописа из области здравственог осигурања и активностима инспекцијских органа на смањењу рада у сивој економији.

Такође, и регистрована незапосленост опада - на крају децембра 2007. године на евиденцији Националне службе за запошљавање (у даљем тексту: НСЗ) је било 785.099 незапослених лица, што је за 14,3% мање у односу на исти период претходне године, а за 15,2% мање узимајући у обзир број незапослених на евиденцији у јануару месецу 2007. године.

Упоредне стопе запослености и незапослености у 2007. и 2006. години

Старосна група	Стопа запослености		Стопа незапослености	
	Октобар 2006.	Октобар 2007.	Октобар 2006.	Октобар 2007.
Лица радног узраста (15-64)	49,8 %	51,5%	21,6 %	18,8%
Млади 15-24 год	19,5 %	18,7%	47,8 %	43,7%

Извор: АРС, Републички завод за статистику

⁵ Извор: САОПШТЕЊЕ ЗП20, од 17.01.2008. године; Републички завод за статистику

⁶ Извор: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање пољопривредника

⁷ Извор: Национална служба за запошљавање

Незапосленост. У структури регистроване незапослености веома је велики број оних који први пут траже запослење – 381.501 лица, тако да у укупној незапослености учествују са 48,6%. Током године је забележен раст учешћа незапослених који су били у радном односу и смањење учешћа незапослених који први пут траже запослење. Из наведеног се може закључити да је раст незапослености лица која су претходно била у радном односу великим делом условљен и смањењем прикривене незапослености у процесу реструктурирања предузећа. Такође је изражена дугорочна незапосленост (незапослени који траже запослење преко 2 године) - 450.408 лица или 57,4%. Просечна дужина тражења запослења, крајем 2007. износила је 50,4 месеци (или 4,2 године), док незапослене жене на евиденцији траже посао 56,4 месеца (или 4,7 година).

Мења се структура незапослености:

- у вези са старосном структуром уочава се тренд повећања броја незапослених лица старијих старосних категорија на рачун смањења учешћа лица која припадају млађој старосној категорији – преко 21% незапослених је старије од 50 година;
- од укупног броја незапослених највише је оних са средњом стручном спремом (ИИИ и ИВ степен) и то 420.993 односно 53,62%;
- 53,8% незапослених су жене;
- од 2000. године бележи се тренд смањења броја лица која први пут траже запослење у укупном броју незапослених (са 62% на 48,6%), а повећање броја лица која су претходно била у радном односу, тј. лица која остају без посла у процесу реструктурирања предузећа, организационих и технолошких промена и припреме за приватизацију;
- 57,3% лица на запослење чекају дуже од две године. Највећи број незапослених лица у овој категорији јесу неквалификовани радници, односно 40,96%.

Циљеви и мере економске политике на тржишту рада. Стратешки циљеви у области запошљавања (ПЕП) подразумевају успостављање стабилног и одрживог тренда раста запослености који ће бити праћен растом учешћа радно способног становништва на тржишту рада. До 2012. очекује се раст запослености од 1,5% годишње и достизање нивоа од 67%, што истовремено води смањењу незапослености. Ради остварења стратешког циља у политици запошљавања спроводе се мере активне политике запошљавања, и то у циљу: подстицања привредног раста и развоја кроз отварање нових радних места, повећања запослености и могућности за запошљавање, уравнотеженијег регионалног развоја, подизања компетентности и оспособљености радне снаге на тржишту рада, даљег развоја партнерства и сарадње ради подстицања запошљавања и samozapošljavanja.

Циљеви и приоритети који су директно усмерени ка одрживом повећању запослености и уграђени у Национални акциони план запошљавања за период 2006.-2008. године су:

- смањење незапослености, пораст конкурентности, смањење разлика између регионалних тржишта рада, као и смањивање разлике између тржишта рада у Републици Србији и ЕУ;
- повећање обима и врсте активних мера запошљавања (програми подршке samozapošljavanju, отварању нових радних места, додатно образовање и обуке, програми јавних радова, и други програми у складу са законом), трансформација пасивних мера тржишта рада у активне, подршка професионалној и географској мобилности, сагледавање дугорочних потреба тржишта рада;
- решавање радноправног положаја вишка запослених, промовисање адаптивбилности радника и предузећа за промене, побољшање понуде радне снаге кроз програме сталног образовања и обуке, уз повећање учешћа маргинализованих група;
- унапређивање социјалног дијалога и ефективности социјално-економских савета и локалних савета за запошљавање, активније учешће актера социјалне,

образовне, пореске, привредне, регионалне и других политика ка стварању услова за повећање запослености;

- децентрализација и модернизација рада НСЗ.

Стратешки правци деловања на тржишту рада

1. На страни тражње за радом-подстицати ново запошљавање за плату у приватном сектору кроз подстицаје постојећим растућим предузећима и секторима и подршку директним инвестицијама
2. На страни понуде рада- подстицати раст вештина и знања радне снаге за потребе растућих сектора кроз увођење нових програма обуке и преквалификације

Промовисати интегралну политику запошљавања на нивоу Владе РС, тј. Системски оцењивати утицај сваке законске реформе или мере економске политике на тржиште рада

Образовање

Процес модернизације и усавршавања система образовања и васпитања у Републици Србији има, као своје основне правце, побољшање квалитета, трансформацију система управљања и система финансирања образовања, укључивање интересних група и социјалних партнера ради ефикасног трансфера знања и стицања вештина свих учесника у образовном процесу, као и уважавање етничких, културних и лингвистичких различитости. Овај процес треба да обезбеди да систем образовања буде један од значајних чинилаца техничко-технолошког, друштвено-економског и индивидуалног развоја. У исто време, даљи развој образовног система мора да прати и усклађује се са прокламованим циљевима развоја образовања у Европи до 2010. године: повећање квалитета образовања и оспособљавања у складу са новим захтевима друштва заснованог на знању и модернизација наставног процеса и процеса учења; обезбеђивање лакше доступности системима образовања и оспособљавања свима у складу са принципима доживотног учења, бржег запошљавања, развоја каријере и активног грађанства, једнаких шанси и друштвене кохезије.

Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године дефинисала је да ће се будући развој Републике Србије заснивати на знању као основном капиталу. У даљем току реформа система образовања у Републици Србији обухватиће:

- усавршавање структуре и система образовања који би обезбедио флексибилан и хоризонтално и вертикално мобилан систем, што значи и увођење нових организационих модела и нових програма заснованих на исходима учења и компетенцијама, а у договору са социјалним партнерима и интересним групама;
- даљи институционални развој у области стручног образовања и образовања одраслих и даље усавршавање модуларног система образовних програма;
- редефинисање облика, начина и садржаја професионалне праксе у предузећима/привредним друштвима;
- постизање равнотеже између општег и стручног, односно теоријског и практичног образовања и даље осавремењавање садржаја, организације и метода наставног процеса, рада наставника и школе у целини;
- развој система стандарда који се односе на установе, наставнике и образовне програме;

- редифинисање подручја рада, образовних профила и дефинисање занимања, како би одговарали потребама нове економске реалности и принципима дугорочног развоја;
- развој система акредитације и сертификације који обухвата: образовне установе и организације за обуку; обезбеђивање уравнотеженог односа знања и вештина који се стичу у неформалном образовању; и начине признавања у систему сертификације;
- рационализацију мреже средњих школа у складу са потребама привреде, тржишта рада, локалних заједница, захтевима који произлазе из праваца друштвеног и економског развоја и политике запошљавања, и промену постојеће уписне политике у складу са потребама тржишта рада, жељама и интересима појединаца и друштва;
- повећање капацитета трогодишњих стручних школа као директан одговор на потребе привреде;
- институционализовање трајног и активног друштвеног дијалога, посебно у сферама развоја стручног образовања и запошљавања;
- обезбеђивање квалитета образовања што подразумева стално праћење и евалуацију резултата како ученика и наставника, тако и образовних институција за у целини;
- развој транспарентног, функционалног и правичног система оцењивања и вредновања ученичких постигнућа;
- иновирање опреме и наставног материјала;
- успостављање и развој система менаџмента у образовању
- развој националног оквира квалификација.

Истраживање и развој

У Републици Србији се тренутно истраживачким радом бави око 8.500 научника, у око 100 регистрованих научноистраживачких организација (НИО) и на око 80 факултета. За око 35 НИО оснивач је Република Србија, а преостали су истраживачке јединице при предузећима. Научноистраживачка делатност се финансира у складу са Законом о научноистраживачкој делатности („Службени гласник РС”, бр 110/05 и 50/06 - исправка). Закон предвиђа буџетско финансирање истраживања искључиво преко научноистраживачких и развојних пројеката, а финансирање осталих трошкова везаних за област науке - преко посебних програма наведених у Закону. За разлику од других земаља, средства из буџета, намењена научноистраживачкој делатности, могу се давати само научноистраживачким организацијама регистрованим у Министарству науке, у случају да испуњавају дефинисане услове. Разлог овако стриктног услова лежи у ограничениости буџетских средстава, са чијим растом се може очекивати релаксирање услова финансирања.

Како би се изградило друштво засновано на знању и Србија активно укључила у европски истраживачки простор, 2001. отпочео је процес ревитализације научноистраживачких капацитета, развој иновативног друштва и основне иновативне инфраструктуре за брз и одржив развој. Сваке године се издвајају значајна буџетска средства за унапређење услова потребних за обављање научноистраживачке делатности. Истраживачке групе из Србије укључене су и у програме сарадње са ЕУ (од 2001. програм COST, Пети оквирни програм ЕУ и од 2002. Шести оквирни програм, као треће земље, а у Седмом оквирном програму као пуноправни члан од 2007, укључујући и програм мобилности). Србија је од јуна 2002. чланица и ЕУРЕКА програма.

У Шестом оквирном програму ЕУ истраживачи из Србије учествују у 83 пројекта, са укупним пројектним буџетом од 13,1 милиона евра. У наведеним пројектима, најбоље резултате истраживачи су постигли у INCO позиву за Центре изврсности Западног Балкана, и то у 2005. години од укупно 10 одобрених пројеката 8 је припало истраживачима из Србије, а у 2006. години од укупно 20 одобрених пројеката за финансирање, 8 су добили истраживачи из Србије.

У току је Седми оквирни програм Европске уније (FP7), који траје од 2007. до 2013. године, у коме је Република Србија, на основу потписаног Споразума о придруживању програму за науку, истраживање и демонстрационе активности Европске уније, добила статус придружене земље (*associated countries*). Истраживачи из Србије су остварили значајне резултате и тренутно учествују у око 40 пројеката. У првом позиву специфичног програма "Capacities" FP7 програма под називом REGPOT 3: од укупно 11 одобрених пројеката за финансирање од стране ЕУ, наши истраживачи учествују у 7 као координатори, а у 3 као партиципанти. У позиву REGPOT 1 наши истраживачи су добили 2. У овом тренутку 72 организације из Србије учествује у 26 текућих ЕУРЕКА пројеката. Активних COST акција у којима учествује Република Србија има око 70.

Законом о иновационој делатности („Службени гласник РС”, број 110/05) подстиче се стварање иновативног система, који обједињује образовање, научна и развојна истраживања и развој и рад иновативних предузећа. Национални иновациони систем треба да омогући трансфер знања у привреду и друштво, развој технолошких иновација у индустрији, као и развој и рад нових иновативних предузећа. Неопходно је развити иновативни ланац, који повезује све битне карике у стварању нових и међународно конкурентних иновативних производа и услуга. Он мора да омогући реализацију креативних идеја уз што мање временских и материјалних губитака.

Влада је крајем 2003. донела закључак који укључује Лисабонске препоруке из 2000, као и „циљ 3%” издвајања из буџета за истраживање и развој до 2010, постављен у Барселони 2002. Овим закључком је било предвиђено буџетско издвајање за научноистраживачку делатност у износу од 1% БДП у 2007. Међутим, због недовољно брзог економског развоја, тренутно буџетско издвајање је око 0,4% БДП, а улагања привреде⁸ су занемарљиво мала (мање од 0,1% БДП). Мора се напоменути да је буџетско издвајање у овом тренутку, иако доста лимитирано, повећано вишеструко у односу на 2001. Мада су улагања од 2001. све већа, она у апсолутним износима (по становнику) нису достигла ниво који имају земље које су недавно ушле у Европску унију (20 – 25 евра по становнику годишње).

У циљу превазилажења последица дугогодишње изолације, у смислу расцепканости и застареле опреме којом располаже научноистраживачка заједница у Србији, потребно је радити на остваривању следећих циљева:

1. Србија треба што пре да достигне ниво улагања у истраживање и развој које су 2000. имале земаље Европе у транзицији и које су постале чланице ЕУ (минимално 20 евра по становнику), што захтева буџетска издвајања у ове сврхе од 150 милиона евра, и
2. имајући у виду Лисабонску декларацију ЕУ о достизању издвајања за истраживање и развој од 3% БДП, неопходно је да и Србија до тада значајније повећа учешће истраживачких резултата у повећању БДП.

Осим повећаних улагања у истраживања и развој, потребно је обезбедити и њихов утицај на привредни раст. Најбољи начин је, свакако, повећање заинтересованости привреде за увођење нових технологија, и то како заменом технологија улагањем у иновације, које би биле реализоване у малим и средњим предузећима, тако и кад се не захтевају висока улагања у развој и капиталну опрему, тј. где доминира људско знање, креативни истраживачки и високостручни рад и кад постоје могућности за стварање услова за развој и производњу производа конкурентних

⁸ За више детаља погледати део 2.2.5.

на међународном тржишту. Досадашње анализе и оцене показују да ове услове задовољавају информационе технологије (развој апликативног софтвера, биоинформатика), биотехнологије (агро-биотехнологија) и геномика (молекуларна биомедицина).

Са аспекта подршке јавних финансија, улагања у иновације у Србији су такође на ниском нивоу. Подршка јавних финансија највише се односи на велика и средња предузећа. Финансирање и подстицање иновативне активности је важно питање за обезбеђење одрживог привредног развоја и повећања конкурентности привреде Србије. Основни инструменти за подстицање развоја иновација су финансирање и давање гаранција од стране Владе, подстицање инвестиција (домаћих и страних), или заједничка улагања. Ови инструменти важни су за привреде као што је Србија, где није довољно развијено финансијско тржиште.

У случајевима кад истраживања захтевају велика улагања, треба развијати истраживачке кадрове способне да овладају знањима о овим технологијама, како би касније могли да буду носиоци њихове примене у индустрији. У ове врсте технологија спадају нанотехнологија, нарочито наноматеријали, као и технологије које користе обновљиве изворе енергије.

У сврху остваривања постављених циљева и достизања планираног нивоа улагања у научноистраживачки рад, потребна је:

- припрема интегрисане политике у истраживању, уз уважавање регионалних потреба и капацитета;
- утврђивање динамике раста буџетских издвајања за истраживање;
- дефинисање комплементарних мера за повећање улагања индустрије и приватног сектора у истраживања (нпр. пореске олакшице);
- утврђивање подстицајних мера за иновативни истраживачки рад;
- утврђивање мера за повећање броја и мобилности истраживача, без „одлива мозгова”;
- утврђивање поступка за узајамно признавање истраживачких звања, у земљама региона, као и у целокупном европском истраживачком простору;
- развити мрежу националних контакт особа у циљу подршке истраживачима ради већег учешћа у Седмом оквирном програму ЕУ;
- формирање већег броја центара изврсности који би имали критичну масу истраживача.

Реформа здравственог осигурања

Реформа система здравственог осигурања у Републици Србији започела је доношењем новог Закона о здравственом осигурању, који је ступио на снагу 10. децембра 2005. године. За спровођење тог закона донет је велики број подзаконских аката од стране Републичког завода за здравствено осигурање, као и Министарства здравља.

Реформа система здравственог осигурања наставиће се и у наредном периоду на начелима прописаним наведеним законом, односно развојем Бизмарковог модела обавезног здравственог осигурања заснованог на начелима обавезности, солидарности и узајамности, начелу јавности, начелу заштите права осигураних лица и заштите јавног интереса, начелу сталног унапређивања квалитета обавезног здравственог осигурања, као и на начелу економичности и ефикасности обавезног здравственог осигурања. Поред тога, реформа система здравственог осигурања подразумева и увођење добровољног здравственог осигурања (допунског здравственог

осигурања, додатног здравственог осигурања, приватног здравственог осигурања, као оснивањем посебних фондова за добровољно здравствено осигурање).

Наведеним законом успостављен је принцип свеобухватности обавезног здравственог осигурања, односно принцип да се свим грађанима Републике Србије створе услови за стицање својства осигураника по једном од прописаних основа за обавезно здравствено осигурање, са уплатом законом прописаног доприноса како за осигуранике, тако и за послодавце (у једнаким деловима).

Такође је и уведена обавеза да се из буџета Републике Србије обезбеде средства за обавезно здравствено осигурање за лица која припадају групацији становништва која је изложена повећаном ризику оболевања, односно за здравствену заштиту потребну у вези са спречавањем, сузбијањем, раним откривањем и лечењем болести од већег социјално-медицинског значаја, као и за лица која спадају у категорију социјално угроженог становништва, под условом да не испуњавају услове за стицање својства осигураника по свом сопственом основу (по основу свог запослења или обављања друге делатности). То практично значи да ће буџет Републике Србије бити у обавези да за укупан број напред наведених лица која немају други основ осигурања, уплати допринос за обавезно здравствено осигурање од 12,3% на законом прописану најнижу месечну основицу од 35% просечне месечне зараде у Републици исплаћене у претходном кварталу по подацима републичког органа надлежног за послове статистике. У наредном периоду треба обезбедити потпуна средства у буџету Републике Србије за здравствено осигурање ових лица, с обзиром да су у овом моменту издвојена финансијска средства у буџету Републике Србије испод средстава који би се обрачунао на напред наведени начин. У том циљу, у буџету Републике Србије треба планирати потребна средства за здравствено осигурање ових лица како би иста остваривала права из обавезног здравственог осигурања, односно како би се здравствена заштита ових лица обезбеђивала из реалних прихода који се уплаћују Републичком заводу за здравствено осигурање.

Како би се обезбедила средства за спровођење реформе здравственог осигурања, али и реформе здравствене заштите, потребно је повећати износ средстава који се обезбеђује у бруто националном дохотку за здравство. Наиме, у претходном периоду издвајање за здравство у бруто националном дохотку износило је 6,5%, с тим да се ово учешће, кроз доношење буџетског Меморандума за 2008. и 2009. годину смањило на 5,9%, што представља најнижи износ издвајања у земљама Европске уније, односно један је од најнижих износа у упоредним законодавствима. Како би се створили реални елементи за планирање издвајања за здравство из бруто националног дохотка, потребно је приступити изради здравственог рачуна на нивоу Републике Србије који би био основ за праћење потрошње у здравственом систему, као и планирање издвајања за здравство из буџета Републике Србије. Успостављањем система Националног здравственог рачуна створили би се услови за развој економски одрживог система здравственог осигурања, односно система здравствене заштите.

Доношењем новог Закона о здравственом осигурању прописана су права која се обезбеђују из обавезног здравственог осигурања од стране Републичког завода за здравствено осигурање, као и проценат плаћања од цене здравствене услуге из средстава обавезног здравственог осигурања. За одређене здравствене услуге Републички завод за здравствено осигурање плаћа 100% цене здравствене услуге, с тим да су законом порписане здравствене услуге за које Републички завод плаћа најмање 95% од цене здравствене услуге, односно најмање 80% од цене здравствене услуге, као и најмање 65% од цене здравствене услуге. На тај начин, учешће осигураника у остваривању права из обавезног здравственог осигурања је повећано у односу на претходни период. Међутим, због економске ситуације осигураника, у овом моменту, Републички завод за здравствено осигурање обезбеђује веће учешће у ценама здравствених услуга од напред прописаних (за то постоји законски основ), односно задржан је ниво ниског

учешћа осигураника у остваривању здравствене заштите (низак ниво прописане партиципације). Са порастом зарада запослених, односно са стварањем економских могућности да осигураници издвајају већи износ за партиципацију, у наредном периоду постепено ће се повећавати износ партиципације до нивоа прописаног законом.

Постепеним повећањем прописане партиципације коју ће осигураници бити дужни да плаћају при остваривању појединих видова здравствене заштите, створиће се услови и за увођење добровољног здравственог осигурања. На тај начин, уз повећање учешћа издвајања из бруто националног дохотка за здравство, створиће се услови за подизање нивоа здравствене заштите грађана, односно за здравствене заштите која је усклађена са стандардима Европске уније.

2.2.2. Физички капитал

Саобраћај

Најважнији сегменти Трансевропске мреже на територији Републике Србије су:

1. Коридор X са својим крацима–Хб (Београд–Будимпешта) и Хц (Ниш–Софија), је најзначајнији друмски и железнички правац на територији Републике Србије. Он је дефинисан као део Југоисточне мултимодалне осе дефинисане у Завршном извештају ГВН (HLG - High Level Group); део је Основне регионалне транспортне мреже (Core Regional Transport Network, у даљем тексту: Основна мрежа) и повезује Аустрију/Мађарску, Словенију/Хрватску, Републику Србију и Бугарску/Македонију/Грчку. На њему се у Републици Србији налази 792 км путева и 760 км железничких пруга;
2. Коридор VII (река Дунав) који спаја Централну Европу преко Републике Србије са Црним морем и део је Југоисточне мултимодалне осе, погранична је река и протиче преко територије Републике Србије на дужини од близу 600 км.

Република Србија је окружена Паневропским коридорима и њиховим крацима: Будимпешта–Арад–Крајова–Софија–Солун (Коридор IV), Арад–Букурешт–Констанца (крак Коридора–IVa), Будимпешта–Шамац–Сарајево–Плоче (крак Коридора–Vц), Валона–Тирана–Скопље–Софија (Коридор VIII). Такође, у окружењу Републике Србије налази се Јадранска магистрала, која ће дуж јадранске обале спојити краке Коридора–Va и Vц (Ријека–Плоче) преко Црне Горе, са Коридором VIII у Валони.

У финалном извештају ГВН из новембра 2005. године, дефинисани су приоритетни европски пројекти на Пан европским коридорима VII и X у смислу проширења Транс-европске транспортне мреже (ТЕН-Т) на суседне државе и регионе. Поред наведеног, у истом извештају обрађена су и тзв. „хоризонтална питања”: интермодалност, интероперабилност, сигурност и безбедност у транспорту и инфраструктури, уклањање нефизичких баријера и управљање саобраћајем.

Европска комисија, у оквиру програма CARDS, и међународне финансијске институције EIB, EBRD и WB помажу велике инвестиционе пројекте у Републици Србији, оријентисане на хитне пројекте одржавања, изградње и реконструкције инфраструктуре и пројекте изградње институционалних капацитета. Очекује се да ће ова подршка, пре свега за инфраструктурне пројекте дуж европских коридора, бити настављена и током наредних година.

ИРА, као нови инструмент за претприступну помоћ, формиран је 2005. године, на основу регулативе Савета о оснивању инструмента за предприступну помоћ број 1085/2006 од 17. јула 2006. године. Приоритети и финансијска средства за имплементацију тих приоритета утврђују се Вишегодишњим индикативним програмским документом (MIPD), који припрема ЕК у

консултацији са Националним IPA координатором и ресорним министарствима. IPA је намењен искључиво за потребе стабилизације и приступања ЕУ и у Републици Србији заменио је програм CARDS. Републици Србији је у 2007. години из IPA фонда намењена сума од 186,7 милиона евра.

Пројекат REBIS, финансиран од стране Европске комисије кроз програм CARDS, завршен је јула 2003. године и обухватио је балканске државе—Албанију, Босну и Херцеговину, Црну Гору, БЈР Македонију, Хрватску, Србију, укључујући УНМИК Косово (UNSCR 1244). Завршни извештај студије REBIS концентрисао се на мултимодалну Основну мрежу, слично Трансевропској мрежи ЕУ.

SEETO је основана као део Регионалног CARDS програма ЕУ за 2003. годину, обухвата Албанију, Босну и Херцеговину, Црну Гору, БЈР Македонију, Хрватску, Србију, укључујући УНМИК Косово (UNSCR 1244), и као један од основних задатака има израду Петогодишњег плана за развој Основне мреже (MAP). До сада су усвојена три плана: MAP 2006-2010. године, MAP 2007-2011. године и MAP 2008-2012. године а току је израда MAP 2009-2013. година.

Стратегијом развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године коју је Влада усвојила 27. децембра 2007. године, утврђује се стање у тим областима транспорта, успоставља концепт развоја инфраструктуре и транспорта, дефинишу дугорочни и орочени циљеви развоја транспортног система и Акциони план за њихову реализацију, а имајући у виду потребу за одрживим развојем транспорта у Републици Србији. Смернице за такав развој постављене су на нивоу целог система и базирани су на принципима безбедности, интермодалности, примене савремених технологија, комплементарног коришћења свих видова саобраћаја и, пре свега, рационалног коришћења расположивих капацитета и ресурса у држави, у корист свих грађана Републике Србије.

Стратегија је циљно оријентисана и заснована на визији за 2015. годину која узима у обзир друштвени развој, опредељење Републике Србије ка чланству у Европској унији, одрживи развој транспортног система и стабилне институције.

Приликом разматрања значаја области транспорта у било којој држави, посматрају се два доминантна аспекта: квалитет живота и укупан економски развој. Транспорт има директан утицај на појединачну мобилност и доступност ближих и удаљенијих области, али због свог значајног утицаја на рационално коришћење времена, утиче и на квалитет живота људи у ширем смислу. Стратегија у великој мери може да определи утицај транспорта на квалитет живота и развој привреде и у односу на појединца и у односу на друштво у целини.

Боља транспортно-инфраструктурна опремљеност Републике Србије омогућиће да се више роба и услуга производи, троши и извози, повећавајући опште благостање. Транспортна инфраструктура се може посматрати и као инструмент за равномерни регионални развој, јачање територијалног интегритета и очување целовитости државе. Усмерене инвестиције могу допринети равномернијој расподели бруто друштвеног производа по становнику. При планирању треба имати у виду да привреда у различитим подручјима има различиту структуру и да поједина подручја зависе од транспорта више од других.

Да би позитивно утицао на економски развој, транспортни систем мора да достигне одређени ниво развоја. Постојеће стање тог система може се објаснити последицама економског пада у периоду 1990. до 2000. године и спорог опоравка. Да би се достигао ниво држава кандидата и чланица Европске Уније потребно је достићи ниво развоја упоредив са тим државама. Ова стратегија одређује кораке на том путу и указује на приоритете.

Железнички саобраћај

Магистралне железничке пруге пролазе кроз све веће градове и укрштају се у зонама Београда и Ниша. Од укупне дужине железничке мреже у Републици Србији (3.809 км), 1.768 км

представљају магистралне пруге. Електрифицирано је 1.247 км (32.7%). Само 7% пруга (276 км) има два колосека. Просечно задовољавајућа густина мреже на нивоу Републике Србије веома је неравномерна и осетно опада ка југу.

Око 25% магистралних пруга железничке мреже у Републици Србији налази се на Коридору X и његовим крацима–Хб и Хц. Само око 45% пруга у Републици Србији има дозвољено осовинско оптерећење од 22,5 т, док је на 30% пруга оно испод 16 т. Дозвољена брзина прелази 100 км/час на свега 3,2% пруга, а највећи део (око 50%) мреже дозвољава максималну брзину до 60 км/час. Са изузетком појединих секција пруга Београд–Шид и Велика Плана–Ниш, које су двоколосечне, електрифициране и на неким деоницама дозвољавају веће брзине, све остале пруге имају застареле техничке и технолошке параметре. Чак и на неким секцијама ових пруга има деоница у врло лошем стању, тако да се брзина често привремено ограничава на 20 км/час или ниже.

ЈП „Железнице Србије” располажу са око 480 локомотива, 8.500 теретних и 550 путничких вагона. Железничка возна средства су релативно стара и непоуздана. Просечна старост железничких возних средстава прелази 30 година. Стопа расположивости, у зависности од типа, варира између 26% и 61%.

Недовољно улагање у основно одржавање на железници последица је општег привредног заостатка у претходном периоду, лоше организације, недостатка средстава, социјалне и кадровске политике. Садашње стање железничке инфраструктуре карактерише потреба да се у пројектовано стање врати и модернизује још око 1.000 км магистралних пруга, тј. око 57% главне мреже пруга, односно 26% комплетне железничке мреже. За рехабилитацију и одржавање железничке мреже у наредних десет година према проценама биће потребно око 3,9 милијарди евра.

ЈП „Железнице Србије” суочене су са лошим стањем железничке инфраструктуре и недостатком савременог возног парка. Рехабилитација и побољшање потребни су на целој дужини Коридора X, који је окосница система (25% мреже и преко 50% транспортних активности).

Циљ да се олакша и развије међународни железнички транспорт уз координирани план реконструкције, изградње и опремања железничких пруга у складу је са будућим потребама међународног транспорта према Европском споразуму о најважнијим међународним железничким пругама (AGC).

Република Србија ће оријентисати капацитете према тражњи железничких услуга. Значајно повећање капацитета једноколосечних пруга могуће је постићи изградњом краћих двоколосечних деоница само на местима где је то потребно за мимоилажење и/или претицање, према националним приоритетима. У свим другим случајевима мора се одређеним студијама изводљивости проверити да ли алтернативно и јевтиније решење, једноколосечна пруга са двоколосечним деоницама и веће инвестиције у системе за аутоматски рад могу да обезбеде довољно повећање капацитета пруге.

У циљу повећања просечне брзине и конкурентности железница, са суседним земљама треба да се закључе споразуми који ће обезбедити карактеристике транспорта „са једним заустављањем” (One Stop Shop) у првој фази, а касније и систем „без граница”.

Приоритетни пројекти ЕУ у Републици Србији у области железничког транспорта, према цитираном документу ГВН, дефинисаних на Листи 1 – Краткорочни и средњорочни пројекти, су:

1. 6–реконструкција и модернизација железничке пруге: граница са Мађарском–Београд–Ниш–граница са Бугарском/граница са БЈР Македонијом, укључујући мост преко Дунава у Новом Саду;

2. 7–реконструкција и модернизација железничког транспорта у оквиру Београдског железничког чвора.

Делимично се на железнички транспорт односи и пројекат са Листе 3, под бројем 39, Интермодална логистичка платформа Београда.

Стратешки план ЈП „Железнице Србије” за 2006-2010. годину, поред консолидације предузећа, предвиђа фазну реализацију изградње, модернизације и реконструкције инфраструктуре и набавку, модернизацију и реконструкцију железничких возних средстава, и то:

1. пруга и објекта на Коридору X, Београдског железничког чвора и станице Димитровград;

2. пруге Београд–Бар (Београд–Пожега–Врбница–граница Црне Горе); модернизацију 38 електро локомотива, набавку 1.100 нових теретних кола, 18 нових маневарских локомотива, 10 половних моторних возова, модернизацију и реконструкцију 27 електро и дизел моторних возова и 30 путничких кола.

Према Закону о средствима у својини Републике Србије, држава је тренутно власник комплетне имовине која је дата Јавном предузећу (ЈП) „Железнице Србије” на коришћење. Текуће пословање држава дотира са око 100 милиона евра. Висина субвенције у номиналном износу опада од 2002. када је била 10 милијарди динара, па до 2006. када је била 8 милијарди динара. У 2008, субвенција износи 10,6 милијарди динара. Намера је да се финансирање инфраструктуре врши од стране државе, док превоз, као комерцијална функција, не би био дотиран.

Према решењима из Одлуке о оснивању ЈП „Железнице Србије” потребно је изградити План финансијске консолидације и спровести га пре него што се примене либерална решења из Закона, која предвиђају приступ под истим условима и домаћим и страним превозницима. Финансијска консолидација значи, пре свега, регулисање статуса иностраних дугова, који износе више од 600 милиона евра. Рок за реализацију ове активности зависи од могућности државе. Финансијска консолидација је неопходна како би се ЈП „Железнице Србије” оспособило за тржишно пословање. Техничка и организациона консолидација овог јавно предузећа се очекује у наредне четири године. Постоји могућност за стварање услова за делимичну приватизацију (робни саобраћај).

Увођење обавезе јавног превоза (Public Service Obligation) за одређене релације од стране државе или јединице локалне самоуправе према превознику јесте једна од новина у Закону о железници, коју треба спровести у дело већ током 2009. или најкасније 2010. То практично значи да ће превознику бити наметнута обавеза да врши превоз на одређеним нерентабилним релацијама за које држава сматра да постоји интерес. Истовремено ће такав превоз бити субвенционисан до оправдане пуне цене коштања превоза.

Систем накнада за коришћење инфраструктуре ће, такође, заживети у наредним годинама. У току је израда Методологије за одређивање висине накнада за коришћење железничке инфраструктуре, коју би требало да усвоји Влада. Планирано је да се увођење система накнада обави прво у „сенци“, где би се тестирање висине накнаде извршило само на ЈП Железнице Србије. У другој фази би било отворено локално тржиште. У складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању, започеће се пословање по тржишним принципима. Управљач инфраструктуре (део ЈП Железнице Србије) ће наплаћивати накнаде за приступ и коришћење инфраструктуре свим превозницима који су заинтересовани за коришћење железничке инфраструктуре и за то испуњавају законом прописане услове.

Меморандумом о економско-финансијском програму Владе Републике Србије и Међународног монетарног фонда, требало је да у току 2005. буду издвојене споредне делатности, односно делови или организационе јединице јавних предузећа, као и да се покрене поступак приватизације у новооснованим зависним друштвима капитала. У том циљу Влада Републике Србије и Јавно предузеће „Железнице Србије” закључили су уговоре о преносу оснивачких права за девет предузећа и то:

- 1) Фабрику железничких возила „Желвоз” д.о.о. Смедерево,
- 2) Предузеће за туризам „КСР Београдтурс” д.о.о. Београд,
- 3) Предузеће за чишћење и одржавање железничких возних и друмских средстава „Нега кола и ДДД” д.о.о. Београд,
- 4) Фабрика саобраћајне опреме „Фасо” д.о.о. Београд,
- 5) „Фершпед” Међународна и унутрашња шпедиција а.д. Београд.
- 6) Предузеће за железничку издавачко-новинску делатност „Желнид”, д.о.о. Београд,
- 7) Предузеће за железничко угоститељство и туризам „Желтурист” д.о.о. Београд,
- 8) Друштво за одржавање зграда д.о.о. Београд,
- 9) Друштво за заштиту од пожара и обезбеђење објеката и имовине д.о.о. Београд.

Након тога, уследиле су припреме за почетак поступка приватизације ових предузећа, тако што су донете измене и допуне њихових оснивачких аката и именовање лица, преко којих ће Влада као оснивач вршити овлашћења Скупштине у овим друштвима. Према стању ствари у марту 2008. у свих девет друштва капитала завршен је процес преноса оснивачких права на Републику Србију, образовани су органи управљања (Скупштине и Управни одбори) и измењени су оснивачки акти. Сва ова друштва се налазе у фази припреме за приватизацију, а за нека су већ објављени проспекти. Даља процедура око приватизације у делокугу је Министарства привреде – Агенције за приватизацију. Укупан број тренутно запослених у овим друштвима је 3.822, док ће после првог таласа смањења, тај број бити сведен на 2.267, а након другог на 1.555. Оснивачка права су пренета и за Предузеће за развој пројеката о некретнинама „Пронинвест“.

До марта 2008. приватизована су само два друштва, и то: Фабрика железничких возила „Желвоз” д.о.о. Смедерево и Друштво за заштиту од пожара и обезбеђење објеката и имовине д.о.о. Београд. Проблем око приватизације осталих друштава су нерешени имовинско-правни односи између јавног предузећа и ових друштава. Имовина која је пренета фактички није и књиговодствено евидентирана, тако да се и даље води на јавно предузећа или је унета у оснивачки акт, а фактички није пренета.

У техничко-технолошком систему српских железница спроведено низ мера усмерених ка рационализацији, у смислу обуставе превоза на нерентабилним релацијама, преусмеравање возних капацитета са нерентабилних на рентабилне правце, смањења броја запослених (са 32.800 у 2000, број запослених пао на 21.000 у 2007; на крају процеса реструктурирања, број запослених кретаће се између 17.000 и 19.000)

Закон о железници („Службени гласник РС”, број 18/05) поставља основ за раздвајање функције управљања железничком инфраструктуром од железничког превоза и даје основ приступу железничкој инфраструктури.

Даље реструктурирање ЈП „Железнице Србије” предвиђено је Планом пословања ЈП „Железнице Србије” 2006-2010. година – Стратешки план, након спровођења процеса финансијске консолидације. У циљу убрзања овог процеса кључне активности које се спроводе могу се описати кроз следеће фазе:

1. реорганизација;
2. редукција радне снаге;
3. одвајање споредних делатности;
4. редукција и укидање нерентабилних услуга.

Завршена је реализација зајма (EIB-1), у висини од 70 милиона евра намењеног за обнову железничке инфраструктуре и посебно критичних деоница на Коридору X и његовим гранама. (деонице: Димитровград – државна граница, Кусадак – Велика Плана, Словац – Ваљево, Ресник – Лазаревац, Чортановци – Петроварадин, проширење тунела и реконструкција мостова између Ниша и Димитровграда и радови у станици Димитровград на колосечним постројењима. Поред редовног ефекта, значајан ефекат постигнут је након завршене реконструкције 6 тунела и 19 мостова на прузи Ниш–Димитровград (Коридор X) којом је обезбеђен слободан профил пруга у складу са UIC-C нормом, односно омогућавање транспорта свих типова интермодалних транспортних јединица дуж Коридора X. Поменута реконструкција била је и потребан услов за будућу електрификацију пруге.

Зајам Европске банке за обнову и развој (EBRD-1) у износу од 57 милиона евра је такође реализован. У оквиру овог зајма набављена су и реконструисана возна средства, набављена механизације за одржавање пруге и обезбеђена су средства за социјални програм који је решио одлазак једног дела вишка запослених. Ефекти EBRD -1 зајма су унапређено стање возних средстава, велики значај у постигнутој синергији са социјалним програмом Владе у смањењу броја запослених на српским железницама од 11.832 у периоду од 31.12.2000. године до 31.12.2006. године.

У оквиру новог зајма EIB-2 у износу од 80 милиона евра потписаног 08.12.2006. године, планиране су реконструкције и модернизације деоница пруга: Батајница-Стара Пазова-Голубинци (пруге Београд-Шид), Јовац (Гиље)-Ћуприја (пруге Београд-Ниш), Тэле Кула-Станичење (Ниш-Димитровград). Очекује се његова реализација у периоду 2008-2010.

У оквиру новог зајма EBRD -2 у износу од 60 милиона евра потписаног 14.07.2006 године, планирана је набавка 1200 теретних кола и подподног струга. Тендер је завршен и испорука теретних кола Железницама Србије је у току.

На самом почетку су преговори Владе са представницима EBRD банке за нови зајам EBRD -3, чија средства би била употребљена за набавку нових електро моторних возова за превоз путника за Железнице Србије.

Започети су и преговори Владе са представницима Светске банке за кредит чија би се средства употребила за осавремењивање локомотивског парка Железнице Србије као и набавку теретних вагова.

Републици Србији, односно ЈП „Железнице Србије”, одобрен је кредит Краљевине Шпаније у износу од 32 милиона евра ради обнове возних средстава, који ће бити искоришћени за набавку 10 нових дизел моторних возова, оправку и модернизацију најмање 20 путничких кола за унутрашњи саобраћај, оправка и модернизација најмање 10 спаваћих кола за међународни саобраћај. Очекује се реализација овог кредита током 2008. и 2009. године.

Друмски саобраћај

У Србији друмски транспорт представља динамичан и доминантан вид превоза који учествује са око 80% у укупном обиму превезеног терета, односно око 74% у укупном броју превезених путника. Предузећа која обављају друмски превоз терета и путника су углавном у потпуности приватизована (изузеци су неколико предузећа којима предстоји приватизација) и

функционишу у условима слободне конкуренције, а улога државе је ограничена на уређивање ове области у смислу издавања лиценци, дозвола за друмски превоз, надзор, итд.

Управљање државним путевима I и II реда, као и управљање саобраћајем на путевима је према Закону о јавним путевима је у надлежности ЈП „Путеви Србије“. Ово јавно предузеће ради према Закону о јавним предузећима, а управља са око 17.000 km путева у Србији. Основни циљ овог предузећа је унапређење путне мреже. Предузећа за путеве која су према уговору са јавним предузећем надлежна за одржавање, рехабилитацију и реконструкцију јавних путева су сва приватизована.

Развој путне инфраструктуре, модернизација и унапређење возног парка и подизање опште свести становништва о безбедности у саобраћају директно утичу и на смањење екстерних економских трошкова и заштиту животне средине. Према Извештају Светске Банке (август 2007.), Србија годишње од последица саобраћајних незгода изгуби око 2,3 % БДП.

Ваздушни саобраћај

Агенција за приватизацију је, у својству наручиоца, спровела поступак јавне набавке консултантских услуга израде и имплементације стратегије приватизације ЈП за ваздушни саобраћај „Јат-Ервејз“ (JAT Airways). За најповољнијег понуђача изабран је Конзорцијум који предводи фирма Ротшилд (Rothschild & Cie, Citadel Finanacial Advisory d.o.o., Clyde & Co LLP. Aviation Economics i Dekonta d.o.o.). Управни одбор овог јавног предузећа је донео Одлуку о преносу целокупног удела и свих оснивачких права у „Јат-Техника“ (друштво с ограниченом одговорношћу за одржавање и оправку ваздухоплова) на Републику Србију.

Аеродром „Никола Тесла“ није у процесу приватизације.

Водни саобраћај

Водни саобраћај Републике Србије чине: пловни путеви, пристаништа и флота. Пловни путеви се уређују, одржавају и обележавају сходно обавезама земље да на свом делу међународног пловног пута река Дунав и Сава и међудржавног пловног пута реке Тисе, обезбеди услове за безбедну пловидбу пловила свих застава. Санирају се критична места за пловидбу и планирани су радови на багеровању појединих деоница Дунава и вађењу потонуле флоте код Прахова. Прошле године започето је поновно обележавање пловног пута реке Саве, што ће се наставити и наредном периоду до успостављања безбедне пловидбе. У складу са стандардима ЕУ приступило се увођењу РИС-а, система који обезбеђује праћење свих пловних објеката на нашем делу реке Дунав.

Предузећа која се баве пристанишним услугама и бродарска предузећа су углавном у потпуности приватизована (сем неколико предузећа којима предстоји приватизација). Сва ова предузећа функционишу у тржишним условима, а држава обезбеђује једнаке услове пословања свим субјектима, чиме је у потпуности постигнута слободна конкуренција привредних субјеката.

Улагања у водни саобраћај Републике Србије имају и значајан еколошки аспект. Наиме, потрошња горива за исту количину превезене робе најмања је у водном саобраћају. Тенденција ЕУ је да у наредном периоду превоз једног дела роба са друма пребаци на воду, што ће имати значајне ефекте на заштити животне средине и Европе и Србије.

ЗАКОНОДАВНИ И РЕГУЛАТОРНИ ОКВИР

Основна карактеристика новог Закона о енергетици (2004) је укидање монопола и увођење конкуренције у све енергетске делатности у којима је конкуренција могућа, као и стварање оквира за регулацију и слободан приступ енергетским мрежама, као природним монополима (пренос, транспорт и дистрибуција енергије).

Циљеви реформе су повећање свеукупне ефикасности сектора, модернизација, отварање нових радних места, увођење конкуренције и обезбеђење хармонизације са релевантним одредбама законодавства ЕУ, увећање сигурности и квалитета снабдевања енергијом.

Да би прокламовани циљеви били оствариви и одрживи, односно да би се успоставио тржишни механизам и конкуренција у снабдевању енергијом, као и у циљу привлачења неопходних страних инвестиција у енергетски сектор Србије, формирано је независно регулаторно тело, Агенција за енергетику (АЕРС). Закон је доделио широк спектар обавеза АЕРС-у у погледу одобравања тржишних и техничких правила, утврђивања методологија за одређивање цена и тарифа (за обрачун електричне енергије и природног гаса за тарифне купце, за приступ преносној, транспортној и дистрибутивној мрежи), издавања лиценци, прикупљања података и решавања спорова. Агенцијом руководи Савет агенције од пет чланова, које бира Народна скупштина.

Ступањем на снагу Уговора о оснивању Енергетске заједнице (2006), АЕРС-у су наметнуте значајне обавезе у складу са правним оквиром ЕУ из области енергетике као и учешће у институцијама Енергетске заједнице.

СТРАТЕШКИ ОКВИР

Стратегија развоја енергетике до 2015. године и Србије су документи којима се сагледава укупан развој енергетике Србије са посебним нагласком на природни гас као енергент будућности.

Стратегија развоја енергетике усвојена је у Народној Скупштини 2005. године. Стратегија дефинише дугорочне циљеве развоја и њихове приоритете, а остварује се Програмима имплементације Стратегије који су донети за 2007-2012. Националним акционим планом гасификације (2005) предвиђена је опсежна гасификација Србије, преточена у Национални план гасификације.

Стратегија енергетике указује на озбиљну несташицу електричне енергије од 2010. године, због интензивног раста потрошње електричне енергије у домаћинствима и обновљеним индустријским погонима, као и због развојка терцијарног и кварталног сектора привреде. Ова несташица би се отклонила изградњом нове термоелектрана снаге од 750 MW, као и изградњом капацитета сличне снаге (700-800 MW) који би заменио технолошко-еколошки застарела постројења. Оба капацитета би користила домаћи лигнит. Такође, на бази укупних потреба за електричном енергијом, могућ је улазак у погон новог термоенергетског постројења са гасним технологијама снаге од 200-250 па и више MW, у случају бржег раста БДП-а. За сада је производња и потрошња електричне енергије у Србији избалансирана.

Што се тиче пројекција примарне потрошње енергије, сагласно постојећој структури електроенергетских извора, текућа доминација угља (преко 51 %, у 2002. години), остаће на око 50 % у 2015 години, иако се предвиђа стављање у погон нове термоелектране на лигнит.

У примарној потрошњи енергије, смањиће се учешће течних деривата нафте, са 28% на 25 % у 2015. години, док ће учешће гаса порасти са 14% на 18%. Увозна зависност земље је око 37 %, све до 2009. године, док ће се након уласка нове термоелектране у погон, смањити за преко 2

%, да би након тога (без нових енергетских извора на бази домаће примарне енергије), дошло до њеног повећања на ниво од 38.4 %, што је за 1 % мања зависност него у 1990. години. Међутим неизвесност око домаће производње нафте и природног гаса, као и могућност иградње великих електроенергетских објеката на бази природног гаса, могу повећати увозну зависност на знатно изнад 40 %.

Стратешко опредељење државе у сектору обновљивих извора енергије (ОИЕ) јесте да држава неће бити инвеститор у ОИЕ, обзиром да се ради о великом броју инвестиција мањег обима. Задатак државе је да створи атрактивне услове тј. инвестициони оквир који ће подстаћи приватне инвеститоре на улагања. Инвестициони потенцијал у сектору ОИЕ биће утврђен након спровођења детаљних студија изводљивости, на којима се тренутно ради и које ће показати колике инвестиције су потребне за искоришћење постојећег потенцијала ОИЕ у Србији.

РЕСТРУКТУРИСАЊЕ СЕКТОРСКИХ КОМПАНИЈА

У електроенергетском сектору, Влада је основала две потпуно независне компаније: Јавно предузеће за производњу, дистрибуцију и трговину електричном енергијом, ЈП „Електропривреда Србије” (ЈП ЕПС) и предузеће за пренос и управљање преносним системом, ЈП „Електромрежа Србије” (ЈП ЕМС), која су отпочела са радом 01.07.2005. године. Завршене су све активности везане за издвајање предузећа неелектропривредних делатности која су пословала у саставу ЈП ЕПС и ЈП ЕМС - издвојено је укупно око 20 предузећа. Број запослених је са 60.000 у 2001. години сведен на 35.900 међу којима је и више од 5.000 радника са Косова и Метохије. Обе компаније су у 100% државном власништву. Влада је извршила и имовинско раздвајање ЈП ЕМС-а од ЈП ЕПС-а.

ЈП ЕПС је организован као вертикално интегрисано предузеће - холдинг који је у 100% власништву Републике Србије а сам је 100% власник кћерки фирми – зависних компанија. Кћерке фирме су независни правни субјекти са својим посебним менаџментом и засебним рачуном, функционално међусобно раздвојени, у складу са *acquis*-ом.

ЈП ЕПС као матично предузеће купује електричну енергију од производних компанија и фактурише рачун електродистрибутивним компанијама. Уколико из својих извора нема довољно производње за подмирење потреба тарифних купаца, ЕПС је по закону обавезан да недостајуће количине обезбеди на тржишту.

Све зависне компаније имају законску обавезу интерног рачуноводственог раздвајања сваке појединачне делатности, коју надгледа Агенција за енергетику.

Процењује се да су неопходне инвестиције у електроенергетском сектору до 2015. године следеће: хидроелектране – одржавање текуће производње и повећање производње – 277 милиона евра, нови потенцијални пројекти за ХЕ су око 1 милијарду евра, у термоелектране - одржавање текуће производње и повећање производње – око 1,3 милијарду евра, у руднике угља – око 1 милијарду евра, у дистрибутивну мрежу – око 450 милиона евра.

У развој преносног и управљачког система до 2015. године биће уложено око 350 милиона € Јачање енергетских интерконекција је неопходан корак за развој регионалне енергетске сарадње. У том смислу, Електромрежа Србије веома активно учествује у активностима посвећеним унапређењу електроенергетских интерконекција са околним земљама.

Нафтни сектор је такође реорганизован. Од некадашњег ЈП Нафтна индустрија Србије, формирана су три нове компаније – НИС а.д., ЈП Транснафта и ЈП Србијагас. Из некадашњег ЈП НИС издвојене су и две уљне рафинерије – Фабрика мазива (Фам) Крушевац и Рафинерија нафте „Београд“.

У сектору рударства ЈП Подземна експлоатација угља (ПЕУ) је у поступку реструктурирања ради приватизације.

Положај Србије омогућава потенцијалне приходе од транзита енергије. Сем поменутих инвестиција, значајни су пројекти магистралног гасовода Јужни поток, који би снабдевао гасом и Србију и даље запад континента, као и пан-Европског нафтовода, Констанца-Трст, у којима Србија активно учествује.

Телекомуникације

Убрзани и нагли развој информационо-комуникационих технологија, успостављање глобалних мрежа, као и увођење широког асортимана нових телекомуникационих и поштанских услуга допринело је већем значају телекомуникација као неопходног фактора подршке за пружање других привредних услуга као и за изградњу инфраструктуре неопходне за развој информационог друштва. Имајући у виду ове чињенице као и природу самих телекомуникација које не познају границе, развој ових области у Републици Србији представља значајан фактор у процесу придруживања Европској унији.

Влада Републике Србије је донела четири стратешка документа за област, телекомуникација, информатичког друштва и поште: Стратегију развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године, Стратегију развоја радиодифузије у Републици Србији до 2013. године, Стратегију развоја информационог друштва и Стратегију развоја поштанског саобраћаја у Републици Србији. Ове стратегије обухватају правне, институционалне, економске и техничке аспекте развоја у области телекомуникација, информационог друштва и поште, и представљају основу за убрзани развој тржишта телекомуникационих и поштанских услуга и развој телекомуникационе, информационе и поштанске инфраструктуре.

У Стратегији развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године, (Сл. гласник РСрбије,бр.99/2006) предвиђени су стратешки циљеви развоја области телекомуникација и то: -либерализација у области телекомуникација -подстицање развоја и јачања институционалног оквира за либерализацију тржишта

Област телекомуникација уређена је Законом о телекомуникацијама („Службени гласник РС", број 44/03 и 36/06) који је заснован на регулаторном оквиру Европске уније (ЕУ) из 1998. године. Начела на којима се заснива регулисање односа у области телекомуникација су, између осталог, подстицање конкуренције, економичности и ефикасности у обављању делатности у области телекомуникација, заштита интереса корисника, обезбеђивање максималног квалитета телекомуникационих услуга, рационално и економично коришћење радиофреквенцијског спектра, обезбеђивање интерконеције под равноправним условима и поштовање међународних норми и стандарда.

Тржиште информационо-комуникационих технологија (ИКТ) у Републици Србији задржало је путању снажног раста и у 2007. години, чија је укупна вредност достигла скоро 460 милиона евра, чиме је остварен високи раст од 37% у односу на претходну годину. ИКТ опрема још увек доминира са учешћем од скоро 69% укупног тржишта, ИКТ услуге чине нешто више од 20% укупног тржишта, док пакетни софтвер држи преосталих 11%.

У области телекомуникација у погледу физичког капитала садашње стање је да је „Телеком Србија" а.д. једини јавни телекомуникациони оператор јавних фиксних телекомуникационих услуга. „Телеком Србија" а.д. је у власништву два акционара: ЈП ПТТ саобраћаја „Србија" (80%) и ОТЕ Грчка (20%).

Стање у области телекомуникација и информационог друштва у Републици Србији је следеће:

- У јавној фиксној телекомуникационој мрежи постоји само један оператор, "Телеком Србија". Саму мрежу карактерише још увек велики број двојника, недовољна пенетрација и низак проценат дигитализације и мали број прикључака широкопојасног приступа (Интернет-кабловског и АОЗЈ[^]). Са аспекта приступа Интернету од стране корисника у Републици Србији најзаступљенији је сНа1-ир приступ. Овај тип приступа углавном се остварује преко ЗМШ (ЗегМап МиШзепасе ТпЈегпе! Њћуогк) мреже „Телекома Србије“ и користе га сви 18Р-ови у Републици Србији. „Телеком Србија“ је у својој мрежи обезбедио потребне капацитете којима је омогућен и широкопојасни приступ Интернету посредством АОЗ1> модема који се постављају код крајњег корисника.

-Тржиште јавне мобилне телекомуникационе мреже је либерализовано и постоје три јавна телекомуникациона оператора којима су издате лиценце за јавну мобилну телекомуникациону мрежу и услуге јавне мобилне телекомуникационе мреже у складу са О8М/О8М1800 и 1JMT5/1MT-2000 стандардом за територију Републике Србије -Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д., Телепог с!о.о . и VI? тођПе д.о.о.Процењује се да је број корисника у овој области око пет милиона са тенденцијом пораста.

-Тржиште кабловске дистрибутивне мреже је такође либерализовано и постоји више оператора који пружају услуге. Развој кабловске мреже је изузетно динамичан и тренутно је регистровано око пола милиона корисника.

-У области радиодифузије извршена је трансформација ЈП Радио телевизија Србије у Радиодифузну установу Србије и Радиодифузну установу Војводине које обављају делатност јавног радиодифузног сервиса.

- У области информационог друштва развој је усмерен ка циљевима који су зацртани у «Лисабонској стратегији», а то су «припрема за транзицију у привреду и друштво засновано на знању, уз болу политику рада за информационо друштво и истраживања и развој». Највећи подстицај се даје увођењу и развоју е-управе зато што реформа и модернизација државне управе заснована на широкој примени информационо-комуникационих технологија (ИКТ) представља један од кључних елемената свеукупне транзиције Републике Србије у модерно информационо друштво. У току је стварање регулаторног амбијента за увођење и развој е-управе који обухвата законодавни оквир за е-потпис, е-трговину, сајбер криминал, закон о Заштити података о личности и у току су припреме за израду Закона о електронској управи, и др.

У области Информационог друштва учињен је напредак доношењем подзаконских аката за имплементацију Закона о електронском потпису, и то: Правилник о ближим условима за издавање квалификованих електронских сертификата („Службени гласник РС”, бр. 26/2008); Правилник о техничко-технолошким поступцима за формирање квалификованог електронског потписа и критеријумима које треба да испуне средства за формирање квалификованог електронског потписа („Службени гласник РС”, бр. 26/2008); Правилник о Регистру сертификационих тела која издају квалификоване електронске сертификате у Републици Србији („Службени гласник РС”, бр. 26/2008). Ови Правилници су усклађени са најновијим стандардима ЕУ, препорукама и процедурама у овој области.

У поштанском саобраћају ради се на унапређењу регулаторног оквира са циљем пружања ефикасних поштанских услуга. Донети су значајни акти који дефинишу основна опредељења и утврђују правац развоја у области поштанских услуга у Републици Србији, и то, Закон о потврђењу аката Светског поштанског савеза са 23. Конгреса у Букурешту као и Предлог Измена и допуна Закона о поштанским услугама који је усклађен

са Директивама ЕУ усвојен на Влади РС. Републичка Агенција за поштанске услуге основана је чланом 65. Закона о поштанским услугама, као независно регулаторно тело, и поверени су јој послови за доношење подзаконских аката, није отпочела са радом јер није изабран Савст Агенције.

Еколошки аспект инвестиција

У циљу спречавања негативног утицаја инвестиција на животну средину спроводе се поступци процене утицаја на животну средину, стратешке процене утицаја на животну средину и интегрисаног спречавања и контроле загађивања животне средине.

Процена утицаја на животну средину

Закон о процени утицаја на животну средину из 2004. год. је у складу са одговарајућим Директивама ЕУ 97/11/ЕС и 85/337/ЕС. Овим законом се уређује поступак процене утицаја за пројекте који могу да имају значајне утицаје на животну средину, садржај студије о процени утицаја на животну средину, учешће заинтересоване јавности, прекогранично обавештавање за пројекте који могу да имају значајне утицаје на животну средину друге државе, надзор и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину.

Стратешка процена утицаја на животну средину

Стратешка процена утицаја на животну средину (СПУЖС) уведена је у правни систем Републике Србије доношењем Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину (Службени гласник Републике Србије бр. 135/04) у децембру 2004. године. Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину је у сагласности са Директивом 2001/42/ЕС.

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину уређују се услови, начини и поступак вршења процене утицаја одређених планова и програма на животну средину, ради обезбеђивања заштите животне средине и унапређења одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступку припреме и усвајања планова и програма.

Законом је прописано да се стратешка процена утицаја врши за све планове, програме и основе у области просторног и урбанистичког планирања или коришћење земљишта, пољопривреде, шумарства, рибарства, енергетике, индустрије, саобраћаја, управљања отпадиом, управљање водама, телекомуникацијама, туризма, очувања природних станишта дивље флоре и фауне, којима се успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката одређених прописима којима се уређује процена утицаја на животну средину.

Интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине

Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине донет је у децембру 2004.године,а одељење је основано половином 2007.године када је формирано Министарство заштите животне средине.Овим законом је у наше законодавство транспонована

европска директива 2008/1/ЕС (тада 96/61/ЕС). До сада, тачније током 2005. и 2006.године, донето је шест подзаконских аката, неопходних за имплементацију овога закона. Урађен је и предлог Уредбе о програму усклађивања појединих привредних грана са одредбама Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине и очекује се њено доношење до краја 2008.године. Ова уредба односи се на постојећа постројења која су у обавези да прибаве ИРПС дозволу према закону до 2015.године и којих је око 226 према прелиминарном списку. С тим у вези, први захтеви за интегрисане дозволе очекују се већ почетком наредне године. Нова постројења која подлежу одредбама овог закона, према истом, морају имати дозволу пре пуштања у рад. Да би свој рад прилагодила одредбама овог закона постојећа постројења морају претрпети мање или веће реконструкције. Надлежност, према овом закону, је подељена сходно Закону о планирању и изградњи на основу тога ко издаје дозволе или одобрења за изградњу и почетак рада. Тако су за спровођење овог Закона надлежности подељене између Министарста заштите животне средине, Покрајинског секретаријата за заштиту животне средине и органа јединица локалне самоуправе надлежних за послове заштите животне средине.

У наредном периоду неопходно је јачање капацитета запослених у надлежним органима, њихова константна обука, као и обука запослених у постројењима који треба да раде на пословима усклађивања рада својих постројења са условима прописаним овим законом тј. у складу са најбољим доступним техникама описаним у референтним документима европске уније, ткзв. БРЕФ документима.

2.2.3. Степен и темпо трговинске интеграције са ЕУ

Трговина Србија - Свет

У поређењу са претходном годином, у 2007. години извоз роба и услуга је порастао за 34,6% и увоз роба и услуга за 36,9%. Учешће извоза роба и услуга у БДП је повећан са 27,1% у 2006.години на 28,5% у 2007.години, а учешће увоза роба и услуга у БДП са 47% у 2006.г на 49,8% у 2007.

Трговина робама Србија - Свет у периоду 2000 - 2008/3месеца, у милионима ЕУР

Година	Укупна размена	Извоз	Индекс Извоза	Увоз	Индекс Увоза	Салдо	Покривеност увоза извозом %
2000	5,286	1,680	132.2	3,606	133.9	-1,926	46.59
2001	6,654	1,896	112.9	4,758	131.9	-2,862	39.85
2002	8,111	2,192	115.6	5,919	124.4	-3,727	37.04
2003	9,032	2,442	111.4	6,589	111.3	-4,147	37.07
2004	11,455	2,832	115.9	8,623	130.9	-5,792	32.84
2005	12,048	3,608	127.4	8,439	97.9	-4,831	42.76
2006	15,565	5,102	141.4	10,463	124	-5,361	48.76
2007	19,791	6,432	126.1	13,359	127.7	-6,927	48.15
2008/3м	5,305	1,676	120.5	3,629	121.8	-1,953	46.18

Извор: Републички завод за статистику

У 2007. години забележен је растући тренд у трговини робама. У поређењу са 2006.годином увоз је порастао за 28%, а извоз за 26%. Покривеност увоза извозом је износила 48,15%.

Према економским групама земаља, у 2007.години Србија највише тргује са: ЕУ 27 – 55%, затим СЕЕС (Central and Eastern European Countries) - 16% и СИС (Commonwealth of Independent States) - 14%.

Трговина са ЕУ

У оквиру Процеса стабилизације и придруживања (ПСП) Европска унија је новембра 2000. одобрила тадашњој СР Југославији преференцијални третман - аутономне трговинске мере за извоз производа на тржиште земаља ЕУ са роком важности од 5 година. По њиховом истеку 2005, њихово важење је продужено до 2010.

Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) представља дугорочни институционални оквир развоја трговинских и пословних веза привреда Србије и ЕУ. Један од главних циљева ССП је успостављање зоне слободне трговине између Републике Србије и Европске уније, која ће се остварити у периоду од 5 година, од ступања Привременог споразума на снагу (Interim Agreement). Потпуна либерализација биће остварена у области трговине индустријским производима, док ће у области пољопривредних производа Република Србија задржати одређени ниво увозне заштите и након истека прелазног периода.

**Трговина робама између Србије и ЕУ
у периоду 2000 - 2008/3месеца, у милионима ЕУР**

Година	Извоз	Индекс Извоза	Увоз	Индекс Увоза	Салдо	Покривеност увоза извозом%
2000	862	144	1,717	125	-855	50.2
2001	1,037	120	2,385	139	-1,348	43.48
2002	1,214	117	3,274	137	-2,059	37.08
2003	1,204	99	3,611	110	-2,408	33.34
2004	1,457	121	4,677	130	-3,221	31.15
2005	1,939	135	4,233	91	-2,294	46.44
2006	2,681	138	5,078	120	-2,397	52.80
2007	3,603	122.9	7,356	129.1	-3,753	48.98
2008/3м	940	111.6	1,916	122.2	-976	49.06

Извор: Републички завод за статистику

Европска унија је најзначајнији спољнотрговински партнер Републике Србије. Учешће ЕУ у укупној трговинској размени земље, у периоду 2000 – 2007, се кретало од 48,8% до 55,4%.

Робна размена Републике Србије са земљама Европске уније је у 2000. износила 2.579 милиона евра, а у 2007. 10.959 милиона евра. Просечна годишња стопа раста робне размене у поменутом периоду је 19,8%.

У периоду 2000 – 2007, извоз роба у ЕУ је повећан са 862 милиона евра на 3.603 милиона евра (56% укупног извоза Републике Србије у 2007.). Просечна годишња стопа раста извоза у ЕУ у поменутом периоду је 19,6%. Увоз робе из ЕУ, у периоду 2000–2007, је повећан са 1. 717 милиона евра на 7.356 милиона евра (55% укупног увоза Републике Србије у 2007.). Просечна годишња стопа раста извоза у ЕУ у поменутом периоду је 20%.

Дефицит у трговини са ЕУ се повећао са 855 милиона евра у 2000. на 3.753 милиона евра у 2007. Република Србија, у 2007. бележи дефицит робне размене са свим земљама чланицама ЕУ, осим са Кипром, Литванијом, Летонијом и Португалом, са којима је забележен и низак ниво укупне робне размене. У 2007. покривеност увоза извозом у размени са ЕУ је износила 49%.

Посматрајући укупан извоз РС у ЕУ, појединачно по земљама, у 2007. највише се извозило у Италију (22,2%), затим следе Немачка, Словенија и Аустрија, а највише се увозило из Немачке (21,4%), и осталих земаља као што су: Италија, Мађарска и Словенија.

Република Србија је у 2007. највише извозила у ЕУ следеће производе: шећер, гуме, топловаљане траке, делове машина, обућу и делове обуће, катодe, кукуруз, бели лим, малину Rolend, полиетилен, итд. Такође је забележен раст извоза готових текстилних производа као резултат склопљеног Споразума о текстилу. Република Србија је у 2007. највише увозила из ЕУ: нове путничке аутомобиле, дизел горива, лекове, катодe, електричну енергију, препарате за чишћење, итд.

Трговина текстилним производима бележи највећу раст у 2007. години у поређењу са претходним годинама. Укупна трговинска размена је износила 929 милиона УСД, што је за 40% више у односу на 2006. годину. Извоз текстилних производа из Србије у ЕУ је константно растао у периоду 2005 – 2007. године, када је забележен највећи износ од 432 милион УСД, што је веће за 40, 2% у односу на 2006. годину. Увоз текстилних производа из ЕУ је такође растао у датом периоду, и забележен је износ од 497 милиона у 2007. години (раст од 40% у односу на 2006. годину). Покривеност увоза извозом је износила 87% у 2007. години.

Један од највећих изазова са којима се суочава макроекономска политика у Србији, као што је случај са већином земаља у транзицији, је велики спољнотрговински дефицит. Узрок ове неравнотеже је, како структура српске привреде, тако и недостатак јасно дефинисане спољнотрговинске стратегије. Трговинска либерализација која је започела 2001. године је довела јаку конкуренцију на домаће тржиште и може се рећи да је домаћа привреда више усмерена на покушаје да се заштити од ње, него на освајање нових тржишта.

У циљу решавања овог проблема Министарство економије и регионалног развоја, заједно са Агенцијом за страна улагања и промоцију извоза (SIEPA) и кабинетом подпредседника Србије је ирадило „**Стратегију повећања извоза**“ коју је Влада усвојила у мају 2008. године. Циљ ове стратегије је повећање обима, квалитета и разноврсности извозних производа, као и институционална подршка српским извозницима у пласману производа, идентификацији одговарајућих тржишта и опстанку на њима. Стратегија предвиђа да се освоје нова тржишта и да се број предузећа која годишње извозе у вредности већој од десет милиона ЕУР повећа са 66 на 120 до 2011. године. Кључна тржишта за извоз су, поред Европске уније, земље са којима је потписан ЦЕФТА споразум, затим Русија, Украјина, Белорусија и Казахстан, као и земље Блиског истока и Северне Африке. Планирано је да се у циљу финансијске подршке извозницима са 50 милиона УСД буџетских средстава докапитализују агенције за финансирање извоза и њихови кредити ослободе од обавезне резерве. У Стратегији подстицања извоза неке од мера су и јачање економске дипломатије, побољшање царинске и пореске политике, смањење административних препрека и унапредђење стандардизације производа. Извоз српских предузећа по становнику у 2007. години је 11 пута мањи него словеначких, а 2,3 пута него хрватских фирми.

2.2.4. Реструктурирање предузећа и значај малих и средњих предузећа

Реструктурирање предузећа

План је да се у склопу приватизације целокупног друштвеног капитала, заврши реструктурирање великих предузећа у друштвеној својини са циљем да се приватизују кроз реорганизацију и статусне промене (декомпоновање великих и нефункционалних система, раздвајање основне и споредне делатности) и кроз решавање вишка запослених и обавеза ових предузећа које превазилазе вредност њихове имовине. Припрема за приватизацију ових предузећа праћена је свеобухватним социјалним програмима за раднике који остану без радног места. Програме реструктурирања великих предузећа пратиће и програми развоја малих и средњих предузећа, уз очекивање да ће запослити вишкове радника из великих предузећа.

Убрзаће се поступак реструктурирања и приватизације великих предузећа у друштвеној својини као предуслов за стварање конкурентног предузетничког сектора. Закон о изменама и допунама Закона о приватизацији («Службени гласник РС» бр. 123/07) и Закон о стечајном поступку («Службени гласник РС» бр. 84/04 и 85/05) омогућили су брже и ефикасније одвијање процеса реструктурирања великих друштвених предузећа са списка предузећа у поступку реструктурирања која имају негативан капитал. Томе је посебно допринела законска могућност да државни повериоци условно отпусте своја потраживања према субјектима приватизације усаглашена на дан 31. децембра 2004. године и да се наплате из прихода од приватизације. На тај начин до сада је реструктурирано и продато 35 предузећа, са листе од 70 великих друштвених предузећа предвиђених за реструктурирање. Очекује се успешно реструктурирање и приватизација одређеног броја преосталих великих друштвених предузећа. Припрема за приватизацију ових предузећа биће праћена спровођењем социјалних програма за запослене који буду проглашени технолошким вишком.

Када је реч о утицају стечајног поступка на поспешење и ефикасније одвијање реструктурирања предузећа, можемо констатовати да стриктно спровођење Закон о стечајном поступку („Службени гласник РС”, бр. 84/04 и 85/05) од стране свих учесника (поверилаца, Суда и стечајних управника) омогућује да се процес продаје стечајног дужника (приватизација) заврши у за то предвиђеном року.

Везано за унапређење стечајног поступка може се констатовати да правни оквир, чију окосницу чини нови Закон о стечајном поступку , даје солидну подлогу за унапређење и развој професије стечајног управника, али поред свакодневних проблема са којима се управници у пракси сусрећу, треба истаћи да, након три године примене новог закона, још увек постоје проблеми „системске природе”, који су идентификовани и предочени од стране Агенције за приватизацију, а чије би превазилажење омогућило квалитетније спровођење овог сложеног судског поступка.

Уопштено гледано, ови проблеми свODE се на:

1. непостојање јединствене судске праксе код судова који спроводе овај поступак;
2. недостатак адекватне сарадње са органима МУП - а на територији Србије;
3. неажурност у поступању трговинских судова, као и судова опште надлежности;
4. недовољна информисаност шире јавности са разлозима, сврхом и циљем стечајног поступка;
5. недостатак квалитетних кадрова на територији Републике Србије који имају лиценцу, њихов статус у смислу саме професије и професионалне одговорности и спремност да у складу са Законом и прописаним нормама одговоре на професионалне обавезе и сл;
6. степен ангажовања и учешће поверилаца (у великом броју државних) у процесу спровођења стечајних поступака;
7. неусаглашеност појединих правних аката са Законом о стечајном поступку.

Влада ће наставити активности на реструктурирању предузећа наменске (војне) индустрије и војнодоходовних установа, како би се делови индустрије са цивилном производњом приватизовали, завршило дефинисање имовинско власничких односа, реализовао социјални програм тамо где је то потребно, убрзала продаја имовине која не служи основној делатности и обезбедила потребна средства за развој одбрамбене индустрије.

Надаље, приоритет Владе у наредном средњорочном периоду биће реструктурирање и приватизација државних предузећа, као и либерализација инфраструктурних делатности. Ово је један од највећих реформских изазова у наредном периоду, што између осталог произилази из чињенице да ова предузећа располажу са 30% ангажованих средстава и запошљавају 16% укупно запослених у привреди Србије.

Будући да постоје различити предлози у погледу динамике и обухвата приватизације јавних предузећа на нивоу Републике, Влада ће за већину њих утврдити стратегију реструктурирања и приватизације, с циљем да се постепено продаје капитал тих предузећа, унапређује корпоративно управљање и да се на тим основама повећава њихова тржишна вредност и њихово инвестирање изван граница Србије, како би се обезбедило и позиционирање неких од њих као регионалних лидера.

Напредак у реструктурирању јавних предузећа у протеклом периоду огледа се у побољшању њихових финансијских перформанси, издвајању споредних делатности и смањењу вишкова запослених, усклађивању цена услуга са економским принципима, формирању посебних предузећа у области електропривреде и нафтне индустрије, регулисању старих дугова, модернизацији производног процеса и др.

Реструктурирање и приватизација (делимична или потпуна) републичких и локалних јавних предузећа подразумева отклањање системских препрека за њихову приватизацију. Имајући у виду значај, капитал, број запослених и екстерне ефекте јавних предузећа, неопходно је дефинисати модел њихове приватизације који не може бити истоветан за сва јавна предузећа. Приватизација јавних предузећа на републичком и локалним нивоима захтева одговарајуће измене Закона о средствима у својини Републике Србије, Закона о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса, Закона о комуналним делатностима и Закона о приватизацији. Приватизација јавних предузећа олакшаће се укидањем законске одредбе према којој је Република Србија власник не само капитала него и имовине јавних предузећа.

У случају предузећа у реструктурирању која имају регионални значај, циљ је да се што пре установи колико људских ресурса ће бити упослено у конкретном предузећу након његовог реструктурирања и приватизације, како би се сагледале потребе за мерама развојне политике које би биле примењене на конкретном подручју ради креирања нових запослења.

Неопходно је надаље, да се у приватизованим предузећима постигну циљеви у домену унапређења корпоративног управљања, који су вишеструки; од циљева као претпоставки за добро корпоративно управљање, преко „оперативних” циљева, који треба да омогуће остваривање финалног циља доброг корпоративног управљања у приватизованим предузећима.

Циљ/претпоставка за добро корпоративно управљање је довршетак приватизације по важећем закону, која резултује већинским власништвом у предузећима, и укрупњавање власништва у предузећима приватизованим по ранијим законима о приватизацији.

„Оперативни циљ”, чије остварење је индикатор доброг корпоративног управљања и генератор ефикасности, јесте остваривање такве констелације у самим приватизованим предузећима и у њиховом окружењу да власници и менаџери стреме максимизирању вредности капитала предузећа, уз поштовање уговорних и других обавеза према трећим лицима. Максимизирање вредности предузећа захтева његово свеобухватно постприватизовано реструктурирање – ресурсно, програмско-производно и финансијско - ради омогућавања ефикасног пословања и остваривања максималне добити.

Кад се оствари циљ/индикатор доброг корпоративног управљања - да се максимизира вредност капитала (акција или удела) предузећа - у свим или највећем броју предузећа, национална привреда ће продуковати већи друштвени производ, примерен анагажованим ресурсима, односно оствариваће се веће благостање грађана, што је и финални циљ доброг корпоративног управљања.

Повећање конкурентности корпоративног сектора, у смислу поједностављивања процедура везаних за регистрацију предузећа, олакшавања свакодневног пословања и инвестирања, тражи:

-даље унапређење и скраћивање административних процедура за регистрацију предузећа у правцу формирања „one stop shop”;

-поједностављење процедура и уклањање административних препрека за прибављање свих потребних дозвола, лиценци, сертификата и сл;

- унапређење политике запошљавања;
- решавање питања законске регулативе која се односи на власништво над земљиштем;
- повраћај одузете имовине, након Другог светског рата;
- поједностављење процедуре и скраћење времена за добијање грађевинских дозвола;
- комплетирање катастарске евиденције некретнина у Републици Србији.

Мала и средња предузећа

Са процесом приватизације интензивније се одвијао и процес формирања и нарастања МСП сектора. Такав процес изискивао је доношење стратешких докумената од стране Владе, како би овај сектор било могуће пратити, решавати настале проблеме и подржавати кроз одређену институционалну инфраструктуру. Влада је, на основу Стратегије развоја малих и средњих предузећа у Републици Србији од 2003 - 2007, крајем септембра 2005. донела План за подстицање развоја малих и средњих предузећа и предузетништва у периоду од 2005. - 2007.

Србија је у јуну 2003. приступила процесу примене Европске повеље о малим предузећима. Према Извештају о спровођењу ЕУ повеље о малим предузећима за Западни Балкан у 2006, оцењено је да је Република Србија остварила напредак и да је достигла укупан просечан ниво између 2 и 3.

Посебно је истакнут напредак у оквиру креирања политике за подршку развоја МСП. Међутим, спровођење политике је још увек релативно ограничено. Такође значајно унапређење је постигнуто у следећим областима: регистрације пословних субјеката кроз брз и јефтин поступак, опорезивање и финансирање и боља законска регулатива.

Слаби резултати остварени су у спровођењу следећих принципа: образовање за предузетништво, осигурање квалитета и представљање интереса МСП.

У циљу успешнијег спровођења принципа Европске повеље (ПЕП), конституисан је Савет за мала и средња предузећа и предузетништво, који чине представници релевантних ресорних министарстава, Републичке агенције за развој МСПП и представника МСП сектора. Као основни инструмент спровођења политике МСП, формирана је Републичка агенција за развој МСПП, а потом је конституисана и мрежа 14 регионалних агенција/центара.

Агенција за привредне регистре (АПР) основана је са циљем да смањи административне препреке за почетак пословања, при чему је од половине маја ове године успостављен електронски начин подношења пријава за регистровање предузетника. Циљ је ефикасно остварен кроз једноставну и брзу процедуру регистрације, смањене трошкове и скраћене рокове приликом оснивања привредног субјекта. Поред тога, вођењем привредних регистара, као јавних база података, стварају се услови за већа улагања у привреду - кроз моделе кредитирања, као што су финансијски лизинг и залог на покретним стварима и правима. Уз то се и банкама обезбеђује много већа правна сигурност.

Истовремено, са јачањем МСП сектора, јавила се потреба институционализовања пружања финансијске подршке МСПП сектору. Влада је основала је Агенцију за страна улагања и промоцију извоза (SIEPA), Агенцију за осигурање и финансирање извоза (AOFI), Гаранцијски фонд Републике Србије и Фонд за осигурање и финансирање спољнотрговинских послова (SMECA). Поред тога, и друге институције пружају финансијску подршку развоју МСПП сектора, као што су Фонд за развој Републике Србије, Фонд за развој АП Војводине, Гаранцијски фонд АП Војводине и Фонд за микро развој, који се бави микрокредитирањем кроз гаранцијске шеме.

Током 2007. интензивније се кренуло у оснивање пословних инкубатора и кластера, а учињени су и почетни кораци у оснивању "Еуро-инфо-иновационог релеј центра Србије" и пословно технолошког инкубатора.

2.2.5. Утицај владине политике и законодавства на конкуренцију***Трговинска политика***

Закон о спољнотрговинском пословању донет је 2005. године, заједно са тринаест подзаконских аката који омогућују његову примену, у оквиру низа законодавних активности које је Република Србија предузела како би оформила правни и институционални оквир за усаглашавање спољнотрговинске регулативе са правилима Светске трговинске организације и Европске Уније. Овај Закон омогућава доследну примену правила и принципа СТО, као и свих мултилатералних споразума.

Дотадашња спољнотрговинска регулатива била је рестриктивна са таксативно набројаним облицима извоза и увоза, крутим и административно оптерећеним и дуготрајним поступком који се морао стриктно поштовати, што је у савременим условима онемогућавало развој економских односа са иностранством и ометало приступ СТО и ЕУ.

Закон о спољнотрговинском пословању («Службени гласник РС» 101/05) је коренито изменио тадашње законодавно стање и установио режим спољне трговине у складу са захтевима савремене привреде и потреба Србије.

Правни и институционални оквир спољне трговине је битно поједностављен и далеко је свеобухватнији и ефикаснији са савременим одредбама чији језик одговара језику споразума СТО и савремене трговинске праксе, док су уједно сачувани дух и традиција српског правног система и језика.

Кроз примену основних принципа мултилатералног трговинског система СТО (олакшање трговине, недискриминација и транспарентност), успостављени су услови за несметан ток роба и услуга, раст трговине и неометано обављање спољнотрговинских послова, као и за примену мера заштите платног биланса и заштите у случају прекомерног увоза и нелојалне конкуренције (антидампинг и компензаторне мере). На овај начин обезбеђена је равнотежа између потребе да се спроведе принцип слободне трговине и да се осигура највиши могући степен заштите домаће привреде и њених најосетљивијих сектора.

У изради Закона коришћени су основни споразуми из система СТО (ГАТТ, ГАТС, Споразум о процедурама за издавање увозних дозвола, Споразум о субвенцијама и компензаторним мерама, Споразум о примени члана 6 ГАТТ-а), као и правила ЕУ и искуства из упоредног права.

Закон је омогућио:

1. слободу спољне трговине,
2. равноправност свих учесника у спољној трговини на домаћем тржишту и равноправан положај домаћих привредника на светском тржишту гарантовањем слободе и једнакости;
3. заштита домаћег тржишта помоћу мера заштите какве до тада нису постојале или нису биле разрађене. Закон је укинуо све мере које се тичу заштите домаће привреде путем ограничења увоза и извоза кроз дозволе и контингенте, изузев оних прописаних Законом. Предвиђене мере заштите, које су у складу са правилима и принципима СТО, јасно утврђују услове када оне могу бити уведене, као и поступак за њихову примену.
4. да се стимулише појава нових субјеката на спољнотрговинском тржишту, чиме се унапређује здрава конкуренција на тржишту;
5. да ограничења у спољној трговини буду сведена само на она која су прописана, у складу са правилима и принципима СТО;
6. поједностављење услова и поступака у пословања са иностранством, чиме се битно унапређује спољна трговина и равноправан наступ домаћих субјеката на светском тржишту;

7. унапређење рада страних лица заинтересованих за рад са домаћом привредом у складу са савременом праксом и гарантовање равноправности свих учесника;
8. олакшање рада органа надлежних за спољну трговину, с обзиром да је дерегулисано издавање бројних појединачних аката;
9. смањење административних трошкова које лица имају у спољној трговини. Наведеним поједностављањем поступака и смањењем административних трошкова унапређен је и положај малих и средњих предузећа, која су тако у равноправнијем положају у односу на велике учеснике на тржишту;
10. убрзано приступање СТО усвајањем принципа те организације, чиме се домаћој привреди омогућава да под третманом најповлашћеније нације послују са око 150 земаља, укључујући и ЕУ;
11. убрзано приступање ЕУ;
12. побољшање унутрашњег и међународног кредибилитета државе у целини и приступање међународним организацијама.

Током примене Закона показало се да су неки аспекти овог закона, у смислу правила и принципа СТО и регулативе ЕУ, али и домаћег законодавства, остали недоречени. Наиме, током примене овог закона, али и процеса преговора за приступање СТО, показало се да је овај Закон потребно допунити и изменити. Како би се уклониле препреке брзом приступу СТО, Влада Републике Србије је донела два плана:

1. План законодавних активности у циљу отклањања препрека у процесу приступања Републике Србије Светској трговинској организацији и
2. Акциони план измене регулативе у области система издавања увозних и извозних дозвола и свих других административних процедура које претходе извозу, увозу, односно транзиту робе у циљу усаглашавања са правилима и принципима СТО.

Овим плановима, који обухватају неопходне измене регулативе ради усаглашавања са правилима и принципима СТО, али и прилагођавања прописима Европске Уније из перспективе намераваног чланства Републике Србије, је предвиђена и измена Закона о спољнотрговинском пословању.

Количинска ограничења

Законом о спољнотрговинском пословању је предвиђено да ограничења морају бити у складу са правилима и принципима СТО и регулативом ЕУ.

Закон предвиђа да се количинско ограничење увоза може увести само као мера заштите од прекомерног увоза или равнотеже платног биланса, док се количинско ограничење извоза може увести у случају критичне несташице битне робе или потребе за отклањањем последица такве несташице или ради заштите необновљивих природних богатстава. Законом је такође прописан и поступак расподеле квота.

Дозволе

Законом о спољнотрговинском пословању дозвола је дефинисана као услов за увоз, извоз или транзит поједине робе. Услови за увођење дозволе су усклађени са правилима и принципима СТО (чланови XX и XXI GATT1994). Дозволе се могу увести и у складу са прихваћеним међународним споразумом.

У протеклом периоду, број роба за које је потребно прибавити увозну дозволу је смањен са 604 (2004. година) на 193 (2007. година). Листе роба за које је потребно прибавити увозну, извозну, односно транзитну дозволу су обухваћене Одлуком о одређивању робе за чији, су извоз увоз и транзит прописани услови („Службени гласник РС“ бр. 126/07).

Одлука о одређивању робе за чији су извоз увоз и транзит прописани услови

Одлука о одређивању робе за чији су извоз увоз и транзит прописани услови («Службени гласник РС» 126/07) је усвојена у децембру 2007. године у циљу усклађивања номенклатуре важеће Одлуке са новом номенклатуром која је усаглашена са Хармонизованим системом назива и шифарских ознака роба 2007 (HS 2007) и Комбинованом номенклатуром Европске уније за 2008. годину (CN 2008). Осим тога, нова Одлука је измењена како би се постигла усаглашеност са СТО принципима.

Акциони план измене регулативе у области система издавања увозних и извозних дозвола и свих других административних процедура које претходе извозу, увозу, односно транзиту робе у циљу усаглашавања са правилима и принципима СТО, који је Влада Републике Србије усвојила у октобру 2007. године предвиђа временски распоред измене постојеће регулативе, односно усвајања нових прописа како би се постигла потпуна усклађеност са принципима СТО у области издавања дозвола. Овим планом се предвиђа усвајање преко педесет различитих аката, укључујући и измене Закона о спољнотрговинском пословању и усвајање Уредбе о процедурама издавања дозвола.

Политика подстицања конкурентности

Повећање продуктивности и конкурентности привреде Србије суштински представља политику државних органа усмерену на стварање повољне и стабилне пословне климе која је усмерена на: повећање конкурентности на нивоу предузећа, унапређење извоза и трговинске политике, успостављање чврстих веза са међународном пословном заједницом, подстицање кластера, кредитирање предузећа, привлачење страних инвестиција, увођење иновација, инвестирање у развој људских ресурса, образовање јавности о значају конкурентности. Влада је 2008. основала Национални савет за конкурентност са циљем повећања конкурентности Србије на међународном тржишту, како би Србија постала економски центар југоисточне Европе. Савет ће предлагати мере, утврђивати приоритете и кординисати активности државних органа у том циљу. Ово тело има задатак да на јединствен и систематичан начин води рачуна о конкурентности, обједињујући и координишући активности других органа.

Партиципација Србије у различитим међународним програмима за подизање конкурентности

Министарство економије и регионалног развоја у циљу унапређења конкурентности привреде учествује у преговорима везаним за чланство Србије у оквирном програму за конкурентност и иновативност (CIP), који има за циљ да подстакне конкурентност европских предузећа, пре свега МСП. Програм подржава иновативне активности, укључујући еко-иновације, бољи приступ капиталу и услугама за подршку бизнису, широко коришћење информационо-комуникационих технологија и помоћ у развоју информационог друштва. CIP има три стуба - три оперативна програма: Програм за предузетништво и иновације (EIP), Програм за подршку политике информационо комуникационих технологија (ICT PSP) и Интелигентна енергија Европе (IEE). Учешће у овом Програму омогућиће приступ фонду у износу од 3,6 милијарди евра до 2013, од чега је највећи део средстава (60%) намењен компоненти која се односи на предузетништво и иновативност. По закључивању меморандума о чланству Србије у програму CIP у плану је реализација следећих активности: промоција могућности програма CIP, успостављање базе података и информисање циљних група о могућностима учешћа и учешће предузећа и институција из Републике Србије у Програму CIP. Такође, Министарство економије и регионалног развоја подстиче повезивање предузећа, носилаца знања и других институција и

организација по концепту кластера кроз реализацију Програма за подстицај развоја кластера, којим се подржава 16 кластера.

Последње деценије концепт кластера је прихваћен као један од основних инструмената индустријске политике и нарочито, иновационе политике. Учешћем у реализацији Пројекта „Олакшавање приступа међународном тржишту добављачима аутомобилских компоненти у Србији“, који се спроводи од 2005. у сарадњи са Министарством привреде Републике Словеније, Организацијом за индустријски развој Уједињених нација (UNIDO), словеначким и српским аутомобилским кластерима, унапредиће се институционални капацитети и развој регионалне мреже ауто кластера, што ће омогућити лакши и бржи приступ српских произвођача међународном тржишту аутомобилске индустрије. У циљу поспешивања равномерног регионалног развоја који би имао за циљ даљу подршку развоја кластера, пословних инкубатора, индустријских зона, технолошких паркова као и инвестирање у предузећа за јачање иновативности потребно је предузети следеће мере: идентификовање потенцијала за развој кластера у регионима (анализа грана, израда мапа/шематски приказ међусобних веза потенцијалних чланица кластера, итд.), успостављање инфраструктуре за подршку развоја кластера кроз: развој стратегије кластера, организовање едукативних центара на нивоу региона за шта могу послужити Коморе и Агенције, промовисање концепта кластера, решавање правног проблема регистрације кластера, успостављање међународних контаката ради размене искуства; национална/регионална подршка финансирања рада кластера кроз развој одговарајуће кредитне политике у функцији развоја кластера, политика развоја кластера у деловима који се односе на образовање кроз прилагођавање програма обуке и образовних програма потребама развоја кластера, промовисати саме кластере ради привлачења инвестиција кроз брендирање кластера, њихових производа, услуга, изградњу имиџа, комерцијализација резултата кроз јачање везе између предузећа и истраживачко развојних институција ради примене научно истраживачких резултата у комерцијалне сврхе, идентификација и решавање проблема који настају у раду кластера кроз израду анализе стања по секторима и на основу добијених резултата припреме програма развоја по секторима, образовање и стално стручно усавршавање радне снаге, улагање у основна и примењена истраживања и развој, промоција кооперације између иновативних предузећа и истраживачких институција, пораст know - how и патената кроз јасну примену закона и прописа у области иновативне делатности, повећано учешће у интернационализацији информационе технологије кроз сарадњу са земљама чланицама Европске уније, подршка креирању и развоју стартап-у кроз иновативне пројекте, подршка креирању спин - офф кроз едукативне секторе и истраживања, подстицај развоја инкубатора за стартап-у предузећа кроз формулисање закона у тој области.

Припремљен је предлог Пројекта подстицаја предузећа за инвестирање у јачање иновативности и планира се израда Пројекта „Подршка јачању конкурентности предузећа и промоцији извоза“ (Support to Enterprise Competitiveness and Export Promotion), чиме ће се подстицати конкурентност српских МСП кроз њихову интеграцију у ланац светских добављача и промоцију извоза.

Усаглашавање постојећих стратешких докумената у »стратегију за унапређење конкурентности Србије«

Централно питање развоја сваке националне привреде постаје стварање услова за брз и одржив раст продуктивности коришћењем нових извора конкурентске предности, као што су знање и информације. Технолошки прогрес и иновације су неопходни да би се одржао дугорочни раст српске привреде. Тренутно, продуктивност српске привреде је 10 пута нижа од просека ЕУ, а инвестирање предузећа у истраживање и развој је на јако ниском нивоу. У садашњем тренутку усаглашавање концепата које предвиђају различите већ усвојене секторске стратегије прихваћене од стране Владе, могле би се остварити израдом „сумарне“ Стратегије за унапређење

конкурентности Србије, којом би се усагласила постојећа стратешка документа и утврдио програм мера за подстицање конкурентности са усклађеном динамиком и контролом имплементације (праћењем одабраних квантитивних показатеља). Постојећа стратешка документа на том подручју су следећа:

- а/ Повећање продуктивности и конкурентности привреде Србије је основни циљ индустријске политике Републике Србије, која је укључена у Националну Стратегију Србије за приступање СЦГ Европској унији.
- б/ Влада Републике Србије је 2006. донела Националну стратегију привредног развоја Србије за период од 2006. до 2012, која представља први развојни документ који на конзистентан и целовит начин дефинише основне развојне приоритете земље и начине њиховог остваривања у наредним годинама. Национална стратегија своје упориште налази у поштовању кључних економских и европских искустава на којима се данас заснива успешан привредни и друштвени развој. Национална стратегија привредног се спроводи кроз Акциони план који је Влада усвојила 2006. Основни постулати Акционог плана, кроз које су прожете вертикална и хоризонтална димензија српске индустријске политике, су: хармонизација стандарда и техничких прописа са стандардима и техничким прописима Европске уније, подршка развоју кластера, индустријских и технолошких паркова кроз: дефинисање програма подршке кластерима, мапирање кластера и имплементацију програма кластера, доношење Закона о индустријским парковима, одређивање локација за индустријске и технолошке паркове, обезбеђивање средстава за уређење инфраструктуре индустријских и технолошких паркова.
- ц/ Програм за развој пословних инкубатора и кластера у Републици Србији 2007-2010. усвојен је од стране Савета за мала и средња предузећа и предузетништво у децембру 2006. Циљ Програма је: стварање нових радних места, оснивање пословних инкубатора и паркова, промоција пословног повезивања кластера и иновационих активности, отварање нових предузећа и повећање конкурентности кроз развој предузетника, предузећа и институција за подршку сектору МСП у Републици Србији. Програм даје оквир и заједничку платформу пројектима и иницијативама које се већ реализују, као и онима које су у плану. Програм о распореду и коришћењу средстава за реализацију Програма за развој кластера у 2008. је усвојен од стране Министарства економије и регионалног развоја. Циљ Програма је: успостављање стратешког партнерства и повезивање предузећа у циљу повећања специјализације, унапређења радне снаге и осталих фактора, унапређење капацитета за технолошки развој и иновације кроз активан партнерски однос између предузећа и истраживачко-развојних институција. Укључивањем истраживачко-развојних институција у пројекте са комерцијалним циљевима повећала би се способност предузећа за пословање на међународном тржишту, као и вредност и обим њиховог извоза, успоставиле би се чвршће везе између представника кластера, носилаца националне политике, образовних и научно истраживачких институција.
- д/ Такође, потребно је напоменути и незваничне нацрте стратегије за пораст конкурентности, попут Стратегије конкурентности Србије 2005-2010. аутора професора др Драгана Ђуричина (Економски факултет Универзитета у Београду). Ова стратегија је обухватила четири стуба конкурентности: први се односи на макроекономско управљање које подразумева стратегију курса, стратегију цена, трговинску стратегију и развојну стратегију; други стуб се односи на макроекономски менаџмент и обухвата пословну стратегију, корпоративно управљање, софистикацију у вођењу пословања применом метода модерног менаџмента, едукацију менаџера и сл; трећи стуб чине регулатива и институције система; четврти стуб се односи на пословну етику и систем вредности (предвиђено је да окосницу овог дела чине Стратегија европске оријентације Србије и Стратегија борбе против корупције).

Министарство економије и регионалног развоја у циљу унапређења конкурентности привреде предузима мере на стварању нормативне и институционалне основе за усаглашавање српске техничке регулативе са европским законодавством и праксом, као и активности усмерене на унапређење рада националних тела за стандардизацију, акредитацију и метрологију. Такође, кроз различите пројекте Министарство економије и регионалног развоја подстиче: развој српских предузећа у области кластера, повећања извоза, интеграцију у ланац светских добављача (UNIDO пројекат) и јачање продуктивности.

Напори Сектора за унапређење конкурентности и инфраструктуру квалитета на стварању привредног амбијента погодног за интеграцију у европску и светску привреду и даље ће бити усмерени на усаглашавање националног законодавства са европском техничком регулативом, систематичан приступ унапређењу одговарајуће инфраструктуре квалитета и оспособљавању привреде за конкуренцију на тржишту ЕУ. Такође ће напори бити усмерени на повећање конкурентности и продуктивности кроз јачање привредног развоја, запошљавања и извоза повезивањем предузећа у кластере као и кроз подстицање иновативне активности српских предузећа. Ово је један од начина за подршку равномерном регионалном развоју Србије.

Изградња институција инфраструктуре квалитета и усаглашавање производа српске привреде са захтевима европских техничких прописа, који важе за све учеснике на уређеном „унутрашњем тржишту ЕУ“ са веома јаком конкуренцијом, представљаће највећу друштвену и привредну реформу. Чланство националних институција инфраструктуре квалитета у одговарајућим европским институцијама омогућује узајамно препознавање и признавање резултата испитивања производа и сертификата, које привредним субјектима Републике Србије олакшава пласман производа и услуга на тржиште Европске уније, као и равноправан положај на том тржишту.

Усклађивањем са техничким законодавством ЕУ и унапређењем рада институција инфраструктуре квалитета обезбедиће се предуслови за пласман српских производа на јединствено тржиште ЕУ, уз признавање исправа о усаглашености, издатих у складу са усаглашеним законодавством. Мере које се предузимају имају за циљ јачање институција инфраструктуре квалитета у Србији кроз поређење са институцијама и телима у оквиру Европске уније.

Као први корак у извршењу ових сложених задатака, припремљена је Информација о потреби доношења Акционог плана којим би се системски уредило доношење и примена техничких прописа, коју је Влада усвојила 4. октобра 2007. Акциони план ће садржати програм усклађивања постојећих техничких прописа, задужења и рокове за израду прописа, којима ће се транспоновати европске директиве новог приступа, као и план за решавање проблема стандарда са обавезном применом. За развој инфраструктуре квалитета неопходно је да се реализују конкретне мере за унапређење рада надлежних институција.

Институт за стандардизацију Србије представља Републику Србију и заступа њене интересе у међународним и европским организацијама за стандардизацију, кроз учешће у раду њихових управних и извршних органа, техничких комитета, поткомитета и осталих радних тела. Овим се омогућава, пре свега, преузимање међународних и европских стандарда и сродних докумената у националну стандардизацију, као српских стандарда и сродних докумената, поседовање збирки међународних ISO и IEC стандарда и европских стандарда које објављују CEN и CENELEC, учешће у изради наведених стандарда, као и разни облици стручне сарадње. Тиме се стварају услови да европски и међународни стандарди буду доступни привредним субјектима и у Републици Србији.

Институт треба да постане пуноправни члан европских организација за стандардизацију пре приступања Републике Србије ЕУ. У оквиру испуњавања услова за пуноправно чланство Институт је:

- започео трансформацију из државног органа у самосталну непрофитну организацију, ради испуњавања услова у погледу организације;
- започео обиман посао усвајања европских стандарда, ради испуњавања услова да најмање 80% од укупно око 23.000 европских EN - стандарда које су издале европске организације за стандардизацију (CEN – 13.087, CENELEC – 5452 и ETSI 4235), треба да буде преузето у националну стандардизацију, а сви опречни стандарди повучени.

Национално тело за акредитацију треба да постане међународно признато и да буде пуноправни члан ЕЦА (European Cooperation for Accreditation – Европска кооперација за акредитацију) као и потписник MLA (Multilateral Agreement – Мултилатерални споразум о акредитацији). Овим ће се омогућити узајамно препознавање акредитације (потврђивање компетентности) тела за оцењивања усаглашености, односно њихових резултата.

Национални институт за метрологију треба да постане међународно признат тако да се обезбеђује следивост у међународном систему јединица IS (IS units). Законска и научна метрологија су важне за националну привреду како би њени производи били прихватљиви за европско тржиште.

Тела за оцењивање усаглашености (Conformity Assessment Bodies – CABs) су сервис привреде. Већина земаља чланица ЕУ уважава препоруку Европске комисије да је акредитација у складу са стандардима серије EN 45000 и EN ISO/IEC 17000 битна и да представља важан инструмент за оцену компетентности и непристрасности тела за оцењивање усаглашености. У Европској унији земље чланице су одговорне за тела која овлашћују (пријављују – нотификују), а њихови сертификати се прихватају свуда на унутрашњем тржишту ЕУ. Није дозвољено да се тела за оцену усаглашености финансирају из националног буџета. Она морају стицати свој приход на тржишту, у конкуренцији са осталим сличним институцијама.

Ради унапређења конкурентности српске привреде потребно је да се ради на афирмацији свих механизма узајамног препознавања и признавања резултата испитивања производа и сертификата, као што су склапање уговора о узајамном признавању (билатералних и мултилатералних), чланство у међународним системима тела за оцењивања усаглашености и сл.

Политика страних директних инвестиција

Иако је Република Србија до сада донела низ закона и других прописа у циљу стварања што повољнијег пословног окружења (ПЕП), као што су прописи у области деловања привредних друштава, хартија од вредности, финансијског тржишта, трансфера капитала, посебних пореских стимулација за стране улагаче, ипак још доста тога треба да буде урађено. Неки важни закони још увек нису донети, као нпр. закон о реституцији, нови закон о концесијама и другим облицима јавно-приватног партнерства, закон о адвокатури и др. У настојању да привуче нова улагања, пре свега у производни сектор, као и да укаже на неопходност повећања извоза производа са додатом вредношћу и обезбеђење већих могућности за отварање нових радних места, Република Србија се сусреће са бројним изазовима. Бројне активности Владе усмерене су, пре свега, у правцу предлагања већег броја нових закона и доношења подзаконских аката, ради остварења приоритетног циља стварања повољних услова, окружења и оквира за привлачење, задржавање и ширење међународно конкурентних и извозно усмерених улагања, са циљем подизања општег нивоа привредног раста и развоја. Предложене и примењене мере представљају поправљање услова инвестирања убрзањем реформских програма и јачањем институција на националном, општинском (локалном), као и на нивоу агенција.

У односу на земље у региону, Република Србија, на плану изградње повољног пословног окружења, има низ предности, као што су: најнижа пореска стопа на добит предузећа у Европи (10%), најнижа стандардна ПДВ стопа (18%), посебне пореске олакшице и кредити за стране улагаче који отварају нова радна места, као и царинске олакшице за тзв. улагање у стварима (увоз опреме). Реформе опорезивања и модернизација су кључни елемент целокупног пакета

подстицаја који се нуди новим улагањима. Зато пореска политика Србије треба да остане конкурентна пореским политикама суседних земаља по ниским стопама корпоративног опорезивања и ограниченим прописима који се тичу изузећа од плаћања пореза. Поред тога, процес реформе образовног система треба додатно охрабрити и убрзати, а све у циљу стварања повољне климе и атрактивног тржишта за стране улагаче.

С друге стране, инвеститори који намеравају да улажу у Србију сусрећу се са бројним тешкоћама, од оних институционалног типа, услед недостатка адекватне законске регулативе, до крајње техничких, као што је непотребно администрирање и спора и дуготрајна процедура прикупљања дозвола за регистрацију страног улагања. Србија још увек није донела неопходне законе у многим областима. Нова улагања у индустријске паркове и развој других имовинских односа у Србији прилично заостају у односу на друге земље региона. Градско и индустријско планирање је у Србији веома неразвијено, а и проблем грађевинских дозвола је стални извор несигурности страних инвеститора.

За техничку помоћ страним улагачима, преглед могућности за страна улагања, практична питања у вези страних улагања, као и за израду промотивних материјала је у Влади Републике Србије задужена Агенција за страна улагања и промоцију извоза (SIEPA). Министарство економије и регионалног развоја врши надзор над активностима ове агенције.

У циљу ефикаснијег достизања свих ових циљева, њиховог препознавања и идентификовања, Република Србија је 9. марта 2006. усвојила Стратегију подстицања и развоја страних улагања («Службени гласник РС», број 22/2006). Овај документ садржи детаљну анализу инвестиционог окружења и наглашава потребу за дубљим реформама у циљу унапређења пословне климе. Стратегијом су дефинисане конкретне мере и активности које је потребно спровести да би Србија постала регионално одредиште за улагања.

Успешно спровођење Стратегије подстицања и развоја страних улагања резултирало је веома брзим порастом бруто прилива страних инвестиција у Србију у 2006, која је достигла највиши износ од 5.464 милиона УСД, од чега највећи део потиче од приватизације у области телекомуникација, банкарства, осигурања, итд. Ово је изузетан напредак у односу на 2005, када је бруто прилив страних инвестиција достигао укупан износ од 1.543 милиона УСД. На листи највећих страних инвеститора у Србији водећи су мобилни оператери Telenor и Mobikom, а за њима су Stada (произвођач лекова) и међународне банке укључујући National Bank of Greece, OTP Bank и San Paolo IMI. Нови подаци за 2007. бележе укупан бруто прилив страних инвестиција у износу од 3.607 милиона УСД.

Укупан прилив по основу страних улагања од 2000 до 2007 године износи 12.683 милиона УСД. Међу првих десет земаља највећих инвеститора, девет су из Европске уније (Норвешка је трећа на листи). Највише је улагано у финансијски сектор, саобраћај и у прерађивачку индустрију.

Највеће очекиване инвестиције за 2008. су: у Аутопут Хоргош – Пожега, затим у RTV Bor и у NIS, као и инвестиције у Технолошки парк од стране The Embassy Group из Индије.

Државна помоћ

Основна улога института контроле државне помоћи (ПЕП), на начин дефинисан у оснивачким актима Европске уније је у томе да се онемогући нарушавање конкуренције и слободне трговине унутар Заједничког европског тржишта, интервенцијама органа држава чланица. Систем државне помоћи у Европској унији уређен је члановима 87. и 88. Уговора о оснивању Европске заједнице. Наведеним уговором је утврђено да се државном помоћи сматра помоћ која је: додељена из државних средстава; пружа економску предност одређеном привредном субјекту, сектору или регији; селективна, јер нарушава тржишну утакмицу давањем предности одређеном привредном субјекту, сектору или регији; утиче на конкуренцију и трговину међу земљама чланицама.

Према одредбама Нацрта закона о контроли државне помоћи:

- под појмом државне помоћи се подразумева свака мера која представља стварни или потенцијални јавни расход или умањено остварење јавног прихода, којом се кориснику државне помоћи, на селективан начин, омогућава економска предност у односу на конкуренте, чиме се нарушава или постоји опасност од нарушавања конкуренције на тржишту.
- давалац државне помоћи је Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, преко надлежних органа и свако правно лице које управља и/или располаже јавним средствима и додељује државну помоћ у било ком облику.
- корисник државне помоћи је свако правно и физичко лице, које у обављању делатности производње и/или промета робе и/или пружања услуга на тржишту, користи државну помоћ у било ком облику.

Законодавни оквир у области државне помоћи још није успостављен, али је процедура припреме нацрта закона за достављање Влади, прописана Пословником Владе, највећим делом спроведена (јавна расправа је спроведена крајем 2007. и почетком 2008. године). По конституисању нове Владе, Нацрт закона ће, по спровођењу последње фазе процедуре, бити достављен Влади ради утврђивања предлога и упућивања у скупштинску процедуру. Усвајање регулаторног и институционалног оквира за контролу државне помоћи је битан елемент свеукупних припрема и испуњавања услова за приступање СТО и Европској унији, а пре свега, испуњавања обавеза из ССП (члан 73.)

Успостављање транспарентног система контроле државне помоћи, само по себи, имаће значајне позитивне ефекте у вези са креирањем економске политике, рационалним планирањем државног буџета и управљањем буџетским дефицитом, ефикаснијом сарадњом са међународним организацијама са којима Република Србија има финансијске аранжмане, као и у вези са креирањем одговарајуће индустријске политике и политике регионалног развоја.

Иако још није успостављен систем контроле државне помоћи, у Републици Србији се од 2004. године, израђује годишњи извештај о додељеној државној помоћи. Влада је до сада усвојила два таква извештаја- Извештај за 2004. и 2005. годину (усвојен маја 2006.г.) и Извештај за 2005. годину (усвојен јула 2007.г.). У Извештају за 2005. годину већ је, у највећој могућој мери, примењена методологија ЕУ у области извештавања. Предлог Извештаја за 2006. годину је припремљен, спроведена прописана процедура и по конституисању нове Владе, биће достављен на усвајање. Доношењем закона и пратећих подзаконских аката, биће успостављена пуна транспарентност у додели и коришћењу државне помоћи.

Заштита потрошача

Заштита потрошача у Републици Србији је један од приоритета у процесу комплетирања институционалног и правног амбијента модерне тржишне привреде и друштва. Стварање услова за успостављање и функционисање слободног тржишта, увођење реда на тржишту је превасходно интерес грађана Републике Србије као потрошача. Уколико потрошачи уживају одговарајући ниво правне сигурности, у могућности су да доносе рационалне одлуке и у свим другим областима друштвеног и привредног живота.

Поштено тржишно понашање, коректна комерцијална пракса, третман купаца, туриста и потрошача којим се поштују њихова права и интереси у одговарајућем правном послу или односу, су од великог значаја за све актере на тржишту, учеснике и оператере, али посредно и оне који том односу претходе - произвођаче. У том смислу, право потрошача је општа економска претпоставка за остваривање свих осталих права, па се стога, у Европској конвенцији о људским правима, ово право представља као основно.

Права потрошача су део система узајамних дужности и овлашћења свих учесника на тржишту, те зато представљају и интерес других учесника, пре свега компанија. Извесност економских ефеката уговора о купопродаји добара намењених потрошњи није само интерес економски слабије или лошије информисане стране – потрошача, него и продаваца који, успостављањем и поштовањем стандардних понашања, могу да се ангажују у конкурентској борби која би била заснована на нижим ценама и бољем квалитету, а не повредом права конкуренције. Нису ретки случајеви лажног приказивања предности или погодности за купце, који почивају на злоупотреби незнања потрошача.

Непоштовање захтева квалитета, различите обмане, манипулисање свешћу недовољно образованих потрошача или злоупотреба положаја појединих потрошачких група се врло брзо претварају у директно наношење штете свим савесним учесницима на тржишту. Без уређивања и унапређивања права потрошача нема конкуренције, а тиме се угрожавају и деформишу и основне функције тржишта, које су уједно и елемент јавног поретка демократског друштва.

Пошто су стандарди права потрошача један од стубова правног поретка модерне тржишне привреде какво је европско тржиште, јавила се и потреба за прописивањем правних одредби које прокламују поштовање читавог сета основних људских права. Међу њима истакнуто место има и скуп норми којима је циљ да се обезбеди ефикасна хармонизација права заштите потрошача, али захтеви за уједначавањем ових стандарда у ЕУ нису ограничени само на оне области у којима је право потрошача почело да се афирмише.

Важан елемент политике заштите потрошача је заштита потрошача у области услуга, нарочито туристичких и банкарских. Стога је неопходан интензиван развој механизма за отклањање несразмера у економској снази или информисаности у домену услуга. Процес изналагања метода заштите права потрошача додатно се отежава услед развоја технологије и настанка нове трговинске праксе.

У јануару 2007. године Влада је усвојила Национални програм заштите потрошача за период 2007. – 2012. године. Превасходни циљ доношења Програма је остваривање и афирмација заштите права и интереса потрошача, стварање нових институција и успостављање партнерске сарадње учесника у остваривању, заштити и развоју права и интереса потрошача. Посредно, то значи унапређивање привредног система Републике Србије и повећање атрактивности њене привреде за страна улагања и друге облике међународне привредне сарадње. Јасно је да се тај циљ не може постићи без напора у домену интеграције у економски и правни систем ЕУ. Република Србија јасно је показала да је на путу да изврши комплетну примену правног система који одговара модерном европском демократском друштву уношењем и обавезе Републике Србије да штити потрошаче у складу са чланом 90. Устава Републике Србије.

Национални програм заштите потрошача за период од 2007. до 2012. године садржи: развој система заштите потрошача, оцену стања у области заштите потрошача, субјекте система заштите потрошача, циљеве и задатке заштите потрошача, задатке носилаца система заштите потрошача финансијска средства за остваривање Програма, преглед циљева и задатака, носилаца, рокова и средстава за спровођење Програма.

Програм има за циљ да омогући да се различити парцијални и неповезани напори државе, организација потрошача, страних партнера, привредних комора или појединих компанија ускладе у процесу изградње целовитог система који би одговарао захтевима и нашег друштва и ЕУ.

Програм представља јасан политичко – правни документ који ће послужити као стратегија и политика заштите потрошача и подстицај различитим државним органима, субјектима мешовитог карактера, као и организацијама потрошача (независним, непрофитним, невладиним и неполитичким удружењима грађана као потрошача), да своје напоре и сарадњу координирају на остваривању заштите права и интереса потрошача.

У оквиру Министарства трговине и услуга формирана је посебна организациона јединица – Одсек за заштиту потрошача као и Савет министра за заштиту потрошача као саветодавно-консултантивно тело.

Чланови Савета су истакнути научници и стручњаци у овој области, представници релевантних министарстава и организација потрошача. У складу са праксом земаља чланица ЕУ у којима постоје слични органи функција Савета је само саветодавна. То је консултантско тело које има за циљ да помогне министру и у ширем смислу Министарству у доношењу најбољих и најефикаснијих одлука о разним питањима у вези са развојем политике заштите потрошача. Још једна важна функција Савета је да се подстакне активније укључивање организација потрошача у креирање политике заштите потрошача.

Када је реч о важним пројектима којима се унапређује заштита потрошача, истичемо да је започела реализација програма CARDS 2006 из области заштите потрошача, који финансира Европска агенција за реконструкцију, у износу од 2.000.000 евра. Овим програмом ће се ојачати правни оквир у области заштите потрошача, спроводити програми обуке и обезбедити ИТ опрема у циљу успостављања интегрисаног ИТ система за тржишну инспекцију, што ће бити први корак ка успостављању јединственог система брзог упозорења за опасне производе широке потрошње (RAPEX) у Србији.

Активности у 2007. години биле су усмерене на унапређење нормативног оквира, пре свега кроз израду новог Нацрта закона о изменама и допунама закона о заштити потрошача.

Краткорочни приоритети (период 2008-2009)

- У процедури је Нацрт закона о изменама и допунама закона о заштити потрошача. Усвајање новог Закона се очекује у другом кварталу 2008. године, а значиће даље усклађивање са законодавством ЕУ у овој области, побољшање постојећих одредби Закона о заштити потрошача, као и преузимање обавезе из Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ.

Изменама и допунама Закона о заштити потрошача остварују се циљеви и задаци утврђени Националним програмом заштите потрошача за период од 2007. до 2012. године и стварају основе за формирање саветодавних центара за заштиту потрошача, пре свега у циљу развоја система правне заштите потрошача кроз усаглашавање Закона о заштити потрошача са упутствима и стандардима ЕУ у овој области, стварање услова за ефикасније функционисање организација потрошача и њихово активно укључивање у потпуније остваривање права и интереса потрошача.

- Планирана је израда Закона о потрошачким кредитима.
- Планирано је континуирано јачање административних и техничких капацитета Одсека за заштиту потрошача и Сектора тржишне инспекције у циљу повећања стручног знања. Неопходно је даље развијати различите облике сарадње с другим релевантним институцијама као и са организацијама за заштиту потрошача.
- У циљу стварања услова за партнерску сарадњу и активније укључивање организација потрошача на остваривању права и интереса потрошача образоваће се саветодавни центри за заштиту потрошача. Саветодавни центри ће повезивати иницијативу грађана као потрошача и организација потрошача на одређеној територији јединица локалне самоуправе, са материјалном и стручном помоћи државних органа и то на сталној и професионалној основи у пружању помоћи потрошачима и њиховим организацијама у

остваривању њихових права, подизању нивоа свести потрошача, трговаца и даваоца услуга и добијању поверења у институције правне државе. Они треба ће функционисати као оквир за интеграцију и координацију деловања државних органа (у оквирима њихове законске обавезе да унапређују заштиту потрошача) и самосталних организација потрошача. Саветодавни центри ће представљати основу и могућност брзог и ефикасног проширивања заштите потрошача на целој територији Републике Србије. Стога је неопходно да се успостави мреже таквих центара, која би се интегрисала све компоненте заштите које проистичу из активности појединих локалних организација потрошача кроз размену међусобних информација и пријем, односно дифузију информација из окружења.

Средњорочни приоритети (период 2010-2012)

- У циљу потпунијег остваривања система заштите потрошача, неопходно је оспособити постојеће носиоце заштите потрошача, формирати и оспособити недостајуће и успоставити и јачати партнерску сарадњу на програмима, пројектима, плановима и активностима, утврђеним циљевима и задацима Програма. Сарадња се, пре свега односи на државне органа из области заштите потрошача и организације потрошача, као и све субјекте који имају надлежност и одговорност заштите права и интереса потрошача и корисника услуга.
- Предуслови за одрживу заштиту потрошача у условима функционисања слободне конкуренције на тржишту је дефинисање, успостављање и функционисање савремене структуре носиоца права и одговорности у остваривању и развоју заштите права и интереса потрошача.

Неопходно је наставити активности на јачању законодавне сарадње и координације између министарстава надлежних за различите сегменте заштите потрошача, подизању нивоа свести потрошача као и свих учесника на тржишту о њиховим правима и обавезама и даље програмирање законодавне хармонизације.

2.2.6. Секторске реформе с циљем повећања продуктивности и конкуренције

Повећање продуктивности и конкурентности привреде Србије суштински представља политику државних органа усмерену на стварање повољне и стабилне пословне климе која је усмерена на: повећање конкурентности на нивоу предузећа, унапређење извоза и трговинске политике, успостављање чврстих веза са међународном пословном заједницом, подстицање кластера, кредитирање предузећа, привлачење страних инвестиција, увођење иновација, инвестирање у развој људских ресурса, образовање јавности о значају конкурентности.

Министарство економије и регионалног развоја у циљу унапређења конкурентности привреде учествује у преговорима везаним за чланство Србије у оквирном програму за конкурентност и иновативност (CIP), који има за циљ да подстакне конкурентност европских предузећа, пре свега МСП. Програм подржава иновативне активности, укључујући еко-иновације, бољи приступ капиталу и услугама за подршку бизнису, широко коришћење информационо-комуникационих технологија и помоћ у развоју информационог друштва. CIP има три стуба - три оперативна програма: Програм за предузетништво и иновације (EIP), Програм за подршку политике информационо комуникационих технологија (ICT PSP) и Интелигентна енергија Европе (IEE). Учешће у овом Програму омогућиће приступ фонду у износу од 3,6

милијарди евра до 2013, од чега је највећи део средстава (60%) намењен компоненти која се односи на предузетништво и иновативност. Такође, Министарство економије и регионалног развоја подстиче повезивање предузећа, носилаца знања и других институција и организација по концепту кластера кроз реализацију Програма за подстицај развоја кластера, којим подржава њих 16.

Последње деценије концепт кластера је прихваћен као један од основних инструмената индустријске политике и нарочито, иновационе политике. Студије показују да кластери, захваљујући снази међусобних веза међу учесницима, подстичу раст продуктивности, иновативности и дугорочно посматрано, динамичност привреде, стварање нових радних места и економски развој уопште. Кластере чине међусобно повезана предузећа из сродних и различитих делатности, као и носиоци знања, друге институције и организације које гарантују критичну масу знања, технологија, ресурса и средстава значајних за јачање конкурентности појединачних предузећа - учесника и кластера као целине. Кластер повезују заједничке потребе на подручју набавке, купаца, специјализованих услуга, радне снаге и других ресурса.

Учешћем у реализацији Пројекта „Олакшавање приступа међународном тржишту добављачима аутомобилских компоненти у Србији“, који се спроводи од 2005. у сарадњи са Министарством привреде Републике Словеније, Организацијом за индустријски развој Уједињених нација (УНИДО), словеначким и српским аутомобилским кластерима, унапредиће се институционални капацитети и развој регионалне мреже ауто кластера, што ће омогућити лакши и бржи приступ српских произвођача међународном тржишту аутомобилске индустрије. Припремљен је предлог Пројекта подстицаја предузећа за инвестирање у јачање иновативности.

Централно питање развоја сваке националне привреде постаје стварање услова за брз и одржив раст продуктивности коришћењем нових извора конкурентске предности, као што су знање и информације. Технолошки прогрес и иновације су неопходни да би се одржао дугорочни раст српске привреде. Тренутно, продуктивност српске привреде је 10 пута нижа од просека ЕУ, а инвестирање предузећа у истраживање и развој је на јако ниском нивоу.

У садашњем тренутку усаглашавање концепата које предвиђају различите већ усвојене секторске стратегије прихваћене од стране Владе, могле би се остварити изградом „сумарне“ Стратегије за унапређење конкурентности Србије, којом би се усагласила постојећа стратешка документа и утврдио програм мера за подстицање конкурентности са усклађеном динамиком и контролом имплементације (праћењем одабраних квантитивних показатеља).

Повећање продуктивности и конкурентности привреде Србије је основни циљ индустријске политике Републике Србије, која је укључена у Националну Стратегију Србије за приступање СЦГ Европској унији.

Влада Републике Србије је 2006. донела Националну стратегију привредног развоја Србије за период од 2006. до 2012, која представља први развојни документ који на конзистентан и целовит начин дефинише основне развојне приоритете земље и начине њиховог остваривања у наредним годинама. Национална стратегија своје упориште налази у поштовању кључних економских и европских искустава на којима се данас заснива успешан привредни и друштвени развој.

Национална стратегија привредног се спроводи кроз Акциони план који је Влада усвојила 2006. Основни постулати Акционог плана, кроз које су прожете вертикална и хоризонтална димензија српске индустријске политике, су: хармонизација стандарда и техничких прописа са стандардима и техничким прописима Европске уније, подршка развоју кластера, индустријских и технолошких паркова кроз: дефинисање програма подршке кластерима, мапирање кластера и имплементацију програма кластера, доношење Закона о индустријским парковима, одређивање

локација за индустријске и технолошке паркове, обезбеђивање средстава за уређење инфраструктуре индустријских и технолошких паркова.

Програм за развој пословних инкубатора и кластера у Републици Србији 2007-2010. усвојен је од стране Савета за мала и средња предузећа и предузетништво у децембру 2006. Циљ Програма је: стварање нових радних места, оснивање пословних инкубатора и паркова, промоција пословног повезивања кластера и иновационих активности, отварање нових предузећа и повећање конкурентности кроз развој предузетника, предузећа и институција за подршку сектору МСП у Републици Србији. Програм даје оквир и заједничку платформу пројектима и иницијативама које се већ реализују, као и онима које су у плану.

Програм о распореду и коришћењу средстава за реализацију Програма за развој кластера у 2008. је усвојен од стране Министарства економије и регионалног развоја. Циљ Програма је: успостављање стратешког партнерства и повезивање предузећа у циљу повећања специјализације, унапређења радне снаге и осталих фактора, унапређење капацитета за технолошки развој и иновације кроз активан партнерски однос између предузећа и истраживачко-развојних институција. Укључивањем истраживачко-развојних институција у пројекте са комерцијалним циљевима повећала би се способност предузећа за пословање на међународном тржишту, као и вредност и обим њиховог извоза, успоставиле би се чвршће везе између представника кластера, носилаца националне политике, образовних и научно истраживачких институција.

Такође, потребно је напоменути и незваничне нацрте стратегије за пораст конкурентности, попут Стратегије конкурентности Србије 2005-2010. аутора професора др Драгана Ђуричина (Економски факултет Универзитета у Београду). Ова стратегија је обухватила четири стуба конкурентности: први се односи на макроекономско управљање које подразумева стратегију курса, стратегију цена, трговинску стратегију и развојну стратегију; други стуб се односи на микроекономски менаџмент и обухвата пословну стратегију, корпоративно управљање, софистикацију у вођењу пословања применом метода модерног менаџмента, едукацију менаџера и сл; трећи стуб чине регулатива и институције система; четврти стуб се односи на пословну етику и систем вредности (предвиђено је да окосницу овог дела чине Стратегија европске оријентације Србије и Стратегија борбе против корупције).

Министарство економије и регионалног развоја у циљу унапређења конкурентности привреде предузима мере на стварању нормативне и институционалне основе за усаглашавање српске техничке регулативе са европским законодавством и праксом, као и активности усмерене на унапређење рада националних тела за стандардизацију, акредитацију и метрологију. Такође, кроз различите пројекте Министарство економије и регионалног развоја подстиче: развој српских предузећа у области кластера, повећање извоза, интеграцију у ланац светских добављача (УНИДО пројекат) и јачање продуктивности.

Напори Сектора за унапређење конкурентности и инфраструктуру квалитета на стварању привредног амбијента погодног за интеграцију у европску и светску привреду и даље ће бити усмерени на усаглашавање националног законодавства са европском техничком регулативом, систематичан приступ унапређењу одговарајуће инфраструктуре квалитета и оспособљавању привреде за конкуренцију на тржишту ЕУ. Такође ће напори бити усмерени на повећање конкурентности и продуктивности кроз јачање привредног развоја, запошљавања и извоза повезивањем предузећа у кластере као и кроз подстицање иновативне активности српских предузећа. Ово је један од начина за подршку равномерном регионалном развоју Србије.

Изградња институција инфраструктуре квалитета и усаглашавање производа српске привреде са захтевима европских техничких прописа, који важе за све учеснике на уређеном

„унутрашњем тржишту ЕУ“ са веома јаком конкуренцијом, представљаће највећу друштвену и привредну реформу.

У току изградње институција инфраструктуре квалитета у земљи која тежи прикључењу Европској унији, нужно је сагледати услове које домаће институције инфраструктуре квалитета морају испунити како би постале чланице одговарајућих европских организација и асоцијација. Чланство националних институција инфраструктуре квалитета у одговарајућим европским институцијама омогућује узајамно препознавање и признавање резултата испитивања производа и сертификата, које привредним субјектима Републике Србије олакшава пласман производа и услуга на тржиште Европске уније, као и равноправан положај на том тржишту.

Усаглашавање националног техничког законодавства са законодавством ЕУ је процес који обично траје неколико година, јер укључује решавање како правних, тако и решавање великог броја техничких питања. На пример, законодавство за електричне производе, машине, лифтове, опрему под притиском, личну заштитну опрему, медицинске уређаје и друге производе обухваћено директивама Новог приступа не може бити успешно имплементирано уколико се сви хармонизовани EN стандарди за конкретну директиву не пренесу у националну стандардизацију.

Усклађивањем са техничким законодавством ЕУ и унапређењем рада институција инфраструктуре квалитета обезбедиће се предуслови за пласман српских производа на јединствено тржиште ЕУ, уз признавање исправа о усаглашености, издатих у складу са усаглашеним законодавством. Мере које се предузимају имају за циљ јачање институција инфраструктуре квалитета у Србији кроз поређење са институцијама и телима у оквиру Европске уније.

Као први корак у извршењу ових сложених задатака, припремљена је Информација о потреби доношења Акционог плана којим би се системски уредило доношење и примена техничких прописа, коју је Влада усвојила 4. октобра 2007. Акциони план ће садржати програм усклађивања постојећих техничких прописа, задужења и рокове за израду прописа, којима ће се транспоновати европске директиве новог приступа, као и план за решавање проблема стандарда са обавезном применом. За развој инфраструктуре квалитета неопходно је да се реализују конкретне мере за унапређење рада надлежних институција.

Институт за стандардизацију Србије представља Републику Србију и заступа њене интересе у међународним и европским организацијама за стандардизацију, кроз учешће у раду њихових управних и извршних органа, техничких комитета, поткомитета и осталих радних тела. Овим се омогућава, пре свега, преузимање међународних и европских стандарда и сродних докумената у националну стандардизацију, као српских стандарда и сродних докумената, поседовање збирки међународних ISO и IEC стандарда и европских стандарда које објављују CEN и CENELEC, учешће у изради наведених стандарда, као и разни облици стручне сарадње. Тиме се стварају услови да европски и међународни стандарди буду доступни привредним субјектима и у Републици Србији.

Институт треба да постане пуноправни члан европских организација за стандардизацију пре приступања Републике Србије ЕУ. У оквиру испуњавања услова за пуноправно чланство Институт је:

- започео трансформацију из државног органа у самосталну непрофитну организацију, ради испуњавања услова у погледу организације;
- започео обиман посао усвајања европских стандарда, ради испуњавања услова да најмање 80% од укупно око 23.000 европских EN - стандарда које су издале европске организације за стандардизацију (CEN – 13.087, CENELEC – 5452 и ETSI 4235), треба да буде преузето у националну стандардизацију, а сви опречни стандарди повучени.

Национално тело за акредитацију треба да постане међународно признато и да буде пуноправни члан ЕСА (European Cooperation for Accreditation – Европска кооперација за акредитацију) као и потписник МЛА (Multilateral Agreement – Мултилатерални споразум о акредитацији). Овим ће се омогућити узајамно препознавање акредитације (потврђивање компетентности) тела за оцењивања усаглашености, односно њихових резултата.

Национални институт за метрологију треба да постане међународно признат тако да се обезбеђује следивост у међународном систему јединица IS (IS units). Законска и научна метрологија су важне за националну привреду како би њени производи били прихватљиви за европско тржиште.

Тела за оцењивање усаглашености (Conformity Assessment Bodies – CABs) су сервис привреде. Већина земаља чланица ЕУ уважава препоруку Европске комисије да је акредитација у складу са стандардима серије EN 45000 и EN ISO/IEC 17000 битна и да представља важан инструмент за оцену компетентности и непристрасности тела за оцењивање усаглашености. У Европској унији земље чланице су одговорне за тела која овлашћују (пријављују – нотификују), а њихови сертификати се прихватају свуда на унутрашњем тржишту ЕУ. Није дозвољено да се тела за оцену усаглашености финансирају из националног буџета. Она морају стицати свој приход на тржишту, у конкуренцији са осталим сличним институцијама.

Ради унапређења конкурентности српске привреде потребно је да се ради на афирмацији свих механизма узајамног препознавања и признавања резултата испитивања производа и сертификата, као што су склапање уговора о узајамном признавању (билатералних и мултилатералних), чланство у међународним системима тела за оцењивања усаглашености и сл.

По закључивању меморандума о чланству Србије у програму СІР у плану је реализација следећих активности: промоција могућности програма СІР, успостављање базе података и информисање циљних група о могућностима учешћа и учешће предузећа и институција из Републике Србије у Програму СІР.

Планира се израда Пројекта „Подршка јачању конкурентности предузећа и промоцији извоза“ (Support to Enterprise Competitiveness and Export Promotion), чиме ће се подстицати конкурентност српских МСП кроз њихову интеграцију у ланац светских добављача и промоцију извоза.

У циљу поспешивања равномерног регионалног развоја који би имао за циљ даљу подршку развоја кластера, пословних инкубатора, индустријских зона, технолошких паркова као и инвестирање у предузећа за јачање иновативности потребно је предузети следеће мере: идентификовање потенцијала за развој кластера у регионима (анализа грана, израда мапа/шематски приказ међусобних веза потенцијалних чланица кластера, итд.), успостављање инфраструктуре за подршку развоја кластера кроз: развој стратегије кластера, организовање едукативних центара на нивоу региона за шта могу послужити Коморе и Агенције, промовисање концепта кластера, решавање правног проблема регистрације кластера, успостављање међународних контаката ради размене искуства; национална/регионална подршка финансирања рада кластера кроз развој одговарајуће кредитне политике у функцији развоја кластера, политика развоја кластера у деловима који се односе на образовање кроз прилагођавање програма обуке и образовних програма потребама развоја кластера, промовисати саме кластере ради привлачења инвестиција кроз брендирање кластера, њихових производа, услуга, изградњу имиџа, комерцијализација резултата кроз јачање везе између предузећа и истраживачко развојних институција ради примене научно истраживачких резултата у комерцијалне сврхе, идентификација и решавање проблема који настају у раду кластера кроз израду анализе стања по секторима и на основу добијених резултата припреме програма развоја по секторима, образовање и стално стручно усавршавање радне снаге, улагање у основна и примењена истраживања и

развој, промоција кооперације између иновативних предузећа и истраживачких институција, пораст know - how и патената кроз јасну примену закона и прописа у области иновативне делатности, повећано учешће у интернационализацији информационе технологије кроз сарадњу са земљама чланицама Европске уније, подршка креирању и развоју start-up кроз иновативне пројекте, подршка креирању spin - off кроз едукативне секторе и истраживања, подстицај развоја инкубатора за start-up предузећа кроз формулисање закона у тој области.

3. СПОСОБНОСТ ПРЕУЗИМАЊА ОБАВЕЗА ИЗ ЧЛАНСТВА У ЕУ

3.1. СЛОБОДА КРЕТАЊА РОБА

3.1.1 Хоризонтална питања

Законодавни оквир

За време постојања Државне заједнице Србија и Црна Гора, Уставна повеља је дефинисала да су област техничких прописа и инфраструктуре квалитета (стандардизација, акредитација, метрологија и оцењивање усаглашености) у надлежности државне заједнице. Скупштина Србије и Црне Горе је донела оквирне законе, који су и даље правни оквир за област стандардизације, акредитације, метрологије и оцењивање усаглашености. То су следеће закони:

- Закон о стандардизацији („Службени лист СЦГ“, број 44/05);
- Закон о акредитацији („Службени лист СЦГ“, број 44/05);
- Закон о метрологији („Службени лист СЦГ“, број 44/05) и
- Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености производа са прописаним захтевима („Службени лист СЦГ“, број 44/05).

Министарство за унутрашње економске односе, у складу са наведеним законима, имало је надлежност за:

- израду техничких прописа у свим областима;
- вођење Регистра техничких прописа;
- вођење Евиденције о техничким прописима у поступку израде
- овлашћивање тела за оцењивање усаглашености;
- вођење Регистра овлашћених тела за оцењивање усаглашености ,
- спровођење надзора над радом овлашћених тела за оцењивање усаглашености;
- вођење Евиденције о врстама важећих исправа о усаглашености и знацима усаглашености који су издати у иностранству у складу са међународним уговорима
- другостепени управни поступак у области метрологије и оцењивања усаглашености

Исто министарство је било ресорно министарство за стандардизацију, акредитацију и метрологију и као такво донело је подзаконска акта за спровођење наведених закона и то готово сва у области стандардизације, акредитације, техничких прописа и оцењивања усаглашености, али не и за метрологију.

Чланом 27. Закона о министарствима („Службени гласник РС“, број 43/07), дефинисано да министарства у оквиру свог делокруга обављају послове државне управе који се односе на припрему техничких прописа. Министарство економије и регионалног развоја, у складу са чланом 10. Закона о министарствима, припрема Акциони план израде техничких прописа са мерама за њихову примену

Министарства и други релевантни посебни органи и организације Владе Србије имаће кључну улогу у креирању самог садржаја Акционог плана, као и у његовом спровођењу. На тај начин Акциони план ће подстаћи њихов активан однос према уређењу области техничких прописа и унапредити координацију активности у области техничких прописа који су по својој

суштини међуресорни. Министарство економије и регионалног развоја обезбедиће концепт, координацију свих актера у изради Акционог плана, као и редовно праћење испуњавања обавеза.

Доношење и реализација Акционог плана води ка системском уређењу области техничких прописа и значајно доприноси убрзању процеса придруживања Европској унији, а сам Акциони план биће интегрисан у НПИ документ.

У децембру 2007. године формирана је Пројектна група за израду Нацрта закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености. Радни текст Нацрта закона је завршен. Планира се достављање радног текста Нацрта закона надлежним министарствима, ради прибављања мишљења. У припреми Нацрта закона учествовали су експерти ангажовани преко пројекта PLAC.

Основни разлози за доношење новог Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености су:

- усклађивање са правним системом Републике Србије и неопходно унапређење техничког законодавства Републике Србије,
- усаглашавање са правилима Споразума о техничким препрекама у трговини (ТБТ) Светске трговинске организације (СТО), као и
- усаглашавање са техничким законодавством Европске уније.

Обзиром да је на нивоу државне заједнице постојало само једно министарство надлежно за припрему и доношење техничких прописа, важећи Закон у великој мери садржи централизован приступ, што у многим случајевима није у сагласности са принципима српског законодавства да министарства у складу са својим делокругом уређују поједине области. На нивоу државне заједнице једно министарство било је надлежно за: израду техничких прописа у свим областима; вођење регистра техничких прописа; вођење евиденције о техничким прописима у поступку израде; овлашћивање тела за оцењивање усаглашености; вођење регистра овлашћених тела за оцењивање усаглашености, спровођење надзора над радом овлашћених тела за оцењивање усаглашености; вођење евиденције о врстама важећих исправа о усаглашености и знацима усаглашености који су издати у иностранству у складу са међународним уговорима, као и другостепени управни поступак у области оцењивања усаглашености.

У периоду после престанка постојања државне заједнице пракса је показала неодрживост таквог система, односно потребу за прерасподелом надлежности, задатака и обавеза у погледу регулисања области техничког законодавства.

Нацрт закона даје правни оквир за преношење упутстава ЕУ (новог и глобалног приступа, као и старог приступа), уколико прописивање техничких захтева и спровођење поступака оцењивања усаглашености за производе није прописано посебним законима. Нацрт такође омогућује и прописивање техничких захтева за област нехармонизованог права ЕУ, тј. припрему и доношење националних техничких прописа

У току је формирање Пројектне групе за израду Нацрта закона о стандардизацији, план је да поменути Закон буде достављен Влади на усвајање у септембру 2008..

Предлог Закона о општој безбедности производа којим се уређује општа безбедност производа који су стављени на тржиште, критеријуми за оцењивање усаглашености производа са општим захтевом за безбедност, обавезе произвођача и дистрибутера, услови и начин информисања и размене информација у вези са ризицима који производ представља по здравље и безбедност потрошача и других корисника, као и вршење надзора, упућен је Народној скупштини 03. децембра 2007. на усвајање.

Институционални оквир

Чланом 10. Закона о министарствима дефинисано је да Министарство економије и регионалног развоја обавља и послове државне управе који се односе на стандардизацију, техничке прописе, акредитацију, мере и драгоцене метале, као и припрему прописа у области стандардизације, техничких прописа, акредитације, мера и драгоцених метала

У новембру 2006. основано је Акредитационо тело Србије као самостална непрофитна организација које је преузело особље бившег акредитационог тела Србије и Црне Горе. У фебруару 2007. Влада је основала Институт за стандардизацију Србије (ИСС). Његов статут је одобрен у августу 2007. и у њему је наставило да ради постојеће запослено особље. У мају 2007, основана је Дирекција за мере и драгоцене метале у оквиру Министарства економије и регионалног развоја.

Остале релевантне институције су следеће: Министарство финансија; Министарство трговине и услуга; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде; Министарство заштите животне средине; Институт за стандардизацију Србије; Акредитационо тело Србије; Дирекција за мере и драгоцене метале, орган у саставу Министарства економије и регионалног развоја; Републички секретаријат за законодавство и Канцеларија за европске интеграције.

Краткорочни приоритети

- Утврдити јединствен/заједнички правни оквир за израду и доношење техничких прописа за производе, коришћењем најбоље, међународно препознате праксе у овој области.
- Утврдити програм преиспитивања свих важећих техничких прописа за производе и стандарда са обавезном применом и донети јединствен акциони план израде и доношења неопходних нових техничких прописа.
- Успоставити координацију неопходну за ажурирање регистра техничких прописа (у изради и донетих), као основе за рад будућег информативног центра за обавештавање, према захтевима за приступање СТО и ЕУ.
- Успоставити систем овлашћивања тела за оцењивање усаглашености производа са захтевима техничких прописа и надзор над њиховим радом, као и регистар тих тела и координацију неопходну за његово ажурирање.
- Усвајање наведених закона и јачање капацитета како би се исти спроводили.

Средњорочни приоритети

Даља реализацији обавеза које проистичу из процеса приступања ЕУ.

3.1.1.1. Стандардизација**Законодавни оквир**

Област стандардизације уређена је Законом о стандардизацији („Службени лист СЦГ”, бр. 44/2005) усвојеним 22. октобра 2005. на нивоу државне заједнице Србије и Црне Горе. Овим законом уређују се начела и циљеви стандардизације у Србији и Црној Гори, оснивање, организовање и делатност организације за стандардизацију Србије и Црне Горе, доношење, издавање и примена српских стандарда и сродних докумената из области стандардизације, као и инспекцијски надзор над спровођењем овог закона.

У складу са „Акционим планом измене регулативе у области система издавања увозних и извозних дозвола и свих других административних процедура које претходе извозу, увозу, односно транзиту робе у циљу усаглашавања са правилима и принципима СТО“, у току је

поступак израде допуна овог закона за које се очекује да буду усвојене у Народној скупштини у току 2008.

Закон је делимично усаглашен са *acquis communautaire*. У начелу, закон се може сматрати прихватљивим, јер садржи основне одредбе у вези са трансформацијом Завода за стандардизацију у Институт за стандардизацију Србије. Међутим, неке од тих одредби морају се неизоставно изменити, допунити или изоставити.

Институционални оквир

Област стандардизације је у надлежности Института за стандардизацију Србије. Права, обавезе и одговорности Института утврђене су Законом о стандардизацији („Службени лист Србије и Црне Горе”, бр. 44/2005), Одлуком о оснивању Института за стандардизацију Србије („Службени гласник РС”, бр. 16/2007), Статутом Института („Службени гласник РС”, бр. 79/2007), на који је Влада Србије дала сагласност 2. августа 2007. године („Службени гласник РС”, бр. 73/2007) и другим правним актима.

Промена правног статуса Института врши се у циљу стварања услова да Институт постане пуноправни члан Европског комитета за стандардизацију (CEN⁹) и Европског комитета за стандардизацију у области електротехнике (CENELEC¹⁰). Пуноправно чланство Института у овим европским организацијама је један од услова које Република Србија мора да испуни ради намераваног придруживања ЕУ.

Правни основ за доношење српских стандарда и сродних докумената и друге послове у области стандардизације је члан 6. Закона о стандардизацији. При изради програма рада који се односи на ову делатност Института у обзир су узети следећи приоритети генералне политике економских односа Републике Србије са иностранством:

- приступање Светској трговинској организацији (СТО);
- закључивање Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП) и стицање статуса државе кандидата за чланство у ЕУ.

У процесу приступања СТО, Република Србија ће, поред осталих докумената, бити у обавези да прихвати Споразум о техничким препрекама у трговини, који, у Анексу 3, садржи Кодекс добре праксе за припрему, доношење и примену стандарда. Као национална организација за стандардизацију, Институт је још почетком 1998. године званично обавестио Информациони центар ISO/IEC у Женеви да добровољно прихвата и да ће се у свом раду придржавати овог кодекса. Остваривање те обавезе је већ у току и сматра се да ће актуелна трансформација Института, као и реорганизација његових пословних процеса и процедура, допринети унапређењу и интензивирању процеса преузимања европских и међународних стандарда као српских стандарда.

У току 2007. Институт је објавио 458 српских стандарда и сродних докумената, са укупно 9 214 страна, а истовремено је повучено 128 српских стандарда и сродних докумената.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Краткорочни приоритети националне стандардизације, између осталих, су следећи:

- убрзавање усвајања европских стандарда и повећање броја примењених стандарда;
- усвајање што већег броја хармонизованих стандарда који чине документациону основу за доношење техничких прописа.

⁹ CEN = Comité Européen de Normalisation

¹⁰ CENELEC = Comité Européen de Normalisation Electrotechnique

У 2008. Институт планира рад на доношењу око 2 800 српских стандарда и сродних докумената, од којих ће 600 бити на српском, а 2 200 на енглеском језику.

Законодавни оквир

У складу са Акционим планом измене постојеће регулативе, а у циљу усаглашавања са правилима и принципима СТО, планирана је израда Закона о стандардизацији Србије који је у оквиру надлежности Министарства економије и регионалног развоја, а усвајање овог закона предвиђено је у 2008.

У 2008. предвиђено је и укидање обавезности стандардима са обавезном применом у циљу усаглашавања са правилима и принципима СТО о слободном увозу, извозу и транзиту роба.

Институционални оквир

Најважнији елементи у стратегији програма изградње капацитета Института су осавремењивање система информационе технологије, образовање и обука запослених, подизање статуса чланства Института у CEN-у и CENELEC-у.

У циљу континуитета и очувања пуне компетентности Института, наставиће се са програмима за усавршавање запослених у Институту. У 2008. предвиђена је обука у разним областима по систему „hands-on training“ у оквиру Регионалног програма CARDS. Националним програмом CARDS у 2008. години започеће се са радом на успостављању система управљање квалитетом према стандарду SRPS ISO 9001.

Средњорочни приоритети (период 2010-2012)

У складу са приоритетима националне стандардизације да се убрза преузимање и повећа број примењених европских стандарда, један од стратешких циљева Института је да се до 2012. изврши хармонизација српских стандарда са европским стандардима (EN) и хармонизационим документима (HD), тј. да се најмање 80 % свих европских стандарда и хармонизационих докумената преузме у збирку српских стандарда и истовремено повуку њима супротстављени, важећи српски стандарди за исте предмете стандардизације.

Законодавни оквир

Урадити анализу усаглашености са другим законима који уређују питања од значаја за област стандардизације. Посебан акценат ставити на закон о техничким захтевима за производе и оцењивање усаглашености производа са прописаним захтевима.

Административни капацитети

Јачаће се капацитети Института за стандардизацију у складу са следећом динамиком.

План запошљавања и обуке:

Табела 1 – Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009	2010	2011	2012
Институт за стандардизацију	Постојећа	77	97				
Укупно		77	97				

3.1.1.2 Акредитација

Законодавни оквир

Законом о акредитацији је поред оснивања, делатности, органа и финансирања Акредитационог тела Србије (АТС), уређена и акредитација организација за оцењивање усаглашености (организација које се баве испитивањем, еталонирањем, контролисањем и сертификацијом производа, процеса, система менаџмента и стручних лица).

Законом о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености са прописаним захтевима („Службени лист СЦГ“, бр. 44/05), који се односи на све производе у вези заштите живота, здравља и безбедности људи, заштите потрошача, јавних интереса, и подзаконским актима донетим за његово спровођење, прописано је да Министар за унутрашње економске односе (сада Министар за економију и регионални развој) решењем овлашћује тела за оцењивање усаглашености. При оцењивању испуњавања услова за овлашћивање, законом је прописано да министар може ценити и техничку компетентност из поступка акредитације или другог подједнако важног поступка. Уредбом о начину овлашћивања тела за оцењивање усаглашености, регистру овлашћених тела за оцењивање усаглашености, евиденцији о исправама о усаглашености, знацима усаглашености и телима за оцењивање усаглашености, као и условима за примену техничких прописа других држава („Службени лист СЦГ“, бр. 22/2006), ближе су уређена питања овлашћивања тела за оцењивање усаглашености. Том уредбом је акредитација практично прописана као обавезујућа, јер се као експлицитан услов за овлашћивање тражи документ о акредитацији или документ о утврђеној техничкој компетентности од стране АТС.

Законом о метрологији („Службени лист СЦГ“, бр. 44/05), који се односи на све производе намењене мерењу (мерила), уређено је да оцењивање усаглашености мерила (одобрење типа и оверавање) врши Организација за метрологију на основу закона, а да оверавање врши и овлашћена лабораторија од министарства, након проласка кроз прописан поступак добијања стручног мишљења од организације за метрологију. При утврђивању оспособљености овлашћених лабораторија за послове еталонирања и оверавања мерила законом је прописано да се може узети у обзир оцена техничке компетентности из поступка акредитације или другог подједнако важног поступка.

Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/2004) су уређени (прописани) акредитација оцењивача EMAS, односно организација или лица које проверавају испуњеност свих услова прописаних за правна и физичка лица која се укључују у систем EMAS или су део тог система, захтеви да оцену технологије, процеса, производа, полупроизвода или сировине, који имају штетан утицај на животну средину, даје акредитована стручна организација, као и то да контролу и праћење стања животне средине може да обавља само овлашћена организација, ако испуњава услове у погледу акредитације за мерење одређеног параметра животне средине.

У Закону о ветеринарству („Службени гласник РС“, бр. 91/2005) је прописано да лабораторије које се баве лабораторијском дијагностиком, испитивањем безбедности хране животињског порекла и спитивањем хране за животиње, као и лабораторије ветеринарско-специјалистичких завода и ветеринарских института, морају да буду акредитоване од организације надлежне за акредитацију.

Законом о семену („Службени гласник РС“, бр. 45/2005) у члан 31. је прописано је да испитивање и утврђивање квалитета семена обављају акредитоване лабораторије.

Институционални оквир

За акредитацију организација за оцењивање усаглашености у Републици Србији је надлежно Акредитационо тело Србије (АТС).

Акредитационо тело Србије је, као самосталну непрофитну организацију, основала Влада Србије Одлуком о оснивању Акредитационог тела Србије („Службени гласник РС“, бр. 96/2006), а на основу Закона о акредитацији („Службени лист СЦГ“, бр.44/05), за утврђивање компетентности организација за обављање послова оцењивања усаглашености. АТС је правни следбеник Акредитационог тела бивше Србије и Црне Горе, односно пре тога Југословенског акредитационог тела (ЈУАТ-а), које је 1987. године образовала Савезна Влада бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ) ради спровођења тадашњег Закона о стандардизацији, односно ради обављања послова акредитације

Краткорочни приоритети (2008-2009)

- Припрема за приступање/потписивање ЕА МЛА и учествовање у раду европских и међународних организација за акредитацију,
- Развој нових шема (програма) акредитације за рад према (SRPS ISO 22000, SRPS ISO 15189, захтевима ЕУ за EMAS оцењиваче),
- Сарадња са државним и другим органима у циљу остваривања надлежности и реализације обавеза Републике Србије,
- Укључивање организација за оцењивање усаглашености из Србије у регионалне шеме провере стручности и међулабораторијских поређења,
- Промоција значаја и улоге система акредитације у Србији као будућој чланици Европске уније

Средњорочни приоритети (2010-2012)

- Спровођење поступка акредитовања, којим се остварује такав ниво поверења у рад акредитованих организација, који омогућава смањење броја накнадних провера (испитивања, контролисања, сертификаковања, ...) производа у међународној трговини,
- Постизање међународне упоредивости и еквивалентности у области акредитовања лабораторија, контролних организација и сертификационих тела, које се доказују потписивањем и одржавањем споразума о међусобном признавању акредитације и акредитованих послова у оквиру ЕА, ILAC и IAF,
- Успостављање нових шема акредитације за нове области акредитације за које у Србији постоје реалне потребе и захтеви, како у обавезном тако и у добровољном подручју,
- Регрутовање и стварање примереног броја акредитационих оцењивача (стално запослених и екстерно ангажованих) и њихово укључивање у поступке акредитовања,
- Сарадња и помоћ државној управи у вези са применом акредитације као и другим видовима потврђивања компетентности тела за оцењивање усаглашености,

- Достижање општег уверења да је систем акредитације Србије најпримереније средство за утврђивање компетентности организација за оцењивање усаглашености њихово систематско и трајно праћење ради надзора над испуњењем утврђених захтева.

3.1.1.3. Оцењивање усаглашености

Законодавни оквир

Сходно Закону о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености производа са прописаним захтевима („Службени лист СЦГ“, бр. 44/2005) питања оцењивања усаглашености су регулисана Уредбом о начину овлашћивања тела за оцењивање усаглашености, регистру овлашћених тела за оцењивање усаглашености, евиденцији о исправама о усаглашености, знацима усаглашености и телима за оцењивање усаглашености, као и условима за примену техничких прописа других држава и Уредбом о начину и поступцима оцењивања усаглашености („Службени лист СЦГ“, бр.22/2006) које су у великој мери усаглашене са прописима Европске уније. Србија има преко 200 тела за оцењивање усаглашености акредитованих од стране Акредитационог тела Србије, с тим да овлашћивање од стране министарства још није профункционисало у пракси.

Акредитована тела су лабораторије за тестирање и еталонирање – 183, затим сертификациона тела – 20, тела за серификацију производа - 13, тела за серификацију QMS – 5, тела за серификацију EMS – 3, контролне организације.

Техничким прописима прописују се услови које морају испунити тела за оцењивање усаглашености и надзор над њиховим радом. Тела за оцењивање усаглашености морају да задовоље захтеве који се односе на стручну оспособљеност, потребну опрему, независност и непристрасност у поступку оцењивања усаглашености, чување пословне тајне, одговорност за обављени рад.

Поступци оцењивања усаглашености су услашени са модулима (А-Н) који представљају фазе поступка оцењивања усаглашености.

Институционални оквир

Овлашћивање тела за оцењивање усаглашености још није профункционисало у пракси од стране Министарства економије и регионалног развоја.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Доношењем новог Закона о техничким захтевима за производе и на основу њега подзаконских аката, поступак оцењивања усаглашености ће у великој мери бити усклађени са легислативом ЕУ. Постојећи Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености производа са прописаним захтевима („Службени лист СЦГ“ бр. 44/2005) је доста централизован по питању тела за оцењивање усаглашености, док ће нови закон о техничким захтевима за производе укључити поред Министарства економије и регионалног развоја и друга надлежна министарства..

У закону је такође уважена пракса у ЕУ да је поотврда о акредитацији за одређено подручје је најбоље средство којим тела за оцењивање усаглашености доказује оспособљеност и задовољавање минималних услова.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Развијање система континуираног надзора над телима за оцењивање усаглашености, као и даље оспособљавање и развој националних тела за оцењивање усаглашености ради припреме за пуну имплементацију прописа Европске уније.

Повећање капацитета тела за оцењивање усаглашености како би била способна да обављају тестирање и сертификацију у складу са релевантним законодавством Европске уније представља предуслов за признавање система и производа које треба увести на тржиште Европске уније.

Након потписивања АСАА/РЕСА споразума за поједине групе производа тела за оцењивање усаглашености би била оспособљена за издавање исправа о усаглашености које би биле признате на подручју унутрашњег тржишта Европске уније. Када су у питању АСАА/РЕСА споразума након идентификације кључних сектора приступиће се анализи усклађености законодавства са законодавством ЕУ у предметном подручју, као и у вези постојања потребне инфраструктуре за спровођење закона на подручју стандардизације, акредитације, метрологије и оцењивања усаглашености.

3.1.1.4. Метрологија

Стање

Законодавни оквир

Закон о метрологији („Службени лист СЦГ“, број 44/05), донет је у СЦГ. За разлику од претходног Закона о мерним јединицама и мерилима, Закон о метрологији уређује углавном област законске метрологије и није комплетан због недоречености у СЦГ, па недостају казнене одредбе и није применљив у многим областима, па постоје и бројне непрецизности и правне празнине. На основу Закона донета је Уредба о законским мерним јединицама („Службени лист СЦГ“, број 10/06) која је у потпуности усклађена са упутством “Directive (80/181/EEC) on the approximation of the laws of the Member States relating to units of measurement and on the repeal of Directive 71/354/EEC“. Донета су и два општа подзаконска акта, али је област метрологије остала углавном неуређена, јер се стари закон више не примењује, а не постоје нова решења за поједина питања. Закон није усаглашен са *acquis communautaire*. Неусаглашеност је у дефинисању области законске метрологије, врсти оверавања мерила и расподеле одговорности.

Новим законом је препозната организација за метрологију која наставља послове тадашњег Завода за мере и драгоцене метале, који постоји преко 130 година. Надлежност организације за метрологију није у потпуности дефинисана, а неке надлежности су пребачене на министарство надлежно за послове метрологије. Таквом прерасподелом надлежности неке надлежности нису довољно прецизиране, а неке чак није могуће спровести. Организација за метрологију је и даље био Завод за мере и драгоцене метале са својим подручним организационим јединицама.

Институционални оквир

Уредбом о финансирању надлежности које су прешле у надлежност Републике Србије, Влада Србија је наставила да финансира Завод за мере и драгоцене метале као организацију у свом саставу.

Законом о министарствима метрологија је у надлежности Министарства економије и регионалног развоја. Дирекција за мере и драгоцене метале је формирана као орган управе у саставу овог министарства са надлежностима које проистичу из закона којим се уређује метрологија. Дирекција је преузела све послове Завода за мере и драгоцене метале, али по свом положају у државној управи (дирекција) не може да преузме и све неопходне надлежности које припадају заводима. Дирекцији су умањене надлежности доношењем Закона о метрологији, а касније и ограничене променом статуса органа управе. Положај дирекција не омогућава да се на прави начин и ефикасно преузму обавезе Европског партнерства и транспонују упутства новог и старог приступа у постојећи или измењен законски оквир.

Обука и техничка помоћ су реализовани путем семинара и радионица у оквиру програма CARDS 2002 и 2006, како националног, тако и регионалног. Опрема из програма CARDS 2002 значајно је унапредила могућности еталонирања и мерења. Србија је члан Метарске конвенције од 1879. и потписник CIPM MPA. Србија је члан OIML и потписник МАА. Србија је члан-оснивач EURAMET. Потписивање ССП омогућиће да Србија постане придружени члан у WELMEC.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Законодавни оквир

Неопходно је доношење новог Закона о метрологији, којим би се уредила целокупна област метрологије и дефинише модел метролошког система Србије. Законом би се дефинисао облик и надлежности централне метролошке организације и омогућило да се упутства из метрологије у потпуности транспонују у националне прописе. Рок за усвајање Закона о метрологији у Народној скупштини је II квартал 2009.

За израду новог Закона о метрологији од изузетне важности је да Србија има статус придруженог члана у WELMEC. Правилник о метролошким условима за ваге са неаутоматским функционисањем класе I, II, III, и IV је усклађен са OIML R 76 и углавном усаглашен са Упутством о неаутоматским вагама (NAWI).

Институционални оквир

Положај националне метролошке институције треба уредити новим Законом о министарствима тако да остане орган управе Владе и да се омогући спровођење свих надлежности прописаних у новом Закону о метрологији. Јачаће се капацитети ове институције, а развојним и истраживачким радом метролога овладаће се новим технологијама на којим се базирају метролошки прописи и њихова примена.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Законодавни оквир –

3.1.3.9. Неаутоматски инструменти за мерење

3.1.3.10. Инструменти за мерење – обрађени у поднаслову метрологија

Планира се доношење општих подзаконских прописа и усклађивање националних прописа са упутствима у области метрологије. Врсте мерила које су обухваћене законском метрологијом биће усклађене са директивама и националним потребама. Упутство о мерилима (MID) ће се транспоновати у национално законодавство. Прописи о претходно упакованим производима биће усклађени са упутствима: 75/106/ЕЕС, 75/107/ЕЕС, 75/324/ЕЕС, 76/211/ЕЕС и 80/232/ЕЕС и WTO/TBT. Рок за доношење подзаконских прописа је II квартал 2011. године. Имплементација ових прописа зависиће од нашег статуса у процесу приступања Европској унији.

Институционални оквир

Развијаће се национална метролошка организација да одговори потребама привреде и друштва за еталонирањем, испитивањем типа и оверавањем мерила и оспособиће се за имплементацију Упутства о мерилима (MID) и Упутства о неаутоматским вагама (NAWI), а за одређена мерила, за која постоји интерес привреде, треба да обавља функцију националног пријављеног тела (Notified body). Само развијена и јака национална метролошка организација може да изради прописе усаглашене са *acquis communautaire* и обезбеди њихову имплементацију у складу са WELMEC.

Административни капацитети

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Дирекција за мере и драгоцене метале	Постојећа	151	155	165	175	185	200

3.1.1.4.4. Финансијске потребе

Табела 2А. Потребе Дирекције за мере и драгоцене метале

	у 2008.	у 2009.	у 2010.	у 2011.	у 2012.
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	5,3 М€	6,0 М€	7,0 М€	8,0 М€	9,0 М€
Инфраструктура					

Табела 2Б. Буџет Дирекције за мере и драгоцене метале - домаћи извор

	у 2008.	у 2009.	у 2010.	у 2011.	у 2012.
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	3,3 М€	4,0 М€	5,5 М€	6,0 М€	7,0 М€
Инфраструктура					

Табела 2В. Буџет Дирекције за мере и драгоцене метале - страни извор

(Twinning, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008.	у 2009.	у 2010.	у 2011.	у 2012.
Активности (policy)					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	2,0 М€ техничка помоћ	2,0 М€ техничка помоћ	1,5 М€ ИПА	2,0 М€ ИПА	2,0 М€ ИПА
Инфраструктура					

3.1.1.5. Надзор над тржиштем - безбедност производа**Законодавни оквир**

Предлог Закона о општој безбедности производа којим се уређује општа безбедност производа који су стављени на тржиште, критеријуми за оцењивање усаглашености производа са општим захтевом за безбедност, обавезе произвођача и дистрибутера, услови и начин

информисања и размене информација у вези са ризицима који производ представља по здравље и безбедност потрошача и других корисника, као и вршење надзора, упућен је Народној скупштини 03. децембра 2007. на усвајање.

Уставни основ за доношење Закона о општој безбедности производа садржан је у члану 97. тачка 6. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 89/06), којим се утврђује да Република Србија, уређује и обезбеђује, између осталог, јединствено тржиште, правни положај привредних субјеката и систем обављања појединих привредних и других делатности.

Основни разлог за доношење овог закона је обезбеђивање високог нивоа заштите здравља и безбедности потрошача који производе употребљавају, као и других корисника који производе користе за своје потребе, односно у обављању својих професионалних делатности. Овим законом обезбедиће се стављање на тржиште искључиво безбедних производа и онемогућиће се производња, увоз и стављање на тржиште обмањујућих производа, али и њихов извоз.

Овај закон у знатној мери преузима одредбе Упутство ЕЗ о општој безбедности производа (2001/95/ЕЗ), док потпуно преузима Упутство ЕЕЗ о обмањујућим производима (87/357/ЕЕЗ).

За питање безбедности производа од значаја су још посебни закони који регулишу питања безбедности производа: Закон о заштити потрошача („Службени гласник РС“, број 79/05) и Закон о условима за обављање промета робе, вршење услуга у промету робе и инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, број 39/96, 20/97, 46/98, 24/99, 33/99, 34/01, 80/02 и 101/05).

Институционални оквир

Област безбедности производа налази се у надлежности Министарства трговине и услуга (законодавна улога).

Надзор над применом овог закона врше министарства надлежна за одговарајућу област, у складу са законом и другим прописима којима се уређује организација државне управе и делокруг послова.

Инспекцијски надзор над применом одредаба овог закона у делу којим се уређују обмањујући производи, врши министарство надлежно за послове здравља преко надлежних инспектора.

Надлежни царински орган неће дозволити увоз производа, односно серије производа које не прати прописана документација о усаглашености са захтевима за безбедност производа, односно који нису означени прописаном ознаком усаглашености са захтевима за безбедност производа.

Сектор тржишне инспекције има укупно 570 запослених, од тога 519 тржишних инспектора са високом стручном спремом (економског, правног, технолошког, техничког, машинског, електротехничког и пољопривредног смера), 41 тржишног инспектора са вишом стручном спремом и 9 административних радника са средњом стручном спремом. Сектором руководи помоћник министра – главни тржишни инспектор.

У седишту Сектора тржишне инспекције у Министарству трговине и услуга образована су два одељења и то Одељење за координацију у области контроле промета робе и Одељење за координацију у контроли услуга, спречавање нелојалне конкуренције и стручне послове у вези са инспекцијским надзором. Непосредан инспекцијски надзор на терену, Сектор тржишне инспекције обавља преко унутрашњих јединица – Одељења тржишне инспекције, као окружне подручне јединице, тако да има укупно 27 одељења изван седишта Министарства.

Краткорочни приоритети (2008 - 2009)

Законодавни оквир

Влада је 2007. утврдила Предлог закона о општој безбедности производа и упутила га на усвајање Народној скупштини 3. децембра 2007. Очекује се усвајање закона до краја 2008.

Након усвајања Закона о општој безбедности производа, планира се израда подзаконских аката којима ће се ближе прописати:

- начин успостављања и рада система брзе размене информација и одредити орган надлежан за обједињавање и дистрибуцију информација у вези са озбиљним ризиком, као и са другим ризицима које опасан производ представља по здравље и безбедност потрошача и других корисника
- начин и поступак информисања Комисије ЕЗ путем система RAPEX, о озбиљном ризику који опасан производ представља и предузетим мерама и
- поступање произвођача и дистрибутера у вези са спровођењем одлуке Комисије ЕЗ као и прописа којим се ближе прописује садржина обавештења која достављају произвођачи и дистрибутери и садржина налога надлежног органа достављеним произвођачима и дистрибутерима о поступцима и мерама које се предузимају да би се отклонили или смањили ризици које представљају производи који се испоручују или су већ испоручени на тржиште.
- методолошка упутства за примену овог закона.

Стручна помоћ приликом израде Аката Владе је потребна.

Одговорна институција: Министарство трговине и услуга.

Институционални оквир

Јачаће се капацитети Министарства трговине и услуга даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у вези са имплементацијом Закона о општој безбедности производа. До краја 2008. планира се да се изврши пријем у радни однос још два (2) службеника.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Законодавни оквир

Планира се доношење подзаконских прописа који ће бити у складу са Препоруком Европске комисије од 27. новембра 1992. којом се позивају државе чланице да успоставе инфраструктуре потребне за идентификацију опасних производа на спољним границама (31992H0579), и Уредба Савета 339/93 од 8. фебруара 1993. о испитивању сагласности са правилима о безбедности производа у случају производа увезених из трећих држава (31993R0339).

Административни капацитети

Капацитети Министарства трговине и услуга – Сектора тржишне инспекције јачаће се у складу са следећом динамиком:

План запошљавања и обуке:

Табела 1. Потребе државних институција за запошљавањем

Назив	Навести да ли је	Садашњи број	

институције	институција постојећа или планирана	запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012
Министарство трговине и услуга – Сектор тржишне инспекције	Постојећа	570	572	600	612	624	630
Укупно		570	572	600	612	624	630

3.1.1.5.4. Финансијске потребе

Табела 2А. Потребе Министарства трговине и услуга – Сектора тржишне инспекције

	У 2008	У 2009	У 2010	У 2011	У 2012
<i>Активности (policy)</i>	5800	5800	5800	7000	7000
<i>Изградња институција (просторије, људи, опрема..)</i>	524000*	84000	84000	106000	106000
<i>Инфраструктура (путеви, железница..)</i>					

Табела 2Б. Буџет Министарства трговине и услуга – домаћи извор

	У 2008	У 2009	У 2010	У 2011	У 2012
Активности (policy)	5800	5800	5800	7000	7000
Изградња институција (просторије, људи, опрема..)	24000	24000	24000	35000	35000
Инфраструктура					

(путеви, железница..)					
--------------------------	--	--	--	--	--

Табела 2Ц. Буџет Министарства трговине и услуга – страни извор

	У 2008	У 2009	У 2010	У 2011	У 2012
<i>Активности (policy)</i>					
<i>Изградња институција (просторије, људи, опрема..)</i>	500000*	60000	60000	71000	71000

НАДЗОР НАД ТРЖИШТЕМ-УСКЛАЂИВАЊЕ ПРОПИСА У ОБЛАСТИ УСЛУГА

Финансијске потребе

Година	2009	2010	2011	2012
Финансијска средства (у еврима)	200.000	200.000	200.000	200.000

3.1.2 Директиве старог приступа

У области на коју се односе упутства „Старог приступа” (нпр. хемикалије, текстилни производи, фармацеутски производи и моторна возила), захтева се рад на дерегулацији и законодавној модернизацији, у циљу обезбеђивања минималних стандарда безбедности помоћу хоризонталних и посебних вертикалних мера, уз стављање нагласка на издавање дозвола пре пуштања у промет и на накнадно праћење тришта по секторима који се регулишу. Код старог приступа хармонизација је потпуна. Упутства је комплетна, свеобухватна. Комуитарни прописи у потпуности дефинишу производ, нпр. кристал, текстил.

3.1.2.1. Моторна возила

Законодавни оквир

Закон о основама безбедности саобраћаја и Закон о међународном друмском превозу у друмском саобраћају чине законски оквир везан за моторна возила.

Институционални оквир

Министарство за инфраструктуру је институција надлежна за област моторних возила

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Законодавство

Приоритет је доношење новог Закона о безбедности саобраћаја у току 2008. На основу овог Закона предвиђено је, између осталог, доношење нових подзаконских аката из области моторних возила односно хомологације возила као и делова и опреме на возилу.

Досадашња сарадња у области друмских моторних возила највише се одвијала са Одсеком за хомологацију (Института за стандардизацију). На основу важећег Закона о стандардизацији Институт за стандардизацију обавља своју основну функцију у области предлагања и имплементације стандарда, док су послови хомологације у складу са праксом у ЕУ изузети из надлежности Института. Имајући у виду основну намену Института за стандардизацију, као и добру праксу из земаља ЕУ (у којима је хомологација моторних возила у министарству надлежном за транспорт), планирано је преузимање Одсека за хомологацију моторних возила од стране Министарства за инфраструктуру. Одсек за хомологацију има 5 запослених, а имајући у виду сложеност послова, као и захтеве за имплементацијом прописа у области моторних возила овај број није довољан за испуњење обавеза у овој области у складу са добром праксом и стандардима у земљама ЕУ.

Институције

Предвиђа се јачање капацитета Министарства за инфраструктуру. Припремање и реализовање мулти-секторске пилот студије у безбедности саобраћај (студија ће бити финансирана средствима Светске банке). Пројекти који су директно повезани са модернизацијом возног парка су израда базе података о возилима, увођење дигиталних тахографа, модернизација возног парка и систем хомологације возила.

Број запослених у Одељењу за безбедност саобраћаја у 2009. години би био повећан за 5, односно представља преузимање Одсека за хомологацију који сада ради у оквиру Института за стандардизацију. За ово нису потребна додатна финансијска средства. Пет запослених у Одсеку за хомологацију, од 2010. године би био повећан за 3 како би било могуће испунити захтеве који произилазе за усаглашавање, унапређење и имплементацију прописа у области моторних возила.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

У средњорочном периоду планира се даље праћење и усклађивање законодавства са законодавством ЕУ у области моторних возила.

3.1.2.2. Хемијски производи и детергенти

Законодавни оквир

Важећи закон којим се регулишу хемикалије као производ јесте Закон о производњи и промету отровних материја („Службени лист СРЈ“ бр.15/1995, 28/1996 и 37/2002).

Овај закон односи се на материје природног или синтетичког порекла и једињења произведена од тих материја која могу нанети штету животу и здрављу људи односно животној средини. Тиме се уствари примена овог закона проширује на све опасне хемикалије, а не само на отрове.

Законом се такође уређује да се отрови морају класификовати пре производње односно стављања на тржиште, као и да се класификација врши у три групе.

Правна лица која имају намеру да производе односно стављају у промет отрове морају да испуне прописане услове и да о томе добију решење надлежног министарства.

Надзор над спровођењем овог закона дат је инспекторима заштите животне средине.

Закон је неусаглашен са ЕУ прописима.

Институционални оквир

Област хемикалија налази се у Министарству заштите животне средине које је према члану 17. Закона о министарствима („Службени гласник РС“ 43/2007) надлежно за управљање хемикалија. Ова област налази се у Сектору за управљање и планирање у Одељењу за хемикалије.

Одељење за хемикалије има 12 службеника и 2 лица запослена по уговору о делу.

Од 12 службеника њих 9 су стручна лица а 2 су приправници и једно је техничко лице, и то 7 хемичара, 2 технолога 1 физикохемичар, 1 лекар и 1 правник. По уговору о делу запослен је један хемичар и један правник.

Досадашња обука

Током пројекта „Помоћ у писању закона у области животне средине у југоисточној Европи“ имплементиран од стране Регионалног центра за животну средину за централну и источну Европу пружена је помоћ у изради прописа од стране правних експерата са Универзитета из Бремена. Такође, током овог пројекта 4 запослена у министарству су обучена о законодавним и институционалним мерама у области управљања хемикалијама у Словенији, током студијске посете у Словеначком бироу за хемикалије. У току овог пројекта организована је и посета Европском бироу за хемикалије, где су се 2 запослена упознала са пословима које ради ово стручно тело Европске комисије.

Такође током израде ових прописа организована су два TAIEX семинара, један о биоцидима и други о приступу транспозиције REACH (новог прописа ЕУ о хемикалијама),

институционалном аранжману за управљање хемикалијама и израду електронске базе података хемикалија на тржишту.

Припремљен је и пројекат изградње капацитета у области управљања хемикалијама који треба да се спроводи са Шведском агенцијом за хемикалије, а који финансира Влада Краљевине Шведске. Пројекат је у последњој фази пред потписивање и треба да траје 3 године.

Такође је у припреми пројекат изградње капацитета у области управљања хемикалијама који се финансира из средстава Европске уније - IPA пројекат. Пројекат треба да започне крајем 2009. године и да траје 2 године. Пројекат ће бити логичан след претходног пројекта са Шведском агенцијом за хемикалије и разликоваће се од предходног тако што ће укључити напреднију обуку запослених већ успостављене институције за управљање хемикалијама.

Такође у оквиру Одељења за хемикалије израђује се Пројекат о изради Плана за имплементацију Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим супстанцама. Поред израде плана за имплементацију као припрему за ратификацију ове конвенције, овај пројекат има за циљ унапређење капацитета за спровођење Стокхолмске конвенције.

Поред овог пројекта Одељење за хемикалије спроводи и пројекат: „Ажурирање Националног профила за управљање хемикалијама, развој процене националних капацитета за Стратешки приступ међународном управљању хемикалијама - SAICM и одржавање семинара о успостављању националних приоритета за SAICM у Србији“. Овим пројектом ствара се основа за успостављање интегралног приступа управљања хемикалијама кроз цео њихов животни циклус и успостављање адекватне међуресорне сарадње надлежних државних органа, невладиног сектора, индустрије и научноистраживачког сектора. .

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Законодавни оквир

Припремљен је Нацрт закона о хемикалијама и Нацрт закона о биоцидима и очекује се да их у трећем кварталу 2008. Влада утврди и достави Народној скупштини на доношење.

А) Нацртом закона о хемикалијама уређују се услови за стављање на тржиште, увоз и извоз, коришћење и друго руковање хемикалијама и то: класификација, паковање, обележавање и складиштење хемикалија; инвентар хемикалија произведених и увезених; производња, стављање на тржиште и коришћење супстанци које изазивају забринутост; ограничења и забране; увоз и извоз; дозволе за вршење делатности лица која увозе, врше дистрибуцију или користе нарочито опасне хемикалије; стављање на тржиште детергента; систематско праћење хемикалија; доступност података; надзор и друга питања од значаја за управљање хемикалијама.

Овим законом образује се и Агенција за хемикалије.

Разлог за доношење овог закона је и потреба да се и област управљања хемикалијама уреди у складу са прописима ЕУ.

У овом закону дата су овлашћења за доношење око 30 подзаконских прописа.

Усаглашеност овог закона са *acquis communautaire*

- 1) Са Уредбом ЕЗ бр.1907/2006 закон је делимично усклађен.

Ова неусклађеност односи се на део нове Уредбе (ЕЗ) бр. 1907/2006) (у даљем тексту REACH) којим се прописују поступци који се спроводе централизовано од стране Европске агенције за хемикалије и то регистрација, евалуација и ауторизација.

Међутим, закон је усклађен са другим деловима REACH и увођењем одређених домаћих процедура овај закон представља основу за припрему наше привреде за обавезе које прозилазе из овог ЕУ прописа, у моменту приступања наше земље ЕУ.

2) Закон је потпуно усклађен са следећим прописима ЕУ: Упутство ЕЕЗ бр. 67/548; Упутство ЕЗ бр. 99/45; Упутство ЕЗ бр. 2004/42; Уредба ЕЗ бр. 304/2003 и Уредба ЕЗ бр. 648/2004.

Б) Нацрт закона о биоцидима уређује услове стављања на тржиште и коришћење активне супстанце у биоцидном производу и биоцидног производа, и то: решењем за стављање на тржиште; испитивање и подела података; истраживање и развој; класификација, паковање, обележавање, рекламирање и безбедносни лист; инвентар биоцидних производа; надзор и друга питања од значаја за безбедно стављање на тржиште и коришћење биоцидних производа.

Разлог за доношење овог закона је и потреба да се ова област уреди у складу са ЕУ прописима.

На основу овог закона потрбно је донети више од 10 подзаконских прописа

Усаглашеност овог закона са *acquis communautaire*

- 1) Са Упутством 98/8/ЕЗ закон је делимично усклађен.

Овим нацртом закона преузимају се решења из Упутства 98/8/ЕЗ о стављању биоцидних производа на тржиште и уводи се дозвола о стављању биоцида на тржиште.

Такође, уређено је да се позитивна листа активних супстанци преузима из тог прописа имајући у виду да се овај поступак спроводи на нивоу ЕУ, односно спроводи га тело Европске комисије задужено за ову област. Из тог разлога у нацрту није прописан поступак укључивања активних супстанци у позитивне листе

2) Закон је потпуно усклађен са следећим ЕУ прописима: Уредба ЕЗ бр. 1896/2000, Уредба ЕЗ бр. 1687/2002, Уредба ЕЗ бр. 2032/2003, Уредба ЕЗ бр. 1048/2005.

Везано за Нацрт закона о хемикалијама у краткорочне приоритете који се односе на законодавне послове планира се и припрема основних подзаконских прописа и то:

- Правилник о класификацији, обележавању и паковању хемикалија;
- Правилник о ближим условим држања опасне хемикалије у продајном простору и начин обележавања тог простора;
- Правилник о начину вођења Интегралног инвентара хемикалија и Инвентару хемикалија;

- Упутство о начину вођења евиденције о хемикалијама;
- Правилник о саветнику за хемикалије као и условима које мора испунити правно или физичко лице које врши обуку и проверу знања саветника за хемикалије;
- Правилник о забрани и ограничењу производње, стављања на тржиште и коришћења супстанци, препарата и производа који представљају неприхватљив ризик по здравље људи и животну средину;
- Правилник о поступку претходног обавештења и поступку добијања сагласности на основу претходног обавештења (PIS поступак);
- Правилник о нарочито опасним хемикалијама;
- Упутство о утврђивању превентивних мера које се уписују у дозволу за вршење делатности увоза и дистрибуције односно у дозволу за корошћење нарочито опасних хемикалија;
- Правилник о детергентима;
- Одлука о висини накнада за поступке које спроводи Агенција за хемикалије утврђене у Закону о хемикалијама.

Према Нацрту закона о биоцидима у краткорочне приоритета спада и доношење следећих подзаконских прописа:

- Правилник о врстама биоцида;
- Упутство о садржају обрасца за подношење захтева и садржају основних података за биоцид ради добијања дозволе;
- Правилник о обиму и садржини техничког досијеа за биоцидни производ односно биоцидни производ мањег ризика;
- Правилник о принципима процене биоцида и условима за стављање на тржиште биоцида;
- Правилник о специфичним захтевима за паковање, обележавање и рекламирање биоцида;
- Правилник о начину достављања податка и вођења евиденције о промету биоцида;
- Одлука о висини накнада за поступке које спроводи Агенција за хемикалије утврђене у Закону о биоцидима.

Институционални оквир

Законом о хемикалијама предвиђено је оснивање Агенције за хемикалије као самосталне развојне, стручне и регулаторне организације која врши јавна овлашћења утврђена тим законом и Законом о биоцидима.

Оснивање Агенције предвиђа се у року од шест месеци од доношења Закона о хемикалијама.

Финансирање Агенције врши се из прихода остварених од накнада за послове предвиђене у Закону о хемикалијама и Закону о биоцидима.

Агенција ће преузети запослене у Одељењу за хемикалије Министарства заштите животне средине.

У овом периоду поред самог оснивања Агенције за хемикалије унапређиваће се професионална знања запослених кроз израду подзаконских прописа и међународне пројекте за изградњу капацитета.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Законодавни оквир

Донети остале подзаконске прописе предвиђене Законом о хемикалијама и Законом о биоцидима и то:

- Правилник о методама испитивања за сврху процене опасности у поступку класификације хемикалије и другим прихватљивим начинима утврђивања својстава хемикалије;
- Правилник о начину процене безбедности хемикалије, садржини извештаја о безбедности хемикалије.
- Упутство о начину процене безбедности хемикалије;
- Упутство за израду техничког досијеа за биоцидни производ и биоцидни производ мањег ризика;
- Упутство о практичним поступцима за процену биоцида на основу техничког досијеа;
- Правилник о методама испитивања ефикасности биоцида;
- Правилник о садржају захтева и сажетка техничког досијеа и условима стављања на тржиште и коришћења биоцида који има одобрење за стављање на тржиште издато од земље чланице ЕУ;
- Правилник о максимално дозвољеним количинама остатака биоцида и посебним условима за систематско праћење прекорачења максимално дозвољене количине остатака биоцида.

Административни капацитети

Институционални оквир

Унапређење професионалних знања у области управљања хемикалијама и повећање броја запослених на овим пословима.

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција	Садашњи број	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)
-------------------	------------------------------	--------------	--

	постојећа или планирана	запослених	2008.	2009 ¹¹	2010	2011	2012
Министарство заштите животне средине	Постојећа	12	13	/	/	/	/
Агенција за хемикалије	Планирана	/	/	13			

Финансијске потребе

Табела 2А Потребе

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Пројекат израде Плана за имплементацију Стокхолмске конвенције о дуготрајним органичким загађујућим супстанцама (POPs пројекат)	191.713 УСД				
Пројекат ажурирања Националног профила за управљање хемикалијама, развој процене националних капацитета за Стратешки приступ међународном управљању хемикалијама и одржавање семинара о успостављању националних	20.000 УСД				

¹¹ Број запослених је наведен само примера ради

приоритета за Стратешки приступ међународном управљању хемикалијама у Србији (SAICM пројекат)					
Пројекат јачања административн их капацитета за спровођење система управљања хемикалијама у Србији које спроводи Шведска агенција за хемикалије, финансиран од стране Владе Шведске (КЕМІ пројекат)	179.000 ЕУР	179.000 ЕУР	179.000 ЕУР		
Пројекат изградње капацитета (државних органа, индустрије, научноистражи вачких центара) за управљање хемикалијама, Предлог пројекта ИПА 2008			750.000 ЕУР	750.000 ЕУР	
Израда подзаконских прописа на законе о хемикалијама и биоцидима					

Успостављање и ажурирање базе података и интегрисаног информационог система за управљање хемикалијама					
Спровођење прописа у области управљања хемикалијама и биоцидима					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура ¹²					

Напомена:

Навести износ у ЕУР за сваку годину посебно.

За страну подршку навести и која је страна подршка у питању.

Табела 2Б. Буџет - домаћи извор

	у 2008	у 2009	У 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 2В. Буџет - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

¹² Изградња објеката у областима у којима је то могуће навести: путеви, аеродроми, железница, инфраструктурни радови, „шенгенска“ граница...

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Пројекти (policy) КЕМІ пројекат	179.000 ЕУР	179.000 ЕУР			
POPs пројекат SAICM пројекат	211.713 УСД		929.000 ЕУР		
КЕМІ пројекат ИПА 2008				750.000 ЕУР	
ИПА 2008					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

МУП

План запошљавања и обуке:

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009	2010	2011	2012

МУП – Сектор за заштиту и спасавање	Постојећа	3031					
-------------------------------------	-----------	------	--	--	--	--	--

Напомена:

Планира се повећање броја запослених, оквирно 20% по години обзиром да је велики број радника пензионисан.

Финансијске потребе**Табела 2А. Потребе Министарства трговине и услуга (МТУ)**

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Израда националне стратегије заштите и спасавања у ванредним ситуацијама	100.000				
Израда основних закона у области заштите и спасавања у ванредним ситуацијама	100.000				
Израда студије за интегралну процену опасности и повредивости (рањивости) објеката и територије од елементарних непогода, пожара и техничко технолошких опасности при производњи, складиштењу,	1.000.000				

превозу и коришћењу опасних и штетних материја					
Израда планова деловања у ванредним ситуацијама	500.000				
Организација професионалних служби које делују у ванредним ситуацијама	5.000.000				
Опремање ватрогасних и спасилачких јединица и изградња и санација објеката за њихов смештај	50.000.000				
Успостављање и опремање центра за обуку ватрогасно спасилачких јединица и припадника цивилне заштите	2.500.000				
Учење страних језика	100.000				
Подстицање деловања грађана, невладиних и непрофитних организација	1.000.000				
Образовање и обучавање припадника спасилачких јединица за пружање парамедицинске	100.000				

помоћи					
Осавремењивање наставних програма у образовним установама које образују кадрове за област заштите у ванредним ситуацијама и осталим школама и факултетима	100.000				

3.1.2.3. Фармацеутски производи, медицински уређаји, медицински уређаји за активну имплантацију и *in vitro* медицински уређаји за дијагностику

Стање

Законодавни оквир

Област лекова и медицинских средстава регулисана је Законом о лековима и медицинским средствима („Службени гласник РС“ бр. 84/04 и 85/05 и др. закон), који је ступио на снагу 01. августа 2004. чиме је престао да важи Закон о производњи и промету лекова („Службени лист СРЈ“, бр.18/93).

Овим законом уређују се услови за производњу, промет и испитивање лекова и медицинских средстава који се употребљавају у хуманој и ветеринарској медицини, надзор у овим областима, услови и поступак за издавање дозвола за стављање у промет лекова и медицинских средстава и друга питања од значаја за ову област. Законом је ради обезбеђења квалитетних, безбедних и доступних лекова и медицинских средстава, основана Агенција за лекове и медицинска средства, као правно лице са повереним пословима.

На основу овог закона донети су следећи подзаконски акти:

1. Правилник о садржају дозволе за стављање лека у промет („Службени гласник РС“, број 93/05);
2. Правилник о поступку и условима за добијање дозволе за стављање лека у промет („Службени гласник РС“, број 93/05);
3. Правилник о садржају дозволе за стављање медицинског средства у промет („Службени гласник РС“, број 93/05);
4. Правилник о поступку и условима за добијање дозволе за стављање медицинског средства у промет („Службени гласник РС“, број 102/06);
5. Правилник о начину и условима оглашавања лека и медицинског средства („Службени гласник РС“, број 99/06);
6. Правилник о начину пријављивања, прикупљања и праћења нежељених реакција на лекове („Службени гласник РС“, број 99/06);

7. Правилник о условима и начину клиничког испитивања лека, поступку и садржају документације за одобрење клиничког испитивања лека („Службени гласник РС“, број 19/07);
8. Правилник о условима за производњу лекова („Службени гласник РС“, број 27/08);
9. Правилник о условима за промет на велико лекова и медицинских средстава („Службени гласник РС“, број 27/08);
10. Правилник о условима за обављање промета медицинских средстава на мало у специјализованим продавницама („Службени гласник РС“, број 27/08);
11. Правилник о садржају и начину обележавања спољњег и унутрашњег паковања лека и о садржају упутства за пацијента-корисника („Службени гласник РС“, број 27/08);
12. Правилник о клиничком испитивању лекова који се употребљавају искључиво у ветеринарској медицини („Службени гласник РС“, број 24/08).

На основу члана 29. став 2. Закона о лековима и медицинским средствима („Службени гласник РС“, бр. 84/04 и 85/05 и др. закон) у „Службеном гласнику РС“, број 28/08 објављене су Смернице Добре произвођачке праксе, Добре лабораторијске праксе, Добре праксе у дистрибуцији лекова и Добре клиничке праксе у клиничком испитивању.

За област лекова и медицинских средстава од значаја су и следећи, посебни закони:

Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“ број 33/97, 31/2001 и „Службени лист СЦГ“, број 1/2003), који уређује начин поступања органа у поступку издавања дозвола за производњу и промет лекова и медицинских средстава, поступку надзора и поступцима који се воде код Агенције за лекове и медицинска средства;

Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС“ број 107/05) који уређује питања опште здравствене заштите, друштвене бриге за здравље становништва и општи интерес у здравственој заштити;

Закон о оглашавању („Службени гласник РС“ број 79/05) који између осталог, на општи начин уређује питање оглашавања лекова.

Иако ови закони само делимично регулишу питање лекова и медицинских средстава, будући да им то није основни предмет регулисања, неопходно је да сви закони у потпуности буду међусобно усаглашени.

Закон о лековима и медицинским средствима није у потпуности усаглашен са *acquis communautaire*. Закон је у делу који уређује област лекова који се употребљавају у хуманој медицини највећим делом усаглашен са Упутством 2001/83/ЕЗ. У делу који уређује област лекова за ветеринарску употребу Закон је такође усаглашен са Упутством 2001/82/ЕЗ. Неусаглашеност се односи само на оне делове поменутих Упутстава које се односе само на државе чланице ЕУ.

Област медицинских средстава делимично је усаглашена са Упутством 90/385/ЕЕЗ, 93/42/ЕЕЗ, 98/79/ЕЗ. Неусаглашеност се односи на издавање дозволе за стављање медицинског средства у промет, јер напред поменута упутства не предвиђају издавање дозволе за стављање медицинског средства у промет, већ само евидентирање, односно упис медицинских средстава у регистар.

Институционални оквир

Област лекова и медицинских средстава који се употребљавају у хуманој медицини налази се у надлежности Министарства здравља (припрема нацрта закона, доношење подзаконских аката, издавање дозвола за производњу и промет лекова и медицинских средстава, надзор над применом Закона о лековима и медицинским средствима и прописа донетих за његово спровођење, подношење прекршајних пријава и пријава за привредни преступ), као и у надлежности Агенције за лекове и медицинска средства (издавање дозвола за стављање лека и медицинског средства у промет, издавање дозволе за клиничка испитивања лекова и медицинских средстава, праћење нежељених реакција лекова и медицинских средстава, лабораторијска контрола квалитета лекова и медицинских средстава, одобравање увоза нерегистрованих лекова и медицинских средстава и др.), с тим што Агенција за лекове и медицинска средства своје послове, осим лабораторијске контроле квалитета лекова и медицинских средстава, врши као поверене.

Област лекова и медицинских средстава који се употребљавају у ветеринарској медицини налази се у надлежности Министарства пољопривреде, као и у надлежности Агенције за лекове и медицинска средства.

У складу са чланом 21. Закона о министарствима („Службени гласник” РС, број 48/07), Министарство здравља обавља послове државне управе у области производње и промета лекова и медицинских средстава и инспекцијске послове у тим областима. На основу Закона о лековима и медицинским средствима („Службени гласник РС“ бр. 84/04 и 85/05 – др закон) у надлежности Министарства здравља је издавање дозвола за производњу и промет лекова и медицинских средстава на велико, односно медицинских средстава на мало који се употребљавају у хуманој медицини и надзор над спровођењем тог закона и прописа донетих за његово спровођење. Законом су министру здравља дата овлашћења за доношење подзаконских аката и објављивање смерница Добре произвођачке праксе, Добре дистрибутивне праксе, Добре лабораторијске праксе и Добре клиничке праксе у клиничком испитивању.

У оквиру Министарства здравља за област лекова и медицинских средстава, регулисаних Законом о лековима и медицинским средствима, надлежан је Сектор за лекове и медицинска средства, Одељење за инспекцијски надзор над лековима и медицинским средствима. Сектор за лекове и медицинска средства основан је 2007, а до његовог формирања Одељење за инспекцијски надзор над лековима и медицинским средствима било је у оквиру Сектора за здравствено осигурање и финансирање у здравству. У Одељењу за инспекцијски надзор над лековима и медицинским средствима тренутно је запослено 7 инспектора.

У Одељењу за инспекцијски надзор над лековима и медицинским средствима обављају се послови који обухватају: инспекцијске послове у области производње, израде галенских лекова, промета и испитивања лекова, односно производње, промета и испитивања медицинских средстава; примена ЕУ стандарда у циљу приступања Шеми сарадње фармацеутских инспекција (PIC/S); вођење база података о субјектима који се баве производњом, прометом и испитивањем у области лекова и медицинских средстава и галенским лабораторијама и други послови из делокруга Одељења.

Агенција за лекове и медицинска средства надлежна је за издавање дозвола за стављање у промет лекова и медицинских средстава, лабораторијску контролу квалитета лекова и медицинских средстава, издавање дозвола за клиничка испитивања лекова и медицинских средстава, праћење нежељених реакција лекова и медицинских средстава, и других послова у складу са Законом о лековима и медицинским средствима. Агенција има својство правног лица, послује у складу са прописима о јавним службама, а све послове, осим лабораторијске контроле квалитета лекова и медицинских средстава и давања информација и предлога за рационално коришћење лекова и медицинских средстава, врши као поверене.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Законодавни оквир

Министар здравља Републике Србије донео је 21. децембра 2007. Решење о формирању радне групе за израду предлога Закона о изменама и допунама Закона о лековима и медицинским средствима. Као задаци радне групе утврђени су :

- учествовање у TWINNING пројекту на активности 1.6 - усаглашавање домаће регулативе са прописима ЕУ;
- утврђивање области лекова и медицинских средстава које је потребно ускладити са регулативом Европске уније;
- припрема Предлога Закона о изменама и допунама Закона о лековима и медицинским средствима, у складу са прописима Европске уније до децембра 2008..

До краја 2008. планирана је припрема предлога Закона о изменама и допунама Закона о лековима и медицинским средствима, у смислу његовог усаглашавања са Упутствима 2004/24/ЕЗ, 2004/27/ЕЗ када су упитању лекови за хуману употребу, Упутством 2004/28/ЕЗ у погледу лекова за ветеринарску употребу и Упутством 2007/42/ЕЕЗ у области медицинских средстава.

Након усвајања Закона о изменама и допунама Закона о лековима и медицинским средствима, планира се доношење нових или измена и допуна постојећих подзаконских аката.

Институционални оквир

Неопходно је јачање ресурса Сектора за лекове и медицинска средства Министарства здравља и то повећањем броја инспектора и других кадрова, усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу омогућавања праћења стања на тржишту лекова и медицинских средстава, предлагања мера за даље унапређење области лекова и медицинских средстава у складу са потребама Републике Србије.

Према предлогу систематизације за 2008. планирано је институционално јачање Сектора за лекове и медицинска средства формирањем Групе за лекове и медицинска средства уз постојеће Одељење за лекове и медицинска средства. Групу ће чинити три запослена, један правник и два фармацеута, односно лекара, који ће обављати послове који обухватају израду нацрта закона и других прописа којима се уређује област лекова, медицинских средстава и фармацеутских сировина; спровођење међународне сарадње у области лекова и медицинских средстава, израда предлога, праћење и анализа спровођења националне политике у области лекова, медицинских средстава; израду елабората, анализа, студија и програма у области производње и промета лекова и медицинских средстава; анализа и праћење прописа и директива ЕУ из области лекова и медицинских средстава и други послови из надлежности Групе.

Планира се и институционално јачање Одељења за инспекцијски надзор над лековима и медицинским средствима повећањем броја инспектора од 7 тренутно запослених на 10, у складу

са повећањем обима послова, као и запошљавање 1 стручњака за обезбеђење система квалитета у Сектору за лекове и медицинска средства.

3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

Законодавни оквир

У средњорочном периоду планира се даље праћење и усклађивање законодавства са законодавством ЕУ у области лекова и медицинских средстава.

Институционални оквир

Јачаће се капацитети Министарства здравља запошљавањем нових запослених, пре свега у Одељењу за инспекцијски надзор над лековима и медицинским средствима обзиром на чињеницу да се у краткорочном периоду не може обезбедити повећање броја запослених сходно стварним потребама. Планира се подела инспекције у области лекова и медицинских средстава на инспекцију за лекове и инспекцију за медицинска средства.

3.1.2.4. Козметички производи и безбедност играчака

Законодавни оквир

Законодавни оквир којим се регулише ова област представљају: Закон о здравственој исправности животних намирница и предмета опште употребе („Службени лист СФРЈ“, бр. 53/91, „Службени лист СРЈ“, бр. 24/94, 28/96, 37/2002, „Службени гласник РС“, бр. 79/2005, 101/2005) и Закон о здравственом надзору над животним намирницама и предметима опште употребе („Службени гласник СРС“, бр. 48/77, 29/88, „Службени гласник РС“, бр. 44/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005), Правилник о условима у погледу здравствене исправности предмета опште употребе који се могу стављати у промет („Службени лист СФРЈ“, бр. 26/83, 61/84, 56/86, 50/89, 18/91).

Закон о безбедности хране_ чијим усвајањем ће престати да важе два горе наведена закона намеће хитну потребу за усвајањем.

Према Закону о здравственој исправности предмета опште употребе, предмети опште употребе су :

- 1) посуђе, прибор и амбалажа за животне намирнице;
- 2) дечије играчке;
- 3) средства за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела;
- 4) средства за одржавање чистоће;
- 5) дуванске прерађевине и прибор за пушење.

Радна подгрупа 28 обрађује део везан за **безбедност играчака**.

Закон о здравственој исправности предмета опште употребе треба да буде усаглашен са прописима ЕУ садржаним у следећим актима ЕУ (*acquis communautaire*):

1. Council Directive 88/378/EEC of 3 May 1988 on the approximation of the laws of the Member States concerning the safety of toys Corrected by 31988L0378R(01)
2. 98/485/EC: Commission Recommendation of 1 July 1998 on childcare articles and toys intended to be placed in the mouth by children of less than three years of age, made of soft PVC containing certain phthalates (notified under document number SEC(1998) 738)
3. 2001/579/EC: Commission Decision of 30 July 2001 on the publication of the reference of standard EN 71-1: 1998 "Safety of toys - Part 1: Mechanical and physical properties", Clause 4.20(d) in accordance with Council Directive 88/378/EEC (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2001) 1905)
4. 2005/195/EC: Commission Decision of 9 March 2005 concerning the partial non-conformity of standard EN 71-1:1998 Safety of Toys - Part 1: mechanical and physical properties' with the essential safety requirements of Council Directive 88/378/EEC (notified under document number C(2005) 542) (Text with EEA relevance)
5. Directive 2005/84/EC of the European Parliament and of the Council of 14 December 2005 amending for the 22nd time Council Directive 76/769/EEC on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States relating to restrictions on the marketing and use of certain dangerous substances and preparations (phthalates in toys and childcare articles)Corrected by 32005L0084R(01)
6. 2007/184/EC: Commission Decision of 23 March 2007 concerning the publication of the reference of the standard EN 71-1:2005 Safety of Toys - Part 1: mechanical and physical properties regarding the technical requirements on hemispheric toys in accordance with Council Directive 88/378/EEC on the safety of toys (notified under document number C(2007) 1256) (Text with EEA relevance)
7. 2007/224/EC: Commission Decision of 4 April 2007 concerning the publication of the reference of the standard EN 71-1:2005 Safety of Toys - Part 1: mechanical and physical properties regarding the technical requirements on projectiles with suction cups as an impact area in accordance with Council Directive 88/378/EEC on the safety of toys (notified under document number C(2007) 1460) (Text with EEA relevance)

Од значаја су још посебни закони:

Закон о министарствима („Службени гласник РС“, бр.43/2007),

Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“ број 33/97, 31/2001 и „Службени лист СЦГ“, број 1/2003),

Закон о санитарном надзору („Службени гласник РС“, бр.125/2004),

Институционални оквир

Област заштите потрошача и заштите здравља се налази у надлежности Министарства трговине и услуга (законодавна и надзорна улога) и Министарства здравља (законодавна и надзорна улога).

Министарство здравља је задужено за стварање система заштите здравља и предлагање прописа из области заштите здравља. У складу са чланом 21. Закона о министарствима („Службени гласник” РС, број 48/07), Министарство здравља обавља послове државне управе који се између осталог односе и на: очување и унапређење здравља грађана и праћење здравственог стања и здравствених потреба становништва; организацију здравствене заштите; здравствени и санитарни надзор у области заштите становништва од заразних и незаразних болести, здравствене исправности животних намирница и предмета опште употребе у производњи и промету, контролу санитарно-хигијенског стања објеката под санитарним надзором и средстава јавног саобраћаја; санитарни надзор над лицима која су законом стављена под здравствени надзор, као и надзор над постројењима, уређајима и опремом која се користи ради обављања делатности под санитарним надзором.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Доношење Закона о здравственој исправности предмета опште употребе, због већ претходно наведеног разлога.

Средњорочни приоритети (период 2010-2012)

Урадити анализу усклађености других закона и подзаконских аката који уређују питања од значаја за област заштите здравља.

Институционални оквир

Јачаће се капацитети Министарства здравља, нарочито у делу инспекцијских служби, због неадекватно малог броја инспектора у односу на потребе у области заштите здравља људи и потрошача. Наставиће се континуирана обука инспектора на свим пољима, а нарочито у делу Закона о безбедности хране.

3.1.2.5. Стакло и дрво

Правни оквир за доношење подзаконских аката у области стаклених и дрвених конструкција је у надлежности Министарства инфраструктуре. У плану је транспоновања европских прописа из предметних области.¹³

3.1.2.6. Текстил

Законодавни оквир

Наредба о текстилним производима који у промету морају бити снабдевени уверењем о квалитету од 1992. године је пропис који је тренутно на снази, а односи се на текстил.

¹³ Недостаје прилог текстуалног дела за стакло и дрво Министарства за инфраструктуру.

Институционални оквир

Министарство економије и регионално развоја је надлежно за усклађивање са прописима из области текстила.

Средњорочни приоритет (2011-2012)

Усклађивање са упутствима 97/74, 97/73, 96/73, и 73/44 ЕЗ у виду правилника је средњорочни приоритет као и даље праћење и усклађивање законодавства са законодавством ЕУ на подручју текстила.

3.1.2.7. Обућа

SRP стандард G.B1. 035-односи се на декларисање производа од коже

Институционални оквир

Министарство економије и регионалног развоја је надлежно за област обуће.

Средњорочни приоритет (2010-2012)

Усклађивање са упутством 94/11/ЕЗ у виду правилника као и даље праћење и усклађивање законодавства на подручју обуће.

3.1.2.8. Вештачка ђубрива

Законодавни оквир

Област ђубрива уређена је Законом о заштити биља („Сл. лист СРЈ“ бр. 24/98, 26/98 и „Сл. гласник РС“ бр. 101/2005-други закон), којим су прописани услови за стављање у промет (производња, увоз и регистрација).

Правилници:

- Правилник о промету, увозу и узорковању ђубрива („Сл. лист СРЈ“, бр. 59/2001),
- Правилник о методама за испитивање ђубрива („Сл. лист СРЈ“, бр. 60/2000 и „Сл. гласник РС“, бр. 20/2005),
- Правилник о линији за производњу („Сл. лист СРЈ“, бр. 68/2001)
- Правилник о врстама амбалаже за пестициде и ђубрива и о уништавању пестицида и ђубрива („Сл. лист СРЈ“, бр. 35/99).

Институционални оквир

Управа за заштиту биља Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде је одговорна за успостављање политике у области ђубрива. Садашњи број запослених у области ђубрива је:

- 7 запослених у седишту Управе, од чега 3 у Одељењу за средства за заштиту и исхрану биља и 4 инспектора задужена за контролу квалитета рада, и
- 71 фитосанитарни инспектор - унутрашњи фитосанитарни инспектори, који су распоређени у 6 регионалних јединица и 34 гранична фитосанитарна инспектора, распоређени у 6 граничних станица (укупно 105 фитосанитарних инспектора), који поред активности у области ђубрива раде и послове везане за здравље биља и средства за заштиту биља.

Испитивање квалитета ђубрива у поступку регистрације и контроле увоза и унутрашњег промета врше лабораторије овлашћених организација, које се налазе у саставу научних института и пољопривредних факултета (укупно 9).

Краткорочни приоритети - 2008 - 2009

Као активност планирана у 2008. години предвиђа се измена и допуна постојећег Правилника о методама за испитивање ђубрива, с обзиром на нове околности које су настале након његовог доношења. То се првенствено односи на неслагласности између врста ђубрива, постојећих ЈУС стандарда за минерална ђубрива и европских стандарда, у смислу дозвољених одступања од декларисаних вредности садржаја хранљивих елемената, као и метода њиховог испитивања и узорковања.

Поменутих изменама и допунама постојећи правилник ће бити у сагласности са Додацима I, II и IV Уредбе Европског парламента и Савета бр. 2003/2003/ЕЗ од 13. октобра 2003. године, који се тичу врста минералних ђубрива, одступања и метода узорковања и испитивања минералних ђубрива, као и Уредбом Европског парламента и Савета бр. 1774/2002 од 03.10.2002. године, када су у питању органска ђубрива произведена од нуспроизвода животињског и биљног порекла, који нису намењени за људску исхрану.

Средњорочни приоритети - активности планиране за 2010-2012 године

Законодавни оквир

Средњорочни приоритети у области ђубрива су даље усклађивање са правним тековинама ЕУ, односно доношење Закона о средствима за исхрану биља и оплемењивачима земљишта. Радна верзија закона налази се у процедури припреме за јавну расправу, а његово доношење се планира за други квартал 2009. године.

Новим Законом о средствима за исхрану биља и оплемењивачима земљишта уређује се разврставање, производња, промет, увоз, квалитет, испитивање и примена у складу са Уредбом Европског парламента и Савета 2003/2003/ЕЗ од 13. октобра 2003. године, као и могућност да се у оквиру националног прописа створе услови за стављање у промет минералних ђубрива која не одговарају условима прописаним овом Уредбом (минерална ђубрива која немају ознаку „ЕС FERTILIZERS“).

Након усвајања овог закона донеће се подзаконски прописи којима ће, заједно са већ измењеним и допуњеним Правилником о методама за испитивање ђубрива, бити омогућења његова примена:

- Правилник о начину вођења регистра средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта,
- Правилник о квалитету и означавању средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта,
- Правилник о производњи, промету и примени средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта,
- Правилник о увозу средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта,
- Правилник о начину поступања са нуспроизводима животињског порекла који нису намењени за исхрану људи,
- Правилник о условима које морају испуњавати овлашћене организације за испитивање средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта.

Јачање институционалних и административних капацитета

У оквиру ових активности планира се:

- доношење новог Правилника о систематизацији и организацији радних места у МПШВ, којим ће се повећати број запослених у Управи – у Одељењу за средства за заштиту и исхрану биља и Одељењу фитосанитарне инспекције, којим ће се омогућити израда и примена подзаконских прописа на основу новог закона,
- страна помоћ у смислу конкурисања за ИПА програм, у оквиру кога ће бити планирани тренинзи, студијска путовања и радионице за послове планирања, организовања и контролинга административног особља који раде на упису у регистар средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта и лабораторијског особља овлашћених организација које раде испитивање ради контроле квалитета.

3.1.3. Директиве новог приступа

Препреке који би могле да проистекну из разноликости националних програма регулисане су 1985. године усвајањем новог приступа техничкој хармонизацији. Садржај директива своди се на дефинисање суштинских захтева које производи морају да задовоље да би се нашли на тржишту ЕУ. Поменути суштински захтеви тичу се заштите пшштих интереса- заштите здравља, безбедности, заштите потрошача и заштите животне средине. Поштовање свих захтева које

директиве прописују за одређени производ осигурава слободно кретање роба на ЕУ тржишту. Логика новог приступа је усвајање мањег броја мање детаљних директива.

3.1.3.1. Нисконапонска електрична опрема

Законодавни оквир

Имајући у виду да се европска директива о нисконапонској опреми - 73/23 ЕЕЗ , 93/68 ЕЕС односи на све електричне апарате и машине, односно на све индустријске производе може се сматрати да она представља једну од хоризонталних директива новог приступа. постојећи прописи који спадају у оквир ове директиве су:

ПОА 43/88 Наредба о обавезном атестирању грла за сијалице са навојем („Сл.лист СФРЈ”, бр.43/88)

ПОА 43/88/3 Наредба о обавезном атестирању склопки за направе („Сл.лист СФРЈ”, бр.43/88)

ПОА 43/88/1 Наредба о обавезном атестирању трансформатора за раздвајање и сигурносних трансформатора („Сл.лист СФРЈ”, бр.43/88)

ПОА 43/88/5 Наредба о обавезном атестирању електричних апарата за домаћинство („Сл. лист СФРЈ”, бр.43/88)

ПОА 8/87 Наредба о обавезном атестирању електронских апарата за домаћинство и сличну употребу („Сл.лист СФРЈ”, бр.8/87)

ПОА 43/88/2 Наредба о обавезном атестирању преносних алата са електромоторима („Сл.лист СФРЈ”, бр.43/88)

Институционални оквир

Министарство економије и регионалног развоја је надлежно за спровођење директиве која се односи на нисконапонску електричну опрему, а у спровођење директиве ће се укључити и многа тела за оцењивање усаглашености која раде испитивање наведених производа. Тело за оцењивање усаглашености Квалитет Ниш покрива већи део обухвата ове директиве и делује о оквиру Међународне шеме сертификационох тела за испитивање група електричних производа

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Министарство економије и регионалног развоја ће у другој половини 2008. године започети транспоновање директиве о нисконапонској опреми у форми правилника о нисконапонској опреми

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Обезбеђивање институционалног оквира за спровођење директиве као и јачање капацитета тела за оцењивање усаглашености.

Даље праћење и усклађивање законодавства са законодавством ЕУ.

3.1.3.2. Једноставни судови под притиском

Законодавни оквир

Област судова под притиском је делимично обрађено обрађена Правилником о техничким нормативима за покретне затворене судове за компримоване, течне и под притиском растворене гасове („Службени лист СФРЈ“ бр. 25/80, 9/86, 21/94, 56/95, и 1/2003.

Институционални оквир

Имајући у виду да надзор над судовима и опремом под притиском врши Министарство рударства и енергетике, Министарство економије и регионалног развоја ће у сарадњи са Министарством рударства и енергетике транспоновати директиву која се односи на једноставне судове под притиском.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

У другом кварталу 2009. године у виду правилника ће се транспоновати директива 87/404/ЕЕЗ, 90/488/ЕЕЗ, 93/68/ЕЕЗ која се односи на једноставне судове под притиском.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Предузети све потребне мере за овлашћивање тела за оцењивање усаглашености како би се почело са применом предметног правилника.

Даље праћење и усклађивање законодавства за законодавством ЕУ везано за област једноставних судова под притиском.

3.1.3.3 Безбедност играчака

Ова област је обрађена у оквиру наредне тачке, 3.1.2.4 о безбедности машина.

3.1.3.4. Безбедност машина и играчака

Законодавство

Основни прописи из области безбедности машина су:

ПОА 16/83 Наредба о обавезном атестирању ручних и превозних апарата за гашење пожара („Сл.лист СФРЈ”,бр.16/83)

ПОА 27/80 Наредба о обавезном атестирању ужади за извозна постројења у рударству („Сл.лист СФРЈ”,бр.27/80 и 67/80)

ПОА 61/83 Наредба о обавезном атестирању ужади за општу намену ("Сл.лист СФРЈ",бр.61/83 и 17/88)

ПОА 62/83 Наредба о обавезном атестирању котрљајних лежаја ("Сл.лист СФРЈ",бр.62/83 и 85/87, "Сл.лист СРЈ",бр.12/93 и 68/93)

ПОА 9/83 Наредба о обавезном атестирању ланаца и саставних елемената ланаца ("Сл.лист СФРЈ",бр.9/83)

ПОА 61/85 Наредба о обавезном атестирању вијака,навртки и подлошки за спојеве носећих челичних конструкција ("Сл.лист СФРЈ",бр.61/85)

ПОА 76/90 Наредба о обавезном атестирању облога за кочнице моторних и прикључних возила и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа ("Сл.лист СФРЈ",бр.76/90)

Предметна област је регулисана и другим техничким прописима и стандардима са обавезном применом. Наведене су само наредбе и правилници о обавезном атестирању због њиховог значаја, као и због тога што се њима захтева сертификат издат од треће стране.

Институције

Министарство економије и регионалног развоја је надлежно за област машина.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Један од приоритета Министарства економије и регионалног развоја за трећи квартал 2008. године је започињање транспоновања директиве 98/37/ЕС, 98/79/ЕС о машинама. План је да се правилник о машинама заврши у првом кварталу 2009. године.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Јачање капацитета тела за оцењивање усаглашености.

Обука произвођача и привредника како би се правилник спроводио.

Даље праћење и усклађивање законодавства на подручју безбедности машина.

3.1.3.5. Експлозивни за цивилну употребу и опрема и системи заштите у потенцијално експлозивним срединама

Законодавни оквир

Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 37/88), Овим законом се уређује област заштите од пожара у циљу заштите живота људи и имовине од пожара. Законом се налаже предузимање мера за спречавање избијања и шијења пожара, откривање и гашење пожара, спасавање живота људи и имовине угрожених пожаром, као и пружање помоћи у отклањању последица проузрокованих пожаром.

Закон о експлозивним материјама запаљивим течностима и гасовима („Службени гласник РС“, бр. 44/77, 45/85, 18/89). Овим законом се у циљу заштите живота и здравља људи, материјалних добара и човекове средине, производња, промет и превоз експлозивних материја, запаљивих течности и гасоваврши под условима и на начин одређен овим законом и другим прописима донетим на основу закона.

Закон о промету експлозивних материја („Службени лист СФРЈ“ бр. 30/85, 6/89 и 53/91, „Сл. лист СРЈ“ бр. 24/94, 28/96, 68/2002). Овим законом у циљу заштите живота, здравља и безбедности људи, материјалних добара и човекове средине, промет експлозивних материја врши се под условима одређеним овим законом.

Закон о превозу опасних материја („Службени лист СФРЈ“ бр. 27/90, 45/90). Овим законом утврђују се услови под којима се врши превоз опасних материја и радње које су у вези са тим превозом (припремање, материје за превоз, утовар и истовар и успутне манипулације), као и надзор над извршењем овог закона.

Тренутно су у поступку израде нових закона (Закон о заштити и спасавању и Закон о заштити од пожара) које регулишу ову област за које се очекује да буду усвојене у Народној скупштини у IV кварталу 2008. године.

Законом о министарствима предвиђено је да Министарство унутрашњих послова обавља послове државне управе који се односе на: „заштиту живота, личне и имовинске безбедности грађана, пружање помоћи у случају опасности, промет и превоз оружја, муниције, експлозивних и других опасних материја, испитивање ручног ватреног оружја, направа и муниције, заштиту од пожара...”

Обзиром да је Влада Србије повукла из процедуре усвајања у Скупштини Републике Србије предлог закона о заштити и спасавању који ближе уређује заштиту и спасавање живота, здравља и имовине грађана, очувања услова неопходних за живот и припремање за превладавање ситуација у условима пожара, елементарних непогода, дејства опасних материја и других стања опасности (ванредне ситуације) очекује се усаглашавање појединих одредби, на основу примедби Министарства одбране и достављање Влади на усаглашавање и коначно усвајање у првој половини 2008. године када се очекује и да се институционализују носиоци послова заштите и спасавања грађана у ванредним ситуацијама Републике Србије.

Сходно одредбама Предлога закона, Министарство унутрашњих послова би било одговорно за организовања модерног јединственог система заштите и спасавања, успостављање јединственог руковођења, организовања грађана и логистичке подршке у заштити и спасавању са ефикасним системом информисања, за надзор над спровођењем мера заштите које се спроводе на нивоу локалне самоуправе, у предузећима, државним органима и другим организацијама

У садашњој законској регулативи коју примењује МУП-Сектор за заштиту и спасавање није регулисана област цивилне заштите. Из тих разлога у оквиру новог закона о заштити и спасавању регулисана је област цивилне заштите која би била у надлежности МУП-Сектора за заштиту и спасавање те се планира усаглашавање наше законске регулативе са прописима који регулишу ту област у европској унији. Прописи за које смо заинтересовани да се имплементирају у нашу законску регулативу су наведени под следећим CELEX бројевима: 31993L0015, 32006D0213, 32006D0600, 32006D0673, 32006D0751, 32007D0348, 32007L0023.

Постојећи Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 37/88) донет је пре двадесет година и многе одредбе су превазиђене и нису усклађене са променама које су се догодиле у том периоду. Постоји неусклађеност у погледу надлежности републике, локалне самоуправе, појединих министарстава и др. Поједина решења која се односе на организацију заштите од пожара не одговарају актуелној ситуацији. Питања финансирања заштите нису

решена на одговарајући начин. Казнене одредбе нису довољно прецизне. Закон није усклађен са садашњим законом о локалној самоуправи (20059, Законима о планирању и изградњи, заштити на раду, осигурању имовине и лица, законима из области образовања и др.

За питање заштите од пожара од значаја су још посебни закони који регулишу ова питања. Ту су: Закон о министарствима („Службени гласник РС“ бр.19/04, 84/04, 79/05) који регулише надлежности Министарства унутрашњих послова, Закон о експлозивним материјама запаљивим течностима и гасовима („Службени гласник СРС“, бр. 44/77, 45/85, 18/89), Закон о промету експлозивних материја („Службени лист СФРЈ“ бр. 30/85, 6/89 и 53/91, „Сл. лист СРЈ“ бр. 24/94, 28/96, 68/2002), Закон о превозу опасних материја („Службени лист СФРЈ“ бр. 27/90, 45/90).

Институционални оквир

Област заштите од пожара се налази у надлежности Министарства унутрашњих послова – Сектора за заштиту и спасавање.

Министарство је задужено за спровођење Закона и подзаконских аката који се односе на заштиту од пожара и експлозија, које утврђује Влада. У складу са чланом 3. Закона о министарствима („Службени гласник” РС, број 48/07), Министарство унутрашњих послова – Сектор за заштиту и спасавање обавља послове државне управе у области заштите од пожара.

У оквиру министарства за питање заштите од пожара и експлозија надлежан је Сектор за заштиту и спасавање. Законом о заштити од пожара је предвиђено да надзор над спровођењем прописа и мера заштите од пожара утврђених законом и прописима донесеним на основу закона врши надлежан орган управе за унутрашње послове. Управни надзор из области заштите од пожара врше овлашћени радници органа унутрашњих послова (инспектори). Надлежност Управе за ватрогасно спасилачке јединице је гашење пожара и санирање последица насталих пожаром, спасавање живота људи и имовине, техничке интервенције у саобраћају, хемијски акциденти итд.

Министарство унутрашњих послова – Сектор за заштиту и спасавање у складу са својим делокругом рада предлаж Влади на разматрање прописе из области заштите од пожара и да даје мишљење на друге законе који регулишу питање заштите од пожара.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Законодавни оквир

МУП - Сектор за заштиту и спасавање је у 2006 години започео процедуру и завршио израду Нацрта Закона о заштити и спасавању. После изјашњења ресорних министарстава упућен је на Владу Републике Србије чију је сагласност добио, а затим је упућен на сагласност у Народну Скупштину Републике Србије октобра 2006. године. После конституисања нове Владе у мају 2007. године Нацрт закона о заштити и спасавању је повучен из скупштинске процедуре на усаглашавање са Министарством одбране.

МУП - Сектор за заштиту и спасавање је у фебруару 2008. године поново пустио донекле измењен (побољшан) Нацрт Закона о заштити и спасавању на изјашњавање ресорним министарствима где би након конституисања нове Владе после 11 маја требало да уђе у процедуру.

Након усвајања закона о заштити и спасавању планира се доношење Закона о заштити од пожара, других закона и подзаконских аката.

Законом о заштити од пожара (предлог закона израдио би МУП - Сектор за заштиту и спасавање), потпуније би дефинисао:

- надлежност Владе, Министарства унутрашњих послова и органа локалне самоуправе у погледу заштите од пожара и ватрогасно спасилачких активности
- обавезе органа територијалне самоуправе, правних лица, приватних предузетника, грађана и др. према заштити од пожара и спасилачким активностима
- задаци превентивног карактера
- организација професионалних ватрогасних и спасилачких јединица
- организација добровољног ватрогаства
- поступци и надлежности при гашењу пожара и спасавању имовине и лица
- права и обавезе учесника у гашењу пожара и спасавању имовине и лица
- финансирање заштите од пожара и ватрогасно спасилачких активности
- унапређење и развој заштите од пожара и ватрогасно спасилачких активности и казнене мере

Предлог Закона биће достављен Влади Републике Србије на разматрање и одлучивање у првој половини 2008. године.

Поред наведеног закона неопходно би било да се донеду подзаконска акта (правилници, уредбе, одлуке, наредбе и сл.) којима би се потпуније уређивале поједине обавезе које су законима начелно урађене.

При спровођењу наведених закона и подзаконских аката неопходна је примена техничких прописа, техничких препорука, стандарда који треба да се ускладе пре свега са регулативом Европске уније, а затим и са међународном регулативом. Да би се то остварило неопходна је сарадња Сектора за заштиту и спасавање са институцијама које су надлежне за те послове (Институт за стандардизацију, акредитационо тело – ЈУАТ, министарства и др.) и другим организацијама које се баве делатностима уређеним наведеним законима.

Стручна помоћ приликом израде Закона није потребна.

Одговорна институција: Министарство унутрашњих послова – Сектор за заштиту и спасавање.

Институционални оквир

Јачаће се капацитети Министарства унутрашњих послова – Сектора за заштиту и спасавање даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу омогућавања бољег и ефикаснијег обављања посла, предлагања мера за даље унапређење области заштите и спасавања припрема евентуалних измена Закона и подзаконских аката. Посебан акценат биће стављен на опремање ватрогасно спасилачких јединица кроз набавку савремене опреме и возила као и стручну обуку радника за реаговање у ванредним ситуацијама, ради преузимања обавеза из области цивилне заштите (спасавање из рушевина, пружање прве помоћи, спасавање из дубина са висина итд). До краја 2009. године извршити успостављање и опремање центара за обуку ватрогасних и спасилачких јединица у циљу подизања степена обучености и оспособљености за извођење спасилачких и других акција. До краја 2009. године је потребно извршити додатно

образовање и обучавање припадника спасилачких јединица за пружање пара медицинске помоћи ради благовременог пружања прве помоћи угроженим лицима. Планира се реорганизација професионалних служби, адекватним кадровским попуњавањем, које делују у ванредним ситуацијама ради стварања услова за брзо реаговање у ванредним ситуацијама до краја 2010. године. Ради стварања основе за ефикасно деловање јединица потребно је извршити додатно опремање ватрогасних и спасилачких јединица и изградњу и санацију објеката за њихов смештај до краја 2010 године. У циљу успостављања ефикасног информационог система и техничких система (мрежа) за пренос информација и уклапања у европске тенденције неопходно је извршити реконструкцију и осавремењивање постојећих центара за обавештавање и успостављање националног центра у Београду и увођење јединственог телефонског броја за дојаву свих врста опасности (112) до краја 2010. године.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Законодавни оквир

Урадити анализу усклађености других закона који уређују питања од значаја за област заштите од пожара, цивилне заштите и сл. са Законом о заштити и спасавању у току 2010. године, како би се они ускладили са Законом о заштити и спасавању.

Институционални оквир

Јачаће се капацитети Министарства унутрашњих послова – Сектора за заштиту и спасавање у складу са следећом динамиком.

3.1.3.6. Лифтови

Законодавни оквир

Основни прописи који регулишу лифтове су:

ПОА 27/90 - Наредба о обавезном атестирању лифтова на електрични погон за вертикални превоз лица и терета и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа ("Сл. лист СФРЈ", бр.27/90)

ПОА 18/91/1 - Наредба о обавезном атестирању забраве врата возног окна за лифтове и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа ("Сл. лист СФРЈ", бр.18/91)

ПОА 18/91/2 - Наредба о обавезном атестирању граничника брзине за лифтове и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за ово атестирање ("Сл. лист СФРЈ", бр.18/91)

ПОА 18/91 - Наредба о обавезном атестирању одбојника који се употребљавају на лифтивима и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање ових производа ("Сл.лист СФРЈ", бр.18/91)

ПОА 18/91/3 - Наредба о обавезном атестирању хватачког уређаја за лифтове и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа ("Сл.лист СФРЈ", бр.18/91).

ПОА 18/91/4 - Наредба о обавезном атестирању лифтова на електрични погон за вертикални превоз терета са кабином у коју није могућ приступ људи и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа ("Сл. лист СФРЈ", бр.18/91)

ПТН - за лифтове на електрични погон за вертикални превоз лица и терета ("Сл.лист СФРЈ", бр. 16/86)

ПТН – за лифтове на ел. погон за коси превоз лица и терета ("Сл. лист СФРЈ", бр. 49/86)

ПТН – за лифтове на ел погон за вертикални превоз терета, са кабином у коју није могућ приступ људи ("Сл. лист СФРЈ", бр. 55/87)

Институционални оквир

Министарство економике и регионалног развоја је институција надлежна за транспоновање директиве о лифтовима у виду правилника.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Транспоновање директиве 95/16/ЕЦ је планирано до краја 2009. године.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Јачање капацитета за спровођење правилника као и даље праћење и усклађивање законодавства ЕУ на подручју лифтова

3.1.3.7. Опрема под притиском

Законодавни оквир

Област опреме под притиском је регулисана следећим правилницима о техничким нормативима :

ПТН – за стабилне посуде под притиском ("Сл. лист СФРЈ",бр.16/83)

ПТН – за стабилне судове под притиском за течне атмосферске гасове ("Сл. лист СФРЈ",бр.9/86)

ПТН – за постављање стабилних судова под притиском за течне атмосферске гасове ("Сл.лист СФРЈ", бр.39/86)

ПТН – за постављање стабилних судова под притиском за течни угљен диоксид ("Сл. лист СФРЈ", бр.39/90)

ПТН – за преглед и испитивање стабилних судова под притиском за течни угљен диоксид (“Сл.лист СФРЈ”, бр.76/90)

На нивоу СЦГ је започело транспоновање упутстава која се односи на опрему под притиском. Ово је једна од упутстава чије је преношење дошло до финалне фазе тј. постоји Нацрт пренесеног упутства.

Институционални оквир

Министарство економије и регионалног развоја је формирало радну групу за израду Предлога правилника за опрему под притиском где је полазни документ поменути нацрт урађен на нивоу СЦГ.

Послове везане за оцењивање усаглашеност опреме под притиском са прописаним захтевима тренутно обавља Инспекција у Министарству рударства енергетике, али је интенција у складу са директивом да се предметни послови пренесу на тела за оцењивање усаглашености

Краткорочни приоритети (2009-2010)

До краја 2008. године директива 97/23/ЕЦ ће бити транспонована у виду правилника. Предузимање свих потребних мера како би се правилник примењивао.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Јачање капацитета тела за оцењивање усаглашености како би се преузео део послова које тренутно обавља инспекција у Министартву рударства и енергетике.

3.1.3.8. Бојлери, плински уређаји и уређаји за хлађење

Законодавни оквир - Апарати на гас

ПОА 1/82 - Наредба о обавезном атестирању покретних гасних пећи за грејање без прикључка за димњак (“Сл.лист СФРЈ”, бр.1/82)

ПОА 20/86 - Наредба о обавезном атестирању регулатора притиска за течне плинове пропан - бутан (“Сл.лист СФРЈ”, бр.20/86)

ПОА 58/94 - Наредба о обавезном атестирању гасних апарата (“Сл.лист СРЈ” бр.58/94)

ПОА 44/87 - Наредба о обавезном атестирању челичних боца за пропан-бутан гас са вентилом (“Сл.лист СФРЈ”, бр.44/87)

ПТН - за покретне гасне оећи за грејање (“Сл.лист СФРЈ”, бр.43/80)

Наредба – о одређивању гасних апарата за домаћинство који се могу стављати у промет (“СЛ.лист СФРЈ”, бр.4/81)

Институционални оквир

За транспонованье директива које се тичу топловодних котлова, апарата на гас надлежно је министарство рударства и енергетике

Краткорочни приоритети (2009-2010)

Након доношења Закона о техничким захтевима за производе-септембар 2008. године, као и подзаконских аката за спровођење овог Закона, створиће се правни основ за доношење аката кроз које ће се имплементирати упутства Новог приступа у надлежности Министарства рударства и енергетике, а у виду правилника:

- Топловодни котлови (бојлери на топлу воду- на течна или гасовита горива) 92/42/ ЕЕЗ
- Апарати на гас 90/396/ ЕЕЗ.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Јачање капацитета за спровођење правилника као и даље праћење и усклађивање законодавства ЕУ на подручју лифтова

3.1.3.9. Радио и телекомуникацијска терминална опрема

Законодавни оквир

Област телекомуникација уређена је Законом о телекомуникацијама Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.44/2003.год.). Одредбе овог закона у складу су са регулаторним оквиром Европске уније из 1998. године, и основна начела на којима се заснивају су, између осталог, подстицање конкуренције, економичности и ефикасности у обављању делатности у области телекомуникација, заштита интереса корисника, обезбеђивање максималног квалитета телекомуникационих услуга и поштовање међународних норми и стандарда. У погледу кретања роба, односно стављања у промет терминалне телекомуникационе опреме, чланом 86. Закона о телекомуникацијама дефинисано је да се телекомуникациони системи и средства могу ставити у промет само ако поседују одговарајућу техничку дозволу, односно сертификат.

Правилници које је донела Републичка агенција за телекомуникације

1. Правилник о контроли усклађености телекомуникационих мрежа, система и средстава са прописаним стандардима и нормативима ("Службени гласник РС" бр. 29/06)
2. Правилник о издавању техничких дозвола - сертификата ("Службени гласник РС" бр. 34/06)
3. Правилник о поступку техничког прегледа у области телекомуникација ("Службени гласник РС" бр. 34/06)

4. Правилник о висини трошкова издавања техничких дозвола-сертификата и техничког прегледа радио-станица и телекомуникационих мрежа, система и средстава ("Службени гласник РС" бр. 41/06)

Правилници које је донела Републичка агенција за телекомуникације

1. Правилник о контроли усклађености телекомуникационих мрежа, система и средстава са прописаним стандардима и нормативима ("Службени гласник РС" бр. 29/06)
2. Правилник о издавању техничких дозвола - сертификата ("Службени гласник РС" бр. 34/06)
3. Правилник о поступку техничког прегледа у области телекомуникација ("Службени гласник РС" бр. 34/06)
4. Правилник о висини трошкова издавања техничких дозвола-сертификата и техничког прегледа радио-станица и телекомуникационих мрежа, система и средстава ("Службени гласник РС" бр. 41/06)

Правилници које је донела Републичка агенција за телекомуникације

1. Правилник о контроли усклађености телекомуникационих мрежа, система и средстава са прописаним стандардима и нормативима ("Службени гласник РС" бр. 29/06)
2. Правилник о издавању техничких дозвола - сертификата ("Службени гласник РС" бр. 34/06)
3. Правилник о поступку техничког прегледа у области телекомуникација ("Службени гласник РС" бр. 34/06)
4. Правилник о висини трошкова издавања техничких дозвола-сертификата и техничког прегледа радио-станица и телекомуникационих мрежа, система и средстава ("Службени гласник РС" бр. 41/06)

Институционални оквир

Министарство за телекомуникације и информатичко друштво (МТИД) и Републичка агенција за телекомуникације (РАТЕЛ) су надлежна тела за стварање услова за даљи развој и имплементацију активности које се односе на области телекомуникација и информационог друштва.

Министарство за телекомуникације и информатичко друштво је надлежно тело Владе, које је, између осталог, овлашћено да припрема предлог политике у области телекомуникација и предлог стратегије развоја телекомуникација у Републици; предузима мере на подстицању истраживања и развоја у области телекомуникација и информационе технологије; утврђује предлог Плана намене радиофреквенцијских опсега и доноси План расподеле радио фреквенција, на предлог Републичке агенције за телекомуникације; у складу са Планом намене

радиофреквенцијских опсега одлучује о броју и роковима, односно периоду на који се издаје лиценца за јавне телекомуникационе мреже, односно услуге за које се, у складу са Законом о телекомуникацијама, може издати ограничени број дозвола, као и о минималним условима за издавање ових дозвола, укључујући и најмањи износ једнократне накнаде која се плаћа приликом добијања дозволе; утврђује листу основних услуга универзалног сервиса које треба да пруже оператори јавних фиксних телекомуникационих мрежа, на предлог РАТЕЛ-а; предузима мере ради спречавања унакрсног власништва и других облика повезивања телекомуникационих оператора ради спречавања стварања монопола и обезбеђивања слободне конкуренције; врши надзор над применом Закона о телекомуникацијама и прописа донетих на основу њега; и др.

Републичка агенција за телекомуникације формирана је Законом о телекомуникацијама као самостално односно независно регулаторно тело. Скупштина Републике Србије је 23. маја 2005. године изабрала председника и четири члана Управног одбора Агенције. Агенција је почела са радом 28. августа 2005. године што се поклапа са датумом почетка примене Закона о телекомуникацијама. Улога РАТЕЛ-а је да регулише телекомуникационо тржиште Републике Србије на принципима објективности, недискриминаторног приступа и транспарентности. Циљ је да се обезбеди либерализација телекомуникационог тржишта и стварање услова за ефикасну конкуренцију. У складу са Законом о телекомуникацијама РАТЕЛ је надлежна да регулише односе на телекомуникационом тржишту између телекомуникационих оператора (решава спорове који се односе на интерконекцију, посебне услове за приступ мрежи и/или закуп линија); ближе уређује услове коришћења радио фреквенцијског спектра и припрема предлоге Плана намене радио фреквенцијских опсега и Плана расподеле радио фреквенција; врши контролу над коришћењем радио фреквенцијског спектра, додељује радио фреквенције и издаје дозволе телекомуникационим операторима за обављање одређених телекомуникационих делатности; утврђује специјални тарифни режим у условима недовољно развијене конкуренције; управља фондом за надокнаду трошкова универзалног сервиса, који се формира у складу са овим законом; припрема, доноси и управља Планом нумерације и ради и остале послове из њене надлежности дефинисане овим Законом.

Стратешки документи

Влада Републике Србије је донела три стратешка документа за област телекомуникација и информатичког друштва: Стратегију развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године, Стратегију развоја радиодифузије у Републици Србији до 2013. године и Стратегију развоја информационог друштва. Ове стратегије обухватају правне, институционалне, економске и техничке аспекте развоја у области телекомуникација, радиодифузије и информационог друштва и представљају основу за убрзани развој тржишта телекомуникационих услуга и развој телекомуникационе и информационе инфраструктуре.

Активности: у процесу придруживања ЕУ, неопходно је унапредити домаће законодавство области телекомуникација и хармонизовати га са новим регулаторним оквиром ЕУ; јачањем институционалног капацитета Министарства за телекомуникације и информатичко друштво и Републичке агенције за телекомуникације; потребно је створити повољан регулаторни амбијент за стимулативно и перспективно пословно окружење и привлачење домаћих и страних инвестиција у погледу изградње телекомуникационе инфраструктуре, могућности пружања што већег броја савремених телекомуникационих услуга и инвестирања у производне капацитете телекомуникационе индустрије (или неких њених елемената).

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Доношење закона и низа подзаконских аката/правилника усаглашених са новим регулаторним оквиром ЕУ из 2002 године.

Основни циљеви развоја у области телекомуникација су стварање услова за повећање обима и квалитета телекомуникационих услуга, адекватно и ефикасно функционисање телекомуникационих система, развој конкуренције и увођење тржишних принципа на телекомуникационом тржишту.

У складу са Законом о телекомуникацијама постоји обавеза обезбеђивања универзалног сервиса, односно пружања основних услуга свим грађанима на територији Републике Србије по приступачним ценама, што подразумева остваривање једног од основних људских права, а то је право на комуникацију.

Савремене технолошке иновације и растуће потребе за ограниченим природним ресурсом какав је радиофреквенцијски спектар, као и усклађивање са прихваћеним међународним обавезама, намећу потребу континуиране ревизије коришћења овог спектра како би се он рационално и ефикасно користио.

За развој телекомуникационог тржишта у погледу уласка нових учесника на тржишту, а са циљем подстицања ефикасне конкуренције, неопходна је ревизија постојећег плана нумерације, посебно имајући у виду елементе као што су: избор и предизбор оператора и преносивост бројева.

Стратешки документи

Потребно је да се ажурирају циљеви дефинисани у постојећој Стратегији развоја телекомуникација, као и да се изради одговарајући Акциони план.

Институционални оквир

Са циљем да успешно извршава послове дефинисане Законом о телекомуникацијама у погледу регулисања телекомуникационог тржишта, потребно је обезбедити јачање институционалног капацитета РАТЕЛ-а, односно омогућити све неопходне ресурсе који обезбеђују независност, транспарентност, објективност и стручност у раду овог регулаторног тела (обуке енглески, инфо технологије, европска регулатива).

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Имајући у виду да је стратешко опредељење Републике Србије чланство у Европској унији биће урађен Нацрт закона о електронским комуникацијама који ће бити усклађен са регулаторним оквиром ЕУ 2002.

3.1.3.10. Електромагнетска компатибилност

Законодавни оквир

ПОА 30/91/1 - Наредба о обавезном атестирању производа који проузрокују радио-фреквенциске сметње и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа ("Сл. лист СФРЈ", бр. 30/91)

ПОА 43/88/4 - Наредба о обавезном атестирању електроенергетских изолованих проводника и каблова ("Сл.лист СФРЈ", бр.43/88)

ПОА 37/87 - Наредба о обавезном атестирању кабловског дистрибуционог и заједничког антенског система ("Сл.лист СФРЈ", бр.37/87)

ПОА 30/91 - Наредба о обавезном атестирању пријемних антена за телевизијске и звучне радиофонске емисије у фреквенциском опсегу од 30 мегахерца до 1000 мегахерца и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа ("Сл.лист СФРЈ", бр.30/91)

ПОА 43/88/5 - Наредба о обавезном атестирању електричних апарата за домаћинство ("Сл. лист СФРЈ", бр.43/88)

ПОА 8/87 - Наредба о обавезном атестирању електронских апарата за домаћинство и сличну употребу ("Сл.лист СФРЈ", бр.8/87)

ПОА 43/88/2 - Наредба о обавезном атестирању преносних алата са електромоторима ("Сл.лист СФРЈ", бр.43/88)

Институционални оквир

Министарство за економију и регионални развој је надлежно за предметну област.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Уношење упутстава 89/336/ЕЕЗ, 92/31/ЕЕЗ, 93/68/ЕЕЗ у виду правилника планирано је за 2009. годину.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Даље праћење еузаконодавства из ове области, као и јачање јапацитета са спровођење правилника које ће се односити на електромагнетну компатибилност.

3.1.3.11. Бродови за рекреацију**Законодавни оквир**

Закон о унутрашњој пловидби и Закон о поморској и унутрашњој пловидби су прописи који су тренутно на снази а односе са на предметну област.

Институционални оквир

Министарство за инфраструктуру је институција надлежна за ову област.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Усклађивање са Директивом 2003/44/ЕЗ је планирано доношењем новог Закона о унутрашњој пловидби.

У периоду 2008-2009. године планирана је израда текста Нацрта закона о унутрашњој пловидби којим би се заменили постојећи Закон о унутрашњој пловидби и део Закона о поморској и унутрашњој пловидби који се односи на унутрашњу пловидбу. Новим Законом би се уредила област безбедности пловидбе на унутрашњим водама Србије, (пловни путеви, лучке капетаније, пловидба и пилотажа, луке и пристаништа, пловидба, бродови, бродске књиге и исправе, чамци и пловеће постројења, посаде брода, надзор – инспекцијски, државна припадност брода, упис брода, односно пловних објеката поступак уписивања бродова, превоз (међународни, превоз у унутрашњој пловидби, превоз за сопствене потребе), пловидбене незгоде, вађење потонулих ствари, меродавно право и надлежност судова у Републици Србији за спорове са међународним побележјем, казнене одредбе и прелазне и завршне одредбе.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Ова материја ће се усклађивати и са осталим прописима Европске уније.

3.1.3.12. Поморска опрема

Законодавни оквир

Закон о поморској и унутрашњој пловидби је пропис који је тренутно на снази а односи се на предметну област.

Институционални оквир

Министарство за инфраструктуру је институција надлежна за ову област.

Средњорочни приоритет (2010-2012)

У периоду 2010-2012. године планирано је да се припреми Нацрт закона о поморској пловидби чиме би се заменили постојећи део Закона о поморској и унутрашњој пловидби који се односи на поморску пловидбу.

Планирано је да Нацрт закона о поморској пловидби уређује материју која се односи на бродове, бродске књиге и исправе, државна припадност брода, уписи брода, поступак при

уписима, посадом поморских бродова и др. и да буде потпуно усклађен, између осталог, и са Упутствима 96/98 и 2002/84 ЕЗ о поморској опреми. Нацрт закона ће се припремати по угледу на државе Европске уније које немају море (Чешка Република, Аустрија).

3.1.3.13. Жичаре за превоз људи

Законодавни оквир

Област вођених система посебног типа није у потпуности правно регулисана у Републици Србији.

Институционални оквир

Регулисање ове области је у надлежности Министарства за инфраструктуру.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

У наредном периоду до 2010. године, предстоје одређене активности на изradi неопходних прописа, а пре свега Закон о жичарама, који би једнозначно одредио услове за изградњу, реконструкцију и одржавање жичара, ски лифтова и успињача, као и услове за организовање превоза на овим вођеним системима. На тај начин, правно би се уредила ова област, која би била и у складу са Упутствима 2000/9/ЕЗ.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Јачање капацитета за спровођење Закона о жићарама као и даље праћење и усклађивање законодавства ЕУ на подручју жичара.

3.1.3.14. Грађевински производи

Законодавни оквир

Наслеђена техничка регулатива на подручју грађевинских производа има свој главни правни основ у Закону о стандардизацији. Постојећи прописи о изградњи, који су у надлежности Министарства за инфраструктуру, не садрже битне захтеве за грађевинске објекте. Одређивање нивоа и опсега захтева сасвим је у рукама одговорних (лиценцираних) пројектаната.

Квалитетан рад на дуге стазе (а на подручју безбедности производа постоје само такве) захтева довољан број високо обучених државних службеника. Никако не сме да се подцени обим и сложеност посла који треба да се одрађује на дневној бази. ЦПД рецимо почива на 2100 стандарда које треба пренети и имплементирати на национални ниво, а држава је један од најважнијих носилаца националне стандардизације. Без њеног квалификованог учешћа и доприноса раду не можемо говорити о управљању подручјем. „Национални производи“ морају гарантовати безбедност грађевинских објеката, ако су ти правилно пројектовани и изграђени (шта мора да буде материја националних прописа о изградњи).

Постојећи технички прописи или обавезни стандарди:

ПОА 34/85 Наредба о обавезном атестирању цемента ("Сл.лист СФРЈ", бр. 34/85 и 67/86)

ПОА 61/83/1 Наредба о обавезном атестирању плоча иверица за општу употребу у грађевинарству ("Сл. лист СФРЈ", 61/83/1).

ПОА 34/85/1 Наредба о обавезном атестирању префабрикованих елемената од хелијастог бетона ("Сл.лист СФРЈ", бр. 34/85)

ПОА 4/85 Наредба о обавезном атестирању челичних средстава за затварање отвора за кретање у склоништима и двонаменским објектима ("Сл.лист СФРЈ", бр.4/85)

ПОА 13/85 Наредба о обавезном атестирању армирано-бетонских средстава за затварање отвора за кретање у склоништима и двонаменским објектима ("Сл.лист СФРЈ", бр.13/85).

ПОА 34/85/3 Наредба о обавезном атестирању бетонских цеви за канализацију дужине изнад једног метра ("Сл.лист СФРЈ", бр.34/85)

ПОА 34/85/3 Наредба о обавезном атестирању бетонских цеви за канализацију дужине изнад једног метра ("Сл.лист СФРЈ", бр.34/85)

ПОА 34/85/2 Наредба о обавезном атестирању додатака бетону ("Сл.лист СФРЈ", бр.34/85)

ПОА 35/86 Наредба о обавезном атестирању профилисаних гумених заптивних трака за врата, капке и покретне преграде склоништа и двонаменских објеката са херметичним затварањем крила ("Сл.лист СФРЈ", бр.35/86).

ПОА 41/87 Наредба о обавезном атестирању фракционисаног каменог агрегата за бетон и асфалт ("Сл.лист СФРЈ", бр.41/87)

ПОА 46/87 Наредба о обавезном атестирању хидроизолационих материјала импрегнисаних битуменом и битумених трака ("Сл.лист СФРЈ", бр.46/87)

ПОА 24/90/2 Наредба о обавезном атестирању елемената типских грађевинских конструкција на отпорност према пожару и о условима које морају испуњавати ОУР-и овлашћени за атестирање тих производа ("Сл.лист СФРЈ", бр.24/90)

ПОА 24/90/1 Наредба о обавезном атестирању фасадних опека и блокова од глине и о условима које морају испуњавати ОУР-и овлашћени за атестирање тих производа ("Сл.лист СФРЈ", бр.24/90)

ПОА 24/90 Наредба о обавезном атестирању црепова од глине и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа ("Сл.лист СФРЈ", бр.24/90)

ПОА 24/90/3 Наредба о обавезном атестирању противударних вентила за склоништа и двонаменске објекте и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа ("Сл. лист СФРЈ", бр.24/90)

ПОА – 61/87 – Наредба о обавезном атестирању система за проветравање склоништа и двонаменских објеката ("Сл.лист", бр.61/87)

Институционални оквир

Министарство за инфраструктуру је институција надлежна за предметну област.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Структура и главна решења Закона о грађевинским производима предложена је марта 2007. године,

Закон о грађевинским производима би најпре преузео CPD и увео претпоставку погодности грађевинских производа за предвиђену употребу, ако су они усклађени са хармонизованим стандардима, европским техничким одобрењима или признатим националним техничким спецификацијама (које се објаве на ЕУ списку - за сада такав списак још не постоји). Министар би донео пропис, којим би прогласио листу стандарда и ставио ван снаге прописе који су у супротности са новим прописом и прописао прелазни период (и по појединачним елементима).

Како се није тачно знало које министарство ће бити надлежно да поменути закон, а сада је то јасно да је у Министарство за инфраструктуру, које није у буџету определило средства, треба хитно пронаћи финансијски оквир за наставак рада на изради Закона о грађевинским производима који ће дефинисати:

1. Рокове за доношење подзаконских аката
2. Листу прописа који остају на снази.
3. Листу прописа који престају да важе.
4. Ступање на снагу закона.
5. Важење појединих одредби.

Дефинисање битних захтева за грађевинске објекте који се морају узети у обзир приликом утврђивања захтеваних карактеристика грађевинских производа (ако су прописани прописима о изградњи грађевинских објеката).

- Механичка отпорност и стабилност,
- Безбедност у случају пожара,
- Хигијена, здравље и животна средина,
- Безбедност при употреби,
- Заштита од буке,
- Енергетска економичност и задржавање топлоте.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Ова материја ће се усклађивати и са осталим прописима Европске уније.

3.1.3.15. Амбалажа и амбалажни отпад

Законодавни оквир

Област поступања са отпадним материјама у Србији тренутно је регулисано Законом о поступању са отпадним материјама („Службени гласник РС“, бр. 25/96, 26/96), Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04) и Законом о ратификацији Базелске Конвенције о контроли прекограничног кретања опасног отпада и његовог одлагања („Службени гласник СРЈ, Међународни уговори“, бр. 2/99). Законом о поступању са отпадним материјама се уређује поступање са отпадним материјама које се могу користити као секундарне сировине, начин њиховог прикупљања, услови прераде и скалдиштења, као и поступање са са отпадним материјама које немају употребну вредност и не могу се користити као секундарне сировине.

На основу ових закона Министарство задужено за послове заштите животне средине врши надзор над управљањем свим врстама отпадних материја.

На основу ових закона донети су следећи правилници:

1. Правилник о начину поступања са отпаcima који имају својство опасних материја („Службени гласник СРЈ“, бр. 12/95)
2. Правилник о документацији која се подноси уз захтев за издавање дозволе за увоз, извоз и транзит отпада („Службени лист СРЈ“, бр. 69/99)
3. Правилник о условима које морају да испуњавају стручне организације за испитивање отпада
4. Правилник о условима и начину разврставања, паковања и чувања секундарних сировина

С обзиром на годину доношења постојећег закона којим се дефинише област управљања отпадом јасно је да је поменути закон потпуно неусаглашен са *acquis communautaire*.

Институционални оквир

Област управљања отпадом, осим радиоактивног отпада, се налази у надлежности Министарства за заштиту животне средине.

Министарство је задужено за стварање система управљања отпадом, осим радиоактивног отпада. У складу са чланом 17. Закона о министарствима („Службени гласник” РС, број 48/07), Министарство заштите животне средине обавља послове државне управе у области управљања отпадом. У оквиру министарства за питања управљања отпадом је надлежно Одељење за управљање отпадом које се функционише у оквиру Сектора за планирање и управљање.

Одељење за управљање отпадом, којим руководи начелник одељења, подељено је на два одеска. Одсек за управљање индустријским и комуналним отпадом (шеф одсека и 3 службеника) и Одсек за управљање медицинским и другим врстама отпада (шеф одсека и 3 службеника) Тако да Одељење за управљање отпадом има 9 запослених.

Досадашња обука:

У протеклом периоду запослени у Одељењу за управљање отпадом су учествовали на радионицама и семинарима који су организовани од стране TAIEХ–а, са најразличитијим тематикама из области управљања отпадом. Такође четири запослена у овом одељењу је прошло

вишенедељну обуку у организацији ЈИСА центра у Јапану. Два службеника одељења за управљање отпадом су похађала обуку у организацији SIDA пројекта у вези управљања отпадом

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Законодавни оквир

Влада је 2007. године утврдила Предлог закона о управљању отпадом као и Предлог закона о амбалажи и амбалажном отпаду и упутила их на усвајање Народној скупштини. Рок за усвајање закон у Народној скупштини је IV квартал 2008. године

Законом о управљању отпадом је предвиђена измена система управљања отпадом. Овај предлог закона је практично у потпуности усаглашен са *acquis communautaire*.

Након усвајања Закона о управљању отпадом предвиђено је да се донеси четири акта која се усвајају од стране Владе (национални план управљања отпадом, две уредбе и програм организовања и начина селекције отпада ради рециклаже) као и 23 акта која доноси министар (22 правилника и Решење о утврђивању овлашћених стручних организација за испитивање отпада, табеле 1 а) и 1б)).

ПРЕГЛЕД ИЗВРШНИХ ПРОПИСА

које треба донети на основу Закона о управљању отпадом

Табела 1 а) : Акти које доноси Влада

Назив акта	Правни основ	Рок
1. Национални план управљања опасним отпадом	чл. 11. став 3.	за период од пет година
2. Уредба о врстама отпада за које се врши термички третман, условима и критеријумима за одређивање локације, техничким и технолошким условима за пројектовање, изградњу, опремање и рад постројења за термички третман отпада, поступању са остатком након спаљивања отпада, као и другим питања од значаја за рад постројења за термички третман отпада;	чл. 41. став 7.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
3. Уредба о: 1) условима и критеријумима за све класе депонија који се односе на одређивање локације, пројектовање и опремање депоније, контролу продора вода у депонију	чл. 42. став 7.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона

и процедурних вода, заштиту земљишта и вода, контролу гасова и непријатних мириса, опасности, стабилност и физичко обезбеђење депоније; 2) врстама отпада чије је одлагање на депонији забрањено, количинама биодеградибилног отпада које се могу одложити, условима, критеријумима и процедурама за прихватање или неприхватање односно одлагање отпада на депонију, начину и процедурама рада и затварања депоније, 3) садржају и начину мониторинга рада депоније, као и накнадног одржавања после затварања депоније		
4. Програм организовања и начина селекције отпада ради рециклаже	чл. 43. ст. 7	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона

Табела 1 б): Акти које доноси Министар

Назив акта	Правни основ	Рок
1. Правилник о класификацији отпада (каталог отпада; опште категорије отпада; листа категорија опасног отпада према пореклу и саставу, листа опасних карактеристика отпада; компоненте отпада због којих се отпад сматра опасним и граничне вредности концентрације опасних компоненти у отпаду на основу којих се одређује карактер отпада; листе које садрже активности одлагања и поновног искоришћења отпада; врсте, садржина и образац извештаја о испитивању отпада)	чл. 8. став 6.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
2. Решење о утврђивању овлашћених стручних организација за испитивање отпада.	чл. 24. став 3.	за период од четири године
3. Правилник. о условима и критеријумима за одређивање локације, о техничким и технолошким условима за пројектовање, изградњу и рад постројења за управљање	чл. 34. став 5.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона

отпадом		
4. Правилник о условима и начину сакупљања, транспорта, складиштења и третмана отпада који се користи као секундарна сировина или гориво	чл. 38. став 4.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
5. Правилник о подстицајним мерама за поновну употребу и искоришћење отпада као секундарне сировине или за добијање енергије	чл. 38. став 5.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
6. Правилник о поступку за складиштење, паковање и обележавање опасног отпада	чл.44. ст.8	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
7. Правилник. о обрасцу Документа о кретању отпада, као и упутству за његово попуњавање	чл. 45. ст. 6.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
8. Правилник о обрасцу Документа о кретању опасног отпада, као и упутству за његово попуњавање	Чл. 46. став 9.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
9. Правилник о садржини ознака батерија и акумулатора, опасних материја у батеријама и акумулаторима, начину и поступку управљања истрошеним батеријама и акумулаторима, као и уређајима са уграђеним батеријама и акумулаторима	чл. 47. став 9.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
10. Правилник о условима, начину и поступку управљања отпадним уљима	чл. 48. ст. 8.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
11. Правилник о начину и поступку управљања отпадним гумама	чл. 49. ст. 4.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
12. Правилник о утврђивању листе електричних и електронских производа, као и начину и поступку управљања отпадом од електричних и електронских производа	чл. 50. ст. 10.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
13. Правилник о начину и поступку за управљање отпадним флуоресцентним	чл. 51. ст. 5.	дванаест месеци од дана ступања

цевима које садрже живу		на снагу овог закона
<p>14. Правилник о:</p> <p>1) садржини, изгледу ознаке и начину означавања уређаја који садрже РСВ и просторија или постројења у којима су смештени, као и деконтаминираних уређаја;</p> <p>2) начину одлагања РСВ или РСВ отпада, деконтаминације уређаја који садрже РСВ и методама испитивања садржаја РСВ;</p> <p>3) садржини пријаве података и регистра уређаја у употреби који садрже РСВ и РСВ отпада;</p> <p>4) садржају захтева за издавање дозволе за деконтаминацију уређаја који садрже РСВ</p>	чл. 52.ст.9	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
15. Правилник о листи ПОПс материја, начину и поступку за управљање ПОПс отпадом и граничним вредностима концентрација ПОПс материја које се односе на одлагање или поновно искоришћење отпада који садржи или је контаминирани ПОПс материјама	чл. 53. ст. 4.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
16. Правилник о начину паковања, критеријумима, условима и начину коначног одлагања отпада који садржи азбест и другим мерама за спречавање разношења азбестних влакана и прашине у животној средини	чл. 54.ст.4	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
17. Правилник о начину и поступку управљања отпадним возилима	чл. 55. ст 8.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
18. Правилник о начину и садржини плана управљања отпадом, начину и поступку управљања опасним отпадом из објеката у којима се обавља здравствена заштита	чл. 56. ст.6	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
19. Правилник о садржини потврде о изузимау од обавезе прибављања дозволе	чл. 61. ст. 4.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
20. Правилник. о обрасцу захтева за издавање дозволе за рад постројења за	чл. 62. ст. 5.	дванаест месеци од дана ступања

управљање отпадом		на снагу овог закона
21. Правилник. о садржини и изгледу дозволе	чл. 64. ст. 5.	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
22. Правилник о: 1) поступку издавања дозвола и документације која прати сваку пошиљку отпада; 2) листи опасног отпада са тарифним ознакама; 3) листи неопасног отпада са тарифним ознакама; 4) садржини, изгледу и упутству за попуњавање Обавештења о прекограничном кретању отпада; 5) садржини, изгледу и упутству за попуњавање Документа о прекограничном кретању отпада.	чл. 72. ст.8	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона
23. Правилник о: 1) образцу дневне евиденције и годишњег извештаја о отпаду са упутством за његово попуњавање; 2) методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе.	чл.75.ст.6	дванаест месеци од дана ступања на снагу овог закона

Део правилника који ће бити усвојени непосредно по усвајању овог закона, а најкасније 12 месеци од дана ступања на снагу, се односи на посебне токове отпада. Једино ће област амбалаже и амбалажног отпада бити дефинисано Законом а не правилником за разлику од осталих посебних токова отпада. Циљ је да наведени документи буду у потпуности усаглашени са свим директивама које се односе на поједине токове посебне отпада.

Имплементација већине европских упутстава које се односе на посебне токове отпада ће захтевати знатна материјална средства (*investment heavy directives*), чија се стварна вредност сада не може ни приближно утврдити. Имајући у виду да је за имплементацију оваквих врста упустава неопходно израдити План за имплементацију (упутства). Тренутно не постоје овакви планови, али је предвиђена њихова израда у оквиру пројекта „*Environmental Approximation Strategy*“, који је финансиран из средстава ИПА 2007, а чији се почетак очекује крајем 2008, односно почетком 2009, и који ће трајати 2 године. Упутства које спадају ову категорију су на пример: Упутство о депонијама, Упутство о електронском отпаду, Упутство о амбалажном отпаду...

Закон о амбалажи и амбалажном отпаду, који је такође усвојен од стране Владе Републике Србије, регулише област управљања амбалажним отпадом. Поменути закон ће се усвојити на основу члана 58. предлога Закона о управљању отпадом и усаглашен је са *acquis communautaire*. Након усвајања овог закона предвиђено је да се донесе Уредба о програму смањења амбалажног отпада којом се утврђују циљеви сакупљања и третмана амбалажног отпада као националне циљеве за сваку годину која се усваја од стране Владе као и седам правиника које доноси министар (Табела 2).

**Табела 2: ПРЕГЛЕД ИЗВРШНИХ ПРОПИСА
које треба донети на основу Закона о амбалажи и амбалажном отпаду**

Акти које доноси Влада

Назив акта	Правни основ	Рок
1. Уредба о програму смањења амбалажног отпада којом се утврђују циљеви сакупљања и третмана амбалажног отпада као националне циљеве за сваку годину	чл. 16 ст. 1	Сваке године

Акти које доноси Министар

Назив акта	Правни основ	Рок
1. Правилник о граничним вредностима укупног нивоа концентрације олова, кадмијума, живе и шестовалентног хрома.	чл. 10 ст. 3	од 1. јануара 2008. године
2. Правилник о начину нумерисања и скраћенице на којима се заснива систем идентификације и означавања амбалажних материјала	чл. 15 ст. 5	12 месеци од дана ступања на снагу овог закона
3. Правилник о врсти и количини амбалажног отпада за које је обавезно обезбеђивање простора за преузимање, сакупљање, разврставање и привремено складиштење	чл. 19 ст. 2	12 месеци од дана ступања на снагу овог закона
4. Правилник о врсти амбалаже са дугим веком трајања	чл. 30 ст. 2	12 месеци од дана ступања на снагу овог закона

5. Правилник о бази података о количинама и врстама амбалаже и амбалажног отпада	чл. 42 ст. 1	12 месеци од дана ступања на снагу овог закона
6. Правилник о врсти амбалаже за одређене врсте хемикалија за које ће се користити другачије кауције од оних одређених у ставу 1. (Произвођач и увозник хемикалија дужни су да утврде износ кауције за појединачну амбалажу коришћену за те материје) због природе тих амбалажа или материја.	чл. 44 ст. 6	12 месеци од дана ступања на снагу овог закона
7. Правилник о врсти и количини амбалаже за коју пакери/пуниоци и испоручиоци осим трговина нису дужни да обезбеде прописани поступак ако укупна количина амбалажних сировина, коришћених за упаковану робу коју стављају у промет, у току једне календарске године не прелази прописану количину	чл. 30 ст. 2	12 месеци од дана ступања на снагу овог закона

Институционални оквир

Јачаће се капацитети Министарства заштите животне средине и Агенције за заштиту животне средине даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу омогућавања хармонизације и имплементације европског законодавства.

Планирано је да се из ИРА средстава за 2008 годину обезбеди пројекат под називом „Јачање институционалних капацитета у области управљања опасним отпадом“ (вредност пројекта 1.5 милиона евра). Пројектом је предвиђено јачање капацитета министарства и израда стратешких докумената за управљање различитим врстама опасног отпада и израда акционих планова за њихову имплементацију. Такође је планирано да се спроведе јавна кампања о подизању свести грађана Србије.

Планирано је запошљавање већег броја службеника и то:

- Министарство за заштиту животне средине, Одељење за управљање отпадом (три службеника у Одсеку за управљање индустријским и комуналним отпадом и два службеника у Одсеку за управљање медицинским и другим врстама отпада),
- Агенција за заштиту животне средине.

Средњорочни приоритети (период 2010-2012)

Законодавни оквир

Учествовати у анализима усклађености других закона који уређују питања од значаја за област управљања отпадом са Законом о управљању отпадом у току 2010. године, како би се они ускладили са Законом о управљању отпадом.

Пратити поступену имплементацију донетих закона и подзаконских аката, оцењивати постигнуте резултате и евентуално усавршавати донете законе у циљу побољшања темпа спровођења.

Праћење евентуалне промене европских прописа и паралелно усклађивање нашег законодавства са свим новодонешеним или измењеним прописима.

Институционални оквир

Јачаће се капацитети Министарства заштите животне средине и Агенције за заштиту животне средине у складу са следећом динамиком.

Административни капацитети

План запошљавања и обуке:

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009 ¹⁴	2010	2011	2012
Министарство за заштиту и животне средине	Постојећа	9	11	14	16	18	18
Агенција за заштиту животне средине	Постојећа						
Укупно							

Напомена:

Навести упућан број запослених по години, а не промену

Финансијске потребе

3.1.4 Процедурална питања

Дана 27. децембра 2007. године Влада је усвојила Уредбу о пружању информација и обавештавању у области техничких прописа, стандарда и оцењивању усаглашености. Поменута Уредба је усаглашена са одредбама Споразума о техничким препрекама трговини Светске трговинске организације (ТБТ Споразум). У плану је да се предметна уредба ревидира до краја 2009. године како би била у потпуности усаглашена са упутством 98/34/ЕЗ.

Циљ уредбе је да се обезбеди усаглашеност са одредбама Споразума о техничким препрекама трговини Светске трговинске организације (ТБТ Споразум) у делу који се односи на службено обавештавање о техничким прописима, стандардима и поступцима оцењивања усаглашености у фази њихове припреме, као и на пружање информација о техничким прописима, стандардима и поступцима оцењивања усаглашености који су у припреми, односно који су на снази у Републици Србији. Овом уредбом утврђује се оквир за спровођење поступка службеног обавештавања одговарајућим међународним телима, у складу са међународним споразумима који су обавезујући за Републику Србију, као и поступање надлежних органа у Републици Србији по пријему службеног обавештења друге државе. С обзиром да, у складу са чланом 27. Закона о министарствима, министарства у оквиру свог делокруга обављају послове који се односе на припрему техничких прописа, овом уредбом утврђен је механизам координације надлежних органа како би се међународне обавезе испуњавале на најефикаснији начин.

3.2. СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РАДНИКА**3.2.1. Приступ тржишту рада**

Слобода кретања радника подразумева да сваки држављанин Европске уније има право на приступ запослењу под истим условима као и држављанин државе чланице у којој се тражи запослење. Радник има право да искористи све правне могућности које правни систем државе домаћина пружа, у смислу помоћи при запослењу која се пружа домаћем држављанину. Његово запослење не може зависити од било којих критеријума који дискриминишу по основи држављанства и у том смислу држава не сме примењивати систем дозвола за рад према држављанима ЕУ. Право на једнак приступ запослењу је суштина слободе кретања радника, која омогућава примену и других елемената ове слободе.

Област слободе кретања радника регулисана је уредбама Савета ЕУ: 1612/68 о слободи кретања радника у оквиру Заједнице, 2434/92 која мења и допуњује II Део Уредбе (ЕЕЗ) бр. 1612/68 о слободи кретања радника унутар Заједнице) и 312/76.

Обавезе које је Република Србија до сада преузела преко чланства у Савету Европе, тј. потписивањем Ревидиране европске социјалне повеље (РЕСП) 22. марта 2005. године, у неким елементима се поклапају са обавезама које ће држава имати чланством у ЕУ. То се највише односи на члан 19. у свих 12 тачака РЕСП - Право радника миграната и њихових породица на заштиту и помоћ, а који садржи одредбе о забрани дискриминације радника миграната по основу држављанства.

У Републици Србији тренутно се ради на либерализацији тржишта рада, у складу са парафираним Споразумом о стабилизацији и придруживању (ССП).

Да би се омогућила пуна мобилност радне снаге и олакшао приступ пословима и вршењу слободних професија, у Републици Србији се ради на усклађивању одговарајућих прописа, у областима образовања, омладине, спорта и професионалног оспособљавања. У том погледу, у Републици Србији се спроводи реформа образовања, укључујући и реформу високошколског образовања, сходно стандардима Болоњске декларације.

Питање нострификације диплома и стручних звања не поставља се међу државама чланицама Европске Уније, осим у посебним областима и случајевима. Усклађивањем нашег права и узајамним признавањем диплома и сведочанстава, нестаће потреба за постојањем билатералних међудржавних уговора о узајамном признавању (нострификацији) диплома, које је Република Србија закључила са државама чланицама Европске уније.

У погледу боље организације образовања, запошљавања и сл., у Републици Србији се све више користи информационо комуникациона технологија (ИКТ) која нуди нове могућности за креирање послова и запошљавање, флексибилне и прилагодљиве облике организације посла и напредак на пољу једнаких могућности. ИКТ је значајна и у борби против сиромаштва и социјалне искључености, нарочито за потребе особа са инвалидитетом. Међутим, у Републици Србији ИКТ још увек нису довољно заступљене у школама.

Национална служба за запошљавање нуди могућност пријављивања незапослених преко Интернета, као и понуду послова. У филијалама је омогућен приступ Интернету за све незапослене.

3.2.1.1. Законодавни оквир

Слобода кретања лица (странаца) је регулисана Законом о кретању и боравку странаца донетим 1980. године, који је у великој мери превазиђен и застарео. Крајем 2007. године донет је Предлог новог Закона о странцима, који је усвојила Влада, а који је усаглашен са Шенгенским Приручником и Шенгенским *Aquis Communautaire* и стандардима ЕУ за стране држављане.

Ова област је регулисана и Законом о прелажењу државне границе и кретању у граничном појасу, донетим 1973. године.

Област запошљавања и рада страних држављана регулисана је савезним Законом о условима за заснивање радног односа са страним држављанима («Службени лист СФРЈ», бр.11/78 и 64/89 и «Службени лист СРЈ», бр. 42/92). Овај Закон није у складу са прописима ЕУ у овој области.

У припреми је нови Закон о условима за запошљавање и рад страних држављана којим ће се уредити услови под којима страни држављанин и лице без држављанства може да се запошљава и ради на територији Републике Србије, а у складу са већ израђеним предлогом Нацрта новог Закона о странцима који је предложен од стране Владе и налази се у процедури Народне Скупштине Републике Србије и потписаним Споразумом о стабилизацији и придруживању ЕУ, као и уредбама ЕУ које се односе на ову област: 1612 од 15. октобра 1968. о слободи кретања запослених унутар Заједнице, 2434 од 27. јула 1992. са којом се мења и допуњава Други део Уредбе 1612 и упутства Европског Парламента и Савета од 29. априла 2004. којом се мења и допуњава Уредба 1612 и укидају упутства о правима ЕУ грађана и чланова њихових породица слободног кретања и становања унутар територије државе чланице.

Мере које се буду усагласиле са уредбама ЕУ, примењиваће се само на држављане чланица ЕУ, и то када Република Србија буде пуноправни члан ЕУ и њени држављани буду изједначени у правима слободе кретања и запошљавања са држављанима чланица ЕУ.

Закон о раду примењује се на права, обавезе и одговорности из радног односа страних држављана и лица без држављанства који раде код послодавца на територији Републике Србије, тако да су страни држављани изједначени са домаћим држављанима у погледу права на накнаду за рад и услове рада и права на чланство у синдикатима и остваривању права из колективног уговора.

Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији, усвојена је октобра 2006. Једна од кључних акционих тачака ове Стратегије је да се осигура коришћење могућности информационог друштва које ће бити доступне највећем делу становништва, без обзира на географске и социјалне разлике.

Национална стратегија запошљавања 2005-2010, којом је предвиђено обезбеђење вишег и квалитетнијег улагања у људски капитал.

3.2.1.2. Институционални оквир

Слобода кретања лица (странаца) је у надлежности Министарства унутрашњих послова Републике Србије, али у сегментима прелажења државне границе, кретања, одобравања боравка, односно регулисања статуса боравка странаца.

Област запошљавања је у надлежности Министарства економије и регионалног развоја, Националне службе за запошљавање и приватних агенција које посредују у запошљавању.

Област образовања и признавање диплома је у надлежности Министарства просвете

Коришћење и примена ИКТ је у надлежности Министарства за телекомуникације и информатичко друштво (формирано маја 2007.), Министарства економије и регионалног развоја, Министарства рада и социјалне политике и Републичког завода за информатику и Интернет (формиран 2003. године).

3.2.1.3. Краткорочни приоритети

Очекује се усвајање новог Закона о странцима у Народној Скупштини Републике Србије. Очекује се израда Нацрта новог Закона о запошљавању и раду странаца.

3.2.1.4. Средњорочни приоритети

Законодавни оквир

Очекује се усвајање Закона о запошљавању и раду странаца, од стране Народне Скупштине Републике Србије.

Радиће се на усклађивању образовног система са потребама тржишта и нова занимања, као и огледна одељења, уврстиће се у ЈНЗ, како би се пратило кретање свршених средњошколаца и студента на тржишту.

Такође, у погледу професионалног образовања и обуке, радиће се на изradi номенклатуре занимања и признавања диплома, како би се омогућило и несметано кретање наших радника у земље ЕУ, те предстоји усаглашавање прописа са уредбама ЕЗ.

Република Србија је већ доста урадила на пољу ИКТ, али ће наставити са реализацијом докумената које је потписала и креирала.

Република Србија ће радити на доношењу неопходних закона који ће регулисати ову област. Радиће се на подизању свести о неопходности укључивања у информационо друштво и уграђивању елемената могућности ИКТ у Национални акциони план запошљавања, а у оквиру смерница за запошљавање.

3.2.1.5. Средњорочни приоритети

Институционални оквир

У наредном периоду биће потребно преузети мере за повећање и јачање административних капацитета органа и институција надлежних за: област слободе кретања лица и радника, односно за кретање и боравак странаца; запошљавање странаца у земљи и запошљавање држављана Републике Србије у иностранству, као и стручно оспособљавање и развој кадрова за упознавање са прописима ЕУ и способности преузимања нових обавеза које проистичу из чланства.

Капацитети Министарства економије и регионалног развоја - Сектор за запошљавање-Група за запошљавање у иностранству и миграције ће се јачати у складу са следећом динамиком:

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012
Министарство економије и регионалног развоја – Сектор за запошљавање - Група за запошљавање у иностранству и миграције	Постојећа	2 Група за запошљавање у иностран. и миграције					

3.2.2. Координација система социјалне сигурности

У Републици Србији социјално осигурање обухвата пензијско и инвалидско осигурање, здравствено осигурање и осигурање за случај незапослености, а у ширем смислу и право на дечији додатак, тј. све гране социјалног осигурања које су обухваћене основним прописима Европске заједнице (Уредба Савета број 1408/71, Уредба Савета број 574/72, Уредба Савета број 859/2003).

3.2.2.1. Законодавни оквир

Законски оквир социјалног осигурања у оквиру слободе кретања радника представљају билатерални споразуми о социјалном осигурању којима се врши координација система социјалне сигурности.

Република Србија примењује са 26 држава уговоре о социјалном осигурању, од чега 16 са државама Европске уније. Већина ових уговора је закључена у време постојања Југославије и Република Србија их примењује као сукцесор у односу на међународне уговоре. Одређени уговори (старије конвенције које је закључила бивша Југославија) заснивају се на принципу држављанства, тј. примењују се на држављане држава уговорница и чланове њихових породица. Већина уговора се примењује и на избеглице и особе без држављанства. Остали уговори заснивају се на начелу осигурања, односно примењују се на сва лица која јесу или су била обухваћена законодавством уговорне стране, као и на чланове породице тих лица. Овим уговорима обухваћени су основни европски принципи и начела, као што су: начело сабирања периода осигурања за остваривање права из социјалног осигурања, једнак третман држављана земаља уговорница, изједначеност територија држава уговорница, начело очувања стечених права, начело исплате пензија на територији друге државе уговорнице, начело *pro rata temporis* – одређивања сразмерног дела давања, итд.

У систему пензијског и инвалидског осигурања примењено је начело осигурања, а не држављанства, и у том смислу су страни држављани који су запослени или обављају делатност у Републици Србији у потпуности изједначени у правима и обавезама из пензијског и инвалидског осигурања са домаћим држављанима. Када је у питању исплата пензија или других права из пензијског и инвалидског осигурања, она се врши у складу са закљученим међународним уговорима или по принципу фактичког или правног реципроцитета.

У оквиру права на слободно кретање радника, основни прописи који регулишу право на социјалну заштиту радника миграната у Републици Србији су: Закон о социјалној заштити и обезбеђењу социјалне сигурности грађана, који представља основни пропис у области социјалне заштите и Закон о финансијској подршци породици са децом, који даје допринос укупним мерама друштвене бриге о деци и односи се на побољшање услова за задовољавање основних потреба деце.

Права дефинисана Законом о финансијској подршци породици са децом су: накнада зараде за време породичког одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета; родитељски додатак; дечији додатак; накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу без родитељског старања; накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу ометену у развоју; регресирање трошкова боравка у предшколској установи деце из материјално угрожених породица.

У складу са Законом о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, бр. 107/05 и 109/05) страни држављани су обавезно здравствено осигурани.

Законом о здравственој заштити („Службени гласник РС”, број 107/05) обезбеђена је здравствена заштита странцима који су стално настањени или привремено бораве или пролазе преко територије Републике Србије. Уколико странац није имао средстава да плати хитну медицинску помоћ из буџета Републике Србије се врши рефундирање здравственим установама.

Здравствено осигурање се спроводи у Републичком заводу за здравствено осигурање који је организован кроз филијале (којих има укупно 28), испоставе (којих има укупно 179) и истурене

шалтере (којих има укупно 5). Обавезно здравствено осигурање обухвата осигурање за случај болести и повреде ван рада и осигурање за случај повреде на раду или професионалне болести.

3.2.2.2. Институционални оквир

У погледу координације система социјалне сигурности надлежни органи су: Министарство рада и социјалне политике (за област пензијског и инвалидског осигурања и дечијег додатка), Министарство здравља (за област здравственог осигурања) и Министарство економије и регионалног развоја (за област осигурања за случај незапослености). Надлежне институције су: Завод за социјално осигурање, као орган за везу у примени билатералних споразума о социјалном осигурању, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, Републички завод за здравствено осигурање и Национална служба за запошљавање.

3.2.2.3. Краткорочни приоритети

Министарство здравља планира доношење подзаконског акта којим би се уредили услови, начин и поступак организовања, спровођења и врста добровољног здравственог осигурања. Министарство здравља планира за 2008. годину доношење Закона о трансплантацији који би био усклађен са Уредбама бр. 2004/23, 2006/17 и 2006/86.

3.2.2.4. Средњорочни приоритети

Законодавни оквир

До краја 2011. године Министарство рада и социјалне политике ће изменама и допунама Закона о финансијској подршци породици са децом и изградом новог закона о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана транспоновати (унети) у своје законодавство следеће прописе Европске заједнице: Уредбу Савета број 1612/68 о слободи кретања радника унутар Заједнице, Уредбу Савета број 1408/71 о примени система социјалног осигурања на раднике и чланове њихових породица који се крећу унутар Заједнице, Уредбу број 883/2004 Европског парламента и Савета о координацији система социјалне сигурности, Одлуку број 142 од 13. фебруара 1990. године о социјалном осигурању радника, Одлуку бр. 145 од 27. јула 1990. године која се односи на исплату заосталих породичних додатака код samozапослених особа сходно члану 73. и 74. Уредбе Савета број 1408/71.

Министарство здравља, у овом периоду ће усклађивати акта са упутствима, уредбама, препорукама и другим документима ЕУ, у области здравственог осигурања.

Сви усклађени акти са наведеним документима ЕУ, могу бити применљиви од уласка Републике Србије у ЕУ.

3.2.2.5. Средњорочни приоритети

Институционални оквир

У наредном периоду биће потребно преузети мере за јачање административних капацитета органа и институција надлежних за координацију система социјалне сигурности, пре свега у смислу стручног оспособљавања и развоја кадрова за упознавање са прописима ЕУ и способности преузимања нових обавеза које проистичу из чланства. Такође, с обзиром да је систем социјалног осигурања у надлежности неколико министарстава, потребно је додатно унапредити координацију између њих ради избегавања евентуалних негативних последица везаних за процес придруживања ЕУ.

Капацитети Министарства рада и социјалне политике, Завода за социјално осигурање и Фонда за пензијско и инвалидско осигурање ће се јачати у складу са следећом динамиком:

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство рада и социјалне политике - Сектор за пензијско и инвалидско осигурање	Постојећа						
Министарство рада и социјалне политике - Сектор за бригу о породици и социјалну заштиту	Постојећа						
Завод за социјално осигурање	Постојећа						
Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање	Постојећа						

3.3. ПРАВО ПОСЛОВНОГ НАСТАЊИВАЊА И СЛОБОДА ПРУЖАЊА УСЛУГА**3.3.1. Пословно настањивање****3.3.1.1. Статус****Законодавни и институционални оквир****А) Законодавни оквир**

Област компанијског права у Републици Србији регулисана је Законом о привредним друштвима („Службени гласник Републике Србије” број 125/04), Законом о регистрацији привредних субјеката („Службени гласник Републике Србије” бр.55/04, 61/05), Законом о стечајном поступку („Службени гласник Републике Србије” бр.84/04), Законом о преузимању акционарских друштава („Службени гласник Републике Србије” бр.46/06), Законом о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса („Службени гласник Републике Србије” бр.25/2000,..., 108/05, 123/2007), Законом о приватним предузетницима („Службени гласник РС” бр. 54/89, 9/90, „Службени гласник РС” бр.19/91 ... 101/05), Законом о задругама („Службени лист СРЈ” бр. 41/96, 12/98 и „Службени гласник РС” бр.101/2005, 34/2006), Законом о спољнотрговинском пословању („Службени гласник РС” бр. 101/2005) и Законом о страним улагањима („Службени лист СРЈ” бр. 3/2002, 5/2003).

Усвајањем и доношењем Закона о привредним друштвима („Службени гласник Републике Србије” број 127/04), који је ступио на снагу 30.11.2004. године, може се рећи, да је учињена реформа компанијског права у Србији. Опредељујући се за израду потпуно новог закона, који у великој мери прихвата решења садржана у упутствима Европске заједнице која се односе на област компанијског права, учињен је дисконтинуитет са раније важећим прописима из ове области, Законом о предузећима из 1997. године, измењеног 2002. године.

Законом је уређено оснивање привредних друштава (ортачког, командитног, друштва с ограниченом одговорношћу и акционарског), затим оснивање предузетника, управљање друштвима, права и обавезе оснивача, ортака, чланова и акционара, повезивање и реорганизација (статусне промене и промене праве форме привредних друштава), престанак предузетника и ликвидација привредних друштава. Закон садржи многа нова решења, као што су: смањење износа потребног минималног капитала за оснивање друштва с ограниченом одговорношћу, транспарентност пословања отворених акционарских друштава кроз обавезу јавне понуде емитовања акција и других хартија од вредности, увођење регистра привредних субјеката у оквиру Агенције за привредне регистре и објављивање регистрованих података на интернет страни Агенције, могућност приступа актима и документима друштва који су депоновани у регистру, обавеза објаве финансијских извештаја привредних друштава, унутрашња ревизија и ревизија, надзорни одбор, независни директори, независне комисије, контролна функција скупштине, надзорна функција Комисије за хартије од вредности, надзорна функција управних органа и суда, као и увођење диспозитивног принципа да је могуће одређена питања слободно уредити оснивачким актом, а у све у циљу једнаке заштите акционара/чланова, мањинских акционара, поверилаца и трећих лица.

Закон је имплементирао решења садржана у упутствима Европског парламента и Савета којима је регулисана област компанијског права, тако да је у потпуности усаглашен са:

- Првим упутством Савета (68/151/ЕЕС) - којим се регулише обавезност регистрације и објаве одређених података о привредним друштвима (промене оснивачких аката, седишта, законских заступника), обавеза објављивања финансијских извештаја привредних друштава, ништавост регистрације оснивања привредних друштава,

- Упутством Европског парламента и Савета којим се допуњује Прво упутство Савета (2003/58/ЕС) и са којим је усаглашен и Закон о регистрацији привредних субјеката, а које се односи на убрзавање и олакшавање поступка регистрације података о привредним субјектима, на тај начин што се њим упућује на: поступак електронске регистрације, електронске објаве документације на основу које се врши регистрација, чување документације и у електронској и писаној форми. Наведено упутство је имплементирано у Закон о регистрацији привредних субјеката, којим је прописана могућност подношења регистрационих пријава и документације у електронској форми, међутим његова потпуна примена условљена је и потпуном применом Закона о електронском потпису ("Службени гласник Републике Србије" бр. 135/04) који је ступио на снагу 29.12.2004. године,

- Другим упутством Савета (77/91/ЕЕС) и његовом допуном Упутством Савета (92/101/ЕЕС) којима се регулише оснивање акционарских друштава, њихови оснивачки акти, повећање и смањење основног капитала, одржавање минималног капитала, стицање сопствених акција,

- Трећим упутством Савета (78/855/ЕЕС) које се односи на фузије (по Закону-статусне промене спајања и припајања) акционарских друштава,

- Шестим упутством (82/891/ЕЕС) које се односи на статусне промене поделе привредних друштава,

- Седмим упутством (83/349/ЕЕС) којим се регулише израда консолидованих финансијских извештаја, а које је имплементирано, и у Закон о рачуноводству и ревизији којим је прописан начин израде ових извештаја, и Закон о регистрацији привредних субјеката којим је прописана обавеза њихове регистрације и објављивања,

- Једанаестим упутством (89/666/ЕЕС) које се односи на регистрацију филијала, (односно огранака страних правних лица како је прописано у Закону о привредним друштвима),

- Дванаестим упутством (89/667/ЕЕЗ) које се односи на могућност оснивања једночланих друштава с ограниченом одговорношћу.

Опредељујући се приликом израде Закона о привредним друштвима за интеграцију решења садржаних у упутствима Европске заједнице која се односе на област компанијског права, као и прихватањем неких решења из англосаксонског права, може се рећи да је Србија добила закон који је допринео даљем развоју економског живота и приближавању модерним тржишним привредама.

Како су после доношења Закона о привредним друштвима донета нова упутства Европске заједнице из области компанијског права, као што су:

- Упутство (2005/56/ЕС) Европског парламента и Савета од 26. октобра 2005. године које се односи на прекогранично повезивање привредних друштава, односно на статусна повезивања привредних друштава из различитих држава чланица, услед чега је могуће повезивање два или више привредних друштава са седиштима у различитим земљама чланицама и образовање једног новог привредног друштва које се прво региструје по праву државе у коме се оснива, а потом се спојена друштва бришу из регистара земаља у којима су основана, или повезивање којим се једно друштво припаја већ постојећем привредном друштву регистрованом у другој држави чланици,

- Упутство (2006/68/ЕС) Европског парламента и Савета од 6. септембра 2006. године којим се допуњује Друго упутство Савета (77/91/ЕЕЦ), а које се односи на нека питања у вези оснивања акционарских друштава и очување и промене њиховог капитала, као и заштите права акционара и

- Упутство (2007/36/ЕС) Европског парламента и Савета од 11. јула 2007. године које се односи на одређена права акционара котираних акционарских друштава, као што су: право на обавештавање и позив за учествовање у раду скупштине, право гласања преко пуномоћника, гласање електронским путем, потребна већина за учествовање у раду скупштине и др, јавља се потреба за њиховима имплементирањем у Закон о привредним друштвима. Неке одредбе предвиђене Упутством (2007/36/ЕС) су већ садржане у Закону о привредним друштвима у делу који се односи на: рад скупштине акционарских друштава, сазивање седница скупштине, гласање преко пуномоћника, одржавање телефонске седнице, док нека решења (нпр. о прекограничном повезивању) није могуће имплементирати пре стицања статуса државе чланице.

Приликом израде Закона о привредним друштвима, усвојен је принцип да он представља закон капитала, а не закон рада, тако да је регулисање већине решења која се односе на права запослених, садржаних у комунитарном праву у нпр. Упутству Света 2001/86/ЕС од 8. октобра 2001. године (које се односи на учешће запослених у Европској компанији), препуштено радноправном законодавству. Законом су само регулисана нека права запослених која се јављају као последица статусних промена: обавеза привредног друштва стицаоца да преузме запослене у случају престанка привредног друштва услед припајања.

Б) Институционални оквир

Министарство економије и регионалног развоја надлежно је за област компанијског права. Конкретно за област регистрације привредних субјеката надлежна је Агенција за привредне регистре, а као њен контролни орган у оквиру Министарства, одређен је Сектор за управне и надзорне послове у области привредних регистара.

Усвајањем Закона о привредним друштвима и Закона о регистрацији привредних субјеката у Републици Србији извршена је реформа система регистрације тако што је, почев од 4. јануара 2005. године, извршен прелаз са судског начина вођења регистара привредних субјеката на ефикаснији административан, електронски и централизован начин вођења регистара у оквиру Агенције за привредне регистре основане Законом о Агенцији за привредне регистре („Службени гласник Републике Србије” бр.55/04).

На овај начин, доста се убрзао систем регистрације који је раније код судова трајао и по неколико месеци, док је Законом о регистрацији привредних субјеката прописан рок од 5 дана за решавање по поднетој регистрационој пријави, у ком се по регистрационој пријави одлучује или усвајањем захтева када се доноси решење о упису у Регистар или одбацивањем регистрационе пријаве када се доноси закључак са налогом подносиоцу да поступи у циљу отклањања недостатака.

Агенција за привредне регистре води три регистра: Регистар привредних субјеката (у оквиру кога се врши регистрација привредних субјеката-ортачких друштава, командитних друштава, друштава с ограниченом одговорношћу, акционарских друштава, јавних предузећа, задруга и предузетника), Регистар финансијског лизинга и Регистар залоге на покретним стварима и правима. Од децембра 2005. године у оквиру Регистра привредних субјеката региструју се и представништва страних правних лица, на основу Уредбе о оснивању представништава страних правних лица („Службени гласник Републике Србије” бр. 114/05), а од

1. јануара 2006. године региструју се годишњи финансијски извештаји привредних друштава у складу са Законом о регистрацији привредних субјеката.

Стварањем Регистра привредних субјеката као јединствене, централне, јавне, електронске базе података остварена је могућност да се на једном месту добију сви релевантни подаци о једном привредном субјекту, што је од велике користи привредним субјектима и државним органима са којима се остварује и сарадња кроз електронску размену података.

Агенција за привредне регистре је у периоду од 2005-2008. године у Регистар привредних субјеката превела више од 70.000 активних привредних друштава, 170.000 предузетника, а регистровано је више од 34.000 нових привредних друштава и више од 94.000 нових предузетника.

Агенција за привредне регистре је члан Европског привредног регистра (European Business Register-EBR) и Форума европских привредних регистара (European Commerce Registers Forum-ECRF), као и иницијатор и предводник регионалне сарадње. Потписивањем Споразума о размени информација, јуна 2007 године АПР је стекао статус Партнера EBR-а, чиме ће се омогућити повезивање АПР-а са мрежом EBR-а, и на тај начин размена више милиона података о привредним субјектима регистрованим широм Европе са подацима регистрованим у АПР-у.

Чланом 65. Закона о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана („Службени гласник РС” бр. 36/91, 79/91, 33/93, 53/93, 67/93, 67/93, 46/94, 48/94, 52/96, 29/01, 84/04, 101/05 и 115/05) прописано је да, поред државе, оснивачи установа социјалне заштите могу бити локална самоуправа и друга правна и физичка лица. Друга правна и физичка лица могу основати установе социјалне заштите, осим центра за социјални рад и завода за васпитање деце и омладине. Одредбама наведеног закона није прописано ограничење за обављање послова у области социјалне заштите за страна физичка лица

Нацртом Закона о равноправности полова, који је Сектор за равноправност полова израдио у сарадњи са представницима других министарстава и цивилног сектора, гарантује се свеобухватна родна равноправност. Нацрт Закона о равноправности полова усаглашен је са правним тековинама ЕУ. Закон је усаглашен са следећим изворима права Европских заједница:

Упутством Савета број 86/613/ЕЕЗ се предвиђа једнаки третман samozапослених мушкараца и жена, њихових супружника кад нису партнери или запослени, да им, уколико нису прикључени шеми социјалног осигурања, држава омогући уплату добровољног осигурања. Такође, услови за оснивање предузећа између супружника треба да нису рестриктивнији од услова за оснивање када оснивачи нису у браку.

Уставом Републике Србије економско уређење почива на тржишној привреди, слободи предузетништва и самосталности привредних субјеката. Права и обавезе оснивача не зависе од породичног статуса. Законом о здравственом осигурању („Службени гласник РС” бр. 107/05 и 109/05-исправка) незапосленим члановима породице осигураника обезбеђује се здравствено осигурање, из средстава буџета Републике Србије. Такође, и незапосленом лицу, које није осигурано по било ком основу, обезбеђује се здравствено осигурање у складу са овим законом. Примена наведеног упутства довела би до вишеструке правне заштите.

У складу са наведеним правним тековинама ЕУ, као и препорукама CEDAW Комитета Уједињених нација (Комитет за елиминацију свих облика дискриминације жена), израђен је Нацрт националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређење равноправности полова, са циљем дугорочне оспособљености државних и других субјеката у друштву за политику равноправности полова и родне осетљивости законодавства.

Током 2007. године обновљена је сарадња са Европском тренинг фондацијом (ЕТФ), агенцијом Европске уније која пружа обуке земљама током процеса приступања. У складу са планом активности и потребама Министарства рада и социјалне политике, у новембру 2007. године организована је едукација из области програмирања претприступног финансијског

инструмента (ИПА) на тему социјалне укључености, социјалног дијалога и система социјалне заштите. Такође, у новембру 2007. године Министарство рада и социјалне политике је укључено, путем експертског састанка организованог од стране ЕТФ у Торину, у припрему смерница за регионални пројекат ЕТФ „Социјална инклузија етничких група у земљама западног Балкана”.

- краткорочни приоритети 2008-2010

У циљу даљег усаглашавања законских прописа са решењима садржаним у упутствима Европског парламента и Савета које се односе на област компанијског права планирају се измене Закона о привредним друштвима које ће се делом радити и у правцу детаљнијег уређења неких питања која су сад у закону остала недоречена или нејасно одређена, као што су: одредбе о образовању огранака страних правних лица, ограничење броја чланова ортачког и командитног друштва, органи управе као једнотелни или двотелни, сувласништво над уделима, јасна разлика између затвореног и отвореног акционарског друштва, принудна ликвидација, повезивање привредних друштава у групе друштава, промене правне форме из предузетника у привредно друштво и др.

Агенција за привредне регистре планира да у периоду од 2009-2011. године у потпуности реализује електронску регистрацију, што ће обухватити: регистрацију преко Интернета, уз коришћење квалификованих електронских потписа, као и стварање електронских архива скенирањем папирне документације, што би се реализовало пројектом „Микрофилмовање документације и формирање електронске архиве регистара Агенције за привредне регистре”, чиме би се допринело даљој реформи државне администрације, повећању ефикасности и смањењу трошкова архивирања. Правни оквир за примену наведеног пројекта била би потпуна примена Закона о електронском потпису, као и доношења других прописа из ове области.

Краткорочни циљ Агенције за привредне регистре је и имплементација „one stop shop” система-једношалтерског система регистрације, регулисаног Препоруком Савета (90/246/ЕЕС) од 28. маја 1990 године која се односи на поједностављење административних поступака приликом регистрације у интересу малих и средњих предузећа и установљавање „one stop shop” принципа, којим би се омогућило убрзавање поступка оснивања привредних субјеката, јер би се број дана потребних за регистрацију оснивања, као и за издавање пореског идентификационог броја и пријаву на обавезна осигурања (пензијско-инвалидско и здравствено), са садашњих потребних 14 дана, смањило на 5 дана и једну процедуру. Подношењем једне регистрационе пријаве (смањењем броја потребних формулара), на једном месту у организационој јединици Агенције за привредне регистре странка би добила могућност да добије решење о регистрацији привредног субјекта. Привредни субјект би истовремено са решењем о регистрацији добијао матични број, порески идентификациони број, који би у најкраћем року издавала Пореска управа, а била би извршена и његова пријава осигурања код надлежних фондова пензијског и здравственог осигурања. За успостављање наведеног система потребно је електронски повезати надлежне институције.

Законом о регистрацији привредних субјеката је прописано да Агенција за привредне регистре обезбеђује електронску повезаност Регистра са другим регистрима или базама података, који се воде у Републици Србији или изван ње, чиме су створени услови за сарадњу са државним органима и организацијама у циљу стварања услова за издавање јединственог идентификационог броја за привредне субјекте (приликом оснивања привредног субјекта издаје се матични број који се води у Републичком заводу за статистику), али да би био створен правни основ за потпуну имплементацију једношалтерског система као система свеобухватне сарадње напред наведених државних органа потребно је изменити Закон о пореском поступку и пореској администрацији, Закон о пензијском и инвалидском осигурању и Закон о здравственом осигурању.

Наведени поступак једношалтерског система регистрације би поред рационализације времена допринео економичности поступка регистрације, као и стандардизацији процедуре за отпочињање пословања на територији целе Републике Србије. За спровођење наведеног једношалтерског система регистрације Агенција за привредне регистре не планира запошљавање нових извршилаца, већ би потребна средства за организацију наведеног система била употребљена за техничко унапређење рада Регистра привредних субјеката.

- Средњорочни приоритети 2010-2012

Средњерочни приоритети Агенције за привредне регистре били би даље ширење делатности Агенције и преузимање вођења нових регистара, затим учествовање у међународним асоцијацијама регистара, учествовање у заједничким пројектима којима би се допринело технолошко-информационој повезаности европских регистара и слично.

Такође, у дугорочне планове би спадало и усаглашавање, односно примена прописа за које постоји обавезност њихове примене за државе чланице ЕУ, као што су:

- Правила о Статуту Европске компаније, (Council Regulation 2157/2001/EC on the Statute for European company -SE), којима је регулисано оснивање европске компаније као акционарског друштва које може настати спајањем два акционарска друштва, или друштава с ограниченом одговорношћу из различитих држава чланица, припајањем једног друштва другом, оснивањем заједничког холдинга европске компаније, оснивањем заједничког зависног друштва са статусом европске компаније или променом правне форме, затим функционисање скупштине, организација и одговорност органа управе, учешће запослених у управи и надзору и престанак европске компаније стечајем, ликвидацијом, и на које се примењује национално право државе чланице регистрованог седишта компаније, само уколико одређено питање није регулисано Статутом било би могуће са даљим усаглашавањем компанијског права са правом Европске заједнице и стицањем статуса чланице,

- Правила о Европској економској интересној групацији (Council Regulation 2137/85/EEC on the European Economic Interest Grouping-EEIG) која се односе на образовање економске интересне групације као правног лица које настаје као установа међусобне сарадње привредних друштава са седиштем у различитим државама чланицама,

- Правила о Статуту Европске задруге (Council Regulation 1435/2003/EC on the Statute for a European Cooperative Society-SCE, и Council Directive 2003/72/EC о правима запослених у Европској задрузи), а која се односе на образовање Европског задружног друштва као посебног правног лица које се може образовати заједничким удруживањем најмање пет физичких лица са пребивалиштем у најмање две земље чланице ЕУ, или најмање пет физичких и правних лица са пребивалиштем или седиштем у најмање две државе чланице, или правна лица са седиштем у најмање две државе чланице, или које може настати спајањем задруга из више земаља чланица, или претварањем задруге која има најмање две године филијалу или огранак на територији друге земље чланице, а у циљу обављања делатности ради остваривања интереса својих чланова, била би могућа тек по интеграцији Србије у Европску заједницу и стицању статуса државе чланице.

3.3.2 Слобода пружања прекограничних услуга

3.3.2.1.Статус

Законодавни оквир

Услуге у Републици Србији се пружају кроз предузимање комерцијалне активности од стране предузетника, привредних друштава, лица која обављају делатност независне професије

(адвокати, нотари, лекари, ветеринари и др.). Услуге се пружају у складу са захтевима који су одређени законима који се тичу обављања одговарајуће активности:

Одређени закони из надлежности Министарства трговине и услуга, уређују општа питања везана за ову област.

Закон о трговини (Сл.лист СРЈ, 32/93, 50/93, 41/94, 29/96, 37/2002; Сл.гласник РС, 85/2005 и 101/2005) даје правни основ за вршење трговинских услуга тако што се под трговинском делатношћу сматра пружање трговинских услуга. Овај закон прописује да се трговинском делатношћу могу бавити сва правна и физичка лица која су регистрована за обављање те делатности, чиме упућује на законодавну област пословног настањивања. Поред тога, овај закон ближе уређује и следеће области: нелојална конкуренција, шпекулације, ограничавања јединственог тржишта и надзор и мере над пружањем услуга.

Закон о условима за обављање промета робе, вршење услуга у промету робе и инспекцијском надзору (Сл.гласник РС, 39/96, 20/97, 46/98, 24/99, 25/99, 33/99, 34/2001, 80/2002, 101/2005) уређује услове за обављање промета робе, вршењу услуга у промету робе и инспекцијски надзор. Према овом закону услуге у промету робе су: агенцијске, заступничке, посредничке, комисионе, берзанске, услуге складиштења, опремање и допремање робе, услуге контроле квалитета и квантитета робе, услуге осигурања робе, услуге економске порпаганде и промоције, услуге тржнице и друге услуге уобичајене у промету. Овај закон дефинише да се прометом робе односно вршењем услуга могу бавити предузећа, друга правна лица, физичка лица и предузетници који су уписани у одговарајући регистар надлежног органа за обављање тих делатности, што поново упућује на законске акте који уређују област пословног настањивања. Поред тога, овај закон ближе уређује и област заштите потрошача услуга као и инспекцијски надзор над пружањем услуга од стране тржишних инспектора у оквиру Министарства трговине и услуга.

Закон о заштити потрошача (Сл.гласник РС, 79/2005) уређује основна права потрошача, начин остваривања тих права, заштиту права потрошача и примену етичких начела, где се под потрошачем подразумева свако физичко и правно лице које користи услуге продавца за личне потребе, потребе свог домаћинства и за сопствене потребе. Продавац у смислу овог закона је свако привредно друштво, предузеће, друго правно лице и предузетник који пружа услуге потрошачу. Овај закон дефинише и посебне облике заштите потрошача у области услуга (обавеза даваоца услуга, цене услуге, производи и услуге од општег интереса, услуге у туризму, time-sharing).

Закон о ценама (Сл.гласник РС, 7/2005) у ближе уређује област образовања цена услуга.

Закон о заштити конкуренције (Сл.гласник РС, 7/2005) уређује заштиту конкуренције на тржишту у оквиру територије Републике Србије ради обезбеђивања равноправности учесника на тржишту. Овај закон се примењује на сва правна и физичка лица и државне органе, органе територијалне аутономије и локалне самоуправе који посредно или непосредно учествују у промету робе и или услуга а који својим актима или радњама врше повреду конкуренције.

У процедури су следећи законски документи из надлежности Министарства трговине и услуга који ће имати утицаја на уређење области пружања услуга:

- Предлог закона о изменама закона о заштити конкуренције;
- Предлог закона о трговини;
- Предлог закона о изменама и допунама Закона о условима за обављање промета робе, вршење услуга у промету робе и инспекцијском надзору
- Предлог Закона о заштити конкуренције
- Нацрт Закона о електронској трговини
- Нацрт Закона о заштити потрошача

Законом о спољнотрговинском пословању (*Службени гласник РС", бр. 101/2005*) свако лице (физичко и правно) може да врши **услуге у спољнотрговинском промету** у складу са својом правном и пословном способношћу. Страна лица која врше услуге у складу са одредбама

Закона о спољној трговини имају третман домаћих лица. Део страног друштва може да врши услуге на територији Србије ако је регистровано у складу са прописима.

Законом о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене (Сл. лист СЦГ, бр. 07/05) услуге у спољнотрговинском промету наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене могу да врше лица регистрована код надлежног министарства - Министарство за економију и регионални развој.

Законом о ветеринарству (Сл. гласник РС бр.91/05) уређени су услови за обављање ветеринарске делатности у Србији. Ветеринарском делатношћу може да се бави правно лице које је регистровано у Регистар привредних субјеката и које је уписано у Регистар правних лица за обављање ветеринарске делатности (Правилник о садржини и начину вођења регистра правних лица за обављање ветеринарске делатности и регистра предузетника који обављају послове ветеринарске делатности – Службени гласник РС број 11/08) које води Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Правно лице оснива се као: ветеринарска амбуланта, ветеринарска станица, ветеринарска клиника (Правилник о условима обављања здравствене заштите приватном ветеринарском праксом – Службени гласник РС број 2005), ветеринарска апотека (Правилник о условима опремљености приватне ветеринарске апотеке – Службени лист РС број 2005), центар за репродукцију животиња и вештачко осемењавање (Правилник о условима у погледу објеката, опреме и средстава за рад, као и о условима у погледу стручног кадра које мора да испуњава центар за репродукцију животиња и вештачко осемењавање – Службени гласник РС број 8/08) и лабораторија, и послују по прописима о привредним друштвима. Правно лице (Правилник о условима у погледу објеката, опреме и средстава за рад, као и у погледу стручног кадра које мора да испуњава правно лице за обављање ветеринарске делатности – Службени гласник РС број 42/06) горепоменуто уписује се у Регистар ако испуњава услове у погледу стручног кадра, просторија (објекат), техничких услова и одговарајуће опреме. Поједине послове из оквира ветеринарске делатности могу да обављају ветеринарски специјалистички завод, ветеринарски институт, Национална референтна лабораторија за нарочито опасне заразне болести са листе ОИЕ и вишешколске установе и вишешколске јединице, које се баве образовањем ветеринара. Правно лице које се бави узгојем стоке и сточарском производњом може за потребе сопственог сточарства да оснује ветеринарску службу као ветеринарску станицу са статусом правног лица. Ветеринарске послове у ветеринарским правним лицима могу обављати само ветеринари (доктори ветеринарске медицине односно дипломирани ветеринари) који имају лиценцу–дозволу за обављање ветеринарске делатности. Лиценцу издаје Ветеринарска комора Србије на период од пет година. Ближи услови и поступак за издавање, продужавање и одузимање лиценце прописани су Статутом коморе и Законом о ветеринарству (Сл. гласник РС бр.91/05). Услови за добијање лиценце су завршене универзитетске студије ветеринарске медицине и положен стручни испит. Пружање услуга није у потпуности усклађено са правилима ЕУ, а доношењем новог Закона о ветеринарству који је планиран за задњи квартал 2008. године, створиће се основ за пуну усклађеност.

Закон о рачуноводству и ревизији („Службени гласник РС”, број 46/06) ступио је на снагу 10. јуна 2006. године.

У Закон су уграђена одређена решења која су садржана у Четвртом (78/660/ЕЕЗ), Седмом (83/349/ЕЕЗ) и Осмом Упутству (84/253/ЕЕЗ) Компанијског права на чијем ће се потпуном усклађивању у наредном периоду радити.

У делу Закона који се односи на област ревизије прописани су услови за издавање и одузимање дозволе за рад предузећима за ревизију.

Предузећа за ревизију оснивају се у складу са прописима којима се уређују привредна друштва, али морају да испуњавају и посебне услове, према овом закону. У оквиру посебних услова, прописано је да овлашћени ревизори или предузећа за ревизију, као оснивачи предузећа за ревизију имају већинско управљачко право и да у радном односу имају одређен број

овлашћених ревизора који имају лиценцу за рад на пословима ревизије финансијских извештаја, као и да је предузеће за ревизију члан Коморе овлашћених ревизора.

Дозволу за обављање послова ревизије на основу које се предузеће за ревизију региструје за обављање послова ревизије издаје Министарство финансија.

Министарство финансија води Регистар предузећа за ревизију, у складу са Законом.

Комора овлашћених ревизора издаје, продужава и одузима лиценце за обављање послова ревизије финансијских извештаја овлашћеним ревизорима и води регистар издатих лиценци овлашћеним ревизорима за обављање послова ревизије, утврђује критеријуме и врши нострификацију професионалних звања стечених у иностранству, доноси програм, врши обуку кандидата, организује испите и издаје сертификате за стицање професионалних звања, води регистре издатих сертификата за професионална звања и друге послове прописане Законом.

Комора, уз сагласност министра финансија, прописује услове за стицање, продужавање и одузимање лиценци.

У смислу Закона о рачуноводству и ревизији, нису прописани посебни услови за привредна друштва или предузетнике који се региструју за пружање рачуноводствених услуга. Закон не уређује ни професионална звања за лица која обављају рачуноводствене послове.

Правно лице, односно предузетник, општим актом уређује школску спрему, радно искуство и остале услове за лице које води пословне књиге и саставља финансијске извештаје. Вођење пословних књига и састављање финансијских извештаја правно лице, односно предузетник, може поверити уговором привредном друштву или предузетнику регистрованом за пружање рачуноводствених услуга који има запослена лица којима поверава вођење пословних књига и састављање финансијских извештаја и који испуњавају услове из општег акта. Орган управљања правног лица, односно предузетник одговоран је за истинито и поштено приказивање финансијских извештаја.

Члан 14. **Закона о адвокатури** ("Сл. лист СРЈ", бр. 24/98, 26/98 - испр., 69/2000 - одлука СУС, 11/2002 и 72/2002 - одлука СУС и "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља) предвиђа да Адвокат - страни држављанин који није уписан у именик адвоката по одредбама овог закона може да обавља послове адвокатуре у појединим случајевима на територији Савезне Републике Југославије под условом узајамности.

Овај закон се тренутно примењује и регулише ову област у Републици Србији, а донет је у време постојања СРЈ. Обзиром да је уочена потреба за унапређењем прописа у овој области, решењем Министра правде од 27. марта 2008. године основана је радна група која је почела са радом. Предвиђено је да ова радна група заврши са радом до краја године.

Чланови радне групе ће у свом раду узети у обзир Директиву 98/ 5/ ЕЦ Европског парламента и Савета од 16. фебруара 1998 као и Директиву 77/249/ЕЕЦ од 22 марта 1977 које се односе на практиковање професије адвоката у земљи чланици која није земља у којој су квалификације прибављене, односно које унапрепређују слободу пружања услуга адвоката.

У радној групи још увек није донесена дефинитивна одлука када треба адвокатима земаља чланица ЕУ дозволити нарушавање реципроцитета и обављање праксе на територији државе Србије, а без права да адвокати регистровани у Србији имају иста могућности у државама чланицама ЕУ, али преовладава мишљење да то треба урадити 2-3 године пре пријема земље у ЕУ, као што је то урадила и Република Словенија, а у циљу балансирања интереса професије и потребе придруживања ЕУ.

Закон о радиодифузији („Службени гласник РС“, бр. 42/2002, 97/2004, 76/2005, 79/2005, 62/2006, 85/2006, 86/2006), чланом 19. прописано је да се Републичка Радиодифузна Агенција стара о заштити малолетника и поштовању достојанства личности у програмима који се приказују посредством радија и телевизије, о чему доноси опште обавезујуће упутство.

Агенција се нарочито стара да програми који могу да нашkode физичком, менталном или моралном развоју малолетника не буду доступни путем радија или телевизије, изузев када је

временом емитовања или техничким поступком обезбеђено да малолетници, по правилу, нису у прилици да их виде или слушају.

Приказивање програма који тешко угрожавају физички, ментални или морални развој малолетника, забрањено је.

У члану 21. прописано је Агенција се стара да програми емитера не садрже информације којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због различите политичке опредељености или због припадања или неприпадања некој раси, вери, нацији, етничкој групи, полу или због сексуалне опредељености.

Поступање емитера супротно забрани из става 1. овог члана је основ за изрицање предвиђених мера од стране Агенције, независно од других правних средстава која стоје на располагању оштећеном.

Доношењем Закона о оглашавању („Службени гласник РС», број 79/05) престале су да важе одредбе Закона о радиодифузији од члана 104. до члана 113. изузев члана 106, које регулишу рекламирање и спонзорство и те одредбе постале су део Закона о оглашавању.

3.3.3.2. Краткорочни приоритети

Доношење Закона о рачуноводству и Закона о ревизији ради постизање потпуне усклађености са Четвртим и Седмим Упутством Компанијског права, као и са одредбама Директиве 2006/43/ЕЕЗ која је усвојена 17. маја 2006. године - Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council of 17 May 2006 on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts, amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC and repealing Council Directive 84/253/EEC.

Средњорочни приоритети

Краткорочни и средњорочни приоритети Министарства трговине и услуга у области слободе пружања услуга су:

1. обезбеђење добре информативне основе за област услуга у Србији (успостављање базе података и израда континулених статистичких анализа стања);
2. доношење неопходних законских аката за област трговине услугама уз њихову либерализацију са законодавством Европске комисије и захтевима чланица СТО у доменима: прекогранично пружање услуга, коришћење услуга у иностранству, комерцијално присуство и присуство физичких лица;
3. успостављање институције ознаке Националног бренда Србије.

Постизање потпуне усклађености са прописима Европске уније у области рачуноводства и ревизије.

Институционални оквир

У надлежности Министарства трговине и услуга, према члану 14. Закона о министарствима (Сл.гласник 48/07), су послови уређења законодавне области и вршење инспекцијског надзора у следећим областима везаним за трговину робама и слободу пружања услуга: промет робе и услуга, контрола квалитета робе и услуга, употреба робних и услужних жигова, знака квалитета и ознаке порекла производа, производња и промет роба и услуга, спречавање монополског деловања, спречавање нелојалне конкуренције, снабдевеност тржишта, и заштита потрошача робе и услуга.

План запошљавања

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Године				
Министарство трговине и услуга		Постојећа		2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор за услуге	Група за либерализацију промета услуга	Постојећа	2	3	Евидентна је потреба за променом у тренутно важећем Правилнику о систематизацији те додатним запошљавањем кадрова правне и економске струке			
	Одељење за услуге на домаћем тржишту	Постојећа	5	6				
Укупно			7	12				

Напомена: План запошљавања је састављен само за Сектор услуга, у чијем делокругу би могла да буде координација свих активности Министарства трговине и услуга у области слободе пружања услуга.

Попуњавање се капацитети Министарства финансија – Одељења за рачуноводство и ревизију у складу са следећом динамиком.

План запошљавања:

Назив институције		Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство финансија Сектор за финансијски систем	Група за нормативне послове рачуноводства и ревизије	2	3	3	4	4	4
	Група за инспекцијски надзор над радом предузећа за ревизију	0	3	6	6	6	6
укупно:		2	6	9	10	10	10

3.3.3. Поштанске услуге

3.3.3.1. Стање

Законодавни оквир

Закон о поштанским услугама („Службени гласник РС“, број 18/05) регулише обављање поштанских услуга у домаћем и међународном саобраћају на територији Републике Србије. Овај закон, између осталог, прописује услове за обављање универзалне поштанске услуге прописаног квалитета, по приступачним ценама и по једнаким условима за све кориснике; заштиту интереса корисника; подстицање конкуренције на тржишту поштанских услуга, као и стварање услова за задовољење потреба корисника за поштанским услугама и обезбеђивање услова за развој поштанских услуга.

Овај закон је усклађен са регулаторним оквиром Европске Уније садржаним у Директиви 97/67/ЕС Европског Парламента и Савета Европе о заједничким правилима за развој тржишта поштанских услуга и побољшања квалитета услуга. Извршена је израда Предлога Закона о изменама и допунама Закона о поштанским услугама, за који се очекује да буде усвојен у Народној скупштини до краја 2008. године.

Стратешки документи

На основу Закона о поштанским услугама, руководећи се јавним интересом у овој области, професионалним принципима поштанске струке, начелима Светског поштанског савеза, других међународних организација, као и преузетим међународним обавезама из области поштанског саобраћаја у Републици Србији усвојени су следећи стратешки документи:

- Основе за израду стратегије развоја поштанских услуга („Службени гласник РС“, број 92/07) којима се дефинишу основна опредељења и утврђују правци развоја у области поштанских услуга у Републици Србији и
- Стратегија развоја поштанских услуга у Србији („Службени гласник РС“, број 23/08) којом се утврђују правци развоја поштанских услуга у Републици Србији, начин њихове реализације, као и мере за унапређење и развој конкурентских односа на тржишту поштанских услуга.

Институционални оквир

Надлежност и овлашћења у област поштанских услуга остварују Министарство за телекомуникације и информатичко друштво, Републичка агенција за поштанске услуге и Јавно предузеће ПТТ саобраћаја „Србија“.

Министарство за телекомуникације и информатичко друштво је надлежно за израду Предлога Политике у области поштанских услуга и Стратегије развоја поштанских услуга, које утврђује Влада и врши надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу њега, као и других закона којима се уређује обављање поштанских услуга. У оквиру Министарства, у Сектору за поштански саобраћај обављају се послови који се односе на област поштанског саобраћаја на домаћем и међународном плану. У Сектору су образовне следеће уже унутрашње јединице:

- Група за анализу и планирање у области поштанског саобраћаја, има 3 запослена на неодређено време.
- Одсек за правну регулативу и надзор у области поштанског саобраћаја има 7 запослених на неодређено време, и од тога:
 - Група за правну регулативу у области поштанског саобраћаја – 3 државна службеника и
 - Групу за инспекцијски надзор у области поштанског саобраћаја чине 3 инспектора за поштанске услуге.

Републичка агенција за поштанске услуге (у даљем тексту Агенција) је основана Законом као независан регулаторни орган и између осталих послова, поверено јој је доношење општих услова за обављање поштанских услуга, стандарда квалитета у обављању поштанских услуга и праћење њихове примене; утврђивање, уз сагласност Владе, лимита по маси и цени за резервисане поштанске услуге; утврђивање времена трајања ексклузивног обављања резервисаних поштанских услуга; давање сагласности на посебне услове за обављање поштанских услуга; издавање и одузимање лиценци поштанским операторима за обављање универзалне поштанске услуге; издавање и одузимање одобрења поштанским операторима за обављање нерезервисаних поштанских услуга; предузимање мере у циљу унапређења конкуренције на тржишту поштанских услуга и праћење развоја у области поштанских услуга. Агенција, којој је овим законом поверено и доношење подзаконских аката, није почела са радом јер није изабран Савет Агенције. Непостојање подзаконских аката као инструмената за извршење овог закона, довело је до правног вакуума и појаве великог броја поштанских оператора који неовлашћено обављају поштанске услуге.

Јавно предузеће ПТТ саобраћаја „Србија“ се, у смислу Закона, сматра овлашћеним јавним поштанским оператором, који има обавезу обављања универзалног поштанског сервиса, што подразумева скуп основних поштанских услуга који ће се под једнаким условима, без дискриминације и по приступачним ценама, пружати на целој територији државе. ЈП ПТТ саобраћаја „Србија“, као јавни поштански оператор, има ексклузивно право обављања услуга у домену резервисаног сервиса, одређеног Законом. ЈП ПТТ саобраћаја „Србија“ има укупно 15.794 запослених.

3.3.3.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

Законодавни оквир

Влада је 6. марта 2008. године утврдила Предлог Закона о изменама и допунама Закона о поштанским услугама и упутила га на усвајање Народној скупштини. Рок за усвајање у Народној скупштини је крај 2008. године. Министарство за телекомуникације и информатичко друштво је формирало Радну групу од стручњака за поштанске услуге и надлежних инспекцијских органа, са циљем израде овог предлога.

Убрзани развој поштанског саобраћаја и неопходност регулисања тржишта поштанских услуга условили су потребу за усклађивањем Закона са позитивним законодавством Европске Уније (Директива 2002/39/ЕС Европског Парламента и Савета Европе), актима Светског поштанског савеза (акти донети на Конгресу у Букурешту октобра 2004. године - Резолуција Ц7 „UPU Policy and Action on Postal Reform and Development 2005-2008“) и захтевима Светске трговинске организације.

Министарство за телекомуникације и информатичко друштво је у децембру 2007. године упутило Предлог Одлуке о именовању чланова Савета Републичке агенције за поштанске услуге. Очекује се да ће исти бити усвојен у народној скупштини до краја 2008. године.

Институционални оквир

Јачање капацитета Министарства за телекомуникације и информатичко друштво планира се даљим усавршавањем запослених у циљу омогућавања праћења дешавања на тржишту поштанских услуга и припреме подзаконских аката који треба да обухвате услове обављања универзалне услуге, модалитете приступа услузи, тарифе и квалитет услуга, у складу са преузетим међународним обавезама и дешавањима на националном и међународном тржишту поштанских услуга.

Формирање и почетак рада Републичке агенције за поштанске услуге и доношење неопходних подзаконских аката, како би се омогућила примена Закона о поштанским услугама у потпуности.

3.3.3.3. Средњерочни приоритети (2010-2011)

Законодавни оквир

Урадити анализу усклађености других закона који уређују питања од значаја за област поштанских услуга, нарочито у области царинских прописа и преноса робе, са Законом о поштанским услугама у току 2010. године, како би се извршило њихово усклађивање.

Институционални оквир

Јачаће се капацитети Министарства за телекомуникације и информатичко друштво и Републичке агенције за поштанске услуге у складу са следећом динамиком.

План запошљавања и обуке:

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009	2010	2011	2012
Министарство за телекомуникације и информатичко друштво		Постојећа	11	11	20	20	20	25
РАПУ	Савет	Планирана	-	5	5	5	5	5
	Служба	Планирана	-	15	15	15	15	20
Укупно			11	31	40	40	40	50

Напомена:

Навести укупан број запослених по години, а не промену

3.3.3.4. Финансијске потребе

Табела 2А.¹⁵ Потребе Министарства за телекомуникације и информатичко друштво (МТИД)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ¹⁶ :					

¹⁵ Табела „2А“ представља збир средстава наведених у табели „2Б“ и у табели „2В“

¹⁶ Додатни трошкови настали из спровођења прописа и нису директни трошкови администрације, нпр. социјална помоћ, помоћ организацијама за заштиту потрошача, помоћ невладиним организацијама...

Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура ¹⁷					

Напомена:

Навести износ у ЕУР за сваку годину посебно.

За страну подршку навести и која је страна подршка у питању.

Табела 2Б. Буџет Министарства за телекомуникације и информатичко друштво (МТИД) - домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 2В. Буџет Министарства за телекомуникације и информатичко друштво (МТИД) - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (<i>policy</i>)					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 3А. Потребе Републичке агенције за поштанске услуге (РАПУ)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					

¹⁷ Изградња објеката у областима у којима је то могуће навести: путеви, аеродроми, железница, инфраструктурни радови, „шенгенска“ граница...

Инфраструктура					
----------------	--	--	--	--	--

Табела 3Б. Буџет Републичке агенције за поштанске услуге (РАПУ) - домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (policy)					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 3В. Буџет Републичке агенције за поштанске услуге (РАПУ) - страни извор (Twinning, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (policy)					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	Пројекат ЕАР за техничку сарадњу (2 милиона €)	Пројекат ЕАР за техничку сарадњу (2 милиона €)	Пројекат ЕАР за техничку сарадњу (2 милиона €)		
Инфраструктура					

3.3.4. Међусобно признавање професионалних квалификација

3.3.4.1. Статус

Законодавни оквир

Признавање образовања стеченог у иностранству регулисано је Законом о основној школи ("Службени гласник Републике Србије" бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 66/94, 22/2002, 62/2003 и 64/2003), Законом о средњој школи ("Службени гласник Републике Србије" бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96, 23/2002, 62/2003 и 64/2003) и Законом о високом образовању ("Службени гласник Републике Србије" број 76/2005), који је у потпуности усклађен са принципима Болоњског процеса и који утврђује да је делатност високог образовања од посебног интереса за Републику Србију и саставни је део међународног, а посебно европског образовног, научног, односно уметничког простора. Србија је потписала Болоњску декларацију и ратификовала Лисабонску конвенцију 2003. године.

Право да захтевају признавање ради наставка школовања или ради запошљавања, поред држављана Републике Србије, имају и страни држављани и лица без држављанства ако за то имају правни интерес.

Институционални оквир

Поступак признавања стране школске исправе о стеченом основном односно средњем образовању, или делу образовања, спроводи Министарство просвете у складу са одредбама Закона о општем управном поступку уколико законима о основној и средњој школи није друкчије уређено. У поступку се узима у обзир: трајање образовања, систем образовања земље у којој је стечена школска исправа, наставни план и програм, права која даје страна школска исправа имаоцу и друге околности од значаја за одлучивање.

Ако се у поступку утврди да наставни план и програм савладан у иностранству знатно одступа од домаћег са којим се упоређује, нострификација се условљава полагањем одређених испита, израдом одређених радова или провером знања. Уколико поступак није окончан до истека рока за упис ученика у школу, ималац стране школске исправе може условно да се упише у наредни разред.

Решење о признавању коначно је у управном поступку, а његов кратак садржај се исписује на оригиналу школске исправе и на примерку превода (клаузула о признавању).

Поступак признавања страних високошколских исправа и вредновање студијских програма спроводи самостална високошколска установа, на начин и по поступку прописаним општим актом те установе у складу са одредбама Закона о високом образовању, уколико међународним уговором није предвиђено другачије, и Закона о општем управном поступку. Имаоцу стране високошколске исправе утврђује се право на наставак започетог високог образовања, односно право на укључивање у нивое високог образовања, односно врста и ниво студија, као и стручни, академски, односно научни назив.

Поступак признавања не спроводи се за јавне исправе стечене до 27. априла 1992. године на територији бивше СФРЈ.

У поступку признавања стране високошколске исправе узима се у обзир систем образовања у земљи у којој је стечена страна високошколска исправа, студијски програм, услови уписа на студијски програм, права која даје та високошколска исправа у земљи у којој је стечена и друге чињенице од значаја за признавање стране високошколске исправе. Током поступка стручни орган самосталне високошколске установе врши вредновање страног студијског програма, на основу врсте и нивоа постигнутих знања и вештина, узимајући у обзир податке о страној високошколској установи на којој се студијски програм изводи, а које прибавља Министарство просвете.

Једном извршено позитивно вредновање одређеног страног студијског програма важи за све наредне случајеве када се ради о истом студијском програму. У поступку вредновања ради признавања домаће високошколске исправе у иностранству, податке о самосталној високошколској установи и систему образовања даје Министарство.

Решење о признавању доноси овлашћени орган самосталне високошколске установе и оно је коначно у управном поступку

Током имплементације Лисабонске конвенције, у оквиру Министарства просвете, формиран је ENIC центар Србије који је члан ENIC/NARIC мреже. ENIC центар обезбеђује информације о систему високог и вишег образовања, о студијским програмима и високошколским институцијама у Републици Србији, о образовним системима држава чланица ENIC/NARIC мреже, даје информације о веродостојности диплома и о процедури вредновања диплома које су стечене у иностранству, о упису студената у институције високог образовања и на сваки начин развија регионалну и међународну сарадњу кроз размену информација.

3.3.4.2. Краткорочни и средњорочни приоритети

- Дефинисање Националног оквира квалификација
- Оснивање Националне агенције за стручно образовање и образовање одраслих са тенденцијом да она прерасте у агенцију за доживотно учење, односно Агенције за европске програме

- Оснивање Националног савета за стручно образовање који ће до даљњег функционисати и као национално тело за квалификације
- Успостављање система сертификације и акредитације у стручном образовању и оспособљавању
- Дефинисање стандарда образовања у средњем образовању
- Повећање броја Регионалних центара за континуирано стручно образовање одраслих.

Напомена: Потребе за кадровима и финансијским средствима обухваћене су укупним потребама Министарства просвете у оквиру Одељка 3.26.

3.4. СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА

3.4.1. Режим кретања капитала и текућих плаћања

3.4.1.1. Стање

3.4.1.1.1. Законодавни оквир

Правни основ слободног кретања капитала у Европској унији представља Уговор о оснивању Европске заједнице, Наслов III, Глава 4, чланови 40 – 45, (*EEA Agreement, Part III, Chapter 4, Articles 40-45*) којима су уређена питања кретања капитала, платног промета, хартија од вредности, спречавања прања новца и друга питања. Поменуте одредбе Уговора о оснивању Европске заједнице о слободном кретању капитала конкретизоване су и детаљније уређене низом директива, одлука, уредби, и других аката, као што су мишљења, препоруке и уговори.

Споразум о стабилизацији и придруживању ЕУ парафиран је 7. новембра 2007. године, а потписан 29. априла 2007. године, између Европских заједница и њених држава, с једне стране, и Републике Србије, с друге стране, и у њему је садржан оквир за регулисање кретања капитала и текућа плаћања, и то у Петом делу - Наслову V: Кретање радника, пословно настањивање, пружање услуга, кретање капитала, у Поглављу IV: Текућа плаћања и кретање капитала.

Доношењем Закона о девизном пословању у априлу 2002. године, који је у потпуности усаглашен са чланом VIII Статута ММФ, извршена је потпуна либерализација текућих плаћања и у складу са тим 15. маја 2002. године проглашена је екстерна конвертибилност динара у текућим трансакцијама.

С обзиром да је током примене тог Закона дошло до промене економских услова пословања у Републици Србији, донет је нов Закон о девизном пословању («Службени гласник РС», бр. 62/2006) који је ступио на снагу 27. јула 2006. године. Закон регулише плаћања, наплаћивања и преносе по текућим и капиталним пословима у које спадају и кредитни послови са иностранством, плаћања, наплаћивања и преносе у страним средствима плаћања у Републици, депозитне послове и једностране преносе средстава плаћања.

Везано за процес либерализације кретања капитала, у Закону је прихваћен принцип постепене, фазне либерализације кретања капитала, као и принцип симетричне либерализације (истовремене либерализације кретања капитала у оба смера, односно како за резиденте тако и за нерезиденте).

Важећим Законом о девизном пословању, за који је у Извештају Европске комисије о напретку Републике Србије у 2006. години у оквиру европских стандарда слободног кретања капитала, оцењено да представља значајан напредак у погледу даље либерализације кретања капитала, с тим што су задржана и нека ограничења у кретању капитала.

Са становишта кретања капитала, значај доношења Закона о девизном пословању 2006. године огледа се у следећем:

- Извршена је додатна либерализација капиталних послова, посебно када су у питању послови са дугорочним хартијама од вредности (резиденти слободно улажу у власничке хартије од вредности, а у дужничке дугорочне хартије од вредности ако су њихови издаваоци државе чланице ОЕСД и међународне финансијске институције), послови са финансијским дериватима, послови са инвестиционим и добровољним пензијским фондовима, послови по основу осигурања;
- Плаћање и пренос капитала по основу директних инвестиција резидената у иностранство и нерезидената у Републици Србији врши се слободно;

- Плаћања, ради стицања својине над непокретностима резидената у иностранству, као и нерезидената у Републици Србији, врше се слободно, сходно одредбама закона који уређује својинско правне односе;
- Пренос у иностранство са рачуна огранка страног правног лица врши се слободно, по измирењу пореских обавеза;
- Пренос у иностранство са девизног и динарског рачуна нерезидента врши се слободно, по измирењу пореских обавеза, док је пренос средстава са штедног девизног и динарског рачуна нерезидента – физичког лица слободан;
- Резидентима је омогућено обављање депозитних послова у иностранству, у складу са подзаконским актом који је донела Народна банка Србије;
- Уведена је могућност да банке и друга правна лица купују и продају потраживања и дуговања настала по спољнотрговинским пословима резидената (факторинг и форфетинг);
- Уведена је могућност да резидент изврши наплату односно плаћање и другом нерезиденту, а не нерезиденту коме дугује, односно потражује, по текућем или капиталном послу (цесија и асигнација);
- Продужен је рок уноса средстава плаћања, остварених по основу извоза робе или услуга, односно рок увоза унапред плаћене робе или услуга, са 90 на 180 дана, а након рока од 180 дана посао се сматра кредитним и евидентира у НБС;
- Повећан је износ динара, односно ефективног страног новца који је дозвољено изнети у иностранство, односно унети у Републику Србију, са 2.000 евра на 5.000 евра

Законом о девизном пословању задржана су ограничења у погледу улагања резидената у иностране краткорочне хартије од вредности, као и нерезидената у домаће краткорочне хартије од вредности. Ово ограничење не односи се на банке које те послове обављају под условима које је прописала НБС, као ни на домаће инвестиционе и добровољне пензионе фондове и друштва за осигурање, који ту врсту улагања врше у складу са законима који уређују њихово пословање. Депозитни послови резидената у иностранству нису забрањени, али правна лица могу да држе девизе у иностранству на основу одобрења НБС ради обављања одређених активности у иностранству (за инвестиционе и истраживачке радове, коришћење финансијског кредита, инвестирање у дугорочне хартије од вредности и сл.). За разлику од правних лица, банке, као и физичка лица која се иселавају из земље или се налазе у иностранству ради школовања, стручног усавршавања и сл., слободно држе девизе у иностранству.

Кредитно задуживање резидената-банака, правних лица и предузетника у иностранству слободно је по комерцијалним, робним и финансијским кредитима за увоз робе и извођење инвестиционих радова у иностранству, без обзира на рочност. Наведени субјекти могу слободно узимати и финансијске кредите за финансирање пољопривредне производње са роком преко 3 месеца и финансијске кредите за измиривање обавеза у земљи (конверзија у националну валуту, ликвидност банака и сл.) са роком који не може бити краћи од 1 године. Међутим, резиденти физичка лица не могу закључивати кредитне послове са иностранством.

Приликом задржавања наведених органичења имало се у виду да би бржа либерализација краткорочног кретања капитала повећала изложеност домаће економије факторима ризика, пре свега, услед постојања разлика у каматним стопама на домаћем и иностраном тржишту капитала и високог дефицита текућег биланса плаћања.

Поред Закона о девизном пословању, у Републици Србији режим кретања капитала уређен је и низом других закона, од којих се издвајају:

- Закон о спољнотрговинском пословању («Службени гласник РС», број 101/2005)
- Закон о страним улагањима («Службени лист СРЈ», број 3/2002 и 5/2003),
- Закон о привредним друштвима («Службени гласник РС», број 125/2004),
- Закон о спречавању прања новца («Службени гласник РС», број 107/2005),
- Закон о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената («Службени лист СРЈ», број 47/2006),

Наведене законе, у контексту домаћег режима кретања капитала, допуњује и:

- Закон о Народној банци Србије («Службени гласник РС», број 72/2003),
- Закон о банкама («Службени гласник РС», број 107/2005),
- Закон о инвестиционим фондовима («Службени гласник РС», број 46/2006),
- Закон о осигурању («Службени гласник РС», број 55/2004, са каснијим изменама и допунама),
- Закон о осигурању депозита («Службени гласник РС», број 61/2005),
- Закон о електронском потпису («Службени гласник РС», број 135/2004),
- Закон о рачуноводству и ревизији («Службени гласник РС», број 46/2006),
- Закон о платном промету («Службени лист СРЈ», број 3/2002 и број 5/2003; «Службени гласник РС», број 43/2004 и број 62/2006).
- Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима («Службени гласник РС», број 85/2004),
- Закон о основама својинско правних односа («Службени лист СФРЈ» број 6/1980, и број 36/1990; «Службени лист СРЈ», број 26/1996; «Службени гласник РС», број 115/2005) као и подзаконска акта, донета ради спровођења свих наведених закона.

Поменути прописи Републике Србије у великој мери су приближени прописима Европске уније, али је неопходно њихово даље усклађивање. Такође, неопходно је правно уредити још један број питања, као што је електронско плаћање, како би се извршило што потпуније усклађивање с *Acquis communautaire* Европске заједнице.

Министарство финансија Републике Србије је, у претходном периоду, донело сет пореских прописа, који се односе на слободно кретање капитала. Прописи су у великој мери усклађени са актима Европске уније, посебно у домену опорезивања прихода од камата, остварених по различитим основима. Ова област је уређена Законом о порезу на доходак грађана («Службени гласник Републике Србије», број 24/2001, са каснијим изменама и допунама), у делу који уређује порез на приход од капитала, чиме је извршено усклађивање са Директивом ЕУ: (*Council Directive 32003L0048 of 3 June 2003 on taxation of savings income in the form of interest payments*)

Закон о страним улагањима («Службени лист СРЈ», број 3/2002 и 5/2003) и Закон о спољнотрговинском пословању («Службени гласник Републике Србије», број 101/2005) усклађени су са принципима кретања капитала, страног улагања и прекограничног промета, усвојеним унутар Европске уније, али су превиђена и даља усклађивања (31997L0009 - Упутство 97/9/ЕС Европског парламента и Савета о накнади штете за инвеститоре, 31996R2271 – Уредба Савета 2271/96 за сврху заштите од учинака вантериторијалне примене закона које је донела трећа земља и активности које се темеље на тим законима или из њих произлазе).

У области којом се уређују рачуноводство и ревизија, потребно је ближе усклађивање са 31989L0117 – Упутство Савета 89/117/ЕЕЗ о обавезама пословница кредитних и финансијских институција установљених у државама чланицама када је седиште тих институција у другој држави чланици у вези са објављивањем годишњих рачуноводствених извештаја и 32006D0891 – Одлуком Комисије 2006/891/ЕС: Commission Decision on the use by third country issuers of securities of information prepared under internationally accepted accounting standards (notified under document number C(2006) 5804), уз напомену да Министарство финансија Републике Србије врши константно усклађивање са Међународним рачуноводственим стандардима, што је потврђено и Решењем о објављивању међународних стандарда финансијског извештавања од 18. јануара 2008. године, донетим на основу Споразума бр. CS-SR-WVR-VR-2005-000036-FN закљученог између Фондације Комитета за Међународне рачуноводствене стандарде и Министарства финансија Републике Србије.

Област спречавања прања новца уређена је Законом о спречавању прања новца («Службени гласник РС», број 107/2005). Влада Републике Србије, на седници одржаној 27. марта 2008. године, усвојила је Предлог Закона о спречавању прања новца и финансирања

тероризма, чиме је Република Србија извршила додатно усклађивање са прописима Европске уније, посебно са Упутствима ЕУ: 32005L0060 – *Упутство* 2005/60/ЕЗ Европског парламента и Савета о превенцији употребе финансијског систем у сврхе прања новца и финансирања тероризма и 32006L0070 – *Упутство Комисије* 2006/70/ЕС о мерама за имплементацију Упутства 2005/60/ЕЗ.

3.4.1.1.2. Институционални оквир

Основ за доношење Закона о девизном пословању садржан је у Уставу Републике Србије. У складу са Законом о министарствима («Службени гласник РС», број 48/07), Министарство финансија је овлашћени предлагач Закона о девизном пословању, које тај закон припрема у сарадњи са Народном банком Србије. Подзаконска акта доноси Народна банка Србије, као и Влада РС на предлог Министарства финансија.

Предлагач већине других поменутих прописа било је Министарство финансија Републике Србије, обзиром на надлежности Народне банке Србије утврђене Законом о Народној банци Србије, али, у највећем броју случајева, они представљају резултат заједничких активности Министарства финансија Републике Србије и Народне банке Србије. Код мањег броја прописа, предлагачи су била друга министарства Републике Србије.

Министарство финансија Републике Србије и Народна банка Србије усвојили су и донели низ подзаконских аката, неопходних за спровођење закона из њихове надлежности.

Надзор над применом и спровођењем већине прописа врше Министарство финансија Републике Србије – Девизни инспекторат и Народна банка Србије, сходно законски утврђеним овлашћењима. У вршењу надзора, Министарство финансија Републике Србије – Девизни инспекторат и Народна банка Србије тесно сарађују и међусобно се информишу о утврђеним незаконитостима и неправилностима, о којима информишу и друге надлежне државне органе, када се ради о питању из њихове надлежности (Министарство финансија Републике Србије – Управа за спречавање прања новца, Министарство финансија Републике Србије – Управа царине, Министарство унутрашњих послова, Министарство економије и регионалног развоја, итд.).

Средствима стране донације Министарство финансија Републике Србије – Девизни инспекторат имплементирао је електронску базу података (КДП ИНИТ), која омогућава редовно ажурирање података о девизном пословању резидената и нерезидената у Републици Србији, као и електронско преузимање података од Народне банке Србије и Министарства финансија Републике Србије – Управе царине, као и других државних органа. Премда је у функцији, пројекат захтева даљу надоградњу софтвера, а неопходна средства ће бити обезбеђена страним донацијама.

3.4.1.3. СРЕДЊОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

3.4.1.3.1. Законодавство

У складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању који је парафиран 7. новембра 2007. године између Европских заједница и њених држава, с једне стране, и Републике Србије, с друге стране, у току прве четири године од дана ступања на снагу овог Споразума предузимаће се мере које ће омогућити стварање потребних услова за даљу постепену либерализацију краткорочног кретања капитала. Процењено је да је време од четири године потребно како би се успоставила одржива макроекономска стабилност и испунили предуслови за неутралисање потенцијалних негативних ефеката либерализације токова краткорочног капитала, при чему тај период може бити и краћи.

У том периоду, Закон о девизном пословању ће бити усаглашен са *31988L0361* - Упутство Савета 88/361/ЕЕС за примену Члана 67 Уговора. Такође, наставиће се усклађивање са *32001R2560* - Уредбом No 2560/2001 Европског парламента и Савета о прекограничним плаћањима у еврима, као и извршити усклађивање са *31997L0005* – Упутством Европског парламента и Савета о прекограничним кредитним трансферима.

У циљу даљег усклађивања домаћег законодавства са законодавством Европске уније, потребно је изменити постојеће и/или донети нове прописе са циљем даље либерализације капиталних трансакција у складу са *31997L0005* – Упутством 97/5/ЕС Европског парламента и Савета о прекограничном кредитирању, као и Препорукама ЕУ *31987H0598* - 87/598/ЕЕС: о правилима поступања у вези са електронским плаћања *Commission Recommendation of 8 December 1987 on a European Code of Conduct relating to electronic payment (Relations between financial institutions, traders and service establishments, and consumers)* и *31988H0590* 88/590/ЕЕС: *Commission Recommendation of 17 November 1988 concerning payment systems, and in particular the relationship between cardholder and card issuer*

3.4.1.3.2. Институције

Јачаће се административни капацитети Народне банке Србије у области режима кретања капитала и текућих плаћања, даљим усавршавањем запослених кроз различите видове техничке помоћи и сарадње са централним банкама земаља у региону и Европској унији.

3.4.2. Платни систем

3.4.2.1. Стање

3.4.2.1.1. Законодавни оквир

Платни промет у земљи регулисан је Законом о платном промету («Службени лист СРЈ», бр. 3/2002, 5/2003, и «Службени гласник РС», бр. 43/2004 и 62/2006), као и подзаконским актима који произилазе из овог закона. Законом о платном промету уређују се послови платног промета, као и права и обавезе банке и клијента.

Закон о платном промету усклађен је са одредбама директиве Европске уније *31998L0026* о поравнању у плаћањима и системима поравнања на бази хартија од вредности (*Directive 31998L0026 of the European Parliament and the Council of May 1998 on settlement finality in payment and securities settlement systems*) - у делу у коме се та директива односи на платни систем.

Платни промет са иностранством је регулисан Законом о девизном пословању («Службени гласник РС», бр. 62/2006) који је ступио на снагу 27. јула 2006. године и пратећим подзаконским актима.

Подзаконска акта која се односе на платни промет са иностранством су делимично усклађена са Уредбом *32001R2560* о прекограничним плаћањима у еврима и то са чланом 2., 4. и 5. те Уредбе.

3.4.2.1.2. Институционални оквир

Закон о платном промету којим се уређује платни промет у земљи, доноси Скупштина Републике Србије на предлог Владе Републике Србије, а предлог закона утврђује Министарство финансија. Народна банка Србије, на основу овлашћења из наведеног закона, доноси подзаконске акте којима се ближе уређују послови платног промета у земљи.

Закон о Народној банци Србије («Службени гласник РС», бр. 72/2003 и 55/2004) прописује да Народна банка Србије уређује и унапређује платни промет у земљи, контролише обављање платног промета у банкама и обавља друге послове платног промета у земљи, у складу са законом.

Народна банка Србије доноси подзаконска акта која се односе на платни промет са иностранством.

3.4.2.2. Краткорочни приоритети

Наставиће се рад на развијању међународног платног промета у складу са међународним правилима.

3.4.2.3. Средњорочни приоритети

3.4.2.3.1. Законодавство

У области платног промета са иностранством, наставиће се даља хармонизација домаћих прописа са Уредбом 32001R2560 о прекограничним плаћањима у еврима и извршити усклађивање са Директивом 31997L0005 о прекограничним кредитним трансферима.

3.4.2.3.2. Институције

Јачаће се административни капацитети Народне банке Србије у области платног промета у земљи и са иностранством, даљим усавршавањем запослених кроз различите видове техничке помоћи и сарадње са централним банкама земаља у региону и Европској унији.

3.4.3 Спречавање прања новца

3.4.3.1. Стање

3.4.3.1.1 Законодавни оквир

На основу Закона о спречавању прања новца, који је донет на савезном нивоу, основана је Савезна Комисија за спречавање прања новца, која је почела са радом 1. јула 2002. године. Након доношења Уставне Повеље, Савезна Комисија је постала сектор у оквиру Министарства финансија Републике Србије.

У децембру 2005. године усвојен је нови Закон о спречавању прања новца, који је у значајној мери усклађен са Директивом 2001/97 о спречавању коришћења финансијског система у сврхе прања новца (2. Директива). Управа за спречавање прања новца је наставила са радом као орган управе у оквиру Министарства финансија.

Друга директива је стављена ван снаге доношењем Директиве 2005/60 о спречавању коришћења финансијског система у сврхе прања новца и финансирања тероризма (3. Директива), која је ступила на снагу у децембру 2007. године.

3.4.3.1.2. Институционални оквир

Управа за спречавање прања новца је финансијско-обавештајна служба (*Financial Intelligence Unit*), која прикупља, обрађује, анализира и чува податке добијене од обвезника, а у

случају сумње да се ради о прању новца, информације и податке о лицима и трансакцијама прослеђује надлежним државним органима, ради предузимања мера из њихове надлежности.

3.4.3.2 Краткорочни приоритети

3.4.3.2.1. Законодавство

У циљу усаглашавања наших прописа са међународним стандардима, сачињен је Предлог закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, који је у целости усаглашен са наведеном 3. директивом ЕУ. У Предлог закона уграђене су и одредбе из Уредбе бр. 1889/2005 (Regulation EC No 1889/2005 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on controls of cash entering or leaving the Community). Овим Предлогом закона предвиђено је да се радње и мере за спречавање прања новца примењују и на спречавање финансирања тероризма. У складу са 3. директивом Предлог закона предвиђа да се радње и мере за спречавање прања новца и финансирања тероризма примењују у складу са принципом процене ризика, што представља нови приступ у борби против прања новца и финансирања тероризма.

Усвајање Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма је од изузетне важности и представља краткорочни приоритет.

3.4.3.2.2. Институције

У Управи ради 23 запослених. Предвиђено је запошљавање још 10 извршилаца који би радили на пословима имплементације и праћења извршавања одредаба Закона.

Унапређење административних капацитета је неопходно за квалитетну примену Закона. Наведено се пре свега односи на квалитет, квантитет, брзину и начин пријема података као и врсту и утврђене процедуре за обраду и чување примљених података.

3.4.4. Страна помоћ

За 2008. и 2009. годину планирана је техничка помоћ Европске централне банке у циљу процене потреба Народне банке Србије и оцене њеног пословања у односу на стандарде Европског система централних банака, између осталих, и у области либерализације кретања капитала.

Очекује се да ће у оквиру финансијских средстава претприступне помоћи ЕУ (ИПА) 2008, бити одобрена средства за имплементацију пројекта јачања институционалних капацитета Народне банке Србије и унапређење пословања НБС у складу са стандардима и критеријумима ЕУ, који би био реализован крајем 2009. године, или почетком 2010. године. У предлогу пројекта, одређена средства су планирана за јачање капацитета у области либерализације кретања капитала, кроз размену искустава и упознавање са праксом земаља у окружењу у вези са процесом либерализације капиталних кретања, техничку помоћ у изради средњорочне стратегије за потпуну либерализацију капитала као и помоћ при усклађивању домаћег законодавства са правним актима Европске уније.

Управа за спречавање прања новца је у оквиру ТМИС пројекта (*Transaction Management Information System*), који је реализован преко Европске агенције за реконструкцију, имплементирала нови софтверски систем који обезбеђује електронско прикупљање података од обвезника. У току је и пројекат имплементације Case and Document Management система у радне процедуре Управе. Овај пројекат се реализује у оквиру пројекта ПАКО – Србија.

Административни капацитети

Назив институције	Постојећа/ планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
МФ - Девизни инспекторат	Постојећа	84	84	84	84	84	84
Одељење у Београду	Постојећа	61	61	61	61	61	61
Одељење у Новом Саду	Постојећа	4	4	4	4	4	4
Одељење у Нишу	Постојећа	19	19	19	19	19	19
Укупно		84	84	84	84	84	84

Назив институције	Постојећа/ планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
МФ – Управа за спречавање прања новца	Постојећа	22	29	39	44	49	54
Укупно		22	29	39	44	49	54

Назив институције	Навести да ли је институција/сектор постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених	Планирани (укупни) број запослених	Планирани (укупни) број запослених	Планирани (укупни) број запослених
Народна банка Србије	Постојећа	2008	2009	2010	2011	2012
Сектор за девизне послове	Постојећа	5	6	7	7	7
Сектор за платни систем	Постојећа	1	1	1	1	1
Сектор за међународну сарадњу	Постојећа	2	2	2	2	2
Дирекција за законодавно-правне послове	Постојећа	1	1	2	2	2
Укупно		9	10	12	12	12

3.5. ЈАВНЕ НАБАВКЕ

3.5.1. Тренутно стање

3.5.1.1. Законодавни оквир

Важећи Закон о јавним набавкама Републике Србије донет је 2002. године („Службени гласник РС“ бр. 39/2002). Измене Закона о јавним набавкама објављене су у „Службеном гласнику РС“ бр. 43/2003-др. закон, 55/2004 и 101/2005-др. закон.

Одредбе важећег Закона о јавним набавкама Републике Србије усклађиване су са следећим директивама Европске уније:

- 1) Упутством (92/50/ЕЕЗ) о усаглашавању процедура о додели јавних уговора о услугама,
- 2) Упутством (93/36/ЕЕЗ) о усаглашавању процедура за доделу јавних уговора о набавкама роба,
- 3) Упутством (93/37/ЕЕЗ) о усаглашавању поступака за доделу јавних уговора о извођењу радова,
- 4) Упутством (93/37/ЕЕЗ) о усаглашавању поступака набавки у области комуналних делатности,
- 5) Упутством (89/665/ЕЕЗ) о усаглашавању закона, прописа и административних одредаба у домену примене поступака ревизије код доделе уговора о јавним набавкама роба и јавним радовима,
- 6) Упутством (2004/18/ЕЗ) о координацији поступака за доделу јавних уговора о радовима, робама и услугама; и
- 7) Упутством (2004/17/ЕЗ) о усклађивању поступака набавки субјеката из области водопривреде, енергетике, саобраћаја и телекомуникација.

На основу Закона о јавним набавкама Републике Србије, донета су следећа подзаконска акта:

- 1) Правилник о обавезним елементима конкурсне документације у поступцима јавних набавки („Службени гласник РС“ бр. 98/2004 од 27.08.2004. године),
- 2) Правилник о одређивању доказа на основу којих се утврђује да су добра произведена у земљи, односно домаћег порекла („Службени гласник РС“ бр. 82/2004 од 20.07.2004. године),
- 3) Правилник о поступку отварања понуда и обрасцу за вођење записника о отварању понуда („Службени гласник РС“ бр. 9/2003 од 12.02.2003. године),
- 4) Правилник о обрасцима за евидентирање података о јавним набавкама („Службени гласник РС“ бр. 9/2003 од 12.02.2003. године),
- 5) Одлука о критеријумима за образовање комисија за јавне набавке („Службени гласник РС“ бр. 25/2003 од 14.03.2003. године).

Законом о јавним набавкама је први пут системски уређена област јавних набавки на принципима економичности и ефикасности употребе јавних средстава, конкуренције, једнакости међу понуђачима и транспарентности употребе јавних средстава.

Законом су уређене јавне набавке добара (роба), услуга и радова иако набавке неких услуга нису обухваћене (гласовна телефонија, РТВ програми, телекс, пејџинг, арбитраже, уговори о раду, услуге истраживања и развоја, услуге НБС, радио-телефонија и сателитске услуге).

Законом су детаљно регулисани поступци јавних набавки, затим јавне набавке мале вредности, за које је прописан минимум правила, као и критеријуми за избор најповољнијег понуђача (селекција понуђача). Законом је предвиђено и спречавање корупције антикорупцијским правилима.

Заштита права понуђача је регулисана Законом, тако што је предвиђено формирање Комисије за заштиту права при Управи за јавне набавке, у саставу од четири члана и председника, именованих од стране Владе, на предлог министра финансија. Ова Комисија је овлашћена да доноси коначну одлуку поводом захтева за заштиту права (жалба), и да одложи активности наручиоца у поступку доделе јавног уговора, као одговор на захтев за заштиту права понуђача. Овлашћена је да одбије захтев за заштиту права као неоснован, да усвоји захтев за заштиту права и у целини или делимично поништи поступак за доделу уговора о јавној набавци.

Уколико наручилац прекрши одредбе овог Закона, јавни уговори су ништави Такође, предвиђене су и казне за наручиоца. За понуђаче су прописане казне за случај давања нетачних података о референцама, непријављивања промена у подацима везано за обавезне услове за учешће у поступку јавне набавке и за давање нетачних података у документима.

Такође, законом је обезбеђена заштита јавног интереса подношењем захтева за заштиту јавног интереса Управи за јавне набавке. Такође у вези са неправилностима у поступку јавне набавке, Управа може да поднесе прекршајну пријаву судији за прекршаје, обавести МУП и Буџетску инспекцију.

Појам отвореног поступка јавне набавке у потпуности је усаглашен са прописима ЕУ и међународним стандардима, јер је утврђен као поступак у коме сва заинтересована лица, физичка и правна, могу да поднесу понуду.

Рестриктивни поступак је такође утврђен сходно дефиницији ЕУ, као поступак јавне набавке у коме понуду могу дати само они понуђачи које је позвао наручилац, пошто су претходно утврђене њихове квалификације (кандидати). Поступак се објављује након прибављеног мишљења Управе за јавне набавке.

Поступак са погађањем је дефинисан као поступак где наручилац преговара са испоручиоцем роба, извођачем радова или пружаоцем услуга о свом избору и о условима уговора. Овај поступак се може спровести са претходним објављивањем или без објављивања. Овај поступак је изузетак од правила, јер правило је отворени поступак, те се зато може спроводити само из разлога који су наведени у Закону. Поступак са погађањем без претходног објављивања из објективних разлога или из разлога повезаних са заштитом искључивих права, може се спроводити након прибављеног мишљења Управе за јавне набавке.

У погледу извештавања, Законом је дефинисан рок за достављање извештаја о додељеним уговорима (до краја фебруара текуће за претходну годину) и збирног извештаја Влади (до краја маја). Управа има овлашћење да затражити од сваког наручиоца извештај о сваком појединачном уговору додељеном у поступку јавне набавке, са додатним информацијама, ако је то неопходно због вођења евиденције података у области јавних набавки, односно због заштите јавног интереса.

За ефикасно функционисање система јавних набавки од значаја је и Закон о Државној ревизорској институцији („Службени гласник РС“, бр. 101/2005) којим је предвиђен Савет државне ревизорске институције који има поред осталог и задатак да врши контролу поступака јавних набавки и реализацију јавних уговора као и Кривични законик у делу која се односе на коруптивна кривична дела односно Закон о буџетском систему (интерна ревизија).

3.5.1.2 Институционални оквир

Министарство финансија - Група за припрему прописа који нису у делокругу сектора (прописи из области јавних набавки и финансирања политичких странака). Послове у Групи обавља укупно троје службеника. Припрему прописа из области јавних набавки обавља једна службеница-руководилац Групе.

У складу са чланом 18. Закона о јавним набавкама Републике Србије образована је Управа за јавне набавке, као посебна организација за обављање стручних послова у области јавних набавки ради обезбеђивања услова за економичну, ефикасну и транспарентну употребу јавних

средстава за јавне набавке и подстицања конкурентности и равноправности понуђача у поступцима јавних набавки.

У Управи за јавне набавке тренутно је 27 запослених од чега 17 правника (10 саветника за потребе Комисије за заштиту права), 5 економиста и 5 референата.

У складу са чланом 128. Закона о јавним набавкама, заштиту права понуђача и јавног интереса, у свим фазама поступка јавне набавке, обезбеђује Комисија за заштиту права, која је образована при Управи за јавне набавке. Комисија има председника и четири члана, које именује Влада на предлог министра финансија, на период од четири године. Начин рада Комисије уређен је Пословником о раду од 19.07.2004. године. Извештај о раду Комисија подноси Влади и Народној скупштини.

3.5.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.5.2.1. Законодавни оквир

- Усвајање Предлога закона о јавним набавкама;

У јануару 2008. Влада Републике Србије предложила је Народној скупштини Републике Србије доношење новог Закона о јавним набавкама. Предлог новог Закона о јавним набавкама усклађен је са важећим Упутствима Европске заједнице 2004/17/ЕЗ и 2004/18/ЕЗ, препорукама из Извештаја о напретку Србије у Процесу стабилизације и придруживања и препорукама ГРЕКО, пре свега у погледу стручног и професионалног оспособљавања кадрова у области јавних набавки, поједностављивања поступака јавних набавки, повећања степена транспарентности поступака јавних набавки и поспешивања конкуренције.

Предлогом закона нису уведени нови механизми у поступак јавних набавки, као што су конкурентни дијалог и електронске јавне набавке из ралогa што би примена наведених поступака у условима неразвијене интерне и екстерне ревизије могла да доведе до озбиљних злоупотреба. Увођење ових механизма планирано је као средњорочни приоритет.

Начела (принципи јавних набавки) су економичност и ефикасност употребе јавних финансијских средстава, начело обезбеђивања конкуренције међу понуђачима, начело транспарентности поступка јавне набавке, што обавезује наручиоце да јавне позиве за достављање понуда објављују у „Службени гласник РС“, и на Порталу јавних набавки ако вредност јавне набавке прелази износ од 5.000.000 динара за добра и услуге, односно 20.000.000 динара за радове.

Портал јавних набавки је новина која има за циљ да транспарентност јавних набавки подигне на виши ниво од досадашњег, што доприноси да процес јавних набавки буде предвидив и отворен, односно да постоји јавно оглашавање, да критеријуми за оцену понуда буду доступни понуђачима, чиме се унапређује транспарентност у поступцима доделе јавних уговора. Отварање понуда и пријава, без обзира на врсту поступка је јавно.

Ово је напредак у односу на досадашњу регулативу, јер према сада важећој регулативи отварање понуда у поступку са погађањем и у другој фази рестриктивног поступка не мора да буде јавно.

Начело једнаког третмана свих понуђача где сви понуђачи имају једнак приступ јавним уговорима на основу једнаких услова и антикорупцијска правила су такође побољшана, тако што се њима предвиђа обавеза за наручиоца да одбије понуду, ако има на располагању веродостојан доказ да је понуђач покушао да подмити члана комисије за јавну набавку, лице које је учествовало у припреми конкурсне документације, лице које је учествовало у планирању јавне набавке или неко друго лице како би ово на њих извршило утицај у циљу да дозна поверљиве информације, или да утиче на поступање наручиоца или доношење одлука у било којој фази јавне набавке. Такође, наручилац је дужан да одбије понуду ако дозна да је понуђач употребио претњу према напред наведеним лицима.

Правило је да се набавке врше у отвореном поступку (у њему сва заинтересована лица могу поднети понуде у складу са условима утврђеним овим законом и конкурсном документацијом), а рестриктиван поступак и поступак са преговарањем су изузеци од правила.

Предлог новог Закон не предвиђа обавезу наручиоца да за спровођење рестриктивног поступка или преговарачког поступка прибавља мишљење Управе за јавне набавке, већ обавезује наручиоца да образложи разлоге за спровођење тих поступака у «одлуци о покретању поступка», што је решење у складу са праксом у земљама ЕУ.

Јавне набавке услуга у областима урбанистичког планирања, архитектуре, грађевинарства, инжењерства, дизајна и информатике врше се путем конкурса. Нацрт, план или дизајн бира независни жири.

Поступци за јавне набавке мале вредности објављиваће се у локалним новинама чиме се обезбеђује транспарентност јавне набавке. Лимити за јавне набавке мале вредности прописују се годишњим законом о буџету.

Услови за учешће у поступку јавне набавке су либерализовани тако што је елиминисана одредба којом се забрањује физичком лицу да учествује у поступку јавне набавке ако је у последње две године пре објављивања јавног позива кажњавано за кривично дело или прекршај из области која је предмет јавне набавке. Поједностављена је процедура везано за документацију којом се доказује испуњеност услова за учешће у поступку. Понуђач може у понуди да доказује испуњеност услова не овереним фотокопијама докумената, што до сада није могао, а изабрани понуђач дужан је да у року од три дана од дана пријема писменог позива наручиоца достави оригинал или оверену копију докумената којима доказује испуњеност услова за учешће у поступку јавне набавке. Оваквом регулативом смањују се трошкови за понуђаче.

Критеријуми за избор најповољније понуде су или само најнижа цена или, економски најповољнија понуда. Критеријум економски најповољнија понуда обухвата оцену различитих елемената везано за предмет јавне набавке. Сваком елементу критеријума наручилац у конкурсној документацији одређује релативни значај (пондер), тако да збир пондера износи 100. Наручилац у јавном позиву објављује критеријум и елементе критеријума за избор најповољније понуде који су идентични са елементима из конкурсне документације. Техничке спецификације које су саставни део конкурсне документације доприносе да се изврши избор најбоље понуде.

Повољнији третман дат домаћим понуђачима ће се у поступцима јавних набавки у којима учествују понуђачи из држава потписница Споразума о слободној трговини у централној Европи (ЦЕФТА 2006) примењивати сходно одредбама тог споразума.

Такође, предност дата домаћим понуђачима у поступцима јавних набавки, након ступања на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању претвориће се у предност изражену у цени и у периоду од пет година ће се постепено смањивати у складу са динамиком наведеном у том споразуму (члан 76. Споразума).

Систем евидентирања и извештавања о закљученим уговорима је унапређен скраћивањем рокова за евидентирање и извештавање тако што је Законом прописана обавеза за наручиоце да тромесечно достављају извештаје о закљученим уговорима о јавним набавкама Управи за јавне набавке, а Управа је дужна да припреми збирни извештај за претходну годину и да га најкасније до 31. марта текуће године достави Влади.

У складу са препорукама ЕК из годишњег извештаја за 2007. годину, Законом је предвиђено јачање капацитета у области јавних набавки, односно утврђена је обавеза за наручиоце јавних набавки да за послове јавних набавки ангажују службеника/е за јавне набавке, који ће бити лице са завршеном обуком за обављање послова јавних набавки за шта ће добити сертификат.

Посебним поглављем Закона уређене су набавке добара, радова и услуга у областима водопривреде, енергетике, телекомуникација и саобраћаја. Предмет јавних набавки су добра, услуге и радови неопходни за обављање делатности из области водопривреде, енергетике, телекомуникација и саобраћаја (снабдевање мрежа). Те делатности су наведене у посебном члану

Закона. Дефинисани су субјекти који поступају по одредбама овог поглавља Закона, (наручиоци у областима водоприврде, енергетике, телекомуникација и саобраћаја). Законом су одређене набавке у овим областима које су изузете од примене Закона, а јавне набавке које се могу вршити у поступку са преговарањем наведене су у члану који уређује поступак са преговарањем.

Јавне набавке из ове области врше се у квалификационом поступку, који се може одвијати кроз више фаза квалификације и мора бити заснован на недискриминаторским условима, унапред установљеним од стране наручиоца. Наручилац у одлуци о признавању квалификације одређује и период за који се признаје квалификација кандидатима. Тај период не може бити дужи од четири године. Током важења листе кандидата наручилац је дужан да исту ажурира на сваких шест месеци признавањем квалификације сваком понуђачу који у међувремену поднесе пријаву за признавање квалификације и који испуњава услове за признавање квалификације.

Посебном одредбом регулисан је и принцип узајамности у овим областима.

У делу заштите права понуђача и јавног интереса хармонизација је вршена у складу са Упутством (89/665/ЕЕЗ) о усаглашавању закона, прописа и административних одредаба у домену примене поступака ревизије код доделе уговора о јавним набавкама роба и јавним радовима, као и закључцима ЕУ из Извештаја о напретку Србије у процесу стабилизације и придруживања за 2006. и 2007. годину.

Законом је предвиђена независност Комисије за заштиту права и јавног интереса од извршне власти. Наиме, Републичка комисија за заштиту права у поступцима јавних набавки је самосталан и независан орган Републике Србије чије чланове и председника бира Народна скупштина Републике Србије на предлог Владе. Републичка комисија за свој рад одговара Народној скупштини. Поступак заштите права доступан је правном или физичком лицу које има интерес за јавни уговор и коме је нанета штета или му прети наношење штете у поступку доделе јавног уговора. Одлуку о поднетом захтеву за заштиту права Комисија доноси у кратком року (15 дана), а подношење захтева за заштиту права има суспензивно дејство на поступак јавне набавке.

Комисија одлучује и о трошковима у поступку, а накнада проистекле штете може се остваривати пред редовним судом.

Против одлуке Републичке комисије може се покренути управни спор пред надлежним судом.

Уговори о јавним набавкама закључени супротно одредбама Закона ништави су. За наручиоца и одговорно лице код наручиоца прописана је новчана казна. За давање нетачних података у документацији и непријављивања промена новчано су одговорни и понуђачи.

Доношење нових подзаконских аката, и то:

- 1) Правилник о обавезним елементима конкурсне документације у поступцима јавних набавки,
- 2) Правилник о одређивању доказа на основу којих се утврђује да су добра произведена у земљи, односно домаћег порекла,
- 3) Правилник о поступку отварања понуда и обрасцу за вођење записника о отварању понуда,
- 4) Правилник о обрасцима за евидентирање података о јавним набавкама,
- 5) Одлука о критеријумима за образовање комисија за јавне набавке,
- 6) Правилник о набавкама маке вредности
- 7) Правилник о форму и садржину кредитног захтева и форми и садржину документације о кредитној способности наручиоца код узимања кредита, и
- 8) Правилник о поступку издавања сертификата за службеника за јавне набавке

3.5.2.2. Институционални оквир

Јачање капацитета запослених у Министарству финансија-Група за припрему прописа који нису у делокругу рада сектора, у којој се обављају нормативни послови из области јавних набавки и финансирања политичких странака. На пословима нормативе у области јавних набавки

ради само једна државна службеница, а потребно би било предвидети да те послове обавља пет државних службеника.

Предлогом новог Закона о јавним набавкама Републике Србије предвиђено је формирање Републичке Комисије за заштиту права, као самосталног и независног органа Републике Србије, који обезбеђује заштиту права понуђача и јавног интереса у поступцима јавних набавки (уместо постојеће Комисије при Управи за јавне набавке). Председника и чланове Комисије бираће Народна скупштина Републике Србије на период од пет година, на предлог Владе Републике Србије и на тај начин ће бити обезбеђен далеко већи степен независности од онога који постојећа Комисија има по важећем Закону.

У плану је повећање капацитета Управе за јавне набавке и Комисије за заштиту права пријемом нових запослених, а све у складу са измењеним надлежностима наведених органа. Наиме, за потребе обављања послова везаних за праћење поступака јавних набавки предвиђено је запошљавање четворо економиста у Управи за јавне набавке, као и запошљавање најмање пет нових правника за потребе Комисије за заштиту права (пored 10 правника које би Комисија преузела од Управе, а који су радили на пословима заштите права).

Обука запослених је константна активност Управе за јавне набавке Републике Србије и Комисије за заштиту права, а иста се остварује учешћем на семинарима у области јавних набавки.

Како би се повећала транспарентност у поступцима јавних набавки и обезбедила конкуренција, планиране су следеће активности Управе за јавне набавке и Комисије за заштиту права: управљање Порталом јавних набавки – информационим системом преко којег ће се објављивати огласи на начин прописан Законом, издавање сертификата предавачима у области јавних набавки и вођење одговарајућег регистра, повећање нивоа стандардизације у области јавних набавки путем израде модела одговарајућих аката, као и објављивањем одлука Комисије за заштиту права и слично.

3.5.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.5.3.1. Законодавни оквир

Завршетак процеса хармонизације домаћег законодавства са законодавством Европске уније, и најбољом Европском праксом.

У том смислу предност дата домаћим понуђачима у поступцима јавних набавки, након ступања на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању, претвориће се у предност изражену у цени и у периоду од пет година ће се постепено смањивати у складу са динамиком наведеном у члану 76. Споразума.

Планира се побољшање система јавних набавки, и то:

- унапређивање примене постојећих прописа;
- увођење у правне процедуре институције конкурентног дијалога;
- увођење електронских јавних набавки чиме ће се скратити рокови за спровођење поступака јавних набавки;
- либерализација сектора јавних набавки, пре свега кроз либерализацију обавезних услова за учешће у поступку јавне набавке;
- развијатњем антикорупцијска правила;

Планира се даље унапређивање основних принципа, као што су:

- Јачање тржишне конкуренција која је неопходна за доделу јавних уговора без дискриминације;
- рационална употреба јавних средстава која се најбоље обезбеђује избором најбоље понуде;
- обезбеђивање да понуђачи имају несметани приступ јавним уговорима на основу равноправних услова;

- подстицање већег броја снабдевача да се јављају на позиве за надметање (тендери);

3.5.3.2. Институционални оквир

Јачање капацитета запослених у Министарству финансија који раде на припреми прописа из области јавних набавки.

Јачање капацитета Управе за јавне набавке и Републичке Комисије за заштиту права, пре свега у квалитативном смислу, као и даље јачање независности наведених институција, а све у циљу стварање ефикасног и економичног система јавних набавки.

Табела са потребама за запошљавање

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство финансија-Група за припрему прописа који нису у делокругу рада сектора (јавне набавке и финансирање политичких странака)	Постојећа	3	7	9	9	9	9
Укупно		3	7	9	9	9	9

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Управа за јавне набавке		Постојећа	22	29	32	33	34	35
Комисија за	Чланови	Постојећа	5	5	5	5	5	5

РАДНА ВЕРЗИЈА

заштиту права	Служба	Непостојећа ¹⁸	-	13	19	21	23	25
Укупно			27	47	56	59	62	65

¹⁸ Служба Комисије за заштиту права ће бити формирана издвајањем из Управе за јавне набавке Одељења за послове заштите права

3.6. ПРАВО ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА

3.6.1 Право привредних друштава

Постојеће стање

А) Законодавни оквир

Област компанијског права у Републици Србији регулисана је Законом о привредним друштвима ("Службени гласник Републике Србије" бр.127/04), Законом о регистрацији привредних субјеката ("Службени гласник Републике Србије" бр.55/04, 61/05), Законом о стечајном поступку ("Службени гласник Републике Србије" бр.84/04), Законом о преузимању акционарских друштава ("Службени гласник Републике Србије" бр.46/06), Законом о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса ("Службени гласник Републике Србије" бр.25/2000,..., 108/05, 123/2007), Законом о приватним предузетницима ("Службени гласник РС" бр. 54/89, 9/90, "Службени гласник РС" бр.19/91 ... 101/05), Законом о спољнотрговинском пословању ("Службени гласник РС" бр. 101/2005).

Законом о привредним друштвима који је ступио на снагу 30.11.2004. године уређено је оснивање привредних друштава (ортачког и командитног, као друштва лица и друштва с ограниченом одговорношћу и акционарског као друштва капитала), затим оснивање предузетника, управљање друштвима, права и обавезе оснивача, ортака, чланова и акционара, повезивање и реорганизација (статусне промене и промене правне форме привредних друштава), престанак предузетника и ликвидација привредних друштава.

Закон о привредним друштвима имплементирао је решења садржана у упутствима Европског парламента и Савета којима је регулисана област компанијског права, тако да је Закон усаглашен са:

- Првим упутством Савета (68/151/ЕЕС) - којим се регулише обавезност регистрације и објаве одређених података о привредним друштвима, обавеза објављивања финансијских извештаја привредних друштава, ништавост регистрације оснивања привредних друштава,

- Упутством Европског парламента и Савета којим се допуњује Прво упутство Савета (2003/58/ЕС) са којом је усаглашен и Закон о регистрацији привредних субјеката, а које се односи на убрзавање и олакшавање поступка регистрације података о привредним субјектима, на тај начин што се њим упућује на: поступак електронске регистрације, електронске објаве документације на основу које се врши регистрација, чување документације и у електронској и писаној форми. Наведено упутство је имплементирано у Закон о регистрацији привредних субјеката, којим је прописана могућност подношења регистрационих пријава и документације у електронској форми, међутим његова потпуна примена условљена је и потпуном применом Закона о електронском потпису ("Службени гласник Републике Србије" бр. 135/04) који је ступио на снагу 29.12.2004. године,

- Другим упутством Савета (77/91/ЕЕС) и његовом допуном Упутством Савета (92/101/ЕЕС) којима се регулише оснивање акционарских друштава, њихови оснивачки акти, повећање и смањење основног капитала, одржавање минималног капитала, стицање сопствених акција,

- Трећим упутством Савета (78/855/ЕЕС) које се односи на фузије акционарских друштава,

- Шестим упутством (82/891/ЕЕС) које се односи на статусне промене подела привредних друштава,

- Седмим упутством (83/349/ЕЕС) којим се регулише израда консолидованих финансијских извештаја, а које је транспоновано и у Закон о рачуноводству и ревизији, којим је

прописан начин израде ових извештаја, и у Закон о регистрацији привредних субјеката којим је прописана обавеза њихове регистрације и објављивања,

- Једанаестим упутством (89/666/ЕЕС) које се односи на регистрацију филијала (односно огранака страних правних лица како је прописано у Закону о привредним друштвима),

- Дванаестим упутством (89/667/ЕЕЗ) које се односи на могућност оснивања једночланих друштава с ограниченом одговорношћу.

Закон о привредним друштвима није усаглашен са упутствима усвојеним после његовог доношења и то:

- Упутством (2005/56/ЕС) Европског парламента и Савета од 26. октобра 2005. године које се односи на прекогранично повезивање привредних друштава, односно на статусна повезивања привредних друштава из различитих држава чланица, услед чега је могуће повезивање два или више привредних друштава са седиштима у различитим земљама чланицама и образовање једног новог привредног друштва које се прво региструје по праву државе у коме се оснива, а потом се спојена друштва бришу из регистара земаља у којима су основана, или повезивање којим се једно друштво припаја већ постојећем привредном друштву регистрованом у другој држави чланици,

- Упутством (2006/68/ЕС) Европског парламента и Савета од 6. септембра 2006. године којим се допуњује Друго упутство Савета (77/91/ЕЕС), а које се односи на оснивање акционарских друштава и очување и промене њиховог капитала, заштите права акционара,

- Упутством (2007/36/ЕС) Европског парламента и Савета од 11. јула 2007. године које се односи на одређена права акционара котираних акционарских друштава, као што су: право на обавештавање и позив за учествовање у раду скупштине, право гласања преко пуномоћника, гласање електронским путем, потребна већина за учествовање у раду скупштине и др. Нека од решења предвиђена овим упутством су већ садржана у Закону о привредним друштвима у делу који се односи на рад скупштине, сазивање седница скупштине, гласање преко пуномоћника, одржавање телефонске седнице.

Примена решења садржаних у напред наведеним упутствима Европског парламента и Савета, а која нису имплементирана у одредбе Закона о привредним друштвима биће могућа са планираним изменама овог закона.

Такође, примена Уредбе о Статуту Европске компаније (Council Regulation 2157/2001/EC on the Statute for European company - SE), којом се регулише оснивање европске компаније као акционарског друштва које има оснивачки капитал од најмање 120.000 евра и које се оснива: спајањем два акционарска друштва, или друштава с ограниченом одговорношћу из различитих држава чланица, припајањем једног друштва другом, оснивањем заједничког холдинга европске компаније, оснивањем заједничког зависног друштва са статусом европске компаније или променом правне форме, као и примена Уредбе о Европској економској интересној групацији (Council Regulation 2137/85/EEC on the European Economic Interest Grouping - EEIG) која се односи на образовање економске интересне групације као правног лица које настаје као установа међусобне сарадње привредних друштава са седиштем у различитим државама чланицама, била би могућа по стицању статуса државе чланице.

Законом о приватним предузетницима ("Службени гласник РС" бр. 54/89, 9/90, "Службени гласник РС" бр. 19/91 ... 101/05) који је доживео многе измене, и који је после доношења Закона о привредним друштвима делом остао на снази, прописано је да је приватни предузетник, у смислу овог закона, физичко лице које, ради стицања добити, оснива радњу и самостално обавља делатност, под условима и на начин утврђен овим законом. Законом о привредним друштвима, који је такође, делом регулисао предузетнике, прописано је да је предузетник, у смислу овог закона, физичко лице које је регистровано и које, ради стицања добити, у виду занимања обавља све законом дозвољене делатности, укључујући уметничке и старе занате и послове домаће радиности. Такође, прописано је да се предузетник региструје у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката. У складу са напред

наведеним у оквиру Регистра привредних субјеката који води Агенција за привредне регистре води се посебно Регистар предузетника.

Законом о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса ("Службени гласник Републике Србије" бр.25/2000,..., 108/05, 123/2007) прописано је оснивање јавних предузећа као предузећа која обављају делатности од општег интереса, а које оснива држава, односно јединица локалне самоуправе или аутономна покрајина. Овим законом регулисана је њихова организација и пословање у обављању делатности од општег интереса које у смислу овог закона, јесу делатности које су као такве одређене законом у области: производње, преноса и дистрибуције електричне енергије; производње и прераде угља; истраживања, производње, прераде, транспорта и дистрибуције нафте и природног и течног гаса; промета нафте и нафтних деривата; железничког, поштанског и ваздушног саобраћаја; телекомуникација; издавања службеног гласила Републике Србије; информисања; издавања уџбеника; коришћења, управљања, заштите и унапређивања добара од општег интереса (воде, путеви, минералне сировине, шуме, пловне реке, језера, обале, бање, дивљач), као и комуналне делатности. Делатност од општег интереса може да обавља поред јавног предузећа и привредно друштво, односно други облик предузећа, део предузећа и предузетник, у складу са законом којим се уређује њихов положај, кад им надлежни орган повери обављање те делатности.

Законом о спољнотрговинском пословању ("Службени гласник РС" бр. 101/2005) се уређује спољнотрговинско пословање при чему се под спољном трговином подразумева прекогранични промет робе и услуга. Овим законом регулисано је директно улагање у иностранство (оснивање предузећа у иностранству, огранака или представништва у иностранству, куповина удела или акција у капиталу страног предузећа), сваки други облик улагања домаћег лица у капитал страног правног лица са циљем да се укључи у управљање пословима страног лица, као и инвестициони радови у иностранству.

Такође, област компанијског права је регулисана и Законом о стечајном поступку ("Службени гласник Републике Србије" бр.84/04), као и подзаконским актима који су донети на основу овог закона: Кодекс етике за стечајне управнике ("Службени гласник РС" бр. 43/05) и Национални стандарди за управљање стечајном масом ("Службени гласник РС" бр. 43/05) на који је утицај имао Модел-закон UNICITRAL о прекограничној инсолвентности (General assembly resolution 52/158 of December 15, 1997).

Наведеним законом се регулише поступак гашења инсолвентног привредног друштва покретањем стечајног поступка који се може спроводити у два правца: као банкротство под којим се подразумева намирање поверилаца продајом целокупне имовине стечајног дужника и као реорганизација која подразумева намирање поверилаца на начин и под условима одређеним планом реорганизације. Овим законом, као и Законом о Агенцији за лиценцирање стечајних управника ("Службени гласник РС" бр. 84/04) установљава се Агенција за лиценцирање стечајних управника као овлашћена институција за издавање лиценци стечајним управницима, а све у циљу обезбеђивања већег степена стручности и контроле стечајних управника као лица која спроводе стечајни поступак.

Преузимање акционарских друштава уређено је Законом о преузимању акционарских друштава који је објављен 2. јуна 2006. године у „Службеном гласнику РС“ бр. 46/2006. У наведени Закон су уграђени кључни принципи Упутства о понуди за преузимање 2004/25/EЗ (Directive 2004/25/EC of the European Parliament and of the Council of 21 april 2004 on takeover bids), као што је равноправан третман свих акционара друштва, да се акционарима мора оставити довољно времена за разматрање објављене понуде за преузимање, да је управа друштва дужна да поступа у складу са интересима акционара, да се током трајања понуде за преузимање на тржишту не сме креирати лажна цена акција како би се осујетило преузимање. Међутим, Закон у циљу постизања што ефектнијих резултата приватизације, садржи велики број изузетака од

обавезе објављивања понуде за преузимање која се односе на куповину, односно продају акција чији је законити ималац Република Србија.

Комисија за хартије од вредности је донела Правилник о садржини и форми понуде за преузимање акција који је објављен у „Службеном гласнику РС”, бр. 53/2006, као и измене истог које су објављене су у „Службеном гласнику РС“ бр. 100/2006.

Надзор над применом овог закона и самим поступком преузимања врши Комисија за хартије од вредности.

Од ступања на снагу Закона о преузимању акционарских друштава, односно од јула 2006. закључно са децембром 2007. Комисија за хартије од вредности је одобрила укупно 203 понуде за преузимање, од чега 197 првобитних и 6 конкурентских понуда за преузимање.

Б) Институционални оквир

Усвајањем Закона о привредним друштвима и Закона о регистрацији привредних субјеката у Републици Србији извршена је реформа система регистрације тако што је, почев од 4. јануара 2005. године, извршен прелаз са судског начина вођења регистара привредних субјеката на ефикаснији административан, електронски и централизован начин вођења регистара у оквиру Агенције за привредне регистре основане Законом о Агенцији за привредне регистре (“Службени гласник Републике Србије” бр.55/04).

На овај начин доста се убрзао систем регистрације који је раније код судова трајао и по неколико месеци, док је Законом о регистрацији привредних субјеката прописан рок од 5 дана за решавање по поднетој регистрационој пријави, у ком се по регистрационој пријави одлучује или усвајањем захтева када се доноси решење или одбацавањем регистрационе пријаве када се доноси закључак са налогом подносиоцу за поступање у циљу отклањања недостатака.

Агенција за привредне регистре води три регистра: Регистар привредних субјеката (у оквиру кога се врши регистрација привредних субјеката - ортачких друштава, командитних друштава, друштава с ограниченом одговорношћу, акционарских друштава, јавних предузећа, задруга и предузетника), Регистар финансијског лизинга и Регистар залог на покретним стварима и правима. Од децембра 2005. године у оквиру Регистра привредних субјеката региструју се и представништва страних правних лица, на основу Уредбе о оснивању представништава страних правних лица (“Службени гласник Републике Србије” бр. 114/05), а од 1. јануара 2006. године региструју се годишњи финансијски извештаји привредних друштава у складу са чланом 44. Закона о регистрацији привредних субјеката.

Стварањем Регистра привредних субјеката као јединствене, централне, јавне, електронске базе података остварена је могућност да се на једном месту добију сви релевантни подаци о једном привредном субјекту, што је од велике користи привредним субјектима и државним органима са којима се остварује и сарадња кроз електронску размену података.

Агенција за привредне регистре је у периоду од 2005-2008. године у Регистар привредних субјеката превела више од 70.000 активних привредних друштава, 170.000 предузетника, а регистровано је више од 34.000 нових привредних друштава и више од 94.000 предузетника.

Агенција за привредне регистре је члан Европског привредног регистра (European Business Register - EBR) и Форума европских привредних регистара (European Commerce Registers” Forum - ECRF), као и иницијатор и предводник регионалне сарадње. Потписивањем Споразума о размени информација, јуна 2007. године АПР је стекао статус Партнера EBR-а, чиме ће се омогућити повезивање АПР-а са мрежом EBR-а, и на тај начин размена више милиона података о привредним субјектима регистрованим широм Европе са подацима регистрованим у АПР-у.

- краткорочни приоритети 2008-2010

У циљу спровођења одредби Закона о регистрацији привредних субјеката о обавезности електронске регистрације Агенција за привредне регистре планира да у периоду од 2009-2011. године у потпуности реализује електронску регистрацију, што ће обухватити: регистрацију преко Интернета, уз коришћење квалификованих електронских потписа, као и стварање електронских архива скенирањем папирне документације, што би се реализовало пројектом “Микрофилмовање документације и формирање електронске архиве регистара Агенције за привредне регистре”, чиме би се допринело даљој реформи државне администрације, повећању ефикасности и смањењу трошкова архивирања. Правни оквир за примену наведеног пројекта била би потпуна примена Закона о електронском потпису, као и доношења других прописа из ове области.

Краткорочни циљ Агенције за привредне регистре је и имплементација пројекта *«one stop shop system»* - једношалтерског система регистрације, којим би се омогућило убрзавање поступка оснивања привредних субјеката, јер би се број дана потребних за регистрацију оснивања, као и за издавање пореског идентификационог броја и пријаву на обавезна осигурања (пензијско-инвалидско и здравствено), са садашњих потребних 14 дана, смањено на 5 дана и једну процедуру. Подношењем једне регистрационе пријаве, на једном месту у организационој јединици Агенције за привредне регистре странка би добила могућност да добије решење о регистрацији привредног субјекта који би истовремено добијао матични број, порески идентификациони број, који би у најкраћем року издавала Пореска управа, а била би извршена и пријава код надлежних фондова пензијског и здравственог осигурања. Наведени поступак једношалтерског система регистрације би поред рационализације времена допринео економичности поступка регистрације, као и стандардизацији процедуре за отпочињање пословања на територији целе Републике Србије. За спровођење наведеног једношалтерског система регистрације Агенција за привредне регистре не планира запошљавање нових извршилаца, већ би потребна средства за организацију наведеног система била употребљена за техничко унапређење рада Регистра привредних субјеката.

Законом о регистрацији привредних субјеката је у члану 13. прописано да Агенција за привредне регистре обезбеђује електронску повезаност Регистра са другим регистрима или базама података, који се воде у Републици Србији или изван ње, чиме су створени услови за сарадњу са државним органима и организацијама у циљу стварања услова за издавање јединственог идентификационог броја за привредне субјекте (приликом оснивања привредног субјекта издаје се матични број који се води у Републичком заводу за статистику), али да би био створен правни основ за потпуну имплементацију једношалтерског система као система свеобухватне сарадње напред наведених државних органа потребно је изменити Закон о пореском поступку и пореској администрацији, Закон о пензијском и инвалидском осигурању и Закон о здравственом осигурању.

У циљу даљег усаглашавања компанијског права са комунитарним правом, као и из разлога детаљнијег регулисања неких питања која нису прецизно дефинисана одредбама Закона о привредним друштвима јавља се потреба за изменама и допунама овог закона, којима би се додатно појасниле неке одредбе и усагласиле са другим повезаним законима чиме би се олакшала њихова примена у пракси.

С обзиром да је у Закону о преузимању акционарских друштава, у циљу постизања што ефектнијих резултата приватизације, уведен велики број изузетака од обавезе објављивања понуде за преузимање која се односе на куповину, односно продају акција чији је законити ималац Република Србија, у овом периоду ће бити извршене измене Закона у овом делу, како би се постигла потпуна усаглашеност са прописима Европске уније.

- средњерочни приоритети 2010-2012

Средњерочни приоритети Агенције за привредне регистре били би даље ширење делатности Агенције и преузимање вођења нових регистара, затим учествовање у међународним

асоцијацијама регистара, учествовање у заједничким пројектима којима би се допринело технолошко-информационој повезаности европских регистара и слично.

3.6.2 Рачуноводство и ревизија

Законодавни оквир

Законом о рачуноводству и ревизији („Службени гласник РС”, број 46/06) који је ступио на снагу 10. јуна 2006. године, уређује се начин вођења пословних књига, признавање и процењивање имовине и обавеза, прихода и расхода, састављање, приказивање, достављање, обелодањивање и обрада годишњих финансијских извештаја, услови и начин вршења ревизије финансијских извештаја и интерна ревизија.

Одредбе овог Закона односе се на привредна друштва, задруге, банке и друге финансијске организације, друштва за осигурање, даваоце финансијског лизинга, добровољне пензијске фондове, друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, берзе и брокерско – дилерска друштва и друга правна лица.

У Закон су уграђена одређена решења која су садржана у Четвртом (78/660/ЕЕЗ), Седмом (83/349/ЕЕЗ) и Осмом Упутству (84/253/ЕЕЗ) Компанијског права на чијем ће се потпуном усклађивању у наредном периоду радити.

С обзиром да је Законом о рачуноводству и ревизији прописана обавеза примене Међународних рачуноводствених стандарда, односно Међународних стандарда финансијског извештавања (МРС/МСФИ) све разлике које постоје између Четвртог (78/660/ЕЕЗ), односно Седмог (83/349/ЕЕЗ) упутства Компанијског права и МСФИ су истовремено и разлике између домаће рачуноводствене регулативе и законодавства ЕУ којима се уређују питања финансијског извештавања.

1. Рачуноводство

Прописује се обавеза потпуне примене МРС/МСФИ за велика и средња правна лица, матична правна лица која састављају консолидоване финансијске извештаје, правна лица која емитују хартије од вредности и друге финансијске инструменте којима се тргује на организованом тржишту, као и за све емитенте хартија од вредности. Потпуна примена МРС/МСФИ подразумева примену свих (а не појединачних) стандарда, заједно са свим тумачењима који су саставни део стандарда.

Правна лица, у смислу Закона о рачуноводству и ревизији, разврставају се на мала, средња и велика, у зависности од просечног броја запослених, годишњег прихода и вредности имовине утврђене на дан састављања финансијских извештаја у пословној години. У средња правна лица разврставају се она правна лица која на дан састављања финансијских извештаја испуњавају најмање два следећа критеријума:

- да је просечан број запослених у години за коју се подноси финансијски извештај од 50 до 250;
- да је годишњи приход од 2 500 000 EUR до 10 000 000 EUR у динарској противвредности;
- да је просечна вредност пословне имовине (на почетку и на крају пословне године) од 1 000 000 EUR до 5 000 000 EUR у динарској противвредности.

Правна лица која имају ниже од најнижих износа у показатељима код најмање два од напред наведених критеријума, разврставају се у мала правна лица, а правна лица која имају веће износе од највећих у показатељима код најмање два од наведених критеријума разврставају се у велика правна лица. У средња правна лица разврставају се и правна лица која имају веће износе од највећих показатеља код једног од ових критеријума.

У „Службеном гласнику” број 16. од 12. фебруара 2008. године објављен је превод нових и ревидираних МРС/МСФИ са тумачењима.

Мала правна лица и предузетници могу, али не морају да примењују стандарде. У случају да их не примењују, Министар финансија је прописао Правилник о начину признавања и процењивања имовине, обавеза, прихода и расхода малих правних лица и предузетника („Службени гласник РС”, број 106/06, исправка 111/06) који се заснива на МРС/МСФИ.

Подзаконски прописи који су донети на основу Закона о рачуноводству и ревизији, у делу који се односи на област рачуноводства су: Правилник о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, број 114/06), Правилник о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, број 114/06, исправка 5/07), Правилник о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за берзе и брокерско – дилерска друштва („Службени гласник РС”, број 117/06), Правилник о садржини и форми образаца финансијских извештаја за берзе и брокерско – дилерска друштва („Службени гласник РС”, број 117/06) и Правилник о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем („Службени гласник РС”, број 106/06).

Народна банка Србије, према Закону о рачуноводству и ревизији, прописује Контни оквир и садржину рачуна у контном оквиру, као и садржај и форму образаца финансијских извештаја, за НБС, банке и друге финансијске организације, друштва за осигурање, даваоце финансијског лизинга, добровољне пензијске фондове и друштва за управљање добровољним пензијским фондовима.

2. Ревизија

У делу Закона који се односи на област ревизије уређују се услови и начин вршења ревизије финансијских извештаја, интерна ревизија, стицање професионалних звања, издавање и одузимање дозволе за рад предузећима за ревизију и контрола и надзор над радом предузећа за ревизију.

Ревизија годишњих финансијских извештаја обавезна је за велика и средња правна лица, матична правна лица која састављају консолидоване финансијске извештаје и правна лица која емитују хартије од вредности и друге финансијске инструменте којима се тргује на организованом тржишту, као и за све издаваоце хартија од вредности.

Мала правна лица и предузетници могу да одлуче да врше ревизију финансијских извештаја.

Порески орган може да врши контролу финансијских извештаја малих правних лица и предузетника.

Прописан је поступак издавања и одузимања дозволе за рад и потребни услови за оснивање и пословање предузећа за ревизију. Предузећа за ревизију се оснивају у складу са прописима којима се уређују привредна друштва, али морају да испуњавају и посебне услове, према овом закону. Поред осталих посебних услова, прописано је и да овлашћени ревизори или предузећа за ревизију, као оснивачи предузећа за ревизију имају већинско управљачко право и да у радном односу имају прописан број овлашћених ревизора који имају лиценцу.

Министарство финансија врши упис предузећа за ревизију у Регистар предузећа за ревизију који се води код овог министарства у складу са Правилником о Регистру предузећа за ревизију („Службени гласник РС”, број 18/07, исправка 106/07).

Законом је прописано да инспекцијски надзор над предузећима за ревизију врши Министарство финансија. Министарство финансија врши надзор и над радом Коморе овлашћених ревизора.

Институције

Министарство финансија

За нормативно уређивање области рачуноводства и ревизије надлежно је Министарство финансија, Сектор за финансијски систем – Одељење за рачуноводство и ревизију кога чине Група за нормативне послове рачуноводства и ревизије и Група за инспекцијски надзор над радом предузећа за ревизију. У Групи за нормативне послове рачуноводства и ревизије раде три запослена, од чега један Руководилац, један самостални саветник и један запослени преко Уговора о повременим и привременим пословима. Група за инспекцијски надзор нема ниједног запосленог, тако да све послове обавља Група за нормативне послове рачуноводства и ревизије.

Национална комисија за рачуноводство

Националну комисију за рачуноводство је основала Влада Одлуком о образовању Националне комисије за рачуноводство („Службени гласник РС”, број 65/06). Има 7 чланова. Задаци ове Комисије су да прати процес примене упутстава Европске уније из области рачуноводства и ревизије и предлаже одговарајућа решења за национално законодавство, прати процес примене МРС/МСФИ и предлаже Министарству финансија решења за евентуалне проблеме који могу да настану у поступку примене тих стандарда, прати измене у међународној рачуноводственој и ревизорској регулативи и да о томе извештава Министарство финансија, предлаже стратегију, смернице и акциони план за побољшање квалитета финансијског извештавања и иницира доношење нових или измене постојећих прописа из области рачуноводства, остварује сарадњу са Министарством финансија, Комором овлашћених ревизора, факултетима који имају катедре из области рачуноводства и ревизије, као и са домаћим и страним струковним организацијама. Национална комисија припрема Стратегију и Акциони план унапређења система финансијског извештавања у Србији.

Комора овлашћених ревизора

Законом о рачуноводству и ревизији прописано је оснивање Коморе овлашћених ревизора. Комора овлашћених ревизора основана је 15. новембра 2006. године, када је одржана Оснивачка скупштина. Припремна комисија, коју је образовао министар финансија и која је радила на актима неопходним за оснивање Коморе овлашћених ревизора, је припремила Статут и друга општа акта за почетак рада Коморе. На скупштини Коморе 15.11.2006. године именовани су Генерални секретар Коморе, Председник Скупштине Коморе и Савет Коморе.

Комора овлашћених ревизора обавља следеће послове: прати примену МРС/МСФИ, Међународних стандарда ревизије, Међународних стандарда контроле квалитета и Кодекса етике за професионалне рачуновође, прати процес хармонизације рачуноводствене и ревизорске регулативе са међународном професионалном регулативом, доноси програм, врши обуку кандидата, организује испите и издаје сертификате за стицање професионалних звања, као и правила за континуирано професионално усавршавање, у складу са међународним захтевима за професионално оспособљавање и законом, прописује услове за стицање, продужавање и одузимање лиценци за обављање послова ревизије финансијских извештаја овлашћеним ревизорима и води регистар издатих лиценци овлашћеним ревизорима, води регистар издатих сертификата за професионална звања, утврђује критеријуме и врши нострификацију професионалних звања стечених у иностранству, утврђује критеријуме за образовање цена ревизорских услуга предузећа за ревизију и друге послове предвиђене Законом.

Чланови Коморе су овлашћени ревизори који су запослени у предузећу за ревизију, овлашћени интерни ревизори и предузећа за ревизију.

Краткорочни приоритети

Доношење Закона о рачуноводству и Закона о ревизији ради постизање потпуне усклађености са Четвртим и Седмим Упутством Компанијског права, као и са одредбама Упутства 2006/43/ЕЕЗ које је усвојено 17. маја 2006. године - Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council of 17 May 2006 on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts, amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC and repealing Council Directive 84/253/EEC.

Национална комисија за рачуноводство треба да припреми финални текст Стратегије и Акционог плана унапређења система финансијског извештавања који ће усвојити Влада.

Доношење нових подзаконских прописа ради перманентног усаглашавања са МРС и МСФИ.

Средњорочни приоритети

Постизање потпуне усклађености са прописима Европске уније.

Финансијске потребе

За рад Националне комисије за рачуноводство обезбеђују се средства из буџета Републике Србије.

Комора овлашћених ревизора стиче средства за рад од чланског доприноса, накнаде за спровођење испита и издавање сертификата, лиценци, накнаде за упис и давање података из регистра које води, донација, спонзорства, поклона и других извора у складу са законом.

Средства за почетак рада Коморе обезбеђена су из буџета Републике Србије.

Страна помоћ

Одобрен је Грант Светске банке у износу од 285.000 USD за пројекат унапређења корпоративног финансијског извештавања (IDF Grant for Enhancing Corporate Financial Reporting Project). Светска банка је обезбедила донацију за развој програма реформи за унапређење правног оквира Србије у погледу корпоративног финансијског извештавања, институција, професије рачуновође и ревизора, за подршку припреми Стратегије и Акционог плана, као и за јачање институција одговорних за регулисање и надзор професије рачуновођа и ревизора. Грант Светске банке још увек није реализован. Такође је одобрена помоћ од стране TAIEХ одељења Европске комисије и чека се реализација пројекта.

Институције

Јачаће се капацитети Министарства финансија – Одељења за рачуноводство и ревизију у складу са следећом динамиком:

Назив институције: Министарство финансија/ Сектор за финансијски систем	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених по годинама				
		2008.	2009.	2010.	2011.	2012.

Одељење за рачуноводство и ревизију	Група за нормативне послове рачуноводства и ревизије	2	3	3	4	4	4
	Група за инспекцијски надзор над радом предузећа за ревизију	0	3	6	6	6	6
Укупно:		2	6	9	10	10	10

3.7. ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ

Заштита интелектуалне својине у Србији датира још од 19. века, будући да је Краљевина Србија била једна од 11 држава потписница Париске конвенције о заштити индустријске својине из 1883. године. Своју конвенцијску обавезу, да установи посебну управу за индустријску својину, Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца извршила је 1920. године, када је основала управу за заштиту индустријске својине. Овај Завод данас, поред послова индустријске својине, обавља и послове ауторског и сродних права и ради под називом Завод за интелектуалну својину (ЗИС). Он је посебна организација у систему државне управе Републике Србије. Имајући у виду да овакав статус ЗИС-а не представља адекватан оквир за квалитетно и ефикасно обављање стручних и развојних послова који су у његовој надлежности, Влада је у свом Плану за спровођење приоритета ЕП 2006.г, предвидела оснивање Агенције за интелектуалну својину, којом би ЗИС постао самофинансирајућа агенција са проширеним јавним овлашћењима одговорна директно Влади.

Право интелектуалне својине је у надлежности неколико институција у систему државне управе Републике Србије и то: ЗИС-а (ауторско и сродна права, патенти, жигови, дизајн, ознаке географског порекла, топографије интегрисаних кола), Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (заштита биљних сорти), Министарства економије и регионалног развоја (заштита неоткривених информација).

Област интелектуалне својине регулисана је следећим посебним законима: Законом о ауторском и сродним правима, Законом о патентима, Законом о жиговима, Законом о правној заштити дизајна, Законом о ознакама географског порекла, Законом о заштити топографија интегрисаних кола и Законом о заштити пољопривредног и шумског биља.

У домену спровођења права интелектуалне својине, примењују се и следећи закони: Закон о општем управном поступку, Кривични законик, Законик о кривичном поступку, Закон о прекршајима, Закон о парничном поступку, Царински закон, Закон о посебним овлашћењима ради ефикасније заштите права интелектуалне својине, Закон о судовима и Закон о уређењу судова.

3.7.1. Ауторско право и сродна права

3.7.1.1. Стање

3.7.1.1.1. Законодавни оквир

- Закон о ауторском и сродним правима („Службени лист СЦГ“ бр. 61/04)
- Уредба о евиденцији ауторских дела и предмета сродних права („Службени лист СЦГ“, бр. 24/2005)

Законом о ауторском и сродним правима уређују се права аутора књижевних, научних, стручних и уметничких дела (ауторско право), право интерпретатора, право првог издавача слободног дела, права произвођача фонограма, видеограма, емисија и база података као права сродна ауторском праву (сродна права), као и начин остваривања ауторског и сродних права и судска заштита тих права.

Приликом доношења Закона о ауторском и сродним правима из 2004.г. примарни циљ био је усаглашавање Закона са одредбама Споразума о трговинским аспектима права интелектуалне својине (ТРИПС споразума), као и са следећим прописима Европске уније: Упутство Савета 91/250/ЕЕЗ о правној заштити рачунарских програма; Упутство Савета 92/100/ЕЕЗ о праву на давање у закуп и на послугу и о одређеним правима у вези са ауторским правом у области интелектуалне својине; Упутство Савета 93/98/ЕЕЗ о хармонизацији рока трајања заштите у ауторском праву и одређеним сродним правима; Упутство Савета 93/83/ЕЕЗ о координацији одређених правила у вези са ауторским правом и сродним правима примењених на сателитско емитовање и кабловско реемитовање; Упутство 96/9/ЕЗ Европског парламента и Савета о правној заштити база података; Упутство 2001/29/ЕЗ Европског парламента и Савета о хармонизацији одређених аспеката ауторског права и сродних права у информатичком друштву; Упутство 2001/84/ЕЗ Европског парламента и Савета о праву препродаје у корист аутора оригинала уметничког дела.

Република Србија је у чланица следећих међународних конвенција из ове области: Бернске конвенције о заштити књижених и уметничких дела, Светске (Универзалне) конвенције о ауторском праву, *WIPO* Уговора о ауторском праву, Римске конвенције о заштити уметника извођача, произвођача фонограма и радиодифузних организација, Конвенције о заштити произвођача фонограма од неовлашћеног умножавања њихових фонограма, Конвенције о дистрибуцији сигнала за пренос програма преко сателита, *WIPO* Уговора о интерпретацијама и фонограмима.

3.7.1.1.2. Институционални оквир

У домену ауторског и сродних права ЗИС обавља послове који се односе на: израду нацрта закона и подзаконских аката; израду основа за вођење преговора; праћење развоја система ауторског и сродних права; праћење међународних прописа и остваривање обавеза у вези са применом конвенција из ове области; вршење надзора над радом организација за колективно остваривање ауторског и сродних права; припрему информација, анализа и предлога у вези са доношењем и ревизијом међународних конвенција из ове области; сарадњу са Светском организацијом за интелектуалну својину (*WIPO*) и са одговарајућим заводима других земаља; давање стручних мишљења и објашњења у погледу примене прописа из ове области; као и на пружање одговарајућих стручних информација носиоцима ауторског и сродних права и корисницима ауторских дела и предмета сродних права. У Одсеку за ауторско и сродна права, који је посебна јединица у оквиру ЗИС-а, систематизовано је 5 радних места.

Запослени у ЗИС-у имају континуирану обуку за рад која се у највећој мери обавља у виду курсева у појединим националним заводима и у оквиру међународних институција за заштиту права интелектуалне својине.

3.7.1.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.7.1.2.1. Законодавни оквир

Тренутно је Нацрт закона о изменама и допунама Закона о ауторском и сродним правима у процедури израде. Циљ овог нацрта је усклађивање са Упутством Савета 93/83/ЕЕЗ о координацији одређених правила у вези са ауторским правом и сродним правима примењених на сателитско емитовање и кабловско реемитовање. У том смислу, предвиђено је формирање Комисије за посредовање и арбитражу, чиме би се испуниле одредбе Упутства према којим свака држава чланица ЕУ има обавезу да установи медијацијско тело за закључење уговора између кабловских оператера и организација за колективно остваривање ауторског и сродних права.

3.7.1.2.2. Институционални оквир

Кадровски капацитет ЗИС-а и Одсека резултат је компромиса између стварних потреба и захтева за „буџетском штедњом“. Тренуто су попуњена 3 од 5 систематизованих радних места. Новим законским решењем предвиђа се оснивање Комисије за посредовање и арбитражу, којој ће ЗИС пружати секретарске услуге.

3.7.2. Право индустријске својине

3.7.2.1. Стање

3.7.2.1.1. Законодавни оквир

Законодавни оквир чине закони који уређују појединачне области права индустријске својине, као и међународне конвенције из области индустријске својине општег карактера и то: Париска конвенција о заштити индустријске својине и Конвенција о оснивању Светске организације за интелектуалну својину *WIPO*.

Патенти

- Закон о патентима („Службени лист СЦГ“ бр.32/2004)
- Уредба о поступку за правну заштиту проналазака („Службени лист СЦГ“ бр.62/2004)

Приликом доношења Закона о патентима из 2004.г. примарни циљ био је усаглашавање нашег патентног права са одредбама међународних уговора и конвенција и то: Споразума о трговинским аспектима права интелектуалне својине (ТРИПС споразум), Конвенције о европском патенту, која је последњи пут ревидирана 2000.г; Споразума о сарадњи и проширењу између ЕПО и СРЈ; Упутства 98/44/ЕЗ од 6.јула 1998.г. Европског парламента и Савета о правној заштити проналазака у области биотехнологије; Уговора о сарадњи у области патената; као и делимично са одредбама Уговора о патентном праву.

Овим законом узете су у обзир измене и напредак који се одиграо у погледу међународне правне заштите патената. Ово се нарочито односи на Упутство 98/44/ЕЗ, као и на увођење института Сертификата о додатној заштити, а што је у складу са Уредбом Савета ЕЕЗ 1768/92 од 18.јуна 1992.г. о увођењу сертификата за додатну заштиту за медицинске производе, и са Уредбом Европског парламента и Савета ЕЗ 1610/96 23.јула 1996.г. о увођењу сертификата за додатну заштиту за производе за заштиту биља.

У погледу међународне заштите патената ЗИС има закључен Споразума о сарадњи и проширењу са Европским патентним заводом. С тим у вези, Законом о патентима омогућена је примена овог Споразума, према коме пријава европског патента у Србији има исто правно дејство и третира се под истим условима као и национална пријава, док страни подносиоци, користећи систем проширења који је предмет овог споразума, могу да осигурају заштиту својих економских интереса у нашој земљи. Такође, наша земља је у процесу приступања Европској патентној организацији.

Република Србија је у чланица следећих међународних конвенција о заштити патената: Уговора о сарадњи у области патената (РСТ), Будимпештанског споразума о међународном

признавању депозита микроорганизама ради поступка патентирања, и Стразбуршког аранжмана о међународној класификацији патената¹⁹.

Жигови

- Закон о жиговима („Службени лист СЦГ“ бр. 61/04)
- Уредба о поступку за признање жига („Службени лист СЦГ“ бр. 28/05).

Законом о жиговима уређује се поступак стицања и заштите права на знак који служи за разликовање роба, односно услуга у промету. Приликом доношења Закона о жиговима из 2004.г. примарни циљ био је усаглашавање нашег жиговног права са одредбама међународних уговора и конвенција и то: са одредбама ТРИПС споразума и Првог упутства Савета 89/104/ЕЕС, од 21. децембра 1988.године о правној заштити жига. У том смислу уведена је нова категорија сертификационих жигова и унете су одредбе које регулишу стицање и заштиту ових жигова. Поред тога, уведен је институт стечене дистинктивности знака, детаљано су дефинисани садржина и обим права, а у делу који се односи на случајеве престанка жига, прописани су посебни случајеви престанка жига. Такође, прихваћена су и поједина решења садржана у Уредби Савета 40/94/ЕЗ од 20. децембра 1992. године (раздвајање пријаве за признање жига, раздвајање жига, увођење *disclaimer-a*).

Република Србија је у чланица следећих међународних конвенција о заштити жига: Мадридског аранжмана о међународном регистровању жигова, Протокола уз Мадридски аранжман о међународном регистровању жигова, Ничанског аранжмана о међународној класификацији производа и услуга ради регистровања жигова, Уговора о жиговном праву и Класификације фигуративних елемената жигова²⁰.

Дизајн

- Закон о правној заштити дизајна („Службени лист СЦГ“, бр. 61/04)
- Уредба о поступку за признање права на дизајн („Службени лист СЦГ“ бр. 28/05).

Решења садржана у овом Закону су у великој мери усаглашена са одредбама ТРИПС споразума, Упутства 98/71/ЕЗ Европског парламента и Савета, од 13. октобра 1998.године о правној заштити дизајна, као и Женевског акта Хашког споразума о међународном регистровању индустријског дизајна. Приликом дефинисања појма дизајна усвојено је, у свету преовлађујуће становиште, да се дизајном штити спољашњи изглед производа, тако да је укинута подела на модел и узорак као два различита права за заштиту тродимензионалног облика и дводимензионалне шаре производа. Детаљно су дефинисани услови за признање дизајна (новост и индивидуални карактер), као и услови за искључење од заштите. Продужено је трајање заштите на 25 година, први пут је прописано исцрпљење права, уведен је тзв. *disclaimer*, могућност одложеног објављивања дизајна и раздвајање вишеструке пријаве дизајна.

Република Србија је у чланица следећих међународних конвенција о заштити дизајна: Локаранског аранжмана о установљењу међународне класификације индустријских узорака и модела и Хашког споразума о међународном пријављивању модела и узорака.

Ознаке географског порекла

¹⁹ СФРЈ је 24. марта 1971. године потписала ову конвенцију. Она до сада није ратификована, али је Завод примењује у пракси.

²⁰ СФРЈ је 12. јуна 1973. године потписала ову конвенцију, али она тада није и ратификована. Завод за интелектуалну својину примењује у пракси ову методологију

- Закон о ознакама географског порекла („Службени лист СЦГ“, бр. 20/06)

Решења садржана у овом Закону у великој мери су усаглашена са одредбама ТРИПС споразума, као и са Уредбом Савета ЕЗ 535/97 од 17. марта 1997. године којом се мења Уредба Савета ЕЕЗ 2081/92 о заштити географских ознака и имена порекла пољопривредних производа и хране. Основни појмови (ознака порекла, географска ознака, име порекла) дефинисани су у складу са одговарајућим међународним уговорима, из чега проистичу и одговарајући услови заштите, начин стицања и обим права. Преузете су одговарајуће одредбе ТРИПС споразума које се односе на заштиту географских ознака, појачана је заштита од нелојалне конкуренције, уведене су привремене мере и мере обезбеђења доказа, као и полагање средстава обезбеђења. Детаљно је регулисан поступак регистравања географске ознаке и имена порекла, као и однос регистроване географске ознаке и имена порекла према раније регистрованом жигу или фирми. Омогућена је заштита традиционалних, историјских и хомонимних назива и прописан је поступак међународног регистравања имена порекла и географске ознаке. Проширен је круг лица која могу да поднесу пријаву географске ознаке, или пријаву имена порекла и на удружења произвођача, привредне коморе, удружења потрошача и органе власти заинтересоване за заштиту географске ознаке или имена порекла. Установљена је судска надлежност за утврђивање генеричних ознака порекла и географских ознака, проширен је круг лица која имају активну легитимацију за тужбу због повреде географске ознаке или имена порекла и уведена је мера одузимања робе и предмета којима се вређа регистрована географска ознака, или регистровано име порекла.

Република Србија је у чланица следећих међународних конвенција о заштити географског порекла: Лисабонског аранжмана о заштити ознака порекла и њиховом међународном регистравању и Мадридског споразума о сузбијању лажних и преварних ознака порекла на производима.

Топографије интегрисаних кола

- Закон о заштити топографија интегрисаних кола („Службени лист СЦГ“ бр. 61/2004)
- Уредба о поступку заштите топографије интегрисаних кола („Службени лист СЦГ“ бр. 44/98 и 47/98)

Доношењем Закона о заштити топографија интегрисаних кола 2004.г. постигнут је висок степен усклађености законодавства Републике Србије са међународним стандардима у овој области прописаним од стране Светске трговинске организације и Европске уније и то: Уговором о интелектуалној својини у вези са интегрисаним колима из 1989.г. који је потписала бивша СФРЈ; Упутством Савета 87/54/ЕЕЗ о правној заштити топографије полупроводничких производа од 16.12.1986. године.

Заштита права оплемењивача биљних сорти

- Закон о заштити пољопривредног и шумског биља („Службени лист СРЈ“, 28/00)

Закон о заштити пољопривредног и шумског биља није у потпуности усклађен са Конвенцијом из 1991. г. Међународне уније за заштиту нових биљних сорти (*UPOV*), што је један од главних услова за чланство Србије у *UPOV*-у. Из тог разлога припремљен је Нацрт закона о заштити права оплемењивача биљних сорти чији је циљ усаглашавање са Конвенцијом *UPOV*.

3.7.2.2. Институционални оквир

На основу чл. 39. Закона о министарствима ЗИС обавља стручне послове и послове државне управе који се односе на: патент и мали патент, жиг, дизајн, ознаку географског порекла, топографију интегрисаног кола; примену међународних уговора из ових области и представљање

и заступање интереса Републике Србије у специјализованим међународним организацијама за заштиту индустријске својине; као и развој и информационо-образовне послове у области заштите индустријске својине.

У поступку установљавања ознака географског порекла и признања статуса овлашћеног корисника ЗИС, у погледу прибављања мишљења о испуњености услова за регистравање, сарађује са Министарством пољопривреде шумарства и водопривреде.

Запослени у ЗИС-у, с обзиром на специфичност посла који обављају, имају континуирану обуку за рад која се у највећој мери одвија у виду курсева у заводима других земаља и у оквиру међународних институција за заштиту права интелектуалне својине. У 2007. години одржана су три семинара Европског патентног завода (ЕПО) у Београду; 11 патентних инжењера и патентних правника похађало је семинаре ЕПО Академије у Минхену и Хагу; 36 запослених завршило је курсеве енглеског и немачког језика; стручњаци из Одељења за информациони систем ЗИС-а похађали су Microsoft курс MCSA; 6 стручњака ЗИС-а били су на усавршавању у институцијама за интелектуалну својину САД, Кине, Јапана и Кореје.

Што се тиче заштите биљних сорти у Србији у овом тренутку надлежно је Одељење за признавање и заштиту сорти пољопривредног биља, у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Одељење покрива целокупну проблематику, односно њену законодавну, практичну и стручну страну.

3.7.2.3. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.7.2.3.1. Законодавни оквир

Патенти

У 2008.г. планирана је израда Закона о изменама и допунама Закона о патентима како би се Закон усагласио са нови статусом ЗИС-а. Истовремено, изменама и допунама Закона предвиђа се унапређење појединих одредби важећег закона које су се у пракси показале као неадекватне. Такође, Планом Владе за спровођење приоритета ЕП за 2006.г, а што је у потпуности у складу са Анексом VII потписаног Споразума о стабилизацији и придруживању, предвиђено је приступања следећим међународним конвенцијама: Уговору о патентном праву и Стразбуршком споразуму о међународној класификацији патената. Тренутно је у току процедура усвајања Нацрта закона о потврђивању Стразбуршког споразума о међународној класификацији патената.

Жигови

Предвиђа се израда Закона о изменама и допунама Закона о жиговима, како би се Закон усагласио са новим статусом ЗИС-а. Истовремено, овим изменама и допунама постојећег Закона о жиговима измениће се одредбе којима је регулисан поступак оглашавања ништавим решења о признању жига и то у делу који се односи на овлашћење за покретање поступка. Поред тога биће допуњене одредбе којима је регулисана грађанско правна заштита жига. Извршиће се и неопходне измене постојећих решења, како би се онемогућило регистравање идентичног знака на име истог лица за исте робе, одн. услуге. Наведене измене и допуне биће учињене током 2008. године.

Као што је наведено у тачки 3.7.2.1.1. ЗИС примењује у пракси „Класификацију фигуративних елемената жигова”, а тренутно је у току процедура усвајања Нацрта закона о потврђивању Споразума о установљењу Међународне класификације фигуративних елемената жигова сачињеног у Бечу 12. јуна 1973. године. Израда Нацрта закона о потврђивању Женевског акта Ничанског аранжмана о међународној класификацији производа и услуга ради регистравања

жигова, као и Нацрта закона о потврђивању Сингапурског аранжмана уговора о жиговном праву предвиђена је за 2009.г.

Дизајн

Током 2008.г. предвиђа се израда Закона о изменама и допунама Закона о правној заштити дизајна, како би се Закон ускладио са новим статусом ЗИС-а. Истовремено, овим изменама и допунама измениће се поједине одредбе које су се у пракси показале као неадекватне.

Тренутно је у току процедура усвајања Нацрта закона о потврђивању Женевског акта Хашког споразума о међународној регистрацији индустријског дизајна усвојеног на Дипломатској конференцији од 2. јула 1999.г (Женевски акт). Будући да Женевски акт уводи низ нових решења која су усаглашена са одредбама ТРИПС споразума, као и да је 1. јануара 2008. године потврђивањем овог документа и Европска унија приступила Женевском акту, домаћим физичким и правним лицима ће бити омогућено да међународно заштите свој дизајн у свим земљама ЕУ као тзв. „комунитарни дизајн“.

Ознаке географског порекла

Предвиђа се израда Закона о изменама и допунама Закона о ознакама географског порекла, како би се Закон ускладио са новим статусом ЗИС-а. Истовремено, измениће се одредба о трајању статуса овлашћеног корисника, а у циљу побољшања контроле испуњености услова за стицање статуса овлашћеног корисника. У припреми је Предлог уредбе о поступку за регистровање ознака географског порекла и признању статуса овлашћеног корисника ознаке географског порекла.

Топографије интегрисаних кола

У 2008.г. планирана је израда Закона о изменама и допунама Закона о топографији интегрисаних кола која ће се односити на прилагођавање закона ситуацији насталој након распада државне заједнице СЦГ.

Заштита права оплемењивача биљних сорти

Планирано је усвајање Предлога закона о заштити права оплемењивача биљних сорти и ратификација UPOV Конвенције из 1991.г. Након тога донеће се одговарајући подзаконски акт.

3.7.2.3.2. Институционални оквир

У циљу правног уређења статуса ЗИС-а, којим би се омогућило ЗИС-у да одговори захтевима и испуни поверене обавезе квалитетно и ефикасно, Влада је у свом Плану за спровођење приоритета ЕП 2006.г, предвидела израду нацрта Закона о Агенцији за интелектуалну својину, којом би ЗИС постао самофинансирајућа агенција са проширеним јавним овлашћењима одговорна директно Влади.

Кад је реч о кадровском капацитету ЗИС-а, он је пројектован на нивоу Правилника из 2005.г, иако су реалне и развојне потребе ЗИС-а веће, посебно имајући у виду нове надлежности. Кадровски капацитет ЗИС-а је резултат компромиса између стварних потреба и захтева за „буџетском штедњом“, а што је у овом случају неадекватно, јер су буџетски расходи ЗИС-а компензовани буџетским приходима које ЗИС остварује. Приходи ЗИС-а потичу од административних такси у поступку пријаве и одржавања важности признатих права индустријске својине, као и од накнада за поједине услуге које се пружају корисницима. Такође, захваљујући томе што ЗИС учествује у систему међународне заштите патената, жигова,

индустријског дизајна и имена порекла, а на основу одговарајућих међународних конвенција, највећи део прихода ЗИС остварује у девизама. Раскорак између оптималног и реалног броја запослених посредно се одражава на немогућност ЗИС-а да остварује и знатно веће приходе од тренутних. На тај начин се постојеће буџетске рестрикције претварају у иманентно ограничење ЗИС-а да ефикасније извршава послове из свога делокруга и да на тај начин дође у позицију не само да сам себе издржава, већ и да приходује знатно изнад нивоа расхода, како сада ради највећи број завода у Европи.

У ЗИС-у је у току пројекат финансиран од стране Владе САД, са Агенцијом за трговину и развој САД, под називом „Оперативна и организациона помоћ Заводу“, а који се односи на помоћ у припреми и реализацији трансформације ЗИС -а у Агенцију.

Предлогом закона о заштити права оплемењивача биљних сорти предвиђено је да послове заштите права оплемењивача обавља Завод за семенарство, а да Министарство пољопривреде обавља надзор над спровођењем закона и делатностима Завода за семенарство. Такође у саставу Министарства пољопривреде формирао би се Национални савет за заштиту права оплемењивача биљних сорти. У плану је јачање институционалних капацитета кроз обуку и усавршавање кадрова у Заводу за семенарство, огледним станицама и у самом Министарству који раде на пословима обухваћеним Предлогом закона. Планирано је и опремање неопходним средствима за извођење испитивања сорти у пољским огледима и лабораторијским испитивањима.

3.7.2.4. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.7.2.4.1. Законодавни оквир

Након оцене законодавног оквира од стране Савета за стабилизацију и придруживање, Европске комисије и СТО-а приступиће се евентуалним изменама закона из области интелектуалне својине.

3.7.2.4.2. Институционални оквир

У циљу преузимања нових функција ЗИС-а, како у области ауторског и сродних права, тако и у области индустријске својине, неопходно је развијање информационо едукационог центра у оквиру ЗИС-а, а за чију је реализацију тражена помоћ ЕУ у виду националног ИПА пројекта.

3.7.3. Спровођење права интелектуалне својине

У процесу евроинтеграција Република Србија ће пре краја транзиционог периода морати да гарантује ниво заштите, сличан оном који постоји у ЕУ за права интелектуалне, индустријске и трговинске својине, укључујући и средства за спровођење тих права, а што је предвиђено одредбама члана 75 Споразума о стабилизацији и придруживању, као и члана 40 Прелазног споразума. Такође, Србија мора да имплементира одредбе ТРИПС споразума у своје позитивно законодавство, а што подразумева јачање мера за спровођења права ради ефикасне заштите права интелектуалне својине.

Одредбе које се односе на спровођење права интелектуалне својине садржане су у посебним законима из ове области, али и у законима којима се одређује грађански, кривични и прекршајни поступак. Ове одредбе су у доброј мери усклађене са међународним уговорима из области интелектуалне својине и ТРИПС споразумом, као и са одредбама Упутства 2004/48/ЕЗ Европског парламента и Савета од 29. априла 2004.г. о спровођењу права интелектуалне својине.

3.7.3.1. Стање

3.7.3.1.1. Законодавни оквир

Законодавни оквир за спровођење права интелектуалне својине чине: Кривични законик („Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05-исп, 107/05-исп.), Царински закон („Службени гласник РС“, бр. 73/03, 61/05, 85/05-др.закон, 62/06-др.закон), Закон о посебним овлашћењима ради ефикасније заштите права интелектуалне својине („Службени гласник РС“, бр. 46/2006), Закон о судовима („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 60/91 - испр., 18/92 - испр., 71/92, 63/2001 – др. закон, 42/2002 - др. закон, 27/2003 - др. закон и 29/2004 - др. закон), Закон о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр. 63/2001, 42/2002, 27/2003, 29/2004, 101/2005 и 46/2006), Закон о патентима, Закон о жиговима, Закон о правној заштити дизајна, Закон о ознакама географског порекла, Закон о заштити топографија интегрисаних кола и Закон о ауторском и сродним правима.

Заштита интелектуалне својине остварује се у грађанском, управном, прекршајном и кривичном поступку који су регулисани следећим законима: Законом о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/2001), Законом о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/2004), Закоником о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 46/06, 49/07), Законом о прекршајима („Службени гласник РС“, бр. 101/2005).

Кривичним закоником обезбеђена је кривичноправна заштита интелектуалне својине. Одредбе Кривичног законика нису до краја усклађене са одредбама из члана 61 ТРИПС споразума. Ово се пре свега односи на обавезу одузимања средстава за извршење кривичног дела, који се према одредби члана 87. став 1. Кривичног законика могу одузети, ако су у својини учиниоца. ТРИПС споразум подразумева императивну норму, дакле обавезно одузимање, заплону и уништавање робе која повређује право и свих материјала и прибора (дакле средстава за извршење) који су се преовлађујуће користили при извршењу кривичног дела, без обзира у чијој су својини.

У посебним законима којима се уређује заштита права интелектуалне својине садржане су одредбе о грађанскоправној заштити у случају повреде права интелектуалне својине, као и казнене одредбе. Одредбама о грађанскоправној заштити прописана је садржина тужбеног захтева у случају повреде права интелектуалне својине, као и одговорност за штету. Поред тога овим одредбама регулише се поступање суда по тужби због повреде права интелектуалне својине, (одредбе о прекиду поступка по тужби, одређивање привремене мере, обезбеђење доказа). Казненим одредбама прописана је одговорност за привредни преступ и одговорност за прекршај.

Законом о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине дата су посебна овлашћења инспекцијским органима ради вршења инспекцијског надзора над производњом и прометом робе и пружањем услуга којима се повређују права интелектуалне својине.

Царински закон из 2003.г. у Глави VI чл. 240-247 садржи одредбе која се односи на Мере за заштиту права интелектуалне својине на граници. На основу закона донета је Уредба о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС“, бр. 127/03, 20/04, 24/04, 63/04, 104/04, 44/05, 71/05, 76/05, 106/05, 05/06, 10/07, 25/07, 80/07) која је ступила на снагу 1.јануара 2004. г. Приликом израде наведених прописа водило се рачуна да се они усклађују са правним тековинама ЕУ и то са: Уредбом Савета 1383/2003 од 22.јула 2003, која се односи на царински поступак против робе за коју се сумња да се истом повређују одређена права интелектуалне својине и мерама које треба преузети против робе за коју је утврђено да је повредила таква права, и Уредбом Комисије 1891/2004 од 21.октобра 2004.г. која садржи одредбе за примену и спровођење Уредбе Савета 1383/2003. У току 2007.г. Управа царина је у сарадњи са САFAО-Канцеларијом за царинску и фискалну помоћ ЕУ, израдила нацрт текста новог закона, који се односи на царинске аспекте заштите права интелектуалне својине на граници, који је крајем децембра 2007.г. предат

Министарству финансија на даљи поступак. Овај нацрт закон предвиђа даље и потпуно преузимање европских царинскоправних стандарда из области царинске заштите права интелектуалне својине.

Одредбом члана 11. Закона о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине Пореској управи Министарства финансија дато је посебно овлашћење ради заштите права интелектуалне својине на рачунарским програмима (софтверу) и базама података. Министарство трговине и услуга, преко тржишне инспекције, на основу истог Закона, врши инспекцијски надзор над производњом и прометом робе којом се повређују права интелектуалне својине и над производњом и прометом робе заштићене ауторским или сродним правом.

3.7.3.1.2. Институционални оквир

У поступку спровођења права интелектуалне својине главну улогу играју Министарство унутрашњих послова, Министарство финансија, односно Управа царина и Пореска управа, Министарство правде и Министарство трговине и услуга, односно тржишна инспекција, као и судови и тужилаштва.

У Министарству унутрашњих послова, у Служби за борбу против организованог криминала Управе криминалистичке полиције формирано је Одељење за борбу против високотехнолошког криминала, које у свом саставу има Одсек за заштиту права интелектуалне својине. Законом о организацији и надлежностима државних органа за борбу против високотехнолошког криминала, предвиђено је формирање посебне Службе за борбу против високотехнолошког криминала, што значи да сада постојећи институционални оквир није адекватан. Такође, одредбе наведеног закона нису усклађене са одредбама Конвенције о сајбер криминалу, која је усвојена на Комитету министара Савета Европе 8. новембра 2001.г, тако да је потребно изменити и овај закон, како би се на прави начин одредио појам високотехнолошког криминала и надлежност државних органа ускладила са одредбама наведене Конвенције.

Одељење за заштиту интелектуалне својине Управе царина, налази се у оквиру Сектора за контролу примене царинских прописа. Одељење тренутно броји 11 извршилаца, али је тај број недовољан, нарочито ако се узме у обзир оперативни аспект рада Одељења. Запослени у Управи царина имају континуирану обуку за рад која се у највећој мери одвија у виду курсева у царинским службама других земаља, као и у оквиру међународних институција, у првом реду Светске царинске организације.

Министарство финансија је ради испуњења напред наведене обавезе заштите интелектуалне својине у погледу рачунарских програма и база података у сарадњи са BSA – *Business Software Alliance* извршило едукацију свих пореских инспектора и инспектора Пореске полиције на тему – Како препознати легалан софтвер? У јануару и фебруару 2008. године, извршене су 263 контроле и утврђена је повреда права интелектуалне својине на рачунарским програмима код 32 обвезника. Надлежном јавном тужилаштву поднете су пријаве за извршени привредни преступ против 32 пореска обвезника – правна лица и одговорна лица у правном лицу. Пореска управа је суочена са смањењем капацитета у контролној функцији, што је лимитирајући фактор у погледу броја контрола које се могу вршити у наредном периоду.

За грађанско правну заштиту права интелектуалне својине у првом степену надлежни су окружни судови, као судови опште надлежности и трговински судови. У другом степену надлежан је Врховни суд, као суд опште надлежности и Виши трговински суд.

За кривично правну заштиту права интелектуалне својине надлежни су општински судови у првом степену и другостепено веће Окружног суда за решавање по жалбама.

3.7.3.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.7.3.2.1. Законодавни оквир

У Кривичном законнику потребно је извршити још неколико мањих измена и то: кривично дело „неовлашћена употреба туђе фирме“ из члана 233 треба преместити у Главу кривичних дела против интелектуалне својине; такође, у Главу кривичних дела против интелектуалне својине треба пребацити и кривично дело из члана 240 „одавање пословне тајне“, јер пословна тајна по одредбама ТРИПС споразума спада у област интелектуалне својине.

У Законнику о кривичном поступку потребно је додати нове посебне радње доказивања (специјалне мере истражне технике) и проширити могућност примене постојећих мера и за кривична дела против интелектуалне својине, чиме би се одредбе овог законика ускладили са Европском конвенцијом о сајбер криминалу, а у вези повреде ауторских и сродних права на интернету.

Управа царина очекује доношење усвајање новог закона о царини до краја 2008.г.

3.7.3.2.2. Институционални оквир

Потребно је јачање капацитета за компјутерску и сајбер форензику и то кроз опремање МУП-а одговарајућим хардверским и софтверским форензичким алатима и кроз обучавање вештака за компјутерску и сајбер форензику, а такође и обуку припадника специјализоване службе за борбу против високотехнолошког криминала.

Предвиђена је процена организације и надлежности судова у вези са заштитом права интелектуалне својине и избор најадекватнијег модела.

Модернизација рада тржишне инспекције одвијаће се и у смеру обезбеђивања материјално техничких средстава која се користе у раду. У овом периоду Министарство трговине и услуга наставиће континуирано, кроз организовања саветовања, семинаре, радионице, као и упутства за поступање, са едукацијом тржишних инспектора на подручју заштите права интелектуалне својине.

3.7.3.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.7.3.3.2. Институционални оквир

Неопходно је даље јачати институционални оквир за ефикасну заштиту права интелектуалне својине, а што подразумева њихову кадровску попуњеност и специјалистичку обуку, као и константну модернизацију у складу са технолошким развојем. У случајевима где повреда права интелектуалне својине добија димензију организованог криминала нужна је сарадња са надлежним државним тужилаштвом и Министарством унутрашњих послова.

У складу са извршеном проценом организације и надлежности судова приступиће се одговарајућим изменама закона којима се дефинише судска надлежност и организација судова. У циљу усклађивања са правним тековинама ЕУ, а посебно Протоколима у вези са судским процедурама, правима на изузеће и судовима CELEX број 41989A0695(03), 41989A0695(04) и 41989A0695(05) у плану је чак и: установљивање специјализованих судова за заштиту права интелектуалне својине у првом степену; установљивање суда за заштиту права интелектуалне својине у другом степену; као и предузимање законодавних мера које ће омогућити да се наведени судови уклопе у постојећу мрежу судова у Републици Србији.

Табела 1.

Потребе Завода за интелектуалну својину (ЗИС) за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)
-------------------	------------------------------	-------------------------	--

	постојећа или планирана		2008	2009	2010	2011	2012
ЗИС	Постојећа	103	122	126	132	137	142
Комисија за арбитражу у оквиру ЗИС-а	Планирана у оквиру ЗИСа	0	0	1	1	1	1
Сектор за информационо едукациону делатност	Планирана у оквиру ЗИСа	0	0	5	7	7	7
Укупно		103	122	132	140	145	150

Потребе за запошљавањем у Министарству унутрашњих послова – Служба за борбу против организованог криминала

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012
Одељење за борбу против високо-технолошког криминала	Постојећа	2	4	6	7	7	7
Одељење за сузбијање привредног криминала	Постојећа	2	2	3	4	5	5
Укупно		4	6	9	11	12	12

Министарство финансија - Пореска управа послове поверене на основу одредаба из чл. 6, став 1, тачка 4 и чл. 11 Закона о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине обавља у склопу вршења редовних активности пореских инспектора и пореске полиције, нема посебно запослена лица и не планира пријем лица само за обављање ових послова.

Управа царина – одељења за заштиту интелектуалне својине из формалних разлога није у могућности да достави податке о планираним капацитетима.

Министарство правде није у могућности да достави податке о планираним административним капацитетима у вези са оснивањем судова за интелектуалну својину, јер је Закон о судској мрежи у фази припреме. Овим Законом биће решено и питање судова за заштиту права интелектуалне својине, односно одредиће се надлежност судова, њихов број, као и број судија и осталог особља.

Потребе за запошљавањем у Министарству трговине и услуга – Сектор тржишне инспекције

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012
Сектор тржишне инспекције	Постојећа	100 ²¹	101	106	111	114	117

²¹ Од укупног броја запослених у Сектору тржишне инспекције, у 2007. г, на пословима заштите права интелектуалне својине било је ангажовано 100 тржишних инспектора, укључујући и Одељење за координацију у контроли услуга, спречавање нелојалне конкуренције и стручне послове у вези са инспекцијским надзором (у седишту Сектора тржишне инспекције у МТУ) које има 7 запослених и где се врши стручна обрада и припрема одлука по захтевима за заштиту права интелектуалне својине и обједињују подаци о раду свих тржишних инспектора. Планирана потреба за повећам броја запослених односи се, пре свега на повећање броја извршилаца на обради захтева за заштиту права интелектуалне својине и координацију послова непосредног инспекцијског надзора.

Укупно		100	101	106	111	114	117
--------	--	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Потребе за запошљавањем у Министарству пољопривреде шумарства и водопривреде – одељење за признавање и заштиту сорти пољопривредног биља

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012
Одељење за признавање и заштиту сорти пољопривредног биља	Постојећа	12	13	15	15	17	17
Национални ²² савет за заштиту права оплемењивача биљних сорти	Планирана	-	-	3	5	5	5
Укупно		12	13	18	20	22	22

²² Предлогом Закона о заштити биљних сорти чији је нацрт усвојен на скупштини УПОВ-а. 11.04.2008. године у Женеви предвиђено је формирање институције.

3.8. ПОЛИТИКА КОНКУРЕНЦИЈЕ

3.8.1. Политика конкуренције

3.8.1.1. Стање

3.8.1.1.1. Законодавни оквир

Закон о заштити конкуренције („Службени гласник РС“, број 79/05), по први пут је регулисао област конкуренције на тржишту Србије. Овим законом се уређује област рестриктивних споразума којима се ограничава конкуренција, злоупотреба доминантног положаја, примена права конкуренције на јавна предузећа и на предузећа са посебним правима и контрола концентрација на тржишту Србије, са циљем спречавања настанка доминантног положаја.

Овим законом се оснива Комисија за заштиту конкуренције као независно тело задужено за надзор над поштовањем овог закона. Комисија има могућност предлагања Влади прописа из области конкуренције. Иако је задужена за спровођење закона Комисија нема овлашћење за изрицање казни за кршење закона, него може покренути прекршајни поступак пред судијом за прекршаје. Тренутно су у поступку израде и допуне овог закона за које се очекује да буду усвојене у Народној скупштини у IV кварталу 2008. године.

На основу овог закона донете су следеће уредбе:

1. Уредба о садржини и начину подношења захтева за издавање одобрења за спровођење концентрације, „Службени гласник РС“, број 94/2005,
2. Уредба о критеријумима за утврђивање релевантног тржишта, „Службени гласник РС“, број 94/2005.

Закон је делимично усаглашен са *acquis communautaire*. Неусаглашеност се јавља у делу закона који дефинише надлежности Комисије за заштиту конкуренције. Закон је усаглашаван са прописима ЕУ садржаним у следећим актима ЕУ:

1. Чланови 81., 82. и 86. Уговора о оснивању Европске заједнице,
2. Уредба Савета 139/2004,
3. Уредба Савета 1/2003,
4. Уредба Савета 1216/1999,
5. Уредба Савета 1215/1999,
6. Уредба Европске комисије 2790/1999,
7. Уредба Савет 19/65/ЕЕЗ о примени члана 81.3. на одређене категорије споразума и договорне праксе,
8. Обавештење Европске комисије о дефинисању релевантног тржишта за потребе права конкуренције Заједнице, СЛ 1997, број Ц 327/5.

За питање конкуренције од значаја су још посебни закони који регулишу секторска питања. Ту су: Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“ број 33/97, 31/2001 и „Службени лист СЦГ“, број 1/2003), регулише питање поступка који се примењује у поступању Комисије за заштиту конкуренције, Закон о банкама („Службени гласник РС“, број 107/2005), који даје овлашћења Народној банци Србије да регулише питање заштите конкуренције у банкарском сектору; Закон о ценама („Службени гласник РС“, број 79/05) који даје овлашћење Влади да у случају поремећаја на тржишту насталог монополским образовањем цена или

злоупотребом доминантног положаја може прописати привремену меру ради спречавања и отклањања поремећаја; Закон о енергетици („Службени гласник РС”, број 84/04), регулише питање конкуренције у сектору енергетике; Закон о железници („Службени гласник РС”, број 18/05) регулише питање конкуренције у сектору железнице и Закон о телекомуникацијама („Службени гласник РС”, бр. 44/03 и 36/06).

Иако ови закони само делимично регулишу питање конкуренције будући да им то није основни предмет регулисања, неопходно је да буду у складу са Законом о заштити конкуренције.

Закон о заштити конкуренције је главни извор правила о заштити конкуренције укључујући и регулисање посебних сектора који могу бити предмет регулисања посебних секторских закона.

3.8.1.1.2. Институционални оквир

Област заштите конкуренције се налази у надлежности Министарства трговине и услуга (законодавна улога) и Комисије за заштиту конкуренције (надзорна улога).

Министарство је задужено за стварање система заштите конкуренције и предлагање прописа из области конкуренције, које утврђује Влада. У складу са чланом 14. Закона о министарствима („Службени гласник” РС, број 48/07), Министарство трговине и услуга обавља послове државне управе у области спречавања монополског деловања и нелојалне конкуренције. У оквиру Министарства за питање конкуренције је надлежна Група за заштиту конкуренције у оквиру Сектора за трговину, цене и заштиту потрошача, коју чине 3 (три) службеника (2 са високом стручном спремом и 1 са средњом). Група је основана 1. септембра 2007. године (Правилник бр. 110-00-49/2007-05), будући да је Комисија за заштиту конкуренције, по оснивању септембра 2005. године, преузела све запослене из Одељења за антимонополске послове Министарства трговине и услуга.

Законом о заштити конкуренције, основана је Комисија за заштиту конкуренције, као независна институција, задужена за надзор над спровођењем закона. Поред тога, Комисија има право да предлаже Влади усвајање прописа из области конкуренције и да даје мишљења на друге законе који регулишу питања конкуренције. Комисија је почела са радом априла 2006. године.

Комисија има два органа:

- Савет, који има пет чланова које бира Народна скупштина РС на 5 година и који доносе одлуке којима се утврђује повреда Закона о заштити конкуренције,
- Стручну службу којом руководи директор службе, а коју чине стално запослени службеници и који обављају стручне и административно-техничке послове.

Савет има пет (5) чланова, од којих се два (2) налазе у сталном радном односу, а преосталих троје (3) су ангажовани, без заснивања сталног радног односа.

Служба има седамнаест (17) службеника који су преузети из Одељења за антимонополске послове Министарства трговине и услуга, након усвајања Закона о заштити конкуренције у септембру 2005. године. Од постојећег броја службеника, девет (9) службеника су стручна лица, која раде на предметима, три (3) службеника раде на пратећим предметима, три (3) службеника на финансијским пословима и два (2) као техничка лица. (од тога 12 службеника са високом стручном спремом, 2 са вишом и 3 са средњом стручном спремом).

Досадашња обука:

Обуку је до сада прошло девет (9) службеника који су учествовали на радионицама и семинарима одржаним од стране *OECD*, Међународне мреже за конкуренцију (*ICN*) и *Fordham Competition Law School*.

За период 2008-2010 године планиран је пројекат Европске агенције за реконструкцију изградње капацитета Комисије за заштиту конкуренције (вредност пројекта 1,979 милиона €).

3.8.1.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.8.1.2.1. Законодавство

Влада је јануара 2008. године утврдила Нацрт закона о изменама и допунама закона о заштити конкуренције и упутила га на усвајање Народној скупштини. Министарство трговине и услуга је формирало радну групу са тим циљем. Рок за усвајање закона у Народној скупштини је IV квартал 2008. године

Законом је предвиђена измена система контроле концентрација, којим би се обезбедило контролисање најбитних концентрација и ослободили ресурси Комисије за заштиту конкуренције за активности на спречавању рестриктивних споразума и злоупотреба доминантног положаја. Законом је предвиђено јачање надлежности Комисије за заштиту конкуренције како би Комисија била овлашћена да изриче санкције за повреду закона.

Након усвајања Закона о изменама и допунама Закона о заштити конкуренције, у Народној скупштини, планира се доношење Уредбе о врстама забрањених споразума који се изузимају од забране и условима за изузеће, у IV кварталу 2008. године. Овом уредбом ће у домаће законодавство бити уведени следећи прописи ЕУ: Уредба Комисије о вертикалним споразумима и договорној пракси 2790/1999, Уредба комисије о уговорима о специјализацији 2658/2000, Уредба Комисије о уговорима о развоју и истраживању 2659/2000, Уредба Комисије о уговорима о преносу технологије 772/2004 и Уредба Комисије о уговорима о вертикалним споразумима и усаглашеној пракси у сектору моторних возила 1400/2002.

Планирана је потпуна усклађеност са наведеним документима. Циљ је регулисање питања дозвољених изузећа од забране рестриктивних споразума.

Одговорне институције за доношење Уредбе: Министарство трговине и услуга и Комисија за заштиту конкуренције.

Као што је предвиђено Европским партнерством, биће усвојен Закон о изменама и допунама закона о ценама („Службени гласник РС”, број 79/05) како би се ускладио са Законом о заштити конкуренције.

Одговорна институција за промену закона: Министарство трговине и услуга.

3.8.1.2.2. Институције

Јачаће се капацитети Министарства трговине и услуга даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу омогућавања праћења дешавања на тржишту, предлагања мера за даље унапређење политике заштите конкуренције и припрема евентуалних измена Закона и подзаконских аката, у складу са дешавањима на тржишту Србије.

Јачаће се капацитети Комисије за заштиту конкуренције, пријемом нових службеника, даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу јаче контроле поштовања Закона, бољег праћења дешавања на тржишту, прикупљања и обраде статистичких података прикупљених применом Закона и припрема евентуалних измена Закона и подзаконских аката, у складу са дешавањима на тржишту Србије.

Планирано је запошљавање следећег броја службеника:

- Групе за заштиту конкуренције Сектора за трговину, цене и заштиту потрошача:

Из разлога повећаног обима посла неопходно је запошљавање у наредној години бар још три службеника са високом стручном спремом, имајући у виду да је поред Закона потребно донети

низ подзаконских аката неопходних за његово спровођење. Треба такође имати у виду да је на пословима које обавља НПИ радио један службеник.

- Комисија за заштиту конкуренције:

Изменама и допунама Закона о заштити конкуренције, предвиђа се потпуна професионализација Савета, што предвиђа примање у стални радни однос пет (5) чланова Савета.

До краја 2008. године планира се пријем у радни однос још петнаест (15) службеника.

У оквиру пројекта „Јачање институционалних капацитета Комисије за заштиту конкуренције” који финансира Европска унија, а руководи Европска агенција за реконструкцију²³ у периоду од јануара 2008. до децембра 2010. године (36 месеци) биће обезбеђен фонд од 1,979,100,00 евра. Прва компонента пројекта намењена је ојачавању институционалног капацитета Комисије и помагању њеног независног функционисања у односу на друге државне органе.

3.8.1.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2012)

3.8.1.3.1. Законодавство

Урадити анализу усклађености других закона који уређују питања од значаја за област заштите конкуренције са Законом о заштити конкуренције, до краја 2010. године, како би се они ускладили са Законом о заштити конкуренције. Посебан акценат ставити на законе који регулишу пословање јавних предузећа и предузећа са посебним овлашћењима, како би се омогућила примена правила конкуренције у тим секторима почетком 2011. године, у складу са чланом 74. ССП.

Усвојити Закон о изменама и допунама Закона о банкама („Службени гласник РС“, број 107/2005), како би се ставила ван снаге овлашћење дата Народној банци Србије да регулише питање заштите конкуренције у банкарском сектору.

3.8.1.3.2. Институције

Неопходна је и обука судија које се баве случајевима из области конкуренције. Новим Нацртом закона о изменама и допунама Закона о заштити конкуренције врши се преусмеравање надлежности за изрицање санкција и поступање у другостепеном поступку са прекршајних судова на Виши трговински суд. У овом домену институционална структура већ постоји, али ју је потребно унапредити у правцу подизања капацитета адекватном обуком судија у погледу политике и права конкуренције.

Јачаће се капацитети Министарства трговине и услуга и Комисије за заштиту конкуренције у складу са следећом динамиком.

План запошљавања и обуке:

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009	2010	2011	2012

²³ Уговор EAR/06 SER 01/09/001

Министарство трговине и услуга		Постојећа	3	3	6	6	6	6
КЗК	Савет	Постојећа	2	5	5	5	5	5
	Служба	Постојећа	17	32	32	35	38	40
Укупно			22	40	43	46	49	51

3.8.1.4. Финансијске потребе

Табела 2а. Финансијске потребе

	2008	2009	2010	2011	2012
Министарства трговине и услуга (МТУ)	2.089.200	3.799.200	3.799.200	3.799.200	3.799.200
КЗК	7.517.768	5.531.768	6.328.445	7.125.122	7.656.240
Укупно	9.606.968	9.330.968	10.127.645	10.924.322	11.455.440

3.8.2. Државна помоћ

3.8.2.1. Стање

3.8.2.1.1. Законодавни оквир

Законодавни оквир у области контроле државне помоћи још није успостављен, односно није још увек донет закон о контроли државне помоћи (у даљем тексту: Закон) и пратећа подзаконска акта.

У последњем кварталу 2007. године, спроведена је јавна расправа о Нацрту закона о контроли државне помоћи и предлози и сугестије који су прихваћени, уграђени су у текст Нацрта закона. Текст Нацрта закона је припремљен за упућивање у процедуру прибављања мишљења, прописану чл. 46. Пословника Владе („Сл. гласник РС“, број 61/06), али је због превременог престанка мандата Владе и распуштања Народне скупштине, овај поступак привремено обустављен до одржавања парламентарних избора и конституисања и почетка рада нове Владе.

Законом ће се, по први пут у Републици Србији, успоставити законодавни оквир у области контроле државне помоћи. Циљ закона је заштита слободне конкуренције на тржишту кроз уређивање поступка и навођење критеријума за доделу државне помоћи, као и подстицање привредног развоја применом начела тржишне економије. Према решењима из Нацрта закона, оснива се Комисија за контролу државне помоћи (у даљем тексту: Комисија), у чијој надлежности је одлучивање о усклађености пријављене (претходна контрола) и додељене државне помоћи (накнадна контрола) са поменутиим законом и подношење Влади годишњег извештаја о додељеној државној помоћи на свим нивоима власти у Републици Србији. Такође, Нацрт закона прописује обавезу даваоца државне помоћи, односно предлагача прописа на основу којег је могуће доделити државну помоћ, да пре доделе пријави планирану државну помоћ Комисији, ради оцене усклађености са законом, као и забрану доделе пријављене државне помоћи до доношења одлуке Комисије. Закон прописује и обавезу даваоца државне помоћи да, у случају да Комисија у поступку накнадне контроле донесе одлуку о повраћају додељене државне

помоћи, предузме одмах све мере да се изврши повраћај те државне помоћи, увећане за износ законске затезне камате.

Закон предвиђа доношење подзаконских аката, како оних која су у надлежности Владе, тако и подзаконског акта који је у надлежности министра надлежног за послове финансија. Подзаконским актима која доноси Влада се ближе уређују правила за припрему и пријављивање шеме државне помоћи и индивидуалне државне помоћи, односно за оцену усклађености пријављене, односно додељене државне помоћи са Законом. Наведено значи успостављање правила за доделу и коришћење државне помоћи у складу са *acquis communautaire* ЕУ у области државне помоћи.

Подзаконским актом у надлежности министра надлежног за послове финансија, прописује се методологија израде годишњег извештаја о додељеној државној помоћи у републици, рокови за достављање података и рок за подношење извештаја Влади.

Нацрт закона је усаглашен са *acquis communautaire*, односно са прописима садржаним у следећим актима ЕУ:

1. Уговор о оснивању Европске заједнице – чл. 87.-89.
2. Уредба Савета бр. 659/1999,
3. Уредба Европске комисије бр. 794/2004.

Подзаконским актима ће се обезбедити усклађеност и са следећим секундарним прописима ЕУ у области државне помоћи:

1. Commission Regulation (EC) No 364/2004 of 25 February 2004 amending Regulation (EC) No 70/2001 as regards to extention of its scope to include aid for research and development;
2. Commission Regulation No 363/2004 of 25 February 2004 amending Regulation (EC) 68/2001 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to training aid;
3. Commission Regulation No 2204/2002 of 12 December 2002 on the application Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid for employment;
4. Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises;
5. Commission Regulation No 70/2001 of 12 January 2001 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid to small and medium-sized enterprises;
6. Guidelines on national regional aid for 2007-2013, C 54 of 4.3.2006;
7. Communication from the Commission – Multisectoral framework on regional aid for large investment projects, C 70 of 19.3.2002;
8. Communication from the Commission Rescue and restructuring aid and closure aid for the steel sector, C 70 of 19.3.2002;
9. Community Framework for State aid for Research and Development and Innovation, OJ C 323 of 30.12.2006;
10. Community Guidelines on State aid for enviromental protection C 37 of 3.2.2001.
11. Community Guidelines on State aid to promote risk capital investments in small and medium-sized enterprises C 194 of 18.8.2006;
12. Community Guidelines on state aid for rescuing and restructuring firms in difficulty, C 244 of 1.10.2004;

13. Commission Notice on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to state aid in the form of guarantees, C 71 of 11.3.2000;
14. Commission Communication concerning aid elements in land sales by public authorities, C 209 of 10.7.1997.
15. Commission Communication pursuant to Article 93(1) of the EC Treaty applying Articles 92 and 93 of the Treaty to short-term export-credit insurance (2005/C 325/11)
16. Community Framework for State aid in the form of public service compensation, C 297 of 29.11.2005
17. Commission Regulation (EC) No 1998/2006 of 15 December 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to de minimis aid
18. Commission notice on the application of the State aid rules to measures relating to direct business taxation (98/C 384/03).

Приликом доношења подзаконских аката којима се ближе уређују критеријуми за оцену усклађености државне са законом и међународним уговорима, узео се у обзир да Република Србија у целини, има статус области наведене у чл. 87(3) (а) Уговора ЕЗ у периоду од 5 година након ступања на снагу ССП, односно Прелазног споразума. Ова чињеница је дефинисана чланом 73 ССП, тач. 7.

Међутим, и поред чињенице да законодавни оквир још увек није успостављен, у Републици Србији се од 2004. године, припремају годишњи извештаји о додељеној државној помоћи. Први такав извештај за 2003. годину и период јануар-септембар 2004. године је усвојила Влада новембра 2004. године. Наведени извештај је на 7. састанку „Унапређеног сталног дијалога”, одржаног априла 2005. године, оцењен од стране представника Европске комисије, усклађеним са праксом ЕУ у погледу форме и садржаја. Наведени извештај је ажуриран подацима за целу 2004. годину и као целовит извештај за 2003. и 2004. годину, усвојен на Влади, маја 2006. године. Следећи годишњи извештај за 2005. годину, Влада је усвојила јула 2007. године. Овај извештај је припремљен у највећој могућој мери у складу са методологијом ЕУ у области извештавања. Најновији извештај за 2006. годину је припремљен у форми предлога и прибављена су мишљења ресорних министарстава, у складу са Пословником Владе. Међутим, тек по конституисању нове Владе, овај извештај ће бити достављен на усвајање. Израда годишњих извештаја је обавеза која ће следити из ССП, члан 73, тачка 5. којим се прописује обавеза извештавања на годишњем нивоу чиме се обезбеђује транспарентност у додели и коришћењу државне помоћи.

За питање контроле државне помоћи од значаја су следећи домаћи прописи:

- 1) Закон о буџетском систему („Сл. гласник РС“, број 9/02 и 87/02), који између осталог, уређује и располагање јавним средствима, као и контролу над овим располагањем;
- 2) Закон о државној ревизорској институцији („Сл. гласник РС“, број 101/05 и 54/07), који уређује, између осталог и ко су субјекти ревизије, а међу њима су, у највећем броју потенцијални даваоци, али и корисници државне помоћи;
- 3) Сет фискалних закона: Закон о порезу на добит предузећа („Сл. гласник РС“, број 25/01, 80/02 и 84/04); Закон о порезу на доходак грађана („Сл. гласник РС“, број 24/01, 80/02 и 135/04); Закон о пореском поступку и пореској администрацији („Сл. гласник РС“, број 80/02);
- 4) Закон о јавном дугу („Сл. гласник РС“, број 61/05), јер третира гаранције, које представљају значајан инструмент државне помоћи;
- 5) Закон о Фонду за развој Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 20/92 и 106/05)

- 6) Закон о Гаранцијском фонду („Сл. гласник РС“, бр. 55/03, 43/04 и 61/05);
- 7) Закон о Агенцији за осигурање и финансирање извоза („Сл. Гласник РС“, бр. 61/05);
- 8) Закон о министарствима („Сл. гласник РС“, број 43/07) - поред надлежности министарстава и у делу који се односи на Агенцију за страна улагања и промоцију извоза)
- 9) Годишњи закон о буџету за сваку годину;
- 10) Сви други прописи којима се предвиђа додела државне помоћи.

3.8.2.1.2. Институционални оквир

Спровођење Закона је у надлежности Министарства финансија. Нацртом закона се прописује да стручне, административне и техничке послове за Комисију обавља министарство надлежно за послове финансија.

Комисија је тело састављено од 5 чланова које именује Влада на предлог: министарства надлежног за послове финансија, министарства надлежног за послове економије и регионалног развоја, министарства надлежног за послове инфраструктуре, министарства надлежног за послове заштите животне средине и Комисије за заштиту конкуренције.

Комисија ће вршити контролу доделе државне помоћи субјектима на унутрашњем тржишту Републике Србије, на начин како то врши Европска комисија у оквирима заједничког европског тржишта. Задатак Комисије ће бити да, у поступку претходне контроле, оцењује усклађеност пријављених нових шема државне помоћи и индивидуалних државних помоћи са Законом и подзаконским актима, а у поступку накнадне контроле, у случају да Комисија донесе одлуку о неусаглашености, том одлуком налаже даваоцу државне помоћи да предузме све мере у циљу повраћаја незаконито додељене или коришћене државне помоћи, увећане за законску затезну камату. На овај начин ће Република Србија обезбедити примену правила за доделу и коришћење државне помоћи и стећи потребно искуство до дана приступања ЕУ, од када престаје деловање и надлежност Комисије и почиње да важи обавеза претходног пријављивања планираних државних помоћи Европској комисији.

Од 1.08.2005. године у Министарству финансија – Управа за трезор, послове праћења државне помоћи обавља Одељење за државну помоћ. Одељење има начелника и два извршиоца у сталном радном односу. Од јула 2007. године ангажован је један извршилац на одређено време. Наведени капацитет је апсолутно недовољан и за постојећи обим посла, а нарочито имајући у виду обим посла који предстоји по доношењу Закона. Послови из оквира Одељења за државну помоћ, обављају се од 1.11. 2007. године у седишту Министарства финансија. Планирано је да, по доношењу новог Закона о буџетском систему, наведени послови буду организовани и систематизовани у самом министарству. Наведено није могуће реализовати до конституисања нове Народне скупштине у чијој надлежности је доношење поменутог закона, који је основ за измену постојећег акта о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Министарству финансија. Из напред наведених разлога, није могуће ни спровести било какав поступак (интерни или јавни оглас) за пријем нових извршилаца.

Досадашња обука:

- учешће на семинарима у Бриселу (укупно 3, од којих је само једном присуствовао један непосредни извршилац, а свим семинарима је присуствовао начелник Одељења)
- учешће на семинарима у земљи (сви из Одељења осим извршиоца на о.в.)
- студијско путовање у Словенију – посета Министарству финансија – Сектору за надзор над државним помоћима (сви из Одељења осим извршиоца на о.в.)

3.8.2.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.8.2.2.1. Законодавство

Због напред наведених догађаја у земљи, није могуће спровести активности према раније планираним роковима.

У новонасталим околностима, планира се да Нацрт закона буде достављен Влади у трећем кварталу 2008.г. и уколико Влада у најкраћем року утврди предлог, да до краја 2008.г. предлог закона буде упућен у скупштинску процедуру.

Уколико закон буде усвојен до краја 2008. године, због свих напред наведених ограничавајућих околности, посебно капацитета за његову имплементацију, неће бити могуће почети са његовом применом од 1.01.2009. године како је било раније планирано. Примена закона се може најраније планирати од 1. септембра 2009. године. Наведени рок би, у сваком случају, био у складу са роком из ССП – годину дана од дана ступања на снагу овог споразума (односно Прелазног споразума), имајући у виду да ССП још није потписан нити је Привремени споразум ступио на снагу. До момента примене закона донели би се сви потребни подзаконски акти.

Сачиниће се попис шема државне помоћи које су одобрене пре оснивања Комисије, односно чија је реализација у току (тзв. постојеће државне помоћи) и сачиниће се програм њиховог усклађивања са Законом и подзаконским актима, у складу са чланом 73, тачка 6 ССП.

До почетка примене закона ће се интензивно спроводити обука: запослених у Министарству финансија на пословима државне помоћи, давалаца и корисника државне помоћи, а у циљу елиминисања могућих проблема у имплементацији Закона. Наведена обука ће бити настављена истим интензитетом и пошто почне примена Закона.

У изради Нацрта закона, као и у изради подзаконских аката, Одељење за државну помоћ користи консултантске услуге *Policy and Legal Advice Centre (PLAC)*, у оквиру пројекта чија је II фаза реализације почела септембра 2007. године, а завршетак је предвиђен до краја маја 2009. године.

3.8.2.2.2. Институције

За превазилажење проблема недостатка капацитета, који није могуће решити у догледно време, Министарство финансија је већ упутило конкретан предлог за ангажовање 2 стручна лица преко UNDP.

Наредни корак, по успостављању правног основа за измену постојеће систематизације Министарства финансија је иницијатива за организовањем послова државне помоћи у оквиру посебног сектора у саставу овог министарства.

Планира се одржавање семинара и радионица у земљи са циљем обуке давалаца и корисника државне помоћи за примену Закона, али и чланова Комисије за обављање послова из своје надлежности.

3.8.2.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.8.2.3.1. Законодавство

Редовно ће се пратити регулатива ЕУ у области државне помоћи и, у случају било каквих измена, иницираће се измене и допуне подзаконских аката, а уколико је потребно исамог Закона, у циљу обезбеђења усклађености.

Даље ће се спроводити обука давалаца и корисника државне помоћи у циљу пружања стручне помоћи у имплементацији Закона.

Израдиће се регионалне мапе у складу са правилима ЕУ (NUTS II), у складу са роком за реализацију из ССП од 4 године.

Реализација Програма усклађивања постојећих државних помоћи у складу са роком од 4 године дефинисаним ССП.

3.8.2.3.2. Институције

Јачати и даље капацитете Министарства финансија на пословима државне помоћи.

Табела 1.

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009	2010	2011	2012
Министарство финансија	Постојећа	3	4	16	16	16	16

3.9. ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ**3.9.1. Банкарство****3.9.1.1. Стање**

Крајем 2007. године у Републици Србији пословало је 35 банака са 30.246 запослених и 2.435 организационих јединица. Власничка структура банака је следећа: 21 банке су у већинском власништву страних акционара, 6 банака у већинском власништву домаћих физичких и правних лица и 8 банака у већинском власништву Републике Србије. У билансној суми банкарског сектора на дан 31. 12. 2007. године, на банке у већинском власништву страних лица односи се 75,5%, на банке у већинском власништву Републике Србије 15,7%, а на банке са претежно приватним власништвом 8,7%. Пет, односно десет банака са највећом билансном сумом на крају 2007. године, учествују са 46,3%, односно 67,6% у укупној билансној суми банкарског сектора.

А. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Постојећи регулаторни оквир за пословање банака успостављен је доношењем Закона о банкама („Службени гласник РС“, бр. 107/2005), (у даљем тексту: Закон), и низа на њему заснованих подзаконских аката. Основни циљ доношења новог Закона био је започињање хармонизације банкарског права са прописима Европске уније и правилима Базелског комитета за надзор над пословањем банака (Базел I).

Предмет овог закона обухвата оснивање, организацију и пословање банака, начин управљања и престанак рада банака, као и поступак контроле над бонитетом и законитошћу њиховог пословања. Закон таксативно набраја послове које банка може да обавља, уз остављање могућности банци да може да обавља и послове чија је природа сродна или повезана са таксативно набројаним пословима, уз услов да ти послови буду у складу са законом, оснивачким актом и статутом банке. Такође су прописани ексклузивно банкарски послови, а то су: примање депозита, давање кредита и издавање платних картица. Даље, Законом се уређује начин сарадње Народне банке Србије са домаћим и страним регулаторним телима, ради вршења своје контролне функције, њеног унапређења и обављања других послова утврђених овим законом.

Закон уређује оснивање банке као акционарског друштва, на начин да банку могу основати домаћа и страна физичка и правна лица, прописује садржину оснивачког акта и статута банке.

Прописан је поступак за давање прелиминарног одобрења као фаза у поступку за добијање дозволе за рад банке, с обзиром на постојање две фазе овог поступка и поступак издавања дозволе за рад банке, након издавања прелиминарног одобрења.

Новчани део оснивачког капитала не може бити мањи од 10 милиона евра у динарској противвредности према званичном средњем курсу на дан уплате.

Прописана је обавеза оснивача за одржавање оснивачке скупштине банке, након пријема решења о издавању дозволе за рад Народне банке Србије и то најкасније у року од 30 дана од дана пријема тог решења, састав скупштине банке као и доношење аката из надлежности ове скупштине и обавеза њиховог достављања Народној банци Србије. Прописана је надлежност Народне банке Србије за давање сагласности на оснивачки акт и статут банке, као и на њихове измене и допуне, обавеза оснивача банке да поднесу пријаву за упис банке у надлежни регистар, као и да решење о таквом упису доставе Народној банци Србије.

Даље, Законом је прописано да банка мора одржавати ниво капитала као и показатеље пословања у прописаним границама. Народна банка Србије подзаконским актима прописује облике капитала, начин њиховог израчунавања, начин израчунавања адекватности капитала и других показатеља пословања.

Прописане су и врсте ризика којима је у свом пословању банка изложена, као и њихово идентификовање, мерење, процену и управљање тим ризицима. Изложеност банке може бити: велика изложеност према једном лицу или групи повезаних лица и износи најмање 10% капитала банке; изложеност банке према једном лицу или групи повезаних лица не сме прећи 25% капитала банке; максимална изложеност према лицу повезаном са банком не сме прећи 5% капитала банке; укупна изложеност према лицима повезаним са банком не сме прећи 20% капитала банке, а збир свих великих изложености не сме прећи 800% капитала банке. Детаљно је регулисано пословање са лицима повезаним са банком.

Закон даље дефинише обавезе банке у погледу обавештавања клијената о свим релевантним подацима, разматра приговоре клијената банке у случајевима када клијент банке сматра да се банка не придржава одредаба закљученог уговора, добрих пословних обичаја и објављених општих услова њеног пословања, појам банкарске тајне, могућност приступа поверљивим информацијама и обавезе чувања банкарске тајне. Прописано је и поступање са подацима који представљају банкарску тајну.

Прописана је обавеза банке за вођење финансијске евиденције и обавезу банке да Народној банци Србије подноси извештаје који се односе на управљање, пословање, ликвидност, солвентност и профитабилност банке и њених субординираних друштава.

Прописан је начин вођења спољне ревизије (именовање спољног ревизора, ревизија на консолидованој основи, извештај спољног ревизора, обавеза његовог обавештавања, мере за отклањање неправилности на основу извештаја спољног ревизора, повлачење или разрешење дужности спољног ревизора, достављање и објављивање годишњих финансијских извештаја са извештајем спољног ревизора као и могућност да Народна банка Србије не прихвати извештај ревизора).

Банка, банкарска група и банкарски холдинг годишње ангажују спољног ревизора (предузеће за ревизију) ради обављања ревизије финансијских извештаја банке, банкарске групе и банкарског холдинга. Такође, банка је дужна да достави консолидоване финансијске извештаје банкарске групе са извештајем ревизора за предходну пословну годину, у року од 150 дана по завршетку те године.

Закон даље уређује органе банке, њихов састав, надлежност и начин рада. Органи банке су скупштина банке (редовна и ванредна), управни одбор банке као орган управљања и извршни одбор као орган руковођења. Банка је дужна да образује и друге одборе као што су: Одбор за ревизију, Кредитни одбор и Одбор за управљање активом и пасивом. У банци постоје организационе јединице које обављају функције унутрашње контроле, контроле усклађености пословања банке и унутрашње ревизије.

Прописана је обавеза банке да Народној банци Србије доставља годишњи извештај о адекватности управљања ризицима и унутрашње контроле, заједно са годишњим финансијским извештајем.

Закон уређује отварање филијала и других организационих облика у земљи и иностранству, отварање представништва страних банака, отварање представништва банке у иностранству, као и вођење евиденције о филијалама и представништвима.

Даље, закон уређује учешће у гласачким правима или у капиталу у банци. Неопходна је сагласност Народне банке Србије за стицање наведеног учешћа у банци у износу од 5% - 20%, 20% - 33%, 33% - 50% и више од 50%.

Прецизно је дефинисан један стицалац и прописан је fit&proper тест за стицаоца. Таксативно су набројани разлози за одбијање захтева за давање сагласности за учешће у гласачким правима или капиталу у банци. Прописана је обавеза подносиоца захтева да обавести у

прописаном року Народну банку Србије о стицању за коју је добио сагласност. Прописана је могућност Народне банке Србије за укидање сагласности, ако стицалац више не испуњава прописане услове. У случају недозвољеног стицања, Народна банка Србије налаже отуђење власништва у банци, односно забрањује вршења гласачких права уз обавезу банке да те акције поништи на терет свог акционарског капитала. Лица која су добила сагласност најмање једном годишње достављају податке о испуњености услова за добијање сагласности.

Прописан је начин контроле бонитета и законитости пословања банке и било којег члана банкарске групе на начин прописан овим законом и законом којим се уређује положај, организација, овлашћење и функције Народне банке Србије. Детаљно је разрађен поступак контроле и прописана могућност Народне банке Србије да решењем о привременој мери банци забрани предузимање свих радњи које имају за циљ отуђење њене имовине.

Детаљно су разрађени критеријуми за изрицање корективних мера банкама. Корективне мере су следеће: писмена опомена, налогодавно писмо, решење о изрицању налога и мера за отклањање утврђених неправилности, принудна управа и одузимање дозволе за рад банци. Прописана је и могућност изрицања новчане казне независно од предузете мере. Прописана су ограничења пословања за поткапитализоване и значајно поткапитализоване банке. Дефинисане су мере према члановима управног и извршног одбора.

Уређена је контрола банкарске групе на консолидованој основи. Уколико организациона структура банкарске групе не омогућава вршење контроле на консолидованој основи Народна банка Србије може наложити банкарској групи да прилагоди своју структуру или наложити банци да иступи из такве групе. Највише матично друштво банкарске групе припрема и подноси Народној банци Србије консолидоване финансијске извештаје, а за достављање ових извештаја одговорна је банка и највише матично друштво банкарске групе. Консолидовани банкарски извештаји банкарске групе припремају се у складу са Међународним стандардима финансијског извештавања.

Народна банка Србије прописује обим и учесталост подношења ових извештаја. Прописана је сарадња са надлежним органима у земљи и иностранству у циљу свеобухватне контроле на консолидованој основи и овлашћење Народној банци Србије да предузме мере и према члановима банкарске групе и лицима са учешћем.

Прописани су случајеви престанка важења дозволе за рад банке: одузимање дозволе за рад (разлози за одузимање дозволе су подељени на облигаторне и факултативне); добровољни престанак рада банке (на основу одлуке скупштине банке о престанку рада банке); статусна промена банке (спајање и припајање); ако се оснивачка скупштина банке не одржи у прописаном року као и ако банка није у прописаном року доставила надлежном регистру захтев за упис.

Такође, приликом одузимања дозволе за рад банци, Народна банка Србије блокира све рачуне банке, иницира поступак стечаја односно ликвидације и забрањује се располагање имовином банке до отварања поступка стечаја, односно ликвидације банке. Прописана је и обавеза банке да Народној банци Србије поднесе захтев за добијање сагласности за преузимање права и обавеза банке у стечају односно ликвидацији.

Подзаконском регулативом коју је донела Народна банка Србије детаљније су прописана најважнија законска решења из области класификације билансне активе и ванбилансних ставки, адекватности капитала, управљања ризицима (укључујући и ближе дефинисање ризика усклађености пословања банке), давања прелиминарног одобрења за оснивање банака као и сагласности у поступцима стицања, вршења контроле НБС над банкама, спољне ревизије банака и контроле банкарске групе на консолидованој основи. Такође, ради отклањања ризика који може настати као последица неусклађености пословања банке с прописима којима се уређује

спречавање прања новца и спречавање финансирања тероризма, банкама је прописана обавеза усвајања процедуре "Упознај свог клијента".

На основу Закона о банкама донете су следеће одлуке:

1. Одлука о адекватности капитала банке („Службени гласник РС“, бр. 57/2006, 116/2006 и 56/2007)
2. Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке („Службени гласник РС“, бр. 57/2006 и 116/2006)
3. Одлука о управљању ризицима („Службени гласник РС“, бр. 57/2006 и 86/2007)
4. Одлука о спољној ревизији банака („Службени гласник РС“, бр. 41/2007)
5. Одлука о начину и условима идентификације и праћења ризика усклађености пословања банке и управљања тим ризиком („Службени гласник РС“, бр. 86/2007, /исправка 89/2007/)
6. Одлука о минималној садржини процедуре "Упознај свог клијента" („Службени гласник РС“, бр. 57/2006)
7. Одлука о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник РС“, бр. 57/2006)
8. Одлука о спровођењу одредаба Закона о банкама које се односе на давање прелиминарног одобрења за оснивање банке и дозволе за рад банке, као и појединих одредаба које се односе на давање сагласности Народне банке Србије („Службени гласник РС“, бр. 51/2006 и 129/2007)
9. Одлука о ближим условима и начину вршења контроле Народне банке Србије над банкама („Службени гласник РС“, бр. 51/2006)
10. Одлука о спровођењу одредаба Закона о банкама које се односе на контролу банкарске групе на консолидованој основи („Службени гласник РС“, бр. 86/2007)
11. Одлука о ближим условима за давање банкама сагласности за обављање послова заступања у осигурању („Службени гласник РС“, бр. 57/2006)
13. Одлука о ближим условима и начину давања сагласности за оснивање или стицање подређеног друштва банке („Службени гласник РС“, бр. 60/2007)
14. Одлука о ближим условима и начину поступања банке по приговору клијента („Службени гласник РС“, бр. 114/2006)

Одлуке које ступају на снагу 1. јула 2008. године:

1. Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке („Службени гласник РС“, бр. 129/2007)
2. Одлука о управљању ризицима банке („Службени гласник РС“, бр. 129/2007)
3. Одлука о управљању ризиком ликвидности банке („Службени гласник РС“, бр. 129/2007)
4. Одлука о адекватности капитала банке („Службени гласник РС“, бр. 129/2007)

Други релевантни закони

Осим Закона о банкама релевантни закони за област банкарства су:

- Закон о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003 и 55/2004)

- Закон о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 125/2004),
- Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/2001)
- Закон о платном промету („Службени лист СРЈ“, бр. 3/2002, 5/2003 и “Службени гласник РС“, бр. 43/2004 и 62/2006)
- Закон о девизном пословању („Службени гласник РС“, бр. 62/2006)
- Закон о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената („Службени гласник РС“ бр. 47/2006)
- Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање („Службени гласник РС“, бр. 61/2005)
- Закон о осигурању депозита („Службени гласник РС“, бр. 61/2005)
- Закон о агенцији за осигурању депозита („Службени гласник РС“, бр. 61/2005)
- Закон оспречавању прања новца („Службени гласник РС“, бр. 107/2005 и 117/2005)
- Закон о спољнотрговинском пословању („Службени гласник РС“, бр. 101/2005),
- Закон о рачуноводству и ревизији („Службени гласник РС“, бр. 46/2006)
- Закон о управним споровима („Службени лист СРЈ“, бр. 46/96)

Закон о банкама и на њему засновани подзаконски акти делимично су усклађени са следећим правним актима Европске Уније: 77/780/ЕЕС, 83/349/ЕЕС, 87/62/ЕЕС, 89/299/ЕЕС, 89/647/ЕЕС, 91/308/ЕЕС, 86/635/ЕЕС, 93/6/ЕЕС, 92/121/ЕЕС, 92/30/ЕЕС, 95/26/ЕС, 98/33/ЕС, 2000/12/ЕС, 1606/2002/ЕС и 2086/2004/ЕС 2004/69/ЕС, 2006/48/ЕС, 2006/49/ЕС, 2006/43/ЕС, 1983/349/ЕС, 1978/660/ЕС, 1968/151/ЕС, 2005/60/ЕС, 2003/51/ЕС,

ПРОПИСИ ДОНЕТИ НА ОСНОВУ ЗАКОНА О БАНКАМА:

Одлука о управљању ризицима банке („Службени гласник РС“, бр. 129/2007), Одлука о адекватности капитала банке („Службени гласник РС“, бр. 129/2007), Одлука о спровођењу одредаба Закона о банкама које се односе на контролу банкарске групе на консолидованој основи („Службени гласник РС“, бр. 129/2007) и Одлука о управљању ризиком ликвидности банке („Службени гласник РС“, бр. 129/2007) делимично су усклађене са Директивама: 87/62/ЕЕС, 2006/48/ЕС, 2006/49/ЕС, 98/33/ЕС, 2004/69/ЕС, 86/635/ЕЕС, 83/349/ЕЕС

Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке (нова) делимично је усклађена са Директивама 2006/48/ЕС, 1606/2002/ЕС и 2086/2004/ЕС. Одлука о спољној ревизији банака делимично је усклађена са Директивама 2006/43/ЕС, 1983/349/ЕС, 1978/660/ЕС, 1968/151/ЕС, 1986/635/ЕС. Одлука о минималној садржини процедуре „Упознај свог клијента“ делимично је усклађена са Директивама 91/308/ЕЕС и 2005/60/ЕС. Одлука о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник РС“, бр. 57/2006) делимично је усклађена са 87/102/ЕЕС и (90/88/ЕЕС, 98/7/ЕС - amending 87/102/ЕЕС).

Одлука о спољној ревизији банака делимично је усклађена са Директивама: 2006/43/ЕС, 2003/51/ЕС, 86/635/ЕЕС, 83/349/ЕЕС и 78/660/ЕЕС, а Одлука о ближим условима и начину вршења контроле Народне банке Србије над банкама са Директивама 2000/12/ЕС и 2006/48/ЕС

Б. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Народна банка Србије је институција која је надлежна за спровођење Закона о банкама и доношење подзаконских аката по основу Закона о банкама. Законом о Народној банци Србије („Службени гласник Републике Србије”, бр. 72/2003, 55/2004 и 85/2005) уређени су положај, организација, овлашћења и функције Народне банке Србије као и однос Народне банке Србије према другим органима Републике Србије, међународним организацијама и другим институцијама. Самосталност Народне банке Србије у обављању својих функција предвиђена је Уставом републике Србије, а Законом о Народној банци Србије прописано је да је Народна банка Србије самостална и независна у свом раду.

Основни циљ Народне банке Србије је постизање и одржавање стабилности цена и очување финансијске стабилности. Народна банка Србије, између осталог, даје дозволе за рад банака, осигуравајућих друштава, пензионих фондова и лизинг компанија и врши контролу њиховог пословања.

Народна банка Србије, у складу са чланом 8. Закона о банкама сарађује са страним и домаћим регулаторним телима ради вршења и унапређења своје контролне функције.

У поступку надзора Народна банка Србије сарађује, осим са органима у Републици србији и са органима других држава које обављају супервизију, а начин међусобне сарадње утврђује се споразумом између Народне банке Србије и конкретнoг надзорног органа. Народна банка Србије налази се у поступку потписивања меморандума о сарадњи (Memorandum of Understanding) са надзорним органима Белгије, Русије, Француске, Македоније, Аустрије и Немачке, док су Меморандуми већ потписани са Централном банком Кипра, Банком Грчке, Централном банком Црне Горе, Банком Словеније, Централном банком Босне и Херцеговине, Банком Италије, Мађарским надзорним органом. Народна банка Србије такође је потписница и два мултилатерална споразума између органа који обављају супервизију у Југоисточној Европи.

3.9.1.2. КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Краткорочни приоритети се базирају на даљем јачању регулаторног оквира супервизије банкарског пословања, а у циљу адекватног управљања ризицима у финансијском сектору. Остварење овог циља захтева континуирано праћење рада банака, као и развој прекограничне сарадње по основу супервизије, путем потписивања Меморандума о сарадњи са надлежним органима других држава. Такође, један од приоритета Народне банке Србије у предстојећем периоду јесте и јачање институционалних капацитета и кадровске оспособљености.

У складу са Стратегијом увођења Базел II стандарда Народна банка Србије планира измену постојеће подзаконске регулативе, тј. доношење нових одлука о управљању ризицима банке, управљању ризиком ликвидности банке, обелодањивању, тржишним ризицима, оперативном ризику, великим изложеностима, техникама ублажавања кредитног ризика, стандардизованом приступу, екстерним кредитним рејтинг агенцијама (ECAIs), IRB приступу, секјуритизацији и консолидованој супервизији.

3.9.1.3. ФИНАНСИЈСКИ ЛИЗИНГ

3.9.1.3.1. СТАЊЕ

До првог квартала 2008. године, у Републици Србији пословало је 17 давалаца финансијског лизинга, односно 17 привредних друштава која су добила дозволу Народне банке Србије да обављају послове финансијског лизинга.

Оснивачи давалаца финансијског лизинга у Републици Србији су у највећој мери банке, чланице банкарских група и друге финансијске институције, док су друга правна и физичка лица заступљена као оснивачи у знатно мањем обиму.

А. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Институт финансијског лизинга уведен је у правни систем Србије Законом о финансијском лизингу из 2003. године ("Службени гласник РС", бр. 55/2003). Предмет Закона дефинисан је тако што је прописано да се тим законом уређују: посао финансијског лизинга, права и обавезе субјеката у послу финансијског лизинга и регистар финансијског лизинга.

Изменама и допунама Закона о финансијском лизингу из јула 2005. године ("Службени гласник РС", бр. 61/2005), Народна банка Србије је одређена као институција која издаје дозволе за обављање послова финансијског лизинга и врши супервизију пословања давалаца финансијског лизинга.

Према одредбама постојећег Закона посао финансијског лизинга је дефинисан на формалан начин, тако што је прописано да посао финансијског лизинга обухвата уговор о испоруци између испоручиоца и даваоца лизинга, и уговор о лизингу између даваоца и примаоца лизинга (при чему су ближе прописана права и обавезе који проистичу из тих уговора). Према овој одредби, испоручиоца бира прималац лизинга.

Измене закона нису обухватиле прописано трајање уговора о финансијском лизингу, тако да је минимални рок на који се уговор о лизингу закључује остао у трајању од две године.

Закон о изменама и допунама Закона о финансијском лизингу изричито уводи забрану за даваоце лизинга да се баве било којим другим делатностима осим послом финансијског лизинга.

Поред детаљно разрађених надлежности Народне банке Србије у области лиценцирања давалаца лизинга, супервизије њиховог пословања и изрицања корективних мера према даваоцима лизинга који не поштују одредбе овог закона и других релевантних прописа, овим изменама и допунама се предвиђају и казнене одредбе, у смислу привредних преступа и прекршаја који се изричу даваоцима лизинга и другим привредним друштвима.

Други релевантни прописи

Подзаконском регулативом коју је донела Народна банка Србије на основу овлашћења из Закона, детаљније су разрађена најважнија законска решења из области издавања дозвола и давање сагласности Народне банке Србије, обавезе давалаца лизинга да држе средства резерве, надзорне функције Народне банке Србије, обавезе финансијског извештавања давалаца лизинга, обавезне садржине уговора о финансијском лизингу и начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова из уговора о финансијском лизингу.

На основу Закона о изменама и допунама закона о финансијском лизингу, Народна банка Србије донела је следеће подзаконске акте:

1) Одлуку о спровођењу одредаба Закона о финансијском лизингу које се односе на издавање дозвола и давање сагласности Народне банке Србије („Сл. гласник РС“, бр 81/2005 и 60/2007).

2) Одлуку о обавези давалаца лизинга да држе средства резерве („Сл. гласник РС“, бр 109/2005 и 30/2006).

3) Одлуку о ближим условима и начину вршења надзора над обављањем послова даваоца лизинга („Сл. гласник РС“, бр 117/2005).

4) Одлуку о подацима које давалац лизинга доставља Народној банци Србије и о начину и роковима достављања тих података („Сл. гласник РС“, бр 4/2006).

5) Одлуку о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора („Сл. гласник РС“, бр 4/2006 и 64/2006).

6) Упутство за примену одлуке о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора („Сл. гласник РС“, бр 4/2006).

Поред Закона о финансијском лизингу, његових измена и допуна и подзаконске регулативе Народне банке Србије, остали релевантни прописи за област финансијског лизинга су и:

- Закон о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 125/2004),
- Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 57/89 и „Службени лист СРЈ“, бр. 31/93),
- Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/2001),
- Закон о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003 и 55/2004),
- Закон о платном промету („Службени лист СРЈ“, бр. 3/2002, 5/2003 и “Службени гласник РС“, бр. 43/2004 и 62/2006),
- Закон о рачуноводству и ревизији („Службени гласник РС“, бр. 46/2006), подзаконски прописи и међународни стандарди на које Закон упућује,
- Закон о девизном пословању („Службени гласник РС“, бр. 62/2006),
- Закон о спољнотрговинском пословању („Службени гласник РС“, бр. 101/2005).

Закон о финансијском лизингу и одговарајућа подзаконска регулатива делимично су усклађени са Директивом 2000/12/ЕС од 20. марта 2000. године, која је једна од кључних правних аката ЕУ који регулишу пословање и супервизију над „кредитним институцијама“ као и над „финансијским институцијама“ у које, према Анексу I Директиве, спадају и компаније које се баве финансијским лизингом.

Од значаја су и касније измене и допуне наведене директиве, и то: Директива 2000/28/ЕС из септембра 2000. год., Директива 2002/87/ЕС из децембра 2002. год., Директиве 2004/39/ЕС и 2004/69/ЕС из априла 2004. год., Директива 2005/1/ЕС из марта 2005. год. и Директива 2006/29/ЕС из марта 2006. године.

Са обзиром на мали број прописа ЕУ који на ближи начин регулишу посао финансијског лизинга, у пракси се, посебно са рачуноводственог аспекта, примењују критеријуми одређени Међународним рачуноводственим стандардима, посебно МРС 17.

Б. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Народна банка Србије је институција која је надлежна за давање дозволе за обављање послова финансијског лизинга као и других законом утврђених сагласности, као и за вршење надзора над обављањем послова давалаца финансијског лизинга.

Агенција за привредне регистре води регистар финансијског лизинга у који се уписују подаци из закључених уговора о финансијском лизингу.

3.9.1.3.2. КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Остваривање краткорочних приоритета биће садржано у Закону о лизингу који треба, да обезбеди висок ниво усаглашености прописа који регулишу послове лизинга са правним актима ЕУ из ове области. Краткорочни приоритети се базирају на проширењу посла лизинга на непокретне ствари. Посао лизинга ће се дефинисати као посао финансијског лизинга и посао оперативног лизинга.

Нови закон ће на конзистентан начин регулисати материју финансијског лизинга, а критеријуми који одређују овај посао ће бити приближени критеријумима у Међународним рачуноводственим стандардима.

3.9.2. Осигурање

3.9.2.1. Стање

А. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Законодавни оквир делатности осигурања у Републици Србији регулисан је Законом о осигурању („Службени гласник РС“, бр. 55/2004, 70/2004, 61/2005 и 101/2007), Законом о осигурању имовине и лица („Службени лист СРЈ“, бр. 30/96, 57/98, 53/99 и 55/99) - у делу обавезног осигурања и поверавања јавних овлашћења, Законом о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање („Службени гласник РС“, бр. 61/2005) и Законом о Агенцији за осигурање депозита („Службени гласник РС“, бр. 61/2005).

Такође, на субјекте у делатности осигурања и на уговоре о осигурању примењују се и Закон о привредним друштвима („Службени лист РС“, бр. 125/2004), Закон о приватним предузетницима („Службени гласник РС“, бр. 54/89 и 9/90 и „Службени гласник РС“, бр. 19/91, 46/91, 39/93, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95 и 35/2002) и Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 57/89 и „Службени лист СРЈ“, бр. 31/93).

Законом о осигурању („Службени гласник РС“, бр. 55/2004, 70/2004, 61/2005 и 101/2007) (у даљем тексту: Закон) уређују се услови и начин обављања делатности осигурања и надзор над обављањем те делатности, сагласно стандардима и принципима Међународног удружења супервизора у осигурању (IAIS) и Упутствима Европске уније у области услуга у осигурању.

Овим законом уведене су значајне новине у прописивању услова који обезбеђују стабилно пословање друштва за осигурање и могућност благовременог измирења обавеза према осигураницима. У том циљу појачана је и надзорна улога, која је поверена Народној банци Србије, као самосталном државном органу који врши супервизију и у осталим областима финансијског сектора. У вршењу овог надзора НБС налаже мере за отклањање уочених незаконитости и неправилности у раду субјеката надзора.

Делатност осигурања у РС могу обављати друштво за осигурање са седиштем на територији Републике Србије и огранак страног друштва за осигурање (по истеку 5 година од дана приступања РС Светској трговинској организацији), који су добили дозволу за рад Народне банке Србије. Друштво за осигурање могу, под једнаким условима, основати домаћа и страна правна и физичка лица. Изменама Закона из 2007. године, реципроцитет се укида као услов за оснивање друштва за осигурање за страна лица, с тим што се та одредба примењује од дана приступања СТО.

Имовина и лица могу се, по правилу, осигурати код лица која су основана на територији РС, осим имовине и лица чије осигурање не врши домаће друштво за осигурање као и друга имовина и лица, за коју то пропише Влада РС.

Друштво за осигурање може обављати послове једне или више врста осигурања, у оквиру исте групе осигурања (животна и неживотна осигурања) или само послове реосигурања. Раздвајање постојећих композитних друштава за осигурање извршиће се до 31.12.2009. године.

За реосигурање је изменама Закона од 2007. године, предвиђено да се може вршити непосредно у иностранству, са применом по истеку 5 година од дана приступања СТО.

Законом се регулише квалификовано учешће у основном капиталу, односи повезаних лица, услови и критеријуми за оцену бонитета оснивача и за оцену стандарда "fit & proper" за

чланове органа друштва за осигурање. Такође, Законом се прописују услови за обављање послова посредовања и заступања у осигурању, као и за послове пружања других услуга у осигурању.

Закон, својим решењима о пословању друштава за осигурање обезбеђује виши ниво заштите имовине и лица од различитих ризика кроз осигуравајуће покриће и повећање степена заштите права осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица. Законом су утврђена и правила о управљању ризиком, чија повреда повлачи предузимање одређених мера од стране Народне банке Србије. Такође, Закон прописује овлашћења и обавезе овлашћеног актуара, начин и облике извештавања, рад интерне ревизије, као и ревизију финансијских извештаја друштва.

Закон уређује и поједина питања везана за поступак приватизације друштвеног, односно државног капитала у друштвима за осигурање. Тај поступак покреће Министарство финансија, а спроводи Агенција за осигурање депозита.

Народна банка Србије доноси прописе ради спровођења Закона, односно подзаконска акта. Народна банка Србије је из области осигурања донела 20 подзаконских аката и 6 смерница, а Влада РС је из ове области донела две уредбе.

Најважнија подзаконска акта НБС су:

1. Правилник о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за друштва за осигурање („Службени гласник РС“, бр. 15/2007),

2. Одлука о систему интерних контрола и управљању ризицима у пословању друштва за осигурање („Службени гласник РС“, бр. 12/2007),

3. Одлука о спровођењу одредаба Закона о осигурању које се односе на издавање дозвола и сагласности Народне банке Србије („Службени гласник РС“, бр. 42/2005),

4. Одлука о ближим критеријумима и начину обрачунавања преносних премија („Службени гласник РС“, бр. 19/2005),

5. Одлука о ближим критеријумима и начину обрачунавања резервисаних штета („Службени гласник РС“, бр. 86/2007),

6. Одлука о достављању Народној банци Србије статистичких и других података друштва за осигурање („Службени гласник РС“, бр. 27/2005),

7. Одлука о начину утврђивања висине маргине солвентности („Службени гласник РС“, бр. 31/2005),

8. Одлука о ограничењима појединих облика депоновања и улагања средстава техничких резерви и о највишим износима појединих депоновања и улагања гарантне резерве друштва за осигурање („Службени гласник РС“, бр. 35/2008),

9. Одлука о садржини и начину вођења регистра података о друштвима за осигурање и других регистара („Службени гласник РС“, бр. 67/2006),

10. Одлука о садржини и начину полагања стручног испита за обављање послова посредовања, односно заступања у осигурању и начину доказивања испуњености других услова за добијање овлашћења за обављање тих послова („Службени гласник РС“, бр. 80/2006).

Одлуке наведене под бр. 2, 6. и 7. су делимично усаглашене са Упутствима Савета и Европског парламента и Савета: 73/239, 2002/83, 2005/68; Одлуке наведене под бр. 4. и 5. су делимично усаглашене са Упутствима Савета и Европског парламента и Савета: 73/239, 91/647, 2002/83, 2005/68; Одлуке наведене под бр. 9. и 10. су делимично усаглашене са Упутством Европског парламента и Савета 2002/92 и Одлуке наведене под бр. 3. и 8. су делимично

усаглашене са Упутствима Савета и Европског парламента и Савета: 73/239, 92/49, 2002/83, 2005/68. Правилник наведен под бр. 1. је делимично усаглашен са Упутством Савета 91/647.

Закон је делимично усаглашен са *acquis communautaire*.

Настојање да се домаће законодавство усклади са комунитарним нормативним решењима из области осигурања постигнуто је у знатној мери. Степен усаглашености је у директној повезаности са степеном развоја домаћег тржишта осигурања и тржишта капитала и објективном могућношћу домаћих друштава за осигурање да послују у новим условима. Неусклађеност је делом остала и у односу на питања која су предмет регулисања других закона, а који се примењују у области осигурања.

Закон је усаглашаван са прописима ЕУ садржаним у следећим актима ЕУ:

1. Чланови 50. и 51. Уговора о оснивању Европске заједнице,
2. Упутство Савета 73/239,
3. Упутство Савета 91/647,
4. Упутство Савета 92/49,
5. Упутство Европског парламента и Савета 2001/17,
6. Упутство Европског парламента и Савета 2002/83,
7. Упутство Европског парламента и Савета 2002/92,
8. Упутство Европског парламента и Савета 2005/68.

Закон о осигурању имовине и лица („Службени лист СРЈ“, бр. 30/96, 57/98, 53/99 и 55/99) у делу који није престао да важи - обавезно осигурање и поверавање јавних овлашћења, регулише обавезно осигурање путника у јавном саобраћају, осигурање власника, односно корисника моторних и прикључних возила, односно власника ваздухоплова од одговорности за штету причињену трећим лицима, Гарантни фонд, систем утврђивања премијских стопа, као и циљеве тарифирања и статистичке основе премијских стопа. У делу поверавања јавних овлашћења удружењу осигуравача РС, пренета су јавна овлашћења и регулисан је надзор над вршењем тих овлашћења.

Овај закон је делимично усаглашаван са Упутствима Европске уније из области осигурања од аутоодговорности и то са Упутством Савета 72/166, Упутством Савета 72/430, Упутством Савета 84/5 и Упутством Савета 90/232.

Законом о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање („Службени гласник РС“, бр. 61/2005) уређују се услови и поступак стечаја и ликвидације банака, друштава за осигурање и других финансијских организација. Сагласно Закону о Агенцији за осигурање депозита („Службени гласник РС“, бр. 61/2005), Агенција за осигурање депозита обавља функцију стечајног или ликвидационог управника у друштвима за осигурање, организује и спроводи поступак приватизације друштвеног, односно државног капитала у друштвима за осигурање.

Ова два закона су делимично усаглашавана са Упутством Европског парламента и Савета 2001/17.

Б. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Народна банка Србије, сагласно члану 4. став 1. тачка ба) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003 и 55/2004) и члану 142. Закона, врши надзор над обављањем делатности осигурања, издаје дозволу за обављање послова осигурања, реосигурања,

посредовања и заступања у осигурању и послова непосредно повезаних са пословима осигурања, даје сагласност на акте и радње прописане Законом, доноси акте прописане Законом, обрађује статистичке и друге податке, води регистре и разматра приговоре осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица на рад друштава за осигурање. Такође, Народна банка Србије доноси прописе ради спровођења Закона.

У оквиру Народне банке Србије, организован је Сектор за послове надзора над обављањем делатности осигурања, у чијем саставу су 4 уже организационе јединице – одељења, надлежна за послове посредне и непосредне контроле, актуарске послове и статистику и за правна питања у области осигурања. Тренутно, У Сектору је запослено 35 лица, са високом школском спремом.

Народна банка Србије финансира се, по правилу, из сопствених прихода које остварује, укључујући и накнаду за вршење надзора над пословањем друштва за осигурање коју плаћају друштва за осигурање.

На тржишту осигурања РС, на крају I. квартала 2008. године, послује 21 друштво за осигурање, од којих се 18 искључиво бави пословима осигурања, 2 само пословима реосигурања, док се 1 друштво бави пословима осигурања и реосигурања. Искључиво животним осигурањем баве се 4 друштва, искључиво неживотним осигурањем 9 друштава, а 6 друштава и животним и неживотним осигурањем. Посматрано према власничкој структури капитала од 21 друштва за осигурање 14 је у већинском страном, а 7 у већинском домаћем власништву.

Чланом 6. Закона о министарствима („Службени гласник РС“ бр. 43/2007) прописано је да Министарство финансија обавља послове државне управе који се односе на осигурање имовине и лица.

Досадашња обука

У циљу јачања примене и унапређења актуарских стандарда и правила струке осигурања, Народна банка Србије је, у складу са Стратешким планом развоја супервизије осигурања за период 2006-2009, а у сарадњи са Bearing Point/USAID организовала Програм за унапређење актуарске професије 2006-2009, који је сачињен у складу са прописима из ове области. Обука се састоји од 5 нивоа. Од 2009. године планира се преношење обуке актуара на факултете.

Такође, Bearing Point/USAID организује перманентну обуку запослених у Сектору ради увођења и спровођења у пракси супервизије на бази ризика.

3.9.2.2. КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (2008-2009)

Сагласно Одлуци Савета о принципима, приоритетима и условима Европског партнерства са Републиком Србијом, од 18. фебруара 2008. године, краткорочни приоритет у области осигурања је убрзање реструктурирања и приватизације сектора осигурања. Реализација овог приоритета је у надлежности Министарства финансија, односно Агенције за осигурање депозита. Ради реализације наведеног циља, поступак приватизације Акционарског друштва за осигурање и реосигурање „ДДОР Нови Сад“, Нови Сад, од стране италијанског друштва за осигурање „Fondiaria SAI“ s.p.a, окончан је у јануару 2008. године. Компанија „Дунав осигурање“ а.д.о, Београд, са већинским друштвеним капиталом, је у поступку реструктурирања.

А. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Током 2008. године, ради даље хармонизације прописа из области осигурања са Упутствима Европске уније из ове области и сагласно члану 91. Споразума о стабилизацији и придруживању, Предлог закона о изменама и допунама Закона о осигурању биће припремљен и утврђен од стране Народне банке Србије у IV кварталу 2008. године. Предлогом закона извишиће се додатна хармонизација са Упутствима Европске уније из области животног и неживотног осигурања, реосигурања и додатног надзора групе друштава за осигурање (Упутство Савета

73/239, Упутство Савета 92/49, Упутство Европског парламента и Савета 98/78, Упутство Европског парламента и Савета 2002/83, Упутство Европског парламента и Савета 2005/68).

У овом периоду, планира се доношење подзаконског акта Народне банке Србије из области додатног надзора друштва за осигурање у групи друштава за осигурање, као и измена и допуна Одлуке о спровођењу одредаба Закона које се односе на издавање дозвола и сагласности НБС.

Ради регулисања обавезног осигурања у саобраћају сагласно комунитарној регулативи у овој области, као и усаглашавања са националним прописима, припремљен је Предлог закона о обавезном осигурању у саобраћају. Рок за усвајање Предлога закона у Народној скупштини је IV квартал 2008. године. Предлогом закона прописују се врсте обавезног осигурања у саобраћају и оснивање Информационог центра осигурања од аутоодговорности при удружењу осигуравача. Такође, уређује се ефикаснија заштита и остваривање права оштећених лица у ком циљу се уводи институт „малих штета“, код којих се накнада обезбеђује у поједностављеном поступку. Предвиђа се и могућност да накнаду штете може извршити и друштво за осигурање код кога оштећено лице има закључен уговор о осигурању, с тим да ово друштво има право регреса од стране лица одговорног за штету. После истека транзиционог периода предвиђеног законом, прописана је либерализација премијског система у обавезном осигурању и слободно формирање и примена услова и тарифа осигурања, осим у случају кад услови и тарифе осигурања нису у сагласности са прописима, правилима актуарске струке и струке осигурања. Такође, Предлогом закона предвиђа се оснивање новог Гарантног фонда, као самосталног правног лица, уређују се послови, средства и органи тог фонда и врши се поверавање јавних овлашћења Удружењу осигуравача Србије. Уводи се и институт овлашћеног представника за решавање штета и утврђују права и обавезе тог лица, са применом по приступању у ЕУ.

Предлог закона је делимично усаглашен са Упутствима ЕУ из области осигурања од аутоодговорности и то са:

1. Упутством Савета 72/166,
2. Упутством Савета 72/430,
3. Упутством Савета 84/5,
4. Упутством Савета 90/232,
5. Упутством Европског парламента и Савета 2000/26,
6. Упутством Европског парламента и Савета 2005/14.

Потребна је стручна помоћ, како приликом оцене коначних законских предлога, тако и за оцену подзаконских аката.

Одговорна институција: Министарство финансија и Народна банка Србије.

Б. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Јачаће се капацитети Сектора за надзор над обављањем делатности осигурања, пријемом нових запослених (3 запослена у 2009. години) и даљим усавршавањем запослених, у циљу стварања модерног система надзора, заштите осигураника и транспарентности рада, односно стварања финансијски поузданог и стабилног тржишта осигурања.

3.9.2.3. СРЕДЊОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (период 2010-2011)

А. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

У овом року потребно је окончати поступак хармонизације прописа из области осигурања са правном тековином ЕУ, из поглавља под бројем 09.10 Осигурање и то нарочито из следећих

области: директног осигурања и реосигурања, надзора групе друштава за осигурање, финансијских извештаја друштва за осигурање, интермедијације у осигурању, реорганизације и ликвидације друштва за осигурање и финансисјких конгломерата, односно са другим прописима који ће у том тренутку бити на снази у ЕУ.

Такође, у овом року планира се окончање поступка хармонизације области осигурања од аутоодговорности, нарочито са IV. и V. Упутством ЕУ (Упутство Европског парламента и Савета 2000/26 и Упутство Европског парламента и Савета 2005/14).

Б. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Даље јачање капацитета Сектора за послове надзора над обављањем делатности осигурања.

3.9.2.4. ФИНАНСИЈСКЕ ПОТРЕБЕ

3.9.2.4.1. БУЏЕТ

Део средства за оснивање и почетак рада Гарантног фонда обезбеђују се у буџету РС.

3.9.2.4.2. СТРАНА ПОМОЋ

Постоји потреба за страном техничком помоћи Сектору ради јачања супервизијске улоге НБС у делатности осигурања. Ово се нарочито односи на питања солвентности, политике резервисања у животном и неживотном осигурању, извештавања, надзора друштава за осигурање и мера које се изричу, надзора групе друштава за осигурање, солвентности групе друштава за осигурање, ревизије финансијских извештаја, издавања дозвола и сагласности и на друга сложена питања комунитарног права из области осигурања, све у циљу развоја и стабилности тржишта осигурања.

3.9.3. Тржиште капитала

3.9.3.1. Стање

Београдска берза је главно тржиште капитала у Србији на којој се трговање одвија на берзанском (листинг А) и ванберзанском тржишту. На тржишту капитала у Републици Србији регистровано је 92 овлашћена учесника и то 74 брокерско-дилерских кућа и 20 овлашћених банака које поседују дозволу за обављање брокерско-дилерских послова.

А. Законодавни оквир

Законодавна активност у 2006. години са становишта развоја финансијског тржишта у Србији је значајна због доношења три системска закона која уређују целину ове области. Нормативни оквир који регулише тржиште капитала одређен је Законом о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената ("Службени гласник РС", бр. 47/2006), Законом о преузимању акционарских друштава ("Службени гласник РС", бр. 46/2006) и Законом о инвестиционим фондовима ("Службени гласник РС", бр. 46/2006).

Новим Законом о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената уведен је институт организатора тржишта (market operator) и ванберзанског тржишта (over-the-counter market) на који начин је усаглашен са Директивом о тржишту финансијских инструмената (DIRECTIVE 2004/39/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004m on markets in financial instruments amending Council Directives 85/611/EEC and 93/6/EEC and Directive 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 93/22/EEC), у оном делу у којем она поставља основне критеријуме за начин организовања и структурирања организованог тржишта (regulated market), односно организатора тржишта (market operator). Проширен је круг лица која могу бити оснивачи (акционари) организованог тржишта на сва домаћа и страна правна и физичка лица, с тим да свако стицање квалификованог учешћа мора

претходно бити одобрено од стране Комисије за хартије од вредности која врши «fit and proper» анализу потенцијалног стицаоца. Прописана је процедура за стицање квалификованог учешћа (учешће капитала у износу од најмање 5%), а «fit and proper» анализа предвиђена је и за брокерско-дилерска друштва. Проспект за издавање хартија од вредности у потпуности је уређен у складу са Директивом о проспекту (EU Directive 2003/71 Европског парламента и Савета Европе о проспекту који се објављује ради јавне понуде хартија од вредности – Prospectus Directive), тако што се прецизно дефинише садржина проспекта, као и предмет одговорности издаваоца и других лица која су учествовала у изради проспекта. Извештавање јавних друштава је учињено транспарентнијим и строжијим у погледу рокова, појачана је обавеза извештавања стицаоца о преласку прописаних прагова (5%, 10%, 25%, 33%, 50%, 60%, 75% и 95%) приликом стицања акција с правом гласа, у циљу транспарентнијег праћења промене власничке структуре. Појам привилеговане информације је у делимично усаглашен са Директивом о спречавању манипулација на тржишту (**DIRECTIVE 2003/6/EC of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 on insider dealing and market manipulation (market abuse)**), која упућује на чињеницу да неовлашћено коришћење привилегованих информација (inside information) представља основу злоупотреба и манипулација на финансијском тржишту.

Приликом израде Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената законодавац је следио базичне принципе и стандарде директива ЕУ и делимично је усклађен са одредбама следећих директива:

- **32004L0039 Директива о тржишту финансијских инструмената (DIRECTIVE 2004/39/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004m on markets in financial instruments** amending Council Directives 85/611/EEC and 93/6/EEC and Directive 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 93/22/EEC),

-**32004L0109 Директиви о транспарентности (DIRECTIVE 2004/109/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 2004 on the harmonisation of transparency requirements in relation to information about issuers whose securities are admitted to trading on a regulated market** and amending Directive 2001/34/EC),

-**32003L0006 Директиви о спречавању манипулација на тржишту (DIRECTIVE 2003/6/EC of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 on insider dealing and market manipulation (market abuse)**,

-**32003L0071 Директиви о проспекту (DIRECTIVE 2003/71/EC of the European Parliament and of the Council of 4 November 2003 on the prospectus to be published when securities are offered to the public or admitted to trading** and amending Directive 2001/34/EC).

Комисија за хартије од вредности је у току 2006. и 2007. године на основу новог Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената донела следеће подзаконске акте:

1. Правилник о садржини и форми проспекта и других докумената који се подносе ради издавања хартија од вредности ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);
2. Правилник о облику и садржини заступничке изјаве ("Службени гласник РС", бр. 106/06);
3. Правилник о стицању звања и добијању дозволе за обављање послова брокера, инвестиционог саветника и портфолио менаџера ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);
4. Правилник о садржају и начину достављања извештаја Централног регистра хартија од вредности ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);

5. Правилник о условима и начину вршења надзора над пословањем учесника на финансијском тржишту ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);

6. Правилник о условима за обављање делатности кастоди банке ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);

7. Правилник о условима за обављање делатности брокерско-дилерског друштва ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);

8. Правилник о условима за обављање делатности организатора тржишта ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);

9. Правилник о садржини и начину извештавања јавних друштава и обавештавању о поседовању акција са правом гласа ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);

10. Правилник о продаји хартија од вредности на које се односе привилеговане информације ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);

11. Правилник о објављивању обавештења о трговини дужничким хартијама од вредности ван организованог тржишта ("Службени гласник РС", бр. 106/06, 116/06);

12. Правилник о садржини и форми захтева за утврђивање статуса професионалних инвеститора ("Службени гласник РС", бр. 28/07);

Закон о инвестиционим фондовима донет је 2006. године. Доношењем овог закона омогућено је оснивање институција колективног инвестирања у оквиру којих се прикупљају и улажу новчана средства у различите врсте имовине са циљем остварења прихода и смањења ризика улагања. Инвестицион фонд се може оснивати као отворени, затворени и приватни, а њим управља посебно правно лице - друштво за управљање, на основу дозволе за рад коју издаје Комисија за хартије од вредности. Закон регулише делатност кастоди банака и надлежности Комисије за хартије од вредности у вршењу надзора над фондовима и друштвима за управљање.

Закон о инвестиционим фондовима је у великој мери усклађен са следећим директивама:

- **31985L0611 Council Directive 85/611/EEC** of 20 December on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS 1),

- **31988L0220 Council Directive 88/220/EEC** of 22 March 1988 amending, as regards the investment policies of certain UCITS , Council Directive 85/611/EEC of 20 December on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities, (UCITS 1),

- **32001L0107 Directive 2001/107/EC of the European Parliament and the Council** of 21 January 2002 amending Council Directive 85/611/EEC on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS 1), with the view to regulating management companies and simplified prospectuses,

- **32001L0108 Directive 2001/108/EC of the European Parliament and the Council** of 21 January 2002 amending Council Directive 85/611/EEC on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS 1), with regard to investments of UCITS.

- **32004L0039 Директива о тржишту финансијских инструмената (DIRECTIVE 2004/39/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004m on markets in financial instruments** amending Council Directives 85/611/EEC and 93/6/EEC and Directive 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 93/22/EEC),

Комисија за хартије од вредности је у току 2006. и 2007. године на основу Закона о инвестиционим фондовима донела следеће подзаконске акте:

1. Правилник о садржини и форми финансијских извештаја друштва за управљање инвестиционим фондом ("Службени гласник РС", бр. 30/07);
2. Правилник о садржини и форми финансијских извештаја за инвестиционе фондове ("Службени гласник РС", бр. 30/07);
3. Правилник о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за друштва за управљање инвестиционим фондовима ("Службени гласник РС", бр. 30/07);
4. Правилник о садржини извештаја екстерног ревизора ("Службени гласник РС", бр. 30/07);
5. Правилник о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за инвестиционе фондове ("Службени гласник РС", бр. 30/07);
6. Правилник о инвестиционим фондовима ("Службени гласник РС", бр. 30/07);
7. Правилник о условима за обављање делатности друштва за управљање инвестиционим фондом ("Службени гласник РС", бр. 110/06).

У Републици Србији до марта 2008. године основано је и послује 13 друштава за управљање и 9 инвестиционих фондова, од којих су сви отворени инвестициони фондови.

Б. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

У Републици Србији законодавна надлежност у области тржишта капитала припада Министарству финансија које је и израдило Закон о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената, Закон о преузимању акционарских друштава и Закон о инвестиционим фондовима, док је уређивање подзаконске регулативе из ове области у надлежности Комисије за хартије од вредност.

У оквиру Министарства финансија, у Сектору за финансијски систем Група за хартије од вредности и тржиште капитала (која има 3 запослена) одговорна је за припремање закона из области тржишта капитала, тумачење истих и давање сагласности на подзаконска акта у погледу њихове усклађености са Законом и Уставом, које из ове области доноси Комисија за хартије од вредност, али без овлашћења да предузима конкретне мере према учесницима на тржишту капитала.

Комисија за хартије од вредности је независно и самостално тело основано 1990. године. Комисија има 5 чланова, укључујући и председника Комисије, које бира и разрешава Народна скупштина Републике Србије. Комисија за хартије од вредности је одговорна за законито функционисање тржишта хартија од вредности, са циљем заштите инвеститора и обезбеђивање правичности, ефикасности и трансперентности тог тржишта. У том смислу Комисија врши надзор над применом:

1. Законом о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената ("Службени гласник РС", бр. 47/2006),
2. Законом о преузимању акционарских друштава ("Службени гласник РС", бр. 46/2006)
3. Законом о инвестиционим фондовима ("Службени гласник РС", бр. 46/2006).

За обављање послова из своје надлежности Комисија је одговорна Народна скупштина Републике Србије.

На основу наведених закона Комисија: доноси акта ради спровођења закона, одобрава издавање хартија од вредности са и без јавне понуде, одобрава статус професионалног инвеститора, одобрава понуде за преузимање; даје дозволе за рад: организатору тржишта, брокерско-дилерским друштвима и кастоди банкама, друштву за управљање инвестиционим фондом, за организовање и оснивање отвореног и затвореног инвестиционог фонда; даје сагласност на измене акта и на именовање чланова управе овлашћених учесника, организатора тржишта, Централног регистра хартија од вредности и друштава за управљање, на статусне промене и стицање квалификованог учешћа у капиталу брокерско-дилерског друштва, организатора тржишта, друштава за управљање; прати стање и кретање на организованом тржишту и предузима мере за отклањање поремећаја на том тржишту; врши надзор над пословањем брокерско-дилерских друштава, организатора тржишта, Централног регистра хартија од вредности, друштава за управљање, инвестиционих фондова, овлашћених банака, кастоди банака, издавалаца хартија од вредности, инвеститора, професионалних инвеститора.

Комисија једном годишње подноси Народној скупштини извештај о свом раду, као и извештај о кретањима на организованом тржишту у Републици, док Владу тромесечно информисе о свом раду.

Комисија за хартије од вредности Републике Србије примљена је у IOSCO, као редован члан 2002. године, а на билатералном нивоу има потписана 2 Протокола о сарадњи (са Русијом и Републиком Српском) и више Меморандума и то са Федерацијом БиХ, Грчком, Хрватском, Румунијом, Црном Гором.

У оквиру Комисије за хартије од вредности запослено је укупно 42 лица, од којих је 30 са високом стручном спремом, 5 са вишом стручном спремом, 4 са средњом стручном спремом и 3 је нискоквалификованих радника који представљају техничко особље.

3.9.3.2. КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (активност планиране за 2008-2009. годину)

А. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Министарство финансија би требало да изради нови Закон о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената којим ће се имплементирати део Директива Европске Уније из ове области и то:

- **32001L0071 Директива о пријему хартија од вредности на званични листинг и информације које морају бити објављене у вези тих хартија (DIRECTIVE 2001/34/EC of the European Parliament and of the Council of 28 May 2001 on the admission of securities to official stock exchange listing and on information to be published on those securities)**

- **32004L0039 Директива о тржишту финансијских инструмената (DIRECTIVE 2004/39/EC on markets in financial instruments)** и **32006L0073 Commission DIRECTIVE 2006/73/EC of 10 August 2006 implementing Directive 2004/39/EC of the European Parliament and of the Council as regards organisational requirements and operating conditions for investment firms and defined terms for the purposes of that Directive**

- **32003L0006 Директиви о спречавању манипулација на тржишту (DIRECTIVE 2003/6/EC on insider dealing and market manipulation (market abuse)),**

- **32003L0124 Директива о јавном објављивању инсајдерских информација и дефиницији тржишне манипулације (Commission DIRECTIVE 2003/124/EC of 22 December 2003 implementing Directive 2003/6/EC of the European Parliament and of the Council as regards the definition and public disclosure of inside information and the definition of market manipulation)**

- **32004L0072 Директива о усвојеној тржишној пракси (Commission DIRECTIVE 2004/72/EC implementing Directive 2003/6/EC of the European Parliament and of the Council as**

regards accepted market practices, the definition of inside information in relation to derivatives on commodities, the drawing up of lists of insiders, the notification of managers transactions and the notification of suspicious transactions)

У овом периоду Министарство финансија планира даље усаглашавање Закона о инвестиционим фондовима са Директивама Европске уније из ове области и то са:

- **32001L0107 Directive 2001/107/EC of the European Parliament and the Council** of 21 January 2002 amending Council Directive 85/611/EEC on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS 1), with the view to regulating management companies and simplified prospectuses,

- **32001L0108 Directive 2001/108/EC of the European Parliament and the Council** of 21 January 2002 amending Council Directive 85/611/EEC on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS 1), with regard to investments of UCITS.

- **32007L0016 Commission Directive 2007/16/EC of 19 March 2007 implementing Council Directive 85/611/EEC** on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS) as regards the clarification of certain definitions

- **32004L0039 Directive 2004/39/EC of the European Parliament and of the Council** of 21 April 2004 **on markets in financial instruments** amending Council Directives 85/611/EEC and 93/6/EEC and Directive 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 93/22/EEC,

Б. ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ПОТРЕБЕ

Јачаће се капацитети Министарства финансија и Комисије за хартије од вредности у складу са следећом динамиком:.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама	
			2008.	2009
Министарство финансија	Постојећа	3	1	1
КХОВ	Постојећа	40	5	5
Укупно		43	6	6

3.9.3.3. СРЕДЊОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (активности планиране за 2010. - 2012. годину)

А. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Текст Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената ће се у потпуности усагласити са прописима Европске уније.

Б. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Даље ће се јачати капацитети Министарства финансија пријемом нових службеника, даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу омогућавања праћења дешавања на тржишту, предлагања мера за даље унапређење тржишта капитала и припрема евентуалних измена Закона и подзаконских аката, у складу са дешавањима на тржишту Србије.

Јачаће се капацитети Комисије за хартије од вредности, пријемом нових запослених, даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу унапређења надзора над применом Закона, бољег праћења дешавања на тржишту, и припрема евентуалних измена подзаконских аката, у складу са дешавањима на тржишту у Републици Србији.

3.9.4. Добровољни пензијски фондови

3.9.4.1. СТАЊЕ

Реформа пензијског система започета је 2005. године, доношењем **Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима** («Службени гласник РС» бр. 85/2005), којим је уведен систем добровољних пензијских фондова, тако да сада пензијски систем Републике Србије обухвата Први и Трећи стуб пензијског осигурања. Први стуб чини државни Фонд пензијског и инвалидског осигурања, који је обавезан за све запослене и који функционише по систему *pay-as-you-go*. Трећи стуб чине добровољни приватни пензијски фондови који функционишу по систему акумулације и капитализације средстава и дефинисанх уплата (*defined benefit*), где висина пензије није гарантована, већ зависи од висине остварених приноса. Добровољни пензијски фонд чини скуп имовине без својства правног лица. Имовином управља Друштво за управљање фондом, које је организовано као затворено акционарско друштво и чија је имовина одвојена од имовине фонда.

У периоду од септембра 2006. до јуна 2007. године, основано је седам друштава за управљање добровољним пензијским фондовима. У државном власништву се налази једно друштво за управљање, док је у приватном крајњем страном власништву шест друштава за управљање (од чега су три друштва у директном већинском власништву страних компанија). Укупан број уговора у систему добровољних пензијских фондова на крају 2007. године износио је око 160.000, док нето имовина добровољних пензијских фондова на дан 31.12.2007 износи нешто више 3 млрд. РСД.

А. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Област пензијских фондова регулисана је Законом о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима који је донет 2005. године ("Службени гласник РС", бр. 85/2005). **Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима** регулише материју оснивања и пословања друштава за управљање добровољним пензијским фондовима, организовања и управљања фондом, чланства у пензијским фондовима, накнада, извештавања, процене вредности имовине фонда, начина вршења надзора над друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима, као и друга питања везана за систем добровољних пензијских фондова. Закон се примењује од 1. априла 2006. године.

Народна банка Србије је у току 2006, 2007. и 2008. године, на основу Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима донела следеће подзаконске акте:

1. Одлука о начину и условима припајања добровољних пензијских фондова ("Службени гласник РС", бр. 26/2006);

2. Одлука о врстама финансијских институција које могу бити посредници друштва за управљање добровољним пензијским фондом и условима за издавање физичким лицима дозволе за обављање послова информисања о том фонду ("Службени гласник РС", бр. 26/2006);

3. Одлука о учесталости, начину и стандардизованој форми извештавања кастоди банке и начину усаглашавања разлика између обрачунатих вредности, односно приноса добровољног пензијског фонда ("Службени гласник РС", бр. 26/2006);
4. Одлука о структури и начину израчунавања капитала друштва за управљање добровољним пензијским фондом ("Службени гласник РС", бр. 26/2006);
5. Одлука о начину обрачуна накнада друштва за управљање добровољним пензијским фондом ("Службени гласник РС", бр. 26/2006 и 24/2007);
6. Одлука о начину обрачунавања приноса добровољног пензијског фонда ("Службени гласник РС", бр. 26/2006);
7. Правилник о садржају и форми образаца финансијских извештаја друштва за управљање добровољним пензијским фондовима ("Службени гласник РС", бр. 15/2007);
8. Правилник о садржају и форми образаца финансијских извештаја добровољног пензијског фонда ("Службени гласник РС", бр. 15/2007);
9. Одлука о садржини извештаја о обављеној ревизији финансијских извештаја друштва за управљање добровољним пензијским фондом и добровољног пензијског фонда ("Службени гласник РС", бр. 27/2006)
10. Правилник о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за друштва за управљање добровољним пензијским фондовима ("Службени гласник РС", бр. 15/2007);
11. Правилник о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за добровољне пензијске фондове ("Службени гласник РС", бр. 15/2007);
12. Одлука о ближој садржини и стандардизованом формату проспекта добровољног пензијског фонда ("Службени гласник РС", бр. 23/2006);
13. Одлука о ближој садржини и стандардизованом формату уговора о чланству у добровољном пензијском фонду ("Службени гласник РС", бр. 23/2006);
14. Одлука о отварању, вођењу и преносу индивидуалних рачуна чланова добровољног пензијског фонда ("Службени гласник РС", бр. 24/2008);
15. Одлука о минималним условима организационе и техничке оспособљености друштва за управљање добровољним пензијским фондом ("Службени гласник РС", бр. 23/2008);
16. Одлука о оглашавању добровољних пензијских фондова и стандардизованом тексту приликом оглашавања ("Службени гласник РС", бр. 23/2006);
17. Одлука о максималним висинама, условима и начину улагања имовине добровољног пензијског фонда као и условима и начину улагања те имовине у иностранству ("Службени гласник РС", бр. 63/2007 и 67/2007);
18. Одлука о стандардизованом формату уговора о програмираним исплатама акумулираних средстава члана добровољног пензијског фонда ("Службени гласник РС", бр. 27/2006);
19. Одлука о процени и обрачунавању тржишне и нето вредности имовине добровољног пензијског фонда и утврђивању јединствене почетне вредности инвестиционе јединице ("Службени гласник РС", бр. 27/2006 и 24/2007)
20. Одлука о правилима контроле ризика у пословању друштва за управљање добровољним пензијским фондом и добровољног пензијског фонда ("Службени гласник РС", бр. 27/2006);

21. Одлука о начину вршења надзора над друштвом за управљање добровољним пензијским фондом ("Службени гласник РС", бр 27/2006);;

22. Одлука о методологији усклађивања пословања друштва за осигурање са Законом о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима ("Службени гласник РС", бр 27/2006);.

Министарство рада и запошљавања је 2006. године на основу Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима донело следеће подзаконске акте:

1. Правилник о ближим условима за остваривање права члана добровољног пензијског фонда на располагање и повлачење акумулираних средстава пре навршене 53 године живота ("Службени гласник РС", бр. 30/2006);

2. Правилник о условима и поступку организовања и функционисања пензијских планова ("Службени гласник РС", бр. 30/2006).

Други релевантни закони

- Закон о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003 и 55/2004);
- Закон о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 125/2004);
- Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/2001);
- Закон о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената („Службени гласник РС“, бр. 47/2006);
- Закон о спречавању прања новца („Службени гласник РС“, бр. 107/2005 и 117/2005);
- Закон о рачуноводству и ревизији („Службени гласник РС“, бр. 46/2006);
- Закон о управним споровима („Службени лист СРЈ“, бр. 46/96) и
- Закон о стечајном поступку („Службени гласник РС“, бр.84/2004 и 85/2005).

Б. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

У Републици Србији законодавна надлежност у области добровољних пензијских фондова припада Министарству финансија које је у координацији са Министарством рада израдило нацрт Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, док је уређивање подзаконске регулативе из ове области у надлежности Народне банке Србије.

У оквиру Министарства финансија, у Сектору за финансијски систем Група за хартије од вредности и тржиште капитала (која има 3 запослена) одговорна је за припремање закона из ове области и за тумачење истих, али без овлашћења да предузима конкретне мере. Услови и поступак организовања и функционисања пензијских планова су у надлежности Министарству рада и социјалне политике.

Вршење надзора над друштвима за управљање је у надлежности Народне банке Србије (Сектор за надзор друштава за управљање добровољним пензијским фондовима који има 15 запослених). У оквиру своје надзорне функције, Народна банка Србије издаје и одузима дозволе за рад друштву за управљање и дозволе за организовање и управљање фондом, даје и повлачи сагласност на предложене чланове управе друштва, издаје писмене опомене и налоге, одобрава правила пословања друштва, проспект и други маркетиншки материјал, води регистар добровољних пензијских фондова, прима дневне извештаје кастоди банке о вредности имовине фонда и вредности инвестиционе јединице, прима месечне, полугодишње и годишње извештаје друштва за управљање и др.

3.9.4.2. КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (активност планиране за 2008-2009. годину)

Предвиђено је доношење Одлуке о условима за избор најповољније понуде друштва за управљање за управљање односно припајање добровољног пензијског фонда, као и доношење измена и допуна подзаконских прописа Народне банке Србије заснованих на Закону о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима.

3.9.4.3. СРЕДЊОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (активности планиране за 2010. - 2012. годину)

Даљи развој у области добровољних пензијских фондова и пензијских планова у циљу постизања потпуне усклађености са прописима Европске уније, а нарочито са:

- 32003L0041 DIRECTIVE 2003/41/ECC of the European Parliament and of the Council of 3 June 2003 on the activities and supervision of institution for occupational retirement provision.

Административни капацитети

У складу са краткорочним приоритетима, јачаће се капацитети Министарства финансија и Комисије за хартије од вредности у складу са следећом динамиком:

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Постојећа/ планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство финансија – Сектор за финансија							
Група за хартије од вредности и тржиште капитала	Постојећа	3	1	1			
Група за банкарски систем, осигурање и платни промет	Постојећа	0	2	2			
Група за девизни систем и политику	Постојећа	1	1	1			
Комисија за хартије од вредности							
	Постојећа	40	5	5			
Укупно		44	9	9			

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)			
				2009.	2010.	2011.	2012.
Народна банка Србије		Постојећа					
Сектор за контролу послова банака	Сектор за контролу послова банака	Постојећа	3	5	6	7	7
	Одељење за надзор послова давалаца финансијског лизинга						
Осигурање	Сектор за послове надзора над обављањем делатности осигурања	Постојећа	7	13	19	24	24

РАДНА ВЕРЗИЈА

Добровољни пензијски фондови	Сектор за надзор друштава за управљање добровољним пензијским фондовима	Постојећа	2	2	3	4	4
Сектор за међународну сарадњу		Постојећа	1	1	1	1	1
Дирекција за законодавно-правне послове		Постојећа	2	2	2	3	3
УКУПНО			15	23	31	39	39

3.10. ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО И МЕДИЈИ

3.10.1 Телекомуникације и информациона технологија

3.10.1.1. Стање

3.10.1.1.1. Законодавни оквир

Влада Републике Србије је у октобру 2006. године донела Стратегију развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године („Службени гласник РС“, број 99/06) која обухвата правне, институционалне, економске и техничке аспекте развоја у области телекомуникација и представља основу за убрзани развој тржишта телекомуникационих услуга и развој телекомуникационе и информационе инфраструктуре.

Област телекомуникација уређена је Законом о телекомуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/03 и 36/06) који је заснован на регулатрном оквиру Европске уније (ЕУ) из 1998. године. Начела на којима се заснива регулисање односа у области телекомуникација су, између осталог, подстицање конкуренције, економичности и ефикасности у обављању делатности у области телекомуникација, заштита интереса корисника, обезбеђивање максималног квалитета телекомуникационих услуга, рационално и економично коришћење радиофреквенцијског спектра, обезбеђивање интерконекције под равноправним условима и поштовање међународних норми и стандарда.

Са циљем регулисања телекомуникационог тржишта Републичка агенција за телекомуникације (у даљем тексту: Агенција) је донела преко 20 подзаконских аката (сагласно задацима националних регулаторних тела дефинисаним у Оквирној директиви 2002/21/ЕК) којима се, између осталог, ближе уређује:

- ефикасно коришћење и управљање радиофреквенцијским спектром и нумеричким ресурсима;
- поступак за обављање техничких прегледа;
- поступак контроле усклађености телекомуникационих мрежа, система и средстава са прописаним стандардима и нормативима;
- издавање одобрења (General Authorization) за пружање јавних телекомуникационих услуга (Интернет, КДС);
- врсте јавних телекомункационих услуга и јавних телекомуникационих мрежа за које се издају одговарајуће дозволе (Individual Licence and General Authorization);
- интерконекција јавних телекомуникационих мрежа.

Са циљем ефикасног коришћења и управљања радиофреквенцијским спектром, на предлог Републичке агенције за телекомуникације, а у складу са Планом намене радио фреквенцијских опсега („Службени гласник РС“, број 112/04), Министарство за телекомуникације и информатичко друштво је донело планове расподеле радио фреквенција за системе са фиксним бежичним приступом, GSM/DCS 1800, UMTS/IMT-2000 и терестричке аналогне FM и TV радиодифузне станице.

Агенција је 2007. године примљена у чланство Европског института за стандардизацију у телекомуникацијама (ETSI), што омогућава директну примену ETSI стандарда.

3.10.1.1.2. Институционални оквир

Законом о телекомуникацијама дефинисана је расподела надлежности између Владе, Министарства за телекомуникације и информатичко друштво и Републичке агенције за телекомуникације, чиме је обезбеђено раздвајање политичких, оперативних и регулаторних функција.

Влада Републике Србије, на предлог Министарства за телекомуникације и информатичко друштво, утврђује политику у области телекомуникација и доноси Стратегију развоја телекомуникација и План намене радио фреквенцијских опсега.

Министарство за телекомуникације и информатичко друштво је, између осталог, овлашћено да припрема предлог политике у области телекомуникација и предлог стратегије развоја телекомуникација у Републици; предузима мере на подстицању истраживања и развоја у области телекомуникација и информационе технологије; утврђује предлог Плана намене радиофреквенцијских опсега и доноси План расподеле радио фреквенција, на предлог Републичке агенције за телекомуникације; у складу са Планом намене радио фреквенцијских опсега одлучује о броју и роковима, односно периоду на који се издаје лиценца за јавне телекомуникационе мреже, односно услуге за које се, у складу са Законом о телекомуникацијама, може издати ограничени број дозвола, као и о минималним условима за издавање ових дозвола, укључујући и најмањи износ једнократне накнаде која се плаћа приликом добијања дозволе; утврђује листу основних услуга универзалног сервиса које треба да пруже оператори јавних фиксних телекомуникационих мрежа, на предлог Републичке агенције за телекомуникације; предузима мере ради спречавања унакрсног власништва и других облика повезивања телекомуникационих оператора ради спречавања стварања монопола и обезбеђивања слободне конкуренције; врши надзор над применом Закона о телекомуникацијама и прописа донетих на основу њега.

Републичка агенција за телекомуникације формирана је Законом о телекомуникацијама као самостално, односно независно регулаторно тело, ради обезбеђивања услова за ефикасно спровођење и унапређивање утврђене политике у области телекомуникација. Улога Агенције је да регулише телекомуникационо тржиште Републике Србије на принципима објективности, недискриминаторног приступа и транспарентности. Циљ је да се обезбеди либерализација телекомуникационог тржишта и стварање услова за ефикасну конкуренцију. У складу са Законом о телекомуникацијама Агенција је, између осталог, надлежна да ближе уређује и врши контролу над обављањем делатности у области телекомуникација, подстиче интерконекцију телекомуникационих мрежа, прописује услове и решава спорове који се односе на интерконекцију, посебне услове за приступ мрежи и/или закуп линија, ближе уређује услове коришћења радио фреквенцијског спектра и припрема предлоге Плана намене радио фреквенцијских опсега и Плана расподеле радио фреквенција; врши контролу над коришћењем радио фреквенцијског спектра, додељује радио фреквенције, издаје дозволе телекомуникационим операторима за обављање одређених телекомуникационих делатности; припрема и спроводи поступак јавног надметања за издавање одређених дозвола, утврђује специјални тарифни режим и прати спровођење тарифне политике у условима недовољно развијене конкуренције; управља фондом за надокнаду трошкова универзалног сервиса, који се формира у складу са Законом; припрема, доноси и управља Планом нумерације и додељује бројеве телекомуникационим операторима, ради и остале послове из њене надлежности дефинисане овим Законом.

3.10.1.2. Краткорочни приоритети**3.10.1.2.1. Законодавство**

Припрема регулаторног оквира који ће омогућити усаглашавање са правним тековинама ЕУ (Acquis Communautaire) како би се остварили основни циљеви развоја у области телекомуникација, односно стварање услова за повећање обима и квалитета телекомуникационих услуга, адекватно и ефикасно функционисање телекомуникационих система, развој конкуренције и увођење тржишних принципа на телекомуникационом тржишту.

У краткорочне приоритете убрајају се:

- усвајање подзаконских аката који регулишу телекомуникационе мреже и VoIP;
- израда подзаконских аката са циљем одређивања почетне групе услуга које представљају универзални сервис, оператора јавне телекомуникационе мреже који има обавезу пружања универзалног сервиса и формирања фонда за универзални сервис као и механизма за надоканду трошкова универзалног сервиса;
- израда подзаконских аката који се односе на унапређење тарифне политике како би се утврдиле тарифе засноване на трошковном принципу и извршио ребаланс тарифа;
- континуирана ревизија коришћења радиофреквенцијског спектра;
- ревизија постојећег плана нумерације, посебно имајући у виду елементе као што су: избор и предизбор оператора и преносивост бројева.

3.10.1.2.2. Институције

Потребно је обезбедити јачање институционалних капацитета Министарства за телекомуникације и информатичко друштво и Агенције кроз обуку запослених и обезбеђивања неопходних техничких услова за рад.

3.10.1.3. Средњорочни приоритети

3.10.1.3.1. Законодавство

У процесу придруживања ЕУ, неопходно је домаће законодавство у области телекомуникација ускладити са новим регулаторним оквиром ЕУ (Acquis Communautaire).

Имајући у виду да је стратешко опредељење Републике Србије чланство у Европској унији планира се израда Нацрта закона о електронским комуникацијама.

3.10.1.3.2. Институције

Наставиће се са јачањем институционалних капацитета министарства надлежног за послове телекомуникација и информационог друштва и регулаторног тела надлежног за електронске комуникације. Формираће се, по потреби, одговарајућа тела за заштиту интереса крајњих корисника.

3.10.1.4. Финансијске потребе

3.10.2. Информационо друштво

3.10.2.1. Стање

3.10.2.1.1 Законодавни оквир

Област информационог друштва у Републици Србији уређена је **Стратегијом развоја информационог друштва у Републици Србији** („Службени гласник Републике Србије” број 87/2006), коју је усвојила Влада Републике Србије. Уз Стратегију усвојен је и Акциони план – Стратешки приоритети и иницијативе за развој информационог друштва.

Циљеви и приоритети државне политике у појединим стратешким областима дефинисани су у складу са развојним процесима информационог друштва у Европи, препорукама и основним

елементима концепта е-Европа, садржаним у документима Европске уније, као и са преузетим обавезама Републике Србије у изградњи информационог друштва у региону Југоисточне Европе.

eSEE Agenda+ за развој информационог друштва у ЈИЕ у периоду 2007-2012. година, коју је Републике Србија потписала октобра 2007. године у Сарајеву дефинише приоритетне циљеве, као што су: развој правног оквира, реализацију пројеката развоја електронских сервиса за грађане и привреду, развој садржаја на интернету, успостављање портала е-управе, успостављање електронског идентитета, развој е-трговине, примена стандарда у циљу интероперабилности, развој е-образовања, развој широкопојасних мрежа и сервиса, развој дигиталне телевизије ради превазилажења информационог јаза са развијеним земљама.

Закон о електронском потпису („Службени гласник РС”, број 135/04) од 21. децембра 2004. године. Законом се, у складу са Европском директивом о електронским потписима и препорукама Европске уније, уређује употреба електронског потписа у правним пословима и другим правним радњама, као и права, обавезе и одговорности у вези са електронским сертификатима.

Подзаконска акта за имплементацију Закона о електронском потпису:

- Правилник о ближим условима за издавање квалификованих електронских сертификата („Службени гласник РС”, бр. 26/2008);
- Правилник о техничко-технолошким поступцима за формирање квалификованог електронског потписа и критеријумима које треба да испуне средства за формирање квалификованог електронског потписа („Службени гласник РС”, бр. 26/2008);
- Правилник о Регистру сертификационих тела која издају квалификоване електронске сертификате у Републици Србији („Службени гласник РС”, бр. 26/2008);
- Правилник о вођењу евиденције сертификационих тела („Службени гласник РС”, бр. 48/05, 82/05 и 116/05).

Правилници су усклађени са најновијим стандардима ЕУ, препорукама и процедурама у овој области.

Важећи прописи у овој области су и:

- Закон о информационом систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 12/96);
- Уредба о обезбеђивању и заштити информационих система државних органа („Службени гласник РС”, број 41/90);
- Упутство за израду и усвајање пројеката информационих система државних органа („Службени гласник РС”, број 49/89).

Ови прописи нису усклађени са законодавством ЕУ и одговарајућим стандардима и препорукама у области информационог друштва.

Закон о компјутерском криминалу није донет, али је ова област санкционисана Кривичним закоником (“Службени гласник РС” бр. 85/05;88/05;107/05).

3.10.2.1.2. Институционални оквир

Област информационог друштва је у надлежности Министарства за телекомуникације и информатичко друштво, Републичког завода за информатику и Интернет и Управе за заједничке послове републичких органа.

У складу са чланом 13. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 48/07) Министарство за телекомуникације и информатичко друштво, односно **Сектор за**

информационо друштво, обавља послове државне управе у области развоја информационог друштва који се односе на: утврђивање политике и стратегије изградње информационог друштва, припрему закона, других прописа, стандарда и мера у области електронског пословања, примену информатике и Интернета, пружање информационих услуга, развој и унапређење академске рачунарске мреже, координацију у изради стратешко-развојних докумената на нивоу Републике Србије, развој и функционисање информационе инфраструктуре, као и друге послове одређене законом. Сектор за информатичко друштво има тренутно деветоро (9) запослених службеника, и осамнаест (18) систематизованих радних места који су непопуњени. Сектор је основан јуна 2007. године.

Републички завод за информатику и Интернет, као посебна организација, у складу са чланом 35. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 48/07) обавља стручне и послове државне управе који се односе на: унапређење, развој и функционисање информационог система државних органа, локалне самоуправе и јавних служби, примену и коришћење Интернета у раду државних органа, локалне самоуправе и јавних служби, заштиту података, развој и примену стандарда у увођењу информационих технологија у државним органима. Надзор над радом Завода врши Министарство за телекомуникације и информатичко друштво. Завод има укупно десет (10) запослених, од укупно 12. систематизованих радних места од којих осам (8) су стручна лица која раде на пословима из основног делокруга Завода, а два (2) на пратећим пословима.

Управа за заједничке послове републичких органа, у складу са Одлуком о Управи за заједничке послове републичких органа (“Службени гласник РС”, број 67/91,79/02,13/04), је, између осталог, надлежна и за послове аутоматске обраде података који обухватају: израду и увођење пројеката за аутоматизацију административних и других оперативних послова који се обављају у Управи и републичким органима, пројектовање и организовање документационих и других база података за потребе рада републичких органа, друге информатичке послове везане за обезбеђење функционисања и развој информационог система. Информатички послови у Управи се обављају у Сектору за информатику, Интернет и телекомуникације. Сектор има укупно педесетшест (56) запослених.

Поред поменутих 3 органа, надлежних за развој заједничких компоненти информационог друштва, други државни органи и организације надлежни су за развој и имплементацију информационих система (подсистема) за послове из свог делокруга (информациони систем МУП-а, Пореске управе, Управе царина, Геодетски информациони систем и др.) У том циљу већи број државних органа има посебне организационе јединице за обављање ових послова (сектори, одељења, одсеци, групе).

3.10.2.1. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.10.2.1 Законодавство

У циљу развоја правног оквира за даљи развој информационог друштва донеће се следећи документи и прописи:

- Акциони план за спровођење eSEE Agenda+ за развој информационог друштва у ЈИЕ у периоду 2007-2012. година;
- Акциони план за e- government, за период 2008-2012;
- Акциони план за е-доступност, за период 2008-2012;
- Закон о заштити података о личности. Влада је 2007. године утврдила Предлог овог закона и упутила га на усвајање Народној скупштини. Одредбе закона усклађене су са

релевантним директивама и препорукама Европске уније. Одговорна институција: Министарство правде;

- Закон о електронској трговини. Припремљен је Нацрт закона и достављен на мишљење надлежним републичким органима. Одредбе закона у потпуности су усклађени са релевантним директивама Европске уније. Одговорна институција: Министарство трговине и услуга;

- Заштита обраде личних података и приватности у јавним електронским комуникацијама, у складу са директивама 2002/58/ЕС и 2006/24/ЕС уредиће се Законом о електронским комуникацијама или као посебан закон. Одговорна институција: Министарство за телекомуникације и информатичко друштво;

- Закон о централном регистру становништва. Одговорна институција: Министарство унутрашњих послова;

- Закон о електронском документу. Одговорна институција: Министарство за телекомуникације и информатичко друштво;

3.10.2.2.2. Институције

Јачаће се капацитети Сектора за информатичко друштво, попуњавањем упражњених радних места и обуком запослених, а нарочито на пословима развоја правног оквира за информационо друштво, што је сада недовољно.

Јачати улогу Министарства и тиме што би се у надлежност Министарства објединили послови који су сада у надлежности Републичког завода за информатику и Интернет. Такав став уједно јесте и један од стратешких праваца Владе у развоју информационог друштва, садржан у Националној стратегији Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској унији, “обезбеђивање свих материјалних и организационих услова за ефикасан рад **једне** институције која би имала сва потребна овлашћења за управљање напорима у изградњи информационог друштва”.

Друге институције

Јачање капацитета и улоге Сектора за информатику, Интернет и телекомуникације у Управи за заједничке послове републичких органа, како би успешно испунио своју функцију подршке републичким органима у обезбеђивању ICT инфраструктуре.

Јачање IT капацитета Генералног секретаријата Владе и IT сектора у министарствима и другим државним институцијама, у том смислу да свако има IT сектор за задатке из свог делокруга рада.

Формирање IT сектора на нивоу јединица локалне самоуправе. Потребно је да свака општина у Републици Србији донесе програм развоја информационог друштва, као и да формира IT сектор чије би руковођење било под ингеренцијом председника општине/градоначелника

3.10.2.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.10.2.3.1. Законодавство

До краја 2011. планира се доношење следећих закона:

- Закон о тајности података;
- Закон о информационој безбедности и одговарајући подзаконски акти.
- Ратификовање Конвенције Савета Европе о субег криминалу.

Посебан акценат ставиће се на измене Закона о општем управном поступку и прописа о начину и поступку вођења канцеларијског пословања и управљања документима, за које је одговорна институција Министарство за државну управу и локалну самоуправу.

3.10.2.3.2. Институције

Наставиће се даље кадровско, организационо и техничко јачање капацитета Сектора за информатичко друштво, унутар Министарства за телекомуникације и информатичко друштво, као и Сектора за информатику, Интернет и телекомуникације у Управи за заједничке послове републичких органа, како би постао модеран рачунски центар државних органа. Размотриће се и институционално репозиционирање таквог рачунског центра.

3.10.3. Аудиовизуална политика

3.10.3.1. Стање

3.10.3.1.1. Законодавни оквир

Основи реформе у области радио-дифузије постављени су **Стратегијом развоја радиодифузије до 2013. године** („Службени гласник РС“, бр. 115/2005) која подразумева трансформацију ЈП Радио-телевизије Србије у установе јавног радиодифузног сервиса, утврђивање броја и врсте емитера, приватизацију електронских медија чији су оснивачи локалне самоуправе, увођење дигиталне радиодифузије као и образовање јединственог емисионог система.

У Републици Србији медијска област је регулисана следећим законима:

- Закон о јавном информисању („Службени гласник РС“, бр. 43/2003 и 61/2005),
- Закон о радиодифузији („Службени гласник РС“, бр. 42/02, 97/04, 76/05, 79/05, 62/06, 85/06 и 91/06)
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“, бр.120/04 и 54/07)
- Закон о ЈП новинска агенција Танјуг („Службени лист СРЈ“, број 11/95)
- Закон о уношењу и растурању иностраних средстава масовног комуницирања и о иностраној информативној делатности у Југославији- на снази су одредбе од члана 25-58. („Службени лист СФРЈ“, бр. 39/74 и 74/87) и („Службени лист СРЈ“, бр.24/94 и 28/96)
- Закон о оснивању Јавног предузећа за новинско-издавачку делатност „Панорама“ („Службени гласник РС“, бр. 80/92)
- Уредба о Савезној јавној установи Радио-Југославија („Службени лист СРЈ“, бр. 3/02 и 29/02)
- Уредба о Савезној јавној установи Филмске новости („Службени лист СРЈ“, број 3/02)
- Уредба о Савезној јавној установи Југословенски преглед („Службени лист СРЈ“, број 3/02).

Закон о јавном информисању („Службени гласник РС“, бр.43/2003 61/2005) је усвојен 22. априла 2003. године. Овај закон је системски закон којим се уређује право на јавно информисање као право на слободу изражавања мишљења, као и права и обавезе учесника у процесу јавног информисања.

Закон о јавном информисању гарантује право на слободно оснивање и несметан рад медија, са загарантованим равноправним учешћем у информисању домаћим или страним

правним или физичким лицима. Закон је прекинуо дотадашњу праксу државног власништва у медијима.

Закон о јавном информисању је усклађен са следећим међународним документима:

- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода
- Међународни пакт о грађанским и политичким правима
- Декларација Савета Европе о слободи изражавања и информисања
- Препорука (74)26 о праву на одговор-положај појдинца у односу на штампу
- Препорука (97)20 о „говору мржње“
- Препорука (97)21 о медијима и промовисању културе толеранције
- Препорука (2000)7 о праву новинара да не открије своје изворе

Закон о радиодифузији („Службени гласник РС”, број 42/02, 97/04, 76/05, 79/05, 62/06, 85/06 и 91/06) уређује опште принципе радиодифузије у Републици Србији, успоставља независно регулаторно тело Републичку радиодифузну агенцију (РРА), прописује нови систем издавања дозвола, дефинише опште програмске стандарде, предвиђа трансформацију Радио-телевизије Србије у јавне сервисе, уређује и друга питања од значаја за област радиодифузије.

Закон регулише односе у области радиодифузије на начелима независности радиодифузних јавних гласила, забране сваког облика цензуре и/или утицаја на рад радиодифузних јавних гласила, пуне афирмације грађанских права и слобода, а посебно слободе изражавања и плурализма мишљења, примене међународно признатих норми и принципа који се односе на област радиодифузије, а нарочито поштовања људских права у овој области, забране дискриминације и јавности поступка издавања дозвола за емитовање и подстицања развоја радиодифузије и стваралаштва у области радија и телевизије у Републици Србији.

У складу са Препоруком Савета Европе Р (96) 10 о гарантовању независности јавног сервиса радио-дифузије, Закон о радиодифузији је прописао постојање два јавна сервиса-Радиодифузну установу Србије и Радиодифузну установу Војводине, њихову уређивачку и институционалну аутономију у погледу програмске политике, организације делатности сервиса, избора, запошљавања и руковођења особљем унутар јавног сервиса, управљањем финансијским средствима. За финансирање делатности установа јавних сервиса које се односе на остваривање општег интереса, законом је уведена радио-телевизијска претплата. Закон је предвидео и постојање комерцијалних радио и телевизијских станица које могу имати националну, регионалну или локалну фреквенцију као и радио и телевизијске станице цивилног сектора које могу имати само локалну фреквенцију. Закон је прописао да се дозволе за емитовање програма емитерима додељују на основу јавног конкурса.

Имајући у виду члан 10. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, Директиву 89/552/ЕЕЗ (измењена и допуњена Директивом 97/36/ЕЗ), Препоруку СЕ Р (97) 21 о медијима и промовисању културе толеранције, Препоруку СЕ Р (97)20 о „говору мржње“ као и Препоруку СЕ Р (97) 19 о приказивању насиља у електронским медијима, Закон о радиодифузији је прописао одређене обавезе емитера у односу на програмски садржај, као што су: не емитовање програма којима се подстиче и шири национална, расна, верска мржња и нетрпељивост, не емитовање програма који садрже порнографију, који истичу и подржавају насиље, наркоманију и др. видове криминалног понашања као и програма који злоупотребљавају лаковерност гледалаца или слушалаца.

Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“, бр.120/04 и 54/07) уређује право свакога да од носиоца власти, односно носиоца јавних

овлашћења, тражи и добије релевантне информације од јавног значаја како би се на делотворан начин омогућио увид у рад и поступање оних субјеката којима су грађани на слободним и демократским изборима поклонили поверење да у њихово име и за њихов рачун врше функцију власти и, у вези с тим, да управљају другим јавним пословима. Закон је установио Повереника за информације, као самосталан државни орган, независан у вршењу своје надлежности. Закон је усклађен са Препорукама Савета Европе:

- Препорука (81) 19 Савета Европе државама чланицама о приступу информацијама у поседу јавних власти
- Препорука (2002) 2 Савета Европе државама чланицама о увиду у службена документа

3.10.3.1.2. Институционални оквир

Област јавног информисања је у надлежности Министарства културе – Сектора за медије и Републичке радиодифузне агенције.

Сектор за медије врши надзор над спровођењем медијских закона. У Сектору за медије је запослено 19 (деветнаест) службеника који обављају послове у склопу три уже јединице.

Републичка радиодифузна агенција (РРА) је основана Законом о радиодифузији („Службени гласник РС”, број 42/02, 97/04, 76/05, 79/05, 62/06, 85/06 и 91/06), а у складу са Препоруком Савета Европе Р (2000) 23 о независности и функционисању органа у области радиодифузије, као независна организација која врши јавна овлашћења, са циљем обезбеђивања услова за ефикасно спровођење и унапређивање утврђене радиодифузне политике у Републици Србији на начин примерен демократском друштву. Републичка радиодифузна агенција је самостална и функционално је независна организација од било ког државног органа, као и од свих организација и лица која се баве делатношћу производње и емитовања радио и телевизијских програма или са њима повезаним, споредним или изведеним делатностима.

У складу са Законом о радиодифузији РРА је надлежна да врши надзор на применом Закона, издаје дозволе за емитовање програма на основу Плана расподеле радиофреквенција, прописује правила која су обавезујућа за емитере, надзире рад емитера, обавља послове у области радиодифузије с циљем заштите малолетника, примене прописа о ауторским и сродним правима и спречавање емитовања програма који садрже информације којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања одређеној раси, вери, нацији, етничкој групи или полу.

Орган Агенције је Савет који доноси све одлуке о питањима из надлежности Агенције. Савет РРА има девет чланова, који се именују из реда угледних стручњака из области које су од значаја за обављање радио-дифузне делатности и бира их Народна скупштина Републике Србије.

Агенција има Стручне службе које функционално и ефикасно остварују задатке Савета и Агенције. Стручним службама РРА руководи извршни директор. Тренутно је у стручним службама запослено 48 службеника.

Повереник за информације од јавног значаја је самосталан и независан државни орган који је установљен Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја, са циљем остваривања права на приступ информацијама од јавног значаја којима располажу органи јавне власти. Поред Повереника и његовог заменика у служби Повереника ради пет (5) службеника.

3.10.3.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.10.3.2.1. Законодавство

Краткорочни приоритети обухватају доношење нових прописа као и измене и допуне постојећих, у циљу стварања правног оквира за даљи развој медијског законодавства:

- Усвајање Закона о потврђивању Европске конвенције о прекограничној телевизији. Наиме, на предлог Министарства спољних послова Влада Републике Србије је новембра 2007. године усвојила Нацрт закона о потврђивању Европске конвенције о прекограничној телевизији и упутила Народној скупштини на усвајање. Иако Конвенција није ратификована, Министарство културе има свог делегата који у својству посматрача прати рад Сталног комитета за прекограничну телевизију.
- Усвајање Закона о недозвољеном обједињавању и јавности власништва јавних гласила од стране Народне скупштине. Радна верзија закона је сачињена у складу са прописима Савета Европе као што су: Декларација Комитета министара Савета Европе о заштити улоге медија у демократији у контексту медијске концентрације, Препорука Р (94) 13 о мерама за промовисање транспарентности медија, Препорука Р (2007) 2 о медијском плурализму и утицају на медијски садржај и Препорука Р (99)1 о мерама промовисања медијског плурализма.
- Измена и допуна Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, којом ће се се Закон пренети у надлежност Министарства за државну управу и локалну самоуправу, које за разлику од Министарства културе има институционалне капацитете за вршење надзора над спровођењем наведеног закона.
- Трансформација савезних јавних установа у области јавног информисања, Радио Југославије, Филмских новости и Југословенског прегледа, у складу са законима и потребама Републике Србије.
- Завршетак процеса приватизације електронских медија, што је условљено решавањем сукоба Закона о јавном информисању и Закона о радиодифузији, са једне стране, и Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/2007) и Закона о главном граду („Службени гласник РС“. Бр. 129/2007), с друге стране.²⁴
- Стварање услова потребних за прелазак електронских медија са аналогних на дигиталне фреквенције. То подразумева стварање законског оквира, издвајање емисионе технике из Радиодифузне установе Србије и формирање посебног јавног предузећа за управљање емисионим системом као и мапирање потенцијалних финансијских извора за извођење дигитализације као и упознавање јавности са значајем и предностима преласка на дигитални систем.

3.10.3.2.2. Институције

Институционални приоритет Министарства културе је јачање капацитета запослених кроз обуку запослених и техничко оснаживање Сектора за медије.

Републичка радиодифузна агенција планира да прошири постојећу сарадњу у наредном периоду са регулаторним телима у окружењу и ЕУ. Наставак сарадње са тим институцијама обезбеђује размену искустава у области радиодифузије, посебно запослених у стручним

²⁴ Закон о јавном информисању и Закон о радиодифузији прописују да оснивачи јавног гласила не могу бити, ни посредно ни непосредно, држава и територијална аутономија, док Закон о главном граду чланом 8. став 2. тачка 5. омогућава да Град Београд, који врши надлежности општине и града, може да оснује телевизијске и радио станице, новине и друга средства јавног обавештавања, а Закон о локалној самоуправи чланом 20. став 1. тачка 34 предвиђа да општина, може да оснива телевизијске и радио-станице ради извештавања на језику националних мањина који је у општини у службеној употреби, као и ради извештавања на језику националних мањина који није у службеној употреби, када такво извештавање представља достигнути ниво мањинских права.

службама Агенције којима је таква врста сарадње потребна ради ефикасније примене Закона о радиодифузији.

Агенција планира да до краја 2008. године набави додатну техничку опрему неопходну стручним службама, посебно Служби за анализу и надзор. Набавком ове опреме побољшала би се ефикасност у вршењу контроле над програмским садржајем у смислу поштовања Закона о радиодифузији.

3.10.3.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.10.3.3.1. Законодавство

Усклађено медијско законодавство са **acquis communautaire** и поштовање принципа и обавеза које проистичу из чланства у Светској трговинској организацији су основни средњорочни приоритети Министарства културе. У складу са тим Министарство ће извршити измене медијских закона и створити законску могућност за дигитализацију радиодифузије.

3.10.3.3.2. Институције

Имајући у виду да ће медијски закони бити усклађени са **acquis communautaire**, Министарство културе ће новим Правилник о унутрашњем уређењу и систематизовати радна места тако да одговарају природи и обиму посла.

Кинематографија

3.10.3.1 Стање

3.10.3.1.1. Законодавни оквир

Односи у области кинематографије регулисани **Законом о кинематографији** («Службени гласник РС» број 46/91, 53/93, 56/93, 67/93, 47/94, 48/94 и 101/2005) према којем кинематографију чине делатности производње филмова, изнајмљивања, давања филмова на коришћење и јавно приказивање филмова.

Према **Закону о делатностима од општег интереса у области културе** („Службени гласник РС“, бр. 49/92) општим интересом се сматрају и делатности из области кинематографије. Овај општи интерес у филмској индустрији се остварује финансирањем путем годишњих конкурса чији је циљ да потпомогну континуирану производњу уметничких филмова, примену нових технологија и повратак гледалаца у биоскопске сале. Осим улагања у производњу филмова Министарство културе улаже и у стимулацију фестивала, награда, манифестација, филмских колонија, и помаже пројекте децентрализације, децентрализације, и промоције развоје културе локалне средине, културе младих и особа са посебним потребама.

Конвенција Савета Европе о кинематографској копродукцији (Закон о ратификацији Европске конвенције о кинематографској копродукцији, Службени лист Србије и Црне Горе – Међународни уговори, бр. 2/2004) је потврђена 2004. године чиме је РС узела учешће у Фонду Савета Европе за копродукцију, дистрибуцију и приказивање европских филмова EURIMAGES. Такође, Филмски Центар Србије представља нашу земљу у SEE CN (South East Europe Cinema Network), чије је седиште у Солуну, Грчка.

3.10.3.1.2. Институционални оквир

Област кинематографије је у надлежности Министарства културе - *Одељења за савремено стваралаштво и културну индустрију* и Филмског центра Србије. Кинематографијом се у оквиру овог Одељења баве 2 запослена на пословима припремања анализа, извештаја и информација о стању и развоју културне индустрије и предлагање мера за њено унапређивање.

Филмски центар Србије је основан 2004. године са задатком да омогући и управља процесом стратешког развоја и реконструкције кинематографије у Србији, да креативно подстиче и администрира подршку кинематографије у Србији, затим да помаже у креирању правног и финансијског оквира за развој кинематографије како би се постигли стандарди Европске уније, да омогући дистрибуцију и заштиту кинематографског културног наслеђа, да ствара услове за усавршавање професионалних структура у области кинематографије.

3.10.3.2. Краткорочни приоритети

3.10.3.2.1. Законодавство

Краткорочни приоритети су:

- Доношење стратешког плана развоја области кинематографије
- Дефинисање установа културе у овој области
- Усвајање новог Закона о култури који пружа могућност стварања Фонда за кинематографију
- Усвајање новог Закона о кинематографији.

Нови **Закон о кинематографији** чија је радна верзија припремљена а који је у складу са стандардима ЕУ има за главни циљ стварање повољнијих услова за обављање свих делатности у области кинематографије, имајући у виду давање државне помоћи, затим, заштиту малолетника, заштиту аудиовизуелног наслеђа, подршку кинематографским копродукцијама, поштовање прописа о интелектуалној својини као и прописа о радиодифузији.

Као краткорочан приоритет у области аудиовизуелне политике утврђено је потврђивање:

- **Европске конвенције о прекограничној телевизији,**
- **Конвенције о заштити и унапређењу различитости културних израза.** (УНЕСКО).

Као и учешће:

- у Програму Заједнице „**Медији 2007**“
- у Европској Аудиовизуелној опсерваторији

3.10.3.2.2. Институције

Приоритет Министарства културе је обука и стално усавршавање кадрова која би се тичала ове секторске политике, затим, усвајање нове систематизације радних места Филмског центра Србије обука тих кадрова и њихово усавршавање.

3.10.3.3. Средњорочни приоритети

3.10.3.3.1. Законодавство

Ефикасна имплементација нових Закона који поштују стандарде у овој области, а важе првенствено у земљама Европске уније. Усклађено законодавство са правним тековинама Европске заједнице и поштовање принципа и обавеза које проистичу из чланства у СТО.

3.10.3.3.2. Институције

Општи средњорочни циљеви су модернизација биоскопске мреже, развој аудиовизуелних комуникација и ширење филмске културе. Са становишта Министарства културе, приоритети су јачање људских капацитета Министарства и Филмског центра Србије у складу са наведеном динамиком:

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив Институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство културе	Сектор за медије	Постојећа	19	16				
	Сектор Стваралаштва (филм)	Постојећа	2					3
Републичка радиодифузна агенција		Постојећа	50					
Повереник		Постојећа	6	13				
Филмски центар		Постојећа	7					17
Укупно			84					

3.10.3.4. Финансијске потребе

Табела 2А.²⁵ Потребе Министарства културе (МК)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ²⁶					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура ²⁷					

Напомена:

Навести износ у ЕУР за сваку годину посебно.

²⁵ Табела „2А“ представља збир средстава наведених у табели „2Б“ и у табели „2В“

²⁶ Додатни трошкови настали из спровођења прописа и нису директни трошкови администрације, нпр. социјална помоћ, помоћ организацијама за заштиту потрошача, помоћ невладиним организацијама...

²⁷ Изградња објеката у областима у којима је то могуће навести: путеви, аеродроми, железница, инфраструктурни радови, „шенгенска“ граница...

За страну подршку навести и која је страна подршка у питању.

Табела 2Б. Буџет Министарства културе (МК) - домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности	250 000 000 дин.	300 000 000 дин	300 000 000 дин	350 000 000 дин	350 000 000 дин
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 2В. Буџет Министарства културе (МК) - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (<i>policy</i>)					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 3А. Потребе Филмског центра Србије (ФЦС)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 3Б. Буџет Филмског центра Србије (ФЦС) - домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (<i>policy</i>)	7 363 800 дин.				

Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	22 978 817 дин.				
Инфраструктура					

Табела 3В. Буџет Филмског центра Србије (ФЦС) - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (<i>policy</i>)					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	Пројекат ЕАР за техничку сарадњу (2 милиона €)	Пројекат ЕАР за техничку сарадњу (2 милиона €)	Пројекат ЕАР за техничку сарадњу (2 милиона €)		
Инфраструктура					

3.11. ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ

3.11.1. Пољопривреда

3.11.1.1. Стање

Пољопривреда је једна од кључних компоненти економског развоја Србије. Њен положај у економији земље је специфичан, јер, осим економског, има и изузетан социјални и еколошки значај. Она учествује у БДП-у са око 11% (око 18%, ако се укључи и прехранбена индустрија), упошљава око 23% укупно запослених, односно 17 % активног становништва, а у извозу учествује са око 20%.

У кратком периоду транзиције и декади која јој је претходила, пољопривреда Србије претрпела је много негативних утицаја. Социоекономски услови у којима се, у овом периоду развијала, продубили су проблем њене ниске акумулативности, а период изолације стопирао је технички и технолошки развој, што је у крајњој инстанци довело до пада њене конкурентности и губљењу тржишта.

Пољопривреда Србије, после недаћа са којима се суочила током протеклих петнаестак година и потешкоћа насталих у прилагођавању тржишној економији, се налази пред новим, великим изазовом који намеће придруживање Европској унији. Овај процес донеће бројне промене као што су промене у структури производње, фарми, управљању ресурсима, систему контроле производње, приступу тржишту, односу према очувању животне средине и руралном развоју. Ове промене, међутим, не треба да буду само производ интеграционог процеса, већ и резултат успостављених економских пракси које треба да продру у све поре пољопривредног сектора.

Уопште гледано, пољопривреда Србије треба да има за циљ повећање укупне добити и интеграцију у ЕУ уз обострану корист.

У области пољопривреде и руралног развоја Република Србија је делимично усклађена са правним тековинама ЕУ.

3.11.1.1.1. Законодавни оквир

Креирање аграрне политике је у надлежности Сектора за аналитику и аграрну политику Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Област пољопривреде уређена је одређеном законском регулативом, подзаконским актима и стратешким документима:

- Закон о мерама за унапређење сточарства („Службени гласник РС“ 61/91)
- Закон о вину и ракији („Сл.гласник РС“ 70/94)
- Закон о пољопривредном земљишту („Сл. гласник РС" 62/2006),
- Закон о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине (Сл. гласник РС" 49/92 и 54/96)
- Упутство о начину и поступку утврђивања и евидентирања пољопривредног земљишта у државној и друштвеној својини које користе правна лица („Сл. гласник РС" 21/94)
- Закон о генетички модификованим организмима („Службени лист СР Југославије“ 21/2001 и четири правилника којима су регулисани детаљни услови рада и коришћења ГМО)

Постојећи стратешки документ који дефинише политику и развој сектора пољопривреде Републике Србије је Стратегија развоја пољопривреде Републике Србије („Службени гласник РС“ 78/05).

Важећом Стратегијом развоја пољопривреде, у аграрној политици начињен је снажан заокрет у стратешким циљевима и имплементационим механизмима. Реформисана аграрна политика усмерена је на раст конкурентности породичног и комерцијалног газдинства. У имплементационим механизмима прешло се са политике подстицаја доходака на подстицај инвестиција. Основни правци аграрне политике су:

- промена структуре (произвођача, власништва и институција);
- развој тржишта и тржишних механизма;
- рурални развој и заштита животне средине.

У области аграрне политике Сектор аграрне оперативе је надлежан за послове плаћања, односно, спровођења мера аграрне политике.

Појединачне мере аграрне политике Влада Републике Србије усваја сваке године на основу Закона о буџету Републике Србије и Програма расподеле и коришћења подстицајних средстава у области пољопривреде, шумарства и водопривреде донетих по основу појединачних уредби. Сви ови прописи се објављују у Службеном гласнику Републике Србије.

Област инспекцијског надзора покрива Сектор за инспекцијски надзор а на основу следећег законског оквира:

- Закон о условима за обављање промета робе, вршења услуга у промету робе и инспекцијском надзору („Сл. Гласник РС“ 39/96, 20/97, 46/98, 34/01);
- Закон о надзору над прехранбеним производима биљног порекла („Сл. Гласник РС“ 25/96);
- Закон о контроли квалитета пољопривредних и прехранбених производа у спољнотрговинском промету („Сл. Лист СРЈ“ 12/95, 59/98);
- Закон о заштити потрошача („Сл.гласник РС“ 79/2005);
- Закон о вину и ракији („Сл.гласник РС“ 70/94);
- Закон о пољопривредном земљишту („Сл. Гласник РС“ 49/92, 53/93, 67/93, 48/94, 46/95, 54/96, 14/2000);
- Закон о мерама за унапређење сточарства („Сл. Гласник РС“ 61/91);
- Закон о дувану („Сл. Гласник РС“ 101/2005);
- Закон о органској производњи и органским производима („Сл. Гласник РС“ 62/06);
- Закон о техничким захтевима за производе и оцењивање усаглашености производа с прописаним захтевима ("Сл.листСЦГ", 44/2005.).
- Остали подзаконски акти

Важећим правилницима уређени су ближи услови о квалитету и другим захтевима које треба испунити у процесу производње, прераде и промета пољопривредно-прехранбених производа. Усклађеност појединих правилника са прописима ЕУ је на различитом нивоу.

3.11.1.1.2. Институционални оквир

Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде Републике Србије је надлежна институција која се бави креирањем и дефинисањем пољопривредне политике. Унутрашњу организацију Министарства чине: Сектор аналитике и аграрне политике; Сектор за развој села и пољопривреду; Сектор за аграрну оперативу; Сектор за инспекцијски надзор и Сектор за правне и опште послове, као и органи управе у саставу Министарства: Управа за ветерину, Управа за заштиту биља, Управа за шуме и Републичка дирекција за воде.

3.11.1.2. Краткорочни приоритети – Активности за период 2008/2009.

3.11.1.2. 1. Законодавство

Полазећи од претходно усвојених приоритета наведених у Европском партнерству и Извештају Европске комисије о напретку за 2007. годину, краткорочни приоритети су:

У области аграрне политике усклађивање прописа са правним тековинама ЕУ, и то:

- Закон о пољопривреди и руралном развоју,
- Закон о сточарству (усклађивање са *Zootehnic community legislation*),
- Закон о сточној храни (Уредба ЕЗ 183/2005, уз поштовање законодавства Европске уније које регулишу европске стандарде),
- Закон о вину (Уредба ЕЗ 1493/1999, 1623/2000, 883/2001, 884/2001, 1227/2000, 1623/2000),
- Закон о етил алкохолу (Уредба ЕЗ 1623/00, 670/03, 2336/03, 2001/05, 370/03),
- Закон о ракији и другим алкохолним пићима (Уредба ЕЗ 110/2008),
- Закон о ГМО (Упутство ЕЗ 2001/18),
- Усвајање нове Стратегије развоја пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2009-2013. године,
- Усвајање Националне стратегије одрживог коришћења природних ресурса и добара у Републици Србији,
- Измене и допуне Закона о надзору над прехранбеним производима биљног порекла („Сл. Гласник РС“ 25/96) и Закона о контроли квалитета пољопривредних и прехранбених производа у спољнотрговинском промету („Сл. Лист СРЈ“ 12/95, 59/98), као и усаглашавање са законодавством ЕУ.

3.11.1.2. 2. Институције

У циљу јачања капацитета Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије формираће се:

- Сектор за интеграцију у Европску унију и СТО, и међународну сарадњу са значајним повећањем броја запослених,
- Одељење за праћење ефеката мера аграрне политике као и повећање броја запослених у Одељењу за примарну производњу и прераду Сектора за аналитику и аграрну политику,
- Управе за пољопривредно земљиште,
- Побољшање система и квалитета рада Сектора за инспекцијски надзор и формирање база података субјеката надзора,
- По усвајању Закона о пољопривреди и руралном развоју формираће се Управа за аграрна плаћања која би обављала све послове у области пољопривредних плаћања, у сарадњи са Министарством финансија – Управом за Трезор, са којом већ постоји сарадња.

3.11.1.3. Средњорочни приоритети – Активности за период 2009-2012.

У овом периоду српска пољопривреда ће се у великој мери ускладити и приближити Заједничкој пољопривредној политици Европске Уније. Процес приступања Светској трговинској организацији биће завршен и по том основу преузете одговарајуће обавезе. Пољопривредни произвођачи и прерађивачи ће морати да остваре брз напредак у погледу квалитета и ефикасности уколико желе да се укључе на ово широко тржиште. Унапређење и јачање Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде у процесу усклађивања и примене прописа Републике Србије са прописима и правним тековинама ЕУ биће кључни фактор успеха током овога периода.

Развој у претходне две фазе ће у великој мери ускладити пољопривредну политику Републике Србије са Заједничком пољопривредном политиком Европске уније и омогућиће несметанију трговину пољопривредно прехранбених производа. Доступност претприступних

фондова и њихова искоришћеност такође ће зависити од развоја и унапређења наших капацитета у претходним фазама.

3.11.1.3.1. Законодавство

- Евалуирати мере аграрне политике према статусу који ће Србија имати у овој фази
- Успоставити квалитетнију комуникацију са Републичким геодетским заводом у вези са катастром земљишта, унапредити квалитет пољопривредног земљишта
- Развити стабилно и функционално тржиште закупа пољопривредног земљишта
- Успоставити програм робних записа пољопривредних и прехранбених производа у јавним складиштима-складишнице (подразумева се усвајање Закона о јавним складиштима)
- Наставити са даљим јачањем система пољопривредног и прехранбеног тржишта, укључујући контролу квалитета и (НАССР и Добре пољопривредне праксе)
- Припремити програм за унапређење постројења за прераду хране у складу са захтевима ЕУ
- Израдити правилнике којима се прописују технички захтеви за пољопривредно прехранбене производе
- Успоставити националну базу података у области модерне биотехнологије
- Правилник о енолошким праксама (Уредба ЕЗ 1493/1999, 1622/2000, 1422/2000, 2165/2000)
- Правилник виноградарском и винарском регистру (Уредба ЕЗ 1493/1999)
- Правилник о контроли географског порекла вина (Уредба ЕЗ 1493/1999, 753/2002, 2729/2000)
- Правилник о обележавању вина (Уредба ЕЗ 1493/1999, 753/2002)
- Правилник о вођењу винаријске евиденције (R ЕЗ 1493/1999)
- Правилник о ароматизованим винима (Уредба ЕЗ 1493/1999, 1601/1991)
- Правилник о рејонизацији виноградарства (Уредба ЕЗ 1493/1999)
- Правилник о сензорној оцени вина (Уредба ЕЗ 1493/1999)
- 14 Правилника за спровођење новог Закона о ГМО
- Израдити Стратегију унапређења и развоја воћарске производње
- Израдити Стратегију унапређења производње и промета ракије

3.11.1.3.2. Институције

- Јачање административних капацитета Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије ће се ускладити са потребама које произилазе из нивоа припремљености пољопривреде Србије за интеграцију у јединствено тржиште Европске уније
- Успостављање свих потребних институција и структура које су неопходне за имплементацију Заједничке пољопривредне политике
- Даље јачање Управе за плаћања

Генетички модификовани организми

Област Генетички модификованих организама је делимично усађена са правним тековинама Европске уније, а уређена је Законом о генетички модификованим организмима („Службени лист СР Југославије“ 21/2001). Надлежност над спровођењем Закона о ГМО има Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије. Законом се уређују услови за ограничену употребу, увођење у производњу и стављање у промет ГМО и производа од

ГМО, као и услови и мере за спречавање и отклањање нежељених ефеката по животну средину и људско здравље. Многи елементи су остали нерегулисани: прекогранични промет, обележавање, учешће јавности, праћење и мониторинг ГМО и производа од ГМО. Закон представља оквир за рад и коришћење ГМО, док су детаљни услови рада и коришћења ГМО дефинисани кроз четири усвојена Правилника.

Управа за заштиту биља и Управа за ветерину као органи управе у саставу Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде су надлежни за спровођење инспекцијских послова у области ГМО. У инспекцијски надзор су укључени гранична фитосанитарна и ветеринарска инспекција (контрола увоза ГМО и производа од ГМО), као и пољопривредна инспекција.

Пољопривредна статистика

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде израђује билансе вина и хране и прикупља административне податке у области сточног фонда, пољопривредних газдинстава, прати следљивост у производњи. Министарство ће се активно укључити у припреме Републичког завода за статистику за извођење свеобухватног пописа пољопривреде који није урађен деценијама уназад а од којег се очекује пресек реалног стања свеукупних пољопривредних ресурса у Републици Србији.

3.11.1.4. Финансијске потребе

3.11.1.4.1. Буџет

3.11.1.4.1. Страна помоћ

С циљем јачања административних капацитета за спровођење политике развоја пољопривреде, у овој фази су спроведени следећи пројекти:

- Твининг пројекат „Јачање сектора виноградарства и винарства Србије“
- Пројекат „Економске анализе и пројектовање пољопривредне производње“ и успостављање система тржишних информација (техничка помоћ Министарства пољопривреде *USDA*)
- Пројекат за израду ЕУ компатибилних система за тестирање млека у складу са Упутством ЕЗ 64/432 и 97/12.

Предложени пројекти за ИПА 2008. годину

- Јачање институционалног капацитета Управе за земљиште у циљу формулисања и спровођења земљишне политике у складу са законима Европске уније и успостављање информационог система пољопривредног земљишта.

Предложени пројекти за ИПА 2009. годину

- Примена система контроле тржишних стандарда за свеже воће и поврће у складу са Уредбом 1148/2001

3.11.2. Рурални развој

3.11.2.1. Стање

Република Србија нема законодавни оквир који уређује област руралног развоја, доношење новог закона о пољопривреди и руралном развоју уредиће ову област.

3.11.2.1.1. Законодавни оквир

Област анималних генетичких ресурса није уређена посебним законом.

- Закон о пољопривредној служби (Сл. гласник РС 61/91)
- Закон о органској производњи и органским производима (Сл. гласник РС 62/06)

Подзаконска акта:

- Уредба о расподели и коришћењу подстицајних средстава за изградњу система подршке руралном развоју
- Уредба о расподели и коришћењу подстицајних средстава за подршку развоју села кроз набавку нове пољопривредне опреме и механизације, као и ископавање бунара у функцији наводњавања
- Уредба о расподели и коришћењу подстицајних средстава за подршку развоју села кроз инвестирање у рурални туризам
- Уредба о расподели и коришћењу средстава за подршку спровођењу поверених и др. стручно- саветодавних послова у пољопривреди
- Уредба о расподели и коришћењу подстицајних средстава за унапређење делатности и подршку интересном удруживању земљорадничких задруга
- Уредба о коришћењу подстицајних средстава за развој села кроз специфичан програм подршке социјално угроженим, расељеним и избеглим лицима
- Уредба о коришћењу подстицајних средстава за развој села кроз специфичан програм подршке развоју припадника ромске националне заједнице
- Уредба о утврђивању програма о расподели и коришћењу подстицајних средстава за чување и одрживо коришћење биљних генетичких ресурса за храну и пољопривреду
- Уредба о утврђивању програма о расподели и коришћењу подстицајних средстава за чување и одрживо коришћење генетичких ресурса домаћих животиња
- Уредба о расподели и коришћењу подстицајних средстава за подршку развоју органске производње
- Правилник о условима које треба да испуњава правно лице које издаје сертификат, односно ресертификат за органске производе и о начину њиховог издавања (Сл. гласник РС 81/06)
- Правилник о паковању, складиштењу и превозу органских производа (Сл. гласник РС 96/06)
- Правилник о изгледу ознаке и националног знака органских производа (Сл. гласник РС 107/07)
- Правилник о условима и начину промета органских производа (Сл. гласник РС 7/08)
- Правилник о начину вођења евиденције и садржини извештаја на основу којих се води евиденција у органској производњи (Сл. гласник РС 14/08)
- Правилник о методама органске сточарске производње (Сл. лист СРЈ 52/02)
- Правилник о методама органске биљне производње и о сакупљању шумских плодова и лековитог биља као производа органске пољопривреде производње (Сл. лист СРЈ 52/02)

Остали документи:

- Конвенција о очувању биодиверзитета,
- Глобални план акције за анималне генетичке ресурсе
- Међународни споразум о биљним ГР за храну и пољопривреду
- Глобални план за биљне и ГР

3.11.2.1.2. Институционални оквир

На основу Закона о министарствима Министарство заштите животне средине је фокална тачка за управљање и очување биодиверзитета и као такво се стара о дивљој флори и фауни, док се Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде стара о управљању и очувању агробиодиверзитета, односно, стара се о култивисаним биљкама и домаћим животињама и надлежно је за банке биљних и анималних гена.

Област руралног развоја у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије је у надлежности Сектора за развој села и пољопривреду и 35 стручно-саветодавних институција обављају поверене саветодавне и друге послове МПШВ, а организоване су као институти, заводи, пољопривредне станице.

Научно-истраживачке институције у области генетичких ресурса: Пољопривредни факултети Универзитета у Београду, Новом Саду и Приштини, Институт за сточарство Земун Поље, Институт за кукуруз Земун Поље, Институт за ратарство и повртарство Нови Сад, Институт за воћарство Чачак, Институт за повртарство Смедеревска Паланка, Институт за крмно биље Крушевац, Биолошки факултет и Биолошки институт Београд, Центар за виноградарство и винарство Ниш, Институт за стрна жита Крагујевац, Центар за кромпир Гуча и др..

3.11.2.2. Краткорочни приоритети 2008/2009

3.11.2.2.1. Законодавство

- Закон о пољопривреди и руралном развоју у складу са Уредбом ЕЗ 1698/2005 и 1085/2006
- Закона о стручној/ саветодавној служби у области пољопривреде и руралног развоја, у складу са. Уредбом ЕС бр.1782/2003 и 1783/2003 и њиховим накнадним допунама и исправкама
- Стратегије за уређење и унапређење рада саветодавних служби у пољопривреди. Национални програм за рурални развој за период 2008-2013.
- Подзаконска акта везана за органску производњу
- Закон о сточарству

3.11.2.2.2. Институције

Постоји потреба за јачањем постојећих капацитета и за новим кадровима, који би кроз сталну едукацију били оспособљени и ангажовани на пословима условљеним применом прописа ЕУ и насталих преузимањем обавеза приступањем у ЕУ.

Рад постојећих и будућих кадрова требало би да прате одговарајући материјално - технички услови (величина радног простора, ИТ опрема, возила и др.)

3.11.2.3. Средњорочни приоритети 2009/2012

3.11.2.3.1. Законодавство

На основу Закона о пољопривреди и руралном развоју и Закона о стручној/ саветодавној служби у области пољопривреде и руралног развоја наставиће се са доношењем подзаконских аката.

Усаглашавање са ЕУ Директивом бр. 870/2004 којом се утврђује програм ЕУ о очувању, карактеризацији, колекционисању и коришћењу генетичких ресурса у пољопривреди.

Оснивање Банке биљних гена (на основу Закона о семену)

3.11.2.3.2. Институције

Изградња и јачање капацитета тела одговорних за администрацију подстицаја за рурални развој

Управно надлештво (*Managing Authority*)

Програмског мониторинг комитета (*Program Monitoring Committee*)

Национални програм и план акције очувања и одрживог коришћења генетичких ресурса, како биљних, тако и анималних.

3.11.2.4. Финансијске потребе

3.11.2.4.1. Буџет

3.11.2.4.2. Страна помоћ

- ”Подршка програмирању руралног развоја и система плаћања“ (*SRDPPS- Support for Rural Development Programming and Payment System*) – *EAR TA*
- „Пројекат реформе пољопривреде у транзицији“(*STAR- Serbian Transitional Agricultural Reform*) – Завршена припремна фаза, чека ратификацију– *WB Loan/GEF grant*
- „Смањење загађења реке Дунав из индустрије у Србији“(*DREPR- Serbia Danube river Enerprise Pollution Reduction Project*) – *WB/GEF/Sida Grant*
- „Изградња капацитета за имплементацију политика руралног развоја у складу са ЕУ стандардима“ има за циљ подизање капацитета запослених за примену компоненте руралног развоја претприступног инструмента-*(IPA-Instrument for pre- accession)*
- „Изградња капацитета за *LEADER* активности у Републици Србији-*LEADER* Србија“ би требало да развије капацитете за програмирање, праћење и евалуацију *LEADER* мера на националном и регионалном нивоу-Румунија
- *SEEDNet* „Развојна мрежа југоисточне Европе за биљне генетичке ресурсе“ -*Sida*

Административни капацитети

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор за развој села и пољопривреде	Постојећа	21					
		-	-	40	40	60	60
УКУПНО :		21	21	40	40	60	60

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор за инспекцијски надзор	постојећа	143					

РАДНА ВЕРЗИЈА

			137*	137	145	152	160
УКУПНО			137*	137	145	152	160

*за 2008. годину не планира се смањење броја запослених, већ се планира да 25 запослених пређе у Управу за пољопривредно земљиште при МПШВ што је и предложено новом систематизацијом радних места која још увек није усвојена.

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор правне и опште послове	постојећа						
		27	30	35	40	45	50
УКУПНО			30	35	40	45	50

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор за аграрну оперативу	постојећа	11					
			21	31	35	38	40
УКУПНО			21	31	35	38	40

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор за аналитику и аграрну политику	постојећа	35					
			45	65	85	105	125
УКУПНО			45	65	85	105	125

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Управа за земљиште	постојећа						
			64	90	110	120	130
УКУПНО			64	90	110	120	130

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.

Сектор за ЕУ, СТО и међународне односе	планирана	5					
			5	30	40	50	60
УКУПНО			5	30	40	50	60

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010	2011	2012
Управа за ветерину	Постојећа						
	Постојећа	436	436	476	516	556	596
Укупно	Постојећа	436	436	476	516	556	596

Од 2009. године планира се повећање запослених за по 40 особа сваке године, у Управи за ветерину.

3.12 БЕЗБЕДНОСТ ХРАНЕ, ВЕТЕРИНАРСКА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА

3.12.1. Безбедност хране и контрола

3.12.1.1 Садашње стање

Прописи у области безбедности хране у Србији делимично су уклађени са прописима ЕУ.

3.12.1.1.1. Законодавни оквир

Прописима у области безбедности хране регулисани су послови вршења инспекцијског надзора, безбедност хране и хране за животиње, хигијене хране и хране за животиње, означавање хране, квалитет хране и хране за животиње, безбедност генетски модификоване хране и хране за животиње и нове хране.

Закони:

- Закон о здравственој исправности намирница и предмета опште употребе (Сл. лист број СФРЈ 53/91, Сл. лист СРЈ бр. 24/94 и 28/96, Службени гласник 101/05)
- Закон о ветеринарству (Службени гласник РС 91/2005)
- Закон о здравственом надзору над животним намирницама и предметима опште употребе (Службени лист СРЈ 48/77, 29/88 и Службени гласник РС 44/91, 53/93, 67/93, 48/94)
- Закон о контроли квалитета пољопривредних и прехранбених производа у спољнотрговинском промету (Сл. лист СРЈ 12/95, 59/98)
- Правилник о декларисању и означавању упакованих намирница (Сл. лист СЦГ 4/2004, 12/2004 и 48/2004)
- Правилник о микробиолошкој исправности намирница у промету (Сл. Лист СРЈ 26/93 и 53/95)
- Правилник о количинама пестицида, метала и металоида и других отровних супстанција, хемотерапеутика, анаболика и других супстанци које се могу налазити у намирницама (Сл. Лист СРЈ 5/92, 11/92)
- Правилник о начину вршења ветеринарско-санитарног прегледа и контроле животиња пре клања и производа животињског порекла (Сл. Лист СФРЈ 68/89)
- Правилник о условима у погледу здравствене исправности дијететских намирница које се могу стављати у промет (Сл.лист СФРЈ 4/85, 70/86, 69/91)
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће (Сл.лист СРЈ 42/ 98)
- Правилник о условима које треба да испуњавају кланице за клање животиња из увоза (Сл.лист СФРЈ 53/89)
- Правилник о условима које треба да испуњавају објекти за клање животиња, обраду, прераду и складиштење производа животињског порекла (Сл. лист СФРЈ 53/89).
- Правилник о ветеринарско-санитарним условима објекта за производњу и промет хране животињског порекла (Сл. гласнику РС 11/2008)
- Правилник о облику и садржини жига, односно потврде о безбедности дивљачи за исхрану људи, као и о начину и поступку обележавања хране животињског порекла (Сл. гласнику РС 44/2007)
- Правилник о ближим условима за производњу и промет прехранбених производа биљног порекла (Сл. гласнику РС 50/96)
- Правилник о квалитету и другим захтевима за храну за животиње
- (Сл. лист СРЈ 20/2000 и 38/2001)

- Правилник о квалитету воћа, поврћа и печурки (Сл. лист СФРЈ 29/79 и 53/87)
- Правилник о квалитету воћних сокова, концентрисаних воћних сокова, воћних нектара, воћних сокова у праху и сродних производа (Сл. лист СРЈ 33/95)
- Правилник о квалитету жита, млинских и пекарских производа, тестенина и брзо смрзнутих теста (Сл. лист СРЈ 52/95)
- Правилник о квалитету закланих свиња и категоризацији свињског меса
- (Сл. лист СФРЈ 2/85, 12/85 и 24/86)
- Правилник о квалитету меса стоке за клање, перади и дивљачи (Сл. Лист СФРЈ 34/74)
- Правилник о квалитету и другим захтевима за производе од меса (Сл. Лист СЦГ 33/2004)
- Правилник о квалитету и другим захтевима за млеко, млечне производе, композитне млечне производе и starter културе (Сл. Лист СРЈ 26/2002)
- 18. Правилник о квалитету и другим захтевима за мед, друге пчелиње производе, препарате на бази меда и других пчелињих производа (Сл. Лист СЦГ 45/2003)
- 19. Правилник о квалитету и другим захтевима за рибе, ракове, шкољкаше, морске јежеве, морске краставце, жабе, корњаче, пужеве и њихове производе (Сл. Лист СРЈ 6/2003).

Стратешки документи

Стратешки документи који дефинишу политику и развој у области безбедности хране Републике Србије су:

- Стратегија развоја пољопривреде Републике Србије,
- Стратегија о интегрисаном управљању границом,
- Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској унији,
- Резолуција о придруживању Европској унији ,
- Одлука о оснивању координационог тела за процес приступања Европској унији,
- Споразум о стабилизацији и придруживању Републике Србије Европској унији.

Институционални оквир

Послове у области здравствене и квалитативне исправности (безбедност) намирница животињског порекла и хране за животиње у производњи, промету на велико и мало и у међународном промету обавља Управа за ветерину.

Управа за заштиту биља у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде надлежна је за надзор и контролу безбедности хране биљног порекла и хране за животиње у примарној производњи и у међународном промету.

Сектор за инспекцијски надзор у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде надлежан је за контролу квалитета пољопривредних и прехранбених производа, пића, хране за животиње биљног порекла у производњи и унутрашњем промету.

Сектор за санитарни надзор у оквиру Министарства здравља обавља надзор у области: санитарни надзор здравствене исправности животних намирница и предмета опште употребе у производњи и промету.

У вршењу послова у области безбедности хране тренутно постоји сукоб надлежности два министарства, који ће бити решен новим Законом о безбедности хране.

3.12.1.2. Краткорочни приоритети – Активности планиране за 2008. годину

3.12.1.2.1 Законодавство

У складу са краткорочним приоритетима Европског партнерства и Извештајем ЕК о напретку за 2007. годину, краткорочни приоритети у области безбедности хране су:

- Усклађивање прописа са правним тековинама ЕУ – Усвајање предлога Закона о безбедности хране, који је делимично или у потпуности усклађен са прописима ЕУ;
- Уредбом Европског парламента и Савета 178/2002, којом се дефинишу општи принципи и услови Закона о храни. У односу на ову Уредбу постигнута је скоро потпуна усаглашеност, у складу са овим Законом о безбедности хране.
- Уредбом Европског парламента и Савета 882/2004, о званичним контролама. Усклађеност са овом Уредбом ће бити обезбеђена доношењем подзаконских аката, у складу са Законом о безбедности хране, Законом о ветеринарству и Закон који се односи на биље.
- Уредбом Европског парламента и Савета број 852/2004 о хигијени прехранбених производа. Усклађеност са овом Уредбом ће бити обезбеђена са доношењем одговарајућих подзаконских аката у складу са Законом о безбедности хране и Законом о ветеринарству и Закон који се односи на биље.
- Уредбом Европског парламента и Савета број 853/2004 којом се дефинишу посебни прописи из области хигијене хране животињског порекла. Усклађеност са овом Уредбом ће бити обезбеђена са доношењем подзаконских аката, у складу са Законом о ветеринарству.
- Уредбом Европског парламента и Савета број 854/2004 којим се установљавају посебни прописи из области организације званичне контроле производа животињског порекла који су намењени за људску исхрану. Основне одредбе ове Уредбе које се тичу званичних контрола хране животињског порекла су саставни део Закона о безбедности хране, што представља делимичну усаглашеност, док ће се доношењем подзаконских аката постићи потпуна усаглашеност.
- Уредбом Европског парламента и Савета бр. 183/2005 којом се утврђују услови за област хигијене хране за животиње. Предлог Закона о безбедности хране садржи основне одредбе у вези са хигијеном хране за животиње. Потпуна усклађеност са овом Уредбом ће бити обезбеђена доношењем посебног Закона о храни за животиње.
- Уредбом Европског парламента и Савета бр. 258/97 која се односи на нову храну и нове састојке хране. Предлог Закона о безбедности хране садржи основне одредбе које се односе на стављање у промет нове хране и нових састојака хране. Потпуна усклађеност са овом Уредбом ће бити обезбеђена доношењем подзаконских аката.
- Уредбом Европског парламента и Савета бр. 1829/2003, која се односи на генетски модификовану храну и храну за животиње. Предлог Закона о безбедности хране садржи основне одредбе које се односе на стављање у промет генетски модификоване хране и хране за животиње. Потпуна усклађеност са овом Уредбом ће бити обезбеђена доношењем подзаконских аката.

3.12.1.2.2 Институције

Наставак програма опремања лабораторија, обука запослених и развоја стандардних оперативних процедура, имплементација међународних стандарда у ветеринарској и области безбедности хране и развој нових метода дијагностике и испитивања хране.

- Доношење новог Правилника о систематизацији и организацији радних места у МПШВ, којим ће се повећати број квалификованих запослених у Управи за ветерину и омогућити израда и имплементација подзаконских прописа на основу новог Закона о безбедности хране и других Закона који се односе на безбедности хране (Закон о ветеринарству).
- Наставак усавршавања знања страних језика и компјутерско оспособљавање запослених у Управи (како нових запослених тако и постојећих), којим ће се подржати развој информационог система у области ветеринарства.

3.12.1.3 Средњорочни приоритети

3.12.1.3.1 Законодавство

У складу са средњорочним приоритетима Европског партнерства и Извештајем ЕК о напретку за 2007. годину, средњорочни приоритети у области безбедности хране планирано је даље усклађивање прописа са правним тековинама ЕУ.

На основу Закона о безбедности хране, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (МППШВ) заједно са Министарством здравља (МЗ), приступиће изради подзаконских аката који ће бити донети у складу са следећим прописима ЕУ:

- Упутство Савета 89/662 о ветеринарским проверама које се врше приликом трговине у Заједници у циљу успостављања унутрашњег тржишта.
- (Усклађеност са одредбама овог Упутства ће бити обезбеђена доношењем подзаконских аката, у складу са овим Законом о безбедности хране и другим Законима који се односе на област ветеринарства. Потпуно ће бити примењена након приступања у ЕУ).
- Упутство Савета 89/109 о усклађивању Закона земаља чланица који уређују област материјала и артикала који долазе у контакт са храном.
- (Усклађеност са овим Упутством ће бити обезбеђена са доношењем подзаконских аката, у складу са овим Законом).
- Упутство Савета од 2000/13 о усклађивању Закона земаља чланица који се односе на декларисање, презентацију и рекламирање прехранбених производа. Законом су утврђени основне одредбе о декларисању, презентацији и рекламирању хране, а са доношењем подзаконских аката обезбедиће се пуна усаглашеност са овим Упутством. Ова директива се не односи на треће земље и примењиваће се након приступања ЕУ.
- По доношењу Закона о безбедности хране, приступиће се изради следећих подзаконских аката а везано за Закон о безбедности хране:
- Одлука Европске комисије 2007/275 која се односи на листу животиња и производа које су предмет контроле на граничним прелазима у складу са Упутством Европског савета 91/496 и 97/78
- Упутство Европског парламента и Савета 96/23 о мониторингу одређених супстанци и резидуа у живим животињама и производима животињског порекла.
- Уредба Европског парламента и Савета 258/97 која се односи на нову храну и нове прехранбене састојке .
- Уредба Европског парламента и Савета 510/2006 о заштити географских знакова и ознака порекла за пољопривредне производе и намирнице.
- Упутство Европског парламента и Савета 2002/46 о апроксимацији закона земаља чланица који се односе на додатке хране.
- Упутство Европског парламента и Савета 91/414 о стављању у промет средстава за заштиту биља.

У области испуњавања стандарда за објекте за прераду меса свих врста животиња и млека и млечних производа планира се кашњење у усклађивању са европским стандардима у овој области (могућност захтева за успостављање прелазних периода).

Институције

Планира се формирање Агенције за безбедност хране.

3.12.2. Здравље биља

У области здравља биља Република Србија усклађена је делимично са релевантним прописима ЕУ.

3.12.3.1. Садашње стање

3.12.3.1.1. Законодавни оквир

Прописима у области здравља биља регулисани су услови и мере за спречавање појаве, ширење, откривање и сузбијање штетних организама, рад службе за заштиту биља (услови и начин обављања послова заштите биља), здравствену контролу семена расада и садног материјала, здравствену контролу биља у унутрашњем промету и промету преко државне границе, као и пружање услуга при сузбијању штетних организама и обезбеђивање средстава за спровођење прописаних мера.

Закони

- Закон о заштити биља („Сл. лист СРЈ“, бр. 24/98 и 26/98, „Сл. гласник РС“, бр. 101/05-други закон) и
- Закон о заштити биља од болести и штеточина („Сл. гласник РС“, 14/98, 6/6/89, 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05-други закон).

Подзаконски акти

- Уредба о вршењу прогнозно-извештајних послова у области заштите биља ("Сл. лист СРЈ", бр. 65/99),
- Уредба о условима за третирање и обележавање дрвеног материјала за паковање („Сл. гласник РС“, бр. 49/06),
- Уредба о мерама за сузбијање и уништавање коровске биљке амброзија – *Ambrosia artemisiifolia* L. (spp) („Сл. гласник РС“, бр. 69/06)
- Правилник о здравственом прегледу пошиљака биља у промету преко државне границе ("Сл. лист СРЈ", бр. 69/99, 59/01 и „Сл. гласник РС“, бр. 26/06),
- Правилник о условима које морају испуњавати карантински објекти за проверу здравственог стања биља и биљном карантину ("Сл. лист СРЈ", бр. 68/01),
- Правилник о начину уништавања биља за које су наређене мере уништења ("Сл. лист СРЈ", бр. 67/01),
- Правилник о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала и здравственом прегледу семена, расада и садног материјала ("Сл. лист СРЈ", бр. 66/99, 13/02, "Сл. лист СЦГ", бр.10/03, 13/03 и „Сл. гласник РС“, бр. 39/06 и 59/06),
- Правилник о утврђивању листа карантински штетних организама („Сл. гласник РС“, бр. 26/06),
- Правилник о условима у погледу техничке опремљености за обављање послова топлотног третирања и о начину топлотног третирања дрвеног материјала за паковање („Сл. гласник РС“, бр. 66/06),
- Наредба о забрани и ограничењу увоза и провоза појединих врста биља ради спречавања уношења бактеријске пламењаче јабуке и крушке ("Сл. лист СФРЈ", бр. 40/91, 53/91),
- Наредба о предузимању мера за спречавање ширења карантинске биљне штеточине (*Diabrotica virgifera* Le Conte ("Сл. лист СРЈ", бр. 23/94),

- Наредба о врстама садног материјала из увоза и праћењу здравственог стања код крајњег корисника ("Сл. лист СРЈ", бр. 8/99),
- Наредба о спровођењу мера заштите шума и биља од штетног инсекта губара (*Lymantria dispar* L.) ("Сл. гласник РС", бр. 102/04),
- Наредба о проглашењу подручја зараженог карантински штетним организмом узрочником златастог жутила винове лозе (*Flavescence doree*) и преузимању мера сузбијања на целој територији Републике Србије («Сл. гласник РС», бр. 25/05, 48/05 и 114/05),
- Наредба о предузимању мера заштите малине од болести трулежи корена малине коју проузрокује фитопатогена гљива *Phytophthora fragariae* var. *Rubi* («Сл. гласник РС», бр. 25/05 и 114/05),
- Наредба о предузимању мера ради спречавања појаве и ширења болести "црна нога" проузроковане фитоплазмом из групе Stolbur ("Сл. гласник РС", бр. 25/05),
- Наредба о предузимању мера ради спречавања ширења и искорењивања кромпирових цистоликих нематода ("Сл. гласник РС", бр. 74/05),
- Наредба о проглашењу подручја зараженим карантински штетним организмом узрочника сушења изданака малине *Phytophthora fragariae* var. *rubi* ("Сл. лист СЦГ", бр. 9/03).

Стратешки документи

Стратешки документи који дефинишу политику и развој у фитосанитарној области Републике Србије су:

- Међународна конвенција о заштити биља,
- Стандарди Европске и медитеранске организације за заштиту биља,
- Стратегија развоја пољопривреде Републике Србије,
- Стратегија о интегрисаном управљању границом,
- Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији,
- Резолуција о придруживању Европској Унији (од 13. октобра 2004. године),
- Одлука о оснивању координационог тела за процес приступања Европској Унији (октобар 2007. године),
- Годишњи извештај Европске комисије о напретку реформи у Србији у 2007. години,
- Споразум о стабилизацији и придруживању Републике Србије Европској Унији,
- Меморандум о разумевању о реконструкцији лабораторија у ланцу безбедности хране из 2002. године и анекс из 2003. године.

3.12.3.1.2. Институционални оквир

Управа за заштиту биља Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде одговорна је за успостављање фитосанитарне политике у области пољопривреде и шумарства. Садашњи број запослених у области здравља биља је следећи:

- шест у седишту Управе у Одељењу за здравље биља и биљни карантин,
- четири инспектора у седишту Управе задужени за контролу квалитета рада, који обављају послове и у области здравља биља, семена и садног материјала, средстава за заштиту биља и ђубрива,
- 71 фитосанитарни инспектор - унутрашњи фитосанитарни инспектори, који су распоређени у шест регионалних јединица и 34 гранична фитосанитарна инспектора, распоређени у шест граничних станица (укупно 105 фитосанитарних инспектора).

Систем дијагностике и детерминације штетних организама подржава „мрежа“ лабораторија коју чине 5 регионалних „тријажних“ лабораторија (врше рутинске анализе на

великом броју узорака и то за стрна и просолика жита и поврће без *Solanaceae*, за индустријско и крмно биље, за *Solanaceae*, за винову лозу и ситно воће, за јабучато и коштичаво воће) и лабораторије научних института и факултета, задужене за експертизу и овлашћене од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде до успостављања Референтне лабораторије.

„Мрежу“ лабораторија подржавају и пољопривредне станице и заводи, распоређени по регионима, које обављају здравствене прегледе биља, семена, расада и садног материјала, издавање уверења о здравственом стању у вези са тим, посткарантински надзор, здравствене прегледе ради издавања фитосертификата и извештајно прогнозни и саветодавни послови.

3.12.2.2. Краткорочни приоритети

3.12.2.2.1. Законодавство

У складу са приоритетима наведеним у Европском партнерству и Годишњем извештају ЕК о напретку за 2007. годину, краткорочни приоритети у области здравља биља су даље усклађивање прописа са правним тековинама ЕУ усвајањем Предлога закона о здрављу биља (налази се у процедури усвајања), који је усклађен са:

- Упутством Савета 2000/29 о мерама заштите од уноса и ширења у Заједницу организама штетних за биље или биљне производе,
- Упутством Комисије 92/90/ЕЕЗ о успостављању услова за регистрацију произвођача и увозника биља, биљних производа и прописаних објеката и њиховим обавезама,
- Упутством Комисије 92/105/ЕЕЗ о успостављању стандарда за биљни пасош који се користи за кретање одређеног биља, биљних производа или прописаних објеката унутар Заједнице и успостављању детаљних процедура које се односе на издавање и замену биљног пасоша,
- Упутством Комисије 93/50/ЕЕЗ о одређеном биљу које није поменуто у Додатку V, дела А Упутства Савета 77/93/ЕЕЗ и регистрацији произвођача и продаваца на велико и мало у зонама производње таквог биља,
- Упутством Комисије 95/44/ ЕЦ о успостављању услова под којима се одређени штетни организми, биље, биљни производи или прописани објекти поменути у Додацима од I до V Упутства Савета 77/93/ЕЕЗ могу уносити или кретати унутар Заједнице или заштићене зоне, а које је намењено огледима или у сврхе научног истраживања или клонске селекције,
- Одлуком Комисије 2004/416/ЕЗ о привременим хитним мерама у односу на одређене плодове цитруса пореклом из Аргентине и Бразила,
- Одлуком 2004/426/ЕЗ којом се допуњава Одлуке 2002/757/ЕС о привременим хитним мерама за спречавање уношења у/и ширење унутар Заједнице *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Main in 't Veld sp. nov,
- Одлуком Комисије 2004/200/ЕЗ о мерама у циљу спречавања уношења у/и ширење унутар Заједнице вируса мозаика пепина,
- Одлуком Комисије 2004/4/ЕЦ којом се државе чланице овлашћују да предузму привремене хитне мере против ширења *Pseudomonas solanacearum* (Smith) Smith као у случају Египта,
- Одлуком Комисије 2003/766/ЕЗ о хитним мерама за спречавање ширења унутар Заједнице *Diabrotica virgifera* Le Conte,
- Одлуком Комисије 2001/219/ЕЗ о привременим хитним мерама које се тичу дрвеног материјала у целости или делимично од непрерађеног четинарског дрвета пореклом из Канаде, Кине, Јапана, САД,

- Одлуком Комисије 2001/218/ЕЗ која захтева од држава чланица привремено предузимање додатних мера против ширења *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhrer) Nickle et al. (нематода бора) као у случају подручја у Португалији, осим оних у којима је познато да се не појављује,
- Одлуком Комисије 1999/355/ЕЗ о хитним мерама против ширења *Anoplophora glabripennis* (Motschulsky) као у случају Кине (изузев Хонг Конга),
- Одлуком Комисије 98/109/ЕЗ којом се привременно овлашћују државе чланице да предузму хитне мере против ширења *Thrips palmi* Karny као у случају Тајланда,
- Упутством Савета 74/647/ЕЕЗ о сузбијању смотавца каранфила,
- Упутством Савета 69/466/ЕЕЗ о сузбијању калифорнијеске штитасте ваши.

3.12.3.2.2. Институције

- Наставак програма опремања регионалних лабораторија, обука запослених и развоја стандардних оперативних процедура, имплементација међународних стандарда у фитосанитарној области и развој нових метода дијагностике који су одобрени и започети 2007. године. Циљ реализације је успостављање и верификација стандардних оперативних процедура која ће имати вишеструку корист, како у развоју дијагностике тако и припреми за оснивање Националне референтне фитосанитарне лабораторије. У ове сврхе из буџета је за 2008. годину издвојено 43.000.000 динара (537.500 евра).
- Спровођење програма посебног надзора на присуство штетних организама: за кромпир *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter*, *Globodera* и *Synchitrium*, за коштичаво воће PPV, а за јабучаство воће *Erwinia amylovora*, као и мониторинг штетних организама у луцерки, пасуљу, јабуци, јагоди и парадајзу. У ове сврхе из буџета је за 2008. годину издвојено 35.000.000 динара (437.500 евра).
- Почетак реализације CARDS 2005 пројекта Institutional Capacity Building within the Plant Protection Directorate of the MAFWM.
- Доношење новог Правилника о систематизацији и организацији радних места у МПШВ, којим ће се повећати број запослених у Управи – Одељењу за здравље биља и Одељењу фитосанитарне инспекције и омогућити израда и примена подзаконских прописа на основу новог Закона о здрављу биља.
- Наставак усавршавања знања страних језика и компјутерско оспособљавање запослених у Управи, којим ће се подржати развој информационог система у области здравља биља.

3.12.2.3. Средњорочни приоритети

3.12.2.3.1. Законодавство

Даље усклађивање прописа са правним тековинама ЕУ, односно доношење подзаконских прописа за примену Закона о здрављу биља, који ће бити усаглашени са:

- Упутством Савета 69/464/ЕЕЗ о контроли рака кромпира,
- Упутством Савета 69/465/ЕЕЗ о контроли кромпирових цистоликих нематода,
- Упутством Савета 93/85/ЕЕЗ о контроли прстенасте трулежи кромпира,
- Упутством Савета 98/22/ЕЗ о минималним условима за преглед попиљака биља, биљних производа или прописаних објеката пореклом из трећих земаља на граничним прелазима који нису места одредита попиљке,
- Упутством Савета 98/57/ЕЗ о контроли мрке трулежи (*Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al.),

- Упутством Комисије 92/70/ЕЕЗ о детаљним условима за прегледе у сврху успостављања заштићених зона у Заједници,
- Упутством Комисије 2001/32/ЕЗ о успостављању заштићених зона које су нарочито изложене ризику по здраве биља у Заједници и којом се замењује Упутство 91/76/ЕЕЗ,
- Упутством Комисије 93/51/ЕЕЗ о успостављању услова за кретање одређеног биља, биљних производа или прописаних објеката унутар заштићене зоне,
- Упутством Комисије 94/3/ЕЗ о успостављању процедура пријаве пошилики или штетних организама који представљају нарочит фитосанитарни ризик, а који су пореклом из трећих земаља,
- Упутством Комисије 2004/103/ЕЗ о идентификацији и прегледима биља, биљних производа или прописаних објеката који су поменути у делу Б Додатка V Упутства Савета 2000/29/ЕЗ који се могу спроводити на местима уласка у Заједницу, а која нису гранични прелази или на местима близу граничних прелаза и утврђивање услова везаних за те прегледе,
- Упутством Комисије 2004/105/ЕЗ о одређивању модела званичних фитосертификата или фитосертификата за реекспорт биља, биљних производа или прописаних објеката пореклом из трећих земаља које су поменуте у Упутству Савета 2000/29/ЕЗ,
- Упутством Комисије 93/17/ЕЕЗ којом се одређује класификација за Заједницу основног семена кромпира, заједно са условима и ознакама применљивим за класификовање.

3.12.3.3.2. Институције

- Имплементација CARDS 2005 пројекта Institutional Capacity Building within the Plant Protection Directorate of the MAFWM, којим је предвиђен тренинг запослених у Одељењу за здравље биља. Такође у оквиру овог пројекта спровешће се процена усаглашености националног законодавства са законодавством ЕУ.
- Успостављање Референтне фитосанитарне лабораторије у оквиру комплекса Батајница, који је реконструисан и опремљен у оквиру пројекта Technical Assistance for Serbian Food Chain Safety Laboratories Project.
- Наставак програма јачања регионалних лабораторија, обука запослених и развоја стандардних оперативних процедура, имплементација међународних стандарда у фитосанитарној области и развој нових метода дијагностике који су одобрени и започети 2007. године.
- Дерогација Упутства Савета 2000/29/ЕЗ у смислу Додатка III за кромпир (за *Clavibacter michiganensis fsp. sepedonicus*) и винову лозу (*Flavescens doree*) у смислу могућности извоза кромпира и садног материјала винове лозе у земље чланице ЕУ.
- Спровођење програма посебног надзора на присуство штетних организама у складу са Упутством 2000/29/ЕЗ.
- Попуњавање административних капацитета у складу са новим Правилником о систематизацији и организацији радних места у МПШВ.
- Наставак усавршавања знања страних језика и компјутерско оспособљавање запослених у Управи, којим ће се подржати развој информационог система у области здравља биља.

3.12.3.4. Финансијске потребе

3.12.3.4.1. Буџет

Активности	2008	2009	2010	2011	2012
Спровођење	437.500 €	437.500 €			

програма посебног надзора					
Опремање регионалних лабораторија и развој стандардних оперативних процедура	537.500 €	537.500 €			
Успостављање рада Националне референтне лабораторије	-				
Усавршавања и обуке запослених*	-	60.000 €	80.000 €	80.000 €	100.000 €

*Финансијска средства се односе на укупна средства издвојена и за здравље биља, и за семе и садни материјал и за средства за заштиту биља

3.12.3.4.2. Страна помоћ

У оквиру пројекта *Reform of the Serbian Veterinary, Phytosanitary and Sanitary Inspection Services* 03/SER01/10/002 реконструисани су и опремљени гранични прелази Хоргош, Шид и Прешево.

Програм реконструисања и опремања Референтних ветеринарских, фитосанитарних и санитарних лабораторија у комплексу Батајница реализован је у оквиру пројекта *Technical Assistance for Serbian Food Chain Safety Laboratories Project*.

CARDS 2005 пројекат *Institutional Capacity Building within the Plant Protection Directorate of the MAFWM* није још започео са реализацијом. Вредност пројекта је 1.000.000 евра.

Програм успостављања и рада регионалних лабораторија се, поред сопствених буџетских средстава, реализује и у оквиру реконструкције система лабораторија укључених у ланац безбедности хране у оквиру CARDS 2005 пројекта *Institutional Capacity Building of the Food-Chain Laboratories Administration* Вредност пројекта је 1.500.000 евра.

3.12.3.5. Попуњавање административних капацитета

Управа за заштиту биља	Постојећи капацитети	Планирани административни капацитети				
		2008	2009	2010	2011	2012
Одељење за здравље биља	10 (6 + 4)	12 (10 + 2)	14 (12 + 2)	16 (14 + 2)	18 (16 + 2)	20 (18 + 2)
Одељење фитосанитарне инспекције	71	71	74 (71 + 3)	77 (74 + 3)	79 (77 + 2)	81 (79 + 2)
УКУПНО	81	83	88	93	97	101

Напомена: Постојећи и планирани административни капацитети се односе и на здравље биља и на семе и садни материјал

3.12.3. Семе и садни материјал

У области семана и садног материјала Република Србија усклађена је делимично са релевантним прописима ЕУ.

3.12.4.1. Садашње стање

3.12.4.1.1. Законодавни оквир

Област семена и садног материјала (поред здравственог стања, која је уређена прописима у области здравља биља) уређена је следећим законима:

- Закон о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља ("Сл. гласник РС", бр. 18/05),
- Закон о семену и садном материјалу ("Сл. гласник РС", бр. 54/93, 67/93, 35/94, 43/94, 135/04, 18/05 и 101/05), који важи у делу који се односи на руже,
- Закон о семену ("Сл. гласник РС", бр. 45/05).

Овим законима прописани су услови, мере и поступци за производњу, дораду, промет, увоз и испитивање семена и садног материјала Истовремено, овим законима дефинисан је и поступак признавања сорти пољопривредног биља.

Подзаконски акти

- Уредба о признавању матичних стабала, чокота и жбунова воћака, винове лозе и хмеља („Сл. гласник РС“, бр. 51/06)
- Правилник о нормама квалитета, паковању, пломбирању и декларисању садног материјала пољопривредног биља ("Сл. лист СФРЈ", бр. 45/75 и 26/79),
- Правилник о контроли производње садног материјала пољопривредног биља ("Службени гласник РС", бр. 29/94), који важи у делу који се односи на руже,
- Правилник о условима које треба да испуни продајно место на којем се обавља промет садног материјала воћака, винове лозе и хмеља („Сл. гласник РС“, бр. 29/06),
- Правилник о садржини и начину вођења регистра произвођача садног материјала воћака, винове лозе и хмеља („Сл. гласник РС“, бр. 29/06),
- Правилник о начину и поступку производње садног материјала воћака, винове лозе и хмеља („Сл. гласник РС“, бр. 40/06 и 58/06),
- Правилник о квалитету семена пољопривредног биља ("Сл. лист СФРЈ", бр. 47/87, 60/87, 55/88, 81/89 и "Сл. лист СРЈ", бр. 16/92, 8/93, 21/93, 30/94, 43/96, 10/89, 15/01, 58/02),
- Правилник о контроли производње семена, садржини и начину вођења евиденције о производњи расада пољопривредног биља и обрасцу извештаја о производњи мицелија јестивих и лековитих гљива ("Сл. гласник РС", бр. 60/06),
- Правилник о садржини и начину вођења регистра произвођача семена, расада, мицелија јестивих и лековитих гљива („Сл. гласник РС“, бр. 51/06),
- Правилник о садржини и начину вођења регистра дорађивача семена, евиденцији семена, уништавању отпада семена и о пријави количина семена („Сл. гласник РС“, бр. 59/06),
- Правилник о ближим условима које мора да испуњава стручна организација која издаје етикете, величини појединачних паковања семена и о евиденцији о издатим етикетама („Сл. гласник РС“, бр. 66/06 и 73/06).

Стратешки документи

Стратешки документи који дефинишу политику и развој у овим областима су:

- Међународна конвенција о заштити биља,
- Стратегија развоја пољопривреде Републике Србије,
- Стратегија о интегрисаном управљању границом,
- Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији,
- Резолуција о придруживању Европској Унији (од 13. октобра 2004. године),
- Одлука о оснивању координационог тела за процес приступања Европској Унији (октобар 2007. године),
- Годишњи извештај Европске комисије о напретку реформи у Србији у 2007. години,
- Споразум о стабилизацији и придруживању Републике Србије Европској Унији,
- Меморандум о разумевању о реконструкцији лабораторија у ланцу безбедности хране из 2002. године и анекс из 2003. године.

3.12.4.1.2. Институционални оквир

Управа за заштиту биља је, поред здравља биља, средстава за заштиту биља и ђубрива, одговорна за спровођење политике у области семена и садног материјала, осим у делу признавања и заштите сорти пољопривредног биља.

Број запослених који обавља послове у области семена и садног материјала:

- два извршиоца у седишту Управе у Одељењу за здравље биља и биљни карантин,
- четири инспектора у седишту Управе задужени за контролу квалитета рада, који обављају послове и у области здравља биља, семена и садног материјала, средстава за заштиту биља и ђубрива,
- 71 фитосанитарни инспектор - унутрашњи фитосанитарни инспектори, који су распоређени у шест регионалних јединица и 34 гранична фитосанитарна инспектора, распоређени у шест граничних станица (укупно 105 фитосанитарних инспектора) који, поред активности у области семена и садног материјала раде и на пословима везаним за здравље биља, средства за заштиту биља, ђубрива и контролу производње генетски модификованих организама.

Испитивање квалитета семена пре стављања у промет и у промету врше лабораторије акредитоване од стране националног акредитационог тела. Узорке за испитивање квалитета семена пре стављања у промет узимају акредитоване лабораторије, а за испитивање квалитета семена у промету фитосанитарни инспектори. Пољопривредне станице и заводи, распоређени по регионима (које обављају послове и у области здравља биља), спроводе активности везане за поступак сертификације семена и садног материјала.

Штампање етикета за семе и садни материјал, прописано законима, је централизовано и обавља је организација овлашћена од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

3.1.4.2. Краткорочни приоритети

3.1.4.2.1. Законодавство

У области биљне производње, односно квалитета семена и садног материјала краткорочни приоритети у области семена и садног материјала односе се на усклађивање прописа са правним тековинама ЕУ:

- Доношење подзаконских аката ради примене Закона о семену и Закона о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља. Прописи се односе на норме квалитета за стављање у промет семена и садног материјала пољопривредног биља.

- Обзиром да новим Законом о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља није обухваћен и садни материјал ружа и осталог украсног биља, планира се доношење новог закона о репродукционом материјалу украсног биља, у оквиру активности Управе за шуме уз сарадњу Управе за заштиту биља.

3.1.4.2.2. Институције

- Успостављање Референтне лабораторије за семе и садни материјал у оквиру комплекса Батајница, који је реконструисан и опремљен у оквиру пројекта Technical Assistance for Serbian Food Chain Safety Laboratories Project,
- Наставак успостављања информационог система који обухвата производњу, стављање у промет и увоз семена и садног материјала, са циљем повезивања организационих јединица Управе за заштиту биља, Управе за шуме и Одељења за признавање сорти.
- Доношење новог Правилника о систематизацији и организацији радних места у МПШВ, којим ће се повећати број запослених у Управи – Одељењу за здравље биља (или формирати посебна Одељења/Одсеци за семе и садни материјал) и Одељењу фитосанитарне инспекције.
- Наставак усавршавања знања страних језика и компјутерско оспособљавање запослених у Управи, којим ће се подржати развој информационог система у области семена и садног материјала.

3.12.4.3. Средњорочни приоритети

3.12.4.3.1. Законодавство

Усклађивање прописа са правном тековином ЕУ – и даље ће бити настављен процес израде подзаконских аката са којима ће национално законодавство бити у потпуности усклађено са релевантим ЕУ прописима у области семена и садног материјала.

3.12.4.3.2. Институције

Јачање институционалног оквира – највећи део активности биће усмерен на примену и усклађивање рада свих организационих јединица Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде које имају надлежности у овој области, као што су:

- Успостављање Референтне лабораторије за семе и садни материјал у оквиру комплекса Батајница, који је реконструисан и опремљен у оквиру пројекта Technical Assistance for Serbian Food Chain Safety Laboratories Project.
- Успостављање информационог система који обухвата производњу, стављање у промет и увоз семена и садног материјала.
- Попуњавање административних капацитета у складу са новим Правилником о систематизацији и организацији радних места у МПШВ.
- Наставак усавршавања знања страних језика и компјутерско оспособљавање запослених у Управи, којим ће се подржати развој информационог система у области семена и садног материјала.

Недефинисан статус репродуктивног и садног материјала украсног дрвећа и жбуња

Важећим Законом о репродуктивном материјалу шумског дрвећа и жбуња уведена је само обавеза регистровања расадника у Управи за шуме, док је здравствено стање овог биља дефинисано прописима из области заштите биља, над којим надзор врши ова управа и Управа за

заштиту биља. Праћење производње цвећа је у надлежности Управе за заштиту биља. Међутим, други прописи из ове области, који се односе на саму производњу и промет репродуктивног и садног материјал украсног дрвећа и жбуња нису доношени, управо из разлога што ти послови у Закону о министарствима нису дефинисани као делатност Управе за шуме.

На иницијативу Удружења пејзажне архитектуре и хортикултуре у Управи за шуме је урађен Нацрт закона о репродуктивном и садном материјалу украсног дрвећа и жбуња, с тим што је пре пуштања у процедуру тог нацрта закона потребно јасно дефинисати који је државни орган надлежан за ову област.

3.12.4.4. Финансијске потребе

3.1.2.4.4.1. Буџет

Активности	2008	2009	2010	2011	2012
Усавршавања и обуке запослених*	-	60.000 €	80.000 €	80.000 €	100.000 €

*Финансијска средства се односе на укупна средства издвојена и за здравље биља, и за семе и садни материјал и за средства за заштиту биља

3.12.4.4.2. Страна помоћ

Сви спроведени пројекти финансирани од стране ЕУ у претходном периоду (CARDS 2001-2006), у смислу реформи, јачања и опремања МПШВ, нису се односили директно на семе и садни материјал.

Реализовани су следећи пројекти, који су у вези са семеном и садним материјалом, а преваходно су се односили на контролу биља у унутрашњем промету или промету преко државне границе: *Reform of the Serbian Veterinary, Phytosanitary and Sanitary Inspection Services* 03/SER01/10/002, у оквиру кога су реконструисани и опремљени гранични прелази Хоргош, Шид и Прешево и спроведени тренинзи фитосанитарних инспектора и програм реконструисања и опремања Референтних ветеринарских, фитосанитарних и санитарних лабораторија у комплексу Батајница (*Technical Assistance for Serbian Food Chain Safety Laboratories Project* 02SER01/06/021).

3.12.4.5. Попуњавање административних капацитета

Институционално, организационе јединице министарства задужене за контролу семена, садног материјала и здравља биља су повезане и обједињене у оквиру Одељења за здравље биља и Одељења фитосанитарне инспекције, тако да за попуњавање административних капацитета види табелу у поглављу 3.12.3. - Здравље биља.

3.12.5. СРЕДСТВА ЗА ЗАШТИТУ БИЉА И РЕЗИДУЕ

У области средстава за заштиту биља Република Србија није усклађена са релевантним прописима ЕУ.

3.12.5.1. Садашње стање

Област средстава за заштиту биља (СЗБ) и резидуа уређена је прописима чије спровођење је у надлежности три министарства: Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (МПШВ) – Управа за заштиту биља, Министарства заштите животне средине (МЗЖС) и Министарства здравља (МЗ).

Међутим, у садашњим оквирима систем регистрације, пострегистрациона контрола (формулације СЗБ и резидуе СЗБ), као и контрола производње и промета у области СЗБ није препознатљив (компатибилан) систему успостављеном не само у оквиру ЕУ већ и другим земљама у свету. Основни разлози су:

- велики бројем прописа који покривају област СЗБ, које спроводе три министарства,
- врло честе промене система државне управе и преласци надлежности из једног у више других министарства,
- дисконитинuitет у процесу доношења одлука,
- нејасно подељене надлежности између државних органа који покривају ову област,
- неадекватна сарадња унутар самих министарстава и међу министарствима,
- неадекватни и застарели прописи,
- мали број запослених у свим државним органима који су укључени у област СЗБ.

Систем пострегистрационе контроле, у смислу мониторинга резидуа СЗБ у храни, није у потпуности успостављен, обзиром на чињеницу да, како у поступку регистрације, тако и у поступку пострегистрационе контроле постоји «сукоб надлежности» са МЗ. Наиме, и Законом о здравственој исправности намирница и предмета опште употребе (члан 5. и 20-23.) прописани су услови и мере за резидуе СЗБ у храни.

У пракси, ниједан од наведених државних органа не спроводи у потпуности поступак за успостављање максималног нивоа резидуа у поступку регистрације СЗБ у храни биљног порекла, као и систематску контролу над храном биљног порекла у смислу резидуа СЗБ (пострегистрациона контрола - *surveillance monitoring* и *enforcement- follow up monitoring*).

90-тих година прошлог века МЗ је било надлежно и за хемикалије (Закон о производњи и промету отровних материја), а самим тим и за успостављање резидуа СЗБ у храни, преко Комисије за максимално дозвољене количине штетних материја у храни. Распадом бивше Југославије и реорганизациом државне управе и на савезном и републичком нивоу, систем успостављања резидуа СЗБ у храни је у потпуности рудиментиран.

Тако да:

- званично успостављене максимално дозвољене количине резидуа СЗБ у храни биљног порекла не одражавају садашње стање регистрованих СЗБ (прописи из 1992. године,
- поступак успостављања максимално дозвољених количина резидуа СЗБ у храни биљног порекла није јасно дефинисан, односно за све новорегистрована СЗБ после 1992. године постоје само привремене максимално дозвољене количине резидуа СЗБ у храни биљног порекла које предлаже Комисија за отрове МЗЖС и Комисија за СЗБ МПШВ, као саветодавна тела.

Од марта месеца 2005. године до краја 2007. године Управа за заштиту биља је спровела Национални програм одустајања од активних супстанци који се не налазе у промету у Европској Унији.

У овај програм укључена су она СЗБ која садрже активне супстанце за које постоји одлука о неукључивању у Додатак I Упутства Европског парламента и Савета бр. 91/414/ЕЕЦ од 15. јула 1991. године о стављању на тржиште средстава за заштиту биља.

У складу са овим програмом разматрано је 27 активних супстанци за које постоји одлука о неукључивању у Додатак I (одлуке до новембра 2004. године) и за сваку активну супстанцу је одређена или неопходна намена (*essential use*) до одређеног времена (због непостојања алтернативних средстава за заштиту биља или до утрошка залиха) или ограничено временско трајање решења о стављању у промет (до 31.12.2007. године).

Програм је спроведен у циљу елиминисања препрека за извоз пољопривредних производа и смањења увоза (дислоцирања са других тржишта) и стварања залиха ових СЗБ, које би касније представљали реалан проблем у смислу њиховог безбедног складиштења, одлагања и/или уклањања.

У оквиру пројекта Едукације и лиценцирања пољопривредних произвођача за примену пестицида 2006-2008. године израђен је приручник за обуку (састоји се из 13 области, које поред сузбијања штетних организама покривају и области формулација, руковања, личних заштитних средстава, уређаја за примену, здравља људи, животне средине, отпад од пестицида и законску регулативу), припремљене су презентације по областима обуке, питања за проверу знања и одржана два тренинга за стручњаке за заштиту биља из 34 пољопривредне станице и завода, који ће бити носиоци овог програма. Министарство пољопривреде Сједињених америчких држава је обезбедило средства за реализацију једног дела активности у оквиру овог пројекта (израда и штампање приручника и тренинг тренера).

Припремљена је пројектна документација за пројект у оквиру ИПА 2008 “Усклађивање националне регулативе у области регистрације, промета и контроле СЗБ са регулативом Европске Уније и њихова примена”.

3.12.5.1.1. Законодавни оквир

Прописи и надлежности МПШВ

- Закон о заштити биља („Сл. лист СРЈ“, бр. 24/98 и 26/98, „Сл. гласник РС“, бр. 101/05-други закон),
- Закон о заштити биља од болести и штеточина („Сл. гласник РС“, 14/98, 6/6/89, 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05-други закон),
- Правилник о испитивању пестицида („Сл. лист СРЈ“, бр. 63/2000 и 65/2000 и „Сл. гласник РС“, бр. 93/2005),
- Правилник о линији за производњу пестицида („Сл. лист СРЈ“, бр. 68/2001),
- Правилник о промету, увозу и узорковању пестицида („Сл. лист СРЈ“, бр. 59/2001 и „Сл. гласник РС“, бр. 104/2005),
- Листа малих усева и засада („Сл. лист СРЈ“, бр. 24/2003),
- Правилник о врстама амбалаже за пестициде и ђубрива и о уништавању пестицида и ђубрива („Сл.лист СРЈ“, бр. 35/99),
- Правилник о условима за обављање послова дезинфекције, дезинсекције и дератизације у области заштите биља и биљних производа ("Службени лист СРЈ", бр. 12/99);
- Уредба о вршењу прогнозно-извештајних послова у области заштите биља ("Службени лист СРЈ", бр. 65/99).

Прописи и надлежности МЗЖС

- Закон о производњи и промету отровних материја („Сл. лист СРЈ“, бр. 15/95),
- Одлука о условима које морају испуњавати правна лица и предузетници који врше производњу, промет и контролу отрова („Сл. лист СРЈ“, бр. 30/96),
- Одлука о обележавању отрова у промету („Сл. лист СРЈ“, бр. 38/97),
- Правилник о критеријумима за разврставање отрова у групе и о методама за одређивање степена отровности појединих отрова („Сл. лист СРЈ“, бр. 79/91),
- Правилник о начину иницијалног уништавања неупотребљених отрова и амбалаже која је коришћена за паковање отрова и о начину повлачења отрова из промета („Сл. лист СФРЈ“, бр. 7/83).

Прописи и надлежности МЗ

- Закон о здравственој исправности намирница и предмета опште употребе („Сл. лист СРЈ“, бр. 53/91, 24/94, 28/96 и 37/2002, „Сл. гласник РС“, бр. 79/2005 и 101/2005-други закон),
- Правилник о количинама пестицида, метала и металоида и других отровних супстанција, хемиотерапеутика, анаболика и других супстанција које се могу налазити у намирницама („Сл. лист СРЈ“, бр. 5/92).

Стратешки документи:

- Стандарди Европске и медитеранске организације за заштиту биља,
- Стратегија развоја пољопривреде Републике Србије,
- Стратегија о интегрисаном управљању границом,
- Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији,
- Резолуција о придруживању Европској Унији (од 13. октобра 2004. године),
- Одлука о оснивању координационог тела за процес приступања Европској Унији (октобар 2007. године),
- Годишњи извештај Европске комисије о напретку реформи у Србији у 2007. години,
- Меморандум о разумевању о реконструкцији лабораторија у ланцу безбедности хране из 2002. године и анекс из 2003. године,
- Споразум о стабилизацији и придруживању Републике Србије Европској Унији.

3.12.5.1.2. Институционални оквир

Управа за заштиту биља МПШВ, у области СЗБ, надлежна је за:

- регистрацију, односно издавање решења о стављању у промет СЗБ,
- издавање одобрења за увоз активних супстанци и СЗБ,
- контролу промета активних супстанци и СЗБ у промету преко државне границе (пострегистрациона контрола),
- контролу промета СЗБ на велико и мало – унутрашњи промет (пострегистрациона контрола),
- контролу линија за производњу СЗБ код домаћих произвођача,
- контролу примене СЗБ код крајњих корисника - пострегистрациона контрола (овај систем контроле није у потпуности успостављен),
- контролу давалаца услуга у области СЗБ,
- овлашћивање и контролу лабораторија за испитивање СЗБ у поступку регистрације и пострегистрационе контроле,
- систематску контролу степена и обима загађености хране и земљишта СЗБ (пострегистрациона контрола).

Садашњи број запослених у Управи за заштиту биља у области СЗБ је следећи:

- шест у седишту Управе у Одељењу за средства за заштиту биља,
- четири инспектора у седишту Управе задужени за контролу квалитета рада, који обављају послове и у области здравља биља, семена и садног материјала, СЗБ и ђубрива,
- 71 фитосанитарни инспектор - унутрашњи фитосанитарни инспектори, који су распоређени у шест регионалних јединица и 34 гранична фитосанитарна инспектора, распоређени у шест граничних станица (укупно 105 фитосанитарних инспектора) који поред активности у области СЗБ раде и на пословима везаним за ђубрива, здравље биља, семе, садни материјал и контролу производње генетски модификованих организама.

У области СЗБ МЗЖС је надлежно за:

- класификацију и обележавање СЗБ,
- дозволе за транспорт активних супстанци и СЗБ,
- контролу производње и промета СЗБ на велико,
- отпад од пестицида (заостале количине СЗБ и амбалажа од СЗБ).

У области СЗБ МЗ је надлежно за:

- успостављање максимално дозвољених количина штетних материја у храни, а самим тим и резидуа СЗБ,
- организацију систематске контроле нивоа штетних супстанција које се могу налазити у храни, па самим тим и резидуа СЗБ (15 узорак хране из производње и промета на хиљаду становника годишње),
- овлашћивање и контролу лабораторија за испитивање нивоа штетних супстанција које се могу налазити у храни, па самим тим и резидуа СЗБ.

3.12.5.2. Краткорочни приоритети

3.12.5.2.1. Законодавство

У складу са краткорочним приоритетима наведеним у Европском партнерству и Извештајем ЕК о напретку за 2007. годину, краткорочни приоритети у области средстава за заштиту биља су даље усклађивање прописа са правним тековинама ЕУ - израда Нацрта закона о средствима за заштиту биља, који ће бити усклађен са Упутством Савета 91/414/ЕЕЗ о стављању у промет средстава за заштиту биља.

3.12.5.2.2. Институције

- За октобар/новембар 2008. године планирана је обука првих 500 пољопривредних произвођача у оквиру Програма едукације за примену СЗБ. Програм ће се реализовати на регионалним нивоима, које покривају 34 пољопривредне станице и заводи. Програм ће се наставити истоом динамиком и у 2009. години. За ове сврхе планирана су и издвојена средства из буџета за 2008. годину у вредности од 20.000.000 динара (250.000 евра). Овај програм је осмишљен да поступно уведе систем „квалификованих особа“ и њиховог лиценцирања у области СЗБ, којим ће бити обухваћени не само пољопривредни произвођачи, него и лица која врше услуге у области СЗБ и која се баве продајом СЗБ.
- Програм прикупљања података о промету СЗБ у регистрованим објектима за промет на мало, у складу са чланом 60. постојећег Закона о заштити биља спровешће се ангажовањем 34 пољопривредне станице и завода на регионалном нивоу. Овај програм представља увод за стварање система прикупљања података, у смислу крерирања и примене прописа, стратешких докумената и акционих планова који се односе на мониторинг ризика по животну средину у вези са применом СЗБ (одржива примена СЗБ). Поред Управе за заштиту биља, развој и успостављање овог система треба да подрже и МЗЖС, МЗ и Републички завод за статистику. Планирана и издвојена средства у буџету за ову намену у 2008. години износе 20.000.000 динара - 250.000 евра.
- Доношење новог Правилника о систематизацији и организацији радних места у МПШВ, којим ће се повећати број запослених у Управи – Одељењу за средства за заштиту и исхрану биља и Одељењу фитосанитарне инспекције и омогућити израда и имплементација прописа у области СЗБ.
- Наставак усавршавања знања страних језика и компјутерско оспособљавање запослених у Управи, којим ће се подржати развој информационог система у области СЗБ.

3.12.5.3. Средњорочни приоритети

3.12.5.2.1. Законодавство

- Усвајање Предлога закона о средствима за заштиту биља, који ће бити усклађен са Упутством Савета 91/414/ЕЕЗ о стављању у промет средстава за заштиту биља.
 - Израда и усвајање подзаконских прописа на основу новог закона о СЗБ, у складу са Додацима I-VI Упутства Савета 91/414/ЕЕЗ и Одлукама Комисије, које се односе на забрану стављања у промет одређених активних супстанци за СЗБ, као што су (радни називи): Правилник о поступку регистрације СЗБ, Правилник о накнадама везаним за поступак регистрације СЗБ, Наредбу о забрани промета и примене СЗБ која садрже одређене активне супстанце, Правилник о документацији за оцену СЗБ, Правилник о документацији за оцену активних супстанци, Правилник о јединственим начелима за оцењивање и регистрацију СЗБ, Правилник о промету СЗБ, Правилник о означавању СЗБ, Правилник о оцењивачима СЗБ, Правилник о саставу и начину рада Комисије за СЗБ, и др.
 - Израда и усвајање подзаконских прописа на основу новог закона о СЗБ, а који се тичу резидуа СЗБ у складу са релевантним прописима Европске уније, као што је Уредба Европског парламента и Савета 396/2005 о максималном нивоу резидуа пестицида у/на храни и храни за животиње биљног и животињског порекла (којом је замењено Упутство Савета 91/414/ЕЕЗ и допуњено Упутство Савета 76/895/ЕЕЗ, 86/362/ЕЕЗ, 86/363 и 90/642 која се односе на успостављање максималних нивоа резидуа пестицида у/на воћу и поврћу, житарицама и одређеним производима биљног порекла укључујући воће и поврће) и релевантни прописи који се односе на методе узорковања за званичне контроле резидуа пестицида у/на производима биљног и животињског порекла (Упутство Комисије 2002/63/ЕЗ којим је замењено Упутство 79/700/ЕЕЗ).
 - Израда подзаконских прописа на основу новог закона о СЗБ, који се тичу граничних прелаза преко којих се могу увозити СЗБ, атестирања машина и апарата за примену СЗБ, сертификатима за машине и апарате за примену СЗБ, обавезама апликатора СЗБ, оспособљавању и лиценцирању у области СЗБ, уписа у регистар и брисања из регистра правних лица и предузетника који врше промет СЗБ на мало и велико, условима која морају испуњавати правна лица и предузетници за продају пестицида, о залихама СЗБ којима је истекао рок употребе, прикупљању података о промету и примени СЗБ и др.

План усклађивања за средњорочни период (важнији прописи)

Акт (радни називи)	Одговорна институција	Основ за доношење	ЕУ <i>acquis</i> са којим се усклађује	Израда нацрта	Упућивање предлога у процедуру усвајања	Усвајање
Закон о средствима за заштиту биља	МПШВ – Управа за заштиту биља	Члан 90. и 97. Устава Републике Србије	Упутство Савета 91/414/ЕЕЗ припадајуће измене и допуне	Четврти квартал 2008. године	Трећи квартал 2009. године	Први квартал 2010. године
Правилник о	МПШВ –	Усвојен	Додатак I	Други	Трећи	Четврти

листи активних супстанци у средствима за заштиту биља	Управа за заштиту биља	Закон о средствима за заштиту биља	Упутства Савета 91/414/ЕЕЗ и припадајуће одлуке Европске Комисије	квартал 2010. године	квартал 2010. године	квартал 2010. године
Правилник о забрани промета и примене средстава за заштиту биља која садрже одређене активне супстанце	МПШВ – Управа за заштиту биља	Усвојен Закон о средствима за заштиту биља	Упутство Савета 79/117/ЕЕЗ и припадајуће измене и допуне	Други квартал 2010. године	Трећи квартал 2010. године	Четврти квартал 2010. године
Правилник о оспособљавању и лиценцирању у области СЗБ	МПШВ – Управа за заштиту биља	Усвојен Закон о средствима за заштиту биља	Додатак II Упутства Савета 91/414/ЕЕЗ	Други квартал 2010. године	Трећи квартал 2010. године	Четврти квартал 2010. године
Правилник о документацији за оцену активних супстанци	МПШВ – Управа за заштиту биља	Усвојен Закон о средствима за заштиту биља	Додатак II Упутства Савета 91/414/ЕЕЗ	Трећи квартал 2010. године	Први квартал 2011. године	Трећи квартал 2011. године
Правилник о документацији за оцену средстава за заштиту биља	МПШВ – Управа за заштиту биља	Усвојен Закон о средствима за заштиту биља	Додатак III Упутства Савета 91/414/ЕЕЗ и припадајуће измене и допуне	Трећи квартал 2010. године	Први квартал 2011. године	Трећи квартал 2011. године
Правилник о јединственим начелима за оцену активних супстанци и средстава за заштиту биља	МПШВ – Управа за заштиту биља	Усвојен Закон о средствима за заштиту биља	Додатак VI Упутства Савета 91/414/ЕЕЗ	Трећи квартал 2010. године	Први квартал 2011. године	Трећи квартал 2011. године
Правилник о означавању средстава за заштиту биља	МПШВ – Управа за заштиту биља	Усвојен Закон о средствима за заштиту биља	Додатак VI Упутства Савета 91/414/ЕЕЗ и припадајуће	Четврти квартал 2010. године	Други квартал 2011. године	Четврти квартал 2011. године

			измене и допуне			
Правилник о максималним нивоима резидуа пестицида у храни биљног порекла	МПШВ – Управа за заштиту биља	Усвојен Закон о средствима за заштиту биља	Упутство Савета 76/895/ЕЕЗ, 86/362/ЕЕЗ, 86/363 и 90/642 и припадајуће измене и допуне	Први квартал 2012. године	Трећи квартал 2012. године	Четврти квартал 2012. године

3.12.5.2.2. Институције

- У оквиру пројекта ИПА 2008 “Усклађивање националне регулативе у области регистрације, промета и контроле СЗБ са регулативом Европске Уније и њихова примена” планира се одабир националних институција које ће подржати систем регистрације СЗБ (оцењивачи) и пострегистрационе контроле, помоћ при изради и оцени усклађености законских и подзаконских прописа у складу с правним тековинама ЕУ, а нарочито прописа о резидуама СЗБ, јачање административних капацитета МПШВ и одабраних институција које ће подржати поступак регистрације СЗБ и пострегистрационе контроле. Такође, помоћ ће бити пружена и у припреми програма пострегистрационе контроле СЗБ и програма мониторинга резидуа СЗБ у храни биљног порекла. Значајна активност биће и израда предлога/плана за успостављање информационог система у области СЗБ и резидуа СЗБ.
- Наставак Програма едукације за примену СЗБ и прикупљању података о промету и примени СЗБ, који ће у потпуности бити успостављени новим законом о СЗБ, односно подзаконским прописима донетим на основу њега.
- Успостављање Референтне лабораторије за пострегистрациону контролу и резидуе СЗБ у оквиру комплекса Батајница, који је реконструисан и опремљен у оквиру Technical Assistance for Serbian Food Chain Safety Laboratories Project и активности акредитације свих лабораторија које се баве СЗБ у складу са ISO 17025.
- Успостављање информационог система, са циљем повезивања и размене информација између организационих јединица Управе за заштиту биља, МЗЖС и Републичког завода за статистику, а који се односи на производњу, промет и примену СЗБ, ради успостављања мониторинга ризика по животну средину везаног СЗБ.
- Јачање административних капацитета – Запошљавање стручњака одређених профила (за активности координације поступка регистрације, токсиколошке особине и резидуе, екотоксиколошке особине судбину и понашање СЗБ у животној средини, физичке и хемијске особине СЗБ, машине и апарате за примену СЗБ), како у Одељењу за средства за заштиту и исхрану биља, тако и у одабраним институцијама, који ће у потпуности подржати систем стављања у промет и контроле СЗБ успостављен новим националним прописима. Запошљавање нових радника планира се и у оквиру Одељења фитосанитарне инспекције. Њихово усавршавање биће омогућено имплементацијом пројекта ИПА 2008 “Усклађивање националне регулативе у области регистрације, промета и контроле СЗБ са регулативом Европске Уније и њихова примена” као и стално усавршавања знања страних језика и компјутерских вештина.

3.12.5.4. Финансијске потребе

Активности	2008		2009	
	Износ	Извор финансирања	Износ	Извор финансирања
Едукација за примену СЗБ	250.000 €	Обезбеђено у буџету Управе за заштиту биља	250.000 €	У плану за буџет Управе за 2009. годину
Прикупљање података о промету СЗБ	250.000 €		250.000 €	
Успостављање рада Националне референтне пострегистрационе лабораторије	-	-	?	
Усавршавања и обуке запослених	?	Обезбеђено у буџету МПШВ	60.000 €	

Активности	2010	2011	2012	Извор финансирања
Прикупљање података о промету СЗБ	250.000	250.000	250.000	Буџет
Успостављање рада Референтне лабораторије за пострегистрациону контролу и резидуе СЗБ	-	?	?	?
Усавршавања и обуке запослених*	80.000	80.000	100.000	Буџет и ИПА 2008

*Финансијска средства се односе на укупна средства издвојена и за здравље биља, и за семе и садни материјал и за средства за заштиту биља

Страна помоћ

Сви спроведени пројекти финансирани од стране ЕУ у претходном периоду (CARDS 2001-2006), у смислу реформи, јачања и опремања МПШВ, нису се односили директно на СЗБ.

Припремљена је пројектна документација за пројект у оквиру ИПА 2008 “Усклађивање националне регулативе у области регистрације, промета и контроле СЗБ са регулативом Европске Уније и њихова примена”. У току је поступак за избор и овај пројекат се налази на прелиминарној листи изабраних предлога пројеката за ИПА 2008. Пројекат се односи на помоћ у усклађивању и спровођењу нове регулативе Републике Србије у складу са *Acquis communautaire*, активности јачања административних способности и тренинг запослених у Одељењу за средства за заштиту и исхрану биља, стручњака у изабраним националним институцијама и Одељењу фитосанитарне инспекције за примену ЕУ процедура. Вредност пројекта је 1.500.000 евра.

3.12.5.5. Попуњавање административних капацитета

Управа за заштиту биља	Постојећи капацитети	Планирани административни капацитети				
		2008	2009	2010	2011	2012

Одељење за здравље биља	6	-	10 (6 + 4)	14 (10 + 4)	18 (14 + 4)	22 (18 + 4)
Одељење фитосанитарне инспекције*	71	73 (71 + 2)	76 (73 + 3)	79 (76 + 3)	82 (79 + 3)	85 (82 + 3)
УКУПНО	77	79	86	93	100	107

*Повећање броја инспектора односи се само на инспекторе чије ће активности бити везане само за СЗБ (не везивати их за број инспектора у оквиру планираних административних капацитета у области здравља биља и семан и садног материјала)

3.12.4. Ветеринарска политика

3.12.2 Ветеринарска политика

3.12.2.1 Стање

Прописи у области ветеринарске политике у Србији делимично су уклађени са прописима ЕУ.

3.12.2.1.1.1 Законодавни оквир

Закони:

- Закон о ветеринарству (Службени гласник РС, број 91/2005). У току је процедура израде новог Закона о ветеринарству који ће се усаглашавати са Поглављем 12, (безбедности хране, ветеринарство и фитосанитарна политика) и то Одељак 1, 2, 3 и 5.
- Закон о лековима и медицинским средствима (Службени гласник СР 84/04; усклађен са Упутством ЕЗ 2001/82 о ветеринарским лековима)

Подзаконска акта: у прилогу.

3.12.1.1.2 Институционални оквир

Управа за ветерину у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде надлежна је за здравствену заштиту животиња и добробит животиња; ветеринарско - санитарну контролу животиња, производа, сировина и отпадака животињског порекла, семена за вештачко осемењивање, оплођених јајних ћелија за оплођавање животиња, ембриона и других организама и предмета којима се може пренети заразна болест, хране за животиње и компоненти за производњу хране за животиње; регистрацију и контролу рада објеката за производњу намирница животињског порекла (кланице, млекарне и др.); контролу објеката за производњу хране за животиње и нешкодљиво уклањање лешева и отпадака животињског порекла, као и објеката за њихову прераду; контролу производње и промету лекова и медицинских средстава за употребу у ветеринарској медицини; утврђивање ветеринарско санитарних услова у објектима за производњу и промет лекова на мало; прописивање услова за обављање ветеринарске делатности.

3.12.1.2 Краткорочни приоритети

У складу са Европским партнерством и Извештајем ЕК о напретку за 2007. годину, краткорочни приоритети у области ветерине односе се на усклађивање прописа у следећим областима :

1.) Добробит животиња – Усвајање Закона о добробити животиња, који је усклађен са следећим прописима ЕУ;

- Заштита животиња на фармама - Упутство Савета 98/58 о заштити животиња које се узгајају ради производње.
- Одлука Комисије 2000/50 о минималним условима за инспекцијске прегледе газдинстава на којима се животиње узгајају ради производње.
- Добробит говеда на фармама - Упутство Савета 91/629 о минималним стандардима за заштиту телади; Упутство Савета 92/2, амандман на Упутство Савета 91/629 о минималним стандардима за заштиту телади; Одлука Комисије 97/182, амандман на Анекс Савета 91/629 о минималним стандардима за заштиту телади.
- Добробит свиња на фармама - Упутство Савета 91/630 о минималним стандардима за заштиту свиња. Упутство Савета 2001/88 од 23. октобра 2001. године, амандман на Упутство 91/630 о минималним стандардима за заштиту свиња; Упутство Комисије 2001/93, амандман на Упутство 91/630 о минималним стандардима за заштиту свиња.
- Добробит кока носилца - Упутство Савета 1999/74 о минималним стандардима за заштиту кока носилца; Упутство Комисије 2002/4 од 30. јануара 2002. године о регистрацији објеката у којима се држе коке носилце, који су покривени Упутством Савета 1999/74.
- Заштита животиња при клању или убијања - Одлука Савета 88/306 о закључивању Европске конвенције за заштиту животиња намењених за клање; Упутство Савета 93/119 од 22. децембра 1993. године о заштити животиња у време клања или убијања.
- Заштита животиња током превоза- Уредба Савета 1/2005 о заштити животиња током превоза и амандман на Упутство 64/432 и 93/119 и Уредбу 1255/97; Упутство Савета 91/628 о заштити животиња током превоза и амандман на Упутство 90/425 и 91/496; Упутство Савета 95/29, амандман на Упутство 91/628, које се односи на заштиту животиња током превоза; Уредба Савета 1255/97 о минималним стандардима Европске заједнице које морају испунити одморишна места и измењени план пута наведен у анексу Упутства 91/628; Уредба Савета 411/98 о додатним стандардима заштите животиња која морају испунити друмска превозна средства за превоз животиња на путовањима дужим од 8 сати; Уредба Савета 1040/2003, амандман на Уредбу 1255/97 који се односи на одморишна места.
- Заштита огледних животиња - Упутство Савета 86/609 о процени закона, уредби и административних мера земаља чланица, а које се односе на заштиту животиња које се користе у експерименталне и друге научне сврхе. Упутство Европског парламента и Савета 2003/65 од 22. јула 2003. године, амандман на Упутство Савета 86/609 о процени закона, уредби и административних мера земаља чланица, а које се односе на заштиту животиња које се користе у експерименталне и друге научне сврхе; Одлука Савета 2003/584 од 22. јула 2003, које се односи на закључак Протокола Амандмана Европске конвенције о заштити кичмењака које се користе у експерименталне и друге научне сврхе.
- Заштита дивљих животиња у заточеништву - Упутство Савета 1999/22 које се односи на држање дивљих животиња у зоолошким вртovima.
- Усклађеност са посебним Европским конвенцијама:
- Заштита животиња на фармама – Европска конвенција *ETS 087* о заштити животиња на фармама.
- Добробит животиња током превоза — Европска конвенција *ETS 065* о заштити животиња током међународног превоза (ревидирана).
- Заштита животиња при клању - Европска конвенција *ETS 102* о заштити животиња на фармама.
- Заштита огледних животиња - Европска конвенција *ETS 123* о заштити животиња које се користе на експерименталне и друге научне сврхе.
- Заштита кућних љубимаца - Европска конвенција *ETS 125* о заштити кућних љубимаца.

- Након усвајања закона планира се доношење низа подзаконских аката којима ће бити настављено даље услађивање са прописима ЕУ. Планирано је доношење следећих прописа:
- Правилник о добробити животиња на фармама (Упутство Савета 98/58 о заштити животиња које се узгајају ради производње; Одлука Комисије 2000/50 о минималним условима за инспекцијске прегледе газдинстава на којима се животиње узгајају ради производње; Упутство Савета 91/629 о минималним стандардима за заштиту телади., Упутство Савета 92/2, амандман на Упутство Савета 91/629 о минималним стандардима за заштиту телади; Одлука Комисије 97/182, амандман на Анекс Савета 91/629 о минималним стандардима за заштиту телади; Упутство Савета 91/630 о минималним стандардима за заштиту свиња; Упутство Савета 2001/88, амандман на Упутство 91/630 о минималним стандардима за заштиту свиња; Упутство Комисије 2001/93, амандман на Упутство 91/630 о минималним стандардима за заштиту свиња; Упутство Савета 1999/74 о минималним стандардима за заштиту кока носилаца; Упутство Комисије 2002/4 о регистрацији објеката у којима се држе коке носиле, који су покривени Упутством Савета 1999/74),
- Правилник о добробити животиња током клања или убијања у циљу контроле обољења (Одлука Савета 88/306 о закључивању Европске конвенције за заштиту животиња намењених за клање; Упутство Савета 93/119 о заштити животиња у време клања или убијања).
- Правилник о добробити животиња током превоза (Уредба Савета 1/2005 о заштити животиња током превоза и амандман на Упутство 64/432 и 93/119 и Уредбу 1255/97; Упутство Савета 91/628 од 19. новембра 1991. године о заштити животиња током превоза и амандман на Упутство 90/425 и 91/496; Упутство Савета 95/29, амандман на Упутство 91/628, које се односи на заштиту животиња током превоза; Уредба Савета 1255/97 од 25. јуна 1997. године о минималним стандардима Европске заједнице које морају испунити одморишна места и измењени план пута наведен у анексу Упутства 91/628; Уредба Савета 411/98 о додатним стандардима заштите животиња која морају испунити друмска превозна средства за превоз животиња на путовањима дужим од 8 сати; Уредба Савета 1040/2003, амандман на Уредбу (ЕЦ) 1255/97 који се односи на одморишна места),
- Правилник о контролним местима (Уредба Савета 1/2005 о заштити животиња током превоза и амандман на Упутство 64/432 и 93/119 и Уредбу 1255/97; Уредба Савета 1255/97 о минималним стандардима Европске заједнице које морају испунити одморишна места и измењени план пута наведен у анексу Упутства 91/628; Уредба Савета 1040/2003 , амандман на Уредбу 1255/97 који се односи на одморишна места;
- Правилник о добробити животиња намењени у огледне и друге научне сврхе (Упутство Савета 86/609 од 24. новембра 1986. године о процени закона, уредби и административних мера земаља чланица, а које се односе на заштиту животиња које се користе у експерименталне и друге научне сврхе; Упутство Европског парламента и Савета 2003/65 од 22. јула 2003. године, амандман на Упутство Савета 86/609 о процени закона, уредби и административних мера земаља чланица, а које се односе на заштиту животиња које се користе у експерименталне и друге научне сврхе; Одлука Савета 2003/584 која се односи на закључак Протокола Амандмана Европске конвенције о заштити кичмењака које се користе у експерименталне и друге научне сврхе).
- Правилник о добробити животиња у зоолошким вртovima (Упутство Савета 1999/22, које се односи на држање дивљих животиња у зоолошким вртovima).
- Правилник о прихватиљивостима/азилима за животиње (Европска конвенција *ETS 125* о заштити кућних љубимаца; препоруке *DEFRA (Department for Environment, Food and Rural Affairs)* - Одељење за заштиту животне средине, хране и руралног развоја), *HSUS (Human Society of the US – Хумано друштво САД)*, *USDA (United States Department of*

Agriculture – Одељење за пољопривреду САД – а), *FVE* (Европска федерација ветеринара).

- Правилник о опасним животињама (препоруче *DEFRA, HSUS, USDA, FVE*)

2. Заштита здравља животиња од одређених заразних болести:

- Правилник о контроли и искорењавању класичне куге свиња (у нацрту) Упутства Савета 2001/89/ЕЗ и 80/1095/ЕЕЗ)
- Правилник о обележавању и регистрацији говеда (у нацрту) и о обележавању говедине и говеђих производа (Уредба Савета 1760/2000, Упутство Савета 64/432, 911/2004, 1082/2003, 499/2004, 96/23, 820/97)
- Правилник о здравственим условима које треба да испуњавају свиње и говеда за пуштање у промет – Упутство Савета 64/432
- Правилник о сертификацији животиња и газдинства слободних од бруцелозе, туберкулозе и ензоотске леукозе говеда (у нацрту, Упутство Савета 64/432)
- Правилник о контроли и искорењавању бруцелозе (у нацрту) (Упутство Савета **77/391**, 78/52, 82/400)
- Правилник о контроли и искорењавању туберкулозе говеда (у нацрту) (Упутство Савета **77/391**, 78/52, 82/400)
- Правилник о контроли и искорењавању ензоотске леукозе говеда (у нацрту), (Упутство Савета **77/391**, 78/52, 82/400)
- Правилник о контроли и искорењавању авијарне инфлуенце ((у процедури израде нацрта), Одлука Комисије 2005/464/ЕЕЗ)
- Правилник о контроли и искорењавању Њукасл болести ((у нацрту) Упутство Савета 92/66/ЕЕЗ),
- Правилник о контроли и искорењавању болести плавог језика ((израђен нацрт), Уредба Комисије ЕЗ 1266/2007 и Упутство Савета 2000/75/ЕЗ)
- Правилник о контроли и искорењавању слинавке и шапа ((у процедури) Упутства Савета 90/423/ЕЕЗ и 2003/85/ЕЗ,
- Правилник о контроли и искорењавању везикуларне болести, Упутство Савета 92/119
- Правилник о контроли и искорењавању афричке куге свиња, Упутство Савета 92/35
- Правилник о обележавању и регистрацији свиња Упутство Савета 64/432, 92/102, 2000/678, 96/23)
- Правилник о обележавању и регистрацији оваца и коза, Уредба Савета 21/2004, 92/102, 1560/2007, 96/23,
- Стратегија здравствене заштите (нацрт израђен а по Закону о ветеринарству, члан 50)
- Измена Правилника за болест беснило, а на основу Закона о ветеринарству,
- Акциони план добијања статуса слободне земље од заразних болести по приоритетима који омогућавају несметани извоз (ОИЕ и Упутства Европског парламента и Савета 2003/99/ЕЗ).

3. Хармонизација извозних сертификата са ЕУ прописима за производе животињског порекла и живе животиње, као и израду услова за увоз у РС, и то по:

- Уредби Комисије 599/2004, Упутству Савета 2002/99, Упутству Савета 64/432, Одлуци Комисије 2007/240/ЕЗ, Одлуци Комисије 2003/804/ЕЗ, Одлуци Комисије 2003/858, Одлуци Комисије 2006/168, Одлуком Комисије 2004/639, Одлуци Комисије 2002/613, Упутству Савета 90/426, Одлуци Комисије 96/539, Одлуци Комисије 96/540, Одлуци Комисије 92/65, Уредби Комисије 318/2007, Одлуци Комисије 2003/881, Одлуци Комисије 2005/64, Одлуци Комисије 79/542, Одлуци Комисије 2006/696, Одлуци Комисије 2000/585, Одлуци Комисије 2007/777, Одлуци Комисије 2000/572, Одлуци Комисије 2004/438, Одлуци Комисије 2006/766, Уредби Комисије 2074/2005, Упутству Савета 92/118, Одлуци Комисије 2003/812, Одлуци Комисије 2003/779, Директиви Савета 94/28.

Начин издавања извозних сертификата по:

- Упутству Савета 96/93

4. Храна за животиње

- Израда Нацрта закона о храни за животиње и његово усклађивање са Предлогом закона о безбедности хране, као и са прописима ЕУ: Уредбе 178/2002, 183/2002, 853/2004, 854/2004, 882/2004.
- Следећи правилници ће бити усаглашени са Уредбама ЕУ 178/2002, 183/2002, 853/2004, 854/2004, 882/2004.
- Правилник о објектима за производњу и промет хране за животиње
- Правилник о квалитету, означавању и паковању хране за животиње
- Правилник о званичним методама узимању узорак за мониторинг и инспекцијски надзор хране за животиње
- Правилник о производњи додатака хране за животиње
- Правилник о званичним методама испитивања хране за животиње и додатака
- Правилник посебним производима који су непосредни или посредни извор беланчевина у исхрани животиња
- Правилник о храни за животиње за посебне намене
- Правилник о условима производње, промет и употреби медицинисане хране за животиње
- Правилник о максимално дозвољеним количинама адитива, додатака и других супстанци у храни за животиње
- Правилник за хигијену хране за животиње (у нацрту Уредба Савета 178/2002, 183/2005)
- Правилник о додацима за храну за животиње (Уредба Савета 178/2002, 183/2005, 882/2004, 95/95 и 70/524)

5. Промет живих животиња и производа животињског порекла преко границе РС

- Планирано је доношење следећих прописа: Правилник о документу за пријављивање пошљака за ветеринарско-санитарни преглед приликом уласка у Републику Србију, Правилник о документу за пријављивање животиња за ветеринарско-санитарни преглед приликом уласка у Републику Србију, Правилник о начину обављања ветеринарско-санитарног прегледа граничне ветеринарске инспекције, Правилник о смањеној учесталости физичких прегледа пошљака одређених производа који подлежу ветеринарско-санитарном прегледу приликом увоза у Републику Србију, Правилник о условима за некомерцијално кретање кућних љубимаца.

Усклађивање поменутих подзаконских аката планирано је са следећим прописима ЕУ:

- Упутство Савета 91/496 којом се прописује начин организације ветеринарског прегледа животиња које улазе у Заједницу из трећих земаља,
- Уредба Комисије 282/2004 којом се уводи докуменат за декларацију и ветеринарске прегледе животиња из трећих земаља које улазе у Заједницу,
- Упутство Савета 97/78 којом се одређује начин организације ветеринарских производа који улазе у ЕЗ из трећих земаља,
- Упутство Савета 90/426 о ветеринарско здравственим условима кретања и увоза копитара из трећих земаља,
- Уредба Комисије 136/2004 којом се одређују процедуре ветеринарско здравствених прегледа производа на граничним ветеринарским прелазима Заједнице при увозу из трећих земаља,
- Одлука Комисије 94/360 о смањеној учесталости здравствених контрола пошљака које се увозе из трећих земаља на основу Упутства Савета 90/675,
- Одлука Комисије 97/794 којом се одређује детаљна правила примене директиве савета 91/496 која се односи на ветеринарске прегледе живих животиња које се увозе из трећих земаља,
- Уредба Комисије 745/2004 о мерама које се спроводе приликом увоза производа животињског порекла намењеног личној потрошњи,

- Уредба 998/2003 Европског парламента и Савета о ветеринарско здравственим условима примењеним за некомерцијални промет животиња за друштво и измене и допуне директиве Савета 92/65
- Упутство Савета 92/65 којом се прописује ветеринарско здравствени услови за промет унутар заједнице и увоз животиња, семена, јајних ћелија и ембриона које није било споменуто у специфичним условима на које се односи додаток А(1) директиве 90/425,
- Одлука Комисије 2000/208 којом се одређују детаљни услови примене савета 97/78 која се односи на провоз производа животињског порекла из једне треће земље у другу трећу земљу преко подручја ЕЗ,
- Одлука Савета 92/438 о информатизацији ветеринарских увозних процедура (*SHIFT* пројекат) која мења и допуњује директиве 90/675, 91/496, 91/628 и одлука 90/424 и замењује одлуку 88/192,
- Упутство Савета 83/91 која мења и допуњује Упутство 72/462 о проблемима приликом ветеринарско здравствених прегледа при увозу говеда и свиња и свежег меса из трећих земаља и директиву 77/96 о прегледу на трихинелозу приликом увоза свежег меса домаћих свиња,
- Упутство Савета 90/539 о ветеринарско здравственим условима за промет унутар Заједнице и увозу живине и јаја за насад из трећих земаља,
- Упутство Савета 89/556 о ветеринарско здравственим условима промета унутар Заједнице и увозу из трећих земаља говећих ембриона трећих врста,
- Упутство Савета 88/407 којом се прописују ветеринарско здравствени услови за промет унутар Заједнице и увоз дубоко замрзнутог семена говеда домаће врсте,
- Упутство Савета 90/429 којим се прописују ветеринарско здравствени услови за промет унутар Заједнице и увоз дубоко замрзнутог семена свиња домаћих врста.

6. Споредни производи животињског порекла који нису намењени исхрани људи (отпаци животињског порекла)

Планира се израда следећих правилника:

- Правилник о поступању са споредним производима животињског порекла, делимично усклађен са Директивом ЕУ 1774/2002 и изменама,
- Правилник о мерама за сузбијање и спречавање ширења трансмисивних спонгиформних енцефалопатија, делимично усклађен са Директивом 999/2000 и изменама.

7. Ветеринарски лекови

У нацрту су :

- Правилник о начину прописивања и издавања лекова који се употребљавају у ветерини.
- Правилник о организовању праћења, начину обавештавања и подацима који се достављају у вези са утврђеним нежељеним дејствима при употреби лека у ветерини.

3.12.1.3.Средњорочни приоритети

3.12.1.3.1 Законодавство

У складу са средњорочним приоритетима Европског партнерства и Извештајем ЕК о напретку за 2007. годину, средњорочни приоритети у области ветерине планирано је даље усклађивање прописа са правним тековинама ЕУ у следећим областима:

1. Заштита здравља животиња од одређених заразних болести:

Долепоменути Акциони планови ће произићи из Закона о ветеринарству

- Акциони план поступања код појаве сумње или опасности од болести плавог језика,
- Акциони план поступања код појаве сумње или опасности од болести слинавке и шапа,
- Акциони план поступања код појаве сумње или опасности од болести класичне куге свиња,

- Акциони план поступања код појаве сумње или опасности од болести атипичне куге живине,
- Прављење и спровођење Националног плана ерадикације класичне куге свиња и беснила.

2. Хармонизација извозних сертификата са ЕУ прописима за производе животињског порекла и живе животиње, као и израду услова за увоз у РС, и то по следећим прописима ЕУ:

- Упутство Савета 64/432 за говеда и свиње, Упутство Савета 88/407 за семе говеда, Упутство Савета 89/556 за ембрионе говеда, Упутство Савета 90/426 за коње, Упутство Савета 90/429 за семе свиња, Упутство Савета 90/539 за живину и јаја за насад, Упутство Савета 91/67 за производе аквакултуре, Упутство Савета 91/68 за овце и козе, Упутство Савета 92/65 за зоо-животиње, примате, крзнашице, зечеве, пчеле, кућне љубимце, птице, мачке, псе, семе и ембрионе, Упутство Савета 92/118 за производе од млека, црева, коже, рогове, папке/производе, кости, прерађен анимални протеин, производе крви, топлење масноће, сировине за компоненте за храну за животиње, фармацеутске/техничке производе, пчелиње производе, трофеје, вуну, длаку, чекиње, производе меса дивљих животиња и птица, месо рептила, ђубриво, змије, жабље батаке, производе јаја, желатин, мед, Уредба Савета 2772/1999 за обележавање меса, Упутство Савета 2001/110 за мед, Уредба Савета 1774/2002 за споредне производе животиња, Уредба Савета 829/2007 за споредне производе животиња, Упутство Савета 2002/99 за здравствено правило везано за производњу, обраду, дистрибуцију и увођење производа животињског порекла за хуману употребу, Уредба Савета 998/2003 за кретање кућних љубимаца, Упутство Савета 2004/68 за извоз и транзит одређених папкара и копитара, Уредба Савета 852/2004 за хигијену намирница – основна правила, Уредба Савета 853/2004 за хигијену намирница – специфична правила, Упутство Савета 2006/88 за животиње из аквакултуре и њихови производи, Одлука 92/438 за компјутеризацију издавања извозних ветеринарских процедура, Међународни споразуми у области ветеринарства.

3. Промет живих животиња и производа животињског порекла преко границе РС:

- Правилник о хигијенско техничким и радним условима које морају да испуњавају гранични прелази

4. У области зоотехника планирано је усклађивање са следећим прописима ЕУ:

- Упутство Савета 77/504, 87/328 за зоотехнику говеда, Упутство Савета 88/661 за зоотехнику свиња, Упутство Савета 89/361 за зоотехнику оваца и коза, Упутство Савета 90/118 и 90/119 за зоотехнику чистих узгојних свиња и хибридних свиња, Упутство Савета 90/427 за зоотехнику коња, Упутство Савета 90/428 за зоотехнику коња за трке, Упутство Савета 91/174 за зоотехнику других животиња.

5. У области заштите здравља животиња планирано је усклађивање са следећим прописима ЕУ:

- Одлука Савета 73/53 за мере заштите против везикуларне болести свиња, Упутство Савета 77/391 и 78/52 за мере за искорењивање туберкулозе, бруцелозе и леукозе говеда и њихов план за ерадикацију, Упутство Савета 80/1095 за искорењивање класичне куге свиња, Упутство Савета 82/400 за мере за искорењивање туберкулозе, бруцелозе и леукозе говеда, Упутство Савета 82/894 за пријаву болести животиња, Упутство Савета 90/423 за контролне мере за болест слинавку и шап, Упутство Савета 92/35 за мере за борбу против афричке куге свиња, Упутство Савета 92/40 за мере за контролу авијарне инфлуенце, Упутство Савета 92/66 за мере за контролу Њукастл болести, Упутство Савета 92/119 за специфичне мере за везикуларну болест свиња, Упутство Савета 93/53 за мере за контролу одређених болести риба, Одлука Савета 93/140 за визуелна инспекција ради детектовања паразита у производима риба, Упутство Савета 95/70 за контролу одређених болести мекушаца, Одлука Савета 92/188 за контролне мере везане за репродуктивни и респираторни синдром свиња, Упутство Савета 2000/75 за контролу и искорењивање болести плавог језика, Упутство Савета 2001/89 за мере за контролу класичне куге свиња, Уредба Савета 999/2001 за превенцију, контролу и искорењивање ТСЕ, Упутство Савета 2002/60 за контролу афричке куге свиња и промена Директиве 92/119 а везано

за заразну узетост свиња и афричке куге свиња, Уредба Савета **2160/2003** за контролу салмонеле и других специфичних агенаса зоонозе које се преносе храном, Упутство Савета 2003/85 за контролу болести слинавке и шапа, Упутство Савета 2003/99 за мониторинг зооноза и агенаса зооноза.

6. У области хране за животиње предвиђена је примена подзаконских аката чије је усвајање краткорочни приоритет (наведени у делу о краткорочним приоритетима).

3.12.1.4 Финансијске потребе

3.12.1.4.1 Буџет

Немамо експлицитно наведена средства из буџета за усаглашавање прописа РС са прописима ЕУ.

3.12.1.4.2 Страна помоћ

- Твининг пројекат "Институционална изградња капацитета Управе за ветерину" , реализује се у сарадњи са стручњацима из СР Немачке. Циљеви Пројекта су подршка развоју тржишне економије у сектору пољопривреде и производње хране у Србији и њихову способност да учествују у међународној трговини, јачање способности ветеринарске службе да усвоји, примени и спроводи прописе ЕУ из области ветеринарског јавног здравља у циљу чувања здравља потрошача, заштита и унапређење здравља и добробити животиња у условима одговарајуће продуктивности и профитабилности, управљањем ризицима од зооноза и других опасности по здравље људи које могу да се јаве у потрошњи хране животињског порекла и заштитом животне средине од негативних последица узгоја животиња, прераде и руковања храном и споредним производима/отпаcima животињског порекла (усклађује се са релевантним прописима ЕУ).
- Твининг пројекат реализован 2007. године, у сарадњи са Холандијом и Словенијом. У току пројекта представници Управе за ветеринару обавили су студијске посете релевантним институцијама у Словенији и Холандији.
- Пројекат "Смањење загађења реке Дунав (*DREPR*)" односи се на финансијску помоћ власницима фарми у решавању складиштења стајњака и власницима кланица за уградњу система за пречишћавање отпадних вода.
- У току је и пројекат „Техничка помоћ за управљање медицинским отпадом” чији је носилац Министарство здравља који се односи на управљање медицинским отпадом, а у оквиру кога је предвиђено и решавање проблема отпада из ветеринарских института односно ветеринарских лабораторија и израда водича за безбедно уклањање отпада из лабораторије.
- Пројекат „*Reform of the food chain inspection service*“ реализован је уз помоћ консултатнске куће *CarlBro*. У оквиру овог пројекта организоване су обуке из области ЕУ легислативе, обуке инспектора у области контроле ланца исхране и производње безбедне хране, затим обуке из области епизоотиологије и контроле заразних болести.
- Пројекат “Хитна асистенција за рано откривање, превенцију и контролу авијарне инфлуенце у региону Балкана” финансиран од стране *FAO* (реализован 2007. године)
- Пројектом „*CARDS 2001* Интегрирано управљање границама (*IBM*)” обезбеђена је основна обука граничних ветеринарских инспектора чиме су остварени услови за олакшан и убрзан промета и побољшање међународне сарадње.
- Пројекат *CARDS 2004* „Јачање капацитета ветеринарске граничне инспекције”
- Пројектом „*CARDS 2004* - Јачање капацитета ветеринарске граничне инспекције“ - опрема” реализована је детаљна анализа граничних прелаза, усклађивање законодавства, едукација и набавка преостале опреме за граничне ветеринарске прелазе.

- Твининг пројекат – „Подизање институционалних капацитета ланца лабораторија за испитивање хране“ реализован је с циљем подизања капацитета ветеринарских, фитосанитарних и санитарних лабораторија, надлежних инспектората и контролних тела на граници.

- Пројекат „Техничка помоћ за систем идентификације и регистрације животиња “

У току су следећи пројекти у граничној ветеринарској инспекцији:

- Изградња и реконструкција граничних прелаза Прешево, Батровци рок завршетка до 31 децембра 2009. године, а финансира га Европска агенција за реконструкцију (ЕАР),

- Изградња и реконструкција граничних прелаза Бездан, Ватин, Велико Градиште, рок за реализацију је до 31 децембра 2008. године, а финансира га Европска агенција за реконструкцију (ЕАР),

- Заједнички „Твининг пројекат“ са МУП-ом Србије и Царином, где је носилац Пројекта МУП Србије.

3.13. РИБАРСТВО

3.13.1.1. Стање

Прописи у области рибарства у Србији делимично су уклађени са прописима ЕУ у делу који се односи на надлежност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управе за ветерину као и Министарства за заштиту животне средине.

3.13.1.1.1. Законодавни оквир

- Закон о рибарству (Службени гласник РС 35/94, 38/94 и 101/05)
- Закон о ветеринарству (Службени гласник РС 91/2005)
- Наредба о установљавању ловостаја за поједине врсте риба на рибарском подручју или на деловима рибарског подручја и о забрани лова риба које немају прописану величину (Службени гласник РС 100/03)
- Правилник о начину, средствима и алатима којима се обавља риболов (Службени гласник РС 25/95)
- Правилник о обрасцу дозволе за спортски риболов (Службени гласник РС 49/95)
- Уредба о висини накнаде за коришћење рибарских подручја (Службени гласник РС 1/03)
- Решење о одређивању рибарских подручја (Службени гласник РС 126/07)
- Правилник о начину обележавања граница рибарског подручја (Службени гласник РС.49/95)
- Правилник о обрасцу дозволе за привредни риболов (Службени гласник РС 49/95)
- Правилник о обрасцу легитимације чувара рибарског подручја (Службени гласник РС 49/95)
- Решење о проглашавању природних плодишта на рибарским подручјима (Службени гласник РС.76/94 и 79/02)
- Правилник о условима које морају да испуњавају објекти за клање животиња, обраду, прераду и ускладиштење производа животињског порекла (Службени лист СФРЈ 53/89 од члана 149 – 152),
- Правилник о начину вршења ветеринарско санитарног прегледа и контроле (Службени лист СФРЈ 68/89),
- Правилнику о облику и садржини жига, односно потврде о безбедности дивљачи за исхрану људи, као и о начину и поступку обележавања хране животињског порекла (Службени гласник РС 44/2007),
- Правилник о квалитету и другим захтевима за рибе, ракове, шкољкаше, морске јежеве, морске краставце, жабе, корњаче, пужеве и њихове производе (Службени лист СФРЈ 6/2003),
- Правилник о начину утовара, претовара и истовара попиљака животиња, производа, сировина и отпадака животињског порекла, условима које мора испуњавати превозно средство, хигијенско техничким условима које мора испуњавати попиљка и обрасцу уверења о здравственом стању попиљке (Службени лист СФРЈ 69/1990)
- Правилник о листи нарочито опасних заразних болести животиња и листи заразних болести животиња које се обавезно пријављују, као и о начину њихове пријаве и одјаве (Службени гласник РС 23/2006)

3.13.1.1.2. Институционални оквир

Послове у области рибарства обављају Министарство заштите животне средине и у једном делу Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (Управа за ветерину).

Управа за ветерину, у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, надлежна је за: регистрацију објеката како на копну (прерађивачки објекти риба и производа од риба) тако и на броду, контролу и надзор у производњи и промету (унутрашњи и међународни) риба и производа од риба, контролу здравственог статуса живих риба, контролу квалитета производа од риба и риба, мониторинг резидуа у живим рибама, робе за коју је неопходна ветеринарско санитарна контрола при увозу, извозу и провозу, прерађевине од меса, риба, љускара, мекушаца или осталих водених бескичмењака. У одгајалиштима (рибњацима) шарана спроводи се лабораторијска контрола здравственог стања риба (еритродерматитиса, пролећне виремје и запаљења рибљег мехура шарана).

Министарство заштите животне средине надлежно је за: управљање риболовним ресурсима у риболовним водама које обухвата очување и заштиту, улов и коришћење риба и гајење свих врста и узрасних категорија риба. Управљање риболовним ресурсима врши се у складу са принципом одрживог коришћења, који доприноси очувању ихтиофаунистичког диверзитета и еколошког интегритета водених екосистема. Гајење риба обухвата производњу икре, рибље млађи и рибе у рибњацима, ограђеним деловима риболовне воде и кавезима у риболовној води.

У оквиру министарства пољопривреде шумарства и водопривреде не постоје систематизована радна места за ову област.

3.13.1.2. Краткорочни приоритети 2008/2009

3.13.1.2.1. Законодавство

У складу са краткорочним приоритетима Европског партнерства и Извештајем ЕК о напретку за 2007. годину, краткорочни приоритети у области рибарства су усклађивање законских прописа и аката са следећим прописима ЕУ:

- Уредбом Европског парламента и Савета 853/2004,
- Уредбом Европског парламента и Савета 854/2004 ,
- Упутством ЕЗ 96/23,
- Уредбом Европског парламента и Савета 882/2004.
- Усклађивање програма мера здравствене заштите животиња за 2008. годину у области болести риба а по упутствима и правилима Светске организације за здравље животиња.

Министарство заштите животне средине формирало је 2007. године Радну групу за израду Закона о заштити и одрживом коришћењу риболовних ресурса чије се доношење предвиђа у овом периоду. Истовремено је планирано и усаглашавање и измена свих подзаконских аката у области рибарства са следећим прописима ЕУ:

- Уредбом Европског парламента и Савета број 708/2007
- Упутством Савета 78/659/ЕЕС

3.13.1.2.2. Институције

- Јачање постојећих административних капацитета.
- Унапређење лабораторија и лабораторијских анализа за контролу у овој области.
- Успостављање систематског мониторинга газдовања рибљим ресурсима. За постизање овог циља потребно је спровести следеће активности:
 - законски регулисати обавезу спровођења мониторинга;

- усаглашено са типом вода стандардизовати процедуру мониторинга;
- за индикаторе стања користити улов по јединици напора, број издатих дозвола за рекреативни и комерцијални риболов, економске показатеље;
- резултате мониторинга користити за дефинисање ограничења коришћења рибљих ресурса (риболовне квоте, забране, лимитирање броја издатих дозвола);
- за потребе мониторинга ангажовати научно-истраживачке тимове
- Са рибарственог и конзервационог становишта извршити валоризацију и категоризацију риболовних вода Србије;
- детерминацију интензитета риболовног притиска вршити на основу мониторинга;
- сузбијање криволава до границе испод 10 % укупног риболовног обима;
- Радње везане за доношење међудржавних договора у сврху регулисања риболова на пограничним рекама

3.13.1.3 Средњорочни приоритети 2009/2012

3.13.1.3.1. Законодавство

Наставак усклађивања са правним тековинама ЕУ:

- Уредбом Европског парламента и Савета 853/2004, Уредбом Европског парламента и Савета 854/2004 ,Упутством ЕЗ 96/23,Уредбом Европског парламента и Савета 882/2004, Уредбом Европског парламента и Савета број 708/2007, Упутством Савета 78/659/ЕЕС,

Усклађивање програма мера здравствене заштите животиња за овај период у области болести риба а по упутствима и правилима Светске организације за здравље животиња, усклађивање са упутствима *FAO*.

3.13.1.3.2. Институције

- На основу договора два надлежна министарства решиће се питање надлежности у овој области као и административни капацитети потребни за рад,
- Регистар рибњака
- Евиденција и регистрација свих објеката за узгој и држање риба, укључујући и она за спортски риболов, на којима се мора обезбедити стални ветеринарски надзор са редовним клиничким прегледом рибе и лабораторијским анализама.
- Одрживи развој аквакултуре у циљу задовољења националних потреба за рибњачким производима и стварање услова за развој извозно усмерене аквакултуре
- Стварање предуслова за извозно оријентисану аквакултуру (дугорочан) За постизање овог циља потребно је спровести следеће активности:
- подићи ефикасност садашње праксе узгоја;
- настављање напора у циљу смањења производних трошкова до међународно поредивог нивоа;
- праћење кретања на иностраном тржишту и реално сагледавање перспектива за развој извозно оријентисане аквакултуре;
- развој аквакултуре према узгоју извозно оријентисаних врста (јесетарске врсте, смуђ, неке алохтоне врсте);

Административни капацитети

Табела 1. Потребе Министарства заштите животне средине – одсек за рибарство

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009 ²⁸	2010	2011	2012
Министарство Заштите животне средине – Одсек за рибарство	Постојећа	5	5	6	6	10	10

Финансијске потребе

Табела 2А. Потребе Министарства заштите животне – одсек за рибарство

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/	100000	250000	300000	300000	300000
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	100000	100000	100000	100000	100000
Инфраструктура	100000	100000	100000	100000	100000

Табела 2А. Буџет Министарства заштите животне – одсек за рибарство (домаћи извор)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности	0	100000	150000	200000	250000
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	0	100000	100000	100000	100000
Инфраструктура	0	120000	120000	120000	120000

Табела 2В. Буџет Министарства заштите животне – одсек за рибарство - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности	ЕАР пројекат 330000 Еура (2007. и 2008.)	400000	400000	600000	600000
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	ЕАР пројекат 330000 Еура	100000	100000	200000	200000

²⁸ Број запослених је наведен само примера ради

опрема...)	(2007. 2008.)	и				
------------	------------------	---	--	--	--	--

3.14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА

3.14.1. Копнени транспорт

3.14.1.1. Друмски транспорт

3.14.1.1.1. Стање

3.14.1.1.1.1. Законодавни оквир

Постојећу регулативу која уређује област друмског транспорта у Републици Србији чине:

- Закон о међународном превозу у друмском саобраћају („Службени лист СРЈ“ бр. 60/98, 5/99, 44/99, 74/99, 4/00, „Службени гласник РС“ бр. 101/05)
- Закон о превозу у друмском саобраћају („Службени гласник РС“ бр. 46/95, 66/01, 61/05, 91/05, 62/06)
- Закон о уговорима о превозу у друмском саобраћају („Службени лист СРЈ“, бр. 26/95)
- Законом о јавним путевима („Службени гласник РС“, бр. 101/2005)
- Закон о основама безбедности саобраћаја на путевима (" Службени лист СФРЈ ",бр.50/88, 63/88, 80/89, 29/90, 11/91, "Службени лист СРЈ",бр. 34/92, 13/93, 24/94, 41/94, 28/96, 3/2002 и "Службени гласник РС", бр.101/2005)
- Закон о безбедности саобраћаја на путевима (" Службени гласник РС ", бр.53/82 ,15/84 ,5/86 ,21/90 и "Службени гласник РС", бр.28/91 ,53/93 ,67/93 ,48/94 ,25/97 и 101/2005).

Законом о међународном превозу у друмском саобраћају уређују се услови за обављање међународног јавног превоза, међународни јавни превоз путника, аутобуске станице за међународни јавни превоз путника, међународни јавни превоз ствари, међународни превоз за сопствене потребе, накнада за путеве и друга питања од значаја за обављање међународног превоза у друмском саобраћају.

На основу Закона о превозу у међународном друмском саобраћају донети су следећи подзаконски акти и прописи:

- Уредба о начину расподеле и критеријумима за доделу страних дозвола за међународни јавни превоз ствари домаћим превозницима („Службени гласник РС“ бр. 88/05)
- Правилник о техничким и техничко-експлоатационим условима које морају испуњавати теретна возила и аутобуси којима се обавља међународни јавни превоз у друмском саобраћају („Службени гласник РС“ бр. 99/05, 23/06)
- Правилник о садржају елабората о економској оправданости успостављања линије, бонитету домаћег превозника и о начину одређивања домаћег превозника за успостављање линије у међународном јавном превозу путника („ Службени лист СРЈ“ бр. 19/00, „Службени гласник РС“ бр. 20/04, 91/06)
- Правилник о саобраћајним, техничким, хигијенским и другим условима аутобуских станица за међународни јавни превоз путника („Службени гласник РС“ бр. 18/04)
- Правилник о обрасцу путног листа за домаћег превозника („Службени лист СРЈ“, број 46/2000)

Законом о превозу у друмском саобраћају уређује се јавни превоз и превоз за сопствене потребе лица и ствари, услови изградње, одржавања и рада аутобуских станица и аутобуских стајалишта и други услови у погледу организације и обављања превоза у унутрашњем друмском саобраћају. На основу Закона о превозу у друмском саобраћају донети су следећи подзаконски акти:

- Правилник о ближим саобраћајно-техничким и другим условима за изградњу, одржавање и експлоатацију аутобуских станица и аутобуских стајалишта („Службени гласник РС“ бр. 20/96, 18/04, 56/05 и 11/06)
- Правилник о садржини обрасца реда возње и садржини и начину вођења регистра и овере реда возње у међумесном превозу и међурепубличком превозу („Службени гласник РС“ бр. 20/96, 20/04)
- Правилник о начину одузимања, чувања и поступања са привремено одузетим возилом које је употребљено за извршење прекршаја или привредног преступа („Службени гласник РС“ бр. 71/2006)
- Општи услови превоза у међумесном и међурепубличком превозу путника („Службени гласник РС“ бр. 1/06)
- Општи услови пословања аутобуских станица („Службени гласник РС“ бр. 21/96 и 116/03) и остали.

Закон о међународном превозу у друмском саобраћају и Закон о превозу у друмском саобраћају потичу из периода раздвојених надлежности Савезне државе (СРЈ и Државне заједнице СЦГ) и републичких надлежности (Република Србија) и карактерише их значајан степен међусобне неусаглашености и само делимичне усаглашености са *acquis communautaire*.

Поред тога, примењују се и одредбе међународних билатералних споразума у области друмског транспорта између Владе Републике Србије и влада других држава (највећим делом чланица ЕУ). Међународни друмски транспорт у Србији, односно приступ међународном транспортном тржишту, обавља се, већим делом, у режиму квота билатералних дозвола и мултилатералних ЦЕМТ дозвола.

Законом о јавним путевима уређују се правни положај јавних путева, услови и начин управљања, заштите и одржавања јавних путева, извори и начин финансирања јавних путева, посебни услови за изградњу и реконструкцију јавних путева и инспекцијски надзор.

Законом о основама безбедности саобраћаја на путевима уређују се основни услови којима морају да одговарају јавни путеви, основна правила саобраћаја на путевима, систем саобраћајних знакова, дужности у случају саобраћајне незгоде, основи за оспособљавање кандидата за возаче и полагање испита за возаче, вучење возила, основни услови за стицање права на управљање моторним возилима, уређаји и опрема које морају да имају возила, димензије, укупна маса и осовинско оптерећење возила и основни услови којима морају да одговарају возила у саобраћају, који су јединствени за целу територију Србије.

Законом о безбедности саобраћаја на путевима уређују се мере безбедности и друге мере у вези са безбедношћу и унапређењем саобраћаја на путевима.

На основу Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима донет је велики број подзаконских аката од којих су неки:

- Правилник о димензијама, укупним масама и осовинском оптерећењу возила и о основним условима које морају да испуњавају уређаји и опрема на возилима у саобраћају на путевима ("Службени лист СФРЈ", бр. 50/82, 4/85, 65/85, 64/86, 22/90, 50/90 и 51/91);
- Правилник о укупном трајању времена управљања возилом, одморима возача и начину рада удвојених посада на возилима, у обиму који утиче на безбедност управљања возилом ("Службени лист СФРЈ", бр. 18/84 и 67/58)
- Правилник о саобраћајним знаковима на путевима ("Службени гласник РС", бр. 15/04);
- Правилник о регистрацији моторних и прикључних возила ("Службени лист СФРЈ", бр. 74/89, 17/90, 7/92, 22/92, 25/92, "Службени лист СРЈ", бр. 50/92 и 44/98);
- Правилник о начину полагања возачког испита ("Службени гласник СРС", бр. 2/83 и 17/03);
- Правилник о вршењу техничког прегледа возила („Сл. гласник СРС" 23/84);

- Правилник о обрасцу возачке дозволе ("Службени лист СФРЈ", бр. 74/89 и 17/90);

Влада Републике Србије је у децембру 2007. године усвојила Стратегију развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године («Сл. гласник РС», бр. 4/08) (у даљем тексту: Стратегија), у којој је као један од усвојених циљева смањење броја погинулих и броја саобраћајних незгода. Тиме су дати оквири за израду стратегије и програма за унапређење безбедности саобраћаја, као и хитна потреба измене постојећих прописа из области безбедности саобраћаја.

У 2004. години усвојен је Правилник о саобраћајним знаковима на путевима („Сл. гласник РС“, број 15/2004), у коме је начињен први корак за усаглашавање овог прописа са прописима ЕУ. Имајући у виду потребу за савременим захтевима обележавања и препознавања возила, усвојен је Правилник о регистрацији моторних и прикључних возила („Сл. гласник РС“, број 130/07) којим је прописан изглед новог обрасца саобраћајне дозволе и потврде о привременој регистрацији возила. Дефинисан је нови изглед регистарских таблица и по први пут су дефинисане и регистрационе налепнице за примену са унутрашње и спољне стране возила. Образац саобраћајне дозволе је усклађен са захтевима Упутства 1999/37/ЕЗ о документима за регистрацију возила и Упутством 2003/127/ЕЗ.

3.14.1.1.2. Институционални оквир

Министарство за инфраструктуру је одговорно за регулативу у области друмског транспорта, осим подзаконских аката који се доносе на основу Закона о безбедности у друмском саобраћају, где су надлежности подељене између овог министарства и Министарства унутрашњих послова. Министарство унутрашњих послова је одређено као обрађивач Закона о безбедности у друмском саобраћају.

У оквиру Министарства за инфраструктуру, у области друмског транспорта, формирана су два сектора. Сектор за друмски транспорт у коме је запослено 63 државна службеника и Сектор за путеве и безбедност саобраћаја у коме је запослен 21 државни службеник²⁹.

Институционални капацитети у оквиру овог министарства нису довољни за управљање безбедношћу у саобраћају у складу са стандардима који важе у земљама ЕУ и произилазе из прописа ЕУ.

Послове безбедности саобраћаја **Министарство унутрашњих послова** организује и спроводи преко Управе саобраћајне полиције у седишту Дирекције полиције. Управа саобраћајне полиције политику безбедности саобраћаја спроводи преко 27 подручних полицијских управа, тј. преко Управе саобраћајне полиције Полицијске управе за град Београд и 26 Одељења саобраћајне полиције у седиштима осталих подручних полицијских управа. У овој управи систематизовано је 71 радно место.

Министарство здравља је надлежно за промоцију јавног здравља и превентиву од повређивања (најчешћа су повређивања у саобраћају).

ЈП «Путеви Србије» надлежно је за управљање путном мрежом, као и за управљање саобраћајем на државним путевима, имајући у виду надлежности које су одређене Законом о јавним путевима, из којих произилази захтев за безбедним путевима односно безбедно вођење саобраћаја.

У предходном периоду спроведено је више пројеката, финансираних од стране европских фондова, у којима је значај дат и на безбедност саобраћаја, од којих су најзначајнији Јачање институционалних капацитета у области транспорта (2005/2006) у министарству надлежном за послове транспорта, као и Твининг пројекат првог усаглашавања прописа са ЕУ у области транспорта (од 2006. до 2008). У 2002. години из области транспорта опасних терета израђен је Извештај о

²⁹ У Сектору за прилагођавање политике и прописа са ЕУ запослено је шест (6) службеника, који су задужени за све видове транспорта.

институционалним капацитетима за управљање овом облашћу са предлогом мера за даље јачање. У оквиру Министарства унутрашњих послова до сада је спроведено више активности и семинара неопходних за даље институционално јачање међу којима су најзначајније радионице из области дигиталних тахографа, унапређење саобраћајних увиђаја, као и делимична модернизација опреме за откривање прекршаја. Посебно су спроведене активности на унапређењу послова који се односе на вршење увиђаја саобраћајних незгода, кроз пројекат који је током 2006. и 2007. године финансиран од стране Владе Републике Србије у оквиру Националног инвестиционог плана. Управљач државних путева је имао твининг пројекат са шведском администрацијом за путеве (од 2004. до 2007.) у оквиру којег је значајна улога дата потреби за јачањем свести и институционалних капацитета у безбедности саобраћаја. У 2007. години од стране експерата Светске банке израђен је Извештај о институционалним капацитетима за управљање безбедношћу саобраћаја са акционим планом.

3.14.1.1.2.Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.14.1.1.2.1. Законодавство

Развој друмског транспорта биће усмерен на повећање конкурентности и професионалности сектора, усаглашавање прописа са прописима ЕУ у овој области у складу са приоритетима Европског партнерства, као и либеларизацију друмског транспорта са другим земљама, а нарочито са онима у окружењу.

У оквиру пројекта Твининг - Прво усаглашавање са *acquis communautaire* у завршној фази је израда два нацрта и то: **Нацрта закона о превозу путника у друмском транспорту** и **Нацрта закона о превозу ствари у друмском транспорту**.

Оба закона ће бити усклађена са следећим прописима ЕУ: Упутством 96/26/ЕЗ о приступу професији превозника робе и превозника путника друмском транспорту, измењена и допуњена Упутством 98/76/ЕЗ, Уредбом 1370/2007 ЕЗ о услугама јавног превоза путника железницом и друмским саобраћајем, Уредбом 92/684/ЕЕЗ о заједничким правилима за међународни превоз путника аутобусима, измењена и допуњена Уредбом 11/98 ЕЗ, Уредбом 12/98 ЕЗ која одређује услове под којима не резидентни превозници могу да обављају услуге националног превоза путника у држави чланици, Уредбом 881/92 ЕЕЗ о приступу тржишту у области превоза робе друмом, измењена и допуњена Уредбом 484/2002 ЕЗ, Уредбом 3916/90 ЕЕЗ о мерама које се предузимају у случају кризе на тржишту друмског превоза робе, Уредбом 3118/93 ЕЕЗ о условима под који не резидентни превозници могу да обављају услуге националног превоза путника у држави чланици, Уредбом 4058/89 ЕЕЗ о утврђивању тарифа за транспорт терета у друмском саобраћају између држава чланица.

У овом периоду планирана је израда подзаконских аката који ће бити прописани новим Законима као и измене и допуне постојећих подзаконских аката:

- Уредбе о начину расподеле и критеријумима за доделу страних дозвола за међународни јавни превоз ствари домаћим превозницима („Службени гласник РС“ бр. 88/05)
- Правилника о техничким и техничко-експлоатационим условима које морају испуњавати теретна возила и аутобуси којима се обавља међународни јавни превоз у друмском саобраћају („Службени гласник РС“ бр. 99/05, 23/06) који ће бити усаглашен у потпуности са Упутством 96/96/ЕЗ.

У 2008. години неопходно је започети процес увођења система дигиталних тахографа у складу са Европским споразумом о раду посаде на возилима која обављају међународне превозе (АЕТР). Обавеза Србије је да овај систем ради најкасније од јуна 2010. године. Обавеза увођења дигиталних тахографа одређена је и Европским партнерством.

2009. године, планира се усвајање новог **Закона о безбедности саобраћаја на путевима** . Садашњи Нацрт закона је усаглашен са следећим прописима ЕУ: Упутством 96/53/ЕЗ које одређује

максимално дозвољене димензије и максимално дозвољену тежину у међународном транспорту, измењена и допуњена Упутством 2002/7/ЕЗ, Уредбом 561/2006 ЕЗ о усклађивању одређених закона којима се којима се регулишу социјална питања у друмском саобраћају, измењена и допуњена Уредбом 22/2006 ЕЗ, Уредбом 3821/85 ЕЕЗ о опреми за снимање у друмском транспорту, последње измене и допуне 2006/22/ЕЗ и Упутством 2002/15/ЕЗ о организацији радног времена за лица која врше мобилне активности у друмском транспорту.

Усаглашавање правне регулативе из области транспорта опасног терета са Европским споразумом о међународном друмском превозу опасних материја (АДР) и прописима ЕУ, доприноси повећању нивоа безбедности и сигурности друмског транспортног система.

Планирано је усвајање подзаконских аката усклађених са прописима ЕУ, а који произилазе из Закона о јавним путевима, и то:

- Техничка упутства за пројектовање,
- Техничка упутства за функционалну класификацију и прекатегоризацију путне мреже у Републици Србији,
- Техничка упутства за саобраћајну сигнализацију.

Подигнути институционални капацитети транспортног сектора из области транспорта опасног терета и стварање услова за управљање системом у складу са ЕУ процедурама и искуством, поред нове законске регулативе, битан је краткорочни приоритет ове области.

3.14.1.1.2.2. Институције

Нацртом закона о превозу путника у друмском транспорту и Нацртом закона о превозу ствари у друмском транспорту предвиђено је формирање **Агенције за друмски транспорт** ради обављања послова који првенствено чине технолошки заокружену целину а односе се на издавање лиценци домаћим превозницима за обављање комерцијалног превоза ствари у унутрашњем и међународном друмском саобраћају, издавање сертификата о стручној оспособљености за управљање транспортним активностима, усаглашавање редова вожње у линијском унутрашњем и међународном превозу путника, издавање и комплетна администрација појединачних и мултилатералних дозвола за друмски превоз домаћим превозницима, издавање сертификата за друмска теретна возила.

Агенција за безбедност саобраћаја се формира ради обављања послова у области безбедности саобраћаја који до сада нису рађени у Србији, а обавеза се намеће како технолошки тако и због усклађивања са прописима ЕУ.

Основни разлози за формирање Агенције за безбедност саобраћаја налазе се у:

- развоју државне управе и ширења послова који налажу потребу за стварањем нових, новим пословима прилагођених статусних облика који су у стању да извршавају нове послове из безбедности саобраћаја у складу са временом и технолошким достигнућима,
- садашња организација државне управе у области безбедности саобраћаја не стимулише у довољној мери развој стручних области, прихватања нових савремених стандарда, и унапређења постојеће праксе и сл,
- стручна и развојна помоћ ради спровођења новог Закона о безбедности саобраћаја.

Имајући у виду потребу за координирањем активности и мера за унапређење безбедности саобраћаја учињени су први кораци за формирањем тела за координацију у које су укључени Министарство за инфраструктуру, Министарство унутрашњих послова, Министарство здравља, Министарство просвете и Министарство правде, као и управљач државних путева (Јавно Предузеће «Путеви Србије»). У оквиру овог тела су формиране и подгрупе за поједине области као што су безбедност деце у саобраћају, управљање црним тачкама на путевима, кампање у безбедности саобраћаја, увођење система дигиталних тахографа, увођење казних поена итд.

На основу иницијативе Министарства за економију и регионални развој, Министарство за инфраструктуру ће преузети Одсек за хомологацију возила из Института за стандардизацију.

3.14.1.1.3. Средњорочни приоритети (2010-2011)

3.14.1.1.3.1. Законодавство

У складу са приоритетима Европског партнерства, донеће се подзаконски акти неопходни за спровођење новог Закона о безбедности саобраћаја на путевима.

Подзаконски акти ће бити у сагласности са следећим прописима ЕУ: Упутством 2002/24/ЕЕЗ која се односи на одобрење типа моторног возила са два или три точка, Упутством 70/156/ЕЕЗ о одобрењу типа за моторна возила и прикључна возила са свим изменама и допунама, закључно са Упутством 2004/104/ЕЗ, Упутством 74/150/ЕЕЗ која се односи на одобрење типа пољопривредног и шумског трактора, са свим изменама и допунама, закључно са Упутством 2003/37/ЕЗ, Упутством 96/53/ЕЗ која одређује максималне дозвољене димензије и максималну дозвољену тежину у међународном саобраћају, измењена и допуњена Упутством 2002/7/ЕЗ.

Подзаконски акти планирани да буду донети до 2011. године, а директно ће произићи из Закона о безбедности саобраћаја на путевима., неки од њих су:

- Правилник о изгледу и начину употребе ознаке за возило којим се организовано превозе деца;
- Правилник о начину и условима превоза деце млађе од 12 година у моторном возилу;
- Правилник о посебним условима које морају испуњавати возила и возачи који обављају школски превоз деце односно који организовано превозе децу;
- Правилник о условима о издавању и важењу лиценце за возача возила којим се обавља јавни превоз путника или робе, односно коме је то основно занимање;
- Правилник о саобраћајној сигнализацији;
- Правилник о начину и елементима превоза категорија које се уписују у возачку дозволу;
- Правилник о укупном трајању управљања возилом; начину рада удвојених посада на возилима; одмору возача у вези са управљањем возилом; облику и садржају обрасца индивидуалне контролне књижице, као и начину вођења података;
- Правилник о техничком прегледу возила;
- Правилник о поступку и начину анализе и санације високо ризичних деоница на путу;
- Правилник о начин вођења евиденције о оштећеним возилима на којима је извршена оправка;
- Правилник о изгледу и садржини обрасца возачке дозволе, као и евиденције возача;
- Правилник о начину обављања послова и задатака и предузимања мера непосредног надзора над одвијањем саобраћаја на путевима, интервентног регулисања саобраћаја, контроле лица и возила у саобраћају;
- Правилник о начину и поступку вођења евиденције казних поена и спровођења проистеклих права и обавеза из изречених казних поена.;
- Правилник о здравственим условима које морају да испуњавају кандидати за возаче;
- Правилник о обуци кандидата за полагање возачког испита и вођењу евиденција;

Наставиће се активности везане за израду пратећих подзаконских аката из области транспорта опасног терета, објављивање измена и допуна Конвенција као и организовање различитих обука државних службеника из поменуте области.

У средњорочном периоду су планиране активности на управљању и даљем развоју путне мреже Србије у складу са прописима ЕУ од којих се издвајају Упутство о безбедности у тунелима 2004/54/ЕС, Упутство о безбедности инфраструктуре и Упутство о условима и висини тарифа које се односе на тешка теретна возила која се крећу по путевима 1999/62/ЕЗ.

3.14.1.1.3.2. Институције

Планирано је организовање различитих обука државних службеника из области транспорта опасног терета, безбедности саобраћаја и друмског транспорта кроз пројекте јачања институционалних капацитета, као и твининг пројекте.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012
Министарство унутрашњих послова Управа саобраћајне полиције	Постојећа	7	8	8	9	10	-
Укупно		7	8	8	9	10	-

3.14.1.2. Железнички транспорт

3.14.1.2.1. Стање

3.14.1.2.1.1. Законодавни оквир

Постојећу регулативу којом је уређена област железничког саобраћаја чине:

- Закон о железници („Службени гласник РС“, број 18/05), који регулише начине и услове управљања јавном железничком инфраструктуром и обављање превоза у железничком саобраћају;
- Закон о безбедности у железничком саобраћају („Службени лист СРЈ” бр. 60/98 и 36/99 „Службени гласник РС” број 101/2005) и прописи и општи акти за извршење тог закона, којима се на целовит начин уређује материја безбедности у железничком саобраћају;
- Закон о уговорима о превозу у железничком саобраћају („Службени лист СРЈ”, број 26/95);
- Закон о потврђивању Протокола од 3.јуна 1999.године о изменама Конвенције о међународним железничким превозима (COTIF) од 9.маја 1980.године (Протокол из 1999) и Конвенције о међународним железничком превозима (COTIF) од 9.маја 1980.године у верзији на основу Протокола о изменама од 3.јуна 1999. године („Службени гласник РС - Међународни уговори”, бр. 102/07);
- Одлука Владе Републике Србије о оснивању Јавног предузећа за управљање јавном железничком инфраструктуром и обављање јавног превоза у железничком саобраћају, као

нови оснивачки акт којим се оснива Јавно предузеће „Железнице Србије” којим су утврђена начела за организацију тог предузећа („Службени гласник РС”, бр. 78/04, 19/05).

Закон о железници регулише област железничког транспорта односно начине и услове управљања јавном железничком инфраструктуром и обављање превоза у железничком саобраћају. Овај закон је увео низ нових решења у циљу побољшања ефикасности железничког система Републике Србије и његово интегрисање у тржиште транспортних услуга и интеграцију српских железница у железнички систем Европске уније и то: раздвајање железничког система на два дела (на део који је одговоран за управљање железничком инфраструктуром, организовање и регулисање саобраћаја и на део који је одговоран за превоз у путничком и теретном саобраћају); стварање услова за појаву више управљача железничке инфраструктуре и више превозника на јавној железничкој инфраструктури, како би у међусобној конкуренцији повећали квалитет услуга и смањили трошкове пословања; утврђивање услова за слободан и равноправан приступ на јавну железничку инфраструктуру свим заинтересованим превозницима, укључујући и стране превознике; стварање услова за стимулисање развоја интермодалног саобраћаја; овим законом основана је и Дирекција за железнице, као посебна организација у систему државне управе.

На основу Закона о железници донети су следећи подзаконски акти и прописи:

- Уредба о категоризацији железничких пруга („Службени гласник РС”, бр. 75/2006);
- Правилник о висини накнаде за издавање дозволе за коришћење железничких возила, делова и опреме за железничка возила и уређаје, делове и опрему за железничку инфраструктуру („Службени гласник РС”, број 117/05);
- Правилник о висини накнаде за издавање лиценце за управљање железничком инфраструктуром („Службени гласник РС”, број 39/06);
- Правилник о условима за издавање и садржини сертификата о безбедности за управљање железничком инфраструктуром односно индустријском железницом („Службени гласник РС”, број 39/06);
- Правилник о висини накнаде за издавање сертификата о безбедности за управљање железничком инфраструктуром, односно индустријском железницом („Службени гласник РС”, број 39/06);
- Правилник о висини накнаде за издавање лиценце за превоз у железничком саобраћају („Службени гласник РС”, број 39/06);
- Правилник о условима за издавање и садржини сертификата о безбедности за превоз у железничком саобраћају („Службени гласник РС”, број 39/06);
- Правилник о висини накнаде за издавање сертификата за превоз у железничком саобраћају („Службени гласник РС”, број 39/06);
- Правилник о елементима железничке инфраструктуре („Службени гласник РС”, број 114/06).

Закон је делимично усаглашен са *acquis communautaire*. Један од разлога за доношење закона заснивао се на неопходности усклађивања са Упутством 91/440/ЕЕЗ о развоју железнице и Упутствима 95/18/ЕЕЗ и 95/19/ЕЕЗ, донетим у циљу прецизнијег одређивања Упутства 91/440/ЕЕЗ, која су постале правни оквир за реструктурирање свих европских железница, односно, националних железничких компанија. Такође, узета су у обзир и Упутства 2001/12/ЕЗ, 2001/13/ЕЗ и 2001/14/ЕЗ. Основне смернице у поменутим упутствима и њихово уграђивање у законску регулативу је, истовремено, преузето као обавеза у закљученом Уговору о зајму (Пројекат реконструкције југословенских железница ЖТП „Београд”), Уговору о подршци пројекту и Уговору о гаранцији, потписаним 25. октобра 2001. године, у Београду између Европске банке за реконструкцију и развој и Јавног железничког транспортног предузећа „Београд”, уз гаранције Савезне Владе и Владе Републике Србије.

3.14.1.2.1.2. Институционални оквир

Министарство за инфраструктуру је одговорно за предлагање законске регулативе и усвајање подзаконских аката и других прописа у области железничког транспорта као и за предлагање прописа које доноси Влада.

Унутар Министарства формиран је Сектор за железнице и интермодални транспорт који обавља послове државне управе у области железничког и интермодалног транспорта. У Сектору је запослено 12 службеника.

Законом о железници, основана је Дирекција за железнице, као посебна организација у систему државне управе, са циљем да:

- прати и учествује у изради прописа из области железничког саобраћаја;
- припрема документа из области регулаторних послова и обавља исте до тренутка пријема у ЕУ када ће се издвојити у независно тело;
- буде логистичка подршка Влади у одлучивању за послове из области железничког система.

У Дирекцији за железнице је запослен 51 службеник.

3.14.1.2.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.14.1.2.2.1 Законодавство

Закон о изменама и допунама Закона о железници - У току је израда коначног текста Нацрта закона о изменама и допунама Закона о железници. Законом се битно не мења уређење законске материје већ се само побољшавају постојећа законска решења. Допуне су урађене ради побољшања решења која су везана за усклађивање пре свега са домаћим прописима који су донети после доношења овог закона, уношења одредаба које регулишу комбиновани транспорт на железници, као и потпунијег дефинисања овлашћења за доношење прописа.

Закон о безбедности у железничком саобраћају - Израда новог закона почеће у току 2008.године, с обзиром да се почетак рада на нацрту везује за измене и допуне Закона о железници. Нацрт закона ће бити предмет јавне расправе јер се ради о новом закону и његовом усклађивању са прописима Европске уније и то Упутством 2004/49/ЕЗ о безбедности на железницама Заједнице.

Закон о транспорту опасних терета - У области транспорта опасних терета тренутно постоје: Закон о превозу опасних материја (преузет са савезног нивоа), Закон о промету и производњи отрова и Уредба о превозу опасних материја. Потребно је донети нови Закон о транспорту опасних терета, који би прецизно дефинисао обавезе и надлежности државних органа, као и обавезе превозника, и потребно је извршити потпуно усклађивање са прописима ЕУ: Упутством 94/55/ЕЗ и измене Упутством Комисије 2006/89/ЕЗ, Упутством 95/50/ЕЗ, Упутством 96/49/ЕЗ, Упутством 96/35/ЕЗ и Упутством 2000/18/ЕЗ. Израда нацрта закона је у току.

3.14.1.2.2.2 Институције

Обуке, које се обављају на основу Програма општег стручног усавршавања државних службеника из органа државне управе и служби Владе, похађа одређени број државних службеника Сектора, при чему се води рачуна о основним активностима Сектора.

3.14.1.2.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.14.1.2.3.1 Законодавство

У средњорочном периоду планирано је усклађивање **Закона о железници** са изменама и допунама постојећих упутстава и других прописа који су донети у Европској унији и то: Упутством 91/440/ЕЕЗ о развоју железнице у заједници, последње измене Упутством 2007/58/ЕЗ, Упутством 95/18/ЕЗ о лиценцирању железничких предузећа, последње измене и допуне Упутством 2004/49/ЕЗ и Упутством 2001/14/ЕЗ о додели железничке инфраструктуре и разрезивању накнада за коришћење железничке инфраструктуре и за стицање сертификата о безбедности, последња измена и допуна Упутством 2007/58/ЕЗ.

Закон о жичарама - У оквиру активности на пољу вођених система посебног типа, предстоји обиман и темељан рад на регулисању законске материје из области жичара, ски лифтова, успињача, што подразумева рад на изради Закона о жичарама, а којим би се у потпуности дефинисали законски и подзаконски акти из ове области и успоставили критеријуми по којима би се затим обављали сви послови везани за ове системе транспорта. Релевантан пропис ЕУ за ову област је Упутство 2000/9/ЕЗ о инсталацијама жичара за превоз људи.

3.14.1.2.3.2 Институције

Јачаће се капацитети Сектора за железнице и интермодални транспорт, зависно од интензитета приступања структурним реформама железничког система, као и додатне анализе функционисања Сектора за претходни период и у складу са реформама државне управе. Обуке, које се обављају на основу Програма општег стручног усавршавања државних службеника из органа државне управе и служби Владе, биће настављене.

3.14.1.3. Интермодални (комбиновани) транспорт

3.14.1.3.1. Стање

3.14.1.3.1.1. Законодавни оквир

Постојећи законодавни оквир у области интермодалног транспорта:

- Закон о ратификацији Споразума између Савета министара Србије и Црне Горе и Владе Републике Хрватске о међународном комбинованом транспорту робе, "Службени лист СЦГ - Међународни уговори", број 4/2006.
- Закон о потврђивању Споразума између Савезне владе Савезне Републике Југославије и Владе Републике Бугарске о међународном комбинованом превозу робе, "Службени лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 3/2003
- Закон о ратификацији Европског споразума о важним међународним линијама за комбиновани транспорт и пратећим постројењима (у даљем тексту: «AGTC»), "Службени лист СЦГ - Међународни уговори", број 7/2005.

Билатералним споразумима о међународном комбинованом транспорту се олакшава обављање међународног комбиновног транспорта робе између две државе, у циљу обезбеђења ефикасног транспорта робе, заштите животне средине и развоја модерног система комбиновног транспорта робе.

AGTC споразум пружа координирани међународни план за развој и функционисање мреже важних линија за међународни комбиновани транспорт и пратећих постројења, који стране уговорнице намеравају да предузму у оквиру националних програма. Мрежа за међународни комбиновани транспорт састоји се од железничких линија и терминала за комбиновани транспорт, граничних прелаза, станица за измену ширине колосека и трајектних веза/лука важних за међународни комбиновани транспорт.

3.14.1.3.1.2. Институционални оквир

Унутар Министарства за инфраструктуру постоји Сектор за железнице и интермодални транспорт, а у оквиру кога се налази Одељење за железнички и интермодални транспорт. У Одељењу од планираних 8 (осам) државних службеника запослено је само 2 (два), а који су урачунати у поглављу 3.14.1.2.2. Институционални оквир-Железнички транспорт.

3.14.1.3.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.14.1.3.2.1 Законодавство

■ Закон о изменама и допунама закона о железници

Планира се да се у Нацрт Закона о изменама и допунама закона о железници уврсти сет чланова који регулишу:

- област и врсте комбинованог транспорта;
 - ближе услове, начин означавања товарних јединица и железничких возила за њихов превоз, као и услове које мора да испуни јавна железничка инфраструктура да би се на њој организовао комбиновани транспорт и
 - одвијање комбинованог транспорта до и од терминала за комбиновани транспорт који се налази на железничкој мрежи, документа која друмски превозник треба да поседује, таксе и дажбине које плаћа, односно од којих је евентуално ослобођен у складу са законом и друга питања везана за оперативно одвијање комбинованог транспорта.
- У периоду 2008-2009 планирано је закључивање следећих споразума:
- Споразум између Владе Републике Србије и Републике Мађарске о међународном комбинованом транспорту робе
 - Споразум између Владе Републике Србије и Владе Словачке Републике о међународном комбинованом транспорту робе

3.14.1.3.2.2. Институције

Специфични циљеви из Стратегије у области интермодалног транспорта у Републици Србији су:

- 1) развој и повећање интезитета интермодалног транспорта у Републици Србији кроз акциони план за развој интермодалног транспорта и модела финансијске подршке;
 - 2) координисано спровођење активности у области интермодалног транспорта у Републици Србији од стране министарства надлежног за послове саобраћаја и других државних органа;
 - 3) до 2010. усагласити прописе у области интермодалног транспорта са прописима ЕУ из 2005. године;
 - 4) успостављање основних капацитета терминала за интермодални транспорт преко унапређене постојеће транспортне инфраструктуре свих видова саобраћаја по принципу интермодалности;
 - 5) уведено тржишно оријентисано управљање уз стручан и професионалан кадар који омогућава приступ конкурентним оператерима.
- У краткорочном периоду биће посвећена пажња пројекатима институционалној изградњи и омогућавању интермодалног транспорта у Републици Србији преко програма предприступне помоћи ЕУ (ИПА 2008-2009).

3.14.1.3.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.14.1.3.3.1 Законодавство

Померање баланса између видова саобраћаја у корист еколошки чистијег, безбеднијег транспорта, који растеређује друмске саобраћајнице, иницира стварање законског оквира за интермодални транспорт кроз прописе за:

- железнички и друмски транспорт,
- безбедност саобраћаја на путевима,
- пореске олакшице,
- заштиту животне средине итд.

Поменути прописи имају за циљ да:

- железничка инфраструктура и гранични поступци у железничком транспорту буду усклађени са међународним прописима и нормама којима се регулише интермодални транспорт, чиме се омогућава тачна и поуздана услуга;
- омогућиће да се царински и инспекцијски послови врше у терминалима за интермодални транспорт, лукама, отпремним или упутним железничким станицама, како би се убрзао поступак граничне контроле са циљем да задржавање возова на граничним прелазима не буде дуже од 30 минута (према AGTC);
- друмским превозницима који обављају транспорт до/од терминала за интермодални транспорт треба омогућити да такав транспорт не подлеже евентуалним забранама саобраћаја (суботом, недељом и државним празницима), обезбедити услове за пролаз друмских возила са укупном масом до 44 тоне и изузеће од плаћања додатних накнада, увести изузеће страним друмским превозницима за поседовање дозвола којима се регулише међународни друмски транспорт и сл.
- омогуће финансијску подршку (субвенцију) за развој потребних капацитета за интермодални транспорт (инфраструктура, транспорт и опрема);
- уведу фискалне подстицаје у корист интермодалног транспорта (за наменску опрему, контенере, друмска возила итд.), изузећа од пореских прописа, обезбеђење повољних кредитних аранжмана за развој интермодалног транспорта итд.

У национално законодавство би се између осталог увеле одредбе Упутства 92/106/ЕЕЗ о комбинованом транспорту, а у средњорочном периоду потребно је успоставити сарадњу између Републике Србије и ЕУ у вези Уредбе 1692/2006 ЕЗ (Марко Поло Програм II).

3.14.1.3.3.2 Институције

Средњорочни приоритети који су дефинисани у Стратегији у вези изградње институционалног оквира су управо:

- јачање институционалног оквира и подизање нивоа свести надлежних државних органа, управа и правних лица о предностима интермодалног транспорта;
- јасно дефинисање улоге и релација међу свим учесницима у интермодалном транспортном ланцу-државе, оператора интермодалног транспорта, железнице, власника терминала, друмских превозника, шпедитера, лука итд;
- формирање привредних друштава која се баве организацијом и развојем интермодалног транспорта, њихово повезивање са европским удружењима за интермодални транспорт и чланство у међународним удружењима, итд.

3.14.2. Водни саобраћај**3.14.2.1. Стање****3.14.2.1.1. Законодавни оквир**

У области водног саобраћаја примењују се два закона:

- Закон о поморској и унутрашњој пловидби („Службени лист СРЈ“, бр.12/98, 44/99, 74/99 и 73/2000) и
- Закон о унутрашњој пловидби („Службени гласник СРС“, број 54/90 и „Службени гласник РС“, бр. 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05)

Законом о поморској и унутрашњој пловидби уређује се безбедност пловидбе на мору и унутрашњим водама Савезне Републике Југославије, пловни путеви на обалном мору и на унутрашњим водама у Савезној Републици Југославији, државна припадност, идентификација и упис брода, основи својинско-правних односа у погледу бродова, бродар, облигациони односи који се односе на бродове, пловидбене незгоде, поступак извршења и обезбеђења на бродовима и меродавно право и надлежност судова у Савезној Републици Југославији за спорове са међународним обележјем.

Законом о унутрашњој пловидби уређује се у унутрашњој пловидби превоз, безбедност пловидбе, услови и начин коришћења, одржавања, обележавања и заштите унутрашњих пловних путева, пристаништа, зимовника и сидришта, чамаца и пловећих постројења, поступања у случају пловидбеног удеса и инспекцијски надзор.

Ради спровођења Закона о поморској и унутрашњој пловидби донет је велики број подзаконских прописа од којих су неки:

- Правилник о програму стручног испита и начину полагања испита за стицање звања чланова посаде бродова унутрашње пловидбе југословенске трговачке морнарице („Службени лист СРЈ“, бр.20/98), који прописује програм и начин полагања испита за стицање звања чланова посаде бродова унутрашње пловидбе
- Правилник о одређивању имена, ознака, позивних знакова бродова, и о вођењу евиденције о именима, ознакама и позивним знацима бродова („Службени лист СРЈ“, бр.51/98), који прописује начин одређивања имена и позивних знакова бродова
- Правилник о начину и условима рада радио - службе за безбедност пловидбе („Службени лист СРЈ“, бр. 72/99) којим је прописано да се на начин и услове рада радио – службе за безбедност пловидбе на бродовима се примењују одредбе Радио - правилника;
- Правилник о условима које морају да испуњавају обалне и бродске радио - станице („Службени лист СРЈ“, бр. 72/99), којим је прописано да обалне и бродске радио станице на бродовима морају да испуњавају услове који су прописани одредбама Радио - правилника;
- Правилник о садржини, обрасцима и начину вођења бродских исправа и књига бродова трговачке морнарице Савезне Федеративне Републике Југославије („Службени лист СФРЈ“, 16/80, 25/88 и „Службени лист СРЈ“, бр. 6/93), који прописује врсту, садржину, обрасце и начин вођења бродских књига и исправа бродова трговачке морнарице СРЈ;
- Правилник о звањима, условима за стицање звања и овлашћењима чланова посаде бродова унутрашње пловидбе трговачке морнарице Савезне Републике Југославије („Службени лист СФРЈ“, бр. 32/82, 30/83, 30/87 и „Службени лист СРЈ“, бр. 25/96), прописује звања, услове за стицање звања и овлашћења чланова посаде бродова унутрашње пловидбе ;
- Правилник о поморским и бродарским књижицама и дозволама за укрцавање („Службени лист СФРЈ“, бр. 13/81), којим су прописане поморска, односно бродарска књижица и дозвола за укрцање подсаде поморских бродова и бродова унутрашње пловидбе ;
- Правилник о пловидби на унутрашњим пловним путевима (Службени лист СФРЈ“, бр. 10/91), којим је прописано да се на пловне путеве примењују Основне одредбе о

пловидби на Дунаву које је донела Дунавска комисија на 48. заседању 25. априла 1990. године;

- Правилник о избегавању судара на мору („Службени лист СРЈ „, бр. 4/79, 25/86, 84/89);

Ради спровођења Закона о унутрашњој пловидби донети су и подзаконски прописи од којих су неки:

- Правилник о утврђивању способности чамаца и пловећих постројења за пловидбу („Службени гласник РС“, бр. 28/96), који прописује начин утврђивања способности за пловидбу чамаца и пловећих постројења
- Правилник о уписнику и пловидбеној дозволи чамаца и пловећих постројења („Службени гласник РС“, бр. 111/2007), који прописује начин вођења уписника и пловидбеној дозволи за чамце и пловећа постројења.
- Правилник о посебним здравственим условима које морају испуњавати лица овлашћена за вршење послова на пловним објектима трговачке морнарице („Службени гласник СРС“, бр. 29/83), којим је прописано које услове у погледу здравствене способности морају да испуњавају лица овлашћена на пловним објектима трговачке морнарице).

Закон о поморској и унутрашњој пловидби и Закон о унутрашњој пловидби нису усаглашени са прописима Европске уније.

3.14.2.1.2. Институционални оквир

Област водног саобраћаја је у надлежности Министарства за инфраструктуру, сходно члану 12. Закона о министарствима („Службени гласник РС“, бр. 43/2007).

У оквиру Министарства за инфраструктуру образован је Сектор за водни саобраћај и безбедност пловидбе у коме се обављају правни, студијско-аналитички, управно-надзорни и управни послови из области водног саобраћаја и безбедности пловидбе. Послови из делокруга Сектора обављају се у седишту Министарства и у подручним јединицама за подручје више општина и подручним јединицама за подручје више градова (лучким капетанијама). У Сектору су образоване следеће уже унутрашње јединице: Одељење за водни саобраћај и Лучке капетаније: Прахово, Кладово, Велико Градиште, Смедерево, Панчево, Београд, Сремска Митровица, Тител, Сента, Нови Сад, Бачка Паланка, Апатин и Бездан. У Одељењу за водни саобраћај запослено је 9 а у лучким капетанијама 53 службеника.

Дирекција за унутрашње пловне путеве „Пловпут“ образована је чланом 40. Закона о министарствима („Службени гласник РС“, бр. 43/2007) и обавља стручне послове и послове државне управе који се односе на: одржавање пловности у складу с прописаном категоријом пловног пута; обележавање пловних путева, постављање и исправност објеката безбедности пловидбе на њима; хидрографско снимање пловних путева и праћење и анализу њиховог стања и обавештавање о њиховом стању; истраживање и израду пројектне документације из области безбедности пловидбе и регулисања речних токова; надзор над извођењем радова на пловним путевима; давање сагласности за изградњу хидрограђевинских објеката, лука и пристаништа, мостова и марина; давање сагласности на постављање цеви и каблова на пловним путевима и давање мишљења на постављање пловних објеката који се не премештају често; успостављање и развој речних информационих сервиса; одржавање и развој међународних и међудржавних пловних путева; одређивање зимовника, склоништа и сидришта на међународним и међудржавним пловним путевима, као и друге послове одређене законом. У Дирекцији за унутрашње пловне путеве „Пловпут“ је запослено 146 државних службеника.

Уредбом о Савезној јавној установи Југословенски регистар бродова унутрашње пловидбе („Службени лист СРЈ“, бр, 14/97) образована је Савезна јавна установа Југословенски регистар бродова унутрашње пловидбе „ЈУГОРЕГИСТАР“.

Из Сектора за водни саобраћај и безбедност пловидбе је до сада у оквиру пројекта Твининг - Прво усаглашавање са *Acquis communautaire* у области транспорта прошло обуку 3 службеника, који су учествовали на радионицама и студијским путовањима.

У оквиру Пројекта изградње институционалних капацитета у сектору саобраћаја „*Capacity Building*” обуку су прошла 4 службеника који су учествовали на радионицама и студијским путовањима.

3.14.2.2.Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.14.2.2.1. Законодавство

У периоду 2008-2009.године планирано је да се припреми **Нацрт закона о унутрашњој пловидби**. Планирано је да Нацрт закона садржати материју којом ће се уређивати безбедност пловидбе на унутрашњим водама Србије, (пловни путеви, лучке капетаније, пловидба и пилотажа, луке и пристаништа, пловидба, бродови, бродске књиге и исправе, чамци и пловеће постројења, посаде брода, надзор – инспекцијски, државна припадност брода, упис брода, односно пловних објеката поступак уписивања бродова, превоз (међународни, превоз у унутрашњој пловидби, превоз за сопствене потребе), пловидбене незгоде, вађење потонулих ствари, меродавно право и надлежност судова у Републици Србији за спорове са међународним обележјем, казнене одредбе и прелазне и завршне одредбе.

Ова материја ће се усклађивати са прописима Европске уније и њиме би заменили постојећи Закон о унутрашњој пловидби и део Закона о поморској и унутрашњој пловидби који се односи на унутрашњу пловидбу.

Планирано је да Нацрт закона о унутрашњој пловидби буде потпуно усклађен са следећим прописима ЕУ: Упутством 96/50/ЕЕЗ о усклађивању услова за стицање националног сертификата за заповеднике бродова у водном саобраћају у Заједници, Упутством 87/540/ЕЕЗ о приступу професији превозника у водном саобраћају, Упутством 2006/87/ЕЕЗ о техничким захтевима за бродове у водном саобраћају, која је измењена и допуњена Упутством 2006/137/ЕЗ, Упутством 91/672/ЕЕЗ о реципрочном признавању националних сертификата заповедника бродова у превозу робе и путника у водном саобраћају, Упутством 76/135/ЕЗ о реципрочном признавању лиценци за пловидбу бродова на унутрашњим пловним путевима, Уредбом 1356/96 ЕЗ о општим правилима која се примењују на транспорт роба и путника у водном саобраћају међу државама чланицама, Уредбом 1321/91 ЕЕЗ о уређењу услова под којима страни превозници могу вршити транспорт роба или путника у водном саобраћају у држави чланици, Упутством 96/75/ЕЗ о чартер системима и наплати у националном и међународном водном саобраћају у Заједници, Уредбом 718/1999 ЕЗ о капацитету флоте Заједнице у циљу унапређења водног саобраћаја, Упутством 2005/44/ЕЗ о усклађеним речним информационим сервисима (РИС) на пловним путевима Заједнице, Уредбом 414/2007 ЕЗ која се односи на техничке смернице за планирање, имплементацију и оперативну употребу речних информативних сервиса (РИС) и Уредбом 415/2007 ЕЗ која се тиче техничких спецификација за тражење и система за налажење бродова и др.

После доношења новог Закона о унутрашњој пловидби потребно је донети све пратеће подзаконске прописе који би омогућили његово спровођење.

3.14.2.2.2. Институције

За период 2008 – 2009 планирано је уређивање правног статуса Савезне јавне установе Југословенски регистар бродова унутрашње пловидбе „ЈУГОРЕГИСТАР“ који је наставио да ради по прописима донетим у време постојања Савезне Републике Југославије на основу којих је образован, обзиром да још нису донети одговарајући прописи Републике Србије.

Сектор за водни саобраћај и безбедност пловидбе ће Секретаријату министарства предложити јачање капацитета сектора, повећањем броја стручних извршилаца и даљим усавршавањем запослених и набавком опреме у циљу омогућавања реализације планираног и праћењем одвијања саобраћаја на унутрашњим пловним путевима, посебно дела Сектора који ће директно учествовати у изради Нацрта закона и подзаконских прописа, инспекције безбедности пловидбе која врши надзор над спровођењем, као и државних организација које се баве одржавањем и обележавањем пловних путева и техничким надзором пловних објеката.

3.14.2.3. Средњорочни приоритети(период 2010-2012)

3.14.2.3.1.Законодавство

Планирано је да се припреми Нацрт закона о поморској пловидби и Нацрт закона о својинским правним односима на бродовима. Одговорна институција за припрему оба нацрта закона је Министарство за инфраструктуру.

Нацрт закона о поморској пловидби уређиваће материју која се односи на бродове, бродске књиге и исправе, државна припадност брода, уписи брода, поступак при уписима, посадом поморских бродова и др.

Планирано је да Нацрт закона о поморској пловидби буде потпуно усклађен са следећим прописима ЕУ: Упутством 2001/25 и 2005/45 ЕЗ о минималном нивоу обуке помораца, Одлуком 2007/431/ЕЗ која овлашћује државе чланице да ратификују, у интересу Европске заједнице Поморску конвенцију о раду, Упутством 94/57/ЕЗ и 2002/84/ЕЗ о заједничким правилима за инспекцију и надзорне организације за релевантне активности поморске управе и Упутством 96/98/ЕЗ и 2002/84/ЕЗ о поморској опреми и др.

После доношења Закона о поморској пловидби било би потребно донети све пратеће подзаконске прописе који би омогућили његово спровођење.

Такође је планирано да се у периоду 2010 - 2012 приступи припреми **Нацрта закона о својинско правним односима на бродовима** који би уредио питање основа својинско – правних односа у погледу бродова, бродара, облигациони односи који се односе на бродове, поступак извршења и обезбеђења на бродовима и др.

Стручна помоћ, ће бити потребна од стране надлежних органа и организација у Републици Србији, нарочито Министарства финансија .

3.14.2.3.2. Институције

За период 2010 – 2012 Сектор за водни саобраћај и безбедност пловидбе ће Секретаријату министарства предложити јачање капацитета министарства надлежног за послове саобраћаја, односно сектора даљим усавршавањем запослених у области поморства, посебно дела Сектора који ће директно учествовати у изради Нацрта закона о поморској пловидби и подзаконских прописа, као и државних организација које се баве одржавањем и техничким надзором пловних објеката.

Потребно је запошљавање нових службеника и у Сектору и у државној организацији која се бави техничким надзором пловних објеката, како би се унапредио водни саобраћај Србије и одговорило планираном.

3.14.3. Ваздушни транспорт

3.14.3.1. Стање

3.14.3.1.1. Законодавни оквир

Област ваздушног саобраћаја регулисана је следећим прописима:

- Законом о ваздушном саобраћају („Сл. лист СРЈ“, бр. 12/98, 44/99, 73/2000, 70/2001 и „Службени гласник РС“, бр. 101/2005);
- Законом о облигационим односима и основама својинско-правних односа у ваздушном саобраћају („Службени лист СРЈ“, бр. 12/98);
- Ратификованим међународним уговорима;
- Подзаконским прописима донетим за извршење Закона о ваздушном саобраћају;
- Одлуком о оснивању Директората цивилног ваздухопловства државе Србије и државе Црне Горе („Службени гласник РС“, бр. 101/2003).

Закон о ваздушном саобраћају уређује услове за безбедан ваздушни саобраћај у ваздушном простору Републике Србије који се односе нарочито на: ваздухоплове, аеродроме, ваздухопловно овлашћено и ваздухопловно стручно особље, обезбеђење ваздушног саобраћаја, јавни авио-транспорт и друге делатности у ваздушном саобраћају, испитивање угрожавања безбедности ваздухоплова, трагање за ваздухопловом и спасавање, испитивање удеса ваздухоплова, ваздухопловну инспекцију и прекршаје у ваздушном саобраћају.

Закон о ваздушном саобраћају је само делимично усаглашен са *acquis communautaire* у области ваздушног саобраћаја, из разлога што је основни текст овог закона донет 1998. године.. Овај закон је дао основ за доношење бројних подзаконских аката (око 80). Само неки од подзаконских аката су:

- Правилник о обезбеђивању континуиране пловидбености ваздухоплова и ваздухопловних производа („Службени гласник Републике Србије“, бр. 50/2008);
- Правилник о ваздухопловно-техничком особљу одржавања ваздухоплова (JAR 66) („Службени гласник РС“, бр.49/2008);
- Правилник о условима које мора да испуни организација за одржавање ваздухоплова и ваздухопловних производа (JAR 145) („Службени гласник РС“, бр.46/2008);
- Правилник о условима које мора да испуни организација за обуку ваздухопловно-техничког особља одржавања ваздухоплова (JAR 147) („Службени гласник РС“, бр.46/2008);
- Правилник о условима и поступку издавања уверења о оспособљености за обављање јавног авио-транспорта („Службени гласник РС“, бр.33/2008);
- Правилник о дозволама и центрима за обуку пилота авиона („Службени гласник РС“, бр 30/2008);
- Правилник о легитимацији ваздухопловног инспектора Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије („Службени гласник РС“, бр.30/2008);
- Одлука о одређивању надзорног тела Републике Србије за област ваздушне пловидбе („Службени гласник РС“, бр. 30/2008);
- Правилник о дозволама и центрима за обуку пилота хеликоптера („Службени гласник РС“, бр. 56/2007, 83/2007);
- Одлука о примени услова примене Система рутних накнада и услова плаћања („Службени гласник РС“, бр.75/2007);
- Наредба о утврђивању граничних коридора („Службени гласник РС“, бр. 9/2006);

Законом о облигационим односима и основама својинско-правних односа у ваздушном саобраћају уређују се облигациони односи у ваздушном саобраћају и основе својинско-правних односа на ваздухоплову. Облигациони односи у ваздушном саобраћају у

смислу овог закона, су односи који настају из уговора о превозу путника, уговора о превозу ствари, уговора о медицинском превозу и пружању услуга из ваздуха, уговора о закупу ваздухоплова, уговора о осигурању у ваздушном саобраћају, као и односи који настају у случају штете која се ваздухопловом у лету причини трећим лицима.

На основу овог закона донета је Одлука о новчаним износима до којих се ограничава одговорност авио-превозилаца у ваздушном саобраћају („Службени лист СРЈ“; бр. 12/99).

Република Србија је ратификовала бројне међународне уговоре из области ваздушног саобраћаја, од којих су најзначајнији:

- Конвенција о међународном цивилном ваздухопловству (Чикаго, 07.12.1944. године, ратификована 28.11.1953. године, ПС бр. 280 и Додатак "Сл. лист ФНРЈ", бр. 3/54);
- Споразум о транзиту у међународном ваздушном саобраћају, потписан у Чикагу 07.12.1944. године ("Сл.лист СФРЈ-Међународни уговори", бр.9/77);
- Конвенција о међународном праву на ваздухоплову (Женева, 19.06.1948. године („Сл. лист СФРЈ-Међународни уговори“, бр. 7/91));
- Конвенција о изједначавању неких правила у међународном ваздушном превозу (Варшава 12.10.1929), ратификована 03.03.1931. и објављена у Службеним новинама Краљевине Југославије 124-XXXVII 05.06.1931. године);
- Конвенција о кривичним делима и неким другим актима извршеним у ваздухоплову (Токио, 14.09.1963) („Сл. лист СФРЈ“, бр. 47/70 (додатак);
- Конвенција о сузбијању незаконите отмице ваздухоплова (Хаг, 16.12.1970) („Сл. лист СФРЈ“, бр. 33/72);
- Конвенција о сузбијању незаконитих аката уперених против безбедности цивилног ваздухопловства (Монтреал, 23.09.1971) („Сл. лист СФРЈ“, бр. 3/72);
- Међународни Споразум о поступку за утврђивање тарифе у редовном унутар-европском ваздушном саобраћају, потписан у Паризу, 16.06.1987. године, ратификован Уредбом 30.10.1987. године;
- Међународни Споразум о подели капацитета у редовном унутар-европском ваздушном саобраћају, потписан у Паризу 16.06.1987. године, ратификован 1989.године;
- Меморандум о сагласности о формирању тарифа преко Северног Атлантика (ЕCАС-SAD), ратификован 1988. године;
- Протокол о консолидацији Међународне конвенције о сарадњи у области надлежног органа за ваздушни саобраћај PC- EUROCONTROL, од 13. децембра 1960. године (Сл.лист СЦГ“, бр. 18/2004);
- Протокол о приступању Европске заједнице Међународној конвенцији о сарадњи у области цивилне ваздушне пловидбе („Сл.лист СЦГ-Међународни уговори“, бр. 19/2004);
- Завршни документ Дипломатске конференције о Протоколу којим се мења Међународна конвенција о сарадњи у области цивилне ваздушне пловидбе („Сл.лист СЦГ –Међународни уговори“, бр. 4/2005);
- Мултилатерални споразум о рутним накнадама („Сл.лист СЦГ –Међународни уговори“, бр. 4/2005);
- Конвенција о обележавању пластичних експлозива ради њиховог откривања („Сл.лист СЦГ“, бр. 11/2005).

Поред наведених, Република Србија је закључила и ратификовала бројне билатералне споразуме у области ваздушног саобраћаја, од којих 20 са државама чланицама Европске уније.

Република Србија је потписница Споразума између Европске заједнице и Државне заједнице Србија и Црна Гора о одређеним аспектима ваздушног саобраћаја (Хоризонтални споразум) - Салцбург, 5. маја 2006. године. Овај споразум је у поступку потврђивања, а привремено се примењује од датума потписивања. На основу њега извршене су измене појединачних одредби у билатералним споразумима са државама чланицама Европске уније, како

би се одредбе о власништву, контроли превозника, порезу на гориво и тарифама у саобраћају унутар ЕУ ускладили са прописима ЕУ.

Република Србија је потписала Мултилатерални споразум између Европске заједнице и њених држава чланица, Републике Албаније, Босне и Херцеговине, Републике Бугарске, Републике Хрватске, бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Исланд, Републике Црне Горе, Краљевине Норвешке, Румуније, Републике Србије и Мисије привремене управе Уједињених Нација на Косову о успостављању Заједничког европског ваздухопловног подручја (ЕСАА) - Брисел, 29. јуна 2006. године. Овај споразум је у поступку потврђивања.

Овим споразумом дефинисани су, између осталог, транзициони аранжмани за Републику Србију и Директорат цивилног ваздухопловства Републике Србије интензивно ради на испуњењу услова предвиђених за први транзициони период. У том смислу Република Србија је већ испунила следеће обавезе:

- постала пуноправни члан Заједничке ваздухопловне власти Европе ЈАА (14.12.2006. године);
- раздвојила провајдера услуга ваздушног саобраћаја и регулаторно тело;
- успоставила надзорно тело за Републику Србију;
- укључена је, као посматрач, у рад Европске агенције за безбедност ваздухопловства (EASA).

3.14.3.1.2. Институционални оквир

Област ваздушног саобраћаја налази се у надлежности Министарства за инфраструктуру и Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије.

Министарство за инфраструктуру обавља послове државне управе у области ваздушног саобраћаја који се односе на: уређење и обезбеђење саобраћајног система, уређење и безбедност техничко-технолошких система саобраћаја, облигационе и својинско-правне односе, стратегију развоја саобраћаја, планове развоја и планове везане за организацију саобраћајног система и организацију превоза.

Директорат цивилног ваздухопловства Републике Србије основан је Одлуком о оснивању Директората цивилног ваздухопловства државе Србије и државе Црне Горе („Службени гласник РС“, бр. 101/2003), као заједнички орган Владе Републике Србије и Владе Републике Црне Горе. Влада Републике Србије је донела Одлуку о вршењу оснивачких права у Директорату цивилног ваздухопловства државе Србије и државе Црне Горе („Сл. гласник РС“, бр. 53/2006), чиме је Директорат постао орган Републике Србије, и сходно томе, Закључком Владе Републике Србије („Службени гласник РС“, број 12/2007) промењен је назив овог органа.

Директорат цивилног ваздухопловства врши послове који се односе на: доношење подзаконских прописа из области ваздушног саобраћаја, примену међународних стандарда и препорука у тој области, издавање уверења, дозвола, потврда и других управних аката и надзор над применом прописа из области ваздушног саобраћаја.

Република Србија је чланица бројних ваздухопловних организација, као што су: Организација међународног цивилног ваздухопловства (ИКАО), Европска конференција цивилног ваздухопловства (ЕАСА), Европска организација за безбедност ваздушне пловидбе (EUROCONTROL), Заједничке ваздухопловне власти Европе (ЈАА) итд.

3.14.3.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.14.3.2.1. Законодавство

Република Србија интензивно ради на стварању услова за имплементацију *acquis communautaire* у области ваздухопловства, при чему су приоритети:

- доношење **Закона о цивилном ваздухопловству** који ће бити усклађен са прописима ЕУ: Упутством 94/56/ЕЗ којим се успостављају основни принципи који регулишу испитивање удеса и инцидента у цивилном ваздухопловству, Упутством 2003/42/ЕЗ о достављању извештаја у случају удеса и инцидента у цивилном ваздухопловству, Уредбом 2042/2003 ЕЗ о сталној пловидбености ваздухоплова и ваздухопловних производа, делова и уређаја и издавању одобрења организацијама и особљу које је ангажовано на овим задацима, Упутством 96/67/ЕЗ о приступу тржишту опслуживања на земљи на аеродромима Заједнице, Упутством 2000/79/ЕЗ које се односи на Европски споразум о организацији радног времена мобилних радника у цивилном ваздухопловству који је закључен од стране Удружења европских авио-превозилаца (АЕА) и Европске федерације транспортних радника (ЕТФ). У Закону ће бити дате основне одредбе из ових прописа и основ за доношење подзаконских аката који ће у потпуности бити усклађени са прописима ЕУ.

- доношење **Закона о потврђивању Конвенције о обједињавању извесних правила за међународни превоз ваздушним путем** (Монтреалска конвенција) - поступак потврђивања је у току;

- доношење **Закона о потврђивању Споразума о одређеним аспектима ваздушног саобраћаја** (Хоризонтални споразум);

- доношење **Закона о потврђивању Мултилатералног споразума о успостављању Заједничког европског ваздухопловног подручја** (ЕСАА споразум).

Планира се доношење подзаконских прописа за извршење закона који се односе на сигурност и безбедност цивилног ваздухопловства, којима ће се у правни систем увести следећи прописи ЕУ: Уредба 3922/91 ЕЕЗ о усклађивењу техничких захтева и административних поступака у области цивилног ваздухопловства, Упутство 94/56/ЕЗ којим се успостављају основни принципи који регулишу испитивање удеса и инцидента у цивилном ваздухопловству, Уредба 1592/2002 ЕЗ о заједничким правилима у области цивилног ваздухопловства и оснивању Европске агенције за безбедност ваздушне пловидбе, Упутство 2003/42/ЕЗ о достављању извештаја у случају удеса и инцидента у цивилном ваздухопловству, Уредба 1702/2003 ЕЗ која предвиђа спровођење правила за издавање уверења о пловидбености и заштити животне средине за ваздухоплове и производе везане за њих, делове и уређаје, као и за издавање уверења организацијама за пројектовање и производњу, Уредба 2042/2003 ЕЗ о сталној пловидбености ваздухоплова и ваздухопловних производа, делова и уређаја и издавању одобрења организацијама и особљу које је ангажовано на овим задацима, Уредба 2111/2005 ЕЗ о успостављању списка авио-превозилаца Заједнице који подлежу забрани обављања ваздушног саобраћаја у оквиру Заједнице и о обавештавању путника ваздушног саобраћаја о идентитету авио-превозилаца који обављају ваздушни саобраћај и поништавању члана 9. Упутства 2004/36/ЕЗ, Уредба 2320/2002 ЕЗ којом се успостављају заједничка правила у области безбедности цивилног ваздухопловства, Уредба 622/2003 ЕЗ која предвиђа мере за спровођење заједничких основних стандарда о ваздухопловној безбедности, Уредба 1217/2003 ЕЗ која предвиђа заједничке спецификације за националне програме контроле квалитета безбедности цивилног ваздухопловства, Уредба 1486/2003 ЕЗ која предвиђа процедуре за спровођење инспекције од стране Комисије у области цивилног ваздухопловства, Уредба 1138/2004 ЕЗ којом се успоставља општа дефиниција критичних делова зона безбедности на аеродромима којима забрањен приступ, Уредбу 2409/92 ЕЕЗ о накнадама и тарифама за пружање услуга ваздушног саобраћаја, Упутство 96/67/ЕЗ о приступу тржишту опслуживања на земљи на аеродромима Заједнице, Упутство 2000/79/ЕЗ које се односи на Европски споразум о организацији радног времена мобилних радника у цивилном ваздухопловству који је закључен од стране Удружења европских авио-превозилаца (АЕА), Европске федерације транспортних радника (ЕТФ).

3.14.3.2.2. Институције

Јачање капацитета постојећих институција и повећање броја запослених, у складу са наведеном динамиком.

Успостављање функционално независног органа за истраживање узрока удеса и незгода.

3.14.3.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2012)

3.14.3.3.1. Законодавство

Планира се доношење **измена и допуна Закона о облигационим и основама својинско-правних односа у ваздушном саобраћају**, у циљу његовог усклађивања са међународним споразумима и прописима ЕУ.

Планира се доношење подзаконских прописа за извршење Закона о облигационим и основама својинско-правних односа у ваздушном саобраћају, као и подзаконских прописа за извршење Закона о цивилном ваздухопловству, који треба у правни поредак да уведу прописе на чију примену обавезује други транзициони период ЕСАА споразума: Уредба 2407/92 ЕЕЗ о издавању дозвола авио-превозиоцима, Уредба 2408/92 ЕЕЗ о приступу авио-превозиоца Заједнице ваздушним рутама унутар Заједнице, Уредба 95/93 ЕЕЗ о заједничким правилима за доделу слотова на аеродромима Заједнице, Уредба 785/2004 ЕЗ о захтевима за осигурање за авио-превозиоце и кориснике ваздухоплова, Уредба 549/2004 ЕЗ којом се предвиђа оквир за формирање Јединственог европског неба, Уредба 550/2004 ЕЗ о пружању услуга ваздушне пловидбе у оквиру Јединственог европског неба, Уредба 551/2004 ЕЗ о организацији и коришћењу ваздушног простора у оквиру Јединственог европског неба, Уредба 552/2004 ЕЗ о интероперабилности Европске мреже управљања ваздушним саобраћајем, Уредба 2096/2005 ЕЗ која предвиђа заједничке захтеве за пружање услуга ваздушне пловидбе, Уредба 2150/2005 ЕЗ која предвиђа заједничка правила за флексибилну употребу ваздушног простора, Упутство 89/629/ЕЕЗ о ограничењу емисије буке цивилних надзвучних млазних авиона.

3.14.3.3.2. Институције

Јачање капацитета постојећих институција и повећање броја запослених, у складу са наведеном динамиком.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012
Директорат цивилног ваздухопловства	Постојећа	108	108	111	114	118	122
Укупно		108	108	111	114	118	122

3.15. ЕНЕРГЕТИКА

3.15.1. Енергетско тржиште и сигурност снабдевања

3.15.1.1. Стање

3.15.1.1.1. Законодавни оквир

Закон о ратификацији Уговора о оснивању Енергетске заједнице између Европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене Мисије Уједињених нација на Косову у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација („Службени гласник РС“, број 62/2006), којим(избрисати) успоставља се јединствени правни оквир за трговину електричном енергијом и природним гасом у југоисточној Европи и ЕУ.

Закон о енергетици („Службени гласник РС“, број 84/2004) донет је 2004. године и њиме је започет процес реформи енергетског сектора са циљем обезбеђења предуслова за развој и ефикаснији рад свих субјеката који обављају енергетске делатности, као и усаглашавање овог закона са прописима Европске уније. Овај закон уређује: циљеве енергетске политике и начин њеног остваривања, начин организовања и функционисања тржишта енергије, услове за уредно и квалитетно снабдевање купаца енергијом и услове за остваривање безбедне, поуздане и ефикасне производње енергије, управљање системима преноса, транспорта и дистрибуције енергије и начин обезбеђивања несметаног функционисања и развоја ових система, услове и начин обављања енергетских делатности, услове за остваривање енергетске ефикасности и заштите животне средине у обављању енергетских делатности.

На основу овог закона донета су следећа акта:

1. Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015.године („Службени гласник РС“, број 44/2005), којом су одређени: дугорочни циљеви развоја појединих енергетских делатности, приоритети развоја, извори и начин обезбеђивања потребних количина енергије, односно енергената, подстицајне мере за финансијска улагања у енергетске објекте у којима ће се користити обновљиви извори енергије, подстицајне мере за повећање енергетске ефикасности, услови и начин за обезбеђивање заштите животне средине и мере за спровођење те заштите и други елементи од значаја за остваривање циљева енергетске политике.
2. Уредба о утврђивању програма остваривања стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС“, број 17/2007 и 73/2007), којом су утврђени: услови, начин и динамика остваривања Стратегије, енергетски објекти које је неопходно изградити и концесије које ће се дати за изградњу енергетских објеката, узимајући у обзир прогнозирану потрошњу енергије и енергената, енергетску ефикасност, могућност коришћења обновљивих извора енергије, могућност коришћења ефикасних технологија за производњу енергије и енергената, стимулисање инвестирања у енергетски сектор, мере за заштиту животне средине и друге елементе од значаја за остваривање Стратегије.

На основу Закона о енергетици донет је и велики број подзаконских аката и само неки од њих су:

3. Уредба о условима испоруке електричне енергије („Службени гласник РС“ број 107/2005)
4. Уредба о условима за испоруку природног гаса („Службени гласник РС“ број 47/2006)

5. Правилник о критеријумима за издавање енергетске дозволе, садржини захтева и начину издавања енергетске дозволе („Службени гласник РС“ број 23/2006)
6. Одлука о оснивању јавног предузећа за производњу, дистрибуцију и трговину електричне енергије („Службени гласник РС“, бр. 12/2005)
7. Одлука о оснивању јавног предузећа за пренос електричне енергије и управљање преносним системом („Службени гласник РС“, бр. 12/2005 и 58/2005)
8. Одлука о оснивању акционарског друштва за истраживање, производњу, прераду, дистрибуцију и промет нафте и нафтних деривата и истраживање и производњу природног гаса („Службени гласник РС“, број 60/2005)
9. Одлука о оснивању јавног предузећа за транспорт нафте нафтоводима и транспорт деривата нафте продуктоводима („Службени гласник РС“, бр. 60/2005 и 83/2005)
10. Одлука о оснивању јавног предузећа за транспорт, складиштење, дистрибуцију и трговину природног гаса („Службени гласник РС“, број 60/2005 и 51/2006)

Усклађивање Закона о енергетици са прописима Европске уније који се односе на унутрашње тржиште, извршено је са циљем да се обезбеде неопходни услови повезивања енергетских субјеката у региону, њихов равноправан положај на тржишту енергије, исти степен заштите купаца енергије и други услови којима се обезбеђује постепено отварање тржишта енергије. На тај начин се и за енергетске субјекте који послују на територији Републике стварају услови пословања који су, како у техничком, технолошком, тако и у организационом смислу неопходни, да би се несметано одвијали процеси регионалне интеграције у преносу, транспорту и трговини енергијом и стварали услови за укључивање у европске економске токове.

1. Упутство европског Парламента и Савета 2003/54/ЕЗ о правилима за унутрашње тржиште електричне енергије, којом се укида Упутство о унутрашњем тржишту електричне енергије 96/92/ЕЗ;

2. Одлука Европског парламента и Савета 1254/96/ЕЗ од 5. јуна 1996. године, којом се утврђују смернице за трансевропске енергетске мреже, у циљу развоја интегрисаних инфраструктура за пренос електричне енергије.

3. Упутства Европског Парламента и Савета број 2003/55/ЕЗ од 26. јуна 2003. године о заједничким правилима за интерно тржиште природног гаса којом се укида Упутство 98/30/ЕЗ од 22. јуна 1998. године.;

4. Уредба 1228/2003 о условима за приступ мрежи ради прекограничне размене електричне енергије;

За област нафте и гаса од значаја су још и следећи закони:

1. Закон о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника („Службени лист СРЈ“ број 29/1997) који уређује услове за безбедан и несметан цевоводни транспорт гасовитих и течних угљоводоника
2. Закон о електроенергетској и грађевинској и инспекцији парних котлова („Службени гласник СРС“ бр.5/1983, 15/1983 и 45/1985)

као и две уредбе које ближе регулишу тржиште нафте и нафтних деривата:

1. Уредба о ценама деривата нафте („Службени гласник РС“, бр. 42/2005, 111/2005 и 77/2006)

2. Уредба о условима и начину увоза и прераде нафте, односно деривата нафте („Службени гласник РС“ број 92/2007)

Закон о рударству („Службени гласник РС“, број 44/95 и 34/2006), Закон о геолошким истраживањима („Службени гласник РС“, број 44/1995) и Закон о утврђивању и разврставању резерви минералних сировина и приказивању података геолошких истраживања („Службени лист СРЈ“ бр. 12/98 и 13/1998), регулишу питање вршења геолошких истраживања минералних сировина и експлоатацију тих сировина, остваривање прихода државе односно јединице аутономне покрајине и локалне самоуправе који су од изузетног значаја за животни стандард становништва, контролу пословања предузећа која обављају делатност експлоатације минералних сировине блага као природног добра у државној својини, и питање формирања Агенције за рударство.

На основу ових закона донет је велики број подзаконских аката од којих су само неки:

1. Правилник о критеријумима на основу којих се одређује потенцијалност подручја у погледу проналажења минералних сировина („Службени гласник РС“, број 51/1996),
2. Правилник о начину вршења рударских мерења („Службени гласник РС“, број 40/1997),
3. Правилник о садржини дугорочног програма експлоатације лежишта минералних сировина и годишњих планова извођења рударских радова („Службени гласник РС“, број 27/1997),
4. Правилник о условима и критеријумима за уступање извођења геолошких истражних радова и доделу средстава за извођење тих радова („Службени гласник РС“, број 51/1996),
5. Правилник о садржини студије изводљивости експлоатације лежишта минералних сировина („Службени гласник РС“, број 108/2006).
6. Правилник о начину плаћања накнаде за коришћење минералних сировина („Службени гласник РС“, број 102/2006).

Министар рада и социјалне политике Републике Србије, потписао је 18. октобра 2007. године у Бечу, у име Владе Републике Србије, Меморандум о разумевању о социјалним питањима у контексту Енергетске заједнице. Меморандум представља израз политичке воље и потребе да се узму у обзир социјалне последице имплементације Уговора о оснивању Енергетске заједнице. Његови циљеви су: повећање социјалне сигурности како потрошача енергије, тако и запослених у енергетским предузећима, већи степен заштите здравља и безбедности запослених у енергетском сектору, развој социјалног дијалога и информисање и консултовање синдиката у енергетском сектору о реформи енергетског сектора и социјалним последицама те реформе, радно законодавство усклађено са прописима ЕУ, обезбеђивање једнаких могућности за мушкарце и жене и право на једнаку плату за рад исте вредности.

3.15.1.1.2. Институционални оквир

Законом о енергетици извршено је и прилагођавање институционалног оквира за област енергетике.

Министарство рударства и енергетике обавља послове који се односе на: рударство и енергетику.

Основано је независно регулаторно тело у области енергетике, Агенција за енергетику Републике Србије. Агенција је одговорна за обезбеђивање заштите и равноправног положаја потрошача, унапређивање и усмеравање развоја тржишта енергије, усклађивање активности

енергетских субјеката на обезбеђивању редовног снабдевања енергијом, праћење примене прописа и правила за рад енергетских система, као и других послова наведених у Закону о енергетици.

Главне групе послова које обавља Агенција односе се на регулацију цена, лиценцирање енергетских субјеката за обављање енергетских делатности, одлучивање по жалбама енергетских субјеката и потрошача, надзор над тржиштем енергије и спровођење међународних споразума.

Поред петочланог Савета, који бира Народна Скупштина, Агенција има 28 запослених који се баве стручним и административно – техничким пословима.

3.15.1.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.15.1.2.1. Законодавство

У 2008. и 2009. години предвиђено је усвајање Закона о изменама и допунама Закона о енергетици, којим ће у правни систем Републике Србије бити пренете недостајуће одредбе Упутства 2003/54/ЕЗ о унутрашњем тржишту електричне енергије, Упутства 2003/55/ЕЗ о унутрашњем тржишту гаса и Уредби 1228/2003 о условима за приступ мрежи ради прекограничне размене електричне енергије.

У складу са обавезама преузетим потписивањем Уговора о оснивању Енергетске заједнице („Службени гласник РС”, број 62/2006) неопходно је започети преношење у наше законодавство следећих аката: Упутства 2001/77/ЕЗ за промоцију електричне енергије произведене из обновљивих извора енергије на унутрашњем тржишту електричне енергије; Уредба 1775/2005 о условима за приступ мрежама за транспорт природног гаса; Упутства 2004/67/ЕЗ о мерама за обезбеђивање сигурности снабдевања природним гасом и Упутства 2005/89/ЕЗ о мерама за обезбеђивање сигурности снабдевања електричном енергијом и инвестиција у инфраструктуру.

Закон о енергетици је делимично усаглашен са одредбама поменутих европских прописа које се односе на електричну енергију и гас. У циљу потпуног усаглашавања са *acquis communautaire* и ступањем на снагу Закона о ратификацији Уговора о оснивању Енергетске заједнице настала је потреба да се поједине одредбе измене и допуне, што је урађено Нацртом закона о изменама и допунама Закона о енергетици.

Најважније измене и допуне Закона у циљу усклађивања са *acquis communautaire* ће бити:

- изузеће од слободног приступа треће стране у случају уговор типа „преузми или плати” или изградње нове инфраструктуре у гасном сектору (захтеви Упутства 2003/55/ЕЗ);
- либерализација тржишта која омогућава сваком купцу да по одређеној динамици бира свог снабдевача енергијом, са предвиђеним механизмом заштите квалификованог купца који је остао без свог слободно изабраног снабдевача;
- раздвајању конкурентних и регулисаних делатности у области електричне енергије, то јест, раздвајање делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за електричну енергију, као регулисане делатности, и снабдевања електричном енергијом, односно трговине електричном енергијом ради снабдевања, као потенцијално конкурентне и делатности. Овим се омогућава равноправан третман снабдевача од стране дистрибутера, док се квалификованим купцима који се налазе на дистрибутивном систему омогућује да своје право искористе на недискриминаторан начин.
- допуњене су надлежности Агенције за енергетику Републике Србије,

Након доношења Закона о изменама и допунама Закона о енергетици, планира се доношење подзаконских аката, као и измене и допуне постојећих, у складу са овим Законом.

У складу са допунама и изменама Закона о енергетици планира се доношење, односно измена и допуна Правила система за пренос електричне енергије и Правила о раду дистрибутивног електроенергетског система, као и Правила о раду транспортног система природног гаса, Правила о раду дистрибутивног система природног гаса и Правила о раду складишта природног гаса.

У области рударства потребно је спровести следеће активности:

1. Започињање рада Агенције за рударство која се образује као посебна организација и која ће учествовати у активностима везаним за послове који прате рад државне управе који се односе на рударство, као што су и праћење и прогнозирање трендова производње и цена берзанских и других минералних сировина у земљи и иностранству учествовање у изради биланса резерви свих минералних сировина.

На тај начин би се у сарадњи са Републичким заводом за статистику реализовале и мере предвиђене препорукама ЕУ у вези праћења података о производњи и ценама минералних сировина.

2. Израда Стратегије развоја минерално-сировинског комплекса Републике Србије, која треба да дефинише мере и активности потребне ради остваривања дугорочних циљева у области развоја и привлачења приватног сектора, примене светских стандарда у управљању и надзору над животном средином, као и јачању сарадње између свих учесника у области рударства, односно рударских компанија, локалних заједница, невладиних организација, становништва и других заинтересованих страна.

Закони и прописи који се односе на рударство сматрају се инструментима за управљање одрживим развојем ресурса, а главни циљеви су смањење сиромаштва на нивоу заједнице, потпуно остварење геолошких капацитета и добијање одговарајућег снабдевања домаћим минералним ресурсима што је у националном интересу. Стога је потребно да се изврше правне и фискалне реформе да би се ојачала макроекономска стабилност и дао позитиван допринос одрживом развоју. сировина могла бити извор раста.(избрисати)

Национална стратегија Србије за прикључење Европској Унији и Акциони план за остварење Европског партнерства такође дефинишу приоритете за све секторе укључујући и рударски сектор, што обухвата реформу јавне администрације, јачање структура и капацитета, јачање структура за европске интеграције, увођење бржих процедура за добијање дозвола, развој локалних група за подршку пословању, приближавање законодавства стандардима ЕУ, развој стратегије одрживог развоја и јачање приватног сектора кроз конкурентна тржишта.

Стратегијом развоја минерално-сировинског комплекса Републике Србије и радом Агенције за рударство прихватиће би се мере за Унапређење индустрија угља у складу са прописима ЕУ.

3.15.1.2.2. Институције

Јачаће се капацитети Министарства рударства и енергетике и Агенције за енергетику даљим стручним усавршавањем и додатним образовањем запослених и набавком опреме, у циљу омогућавања праћења дешавања на тржишту, предлагања мера за даље унапређење политике енергетике и припрема евентуалних измена Закона и подзаконских аката, у складу са дешавањима на тржишту Србије.

3.15.1.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2012)

3.15.1.3.1. Законодавство

Предвиђено је извршити анализу усклађености закона који уређују питања од значаја за тржиште и сигурност снабдевања у области енергетике ради усаглашавања са прописима Европске уније и то пре свега са прописима са којима Закон о енергетици није у потпуности усклађен: Уредба 1775/2005 о условима за приступ мрежама за транспорт природног гаса, Упутство 2004/67/ЕЗ о мерама за обезбеђивање сигурности снабдевања природним гасом, Упутство 2005/89/ЕЗ о мерама за обезбеђивање сигурности снабдевања електричном енергијом и инвестиција у инфраструктуру.

У области рударства потребно је извршити измене Закона о геолошким истраживањима ради усаглашавања са прописима и Европске уније и то са Упутством 94/22/ЕЗ која се односи на услове и поступак давања одобрења за вршење геолошких истраживања нафте и гаса, као минералних сировина од општег интереса.

Министарство трговине и услуга и Републичка дирекција за робне резерве припремиће нови Закон о републичким робним резервама у складу са Упутствима 2006/67/ЕЗ 68/416/ЕЕЗ; 73/238/ЕЕЗ; 68/414/ЕЕЗ и 77/706/ЕЕЗ, које се односе на обавезне резерве нафте и нафтних деривата. Овим законом регулисаће се питање обавезних резерви нафте и нафтних деривата у складу са ЕУ прописима (90 дневна потрошња) и предвидети формирање нове организационе јединице у саставу Републичке дирекције за робне резерве, која би вршила све послове везане за обавезне резерве нафте и нафтних деривата.

На основу донетог закона донеће се и подзаконска акта којима ће се ближе прописати начин и услови за образовање обавезних резерви нафте и нафтних деривата, ради достизања количина резерви које ће одговарати до деведесетодневној потрошњи у протеклој години.

3.15.1.3.2. Институције

Јачаће се капацитети Министарства рударства и енергетике и Агенције за енергетику у складу са следећом динамиком:

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Министарство рударства и енергетике и Агенција за енергетику Републике Србије

Назив институције		Навести да ли институција постојећа или планирана	Садашњи број запослени	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009	2010	2011	2012
Министарство рударства и енергетике		Постојећа	4	10	13	16	18	19
	Савез	Постојећа	5	5	5	5	5	5

	Служба	Постојећа	28	28	35	35	40	40
Агенција за рударство		Планирана	0	1	3	4	6	6
Укупно								

Министарство трговине и услуга и Републичка дирекција за робне резерве

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009	2010	2011	2012
Министарство трговине и услуга	Постојећа	4	6	8	10	12	14
РДРР	Постојећа	5	8	10	13	16	20
Укупно		9	14	18	23	28	34

3.15.1.4. Финансијске потребе

Табела 2Б. Буџет Министарства рударства и енергетике - домаћи извор у динарима

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	14.000.000	21.840.000	32.256.000	38.707.200	55.157.760
Инфраструктура					

Табела 2В. Буџет Министарства рударства и енергетике- страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (<i>policy</i>)					
Изградња	Потребе су	Потребе су	Потребе	Потребе	

институција (просторије, људи, опрема...)	дате описно	дате описно	су дате описно	су дате описно	
Инфраструктура					

БУЏЕТСКИ ДЕО

Сопствена средства

Одлуком о измени Одлуке о распореду средстава предвиђених законом о буџету Републике Србије за 2008. годину за реализацију Националног инвестиционог плана („Службени гласник РС“ број 41/08) одобрено је 2.000.199.822 динара за Министарство рударства и енергетике за 2008. годину. Ова средства су предвиђена за развој инфраструктуре- реконструкцију електроенергетске мреже и објеката, изградњу разводног гасовода на локалном нивоу, гасификацију општина и изградњу подземног складишта природног гаса „Банатски двор“.

СПОЉНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Фондови стране помоћи за реализацију текућих пројеката у 2008-2009 години

Норвежани-2008

„ Finalization of GIS (Geographical Information System) E- Government Application for Monitoring and Evaluation of Mineral Resources related to Mining Operations Exploration“- 324 590 evra

„ Norwegian assistance to Serbia for introduction of the new energy efficiency policy and establishment of energy planning on a local level“. – 160,000 evra

„Study on Capacity Building of the Republic of Serbia in the field of Strategic Planning in the Energy Sector“- 229 830 evra

Јапан- 2008

Јарапски развојни студијски програм – „Студија за увођење енергетског менаџмента у секторима потрошње у Србији“

Аплицирано је септембра 2007. године, а одобрено Априла 2008. Износ средстава ће бити накнадно утврђен.

KfW

„Рехабилитација локалног система грејања у шест градова Србије“ – 20 милиона евра (12 милиона евра су донације, 8 милиона евра је меки кредит који је доделио KfW и 5,5 милиона евра су субвенције Републике Србије)

ЕАР

„Студија изводљивости за обновљиве изворе енергије- мини хидроелектране“. Одобрен буџет за овај пројекат је милион евра.

ИПА

У оквиру потписаног финансијског споразума између Владе Републике Србије и Европске Комисије заједнице у вези Националног програма за Републику Србију који се односи на прву ИПА компоненту. Помоћ транзицији изградња институција за 2007. годину, налазе се:

Пројекат 21: Смањење емисија из термоелектране Никола Тесла 12 милиона евра.

Република Србија је дужна да испуни обавезе везане за животну средину према Уговору о оснивању Енергетске заједнице (Анекс II- Упутство 2001/80/ЕК за велика постројења за сагоревање). Пошто спадају у категорију загађивача, штетне емисије из термоелектране Никола Тесла морају бити смањене, што захтева реконструкцију два електростатичка филтера.

Пројекат 35: Подршка спровођењу Уговора о оснивању Енергетске заједнице- 6 милиона евра.

Овај пројекат има два нечелна циља. Први је ојачавање капацитета и техничке спремности државних институција, односно енергетских компанија, ради задовољавања правних и техничких захтева Уговора о оснивању Енергетске заједнице. односно захтева регионалног тржишта (електрична енергија, гас и развој обновљивих извора енергије).(избрисати) Други циљ је да се помогну инвестиције које су неопходне за изградњу прекограничних капацитета за пренос електричне енергије, како би се дошло до функционалног регионалног тржишта енергије.

Такође, у оквиру ИПА за 2008. годину, очекује се да ће Европска комисија одобрити предлог еколошког пројекта ЈП „Електропривреде Србије“ у износу од 17 милиона евра (од којих су 11 милиона евра донације, а 6 милиона сопствена средства ЈП ЕПС). Тим пројектом се планира да се смањи загађење ваздуха и спрече штетни ефекти по људско здравље од пиралинских уља.

Испред Министарства рударства и енергетике кандидован је инфраструктурни вишекориснички ИПА пројекат „ Switching to biofuels- Infrastructure and Facility Improvement Serbia’s Heating Plant“ у износу од 1.500.000 милиона евра.

Треба напоменути да у овом тренутку пројекте ИПА не спроводи Министарство рударства и енергетике, већ само координира њихову имплементацију.

Приоритетни инвестициони пројекти у области рударства и енергетике у периоду 2008-2010. године дати су у документу „ Потребе Републике Србије за међународном помоћи у периоду од 2008-2010. године, кој је Влада усвојила 17. априла 2008. године.

За оптималан рад министарства неопходна су озбиљна улагања у развој људских ресурса, њихову обуку, увођење савремене ИСТ опреме као и софтвера за прикупљање и анализирање података, али у овом тренутку није могуће дати тачне пројекције неопходних средстава. Поред изградње административних капацитета , треба појачати улагања у инфраструктурне и развојне пројекте којима се стимулише регионални развој.

Табела 3А. Потребe Агенције за енергетику (АЕРС)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/	0	0	0	0	0
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	1500000		1500000		1500000
Инфраструктура	0	0	0	0	0

Табела 3Б. Буџет Агенције за енергетику (АЕРС) - домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (policy)	0	0	0	0	0
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	0	0	0	0	0
Инфраструктура	0	0	0	0	0

Табела 3В. Буџет Агенције за енергетику (АЕРС) - страни извор (Twinning, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
--	--------	--------	--------	--------	--------

Активности (policy)	0	0	0	0	0
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	1500000	0	1500000	0	150000 0
Инфраструктура					

Табела 4А. Потребе Агенције за рударство у ЕУР €

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)		2.100.000	1.060.000	1.100.000	
Инфраструктура					

Табела 4Б. Буџет Агенције за рударство - домаћи извор у ЕУР €

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (policy)					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)			550.000	1.100.000	
Инфраструктура					

Табела 4В. Буџет Агенције за рударство - страни извор (Twinning, техничка помоћ, ИПА/билетареална) у ЕУР €

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (policy)					
Изградња		2.100.000	510.000		

институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

3.15.2 Енергетска ефикасност

3.15.2.1. Стање

3.15.2.1.1. Законодавни оквир

Закон о енергетици („Службени гласник РС“, број 84/2004), дефинисао је дугорочне циљеве енергетске политике међу којима су и циљ обезбеђивања услова за унапређење енергетске ефикасности у обављању енергетских делатности и потрошњи енергије као и циљ стварања услова за стимулисање коришћења обновљивих извора енергије и комбиноване производње електричне и топлотне енергије.

Закон о енергетици први пут узима у обзир критеријуме у погледу степена енергетске ефикасности приликом издавања енергетских дозвола, а Законом је основана Агенција за енергетску ефикасност

Закон је делимично усклађен са *acquis communautaire* у области обновљивих извора енергије а пре свега са Упутством 2001/77/ЕЗ. Закон није усклађен са *acquis communautaire* у области енергетске ефикасности.

Стратегија развоја енергетике Републике Србије („Службени гласник РС“, број 44/2005) као један од својих приоритета препознаје приоритет рационалне употребе квалитетних енергената и повећања енергетске ефикасности у производњи, дистрибуцији и коришћењу енергије код крајњих корисника енергетских услуга а као трећи, посебни приоритет препознаје приоритет коришћења нових обновљивих извора енергије и нових енергетски ефикаснијих и еколошко прихватљивих енергетских технологија и уређаја/опreme за коришћење енергије.

Уредба о утврђивању Програма остваривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007 до 2012. године („Службени гласник РС“, број 17/2007 и 73/2007) између осталог описује тренутно стање у погледу енергетске ефикасности и примене обновљивих извора енергије, сагледава баријере за повећање енергетске ефикасности и веће коришћење обновљивих извора енергије и идентификује сет технички, регулаторних, институционалних и организационих мера неопходних за њихово превазилажење.

Уговор о оснивању енергетске заједнице, између Европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене мисије Уједињених нација на Косову у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација, који је потписан 25. октобра 2005. године, Народна скупштина Република Србија ратификовала је 14. јула 2006. године - Закон о ратификацији Уговора објављен је у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 62/2006). Овим Уговором(избрисати) Република Србија обавезала се да примени *acquis communautaire* о обновљивим изворима енергије, тј. да примени Упутства 2001/77/ЕЗ и 2003/30/ЕЗ а предвиђено је и стимулисање примене мера енергетске ефикасности. Тренутно је у оквиру Секретаријата енергетске заједнице формирана радна група за

енергетску ефикасност која до средине 2009. године треба да сагледа могућности укључења *acquis communautaire* о енергетској ефикасности у Уговор.

Република Србија ратификовала је Кјото протокол у октобру 2007. године као не-Анекс 1 држава чиме се за Србију отворила могућност да користи Механизам чистог развоја Кјото протокола (ЦДМ) за финансирање пројеката из области енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије. Да би се реализовали ЦДМ пројекти неопходно је формирање наменованог националног тела (ДНА) и израда стратегије за примену ЦДМ пројеката. Део стратегије за реализацију ЦДМ пројеката у сектору енергетике биће припремљен у другој половини 2008. године.

Активности на примени Упутства 2003/30/ ЕЗ су у почетној фази. До сада су усвојени стандарди SCS EN 14214 и SCS EN.14213 који прописују карактеристике метил естра масних киселина који се користе за дизел моторе односно као уља за ложење и којима су практично европски стандарди EN.14214 и EN.14213 уведени у систем српских стандарда. У мају 2006. године, донет је и Правилник о техничким и другим захтевима за течна горива биопорекла („Службени лист СЦГ”, број 23/2006) којим су прописани технички и други захтеви које морају да испуне течна горива биопорекла која се користе као енергетска горива и горива за дизел моторе.

Законом о акцизама („Службени гласник РС”, бр. 22/2001, 73/2001, 80/2002, 43/2003, 72/2003, 43/2004, 55/2004, 135/2004, 46/2005, 101/2005, 61/2007) прописано је да се не плаћају акцизе на горива биопорекла, већ само на деривате нафте. На овај начин је створен одређени финансијски подстицај за коришћење биогорива.

3.15.2.1.2. Институционални оквир

Политика и законодавство у погледу енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије налазе се у надлежности Министарства рударства и енергетике. Министарство је такође надлежно за издавање енергетских дозвола и дефинисање критеријума за стицање статуса повлашћених произвођача електричне енергије.

Поред Министарства, веома је значајна улога Агенције за енергетску ефикасност која је основана Законом о енергетици као посебна организација за обављање стручних послова на унапређењу услова и мера за рационалну употребу и штедњу енергије и енергената, повећање ефикасности коришћења енергије у свим секторима потрошње енергије као и за промоцију обновљивих извора енергије.

У Србији је основано и 5 регионалних центара енергетске ефикасности на техничким факултетима у Београду, Новом Саду, Нишу, Крагујевцу и Краљеву као и Мрежа енергетске ефикасности у индустрији Србије која ради у оквиру Иновационог центра Машинског факултета у Београду.

3.15.2.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.15.2.2.1. Законодавство

Изменама и допунама Закона о енергетици („Службени гласник РС”, број 84/2004), које се очекују након формирања нове Скупштине (избрисати), предвиђено је даље усклађивање са Упутством 2001/77/ЕЗ и Упутством 2003/30/ЕЗ, као и оснивање Фонда за енергетску ефикасност

(у складу са модулом број 14. „Фонд за енергетску ефикасност“ у оквиру Програма остваривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007 до 2012. године).

Доношењем Закона о рационалној употреби енергије и пратећих подзаконских аката прописале се стандарди потрошње енергије, увео принцип управљања (газдовања) енергијом (енергетски менаџмент), увешће се подстицајне и друге мере и створили законски услови за примену *acquis communautaire* о енергетској ефикасности а пре свега Упутства 2002/91/ЕЗ, 2006/32/ЕЗ и других Упутстава у вези са енергетским означавањем кућних уређаја.

Доношењем техничког прописа којим би се прописале мере за рационалну потрошњу горива у постројењима за производњу топлотне енергије – применом овог техничког прописа остварила би се уштеда у постројењима за производњу топлотне енергије између 5 и 10%.

Потребне су измене Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС”, број 129/2007) у циљу успостављања функције енергетског менаџера на нивоу локалне самоуправе – надлежно Министарство за државну управу и локалну самоуправу.

3.15.2.2.2. Институције

Изменама и допунама Закона о енергетици („Службени гласник РС”, број 84/2004), предвиђено је оснивање Фонда за енергетску ефикасност као посебног правног лица. За рад Фонда у почетној фази потребно је обезбедити техничку помоћ у циљу изградње капацитета запослених за успешно обављање послова фонда.

У наредном периоду потребно је јачати капацитете Министарства рударства и енергетике и Агенције за енергетску ефикасност кроз даље повећање броја запослених, њиховим даљим стручним усавршавањем и додатним образовањем и набавком опреме, у циљу омогућавања предлагања нових мера и праћења стања у погледу примене мера енергетске ефикасности, утврђивања потенцијала и већег коришћења обновљивих извора енергије, и припрема евентуалних измена Закона и подзаконских аката.

У циљу надзора над спровођењем будућег Закона о рационалној употреби енергије неопходно је у оквиру Министарства рударства и енергетике оформити инспекцијску службу за послове у области енергетске ефикасности и рационалне употребе енергије и изградити њен капацитет за успешно обављање ове врсте послова.

У наредном периоду неопходно је идентификовати постојећу или основати нову институцију која ће бити задужена за сертификацију и лиценцирање стручњака за израду енергетских ревизија и за обављање посла енергетског менаџера у индустрији и зградама и општинама, што је неопходно за успешну примену *acquis communautaire* о енергетској ефикасности.

У овом периоду неопходно је оформити и мрежу енергетских менаџера на нивоу локалних самоуправа како би се на локалном нивоу омогућила примена Закона о енергетици и будућег Закона о рационалној употреби енергије.

3.15.2.2. Средњорочни приоритети (период 2010-2012)

3.15.2.2.1. Законодавство

Даље усклађивање постојеће и доношење нове подзаконске регулативе из области енергетске ефикасности, рационалне употребе енергије и обновљивих извора енергије у циљу усклађивања са постојећом и будућим *acquis communautaire* о енергетској ефикасности и са конкретним потребама Републике Србије.

3.15.2.2.2. Институције

Даље јачање капацитети Министарства рударства и енергетике, Агенције за енергетску ефикасност, Фонда за енергетску ефикасност и других релевантних институција.

План запошљавања и обуке:

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009 ³⁰	2010	2011	2012
Министарство рударства и енергетике	Постојећа	4	5	8	10	12	15
Министарство рударства и енергетике Инспекција за енергетску ефикасност ОИЕ	Планирана	0	0	5	15	18	22
Агенција за енергетску ефикасност	Постојећа	4	5	8	11	15	20
Фонд за енергетску ефикасност	Планирана	0	0	8	12	15	15
Укупно		8	9	29	48	60	72

3.15.2.4. Финансијске потребе

Табела 2А.³¹ Потребе Министарства рударства и енергетике

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ³²	800.,000,00	6.680.000,00	17.800.00 0,00	21.360.00 0,00	26.160.000,00
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	3.110.000,0 0	13.154.000,00	25.040.00 0,00	21.268.00 0,00	26.842.000,00
Инфраструктура ³³					

Табела 2А. Потребе Агенције за Енергетску ефикасност

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ³⁴	800.000,00	1.280.000,00	1.760.000,0 0	2.400.000,0 0	3.200.000,00
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	3.110.000,00	5.854.000,00	8.258.000,0 0	11.420.000, 00	15.170.000,00
Инфраструктура ³⁵					

Табела 2Б. Буџет Агенције за енергетску ефикасност- домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности	800.000,00	1.280.000,00	1.760.000,0 0	2.400.000,0 0	3.200.000,00
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	3.110.000,00	5.854.000,00	8.258.000,0 0	11.420.000, 00	15.170.000,00

Инфраструктура					
----------------	--	--	--	--	--

Табела 2А.³⁶ Потребе Фонда за Енергетску ефикасност

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ³⁷	0,00	1.280.000,00	1.920.000,00	2.400.000,00	2.400.000,00
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	0,00	8.416.000,00	9.272.000,00	11.250.000,00	10.740.000,00
Инфраструктура ³⁸					

Табела 2Б. Буџет Фонда за енергетску ефикасност- домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности	0,00	1.280.000,00	1.920.000,00	2.400.000,00	2.400.000,00
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	0,00	8.416.000,00	9.272.000,00	11.250.000,00	10.740.000,00
Инфраструктура					

3.15.3. Нуклеарна сигурност и заштита од зрачења**3.15.3.1. Стање****3.15.3.1.1. Законодавни оквир**

Проблематика заштите од јонизујућих зрачења и нуклеарне сигурности је по својој природи међуресорна. Обухвата проблеме који су у ресору министарстава задужених за област науке, заштите животне средине, здравља, унутрашњих послова и одбране.

У Србији је на снази Закон о заштити од јонизујућих зрачења „Сл. лист СРЈ”, бр. 46/96. Министарство науке и Министарство заштите животне средине су у току 2007. године препремила предлог новог Закона о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности.

Основни разлог за доношење новог Закона јесте потреба за хармонизацијом прописа у овој области са прописима Европске уније, поштравањем режима нуклеарне и радијационе сигурности у нашој земљи и постизање нивоа који може да одговори повећаним захтевима сигурности који су настали као последица значајних промена у свету током последње деценије. Спровођење и стално унапређивање мера којима се обезбеђују нуклеарна и радијациона сигурност и безбедност постале су приоритети међународне заједнице, а основна брига више нису само контрола нуклеарног наоружања и спречавање његовог даљег ширења, већ пре свега обезбеђивање услова за ефикасно сузбијање злоупотреба радиоактивних и нуклеарних материјала. Сем тога, било је потребно обезбедити законски основ за формирање независног регулаторног тела, тј. Агенције, што је најзначајнија разлика односно новина, а чиме се повећава ефикасност контроле и надзора над безбедном применом извора јонизујућих зрачења.

Један од најважнијих разлога за доношење овог Закона јесте потреба да се дефинише правни основ за успостављање државне инфраструктуре неопходне за спровођење овог Закона и вршење ефикасног надзора над применом мера које он прописује, а које се односе на заштиту од јонизујућих зрачења, обезбеђивање нуклеарне и радијационе сигурности, сигурног управљања радиоактивним отпадом и сигурности транспорта нуклеарних и других радиоактивних материјала.

С обзиром на стратешки значај и комплексност области коју уређује, Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности заснован је на специфичним, међународно прихваћеним принципима, и у њега су уграђени највиши стандарди које прописују водеће светске организације у овој области, као што су: Међународна агенција за атомску енергију (МААЕ), Агенција за нуклеарну енергију организације за економску сарадњу и развој (АНЕ-ОЕЦД), Међународна комисија за заштиту од јонизујућих зрачења, Светска здравствена организација (СЗО), Међународна организација рада (МОР), Организација УН за храну и пољопривреду (ФАО) и друге.

Кључни проблем нуклеарне сигурности и безбедности Србије остаје проблем истрошеног нуклеарног горива истраживачког реактора РА у Институту за нуклеарне науке „Винча”. У пројекат репатријације горива из Винче у Руску Федерацију је укључена Међународна агенција за атомску енергију (МААЕ) и овај пројекат је највећи активни захват те врсте који спроводи МААЕ у свом програму Техничке помоћи земљама чланицама. Између МААЕ, ИНН „Винча” и конзорцијума 3 руске компаније је потписан уговор о препакивању и транспорту горива у Русију. У трећој фази, по пријему горива у Русији ће се обавити репроцесирање.

У области заштите од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности Република Србија, у обавези је да испуњава захтеве који произилазе из ратификованих међународних уговора, и то: Закона о ратификацији Бечке конвенције о грађанској одговорности за нуклеарне штете ("Службени лист СФРЈ"-Међународни уговори, број 5/77); Закона о ратификацији Конвенције о раном обавештавању о нуклеарним несрећама ("Службени лист СФРЈ"- Међународни уговори, број 15/89); Закона о ратификацији Конвенције о физичкој заштити нуклеарног материјала ("Службени лист СФРЈ"- Међународни уговори, број 9/85).

3.8.1.1.2. Институционални оквир

Област заштите од јонизујућих зрачења и нуклеарне сигурности се налази у надлежности Министарства заштите животне средине и Министарства науке (законодавна улога).

У складу са чланом 16. Закона о министарствима („Службени гласник” РС, број 48/2007), Министарство науке обавља послове државне управе у области истраживања у области нуклеарне енергије; сигурности нуклеарних објеката; производње и одлагања радиоактивног материјала, изузев у нуклеарним енергетским постројењима.

Служба има два (2) службеника.

У складу са чланом 17. Закона о министарствима („Службени гласник” РС, број 48/2007), Министарство заштите животне средине обавља послове државне управе у области заштите од јонизујућег зрачења.

Служба четири (4) службеника.

Досадашња обука

Обуку је до сада прошао један (1) службеник.

3.8.1.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.8.1.2.1. Законодавство

После доношења новог Закона о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности, формирање независне Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије је приоритетна активност у овој области.

Ради обезбеђивања услова за спровођење политике у области радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности и политике управљања радиоактивним отпадом, Влада, на предлог Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије, треба да донесе Програм радијационе сигурности и безбедности, Програм нуклеарне сигурности и безбедности и Програм управљања радиоактивним отпадом, у складу са прописом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Усклађивање неких правилника са међународним законодавством и препорукама је неопходно извршити у што краћем року.

Наставак активности на пројекту нуклеарне декомисије у Институту ВИНЧА.

3.8.1.2.2. Институције

После доношења новог Закона о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности, формирање и изградња капацитета Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије је приоритетна активност у овој области.

3.8.1.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2012)

3.8.1.3.1. Законодавство

3.8.1.3.2. Институције

Јачаће се капацитети Министарства науке, Министарства заштите животне средине и Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије у складу са наведеном динамиком.

Значај области радијационе и нуклеарне сигурности и чињеница да од 1999. године законодавство није усклађивано са европским и светским нормама, неопходност повећања броја службеника, који располажу знањем из области усклађивања са прописима Европске уније, је веома изражено.

План запошљавања и обуке:

Већ почетком 2009. године је планирано да се у сарадњи са МААЕ и ТАЕКС, кроз ИПА пројекте, приступи убрзаном оспособљавању запослених за припрему већег броја подзаконских аката.

Табела 1.**Потребе државних институција за запошљавањем**

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009	2010	2011	2012
Министарство науке	Постојећа	2	2	2	2	2	2
Министарство заштите животне средине	Постојећа	4	4	5	6	7	7
Агенција за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије	Планирана	0	10	20	40	40	40
Укупно		6	16	27	48	49	49

3.8.1.4. Финансијске потребе**Табела 2Б. Буџет Министарство заштите животне средине- домаћи извор**

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Пројекат оснивања и	73.000.000 динара				

почетак рада Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије	*2008-2009.				
Реализација пројекта преузимања, транспорта и складиштења радиоактивног отпадног материјала детектованог у металном отпаду у поступку сакупљања	500.000 динара				
Израда Плана деловања у ванредном догађају и опремање и формирање тима за интервенцију и деконтаминацију у случају ванредног догађаја (радијационог акцидента)	3.000.000 динара *2008-2009.				
Отерећење животне средине осиромашеним ураном (предлог пројекта за НИП)		8.000.000 динара			
Изградња базе података о изворима		1.000.000 динара			

јонизујућих зрачења по RAIS програму Међународне агенције за атомску енергију					
Систематско испитивање садржаја радионуклида у животној средини Републике Србије, сагласно одредбама Закона о заштити од јонизујућих зрачења („Службени лист СРЈ”, бр. 46/96) и Одлуке о систематском испитивању садржаја радионуклида у животној средини („Службени лист СРЈ”, бр. 45/97).	5.000.000 динара *2008-2009.				
Израда завршног извештаја након спроведене деконтаминације локација Братоселце, Пљачковица, Боравац и Рељан (осиромашени уран)	500.000 динара *2008-2009.				
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					

Инфраструктура					
Одржавање Система ране најаве радијационог акцидента		500.000 динара	500.000 динара	500.000 динара	500.000 динара

Табела 2В. Буџет Министарство заштите животне средине (техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (policy)					
Обука инспектора за коришћење RAIS програма Међународне агенције за атомску енергију као базе података о изворима јонизујућих зрачења		Пројекти Међународ не агенције за атомску енергију *2009-2010.			
Јачање капацитета инспектора у спровођењу мера заштите од јонизујућих зрачења		Пројекти Међународ не агенције за атомску енергију *2009-2010			
Изградња					

институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 2А Потребе Министарства науке

Активности	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Реализација пројекта нуклеарне декомисије у ИНН ВИНЧА	10.000.000€	7.500.000€	13.000.000 €	15.000.000 €	15.000.000 €

Табела 2Б. Буџет Министарство науке - домаћи извор

Активности	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Пројекат оснивања и почетак рада Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије	73.000.000 динара *2008-2009.				
Реализација пројекта нуклеарне декомисије у ИНН ВИНЧА	4.500.000 €	3.500.000 €	5.000.000 €	5.000.000 €	5.000.000 €

Табела 2В. Буџет Министарство науке (техничка помоћ, ИПА/билетареална)

Активности (policy)	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Реализација пројекта нуклеарне декомисије у ИНН ВИНЧА	5.500.000 €	4.000.000€	8.000.000 €	10.000.000€	10.000.000 €

(ИПА, МААЕ)					
-------------	--	--	--	--	--

3.16. ОПОРЕЗИВАЊЕ

3.16.1. ПОРЕСКА ПОЛИТИКА

Република Србија је са реформом пореског система, као и укупног финансијског система почела 2001. Основни циљеви пореске реформе усмерени су, пре свега, на усклађивање домаћег пореског законодавства са стандардима Европске уније и међународним стандардима. Руководећи се основним принципима на којима се заснива пореска реформа (једноставност, применљивост, правичност, неутралност, ефикасност, стабилност) у протеклом периоду, од 2001. до данас донет је низ прописа којима је у целини уређен порески систем Републике Србије.

Спроведене фискалне реформе кључно су допринеле успостављању макроекономске стабилности и стварању погодних услова за инвестирање и раст привреде Републике.

У наредном периоду наставиће се се фискалне реформе које ће обухватити, између осталог, и побољшања пореског система и јачање пореске и царинске администрације.

ДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ

3.16.2.1. ПОРЕЗ НА ДОХОДАК ГРАЂАНА

Законодавни оквир

Опорезивање прихода физичких лица (по основу зараде, пољопривреде и шумарства, самосталне делатности, ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине, капитала, непокретности, капиталних добитака и осталих прихода) у Републици Србији уређено је Законом о порезу на доходак грађана („Службени гласник РС“, бр. 24/01, 80/02, 135/04, 62/06, 65/06 и 7/08).

Овај закон, као основни правни акт који регулише опорезивање дохотка грађана, уређује предмет опорезивања, обвезника, основицу и стопу пореза, настанак пореске обавезе, пореска ослобођења, утврђивање и наплату пореза на доходак грађана, казнене одредбе.

Институционални оквир

Нормативно уређивање овог пореског облика у надлежности је Министарства финансија, а његова примена у надлежности Пореске управе.

Стање

Закон о порезу на доходак грађана примењује се од 2001., али се доходак грађана у Републици Србији опорезовао и пре тога.

Предмет опорезивања порезом на доходак грађана је доходак који оствари физичко лице по основу прихода од зараде, пољопривреде и шумарства, самосталне делатности, ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине, капитала, непокретности, капиталних добитака и осталих прихода који подлежу опорезивању по том закону.

Годишњи порез на доходак грађана плаћа се као додатни порез на приход остварен у календарској години, уколико је већи од прописаног неопорезивог износа за ту годину, који се утврђује према просечној годишњој заради.

Порески обвезник је физичко лице које остварује доходак.

Стопе пореза су различите у зависности од врсте прихода. По стопи од 10% опорезује се приход од самосталне делатности; по стопи од 12% - зарада; по стопи од 14% - приход од

пољопривреде и шумарства; по стопи од 20% - приход од ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине, капитала, непокретности, капиталних добитака и осталих прихода. Годишњи порез на доходак грађана плаћа се по прогресивној стопи од 10% и 15%.

Основица пореза утврђује се на начин зависно од врсте прихода. За зараду пореску основу чини бруто зарада умањена за неопорезиви износ; код прихода од пољопривреде и шумарства пореску основу чини катастарски или стварни приход, код прихода од самосталне делатности пореску основу чини опорезива добит утврђена у складу са законом или паушално утврђени приход; код осталих врста прихода основу пореза представља опорезиви приход као бруто приход умањен за нормиране или стварне трошкове који се признају обвезнику.

Наведени порези утврђују се и наплаћују по одбитку од сваког појединог прихода или на основу решења надлежног пореског органа.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

У средњоричном периоду планира се предузимање активности у вези са стварањем услова за увођење и примену глобалног синтетичког) опорезивања прихода физичких лица у Републици Србији.

3.16.2.2. ПОРЕЗ НА ДОБИТ ПРЕДУЗЕЋА

Законодавни оквир

Опорезивање добити предузећа уређено је Законом о порезу на добит предузећа („Службени гласник РС”, бр. 25/01, 80/02, 43/03 и 84/04), којим је прописан начин опорезивања остварене добити правних лица, резиденатних и нерезидентних у Републици Србији.

Институционални оквир

Нормативно уређивање овог пореског облика у надлежности је Министарства финансија, а његова примена у надлежности Пореске управе.

Стање

Закон о порезу на добит предузећа дефинише следеће појмове: врсте пореских обвезника, пореску основу, начин признавања расхода и прихода из биланса успеха у пореском билансу, порески третман пословних губитака као и капиталних добитака и губитака, порески третман ликвидације и стечаја, порески период, висину пореске стопе, плаћање пореза по одбитку за нерезидентна правна лица, пореске подстицаје, отклањање двоструког опорезивања добити остварене у другим државама, пореско консолидовање, трансферне цене, утврђивање и наплату пореза и казнене одредбе.

У погледу утврђивања, наплате и повраћаја пореза, правних лекова, казnenих одредаба и других питања која нису уређена овим законом, примењују се одредбе закона којим се уређује порески поступак и пореска администрација.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

У средњорочном периоду планира се спровођење припремних активности (организационе активности и усаглашавање са пројекатима везаним за интеграцију са прописима ЕУ, прецизна анализа и тумачење упутстава, начин њиховог адекватног имплементирања у законски оквир и

сл.), за усклађивање Закона о порезу на добит предузећа са прописима ЕУ у наредном периоду, при чему ће се, у складу са потписаним Споразумом о стабилизацији и придруживању, дефинисати прецизни рокови за преостали целокупан процес правног усклађивања са правом ЕУ у домену директног опорезивања - опорезивања добити правних лица.

С тим у вези, извршиће се непосредне стручне припреме чијом применом би се, у складу са дефинисаним роковима за процес правног усклађивања са правом ЕУ у домену опорезивања добити правних лица, омогућило уједначавање система и основних елемената пореза на добит предузећа, хармонизација пореског третмана дивиденди, елиминисање препрека код међукомпанијских исплата дивиденди, камата и ауторских накнада, олакшавање груписања компанија које се налазе у различитим државама, примена начела о опорезивању у складу са принципима ЕУ о обављању пословања и систем мера за елиминисање економског двоструког опорезивања. Одређено усклађивање у средњорочном периоду условљено је економским (буџетским) разлозима, при чему треба рачунати и на додатну флексибилност рокова имплементације због стања у коме се налази привреда Републике.

3.16.2.3. ПОРЕЗ НА ИМОВИНУ

Законодавни оквир

Опорезивање имовине (порезом на имовину, порезом на наслеђе и поклон и порезом на пренос апсолутних права) у Републици Србији је уређено Законом о порезима на имовину („Службени гласник РС“ бр. 26/01, 80/02, 135/04 и 61/07).

Овај закон, као основни правни акт који регулише опорезивање имовине, уређује предмет опорезивања, обвезника, основицу и стопу пореза, настанак пореске обавезе, пореска ослобођења, као и утврђивање и наплату пореза на имовину, пореза на наслеђе и поклон и пореза на пренос апсолутних права.

Институционални оквир

Нормативно уређивање овог пореског облика у надлежности је Министарства финансија, а његова примена у надлежности Пореске управе.

Стање

Закон о порезима на имовину примењује се од 2001., али се имовина у Републици Србији опорезовала и пре тога.

Предмет опорезивања порезом на имовину су одређена права на непокретности (пре свега право својине), па је и порески обвезник, у принципу, ималац тог права. Стопе пореза су различите за лица која воде пословне књиге и лица која то не чине, а основица пореза је: за обвезнике који воде пословне књиге – вредност у тим књигама, а за обвезнике који не воде пословне књиге – у принципу, тржишна вредност непокретности која се добија применом прописаних критеријума и мерила.

Порез на наслеђе и поклон плаћа се на Законом побројане ствари и права која наследници наслеђују, односно поклонопримци примају на поклон. Стопа пореза зависна је од сродства поклонопримца са поклонодавцем, односно наследника са оставиоцем и виша је уколико је тај степен сродства даљи. Основица пореза је тржишна вредност наслеђене, односно на поклон примљене имовине, при чему се она код наслеђа умањује за износ дугова, трошкова и других терета које наследник као обвезник треба да измири из наслеђене имовине.

Порез на пренос апсолутних права погађа промет одређене имовине уз накнаду. Основица тог пореза је, у принципу, тржишна вредност права која су предмет преноса, а порез се плаћа по

стопа од 2,5%, осим код преноса хартија од вредности и удела у правном лицу за чији пренос стопа износи 0,3%.

Сви наведени порези утврђују се решењем пореског органа, осим у случају преноса уз новчану накнаду хартија од вредности који се врши у Централном регистру хартија од вредности истовремено са салдирањем новца – када се порез плаћа по одбитку од тржишне вредности пренетог апсолутног права.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

У средњорочном периоду извршиће се усаглашавање Закона са прописима ЕУ. У том оквиру размотриће се увођење пореског подстицаја у опорезивању наслеђа и поклона средстава која се искључиво користе за пословање правних лица као наследника – поклонопримаца, уз услов да се одржава континуитет пословања у минималном периоду, сагласно Препоруци Комисије о трансферу малих и средњих предузећа од 7. децембра 1994. године 94/1069/ЕЗ.

3.16.2.4. ПОРЕЗИ НА УПОТРЕБУ, ДРЖАЊЕ И НОШЕЊЕ ДОБАРА

Стање

Законодавни оквир

Опорезивање употребе, држања и ношења добара у Републици Србији је уређено Законом о порезима на употребу, држање и ношење добара („Службени гласник РС” бр. 26/01, 80/02 и 43/04).

Овај закон, као основни правни акт, регулише опорезивање моторних возила, пловећих постројења и јахти, ваздухоплова и летилица, као и оружја, уређује предмет опорезивања, обвезника, износ пореза, настанак пореске обавезе, као и пореска ослобођења.

Закон о порезима на употребу, држање и ношење добара примењује се од 2001., али се употребљавање, односно држање одређених добара у Републици Србији опорезовало и пре тога. Предмет опорезивања су моторна возила, пловећа постројења и јахте, ваздухоплови и летилице, као и оружје, а порески обвезник је њихов власник. Износи пореза су прописани али се они крајем сваке године усклађују са стопом раста цена на мало за претходних дванаест месеци - за примену у наредној години у односу на годину у којој је усклађивање извршено.

Институционални оквир

Нормативно уређивање овог пореског облика у надлежности је Министарства финансија, а за његову примену надлежни су органи који у прописане уписнике – регистре врше уписе покретних ствари које су предмет опорезивања (Министарство унутрашњих послова, Министарство инфраструктуре), односно Пореска управа.

3.16.3. ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ

3.16.3.1. ПОРЕЗ НА ДОДАТУ ВРЕДНОСТ

Стање

Законодавни оквир

Опорезивање потрошње порезом на додату вредност уређено је Законом о порезу на додату вредност („Службени гласник РС”, бр. 84/04, 86/04, 61/05 и 61/07 – у даљем тексту. Закон), који је у Републици Србији почео да се примењује од 1. јануара 2005. године.

Закон је у великој мери већ усаглашен са прописима Европске уније којима је уређена област опорезивања потрошње порезом на додату вредност, пре свега са Упутством 2006/112/EЗ (Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax). Према овом закону, порез на додату вредност (у даљем тексту: ПДВ) је општи порез на потрошњу који се обрачунава и плаћа на испоруку добара и пружање услуга, у свим фазама производње и промета добара и услуга, као и на увоз добара. У оквиру посебних делова Закона уређени су: предмет опорезивања (промет добара и услуга и увоз добара), порески обвезник и порески дужник, место и време промета добара и настанак пореске обавезе, пореска основица и пореска стопа (општа стопа од 18% и посебна стопа од 8%), пореска ослобођења (са правом правом на одбитак претходног пореза (тзв. 0%), без права на одбитак претходног пореза, као и код увоза добара), претходни порез, посебни поступци опорезивања (мали порески обвезници, пољопривредник, промет половних добара), евидентирање и брисање из евиденције обвезника, порески период, подношење пореске пријаве, обрачун и плаћање пореза, повраћај, рефакција и рефундација пореза, казнене одредбе.

Институционални оквир

Нормативно уређивање овог пореског облика у надлежности је Министарства финансија, а његова примена у надлежности Пореске управе и Управе царина.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

У средњорочном периоду приступиће се активностима које имају за циљ потпуну хармонизацију Закона са прописима ЕУ. С тим у вези, потребно је прецизније уредити евидентирање за обавезу плаћања ПДВ страних лица, посебне режиме опорезивања, првенствено опорезивање промета половних добара, промет добара и услуга за који је прописано пореско ослобођење без права на одбитак претходног пореза, остваривање права на одбитак претходног пореза приликом евидентирања за обавезу плаћања ПДВ, промет добара и услуга и увоз добара који се опорезује по посебној стопи ПДВ од 8%.

3.16.3.2. АКЦИЗЕ

Стање

Законодавни оквир

У Републици Србији опорезивање акцизом уређено је Законом о акцизама („Службени гласник РС”, бр. 22/01, 73/01, 80/02, 43/03, 72/03, 43/04, 55/04, 135/04, 46/05 и 101/05- др. закон и 61/07) и подзаконским актима из ове области. Акцизом се опорезују производи утврђени овим законом.

Са идејом и циљем да се фискални систем у Републици Србији учини ефикаснијим, једноставнијим и праведнијим, тако да одговара тржишној оријентацији и буде компатибилан са пореским системом земаља Европске уније, 2001. године је извршена пореска реформа, а у оквиру ње, и израда новог Закона о акцизама. Од тада па до сада, овај закон је претрпео одређене измене, тако да је сада у знатној мери у складу са основним принципима ЕУ (фискална једнакост

на домаћу акцизну робу и робу из увоза, врсте акцизних производа, комбинована акциза на цигарете). Законом о акцизама прописано је да се акциза плаћа на: деривате нафте, алкохолна пића, дуванске производе и кафу. Такође, прописани су: основица за обрачун акцизе, износи, односно стопа акцизе, затим, место и моменат обрачунавања и плаћања акцизе, обвезник акцизе, олакшице и ослобођења од плаћања акцизе, рефакција и повраћај акцизе, поступак одложеног обрачунавања акцизе, рад акцизних складишта, начин и поступак обележавања цигарета и алкохолних пића контролним акцизним маркицама, казнене одредбе.

Институционални оквир

Нормативно уређивање овог пореског облика у надлежности је Министарства финансија, а његова примена у надлежности Пореске управе и Управе царина.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

У циљу даљег усклађивања са прописима Европске уније којима се обезбеђује функционисање интерног тржишта и слободног кретања роба на које се плаћа акциза, у Републици Србији у средњорочном периоду донеће се прописи о општим аранжманима у вези са производима на које се плаћа акциза и о држању, кретању и праћењу таквих производа (основне врсте акцизних производа, обвезник акцизе, место плаћања акцизе, изузећа и ослобођења од плаћања акцизе, услови за рад акцизних складишта, и др.).

Такође, извршиће се усклађивање са прописима Европске уније у вези са уједначавањем структуре акциза на деривате нафте (минерална уља), дуванске производе и алкохолна пића у складу са дефиницијама ових производа из важеће Комбиноване номенклатуре, као и утврђивање минималне акцизе која се примењује на дефинисане врсте деривата нафте (минералних уља), алкохолних пића и дуванских производа.

3.16.4. УЗАЈАМНА ПОМОЋ

У циљу спречавања и сузбијања појава пореске евазије у промету добара, услуга и капитала и нарушавања услова тржишне слободне конкуренције, које доводе до смањеног прилива пореских прихода у буџет, као и доследне примене потписаних билатералних уговора о избегавању двоструког опорезивања, пореска администрација Републике Србије је и у досадашњем периоду размењивала информације, сарађивала и координирала активности са пореским администрацијама других земаља. У намери да се ове активности подигну на највиши могући ниво, у наредном периоду ће се приступити стварању услова у вези са усаглашавањем са прописима ЕУ у овој области, а нарочито са Упутством број 77/99/ЕЕЗ о узајамној помоћи надлежних органа држава чланица у области директног опорезивања и Уредбом 1798/2003 о административној сарадњи у области двоструког опорезивања.

3.16.5. ПОРЕСКА УПРАВА

Стање

Законодавни оквир

Пореска управа Републике Србије је орган управе у саставу Министарства финансија, чија је улога утврђивање, наплата и контрола јавних прихода (пореза и споредних пореских давања) у складу са Уставом Републике Србије и законом.

Усвајањем Закона о пореском поступку и пореској администрацији („Службени гласник РС”, бр. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05 - др. закон и 62/05 - др. закон) и почетком његове примене 1. јануара 2003., отпочела су и два веома сложена процеса, с једне стране, трансформација пореске администрације и са друге стране, доследна примена материјалних пореских закона у складу са, први пут, донетим целовитим процесним законом.

До доношења овог закона, Републичка управа јавних прихода је вршила утврђивање и наплату само у односу на порезе који се утврђују решењем пореског органа, а контролу свих јавних прихода који се плаћају по одбитку вршио је Завод за обрачун и плаћање. Почетком примене Закона о пореском поступку и пореској администрацији Завод за обрачун и плаћање укида се, а платни промет се преноси на банке. Контрола свих јавних прихода постаје једна од основних функција новообразоване Пореске управе.

1. Унапређивање спровођења пореских закона са посебним акцентом на сакупљању прихода и контроли како би се смањила утаја пореза

Министарство финансија Републике Србије у свом „Билтену јавних финансија“ објављује званичне податке о наплати пореских прихода. Упоредни подаци за 2004, 2005, 2006. и 2007. о наплати пореских прихода показују како апсолутни, тако и релативни раст. Агрегатни раст пореских прихода је више него евидентан, с обзиром на то да је у 2003.години износио 245.908,7 милиона динара, у 2004.години 310.900,00 милиона динара, у 2005. години 394.340,7 милиона динара, у 2006. години 437.197,1 милиона динара, а у 2007. години 511.005,8 милиона динара.

Ефикасније убирање јавних прихода у 2007. остварено је кроз реализацију следећих активности и то:

а) Предузимање мера редовне и принудне наплате

У периоду 01. јануар – 31. децембар 2007. (у даљем тексту: извештајни период), као и у претходним периодима, приоритет у наплати дат је фискално најиздашнијим облицима јавних прихода, као што су: порез на додату вредност (у даљем тексту: ПДВ), акцизе, порези и доприноси по одбитку, порез на добит предузећа и слично.

Преглед предузетих мера редовне наплате на нивоу Пореске управе у периоду 01.01. – 31.12.2007. дат је у следећој табели:

Број издатих опомена	Износ дуга по опоменама	Износ наплате по опоменама
375.233	47.546.401.961	16.055.749.044

За дуг који није наплаћен у поступцима редовне наплате покренути су поступци принудне наплате.

Преглед предузетих мера принудне наплате на нивоу Пореске управе у периоду 01.01. – 31.12.2007. дат је у следећој табели:

Предузете мере	Број донетих решења	Наплаћено по донетим решењима
решења о блокади рачуна	84.618	7.214.986.789
решење о ПН из непокретности	1.916	738.589.677

решење о ПН из покретних ствари	17.827	710.914.732
решење о ПН из новчаних потраживања	3.051	532.667.657
решење о ПН из неновчан.потраживања	8	385.294
решења о ПН из готовог новца	4.612	210.450.779
УКУПНО ДОНЕТИХ РЕШЕЊА	112.032	9.407.994.928

У оквиру принудне наплате из непокретности извршено је 975 пописа и процена непокретности, дато је 1.109 огласа о продаји непокретности и одржан исти број продаја непокретности, на којима је продато 77 непокретности за износ од 411.395.991 динара, пренето 64 непокретности у вредности од 312.996.314 динара у својину Републике и установљено 770 хипотека на непокретностима.

У оквиру принудне наплате из покретних ствари одржано је 2.907 продаја покретних ствари продато 174 покретних ствари за износ од 72.541.384 динара, пренето 238 покретних ствари у вредности од 130.900.565 динара у својину Републике и уписано 1.856 залога на покретним стварима као мере обезбеђења наплате.

У поступцима принудне наплате наплаћен је износ од 10.549.312.950 динара од укупног дуга по донетим решењима.

Преглед укупне наплате у поступцима редовне и принудне наплате на нивоу Пореске управе у периоду 01.01. – 31.12.2007. дат је у следећој табели:

Укупан дуг	Износ наплате	Проценат наплате
43.663.693.833	25.463.743.972	54 %

У поступцима редовне и принудне наплате наплаћено је 25.463.743.972 динара или 54% износа дуга по издатим опоменама. У 2007. Пореска управа је покренула 86 стечајна поступка ради наплате дуга код пореских обвезника који су несолвентни;

б) Пореска управа је, као орган извршне власти, током 2007. године, била активни учесник и у законодавним активностима Републике Србије, како давањем ставова на нацрте закона и подзаконских аката (Закон о изменама и допунама закона о порезу на доходак грађана, Закон о порезу на добит предузећа, Закон о порезу на додату вредност, Закон о порезима на имовину, Закона о акцизама, и др.), тако и подношењем законодавно-правне иницијативе за измену законских прописа (нпр. иницијатива за измену законских прописа које би омогућиле да Пореска управа добија од Народне банке Србије податке о уплатама на текући рачун физичких лица већих од 13.000.000 динара). Такође, сходно одредби чл. 59. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, у циљу обезбеђивања услова за доношење правилних, законитих и унифицираних одлука, активно учествовала у поступку израде Правилника о начину и поступку утврђивања пореске основице пореза на доходак грађана на непријављене приходе методом унакрсне процене. У 2007. години Пореска управа је сачинила Упутство за поступање Пореске управе у поступку утврђивања јединствене пореске основице пореза на доходак грађана на непријављене приходе унакрсном проценом за 2003, 2004. и 2005.;

в) У оквиру спровођења Закона о фискалним касама, Пореска управа је у 2007. години обезбедила подршку за инсталацију и функционисање преко 20.000 GPRS терминала, који врло јасно дају податке о промени броја обвезника ПДВ. Од почетка примене закона до данас укупно је инсталирано 186.713 GPRS терминала;

г) У оквиру развоја подршке функцији теренске контроле, од 1. јануара 2007. у примени је софтверска подршка за теренску контролу која је израђена сопственим ресурсима Пореске

управе. Систем обезбеђује праћење реализације месечних планова по врстама контроле и по врстама јавних прихода, мерење ефекта по запосленом и омогућава евидентирање најкарактеристичнијих појавних облика утврђених неправилности, при чему ће ова сазнања бити коришћена у управљању ризиком, као и за евентуалне измене пореских прописа. Поред функције генерисања података ради доношења менаџерских одлука, овај софтвер обезбеђује и стандардизацију поступка контроле, потпуну стандардизацију пореских докумената која се доносе у контролу, као и ефикасније управљање временом како током саме контроле, тако и при изради пореских докумената;

д) У оквиру података добијених од екстерних институција, значајно је побољшано коришћење података платног промета при подизању готовине. Укључивање ових података у анализу ризика омогућило је благовремено идентификовање компанија које врше пореску утају у области ПДВ (тзв. „фантом фирме”). Од 15.06.2007. године почела је да се примењује Одлука Народне банке Србије о изменама и допунама Одлуке о условима и начину плаћања у готовом новцу у динарима за правна лица и физичка лица која обављају делатност („Службени гласник РС”, број 45/07), којом је дефинисана обавеза пословних банака да на дневном нивоу обавештавају Пореску управу о свим исплатама готовог новца извршеним претходног дана са рачуна правних лица и физичких лица која обављају делатност;

ђ) У 2007. Пореска управа је поднела надлежним тужилаштвима 1681 кривичну пријаву и 34 допуне кривичних пријава, за пореска кривична дела из чланова 229. и 357. Кривичног законика (у даљем тексту: КЗ) и чланова 173, 173а, 175. и 176а Закона о пореском поступку и пореској администрацији (у даљем тексту: ЗПППА). Висина избегнутог пореза по поднетим кривичним пријавама износи 19.487.119.541,71 динара.

2. Повећавање административних капацитета за спровођење царинских закона, борбу против корупције, прекогранични криминал и избегавање пореских обавеза

а) Пореска управа је у поступку контроле законитости и исправности обрачунавања и плаћања јавних прихода за 2007. годину остварила укупне ефекте у износу од 27,6 милијарди динара.

Врста јавних прихода		2006.	Учешће%	2007.	Учешће%	Индекс 07/06
1.	Порез на промет	3.852.074.059	12,37	1.063.218.469	3,84	27,60
2.	Акциза	2.476.640.734	8,22	1.500.154.015	5,42	60,57
3.	Порез по одбитку	15.233.187.543	50,60	14.483.382.048	52,41	95,07
4.	Порез на добит	234.613.214	0,77	360.729.403	1,30	153,75
5.	ПДВ	7.510.486.735	24,94	9.614.323.503	34,79	128,01
6.	Остали јавни приходи	797.940.092	2,10	557.984.343	2,01	69,92
7.	Одузета роба	-	-	49.729.486	0,23	-
Укупно		30.104.942.382	100,00	27.629.521.268	100,00	91,77

У наредном периоду, посебна пажња ће се, приликом израде планова контроле на бази анализе ризика, посветити акцизи и порезу на добит, како би се повећало учешће ових пореских форми у укупно остварним ефектима.

б) Пореска управа је, у циљу јачања административних капацитета у основним функцијама пореске администрације – контроли и наплати, наставила интензивни развој функције образовања запослених.

У 2007. години Пореска управа је организовала и реализовала следеће обуке и то:

- Обуку за правилну примену софтвера за теренску контролу кроз коју је прошло 408 руководиоца и инспектора теренске контроле;
- Обуку „Правилна примена процесних прописа у пореском поступку“ за инспекторе пореске контроле коју је похађало укупно 2.125 руководиоца и инспектора пореске контроле;
- Обуку „Правилна примена Закона о порезу на добит предузећа“ за инспекторе пореске контроле, коју је похађало укупно 1.256 полазника;
- Обука „Откривање нелегалног софтвера“ за руководиоце и инспекторе теренске контроле, коју је прошло око 800 полазника;
- У сарадњи са USAID-Bearing Point одржано је низ курсева за инспекторе пореске полиције на тему откривања кривичног дела и истраге, прања новца, међународног банкарства, као и коришћења рачунара у финансијском криминалу.

Међутим, потреба за капацитирањем инситуције у делу оспособљених извршилаца са високом школском спремом за послове канцеларијске контроле и принудне наплате, наметнула је потребу расписивања јавног конкурса за пријем 245 приправника, а самим тим и потребу за реализовањем иницијалне обуке. Постојећи профили кадрова које обезбеђују високошколске институције у Србији не омогућавају директно укључивање дипломираних економиста и правника у обављање пореских функција, те се намеће потреба за организовањем основне, односно иницијалне обуке. Потреба за скраћивањем времена за оспособљавање приправника за послове утврђивања и наплате јавних прихода, с обзиром на сложеност потребних знања и вештина, захтева високо специјализовану и организовану обуку на преношењу наведених знања и вештина. Пореска управа располаже сопственим пословним простором за спровођење активности у функцији образовања, као и јасним концептом предмета и садржине обуке. Такође, у циљу реализације стратешког циља пореске администрације Републике Србије, клијентски организоване администрације дизајниране према европским стандардима, неопходно је, кроз ангажовање представника европских пореских администрације, обезбедити и размену најбоље праксе.

У том циљу Пореска управа је, у марту 2007., имајући у виду стратешки значај развоја иницијалне обуке, кандидовала пројектни предлог „Даљи развој функције образовања у Пореској управи кроз иницијалну обуку запослених“ за финансирање средствима предприступног фонда IPA 2007, који је према расположивим информацијама и одобрен од стране Европске Комисије.

3. Повећавање транспарентности и размену информација са државама чланицама ЕУ како би се олакшало спровођење мера за спречавање избегавања обавеза плаћања пореза

У Пореској управи - Сектору за порескоправне послове и координацију, као посебан организациони део функционише Одељење за порескоправне послове и координацију. У њему се обављају послови на координацији активности Пореске управе Републике Србије са пореским администрацијама других земаља у поступку примене међународних уговора о избегавању двоструког опорезивања, послови припреме упутстава за примену ратификованих међународних

уговора о избегавању двоструког опорезивања, пружања међународне правне помоћи, као и израде упушта на ту тему.

Поред наведеног, Пореска управа је, са посебним акцентом на ПДВ преваре и акцизе, остваривала и сарадњу са GTZ и САFAО, уз напомену да је досадашња сарадња указала управо на специфичност појавних облика у области ПДВ превара у Републици Србији. Модели ПДВ превара у Србији не кореспондирају са упоредном праксом земаља Европске Уније. Основни модел у Европској унији, у делу ПДВ превара, је „KARUSEL”, чија је основна карактеристика да се „промет добара врши на територији више земаља чланица Европске уније”. Овај модел није применљив у Србији, обзиром на то да се у Србији примењују модели који се односе на промет добара између правних лица - резидената Републике Србије.

Такође, Пореска управа је активан члан ИОТА (међународне организације пореских администрација), тако да се кроз учешће представника српске пореске администрације у свим тематским и радним групама ове међународне организације обезбеђује адекватна размена информација, али и искустава на пољу спровођења мера за спречавање избегавања плаћања пореских обавеза.

У циљу обезбеђивања претходно потребних знања и вештина за благовремену и квалитетнију реализацију приоритета Републике Србије дефинисаних документом „Европско партнерство“, Пореска управа Републике Србије је покренула иницијативу о укључивању Републике Србије у програм Заједнице „Фискалис 2013”. Влада Републике Србије је 27. децембра 2007. године прихватила Информацију о потреби приступања Републике Србије Програму Европске уније „Фискалис 2007”, као и текст Писма о заинтересованости, које је упућено високим представницима Европске Комисије на изјашњење.

Укључивањем у Програм Заједнице, односно кроз сарадњу у области међуграничних пореских превара и повезивањем у рачунарски систем Заједнице пре приступања Републике Србије ЕУ, обезбедило би се јачање административних капацитета Републике Србије у овој области и, уз чињеницу о реалном расту наплаћених прихода у буџету Републике Србије, рефлектовало кроз позитивне коментаре у Годишњем извештају Европске Комисије о напретку Републике Србије. Поред наведеног и чињеница потписивања Меморандума о разумевању између Европске комисије и Републике Србије представљала би потврду прихватања Републике Србије као партнера у Програму који задовољава основне стандарде утврђене комунитарним правом.

Уже посматрано, обезбеђивање најбоље праксе у фискалној области, потпомогло би бржој реализацији стратешког циља српске пореске администрације – прерастање Пореске управе у клијентски оријентисану пореску администрацију са високим степеном добровољног извршавања пореских обавеза, дизајнирану према стандардима европских пореских администрација.

4. Реализовани и започети пројекти Пореске управе у 2007. години, који обезбеђују реализацију стратешког циља Пореске управе

4.1. Реализовани пројекти у 2007. години:

- Пројекат аутоматизације пословног процеса тереске контроле (софтвер за ТК)
- Пројекат „Информациони систем локалне пореске администрације“
- Пројекат штампариие за масовну штампу (у сарадњи са ЕАР)
- Пројекат израде нацрта Закона о пореским саветницима (у сарадњи са GTZ)

4.2. Започети пројекти у 2007. години:

- Пројекат „Систем за управљање сигурности информација“ изводи се у оквиру пројекта Европске агенције за реконструкцију (ЕАР) „ИТ стратегија као подршке модернизацији

Министарства финансија“ . Процеси сигурности информација засновани су на међународним стандардима о сигурности информација ISO 17799 и BS 7799.

- Пројекат „Централни регистар пореских обвезника“ обухвата израду јединственог и свеобухватног регистра пореских обвезника (правних лица, сталних пословних јединица нерезидентног правног лица, предузетника, послодаваца, ПДВ обвезника и физичких лица), ради омогућавања ефикасног и савременог администрирања јавних прихода кроз увођење најсавременије ИТ архитектуре, као основе за даљи развој ИТ у Пореској управи.

- Пројекат „Национални контакт центар Пореске управе“ је настао као одраз потребе Пореске управе да обезбеди континуитет у развоју области добровољног извршавања пореских обавеза, базирајући се на основним принципима реформе државне управе. Пројекат је прихваћен за финансирање од стране Европске агенције за реконструкцију и развој и у припреми је отпочињање поступка јавних набавки - избор консултаната на пројекту у делу техничке помоћи, односно набавка потребне опреме за функционисање Контакт центра. Контакт центар ће бити смештен у већ постојећим просторијама Пореске управе у Београду, уз напомену да је у децембру 2007. године завршен поступак јавних набавки и отпочет поступак адаптације тог простора. Такође, у сарадњи са страним консултантима ЕАР, Пореска управа је израдила Пројектни задатак пројекта и исти је крајем децембра 2007. верификован од стране ЕАР и Пореске управе. Наставак тендерских процедура и имплементација пројекта очекује се током 2008.

- Пројекат „Даљи развој функције образовања запослених у Пореској управи кроз иницијалну обуку“ је Пореска управа кандодовала за финансирање средствима Европске уније, односно кроз IPA 2007. Пореска управа је сачинила пројектни предлог и исти упутила Европској Комисији на верификацију.

Институционални оквир

Надлежност Пореске управе је да:

- врши регистрацију пореских обвезника додељивањем ПИБ и води јединствен регистар пореских обвезника;
- врши утврђивање пореза у складу са законом;
- врши пореску контролу у складу са законом;
- врши редовну и принудну наплату пореза и споредних пореских давања;
- открива пореска кривична дела и њихове извршиоце и у вези са тим предузима законом прописане мере;
- покреће и води првостепени и другостепени прекршајни поступак и изриче казне и заштитне мере за пореске прекршаје;*)
- одлучује о жалбама изјављеним против решења донетих у пореском поступку;
- стара се о примени међународних уговора о избегавању двоструког опорезивања;
- развија јединствени порески информациони систем;
- води пореско књиговодство;
- планира и спроводи обуку запослених;
- пружа стручну помоћ пореским обвезницима у примени пореских прописа, у складу са кодексом понашања запослених у Пореској управи;
- обезбеђује јавност у раду;
- обавља друге послове у складу са законом.

*) Према одредбама члана 91. Закона о прекршајима („Службени гласник РС”, број 101/05) од 01. јануара 2007. године, Пореска управа није надлежна за вођење другостепеног

прекршајног поступка, већ само првостепеног прекршајног поступка. Прекршајни поступак у другом степену води Виши прекршајни суд.

Пореска управа је организована по функционалном принципу. Пореском управом руководи и управља Централа Пореске управе, која планира и обезбеђује јединствену примену материјалних прописа из пореског законодавства. Поред Централе постоје и регионални центри као организациони облици који обезбеђују координацију рада на одређеној територији.

У свом саставу има 207 организационих јединица на 282 локације, што отежава функционисање и комуникацију. Организационе јединице у саставу су: Централа, 5 регионалних центара, Центар за велике пореске обвезнике, 24 филијале А, 17 филијала Б, 39 филијала Ц, 93 експозитуре, 5 пунктова и 22 посебна одељења. Од тога 6 организационих јединица - 5 регионалних центара и Центар за велике пореске обвезнике има третман индиректног буџетског корисника.

Посебан значај у организационој структури сваке пореске администрације има Централа Пореске управе.

У Централу Пореске управе постоји осам сектора који планирају и управљају било основним – пореским функцијама, било логистичким и обезбеђују сву стручну и логистичку подршку за спровођење пореског поступка.

У Пореској управи Републике Србије је тренутно запослено 6.733 државних службеника и намешеника, а преко 70% државних службеника је са високом и вишом стручном спремом. Стратешки циљ Пореске управе Републике Србије је клијентски организована пореска администрација са високим степеном добровољног извршавања пореских обавеза, дизајнирана по стандардима европских пореских администрација.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

1. Сервис пореским обвезницима

Пореска управа ће настојати да модели пружања сервиса у Пореској управи буду бесплатни, а форме дисперзивне и прилагођене различитим културолошким навикама компанија и грађана.

Основна форма сервиса свакако ће бити електронски сервис који у овом тренутну подразумева могућност:

- електронског подношења пријава;
- електронског плаћања пореске обавезе;
- електронског добијања извешаја о стању обавеза на пореским рачунима обвезника и добијања пореских уверења и других исправа електронским путем.

Поред електронског сервиса, Пореска управа ће задржати и друге врсте сервиса, као што су бесплатно достављање уплатница, пореских пријава, достављање обавештења о стању дуга, као и лифлета, брошура и другог едукативног материјала, који благовремено упознаје обавезника са његовим правима и обавезама, поготову у ситуацији измена пореских прописа.

Организациони облик за реализацију ових и осталих видова сервиса је Контакт центар. Подизању нивоа ефикасности функције сервиса пореским обвезницима допринеће и окончање пројекта Централног регистра.

2. Интегритет и професионализам запослених - као претходно питање за обезбеђивање пуног сервиса пореским обвезницима

Интегритет и професионализам запослених обезбеђују се политиком запошљавања, као и обуком и интерним информисањем. Пореска управа ће и у 2008. инсистирати на доследном

спровођењу Упутства о неспојивим пословима са службеном дужношћу и Упутства о правилима понашања запослених у Пореској управи, као и на реализацији обука запослених у области пословне комуникације, али и ефикасног пружања сервиса пореском обвезнику.

Компетентност и професионализам запослених, које обезбеђује законска регулатива из области државне управе, мора да створи уверење и поверење пореских обвезника да је добровољно извршавање пореских обавеза од општег интереса.

Компетентност и професионализам Пореска управа обезбеђује принципом перманентне обуке, тако да је планирана реализација следећих обука и то:

1. Поступак и начин примене метода унакрсне процене кроз коју је планирано да прође око 1.000 руководилаца и пореских инспектора;
2. Законска, професионална и интерна регулатива из области рачуноводства са приказом МРС И МСФИ ;
3. Напредни ниво обуке из области ПДВ;
4. Обука за приправнике са високом стручном спремом;
5. Обука за пореске инспекторе за рад у Контакт центру;
6. Примена Кодекса државних службеника.

Средњорочни приоритети (2008-2009)

1. Клијентски оријентисана пореска администрација са аспекта организације пословних функција

Крајњи организациони дизајн Пореске управе треба да обезбеди да Пореска управа комбинацију функционалног метода рада и клијентског приступа у организацији који подразумева да пореском обвезнику на једном месту, од једног или двоје запослених, буде пружена свеукупна услуга.

Функционални метод рада подразумева унутрашњу организацију јединица Пореске управе по пореским функцијама - регистрација, контрола, наплата, прекршаји и пореске утаје.

Клијентски оријентисана пореска администрација подразумева организационе нивое прилагођене стратификацији пореских обвезника, односно да пореском обвезнику на једном месту, од једног или двоје запослених, буде пружена свеукупна услуга.

Комбинација ова два метода обезбедиће унутрашњу организацију Пореске управе, која ће омогућити извршавање основних функција сваке пореске администрације, с једне стране и пружање сервиса пореском обвезнику у циљу подизања добровољног извршавања пореских обавеза, с друге стране.

Посебну улогу у реализацији овог циља има екстерна комуникација која треба да обезбеди транспарентност у раду Пореске управе у смислу једнаког права свих пореских обвезника за добијањем услуга.

2. Подизање нивоа добровољног извршавања пореских обавеза

Крајњи циљ сваке пореске администрације треба да буде што већи степен добровољног извршавања пореских обавеза, што подразумева искључивање примене репресивних мера као што је принудна наплата и примена прекршајних санкција.

Ниво добровољног извршавања постиже се једним делом мерама које доводе до промена у културолошком окружењу и пружањем сета услуга пореским обвезницима у циљу олакшавања добровољног извршавања.

Део мера које доводе до промена у културолошком окружењу везан је за функцију откривања и процесуирања пореских обвезника који врше пореску утају. Високо квалитетној

реализацији ових мера, односно сузбијању сиве економије, значајно ће допринети и потпуна операционализација пројекта „Систем за прикупљање информација и праћење случајева“

3. Симплификација и рационализација поступка остваривања права и обавеза пореских обвезника

Предуслов за реализацију овог циља је иницирање од стране Пореске управе симплификације пореских форми. Пореска управа треба да сачини предлог пореске пријаве, нормативног решења за сваки порески облик где је могуће остварити симплификацију. Уколико се реализују претпоставке дате у овој тачки, извршиће се значајна рационализација у погледу времена и трошка испуњења пореске обавезе.

4. Дизајнирање пословних функција које омогућавају потпуно управљање ризиком у основним пореским функцијама (контроли и наплати)

Дизајн пословних функција треба да омогући евидентирање свих пореских обвезника, благовременост у извршавању законских обавеза у делу подношења пријава и плаћања пореских обавеза, као и брзо и прецизно идентификовање пореских обвезника који не поступају у складу са законом.

Идентификација пореских обвезника чије извршавање обавеза није у складу са законом је предмет управљања ризиком. Оно има за претпоставку постојање два основна инфраструктурна елемента сваке пореске администрације – Централни регистар пореских обвезника и Централно пореско рачуноводство.

Централни регистар треба да обезбеди потпуни обухват свих пореских обвезника, независно од пословних трансакција на основу којих се опорезују.

Централно пореско рачуноводство треба да обезбеди податке о утврђеној обавези за одређени порески облик, независно од тога да ли се обавеза утврђује самоопорезивањем или решењем пореског органа, да евидентира уплате пореског обвезника, као и да законито и ажурно исказује стање обавеза по основу јавних прихода.

Подаци дефинисани у Централном регистру и Централном пореском рачуноводству, заједно са подацима о фискалном капацитету пореског обвезника, евидентираним прекршајима, подацима о специфичним пословним трансакцијама (увоз, извоз и сл.) чине профил пореског обвезника који је предмет за управљање ризиком.

Централно управљање пореским функцијама треба да обезбеди квалитетно планирање (идентификацију и усмереност на фискално ризичне групе). Ово подразумева дефинисање и имплементацију система за рано упозорење код извршавања пореских обавеза, перманентно одржавање система ажурним миграцијом података из институција у окружењу, као и размену података са стандардизованим системима у ЕУ (VIES).

Иако основни принцип организације информација, њихове обраде, миграције и коришћења треба да буде преко информационог система неопходно је и даље задржати специфичне форме размене информација са другим пореским администрацијама, кроз непосреду размену о појединачним пореским обвезницима. Ово подразумева и друге моделе функционисања међународне правне помоћи.

Пословне функције максимално аутоматизовати, не само из разлога рационализације, већ и коришћења аутоматске обраде података и уграђених контрола у систем обраде као систем за управљање квалитетом који одмах идентификује пропусте у раду запослених или пореског обвезника.

Код спровођења теренске контроле Пореска управа треба да се определи за један од стандарда у овој области (SAP или SEZAM), као метод који доприноси рационалној организацији и спречава дискрецију у спровођењу контроле.

Основна стратегија у принудној наплати, па самим тим и организација пословне функције, је класификација дугова по старости и по величини пореских дугова. Овако организоване базе података омогућавају ефикасно управљање ризиком у области принудне наплате.

Централни систем управљања треба да обезбеди планирање, управљање и извршење основних пореских функција. Централа нема само менаџерску и мониторинг улогу, већ је и развојни део Пореске управе.

Територијалну дистрибуцију одређених делова пословних процеса треба задржати, пре свега, из разлога сервиса пореским обвезницима, али и због рационалног и ефикасног коришћења ресурса Пореске управе.

Иако је унутрашња организација Пореске управе хијерархијска, са јаком субординацијом, треба омогућити и систем аутономије организационих делова у делу селекције и извршавања одређених пословних функција, као и обезбедити систем за артикулацију захтева локалних организационих јединица ка Централни, у делу пословних функција.

Организација пословних функција поред аналитичког праћења за интерну употребу Пореске управе, треба да обезбеди аналитичку основу за:

- потребе оперативног управљања пословним функцијама од стране менаџмента Пореске управе;
- дефинисање и реализацију дела фискалне политике и моделирање законских пореских решења из надлежности Министарства финансија, као надлежног и одговорног државног органа за креирање, вођење политике и управљање јавним финансијама;
- агрегиране податке за остале кориснике из јавног сектора, а у рационалној мери (министарства, агенције и др.).

3.16.6 ИНСТИТУЦИЈЕ

Министарство финансија - Сектор за фискални систем обавља нормативне послове који се односе на припрему 12 закона и других прописа којима се уређује порески систем и пореска политика Републике Србије, као и друге послове везане за уређивање, примену и ефекте система и политике пореза и других јавних дажбина. У Сектору, који се састоји од седам Група, ове послове извршава 20 запослених. При томе, напомињемо да је за обучавање новозапослених у самосталном обављању стручних послова из области неког пореског облика потребно око три године.

Према томе, имајући у виду да обим послова у вези са пореским прописима већ сада подразумева потпуно ангажовање запослених, као и чињеницу да ће сав терет нормативне и законодавне активности у будућем периоду поднети поменути број запослених, а за очекивати је да ће се обим послова значајно повећавати у процесу усклађивања националног законодавства из области пореза са прописима ЕУ из ове области, у складу са средњорочним планом, план је да се административни (људски) капацитети овог сектора јачају следећом динамиком:

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.

Министарство финансија - Сектор за фискални систем	постојећа	20	24	32	40	51	62
Укупно:		20	24	32	40	51	62

Министарство финансија – Пореска управа

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Сервис пореским обвезницима

Циљ Пореске управе - редизајн у клијенски орјентисану пореску администрацију захтева интензивирање активности у функцији сервисиса пореским обвезницима. Сходно томе, потреба Пореске управе за повећањем административних капацитета заснивала би се на следећем и то:

- даљи развој електронског сервиса, односно доступност истог свим пореским обвезницима, за све пореске форме, захтева додатно ангажовање око 50 државних службеника територијално дистрибуираних у Централи Пореске управе, ЦВПО и организационим јединицама Пореске управе; - ради успостављања новог организационог дела Пореске управе - Контакт центра потребно је ангажовати 45 државних службеника, како у делу управљања овим делом функције, тако и у оперативном делу овог новог организационог дела пореске администрације, као и додатно ангажовање 5 људи дизајнера;
- континуирана едукација пореских обвезника кроз израду брошура, лифлета, водича кроз нове пореске форме, или нове обавезе које су проистекле због измена постојећих пореских прописа, захтева додатно ангажовање 3 државна службеника који би се бавили графичким дизајном.

2. Интегритет и професионализам запослених као претходно питање за обезбеђивање пуног сервиса пореским обвезницима

Интегритет и професионализам државних службеника Пореске управе обезбеђују се политиком запошљавања, обуком и интерним информисањем. Сходно томе, постоји потреба за додатним ангажовањем 55 државних службеника, од којих би петоро било задужено за регрутовање кадрова и надзор над спровођењем Кодекса државних службеника, док би осталих 50 било ангажовано у функцији образовања запослених у пореској администрацији, као стални предавачи и аутори материјала за обуку.

Средњорочни приоритети (2010-2012)

1. Дизајнирање пословних функција на начин да обезбеђују потпуно управљање ризику основним функцијама пореске администрације

Дизајн пословних функција на начин да се обезбеди потпуно управљање ризиком значи вођење централног регистра пореских обвезника, благовременост у извршавању законских обавеза у делу подношења пореских пријава и плаћања пореских обавеза, али и брзо и прецизно идентификовање пореских обвезника који не поступају у складу са законом. Сходно изнетом потребно је:

- у пројекту „Централни регистар пореских обвезника“ додатно ангажовање 25 државних службеника;
- у пројекту „Централно пореско рачуноводство“ додатно ангажовање 10 државних службеника;
- у делу „Анализе ризика“ потребно је додатно ангажовање 20 пореских инспектора и то 10 у функцији контроле и 10 у пореској полицији; у делу размене података, као елемента система раног упозорења, за праћење дела програма „Фискалис 2013“ који се односи на међународну размену информацију у области ПДВ (У1Е8). 10 државних службеника територијално дистрибуираних по организационим јединицама Пореске управе;
- у делу размене информација са другим пореским администрацијама о појединачним пореским обвезницима потребно је формирање новог организационог дела у Сектору за порескоправне послове и координацију у Централи Пореске управе у којој би се ангажовало 10 државних службеника;
- у делу размене информација и најбоље праксе између пореских администрација укључених у Међународну асицијацију пореских администрација (IOTA) потребно је додатно ангажовање 5 државних службеника;
- у делу аутоматизације пословних функција, као и у делу планирања и управљања ресурсима контроле и развоја система вредновања и напредовања током каријере постоји потреба за додатним ангажовањем 20 државних службеника;
- у делу дефинисања и реализације фискалне политике и моделирања законских пореских решења из надлежности Министарства финансија, потребно је увећање броја државних службеника у Сектору за порескоправне послове и координацију зајош 10;
- за имплементацију пројекта «Систем за управљање сигурности информација» постоји потреба за додатним ангажовањем још 15 државних службеника.

Реализација исказаних потреба, како са аспекта образовања нових организационих делова пореске администрације, тако и са аспекта додатног ангажовања државних службеника, обезбедила би крајњи организациони дизајн Пореске управе као клијенски оријентисане пореске администрације са аспекта организације и управљања основним пословним функцијама.

Посебно се наглашава потреба да се исказано реализује у периоду до 2010.године, како би се до краја 2012.године основне функције пореске администрације увеле у стабилно правно и радно окружење, односно у стабилну примену дефинисаних стандарда функционисања.

Потребу за повећањем административних капацитета дајемо и кроз табеларни приказ, а према елементима захтева и упутствима Канцеларије за европске интеграције.

Табела 1

Потребе Министарства финансија - Пореске управе за запошљавањем

Назив институције		Навести да ли је институција /служба	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008	2009	2010	2011	2012
Министарство финансија - Пореска управа		Постојећа	6.468	6573	6648	6688	6688	6688
Централа	Контакт центар Пореске управе	Планирана		55	55	55	55	55

РАДНА ВЕРЗИЈА

Централа Сектор за порескоправне послове и координацију	Одељење за међународну размену података и сарадњу	Планирана		-	5	5	10	10
УКУПНО:			6.468	6.628	6.708	6.753	6.753	6.753

3.17. ЕКОНОМСКА И МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА

3.17.1 Опште смернице

Закони који регулишу јавне и монетарне финансије представљају главни правни оквир у овој области. Већина ових закона је донета, а део закона се налази у скупштинској процедури ради усвајања. Основни закони донети у Скупштини Србије су: Закон о пореском поступку и пореској администрацији, Закон о буџетском систему, Закон о јавном дугу, Закон о јавним набавкама, Закон о Државној ревизорској институцији, Закон о Народној банци Србије и Закон о банкама. У припреми је закон о државној помоћи. Овим законима који су добрим делом усклађени са правом ЕУ значајно су модернизовани фискални и монетарни систем. Потребно је ново прилагођавање ових системских закона прописима ЕУ.

У делу јавних финансија Влада Републике Србије сваке године доноси, у складу са одредбама Закона о буџетском систему, Меморандум о буџету и економској и фискалној политици ко јим је уведено средњорочно планирање јавних финансија за период од три године. Меморандум пружа основу за дефинисање целокупних економских политика, тако што поставља основне циљеве и правце макроекономске и фискалне политике, као и смернице за управљање јавним финансијама и за ефикасну контролу трошења буџетских средстава.

Меморандум дефинише макроекономски оквир за наредну буџетску годину и пројекције главних индикатора за следеће две године и на бази тога утврђује пројекцију буџетских прихода и буџетске потрошње за наредни трогодишњи период, као и претпоставке и ризике који одређују дефинисане пројекције и политике за средњорочни период.

У складу са буџетским календаром утврђеним Законом о буџетском систему, Влада Републике Србије почев од 2003. године, сваке године доноси Меморандум о буџету 15. маја, а ревидира га 1. октобра. Пракса израде Меморандума о буџету у складу је с праксом развијених земаља и показала се ефикасном у креирању рационалног оквира за вођење економске и фискалне политике и креирању правца које ће следити.

Меморандум о буџету представља прву фазу у свеобухватном процесу планирања буџета и садржи макроекономске и фискалне претпоставке на којима се заснивају буџети Републике, Покрајине и локалних управа и финансијски планови организација обавезног социјалног осигурања.

У делу монетарних финансија Народна банка Србије доноси програм монетарне политике за наредну годину којим утврђује основне циљеве монетарне политике.

Економска и монетарна политика у пред приступној фази процеса интеграције у ЕУ утврђиваће се наведеним документима које усваја Влада Републике Србије и Монетарни одбор НБС.

Главне институције одговорне за координацију и спровођење утврђене економске и монетарне политике јесу: Министарство финансија, Министарство економије и регионалног развоја и Народна банка Србије, као и друга републичка министарства надлежна за економска питања.

3.17.2. Монетарна политика

3.17.2.1. Тренутно стање

3.17.2.1.1. Законодавни оквир

Закон о Народној банци Србије („Службени гласник Републике Србије”, бр. 72/2003, 55/2004 и 85/2005) – (у даљем тексту: Закон о НБС), донет је 18. јула 2003. године и делимично је усаглашен са прописима ЕУ и статутом ЕСЦБ и ЕЦБ. Овим законом уређени су положај, организација, овлашћења и функције Народне банке Србије као и однос Народне банке Србије према другим органима Републике Србије, међународним организацијама и другим институцијама (члан 1.).

Основни циљ Народне банке Србије је постизање и одржавање стабилности цена (члан 3. став 1.), а поред овог основног циља, има за циљ и очување финансијске стабилности. Народна банка Србије подржава спровођење економске политике Владе Републике Србије, послујући у складу с начелима тржишне привреде, не доводећи у питање остваривање свог основног циља (члан 3. став 2.).

Самосталност Народне банке Србије у обављању својих функција предвиђена је Уставом Републике Србије (члан 95.), док је Законом о Народној банци Србије прописано да је Народна банка Србије самостална и независна у свом раду (члан 2. став 2.). Институционална и функционална независност додатно је загарантована одредбом наведеног члана (став 3.) којом је прописано да Народна банка Србије у обављању својих функција, неће примати нити тражити упутства од државних органа и других лица. Народна банка Србије у извршавању својих функција сарађује са Владом Републике Србије и другим државним органима и, у оквиру своје надлежности, предузима мере за унапређење те сарадње (члан 10.). Наведене одредбе Народној банци Србије обезбеђују висок степен институционалне и функционалне самосталности, односно независности.

Народна банка Србије има три органа: Монетарни одбор Народне банке Србије (у даљем тексту: Монетарни одбор), гувернера Народне банке Србије и Савет Народне банке Србије (члан 12.). Монетарни одбор, кога чине гувернер и вицегувернери Народне банке Србије утврђује монетарну политику (чл. 13. и 14.). Гувернера Народне банке Србије бира Народна скупштина, на предлог одбора Народне скупштине надлежног за финансије, на пет година с правом поновног избора (члан 16. став 1.).

Овим законом предвиђено је да за гувернера може бити бирано лице које испуњава опште услове за рад у државним органима, има високу стручну спрему, одговарајуће радно искуство у областима економије, финансија и банкарства и које се истакло као стручњак или научни радник у тим областима (став 2.). Гувернер руководи Народном банком Србије (члан 95. став 2. Устава Републике Србије), односно представља и заступа Народну банку Србије (члан 9.) и одговоран је за остваривање њених циљева (члан 17.). Народна банка Србије има три до пет вицегувернера, које бира Савет Народне банке Србије на предлог гувернера, на пет година, с правом поновног избора (члан 19.). Савет Народне банке Србије има председника и четири члана које бира Народна скупштина на предлог одбора Народне скупштине надлежног за финансије, на пет година, с правом поновног избора (члан 23.). Гувернеру, вицегувернерима и члановима Савета престаје функција пре истека мандата ако то сами затраже или ако им радни однос престане због испуњења услова за старосну пензију, као и у случајевима разрешења са те функције (члан 30. став 1.). Услови за разрешење гувернера, вицегувернера и чланова Савета таксативно су наведени у члану 30. став 2. Рок на који се именује гувернер и чланови Савета износи пет година и за годину дана је дужи од периода на који се бира Народна скупштина, односно Влада Републике Србије чиме се обезбеђује персонална независност Народне банке Србије у односу на те органе Републике Србије.

Народна банка Србије доставља Народној скупштини: програм монетарне политике за наредну годину ради информисања, извештај о пословању и резултатима рада, извештај о монетарној политици – уз образложење свих фактора који су утицали на спровођење те политике, извештај о стању у банкарском сектору и укупном финансијском систему Републике Србије (члан 71.), као и финансијски план за наредну годину (члан 80.). Савет Народне банке

Србије доставља Народној скупштини годишњи рачун, с извештајем овлашћеног ревизора (члан 79.).

Народна банка Србије може одобравати Републици Србији кредите ради финансирања привремене неликвидности буџета. Максимални износ кредита и крајњи рок за његово враћање утврђен је овим законом (члан 39.).

Народна банка Србије у свом пословању користи имовину Републике Србије утврђену Законом о НБС (члан 73.). Капитал Народне банке Србије такође је утврђен овим законом (члан 77.). Посебне резерве Народне банке Србије формирају се из вишка прихода, а преостали вишак прихода, умањен за износ нереализованих прихода, чини приход буџета Републике Србије. Вишак расхода над приходима покрива се из посебних резерви, а ако та средства нису довољна, из буџета Републике Србије или издавањем хартија од вредности које за ту сврху издаје Република Србија и преноси их Народној банци Србије (члан 77.).

Монетарна политика и инструменти монетарне политике

Закон о НБС представља основни законски оквир за утврђивање и спровођење монетарне политике, као и за вођење политике курса динара. Такође, Закон о девизном пословању („Службени гласник Републике Србије”, бр. 62/2006) представља правни оквир за рад девизног тржишта и за формирање курса динара према страним валутама.

Народна банка Србије усвојила је 30. августа 2006. године „Меморандум о принципима новог оквира монетарне политике на путу ка остварењу циљева ниске инфлације” ради унапређења монетарне политике и благовременог обезбеђења флексибилног и одрживог оквира за период приступања ЕУ. Сагласно меморандуму, Народна банка Србије свој основни циљ – постизање и одржавање стабилности цена испуњава у оквирима дефинисаног инфлаторног коридора (коридора за базну инфлацију) уз коришћење референтне каматне стопе као основног инструмента монетарне политике. Остале мере монетарне политике, укључујући интервенције на девизном тржишту, имају помоћну улогу. Уз референтну каматну стопу уведен је симетрични коридор каматних стопа Народне банке Србије на новчаном тржишту, и то у распону од каматне стопе на депозитне олакшице као најниже каматне стопе до каматне стопе на кредитне олакшице, као највише каматне стопе Народне банке Србије.

Референтну каматну стопу утврђује Монетарни одбор на седницама које се одржавају по унапред утврђеном и објављеном распореду. Одлуке о променама референтне каматне стопе Монетарни одбор доноси на основу анализа и прогноза макроекономских и инфлаторних кретања.

Према новом оквиру монетарне политике, Народне банке Србије је наставила да спроводи режим руковођено флексибилног девизног курса, тако да на девизном тржишту интервенише само у изузетним случајевима ради стабилизације тржишта.

Народна банка Србије у остваривању циљева монетарне политике поступа на транспарентан начин, уз поштовање одговорног односа према јавности. Најважније средство комуникације Народне банке Србије са јавношћу је извештај о инфлацији, који се припрема у тромесечној динамици и садржи оцену тренутне економске ситуације и монетарне политике, као и предвиђање њихових будућих кретања.

Нормативна и институционална реформа монетарне политике започета је још 2002. године, када су новим подзаконским прописима Народне банке Србије постепено унапређивани инструменти и мере монетарне политике, као и операције на новчаном тржишту.

Основни инструменти монетарне политике, утврђени одлукама Народне банке Србије, су следећи:

1. Каматне стопе Народне банке Србије

- референтна каматна стопа – каматна стопа на двонедељене репо операције

- каматна стопа на кредитне олакшице
- каматна стопа на депозитне олакшице
- друге каматне стопе Народне банке Србије у монетарном регулисању

2.Операције на отвореном тржишту

- издавање краткорочних хартија од вредности (благајнички записи Народне банке Србије)
- репо трансакције са хартијама од вредности
- трајне трансакције са хартијама од вредности

3. Обавезна резерва

- обавезна резерва на динарску основицу
- обавезна резерва на девизну основицу

4.Сталне олакшице

- кредити за одржавање ликвидности банака на бази хартија од вредности – intraday и ломбардни кредити (кредитне олакшице)
- депоновање вишкова ликвидних средстава банака код Народне банке Србије (депозитне олакшице).

Постојећи инструменти и мере монетарне политике Народне банке Србије делимично су усаглашени са инструментима ЕЦБ-а, с тим да Народна банка Србије примењује те инструменте и мере у условима структурних вишкова ликвидности банкарског система и недовољно развијеног финансијског тржишта. Стога, доминантни инструменти Народне банке Србије за повлачење ликвидности банака су продаја хартија од вредности на аукцијама које она организује, обавезна резерва и депозитне олакшице, док се ломбардни кредит слабо користи. Такође, Народна банка Србије од девизних трансакција обавља само спот куповину и продају девиза (евра) у циљу неопходних интервенција на девизном тржишту.

Тренутно, Народна банка Србије обавља двонедељну репо продају хартија од вредности (2W repo operations) на бази хартија од вредности које могу бити краткорочне хартије Народне банке Србије и краткорочне и дугорочне хартије од вредности Републике Србије, и то на редовним аукцијама по фиксној каматној стопи, према унапред објављеном календару аукција. Ове трансакције се обављају у складу са одлуком Народне банке Србије о спровођењу операција на отвореном тржишту и у складу са општим репо уговором закљученим између банака и Народне банке Србије. Овај уговор који је Народна банка Србије израдила заједно са банкама још 2004. године, прилагођен је општим стандардизованим међународним репо уговорима. Такође, Народна банка Србије организује једном месечно аукције са варијабилном каматном стопом на којима трајно продаје хартије од вредности са дужим роком доспећа. Поред организовања аукција, Народна банка Србије може обављати и непосредне, билатералне трансакције са учесницима. Народна банка Србије обавља операције на отвореном тржишту са учесницима – свим банкама које испуњавају прописане услове.

Трансакције са хартијама од вредности обављају се електронски, преко савремене аукцијске платформе Народне банке Србије, коришћењем РТГС (RTGS - Real Time Gross Settlement) система. Клиринг и салдирање хартија од вредности врши се преко Централног регистра, депоа и клиринга хартија од вредности, и то истог дана када су закључене трансакције (T+0) по DVP (Delivery Versus Payment) моделу.

Такође, коришћење сталних олакшица је аутоматизовано, а колатерал за кредитне олакшице су хартије од вредности којима се тргује на отвореном тржишту.

У складу са одлуком Монетарног одбора Народна банка Србије у поступку спровођења монетарне политике користи обавезну резерву као класичан инструмент монетарног регулисања. Основне карактеристике овог инструмента су да се обавезна резерва обрачунава на динарске и девизне обавезе по депозитима, кредитима, хартијама од вредности и др. по диференцираним

стопама, да се динарска обавезна резерва обрачунава и издваја у динарима, а девизна у еврима (само изузетно може се издвајати у САД доларима). У обрачунском периоду, који траје месец дана, банке имају обавезу одржавања просечног дневног стања издвојене обавезне резерве у висини обрачунате резерве.

Поред наведених индиректних инструмената монетарне политике, Народна банка Србије је 2006. године, ради ограничења растуће кредитне активности банака према грађанима, увела нову меру – усклађивање пласмана становништву са основним капиталом банке.

Издавање новчаница и кованог новца

Закон о НБС представља правни оквир којим се регулише издавање новчаница и кованог новца, апоенска структура и основна обележја новчаница и кованог новца, пуштање у оптицај и повлачење из оптицаја новчаница и кованог новца, поступање са фалсификатима новчаница и кованог новца.

Управљање девизним резервама Народне банке Србије

Послови управљања девизним резервама регулисани су Законом о Народној банци Србије, Општим и Оперативним смерницама које доноси Монетарни одбор. У руковођењу девизним резервама НБС примењује основне принципе сигурности, ликвидности и рентабилности.

Законом о Народној банци Србије је прописано да Народна банка Србије управља девизним резервама на начин који је најбоље прилагођен монетарној и девизној политици у циљу усмеравања кретања курса динара и одржавања нивоа девизних резерви, као и одржавања ликвидности плаћања према иностранству (сервисирање доспелих дугова и обавеза у иностранству; плаћање државних трошкова у иностранству и слично).

Структуру девизних резерви чине потраживања Народне банке Србије на рачунима у иностранству, хартије од вредности које гласе на стране новчане јединице којима располаже Народна банка Србије, специјална права вучења, злато и ефективни страни новац.

Платни систем

Република Србија располаже са модерним, поузданим и ефикасним платним системом.

Послови платног промета у Републици Србији регулисани су Законом о платном промету ("Службени лист СРЈ", бр. 3/2002 и 5/2003, и "Службени гласник РС", бр. 43/2004 и 62/2006) и низом подзаконских аката Народне банке Србије донетих на основу наведеног закона. Закон о платном промету и поменути подзаконски акти су усклађени са одредбама "Directive 31998L0026 of the European Parliament and the Council of May 1998 on settlement finality in payment and securities settlement systems" – у делу у коме се та директива односи на платни систем.

Закон о НБС прописује да Народна банка Србије уређује, контролише и унапређује несметано функционисање платног промета у земљи. Народна банка Србије је и оператор RTGS и клиринг система. Наведени систем је у потпуности усклађен са CPSS Core Principles for Systemically Important Payment Systems, што је потврђено и кроз Financial Sector Assessment Program за Републику Србију.

Статистика

Народна банка Србије је једина овлашћена институција која прикупља, обрађује и публикује податке о монетарној статистици. Монетарна статистика у Народној банци Србије прикупља се у складу са ММФ-овим приручником "Monetary and Financial Statistics Manual".

Поред монетарне статистике, Народна банка Србије прати и неке финансијске индикаторе (каматне стопе банака, каматне стопе на тржишту новца и податке о државним хартијама од вредности).

Народна банка Србије је такође једина званична институција ауторизована за прикупљање, обраду и објављивање података о статистици платног биланса који се прикупљају и обрађују у складу са ММФ-овим приручником “Balance of Payment Manual, 5th Edition“. Такође, Народна банка Србије прикупља, обрађује и објављује податке о статистици спољног дуга где се подаци прикупљају и обрађују у складу са ММФ-овим приручником “External Debt Statistics – Guide for compliers and users”.

Припрема финансијских извештаја и финансијско извештавање Народне банке Србије усклађено је са ИФРС-ом.

3.17.2.1.2. Институционални оквир

Народна банка Србије је централна банка Републике Србије, самостална је у свом раду и подлеже надзору Народне скупштине Републике Србије, којој одговара за свој рад (Члан 95. став 1. Устава Републике Србије). Устав Републике Србије садржи основ за доношење Закона о Народној банци Србије (Члан 95. став 3.). Народна банка Србије има право предлагања закона из своје надлежности (члан 107.).

На предлоге закона које даје Народна банка Србије мишљење даје Влада Републике Србије (члан 123. тачка 4.).

3.17.2.2. Краткорочни приоритети

3.17.2.2.1. Законодавство (Доношење нових прописа)

Остваривање краткорочних приоритета треба да обезбеди висок ниво усаглашености свих прописа који утврђују правни оквир монетарне политике са прописима ЕУ. У складу с тим, нови Закон о Народној банци Србије, као системски закон у овој области, биће донет до краја 2009. године. Основни циљ доношења новог закона је његово даље усаглашавање са одредбама Уговора о ЕУ и статута ЕСЦБ, односно ЕЦБ. Наиме, остваривање овог циља првенствено ће се огледати у прописивању јасних дефиниција функционалне, институционалне, персоналне и финансијске независности Народне банке Србије и циљева Народне банке Србије. Новим законом биће прописане и прецизне дефиниције које се односе на сукоб интереса (гувернера и чланова Савета Народне банке Србије), а одредбе о капиталу и резрвама Народне банке Србије биће у потпуности усаглашене са стандардима ЕЦБ. Намера је и да се дефиниције прихода и расхода Народне банке Србије усагласе са рачуноводственим правилима, процедурама и стандардима ЕЦБ. Нови закон ће садржати и одредбе којима ће се регулисати односи Народне банке Србије са ЕУ, односно са ЕЦБ и другим органима и организацијама ЕУ. У складу са новим Законом о Народној банци Србије биће донет нови статут Народне банке Србије.

Усаглашавање инструмената монетарне политике Народне банке Србије са инструментима ЕЦБ

Народна банка Србије је опредељена да унапреди и у највећој могућој мери усклади своје инструменте монетарне политике и монетарне операције са инструментима и монетарним операцијама ЕЦБ. Флексибилнија и разноврснија примена инструмената монетарне политике, пре свега тржишних инструмената и оних намењених фином подешавању ликвидности (*fine-tuning operations*), зависиће од позиције ликвидности укупног банкарског сектора и степена развоја финансијског тржишта. Зависно од смањења извора девизних прилива, структурни вишкови ликвидних средстава требало би постепено да се смањују. У сарадњи са Министарством

финансија требало би усагласити стратегије емисија хартија од вредности Народне банке Србије и државе, ради подстицаја секундарног тржишта хартија од вредности и проширења базе инвеститора. Планира се унапређење аналитичке функције Народне банке Србије, израда прогноза ликвидности и кретања инфлације. Народна банка Србије донеће нови оквир за девизне операције којим ће унапредити спровођење тих операција.

3.17.2.3. Средњорочни приоритети

Средњорочни приоритети детерминисани су остваривањем краткорочних приоритета и повећавањем степена сарадње са ЕУ и њеним институцијама, односно убрзавањем процеса приступања и придруживања Републике Србије ЕУ.

Планира се усвајање режима циљане инфлације као оквира за одржавање ниске и стабилне инфлације, уз подршку Министарства финансија. Истовремено, заједно са овим министарством планира се низ активности на унапређењу финансијског тржишта и боље координације монетарне политике и политике управљања јавним дугом.

Функцију управљања девизним резервама на основу постојећег правног оквира треба ускладити са европском законском регулативом, а у складу са прописима ЕЦБ и ЕУ. По извршеном усаглашавању законске регулативе потребно је да се донесу подзаконски акти којима би се усагласили домаћи прописи са директивама ЕУ у вези са управљањем девизним резервама.

Највећи изазов у рачуноводственом смислу за Народну банку Србије представљаће прелаз са МСФИ (IFRS) на Смернице ЕЦБ за рачуноводствено и финансијско извештавање у ЕСЦБ. Ово ће подразумевати промене Закона о НБС и тренутно важећег Закона о рачуноводству и ревизији. („Службени гласник Републике Србије”, бр. 46/2006).

Домаћи прописи којима се регулише издавање новчаница и кованог новца и спречавање фалсификовања новца усагласиће се у могућој мери са прописима ЕУ.

Активности које ће бити предузете у овом периоду биће нарочито усмерене на усаглашавање домаћих прописа са следећим прописима у оквиру Комунитарног права:

- ЕУ регулатива 98/415/ЕС којом се уређује подношење прописа од стране централних банака институцијама ЕУ,
- ЕУ регулативе 71/142/ЕЕС, 64/300/ЕЕС, 64/301/ЕЕС којима се уређује међусобна сарадња националних централних банака земаља чланица Европске уније и њихова сарадња са Европском централном банком.
- ЕУ регулатива 2001/150/ЕС којом се уређује објављивање одређених правних аката и других инструмената ЕЦБ,
- ЕУ регулатива (ЕС) No 2532/98 и регулатива ЕЦБ-а (ЕС) No 2157/1999 којима се овлашћује ЕЦБ да изриче санкције националним централним банкама држава чланица ЕМУ за непоступање у складу са прописима које она издаје,
- Смерница, ЕСВ/2002/6, којом се утврђује минимални стандарди за ЕЦБ и националне централне банке о интерном поступању када спроводе монетарне и девизне операције (избегавање потенцијалног сукоба интереса, забрана коришћења инсајд инфограмација и сл.) и смернице ЕЦБ ЕСВ/2006/4 ЕСВ/2000/15, ЕСВ/2006/28, ЕСВ/2007/6 којима се утврђује управљање девизним резервама ЕЦБ-а и централних банака домицилних земаља.

Даље, постепено усаглашавање домаћих прописа из области монетарне политике са прописима Европске Уније, зависиће и од достигнутог степена макроекономске и финансијске стабилности, развијености новчаног тржишта, позиције ликвидности банкарског система као и од других услова у којима се спроводи и планира монетарна политика. Народна банка Србије усмериће своје активности ка максимално могућој хармонизацији прописа са прописима ЕУ који се односе на инструменте монетарне политике, и то:

- Инструменти монетарне политике (осим обавезне резерве која је регулисана другим прописом), постепено ће се усклађивати са монетарним инструментима утврђеним Guideline ECB/2000/7 on monetary policy instruments and procedures of the Eurosystem, са изменама (ECB/2005/2, ECB/2005/17, ECB/2007/10),
- Домаћи пропис који регулише обавезну резерву постепено ће се, у могућим оквирима, усклађивати са прописима ЕЦБ-а који се односе на обавезну резерву (EC No 2531/98, EC No 134/2002, EC No 1745/2003).

3.17.2.4. Финансијске потребе

3.17.2.4.1. Буџет

3.17.2.4.2. Страна помоћ

У протеклом периоду, различити сектори Народне банке Србије имали су страну техничку помоћ углавном од Међународног монетарног фонда. Техничка помоћ односила се на унапређење операција централне банке на новчаном тржишту, на ефикасније прогнозирање и управљање ликвидношћу, као и на унапређење операција на девизном тржишту. Такође, едукација кадрова се споводила преко разних облика семинара и обука у земљи и иностранству, које су организовале међународне институције, НБС и стране централне банке. У Народној банци Србије тренутно се спроводи техничка помоћ ММФ-а која се односи на платно-билансну статистику (статистику дознака из иностранства), а очекује се да ће у оквиру финансијских средстава претприступне помоћи ЕУ (ИПА) за 2008. годину бити одобрена средства за унапређење функције управљања девизним резервама Народне банке Србије, међубанкарског трговања и хармонизацију домаћег законодавства са правним тековинама Европске уније. За 2008. и 2009. годину планирана је техничка помоћ Европске централне банке у циљу процене потреба Народне банке Србије и оцене њеног пословања у односу на стандарде Европског система централних банака.

3.17.3. Економска политика

Економска политика у краткорочној (двогодишњој) перспективи биће усмерена на макроекономску стабилност и успостављање функционалне тржишне привреде, док ће у средњорочној (петогодишњој) перспективи бити усмерена на структурне промене и стварање конкурентне привреде оспособљене за конкуренцију на тржишту ЕУ.

Краткорочни приоритети

У складу са Законом о буџетском систему, Влада је 15. маја 2008. године усвојила Меморандум о буџету и економској и фискалној политици за 2009. годину, са пројекцијама за 2010. и 2011. годину. Овим документом утврђен је макроекономски и фискални оквир за средњорочни период са главним циљевима и правцима економске и фискалне политике. Влада ће Меморандум ревидирати до 1. октобра 2008. године. Влада ће у мају и октобру 2009. године донети и ревидирати Меморандум о буџету и економској и фискалној политици за 2010. годину, са пројекцијама за 2011. и 2012. годину.

Главни циљеви економске политике у кратком року биће одржавање динамичног привредног раста, уз смањивање макроекономских неравнотежа (инфлације и дефицита фискалног и екстерног сектора) и уз смањивање стопе незапослености.

Смањивање макроекономских неравнотежа захтева да се у наредне две године значајно смањи домаћа тражња, првенствено кроз снажно фискално прилагођавање, али и кроз спорији раст зарада и успоравање раста кредита. Поред тога, политика стабилног курса допринеће смањењу инфлације, као и ефикасна контрола плата у јавном сектору (државни органи, јавне службе и јавна предузећа). Стога ће ниска и предвидива инфлација остати главни приоритет макроекономске политике.

У стабилном макроекономском окружењу предвиђен је раст БДП по високим стопама и повећање запослености на бази повећања штедње и инвестиција. Раст привредне активности и запослености у 2008. и 2009. години подразумева побољшање инвестиционе климе у земљи, унапређење реалног и финансијског сектора, либерализацију и флексибилност тржишта рада, унапређење рада државне управе, јавних служби и јавних предузећа. У ту сврху, уз приватизацију и стабилно макроекономско окружење, потребно је смањити административне баријере у пословању и инвестирању, убрзати стечајне поступке и смањити сиву економију. Мере усмерене на побољшање инвестиционе климе повезане су са структурним реформама. Модернизација судства и повећање ефикасности у решавању судских поступака, убрзање стечајних поступака, убрзање земљишне реформе, брже издавање дозвола за градњу и борба против корупције представљају мере које обезбеђују повољнију улагачку климу.

Влада ће у 2008. и 2009. години убрзати спровођење мера на реструктурирању јавних и других предузећа која се ослањају на државну помоћ, којима се обезбеђује јачање финансијске дисциплине и повећање транспарентности пословања, постепено смањивање субвенција и убрзање приватизације јавних предузећа.

Влада ће у овој и наредној години наставити да подстиче мало и средње предузетништво и развој кластера у индустријском сектору као генератора извоза и запослености. Део мера ће бити усмерен на подстицање јавног и приватног партнерства као облика обезбеђивања јавних добара и услуга. Влада ће наставити улагања у инфраструктуру као општу претпоставку привредног развоја.

Средњорочни приоритети

Влада Републике Србије ради испуњавања економских услова за чланство у ЕУ убрзаће економске реформе које успостављају тржишни амбијент и конкурентну привреду. Влада ће водити економску политику усмерену на успостављање и одржавање унутрашње и спољне макроекономске равнотеже (стабилност цена и одрживост јавних финансија и платног биланса).

Економске реформе и економске политике, које ће се спроводити у периоду до 2012. године, водиће убрзаном приближавању Србије ЕУ и стварају основу и за чланство у ЕМУ које захтева и формално испуњење критеријума из Мастрихта: ниска стопа инфлације, ниске каматне стопе, ниско учешће буџетског дефицита у БДП, одрживо учешће јавног дуга у БДП, стабилан девизни курс.

Економска политика у периоду до 2012. године биће усредсређена на испуњавање економских критеријума из Копенхагена као предуслова пуноправном чланству у ЕУ. У том смислу у првом плану биће успостављање тржишне привреде и остваривање одрживог привредног раста у погледу квалитета живота, заштите животне средине и социјалне кохезије, уз повећање запослености и јачање конкурентности привреде Србије.

Основни циљеви економске политике у средњорочној перспективи су враћање привреде Србије на путању дугорочно одрживог привредног раста и наставак европских интеграција.

Мере економске политике за период до 2012. године планиране су под претпоставком да ће прилив страних директних инвестиција у Србију износити 3-4 млрд евра годишње, као и да ће се кроз нето кредите обезбедити додатна средства од око 2 млрд евра годишње. Процењује се да ће наведени прилив страног капитала бити довољан за покриће дефицита текућег биланса, чиме ће се створити простор за *постепено* смањење учешћа домаће потрошње у БДП. Уколико се

оствари наведени прилив страног капитала планирано фискално прилагођавање у средњорочном периоду биће довољно да се спречи неодржив раст спољног дуга и да битно редукује вероватноћа појаве платнобилансне кризе. Уколико кретања у платном билансу и на девизном тржишту буду неповољнија него што се очекује Министарство финансија ће у сарадњи са НБС и другим државним органима предузети додатне мере за смањење домаће тражње.

Под условом да се реализују планиране мере економске политике, убрзају структурне реформе и настави са европским интеграцијама, Србија би могла да оствари у наредном средњорочном периоду високу просечну годишњу стопу раста БДП. Висок раст привреде омогућио би наставак позитивних тенденција на тржишту рада и значајније смањење стопе незапослености. Смањење унутрашњих неравнотежа резултирало би и у постепеном опадању инфлације на ниво приближан нивоу инфлације у земљама ЕУ.

Реализација планираних мера економске политике и структурних реформи допринела би значајном смањењу унутрашњих и спољних неравнотежа, што би привредни раст Србије учинило дугорочно одрживим. Уместо садашњег дефицита већ од 2010. консолидовани сектор државе остваривао би значајан суфицит. Дефицит текућег платног биланса би такође био редукован на дугорочно одржив ниво, док би однос спољног дуга према БДП био приближно једнак садашњем нивоу.

Одржавање стабилног макроекономског окружења и динамизирање привредног раста захтева чврсту координацију монетарне и фискалне политике у периоду до 2012. године. При томе, монетарна политика биће усмерена на успостављање и одржавање ниске стопе инфлације уз задржавање стабилног курса динара према евр, док ће фискална политика бити усмерена на наставак фискалне консолидације. Од посебног значаја су комплементарне мере које употпуњују оквир економске политике у средњем и дужем року, укључујући јачање институција и њихово усклађивање с праксом ЕУ.

Од посебног значаја за развој привреде Србије у наредном средњорочном периоду су:

- Одржавање рестриктивне фискалне политике и обезбеђење усклађености социјалне политике с дугорочном одрживошћу јавних финансија;
- Развијање стратегије приватизације, а где је потребно и реструктурирање јавних предузећа ради унапређења управљања, ефикасности и финансијске стабилности државних предузећа;
- Јачање оперативне и финансијске независности регулаторних органа, са циљем повећања транспарентности и конкуренције у јавном сектору;
- Креирање и спровођење активне политике тржишта рада, са циљем усклађивања понуде и тражње на тржишту рада и повећања удела образоване радне снаге у укупној понуди радне снаге. Тиме би се креирало функционално тржиште рада и повећала ефикасност политике запошљавања;
- Креирање и спровођење активне политике образовања на свим нивоима, како би се унапредиле способности и знања за потребе савременог тржишта рада;
- Реализација крупних инфраструктурних пројеката од посебног значаја за привредни развој земље (Коридор 10 и други пројекти);
- Креирање и спровођење активне политике повећања конкурентности привреде и унапређења извозних способности привреде;
- Јачање својинских права, владавине права и ефикасности судског система ради стварања окружења погодног за пословање и инвестирање.

Циљеви фискалне политике, као кључне компоненте макроекономске политике, у средњорочној перспективи су снажно фискално прилагођавање, наставак реформи пореског система и унапређење управљања јавним финансијама, нарочито јавним расходима.

Фискална политика као кључна компонента економске политике у периоду до 2012. године усредсредиће се на даље јачање управљања буџетом и на фискално прилагођавање које ће

резултирати фискалним суфицитом. У том циљу на приходној страни спроводиће се даља модернизација и јачање процеса наплате пореза кроз повећање институционалних способности пореске администрације, док ће се на расходној страни наставити унапређивање контроле и ефикасне потрошње буџетских средстава.

Фискално прилагођавање ће се остварити кроз смањење учешћа јавне потрошње у БДП, док ће учешће јавних прихода у БДП остати приближно непромењено. Прелазак на суфицит у консолидованом билансу државе од 2008. године утицаће на смањење домаће тражње, а посредно на смањење дефицита у трговинском и текућем платном билансу. Упоредо са смањењем учешћа јавне потрошње у БДП планирана је значајна промена њене структуре у правцу смањења учешћа текућих расхода и повећања учешћа капиталних расхода. Промена структуре би се остварила растом реалног нивоа текућих расхода по стопи нижој од стопе раста БДП, док би капитални расходи расли по истој стопи као и БДП.

Фискална политика доприносиће привредном расту кроз пореску политику која подстиче инвестирање и запошљавање. У том циљу наставиће се поједностављивање пореског система и унапређивање његове алокативне ефикасности. Порески систем у Србији је током претходних година реформисан и у значајној мери усаглашен са праксом модерних тржишних привреда, а нарочито замаља ЕУ. За наредни средњорочни период планира се наставак пореских реформи у појединим сегментима пореског система.

Унапређење управљања јавним финансијама обухватиће:

- Постепено увођење програмског буџета;
- Увођење средњорочног оквира за расходе буџета Републике;
- Формирање управе за јавни дуг и унапређење управљања јавним дугом;
- Унапређење управљања јавним инвестицијама;
- Усклађивање политике државне помоћи са принципима ЕУ;
- Јачање интерне ревизије и буџетске инспекције;
- Унапређење управљања фондовима ЕУ (предприступна помоћ, процена средстава за кофинансирање развојних програма, ...);
- Стварање услова за рад државне ревизорске институције.

Административни капацитети

Назив институције: Министарство финансија	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор за фискалне и макроекономске анализе и пројекције	Постојећа	6	12	12	12	12	12

Назив институције: Народна банка Србије	Навести да ли је институција/секто р постојећа или планирана	Садашњи број запослени х	Планирани (укупни) број запослени х	Планирани (укупни) број запослени х	Планирани (укупни) број запослени х	Планирани (укупни) број запослени х

			2009	2010	2011	2012
Сектор за послове монетарног система и политике	Постојећа	4	8	10	14	14
Сектор за платни систем	Постојећа	1	1	1	1	1
Сектор за послове трезора	Постојећа	3	3	4	4	4
Сектор за девизне послове	Постојећа	4	5	5	5	5
Рачуноводство и финансије	Постојећа	3	4	5	6	7
Сектор за економске анализе и истраживања	Постојећа	3	3	4	4	4
Дирекција за законодавно-правне послове	Постојећа	2	2	2	3	3
Сектор за међународну сарадњу	Постојећа	1	2	2	3	3
Укупно		21	28	33	40	41

3.18. СТАТИСТИКА

Законски оквир

Стање

Републички завод за статистику Србије(РЗС) посебна је организација која обавља стручне послове и делокруг њених послова је регулисан Законом о министарствима ("Службени гласник Републике Србије" бр. 43/2007) и Законом о статистичким истраживањима ("Службени Гласник Републике Србије" бр. 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 101/2005).

Основни акт којим се регулише област државне статистике је Закон о статистичким истраживањима. Њиме се утврђују основе за развијање и изградњу статистичког система земље, односно:

- Одређују се статистичка истраживања.
- Одређују се субјекти статистичког истраживања.
- Дели се надлежност у области статистике са другим државним органима.
- Обавезује се на доношење петогодишњег програма статистичког истраживања.
- Одређује се начин објављивања резултата статистичких истраживања и коришћење података.
- Утврђује се тајност и заштита одређених података.

Програм развоја статистике одвија се према Стратегији развоја званичне статистике у Републици Србији, коју је донела Влада Републике Србије ("Службени Гласник Републике Србије" бр. 111/2006). У стратегији је, поред основних стратешких праваца развоја, дат и конкретан програм промене са планом реализације у наредном периоду. Од 2007. године правни основ за спровођење годишњих истраживања одређује се Уредбом о утврђивању појединих статистичких истраживања коју доноси Влада Републике Србије.

Влада Републике Србије утврдила је предлог Закона о званичној статистици 19. октобра 2007. године и доставила га на разматрање Народној скупштини. Предлог закона је сачињен у складу са основним принципима и одредбама у регулативама 322/97, 1588/90, 831/2002 и одлуком 97/281/ЕС, као и Основним начелима званичне статистике (The Fundamental principles of official statistics, UN ECE) и European Statistics Code of Practise (2005). Након увођења Закона о званичној статистици, створиће се могућност доношења и других докумената усклађених са ЕУ стандардима, неопходних за формирање законског оквира за функционисање статистичког система.

Народна банка Србије (НБС) је надлежна институција за прикупљање, обраду и анализу података монетарне статистике у Републици Србији. Подаци монетарне статистике се обрађују у складу са Законом о Народној банци Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/2003, 55/2004), Законом о статистичким истраживањима („Службени гласник Републике Србије“ бр. 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05) и „Приручником о монетарној и финансијској статистици“ (Monetary and Financial Statistics Manual) Међународног монетарног фонда.

Укупан спољни дуг јавног и приватног сектора у Републици Србији прати се у Народној банци Србије у складу са Законом о Народној банци Србије („Службени гласник Републике Србије“ бр. 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05), Законом о девизном пословању (Службени гласник Републике Србије“ бр. 62/2006) и „Приручником о статистици спољног дуга“ Међународног монетарног фонда (*External Debt Statistics*).

3.18.0.2. Краткорочни приоритети

- Закон о званичној статистици.
- Програм 2008 – 2012.
- План 2009.
- Закон о стандардној класификацији делатности.
- Уредба о стандардној класификацији делатности.

3.18.0.3. Средњорочни приоритети

- Закон о попису становништва, домаћинства и станова.
- Закон о попису пољопривреде.

3.18.1. Демографско-социјалне статистике

3.18.1.1. Стање

Демографија и попис - Попис становништва, домаћинства и станова биће спроведен 2011. године, у складу с међународним препорукама (Recommendations for the 2010 Censuses of Population and housing). У оквиру виталне статистике производе се и објављују подаци о рођенима, умрлима, склопљеним и разведеним браковима, у складу са препорукама UN.

У оквиру процена и пројекција становништва обухваћени су индикатори по старости и полу. Истраживање о унутрашњим миграцијама становништва спроводи се на основу података које прикупља Министарство унутрашњих послова. У оквиру статистике *здравства* подаци о умрлим особама и узроцима смрти, према ICD-10, у надлежности су РЗС. Сви остали подаци из ове области преузимају се од надлежних министарстава.

У оквиру статистике криминалитета обезбеђују се индикатори о малолетним и пунолетним учиниоцима кривичних дела, одговорним и правним лицима учиниоцима привредних преступа и о привредним споровима. У току 2006. и 2007. извршена је ревизија свих истраживања, због доношења новог Кривичног законика (2006).

Статистика образовања прати све нивое редовног – формалног образовања, од обавезног припремног предшколског програма до високог (прилагођене међународној класификацији ISCED-97), а обухвата и научно звање доктора наука. Стручно усавршавање (у предузећима) и доживотно учење (неформално образовање) статистички се не прати због непостојања законске регулативе у овој области.

Статистика културе обезбеђује податке о уметничком стваралаштву и институцијама у области културе и јавног информисања (без финансијских показатеља).

У области статистике социјалне заштите – централни систем обезбеђују се подаци о ученичким и студентским домовима, корисницима додатка на децу, корисницима, облицима, мерама и услугама социјалне заштите. Наука и технологија - R&D статистика обезбеђује основне индикаторе о организацијама које се баве научноистраживачком делатношћу.

Тржиште рада - Анкета о радној снази спроводи се као годишње истраживање. Последња ревизија методологије, која обезбеђује потпуну хармонизацију са захтевима Eurostat-a, у складу је са регулативом EU 577/98/, 897/2000, 1991/2002, 2257/2003, 430/2005.

Зараде и трошкови рада - месечна и полугодишња истраживања о запосленима, путем којих се прати кретање броја запослених и зарада запослених, делимично су усклађена са прописима EU. У 2007. години спроведена су два пилот истраживања о трошковима рада (годишње и квартално), у складу са регулативама EU.

Анкета о потрошњи домаћинстава спроводи се по међународним стандардима и препорукама Eurostat-а од 2003. године и обезбеђује основне индикаторе о приходима, расходима и потрошњи домаћинстава, као и о животном стандарду, а резултати се објављују квартално и годишње.

3.18.1.2. Краткорочни приоритети

- Спровођење пробног пописа 2009. године.
- Пројекције активног становништва 2002-2032.
- Дефинисање надлежности између одговорних произвођача података и израда приоритетних здравствених индикатора.
- Пилот истраживање - снимање иновационих активности, по препоруци Eurostat-а.
- Планира се спровођење истраживања о трошковима рада према стандардима ЕУ, у четворогодишњој динамици.

3.18.1.3. Средњорочни приоритети

- Спровођење пописа становништва, домаћинстава и станова 2011. год.
- Увођење истраживања о спољним миграцијама.
- Увођење виктимолошког истраживања.
- Прилагођавање индикатора у области образовања међународним захтевима.
- Израда нове методологије и основних индикатора из области социјалне заштите, у сарадњи са надлежним министарством.
- Праћење учешћа културних институција и појединаца у прекограничним пројектима (у сарадњи са Министарством културе).
- Ревизија постојећих и увођење новог истраживања за праћење структура зарада, према регулативама и захтевима Eurostat-а
- Почетак рада на увођењу истраживања EU-SILC.
- Увођење новог истраживања: Time Use Survey, према стандардима Eurostat-а.

3.18.2. Статистички подаци о животној средини

3.18.2.1. Стање

Републички завод за статистику Србије производи податке од значаја за приказивање стања животне средине у области вода, отпада и загађења ваздуха.

У области вода, редовним статистичким истраживањима у годишњој периодици, прикупљају се подаци о захватању и начину коришћења подземних, изворских и површинских вода, врсти пречишћавања и испуштању отпадних вода према месту настанка и испуштања. Подаци се односе на количине вода које се користе из сопственог водозавода (индустрија и пољопривреда - наводњавање) и из јавних водовода (домаћинства, предузећа и установе), као и на количине испуштених отпадних вода (из индустрије и канализационих система). Технички подаци о системима за наводњавање и подаци о насталим штетама од утицаја вода прикупљају се у трогодишњој периодици. Статистичка истраживања су само делимично усклађена са Оквирном директивом за воде (Directive 2000/60/EC).

У оквиру SIDA пројекта за развој статистике за балканске земље (2005 – 2008) спроведено је пилот истраживање о комуналном отпаду у сарадњи са Агенцијом за заштиту животне средине у складу са препорукама Eurostat-а и националним могућностима.

У области загађења ваздуха, подаци о потрошњи фосилних горива прикупљају се у више годишњих истраживања и припремају према Конвенцији о прекограничном загађењу ваздуха на великим даљинама (CLRTAP) за израчунавање емисија SO₂ и NO_x за које је задужен РХМЗ (Републички хидрометеоролошки завод). SIDA пројектом започета је хармонизација са CLRTAP/UNFCCC у енергетском сектору.

3.18.2.2. Краткорочни приоритети

- Наставак усклађивања статистичких истраживања са Оквирном директивом за воде (Directive 2000/60/EC и JQ-IWA/Eurostat/ OECD) - прва фаза.
- Спровођење пилот истраживање о индустријском отпаду (ОТ-ИНД) у складу са WstatR (Regulation (EC) 2150/2002) и националном регулативом и могућностима.
- Спровођење пилот истраживања о потрошњи опасних хемикалија у индустрији.

3.18.2.3. Средњорочни приоритети

Усклађивање статистичких истраживања према Националној стратегији одрживог развоја, Националног акционог плана, Европском партнерству (COM(2007)660), Петогодишњем статистичком програму ЕУ (Decision No.1578/2007/EC), „Sixth Environmental Action Programme“ (6th EAP 1600/2002), EU Sustainable Development Strategy (EU SDS SEC(2005)161 final) – и „Renewed Strategy“ 10917/2006) и Lisbon Strategy (аспекти заштите животне средине) у циљу комплетирање базе података за израчунавање националних, структурних и индикатора одрживог развоја:

- Усклађивање статистичких истраживања о захватању, коришћењу и испуштању вода са препорукама Eurostat-а у циљу израчунавања SIs, CSIs и SDIs (2009 – 2011).
- Имплементација WstatR (Regulation (EC) 2150/2002) у статистичка истраживања о отпаду (2009 – 2011).
- Развијање инструмената за обезбеђивање података о трошковима за заштиту животне средине, Regulation (EC, Euratom 58/97) - (2009 – 2012).
- Усклађивање са CLRTAP/UNFCCC у циљу комплетирања базе података о емисијама у ваздух (2009 – 2012).
- Комплетирање базе података о коришћењу опасних хемикалија (2009 – 2012).
- Припрема инструмената за формирање „agri-environment“ индикатора – 2011.

3.18.3 Макроекономска статистика

3.18.3.1. Стање

Годишњи макроекономски подаци расположиви су од 1997. године. Бруто домаћи производ обрачунат је производном методом за ниво сектора и области Класификације делатности. Израђен је и скуп рачуна за државу као целину и све институционалне секторе. Обрачун бруто домаћег производа производном методом расположив је и у сталним ценама 2002. године. Обрачуни су изведени према Класификацији делатности, за ниво сектора и области, методом екстраполације, применом индиректне једноструке (single) индикатор методе, комбинацијом индикатора аутпута и инпута.

Упоредо са обрачунима за 2004. годину извршена је и ревизија свих до тада публикованих података у области националних рачуна која је једним делом била резултат вишегодишњег рада на националном CARDS пројекту. Две најзначајније промене извршене су у сектору државе и у сектору домаћинства. Аутпут, бруто додата вредност и финална потрошња државе обрачунати су по расходном методу уместо по раније коришћеном методу наплаћених пореских прихода, при чему су укључени и издаци за народну одбрану. Лична потрошња домаћинства обрачуната је на директан начин, а не као резидуална ставка. Вредност импутиране ренте обрачуната је применом трошковне „User Cost“ методе. Поред ових, извршене су и мање корекције у свим другим секторима, које су методолошке природе.

Почетком 2008. године завршена је друга фаза регионалног пројекта земаља Западног Балкана о необухваћеној економији. Као резултат рада на овом пројекту располаже се подацима о необухваћеном делу бруто домаћег производа за 2003, 2004. и 2005. годину, обрачунатим по производном и расходном методу и усклађеним са табеларним приступом Eurostat-a. Обрачун необухваћеног дела БДП-а обухвата и податке о илегалним активностима (проституција и дрога).

Резултати кварталног обрачуна бруто домаћег производа, у сталним ценама 2002. године, расположиви су од првог квартала 1999. године. Обрачун БДП изведен је по производном методу, за ниво области и сектора Класификације делатности, методом екстраполације, применом индиректне једноструке (single) индикатор методе, комбинацијом индикатора аутпута и инпута.

Методолошки оквир за израду основних макроекономских агрегата и националних рачуна чине Систем националних рачуна 1993 (SNA93), Европски систем рачуна 1995 (ESA95), методологије и препоруке Eurostat-a за обрачуна кварталних националних рачуна и сталних цена (Manual on Price and Volume Measures) и методологија Међународног монетарног фонда за кварталне обрачуна, као и друге методологије и препоруке међународних организација које су усаглашене са Европским системом рачуна 1995.

Активности на примени стандарда Европске уније у области малопродајних цена започете су у оквиру CARDS националног пројекта. Од 2007. године систем малопродајних цена који је обухватао Индекс цена на мало и Индекс трошкова живота, проширен је Индексом потрошачких цена (CPI). Методологија обрачуна овог индекса заснована је у великој мери на препорукама за обрачун хармонизованог индекса потрошачких цена Европске Уније.

Пројекат Паритети куповне моћи започео је 2003. године у оквиру CARDS регионалног пројекта. Све активности усклађене су са Методологијом Eurostat-a, који је у своје публикације укључио и податке за Србију од 2007. године.

3.18.3.2. Краткорочни приоритети

- Ревизија годишњих податка бруто домаћег производа укључивањем у обрачуна
- FISIM-а, као и увођење сектора иностранства у систем рачуна.
- Проширивање листе производа у складу са регулативама EU које се односе на обрачун хармонизованог индекса цена.
- Наставак рада на пројекту о паритетима куповне моћи.
- Обрачун бруто домаћег производа на регионалном нивоу, као и рад на Supply and Use табелама у оквиру националног IPA пројекта.
- Квартални обрачун бруто домаћег производа по расходном методу, у текућим ценама.

3.18.3.3. Средњорочни приоритети

- Наставак рада на изради Supply and Use табела у оквиру националног IPA пројекта.
- Обрачун хармонизованог индекса цена потпуно усклађен са методологијом EU.

- Наставак рада на пројекту о паритетима куповне моћи.
- Обрачун бруто домаћег производа по расходном методу, у сталним ценама.
- Квартални обрачун бруто домаћег производа по производном методу, у текућим ценама.
- Квартални обрачун бруто домаћег производа по расходном методу, у сталним ценама.
- Израда финансијских рачуна

3.18.4. Пословна статистика

3.18.4.1. Стање

У оквиру структурних пословних статистика (SBS) у 2007. години реализовано је пилот истраживање усклађено са ЕУ регулативом 58/97. Истраживањем су обухваћена велика и средња предузећа која припадају нефинансијском сектору а за обрачун индикатора за мала предузећа коришћени су расположиви подаци из административних извора (годишњи финансијски извештаји). На бази ових података обрачуната је већина индикатора дефинисаних регулативом 58/97 у Анексима 1-4. Од 2008. године ово истраживање се уводи као редовно годишње истраживање.

Индустријска производња по производима (Prodcom) од 2002 прати се по класификацији производа хармонизованој са СРА. Започете су припреме за усвајање Prodcom листе 2008. као националног стандарда за праћење индустријске производње и услуга у годишњој периодици.

Најзначајнији краткорочни статистички индикатори (STS), њих 14, обрачунавају се у складу са регулативом 1165/98 а 12 је делимично усклађено. У области индустрије од 2004. године обрачун индекса производње и цена произвођача усклађен је са новом Класификацијом делатности (NACE Rev.1), класификацијом по намени производа (MIG) и СРА. У 2007. години урађен је пилот пројекат статистичког истраживања које ће служити за обрачун промета и нових наруџбина у индустрији. У области грађевинарства обрачунава се индекс производње и индекс нових наруџбина квартално а од 2007. уведене је месечно праћење грађевинских дозвола. У области трговине месечно се обрачунава индекс промета у трговини на мало а квартално у трговини на велико. У области услуга промет се прати квартално. Број запослених и зараде прате се у свим областима месечно.

Статистика енергетике се развија уз помоћ стручњака статистике Шведске кроз пројекат ``Годишњи енергетски биланси``. Урађени су годишњи енергетски биланси за електричну и топлотну енергију за 2004, 2005. и 2006. год. и годишњи енергетски биланс угља за 2005. и 2006. год. Годишњи енергетски биланси раде се у складу са препорукама Међународне агенције за енергетику, OECD-а и Eurostat-а садржаним у Energy Statistics Manual 2004. Министарство рударства и енергетике доставља годишње упитнике Међународној агенцији за енергетику а РЗС попуњава део упитника, у складу са договором.

Статистика саобраћаја пре свега прати токове превозних средстава, путника и робе, а затим инфраструктуру, опрему, мобилност, сигурност, предузећа, инвестиције и запослене. Годишњи подаци за све врсте саобраћаја осим ваздушног достављају се редовно Eurostat-у, UN ECE и CENT. Превоз робе у друмском саобраћају прати се тромесечно и годишње. Превоз робе у међународном саобраћају је у потпуности хармонизована у унутрашњем саобраћају само делимично са постојећим UN-ECE методологијама и ЕУ регулативама (1108/70, 1172/98).

Класификација NST/R се користи у истраживању. РЗС спроводи истраживање о железничком и ваздушном саобраћају квартално и годишње и обрачунава индикаторе који су делимично хармонизовани са ЕУ регулативама (91/2003, 437/2003). Саобраћај на унутрашњим пловним путевима прати се месечно и годишње, методологија је хармонизована са регулативом

1108/70 и 1365/2006. РЗС прати телекомуникације и поштански саобраћај, а методологија је делимично харманизована са ЕУ стандардима и препорукама.

У оквиру статистике туризма обрачун индикатора је делимично усклађен са директивом 57/1995. Месечним статистичким истраживањем о туристичком промету (број долазака и ноћења, домаћих и страних гостију), које се реализује на обухвату јединица које поседују капацитете за смештај гостију, обезбеђују се подаци о туристичком промету по врстама туристичких места, по врстама објеката за смештај, по земљама порекла страних гостију и просечној дужини боравка. Полугодишњим статистичким истраживањем о туристичким агенцијама обезбеђују се подаци о путовањима домаћих и страних туриста који су користили услуге домаћих туристичких агенција. У 2007. години, као пилот пројекти, реализована су на узорку два истраживања – Истраживања о боравку страних туриста у хотелима и Истраживање о страним посетиоцима на друмским граничним прелазима.

У оквиру статистике информационог друштва у 2005. урађен је пилот пројекат о употреби информационо-комуникационих технологија. Од 2006. редовно се спроводи истраживање о употреби информационо-комуникационих технологија у домаћинствима (појединци) предузећима и финансијским институцијама Обрачунавају се сви индикатори у складу са регулативом 808/2004 и 1031/2006.

3.18.4.2. Краткорочни приоритети

- Увођење нове класификације делатности усклађене са NACE Rev.2 у SBS и најважније STS, као и нове базне године (2005) у STS;
- Обрачун SBS годишњих и вишегодишњих индикатора за предузећа, који су дефинисане регулативом 58/97 у Анексима 1-4 (осим података о промету по категоријама СРА класификације), као и приоритетних индикатора за пословне услуге.
- Израда националне Prodcom листе и њена примена у Годишњем истраживању индустрије.
- Израда годишњих енергетских биланса нафте и деривата нафте, гаса и геотермалне енергије.
- Потпуна хармонизација превоза робе у друмском и ваздушном саобраћају са ЕУ регулативом.

3.18.4.3. Средњорочни приоритети

- SBS - увођење индикатора за локалне јединице према NUTS класификацији, подела промета по категоријама СРА класификације (за дистрибутивне трговине), као и индикатора за јединице врсте делатности (за делатности индустрије и грађевинарства), дефинисане регулативом 58/97 у Анексима 1-4;
- STS - обрачун временских серија услађених са NACE Rev2 и новим пондерима за 2005. годину.
- STS - увођење индикатора нових нарудби у индустрији и трошкова у грађевинарству.
- Израда годишњих енергетских биланса соларне енергије, енергије ветра и биогорива, као и укупног енергетског биланса;
- Месечно и квартално приказивање података о производњи, увозу и извозу енергије и енергената.
- Попис смештајних капацитета у туризму.

3.18.5. Монетарна, финансијска, трговинска статистика и стастика биланса плаћања

3.18.5.1. Стање

Народна банка Србије је надлежна за прикупљање, обраду и анализу података монетарне статистике у Републици Србији. Монетарна статистика обухвата билансе НБС и осталих депозитних институција, и консолидовани биланс укупног банкарског сектора. Поред монетарне статистике, НБС прати и поједине финансијске индикаторе (каматне стопе банака на депозите и пласмане, каматне стопе на хартије од вредности и на државне обвезнице). НБС саставља билансе и извештаје на основу података добијених од банака и других финансијских организација, сопствених база података и аутоматизованих информационих система.

Платни биланс израђује Народна банка Србије у складу са „Приручником о платном билансу“ ММФ-а (Balance of Payments Manual, fifth edition), који је у великој мери усклађен са захтевима ЕУ. Народна банка Србије израђује пројекцију платног биланса Републике, која представља аналитичку подлогу за утврђивање циљева и задатака монетарне политике, и прати остваривање те пројекције.

Укупан спољни дуг јавног и приватног сектора у Републици Србији прати НБС у складу са препорукама ММФ-а садржаним у упутству „Статистика спољног дуга“ (*External Debt Statistics*), при чему се јавни дуг са аспекта буџетског система прати и у Министарству финансија.

У протеклом периоду НБС је имала техничку помоћ Међународног монетарног фонда која се односила на унапређење монетарне, финансијске и платно-билансне статистике. Едукација кадрова НБС се спроводила преко разних облика семинара и обука у земљи и иностранству које су организовале међународне институције, Народна банка Србије и централне банке других земаља.

У наредном периоду очекује се да ће ММФ наставити са пружањем техничке помоћи у области монетарне и финансијске статистике, као и у области статистике платног биланса и праћења спољног дуга. Током периода 2008-2009 планирана је техничка помоћ Европске централне банке (ЕЦБ) у циљу процене потреба НБС и оцене њеног пословања у односу на стандарде Европског система централних банака у области статистике. Очекује се да ће техничка помоћ ЕЦБ бити финансирана из средстава CARDS програма ЕУ.

Статистика спољне трговине робом садржи детаљне податке разврстане по земљама партнерима, по робама према Комбинованој номенклатури (CN2008) и СМТК рев. 3, по врстама транспорта, по преференцијалним стопама у случају увоза робе и по предузећима и њиховим трговинским карактеристикама и у надлежности је РЗС.

Основни принципи, стандарди и процедуре који се користе у обрачунама индикатора у трговини са светом засновани су на препорукама Уједињених Нација тј. на концептима и дефиницијама међународне трговине робом објављеним у едицији «Студије и методи» серија М, број 52/1998, rev.2. Такође, прикупљање, обрада и дисеминација података је и у складу са релевантним препорукама законодавства Европске Уније тзв. Extrastat законодавством.

У статистици спољне трговине примењују се следеће класификације и номенклатуре:

- Номенклатура царинске тарифе заснована на Комбинованој Номенклатури и HS класификацији, која је у надлежности Министарства финансија, Царинске управе.
- Стандардна међународна трговинска класификација СМТК, рев. 3.
- Класификација делатности (NACE).
- Класификација земаља ISO – 3166 alpha=2 код.
- Класификација робе према економској намени ВЕС (широке економске групе).
- Класификација производа према степену обраде.
- Класификација према економској намени по методологији ЕУ(MIG).

Номенклатура царинске тарифе заснива се на Хармонизованом систему назива и шифарских ознака 2007 и на Комбинованој номенклатури ЕУ 2008. Стандардна међународна трговинска класификација Рев. 3 уведена је 1988. године и још увек је у употреби у нашем статистичком систему.

Ревизијом пројекта спољне трговине 2004. године уведена је БЕС класификација према економској намени и MIG класификација економске намене по методологији ЕУ.

Класификација делатности заснива се на класификацији ЕУ (NACE, Rev.1), док се класификација земаља формално заснива на класификацији ISO alpha-2 мада се користи и Номенклатура земаља и територија ЕУ(регулатива 1833/2006).

Републички завод за статистику спроводи и комплексне статистичке обрачунае увозно-извозних индекса јединичних вредности, физичког обима и односа размене. Овај комплексни статистички обрачун је потпуно хармонизован са принципима и стандардима који се користе у свету па самим тим и са оним који важе у ЕУ. Подаци се публикују у месечној и кварталној динамици.

У оквиру CARDS 2003 регионалног пројекта постојао је подпројекат статистике спољне трговина и исти подпројекат је планиран у оквиру пројекта IPA2007 који ће омогућити обуку и обезбедити стручну помоћ за планиране промене у следећем периоду.

3.18.5.2. Краткорочни приоритети

- Успостављање институционалне поделе надлежности између произвођача званичне статистике у области финасијске статистике у погледу прикупљања, обраде и дистрибуције статистичких података, што ће допринети побољшању сарадње и координације између произвођача званичне статистике, а у складу са краткорочним приоритетом дефинисаним у документу о Европском партнерству.
- Годишње усаглашавање са променама у Комбинованој номенклатури.
- Увођење четврте ревизије СМТК.
- Увођење новог индикатора трговина по карактеристикама предузећа који се уводи у складу са променама регулативе 1172/95.
- Увођење новог индикатора FOB/FOB трговински биланс због усклађивања статистике робне трговине са статистиком платног биланса и статистиком националних рачуна. Одговорне институције су Републички завод за статистику и Народна банка Србије.

3.18.5.3. Средњорочни приоритети

- Током средњорочног периода 2008-2012 године за потребе израде целовитог скупа националних рачуна у сарадњи Републичког завода за статистику и Народне банке Србије, идентификоваће се поједине ставке платног биланса на оном нивоу детаљности која је неопходна за израду националних рачуна.
- НБС, РЗС и други надлежни органи треба да развију систем праћења директних страних инвестиција, као и статистичко праћење текућег и капиталног прилива девизних средстава, закључно са 2012. годином што ће допринети даљем развоју секторских статистичких области што представља један од средњорочних приоритета у документу о Европском партнерству.
- Увећење нова ревизија Номенклатуре спољне трговине НССТ Рев. 4.
- Увођење индикатора по трговинским карактеристикама предузећа и СРА класификацији (регулатива 3696/93).

- Прављење одговарајуће инфраструктуре за увођење општег система трговине у складу са УН препорукама, који би заменио специјални систем трговине који се сада користи.

3.18.6 Пољопривредна статистика

3.18.6.1. Стање

Републички завод за статистику бави се прикупљањем статистичких података о површинама земљишта, према начину коришћења, засејаним површинама и врстама усева као и површинама осталих засада, угара и необрађених ораница путем се редовних статистичких истраживања.

Прикупљање статистичких података се не врши путем даљинског (сателитског) снимања. Подаци о пољопривредној структури су углавном расположиви из Пописа становништва, станова и домаћинства 2002. године.

Започете су припреме за спровођење Пописа пољпривреде, који ће обезбедити податке о пољопривредном земљишту према начину коришћења, воћњацима и виноградима, типологији пољопривредних газдинстава као и о пољопривредним машинама и радној снази на пољопривредним газдинствима.

У складу са препорукама Еуростата, у 2006. години у оквиру пројекта сарадње са Сидом започео је рад на изради економских рачуна у пољопривреди као и прилагођавање методологије израчунавања индекса цена пољопривредних инпута и аутпута

Редовним годишњим истраживањима биљне производње, прикупљају се подаци о засејаним површинама у јесењој и пролећној сетви, пожетим површинама и приносима поврћа, воћа и грожђа.

Подаци за профитне институционалне јединице прикупљају се годишњим извештајима из књиговодствених и других евиденција у потпуном обухвату, док подаци за приватна пољопривредна газдинства представљају процене засноване на подацима свеобухватног катастра.

Подаци о производњи грожђа сакупљају се 3 пута годишње, а подаци о производњи воћа 5 пута у току године (процене и коначни подаци) по општинама и врстама воћа.

Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства израђује билансе вина и хране.

Подаци о броју стоке - по врстама и броју живине, као и подаци о сточној производњи добијају се спровођењем годишње Анкете о броју стоке за приватна газдинства и редовним годишњим истраживањима о сточарству за предузећа и задруге. На основу добијених података у овом истраживању, као и на основу података о клању стоке у кланицама, врши се обрачун прираста стоке у живој маси и производња меса на годишњем нивоу. Због усаглашавања са европским стандардима и препорукама, од 2006. године Анкета о броју стоке спроводи се са стањем на дан 01. децембара (уместо 15. јануара) с променама у категоризацији стоке.

Од 2007. године у сарадњи са Министарством пољопривреде водопривреде и шумарства – Управа за ветерину, спроводи се пробно истраживање о месечном клању стоке и живине у кланицама. У току је рад на побољшању квалитета добијених података.

Републички завод за статистику спроводи истраживање о површинама под шумама на сваке три године, док се истраживања о подизању, гајењу и искоришћавању шума, штетама у шумама и истраживање о путевима, средствима за транспорт и механизацији, спроводе једном годишње. Истраживања о производњи и продаји шумских сортимената се ради на месечном нивоу, док се истраживање о ловству спроводи сваке друге године.

3.18.6.2. Краткорочни приоритети

- Пробна израда рачуна пољопривреде.
- Хармонизација методологије за обрачуна индекса цена пољопривредних производа са ЕУ стандардима.
- Увођење месечног истраживања о клању стоке у програм редовних статистичких истраживања.

3.18.6.3. Средњорочни приоритети

- Попис пољопривреде.
- Хармонизација статистике млека кроз увођење месечног истраживања о количинама и квалитету (садржај масти и протеина) крављег млека и добијених млечних производа.
- Хармонизација дела статистике живинарства који се односи на структуру (капацитет инкубатора), према врсти живине и број насађених јаја, према намени живине на годишњем нивоу.
- Хармонизација годишњих истраживања шумарства.

3.18.7. Регистри

3.18.7.1. Стање

Статистички пословни регистар (СПР) се ослања на статистички део *Acquis Communautaire*-а којим се уређују статистичка истраживања у оквиру Европског статистичког система (Уредба - 696/93, Уредба о координираном увођењу пословних регистара за статистичке сврхе - 2186/93, Уредба о статистици Заједнице – 322/97, и тд.), на низ међународних препорука, стандарда и докумената (Приручник препорука Евростата (*Business Register - Recommendations Manual*), међународни примери добре праксе) као и на међународну техничку сарадњу (у почетку са ISTAT-ом у оквиру програма CARDS) од 2004. године са Статистиком Шведске у оквиру пројекта “Partnership in Statistics”.

СПР се масовно ажурира редовним преузимањем података из низа административних извора: Агенција за привредне регистре (и Републички завод за статистику Србије, Пореска управа, Народна банка Србије – Центар за бонитет, Министарство финансија – Управа царина, Управа за трезор, итд. Планира се укључивање нових административних извора у циљу подизања квалитета базе података СПР. Са наведеним административним изворима успостављена је узајамно корисна сарадња на бази посебних споразума (протокола) о сарадњи.

Развијен је систем ажурирања јединица СПР преко подручних одељења РЗС која су у оквиру различитих истраживања укључена у процес прикупљања података од извештајних јединица тако што је уведено посебно софтверско решење да се на основу проверених података на терену ажурирају јединице СПР.

До сада су развијене табеле правних јединица, предузећа и делимично локалних јединица. Однос правне јединице и статистичке јединице предузеће је 1:1, што значи СПР још не садржи тзв. сложена предузећа.

До краја 2007. године СПР је претежно био одржаван (осим једног мањег дела активности везаних за ажурирање преко подручних одељења РЗС) на основу административних извора.

Развија се веза са осталим истраживањима како би се на бази повратних информација подизао квалитет СПР. Тако су у истраживања СБС у упитник укључена питања релевантна за СПР.

3.18.7.2. Краткорочни приоритети

- Увођење пољопривредних газдинстава.
- Формирање почетног стања локалних јединица на бази расположивих података из административних извора и ангажовањем подручних одељења.
- Увођење посебног годишњег истраживања искључиво за потребе одржавања СПР.
- Укључивање додатних административних извора у циљу подизања квалитета јединица и обележја СПР – из система Пореске управе, Фонда ПИО, и сл.
- Превођење јединица СПР са КД на нову СКД 2008 (изведена из NACE Rev. 2).
- Планира се увођење у СПР класификације институционалних сектора (према Систему националних рачуна).

3.18.7.3. Средњорочни приоритети

- Подизање нивоа укупног квалитета базе СПР и обезбеђење ажурног оквира за годишња и краткорочна истраживања до почетка децембра сваке године.
- Увођење нове статистичке јединице – Група предузећа.
- Обезбеђивање услова за примену координисаног узорка.

3.18.8. Класификације

3.18.8.1. Стање

У статистичком и информационом систему Србије у примени је класификација делатности КД, тј. национална верзија изведена из класификације NACE Rev. 1 и развијена на 5-месном нивоу.

Почетком 2007. године установљен је пројекат "Операција 2007 – Србија" односно ревизија КД и увођење СКД усклађене с NACE Rev. 2 . Урађене су табеле кореспонденције између КД и NACE Rev. 2, и NACE Rev. 2 и КД; након консултација са најзначајнијим корисницима (интерним и екстерним) донесена је одлука да се нова класификација делатности (СКД 2008) не развија на 5-месном нивоу; спроведена су термилошка усклађивања на бази препорука Neuschatel групе; преведен је текст описа делатности (Explanatory notes) NACE Rev. 2 .

У 2007. години започет је рад на увођењу СРА 2008. Превођење класификација налази се у завршној фази.

Индустријска производња по производима (**Prodcom**) од 2002. године прати се по класификацији производа хармонизованој са СРА. Уведена је 2004. године и примењена је на сва годишња истраживања којима су се прикупљани подаци за 2003. годину, као и на тромесечно истраживање за 2004. Започете су припреме за усвајање Prodcom листе 2008. као националног стандарда за праћење индустријске производње и услуга у годишњој периодици

Класификација врста грађевине урађена је на основу одговарајуће Класификације грађевина Европске заједнице (*Classification of Types of Construction – CC, final version, Eurostat, 1997*), преузета је структура и садржај свих нивоа те класификације, али су неки најнижи нивои (класе) додатно рашчлањени због потреба наших статистичких истраживања и лакшег усаглашавања са дотадашњом Номенклатуром грађевинских објеката и радова.

Класификација личне потрошње према намени (COICOP) се користи за приказивање података о личној потрошњи од 2003. године.

Национални рачуни користе Класификацију институционалних сектора. Све класификације које се користе у националним рачунима су усаглашене са ЕСА 95.

Од 2002. године званична статистика податке о занимањима прикупљене са терена шифрира директно примењујући шифарски систем из ISCO-88.

Урађен је предлог регионализације Србије према Номенклатури просторних јединица NUTS.

3.18.8.2. Краткорочни приоритети

- Увођење СКД 2008.
- Увођење CPA 2008.
- Увођење Prodcom листе 2008.
- Увођење Националног система класификације занимања, на бази ISCO-08.

3.18.8.3. Средњерочни приоритети

- Увођење нових класификација и ревизија постојећих.
- Стално праћење концептуалног и методолошког развоја у области економских класификација.
- Формирање класификационог сервера – базе класификација.

3.18.9. Дисеминација

3.18.9.1. Стање

У употреби је друга верзија веб сајта (од 25. фебруара 2005.). Континуирано се повећава број корисника и у 2008. години се очекује преко два милиона посета.

Публикације се објављују у штампаној и електронској форми и редовно постављају на веб сајт, у PDF формату.

У дисеминацији података се примењује кориснички приступ. Медији су циљна група са којом је изграђена добра комуникација ради информисања најшире јавности и јачања поверења у званичну статистику.

3.18.9.2. Краткорочни приоритети

- Даљи развој сајта у смислу обogaћивања садржаја, са посебним акцентом на дисеминационе базе података и метаподатке, као и увођења нових функција и могућности претраживања сајта.
- Архива (по могућству база) објављених публикација у PDF и Excel формату која ће бити доступна и преко веб сајта.
- Израда приручника са публицистичким и графичким стандардима и процедурама за припрему штампе (у папирној и електронској форми) и за објављивање података на веб сајту.
- Побољшање функционисања дисеминационе мреже РЗС-а путем повезивање стручне библиотеке Завода са библиотекама у подручним одељењима.

3.18.9.3. Средњорочни приоритети

- Унапређење веб сајта: брже и лакше ажурирање сајта и постављање нових садржаја применом CMS (Content Management System).
- Нове функције у зависности од будућег развоја веб технологије. Бољи дизајн веб сајта и веће могућности за графичко приказивање података по територији (GIS).
- Израда Интернет презентације као предуслова за бољу и ефикаснију унутрашњу комуникацију.
- Аутоматизација свих излаза за штампу и веб сајт, имајући у виду коришћење обе платформе – PC и host.
- Израда календара за објављивање података (везано за усвајање новог Закона о статистици).
- Формирање базе (регистра) корисника, посебно новинара, с обзиром да су медији, уз веб сајт, изузетно моћан дисеминациони канал .

3.18.10. Информациона-комуникациона технологија**3.18.10.1. Стање**

У развоју целокупне статистике, њеној хармонизацији са међународним стандардима и европској интеграцији веома је важна и подршка коју обезбеђује ICT сектор.

Обрада података обавља се на две рачунарске платформе (IBM Mainframe и PC платформи). У оквиру пројекта међународне помоћи IPA 2007 треба да се уради студија изводљивости о евентуалној промени платформе, што ће се одразити и на стратегију даљег развоја ICT. Овим пројектом предвиђен је и рад на даљем развоју комуникације и дисеминације. У 2007. години такође је донацијом Европске агенције за реконструкцију знатно унапређена ИТ инфраструктура.

За развој софтвера на персоналним рачунарима тренутно не постоје до краја дефинисани и усвојени стандарди и правила што отежава одржавање апликација нарочито у околностима велике флукуације запослених, али и коришћење и размену података између различитих истраживања. Потребно је наставити са развојем на генерисању програмских решења и пројектне документације, брзог, једнообразног и ефикасног приступа корисника израђеним програмским решењима и квалитетне администрације база података. У Сектору ICT у току је израда стандарда и програма који би координисао и управљао електронском обрадом података смештених на PC платформи (SQL Server) и на IBM Mainframe-у (DB2). С обзиром на брз развој ICT технологије, неопходно је стално усавршавање кадрова. Мора се истаћи да је највише захваљујући донацијама на овом пољу остварен велики напредак, међутим, неопходно је и даље наставити са едукацијом кадрова.

3.18.10.2. Краткорочни приоритети

- Стални развој ИТ инфраструктуре
- Наставак стручног усавршавања кадрова
- Израда генератора софтверских решења за статистичка истраживања (форме, критеријуми контроле, софтвер за администрацију...)
- Дефинисање стандардних поступака преузимања података из одређених административних извора.
- Наставак рада на формирању база података и развоју апликација за коришћење података.

- Разматрање и дефинисање унапређења у више праваца као што су: електронски упитници и интернет технологија, разматрање исплативости увођења OCR опреме за унос података са упитника, децентрализација уноса података (подручна одељења)

3.18.10.3. Средњерочни приоритети

- Успостављање стандарда у размени података у складу са препорученим стандардима Међународне иницијативе за развој и примену ефикаснијих начина за размену статистичких података и метаподатака (SDMX иницијатива).
- Израда дијалог менаџера тј. скупа програмских процедура за једнообразан приступ подацима ради ажурирања, уноса, табелирања
- Формирање јединственог, добро организованог статистичког система метаподатака који је неопходан у процесу размене података и дисеминацији
- Усклађивање са препорукама и стандардима који се користе у земљама ЕУ по питањима безбедности и заштите података

Табела 1. Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010	2011	2012
Републички завод за статистику Србије	Постојећа	537	562	633	658	680	692
Народна банка Србије*	Постојећа	13	13	14	16	16	16
Укупно		550	575	647	674	696	708

* Није планирано запошљавање нових кадрова, већ повећање броја запослених на основу реорганизације постојећих запослених, и у том смислу неће бити додатних трошкова

Табела 2а. Буџет Републичког завода за статистику Србије (табела за домаће финансирање)
у динарима

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (policy)					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	17 560 000	64 120 400	72 280 000	74 422 800	89 938 800

Инфраструктура (путеви, железница...)					
---	--	--	--	--	--

Трошкови за новозапослене (прва година запошљавања (опремање радног места и плате) и следеће године (само плате)).

3.19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ

3.19.1. Радно законодавство

3.19.1.1. Стање

3.19.1.1.1. Законодавни оквир

Радни односи су уређени Законом о раду, као општим законом о радним односима и законима који се примењују у појединим областима рада.

Закон о раду („Службени гласник РС” бр. 24/05 и 61/05), који је ступио на снагу 23. марта 2005. године, има карактер општег закона и важи за све запослене и све послодавце, ако посебним законом није друкчије одређено. Уколико посебних закона нема, Закон о раду има директну и потпуну примену, а уколико посебних прописа има, Закон о раду се примењује делимично и супсидијарно.

Законом о раду наставља се реформа радног законодавства обезбеђивањем услова рада који одговарају стандардима Европске уније. Тако су овим законом прописани: забрана дискриминације, узнемиравања и сексуалног узнемиравања по основу пола, расе, националне припадности, вероисповести и другог личног својства; обезбеђивање једнаке зараде за исти рад или рад исте вредности за све запослене; заштита права запослених код промене послодавца (преношење свих уговора о раду и продужено важење претходно закљученог колективног уговора); обезбеђивање исплате зараде и других примања у одређеном износу и за одређени период запосленима који та права нису могли да остваре у складу са законом којим се уређује стечајни поступак; обезбеђивање права запослених у случају колективних отпуштања и др.

На основу Закона о раду донети су и примењују се следећи подзаконски акти: Уредба о висини награде и накнаде трошкова миритеља и арбитара за мирно решавање радних спорова, Правилник о регистрацији колективних уговора, Правилник о поступку мирног решавања радног спора, Правилник о упису синдиката у регистар, Правилник о упису удружења послодаваца у регистар, Правилник о упису локалних савета у регистар и Правилник о садржају образаца захтева за остваривање права код Фонда солидарности, док остају на снази, до доношења подзаконских аката у складу са Законом о раду: Правилник о начину и поступку регистравања уговора о раду за обављање послова ван просторија послодавца и послова кућног помоћног особља, Правилник о условима, поступку и начину остваривања права на одсуство са рада ради посебне неге детета, Правилник о начину издавања и садржају потврде о наступању привремене спречености за рад запосленог у смислу прописа о здравственом осигурању, Правилник о радној књижици и Правилник о регистрацији колективних уговора.

Закон о раду је делимично усаглашен са *acquis communautaire*. Закон је у највећем делу усаглашен са следећим упутствима Европске уније:

- Упутство Савета број 76/207/ЕЕЗ о примени принципа равноправног третмана за мушкарце и жене када се ради о приступу запошљавању, стручном образовању и напредовању, као и условима рада, са изменама и допунама из 2002. године,
- Упутство Европског парламента и Савета број 2003/88/ЕЗ о радном времену,
- Упутство Савета број 2001/23/ЕЗ о заштити права запослених у случају промене послодавца,
- Упутство Савета број 98/59/ЕЕЗ које се односи на колективна отпуштања,
- Упутство Савета број 80/987/ЕЕЗ о заштити запослених у случају банкротства послодавца са изменама и допунама садржаним у Упутству Европског парламента и Савета број 2002/74/ЕЗ.

Посебне радноправне одредбе налазе се у низу закона који, у већој или мањој мери, уређују радне односе у појединим областима рада или радним срединама.

Од посебних закона, значајан је Закон о државним службеницима („Службени гласник РС” бр. 79/05 и 83/05), који се примењује на радне односе у државним органима. За одређене органе постоје и специјални прописи о радним односима, на пример у Закону о полицији, Закону о уређењу судова или Закону о јавном тужилаштву. Они садрже, у већој или мањој мери, и одредбе о радним односима.

На радне односе у органима локалне самоуправе још увек се сходно примењује Закон о радним односима у државним органима из 1991. године (касније је више пута мењан и допуњаван). Тај закон се после ступања на снагу Закона о државним службеницима више не примењује на радне односе у државним органима, али су његове одредбе наставиле да се сходно примењују на радне односе у органима локалне самоуправе, и примењиваће се док се не донесе посебан закон којим ће се уредити радни односи у органима локалне самоуправе. На запослене у органима локалне самоуправе и изабрана, односно постављена лица, примењују се и општи прописи о радним односима у погледу оних права, обавеза и одговорности који Законом о радним односима у државним органима нису посебно уређени (супсидијарна примена општих прописа о радним односима).

Одређена питања по основу рада уређена су Законом о безбедности и здрављу на раду, Законом о здравственој заштити, Законом о здравственом осигурању, Законом о високом школству, Законом о основама система образовања и васпитања и Законом о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана.

Прописи ЕУ који се односе на област социјалне политике, а који директно утичу на област транспортне политике у делу који се односи на безбедност друмског саобраћаја и транспортне процедуре су: Упутство број 2002/15/ЕЗ Европског парламента и Савета од 11. марта 2002. године о организацији радног времена радника у друмском транспорту; Упутство број 2006/22/ЕЗ Европског парламента и Савета од 15. марта 2006. године које поставља минималне услове за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) број 3820/85 и (ЕЕЗ) број 3821/85 о социјалним аспектима активности у друмском транспорту и којом се укида Упутство Савета бр. 88/599/ЕЕЗ; Одлука Комисије број 2007/230/ЕЗ од 12. априла 2007. године о формулару који се тиче социјалних прописа који регулишу активности у друмском транспорту. Наведени прописи се наслањају на Европски споразум о раду посада на возилима која обављају међународне превозе (АЕТР) са протоколом („Службени лист СФРЈ” број 30/74). АЕТР се примењује само у међународном транспорту а увођење европских прописа би се односило и на тзв. унутрашњи друмски транспорт. Имајући у виду да је АЕТР потврђен од стране Републике Србије, као и обавезу од јуна 2010. године да се у Србији уведе систем дигиталних тахографа (уређај који бележи историју рада возача, односно транспортних фирми), у разматрању су два начина транспоновања поменутих европских прописа у домаће законодавство. Први начин би био кроз прописе из области безбедности саобраћаја, док би други начин био кроз дефинисање посебног закона који би одредио овлашћења органа за спровођење АЕТР и уједно имплементирао одредбе из европских прописа.

Када је реч о статистици у области рада, Републички завод за статистику спроводи анкету о радној снази као годишње истраживање. Последња ревизија методологије, која обезбеђује потпуну хармонизацију са захтевима *Eurostat*-а, у складу је са уредбама бр. 577/98, 897/2000, 1991/2002, 2257/2003 и 430/2005.

Републички завод за статистику спроводи месечна и полугодишња истраживања о запосленима, путем којих се прати кретање броја запослених и зарада запослених, делимично су усклађена са прописима ЕУ. У 2007. години спроведена су два пилот истраживања о трошковима рада (годишње и квартално), у складу са уредбама ЕУ.

3.19.1.1.2. Институционални оквир

Област радних односа у надлежности је Министарства рада и социјалне политике. Министарство обавља послове државне управе који се, између осталог, односе на систем у области радних односа и права из рада у свим облицима рада изузев у државним органима, сарадњу с међународним организацијама у области рада, извештавање о примени међународних конвенција у области рада и др.

У саставу Министарства је Инспекторат за рад, као орган управе чији је задатак да обавља инспекцијске послове и с њима повезане стручне послове у два области: радни односи и безбедност и здравље на раду. Поменути послови се односе на: а) редовне и контролне надзоре, б) увиђаје тешких, смртних и колективних повреда на раду и в) сузбијање рада „на црно“.

Инспекторат за рад има укупно 330 запослених, од чега је једно постављено лице, директор, који руководи радом Инспектората за рад, 320 државних службеника (са високом стручном спремом) на неодређено време, један државни службеник на одређено време и 8 намештеника IV врсте са средњом стручном спремом. Од укупног броја запослених 308 су инспектори рада. Квалификациона и полна структура запослених у Инспекторату за рад показује да жене чине 49,2%, док мушкарци чине 50,8% од укупног броја запослених. Старосна структура запослених у Инспекторату за рад у просеку износи 48,5 година.

Приоритетни задатак Инспектората за рад је изградња модерног система инспекције рада прилагођеног стандардима ЕУ како би се успоставио ефикасан и делотворан оквир за организацију и функционисање истог. У том смислу, основни циљ Инспектората за рад је увођење интегрисаног метода рада инспектора, који подразумева концепт „добити услугу на једном месту” (један инспектор – један послодавац – један надзор). Иницијалне анализе за изводљивост увођења интегрисаног приступа у раду инспектора рада обављене су у оквиру пројекта „Развој српског Инспектората рада за потребе 21. века”, који је реализован у инспекцији рада у периоду од 2003-2005. године (извршна агенција на пројекту је била Међународна организација рада).

У циљу уједначеног поступања инспектора рада у складу са европским стандардима, током 2007. године запослени у Инспекторату за рад учествовали су у следећим обукама: „Реформа система инспекције рада, добре праксе и начини за унапређење концепта пристојног рада на међународном, националном и нивоу предузећа” (Диселдорф, Немачка), у организацији Међународне организације рада; „Упутство Савета број 92/57/ЕЕЗ о примени минимума захтева безбедности и здравља на раду на привременим или покретним градилиштима” (Београд), *TAIEX* семинар; „Борба против непријављеног рада” (Брисел, Белгија), међународни семинар у организацији Генералног директората за запошљавање, социјална питања и једнаке могућности Европске комисије.

Стратешки циљеви Инспектората за рад дефинисани су у складу са Стратегијом о придруживању ЕУ и Стратегијом за смањење сиромаштва у Србији и то су: смањивање броја повреда на раду, професионалних обољења и болести у вези са радом; сузбијање рада „на црно” и смањење броја повреда радноправних института; промоција развоја националне културе превенције у области безбедности и здравља на раду и области радних односа са посебним освртом на сектор малих и средњих предузећа и високоризичне секторе (грађевинарство, хемијска индустрија, пољопривреда и сл.); утврђивање приоритета у решавању проблематике везане за област безбедности и здравља на раду и област радних односа за категорије посебно осетљивих група радника – питања везана за женску радну снагу, дечији рад, рад домаће радиности, породични рад, страни радници итд.

Законом о раду основан је Фонд солидарности, који има својство правног лица и који послује као јавна служба за исплату неисплаћених потраживања запосленима код послодавца над којим је покренут стечајни поступак. Органи Фонда су: управни одбор, надзорни одбор и директор. Чланове управног и надзорног одбора Фонда и њихове заменике именује Влада, а чине

их представници Владе и представници репрезентативних синдиката и репрезентативних удружења послодаваца на територији Републике Србије. Административно-стручне послове за Фонд обављају запослени у Фонду.

Преко Фонда запосленима се исплаћују одређена потраживања, под условима утврђеним Законом, и то: зараде и накнаде зараде за време одсутности са рада због привремене спречености за рад, накнаде штете за неискоришћени годишњи одмор кривицом послодавца, отпремнине због одласка у пензију, накнаде штете на основу одлуке суда због повреде на раду или професионалног обољења и на уплату доприноса за обавезно социјално осигурање за исплату зараде и накнаде зараде.

3.19.1.2. Краткорочни приоритети (2008-2009.)

3.19.1.2.1. Законодавство

У погледу спровођења фискалне политике усмерене ка одржавању стабилности, укључујући и политику плата у државном сектору (приоритет из Европског партнерства), у Министарству рада и социјалне политике у току је израда нових прописа који имају за циљ реформу система плата запослених у јавним службама.

Доношењем Закона о платама државних службеника и намештеника (јануар 2007. године), престао је да важи, у односу на државне службенике, Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС” број 34/01). Овај закон се и даље примењује на запослене у јавним службама и њиме је уређена област плата и додатака на плату запослених у јавним службама (здравство, просвета, култура, социјална заштита, фондови обавезног социјалног осигурања). Елементи на основу којих се утврђује плата запослених у јавним службама (основице и коефицијенти) утврђују се актима Владе. У пракси, утврђивању основица и коефицијената претходи договор са синдикатима око раста плата у току године и закључење протокола.

Реформа система плата запослених у јавним службама треба да омогући: функционисање система плата на основу разврставања послова у платне групе уважавајући основне разлике у нивоима одговорности и нивоима знања и вештина потребних за обављање појединих послова и степена одлучивања; функционисање система плата који подстиче резултате рада и стручни развој запослених кроз адекватно напредовање кроз платне разреде у оквиру платне групе; дефинисање радног учинка као једног од битних елемената од којих се плата састоји и др.

Унапређење законодавног оквира инспекције рада ради увођења нових стандарда и метода рада односно унапређење институционалног оквира заштите права запослених у области радних односа и безбедности и здравља на раду оствариће се кроз доношење Закона о инспекцији рада, који ће представљати конститутивни акт којим ће се материјализовати и нормативно устројити нова организација реформисане и интегрисане инспекције рада. У склопу опште реформе државне управе, чија су основна начела професионализација, модернизација и деполитизација, завршиће се и законско утемељење интегрисане инспекције рада доношењем закона о њеној организацији, који ће бити усклађен са Законом о државној управи и Законом о државним службеницима.

Републички завод за статистику планира спровођење истраживања о трошковима рада према стандардима ЕУ, у четворогодишњој динамици.

3.19.1.2.2. Институције

Јачаће се капацитети Инспектората за рад пријемом нових службеника, даљим усавршавањем запослених и набавком опреме у циљу јаче контроле поштовања закона, стварања

безбедних и здравих услова за рад на радним местима и у радној околини и трансформисања неформалног рада у формални рад (важан корак ка испуњавању циљева ЕУ у вези са запошљавањем, а који су зацртани у Лисабонској стратегији).

Конвенције Међународне организације рада, прописи Европске уније (нпр. Упутство Савета број 89/391/ЕЕЗ од 21. јуна 1989. године о увођењу мера којима се подстиче побољшање безбедности и здравља на раду), стандарди и пракса МОР и ЕУ су основа реформе, реорганизације и интеграције инспекције рада.

3.19.1.3. Средњорочни приоритети (2010-2011.)

3.19.1.3.1. Законодавство

У циљу спровођења законодавства о спречавању свих облика дискриминације (приоритет из Европског партнерства) у даљем периоду ће бити обезбеђена ефикаснија и доследнија примена Закона о раду, и то одредаба о забрани дискриминације, узнемиравања и сексуалног узнемиравања (кроз рад Инспектората за рад и судова). Изменама и допунама овог закона постојеће одредбе ће бити допуњене, односно измењене у делу који се односи на терет доказивања у случају дискриминације, а биће обезбеђена и заштита достојанства жена и мушкараца на раду (заштита од психичког узнемиравања на раду – „мобинг“). У циљу упознавања са законским решењима у Европској унији у овој области, представници Сектора за рад Министарства рада и социјалне политике учествовали су у студијској посети Републици Француској у септембру 2007. године, уз подршку Европске комисије (TAIEX одељење).

Министарство рада и социјалне политике ће до краја 2011. године ускладити радно законодавство са свим релевантним прописима Европске уније.

Одлуком Комисије број 95/319/ЕЗ од 12. јула 1995. године која се односи на формирање Комитета старијих инспектора рада установљен је наведени комитет и државе чланице се обавезују да именују по два представника. Република Србија нема обавезу да транспонује наведени пропис, већ ће релевантне институције Србије (Инспекторат за рад) сарађивати са Комисијом након ступања у чланство ЕУ.

Републички завод за статистику има у плану следеће приоритете: израду нове методологије и основних индикатора из области социјалне заштите, у сарадњи са Министарством рада и социјалне политике; ревизију постојећих и увођење новог истраживања за праћење структура зарада, према уредбама и захтевима Eurostat-а; почетак рада на увођењу истраживања EU-SILC.

3.19.1.3.2. Институције

Јачаће се капацитети у складу са следећом динамиком:

Назив институције	Постојећа или планирана	Садашњи број запослених		Планирани број запослених по годинама				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство рада и социјалне политике – Сектор за рад	постојећа	укупно	7	7	8	9	10	10

Министарство рада и социјалне политике – Инспекторат за рад	постојећа	укупно	330	330	396	446	466	466
Укупно:			337	337	404	455	476	476

3.19.2. Безбедност и здравље на раду

3.19.2.1. Стање

3.19.2.1.1. Законодавни оквир

Основни пропис у овој области је Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС” број 101/05) у коме су садржане основне одредбе и принципи Упутства Савета број 89/391/ЕЕЗ од 21. јуна 1989. године о увођењу мера којима се подстиче побољшање безбедности и здравља на раду. Законом су прописана права, обавезе и одговорности послодаваца и запослених за примену мера којима се обезбеђују безбедни и здрави услови рада на радним местима. На основу овог закона донето је девет подзаконских прописа од којих је најзначајнији Правилник о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини.

3.19.2.1.2. Институционални оквир

У оквиру Министарства рада и социјалне политике, у чијој се надлежности налази област безбедности и здравља на раду, као органи управе образовани су Управа за безбедност и здравље на раду (у даљем тексту: Управа) и Инспекторат за рад (у даљем тексту: Инспекторат). Законодавни и надзорни послови у оквиру надлежности Министарства подељени су тако да Управа у оквиру својих основних послова припрема прописе у области безбедности и здравља на раду, док Инспекторат врши надзор над применом Закона и подзаконских прописа, односно мера безбедности и здравља на раду.

У циљу јачања капацитета чинилаца система безбедности и здравља на раду Управа је у 2006. и 2007. години извршила едукацију о примени Закона о безбедности и здрављу на раду и подзаконских прописа који обезбеђују функционисање система (посебно Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини) око шест хиљада запослених, послодаваца и инспектора рада. Едукација је извршена у сарадњи са социјалним партнерима, а на захтев менаџмента едукација је извршена и у великим пословним системима. Такође, уз подршку *TAIEX* одељења Европске комисије, Управа је организовала у октобру 2007. године у Београду семинар на тему: „Упутство Савета број 92/57/ЕЕЗ о примени минимума захтева безбедности и здравља на раду на привременим или покретним градилиштима”.

3.19.2.2. Краткорочни приоритети (2008-2009.)

3.19.2.2.1. Законодавство

У циљу транспонованња прописа Европске уније у национално законодавство, а у складу са чл. 72. и 79. Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и Републике Србије, у плану је доношење следећих прописа до краја 2008. године:

- Уредба о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима (Упутство Савета број 92/57/ЕЕЗ од 24. јуна 1992. године о примени минимума захтева за безбедност и здравље на раду на привременим или покретним градилиштима)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад на радном месту (Упутство Савета број 89/654/ЕЕЗ од 30. новембра 1989. године о минимуму захтева за безбедност и здравље запослених на радном месту)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад, (Упутство Савета број 89/655/ЕЕЗ од 30. новембра 1989. године о минимуму захтева за безбедност и здравље запослених приликом коришћења опреме за рад на радном месту; Упутство Савета број 95/63/ЕЗ од 5. децембра 1995. године којим се мења Упутство број 89/655/ЕЕЗ о минимуму захтева безбедности и здравља запослених приликом коришћења опреме за рад на радном месту; Упутство број 2001/45/ЕЗ Европског парламента и Савета од 27. јуна 2001. године којим се мења Упутство Савета број 89/655/ЕЕЗ о минимуму захтева безбедности и здравља запослених приликом коришћења опреме за рад на радном месту)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу средстава и опреме за личну заштиту на раду (Упутство Савета број 89/656/ЕЕЗ од 30. новембра 1989. године о минимуму захтева за безбедност и здравље приликом коришћења средстава и опреме за личну заштиту на раду од стране запослених на радном месту).

До краја 2009. године биће донети следећи прописи:

- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при ручном преношењу терета, (Упутство Савета број 90/269/ЕЕЗ од 29. маја 1990. године о минимуму захтева за безбедност и здравље приликом ручног преношења терета тамо где постоји ризик од повређивања леђа запослених)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при раду са опремом са екраном (Упутство Савета број 90/270/ЕЕЗ од 29. маја 1990. године о минимуму захтева за безбедност и здравље при раду са опремом са екраном)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању азбесту (Упутство Савета број 83/477/ЕЕЗ од 19. септембра 1983. године о заштити запослених од ризика насталих услед излагања азбесту; Упутство Савета број 91/382/ЕЕЗ од 25. јуна 1991. године којим се мења Упутство број 83/477/ЕЕЗ о заштити запослених од ризика насталих услед излагања азбесту; Упутство број 2003/18/ЕЗ Европског парламента и Савета од 27. марта 2003. којим се мења Упутство Савета број 83/477/ЕЕЗ о заштити запослених од ризика насталих услед излагања азбесту)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању физичким штетностима – јонизујућа зрачења у контролисаним зонама (Упутство Савета број 90/641/ЕУРОАТОМ од 4. децембра 1990. године о оперативној заштити запослених од ризика насталих услед излагања јонизујућем зрачењу током обављања својих активности у контролисаним подручјима)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању хемијским агенсима (Упутство Савета број 98/24/ЕЗ од 7. априла 1998. године о заштити безбедности и здравља запослених од ризика повезаних са хемијским агенсима на радном месту; Упутство Комисије број 91/322/ЕЕЗ од 29. маја 1991. године о успостављању индикативних граничних вредности применом Упутства Савета број 80/1107/ЕЕЗ о заштити запослених од ризика насталих услед излагања хемијским, физичким и биолошким агенсима; Упутство Комисије број 2000/39/ЕЗ од 8. јуна 2000. године о утврђивању прве листе индикативних граничних вредности професионалне изложености

ради примене Упутства Савета број 98/24/ЕЗ о заштити безбедности и здравља запослених од ризика насталих услед излагања хемијским агенсима на радном месту; Упутство Комисије број 2006/15/ЕЗ од 7. фебруара 2006. године о утврђивању друге листе индикативних граничних вредности професионалне изложености ради примене Упутства Савета број 98/24/ЕЗ и измене Упутства број 91/322/ЕЕЗ и Упутства број 2000/39/ЕЗ).

3.19.2.2.2. Институције

За потребе усклађивања прописа, односно реализацију Националног програма за интеграцију Србије у Европску унију у области безбедности и здравља на раду потребно је повећати капацитет Управе за безбедност и здравље на раду за припрему прописа пријемом нових службеника, даљим усавршавањем запослених и набавком потребне опреме. Узимајући у обзир тренутни број и структуру запослених у Управи (осам државних службеника, од којих су седам дипломирани инжењери и један дипломирани правник) и план усклађивања прописа, у току 2009. године потребно је примити у радни однос три дипломирана правника.

Управа за безбедност и здравље на раду, у оквиру остварене сарадње са Европском агенцијом за безбедност и здравље на раду одређена је за Повереника Агенције за Републику Србију. Сарадња се састоји у сталној размени информација и знања и организовању промотивних конференција и манифестација у циљу унапређења стања у овој области.

3.19.2.3. Средњорочни приоритети (2010-2011.)

3.19.2.3.1. Законодавство

У циљу транспоновања прописа Европске уније у национално законодавство, у плану је доношење следећих прописа до краја 2010. године:

- Правилник о ознакама за безбедан и здрав рад (Упутство Савета број 92/58/ЕЕЗ од 24. јуна 1992. године о минимуму захтева за обезбеђивање ознака за безбедност и/или здравље запослених на раду)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при раду на пловилима за улов рибе (Упутство број 93/103/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. новембра 1993. године о минимуму захтева безбедности и здравља на раду при раду на пловилима за улов рибе)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад услед ризика од експлозивних атмосфера (Упутство број 1999/92/ЕЗ Европског парламента и Савета од 16. децембра 1999. године о минимуму захтева за побољшање безбедности и здравља на раду запослених изложених ризику услед експлозије гасова)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању биолошким агенсима (Упутство број 2000/54/ЕЗ Европског парламента и Савета од 18. септембра 2000. године о заштити запослених од ризика насталих услед излагања биолошким агенсима на радном месту)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при вађењу минералних сировина у дубинским бушотинама (Упутство број 92/91/ЕЕЗ Европског парламента и Савета од 3. новембра 1992. године о минимуму захтева за побољшање безбедности и здравља на раду запослених на вађењу минералних сировина у дубинским бушотинама)
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав на површинским и дубинским коповима индустрије минерала (Упутство број 92/104/ЕЕЗ Европског парламента и Савета

од 3. децембра 1992. године о минимуму захтева за побољшање безбедности и здравља на раду запослених на површинским и дубинским коповима индустрије минерала)

- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад запослених ангажованих на одређено време или на привременом раду (Упутство Савета број 91/383/ЕЕЗ од 25. јуна 1991. године о допуни мера за подстицање безбедности и здравља на раду запослених ангажованих на одређено време или на привременом раду).

До краја 2011. године биће донети следећи прописи:

- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању физичким штетностима – бука (Упутство број 2003/10/ЕЗ Европског парламента и Савета од 6. фебруара 2003. године о минимуму заштите запослених од ризика насталих услед излагања физичким штетностима (бука))
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању физичким штетностима – вибрације (Упутство број 2002/44/ЕЗ Европског парламента и Савета од 25. јуна 2002. године о минимуму заштите запослених од ризика насталих услед излагања физичким штетностима (вибрације))
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању физичким штетностима - електромагнетна зрачења (Упутство број 2004/40/ЕЗ Европског парламента и Савета од 29. априла 2004. године о минимуму заштите запослених од ризика насталих услед излагања физичким штетностима (електромагнетна зрачења))
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању физичким штетностима – вештачка оптичка зрачења (Упутство број 2006/25/ЕЗ Европског парламента и Савета од 5. априла 2006. године о минимуму заштите запослених од ризика насталих услед излагања физичким штетностима (вештачка оптичка зрачења))
- Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању карциногенима и мутагенима (Упутство број 2004/37/ЕЗ Европског парламента и Савета од 29. априла 2004. године о заштити запослених од ризика насталих услед излагањима карциногеним и мутагеним материјама на радном месту).

3.19.2.3.2. Институције

Јачаће се капацитети Управе у складу са следећом динамиком:

Назив институције	Постојећа или планирана	Садашњи број запослених		Планирани број запослених по годинама				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство рада и социјалне политике - Управа за безбедност и здравље на раду	постојећа	укупно	8	11	11	11	11	11
		Запослени на пословима усклађивања прописа	2	5	5	5	5	5

3.19.3. Социјални дијалог

3.19.3.1. Стање

3.19.3.1.1. Законодавни оквир

Законом о социјално-економском савету који је ступио на снагу у децембру 2004. године основан је Социјално-економски савет Републике Србије и предвиђено је оснивање социјално-економских савета на нивоу аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе које се заснива на принципу добровољности.

Важну улогу у развоју социјалног дијалога имају и методе мирног решавања радних спорова. Законом о мирном решавању радних спорова образована је Републичка агенција за мирно решавање спорова.

3.19.3.1.2. Институционални оквир

Социјално-економски савет Републике Србије има 18 чланова и то по шест представника Владе, репрезентативних синдиката и удружења послодаваца основаних за територију Републике Србије.

Сагласношћу свих чланова Савет заузима ставове о битним питањима која се тичу социјално – економског положаја запослених (развој колективног преговарања, утицај економске политике и мера за њено спровођење на социјални развој и стабилност, политика запошљавања, политике зарада и цена, приватизација, заштита радне и животне средине, образовање и професионална обука, здравствена и социјална заштита и др) и доставља их Влади и разматра нацрте закона и предлоге других прописа од значаја за економски и социјални положај запослених и послодаваца и о њима даје мишљење које доставља надлежном министарству.

Поред Социјално-економског савета на нивоу Републике, постоје и социјално-економски савети који делују на нивоу територијалне аутономије и локалне самоуправе (локални социјално-економски савети). Формирање ових локалних савета заснива се на споразуму учесника и добровољно је. Међутим, социјални дијалог на локалном нивоу није у довољној мери развијен и не можемо бити у потпуности задовољни његовим функционисањем и улогом у реформама, нарочито имајући у виду да је од 2005. године до данас основано само 16 локалних социјално-економских савета.

Законом о мирном решавању радних спорова образована је Републичка агенција за мирно решавање спорова и изабрани су миритељи и арбитри као непристрасна и стручна лица која пружају помоћ странама у спору да спорове реше споразумно, а не путем штрајка или у судском поступку.

У поступку пред Агенцијом могу се решавати индивидуални спорови (поводом отказа уговора о раду и исплате минималне зараде) и колективни радни спрови поводом закључивања, измена и допуна или примене колективног уговора, остваривања права на синдикално организовање и штрајк. Такође, закон предвиђа и могућност ангажовања миритеља у поступку закључивања колективних уговора, у циљу помоћи учесницима у колективном уговору да закључе колективни уговор.

Законом о раду значајна улога је дата колективним уговорима. Колективни уговори представљају специфичан извор радног права и социјални дијалог се не може развијати без постојања колективног преговарања. Након престанка важења раније закључених посебних колективних уговора (у септембру 2005. године) закључени су посебни колективни уговори за јавне службе у којима је учесник и Влада Републике Србије (за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика; за високо и више образовање; за запослене у установама студентског стандарда; за запослене у установама културе чији је оснивач Република; за научноистраживачке институте чији је оснивач Република; за социјалну заштиту).

У току су преговори за закључивање колективних уговора за здравство, државне органе и за локалну самоуправу. Такође, Влада је учествовала у закључивању великог броја колективних уговора за јавна предузећа.

Социјални дијалог између Владе и репрезентативних синдиката долази до изражаја и при закључивању Протокола са репрезентативним синдикатима у појединим јавним службама којима се договара раст плата запослених у јавним службама у наредној години.

Међутим, у области бипартитног социјалног дијалога постоје одређени проблеми и у већини грана и делатности нису закључени посебни колективни уговори, односно закључена су само два колективна уговора: колективни уговор за угоститељство и туризам и колективни уговор за радно ангажовање естрадно-музичких уметника и извођача у угоститељству, дискографији и концертној делатности.

Због тога, треба радити на унапређењу социјалног дијалога, нарочито у циљу развоја бипартитног социјалног дијалога и закључивања колективних уговора у свим гранама привреде чиме би се обезбедио минимум права запослених.

Представници Владе и социјалних партнера имали су активно учешће у конференцијама организованим од стране Европске комисије под називом „Изградња капацитета у циљу унапређења социјалног дијалога у земљама Западног Балкана” одржаним у Скопљу 2005. године и Београду 2007. године (TAIEX семинар).

3.19.3.2. Краткорочни приоритети (2008-2009.)

3.19.3.2.1. Законодавство

До краја 2008. године планира се доношење Закона о изменама и допунама Закона о мирном решавању радних спорова којим ће се унапредити решавање колективних спорова између послодаваца и синдиката који произилазе из колективног преговарања и штрајка.

3.19.3.2.2. Институције

У циљу јачања капацитета и обезбеђивања функционалног социјалног дијалога (приоритет из Европског партнерства), а у складу са Резолуцијом Савета од 6. фебруара 2003. године о социјалној инклузији – кроз социјални дијалог и партнерство, Министарство рада и социјалне политике ће учествовати у реализацији пројекта Међународне организације рада „Консолидација правних и институционалних основа социјалног дијалога у државама Западног Балкана и Молдавије”. Циљеви овог пројекта су: јачање социјалних партнера и унапређивање бипартитног социјалног дијалога, веће поштовање принципа родне равноправности у трипартитним телима и унапређивање капацитета за вођење трипартитног социјалног дијалога.

3.19.3.3. Средњорочни приоритети (2010-2011.)

3.19.3.3.1. Законодавство

Због битних промена до којих је дошло реформом радног законодавства и променама других прописа, потребно је извршити измене важећих решења у Закону о штрајку. У новом закону ће бити дефинисана улога социјалних партнера у доношењу одлуке о ступању у штрајк и спровођењу штрајка, биће дефинисане делатности које подлежу обавези обезбеђивања минимума процеса рада, као и права и обавезе послодавца, синдиката, штрајкачког одбора, запослених и друга питања.

3.19.3.3.2. Институције

Јачаће се капацитети у складу са следећом динамиком:

Назив институције	Постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство рада и социјалне политике – Сектор за рад	постојећа	укупно					
		Одељење за социјални дијалог					
Социјално-економски савет	постојећа	укупно					
Укупно:							

3.19.4. Запошљавање и Европски социјални фонд

Стање на тржишту рада – Остварена макроекономска стабилност и привредни раст последњих година нису имали велике утицаје на индикаторе тржишта рада, имајући у виду негативне карактеристике и тенденцију благог смањења укупног броја запослених. Према подацима Републичког завода за статистику у Републици Србији годишњи просек у 2007. години је **2.002.345 запослених лица** од чега је 43,4% жена. У овај просек нису урачунати пољопривредници као запослена лица. У 2006. години годишњи просек био 2.025.627 запослених лица од чега 43,09% жена.

Структура запослених у 2007. и 2006. години:

Послодавац	Укупно у 2006	жена	Укупно у 2007	жена
Запослени у предузећима, установама, организацијама	1.471.750	636.244	1.432.851	626.137
Приватни предузетници и запослени код њих	553.877	236.664	569.494	241.992
	2.025.627	872.908	2.002.345	868.129

Укупан број запослених у 2007. години мањи је за 23.283 лица или 1,15% у односу на 2006. годину и то:

- смањен је број запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама за 38.899 или 2,64%,
- повећан је број приватних предузетника и запослених код њих за 15.617 лица или 2,82%.

И поред смањења броја запослених, позитиван тренд је пораст броја запослених са високом стручном спремом и то за 6.058 запослених.

До повећања број запослених у односу на претходну годину дошло је у секторима образовања, производње електричне енергије, гаса и воде и финансијског посредовања за 3,8%.

Незапосленост - Тржиште рада у Републици Србији, поред карактеристика високе, структурне и дугорочне незапослености, карактерише и неусаглашена понуда и тражња за радном снагом, њена ниска мобилност, вишкови запослених у друштвеним и државним предузећима, застарелост знања и способности како запослених тако и незапослених лица, што је последица технолошке и привредне стагнације друштва у претходном периоду. Школски систем производи раднике са знањима која често нису потребна тржишту рада, а обуке одраслих су на ниском нивоу и не обезбеђују потребну иновацију знања. Последица оваквог стања је да 22% становништва има само основно образовање, око 30% незапослених је без квалификација, да се 487.758 незапослених лица налази на евиденцији дуже од 24 месеца.

Основни показатељи запослености и незапослености

		2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007
1. Укупан број запослених у хиљ.		2.102	2.067	2.041	2.051	2.069	2.029	2.002
2. Стопа раста запослених у %		0,2	-1,7	-1,3	0,5	0,9	-1,9	-1,15
3. Број незапослених лица		768.595	842.652	947.295	859.728	888.386	913.293	850.003
4. Стопа незапослености у %	APC	13,3	14,5	16	19,5	21,8	21,6	18,8
	HC3	24,71	27,09	27,83	26,22	26,83	27,92	26,83
5. Слободна радна места (кумулатив)		542.159	463.941	513.325	507.694	602.558	707.140	758.832
6. Запошљавање (кумулатив)		393.371	386.053	432.103	439.422	537.139	631.535	695.508
7. Број корисника новчане накнаде		51.150	69.566	91.000	84.119	74.654	75.059	70.887

Међутим, након дугогодишњег раста, стопа незапослености у 2007. опада, односно уочавају се позитивни трендови, мада тржиште рада и даље има исте карактеристике (висока незапосленост, ниско учешће запослености у приватном сектору, ниска мобилност радне снаге, а незапосленост у Србији има дугорочни, структурни и транзициони карактер). Стопа незапослености је висока (18,8% према Анкети о радној снази), квалификациона, старосна и полна структура незапослених је лоша, велики број људи је укључен у сиву економију.

Упоредне стопе запослености и незапослености у 2007. и 2006. години

Старосна група	Стопа запослености		Стопа незапослености	
	Октобар 2006	Октобар 2007	Октобар 2006	Октобар 2007
Лица радног узраста (15-64)	49,8 %	51,5%	21,6 %	18,8%
Млади 15-24 год	19,5 %	18,7%	47,8 %	43,7%

Извор: APC, Републички завод за статистику

До смањења стопе незапослености тј. учешћа незапослених у радној снази за 2,8% дошло је услед повећаног запошљавања у 2007. години, применом мера активне политике, као и

смањењем броја привидно незапослених применом новог Закона о здравственом осигурању и активностима инспекцијских органа на смањењу рада у сивој економији.

Такође, и регистрована незапосленост опада - на крају децембра 2007. године на евиденцији НСЗ је било 785.099 незапослених лица, што је за 14,3% мање у односу на исти период претходне године, а за 15,2% мање узимајући у обзир број незапослених на евиденцији у јануару месецу 2007. године.

Мења се и структура незапослености:

- у вези са старосном структуром уочава се тренд повећања броја незапослених лица старијих старосних категорија на рачун смањења учешћа лица која припадају млађој старосној категорији – преко 21% незапослених је старије од 50 година;
- од укупног броја незапослених највише је оних са средњом стручном спремом (III и IV степен) и то 420.993 односно 53,62%;
- 53,8% незапослених су жене;
- од 2000. године бележи се тренд смањења броја лица која први пут траже запослење у укупном броју незапослених (са 62% на 48,6%), а повећање броја лица која су претходно била у радном односу, тј. лица која остају без посла у процесу реструктурирања предузећа, организационих и технолошких промена и припреме за приватизацију;
- 57,3% лица на запослење чекају дуже од две године. Највећи број незапослених лица у овој категорији има први и други степен стручности, односно 40,96 %.

Према извештајима о заснивању радног односа из Националне службе за запошљавање (у даљем тексту НСЗ), у 2007. години је 695.508 лица засновало радни однос, што представља повећање од 10,1% у односу на претходну годину. Учешће оних који су се запослили, а претходно су се налазили на евиденцији НСЗ у укупном запошљавању износи 45,3%, односно у 2007. години са евиденције НСЗ се запослило 314.847 лица, што представља повећање од 7,9% у односу на претходну годину.

У 2007. години послодавци су пријавили 758.832 потреба за заснивањем радног односа, што је повећање за 7,3% у односу на претходну годину. Раст потреба послодаваца за радном снагом, у односу на претходне године, постоји у делатности вађења руде и камена, активности са некретностима, грађевинарству и услужним делатностима (трговина, здравствени и социјални рад и остале комуналне и друге услуге).

Политика запошљавања - Поуздани и упоредиви подаци о стању на тржишту рада од значаја су за креирање и развој ефективне стратегије и политике запошљавања.

У складу са стратешком оријентацијом Србије за прикључивање ЕУ, на основу Европске стратегије запошљавања, донета је Национална стратегија запошљавања за период 2005-2010. године. Стратегија запошљавања дефинише специфичне правце решавања проблема незапослености у фази транзиције Републике Србије и нуди решења примерена потребама развоја и расположивим људским и финансијским ресурсима. Стратегија запошљавања се ослања на 10 смерница Европске стратегије запошљавања и два приоритета која су од посебног значаја за Србију, и то: подршка страним директним инвестицијама и активирању домаће штедне усмереним ка одржавању и креирању запослености, и смањивање разлика између регионалних тржишта рада.

На основу Стратегије запошљавања, донет је Национални акциони план запошљавања за период 2006.-2008. године, којим се уређују конкретне мере и активности, носиоци тих активности као и циљеви који се постижу у одређеним роковима, у складу са Интегрисаним смерницама запошљавања, Препорукама Савета Европе и Међународне организације рада.

Стратешки циљеви у области запошљавања подразумевају успостављање стабилног и одрживог тренда раста запослености који ће бити праћен растом учешћа радно способног становништва на тржишту рада.

У складу са кључним развојним циљевима Србије опредељено је: подизање укупне конкурентске способности привреде, развој заснован на знању и ефикасна привредна структура,

као и уравнотеженост стабилизационе, развојне и социјалне улоге државе, што је основ усаглашености постављених циљева у спровођењу политике запошљавања у Републици Србији, у наредном периоду, и то:

1. раст укупне запослености од 1,5 % годишње и достизање нивоа од 67% у 2012.години, посебно раст запослености младих и достизање нивоа од 20%, на основу чега ће се постићи смањење стопе незапослености на 15,5%, по оптималном сценарију Стратегије привредног развоја;

2. пораст квалитета и продуктивности рада кроз веће и квалитетније улагање у људски капитал, завршетак приватизације и решавања вишка запослених у сектору друштвених предузећа и смањивање у јавном сектору и пољопривреди, што ће бити основ за усклађивање понуде и потражње за стручном и компетентном радном снагом;

3. друштвена кохезија и укључивање на тржиште рада путем запошљавања као најснажнијег механизма за остваривање равноправности у погледу доступности запослењу и запошљавању, кроз: интеграцију и реинтеграцију посебно угрожених група (млади, жене, особе са инвалидитетом, старији, Роми, избегла и расељена лица и др.), смањивање регионалних разлика развојем локалне самоуправе и подршком финансијским инструментима којима се подстичу нови послови-запошљавање, социјалним дијалогом на свим нивоима, као и подршком равноправности полова.

Циљеви и приоритети који су директно усмерени ка одрживом повећању запослености и уграђени у Национални акциони план запошљавања за период 2006.-2008. године су:

- смањење незапослености, пораст конкурентности, смањење разлика између регионалних тржишта рада, као и смањивање разлике између тржишта рада у Србији и ЕУ;
- повећање обима и врсте активних мера запошљавања (програми подршке samozapošljavanju, отварању нових радних места, додатно образовање и обуке, програми јавних радова, и други програми у складу са законом), трансформација пасивних мера тржишта рада у активне, подршка професионалној и географској мобилности, сагледавање дугорочних потреба тржишта рада;
- решавање радноправног положаја вишка запослених, промовисање адаптивбилности радника и предузећа за промене, побољшање понуде радне снаге кроз програме сталног образовања и обуке, уз повећање учешћа маргинализованих група;
- унапређивање социјалног дијалога и ефективности социјално-економских савета и локалних савета за запошљавање, активније учешће актера социјалне, образовне, пореске, привредне, регионалне и других политика ка стварању услова за повећање запослености;
- децентрализација и модернизација рада НСЗ.

Политика запошљавања у Србији спроводи се применом интегрисаних смерница и деловањем на следећи начин:

- помоћ у тражењу посла, деловање на незапосленост младих, превенција дугорочне незапослености, побољшање положаја угрожених група незапослених лица, развој предузетништва и samozapošljavanja (Интегрисана смерница бр. 17);
- подршка активном старењу и равноправности полова (Интегрисана смерница бр. 18);
- исплативост рада, превентивне и активне мере (Интегрисана смерница бр. 19);
- развој флексибилних облика рада, модернизација НСЗ и агенција за запошљавање (Интегрисана смерница бр. 20);
- интегрисање неформалног сектора и смањење обима неформалног рада, смањење разлика на тржишту рада, миграције и реинтеграција, зараде и продуктивност (Интегрисана смерница бр. 21 и бр. 22);
- повећање улагања у развој људског капитала и доживотног учења, смањење броја оних који рано напуштају школе, стандарди образовања и обука у склађени са потребама тржишта рада (Интегрисана смерница бр. 23 и 24).

Мере активне политике запошљавања промовишу се и спроводе у циљу подстицања привредног раста и развоја кроз отварање нових радних места, повећање запослености и

могућности за запошљавање, уравнотеженији регионални развој, подизање компетентности и оспособљености радне снаге на тржишту рада, даљи развој партнерства и сарадње ради подстицања запошљавања и samozapošljavanja.

У мере активне политике запошљавања првенствено се укључују ризичне групе незапослених лица, и то: млади, старији и особе са инвалидитетом, док се посебна пажња посвећује укључивању жена, припадника етничких мањина код којих је израженија стопа незапослености – посебно Роми, дугорочно незапослена лица, избегла и расељена лица, вишак запослених, корисници новчане накнаде за време незапослености, лица у стању социјалне потребе и др.

Мере активне политике запошљавања обухватају:

- мере каријерног вођења и саветовања – процена запошљивости, индивидуални планови запошљавања, обуке за активно тражење посла, клубови за тражење посла, обуке о основним знањима о предузетништву, групно информисање, каријерно виђење и саветовање, сајмови запошљавања;

- програми додатног образовања и обуке - стицање знања и вештина за обављање послова у оквиру свог занимања, послова радног места, стручно оспособљавање (приправници и волонтери), преквалификација, доквалификација, основно образовање одраслих, финансирање талената;

- развој предузетништва и програми запошљавања – субвенције за samozapošljavanje, једнократна исплата новчане накнаде, субвенције за отварање нових радних места, рефундација доприноса за обавезно социјално осигурање на терет послодавца, запошљавање особа са инвалидитетом и друге ризичне категорије незапослених лица, јавни радови, остали програми запошљавања.

Преглед обухвата и ефеката мера активне политике запошљавања преко НСЗ

Рб р	Мере активне политике	Број укључених лица/ жене и број запослених ³⁹ у 2006.		Број укључених лица/број запослених ⁴⁰ у 2007.	
1.	Саветовање и инд.планови	243.339 / 124.286	33.284	347.088 / 185.352	55.087
2.	Сајмови запошљавања	33.857 / 17.093	4.367	47.388 / 27.337	7.345
3.	Клуб за тражење посла	1.413 / 1.032	507	2.235 / 1.700	671
4.	Обука за активно тражење посла – АТП 1	38.607 / 24.637	5.861	38.997 / 24.191	7.025
5.	Тренинг самоефикасн. АТП 2	920 / 352	37	1.908	/
6.	Основно образовање одраслих	59 / 26	18	140 / 59	/
7.	Приправници	1.013 / 441	1.013	1.456 / 786	1.456
8.	Волонтери	5.093 / 1.486	1.707	6.145 / 4.227	1.800
9.	Таленти	205 / 141	29	123 / 87	/
10.	Обуке (страни језик, информатичка обука)	2.854 / 1.758	656	2.128 / 1.615	1.480
11.	Преквалификација и доквалификација	2.435 / 1.105	730	4.468 / 2.668	

³⁹ број запослених се прати 6 месеци након завршетка програма

⁴⁰ број запослених се прати 6 месеци након завршетка програма

12.	Виртуелна предузећа	135 / 97	20	91 / 75	
13.	Услуге пословних центара	26.944	4.112	27.779 / 10.575	6.053
14.	Субвенције за самозапошљавање	4.942 / 1.845	4.942	5.465 / 2.164	5.465
15.	Једнократна исплата новчане накнаде	516 / 160	516	465 / 140	465
16.	Регионални програми	3.007 / 1.609	3.007	4.108 / 2.039	4.108
17.	Запошљавање особа са инвалидитетом	208 / 90	208	401 / 159	401
18.	Субвенције доприноса за обавезно социјално осигурање	4.395	4.395	13.625	13.625
19.	Јавни радови	1.514	1.514	3.688	50
	УКУПНО	361.461 / 187.589	66.928		

Дакле у 2006. години, као резултат свих мера активне политике запошљавања које спроводи Национална служба за запошљавање запослило се око 67.000 лица, што представља повећање за преко 40% у односу на 2005. годину и то пре свега захваљујући ефектима нововедених мера.

Укупно утрошена средства за спровођење активних мера запошљавања у 2006. години износила су приближно 1,5 милијарди динара. То значи да је само 0,067% друштвеног бруто производа опредељено за реализацију мера активне политике запошљавања. У 2007. години, на мере активне политике запошљавања утрошено је 2,384 милијарде динара. За 2008. годину из буџета Републике Србије, за мере активне политике запошљавања издвојено је укупно 3,014 милијарде динара.

У 2007. години неком од мера активне политике запошљавања обухваћено је 660.371 лица или 84,1% укупног броја незапослених на евиденцији. Уз финансијску подршку, активним мерама запошљавања обухваћено је 139.414 незапослених лица што је 17,76% од укупног броја незапослених, док је уз нефинансијску подршку обухваћено 520.957 незапослених лица или 66,36% од укупног броја незапослених.

структура лица обухваћених мерама у 2006.				структура лица обухваћених мерама у 2007.			
до 25 год.жив.	26-30	преко 50	дугорочно незап.	до 25 год.ж.	26-30	преко 50	дугорочно незапосл.
91.553	74.698	33.333	77.366	120.351	97.901	66.556	136.644

Такође, Влада Републике Србије је донела и Програм активне политике запошљавања у Републици Србији за 2008. годину, у циљу повећања запослености и могућности за запошљавање - подстицањем привредног раста и развоја и отварањем нових радних места са становишта равномерног регионалног развоја уз подршку мера макроекономске, фискалне, регионалне-локалне и секторске политике. Програмом је утврђено да су приоритети развој флексибилног и ефикасног тржишта рада и привредни развој пословног амбијента, као и пораст стопе запослености од 1,5% годишње. Утврђени приоритети се постижу мерама финансијске и нефинансијске подршке за отварање нових радних места, обезбеђивањем:

А) Бесповратних средстава – субвенције за запошљавање подразумевају мере активне политике запошљавања усмерене ка подстицању запошљавања, и то: 1) ради оснивања привредних друштава, радњи или других облика предузетништва, у износу од 130.000 динара по кориснику; 2) субвенције за отварање нових радних места ради запошљавања до 50 незапослених лица од стране малих и средњих предузећа, у износу од 160.000 динара по кориснику у најнеразвијенијим општинама, 130.000 динара по кориснику у неразвијеним општинама и 80.000 динара по кориснику у осталим општинама. Уколико лице припада ризичним категоријама незапослених лица (особе са инвалидитетом, Роми, лица старија од 50 година живота) наведени износи се увећавају за 40.000 динара; 3) субвенције за подстицање директних инвестиција којима се отвара више од 50 нових радних места од стране великих привредних друштава, у износу од 2.000 до 10.000 ЕУРА, у динарској противвредности.

Б) Кредитних средства што подразумева мере активне политике запошљавања усмерене ка подстицању запошљавања и развоју малих и средњих предузећа, и то: 1) кредити за почетнике (START UP) ради оснивања привредних друштава, радњи или других облика предузетништва, у износу од 5.000 до 30.000 ЕУРА, у динарској противвредности; 2) развојни кредити ради подстицања развоја, инвестиција, модернизације, увођења иновација и запошљавања у малим и средњим привредним друштвима, са дужим грејс периодом и ниском каматном стопом која се утврђује у зависности од статуса неразвијености општине.

Ц) Мере активне политике запошљавања за подстицање запошљавања одређених категорија незапослених лица подразумевају: 1) подстицање запошљавања особа са инвалидитетом кроз рефундацију зараде за запослену особу са инвалидитетом у трајању од 12 месеци, рефундацију доприноса за обавезно социјално осигурање, укључивање у адекватне програме обуке и додатног образовања и др.; 2) подстицање запошљавања младих кроз samozapošljavanje, запошљавање код другог послодавца, укључивањем у програме приправништва, волонтирања и практикантске обуке, рефундацију доприноса за обавезно социјално осигурање, формирање Центра за подстицање запошљавања младих и др.; 3) мере додатног образовања и обуке за познатог послодавца или за тржиште рада, обуке за предузетништво, мере каријерног вођења, активно тражење посла, клуб за тражење посла, сајмови запошљавања и др.; 5) запошљавање на јавним радовима корисника новчане накнаде, лица у стању социјалне потребе, припадника појединих етничких мањина и др.; 6) спровођење Пројекта Отпремнином до посла у циљу подстицања запошљавања вишка запослених, као и превенције њихове незапослености; 7) подстицање запошљавања жена, припадника појединих етничких мањина код којих је израженија стопа незапослености и других ризичних категорија незапослених лица (самозапошљавање, удруживање више незапослених, додатно образовање и обуке, стари и уметнички занати и др.); 8) друге мере.

У политици запошљавања у Србији, у наредном краткорочном периоду, предвиђа се: усвајање Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, којим се, на комплексан начин, уређује утврђивање статуса и процена радне способности, мере и активности професионалне рехабилитације по угледу на најуспешније мере у ЕУ, обавеза запошљавања особа са инвалидитетом од стране свих послодаваца и др.; израда новог Закона о запошљавању, којим би, на јединствен и свеобухватан начин, били регулисани основни постулати у борби против незапослености и подстицање запошљавања; израда Националног акционог плана запошљавања за период 2009-2010. године, а на основу извештаја и анализе ефеката активне политике запошљавања у претходном периоду; израда Акционог плана запошљавања младих; успостављање система прогноза на тржишту рада; успостављање система обука у складу са потребама привреде и формирање стандардизованих програма и завршних испита који ће омогућити стицање одређених квалификација и признатих сертификата и др.

Унапређење **социјалног дијалога** у политици запошљавања у Србији представља један од приоритета, и у том смислу је улога социјалног партнерства и социјалног дијалога утврђена бројним прописима који се тичу економских и социјалних питања. Законски оквир потврђује

кредибилитет одређених тела као репрезентативних органа, дефинише њихова права и обавезе, што је основа за конструктиван и плодан социјални дијалог и успостављање социјалног партнерства, неопходног за примену Стратегије запошљавања и НАПЗ-а. У том смислу, на националном нивоу, један број тела је већ основан и почео је са радом. То су Социјално-економски Савет, Управни одбор ПИО Фонда, Управни одбор НСЗ, Савет за запошљавање и Савет за образовање. Социјално-економски Савети и Савети за запошљавање формирани су и на нивоу локалне самоуправе (106 локалних савета). Трипартитна и радна тела имају, пре свега, саветодавну улогу, али су њихова мишљења, ставови и предлози изузетно важни зато што, поред представника свих социјалних партнера у њиховом раду учествује велики број експерата из релевантних области.

Модернизација рада и повећање ефикасности **Националне службе за запошљавање** подразумева: ефективно спровођење политике запошљавања; ефикасно праћење ефеката политике запошљавања; повећање партиципације на тржишту рада; успостављање система прогноза на тржишту рада; развој центара за каријерно вођење и саветовање; развој информационог система и система за самоуслуживање; успостављање тока услуга; оријентацију на потребе послодаваца и тржишта рада; унапређивање методологије и система статистичких и аналитичких истраживања тржишта рада.

Реформа професионалног образовања и система обуке

Образовну структуру незапослених лица у Србији карактерише висок удео лица са завршеним основним (27,7%) и средњим образовањем (55,1%), док лица са незавршеним основним образовањем учествују са 3,9%, а лица без школе са 3,4%.

Структура формалног нивоа образовања радне снаге углавном је задовољавајућа, али велики број незапослених лица са средњим, вишим или високим образовањем нема одговарајуће компетенције и вештине за обављање послова на нивоу стечених квалификација, односно ниво квалификација не одговара нивоу образовања. Такође, и дужина чекања на запослење условљава губитак знања и способности (до 1 године 28% лица, 1-2 године на евиденцији је 20% незапослених, док је преко две године на евиденцији око 50%).

Питање усклађивања функција образовања са потребама тржишта рада данас постаје једно од великих стратешких питања чије решавање постаје изузетно ургентно и захтева хитне акције. Према анализама на тржишту рада послодавци и лидери желе запослене који ће континуирани осавремењавати и даље усавршавати своје вештине и који ће ефективно комуницирати и радити независно. Неколико основних проблема се издваја већ годинама: запошљавање младих, посебно генерације која завршава средње образовање и питање незапослености; питање акредитације и сертификације, образовања одраслих и уопште неформалног образовања; укључивање социјалних партнера у систем образовања, посебно средњег, образовања одраслих; питање Националног оквира квалификације; питање начина и метода дефинисања профила који се образују у образовању и које образовни систем "продукује"; концептуално дефинисање стратегије развоја људских ресурса у Србији; ефикасност система образовања, посебно високог образовања.

Године 2006, Влада Републике Србије је усвојила Стратегију развоја средњег стручног образовања у Републици Србији и Стратегију развоја образовања одраслих у Републици Србији. Ове стратегије су комплементарне и у великој мери усаглашене са концепцијама доживотног образовања у Европској унији, у духу европске *Декларације из Лисабона* и са Копенхашким процесом, у којем су дефинисани оквири европске политике у области стручног образовања (номенклатура квалификација, општи стандарди стручног образовања, систем сертификације и сл.).

Ради остварења циљева ових докумената, предвиђе се:

1. успостављање системског регулисања сарадње и повезивања стручног образовања са свим социјалним партнерима и интересним групама (послодавацима, синдикатима, привредном комором, стручним друштвима, државним институцијама и владиним телима);
2. успостављање системских механизма за даљи развој стручног образовања на националном нивоу и развој социјалног партнерства у стручном образовању и образовању одраслих - оснивање националног тела за усклађивање стручног образовања и образовања одраслих и Агенција за стручно образовање и образовање одраслих;
3. обезбеђивање утицаја захтева тржишта рада на развој и обим стручног образовања у одређеним професијама, подручјима рада и профилима;
4. укључење социјалних партнера у процену потреба и захтева тржишта рада, у дефинисање и структурирање образовних профила, у вредновање исхода образовних профила (екстерне комисије у оквиру завршних испита и стручне матуре, мајсторских и специјалистички испити, сертификација, иницирање и вредновање нових образовних профила);

Уважавајући ове ставове Стратегије за развој стручног образовања потребно је формирати интересекторско тело за усклађивање образовања са потребама тржишта рада, односно ***Савет за усклађивање образовања са потребама тржишта рада***.

Како би се ови проблеми превазишли неопходно је даљи развој средњег стручног образовања преусмерити са ране специјализације ка стицању општег стручног знања и вештина уз могућност флексибилног избора стручне специјализације у завршном разреду средње школе и после средње школе (осим занатских занимања). Неопходно је, такође, економски систем базирати на знању како би се образовање и учење вредновало учинком, целовитошћу, дистрибутивношћу и разноврсошћу у погледу начина стицања знања.

Уместо линеарног професионалног развоја и ангажовања на једном послу, модерно тржиште рада захтева промену посла и занимања неколико пута током радног века. Овакав процес захтева развој нових услуга на послу и каријерно вођење и саветовање, чиме се од традиционално оријентисаног избора занимања окреће ка развоју вештина и професионалном развоју који је прилагођен потребама праксе.

Потребне мере и активности:

- успостављање система прогона на тржишту рада, што би омогућило ефикасан одговор потребама послодаваца;
- утврђивање потреба за одређеним занимањима, односно знањима и вештинама кроз дијалог представника образовног система, НСЗ и послодаваца на свим нивоима;
- формирање стандардизованих програма и завршних испита који ће омогућити стицање одређених квалификација и признатих сертификата;
- дефинисање и спровођење процедуре акредитације установа;
- дефинисање и спровођење процедуре сертификације стечених знања са утврђеним критеријумима компетентности;
- успостављање стандарда запослења са могућношћу лаког и брзог допуњавања у складу са непресталним променама на тржишту;
- доношење закона у области образовања, као и образовања одраслих и почетак рада институција које га примењују.

3.19.5. Социјална укљученост

3.19.5.1. Стање

3.19.5.1.1. Законодавни оквир

Породични закон усвојен је 2005. године („Службени гласник РС” број 18/2005). Текст Породичног закона усаглашен је са Конвенцијом о правима детета Уједињених нација, а посебна пажња је посвећена и одредбама Међународног пакта о грађанским и политичким правима, Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, Хашкој конвенцији о заштити деце и сарадњи код међудржавног усвојења, Европској конвенцији о остваривању дечијих права, Европској конвенцији о усвојењу, Европској конвенцији о правном статусу деце рођене изван брака и другим међународним документима који су од значаја за ову област. У текст Породичног закона непосредно је преузет члан 8. Европске конвенције и људским правима, члан 7. Конвенције о правима детета, члан 2. Првог протокола уз Европску конвенцију о људским правима, члан 10. став 1 и 5 Конвенције о усвојењу Савета Европе и члан 2. Европске конвенције о правном статусу ванбрачне деце савета Европе.

Породични закон критеријуме правне интервенције своди на опште правне стандарде, међу којима су централни најбољи интерес детета и аутономија породице. Али, поред тога, он отвара простор да се подзаконским актима, који су такође обавезујући правни акти, утврде стручни стандарди. На основу Породичног закона донета су подзаконска акта којима је уређено (1) вођење јединственог личног регистра усвојења, (2) начин вођења евиденције и документације о усвојеној деци, (3) програм припреме за усвојење, (4) ближи услови за заснивање хранитељства, (5) програм припреме хранитеља, (6) начин вођења евиденције и документације о хранитељству, (7) начин вођења евиденције и документације о лицима према којима је насиље извршено, као и лицима против којих је одређена мера заштите и (8) начин вођења евиденције и документације о лицима под старатељством.

У припреми су правилници којима ће бити уређени: (1) организација рада органа старатељства, стандарди стручног рада и садржај и начин вођења евиденције и документације, (2) начин рада, састав и финансирање сталне комисије за попис и процену вредности имовине штићеника под старатељством, (3) начин подношења извештаја и полагање рачуна стараоца о обављању старатељске дужности, (4) услови за накнаду трошкова и награду старатељу, (6) начин рада, састав и финансирање сталне комисије за попис и процену имовине лица под старатељством (7) начин вршења надзора над стручним радом органа старатељства. Закон о социјалној заштити и обезбеђењу социјалне сигурности грађана донет је 1991. године и претрпео је низ измена и допуна. Све досадашње измене и допуне овог закона, па и оне које су извршене од 2001. године, нису могле пратити реформске идеје које су у међувремену развијене. Законска решења у актуелном закону омогућавају: пасивни положај корисника, неразвијену мрежу социјалних услуга, неразвијен и неискоришћен непрофитни (невладин) и приватни сектор, као и централизован, нееластичан, патерналистички, неекономичан и неефикасан систем. Такве карактеристике закона, који актуелно нормативно уређује социјалну заштиту у Србији, учиниле су га неодговарајућим, јер законска решења не одговарају новој друштвеној констелацији нити потребама грађана.

Закон о финансијској подршци породици са децом даје допринос укупним мерама друштвене бриге о деци и односи се на побољшање услова за задовољавање основних потреба деце, затим на посебне подстицаје за рађање деце и подршку материјално угроженим породицама, породицама са децом ометеном у развоју и деци без родитељског старања. Права дефинисана овим законом су: накнада зараде за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета; родитељски додатак; дечији додатак; накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу без родитељског старања; накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу ометену у развоју; регресирање трошкова боравка у предшколској установи деце из материјално угрожених породица.

Стратегија за смањење сиромаштва представља план Владе како да Србија кроз транзицију прође што пре, али водећи рачуна о најсиромашнијима и људима који нису у могућности да искористе шансе које транзиција доноси. Усвојена је 2003. године и за циљ има да се у Србији преполови број сиромашних до 2010. године. Главни стратешки правци који

омогућавају достизање овог циља су: (1) динамичан привредни раст и развој са нагласком на отварању нових радних места у приватном сектору, (2) спречавање појаве новог сиромаштва као последице реструктурирања привреде и рационализације државне управе и (3) ефикасна примена постојећих и дефинисање нових програма, мера и активности усмерених на најсиромашније и социјално угрожене групе.

Према подацима Републичког завода за статистику, а на основу Анкете о животном стандарду спроведене у лето 2007. године, сиромаштво у Србији је преполовљено у периоду 2002-2007. године. Тако је основни циљ који је Влада поставила у Стратегији за смањење сиромаштва остварен већ у 2007. години. У 2002. години, 14 одсто или око милион људи је било сиромашно, а у 2007. години 6,6 одсто или око 490 хиљада. Тако је укупан број сиромашних смањен за више од 500 хиљада. Значајан и континуиран економски раст од 2003. године, уз реалан раст плата (који је био већи од раста друштвеног производа), затим раст пензија и других социјалних трансфера, као и осталих примања становништва, а посебно раст дознака из иностранства, утицали су на значајан пад сиромаштва у Србији у периоду од 2003-2007. године.

Сиромаштво у Србији је претежно рурални феномен, односно било је знатно више распрострањено у руралним у односу на урбана подручја у 2007. години (9,8 одсто према 4,3 одсто), као и пре пет година. Иако је сиромаштво смањено у свим регионима у Србији, продубљене су разлике унутар региона између сиромаштва у урбаним и руралним подручјима. Проценат сиромашног становништва опао је у свим регионима у Србији - највише у руралним подручјима Београда и Шумадије, а најмање у урбаним подручјима Источне Србије. Као и пре пет година, најугроженије је било рурално становништво југоисточне Србије где је 18,7 одсто становништва било сиромашно у 2007. години. У том региону живи 6,4 одсто становништва и 18 одсто сиромашних. Разлике у сиромаштву урбаних и руралних подручја у оквиру региона су још више продубљене, због већег пада сиромаштва у урбаним него у руралним подручјима у периоду од 2002-2007. године

Спровodeћи стратегију за смањење сиромаштва, Влада Србије примењује реформске мере у свим областима обезбеђивањем средстава из буџета и од међународних донатора. У протеклом периоду су уведени подстицаји за запошљавање младих, Рома и особа са инвалидитетом и нове услуге социјалне заштите укључујући измештање деце из институција и брига о старима у кући. Такође су кроз Фонд за развој уведени и повољнији услови за кредитирање фирми из најсиромашнијих општина. Предшколско образовање је постало обавезно, а уводе се нови профили средњег стручног образовања. У области заштите мањина покрећу се програми за унапређење здравља Рома. Циљ је да се створе нова радна места и обезбеди равномеран развој свих крајева Србије, што ће довести и до равномернијег смањења сиромаштва.

Како би проверили да ли се планирани ефекти и остварују, Тим потпредседника Владе за имплементацију Стратегије за смањење сиромаштва у јануару 2008. године покренуо је процес Анализе утицаја јавних политика реализованих у периоду од 2003. до 2007. године. Ова анализа ће бити спроведена до септембра 2008, са циљем да буде основа за развој нових и ревизију постојећих политика Владе, како би све мере биле у потпуности засноване на потребама оних којима су намењене и како бисмо убудуће реализовали само оне мере које ће нам за најмање уложеног новца донети највише ефеката.

Стратегија развоја социјалне заштите, документ којим су дефинисани принципи и циљеви реформе система социјалне заштите, имплементира се од почетка 2006. године и представља оквир за креирање и координацију свих развојних пројеката.

Стратегија развоја социјалне заштите усвојена је 2005. године и има за циљ развој: (1) ефикасног система социјалне заштите, окренутог потребама корисника, (2) система социјалне заштите који је базиран на поштовању људских права, (3) система који обезбеђује учешће корисника у креирању услуге и доношењу одлука, право корисника на избор услуге и пружаоца услуге, поштовање достојанства и интереса корисника, једнаку доступност услуге и поштовање права на живот у природном окружењу, (4) партнерства јавних, невладиних и приватних

пужалаца услуга, (5) локалних иницијатива у креирању услуга социјалне заштите и (6) стандарда услуга, механизма контроле, система акредитације и лиценцирања услуга, пужалаца услуга и програма обуке.

Постигнути резултати имплементације стратегије везују се пре свега на постигнут ниво деинституализације заштите деце и младих без родитељског старања, развоју заштите деце у хранитељским породицама као алтернативи институционалној заштите, када је одвајање од родитеља најбољи интерес детета, развоју услуга на локалном нивоу (уз подршку локалним самоуправама преко фонда за социјалне иновације или донаторских фондова) унапређење просторних услова у институцијама социјалне заштите (преко НИПа) и постигнуте консензус око процеса децентрализације.

У оквиру своје надлежности обезбеђивања и спровођења система социјалне заштите, система породичноправне заштите, унапређење положаја породице и деце (члан 15. Закона о министарствима, „Службени гласник РС” број 48/07), Министарство рада и социјалне политике предузима мере ради унапређења квалитета живота и интеграцију недовољно интегрисаних група становништва, у које спадају и: ромско становништво, повратници по основу споразума о реадмисији, жртве трговине људима, грађани Србије – бивше избеглице (који су се узимањем држављанства определили за трајну интеграцију), итд.

У складу са законским надлежностима да спроводи активности ради унапређења положаја породице и деце, Министарство предузима мере ради унапређења квалитета живота деце и породица са децом. Стратегија подстицања рађања, коју је Влада Републике Србије донела 31. јануара 2008. године, нема само за циљ жељени демографски развој, већ се активностима усмереним на директну финансијску подршку породици, активне мере запошљавања младих незапослених родитеља, повољније услове за решавање стамбених питања родитеља са децом, развој разноврсних програма и услуга предшколских установа и школа, развој разноврсних сервисних услуга породици, јачање компетенција за родитељску улогу, очување и унапређивање здравља родитеља и деце, стварају услови за сигурност и приближно једнаки услови за развој сваког детета.

Националном стратегијом о старењу, усвојеном у септембру 2006. године, утврђене су мере и активности које треба да обезбеде достојанствен живот у старости, солидарност међу генерацијама, учешће старих у друштву и у политици, неговање старих, здраво старење и нову културу старења, односно квалитетан живот у старости, кроз интегралну и координирану политику у задовољавању потреба старих људи и коришћење свих њихових потенцијала.

3.19.5.1.2. Институционални оквир

У саставу Министарства рада и социјалне политике је Сектор за бригу о породици и социјалну заштиту, који има четрдесет државних службеника. Сектор се састоји од следећих организационих јединица: Одељење за стратегију и развој система социјалне заштите (12 државних службеника), Одељење за управно-надзорне послове (8 државних службеника), Одсек за управне послове у области материјалних давања у социјалној заштити (седам државних службеника), Одсек за инспекцијски надзор (седам државних службеника) и Одсек за послове у области популационе политике и финансијске подршке породици са децом (шест државних службеника).

Министарство рада и социјалне политике у процесу је доношења нове Одлуке о мрежи установа социјалне заштите у Републици Србији, која ће бити усвојена почетком априла месеца 2008. године. Ова одлука у складу је са реформом система социјалне заштите у Србији и кључним националним документима – Стратегијом за смањење сиромаштва, Националним планом акције за децу и Стратегијом развоја социјалне заштите, којима се дефинишу основни принципи и правци развоја у области социјалне заштите. У односу на постојећу Одлуку о мрежи установа (донету 1991. године), број установа за децу без родитељског старања се смањује, а

посебна пажња се посвећује заштити интереса деце и омладине без родитељског старања са озбиљнијим тешкоћама у функционисању. У односу на постојећи број корисника који се тренутно налазе на смештају у домовима за децу без родитељског старања (1.031), овом одлуком обезбеђује се капацитет за 686 деце без родитељског старања, што је смањење од око 34 одсто. Ово смањење капацитета у складу је са реалним потребама деце и опредељењем за примену мање рестриктивних мера заштите, односно већ обезбеђеним предусловима за примену облика заштите деце у породичном окружењу, што је у складу са правима деце.

Одлуком о мрежи планира се формирање 16 центара за породични смештај као организационих јединица центара за социјални рад и центра за породични смештај у Београду као самосталне установе, чиме се обезбеђује примена стандарда заштите деце у хранитељским породицама и реализација нових послова уведених Породичним законом, односно пружање адекватне подршке деци и хранитељским породицама и контрола остваривања сврхе хранитељства.

Наведеним активностима доследно се примењује опредељење дефинисано у Стратегији развоја социјалне заштите везано за процес деинституционализације заштите посебно осетљивих група (приоритет из Европског партнерства).

У саставу Министарства рада и социјалне политике налази се Сектор за популациону политику, у којем је тренутно ангажовано шест извршилаца. Сектор обавља следеће послове: (1) креирање мера од значаја за популациону политику и планирање породице, (2) анализу стања и предлагање мера за унапређење општег квалитета живота и породице, посебно маргинализованих и недовољно интегрисаних група становништва, (3) унапређење социјалне укључености и промоцију антидискриминационе политике, (4) праћење стања и предузимање одговарајућих мера и активности у циљу интегрисања породица интерно расељених лица, повратника по основу споразума о реадмисији, радних миграната, ромског становништва, жртава трговине људима, лица лечених од болести зависности, лица са ХИВ/АИДС, бивших осуђеника и других маргинализованих друштвених група, (5) припрему закона и других прописа и стратешких докумената из области популационе политике и планирања породице, социјалне укључености и антидискриминационе политике, (6) давање мишљења на нацрте стратешких докумената, закона и других прописа који припремају други државни органи и (7) остваривање сарадње са стручним и научним институцијама и организацијама.

У складу са Предлогом националне стратегије за интеграцију и давање овлашћења Ромима, ради стварања услова за већу социјалну интеграцију Рома (приоритет из Европског партнерства), обезбеђена су у буџету Републике средства за рад координатора за ромска питања у 40 општинских центара за социјални рад, до краја 2008. године. Координатори за ромска питања својим радом треба да допринесу бољој информисаности ромског становништва о њиховим правима односно приступ свим јавним службама. Кроз сарадњу са школама, здравственим установама и другим субјектима у локалној заједници и учешћем у изради локалних планова, допринеће уважавању специфичности ромске популације важних за ефикасно организовање услуга подршке за интеграцију, планирању развоја услуга и потребних мера у локалној заједници. У фебруару и марту 2008. године, у сарадњи са Секретаријатом за ромску националну стратегију при Служби за људска и мањинска права извршен је одабир општина у којима се налази највећи број ромског становништва и где су изражени проблеми социјалне интеграције ове групације становништва. У току је избор координатора и потписивање споразума са локалним самоуправама које ће од 2009. године преузети финансирање њиховог рада.

С обзиром на потребу систематског, координираног и свеобухватног приступа отвореним питањима у складу са обавезама преузетим потписивањем споразума о реадмисији 22. новембра 2007. године (приоритет из Европског партнерства), Влада Републике Србије формирала је Савет за интеграцију повратника по основу споразума о реадмисији („Службени гласник РС број 107/07”), који чине представници свих ресорно задужених министарстава и канцеларија. У раду Савета могу учествовати и представници свих надлежних државних органа и организација као и

стручњаци из различитих области. За израду Стратегије за реинтеграцију повратника на основу споразума о реадмисији и акционог плана за прихват, збрињавање и интеграцију повратника на основу споразума о реадмисији, министар рада и социјалне политике формирао је Међуресорну радну групу. Наведени документи донеће се по хитном поступку. Ради обезбеђивања услова за примарни прихват и интеграцију, укључујући оснивање и финансирање рада транзитних центара на бази десет хиљада повратника годишње, утврђивање појединачних и породичних социо-економских статуса повратника, формирање и вођење евиденционих база, стамбено збрињавање, запошљавање, подршку локалним самоуправама и друге намене, у буџету Републике Србије обезбеђена су средства за рад девет извршилаца у транзитним центрима. Социјалној интеграцији повратника, међу којима се очекује највише Рома, допринеће и ангажовање координатора за ромска питања у 40 општина у Србији. Укључујући 23 постојећа координатора, финансирана од стране Програма за развој Уједињених нација, Организације за европску безбедност и сарадњу и локалних самоуправа, у преко 60 општина у Србији повратници ће бити у прилици да питања статуса, обезбеђивања докумената, основног социјалног старања, уписа деце у школе и припремне разреде, као и друге послове од интереса, ураде и на матерњем језику. У складу са Законом о азилу („Службени гласник РС број 109/07”), доношењем Правилника о социјалној помоћи за лица која траже односно којима је одобрен азил у априлу 2008. године, створени су услови за остваривање права на социјалну помоћ за тражиоце азила и азиланте под истим условима као и грађанима Србије.

Ради координације заштите жртава трговине људима, уз подршку Мисије ОЕБС-а, Министарство је у 2004. години основало Службу за координацију заштите жртава трговине људима. Ова Служба представља централно оперативно тело националног механизма за борбу трговине људима и заштиту жртава и укључена је у Републички тим за борбу против трговине људима. У 2004. години Влада Републике Србије основала је Савет за борбу против трговине људима („Службени гласник РС” број 113/2004). Влада Републике Србије је донела Стратегију борбе против трговине људима у Републици Србији („Службени гласник РС” број 111/2006), којом су успостављени јасни стратешки циљеви и мере и активности свих актера у борби против ове друштвене појаве (приоритет из Европског партнерства). Сачињен је програм за унапређење помоћи и заштите жртава трговине људима у Републици Србији, на који је сагласност дала Влада Републике Србије. Програмом је предвиђено да се оствареним средствима обезбеде активности Службе на идентификацији жртве, ургентна помоћ, превођење, комуникације, примарно збрињавање, реинтеграцији, решавању грађанско-правног статуса, медицинске помоћи, правне помоћи, психосоцијалне помоћи, образовања и стицање вештина, радионице и тренинге и за помоћ у одрживој интеграцији – фондови за самосталан живот. Жртве трговине људима збрињавају се у одговарајуће установе социјалне заштите и склоништа невладиних организација. У 2008. години су, за кадровско (два нова извршиоца) и материјално јачање Службе за координацију заштите жртава трговине људима, обезбеђена средства у Буџету Републике. Од 2005. године, у сарадњи са невладиним организацијама, спроводе се програми едукације и тренинга служби социјалне заштите и других организација које пружају услуге везано за заштиту жртава трговине људима. Ови програми и тренинзи се реализују на регионалним нивоима, а односе се на стицање одговарајућих знања и вештина везано за идентификацију жртава трговине људима, предузимање расположивих законских мера и предлагање нових за отклањање узрока и могућности за трговину људима, пружање психосоцијалне подршке, помоћи и заштите жртава и изналагање и стварање могућности адекватног прихвата и збрињавања жртве.

Са намером да обезбеди што повољније услове за трајну интеграцију и квалитетан живот бивших избеглица (приоритет из Европског партнерства), Министарство је, у сарадњи са Комесаријатом за избеглице, међународним донаторима, локалним самоуправама и центрима за социјални рад, током 2004. и 2005. године, у 17 општина у Србији, развило нов облик социјалне заштите, социјално становање у заштићеним условима. Овај облик збрињавања задовољава потребе старих лица без породичног старања, самохраних родитеља и породица које због

здравственог односно психофизичког стања неког свог члана нису у могућности да самостално обезбеде квалитетне услове за живот. Он обезбеђује услуге становања и разноврсне услуге подршке за што квалитетнији и активан живот корисника у породичном окружењу, које уједно доприносе социјалној интеграцији, налази се у надлежности локалне самоуправе и доприноси процесу децентрализације јачањем улоге локалне самоуправе у збрињавању својих грађана. Позитивна искуства у збрињавању и социјалној интеграцији корисника овог облика заштите допринела су да се објекти за социјално становање у заштићеним условима, за збрињавање корисника колективних центара – грађана Србије, граде у још неколико општина. Стварање услова за трајну интеграцију породица из ове групације становништва започето је у 2008. години и кроз програм стамбеног збрињавања и развоја услуга подршке за економско осамостаљивање, у сарадњи са невладиним организацијама и донаторима.

3.19.5.2. Краткорочни приоритети (2008-2009.)

3.19.5.2.1. Законодавство

Израда новог модела Закона о социјалној заштити отпочела је у новембру 2007. године. Нова законска решење биће заснована на: систему социјалне заштите који је базиран на поштовању људских права, учешћу корисника у креирању услуге и доношењу одлука, праву корисника на избор услуге и пружаоца услуге, поштовању достојанства и интереса корисника, једнакој доступности услуге, партнерство јавних, невладиних и приватних пружалаца услуга, подстицају локалних иницијатива у креирању услуга социјалне заштите и поштовању права на живот у природном окружењу.

Стручна помоћ приликом израде Закона је обезбеђена од стране међународних експерата (консултант из Републике Словеније) и домаћих експерата (4), који поседују специфична знања о одређеним сегментима система социјалне заштите. Постоји потреба за ангажовањем још једног међународног експерта

Одговорна институција: Министарство рада и социјалне политике. Очекује се усвајање Закона до краја четвртог квартала 2009. године.

Израда Предлога о изменама и допунама Закона о финансијској подршци породици са децом у складу потребама за унапређење уоченим током примене Закона, потребом значајније финансијске подршке породицама са децом са посебним потребама, и то не само деце на предшколском узрасту него и старије у ситуацијама када се укључују у дневне боравке, као и планираним изменама у складу са Стратегијом подстицања рађања.

Одговорна институција: Министарство рада и социјалне политике. Очекује се усвајање Закона до краја четвртог квартала 2008. године.

Предлог Закона о заштитнику права детета упућен је 14. децембра 2007. године на усвајање Народној скупштини Републике Србије. Према наведеном Закону, основна надлежност Заштитника права детета је праћење усклађености закона и других прописа у Републици Србији који се односе на заштиту права деце са одредбама Устава Републике Србије, Конвенције о правима детета Уједињених нација и других међународних докумената, који се односе на заштиту права и интереса деце. Заштитник права детета је одговоран за промоцију и доследну примену члана 12. Конвенције о правима детета и одредаба Породичног закона које се односе на права деце уопште, а посебно на партиципацију у поступцима у којима се одлучује о њиховим правима (члан 65. Породичног закона). Очекује се усвајање Закона до краја четвртог квартала 2009. године.

Подзаконски акти:

- Нацрт Правилника о стандардима и организацији рада у центрима за социјални рад; очекује се усвајање до краја четвртог квартала 2008. године

- Нацрт Правилника о ближим условима за додељивање награде и признања за изузетан успех у раду у области социјалне заштите; очекује се усвајање Закона до краја четвртог квартала 2009. године
- Нацрт измене и допуне Правилника о критеријумима и мерилима за утврђивање цена услуга у области социјалне заштите које финансира Република; очекује се усвајање до краја четвртог квартала 2008. године
- Нацрт измене и иновирање Одлуке о мрежи установа социјалне заштите; очекује се усвајање до краја трећег квартала 2008. године
- Нацрт Правилника о ближим условима за заснивање хранитељства и стандардима заштите деце на хранитељству; очекује се усвајање до краја другог квартала 2008. године.
- Нацрт Правилника о начину рада, саставу и финансирању сталне комисије органа старатељства, о начину подношњења извештаја и полагања рачуна старатеља и о условима за накнаду трошкова и награду старатељу; очекује се усвајање до краја четвртог квартала 2008. године
- С обзиром на уочене недостатке, неопходна је измена и Правилника о условима, поступку и начину остваривања права на одсуство са рада ради посебне неге детета, у сарадњи са Министарством здравља; очекује се усвајање до краја четвртог квартала 2009. године
- Усклађивање Правилника о ближим условима и начину остваривања права на финансијску подршку породици са децом са изменама и допунама Закона; очекује се усвајање до краја четвртог квартала 2009. године

Приоритети:

- Израдити и донети акциони план за стварање услова за унапређење интеграције ромског становништва (укључујући и повратнике), у сарадњи са Секретаријатом за ромску националну стратегију при Служби за људска и мањинска права (приоритет из Европског партнерства)
- Припремити протокол о сарадњи између владиних, невладиних и међународних организација о сарадњи и поступању у заштити жртава трговине људима
- Усвојити законску регулативу за функционисање прихватилишта за жртве трговине људима (путем оснивања нових установа или поверавањем тих послова постојећим установама социјалне заштите или невладиним организацијама).

3.19.5.2.2. Институције

До краја 2009. године на нивоу система социјалне заштите и заштите породице у Србији планира се:

- Стварање услова за увођење у центре за социјални рад нових стандарда стручног рада, процедура и организационих модела у обављању послова старатељства, заштите и помоћи породици и унапређени механизми контроле квалитета услуга;
- Стварање услова за развој услуга у локалној заједници које гарантују заштиту осетљивих група у најмање рестриктивним окружењу и подршку природној породици;
- Успостављање ефикасног система заштите деце од злостављања и занемаривања на смештају у установама социјалне заштите;
- Даље унапређење института хранитељства за децу кроз, поред осталог и обезбеђене услове за смештај у хранитељске породице деце без родитељског старања, деце ометене у развоју и деце са поремећајем у понашању и оснивање центра за породични смештај – 16 центара за породични смештај као организационих јединица центара за социјални рад и једног центра за породични смештај у Београду као самосталне установе

Јачаће се капацитети Сектора за бригу о породици и социјалну заштиту даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу обезбеђивања праћења стања у области и

предлагање мера за даље унапређење социјалне заштите и социјалне политике и припрема евентуалних измена закона и подзаконских аката.

Јачаће се капацитети инспекцијске службе, пријемом нових службеника, даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу јаче контроле поштовања закона, бољег праћења дешавања у области, прикупљања и обраде прибављених статистичких података прикупљених применом закона, као и припрема евентуалних измена закона и подзаконских аката, у складу са променама у области социјалне заштите. Тренутни број запослених у Одсеку за инспекцијски надзор је недовољан да би се обезбедила свеобухватна и континуирана покривеност инспекцијском контролом свих установа у систему социјалне заштите, као и пружалаца услуга из недржавног сектора. У склопу децентрализације власти инспекцијски надзор требало би да буде пренет општинској, односно градској управи. Општински, односно градски инспектори, поступају у првом степену инспекцијског надзора, а Одсек за инспекцијске послове Министарства рада и социјалне политике непосредно врши инспекцијски надзор установа, ако га општинска, односно градска управа не врши.

Јачаће се капацитети Министарства рада и социјалне политике, Сектора за популациону политику, даљим усавршавањем запослених, обезбеђивањем довољног броја извршилаца, у циљу омогућавања праћења стања, предлагања мера за даље унапређење политике и обављања неопходних нормативних послова (припрема евентуалних законских прописа, стратешких докумената, давања мишљења).

Приоритети:

- Израда и доношење акционог плана за стварање услова за унапређење интеграције ромског становништва (укључујући и повратнике), у сарадњи са Секретаријатом за ромску националну стратегију при Служби за људска и мањинска права (што је неопходан предуслов за организовање ефикасније заштите и интеграције)
- Проширити број општина у којима постоје координатори за ромска питања; сагледати проблеме у остваривању задатака координатора и предузети потребне мере,
- За први прихват повратника по основу реадмисије, фазно организовати два транзитна центра (Београд, Ниш),
- У транзитним центрима, поред броја извршилаца обезбеђених у буџету, формирати тим за реадмисију, који ће, сем организације примарног прихвата и сарадње са примајућим заједницама, имати задатак да допринесе решавању питања од значаја за спречавање секундарне миграције (превенција трговине људима, позитивна дискриминација, итд.),
- У 2009. години обезбедити помоћ примајућим локалним самоуправама које нису довољно економски јаке да обезбеде потребне услове за интеграцију,
- Формирати тим за реадмисију при Министарству рада и социјалне политике, који би функционисао у оквиру транзиционих центара и који ће, сем организације примарног прихвата и сарадње са примајућим заједницама, имати задатак да допринесе решавању питања од значаја за спречавање секундарне миграције,
- Обезбедити посебна прихватилишта за малолетне жртве трговине људима,
- Обезбедити законску регулативу за функционисање прихватилишта жртве трговине људима (путем оснивања нових установа или поверавањем тих послова који треба да буду у надлежности Републике, постојећим установама социјалне заштите или НВО),
- Обезбедити одговарајуће услове за рад (простор, опрема, трошкови смештаја),
- Припремити протокол о сарадњи између владиних, невладиних и међународних организација о сарадњи и поступању у заштити жртава трговине људима,
- Наставити унапређење услова за обављање послова везаних за координацију заштите жртава трговине, уз раздвајање послова координације активности и организовања заштите,
- Наставити обуку субјеката за препознавање појаве и предузимање адекватних мера,
- Стварати услове за социјалну интеграцију жртава,

- Успоставити размену информација о појавама, мерама и њиховој ефикасности у међународним оквирима.

3.19.5.3. Средњорочни приоритети (2010-2011.)

3.19.5.3.1. Законодавство

Неопходно је спровести анализу усклађености других закона који уређују питања од значаја за област социјалне заштите, а пре свега групе прописа којима се уређује здравствена област, у току 2010. године, како би се иницирало и њихово усклађивање са будућим Законом о социјалној заштити и новим концептом целовитог задовољавања потреба корисника.

3.19.5.3.2. Институције

Приоритетне активности до краја 2011. године:

- Успостављање основа за интегралну заштиту најсиромашнијих и осетљивих група становништва, ефикасног система материјалних надокнада, развој мреже услуга у локалној заједници и увођење система квалитета и унапређење система контроле у социјалној заштити;
- Дефинисање стандарда услуга у систему социјалне заштите, увођење целовитог система акредитације и лиценцирања пружалаца услуга и акредитације програма обуке као основа за лиценцирање стручних радника у социјалној заштити;
- Обезбеђена доступност и остваривање права из социјалне заштите маргинализованим групама;
- Даљи развој капацитета за збрињавање корисника путем социјалног становања у заштићеним условима;
- Развој разноврсних програма стамбеног збрињавања са подршком за економско осамостаљивање;
- Обухват и других група становништва којима је потребна подршка и прилагођавање услуга њиховим потребама;
- Обука представника локалних самоуправа, центара за социјални рад и невладиних организација за препознавање потреба за подршком и начинима задовољавање тих потреба.
- Јачање капацитета примајућих локалних самоуправа за стварање услова за интеграцију повратника, развојем услуга подршке и обезбеђивањем изворних прихода;
- Анализирати хумане ресурсе општина Србије са демографског, економског и социјалног аспекта, релевантних за доношење одлука и спровођења мера државе;
- Донети стратешки документ о свеобухватној популационој политици;
- Спровојати већ усвојене стратегије (о подстицању рађања и о старењу);
- Успостављање популационе политике у локалним заједницама;
- Успоставити базу релевантних података ради праћења, анализирања и предузимања мера унапређења положаја појединаца и породица из осетљивих група;
- Формирање посебног републичког фонда за помоћ локалним самоуправама за стварање услова за интеграцију свих недовољно интегрисаних група.

Јачаће се капацитети институција у складу са следећом динамиком:

Назив институције	Постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.

Министарство рада и социјалне политике – Сектор за социјалну заштиту и бригу о породици	постојећа	Одсек за инспекцијски надзор	7	8	9	10	11	12
Регионални инспекторати	планирана	укупно	-	5	7	8	9	10
Министарство рада и социјалне политике – Сектор за популациону политику	постојећа	укупно	6	10	12	13	14	14
Укупно:			13	23	28	31	34	36

3.19.6. Социјално осигурање

3.19.6.1. Систем пензијског и инвалидског осигурања

3.19.6.1.1. Стање

3.19.6.1.1.1. Законодавни оквир

Пензијски систем у Србији чине: (1) систем пензијског и инвалидског осигурања – обавезан (државни) систем, заснован на принципу међугенерациске солидарности и текућег финансирања (*pay-as-you-go*); њиме су покривени запослени, samozапослена лица (укључујући слободне професије) и пољопривредници; (2) систем добровољних пензијских фондова и пензијских планова, који је започео са функционисањем 1. априла 2006. године.

Обавезно пензијско и инвалидско осигурање у Републици Србији уређено је Законом о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС” бр. 34/03, 64/04, 84/04, 85/05, 101/05 и 63/06), који је ступио на снагу и примењује се од 10. априла 2003. године. У току је рад на изменама и допунама овог закона за које се очекује да буду усвојене до краја 2008. године.

Питања везана за обвезнике плаћања доприноса, обрачун, плаћање и контролу наплате доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање уређена су Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање („Службени гласник РС” бр. 84/04, 61/05 и 62/06).

У области обавезног пензијског и инвалидског осигурања на снази су и следећи подзаконски акти: Правилник о утврђивању професионалних болести („Службени гласник РС” број 105/03), Правилник о утврђивању телесних оштећења („Службени гласник РС” број 105/03), Правилник о радним местима, односно пословима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем („Службени гласник РС”, бр. 105/03, 126/04, 93/05, 3/07, 8/07 и 56/07), Одлука о јединственом кодексу шифара за уношење података у матичну евиденцију о осигураницима и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања („Службени гласник РС” бр. 118/03 и

11/06), Одлука о обрасцима пријава података за матичну евиденцију о осигураницима и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања („Службени гласник РС” бр. 118/03 и 11/06) и Одлука о јединственим методолошким принципима за вођење матичне евиденције о осигураницима и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања („Службени гласник РС” број 118/03).

Када је у питању усклађивање наведених прописа са прописима Европске уније, указујемо да се према садашњим прописима ЕУ, пензијски систем регулише на нивоу појединачних држава чланица. Највећи број земаља ЕУ такође је суочен са реформисањем и модернизовањем својих пензијских система. Европска комисија је својим чланицама на самиту у Ликену 2001. препоручила тзв. „отворени метод координације” у области пензијске реформе, којим се размеђују искуства земаља чланица у реформи својих система, утврђују смернице, постављају референтне тачке итд, и чији је крајњи циљ координација пензијских система међу земљама ЕУ. Овај метод требало би пратити у реформи нашег пензијског система, како би се искористила искуства земаља чланица, што би у крајњој инстанци водило приближавању њиховим пензијским системима.

За регулисање пензијског и инвалидског осигурања, од значаја су и посебни закони којима се регулишу поједина питања из ове области. Поступак остваривања права у систему спроводи се поред Закона о пензијском и инвалидском осигурању и у складу са Законом о општем управном поступку („Службени лист СРЈ” бр. 33/97 и 31/2001 и („Службени лист СЦГ”, број 1/2003). Поједина питања у вези обрачуна доприноса везана су за решења дата Законом о порезу на доходак грађана („Службени гласник РС” бр. 24/2001, 80/2002, 135/2004, 62/2006 и 65/2006). Законом о буџетском систему („Службени гласник РС” бр. 9/2002, 87/2002, 66/2005, 85/2006 и 86/2006) уређује се припрема и доношење финансијског плана, рачуноводство, извештавање, контрола и ревизија финансијских планова Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање.

Иако се наведеном групом закона само делимично уређује област пензијског и инвалидског осигурања, будући да им то није основни предмет регулисања, неопходно је да буду у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању.

Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима („Службени гласник РС” број 85/05) регулише област добровољних пензијских фондова и пензијских планова. У овој области на снази су и следећи подзаконски акти у надлежности Министарства рада и социјалне политике: Правилник о условима и поступку организовања и функционисања пензијских планова („Службени гласник РС” број 85/05) и Правилник о ближим условима за остваривање права члана добровољног пензијског фонда на располагање и повлачење акумулираних средстава пре навршене 53 године живота („Службени гласник РС” број 85/05).

3.19.6.1.1.2. Институционални оквир

Обавезно пензијско и инвалидско осигурање налази се у надлежности Министарства рада и социјалне политике и Министарства финансија (законодавна улога оба министарства).

Чланом 15. Закона о министарствима („Службени гласник РС” број 48/07) утврђено је да Министарство рада и социјалне политике обавља послове државне управе који се односе на систем пензијског и инвалидског осигурања, социјално осигурање и заштиту војних осигураника, као и учествовање у припреми, закључивању и примени међународних уговора о социјалном осигурању. У оквиру министарства за наведена питања надлежан је Сектор за пензијско и инвалидско осигурање, кога чини 12 службеника (11 са високом и 1 са средњом стручном спремом)

Министарство финансија обавља послове државне управе који се односе на обезбеђење финансирања обавезног социјалног осигурања (укључујући и пензијско и инвалидско

осигурање), буџетску контролу и ревизију организација обавезног социјалног осигурања (укључујући Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање)

Обезбеђење и спровођење пензијског и инвалидског осигурања налази се у надлежности Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, који је почео са радом 1. јануара 2008. године спајањем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених, Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање самосталних делатност и Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање пољопривредника. Фонд је правно лице са статусом организације за обавезно социјално осигурање у коме се остварују права из пензијског и инвалидског осигурања и обезбеђују средства за ово осигурање.

Од 2007. године постоји и функционише Завод за социјално осигурање који, у складу са чланом 42. Закона о министарствима, обавља стручне послове и послове државне управе који се односе на: примену међународних уговора о социјалном осигурању, израду административних уговора за примену међународних уговора о социјалном осигурању, израду двојезичних образаца за примену међународних уговора о социјалном осигурању, као и друге послове одређене законом.

Народна банка Србије врши надзор над спровођењем Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, води Регистар добровољних пензијских фондова и поред Министарства рада и социјалне политике доноси подзаконске акте за извршавање овог закона.

Добровољне пензијске фондове организују и воде друштва за управљање добровољним пензијским фондом, основана искључиво као затворено акционарско друштво. У Србији послује седам друштава за управљање (стање у првом кварталу 2008. године).

Од 2006. године спроводи се Пројекат „Консолидација наплате и реформа пензијске администрације у Србији”, који се финансира из кредита Светске банке у износу од 25 милиона УСД. Пројекат је усмерен на консолидацију система обавезног пензијског и инвалидског осигурања, развој пензијске администрације, формирање Централног регистра односно јединствене базе података осигураника и корисника, и развој система добровољних пензијских фондова и пензијских планова (приоритет из Европског партнерства). Основни носиоци пројекта су Савет за реформу система пензијског осигурања, односно Министарство рада и социјалне политике и Министарство финансија, уз непосредно ангажовање представника других институција (фондови ПИО, Пореска управа, Завод за здравствено осигурање, Народна банка итд.).

3.19.6.1.1. Краткорочни приоритети (2008-2009.)

3.19.6.1.1.1. Законодавство

Формирана је радна група за припрему Нацрта закона о изменама и допунама закона о пензијском и инвалидском осигурању. Планирано је да закон буде донет до краја 2008. године. Поред техничких измена и побољшања применљивости прописа, најважније измене односе се на: регулисање питања пензијског и инвалидског осигурања војних осигураника и његовог укључивања у јединствени пензијски систем; одређивање оптималног начина усклађивања пензија. Стручна помоћ приликом израде Нацрта није потребна.

Одговорна институција: Министарство рада и социјалне политике.

Република Србија ће, према плану Министарства рада и социјалне политике, потписати споразум о социјалном осигурању са Канадом у 2008. години, као и са Турском, Грчком и Краљевином Шведском у 2009. години.

3.19.6.1.1.2. Институције

Јачаће се капацитети Министарства рада и социјалне политике, као и осталих надлежних институција даљим усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу праћења дешавања у пензијском систему, као и иностраних искустава, предлагања мера за унапређење система и припрема евентуалних измена подзаконских аката, у складу са кретањима у пензијском систему и економској ситуацији у Србији.

3.19.6.1.2. Средњорочни приоритети (2010-2011.)

3.19.6.1.2.1. Законодавство

Потребно је ускладити законске прописе са напретком у формирању централног регистра осигураника и корисника. Такође, с обзиром да се наставља процес реформе пензијског система, претпоставка је да ће бити потребне промене закона и подзаконских аката у складу са плановима за даље реформске кораке.

3.19.6.1.2.2. Институције

Планира се израда и доношење Стратегије одрживог развоја пензијског система. Завршетак финансијске консолидације Фонда ПИО предвиђен је за 1. јануар 2011. године. Јачаће се капацитети Фонда, усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу унапређења ефикасности решавања по захтевима странака и целокупног пословања фонда. Планиран је и почетак функционисања Централног регистра осигураника и корисника.

Јачаће се капацитети у складу са следећом динамиком:

Назив институције	Постојећа или планирана	Садашњи број запослених		Планирани број запослених по годинама				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство рада и социјалне политике – Сектор за пензијско и инвалидско осигурање (државни службеници ангажовани на пословима међународне сарадње и европске интеграције)	постојећа	укупно	3	3	4	4	5	5

Републички фонд пензијског и инвалидског осигурања (запо на пословима међународне сарадње и европске интеграције)	постојећа	укупно	60	60	60	65	65	65
Завод за социјално осигурање (државни службеници ангажовани на пословима међународне сарадње и европске интеграције)	постојећа	укупно	6	6	8	9	11	12
Укупно:			69	69	72	78	81	82

3.19.6.2. Здравствено осигурање

3.19.6.2.1. Стање

3.19.6.2.1.1. Законодавни оквир

Закон о здравственом осигурању („Службени гласник РС” бр. 107/05 и 109/05) ступио је на снагу јануара 2006. године, чиме је започета реформа здравственог осигурања. Доношењем подзаконских аката за спровођење овог закона настављена је реформа здравственог осигурања чији ће се континуитет одржавати и у наредном периоду (приоритет из Европског партнерства). Здравствено осигурање се спроводи у Републичком заводу за здравствено осигурање који је организован кроз филијале (којих има укупно 28), испоставе (којих има укупно 179) и истурене шалтере (којих има укупно 5). Обавезно здравствено осигурање обухвата осигурање за случај болести и повреде ван рада и осигурање за случај повреде на раду или професионалне болести.

Најугроженијим категоријама осигураника обезбеђено је плаћање доприноса за обавезно здравствено осигурање из буџета Републике Србије. Новим Законом о здравственом осигурању одређен је минимални пакет здравствених услуга које покрива обавезно здравствено осигурање (право на здравствену заштиту, право на накнаду зараде за време привремене спречености за рад осигураника (боловање) и право на накнаду трошкова превоза у вези са коришћењем здравствене заштите). У случају привремене спречености за рад због повреде на раду и професионалне болести, накнада зараде износи сто одсто од основа за накнаду зараде (што је обавеза по међународним конвенцијама о раду) и исплаћује се из средстава послодавца. Такође, Законом је уведена и могућност организовања и спровођења добровољног здравственог осигурања од стране Републичког завода за здравствено осигурање, правних лица која се баве осигурањем и инвестиционих фондова.

3.19.6.2.1.2. Институционални оквир

Тренутно је у Министарству здравља запослено 346 радника (висока стручна спрема – 247, виша стручна спрема – 84 и средња стручна спрема – 15). До краја 2008. године планира се запошљавање још 96 радника. У Републичком заводу за здравствено осигурање запослено је 2.007 радника на неодређено време (висока стручна спрема – 717, виша стручна спрема – 262, пети степен стручне спреме – 4, средња стручна спрема – 939, трећи степен стручне спреме – 23 и основна школа – 62) и за наредни период планира се запошљавање 666 радника (висока стручна спрема – 345, виша стручна спрема – 35, пети степен стручне спреме – 42, средња стручна спрема – 227 и основна школа – 17).

У Републици Србији постоји укупно 330 државних здравствених установа предвиђених Уредбом о Плану мреже здравствених установа. Према подацима из 2006. године, у државним здравственим установама укупно је запослено 108.975 радника. Од тог броја здравствени радници чине 81.661 а у административном и техничком особљу запослено је укупно 27.314 радника. Током 2008. године расписиван је јавни конкурс од стране Министарства здравља за пријем хиљаду здравствених радника (300 доктора и 700 медицинских сестара), а до краја 2008. године планиран је још један јавни конкурс за пријем хиљаду здравствених радника у државне здравствене установе. Повећањем броја запослених у Министарству здравља, Републичком заводу за здравствено осигурање и државним здравственим установама побољшаће се спровођење закона који се примењују у области здравственог осигурања и здравствене заштите и омогућиће се квалитетније пружање здравствених услуга у Републици Србији.

3.19.6.2.2. Краткорочни приоритети (2008-2009.)

3.19.6.2.2.1. Законодавство

Доношење Уредбе о добровољном здравственом осигурању којом би били уређени услови, начин и поступак организовања, спровођења и врсте добровољног здравственог осигурања. Рок за доношење Уредбе је IV квартал 2008. године.

3.19.6.2.3. Средњорочни приоритети (2010-2011.)

3.19.6.2.3.1. Законодавство

Упутство Савета број 96/29/ЕУРАТОМ о основним безбедносним стандардима заштите здравља радника и становништва од опасности која потиче од јонизујућег зрачења утврђује основне стандарде који морају бити испуњени приликом рада са изворима јонизујућег зрачења, организовање одговарајућег инспекцијског органа и одговарајуће заштите приликом рада са изворима јонизујућег зрачења, извештавање и давање дозволе правним лицима која раде са изворима јонизујућег зрачења.

Институт за медицину рада и радиолошку заштиту „Др Драгомир Карајовић” врши контролу испуњености услова безбедности и здравља на раду у вези са изворима јонизујућег зрачења и путем личне дозиметрије, а на основу подзаконских аката донетих за спровођење Закона о заштити од јонизујућих зрачења („Службени лист СРЈ” број 46/96) и Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС” број 101/05).

Правилником о претходним и периодичним лекарским прегледима запослених на радним местима са повећаним ризиком („Службени гласник РС” број 120/07) донетог на основу Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС” број 101/05) утврђени су претходни и периодични прегледи радника који су изложени јонизујућем зрачењу. Правилник је делимично усклађен са наведеним упутством, односно потребно је да се утврди одговарајући жалбени поступак. Законом о лековима и медицинским средствима („Службени гласник РС” бр. 84/04 и

85/05) прописана је одговарајућа процедура давања дозволе за производњу и промет радиофармацеутских лекова. Правилником о начину и условима сакупљања, чувања, евидентирања, складиштења, обрађивања и одлагања радиоактивног отпадног материјала („Службени лист СРЈ” број 9/99) прописано је и одлагање радиоактивног материјала насталог у медицини, а самим тим и радиофармацеутских лекова. Министарство за заштиту животне средине Републике Србије израдило је Нацрт закона о управљању медицинским отпадом, који се налази у скупштинској процедури. Члановима 56. и 57. поменутог Нацрта прописани су услови управљања отпадом из објеката у којима се обавља здравствена заштита, а самим тим и руковање отпадом радиофармацеутским лековима. Законом о здравственом осигурању („Службени гласник РС” бр. 107/05 и 109/05), чланом 28, прописано је обавезно здравствено осигурање, између осталих, и ученика и студената који се, у складу са законом, налазе на обавезном производном раду, професионалној пракси или практичној настави у случају настанка повреде на раду или професионалне болести.

Остали прописи Републике Србије који покривају материју поменутог упутства су: Правилник о границама излагања јонизујућим зрачењима („Службени лист СРЈ” број 32/98), Правилник о стручној спреми и здравственим условима лица која раде са изворима јонизујућег зрачења („Службени лист СРЈ” број 45/97), Одлука о евиденцијама о изворима јонизујућих зрачења и озрачености становништва, пацијената и лица која су при раду изложена дејству јонизујућих зрачења („Службени лист СРЈ” број 45/97), Правилник о условима за промет и коришћење радиоактивних материјала, рендген-апарата и других уређаја који производе јонизујућа зрачења („Службени лист СРЈ” број 32/98).

Упутство Савета број 92/29/ЕЕЗ о минимуму захтева који се тичу безбедности и здравља за унапређење здравственог третмана на теретним бродовима утврђује одговарајући медицински третман посаде на мору, односно стандард медицинских залиха на броду. Законом о поморској и унутрашњој пловидби („Службени лист СРЈ”, бр. 12/98, 44/99, 74/99, 73/2000) и („Службени гласник РС”, бр. 85/2005, 101/2005) регулисана је безбедност пловидбе на мору и унутрашњим водама. Република Србија је преузела обавезе из ратификоване Конвенције о заштити људског живота на мору са Протоколом. Законом о здравственој заштити („Службени гласник РС” број 107/05), члан 241, прописано је да се из буџета Републике Србије обезбеђују здравствене услуге пружене странцима-члановима посаде страних бродова или пловила, оболелим од венеричних болести и странцима оболелим од заразних болести (велике богиње, куга, колера, маларија итд.). Такође, у складу са Законом о здравственој заштити, здравствена установа и здравствени радници дужни су да странцу укажу хитну медицинску помоћ. За пружену хитну медицинску помоћ странци сами сnose трошкове. Међутим, уколико здравствена установа није могла да наплати накнаду од странца за указану хитну медицинску помоћ, та накнада се плаћа из буџета Републике Србије. Република Србија нема излаз на море, међутим, у будућности се планира развијање речно-поморског саобраћаја. С обзиром да тренутно Република Србија нема регистрованих бродова и да се планира нови Закон о поморству, најцелисходније је ово упутство транспоновати у домаћи правни поредак када се за тим укаже реална потреба.

3.19.7. Спречавање дискриминације и једнаке могућности

3.19.7.1. Стање

3.19.7.1.1. Законодавни оквир

Забрана дискриминације у Републици Србији још увек није регулисана свеобухватним законом. Израђен је текст Нацрта закона о забрани дискриминације, који се тренутно налази у процедури која претходи изгласавању закона у скупштини. Овај закон ће бити „везивно ткиво“

које ће на јединствен начин уредити и обезбедити успешну заштиту од дискриминације. Нацрт Закона је у децембру 2007. године добио веома повољно мишљење Венецијанске комисије Савета Европе, која сматра да је Нацрт усаглашен са међународним стандардима у овој области и да стога представља важан корак ка забрани дискриминације. Оно што је битно подвући је да је овај Нацрт закона у потпуности усклађен са Упутством Савета број 2000/78/ЕЗ којим се установљава општи оквир за једнак третман у области запошљавања и Упутства број 2000/43/ЕЗ којим се имплементира принцип једнаког третмана без обзира на расно или етничко порекло. И поред тога што још увек не постоји кровни закон који регулише ову област, забрана дискриминације је превасходно регулисана Уставом Републике Србије. Поред Устава РС, забрана дискриминације регулисана је читавим сетом закона.

Кривични законик Републике Србије предвиђа три кривична дела везана за забрану дискриминације. То су: повреда равноправности (члан 128), повреда права употребе језика и писма (члан 129), и расна и друга дискриминација (члан 387).

Што се тиче мера грађанско-правне заштите, парнични поступак за накнаду штете услед дискриминације је могућ, али је дуг и не задовољава хитну потребу за брзим решавањем случајева дискриминације. Дискриминација може бити основ за накнаду причињене штете. У том смислу, општи режим накнаде штете који је утврђен Законом о облигационим односима и који се остварује према одредбама Закона о парничном поступку може бити једно од средстава којима се у парничном поступку доказује однос између учињене дискриминације и причињене материјалне и нематеријалне штете. Поред тог општег режима, поједини закони у случају дискриминације појединих категорија лица, односно у случајевима дискриминације у појединим областима, изричито предвиђају овај облик заштите, а неки и посебан поступак накнаде штете, на које се супсидијарно примењују одредбе Закона о парничном поступку. Највећи недостатак везан за грађанско-правну заштиту у законодавству Републике Србије јесте одсуство одредби о пребацивању или подели терета доказивања у парничном поступку, које су постале стандард у модерном антидискриминаторском праву, што ће бити измењено и усклађено будућим кровним антидискриминационим законом.

Забрана дискриминације у појединим областима утврђена је великим бројем позитивних прописа. У области здравствене заштите, Законом о здравственој заштити (2005.) утврђена је једна норма која се односи на забрану дискриминације. Слично је и у области образовања, у којој, у Закону о високом образовању (2005.), такође постоји једна норма у вези са забраном дискриминације. У области рада и запошљавања одредбе о забрани дискриминације садржане су у Закону о запошљавању и осигурању за случај незапослености (2003.), а у области медија постоји такође неколико одредаба у Закону о јавном информисању (2003.) и Закону о радиодифузији (2002.). Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја (2004.) такође забрањује дискриминацију при остваривању ове слободе, а у области спорта и одржавања спортских приредби одређене одредбе о забрани дискриминације садржане су у Закону о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама.

Даље, забрана дискриминације националних мањина делимично је решена Законом о заштити права и слобода националних мањина (2002.), којим се забрањује сваки облик дискриминације на националној, етничкој, расној, језичкој основи, лица која припадају националним мањинама. Забрана дискриминације по верској основи делимично је решена Законом о црквама и верским заједницама (2006). Забрана дискриминације особа са инвалидитетом целовито је решена доношењем Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом (2006). Забрана дискриминације лица која траже запослење и запослених делимично је решена Законом о раду (2005), који садржи посебно поглавље које се односи на забрану дискриминације лица које траже запослење и запослених. Забрана дискриминације пацијената делимично је решена Законом о здравственој заштити (2005.), а забрана дискриминације лица над којима се извршава кривична санкција парцијално је решена Законом о извршењу кривичних санкција (2005). Забрана дискриминације деце и малолетника парцијално је

решена Породичним законом (2005.), Законом о основама система образовања и васпитања (2003.) и Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (2005). Забрана полне дискриминације парцијално је уређена Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености (2003.), итд.

Поједини закони имају и одредбе које се односе на афирмативну акцију. Такви су, пре свега, изборни закони, или нпр. Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености. Тако члан 8. наведеног закона прописује да се у његовој примени, као и у примени других прописа, као и аката Националне службе за запошљавање, лицу које тражи запослење обезбеђује једнака доступност пословима запошљавања и једнакост у поступку запошљавања, независно од расе, боје коже, националне припадности, етничког порекла, језика, вере, политичког или другог мишљења и опредељења, социјалне припадности или порекла, имовног стања, брачног или породичног стања, породичне одговорности, старости, чланства у синдикату, удружењу или политичкој организацији или од било које друге околности која може бити основ дискриминације, односно неједнаког поступања према појединцима међу којима постоје разлике које нису у функцији извршавања послова радног места. Гарантује се једнака доступност пословима и једнакост у поступку запошљавања жена и мушкараца. Посебна заштита одређених категорија лица (инвалиди, малолетна лица, старија лица) није у супротности са начелом из става 1. овог члана.

У вези с мерама афирмативне акције треба истаћи да су неке од њих предвиђене подзаконским актима (нпр. закључак Владе Републике Србије о повећању учешћа припадника националних мањина у органима државне управе), док се у појединим случајевима њихово предузимање сугерише и политичким актима (нпр. Стратегијом за интеграцију и давање нових овлашћења Ромима, или Акционим планом Владе Републике Србије за Декаду Рома).

Република Србија је утврдила посебан систем спречавања дискриминације особа са инвалидитетом. Поред члана 21 Устава Републике Србије, којим је забрањена свака дискриминација а, између осталог, нарочито по основу психичког и физичког инвалидитета, усвајањем Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом 17. априла 2006. године уређен је општи режим забране дискриминације по основу инвалидности, посебни случајеви дискриминације особа са инвалидитетом, поступак заштите особа изложених дискриминацији и мере за подстицање равноправности и социјалне укључености особа са инвалидитетом, као и санкције за неке од забрањених аката дискриминације. Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом је усаглашен са следећим прописима ЕУ:

- Упутством Савета о једнаким поступањима при запошљавању број 2000/78/ЕЗ
- Упутством Савета број 2000/43/ЕЗ о примени начела једнаког поступања без обзира на расно и етничко порекло особа 2000/43/Е
- Праксом Европског суда у спровођењу члана 14. Европске конвенције о правима човека и пратећих протокола о сузбијању дискриминације.

Влада Републике Србије је на седници од 28. децембра 2007. године донела Стратегију унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији. Стратегија представља средњорочни план активности свих друштвених актера у Републици, оснажујући темељ грађанског друштва коме Србија тежи, а меру успешности реализације тог стратешког циља биће могуће мерити и степеном испуњења циљева које ова стратегија поставља. Циљеви стратегије установљени су за период од 2007-2015. године, са акционим плановима који се доносе за период од две године. Као основ за израду Стратегије употребљена су решења прокламована усвојеним домаћим и међународним документима, која питања третмана особа са инвалидитетом не постављају као сегмент социјалне политике, већ као поштовање људских права.

Република Србија потписала је Конвенцију о правима особа са инвалидитетом и Опциони протокол уз Конвенцију о правима особа са инвалидитетом – усвојену на 61. заседању Генералне скупштине Уједињених Нација – на седници која је одржана 13. децембра 2006. године у

Њујорку. Након ратификације наведеног документа у Народној скупштини, исти ће представљати саставни део унутрашњег права Републике Србије.

За питање заштите и унапређења положаја особа са инвалидитетом од значаја су и следећи законски прописи: Закон о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана („Службени гласник РС” бр. 36/91, 33/93, 67/93, 46/94, 52/96, 29/2001, 84/2004 и 115/2005), којим је утврђено право на увећан додатак за помоћ и негу другог лица, а могу га остварити особе са телесним оштећењем од 100 одсто по једном основу, Закон о повластицама у унутрашњем путничком саобраћају инвалидних лица („Службени гласник РС” бр. 22/93 и 25/93), којим је утврђено право на повластице у унутрашњем путничком саобраћају и обим истог, Закон о раду („Службени гласник РС” бр. 24/2005 и 61/2005), којим је утврђена забрана дискриминације особа са инвалидитетом у вези са радом и радним односима и прописани посебни случајеви исте, Закон о изменама и допунама закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС” бр. 47/2003 и 34/2006), којим је утврђена обавеза инвеститора објекта од општег интереса да исти буде приступачан особама са инвалидитетом у складу са стандардима приступачности, као и санкција за непоштовање наведене правне норме, Закон о јавним путевима („Службени гласник РС” бр. 101/2005 и 123/2007), којим је утврђено право на ослобођење од плаћања годишње накнаде за коришћење путева приликом регистрације возила, као и ослобођење од плаћања путарине за особе са инвалидитетом и организације особа са инвалидитетом које поседују путничко или комби возило и Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС” бр. 34/2003 и 85/2005).

Уставом Републике Србије из новембра 2006. године грађанима се јемчи једнакост пред уставом и законима; забрањен је сваки вид дискриминације, посредне или непосредне, по било ком основу, па и полу. Одредбе Закона о раду („Службени гласник” РС бр. 24/2005 и 61/2005) и Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник” РС бр. 71/2003 и 84/2004) дају основ за спречавање дискриминације у свим фазама запошљавања и осигурања за случај незапослености.

Нацртом Закона о равноправности полова гарантује се родна равноправност и то: једнака зарада за исти рад или рад исте вредности које запослени остварује код послодавца, начело једнаког третмана у погледу доступности запослења, стручног оспособљавања, напредовања у процесу рада и услова рада, без дискриминације по основу брачног и породичног стања. Повреда начела једнаког третмана доводи до права обраћања надлежним органима и судским органима и накнаде штете, а терет доказивања за учињену посредну или непосредну дискриминацију пребацује на учиниоца. Мерама позитивне акције које треба да буду предузимане у јавном и приватном сектору охрабрује се присуство жена у професијама у којима су оне присутне у занемарљивом броју и на положајима који укључују учествовање у доношењу одлука. Законом ће бити подигнут ниво свести целокупне јавности и уклоњена уврежена представа о могућности полова, а што ће индиректно утицати на смањење насиља над женама.

Нацрт Закона о равноправности полова усаглашен је са правним тековинама ЕУ. Закон је усаглашен са следећим изворима права Европских заједница:

Чланови 2, 3, 13, 137. и 141. Уговора о ЕЗ

1. Упутство Савета број 97/80/ЕЗ од 15. децембра 1997. године о терету доказивања у случајевима сексуалне дискриминације
2. Упутство Савета број 2004/113/ЕЗ од 13. децембра 2004. године о примени принципа једнаког третмана мушкараца и жена у приступу и пружању услуга и прибављању робе
3. Упутство број 2006/54/ЕЗ Европског парламента и Савета од 5. јула 2006. године о примени принципа једнаких могућности и једнаког третмана мушкараца и жена приликом запошљавања и промене занимања
4. Препорука Савета број 84/635/ЕЕЗ од 13. децембра 1984. године о промовисању позитивне акције у корист жена

5. Препорука Савета број 96/694/ЕЗ од 2. децембра 1996. године о изједначеном учествовању мушкараца и жена у процесу одлучивања
6. Друга Резолуција Савета од 24. јула 1986. године о промовисању једнаких могућности за жене
7. Резолуција Савета од 27. марта 1995. године о изједначеном учествовању мушкараца и жена у процесу одлучивања
8. Резолуција Савета и министара запошљавања и социјалне политике са састанка Савета од 29. јуна 2000. године о изједначеном учешћу жена и мушкараца у породичном животу и пословним обавезама
9. Резолуција Савета и представника влада држава чланица, са састанка одржаног у оквиру Савета 5. октобра 1995. године о начину представљања жена и мушкараца у рекламама и медијима
10. Специјални извештај бр. 22/98 који се тиче начина спровођења мера које промовишу једнаке могућности за жене и мушкарце од стране Комисије, праћен одговорима Комисије

За питање родне равноправности од значаја су још посебни закони који регулишу секторска питања. То су: Закон о раду („Службени гласник” бр. 24/2005 и 61/2005) и Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник” бр. 71/2003 и 84/2004). Иако ови закони само делимично регулишу питање родне равноправности, будући да им то није основни предмет регулисања, неопходно је да буду у складу са планираним Законом о равноправности полова.

3.19.7.1.2. Институционални оквир

Министарство рада и социјалне политике, Сектор за заштиту особа са инвалидитетом, на основу Интерног упутства о расподели средстава остварених по Закону о играма на срећу организацијама особа са инвалидитетом и другим социјално-хуманитарним организацијама, кроз непосредну сарадњу са близу 500 локалних организација и удружења особа са инвалидитетом, истима пружа финансијску и саветодавну помоћ, чиме доприноси унапређењу положаја особа са инвалидитетом. По основу Закона о играма на срећу 20 одсто лутријских средстава намењено је финансирању социјално-хуманитарних организација. Наведена средства су Законом о буџетском систему распоређена на два буџетска фонда из којих се средства издвајају на име реализације програмских и пројектних активности које реализују организације и удружења. Програмске активности финансирају се на месечном нивоу на основу Годишњих финансијских планова које у децембру текуће године организације достављају за наредну годину. Пројектне активности финансирају се на основу јавног позива за финансирање пројеката који за циљ имају унапређење положаја особа са инвалидитетом, а који Министарство расписује сваке године. Конкурсни циклус траје између 9 и 11 месеци, у зависности од утврђених приоритета.

На иницијативу Сектора за заштиту особа са инвалидитетом Влада је одлуком 05 Број 110-6141/2007 од 4. октобра 2007. године формирала Савет за особе са инвалидитетом. Савет, као повремено радно тело Владе, броји двадесет чланова и има председника. Међу члановима заступљени су како представници невладиних организација особа са инвалидитетом, тако и представници ресорних министарстава. Формирање Савета за особе са инвалидитетом као стручног и саветодавног тела Владе Републике Србије од великог је значаја за разматрање питања друштвеног и економског положаја особа са инвалидитетом и покретање иницијатива за: (1) координацију са надлежним државним органима у поступку доношења прописа, (2) спровођење законских и других прописа о заштити особа са инвалидитетом, (3) усвајање међународних аката из области заштите особа са инвалидитетом и (4) успостављање и остваривање сарадње са владиним и невладиним међународним организацијама које се баве заштитом особа са инвалидитетом.

Задачи Савета за особе са инвалидитетом су: да иницира мере за усклађивање политике Владе РС у областима које се односе на особе са инвалидитетом; да иницира усвајање мера за изграђивање целовите и кохерентне политике према особама са инвалидитетом; да дефинише препоруке за остваривање важних социјалних индикатора у области бриге о особама са инвалидитетом који су предуслов за европске интеграције; да предлаже политике остваривања права особа са инвалидитетом у складу са Стандардним правилима Уједињених нација за изједначавање могућности које се пружају особама са инвалидитетом; да анализира ефекте предузетих мера надлежних органа по особе са инвалидитетом; да прати остваривање и штити права особа са инвалидитетом у нашој земљи, те да разматра и друга питања везана за побољшање положаја и остваривања права особа са инвалидитетом у нашем друштву.

У саставу Министарства рада и социјалне политике налази се и Сектор за популациону политику, који, између осталог, обавља и следеће послове: (1) анализу стања и предлагање мера за унапређење општег квалитета живота и породице, посебно маргинализованих и недовољно интегрисаних група становништва, (2) унапређење социјалне укључености и промоцију антидискриминационе политике, (3) праћење стања и предузимање одговарајућих мера и активности у циљу интегрисања породица интерно расељених лица, повратника по основу споразума о реадмисији, радних миграната, ромског становништва, жртава трговине људима, лица лечених од болести зависности, лица са ХИВ/АИДС, бивших осуђеника и других маргинализованих друштвених група и (4) припрему закона и других прописа и стратешких докумената из области популационе политике и планирања породице, социјалне укључености и антидискриминационе политике.

Област родне равноправности налази се у надлежности Министарства рада и социјалне политике. Министарство је задужено за стварање заштите од повреде равноправности полова и предлагање прописа из области равноправности полова, које утврђује Влада. У складу са чланом 15. Закона о министарствима („Службени гласник РС бр. 43/2007), Министарство рада и социјалне политике обавља послове државне управе у области равноправности полова. У оквиру министарства за питања равноправности полова надлежан је Сектор за родну равноправност, кога чине три државна службеника и један намештеник. Сектор је основан у јулу 2007. године, а до тада је у Министарству постојао један државни службеник који је активно учествовао у раду Савета за равноправност полова, Владиног тела.

3.19.7.2. Краткорочни приоритети (2008-2009.)

3.19.7.2.1. Законодавство

Доношење Закона о забрани дискриминације у III кварталу 2008. године.
Одговорна институција: Министарство рада и социјалне политике.

Доношење Закона о кретању слепе особе уз помоћ пса водича и Закона о гестовном језику до краја 2008. године. Законом о кретању слепе особе уз помоћ пса водича омогућило би се несметано кретање ових особа у свакодневном животу, као и могућност несметаног коришћења јавног превоза, уласка у институције и установе у којима се пружају услуге и друга питања од значаја за остваривање овог права. Законом о гестовном језику биће регулисано питање употребе и коришћења гестовног језика, као и стандардизација истог која би се одвијала паралелно са израдом Нацрта овог закона.

Одговорна институција: Министарство рада и социјалне политике.

Тачком 8. Стратегије унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2007-2015. године утврђена је обавеза израде двогодишњих акционих планова и дефинисање конкретних мера и активности чијим спровођењем ће се реализовати циљеви постављени овим документом у циљу побољшања положаја особа са инвалидитетом у свим

сегментима живота. Влади је достављен на усвајање Предлог Акционог плана за спровођење Стратегије унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији (2008-2009).

Доношење Закона о равноправности полова: Министарство рада и социјалне политике је формирало радну групу са циљем израде Нацрта закона. Планирано је да га Влада усвоји у трећем кварталу 2008. године, а Народна Скупштина Републике Србије у другом кварталу 2009. године. Извршиће се потпуна усклађеност са прописима ЕУ и појачати надлежност Министарства у заштити од повреда равноправности полова.

Планирана је израда подзаконских аката ради уједначеног поступања органа и појединаца. Стручна помоћ приликом израде ових аката није предвиђена.

Одговорна институција: Министарство рада и социјалне политике.

3.19.7.2.2. Институције

Јачаће се капацитети Сектора за унапређење положаја особа са инвалидитетом у оквиру Министарства рада и социјалне политике, даљим усавањем запослених и набавком опреме, у циљу унапређења положаја особа са инвалидитетом, као и предлагањем мера за даље унапређење њиховог положаја у заједници и припремом евентуалних измена Закона и подзаконских аката. Јачаће се капацитети Сектора за родну равноправност усавањем и обуком запослених, у циљу омогућавања праћења и предлагања мера за унапређење политике равноправности полова. До краја 2009. године планирано је да се изврши пријем у радни однос још осам службеника.

3.19.7.3. Средњорочни приоритети (2010-2011.)

3.19.7.3.1. Законодавство

Израдити Нацрт закона о регистру особа са инвалидитетом у Републици Србији, као неопходан предуслов за израду јединствене Базе података о особама са инвалидитетом, којим би се предвидео начин прикупљања података и услови под којима би се исти могли користити.

Одговорна институција: Министарство рада и социјалне политике.

Такође, тачком 8. Стратегије унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2007-2015. године, утврђена је обавеза израде двогодишњих акционих планова и дефинисање конкретних мера и активности чијим спровођењем ће се реализовати циљеви постављени овим документом у циљу побољшања положаја особа са инвалидитетом у свим сегментима живота. У том смислу, Влади ће бити поднет на усвајање Предлог Акционог плана за спровођење Стратегије унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији (2009-2011).

Урадити анализу усклађености других закона који уређују питања од значаја за област равноправности полова. Посебан акценат ставити на прописе који регулишу запошљавање жена, особа са инвалидитетом и других вишеструко дискриминисаних група.

3.19.7.3.2. Институције

Јачаће се капацитети у складу са следећом динамиком:

Назив институције	Постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.

Министарство рада и социјалне политике – Сектор за заштиту особа са инвалидитетом	постојећа	укупно	9	9	11	11	11	11
	постојећа	Група за НП	3	3	4	4	4	4
	постојећа	Група за унапређење положаја особа са инвалидитетом	5	5	6	6	6	6
Влада Републике Србије – Тим за имплементацију Стратегије унапређења положаја особа са инвалидитетом	планирана	укупно	-	-	7	7	7	7
Министарство рада и социјалне политике – Сектор за родну равноправност	постојећа	укупно						
Служба за људска и мањинска права	постојећа	укупно						
Укупно:								

3.19.8. Сарадња у области социјалне политике и запошљавања

3.19.8.1. Стање

3.19.8.1.1. Законодавни оквир

Република Србија потписала је Ревидирану европску социјалну повељу (РЕСП) 22. марта 2005. године. У циљу извршавања преосталих обавеза које произлазе из чланства Републике Србије у Савету Европе (приоритет из Европског партнерства), у првом кварталу 2008. године Министарство рада и социјалне политике припремило је Нацрт закона о потврђивању Ревидиране европске социјалне повеље Савета Европе. Доношење закона очекује се у четвртом кварталу 2008. године. Како је РЕСП међународни инструмент комплементаран са Европском конвенцијом о људским правима, која представља један од инструмената за заштиту људских права Европске уније, потврђивањем РЕСП Република Србија извршиће припреме и за обавезе које ће уследити након ступања у пуноправно чланство.

У складу са чланом 101. Наслова VIII – Политике сарадње Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и Републике Србије, Република Србија је 2007. године приступила Програму за запошљавање и социјалну солидарност Европске заједнице „Прогрес” (у даљем тексту: Програм). Меморандум о разумевању између Европске заједнице и Републике Србије о учешћу Републике Србије у Програму потписали су европски комесар за запошљавање, социјална питања и једнаке могућности Владимир Шпидла и министар рада и социјалне политике Републике Србије Расим Љајић. Институције које координирају учешће Републике Србије у Програму су Министарство рада и социјалне политике и Министарство економије и регионалног развоја.

У складу са обавезама које произлазе из чланства Републике Србије у Међународној организацији рада (МОР), Министарство рада и социјалне политике доставило је у 2007. години извештаје за свих 30 конвенција МОР који су захтевани у наведеној години. За 2008. годину потребно је доставити извештаје за 14 конвенција. Министарство рада и социјалне политике покренуло је крајем 2007. године поступак за потврђивање две конвенције МОР: Конвенције број 167. о безбедности и здрављу у грађевинарству и Конвенције број 187. о промотивном оквиру безбедности и здравља на раду. Поред тога, у фебруару 2008. године МРСП је покренуло поступак потврђивања конвенције МОР-а број 183. са Препоруком број 191. о заштити материнства. Потврђивање наведене три конвенције очекује се до краја 2008. године.

3.19.8.1.2. Институционални оквир

У склопу активности промоције програма „Прогрес” у Србији, у организацији Министарства рада и социјалне политике и Канцеларије за придруживање ЕУ Владе Републике Србије, 22. и 23. новембра 2007. године у Београду је одржан семинар о учешћу у Програму на којем је учествовало око 50 представника органа државне управе, социјалних партнера и невладиних организација.

У 2003. години Министарство рада и социјалне политике започело је сарадњу са Тренинг центром Међународне организације рада у Торину. У периоду од септембра 2003. године до априла 2008. године 12 државних службеника из Министарства похађало је обуке у Центру, из области примене стандарда утврђених конвенцијама МОР, родне равноправности и борбе против дискриминације, заштите права особа са инвалидитетом, социјалног дијалога, итд. У децембру 2007. године Међународна организација рада именovala је Националног координатора МОР за Републику Србију.

3.19.8.2. Краткорочни приоритети (2008-2009.)

3.19.8.2.1. Законодавство

Усвајање закона о потврђивању Ревидиране европске социјалне повеље Савета Европе у четвртм кварталу 2008. године.

Одговорна институција: Министарство рада и социјалне политике.

Министарство ће у другом кварталу 2008. године започети израду националне верзије правних тековина ЕУ из области рада и социјалне политике.

3.19.8.2.2. Институције

У 2008. и 2009. години биће одржано неколико семинара, као и специјализованих радионица за писање пројектних предлога за представнике државне управе, социјалне partnere и невладине организације у оквиру учествовања Републике Србије у програму „Прогрес”.

3.19.8.3. Средњорочни приоритети (2010-2011.)**3.19.8.3.1. Законодавство**

Министарство рада и социјалне политике наставиће са припремом годишњих извештаја о примени конвенција Међународне организације рада у Србији.

3.19.8.3.2. Институције

Јачаће се капацитети у складу са следећом динамиком:

Назив институције	Постојећа или планирана	Садашњи број запослених		Планирани број запослених по годинама				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство рада и социјалне политике – Сектор за међународну сарадњу и европске интеграције	постојећа	укупно	6	7	9	11	13	15

3.20. ПРЕДУЗЕТНИЧКА И ИНДУСТРИЈСКА ПОЛИТИКА

Основни циљеви индустријске политике биће повећање производње и извоза кроз ефикасније коришћење постојећих ресурса, отварање нових предузећа из ове области, као и повећање продуктивности и конкурентности српске индустрије.

Техно-економске перформансе приведних друштава индустријског сектора неопходно је подићи не виши ниво у циљу одрживог развоја. Увођење савремених иновативно – технолошки интензивних програма у највећој мери реализоваће се кроз трансфер иностране технологије по основу везивања за стратешке инвеститоре, кроз производну кооперацију и заједничка улагања.

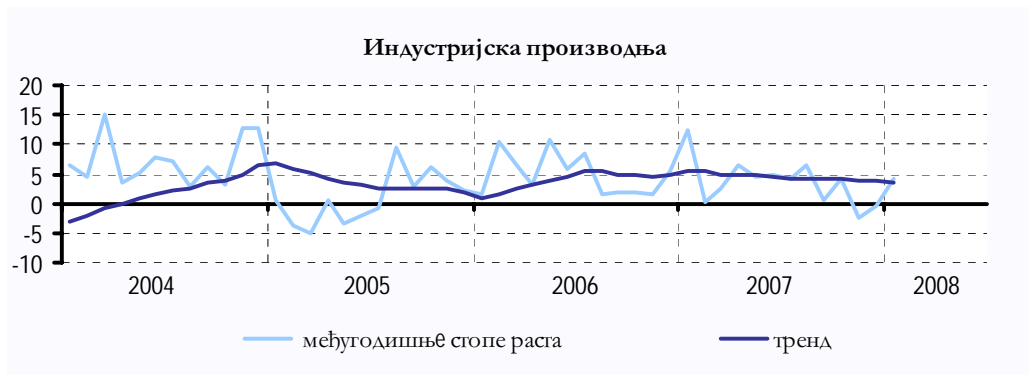
Основни циљ политике малих и средњих предузћа је да се развије предузетничка економија, заснована на знању и иновативности, која може да креира снажан, конкурентан и извозно оријентисан сектор малих и средњих предузећа. За остварење овог циља предузете мере ће бити усмерене на обезбеђење веће подршке предузетништву при оснивању нових предузећа, побољшање знања и вештина људских ресурса у овом сектору, унапређење ефикасности финансијског и пореског система, јачање конкурентности МСП сектора и интернационализацију пословања и унапређење законског оквира и окружења за пословање МСП сектора.

3.20.1 Индустријска стратегија

1. Текућа ситуација

Индустријска производња последњих година бележи раст који у суштини прати опредељења из Стратегије привредног развоја 2006-2012. године.

Гране индустријске производње имају изузетно изражен захтев за реструктурирањем и реформом. Индустрији Републике Србије недостају обртна средства. Област индустрије је презадужена, већина грана налази се у сивој и кризној зони.

У складу са горе наведеним постављене су основне карактеристике индустријске политике Републике Србије: комплетирање процеса приватизације, повећање конкурентности српске економије, унапређење пословног окружења, раст инвестиција (домаћих и страних), постављање структуре индустријске производње на нове основе као и промоција малих и средњих предузећа и промоција предузетништва.

1.1. Стратешка документа

Први развојни документ, донет од стране Владе Србије (у 2006. години), који на целовит начин дефинише основне развојне приоритете земље а истовремено уважава стандарде Европске Уније представља Национална стратегија привредног развоја Србије за период 2006.-2012. године. Кроз ову стратегију прожета је индустријска политика Републике Србије са својим основним карактеристикама. Национална стратегија привредног развоја Србије за период 2006.-2012. године спроводиће се кроз Акциони план који је Влада донела у 2006. години. Основни постулати Акционог плана кроз које су прожете вертикална и хоризонтална димензија српске индустријске политике су:

- Завршетак процеса приватизације предузећа са друштвеним капиталом до 2009. године као и стварање законских и економских (тржишних) услова за приватизацију предузећа са државним капиталом (јавних предузећа) до 2008. године;
- Реструктурирање, приватизација, или стечај великих привредних система до 2009. године као и упошљавање ресурса и креирање нових запослења на подручјима где су лоцирани велики системи;
- Успостављање власничке структуре која ће омогућити постприватизационо реструктурирање и ефикасност предузећа;
- Да до 2012. године, у свим производно услужним системима који су од стратешког значаја за Србију функционишу иновативни, динамични, извозно орјентисани кластери;
- Да до 2012. године функционишу индустријски и технолошки паркови у Србији;
- Стално и брзо повећавање извоза (по стопи 15% до 17%). Мењање структуре извоза у смислу повећања учешћа производа са већом додатом вредношћу по запосленом (пропулзивне гране). Повећање извоза услуга. Убрзање интернационализације домаћег предузетничког сектора, укључујући и домаћа улагања у иностранство.
- Повећање међународно конкурентних, индустријских капацитета за модерну производњу и снабдевање савремених тржишта;
- Смањење учешће одобрене државне помоћи у бруто домаћем производу и мењање постојеће структуре у корист облика хоризонталне помоћи;
- Хармонизација стандарда и техничких прописа са стандардима и техничким прописима ЕУ (детаљни приказ биће дат у прилогу за НПИ у оквиру Групе за слободно кретање робе);

Стратегијом привредног развоја Србије планирано је увођење циљева и мера за подизање конкурентности српске привреде према методологији која се користи у праћењу спровођења Лисабонске стратегије кроз фокусирање три кључне димензије – привредну, социјалну и димензију одрживог развоја.

Такође Влада је у 2007. години донела и Стратегију регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године која представља први стратешки развојни документ из области регионалног развоја који на конзистентан и целовит начин дефинише основне развојне приоритете регионалног развоја земље и начине њиховог остваривања у наредним годинама. Доношење и спровођење Стратегије је било неопходно због проевропске оријентације Републике Србије, како би се, кроз један јасан и аргументован приступ, показало да располажемо сопственом целовитом регионалном стратегијом која уважава све регионалне специфичности и регионалне развојне потенцијале и истовремено уважава европске стандарде у овој области.

Влада је у 2005. години донела и Националну стратегија запошљавања за период 2005 – 2010. године, којом се дефинишу правац и опсег активности које треба предузети да би се

успешно решавали проблеми и развијало ефикасно тржиште рада у складу са осталим развојним циљевима земље. Основни општи принципи и циљеви усвојени као полазна основа за овај документ потичу из Европске стратегије запошљавања, имајући у виду стратешко опредељење наше земље за прикључење Европској унији.

Структурне промене у привреди Србије 2005-2012.

	2000	2005	2012
Прехрамбени производи, пиће и дуван	28,7	31,9	31,3
Текстил и текстилни производи	9,5	4,1	3,7
Кожа и производи од коже	1,6	1,1	1,1
Прерада дрвета	1,1	1,0	0,5
Папир и издавачка делатност	4,9	5,7	4,9
Кокс и деривати нафте	1,5	4,7	4,0
Хемија	12,6	12,3	12,7
Гума и пластика	4,8	4,4	5,0
Производи од неметалних минерала	7,3	5,2	4,8
Метали	11,9	12,7	12,0
Машине и уређаји	4,1	6,7	8,0
Електрични и оптички уређаји	3,9	4,3	5,0
Саобраћајна средства	5,1	3,6	5,0
Остала индустрија	2,8	2,3	2,0

1.2. Институције

Министарство економије и регионалног развоја надлежно је за дефинисање и спровођење индустријске политике. Министарство економије и регионалног развоја доставља Влади предлоге у области индустријске политике које формулише само или у сарадњи са другим министарствима и органима. У оквиру овог министарства Сектор за управљање индустријским развојем надлежан је за формулисање индустријске политике и он запошљава 12 лица која су распоређена у Одељењу за управљање секторским пројектима индустријског развоја, Групи за управљање пројектима индустријске политике и Групи за послове посебних програма развоја привредних субјеката.

2. Краткорочни приоритети

2.1 Стратешка документа

Сви програми државне помоћи који се сада спроводе у Републици Србији неопходно је да се у наредних четири године ускладе са постојећим начинима пружања државне помоћи у Европској Унији. Такође нови видови пружања државне помоћи који се буду доносили биће усклађени са оним прописаним у законодавству Европске Уније.

2.2 Институције

Министарству економије и регионалног развоја, Сектору за управљање индустријским развојем неопходно је у краћем периоду обезбедити инокоресподента са одличним знањем енглеског језика.

3. Средњорочни приоритети

Као средњорочни приоритет наводи се повећање извозне способности домаће индустрије које ће се обезбедити кроз развој високих технологија, првенствено у делу хемијске и фармацеутске индустрије, информационо – комуникационог сектора и у делу електронске и

прехрамбрене индустрије и слично. Посебна пажња посветиће се развоју прерађивачке индустрије која је у протекле две деценије заостала у развоју.

3.1. Стратешка документа

Као средњорочни приоритети постављени су следећи:

- Доношење стратегије за повећање конкурентности привреде.

3.20.2. Приватизација и реструктурирање

1. Тренутно стање

Приватизација у Србији се, до сада, одвијала по два модела и то моделу преовлађујуће бесплатне поделе акција запосленима и бившим запосленима у субјекту приватизације уз право на бесплатне акције грађана после остваривања тог права запослених. Основна законска регулатива овог модела била је обухваћена Законом о својинској трансформацији (“Сл.гласник РС”, бр.32/97 и 10/01). Применом овог модела приватизације, друштвени капитал у субјектима приватизације је делимично приватизован и, у просеку, у њима је структура капитала, 60% запослени и 40% Акцијски фонд. Овај модел приватизације је примењиван до јуна месеца 2001. године, када је ступио на снагу Закон о приватизацији (“Сл.гласник РС”, бр. 38/01,18/03,45/05 и 123/07), са којим почиње примена новог модела приватизације. Треба напоменути да примена новог Закона о приватизацији није доводила у питање извршене приватизације по претходном закону, чиме се обезбеђује правна сигурност за учеснике приватизације.

Законом о приватизацији инаугурисан је модел потпуне и једнократне приватизације, по коме се купцу друштвеног капитала субјекта приватизације продаје 70%, а 30 % друштвеног капитала даје бесплатно запосленима и бившим запосленима у субјекту приватизације. Према овом моделу продаја друштвеног капитала субјекта приватизације се врши одједном, чиме се превазилази проблем половичне приватизације и приватизације са одложеним дејством, са циљем да се целокупно време приватизације скрати и њени ефекти што пре одразе на развој субјекта приватизације и привредни раст у целини.

У периоду од 2002.-2008. године, закључно са 15.3. 2008.године, укупно је приватизовано 2.157 предузећа. На аукцијама је продато 1.558 предузећа са 144.206 запослених, са укупним приходом од продаје 1,057 милијарди ЕВРА и обавезним инвестицијама од 220 милиона ЕВРА.

У овом периоду на тендеру продато 89 великих предузећа са укупним бројем запослених радника од 78.572 и оствареним приходом од продаје 1,127 милијарди ЕВРА и обавезним инвестицијама од 981 милиона ЕВРА.

Везано за тржиште капитала, настављен је поступак убрзане продаје акција из портфеља Акцијског фонда и повлачења учешћа државе у капиталу приватног сектора, што значи да су продати мањински пакети у 510 предузећа, који до сада нису нуђени на тржишту, са оствареним приходом од 511 милиона ЕВРА. Такође је продато 679 пакета акција предузећа чији су пакети из Акцијског фонда били делимично продавани, уз приход од 2,8 милиона ЕВРА.

Приватизацијом предузећа у друштвеном и државном власништву, стварају се услови за:

- повећање ефикасности домаће привреде по основу рационалне комбинације фактора производње (радне снаге и средстава за производњу), њиховог рационалног коришћења и повећања продуктивности оба фактора производње;
- модернизацију привреде на основу пораста инвестиционих улагања у нове производне технологије (средства рада) преко повећања сопствене акумулације (профита) и прилива страног капитала и
- дугорочни раст производње и продуктивног запошљавања.

То све треба да омогући израстање нове конкурентне привредне структуре која ће бити способна да се успешно укључи у међународну размену роба и услуга.

Законом о изменама и допунама Закона о приватизацији („Сл.гласник РС”, бр.123/07), који је усвојен 26. децембра 2007. године, поспешује се и убрзава поступак приватизације, кроз увођење низа новина: окончање приватизације за сва друштвене предузећа до закључно 31.12.2008.године; покретање поступка принудне ликвидације субјекта приватизације уколико се не приватизују ни после трећег спроведеног јавног тендера или аукције; субјект приватизације који има мањински друштвени капитал преноси 70% тог капитала Акцијском фонду, док се запосленима преноси без накнаде 30% друштвеног капитала; уводи се поступак контроле порекла коришћеног капитала за куповину предузећа... и др. Везано са напред наведним, усвојен је и Закон о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације („Сл.гласник РС”, бр. 123/07), чиме се обезбеђују услови за стицање бесплатних акција за око 4 милиона грађана који то право нису остварили у досадашњем току процеса приватизације. Предвиђено је да у року од највише 6 месеци након утврђивања тржишне цене акција, а најкасније до 31.12.2010. године, грађанима буде дозвољено да своје акције изнесу на берзу.

Везано за тржиште капитала, настављен је поступак убрзане продаје акција из портфеља Акцијског фонда и повлачења учешћа државе у капиталу приватног сектора, што значи да су продати мањински пакети у 510 предузећа, који до сада нису нуђени на тржишту, са оствареним приходом од 511 милиона ЕВРА. Такође је продато 679 пакета акција предузећа чији су пакети из Акцијског фонда били делимично продавани, уз приход од 2,8 милиона ЕВРА.

Можемо констатовати да приватизација заузима веома важно место у свим економским и привредним токовима Републике Србије, те да она «није сама себи циљ», већ је неопходан услов побољшања ефикасности привреде и раста инвестиција и запослености у Србији.

2. Краткорочни приоритети

План је да се у склопу приватизације целокупног друштвеног капитала, заврши реструктурирање великих предузећа у друштвеној својини са циљем да се приватизују кроз реорганизацију и статусне промене (декомпоновање великих и нефункционалних система, раздвајање основне и споредне делатности) и кроз решавање вишка запослених и обавеза ових предузећа које превазилазе вредност њихове имовине. Припрема за приватизацију ових предузећа праћена је свеобухватним социјалним програмима за раднике који остану без радног места. Програме реструктурирања великих предузећа пратиће и програми развоја малих и средњих предузећа, уз очекивање да ће запослити вишкове радника из великих предузећа.

Везано за дугорочни циљ Министарства економије и регионалног развоја, (а што је предвиђено Годишњим оперативним планом) «Израђено стимулативно институционално окружење за одржив економски развој и стабилан привредни раст, са порастом бруто друштвеног производа по просечној годишњој стопи од најмање 7%, до краја 2015. године», предвиђају се, у наредном периоду следеће активности приватизације:

- окончање у предузећима друштвеног сектора до краја 2008. године;
- окончање продаје акција из портфеља Акцијског фонда до краја 2009. године;
- делимична приватизација «НИС-а» и «ЈАТ-а» до краја 2008. године

Сходно наведеним циљевима, а дефинисано кључним програмом - «Израда програма приватизације остатка друштвених предузећа у укупном броју од 800 предузећа до краја 2008. године», циљ је да се за сва преостала друштвена предузећа, за која то до сада није урађено покрене поступак приватизације, како би се друштвени сектор до краја 2008.године, у потпуности приватизовао.

Исто тако, адекватним програмима и концептима ће се прецизније дефинисати динамика и обим делимичне приватизације НИС-а, ЈАТ-а и осталих система (ЕПС, Аеродром Никола Тесла,

ТЕЛЕКОМ, Галеника), и то продајом већинског/мањинског пакета државног капитала, као и динамика и обим приватизације јавно-комуналног сектора на нивоу локалне самоуправе, у складу са Стратегијама приватизације јавно-комуналног сектора. Предвиђа се да ће до септембра 2008. године бити предложен концепт приватизације јавно-комуналног сектора.

3. Средњорочни приоритети

Дефинисати стратегију приватизације јавних комуналних предузећа у Републици Србији.

Окончана приватизација најмање 50% од укупног броја јавно- комуналних предузећа, до краја 2011. године.

3.20.3 Пословно окружење

1. Тренутно стање

Страна улагања су регулисана Законом о страним улагањима („Службени лист СРЈ“, бр. 3/02 и 5/03) као и Уредбом о условима и начину привлачења директних инвестиција („Службени гласник РС“, бр. 56/06, 50/07).

Сектор за страна улагања бившег Министарства за економске односе са иностранством је израдио Стратегију подстицања и развоја страних улагања коју је 9. марта 2006. године усвојила Влада Србије. Овај документ садржи детаљну анализу инвестиционог окружења и наглашава потребу за дубљим реформама у циљу унапређења пословне климе. Стратегијом су дефинисане конкретне мере и активности које је потребно спровести да би Србија постала регионално одредиште за улагања.

Преко 60% мера предвиђених ранијим Акционим планом за отклањање административних препрека за страна улагања, усвојеним на седници Владе 27. маја 2004. године, је спроведено и постигнути напредак је видљив и у извештајима Светске банке и Европске банке за обнову и развој у којима је Србија добила изванредне оцене.

Нови Акциони план за отклањање административних препрека за страна улагања за 2006. годину је придодат Стратегији као прилог и предвиђа мере усмерене на реформу прописа у следећим областима: оснивање предузећа са страним улогом, развој инфраструктуре, рад предузећа, реформа државне управе, реформа судства и остале системске мере.

Комисија за подстицање улагања у привреду Србије, којом координира Министарство економије и регионалног развоја, а састављена је од представника бројних министарстава и агенција, задужена је за спровођење овог Акционог плана, решавање актуелних проблема са којима се суочавају страни инвеститори и праћење напретка у овој области.

За техничку помоћ страним улагачима, преглед могућности за страна улагања, практична питања у вези страних улагања, као и за израду промотивних материјала је у Влади Републике Србије задужена Агенција за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА). Министарство економије и регионалног развоја врши надзор над активностима ове агенције.

СИЕПА је главни извршилац програма развоја ланца локалних добављача (SSDP – Serbian Supplier Development Programme) у оквиру Пројекта промоције инвестирања у Србију (SIPP – Serbia Investment Promotion Programme). Програм је финансиран од стране ЕУ преко Европске агенције за реконструкцију.

Доношењем неопходних системских закона и инсистирањем на њиховој имплементацији, Влада Републике Србије настоји да унапреди пословну и инвестициону климу у Србији у циљу

привлачења домаћих и страних улагања, повећања производње и извоза, и смањења незапослености путем отварања нових радних места.

У првој фази спровођења реформи направљен је велики напредак у стварању повољног пословног окружења, пре свега јачањем правне сигурности и предвидивости правног оквира, као и побољшањем инвестиционих и пословних услова у земљи. Заокружен је и порески систем који је један од најпривлачнијих у региону за стране улагаче (најнижа пореска стопа на добит предузећа као и многобројни подстицаји). Према истраживањима Светске банке, Србија је постигла значајан напредак у подручјима оснивања предузећа и процедура регистрације. Закони су донети у циљу побољшања пословног окружења и заштите власника, уговора, повериоца и инвеститора укључујући законе о: привредним друштвима, стечају, регистрацији привредних субјеката, извршном поступку, хипотеци, конкуренцији, спољној трговини, итд. Имплементација ових закона је резултирала поједностављењем процедуре оснивања привредних друштава, тако да је данас у просеку потребно само пет дана да се привредно друштво региструје. Прописани почетни капитал за оснивање износи 500 евра, а трошкови издавања регистрационог сертификата се крећу између 50 и 100 евра, што је знатно мање у односу на претходне године. На побољшање укупног пословног окружења у Републици Србији, у великој мери је утицало доношење закона у области телекомуникација, енергетике, железнице и поштанских услуга.

2. Краткорочни приоритети

У циљу даљег побољшања инвестиционог и пословног окружења, Србија ће повећати напоре како би се елиминисале све административне и остале препреке за инвестирање (нпр. смањење броја потребних докумената, скраћивање процедура, обезбеђивање лакшег приступа инфраструктурним услугама, поједностављење издавања дозвола за градњу, итд.). Посебна пажња ће бити усмерена ка институционалној стабилности и подстицајима за домаћа и страна улагања путем доношења закона усмерених ка смањењу корупције, заштити конкуренције, јавним набавкама, укључујући законе који се односе на управљање и стицање права за градњу под тржишним условима.

Остали значајни фактори који ће стимулисати прилив инвестиција обухватају убрзање ширих економских реформи, успостављање модерног законодавног оквира и приватизацију јавних предузећа, развој индустријских и технолошких паркова, квалитетно осигурање, као и усклађивање са другим међународним стандардима. Међу одлучујућим факторима за подстицање страних улагања је свакако подизање свести грађана о значају страних улагања и стварање националног програма који би промовисао Србију као инвестициону дестинацију.

Коришћење природних, материјалних и људских потенцијала, бржи развој домаћег приватног сектора и већи прилив страног капитала захтевају побољшане законске прописе о запошљавању у циљу повећања продуктивности и флексибилности тржишта рада. Посебну пажњу би такође требало обратити на уклањање институционалних препрека ради бржег и ефикаснијег улагања и омогућавања изградње објеката као и одговорном и рационалном коришћењу и развоју грађевинског земљишта у складу са законским процедурама. Од пресудног значаја су регулисање и приватизација пољопривредног и грађевинског земљишта као и регулисање надлежности између различитих управних нивоа по питању јавне својине. Неопходно је разматрање свих прописа који се односе на изградњу, њихово поједностављење и делимично поништење, те замена застарелих прописа.

3. Средњорочни приоритети

Да би се у наредне три године пословно окружење и инвестициона клима даље побољшавали, унапредиће се регулатива и административна подршка оснивању предузећа помоћу поједностављених процедура за пословну регистрацију и инвестирање. И ове мере ће допринети повећању домаћих и страних улагања, броја предузећа и јачању конкурентности корпоративног сектора. Потребно је у том правцу предузети и мере у циљу отклањања

административних потешкоћа приликом добијања потребних дозвола за пословање са иностранством, добијања лиценци и сертификата, уклањања препрека за отварање нових радних места, извоза, репатријације профита и коришћења услуга финансијског сектора. Такође, требало би унапредити политику запошљавања, регулисати питање власништва над земљиштем, спровести реституцију, поједноставити процедуру и скратити временске рокове за добијање дозвола за градњу, обезбедити брзо спровођење уговора и регистровање поседа. У циљу промоције делатности факторинга, убрзавања и поједностављења наплате потраживања, посебно извозних, неопходно је усвојити пропис којим ће се регулисати факторинг.

Доследно спровођење претходно наведених мера и активности водиће унапређењу конкурентности производа из Србије и услуга које нуде српска предузећа, као и привлачности Србије као регионалне инвестиционе дестинације.

3.20.4. Политика малих и средњих предузећа

1. Тренутно стање

Ниво развијености

Анализа нивоа развијености МСП сектора⁴¹, показује да он постаје све значајнији сегмент привреде у спровођењу структурних реформи. У 2007. години, регистровано је 48.700 предузетника и 12.100 привредних друштава⁴².

Основни идикатори МСП сектора

	МСПП			Учешће МСПП у привреди		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Број предузећа	285.139	276.695	268.515	99,7	99,7	99,8
Број запослених	752.740	810.862	870.979	54,7	59,0	63,1
Промет (млрд.дин.)	2.497	2.772	3.589	68,2	65,5	67,5
БДБ (млрд.дин.)	357	467	592	51,8	54,1	56,9
Извоз (млрд.дин.)	-	115	182	-	39,6	46,6
Увоз (млрд.дин.)	-	391	503	-	64,0	59,2

Извор: РЗР

МСП сектор карактерише и изузетно висока регионална диспропроција и секторска концентрација, имајући у виду да је преко 50% МСП концентрисано у пет округа⁴³, а скоро 80% МСП послује у свега четири сектора (трговина на велико и мало, прерађивачка индустрија, саобраћај и послови с некретнинама).

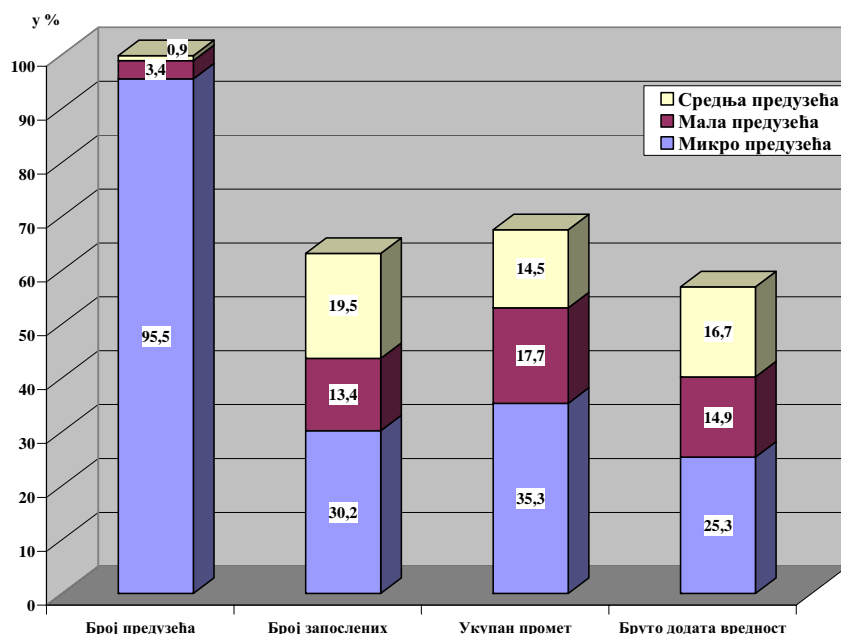
У оквиру МСП сектора најбројнија су микро предузећа, која доминирају и у броју запослених, укупномпромету и учешћу у бруто додатој вредности. У 2006. години у оквиру МСП сектора најконкурентнија и најефикаснија су микро и мала предузећа.

⁴¹ Извор: *Извештај о МСП 2006.*

⁴² Податак Агенције за привредне регистре

⁴³ У Београдском, Јужно-бачком, Нишавском, Јужно-банатском и Златиборском округу.

Структура МСП сектора Републике Србије из 2006. године

Примена политике

При утврђивању политике развоја малих и средњих предузећа имало се у виду следеће: Документ Европске комисије „ПРЕЛИМИНАРНИ ИЗВЕШТАЈ – ПРЕДУЗЕТНИШТВО У ЕВРОПИ“ (*“Green Paper – Entrepreneurship in Europe”*; Лисабонска Стратегија; Европска повеља о малим предузећима; Вишегодишњи Програм за предузећа; Агенда из Осла; Европска Агенда за Акциони план за предузетништво (*European Agenda for Entrepreneurship Action Plan*)).

Република Србија је у последњих неколико година остварила значајан напредак у развијању функционалног оквира за пружање подршке МСП⁴⁴. Иако тај оквир постоји, реализација подршке није кохерентна, довољно интегрисана и не финансира се адекватно из буџетских средстава. То је довело до одређених проблема у приступу МСП одговарајућим облицима подршке у регионима и недовољне фокусираности на МСП са иновативним и извозним потенцијалом која имају могућности да повећају запосленост.

Годишњи извештаји Европске комисије о примени принципа Европске повеље о малим предузећима указују на напредак Републике Србије у развоју политике МСП. Највећи напредак је постигнут у реализацији принципа ”Јефтинијег и бржег оснивања предузећа” и ”Финансирања и опорезивања”, док су најслабији резултати, постигнути у реализацији принципа ”Расположивост знања и вештина” и обезбеђења ”Снажнијег заступања интереса МСП у јавном сектору”.

У стварању стимулативног институционалног и правног окружења значајан улогу има функционисање *Савета за регулаторну реформу*. У току је израда Стратегије регулаторне реформе која ће поред Анализе ефеката прописа садржати и одредбе о регулаторној гилјотини која ће се бавити сувишним прописима. Конституисан је нови сазив *Савета за мала и средња предузећа* и предузетништво састављен од представника министарстава, Републичке агенције за развој МСП и представника пословне заједнице. У оквиру Савета функционишу две радне групе: Радна група за статистичко праћење и истраживање МСП и Радна група за предузетнике почетнике и предузетништво. Иако је остварен значајан напредак у стварању институционалног и правног окружења, остају важна питања која је потребно решити да би се у Републици Србији

⁴⁴ EU/OECD/Investment Compact SME Policy Index

устопоставило модерно привредно законодавство које се ефективно примењује. Законска и регулаторна реформа за МСП сама по себи није довољна, већ је неопходно да је прати одговарајуће стално побољшање квалитета и ефикасности рада јавних институција.

Образовање за предузетништво, као важан фактор развоја МСП сектора, није потпуно интегрисано у све нивое система формалног образовања (од основног, преко средњег, вишег и високог до нивоа последипломских студија). У неформалном сектору заступљена је понуда образовних садржаја из области предузетништва која настоји да одговори потребама МСП. Ту се нарочито истичу активности Републичке агенције за развој МСП и мреже регионалних агенција/центра за подршку МСП, НСЗ, привредних комора и специјализованих неформалних образовних институција. У оквиру образовне понуде неформалног образовања за предузетништво евидентан проблем представља неуједначен квалитет образовних програма.

Динамичан развој предузетништва у Републици Србији није праћен успостављањем одговарајуће базе података на основу које је могуће сагледати расположивим способности у МСП и програма за њихов развој. Такође, предузетници у Србији су свесни помањкања потребних знања и вештина, али ипак не користе у довољној мери могућности за додатним оспособљавањем.

Институционална подршка МСП сектору, креирана од 2003. године, заснива се на развоју институција на националном нивоу и мреже регионалних агенција/центра. Тај процес није у потпуности завршен, са аспекта покривености територије и обима и квалитета услуга.

У оквиру изградње институција за пружање нефинансијске и финансијске подршке МСП учињен је помак кроз развој обима и квалитета нефинансијских услуга и повећање обима финансијске подршке из јавног сектора. За унапређење пружања нефинансијске подршке Републичка агенција за развој МСП развила је мрежу коју чине 14 регионалних агенција/центра чиме је обезбеђена добра покривеност територије РС у пружању ових услуга.

Финансирање МСП је побољшано из средства јавног сектора преко Фонда за развој Републике Србије, кроз већи обим средстава намењених микрокредитима за нова предузећа под повољним условима. Међутим, посебни проблеми постоје у погледу расположивости и доступности финансијских средстава, као и недовољне ефикасности у праћењу ефеката финансијске подршке.

Поред тога, за пружање финансијске подршке МСП у знатној мери формирана је институционална инфраструктура коју поред Фонда за развој чине и Гаранцијски фонд РС, Агенцији за осигурање и финансирање извоза РС, Агенција за осигурање и финансирање извоза и Фонд за финансирање спољнотрговинских послова РС. Посебан значај у пружању финансијске подршке имала су и средства из Националног инвестиционог плана РС.

Недостатак правне регулативе у области не-банкарских финансијских институција ограничава развој финансијских инструмената за успостављање и функционисање ризичног капитала, микро-кредитних и гаранцијских фондова на регионалном и локалном нивоу. Постојећа микро-финансијска подршка у Републици Србији не задовољава исказану тражњу. Ефекте Закона о инвестиционим фондовима у области финансирања МСП тек треба анализирати.

Стечена искуства показују да постоји недвосмислена потреба за различитим облицима нефинансијске подршке (тренинзи, саветодавне услуге, менторинг итд.) у фази припреме за покретање, као и у првим годинама пословања. Посебно је значајно развијање и боље координисање функционалне везе између финансијске и нефинансијске подршке за нова предузећа.

У Републици Србији је, на основу Закона о инвестиционим фондовима, основана 9 инвестиционих фондова који још увек нису у функцији подстицања МСП сектора.

У домену иновативности Републику Србију карактерише одсуство организованог система за подстицање иновативних активности. Такво стање има за последицу недостатак техничких и

нетехничких иновација, одсуство иновативне мреже, недостатак истраживања, лоша репутација домаћих производа, недовољна подршка у финансијском погледу и инфраструктури, малобројност лабораторија и истраживачких капацитета, као и одсуство кључног фактора – развојне мреже иновација.

У погледу стандарда и гаранције квалитета, Република Србија углавном заостаје, на штету развоја извоза. У процесу придруживања ЕУ, неопходно је да се изврши хармонизација закона, техничких прописа, уведе стандардизација, метрологија, процедуре процене усклађености и изградња инфраструктуре за гаранцију квалитета која ће повећати конкурентност производа и услуга на европском и светском тржишту.

Развој кластера је један од инструмената за повећање конкурентности предузећа на иностраним тржиштима, повећања запослености и развоја економије. Развој класера заснива се на усвојеном Програму развоју пословних инкубатора и кластера у Републици Србији 2007-2010. Програмом развоја кластера успоставиће се стратешко партнерство и везе међу предузећима, унапредити капацитети за технолошки развој и иновације и повећати капацитети домаћих предузећа за пословање са иностранством. У 2007. години подржани су програми подстицаја развоја следећи кластера: произвођача аутоделова и опреме, дрвопрерађивача Србије, прооизвођача малих пољопривредних машина, произвођача платичне амбалаже, софтверски кластер и кластер произвођача цвећа.

Републички завод за информатику и Интернет⁴⁵ у марту 2007. године је имплементирао софтверско решење *Портала е-Управе Републике Србије*. Портал е-Управа представља улаз у постојеће електронске сервисе државне управе. Уласком на сервис могу се добити основне информације релевантне за добијање одређене услуге⁴⁶. За неке сервисе обезбеђено је добијање образаца у електронској форми које можете одштампати и на тај начин поднети неки захтев, пријаву и сл. За неке сервисе портал директно доводи до веб страница институција које су надлежне за њих.

Почело је са радом регулаторно тело РНИДС - Регистар националног Интернет домена Србије⁴⁷ чиме је омогућена лакша регистрација Интернет домена и могућност регистрација више домена на име једног предузећа.

У оквиру Завода за интелектуалну својину Републике Србије је у току 2007. године омогућено је стварање ИТ инфраструктуре и базе за лакшу доступност информација везано за интелектуалну својину. У складу са директивама ЕУ о јавној и слободној доступности информација о правима интелектуалне својине, у току 2007. године интензивно се радило на дигитализацији база података које су сада доступне и преко интернет сајта Завода за интелектуалну својину.

Развој информационо комуникационих технологија, као средства за унапређење економског раста, повећања стопе запослености, интеграције у Европску унију и дугорочне стабилности целог региона, за период од 2007. до 2012. године засниваће се на усвојеној и потписаној „eSEE Агенда+“⁴⁸ из октобра 2007. године.

2. Законодавна регулатива

Мишљење⁴⁹ предузетника упуцаје на неопходност промена односа државне администрације према МСП што подразумева: 1) бољу међусобну информисаност креатора прописа и МСП о ефектима њихове примене и о иницијативама за измене; 2) веће превентивно деловање инспекцијских органа; 3) заједничко организовање додатне едукација и обуке предузетника на

⁴⁵ www.rzii.sr.gov.yu/

⁴⁶ За правна лица омогућене су следећи информације и сервиси: регистрација нових фирми, достављање статистичких података, порез на добит предузећа, социјални додаци за запослене, ПДВ, јавне набавке, царинске декларације, дозволе које се односе на животну средину

⁴⁷ <http://www.rnids.rs/>

⁴⁸ http://www.euprava.gov.yu/files/File/Brosure%20i%20vodici/eSEE%20Agenda%20Plus%20231007_

⁴⁹ Извештај *Погледи предузетника на политику МСП*

примени прописа; и 4) успостављање боље сарадња на локалном нивоу инспекцијских органа и удружења МСП, у примени прописа.

Правну регулативу у Републици Србији још увек карактеришу бројни недостаци који доводе до несигурности у пословању, а који се посебно односе на:

- Брзину доношења и пуну примену нових закона
- Међусобну неусклађеност подзаконских аката и административних капацитета и процедура
- Могућност различитог тумачења закона
- Препуштање одговорности за спровођење прописа бројним јавним институцијама.

Посебан проблем представља постојање сиве економије која доводи до нелојалне конкуренције у МСП сектору. Имајући у виду да сива економија ствара могућности већег запошљавања, потребно је да се створе услови за њено смањење постепеним превођењем у формалне токове.

У односу на велика предузећа, МСП сматрају да нису довољно заступљена у процесу креирања политике. Изглед Стратегија буде успешно спроведена, у великој мери, ће се поправити уколико се током њене реализације створе механизми за вођење дијалога између јавног и МСП сектора.

2.1. Стратешки документи

Политика развоја малих и средњих предузећа и предузетништва заснивала се на следећим стратешким документима:

- Стратегија развоја малих и средњих предузећа у Републици Србији од 2003-2007. година;
- План за подстицање развоја малих и средњих предузећа и предузетништва у периоду од 2005-2007., који је усвојила Влада Србије, крајем септембра 2005. године, а садржи свеобухватан систем стимулативних мера за превазилажење проблема и бржи развој овог сектора, при чему овај План није подржан одговарајућим буџетом;
- Програм за развој пословних инкубатора и кластера у Републици Србији 2007–2010.;
- Европске повеље за мала предузећа.

3. Донатори и развојна помоћ

Током 2007. године реализовани су бројни донаторски пројекти који су били усмерени на пружање подршке за креирање и имплементацију политике МСП, формирање институција, пружање помоћи на регионалном нивоу. Помоћ је обухватала пренос know how и стручних, техничких и пословних знања кроз активности изградње капацитета, институционални развој, подршку развоју предузећа, пружање услуга, осигурање квалитета, развој способности и менаџмента у предузећима и пословно повезивање.

Имајући у виду могућности коришћења седстава ЕУ из ИПА фондова, у току су активности на дефинисању програма/пројеката којима ће се аплицирати за добијање ових средстава.

Од посебног значаја за мала и средња предузећа је Оквирни Програм конкурентности и иновација 2007-2013 (CIP). У оквиру потпрограма EIP програма CIP постоји могућност коришћења финансијске помоћи намењене сектору МСП преко EIF. Неопходно је предузети неопходне кораке како би Влада усвојила Меморандум о споразумевању, који ће даље ићи на усвајање од стране Европске Уније, а чијим потписивањем ће Србија постати чланица Програма за конкурентност и иновације(CIP).

4. Краткорочни приоритети

Подстицање развоја МСП сектора, оснивања нових и развоја постојећих МСП, један је од стратешких приоритета Владе Републике Србије, у циљу повећања укупне запослености, конкурентности и смањења регионалних диспропорција што подразумева:

- Усвајање *Стратегије конкурентности и иновативности малих и средњих предузећа (2008-2012)*
- *Креирање и имплементација политике развоја МСП*

- Јачање улоге савета за МСП
- Јачање дијалог јавног и приватног сектора
- Завршетак изградње институционалне инфраструктуре
- Израда Анализе ефеката утицаја законодавних прописа и смањење баријера за пословање МСП

5. Средњорочни приоритети

У наредном средњорочном периоду активности ће бити усмерене на реализацију Стратегије за конкурентна и иновативна мала и средња предузећа 2008-2012, односно одговарајућих оперативних планова заснованих на овом стратешком документу. При томе, приоритет ће имати мере и активности на промовисању и подршци предузетништву и оснивању нових (“старт-уп”) предузећа; јачање људских ресурса за конкурентан МСП сектор – развој менаџмента, вештина и саветодавних услуга; унапређење финансија и финансијске стручности за МСП и опорезивања; јачање конкурентне предности МСП на извозним тржиштима - иновације, гаранција квалитета, развој сектора, кластера и подуговарања и бољи закони и институције које су на услузи МСП.

Континуирано ће се имплементирати принципи *Европске повеље о малим предузећима*.

3.21. ТРАНС-ЕВРОПСКЕ МРЕЖЕ

У Републици Србији се облашћу трансевропских транспортних мрежа бави Министарство за инфраструктуру, а питањем трансевропских енергетских мрежа Министарство рударства и енергетике.

3.21.1. Трансевропске транспортне мреже

3.21.1.1. Стање

Делови *acquis communautaire* који дефинишу област трансевропских мрежа у области транспорта су:

- Одлуке 1346/2001/ЕЗ и 884/2004/ЕЗ које допуњавају Одлуку 1692/96/ЕЗ о Смерницама Заједнице за развитак трансевропске транспортне мреже;

- Упутство 2004/50/ЕЗ које допуњава Упутство Савета 96/48/ЕЗ и Упутство 2001/16/ЕЗ о интероперабилности трансевропских система брзих пруга и интероперабилности трансевропских конвенционалних железничких система;

- Упутство Комисије 2007/32/ЕЗ које допуњава Упутство Савета 96/48/ЕЗ и Упутство 2001/16/ЕЗ о интероперабилности трансевропских система брзих пруга и интероперабилности трансевропских конвенционалних железничких система.

Током 2004. године, на иницијативу Европске Комисије, формирана је Група на високом нивоу за проширење главних Трансевропских транспортних оса на суседне државе и регионе (у даљем тексту: «HLG») чији циљ је био да идентификује подскуп мрежа које најбоље повезују трансевропску мрежу са суседним земљама и дугорочно јачају регионалне интеграције. Најважнији сегменти мреже идентификоване у HLG извештају, на територији Републике Србије су:

- Коридор X са својим крацима - Xb (Београд-Будимпешта) и Xc (Ниш-Софија), који је најзначајнији друмски и железнички правац на територији Републике Србије. Утврђен је као део Југоисточне мултимодалне осе дефинисане у Завршном извештају HLG и повезује Аустрију/Мађарску, Словенију/Хрватску, Републику Србију и Бугарску/Македонију/Грчку. На њему се у Републици Србији налази 792 km путева и 760 km железничких пруга;

- Коридор VII (река Дунав), основа европских унутрашњих путева која спаја Централну Европу преко Републике Србије са Црним морем и део је Југоисточне мултимодалне осе. Настаје спајањем река Берге и Бригах, које извиру на југоисточним обронцима Шварцвалда (Немачка), а великом делтом се улива у Црно море. У нашој земљи је плован читавим током, око 600km. Притоке су Сава, Тиса, Морава, Тамиш, Тимок и друге, а у осталим земљама су то Ин (Немачка), Морава (Чешка, Драва (Хрватска), Искар (Бугарска), Олта и Прут (Румунија). Укупно их има око три стотине. Дунав је плован од Улма (Немачка) до ушћа у Црно море: од Регенсбурга до Браиле (2.209 километара) за путничке бродове и теретњаке од преко 1.000 тона носивости, а од Браиле до Сулине (170 километара) и за морске бродове, чији је газ до 7,31 метар. Међу највећим пристаништима на овој реци су Регенсбург, Линц, Беч, Братислава, Будимпешта, Нови Сад, Београд, Смедерево, Русе, Браисла, Галац и Измаил. Код нас, између Голупца и Кладова, Дунав протиче кроз Ђердапску клисуру, где је 1972. године пуштена у рад велика хидроелектрана, изграђена у сарадњи Југославије и Румуније.

У финалном извештају HLG из новембра 2005. године дефинисани су приоритетни европски пројекти на Паневропским коридорима VII и X у смислу проширења трансевропске мреже на суседне државе и регионе. У истом извештају обрађена су и тзв. „хоризонтална питања”: интермодалност, интероперабилност, сигурност и безбедност у транспорту и инфраструктури, уклањање нефизичких баријера и управљање саобраћајем.

Документ «Меморандум о разумевању о развоју основне регионалне транспортне мреже у Југоисточној Европи» потписан је 11. јуна 2004. године у Луксембургу у циљу развоја међусобних веза Југоисточне Европе са трансевропском транспортном мрежом проширене Европске уније. Овај Меморандум поставља принципе и модалитете сарадње у регионалном транспорту, укључује развој Основне регионалне транспортне мреже (Core Regional Transport Network - у даљем тексту: Основна мрежа) и Транспортне опсерваторије за Југоисточну Европу (у даљем тексту: SEETO).

Основни циљ SEETO је да развија регионалну сарадњу кроз помоћ Потписницама у спровођењу Меморандума о Разумевању, да промовише размену информација о пројектима на Основној мрежи кроз развој информационог система и базе података и помогне у ојачавању регионалне способности планирања промоцијом и израдом петогодишњег плана рада за развој Основне мреже. Седиште SEETO је у Београду, а Република Србија је домаћин канцеларије.

Инструмент за предприступање ЕУ (IPA) као нови инструмент за претприступну помоћ формиран је 2005. године на основу уредбе Савета о оснивању инструмента за предприступну помоћ број 1085/2006 од 17. јула 2006. године. Приоритети и финансијска средства за имплементацију тих приоритета утврђују се Вишегодишњим индикативним програмским документом (MIPD), који се ради на основу Стратегије развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године усвојеној у децембру 2007. године и на основу документа White paper - European transport policy for 2010.

Током 2007. године Република Србија је активно учествовала у раду SEETO и то кроз рад у Управном Одбору, рад Националног координатора и учешће у раду Радне групе за железнички и интермодални транспорт. На 3. Састанку министара транспорта у Тирани 04. децембра 2007. године усвојен је Вишегодишњи план 2008-2012 и Додатак Меморандуму о разумевању за развој Основне регионалне транспортне мреже Југоисточне Европе за Транспортну заједницу железница Југоисточне Европе.

3.21.1.2. Краткорочни приоритети

Стратегијом развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године (у даљем тексту: Стратегија), утврђује се стање у тим областима транспорта, успоставља се концепт развоја инфраструктуре и транспорта, дефинишу се дугорочни и орочени циљеви развоја транспортног система и акциони план за њихову реализацију, а имајући у виду потребу за одрживим развојем транспорта у Републици Србији. Смернице за такав развој постављене су на нивоу целог система и базиране су на принципима безбедности, интермодалности, примене савремених технологија, комплементарног коришћења свих видова саобраћаја и рационалног коришћења расположивих капацитета и ресурса у држави у корист свих грађана Републике Србије. Стратегија је усвојена у децембру 2007. године.

У документу HLG дефинисани су приоритетни инфраструктурни пројекти Републике Србије:

- 1) Листа 1-пројекти у краткорочном до средњорочном периоду:
 - а) 6-реконструкција и модернизација железничке пруге: граница са Мађарском-Београд-Ниш-граница са Бугарском/граница са БЈР Македонијом, укључујући мост преко Дунава у Новом Саду;
 - б) 7-реконструкција и модернизација железничког транспорта у оквиру Београдског железничког чвора,
 - ц) 21-подизање нивоа квалитета пута на секцијама граница Мађарске-Београд-Ниш-граница Македоније;
 - д) 22-обилазница око Београда, секција Батајница-Бубањ поток;

2) Листа 3-други велики пројекти на мултимодалним осама и пројекти од регионалног или од националног значаја:

а) 38-мост Газела у Београду;

б) 39-интермодална логистичка платформа Београда.

Стратешки план ЈП „Железнице Србије” за 2006-2010. годину, поред консолидације предузећа, предвиђа фазну реализацију изградње, модернизације и реконструкције инфраструктуре и набавку, модернизацију и реконструкцију железничких возних средстава, и то:

1) пруга и објеката на Коридору Х, Београдског железничког чвора и станице Димитровград;

2) пруге Београд-Бар (Београд-Пожега-Врбница-граница Црне Горе);

3) модернизацију 38 електро локомотива, набавку 1100 нових теретних кола, 18 нових маневарских локомотива, 10 половних моторних возова, модернизацију и реконструкцију 27 електро и дизел моторних возова и 30 путничких кола.

Терминали морају бити стратешки лоцирани и пројектовани у близини укрштања важне транспортне инфраструктуре (друм-железница-река) уз флексибилност и могућност проширења у складу са потребама тржишта. Тиме би се успоставили основни капацитети терминала за интермодални транспорт преко унапређене постојеће транспортне инфраструктуре свих видова саобраћаја по принципу интермодалности.

Приоритети радова на мрежи јавних путева су:

1) изградња друге коловозне траке на секцији Хоргош-Београд (крак Коридора-Хб);

2) изградња деоница аутопута Лесковац-граница Македоније (Коридор Х) и Ниш-граница Бугарске (крак Коридора-Хс);

3) главни друмски коридори Основне мреже имају приоритет у рехабилитацији/реконструкцији: Коридор Х, са његовим крацима-Хб и Хс, Правац 3 (Ужице-граница Босне и Херцеговине), Правац 4 (граница Румуније-Вршац-Панчево-Београд-Чачак-Пожега-Ужице-граница са Црном Гором), Правац 5 (граница Бугарске-Зајечар-Параћин), Правац 6 (граница Црне Горе-Рибариће-АП Косово и Метохија), Правац 7 (Ниш-Прокупље-Куршумлија-АП Косово и Метохија) и трансверзалне везе Појате-Крушевац-Краљево-Чачак, Пирот-Лесковац-АП Косово и Метохија и Суботица-Бачка Паланка. Етапе реализације ће бити одређене на основу економске изводљивости;

4) идентификација уских грла на Основној мрежи јавних путева у Републици Србији-путеви кроз и око Београда, мостови на Дунаву и Сави у Београду и његовој близини, обилазница око Београда, пут Београд-Нови Сад (мост код Бешке), привремени железничко-друмски мост у Новом Саду, Ибарска магистрала;

5) реконструкција мостова на путној мрежи у циљу побољшања њихове структуре, стабилности и носивости. Услед неадекватног одржавања током година и повећања густине саобраћаја на неким деоницама наведене мреже мостови су постали значајна уска грла. Потребно је урадити посебну анализу за дефинисање приоритета за реконструкцију мостова на Основној мрежи;

6) припрема студије о приоритетним мерама за повећање безбедности саобраћаја на међународним путевима у Републици Србији. Увођење званичне методологије за дефинисање и санацију високоризичних деоница пута и њихова поправка.

Приоритети радова на коридору VII су:

1) Увођење сист. радио веза на унутрашњим пловним путевима и постављање антенских преносних система и повезивање 8 лучких капетанија Базном радио станицом са програмом, а у циљу повећања ефикасности рада лучких капетанија и безбедности људи и добара на пловним путевима.

2) Багеровање корита реке Дунав са грађевинским радовима у кориту како би се уклонила уска грла на пловном путу.

- 3) Успостављање Речних Информационих Сервиса – РИС на целом току Дунава који би био снажан инструмент у модернизацији унутрашњег пловног сектора како би се побољшала безбедност и учинак пловидбе и обезбедили контакти за логистичке услуге
- 4) Реконструкције две преводнице - Ђердап 1 и 2
- 5) Пројекат чишћења корита Дунава од потопљених објеката – вађење потопљене флоте из Другог светског рата у сектору Ђердапа 2

3.21.1.3. Средњорочни приоритети

У складу са Одлуком Савета о принципима, приоритетима и условима Европског партнерства са Републиком Србијом укључујући и Косово према Резолуцији 1244 Савета безбедности Уједињених нација од 10. јуна 1999. наставиће се спровођење Меморандума о разумевању о развоју Основне регионалне транспортне мреже у Југоисточној Европи и јачање сарадње са Транспортном опсерваторијом за Југоисточну Европу (SEETO).

3.21.2. Трансевропске енергетске мреже

3.21.2.1. Стање

3.21.2.1.1. Законодавни оквир

Законом о енергетици („Службени гласник РС”, број 84/04) уређују се: циљеви енергетске политике и начин њеног остваривања, начин организовања и функционисања тржишта енергије, услови за уредно и квалитетно снабдевање купаца енергијом, услови за остваривање безбедне, поуздане и ефикасне производње енергије, управљање системима преноса, транспорта и дистрибуције енергије и начин обезбеђивања несметаног функционисања и развоја ових система, услови и начин обављања енергетских делатности, услови за остваривање енергетске ефикасности и заштите животне средине у обављању енергетских делатности.

На основу овог закона, као и претходно усвојених законских прописа, донети су следећи подзаконски акти који су од значаја за трансевропске енергетске мреже:

1. Одлука о утврђивању Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године („Службени гласник РС”, број 44/2005) која, полазећи од принципа да најзначајнији циљеви енергетске политике Републике Србије буду усаглашени са праксом и регулативом ЕУ, истиче као један од сталних и дугорочно-развојних стратешких циљева активно учешће Србије у планирању и градњи стратешке-регионалне и паневропске енергетске инфраструктуре за транспорт нафте и гаса из нових извора снабдевања као један од својих општих-развојних и стратешких циљева.

Овом Одлуком, такође, као један од приоритетних програма Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године, одређен је дугорочно развојни и регионално стратешки Приоритет градње нових енергетских инфраструктурних објеката и електроенергетских и топлотних извора у оквирима енергетских сектора Србије, као и капитално-интензивне енергетске инфраструктуре, у оквирима регионалних и паневропских инфраструктурних система повезаних са системима у Републици Србији.

2. Уредба о утврђивању Програма остваривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС”, бр. 17/2007 и 73/2007), конкретизује горе наведене циљеве и приоритете Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године, у погледу области трансевропских енергетских мрежа, кроз:

- основни приказ међудржавног пројекта Паневропски нафтовод (*PEOP*);

- пројекат изградње гасовода са улазом из правца Бугарске за увоз гаса из Руске Федерације, и
- електропреносни систем, укључујући транзит ове енергије који се врши преко територије Републике Србије.

3. Правилник о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV („Службени лист СФРЈ”, број 65/1988 и „Службени лист СРЈ”, број 18/1992)

4. Уредба о условима испоруке електричне енергије („Службени гласник РС”, број 107/2005)

5. Уредба о условима за испоруку природног гаса („Службени гласник РС”, број 47/2006)

6. Правилник о условима које мора да испуњава енергетски субјект за транспорт и дистрибуцију природног гаса у погледу стручног кадра („Службени гласник РС”, број 93/2005)

7. Правилник о критеријумима за издавање енергетске дозволе, садржини захтева и начину издавања енергетске дозволе („Службени гласник РС”, број 23/2006)

8. Правилник о условима, начину и програму полагања стручног испита за лица која обављају послове техничког руковођења, одржавања и руковоаца у објектима за транспорт и дистрибуцију природног гаса („Службени гласник РС”, број 93/2005)

9. Правилник о условима у погледу стручног кадра и начину издавања и одузимања лиценце за обављање енергетских делатности („Службени гласник РС”, бр.117/2005, 40/2006 и 44/2006)

10. Одлука о оснивању јавног предузећа за производњу, дистрибуцију и трговину електричне енергије („Службени гласник РС”, број 12/2005)

11. Одлука о оснивању јавног предузећа за пренос електричне енергије и управљање преносним системом („Службени гласник РС”, број 12/2005 и 58/2005)

12. Одлука о оснивању акционарског друштва за истраживање, производњу, прераду, дистрибуцију и промет нафте и нафтних деривата и истраживање и производњу природног гаса („Службени гласник РС”, број 60/2005)

13. Одлука о оснивању јавног предузећа за транспорт нафте нафтоводима и транспорт деривата нафте продуктоводима („Службени гласник РС”, бр. 60/2005 и 83/2005)

14. Одлука о оснивању јавног предузећа за транспорт, складиштење, дистрибуцију и трговину природног гаса („Службени гласник РС”, бр. 60/2005 и 51/2006)

15. Одлука о утврђивању методологије о за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћење система за дистрибуцију електричне енергије („Службени гласник РС”, бр. 68/2006 и 18/2007)

16. Одлука о утврђивању методологије за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт деривата нафте продуктоводима („Службени гласник РС”, број 68/2006)

17. Одлука о утврђивању методологије о критеријумима и начину одређивања трошкова прикључка на систем за транспорт и дистрибуцију природног гаса („Службени гласник РС”, број 18/2007)

18. Одлука о утврђивању методологије за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт нафте нафтоводима („Службени гласник РС”, бр. 68/2006 и 1/2007)

19. Одлука о утврђивању методологије за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт природног гаса („Службени гласник РС”, бр. 68/2006 и 1/2007)

20. Тарифни систем за приступ и коришћење система за пренос електричне енергије („Службени гласник РС”, бр. 1/2007 и 31/2007)

21. Тарифни систем за приступ и коришћење система за дистрибуцију електричне енергије („Службени гласник РС“ број 1/2007 и 31/07)

22. Тарифни систем за приступ и коришћење система за транспорт нафте нафтоводима и транспорт деривата нафте продуктоводима („Службени гласник РС“ број 1/2007)

23. Тарифни систем за приступ и коришћење система за транспорт природног гаса („Службени гласник РС“, број 1/2007)

24. Тарифни систем за приступ и коришћење система за дистрибуцију природног гаса („Службени гласник РС“, број 1/2007).

Закон је делимично усаглашен са *acquis communautaire*. Неусаглашеност се јавља у погледу појединих одредби поглавља IV Закона „Тржиште и конкурентност на тржишту енергије“, поглавља IX „Електрична енергија“, Поглавља XI „Природни гас“ ради чега је неопходно имплементирати Упутство 2003/54/EЗ које се односи на заједничка правила за унутрашње тржиште електричне енергије, Упутство 2003/55/EЗ које се односи на заједничка правила за унутрашње тржиште природног гаса и Уредбу 1228/2003/EЗ о условима за приступ мрежи ради прекограничне размене електричне енергије.

Законом о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника („Службени лист СРЈ“, број 29/1997) уређују се услови за безбедан и несметан цевоводни транспорт гасовитих и течних угљоводоника; дефинише појам овог транспорта и шта се сматра гасовитим и течним угљоводоницима. Такође, што је од значаја за област трансевропских енергетских мрежа, овим Законом дефинисан је појам гасовода, нафтовода и продуктовода за међународни транспорт.

Закон није усаглашен са *acquis communautaire*.

Уговор о оснивању енергетске заједнице између Европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене мисије Уједињених нација на Косову у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација представља правни оквир који регулише подручје трансевропских мрежа на подручју енергетике и истовремено и део *acquis communautaire*.

Овај уговор потписан је 25. октобра 2005. године, а Република Србија је активно учествовала у преговорима о његовом закључењу.

Народна скупштина Републике Србије је ратификовала Уговор о оснивању енергетске заједнице, а Закон о ратификацији Уговора објављен је у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 62/2006.

Део *acquis communautaire* који се директно тиче трансевропских енергетских мрежа је **Одлука 1364/2006/EЗ о Смерницама за трансевропске енергетске мреже**.

Од непосредног значаја за трансевропске енергетске мреже је и **Уредба 680/2007/EЗ о општим правилима за додељивање финансијског комунитарног конкурса у области трансевропских транспортних и енергетских мрежа**, а нарочито због тога што је ова уредба везана за текући буџетски период ЕУ (2007-2013. година).

За питања трансевропских енергетских мрежа од значаја су још посебни закони који регулишу секторска питања. То су: **Закон о планирању и изградњи** („Службени гласник РС“, бр. 47/03 и 34/06) који регулише питања издавања аката који су, уз енергетску дозволу, неопходни за изградњу енергетских објеката; **Закон о општем управном поступку** („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/01 и „Службени лист СЦГ“, број 1/03) који регулише питања поступка који се примењује у раду органа који су надлежни за доношење аката потребних за изградњу енергетских објеката, укључујући и енергетску дозволу; **Закон о концесијама** („Службени гласник РС“, број 55/03) који је од значаја за третирану област имајући у виду да предмет концесије може бити и изградња, одржавање и коришћење нафтовода, гасовода, објеката за складиштење, транспорт и дистрибуцију гаса или њихова реконструкција, модернизација, одржавање и коришћење и изградња, одржавање и коришћење енергетских и других објеката ради производње, чувања, преноса и дистрибуције електричне енергије или њихова реконструкција, модернизација, одржавање и коришћење.

Иако ови закони регулишу питања која су у већој или мањој вези са изградњом и коришћењем објеката који чине трансевропске енергетске мреже, неопходно је да буду у складу са Законом о енергетици.

3.21.2.1.2. Институционални оквир

Област трансевропских енергетских мрежа налази се у надлежности Министарства рударства и енергетике (законодавна улога), Агенције за енергетику (независно регулаторно тело), јавног предузећа за пренос електричне енергије и управљање преносним системом и јавног предузећа за транспорт нафте нафтоводима и транспорт деривата нафте продуктоводима и јавног предузећа за транспорт, дистрибуцију, складиштење и трговину природним гасом - чији је оснивач Република Србија која према овим предузећима има права и дужности оснивача сагласно Закону о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса („Службени гласник РС”, бр. 25/2000, 25/2002, 107/2005 и 108/2005 –испр.).

Делокруг Министарства рударства и енергетике утврђен је Законом о министарствима („Службени гласник РС”, број 43/2007), по коме Министарство обавља послове државне управе који се, између осталог, односе на енергетику, нафтну и гасну привреду, безбедан цевоводни транспорт гасовитих и течних угљоводоника, предузимање мера ради обезбеђивања услова за функционисање јавних предузећа у областима за које је министарство образовано.

3.21.2.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.21.2.2.1. Законодавство

1. Уговор о оснивању енергетске заједнице покрива *acquis communautaire* из подручја енергетике тако да се очекује да ће у 2008. години, кроз **измене и допуне Закона о енергетици** и доношење подзаконских аката на основу новелираног Закона о енергетици, бити у потпуности завршена имплементација целог *acquis communautaire* из овог подручја.

Министарство рударства и енергетике, у оквиру активности везаних за спровођење Уговора о оснивању енергетске заједнице, започело је поступак новелирања важећег Закона о енергетици („Службени гласник РС”, број 84/2004), али су до краја 2007. године, имајући у виду обим и значај измена и допуна Закона, активности у том поступку вођене искључиво на међуресорском нивоу.

Кроз предвиђене измене и допуне Закона о енергетици неопходно је, сагласно Уговору о оснивању енергетске заједнице између Европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене мисије Уједињених нација на Косову у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација, имплементирати Упутство 2003/54/ЕЗ која се односи на заједничка правила за унутрашње тржиште електричне енергије, Упутство 2003/55/ЕЗ која се односи на заједничка правила за унутрашње тржиште природног гаса и Уредбу 1228/2003/ЕЗ о условима за приступ мрежи ради прекограничне размене електричне енергије.

2. Влада Републике Србије је утврдила Предлог закона о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника и доставила га 18.01.2008. године Народној скупштини Републике Србије ради разматрања и доношења.

Међу најважније разлоге за доношење овог закона спада потреба да се изврши неопходно усаглашавање нашег законодавства у области енергетике са прописима ЕУ који се односе на сектор енергетике, што је овим законом и извршено.

Усклађивње домаћих прописа који регулишу правне односе у сектору енергетике са прописима ЕУ, а такође и са актима који се односе на регионално тржиште, извршено је са циљем да се

обезбеде неопходни услови повезивања енергетских субјеката у региону, њихов равноправан положај на тржишту енергије, приближно исти степен заштите купаца енергије и други услови којима се обезбеђује постепено отварање тржишта енергије. На тај начин се и за енергетске субјекте који послују на територији Републике стварају услови пословања који су, како у техничком, технолошком, тако и у организационом смислу неопходни, да би се несметано одвијали процеси регионалне интеграције у преносу, транспорту и трговини енергијом и стварали услови за укључивање у европске економске токове.

Ради јаснијег сагледавања интенција закона у делу којим се врши усклађивање нашег законодавства са прописима ЕУ и прихваћеним принципима о успостављању регионалног тржишта енергије, указује се, на прописе који се односе на област гасне привреде и нафтне привреде:

Европска Енергетска повеља, чији је циљ успостављање правног оквира за унапређење регионалне сарадње на подручју енергетике, засноване на допуњавању и узајамној користи, а што се огледа кроз законско решавање питања тржишта енергије, тржишне конкуренције, транзита енергије уз слободан приступ преносним-транспортним системима, слободан приступ енергетским технологијама и тржишту капитала, заштите инвестиција, суверенитета над енергетским добрима, заштите животне средине, законске регулативе и начина решавања спорова; Упутство 91/296/ЕЕС за транзит природног гаса мрежама; Упутство 2003/55 о заједничким правилима за интерно тржиште природног гаса којом се укида Упутство 98/30/ЕС; Уговор о енергетској заједници Југоисточне Европе и његовом укључивању у интерно енергетско тржиште ЕУ. За област нафте и деривате нафте примењена су начела INOGATE-а (Оквирни споразум о институционалним основама за успостављање међудржавних система за транспорт нафте и гаса), који је тадашња Савезна Република Југославија ратификовала 2001. године.

Међутим, успешна имплементација *acquis communautaire* из подручја енергетике зависи од благовременог испуњења уставно-правних претпоставки (конституисање Народне скупштине и избор Владе у 2008. години), што би омогућило наставак рада на изменама и допунама Закона о енергетици и на доношењу Закона о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника и након тога, на доношењу подзаконских аката.

Осим подзаконских прописа чије је доношење предвиђено Законом о енергетици, од значаја за област трансевропских енергетских мрежа су и прописи које ће донети оператори преносног система у области електричне енергије и природног гаса, по овлашћењима утврђеним овим Законом, којима се обезбеђује утврђивање техничко-технолошких услова за повезивање енергетских објеката, уређаја и постројења у јединствен систем и паралелни рад енергетског система Републике Србије и суседних електро-енергетских система, односно за транспортни систем природног гаса, приступ треће стране овом систему.

Правила о раду преносних система доносе се по прибављеној сагласности Агенције за енергетику, као независног регулаторног тела и објављују у Службеном гласнику Републике Србије.

Након усвајања Закона о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника, министар надлежан за послове енергетике донеће, у року прописаном законом (две године од дана ступања на снагу закона) више правилника, као подзаконских прописа, којима се прописују:

- услови за избор трасе цевовода; локација и начин изградње објеката који су саставни делови цевовода; избор материјала, опреме и уређаја; радне параметре цевовода; начин мерења количина гасовитих и течних угљоводоника; регулацију притиска и мерама сигурности од прекорачења дозвољеног радног притиска; обележавање трасе цевовода; заштитни појас цевовода, насељених зграда, објеката и инфраструктурних објеката у заштитном појасу цевовода; радни појас; зоне опасности и заштиту од корозије цевовода;

- услови и начин даљинског надзора и управљања и система веза у циљу остваривања безбедног и несметаног преноса информација које се односе на њихово коришћење и одржавање цевоводног система;

- услови пројектовања, уградње и одржавања електричне опреме и инсталација у зонама опасности;

- услови и начин испитивања цевовода у току изградње, а пре њиховог пуштања у рад;

- услови и начин коришћења и руковања цевоводима и њихово одржавање у току рада, ремонта и ванредних догађаја; заштите од корозије и пропуштања цевовода; преглед и одржавање сигурносних уређаја; испитивање замењених делова и извршених поправки кварова; евидентирање кварова; стање корозије и пропуштања цевовода; начин обавезне и повремене контроле цевовода и вођење посебне евиденције о извршеној контроли.

- начин вођења евиденције о транспортованим и дистрибуираним количинама гасовитих и течних угљоводоника;

- услови и начин заштите цевовода, односно његових припадајућих надземних уређаја, постројења и објеката од неовлашћене употребе или оштећења.

Одговорна институција је Министарство рударства и енергетике.

3.21.2.2.2. Институције

Јачаће се капацитети Министарства рударства и енергетике, Агенције за енергетику и јавних предузећа за пренос електричне енергије и управљање преносним системом, за транспорт нафте нафтоводима и транспорт деривата нафте продуктоводима и за транспорт, дистрибуцију, складиштење и трговину природним гасом усавршавањем запослених и набавком опреме, у циљу омогућавања праћења и укључивања у развој инфраструктуре енергетског сектора, чију базу чине трансевропске енергетске мреже и интегрисано тржиште енергије, које се кроз ову инфраструктуру успоставља.

3.21.2.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.21.2.3.1. Законодавство

Урадити анализу усклађености других закона који уређују питања од значаја за област трансевропских енергетских мрежа са Законом о рударству и Законом о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника, како би се они ускладили са Законом о рударству и Законом о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника.

3.21.2.3.2. Институције

Јачаће се капацитети Министарства рударства и енергетике и Агенције за енергетику Републике Србије у складу са следећом динамиком.

План запошљавања и обуке:

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

*Министарство рударства и енергетике и Агенција за енергетику Републике Србије*⁵⁰

⁵⁰ Приказани садашњи и планирани број запослених везан за *acquis* из области трансевропских енергетских мрежа исказан је, односно садржан у укупном броју запослених за *acquis* из области 3.15. ЕНЕРГЕТИКА

РАДНА ВЕРЗИЈА

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009	2010	2011	2012
Министарство рударства и енергетике		Постојећа	2	6	8	10	12	12
АЕРС	Савет	Постојећа	5	5	5	5	5	5
	Служба	Постојећа	28	28	35	35	40	40
Укупно			35	39	48	50	57	57

3.22. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА СТРУКТУРНИХ ИНСТРУМЕНАТА

3.22.1. Регионална политика

3.22.1.1. Тренутно стање

Регионалне неравномерности у степену развијености појединих подручја у Србији су једне од највиших у Европи и повећавају се из године у годину. Према индексу развојне угрожености, однос између најразвијенијег и најнеразвијенијег округа је 1:7, а однос између најразвијеније и најнеразвијеније општине је 1:15. Међутим, још озбиљнији проблем представља свеукупно заостајање Србије у односу на просек ЕУ, те просечни *GDP per capita* у Србији 2006. износио је тек \$4.199. Незапосленост у Србији (од 18.8 %) и даље је једна је од највиших у региону, присутан је и веома изражен **тренд негативног природног прираштаја (депопулација подручја)** те су неопходна велика улагања у економску, социјалну и еколошку инфраструктуру како би се створили предуслови за развој малих и средњих предузећа, привлачење великих инвестиција али и повећао квалитет живота грађана.

Имајући у виду наведене проблеме, окосницу активне политике регионалног развоја Србије представљају повећање запослености и стимулација одрживог економског развоја на путу ка ЕУ. Циљ државе је да створи економски јаке развојне регионе у складу са европским стандардима, оспособљене да ефективно искористе расположиве фондове ЕУ како би задовољили друштвено-економске потребе привреде и грађана.

Законодавни оквир

Законом о територијалној организацији Србије („Службени гласник РС“ 129/07), територијалну организацију Републике Србије чине: 150 општина (минималан број становника је 10.000), 23 града (минималан број становника је 100.000) и град Београд као територијалне јединице и две аутономне покрајине (Војводина и Косово и Метохија) као облик територијалне аутономије. Србија нема регионе, а формирање регионалних развојних агенција до сада је било на *ad hoc* основи, углавном потпомогнуто од стране донатора и без адекватног правног и институционалног оквира који би тај процес уредио.

Први озбиљан корак у решавању проблема регионалног развоја учињен је доношењем **Стратегије регионалног развоја Србије за период од 2007. до 2012. године** („Службени гласник РС“ број 21/2007), коју је Влада усвојила у јануару 2007. године. Стратегијом се по први пут на свеобухватан и конзистентан дефинишу основни развојни приоритети регионалног развоја РС и начини њиховог остваривања.

Институционални оквир

Политику регионалног развоја Србије креира и спроводи Министарство економије и регионалног развоја, област за регионални развој. Конституисањем Владе у мају 2007. и доношењем Закона о министарствима („Службени гласник РС“ број 48/07) **формирано је Министарства за економију и регионални развој**. У оквиру Министарства, именован је државни секретар за област регионалног развоја у чијој надлежности се налазе Сектор за политику регионалног развоја и Сектор за реализацију развојних пројеката.

Сектор за политику регионалног развоја се бави анализом развојних потреба и могућности, израдом закона и других прописа, израдом развојних стратегија и предлагањем развојних програма и пројеката, као и планирањем и спровођењем неопходних обука које се тичу

регионалног развоја. Поред тога, Сектор ради на програмирању ИПА фондова из домена регионалног развоја, као и на ЕУ интеграцијама у домену усклађености прописа и закона у припреми са прописима ЕУ. Укупан планиран број запослених у сектору за политику регионалног развоја је 17, а тренутно ради 12 запослених, укључујући и административно особље.

У сарадњи са ширим кругом партнера на локалном, националном и међународном нивоу, МЕРР је израдио свој први Годишњи оперативни план (ГОП) за 2008. годину где су дефинисани основни краткорочни и средњорочни циљеви, приоритети и пројекти. Планирано је да касније ГОП буде основа за доношење програмског буџета Републике Србије.

Сектор за реализацију развојних пројеката реализује пројекте развоја индустријских зона, бизнис инкубатора и локалне комуналне инфраструктуре, који се финансирају из средстава Националног инвестиционог плана. У 2007. години, Сектор за реализацију развојних пројеката је започео са реализацијом 192 инфраструктурна пројекта у вредности од 50 милиона евра. У 2008. години, Сектор реализује 222 инфраструктурна пројекта (114 започетих у 2007, 108 нових) у укупној вредности од 55 милиона евра. Укупан планиран број запослених у сектору за имплементацију развојних пројеката је 23, а тренутно је запослено 14 државних службеника, укључујући и административно особље.

Преко **Фонда за развој** имплементира се програм кредитирања малих и средњих предузећа и предузетништва у неразвијеним општинама у вредности око 25 милиона евра на годишњем нивоу. Фонд за развој Републике Србије основан је Законом о Фонду за развој РС („Службени гласник РС“ бр. 20/92 и 107/05) са циљем да подстиче равномеран привредни и регионални развој, унапређује конкурентност домаће привреде, подстиче занатство, запошљавање и развој тржишта капитала. Фонд је у 100% власништву државе, и бави се искључивом кредитирањем углавном МСП и предузетника. Фонд се не бави поделом бесповратних финансијских средстава намењених финансирању развојних пројеката. У Фонду за развој ради 50 запослених, укључујући и техничко помоћно особље

3.22.1.2. Краткорочни приоритети

Законодавни оквир

- Усвајање Закона о регионалном развоју

У јесен 2007. године започет је рад на **изради нацрта првог Закона о регионалном развоју**. У пролеће 2008. израђен је нацрт Закона и у току је процес консултација. Нацрт закона је усклађен са Законом о потврђивању Европске повеље о локалној самоуправи („Сл.гласник РС-Међународни уговори“, бр.70/2007) односно Европском повељом о LS-ETC (Но.122-акт Савета Европе) као и са поглављем 22 *acquis communautaire*.

Нацртом Закона о регионалном развоју уређују се циљеви и начела подстицања регионалног развоја, развојни документи, институционална организација управљања регионалним развојем Републике Србије; индикатори развијености и рангирање јединица локалне самоуправе; развојни региони усклађени са NUTS методологијом, мере и подстицаји и финансијски извори за спровођење политике регионалног развоја, као и надзор и евалуација политике регионалног развоја. Закон о регионалном развоју треба да представља основу за доношење регионалних и секторских развојних програма, као и одговарајућих закона и подзаконских аката којима ће се ближе регулисати питања регионалног и економског развоја.

У Нацрт Закона о регионалном развоју су уграђени принципи ЕУ из домена регионалне политике и структурних фондова: партнерство, субсидијарност, координација, усклађеност са прописима ЕУ, програмирање, кофинансирање, јавност и транспарентност. Процес израде нацрта закона одвијао се у континуираном широком консултативном процесу са јавним, приватним и цивилним

сектором. Такође, Европска унија је преко Европске агенције за реконструкцију подржала процес израде закона ангажовањем три експерта кроз CARDS 2006.

- **Усвајање сета подзаконских аката неопходних за спровођење Закона о регионалном развоју** за чију израду је надлежно Министарство економије и регионалног развоја. Реч је о:

- Уредби о структури и методологија израде развојних докумената
- Уредби о номенклатури статистичких просторних јединица (НУТС) коју је припремио Републички завод за статистику у сарадњи са Министарством економије и регионалног развоја. У току је процес консултација.
- Одлуци о утврђивању јединствене листе развијености јединица локалне самоуправе (класификација општина по степену економске развијености) коју је припремио Републички завод за развој у сарадњи са Министарством економије и регионалног развоја. У току је процес консултација.
- Акту о оснивању државне Агенције за регионани развој
- Одлуци о условима и критеријумима за акредитацију регионалних развојних агенција
- Одлуци о условима и критеријумима за евалуацију рада регионалне развојне агенције
- Одлуци о методологији и критеријумима за надзор и евалуацију ефеката мера и подстицаја политике регионалног развоја

- **Усвајање Закона о изменама и допунама Закона о Фонду за развој** којим ће се иновирати функционисање Фонда.

Институционални оквир

Узимајући у обзир све интензивнији процес ЕУ интеграција, планирано је да се до краја 2009. године ради на интензивном јачању капацитета надлежног министарства, посебно у светлу припрема за добијање ДИС акредитације за трећу компоненту ИПА. Такође, неопходно је повећање **броја запослених стручних лица** који се разумеју у ЕУ интеграције и регионални економски развој. Неопходне су интензивне обуке и **стручна усавршавања** запослених у Министарству економије и регионалног развоја за припрему, усвајање и примену релевантних стратегија, закона и прописа који тек треба да се донесу. Предвиђена је и свеобухватна едукација и промоција концепта регионалног развоја у свим регионима Србије, те су планиране обуке за регионалне развојне агенције и локалне самоуправе како би идентификовале и припремале квалитетне пројекте спремне за финансирање. Такође, планиране су обуке и за медије како би се реформски процес Србије у домену регионалног развоја и ЕУ интеграција најбоље представио јавности.

Нацртом Закона о регионалном развоју планирано је оснивање **државне Агенције за регионални развој** као институције на државном нивоу за спровођење политике регионалног развоја као и мреже регионалних развојних агенција. Агенција за регионални развој ће настати прерастањем Сектора за имплементацију развојних пројеката Министарства економије и регионалног развоја и његовим спајањем са републичком Агенцијом за развој МСП и предузетништва и Агенцијом за локалну комуналну инфраструктуру. Државна агенција за регионални развој ће бити надлежна за припрему и спровођење регионалних развојних програма, акредитовање регионалних развојних агенција и координацију активности на националном, регионалном и локалном нивоу. **Регионалне развојне агенције** ће бити надлежне за израду регионалних стратегија и регионалних развојних програма за свој развојни регион (NUTS 3 ниво). Планирано је да се мрежа од 12 регионалних развојних агенција успостави до краја 2009. под окриљем Владе Србије, поштујући принцип да један развојни регион (NUTS 3 ниво) може да представља једна регионална развојна агенција.

У овом тренутку, Министарство економије и регионалног развоја није у могућности да дефинише број нити динамику запошљавања нових људи, односно прерасподеле запослених,

осим планираног попуњавања места по усвојеној систематизацији. Информације о планираним административним капацитетима, Министарство ће моћи да пружи тек након што се дефинишу и усвоје сви подзаконски акти на којима се тренутно ради, а којима ће се спроводити Закон о регионалном развоју (нпр. Одлука о оснивању Државне агенције за регионални развој ће такође садржати и систематизацију места и сл.).

3.22.1.3. Средњорочни приоритети

Законодавни оквир

- Доношење **сета закона односно подзаконских аката из домена економске политике** којима би се спроводиле мере политике регионалног развоја и стварали услови за управљање структурним инструментима. У плану је усвајање закона или подзаконских аката везаних за оснивање и управљање индустријским и технолошким парковима, бизнис инкубаторима, зонама унапређеног пословања, регенерацији индустријских подручја (тзв. brownfield) итд. Министарство економије и регионалног развоја је надлежно за израду аката

- **Усвајање иновираних Стратегије о регионалном развоју.** Имајући у виду напредак који је Србија у међувремену постигла на институционалном, правном и административном нивоу у домену регионалног развоја, потребно је иновирати Стратегију регионалног развоја из 2007. и ускладити је са новонасталим променама. За израду Стратегије надлежно је Министарство економије и регионалног развоја.

- Припрема и усвајање **секторских стратегија и секторских програма** у надлежности Министарства економије и регионалног развоја (програми за развој индустријских зона и паркова, програм за урбану регенерацију, програм за развој бизнис инкубатора и бизнис иновативних центара итд).

Институционални оквир

Приближавање ЕУ и приступ претприступним фондовима одредиће ближе и правно и институционално устројство регионалне политике и структурних инструмената.

С тим у вези, а након добијања статуса држава кандидата, планирано је јачање капацитета на националном нивоу који ће бити задужени за програмирање свих пет компоненти ИПА фондова и израду адекватних оперативних програма, односно релевантних стратегија.

Такође, планирано је јачање институција на нивоу развојног региона (регионалних развојних агенција) за спровођење оперативних програма ИПА као и регионалних стратегија и програма.

3.22.1.4. Буџетски део

У буџету Министарства економије и регионалног развоја за регионални развој у 2007. години била су предвиђена средства у износу од 5,5 (69 милиона евра) милијарди динара од чега 4 милијарде динара (50 милиона евра) за унапређење локалне комуналне инфраструктуре, индустријских зона и бизнис инкубатора. Такође у 2007. успешно је реализована подела кредита намењених подстицају и развоју предузећа и предузетништва у неразвијеним општинама у Републици Србији преко Фонда за развој у вредности од 1,3 милијарде динара (20 милиона евра). У буџету за 2008. годину, за спровођење политике регионалног развоја предвиђена су средства у укупном износу од 6,6 милијарди динара (82,5 милиона евра) од чега 4,4 милијарде (55 милиона евра) ће се инвестирати у изградњу и обнову капацитета локалне комуналне инфраструктуре, индустријских зона и бизнис инкубатора; 2,2 милијарде динара (25 милиона евра) ће бити

додељено за кредите МСП у неразвијеним подручјима, а по први пут предвиђена су и средства у буџету за подршку развоју регионалним развојним агенцијама.

За оптималан рад министарства који се бави питањима регионалног развоја неопходна су озбиљна улагања у развој људских ресурса, њихову обуку, увођење савремене *ICT* опреме као и софтвера за прикупљање и анализирање података. Такође, неопходна су средства за спровођење националне Стратегије регионалног развоја као и имплементацију Закона о регионалном развоју након његовог усвајања, али у овом тренутку није могуће дати тачне пројекције неопходних средстава. Ипак, познато је да су средства потребна како за изградњу институционалног оквира на националном (МЕРР, државна Агенција за регионални развој) тако и на регионалном нивоу (мрежа регионалних развојних агенција). Поред изградње административних капацитета, неопходно је наставити и чак појачати улагања у инфраструктурне и развојне пројекте којима се стимулише регионални развој.

Фондови стране помоћи

Главни програм стране помоћи намењен директно регионалном развоју у 2008. години је програм Регионалног социо-економског развоја одобрен у оквиру програма ИПА 2007 у вредности од 21 милион евра. Програм представља континуитет подршке ЕУ Србији за припрему Србије за боље коришћење предприступних фондова као и припрему институција на регионалном и локалном нивоу за коришћење структурних фондова ЕУ у перспективи. Намењена средства у висини од 21 милион евра ће бити усмерена за помоћ регионалној развојној политици на националном нивоу, за техничку подршку регионалним развојним агенцијама и другим интересним групама на локалном нивоу, као и за бесповратну финансијску подршку за развојне пројекте. Имајући у виду изражене потребе Републике Србије за улагања у регионални развој који је годинама био запуштена област, планирано је да се овај програм предлаже ЕУ на континуираном (roll-on) принципу.

Такође, очекује се да ће ЕК у јуну 2008. одобрити предлог веома битног пројекта MISP (Municipal Infrastructure Support Programme) који ће бити усмерен на припрему пројектне документације и инвестиције у изградњу економске, еколошке и социјалне инфраструктуре на локалном и регионалном нивоу. Имајући у виду велике потребе Србије за изградњом квалитетне инфраструктуре, овај пројекат је од велике важности за даљи регионални развој Србије, те с тим у вези, такође ће бити предлаган ЕК на континуираном принципу.

Детаљнији преглед донаторских програма релевантних за регионални развој можете видети у прилогу, уз напомену да у овом тренутку, пројекте не спроводи Министарство, већ само координира њихову имплементацију.

Буџетска средства⁵¹

Буџетски корисник	Шифра у буџету	Финансиране активности	У динарима	
			2007	2008
Министарство економије и регионалног развоја (Сектор за	411, 412, 414, 415, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 482, 512	Оперативни трошкови Министарства	183.800.000	230.000.000
	551	Спровођење пројеката изградње локалне комуналне	4.056.706.618	4.400.000.000

⁵¹ У овом прегледу буџетских средстава приказана су само буџетска средства намењена Сектору за регионални развој. У овом прегледу нису укључена средства намењена у 2007 и 2008 години Агенцији за развој локалне комуналне инфраструктуре и Агенцији за развој МСП које би стапањем са Сектором за реализацију пројеката из Сектора за регионални развој требале да формирају државну Агенцију за регионални развој.

регионални развој)		инфраструктуре, индустријских зона и бизнис инкубатора		
	621	Кредити за подстицај и развој предузећа и предузетништва у неразвијеним општинама у Републици Србији преко Фонда за развој	1.300.000.000	2.200.000.000
	621	Подршка развоју регионалних развојних агенција		10.000.000
Укупно			5.540.506.618	6.640.000.000

Назив програма	Донатор/и	Тема	Корисници	Буџет	Период
Регионални социо-економски развој (ИПА 2007)	• ЕУ (делегација Европске комисије)	Изградња капацитета на националном и регионалном нивоу грантови за пројекте економског развоја	Министарство економије и рег.развоја; регионалне развојне агенције; општине	€20 мил	Септембар 2008-2011
Municipal Infrastructure Support Programme (ИПА 2008)	• ЕУ (ИПА 2008 предлог)	Развој економске, еколошке и социјалне инфраструктуре	Све општине Србије	€45 мил	Крај 2009-2011
MSP-NE SERBIA	• EU (EAR) CARDS 2006	Локални економски развој	19 општина североисточне Србије	€20.2 мил.	2007 - 2010.
PRO, фаза 2	• EU (EAR) CARDS 2006 • Швајцарска агенција за развој и сарадњу (SDC)	Локални економски развој	8 општина југоисточне Србије	€9.2 мил.	2006 - 2009.
MIR 2	• EU (EAR) CARDS 2005, • Шведска амбасада (SIDA), • Република Аустрија (ADC/ADA), • Амбасада Краљевине Норвешке	Јачање општинских капацитета и цивилног друштва, извођење јавних радова	13 општина југоисточне Србије	€7.5 мил.	Завршава се у току 2008
Развој индустријских паркова (у оквиру <i>Serbia investm. Promotion Programme</i>)	• EU (EAR) CARDS 2006	Техничка помоћ у развоју стратешког оквира и акциониог плана за развој индустријских паркова	Територија целе Србије, са посебним освртом на велике индустријске градове	€800.000	Март – септембар 2008
Municipal Economic Growth Activity	• USAID	Локални економски развој	10 општина прве фазе, 11 новоприкључених	\$ 26,5 мил.	2005 - 2010.

			општина по Србији		
Општински економски развој у региону Дунава GTZ-KWD	<ul style="list-style-type: none"> Савезно Министарство за економску сарадњу и развој Републике Немачке (GTZ) 	Локални економски развој. Програм техничке помоћи.	4 општине источне Србије у региону Дунава (Мајданперк, Зајечар, Голубац, Сокобања)	€1,5 мил.	2007-2010.
Municipal Infrastructure Support Programme	<ul style="list-style-type: none"> EU (EAR) CARDS 2006 	Подршка припреми пројектне документације за пројекте локалне комуналне инфраструктуре. Програм техничке помоћи.	Општине по Србији и јавна комунална предузећа	€1,5 мил.	Јануар 2008 – 2010
UNDP Art Gold	<ul style="list-style-type: none"> Италијанско министарство спољних послова 	Локални економски развој	Општине мачванског и колубарског округа	€3 мил.	Мај 2008 - 2009

ПРЕГЛЕД ТЕКУЋИХ ДОНАТОРСКИХ ПРОГРАМА 2007-2009

3.22.2. КООРДИНАЦИЈА СТРУКТУРНИХ ИНСТРУМЕНАТА

Тренутно стање

Европска унија је за период 2007-2013. године усвојила нови финансијски инструмент пружања помоћи земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ - Инструмент за претприступну помоћ (ИПА). Ради се о јединственом претприступном инструменту за референтни буџетски период, који земљама корисницама треба да пружи подршку при прелазу из статуса земље потенцијалног кандидата у статус земље кандидата све до ступања у чланство ЕУ. При томе, структура ИПА јасно артикулише намеру ЕУ да се у претприступном периоду, земље (потенцијални) кандидати припреме за управљање фондовима који ће им бити доступни по приступању ЕУ⁵². Наиме, пун обим доступности средстава намењених кроз ИПА, држава у процесу придруживања постиже тек када стекне статус кандидата и унапреди сопствене управљачке структуре – до акредитације децентрализованог система управљања (ДИС). Отуда се кроз овај нови концепт претприступне помоћи стално има у виду перспектива чланства у ЕУ, када ће Република Србија постати корисник Структурних фондова и Кохезионог фонда, односно учествовати у Заједничкој пољопривредној политици и користити и друге финансијске инструменте који су на располагању државама чланицама. Треба имати у виду и да је Република Србија са Европском комисијом до сада потписала Меморандуме о разумевању који омогућавају директно учешће њених институција у програмима Заједнице и то: Седми оквирни програм (*FP 7*) за истраживање и технолошки развој; програм *Progress* у области запошљавања и социјалне политике; програм Култура 2007 (*Culture 2007*). Поред тога, од 2007. године за Србију је отворен позив за учешће у програмима *Erasmus Mundus* (високошколско образовање и мобилност студената) и Европа за грађане (грађанско друштво у процесу европских интеграција), а у току су преговори за потписивање Меморандума о

⁵² ИПА се састоји из пет компоненти: 1) подршка у транзиционом процесу и изградња институција; 2) прекогранична сарадња; 3) регионални развој; 4) развој људских ресурса; 5) рурални развој

разумевању за програм *Fiscalis 2013* (пореска политика) као и програм за предузетништво и иновације (*CIP*).

Најконкретније сличности између ИПА и интерних фондова ЕУ огледају се у захтеву да се фондовима управља независно путем децентрализованог система; затим у неопходности да се именују органи надлежни за управљање фондовима; у систему вишегодишњег програмирања и спровођења пројеката кроз одговарајуће фазе; као и у обавезном (националном) ко-финансирању.

Законодавни оквир

Овакав концепт ИПА дефинисан је одговарајућим законодавним оквиром и почива на следећим уредбама и споразумима:

- **Уредба Савета 1605/2002** од 25. јуна 2002. године о **Финансијској уредби** која се примењује на општи буџет Европских заједница (измењена и допуњена Уредбом Савета 1995/2006 од 13. децембра 2006. године), примењује се и на методе управљања за сваку компоненту предвиђену у оквиру ИПА Уредбе

- **Оквирна уредба ИПА** - Уредба Савета (ЕЗ) бр. 1085/2006 од 17. јула 2006. године. Сврха ове Уредбе је да се земљама корисницама обезбеди претприступна помоћ и да им се пружи подршка у прелазу из статуса земаља потенцијалних кандидата у статус земаља кандидата, све до чланства у Европској унији. ИПА Уредба се примењује од 1. јануара 2007. године.

- **Уредба о спровођењу ИПА** (Уредба Комисије (ЕЗ) бр. 718/2007 од 12. јуна 2007. године. Ова Уредба утврђује општа начела за спровођење претприступне помоћи Заједнице утврђене Оквирном Уредбом ИПА.

- **ИПА Оквирни споразум** између Владе Републике Србије и ЕК потписан је 29. новембра 2007. године. Оквирни споразум је међународни споразум између ЕК и трећих земаља, који представља правни основ за сарадњу уговорних страна по питању спровођења финансијске помоћи ЕУ. Права и обавезе које су дефинисане у одредбама Уредбе о спровођењу ИПА, пренете су у Оквирни споразум, а нарочито оне које се односе на децентрализовано управљање ИПА фондом, системе управљања и контроле који се морају успоставити, као и пренос овлашћења за управљање од стране ЕК на Републику Србију. Народна скупштина Републике Србије је 26. децембра 2007. године ратификовала ИПА Оквирни споразум који су потписале ЕК и Србија, тако да овај споразум, инкорпориран у домаћи правни систем, представља директан правни основ за сарадњу између Републике Србије и ЕУ по питању спровођења финансијске помоћи. Први резултати његове примене огледају се у потписивању Финансијских споразума за прве две ИПА компоненте, 4. априла 2008. године, док је у току и припрема одговарајућег Финансијског споразума и за Вишекорисничку ИПА.

ЕК и Република Србија одлучују о приоритетима за будуће финансирање из ИПА фонда а средњорочни циљеви се дефинишу пре свега кроз Европско партнерство (касније кроз Приступно партнерство) и Вишегодишњи индикативни програмски документ (MIPD 2007-2009; 2008-2010 итд.), као и кроз комплементарне националне стратешке документе (пре свега документ „Потребе Републике Србије за међународном помоћи”). Влада Републике Србије на годишњем нивоу усваја **Акциони план за програмирање ИПА**, који детаљно идентификује активности које администрација РС спроводи у оквиру фазе програмирања, а које воде формулисању годишњег националног ИПА програма. **Финансијски споразум** који је обухватио Национални ИПА програм са 36 развојних пројеката, потписан је 4. априла 2008. године (Влада РС и ЕК), чиме је постављен правни основ за спровођење формулисаних пројеката. Програмски циклус ИПА 2008. завршава се априла 2008. године, када се почиње и са програмирањем ИПА 2009. и ова динамика карактерисаће и будуће програмске циклусе.

План активности за припрему акредитације за децентрализовани систем управљања ЕУ фондовима у Републици Србији, који је Влада РС усвојила 24. априла 2008. године представља стратешки оквир за развој структура и органа који ће преузети и примењивати овлашћења за децентрализовано управљање фондовима.

Институционални оквир

Године 2007-2008. су транзитне за Републику Србију са аспекта преласка из индиректног централизованог система управљања у којем је ЕК делегирала своје прерогативе у управљању претприступним инструментом Европској агенцији за реконструкцију, у централизовани деконцентрисани систем у којем је делегација ЕК једина овлашћена за закључивање свих уговора у фази реализације пројеката. Циљ је међутим, прелазак на децентрализовани систем управљања (ДИС) у којем ће ЕК пренети на Републику Србију управљање одређеним активностима, али и задржати коначну одговорност за опште извршење буџета. Уредбом о спровођењу ИПА (члан 10.), децентрализовано управљање је одређено као *општи метод* спровођења помоћи из претприступног инструмента. Главни захтеви за децентрализацију постављени пред Републику Србију односе се на тендерске процедуре, закључење уговора и плаћање. Основна идеја је да ће кроз припреме за децентрализовано управљање институције Републике Србије преузимати све већу одговорност и власништво над процесима програмирања и управљања, како би постепено постигле самосталност неопходну за функционисање по приступању ЕУ. Увођење ДИС-а је коначно и обавеза која је преузета потписивањем Оквирног споразума, тако да ће Република Србија бити дужна да формира одговарајуће институције односно тела која ће омогућити успешно и законито коришћење ИПА средстава (видети институционални део). Целокупан процес изградње, акредитације, као и даљег функционисања система (ДИС) надгледаће одговарајућа тела Комисије Европских заједница.

У схеми постојећих институција, кључна улога припада **националном ИПА координатору (НИПАК) односно техничком секретаријату НИПАК**. Влада Републике Србије именovala је 1. маја 2007. године потпредседника Владе за националног ИПА координатора и истовремено **Сектор за програмирање и управљање фондовима ЕУ и развојном помоћи** у оквиру Министарства финансија за НИПАК технички секретаријат.

Сектор обухвата два одељења, од којих је прво (за програмирање и координацију иностране помоћи) надлежно за координацију процеса програмирања прве компоненте у оквиру ИПА (помоћ транзицији и изградња институција, а друго (за програме прекограничне сарадње) координира учешће Републике Србије у прекограничним програмима – са државама чланицама ЕУ, као и са осталим корисницама друге ИПА компоненте. Део особља НИПАК-а чине 2 стално запослена службеника у Кабинету потпредседника Владе, помоћник министра финансија испред Сектора као целине, затим начелник одељења за координацију развојне помоћи са 14 запослених, као и начелник одељења за прекограничну сарадњу са 9 запослених.

Република Србија у програмском периоду 2007-2013 наставља прекограничну сарадњу са суседним државама чланицама ЕУ (Мађарска, Румунија и Бугарска - кроз CARDS 2004-2006 реализовани су пројекти у приближној вредности од 15,7 милиона евра) и започиње нове програме са Хрватском, Босном и Херцеговином и Црном Гором. Према пројекцијама за период 2007-2009, требало би да буду реализовани програми у приближној вредности од 38,5 милиона евра. Друга ИПА компонента подржава и учешће Републике Србије у транснационалним и интеррегионалним програмима са земљама чланицама и трећим земљама. Одељење за прекограничну сарадњу Министарства финансија учествује и у програмирању/припреми Оперативних програма сарадње који идентификују приоритете, мере и активности које ће се финансирати, утврђује буџете по компонентама програма, врши јавне позиве за одабир пројеката у складу са правилима програма, обезбеђује кофинансирање. То практично значи да се другом ИПА компонентом већ управља по правилима европских фондова с тим да ће коначна институционализација ове компоненте уследити са ДИС акредитацијом и успостављањем релевантних тела за контролу првог нивоа, (интерну) ревизију и др. Ширење програма прекограничне сарадње свакако поставља и нове организационе и процедуралне захтеве, пре свега у погледу успостављања заједничких тела/структура на новим територијама обухваћеним ИПА програмом. За сада, ово одељење функционише у оквиру посебног пројекта за унапређење знања и изградњу институција.

Ефикасније програмирање и коришћење ИПА средстава поставља нове захтеве у смислу унапређења административних капацитета, побољшања међуресорне координације, као и праћења спровођења приоритета и ревизије Вишегодишњег индикативног програмског документа. Отуда су учињени и одређени напори у правцу институционализације процеса програмирања и то оснивањем: Комисије за програмирање и управљање фондовима ЕУ и развојном помоћи, као и пет међусекторских Пројектних група за програмирање ИПА. Формирање ових тела представља и припрему за испуњавање обавеза предвиђених Уредбом за спровођење ИПА, будући да би са увођењем децентрализованог система управљања она требало да прерасту у одговарајуће комисије (чланови 58. 59. и 83. Уредбе). У истом контексту, новоформирана Пројектна група за увођење ДИС-а ради на одговарајућем Акционом плану и припреми Меморандума о разумевању за увођење децентрализованог система управљања фондовима ЕУ између Европске комисије и Владе Републике Србије.

3.22.2.2. Краткорочни приоритети

Законодавни оквир

- **Спровођење Плана активности** за припрему акредитације за ДИС и израда одговарајућег Акционог плана

- **Усвајање Уредбе** која ће ближе одредити органе, тела и структуре неопходне за успостављање ДИС-а (тзв. **ДИС Уредба**). Члан 8. Оквирног споразума заједно са Анексом А, и чланом 65. будућег Закона о буџетском систему, као и члан 97. став 1. тач. 11. и 15. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“ број 98/2006), чине уставни и законски оквир за доношење ове Уредбе чији ће предлагач бити Министарство финансија.

Посебан правни оквир треба поставити како би се одговорило на захтеве (Оквирног споразума и Уредбе о спровођењу ИПА) за регулисање функција и одговорности оперативних структура за сваку компоненту ИПА:

- **Усвајање Уредбе о измени и допуни Уредбе о начелима за унутрашње уређење и систематизацију радних места у министарствима, посебним организацијама и службама Владе.** Припремљени предлог садржи измену којом се дефинише обавеза органа који у својој надлежности имају послове везане за фондове ЕУ да формирају посебне организационе јединице које ће по обиму и опису делатности моћи да на адекватан начин обављају послове из домена европских интеграција и програмирања фондова ЕУ.

У складу са Оквирним споразумом, Република Србија се осим на успостављање ДИС-а обавезала и на поштовање **принципа кофинансирања**. Овај принцип за компоненте помоћи за транзицију и изградњу институција, као и за прекограничну сарадњу је обавезујућег карактера, тако да захтева обезбеђивање законодавног и оперативног оквира у кратком року:

- **Усвајање закона о буџетском систему.** Предлог који је ушао у скупштинску процедуру, садржи измене којима се у начелу одређује кофинансирање, (нарочито су релевантни чланови 2. и 28. Предлога закона). У истом Предлогу закона, кроз чланове 65. односно 69. и 70. интервенисало се у смислу дефинисања права и обавеза будућих структура за управљање средствима ЕУ и ко-финансирајућим средствима, и то пре свега када је реч о управљању буџетским фондом, затим о функцији националног службеника за одобравање, као и у погледу претпоставки за раздвајање дужности органа у систему децентрализованог управљања.

Сходно Оквирном споразуму и правилима из члана 23. о јавним набавкама, идентификоване су и одговарајуће потребе за изменама у важећем **Закону у јавним набавкама**:

- **Усвајање предложених измена у члану 7. важећег Закона о јавним набавкама** („Службени гласник РС“ број 101/05) на начин којим се одређују програми/пројекти из домена ИПА који не подлежу домаћим правилима о поступцима јавних набавки.

У члану 18. и 29. Уредбе о спровођењу ИПА, уређено је да Корисник мора да одреди **ревизорско тело** које ће обављати функције описане у члану 29. Такође, Оквирни споразум у члану 6. дефинише обавезу Републике Србије да одреди ревизорско тело у складу са Анексом А, тачком 6:

- **Измена члана 5. Закона о Државној ревизорској институцији** („Службени гласник РС“ бр. 101/05 и 54/07) и додавање надлежности у складу са ратификованим Оквирним споразумом, као и дефинисање послова на које ће се ревизија односити, у складу са Оквирним споразумом. Измене се предлажу под претпоставком да ће Државна ревизорска институција обављати функције ревизорског тела.

- **Доношење Стратегије развоја интерне финансијске контроле у Републици Србији и усвајање одговарајућег Закона о финансијској контроли у јавном сектору.** Ови акти ће чинити базу за успостављање децентрализованих финансијских служби у организацијама јавног сектора и прецизирати мандат централне хармонизације финансијског управљања и интерне контроле, тј. обавезе припреме и израде планова, израде и извршења буџета, извештавање и одговарајући облик претходне финансијске контроле.

Испуњење претпоставки за коришћење свих ИПА компоненти и ефективно коришћење могућности за финансирање које се тако отварају, захтева пре свега благовремену израду релевантних програмских докумената:

- **Припрема стратешког оквира за повезаност програма** (SCF - Strategic Coherence Framework), као стратешког документа који се користи при програмирању треће и четврте ИПА компоненте: за регионални развој и развој људских ресурса. **Стратешки оквир за повезаност програма** укључује тематске приоритете у оквиру треће и четврте ИПА компоненте, опис циљева, списак програма с кратким описом главних приоритетних оса и буџетског оквира издвојених финансијских средстава за период од три године, у складу са MIFF и MIPD, као и индикативни биланс буџета пратећих програма за наредне године у оквиру сваке компоненте.

- **Израда Програма за пету ИПА компоненту**, тј. за пољопривреду и рурални развој. Јединствени национални програм ће се односити на мере за читав период спровођења ИПА и обухватиће: квантификовани опис тренутног стања, опис предложене националне стратегије руралног развоја, индикативну свеобухватну финансијску табелу, опис оперативних структура за спровођење програма, укључујући и праћење и оцену.

Институционални оквир

Будући да је тренутна организациона поставка таква да запослени у оквиру Одсека за програмирање и координацију иностране помоћи који су одговорни за координацију фазе програмирања (део **НИПАК** техничког секретаријата) истовремено учествују и у фазама праћења и оцењивања пројеката, неопходна су значајна прилагођавања, повећање броја запослених и увођење нових функција и институција како би се ефикасно одговорило на захтеве процеса европских интеграција и децентрализованог управљања фондовима:

- **Именовање Националног службеника за акредитацију** (Competent Accreditation Officer – CAO), који је по дефиницији (Уредба за спровођење ИПА) представник Владе Србије или други државни службеник високог ранга кога поставља Влада и који је задужен за издавање, надгледање и евентуално суспендовање акредитације Националног службеника за одбравање (тј. за оверу система) и Националног фонда. Именовање овог службеника планира се до краја другог квартала 2008 док је за успостављање пратеће организационе и нормативне структуре (1-2 службеника са пола радног времена у 2008-2009, као и израда националних критеријума за акредитацију, критеријуми за избор НАО) планиран период од нешто више од годину дана након именовања (оквирно трећи квартал 2009. године⁵³).

⁵³ Све процене унете у овај прилог су само оквирне и подложне променама у складу са даљим налазима консултаната на ДИС пројекту. Већина података преузета је из анализа које су извршене ради комплетирања Стратегије за увођење ДИС, али као ни сам овај документ, тако ни процене, још увек нису коначне.

- **Именовање Националног службеника за одобравање** (National Authorizing Officer – NAO), који ће се налазити на челу Националног фонда и сносити целокупну финансијску одговорност за функционисање система, односно стараће се о законитости и исправности свих припадајућих трансакција. У периоду који ће непосредно следити рокове предвиђене за САО, требало би и да се стабилизује функција Националног службеника за одобравање са постављеним критеријумима за акредитацију оперативних структура и полазним основама за системе унутрашњих контрола. Дакле, четврти квартал 2009. године (служба NAO требало би да у првој години ангажује најмање 2 службеника у пуном радном времену, док је за другу годину функционисања минималан број од 4 стално запослена)

- **Успостављање Националног фонда (NF)** као тела одговорног за управљање централним рачуном на који ће ЕК уплаћивати фондове за Републику Србију по потписивању одговарајућег Финансијског споразума за сваку годину. Нормативне препоставке за успостављање ове институције би требало да се реализују у складу са планом изложеним у опису законодавног оквира, с тим да се разматрају две основне опције: једна, која је присутна у већини земаља и према којој Национални фонд асистира NAO у свим његовим активностима и друга опција у којој NF обавља у основи само функције трезора, док ће посебна служба бити задужена за помоћ NAO.

- **Успостављање Оперативних структура** за сваку ИПА компоненту као тела задужених за управљање и имплементацију програма помоћи, изузев за оне задатке које обављају носиоци три претходне функције. У оквиру оперативних структура неопходно је успоставити **Тела за спровођење програма** (Implementing Agencies – IAs), на челу са Службеником за одобравање програма (PAO), за оне ИПА компоненте које су доступне земљи корисници, као и **Јединице за управљање пројектима** (Programe Management Units – PMUs) у министарствима, којима руководи Високи службеник за програмирање помоћи (SPO). База за изградњу Оперативних структура за прве две ИПА компоненте поставља се већ поменутих изменама Уредбе о начелима за унутрашње уређење и систематизацију радних места у министарствима, посебним организацијама и службама Владе.

- **Именовање Ревизорског тела** (Audit Authority - AA), као експертског тела које је потпуно независно од свих осталих структура у систему и одговорно за верификацију функционисања система управљања и контроле.

- **Оснивање Централне јединице за хармонизацију** у оквиру Министарства финансија. Ова институција ће умрежавати све службе за интерну ревизију у јавном сектору, унапређивати методологију контроле и ажурирати је у складу са важећим стандардима, организовати одговарајуће обуке и успостављати критеријуме за издавање сертификата за унутрашњу контролу јавних финансија, итд.

- **Оснивање ИПА комисије за надзор и ИПА секторских комисије за надзор** које ће РС у систему ДИС-а бити дужна да успостави 6 месеци по ступању на снагу Финансијског споразума и то у договору са НИПАК и ЕК. У истој организационој схеми су и ИПА под-комисије за надзор које се образују по компонентама из којих се користе средства предприступне помоћи. Антиципацију ових структура представљају већ поменута Комисија за програмирање и управљање ЕУ фондовима и развојном помоћи, као и међусекторске Пројектне групе за програмирање ИПА.

3.22.2.3. Средњорочни приоритети

Законодавни оквир

- Измена и доношење закона, предлагање и усвајање уредби и других подзаконских аката којима се спроводе мере дефинисане правним оквиром на краatak рок и наставља уподобљавање систему координације структурних инструмената какав постоји у ЕУ.

При томе, одрживост и функционалност целокупног правног и институционалног система који буде акредитован у смислу ДИС-а, захтева системско уређење појединих области, што ће нужно бити решено кроз доношење одговарајуће регулативе и консеквентно предузимање одговарајућих мера, и то нарочито у погледу: ефикасног попуњавања радних места у државној управи, изграђивања професионалног развоја и политике подстицаја и задржавања државних службеника, оцењивања њиховог рада, те смањење ризика везаних за обављање функција државних службеника на осетљивим позицијама и поштовање етичког кодекса. Посебно су захтевне обавезе из домена контроле и управљања ризиком.

У том смислу, законодавство Републике Србије, посебно Закон о државним службеницима, али и сва друга релевантна правна акта која се односе на људске ресурсе, као и финансијско законодавство, биће мењани/допуњавани, како би се одговорило на све захтеве новог управљачког и контролног окружења.

Конкретизација Стратешког оквира за повезаност програма (SCF) подразумеваће израду вишегодишњих оперативних програма у оквиру компоненте регионалног развоја и компоненте развоја људских ресурса. Ови програми ће посебно обухватати: процену средњорочних потреба и циљева, опис изабраних стратешких приоритета за сваку приоритетну осу и оквирно за сваку одговарајућу меру, укупан износ доприноса Заједнице и националног доприноса.

Институционални оквир

Приближавање ЕУ и доступност предприступних фондова, одредиће ближе и правно и институционално устројство како регионалне политике, тако и координације структурних инструмената.

С тим у вези, а након добијања статуса земље кандидата, планирано је јачање капацитета на националном нивоу који ће бити задужени за програмирање свих пет компоненти ИПА фондова и израду адекватних оперативних програма, односно релевантних стратегија.

Структуре за ИПА компоненте III и IV осмишљене су врло слично као и структуре за управљање Структурним / Кохезионим фондовима. С обзиром на посебна уско специјализована знања и вештине неопходне да би се управљало компонентама ИПА III и IV (посебно великим пројектима - инфраструктурним пројектима за секторе животне средине и саобраћаја), као и на другачију структуру пројеката, убрзана припрема за коришћење Структурних фондова захтева да се у доменима регионалног развоја и развоја људских ресурса успоставе: институција **Стратешког координатора** (који није укључен директно у спровођење програма и извештава НИПАК о координацији помоћи за трећу и четврту компоненту); по једно **Тело за управљање** за сваку ИПА компоненту; као и **посредничка тела** којима ће се надлежности према потребама делегирати.

Имајући у виду посебне захтеве за земљу корисницу у случају пете ИПА компоненте, који подразумевају успостављање децентрализованог система без претходне контроле од стране ЕК, релевантне институције у Србији треба да припреме посебне планове за акредитацију ове компоненте. Пројекти реализовани кроз ИПА компоненту руралног развоја, треба да омогуће одрживи пољопривредни и рурални концепт у периоду претприступања, као и да помогну увођење правних тековина Заједнице у питањима заједничке пољопривредне политике и осталих релевантних политика.

У складу са динамиком преузимања надлежности за имплементацију програма који ће се спроводити кроз фондове ЕУ, благовремена и континуирана изградња капацитета осигураће се кроз реализацију плана обуке државне администрације за ДИС.

3.22.2.4. Буџетски део

Када је реч о прегледу појединих институционалних захтева и пројекција потреба за запошљавањем у државној администрацији, према резултатима који су до сада добијени, може се говорити о индикативним трошковима/потребама који ће чинити само део захтева у почетним фазама координације структурних инструмената.

Наиме, Министарство финансија Републике Србије иницирало је процес процене постојећих и потребних капацитета за рад на пројектима који се реализују кроз фондове ЕУ. Рационализација у изградњи ових потенцијала огледа се у настојању да се кроз програм обуке расположивих кадрова обезбеди критична маса ових капацитета и без нужног додатног запошљавања. Припрема програма, одговарајућих приручника и других материјала реализује се у сарадњи са реномираним институцијама, како би се осигурало циљано, квалитетно и преносиво образовање за рад на ИПА фондовима

Анализа Министарства финансија односи се на процену обима посла (WLA) и трошкове по једном запосленом у (будућим) Оперативним структурама у контексту прве и друге ИПА компоненте и вршена је на основу расположивих података о броју пројеката (уговора), као и очекиваних тенденција на краћи рок Циљ анализе је процена броја запослених који би омогућио ефективну реализацију основних функција у оквиру ДИС-а, а резултати указују да ће:

- *Јединице за програмирање ИПА* упошљавати 1-5 службеника, у зависности од сложености структуре појединачног министарства, односно од тога да ли конкретан ресор покрива мањи или већи број приоритета дефинисаних стратешким документима. У том смислу, трошкови за ове кадрове би у 2009. години износили приближно 8,3-43 хиљада евра, односно за 2010. годину 9-47 хиљада евра.
- *Јединице за управљање пројектима* (техничка имплементација), према истом моделу израчунавања обима посла, би требало да обухвате приближно 60 службеника адекватно распоређених по министарствима (оквирни трошкови за 2009-2010. годину износили би око 500 хиљада евра)
- Укупан број обучених службеника ангажованих за спровођење пројеката (процедурална и финансијска имплементација), срачунат према истим параметрима, износити приближно 52, што за 2009. годину подразумева издатке од око 434 хиљаде евра, односно у 2010. години око 457 хиљада евра. Одговарајуће институције за ове делатности у систему ДИС-а јесу *Тела за спровођење програма*. При томе, начин на који би искалкулисани капацитети били распоређени у једном или више *Тела* је доста незахвално антиципирати, будући да број *Тела* није дефинисан Уредбом за спровођење ИПА, већ зависи од одлуке на националном нивоу земље-корисника претприступних средстава (упоредни примери показују да је често, али не искључиво, да за сваку ИПА компоненту буде успостављено по једно Тело за спровођење програма)

Трошкови ревизорских услуга разрађени су на примеру пројекта вредности милион евра и искустава из Државне ревизорске институције, тако да је за случај да ова институција буде одређена за Ревизорско тело у оквиру ДИС-а, процењено да би трошкови за 2009. годину износили приближно 23 хиљаде евра, односно за 2010. годину приближно 23,6 хиљада евра.

Важну ставку „цене” домаћег система управљања ЕУ фондовима, представља тзв. национално ко-финансирање. Према правилима која ће се примењивати на реализацију пројеката одобрених кроз Национални програм за ИПА 2008 – I компонента, ко-финансирање није обавезно за сваки пројекат, већ ће се рачунати према областима подршке у MIPD, тј. према тзв. приоритетним осама - *политички захтеви, друштвено-економски развој и европски стандарди*, а висина ко-финансирања је различита у зависности од типа пројекта (минимални износи су: 10% за пројекте техничке помоћи и 25% за инвестиционе пројекте). Процењена вредност ко-финансирања за пројекте ИПА 2008, чија ће реализација започети крајем 2009 износи 30,26 милиона € Тенденције MIPD 2007-2009 и MIPD 2008-2010, омогућавају приближну процену финансијских обавеза Републике Србије за компоненту помоћи транзицији и изградњу

институција. Наиме, за национално ко-финансирање биће нужно у домаћем буџету издвојити између 15-17% индикативне суме годишње помоћи ЕУ Републици Србији.

Када је реч о другој ИПА компоненти, потписивањем Оквирног споразума Република Србија преузела је обавезу кофинансирања сваког од програма који се реализују у оквиру прекограничне сарадње и то по кључу према којем минимални удео РС за финансирање техничке помоћи износи 15% укупне алокације за техничку помоћ по програму. Укупна сума за све програме за 2008. годину износи приближно 149 000 евра, а према алокацијама за наредне године: у 2009. години око 211 000 евра, а у 2010. години 332 000 евра. Тачни износи средстава намењених за прекограничну сарадњу за 2009-2011. годину још увек нису доступни, али је извесно да ће она бити већа од расположивих средстава за 2009. годину, тако да ће за национално ко-финансирање бити потребно издвојити између 350 000 и 400 000 евра.

Фондови стране помоћи

Назив програма	Донатор	Тема	Корисник	Буџет
Техничка помоћ за МЕОИ	Уједињено Краљевство 2003, 2004, 2005	Унапређење капацитета у циљу што ефикасније употребе донаторске помоћи	Одељење за координацију помоћи и развој	113.177 € 113.177 € 113.177 €
Заједнички програм за подршку МЕОИ	Уједињено Краљевство 2006	Унапређење оперативних и управљачких капацитета, унапређење планирања и управљања екстерним фондовима	Одељење за координацију помоћи и развој	870.599 €
Заједнички програм за подршку МЕОИ	Шведска 2006	Унапређење оперативних и управљачких капацитета, унапређење планирања и управљања екстерним фондовима	Одељење за координацију помоћи и развој	1.049.358 €
Фонд за општу техничку помоћ и програмска резерва	ЕК CARDS 2006	Ефикасно припремање пројеката и покривање непредвидивих трошкова		7,7 мил €
Фонд за општу техничку помоћ и програмска резерва	ЕК ИПА 2007	Ефикасно припремање пројеката и покривање непредвидивих трошкова		2.83 мил €
Подршка у припреми увођења ДИС фондовима ЕУ у РС	Норвешка 2006	Прва фаза припреме децентрализације управљања фондовима ЕУ у РС	Сектор за програмирање и управљање фондовима ЕУ и	197.831 €

			развојном помоћи	
--	--	--	------------------	--

Назив програма	Донатор	Тема	Корисник	Буџет
Подршка децентрализованом управљању фондовима ЕУ у РС	ЕК ИПА 2007	Помоћ за развој и спровођење стратегије за успостављање ДИС-а у Републици Србији	Министарство финансија	2 мил €
Јединице за припрему пројеката и техничка помоћ за јачање административних капацитета	ЕК ИПА 2007	Подршка администрацији у Републици Србији да одговори на захтеве ИПА програмирања	Министарство финансија	6 мил €
Учешће у програмима Заједнице	ЕК ИПА 2007	Упознавање администрације РС са политикама и начинима пословања у ЕУ	Одељење за програмирање и координацију иностране помоћи	2 мил €

Табела са потребама за запошљавање у Сектору за програмирање и управљање фондовима ЕУ и развојном помоћи, Министарство финансија Републике Србије:

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство финансија:								
Сектор за програмирање и управљање фондовима	Одељење за програмирање и координацију иностране помоћи	Постојећа	15 (од овог броја 10 је запослено по основу уговора о делу)	18 ⁵⁴	23	28	32	35

⁵⁴

Планирано је да се у укупном броју запослених (18), промени статус и особа ангажованих по уговору о делу (10), тако да сви запослени буду у режиму уговора о раду на неодређено време.

ЕУ и развојном помоћи	Одељење за прекограничну сарадњу	Постојећа	25 (од овог броја 21 је запослено по основу уговора о делу)	25 ⁵⁵	30	35	40	45
Укупно			40	43	53	63	72	80

⁵⁵ Планирано је да се од непромењеног укупног броја запослених (25), у 2008. години промени статус једном броју запослених, тако да буде укупно 16 особа ангажованих за стално, тј. по уговору о раду на неодређено време, док би 9 особа било ангажовано по основу уговора о делу.

3.23. САРАДЊА У ОБЛАСТИ ПРАВОСУЂА И ОСНОВНИХ ПРАВА

3.23.1. Судски систем

У складу са обавезама из чл. 80. Споразума о стабилизацији и придруживању, који се односи на јачање институција и владавину права, Република Србија улаже велике напоре ка јачању независности судства и побољшању ефикасности правосудног система. У изради овог дела документа базирали смо се на краткорочним и средњорочним препорукама из Европског партнерства које се односе на реформу судства и борбу против корупције.

(Погледати тачку 1.1.5.)

3.23.1.1. Стање

3.23.1.1.1 Законодавни оквир

Устав Републике Србије у члановима 142. до 152. уређује судове и положај судија у Републици Србији. Правосудни систем регулишу следећи закони: Закон о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 46/2006), Закон о Уставном суду, Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС" бр. 42/2002), Закон о јавном тужилаштву ("Службени гласник РС" бр. 106/2006), Закон о Високом савету правосуђа („Службени гласник РС”, број 61/2005), Закон о судијама и Закон о обуци судија, јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника.

Закон о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 46/2006) прописује начела која се односе на вршење судске власти и оснивање судова. Овим законом утврђује се спољашње уређење судова (врсте судова), простирање надлежности и сталност суда, надлежност судова, унутрашње уређење судова, послови који чине судску управу, састав и број судског особља, послови који чине правосудну управу, обезбеђење суда као и средства за рад судова.

Закон о Уставном суду ("Службени гласник РС" бр. 109/2007) ступио је на снагу 6. децембра 2007. године. Овим законом уређује се организација Уставног суда, поступак пред Уставним судом и правно дејство његових одлука. Након доношења закона изабрано је 10 судија Уставног суда, који су 12. децембра 2007. године положили заклетву и ступили на дужност, чиме је Уставни суд конституисан, у складу са чланом 9. став 3. Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије. Прва седница Уставног суда на којој је изабран председник суда одржана је 26. децембра 2007. године, чиме је Уставни суд почео са радом.

Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС" бр. 42/2002) оснивају се општински, окружни и трговински судови, уређују њихова седишта и подручја на којима врше надлежност и одређују општински судови са подручја истог окружног суда који поступају и суде у појединим врстама правних ствари из надлежности општинских судова. Овим законом одређују се и подручја апелационих судова и оснивају општинска и окружна јавна тужилаштва и одређују њихова седишта и подручја.

Закон о јавном тужилаштву ("Службени гласник РС" бр. 106/2006) утврђује начела везана за јавно тужилаштво као самосталан државни орган који гони учиниоце кривичних и других кажњивих дела, улагањем правних средстава штити уставност и законитост и предузима друге радње на које је законом овлашћено. Овим законом уређује се јавно тужилаштво, питање надлежности, надлежности, управе у јавним тужилаштвима, положаја јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, начина избора и престанка функције.

Закон о Високом савету правосуђа установљава Високи савет правосуђа, чланове Високог савета правосуђа, мандат у Високом савету правосуђа, положај судије и јавног тужиоца у

Високом савету правосуђа, састав Високог савета правосуђа, начин доношења одлука у Високом савету правосуђа као и питања везана за Пословник о раду Високог савета правосуђа.

Закон о судијама ("Службени гласник РС" бр.46/2006) утврђује основна начела везана за вршење судијске функције, положаја судија, начин и поступак избора судија, престанак судијске дужности, питања везана за положај председника суда као и судије поротника.

Закон о обуци судија, јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника ("Службени гласник РС" бр.46/2006) уређује врсте и начин спровођења обуке судија, јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника.

Устав Републике Србије, који је ступио на снагу 8. новембра 2006. године, у члановима 142. до 152. уређује судове и положај судија у Републици Србији: самосталност и независност судова, врсте судова, судске одлуке, сталност судијске функције, избор судија, престанак судијске функције, независност, непреместивост и имунитет судије, као и неспојивост судијске функције.

У складу са чланом 175. Устава и чланом 9. Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије, Министарство правде припремило је Закон о Уставном суду. Овај закон усвојен је на седници Народне скупштине 24. новембра 2007. године, објављен је у «Службеном гласнику РС», број 109/07 од 28.11.2007. године, а ступио је на снагу 6. децембра 2007. године. Овим законом уређује се организација Уставног суда, поступак пред Уставним судом и правно дејство његових одлука. Након доношења закона изабрано је 10 судија Уставног суда, који су 12. децембра 2007. године положили заклетву и ступили на дужност, чиме је Уставни суд конституисан, у складу са чланом 9. став 3. Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије. Прва седница Уставног суда на којој је изабран председник суда одржана је 26. децембра 2007. године, чиме је Уставни суд почео са радом.

Народна скупштина усвојила је, на предлог Владе, 25. маја 2006. године Националну стратегију реформе правосуђа. Влада је усвојила Акциони план за спровођење Стратегије у јулу 2006. године. Национална стратегија има основни циљ да се успостављањем владавине права и правне сигурности, кроз реформу судских органа и правосуђа у целини, очува и ојача поверење грађана у правосудни систем Републике Србије, и оствари даљи напредак у процесу приближавања Европској унији. Према Националној стратегији реформе правосуђа остварење делотворног правосуђа базира се на четири кључна начела: независност, транспарентност, одговорност и ефикасност.

НЕЗАВИСНОСТ	ТРАНСПАРЕНТНОСТ	ОДГОВОРНОСТ	ЕФИКАСНОСТ
Независно Управљање	Отворени процес избора, напредовања, одговорности и престанка судијске функције	Јасни стандарди за оцену успешности вршења судијске функције и резултата рада	Бољи приступ правосуђу
Независтан буџетски орган	Одговарајући приступ информацијама из судских евиденција и поступака	Делотворно управљање предметима	Стандардизовани систем обуке и стручног усавршавања запослених
Независно утврђивање општег оквира и унутрашњег уређења и рада судова	Унапређени однос са јавношћу и учешће јавности	Делотворно коришћење ресурса у судству и тужилаштву	Модерна мрежа судова

Закоником о кривичном поступку („Сл.гласник РС“,бр.46/06) проширена су овлашћења јавних тужилаца и промењена је улога јавних тужилаца у кривичном поступку у односу на сада важећи Законик о кривичном поступку.

Основне фазе кривичног поступка према Законнику о кривичном поступку су: претходна истрага, претходни поступак (који обухвата истрагу, подизање оптужнице и преиспитивање оптужнице) и главни поступак (који обухвата припреме за главни претрес, главни претрес и пресуду).

Иако се у свим набројаним фазама поступка могу наћи новине по питању ширих и/или прецизнијих овлашћења јавних тужилаца, може се рећи да се главне измене односе на претходну истрагу и истрагу. Одредбом члана 45. Законика о кривичном поступку јавни тужилац је, између осталог, овлашћен да, за кривична дела за која се гони по службеној дужности, спроводи претходну истрагу (и да издавањем обавезујућих налога или непосредним руковођењем усмерава радње полиције у претходној истрази), да доноси решење о спровођењу истраге и да вршењем доказних радњи спроводи истрагу. Наведеним одредбама, кривични поступак у Србији усклађен је са праксом у свету, где доминирају кривични поступци код којих је истрага сврстана у надлежност тужиоца или полиције под надзором тужилаца, односно, битно је промењен досадашњи концепт истраге и преткривичног поступка. Уместо преткривичног поступка уводи се претходна истрага. Разлика није само термиолошке природе, јер за разлику од преткривичног поступка претходна истрага представља део кривичног поступка.

Досадашњим законским решењима било је предвиђено да истрагу води истражни судија, док је јавни тужилац био сведен на доста пасивног учесника у поступку који је чекао да истражни судија заврши посао како би на основу познатих чињеница и прикупљених доказа одлучио о подизању оптужнице. Сада тужилац постаје одлучујући чинилац и претходне истраге и истраге, што захтева активан однос поступајућег јавног тужиоца и, истовремено, омогућава знатно боље познавање предмета, па самим тим и лакше одлучивање по питању евентуалног подизања оптужнице.

3.23.1.1.2. Институционални оквир

Према закону о уређењу судова ("Сл. гласник РС" бр. 46/2006.) судска власт у Републици Србији припада судовима опште надлежности и посебним судовима. Судови опште надлежности су општински судови, окружни судови, апелациони судови и Врховни суд Србије. Посебни судови су трговински судови, Виши трговински суд, прекршајни судови, Виши прекршајни суд и Управни суд. Врховни суд Србије је највиши суд у Републици Србији. Општински суд оснива се за територију једне или више општина. Апелациони суд оснива се за подручје више окружних судова. Трговински суд оснива се за територију више општина. Прекршајни суд оснива се за територију једне или више општина.

Законом о Уставном суду ("Сл. гласник РС" бр. 109/2007) уређује се рад Уставног суда, поступак пред Уставним судом и правно дејство одлука Уставног суда. Уставни суд одлучује о питањима из своје надлежности утврђене Уставом Републике Србије и врши друге послове одређене Уставом и законом. Одлуке Уставног суда су коначне, извршне и општеобавезујуће.

Законом о Високом савету правосуђа ("Сл. гласник РС", бр. 63/2001, 42/2002, 39/2003, 41/2003 - испр, 44/2004 и 61/2005) установљен је Високи савет правосуђа. Високи савет правосуђа предлаже Народној скупштини избор председника судова, судија, јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, именује судије поротнике и врши друге законом одређене послове. Високи савет правосуђа има пет сталних чланова и осам позивних чланова, судија и јавних тужилаца. Позивних чланова судија има шест, а позивних чланова јавних тужилаца има два. Стални чланови Високог савета правосуђа јесу председник Врховног суда Србије, Републички јавни тужилац и миноистар надлежан за правосуђе, сви по дужности, један члан кога из реда адвоката бира Адвокатска комора Србије и један члан кога бира Народна скупштина. Народна скупштина бира сталног члана Високог савета правосуђа између три кандидата које предложи Врховни суд Србије.

Правосудни центар је институција која је задужена за спровођење програма основне, специјализоване и перманентне обуке и стручног усавршавања носилаца правосудних функција и

запослених у правосуђу у Србији. Оснивачи Правосудног центра су Република Србија - Министарство правде, с једне, и Друштво судија Србије, с друге стране, на основу Уговора о оснивању закљученог 2001. године. Циљ оснивања Правосудног центра је осмишљавање и реализација програма обуке, унапређења и усавршавања знања и вештина судија, тужилаца и запослених у правосуђу, приближавање савремених стандарда међународног правног поретка и судске праксе развијених правних система, као и нових правних института и прописа у вези са европским интегративним токовима.

3.23.1.2 Краткорочни приоритети

3.23.1.2.1. Законодавство

Почетком 2008. године завршена је израда сета закона о правосуђу: Закон о уређењу судова, Закон о судијама, Закон о Високом савету судства, Закон о јавном тужилаштву, Закон о Државном већу тужилаца, Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава. Прибављене су и експертизе Савета Европе.

Новим законом о уређењу судова биће детаљно разграничена надлежност Високог савета судства и Министарства правде у односу на послове правосудне управе. Треба истаћи да ће поједине послове који су до сада били у надлежности Министарства правде (нпр. вођење личних листова судија) преузети Високи савет судства. Посебно треба истаћи да је овим законом предвиђена подела надлежности ова два органа и то на тај начин што ће Високи савет судства постати директни извршилац буџета Републике Србије у делу који се односи на плате судија и материјалне трошкове за рад судова. Овим је обезбеђена потпуна финансијска независност судства. Такође, законом је предвиђено да Високи савет судства има своју административну канцеларију, тако да Министарство правде више неће обављати стручне и административне послове за овај орган, као што је то био случај са Високим саветом правосуђа, који ће ступањем на снагу новог закона, бити укинут.

У радној верзији новог Закона о судијама детаљно се разрађују начин избора судија и услови за обављање судијске функције. Посебно треба истаћи да су у закону прецизно наведени услови за избор судије. Критеријуме и мерила за оцену ових услова прописује Високи савет судства. Уређује се и обавезно вредновање рада судија, које се изражава кроз оцену. Вредновање рада судија узима се у обзир приликом избора судија на сталну судијску функцију, избора у виши суд, разрешења, као и за повећање или смањење плате.

Посебну новину коју ће нови закон о судијама да садржи у односу на важећи закон, је увођење дисциплинског поступка за судије. Закон прописује шта се сматра дисциплинским прекршајем, одређује дисциплинске санкције, дисциплински поступак и органе за вођење дисциплинског поступка. Закон предвиђа да су органи за вођење дисциплинског поступка Дисциплински тужилац и Дисциплинска комисија, чији састав одређује Високи савет судства. Судија у дисциплинском поступку има право на одбрану и заступника, а такође утврђено је и право жалбе Високом савету судства на одлуку Дисциплинске комисије.

Закон ће детаљно да уреди разлоге за престанак судијске функције. Судијска функција може престати на лични захтев судије, због навршења радног века, када трајно изгуби радну способност за обављање функције, када судија који је први пут биран не буде изабран на сталну судијску функцију и разрешењем. Посебно су утврђени разлози за разрешење и поступак. Судија може бити разрешен због осуде за кривично дело на казну затвора од најмање шест месеци, односно за дело које га чини недостојним судијске функције, због нестручног вршења функције или због учињеног тежег или поновљеног дисциплинског прекршаја. Поступак за разрешење води Високи савет судства. У поступку судија има право да изложи своју одбрану. Када Високи савет судства донесе одлуку о разрешењу судије, судија има право жалбе Уставном суду.

У складу са обавезом из члана 5, 6. и 7. Уставног закона за спровођење Устава, у Министарству правде је израђена радна верзија Закона о Високом савету судства, којим ће се разрадити Уставне одредбе које се односе на овај орган. И о овом закону је прибављена експертиза Венецијанске комисије Савета Европе.

Међу решењима који наведени законски текст предвиђа, посебно треба истаћи решење које се односи на предлагање кандидата Народној скупштини за избор изборних чланова Високог савета судства. Кандидати из реда судија предлажу се на основу поступка избора у коме судије непосредно, тајним гласањем, бирају кандидате, од којих ће по два кандидата са највећим бројем гласова са сваке листе кандидата бити предложени Народној скупштини, која је дужна да изабере једног од њих. Предвиђено је да постоји укупно шест листа кандидата (за сваког изборног члана из реда судија по једна листа), које представљају одређени степен, односно врсту судова. Што се тиче изборних чланова из реда адвоката и професора правног факултета предвиђено је да по два кандидата предлажу Адвокатска комора Србије и општа седница професора правног факултета. И у овом случају, Народна скупштина је дужна да изабере једног од два предложена кандидата.

Устав Републике Србије уређује положај, надлежност, оснивање и организацију јавног тужилаштва. Израђена је радна верзија новог Закона о јавном тужилаштву, о којој је прибављена експертиза Савета Европе. У новом закону о јавном тужилаштву детаљно се разрађују начин избора јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца и услови за обављање ове функције. Посебно треба истаћи да су у закону прецизно наведени услови за избор јавних тужилаца, односно заменика јавних тужилаца. При предлагању за избор кандидата за јавнотужилачку функцију, Државно веће тужилаца узима у обзир стручност, оспособљеност и достојност кандидата, а према правилнику о мерилима за вредновање рада јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, које доноси.

Такође, нови закон уређује и обавезно вредновање рада јавних тужилаца, односно заменика јавних тужилаца, које се изражава кроз оцену. Вредновање рада јавних тужилаца, односно заменика јавних тужилаца представља основ за избор, напредовање, разрешење и покретање дисциплинског поступка. Посебну новину коју ће нови закон о јавном тужилаштву да садржи у односу на важећи закон је увођење дисциплинског поступка за јавне тужиоце, односно заменике јавних тужилаца. Закон прописује шта се сматра дисциплинским прекршајем, одређује дисциплинске санкције, дисциплински поступак и органе за вођење дисциплинског поступка. Закон предвиђа да су органи за вођење дисциплинског поступка Дисциплински тужилац и Дисциплинска комисија, чији састав одређује Државно веће тужилаца.

Закон детаљно уређује разлоге за престанак јавнотужилачке функције. Јавнотужилачка функција може престати на лични захтев, због навршења радног века, када трајно изгуби радну способност за обављање функције, када заменик јавног тужиоца који је први пут биран не буде изабран на сталну функцију и разрешењем. Посебно су утврђени разлози за разрешење и поступак. Јавни тужилац, односно заменик јавног тужиоца може бити разрешен због осуде за кривично дело на казну затвора од најмање шест месеци, односно за дело које га чини недостојним своје функције, због нестручног вршења функције или због учињеног тежег или поновљеног дисциплинског прекршаја. Поступак за разрешење води Државно веће тужилаца. Одлуку о разрешењу јавног тужиоца доноси Народна скупштина, на предлог Владе, а на основу разлога које је утврдило Државно веће тужилаца у поступку за разрешење. Одлуку о престанку функције заменика јавног тужиоца доноси Државно веће тужилаца. На одлуку о престанку функције, јавни тужилац, односно заменик јавног тужиоца има право жалбе Уставном суду.

У вези са односом Државног већа тужилаца и Министарства правде истичемо да ће новим Законом о јавном тужилаштву поједине послове који су до сада били у надлежности Министарства правде (нпр. вођење личних листова тужилаца) преузети Државно веће тужилаца. Посебно треба истаћи да је овим законом предвиђена подела надлежности ова два органа и то на тај начин што ће Државно веће тужилаца постати директни извршилац буџета Републике Србије у делу који се односи на плате тужилаца и материјалне трошкове за рад тужилаштва.

Члан 164. Устава одређује положај, састав и избор Државног веће тужилаца. Овим чланом Устава прописано је да је Државно веће тужилаца самосталан орган који обезбеђује и гарантује самосталност јавних тужилаца и заменика јавног тужиоца. У члану 165. Устава утврђене су надлежности Државног већа тужилаца, а то су да: бира и разрешава заменике јавног тужиоца,

предлаже Народној скупштини кандидате приликом првог избора за заменика јавног тужиоца, предлаже Влади кандидата за Републичког јавног тужиоца и друге јавне тужиоце.

Израђена је радна верзија Закона о Државном већу тужилаца, за коју је прибављена експертиза Савета Европе.

Међу решењима који наведени законски текст предвиђа, посебно треба истаћи решење које се односи на предлагање кандидата Народној скупштини за избор изборних чланова Државног већа тужилаца. Кандидати из реда јавних тужилаца, односно заменика јавних тужилаца предлажу се на основу поступка избора у коме јавни тужиоци, односно заменици јавних тужилаца непосредно, тајним гласањем, бирају кандидате, од којих ће по два кандидата за једно место у Државном већу тужилаца, са највећим бројем гласова, бити предложени Народној скупштини, која је дужна да изабере једног од њих. Што се тиче изборних чланова из реда адвоката и професора правног факултета предвиђено је да по два кандидата предлажу Адвокатска комора Србије и општа седница професора правног факултета. И у овом случају, Народна скупштина је дужна да изабере једног од два предложена кандидата.

У току је израда Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава, којим се уређује мрежа правосудних органа у Републици Србији и њихова територијална надлежност.

Доношење јединственог пакета закона о правосуђу је од изузетног значаја за реформу правосуђа, пре свега из разлога успостављања нових правосудних институција (Врховни Касациони суд, Апелациони судови, Управни суд, Виши прекршајни суд). Тиме ће се значајно допринети унапређењу ефикасности и растерећењу постојеће мреже судова.

Новим законима предвиђено је и успостављање независног правосудног буџета, као и израда јасних и мерљивих критеријума за избор, напредовање, дисциплински поступак и разрешење судија и тужилаца, којима ће се руководити Врховни савет судства и Државно веће тужилаца приликом вредновања рада судија и тужилаца.

Јавно бележништво

Министарство правде ради на изради Закона о јавном бележништву. Очекује се да закон буде усвојен до краја 2008. године. Овим законом уредиће се организација јавног бележништва, услови за обављање јавнобележничке делатности, права и дужности јавних бележника, разрешење јавног бележника, издавање и оверавање јавнобележничких аката, јавнобележнички списи и вођење књига, дисциплинска одговорност јавних бележника, јавнобележничка комора, јавнобележничка тарифа и надзор над радом јавних бележника.

Решавање заосталих предмета

У овом тренутку у Србији постоје Оквирна мерила за одређивање броја судија у судовима опште надлежности и посебним судовима („Сл. гласник РС“, број 61/06), којима се предвиђа број предмета који судија у току месеца треба да реши по свакој материји у односу на врсту суда (општински, окружни, трговински, апелациони, Управни, Врховни касациони суд). Планира се да се током 2009. године унапреди вредновање рада судија, тако што ће се установити тзв. систем „пондера“, којим би се унапредио и правилније сагледао рад сваког појединачног судије. Такође, у новом сету правосудних закона биће врло прецизно уређени критеријуми за избор, напредовање судија, дисциплинску одговорност, као и њихово разрешење, који ће се заснивати на раду сваког појединачног судије, а што ће значајно допринети повећању одговорности и ефикасности судија.

У сету правосудних закона предвиђено је конкретно решење којим ће се убрзати и омогућити решавање старих предмета ангажовањем пензионисаних судија. Високи савет судства судији може продужити радни век само због завршавања рада на започетим предметима, као и решавања заосталих предмета у којима одлука није донета дуже од две године.

Значајни напори улажу се у бољу и целовитију обуку судија како би стицањем знања и већег степена обучености постигли већу ефикасност и квалитет рада. Донет је Закон о обуци судија,

јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника („Сл. гласник РС“, број 46/06), којим су утврђују врсте и начини спровођења обуке у циљу стицања и усавршавања теоријских и практичних знања и вештина потребних за самостално, стручно и ефикасно вршење правосудне дужности. Врсте обуке су: почетна (коју похађају носиоци правосудне функције пре ступања на дужност, и судијски и тужилачки помоћници) и стална (коју похађају носиоци правосудне функције). Високи савет правосуђа именовао је чланове Комисија за обуку, која је утврдила предлог програма почетне обуке, а који је Високи савет правосуђа усвојио. Одговорност за обуку и стручно усавршавања судија је на Правосудном центру за обуку и стручно усавршавање. Значајна пажња посвећује се и обуци судија и јавних тужилаца о члану 6. Европске конвенције о људским правима и основним слободама, који се односи на суђење у разумном року.

Рационализација судског система, мреже судова и тужилаштва

Информатичким анализама спроведеним у протеклом периоду идентификоване су и препознате слабости правосудног система Србије, које се огледају у недовољном коришћењу информационе технологије и аутоматизованих система, што за резултат има стално коришћење неефикасне и радно интензивне праксе.

Како би отклонили наведене слабости, Министарство правде се обавезало на спровођење програма реформи ради постизања делотворнијег, адекватнијег и модернијег правосудног информационог система. У складу са тим, у Министарству правде у 2007. години извођене су активности усклађивања планова и програма реформе правосуђа са плановима информатизације. Извршен је увид у стање ИТ опреме у свим правосудним органима и прикупљање њихових потреба за ИТ опремом. Настављено је извођење и усклађивање планова, програма и пројеката информатизације правосуђа Републике Србије кроз донаторске и буџетске пројекте како не би дошло до преклапања у инвестицијама за поједине сегменте правосуђа. Настављена је реализација већ започетих пројеката како би се поставили темељи ИКТ развоја у правосуђу и започели процеси усклађивања ИТ стандарда са стандардима ЕУ.

Структурна изградња правосудног информационог система изградњом целовите рачунарско-комуникационе мреже уз централизовану програмску подршку до краја 2012. године као резултат треба да омогући остварење следећих циљева:

- Брже решавање предмета у судовима, евиденцију и контролу стања предмета увођењем аутоматизације и електронског вођења судских предмета и статистике
- Транспарентност рада и одлука судова која се огледа у доступности општих информација и информација о стању предмета, али и одлука кроз приказ судске праксе
- Доступност података у електронском облику из регистара које води Министарство правде (регистар судија, јавних тужилаца, судских тумача, вештака и бележника) и Управе за извршење заводских санкција Министарства правде (увођење електронских база података о лицима лишеним слободе и о запосленим лицима, увођење електронске затворске статистике и др.) са циљем веће ефикасности и потпуне информатизације затвора и других установа. Да би се циљ испунио потребно је обавити реинжењеринг поступака вођења регистара и уместо великог броја малих и статичких регистара увести систем регистара с могућношћу праћења динамичких промена (израдом дигиталне архиве Министарства)
- Ефикасније канцеларијско пословање Министарства правде, судова, јавних тужилаштва и других правосудних органа
- Повезивање и размена података у реалном времену електронским путем са другим органима државне управе, пре свих, Министарством унутрашњих послова, Министарством иностраних послова, Министарством финансија и Владом Републике Србије
- Подизање општег нивоа заштите и безбедности информационих система и података, али и контроле рада унутар правосудних органа

Остварење поменутих циљева подразумевало је кораке које је Министарство правде до краја 2007. године спроводило у оквиру донаторских (EAR, CARDS, PACO, USAID, IRZ, UNDP, Краљевина Норвешка и др.) и буџетских пројеката (НИП, буџет Републике Србије) као краткорочне приоритете:

- Оснаживање улоге Сектора за ИТ унутар Министарства правде ради вођења и координације свих информатичких пројеката, без обзира на извор финансирања
- Успостављање правила, процедура и методологије рада
- Опремање свих правосудних органа (судова опште надлежности, трговинских судова, прекршајних судова, јавних тужилаштва, установа за извршење кривичних санкција) рачунарско-комуникационом инфраструктуром (рачунари и пратећа опрема, комуникациона опрема, LAN и приступ Интернету)
- Изградња јединственог места за приступ информацијама и апликацијама (Интернет/интранет портал трговинских судова, докет/попис списка трговинских судова, правосудна мрежа судова опште надлежности и јавних тужилаштва)
- Детаљно дефинисање пословних захтева читавог правосудног система (садашњих и будућих)
- Избацивање или надоградња незадовољавајућих постојећих апликација, интеграција у јединствени систем добрих постојећих апликација (јединствени приступ и размена информација), набавка нових апликација (стандардних где год је могуће) и њихова интеграција у целовити систем управљања предметима и документима "Judiciary Information System" (укључујући скенирање и дигитални потпис), редовно ажурирање постојеће електронске базе прописа и судске праксе "Legal Database Information System". На овај начин тежи се ка потпуној информатизацији судова и јавних тужилаштва (потпуна употреба електронског пословања између странака и судова) са циљем краћег трајања поступака, веће ефикасности у решавању судских заостатака и застарелости
- Системска контрола, одржавање и надоградња система (заштита од малициозног софтвера/антивирусна заштита, процедуре у случају хаварије - backup/recovery)
- Свеобухватна информатичка едукација државних службеника у правосуђу за коришћење пословног софтвера (софтвера за управљање предметима, софтвера за статистичко прикупљање података и софтвера за базу правних прописа и судске праксе)

Спровођење судских одлука

Извршење судских одлука у Републици Србији уређено је Законом о извршном поступку, када се ради о извршењу грађанских пресуда и Законом о извршењу кривичних санкција, када су у питању кривичне пресуде.

Током примене ових закона уочена је потреба за одређеним изменама и допунама. У вези са тим, Министарство правде у сарадњи са USAID-ом, у оквиру програма за реформу стечајног извршног поступка (BES), ради на могућим изменама Закона о извршном поступку, како би се побољшао постојећи систем извршења, како новчаних, тако и неновчаних потраживања.

Такође, Министарство правде у сарадњи са ОЕБС-ом је формирало радну групу за израду Закона о изменама и допунама Закона о извршењу кривичних санкција. У раду ове радне групе, поред представника Управе за извршење заводских санкција, учествовали су и стручњаци из области пенологије, а такође су консултовани и управници завода за извршење кривичних санкција. Након одржане јавне расправе, радна група је радну верзију овог закона доставила Министарству правде на правно-техничку обраду и упућивања у процедуру усвајања закона од стране Владе, односно Народне скупштине.

Кривично и грађанско право

У току је израда Измена и допуна Закона о парничном поступку, која би требало да допринесе ефикаснијим судским поступцима и остваривању бољих услова за суђење у разумном року, као и

да отклони недостатке из праксе који су се јавили приликом примене Закона о парничном поступку донетог 2004. године.

Поред усвајања сета правосудних закона, као краткорочни приоритет, планирано је и усвајање следећих закона:

Закон о кривичној одговорности правних лица, Закон о изменама и допунама Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, Закон о одузимању имовинске користи стечене извршењем кривичних дела, Закон о ратификацији Конвенције о високотехнолошком криминалу и пратећи протокол, Закон о изменама и допунама Закона о извршењу кривичних санкција, Закон о примени мере притвора у посебним притворским јединицама и извршење казне затвора у посебним затворским одељењима, Закон о адвокатури, Закон о јавном бележничтву, Закон о правосудном испиту, Закон о Националном институту за обуку у правосуђу и Закон о бесплатној правној помоћи. Планирана је и измена Кривичног законика, као и измена Закона о посредовању-медијацији.

Законом о одузимању имовинске користи стечене извршењем кривичних дела предвиђа се оснивање Дирекције за заплону имовине. Основна функција Дирекције биће управљање одузетом имовином проистеклом из кривичног дела, предметима кривичног дела, имовинском користи прибављеном кривичним делом и имовином датом на име јемства у кривичном поступку.

Извршење заводских санкција

У складу са Стратегијом за извршење заводских санкција наставиће се рад на решавању доминантних проблема: пренасељеност затвора, неадекватна архитектонска решења објеката, неповољна криминолошка структура осуђених у односу на типове завода, неадекватна опремљеност установа у безбедносном смислу и немогућност адекватног упошљавања осуђених лица у привредним јединицама.

У току је реконструкција и изградња затворских објеката у складу са европским стандардима, категоризација установа прилагођава се специфичним потребама лица лишених слободе, развија се спровођење нових облика кажњавања, иницира се и развија пробацијски систем и постпенални третман осуђених, развија се обука запослених према програмима Центра за обуку, развија се информациони систем и систем техничке заштите.

3.23.1.2.2. Институције

Радна верзија новог Закона о уређењу судова уређује врсте судова у Републици Србији и њихову стварну надлежност. Закон прописује да су судови опште надлежности општински судови, окружни судови, апелациони судови и Врховни касациони суд. Судови посебне надлежности су трговински судови, Виши трговински су, прекршајни судови, Виши прекршајни суд и Управни суд. Закон предвиђа, као новину образовање управно-судских већа у сваком суду.

Доношење јединственог пакета закона о правосуђу је од изузетног значаја за реформу правосуђа пре свега из разлога успостављања нових правосудних институција (Врховни Касациони суд, Апелациони судови, Управни суд, Виши прекршајни суд). Тиме ће се значајно допринети унапређењу ефикасности и растерећењу постојеће мреже судова. Такође, овим законима се успостављају институције Високог савета судства и Државног већа тужилаца, које су по први пут предвиђене и као уставне категорије.

За отпочињање рада нове судске мреже, а пре свега Врховног касационог, Управног и Апелационих судова, Високог савета судства и Државног већа тужилаца, неопходно је обезбедити и материјалне препоставке односно зграде и објекте као и опрему, а што је и био разлог досадашњег одлагања почетка функционисања ове мреже судова. Имајући у виду законом прописану обавезу Министарства правде да обезбеди просторне и материјално-техничке услове, напомињемо да је Министарство правде обезбедило све неопходне услове за функционисање нове правосудне мреже са почетком 01.01.2009. год.

У Националној стратегији реформе правосуђа предвиђено је даље институционално јачање Правосудног центра за обуку и стручно усавршавање и његова трансформација у Националну институцију за обуку у правосуђу. Од усвајања Стратегије, ради се на јачању капацитета и припремама за трансформацију.

Паралелно са успостављањем нових судских институција, у току је и процес свеобухватне анализе о раду и оптерећености судова и јавних тужилаштава, на основу кога ће бити израђен предлог за рационализацију судске и јавнотужилачке мреже. Овај процес је од изузетне важности за успостављање нове модерне и ефикасне правосудне структуре, која ће у складу са јасним критеријумима и мерљивом евалуацијом рада омогућити да се убрзају судски поступци и превазиђе велики проблем српског правосуђа, које се упркос великом броју судија и тужилаца суочава са огромним бројем заосталих и застарелих предмета.

За успостављање правне државе и владавине права потребан је поуздан ажуран и модеран начин вођења судске статистике и управљања предметима, као и доступност релевантних информација о раду судова и судској пракси на интернет страницама. Из тог разлога Министарство правде посебне напоре и значајна финансијска средства улаже у унапређење информационих технологија на свим нивоима система, до пуне аутоматизације и модернизације правосудних органа, Министарства правде и Управе за извршење заводских санкција, а на основу искустава успешне имплементације програма СЕНА и ЛИБРА на осмишљен, интегрисан и економичан начин.

Комплетан систем трговинских судова као судова посебне надлежности биће аутоматизован. Израђен је софтвер, тако да су ови судови потпуно технички опремљени. Овај систем ће у потпуности почети да функционише у октобру 2008. године.

Дирекција за управљање одузетом имовином

Ради обављања послова предвиђених Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, који ће бити усвојен током 2008. године, оснива се Дирекција за управљање одузетом имовином.

Дирекција:

- 1) управља одузетом имовином проистеклом из кривичног дела, предметима кривичног дела (члан 87. Кривичног законика), имовинском користи прибављеном кривичним делом (чл. 91. и 92. Кривичног законика) и имовином датом на име јемства у кривичном поступку;
- 2) врши процену одузете имовине проистекле из кривичног дела;
- 3) складишти, чува и продаје одузету имовину проистеклу из кривичног дела и располаже тако добијеним средствима;
- 4) води евиденције о имовини којом у смислу тачке 1. става 1. овог члана управља и о судским поступцима у којима је одлучивано о таквој имовини;
- 5) учествује у пружању међународне правне помоћи;
- 6) учествује у обуци у вези са одузимањем имовине проистекле из кривичног дела;
- 7) обавља друге послове у складу са овим законом.

Напред наведене послове Дирекција обавља и у вези са имовинском користи проистеклом из привредног преступа односно прекршаја.

Ове послове Дирекција врши по службеној дужности или по налогу јавног тужиоца и суда.

Предвиђено је да Дирекција за управљање одузетом имовином има својство правног лица са седиштем у Београду, а може образовати посебне организационе јединице изван свог седишта. Процене чланова радне групе за израду Закона говоре да ће почетни потребан број запослених у Дирекцији бити 25. Дирекцијом ће руководити директор кога на предлог министра надлежног за правосуђе поставља и разрешава Влада, по предходно прибављеном мишљењу председника

Врховног касационог суда и Републичког јавног тужиоца. Поред директора, предвиђено је да у Дирекцији ради 17 носилаца послова и 7 осталих запослених за пружање техничке подршке. Зараде свих запослених у Јединици биће регулисане важећим правним актима на основу којих се врши обрачун и исплата зараде и за све остале запослене у државној управи. За запослене у Дирекцији потребно је обезбедити одговарајући број канцеларија, средства неопходна за покривање материјалних трошкова као и финансијска средства потребна за куповину одговарајуће техничке и рачунарске опреме и едукацију запослених у смислу припреме и обуке за ефикасно спровођење Закона. Специфична потреба биће и обезбеђивање адекватних услова за складиштење и чување привремено или трајно одузете имовине без обзира коме је тај посао поверен (што је овим Законом регулисано) у смислу испуњавања одговарајући захтева и стандарда када је у питању њено чување, обзиром да Закон прописује обавезу да Дирекција управља одузетом имовином са пажњом доброг домаћина односно доброг стручњака. Све трошкове чувања и складиштења одузете имовине сноси Дирекција за управљање одузете имовине.

На основу свега до сада изложеног произилази да укупно потребна средстава која је неопходно планирати у Буџету Републике Србије за 2009. годину за оснивање и рад Дирекције за управљање одузетом имовине износи РСД 41.023.000,00. Детаљна пројекција укупних трошкова исказаних према врсти и носицима дата је у Анализи утицаја спровођења Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Рок за почетак функционисања Дирекције за управљање одузетом имовином је најкасније 3 месеца од усвајања Закона у Народној скупштини.

3.23.1.3 Средњорочни приоритети

3.23.1.3.1 Законодавни оквир

- Национални систем података о резултатима рада судија је потпуно у функцији
- Правна помоћ у парничним и кривичним поступцима се обезбеђује на основу јасних критеријума о финансијским могућности
- Примена Закона о јавном бележничтву почеће у периоду који не би био краћи од годину дана од дана његовог усвајања. Овај период је неопходан из разлога што јавни бележници преузимају један део послова за које су сада надлежни судови. У наведеном периоду потребно је донети одговарајуће измене других закона који су у вези са пословима јавних бележника, као и подзаконске акте. Такође, потребно је организовати полагање јавнобележничког испита, извршити избор јавних бележника и образовати јавнобележничку комору.

3.23.1.3.2. Институције

- Високи савет судства обавља надлежности предвиђене законом
- У вези са независним правосудним буџетом Високи савет судства преузима пуна овлашћења за буџет правосуђа 1. јануара 2011. године
- Све судије одговарају на основу ревидираних стандарда судијске продуктивности са редовном оценом резултата рада од стране Високог савета судства
- Национални институт за обуку у правосуђу успостављен и у потпуности функционалан
- Рационализована судска мрежа која ефикасно функционише
- Управа за извршење заводских санкција функционише као јединствен систем, окончана је реконструкција и изградња објеката, законски оквир се примењује у складу са европским стандардима, остварена је доступност информација и транспарентност у раду, функционише информациони систем, извршена је обука

особља, реализују се програми третмана осуђених лица према специфичним потребама, извршавају се алтернативни облици кажњавања, постоји пробациони систем и постпенални прихват осуђених.

Решавање заосталих предмета (ПЕП)

Један од начина решавања заосталих предмета је обука судија у циљу повећања ефикасности и квалитета рада. Обуку спроводи Правосудни центар за обуку и стручно усавршавање, који ће, у складу са Националном стратегијом реформе правосуђа, бити трансформисан у Национални институт за обуку у правосуђу.

Значајна средства улажу се у модернизацију и аутоматизацију судске мреже, како из буџета Републике Србије, тако и у оквиру бројних међународних пројеката. Интензивно се ради на успостављању аутоматизованог система за мерење судске статистике и управљање предметима. У току је и разматрање модела за унапређење модела рада судске администрације и успостављање нових судских професија, као што су јавни бележници, судски менаџери итд.

Све ове мере ће до краја 2011. године у великој мери допринети системском решавању овог сложеног проблема са којим се суочавају како транзиционе тако и развијене државе.

Увести јединствене стандарде за прикупљање релеватних података о правосуђу (ПЕП)

У циљу јединствене методологије за прикупљање података о раду судова у погледу броја нерешених предмета на почетку извештајног периода, броја примљених предмета, броја решених предмета, као и квалитета рада у односу на решене предмете, Високи савет правосуђа сачинио је јединствене формуларе са пратећим Обавезним упутством о табеларним периодичним извештајима о раду судова и судија и начину уношења података у табелу. Једна табела садржи податке о укупном раду суда, а друга табела садржи податке о раду сваког појединачног судије. Судови су дужни да сачине извештаје о свом раду (месечне, тромесечне, шестомесечне, годишње и трогодишње). На овај начин, Министарство правде врши анализу прикупљених података о раду у правосуђу.

У оквиру средњорочних приоритета, планира се даље унапређење у прикупљању података потребних за анализу рада судова, како би се уочени проблеми (велики број нерешених предмета, неадекватна казнена политика, број застарелих предмета и сл) на адекватан начин унапредили.

3.23.2. Политика борбе против корупције

3.23.2.1. Стање

3.23.2.1.1. Законодавни оквир

Национална стратегија за борбу против корупције утврђена је Одлуком, коју је Народна скупштина, на иницијативу Министарства правде, усвојила децембра 2005. године. Стратегија је урађена у складу са чланом 5. УН Конвенције против корупције и у потпуности садржи елементе предвиђене УН Приручником за техничку примену Конвенције.

Сходно обавезама утврђеним у Одлуци, Влада Републике Србије је усвојила у децембру 2006. године Акциони план за примену Националне стратегије за борбу против корупције. Акциони план израђен је у оквиру Твининг пројекта, у сарадњи са Комисијом за спречавање корупције Републике Словеније. Акционим планом детаљно су разрађене препоруке из Стратегије, у погледу активности, рокова, надлежних органа, ризика и циљева. Министарство правде тренутно веома активно ради на изменама и допунама Акционог плана.

Закон о спречавању сукоба интереса при вршењу јавних функција усвојен је 2004. године.

Ради усклађивања домаћег законодавства са међународним конвенцијама у борби против корупције Министарство правде је доставило Савету Европе на експертизу Кривични законик и Законик о кривичном поступку. У оквиру експертизе анализирана је усклађеност ових прописа не само са стандардима Савета Европе већ и других међународних организација. Експертиза је показала да је Кривични законик усклађен у потпуности са ОЕЦД-овом конвенцијом.

Усвојени су сви међународни инструменти у области борбе против корупције које су донеле међународне организације чији је Србија члан:

- Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација против корупције ("Сл.лист СЦГ-Међународни уговори", бр. 12/2005)
- Закон о потврђивању Грађанскоправне конвенције о корупцији ("Сл.гласник РС-Међународни уговори", бр. 102/2007)
- Закон о потврђивању Кривичноправне конвенције о корупцији ("Сл.лист СРЈ-Међународни уговори", бр. 2/2002) и ("Сл.лист СЦГ-Међународни уговори", бр. 18/2005) и
- Закон о потврђивању додатног протокола уз Кривичноправну конвенцију о корупцији ("Сл.гласник РС-Међународни уговори", бр. 102/2007)

Високи службенички савет усвојио је Кодекс понашања државних службеника, а Служба за управљање кадровима, осим обуке у области јавних набавки и доступности информација од јавног значаја, спроводи и обуку у области борбе против корупције.

Област интерне ревизије у јавном сектору регулисана је Законом о буџетском систему и Правилником о заједничким критеријумима за организовање и стандардима и методолошким упутствима за поступање интерне ревизије у јавном сектору, Приручником за интерну ревизију (садржи: Модел за израду Повеље интерне контроле, Модел за израду Етичког кодекса који примењују ревизори...) и Нацртом Стратегије развоја интерне финансијске контроле у јавном сектору.

Почетком 2007. године у јавном сектору на централном нивоу било је 112 интерних контролора и ревизора у 25 корисника јавних средстава. Сprovedено је седам циклуса обуке којом је обухваћено 155 полазника из 48 организација јавног сектора.

У циљу даљег развоја интерне контроле планира се израда и усвајање Стратегије развоја интерне финансијске контроле у јавном сектору, Закона о интерним финансијским контролама у јавном сектору, Правилника о условима и поступку полагања испита за стицање звања овлашћени интерни ревизор у јавном сектору, као и програма за полагање испита за стицање звања овлашћени интерни ревизор у јавном сектору.

3.23.2.1.2. Институције

Влада Републике Србије образовала је јула 2006. године Комисију за примену Националне стратегије за борбу против корупције и препорука Групе држава за борбу против корупције (ГРЕКО). Задаци комисије су припрема Акционог плана за спровођење Стратегије и праћење његовог спровођења, праћење спровођења препорука ГРЕКО-а.

Одељење за борбу против корупције Републичког јавног тужилаштва основано је по Плану и програму рада РЈТ за 2008. годину.

Установљење Одељења за борбу против корупције у Републичком јавном тужилаштву и Одељења за борбу против корупције у окружним јавним тужилаштвима у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду, је резултат организационих промена на иницијативу тужилаштва за проширење капацитета за борбу против корупције. На ове организационе промене су утицале препоруке Савета Европе за департаментализацију и специјализацију у јавном тужилаштву као и резултати учешћа у пројекту УНДП – Подршка институционалном развоју за конфронтирање са јавном корупцијом. Одређен је списак коруптивних кривичних дела која су предмет специјализације у поступању јавних тужилаштава. Одељење ће се бавити предметима кривичних дела корупције и кривичних дела привредног криминала који су повезани са корупцијом у којима су укључени државни званичници, затим изабрана лица од стране скупштине, као и постављена и именована лица, предмети за које је заинтересована шира јавност, као и предметима који су везани за блиску сарадњу са одговарајућим министарствима и који захтевају пажљиву координацију са другим државним органима.

Закон о спречавању сукоба интереса при вршењу јавних функција предвидео је оснивање Републичког одбора за решавање о сукобу интереса. Републички одбор је самосталан и независан

орган, а средства за његов рад обезбеђују се у буџету Републике Србије. Чланови Републичког одбора изабрани су од стране Народне скупштине Републике Србије крајем 2004. године, а прва конститутивна седница одржана је 18. јануара 2005. године.

Одбор је надлежан за испитивање сукоба приватног и јавног интереса функционера који су изабрани, именовани или постављени у органе Републике, аутономне покрајине, локалне самоуправе и органе управљања јавних предузећа. Законом су прописана правила у вези са сукобом интереса, пријемом поклона и оснивањем и надлежношћу Одбора.

Планирано је формирање Централне јединице за хармонизацију као Сектора при Министарству финансија, успостављање јединица за интерну ревизију на нивоу већих градова и Војводине и спровођење програма за полагање испита за стицање звања овлашћени интерни ревизор у јавном сектору.

Закон о Државној ревизорској институцији ("Службени гласник РС" број 101/2005 и 54/2007) ступио је на снагу 29. новембра 2005. године. Овим законом основана је Државна ревизорска институција, као највиши државни орган ревизије јавних средстава у Републици и утврђена њена делатност, правни положај, надлежност, организација и начин рада. Према Уставу и према Закону, Институција је самосталан и независан државни орган.

Законом је прописано да је највиши орган Институције Савет, који има пет чланова (председника, потпредседника и три члана). Савет Државне ревизорске институције изабран је 24. септембра 2007. године.

У 2008. години извршиће се избор врховних државних ревизора, оснивање ревизорске службе и пратеће службе. У првој половини 2008. године активности Институције ће бити усмерене на наставак рада за обезбеђење услова за несметано функционисање (првенствено запошљавање и обука потребних кадрова).

За успостављање Институције очекује се техничка помоћ Европске уније (едукација кадрова и успостављање одговарајућих информационих технологија за ревизију), што ће створити услове за оспособљавање Институције за ревизију фондова Европске уније.

3.23.2.2 Кратокорични приоритети

3.23.2.2.1. Законодавни оквир

Као краткорочан приоритет, планирана је измена Кривичног законика ради усклађивања са ратификованим међународним инструментима.

Усвојити Закон о Агенцији за борбу против корупције.

Радна верзија Закона о Агенцији за борбу против корупције, која предвиђа Агенцију као независни државни орган за борбу против корупције у Србији, је израђена у складу са међународним стандардима, а пре свега са чланом 6. УН Конвенције против корупције и одређеним препорукама ГРЕКО-а. Урађена је експертиза Савета Европе и радна верзија закона је измењена у складу са експертизом. Овим законом уређено је оснивање и делатност, правни положај, надлежност, организација и начин рада Агенције, прописана су правила у вези са спречавањем сукоба интереса при вршењу јавних функција и пријављивањем имовине лица која врше јавне функције, уведени су планови интегритета.

Према радној верзији Закона, Агенција је, између осталог, надлежна за надзор над спровођењем Стратегије за борбу против корупције, Акционог плана и секторских акционих планова, питања сукоба интереса и контроле финансирања политичких странака.

Законом су обухваћене 3 препоруке Групе држава за борбу против корупције које се односе на међународне стандарде у борби против корупције:

- дефиниција функционера је значајно проширена - функционер је свако изабрано, постављено или именовано лице у органе Републике Србије, аутономне покрајине, општине, града и Града Београда и органе јавних предузећа, установа и других организација чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, општина, град и Град Београд и друго лице које бира Народна скупштина,

- смањена је вредност поклона који функционер сме да прими - функционер не сме да задржи пригодни поклон чија вредност прелази 5% просечне месечне нето зараде у Републици Србији, односно пригодне поклоне примљене у току календарске године чија укупна вредност прелази износ од једне просечне месечне нето зараде у Републици Србији

- решено је питање преласка функционера из јавног у приватан сектор након престанка вршења јавне функције у складу са УН Конвенцијом - функционер коме је престала јавна функција, две године по престанку функције не може да заснује радни однос, односно пословну сарадњу са правним лицем, предузетником или међународном организацијом која обавља делатности у вези са функцијом коју је функционер обављао, осим по добијеној сагласности Агенције.

Унета је новина да је функционер дужан да врати имовинску корист коју је стекао вршењем друге функције супротно закону. Значајно су проширене одредбе које се односе на превентивну борбу против корупције, детаљније су регулисана питања сукоба интереса и пријема поклона, а проширене су и казнене одредбе. Закон предвиђа новину у нашем систему: планове интегритета. Ови планови представљају самоанализу државног органа о његовој подложности корупцији и обухвата мере које би требало предузети да се смање ризици корупције.

Законом је предвиђено да почетком његове примене престаје са радом Републички одбор за решавање о сукобу интереса.

У току је ревизија Акционог плана за примену Националне стратегије за борбу против корупције у делу који се односи на активности и рокове за испуњење препорука из Стратегије.

Припремљен је Нацрт закона о јавним набавкама од стране радне групе коју су чинили представници Министарства финансија, Управе за јавне набавке и Комисије за заштиту права. Кључне промене су следеће: унапређена је заштита права у поступцима јавних набавки, изузеци од примене Закона су сужени, предвиђен је ефикаснији механизам праћења и контроле процеса јавних набавки, путем повећања транспарентности и предвиђена је јасна законска обавеза Управе да све информације о уоченим нерегуларностима у поступцима јавних набавки доставља Државној ревизорској институцији или другој надлежној институцији.

Транспарентан систем пријављивања имовине функционера

Према Закону о спречавању сукоба интереса није предвиђен јавни приступ подацима о имовинском стању функционера (осим у погледу прихода из буџета) који се води у Регистру имовног стања Републичког одбора. Подаци о имовинском стању функционера користе се у Одбору у случају покретања поступка, а служба Одбора по службеној дужности контролише потпуност и исправност наведених података.

Утврђено је да у Републици Србији има око 13.000 функционера који подлежу обавези достављања извештаја. Од почетка свог рада па до 2008. године Републички одбор је примио 19.419 извештаја и евидентирао 9.976 функционера. Сви пристигли извештаји су унети у Регистар имовине функционера.

У 2007. години Републички одбор је примио: 6.788 извештаја. Највећи број извештаја достављен је самоиницијативно.

Радном верзијом Закона о Агенцији за борбу против корупције предвиђено је да су јавни следећи подаци: подаци о плати и другим приходима које функционер прима из буџета и других јавних извора, подаци о јавним функцијама које обавља, подаци који су јавни у складу са прописима, као и други подаци за које функционер да сагласност да се објаве. Ови подаци објављиваће се на интернет презентацији Агенције.

3.23.2.2.2. Институције

Након усвајања Закона о Агенцији за борбу против корупције успоставити поменути Агенцију и обезбедити услове за њено ефикасно функционисање.

<i>Почетни буџет Агенције за борбу против корупције</i>			
<i>Број запослених: 160 (укупно са управним одбором)</i>			
	Укупан број	Бруто	
		Трошак у ЕУР/год	месечно
Плате запослених			
Управни одбор ⁵⁶	7	93.240,00 €	1.110,00 €
Директор	1	24.000,00 €	2.000,00 €
Помоћник за правна питања	1	14.400,00 €	1.200,00 €
ПР	1	12.000,00 €	1.000,00 €
Вође сектора	3	43.200,00 €	1.200,00 €
Остали запослени	146	876.000,00 €	500,00 €
Генерални секретар	1	14.400,00 €	1.200,00 €
Укупно плате		274.240,00 €	
Канцеларијска опрема	#	90.000,00 €	
Hardware			kom
Компјутери(комплет)	160	160.000,00 €	1.000,00 €
Сервери	2	30.000,00 €	15.000,00 €
Остала ИТ опрема	#	25.000,00 €	#
Software (WXP&MS Office)	160	120.000,00 €	750,00 €
Остали трошкови	#	100.000,00 €	
Укупно ИТ&трошкови		435.000,00 €	
Укупно		1.512.240,00 €	

У вези са активностима по Националној стратегији за борбу против корупције, потребно је:

- 1) Кадровско јачање посебних одељења Републичког јавног тужилаштва и Окружних јавних тужилаштва у Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу и Посебних судских одељења;
- 2) Запошљавање довољног броја јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судија и њихових саветника;

3.23.2.3. Средњорочни приоритети

3.23.2.3.1. Законодавни оквир

- Обезбедити пуну примену међународних конвенција о борби против корупције
- Учешће Министарства правде у пилот пројекту УНОДЦ-а о самоанализи, уз помоћ експерата УН-а, о усклађености домаћег законодавства са УН Конвенцијом против корупције.

3.23.2.3.2. Институције

- Ефикасно функционисање Агенције за борбу против корупције
- Даље јачање капацитета државних органа за борбу против корупције

3.23.3. Основна права

Заштита личних података

Споразум о стабилизацији и придруживању у члану 81. предвиђа усклађивање законодавства Републике Србије са комунитарним законодавством и осталим европским и међународним прописима који се односе на заштиту личних података.

Стање

⁵⁶ Закон наводи: три просечне месечне нето зараде (220€+ 150€=370€бруто) x 3= 1110€

У члану 42. Устава Републике Србије зајемчена је заштита података о личности. Прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом. Поред тога, забрањена је и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом. Исто тако, свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности, у складу са законом.

Тренутно се у Републици Србији у овој области примењује Закон о заштити података о личности из 1998. године ("Службени лист СРЈ" број 24/98 и 26/98 и "Службени лист СЦГ" број 1/2003), који је донет у време постојања Савезне Републике Југославије, а примењује се као пропис Републике Србије. Међутим, овај закон није реализовао низ захтева Директиве 95/46 Европског парламента и Савета о заштити појединаца у вези са обрадом података о личности и слободном протоку тих података, европске стандарде у овој области, а пре свега највећу могућу транспарентност обраде података и што ефикаснији надзор над обрадом.

Република Србија је потписала и ратификовала Конвенцију Савета Европе број 108 о заштити лица у односу на аутоматску обраду података о личности у септембру 2005. године, а која је, у односу на Републику Србију, ступила на снагу 1. јануара 2006. године.

Краткорочни приоритети

Министарство правде је у 2007. години формирало радну групу за израду новог Нацрта закона о заштити података о личности, која је у јануару 2008. године израдила поменути Нацрт. Радна група је, приликом израде Нацрта закона о заштити података о личности, ускладила овај нацрт са Конвенцијом Савета Европе о заштити лица у односу на аутоматску обраду података о личности, као и са Директивом 95/46 Европског парламента.

Влада Републике Србије усвојила је 31. јануара 2008. године Предлог закона о заштити података о личности. Предлог закона је повучен из парламентарне процедуре ради дораде. С обзиром да је један од услова за либерализацију визног режима потписивање и ратификација Додатног протокола на Конвенцију Савета Европе о заштити лица у односу на аутоматску обраду података о личности, Министарство правде планира да у кратком року предложени закон измени у складу са овим протоколом.

Овим законом детаљно је уређена заштита података о личности, обрада и коришћење ових података, права грађана на увид у своје личне податке, као и орган надлежан за вршење надзора над спровођењем овог закона и заштиту права грађана, у складу са законом.

Институције

Послове заштите података о личности обављаће досадашњи Повереник за информације од јавног значаја, који сходно одредбама закона, постаје надлежан и за заштиту података о личности и у складу са одредбама закона постаје Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. Повереник је самостални државни орган који је независан у вршењу своје надлежности. Према постојећој систематизацији радних места, служба Повереника броји 21 запосленог. Имајући у виду надлежности које закон предвиђа, будућа организација службе не би могла имати мање од 60 запослених, с тим што би се попуњавање радних места вршило сукцесивно и рационално. У погледу потребних буџетских средстава за спровођење овог закона, у односу на предложени буџет Повереника за 2008. годину, од око 34 милиона динара, потребно је обезбедити додатних 70 милиона динара за проширење и рад службе.

Забрана дискриминације

Стање

Уставом Републике Србије из новембра 2006. године грађанима се јемчи једнакост пред уставом и законима; забрањен је сваки вид дискриминације, посредне или непосредне, по било ком основу.

Краткорочни приоритети

Забрана дискриминације у Републици Србији још увек није регулисана свеобухватним законом. Министарство рада и социјалне политике израдило је текст Нацрта закона о забрани дискриминације, који се тренутно налази у процедури која претходи изгласавању закона у скупштини. Доношење Закона о забрани дискриминације очекује се у 2008. године. Овај закон ће на јединствен начин уредити и обезбедити успешну заштиту од дискриминације. Нацрт Закона је у децембру 2007. године добио веома повољно мишљење Венецијанске комисије Савета Европе, која сматра да је Нацрт усаглашен са међународним стандардима у овој области и да стога представља важан корак ка забрани дискриминације. Оно што је битно подвући је да је овај Нацрт закона у потпуности усклађен са Упутством број 2000/78/ЕЗ којом се установљава општи оквир за једнак третман у области запошљавања и Упутства број 2000/43/ЕЗ којом се имплементира принцип једнаког третмана без обзира на расно или етничко порекло.

Активно и пасивно бирачко право

Средњорочни приоритети

Директива Савета министара 93/109/ЕС од 6. децембра 1993. године утврђује детаљне аргументе за активно и пасивно бирачко право на изборима за Европски парламент за грађане Европске уније који имају пребивалиште у држави чланица, а чији нису држављани (Celex 31993L0109).

За имплементацију наведене директиве потребно је доношење Закона о изборима за Европски парламент којим би се прописао изборни поступак и остала питања значајна за спровођење избора. Ближа упутства за спровођење наведеног закона донеће орган надлежан за спровођење избора (према садашњим прописима – Републичка изборна комисија).

Поред тога, измене Закона о бирачком списку омогућиће вођење евиденције грађана Европске уније са пребивалиштем у Републици Србији који ће имати бирачко право.

Рок за усклађивање је 2012. година.

Институционални оквир

Институције у чијој је надлежности праћење законодавних активности, као и имплементација *acquis-a*:

Постојеће	Републички секретаријат за законодавство
Нове	нису потребне

У надлежности Министарства за државну управу и локалну самоуправу су прописи ЕУ који се тичу остваривања активног и пасивног бирачког права грађана Уније на локалним изборима у државама чланицама чији нису држављани.

Поменути прописи су релевантни за Републику Србију и њихово усклађивање се може извршити у периоду од 2010. - 2012. године.

Прописи које је потребно ускладити су:

1. Устав Републике Србије

Важећим Уставом, у члану 52. предвиђено је да сваки пунолетан, пословно способан држављанин Републике Србије има право да бира и да буде бираан. Поменути члан ће се изменити тако да гарантује изборно право и грађанима ЕУ, под одређеним условима (дужина трајања пребивалишта, ограничење на локалне изборе и сл.).

2. Закон о локалним изборима

Закон о локалним изборима прописује да активно и пасивно бирачко право на локалним изборима има пунолетан, пословно способан држављанин Републике Србије који има пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе у којој остварује изборно право. Ова

одредба ће се изменити и омогућити имплементацију прописа ЕУ о активном и пасивном бирачком праву на локалним изборима грађана ЕУ са пребивалиштем у држави чланици чији нису држављани.

3. Закон о локалној самоуправи

Нови Закон о локалној самоуправи је у потпуности усклађен са Европском о повељом о локалној самоуправи, а што се тиче услова за остваривање изборног права грађана ЕУ, могућа су прилагођавања појединих одредаба ради усклађивања са релевантним прописима ЕУ.

Прописи Европске Уније чија ће се примена обезбедити изменом поменутих прописа Републике Србије су: Упутство Савета 94/80/ЕС, Упутство Савета 96/30/ЕС, Упутство Савета 2006/106/ЕС.

Институционални оквир

Институције у чијој је надлежности праћење законодавних активности као и имплементација *acquis-a*:

постојеће	Министарство за државну управу и локалну самоуправу
нове	нису потребне

Унапређење квалитета живота и положаја младих у друштву

Влада Републике Србије је овластила Министарство омладине и спорта да предводи процес развоја Националне стратегије за младе - свеобухватне, међусекторске стратегије за унапређење квалитета живота и положаја младих у друштву. На основу широко заснованог консултативног процеса, 15. децембра 2007. године израђен је први нацрт ове стратегије. Током другог круга консултативног процеса извршено је усклађивање процеса између свих учесника и други нацрт је завршен 14. фебруара 2008. године, када је и постављен на сајт Министарства и када је започела јавна расправа, која је трајала до 09. марта 2008. године. Након регионалних конференција и јавних догађаја током јавне расправе, резултати су обједињени на финалној конференцији 7 - 9. марта 2008. године. Коначни предлог Националне стратегије за младе је представљен јавности 31. марта 2008. године, након чега је предат Влади на усвајање. Очекује се да ће Влада Републике Србије усвојити поменуту стратегију у првој половини 2008. године.

Предлог Националне стратегије за младе је у потпуности усаглашен са *acquis communautaire* обзиром да полазне основе у изради ове стратегије и постојећи стратешки оквир обухватају: једанаест индикатора политике за омладину препоручених од стране Савета Европе, Националну стратегију за придруживање Србије Европској унији, Стратегију за смањење сиромаштва, Миленијумске циљеве развоја у Србији, секторске стратегије, као и међународна документа (Белу књигу Европске комисије о политици за младе, Повељу о учешћу младих у локалном и регионалном животу Конгреса локалних и регионалних власти у Европи и Светски акциони план за младе од 2000. године па надаље Уједињених нација).

Предлог Националне стратегије за младе је усаглашен и са Резолуцијом о учешћу младих са састанка Савета министара и министара задужених за омладину одржаног у оквиру Савета 8. фебруара 1999. године (celex:41999X0217). Резолуција промовише учешће младих у размени искуства и информација, уважавање мишљења младих у развоју и примени програма за младе, охрабривање младих да учествују у демократским процесима одлучивања, у политичком, економском, друштвеном и културном животу.

Наредни циљеви Министарства омладине и спорта у периоду 2008. - 2009. године су:

1. Усвајање и имплементацију мера предвиђених Националном стратегијом за младе,
2. Припрема и усвајање Националног акционог плана за младе за период 2008. -2013. године,
3. Припрема и усвајање Закона о волонтеризму/Закона о младима.

3.24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ**3.24.1. СПОЉНЕ ГРАНИЦЕ**

Укупна дужина границе Републике Србије је 2.351,7 км, од чега је дужина сувоземне границе 1.654,4 км, а дужина водене границе 697,3 км. Република Србија граничи се са Р Мађарском у дужини од 174,7 км, са Р Румунијом у дужини од 547,9 км, са Р Бугарском у дужини од 369,4 км, са Р Македонијом у дужини од 283,1 км, са Р Албанијом у дужини од 113,5 км, са Црном Гором у дужини од 249,5 км, са БиХ у дужини од 363,2 км и са Р Хрватском у дужини од 259,3 км. Границе према суседним државама наслеђене од некадашњег СФРЈ, као и граница према Р Македонији су одређене и неспорне. Границе према Црној Гори, Босни и Херцеговини и Р Хрватској нису одређене пошто поступак разграничења није окончан, У досадашњем периоду започет је поступак разграничења са Р Хрватском, (на самом почетку), са БиХ (окончан је највећи део активности), док са Црном Гором тек треба да отпочне.

3.24.1.1.1. Законодавни оквир

Један од најзначајнијих предуслова за приступање Европској унији је и успостављање националног система интегрисаног управљања границама, који треба да омогући олакшано и брзо прекогранично кретање људи, капитала, добара и услуга, са једне стране и превенцију и сузбијање свих облика прекограничног криминала, међународног тероризма, нелегалних миграција, трговине људима и других недозвољених активности и радњи, као и спречавање уношења заразних болести животиња и карантински штетних организама на биљу, у циљу заштите здравља људи.

Владе Републике Србије је у јануару месецу 2006. године усвојила Стратегију интегрисаног управљања границом у Републици Србији. Усвојен је и Акциони план за спровођење Стратегије.

По усвајању Стратегије, министар унутрашњих послова, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде и министар финансија су, јуна 2006. године, потписали Функционалне стратегије, којима су дефинисане области од заједничког интереса за све четири граничне службе (гранична полиција, царине и инспекцијске службе). Функционална стратегија донета је у области заједничке обуке, инфраструктуре, опреме и ИТ и телекомуникационих система.

Стратегија интегрисаног управљања границом Републике Србије одређује и дугорочне циљеве који се односе на побољшање сарадње унутар и између граничних служби које имају овлашћења на државној граници, као и међународне сарадње, са циљем остваривања ефикаснијег и ефективнијег начина управљања границама.

Започет је твининг пројекат спровођења Стратегије интегрисаног управљања у Републици Србији са основним циљем повећања ефикасности и способности државне администрације надлежне за спровођење система интегрисаног управљања границом према европским стандардима.

Основу правног регулисања контроле прелажења и обезбеђења државне границе у Републици Србији чини Закон о прелажењу државне границе и кретању у граничном појасу ("Службени лист СФРЈ", бр. 34/79).

Према том закону, Република Србија штити и контролише своје границе по моделу који је превазиђен и застарео и који не доприноси у потпуности остваривању циљева које савремени системи управљања границом треба да обезбеде. Између осталог, по постојећем закону, у пословима контроле прелажења и обезбеђења државне границе постоји подела надлежности, тако што се утврђује да прелажење државне границе контролише полиција, а обезбеђује је Војска. Преузимањем послова обезбеђења државне границе од Војске постигнут је један од реформских циљева у процесу приближавања Европској унији, а то је демилитаризација државне границе. Процес преузимања послова обезбеђења државне границе од Војске у потпуности је завршен 27.07.2007. године

У том смислу, Стратегија за интегрисано управљање границом у Републици Србији као приоритет предвиђено доношење прописа о уређењу заштите државне границе који ће бити усклађени са моделима, стандардима и препорукама Европске уније.

Влада Републике Србије је усвојила предлог Закона о заштити државне границе.

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. тачка 5. Устава Републике Србије, којим је, између осталог, утврђено да Република Србија утврђује и обезбеђује систем преласка границе и контроле промета роба, услуга и путничког саобраћаја преко границе.

Одређени су и циљеви заштите државне границе: обезбеђење неповредивости државне границе, спречавање и откривање кажњивих дела и откривање и проналазак починилаца тих дела, заштита живота и здравља људи и животне средине и спречавање илегалне миграције.

Предлог новог Закона о заштити државне границе усаглашен је са европским стандардима и представља значајно побољшање у односу на важеће прописе:

Шенгенски Споразум од 14.06.1985. године; Конвенције од 19.06.1990. године о примени Споразума из Шенгена од 14.06.1985. године, закљученог између Влада држава Економске уније Бенелукса, Савезне Републике Немачке и Републике Француске о поступном укидању контроле на заједничким границама и Шенгенски приручник – SLEZ бр. С 313 S.97 од 16.12.2002. године.

Усвајањем овог закона у Републици Србији успоставиће се ефикасан систем заштите државне границе, висок стандард контроле и уређена сарадња свих органа који у том поступку учествују.

3.24.1.1.2. Институционални оквир

У Министарству унутрашњих послова Републике Србије успостављена је Управа граничне полиције као јединствена и централизована служба, хијерархијски организована на централном, регионалном и локалном нивоу, а задужена за непосредну организацију и обављање послова контроле прелажења и обезбеђења државне границе.

На централном нивоу, Управа наведену функцију остварује преко Одељења за границу, Одељења за странце, Одељења за сузбијање прекограничног криминала и криминалистичко-обавештајне послове, затим Одсека за међународну сарадњу и Дежурног оперативног центра.

На регионалном нивоу функцију остварује преко регионалних центара граничне полиције основаних према свакој суседној држави.

На локалном нивоу своју функцију Управа граничне полиције остварује преко станица граничне полиције за контролу прелажења државне границе и за обезбеђење државне границе, а чији рад обједињавају регионални центри.

3.24.1.2. Краткорочни приоритети

3.24.1.2.1. Законодавство

- Усвајање Закона о заштити државне границе
- Након усвајања Закона о заштити државне границе, изградити неопходна подзаконска акта са прописаним детаљним процедурама за поступање полицијских службеника граничне полиције.
- Спроводити Стратегију интегрисаног управљања границом и јачати сарадњу међу граничним службама из система интегрисаног управљања границама, кроз закључивање споразума о заједничкој међусобној сарадњи, као и примену истих.
- Унапредити и ускладити с најбољом праксом прекограничну полицијску сарадњу кроз сачињавање одговарајућих споразума и протокола.

3.24.1.2.2. Институције

- Наставити јачање капацитета граничне полиције заједно са развојем капацитета других граничних служби.
- Наставити реструктуирање граничне полиције у складу са реалним потребама које се постављају пред њу, уз поштовање принципа транспарентности и одговорности.
- Наставити започете активности на изградњи система обуке припадника граничне полиције у склопу система обуке полицијских службеника Министарства.
- Сачињавати и реализовати планове за набавку савремене опреме за обављање послова обезбеђења и контроле прелажења државне границе у складу са реалним потребама и могућностима, уз праћење и примену најбоље праксе граничних служби држава чланица ЕУ.

3.24.1.3. Средњорочни приоритети:

3.24.1.3.1. Законодавство

- Пратити актуелне шенгенске прописе и најбоље праксе земаља ЕУ и прилагођавати домаће прописе њима.
- Кроз закључивање нових споразума проширити и учврстити све облике прекограничне полицијске сарадње.

3.24.1.3.2. Институције

- Усклађивати организациону структуру граничне полиције према организацији служби земаља у региону и ЕУ.

- Прилагођавати наставне планове и програме за специјалистичку обуку граничне полиције савременим тенденцијама и трендовима. Наставити са стварањем квалитетне кадровске базе за извођење обуке, при чему одржавати квалитетну сарадњу са релевантним међународним организацијама.

- Наставити развој информационог система за потребе граничне полиције.

- Наставити са изградњом функционалних објеката и инфраструктуре на граничним прелазима у циљу бржег протока људи и роба, уз подизање нивоа квалитета контроле.

- Припремати пројектну документацију и учествовати на конкурсима за међународну помоћ у оквиру европских фондова и програма за набавку савремене опреме за обављање послова обезбеђења и контроле прелажења државне границе.

- Извршити инфраструктурно побољшање прихватног центра за незаконите мигранте, као и побољшање нивоа техничке опремљености.

Безбедност докумената

Један од сегмената интегрисаног управљања границом, везан претежно за послове контроле прелажења границе и за постизање циљева које треба да обезбеди надзор државне границе (спречавање илегалних миграција, превенција и сузбијање прекограничног криминала) односи се на увођење нових, безбедних докумената грађана (пасоши, личне карте и друге исправе за идентификацију) који гарантују поузданост података садржаних у тим документима, те обезбеђују брзу и поуздану идентификацију, без штете по укупну безбедност државе и међународне заједнице и по остваривање гарантованих и међународно признатих људских права.

Такође, Краткорочни приоритети ЕП за Републику Србију предвиђају и да је потребно обезбедити ефикасно спровођење захтева које морају да испуњавању путни и лични документи.

Испуњавање ових активности започело је доношењем Закона о личној карти ("Службени гласник РС" бр. 62/06), донетим 19.07.2006. године, чије издавање је почело маја 2008. године.

Нормативне претпоставке за увођење новог пасоша испуњене су доношењем новог Закона о путним исправама („Службени гласник РС“, бр. 90/2007), који је ступио на снагу 09.10.2007. године, а почео са применом протеком шест месеци од дана ступања на правну снагу. Овим законом утврђене су врсте путних исправа, рокови издавања, услови и поступак за њихово добијање и друга битна питања.

Новим Законом о путним исправама обезбедиће се потпуна заштита образаца путних исправа од злоупотреба, уношењем биометријских података, што ће допринети већој правној сигурности у коришћењу и безбедности путних исправа., који су у складу са:

а) европским стандардима - препорукама и Директивама Европске уније из 2004. и 2006. године, којима се регулише садржај и изглед обавезног електронског пасоша (спецификација за биометријске податке - фотографија лица и отисци прстију, врста меморије – чип, логичка структура података у чипу, усклађеност чипа и апликација) и са

б) стандардима Међународне организације цивилне авијације – ИКАО, по коме све државе до априла 2010. године треба да уведу путне исправе са интегрисаном сликом и са машински читљивом зоном која мора бити по ИКАО стандарду.

Краткорочни приоритети

Са почетком издавања нових идентификационих докумената, маја 2008. године, почео је да се реализује Пројекат интегрисаног аутоматизованог система за персонализацију идентификационих докумената у МУП-у, чије потпуно спровођење представља краткорочни приоритет. Овим Пројектом ће се омогућити усаглашавање идентификационих докумената у нашој земљи са европским и светским стандардима. Овим пројектом се успостављају нови функционални системи, који, на бази мултимедијалне технологије, обезбеђују заштиту, архивирање, размену и претраживање докумената са аутоматским препознавањем отисака прстију и фотографија лица.

Тиме ће се, поред персонализације докумената, омогућити и формирање електронских архива отисака прстију и фотографија лица, што ће значајно олакшати и убрзати криминалистичко – оперативни рад.

Држављанство

Устав Републике Србије у члану 38. предвиђа да се стицање и престанак држављанства РС уређује законом и да држављанин РС не може да буде протеран, ни лишен држављанства или права да га промени.

Законом о држављанству Р Србије („Службени гласник РС“ број 135/04 и 90/07) регулисано стицање и престанак држављанства Р Србије, као и надлежности за вођење евиденције о држављанству, које су од битног утицаја на поступак издавања путних исправа.

Наведеним законом прописано је да о захтевима за стицање и престанак држављанства Р Србије одлучује Министарство унутрашњих послова, у складу са својим надлежностима.

У Закону о држављанству Р Србије уграђене су препоруке Савета Европе, Европске конвенције о држављанству и међународни стандарди који регулишу област држављанства. Закон, такође, садржи одредбе које имају за циљ спречавање и смањење апатридије. Такође, поједностављена је процедура стицања држављанства за избеглице.

Поменути Закон предвиђа једнака права свих грађана на остваривање статуса држављана без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, национално порекло или социјални статус, имовно стање или други статус.

3.24.2. КОНТРОЛА МИГРАЦИЈА

Полазећи од чињенице да миграције представљају глобални феномен чији утицај и последице превазилазе националне оквире, Република Србија је опредељена да у свом сегменту буде део европске политике и стратегије управљања миграционим токовима. То се реализује како у изради нових законских решења, тако и кроз сарадњу са свим релевантим међународним субјектима.

Влада је утврдила и предлог новог Закона о странцима.

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 39. став 3. Устава Републике Србије којим је, између осталог, одређено да се улазак странаца у Републику Србију и боравак у њој,

уређује законом и члану 97. тачка 5. Устава Републике Србије којим је утврђено да Република Србија утврђује и обезбеђује положај странаца.

Наведеним Законом прописани су услови уласка и боравака странаца у земљи, могућност пријаве боравишта странаца путем интернета, укинуте су постојеће врсте виза и уведене нове (А – аеродромска транзитна виза, В – транзитна виза, С – виза за кратки боравак и D – виза за дужи боравак).

Укинут је институт туристичке пропуснице и уведена је гранична пропусница која се издаје у строго прописаним условима и у Законом предвиђеној процедури. Уведен је институт привременог боравака за жртве трговине људима који је раније био прописан подзаконским актом. Прописана је и материјална одговорност физичког лица – даваоца гаранције и правног лица – фирме односно превозиоца у случајевима незаконитог боравака странаца односно странаца који неиспуњавају услове за улазак на територију Републике Србије.

Предлог Закона о странцима је усклађен са ЕУ стандардима у наведеној области: Шенгенски Споразум од 14.06.1985. године; Конвенције од 19.06.1990. године о примени Споразума из Шенгена од 14.06.1985. године, закљученог између Влада држава Економске уније Бенелукса, Савезне Републике Немачке и Републике Француске о поступном укидању контроле на заједничким границама и Шенгенски приручник – SLEZ бр. С 313 S.97 од 16.12.2002. године

Рeadмисија

Споразуми о реадмисији омогућавају организован, реципрочан и институционализован повратак лица која се налазе у нерегуларној ситуацији, чиме се стварају предуслови да им се по повратку у Републику Србију омогући реинтеграција у друштво.

Преговори Европске уније и Републике Србије о закључењу Споразума о визним олакшицама и реадмисији отпочели су новембра 2006. године. Након три рунде преговора, у Бриселу су 16. маја 2007. године парафирани споразуми између Републике Србије и Европске комисије. Потписивање споразума је уследило 18. септембра 2007. године у Бриселу.

Народна скупштина Републике Србије је поменуте Споразуме ратификовала дана 7. новембра 2007. године, када су усвојени Закон о потврђивању Споразума између Европске заједнице и Републике Србије о олакшаној процедури за издавање виза („Службени гласник РС“ број 103/07) и Закон о потврђивању Споразума између Европске заједнице и Републике Србије о реадмисији лица која незаконито бораве („Службени гласник РС“ број 103/07). Споразуми су ступили на снагу 1. јануара 2008. године.

Споразумом о реадмисији уређује се враћање и прихватање држављана стране уговорнице, држављана трећих земаља и лица без држављанства, која незаконито бораве на територији земаља стране уговорнице.

Република Србија је до сада закључила 15 Споразума о реадмисији којима је обухваћено 17 земаља и то: Немачка, Швајцарска, Словенија, Шведска, Словачка, Бугарска, Мађарска, Италија, Данска, земље Бенелукса (Белгија, Холандија и Луксембург), Хрватска, Аустрија, БиХ, Канада и Француска.

Процес враћања повратника на основу споразума о реадмисији обавља се уз пуно поштовање највиших европских стандарда из области заштите људских права и слобода грађана, као и *regula iuris* других међународних конвенција посвећених заштити људских права и слобода.

С обзиром на потребу активног укључивања ове категорије лица у све видове реинтеграције (социјалну, економску и др.) по повратку у земљу, као и хитност у решавању егзистенцијалних потреба, Закон о личној карти у члану 17. предвидео је обавезу хитног решавања захтева за издавање личних докумената. На тај начин се стварају неопходни услови за примену свих осталих мера у циљу реинтеграције повратника, како би се спречила појава секундарних миграција.

Влада Републике Србије је дана 22. новембра 2007. године формирала Савет за интеграцију повратника по основу споразума о реадмисији и чине га представници свих ресорно задужених министарстава и других владиних канцеларија. У раду Савета могу учествовати и представници свих надлежних државних органа и организација као и стручњаци из различитих области.

У жељи да се активности на реинтеграцији повратника на основу споразума о реадмисији системски и организационо уреди, формирана је међуресорна Радна група за израду Нацрта Стратегије за интергацију повратника на основу споразума о реадмисији и Нацрта акционог плана за прихват, збрињавање и интеграцију повратника по основу споразума о реадмисији.

Извршене су одговарајуће припреме и на оперативном нивоу спровођења реадмисије:

Године 2006., почела је са радом Канцеларија за реадмисију на аеродрому „Никола Тесла“ у Београду. Са радним временом од 10h до 22h запослени дочекују присилне повратнике који се враћају и пружају им основну саветодавну помоћ. Повратницима се дели и „Информатор за повратнике по реадмисији“ који је објављен на српском, ромском, холандском, немачком и енглеском језику. Информатор садржи основне информације и контакте од користи повратницима и дистрибуира се у Канцеларији за реадмисију на аеродрому „Никола Тесла“, Београд и другим значајним пунктовима (центрима за социјални рад, школама, НВО, дипломатско-конзуларним представништвима, и сл.)

Канцеларија за реадмисију на аеродрому „Никола Тесла“ по својој основној намени, улози и функционисању обезбеђује идентификацију депортованих лица и добровољних повратника, информисање депортованих лица и добровољних повратника о процесу реинтеграције у Србију, идентификацију основних проблема са којима се сусрећу лица по реадмисији, основну правну помоћ и савете из области регулисања личног статуса, социјалне и здравствене заштите и запошљавања, прикупљање података о стању људских и мањинских права лица по реадмисији, прикупљање других релевантних података од значаја за процес реинтеграције повратника, извештавање Службе за људска и мањинска права о стању и проблемима лица повратника.

Основан је и Центар за интеграцију повратника који је предузео низ активности од којих се издваја окупљање и координација представника свих ресорних министарстава и невладиних организација а у циљу проналажења „одрживих механизма за интеграцију“, те развој Приручника за поступање у оквиру интеграције повратника објављеног на следећим језицима: српски, енглески, мађарски и албански.

Социјалној интеграцији повратника, међу којима се очекује највише Рома, допринеће и ангажовање координатора за ромска питања у 40 општина у Србији. Укључујући 23 постојећа

координатора, финансираних од стране УНДП, ОСЦЕ и локалних самоуправа, у преко 60 општина у Србији, повратници ће бити у прилици да питања статуса, обезбеђивања докумената, основног социјалног старања, уписа деце у школе и припремне разреде, као и друге послове од интереса, ураде и на матерњем језику.

3.24.2.2.Краткорочни приоритети

- Доношење Закона о странцима
- Израда и усвајање Стратегија за управљање миграцијама
- Закључивање споразума о реадмисији са ЕУ земљама које нису обухваћене Јединственим споразумом о реадмисији
- Закључивање протокола о спровођењу споразума о реадмисији на основу обавеза из Јединственог споразума о реадмисији
- Усвајање Стратегије за интеграцију повратника на основу споразума о реадмисији и Нацрта акционог плана за прихват, збрињавање и интеграцију повратника по основу споразума о реадмисији.
- За први прихват, фазно организовати два транзитна центра (Београд, Ниш)
- У транзитним центрима, поред броја извршилаца обезбеђених у буџету, формирати тим за реадмисију, који ће, сем организације примарног прихвата и сарадње са примајућим заједницама, имати задатак да допринесе решавању питања од значаја за спречавање секундарне миграције (превенција трговине људима, позитивна дискриминација, итд.)
- Обезбедити законску регулативу за њихово функционисање, обезбедити одговарајуће услове за рад (простор, опрема, трошкови смештаја)
- Јачање капацитета Сектора за популацину политику Министарства рада и социјалне политике, даљим усавршавањем запослених, обезбеђивањем довољног броја извршиоца, у циљу омогућавања праћења стања, предлагања мера за даље унапређење политике и обављања неопходних нормативних послова.

Борба против трговине људима

Влада Републике Србије усвојила је Стратегију за борбу против трговине људима ("Службени гласник РС", бр. 111/2006), децембра 2006. године, којом је успостављен Национални механизам за координацију активности и креирање политике борбе против трговине људима, који чине два нивоа централни (стратешки) и оперативни.

Централни ниво: Савет за борбу против трговине људима, Координатор за борбу против трговине људима и Републички тим за борбу против трговине људима.

Оперативни ниво: Правосудни органи и полиција и Служба за координацију заштите жртава трговине људима. Значајну подршку и на оперативном нивоу пружају специјализоване невладине и међународне организације.

У оквиру МУП-а Р Србије, формиран су Специјални полицијски тимови за борбу против трговине људима у оквиру Управе криминалистичке полиције и Управе граничне полиције.

Имајући у виду стандарде заштите жртава трговине људима, 2004. године, МУП Р Србије је донео Инструкцију о условима одобрења привременог боравка страним држављанима жртвама трговине људима.

У циљу остваривања директне помоћи и заштите жртава трговине људима, почетком 2004. године, формирана је Служба за координацију заштите жртава трговине људима, у оквиру Завода за васпитање деце и омладине, која је овлашћена да у име жртве подноси захтев за одобрење боравка из хуманитарних разлога. На тај начин, Република Србија је институционализовала механизам заштите жртава трговине људима, где кључну улогу има засебан државни орган.

Краткорочни приоритети

- Израда Акционог плана за спровођење Стратегије за борбу против трговине људима
- Наставити борбу против трговине људима уз спровођење Стратегије за борбу против трговине људима и обезбеђивање одговарајуће помоћи и заштите жртава.
- Ратификовати Конвенцију Савета Европе о мерама које се предузимају у борби против трговине људима.
- Припрема протокола о сарадњи између владиних, невладиних и међународних организација о сарадњи и поступању у заштити жртава трговине људима
- Обезбедити посебна прихватилишта за малолетне жртве трговине људима. Објекат за ове намене би се обезбедио кроз пренамену неког од постојећих објеката социјалне заштите за смештај деце и омладине
- Обезбедити законску регулативу за функционисање прихватилишта жртве трговине људима (путем оснивања нових установа или поверавањем тих послова постојећим установама социјалне заштите или НВО), као и
- Обезбедити одговарајуће услове за рад (простор, опрема, трошкови смештаја)
- Наставити унапређење услова за обављање послова везаних за координацију заштите жртава трговине, уз раздвајање послова координације активности и организовања заштите, при чему послове организације заштите, треба да обављају постојеће службе социјалне заштите (центри за социјални рад, уз обезбеђене кадровске и материјалне услове) у оним локалним заједницама где се открива највећи број жртава
- Наставити обуку субјеката за препознавање појаве и предузимање адекватних мера,
- Стварати услове за социјалну интеграцију жртава
- Успоставити размену информација о појавама, мерама и њиховој ефикасности у међународним оквирима.
- Јачаће се капацитети Сектора за популацину политику Министарства рада и социјалне политике даљим усавршавањем запослених, обезбеђивањем довољног броја извршиоца, у циљу омогућавања праћења стања, предлагања мера за даље унапређење политике и обављања неопходних нормативних послова.

3.24.3. ВИЗНА ПОЛИТИКА

Надлежни органи Републике Србије су у протеклих неколико година учинили значајне кораке у циљу либерализације визног режима ЕУ према нашим држављанима и прилагођавања европским и Шенген стандардима у области визне политике. С тим у вези, укинута су визе за држављане ЕУ и осталих развијених земаља, уведене су визе једном броју афричких и азијских земаља, одакле се традиционално регрутује највећи број нелегалних миграната, закључени су билатерални споразуми о укидању виза за носиоце ДПИ и СПИ са неколико држава ЕУ, закључено је низ билатералних споразума о реадмисији са чланицама ЕУ.

На седници одржаној 29. маја 2003. год., Савет министара СЦГ донео је Одлуку о укидању виза за улазак и боравак у СЦГ, до 90 дана, на све врсте путних исправа, за држављане Немачке, Француске, Италије, Холандије, Белгије, Луксембурга, В. Британије, Ирске, Шпаније, Португала, Грчке, Данске, Шведске, Финске, Аустрије, Швајцарске, Норвешке, Исланда, Монака, Лихенштајна, Ватикана, Андоре, Сан Марина, Израела, Кипра, Малте, Чешке, Словачке, Пољске, Словеније, Литваније, Летоније, Естоније, Хрватске, САД, Канаде, Сингапура, Р. Кореје, Аустралије и Новог Зеланда. Након проглашења независности од стране Црне Горе, Србија је у потпуности наставила са применом наведене Одлуке.

Србија је, до сада, закључила билатералне споразума о укидању виза на ДПИ и СПИ са следећим државама-чланицама ЕУ: Аустријом, Грчком, Италијом, Кипром, Мађарском, Словачком, Словенијом (11. фебруар 2002.г.–само на ДПИ, за СПИ једнострано укинула визе априла 2004.г.), Шпанијом, Чешком (11. септембар 2006.г.–једнострано укинула визе), Румунијом, Бугарском и Бенелуксом.

Један од најзначајнијих задатака је што скорије потпуно укидање визног режима ЕУ према држављанима Републике Србије и стављање на „белу шенгенску листу“.

Као што је поменуто, ступањем на снагу Споразума о визним олакшицама и реадмисији Европске Уније и Републике Србије, 1. јануара 2008. године, отпочела је нова фаза у активностима Републике Србије усмереним на пуну либерализацију визног режима са ЕУ, односно на укидање визног режима за грађане Републике Србије.

Споразумом о визним олакшицама успостављени су оквири за олакшавање процедуре издавања виза држављанима Републике Србије од стране чланица Европске уније, које у потпуности примењују шенгенске правне тековине. Олакшице се првенствено односе на смањење броја докумената које је потребно поднети у сврху прибављања визе и саму процедуру добијање виза са дужим роком важења.

У циљу реализације обавеза предвиђених јединственим споразумима са ЕУ, отпочеле су активности на закључивању билатералних споразума о визним олакшицама са европским земљама које су изван Шенгена или ЕУ и нису обухваћене јединственим споразумима (Данска, Норвешка, В. Британија, Ирска, Исланд, а од приступања Шенгену, Лихтенштајн и Швајцарска). Потписан је Споразум о визним олакшицама са Краљевином Данском, дана 13. марта 2008. године.

У циљу развоја дијалога о квалификовању Србије на позитивну Шенген листу, Влада Републике Србије је, 19. јула 2007. године, образовала Радну групу за координацију рада на испуњавању оквирних критеријума за либерализацију визног режима ЕУ према Р Србији. Радну групу чине три представника Министарства унутрашњих послова и по један представник Министарства спољних послова, Министарства правде, Кабинета потпредседника Владе и Канцеларије за придруживање Европској Унији. Радном групом председава представник Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

Задаци Радне групе су: координација рада на испуњавању оквирних критеријума за либерализацију визног режима, припремање плана активности за рад надлежних органа на испуњавању критеријума, идентификовање приоритета и задатака који произилазе из оквирно постављених критеријума и њихово прецизније дефинисање, припрема надлежних органа за политички дијалог о либерализацији визног режима Европске уније ка Републици Србији.

Представници Европске комисије су, дана 7. маја 2008. године у Београду, уручили Мапу пута за либерализацију визног режима Европске уније према Републици Србији која садржи услове и критеријуме које Република Србија треба да испуни да би била стављена на „белу шенген листу“.

С тим у вези, предстојећа активност Радне групе је припрема плана активности за рад надлежних органа на испуњавању критеријума из Мапе пута.

Визни информациони систем

Имајући у виду чињеницу да визни систем једне земље представља саставни део безбедности државе и њене способности да координирано управљање границама, а у циљу хармонизације технологије и послова из ове области са ЕУ (везе са Шенгенским информационим системом ЕУ) као и подршка раду ДКП и пословима провере докумената на граничним прелазима који су у надлежности МУП-а, предстојећа активност Републике Србије је реализација новог визног модула, што представља краткорочни приоритет.

Главни носиоци спровођења пројекта су Министарство унутрашњих послова и Министарство спољних послова. Пројекат ће се реализовати у сарадњи са надлежним министарствима ради стварања услова за комплетно прихватање новог визног система, његову реализацију, имплементацију и примену.

Реализација Пројекта ће омогућити стандардизован, поуздан и ефикасан рад ДКП и граничних прелаза, чиме ће олакшати безбедну проверу и издавање виза за оне стране држављане са валидним путним документима, дефинисаним и легалним сврхама посета.

Решења предвиђена Пројектом се базирају на Шенгенском каталогу најбоље праксе и у складу су са Конзуларним упутствима Европске уније, при чему су коришћена искуства Немачке, Аустрије и Мађарске и других европских земаља, непосредним увидом и разменом података са њиховим надлежним службама.

Краткорочни приоритети

- Реализација пројекта визног информационог система
- Наставиће се активности Радне групе за координацију рада на испуњавању оквирних критеријума за либерализацију визног режима ЕУ ка Р Србији
- Израда Акционог плана за рад надлежних органа на испуњавању критеријума из Мапе пута
- У циљу реализације обавеза предвиђених јединственим Споразумима са ЕУ, отпочеле су активности на закључивању билатералних Споразума о визним олакшицама са ЕУ државама које нису обухваћене поменутиим Јединственим споразумима о визним олакшицама (Данска, Норвешка, Велика Британија, Ирска, Исланд, а од приступања шенгену Лихтенштајн и Швајцарска).
- Наставиће се договорно уређење режима узајамних путовања држављана са другим заинтересованим државама.

Средњорочни приоритети

- Спровођење плана усклађивања свих докумената у погледу сигурносних елемената са стандардима ЕУ.
- Континуирана едукација свих полицијских службеника.
- Предвиђен је наставак рада на Пројекту успостављања базе података Р Србије о визама и улазак у завршну фазу Пројекта.
- Наставак спровођења плана потпуног информатичког повезивања Амбасада, Министарства спољних послова и Министарства унутрашњих послова са својим ораганизационим јединицама.
- Доношење новог Правилника о визама и почетак издавања нових виза -налепница у складу са највишим стандардима.

3.24.4. АЗИЛ

Краткорочни приоритети из Европског партнерства предвиђају да је потребно усвојити и спроводити Закон о азилу.

У циљу усаглашавања законодавне регулативе са прописима Европске уније, новембра 2007. године, донет је Закон о азилу („Службени гласник РС“ бр. 109/07), који је ступио на снагу 1. априла 2008. године. Закон је усаглашен са:

- Директивом Савета ЕУ 2003/09/ЕС о минималним условима за пријем азиланата у државе чланице;
- Директивом Савета ЕУ 2004/83/ЕС о минималним условима и положају држављана трећих држава или лица без држављанства за стицање статуса избеглице, односно статуса лица којима је потребна међународна заштита и садржај гарантоване заштите;
- Директивом Савета ЕУ 2001/55/ЕС о минималним условима за пружање привремене заштите у случајевима масовног доласка протераних лица и Директивом Савета ЕУ 2005/85/ЕС о минималним стандардима поступка за одобравање и укидање статуса избеглицама из 2005. године.

Поред наведеног, Закон о азилу је пре свега усклађен са Конвенцијом УН о статусу избеглица из 1951. године са Протоколом о статусу избеглица из 1967. године, Универзалном декларацијом о људским правима из 1948. године, Европском конвенцијом о заштити основних људских права и слобода из 1950. године, Конвенцијом против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака из 1984. године и Конвенције УН о правима детета из 1989. године.

Законом о азилу прописана су начела, услови и поступак за добијање и престанак азила, као и положај, права и обавезе лица која траже азил и лица којима је признато право азила у Републици Србији.

Орган надлежан за доношење одлука по захтеву за азил, за престанак тог права, је Канцеларија за азил Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

У другом степену по жалбама на одлуке Канцеларије за азил, одлучује Комисија за азил, а чини је Председник и 8 чланова, које именује Влада Републике Србије на период од четири године. Средства за рад ове Комисије се обезбеђују из Буџета Републике Србије.

Лицу које тражи азил, обезбеђује се смештај и основни животни услови у Центру за азил, који је у саставу Комесаријата за избеглице, као посебне организационе јединице. У Центру за азил

лицима која траже азил обезбеђују се поред смештаја и основни животни услови: одећа, храна, новчана помоћ и други услови у складу са посебним прописима и начелима поступка азила.

Радам Центра за азил руководи државни службеник на положају, који руководи Комесаријатом. Исти доноси прописе о условима смештаја, кућном реду и о обезбеђивању основних животних услова у Центру, као и о унутрашњој организацији и систематизацији радних места.

У случају постојања јасно изражене намере, странац може да тражи азил пред овлашћеним службеником Министарства унутрашњих послова. По извршеној регистрацији од стране службеника Канцеларије за азил, поступак за давање азила може се покренути подношењем захтева на прописаном обрасцу у року од 15 дана од дана регистрације.

По ступању на снагу овог Закона, Министарство унутрашњих послова преузело је од стране УНХЦР-а, надлежност у вези са решавањем статуса избеглица.

Лицима која траже азил, као и избеглицама и лицима којима је додељена субсидијарна заштита, обезбеђује се здравствена заштита, право на бесплатно основно и средње образовање и право на социјалну помоћ.

Лицима којима је признато право на уточиште или субсидијарну заштиту, обезбеђује се смештај најдуже годину дана од коначног решења којим им је признат статус.

У поступку азила водиће се рачуна о специфичној ситуацији лица са посебним потребама која траже азил. У категорију тих лица спадају малолетници, лица потпуно или делимично лишена пословне способности, деца одвојена од родитеља или старатеља, особе са инвалидитетом, старе особе, труднице, самохрани родитељи са малолетном децом и лица која су била изложена мучењу, силовању или другим тешким облицима психолошког, физичког или сексуалног насиља.

3.24.4.2.Краткорочни приоритети

- Доношење подзаконских прописа којима би се омогућила ближа примена Закона о азилу,
- Имплементација новог Закона о азилу и подзаконских аката из ове области

3.24.4.3.Средњорочни приоритети

- Успостављање механизма за електронско узимање и чување отисака папиларних линија тражилаца азила;
- Јачање административних способности на подручја интеграције странаца којима је одобрен азил или супсидијарна заштита.

3.24.5. ПОЛИЦИЈСКА САРАДЊА И БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА

Међународна полицијска сарадња МУП-а се спроводи како на билатералном, тако и на регионалном и мултилатералном нивоу, кроз сарадњу у оквиру низа програма и пројеката које на простору југоисточне Европе организују и координирају међународне организације (ОЕБС, УН, Пакт за стабилност југоисточне Европе, SECI, ИОМ, Савет Европе и др). Значајан обим ових активности остварује се преко НЦБ ИНТЕРПОЛ-а Београд, али и кроз билатералне контакте и сарадњу надлежних линија рада Министарства са одговарајућим полицијским службама великог земаља Региона.

У том смислу, Конвенција о полицијској сарадњи у југоисточној Европи, коју је министар унутрашњих послова потписао на Министарској конференцији у Бечу, маја 2006. године, а коју је Народна Скупштина потврдила Законом о потврђивању Конвенције о полицијској сарадњи у југоисточној Европи („Службени гласник РС-Међународни уговори“ број 70/07).

Конвенцијом о полицијској сарадњи земаља ЈИЕ уређују се области сарадње и размене полицијских информација које се односе на кривична дела и извршиоце, постављање и размену официра за везу, заштиту сведока, заједничку обуку, прелазак на туђу територију у току гоњења учинилаца кривичних дела, прекограничну присмотру, контролисану испоруку и размену података. Тим документом је уређена и сарадња у формирању мешовитих граничних патрола, заједничких истражних тимова и сарадња у заједничким центрима.

Потписани споразуми и протоколи о сарадњи:

1. Споразум о сарадњи у борби против међународног организованог криминала, међународне илегалне трговине дрогама и међународног тероризма између Министарства унутрашњих послова Републике Србије и Савезног министарства унутрашњих послова Републике Аустрије, потписана у Бечу, 11. новембра 2004. године.
 2. Протокол о сарадњи граничне полиције путем експерименталног успостављања Контакт Бироа између Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Управе пограничне полиције и Министарства администрације и унутрашњих послова Републике Румуније, Генералног инспектората граничне полиције, потписан фебруара 2006. године
 3. Споразум о сарадњи у борби против организованог криминала, међународне илегалне трговине дрогама и међународног тероризма између Владе Румуније и Владе Републике Србије, потписан 05. јула 2007. године, у Букурешту.
 4. Споразум о сарадњи у борби против криминала између Владе Словачке Републике и Владе Републике Србије, потписан 16. новембра 2007. године, у Братислави, Словачка. Истовремено са Споразумом, потписан је и Протокол о спровођењу овог Споразума.
 5. Споразум између Владе Републике Бугарске и Владе Републике Србије о сарадњи пограничних органа. Споразум је потписан 12. новембра 2007. године у Београду.
- Меморандум о сарадњи у борби против тероризма, организованог криминала, илегалне трговине наркотицима, психотропним супстанцама и прекурсорима, илегалних миграција и других кривичних дела, између Владе Републике Бугарске и Владе Републике Србије потписан је 26.09.2003. године.
6. Меморандум о намерама за сарадњу у области превентиве елементарних непогода, техногених хаварија и уклањања њихових последица између Владе Републике Србије и Министарства Руске Федерације за грађанску одбрану, ванредне ситуације и отклањање последица елементарних непогода, потписан 21. јуна 2007. године.
 7. Споразум о разумевању и сарадњи у области заштите и подршке сведока и других учесника у кривичном поступку између Јединица за заштиту сведока у саставу Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Државне агенције за истраге и заштиту (СИПА) Босне и Херцеговине и Управе полиције Републике Црне Горе. Споразум је потписан 20. јула 2006. године, у

Вашингтону, САД, приликом одржавања Првог међународног симпозијума о заштити сведока. Наведени Споразум, потврђен је Закључком Владе од 30. августа 2007. године.

8. Споразум између влада држава учесница BSEC (Организације за црноморску економску сарадњу) о сарадњи у борби против криминала, нарочито његових организованих облика, „Додатни протокол Споразума између влада земаља учесница BSEC о сарадњи у области борбе против криминала, нарочито његових организованих облика“ и „Додатни протокол о борби против тероризма који се односи на Споразум између влада учесница Црноморске економске сарадње о сарадњи у борби против криминала, нарочито његових организованих облика“, потписао Директор полиције, на састанку BSEC-а у Кијеву, 17. априла 2008. године.

9. Протокол између Министарства унутрашњих послова Републике Србије и Министарства унутрашњих послова и јавне управе Црне Горе о организовању и одржавању редовних састанака између представника Граничних полиција на централном, регионалном и локалном нивоу, и Протокол између Министарства унутрашњих послова Републике Србије и Министарства унутрашњих послова Републике Македоније о организовању и одржавању редовних састанака између представника Граничних полиција на централном, регионалном и локалном нивоу.

Протоколи су потписани 22. фебруара 2008. године

Сарадња са Европолом

Иницијатива за сарадњу са Европолом постоји од 2002. године. Сами преговори за закључивање споразума о сарадњи, започети су још 2005. године, али из више разлога Споразум о сарадњи још увек није закључен. Један од тих разлога је и непостојање неопходне правне регулативе у Републици Србији која је усклађена са стандардима ЕУ у одређеним областима, а пре свега у области заштите личних података.

У међувремену, сарадња са Европолом се ипак одвијала кроз учешће припадника Министарства унутрашњих послова на међународним семинарима које је организовао Европол, као и кроз учешће у раду регионалних организација и иницијатива које остварују блиску сарадњу са Европол.

Након престанка постојања Државне заједнице СЦГ, преговори о закључивању споразума о сарадњи између Републике Србије и Европола су настављени на основу ранијег мандата Савета ЕУ који се односио на Државну заједницу, јер је Србија сукцесор свих права и обавеза СЦГ.

На преговорима, који су одржани у периоду 9-10. априла 2008. године, у седишту Европол-а, у Хагу, Холандија, учествовала је делегација Републике Србије. Том приликом, усаглашен је текст Споразума о стратешкој сарадњи између Републике Србије и Бироа европске полиције (Европол).

Краткорочни приоритет представља потписивање Споразума о стратешкој сарадњи између Републике Србије и Бироа европске полиције, док је потписивање Оперативног споразума са Европолом средњорочни приоритет.

Сарадња са Интерполом

Одељење за међународну полицијску сарадњу - Национални-централни биро М.О.К.П-ИНТЕРПОЛ-а Београд, од априла 2003.године је саставни организациони део Дирекције полиције - Управе криминалистичке полиције, Министарства унутрашњих послова.

Остварују су сви задаци и обавезе који проистичу из чланства у М.О.К.П- ИНТЕРПОЛ:

- послови из области међународне кривично правне помоћи;
- централне евиденције /евиденције лица и предмета/;
- учествовање у припреми билатералних споразума о полицијској сарадњи;
- учествовање у наставним активностима образовних установа у виду предавања и
- давање мишљења на законске пројекте из надлежности органа унутрашњих послова

Билатерална сарадња огледа се у учествовању у закључивању и усаглашавању споразума, и меморандума /протокола/ о полицијској сарадњи наше земље са владама других земаља.

Реализовани су следећи пројекти:

- Пројекат уноса страних потерница у информационе системе МУП-а Србије ;
- Пројекат доступности свих идентификационих докумената и докумената који се користе у јавном саобраћају /пројектом је омогућено да сви полицајци могу да користе податке у ИНТЕРНЕТ мрежи МУП-а Србије/;
- Пројекат уноса свих украдених или утајених моторних возила у Србији у АСФ базу М.О.К.П. ИНТЕРПОЛ /трагање у 181 земљи/;
- Провера моторних возила у АСФ бази ИНТЕРПОЛ-а приликом прве регистрације код надлежних служби МУП-а Србије;
- Пројекат националних база украдених или изгубљених путних докумената и њихова уградња у АСФ базу података М.О.К.П ИНТЕРПОЛ;

У току је реализација следећих пројеката:

- Пројекти програма за: картотеку, казнену евиденцију, међународне потернице Н.Ц.Б ИНТЕРПОЛ-а Београд. У току је израда пројекта за архиву;
- Пројекат умрежавања ради заједничког коришћења података и комуникације у оквиру Националног-централног бироа ИНТЕРПОЛ-а Београд и других служби МУП-а Србије путем виртуелног веб-а за претраживање.

Краткорочни приоритети

- Унапређење сарадње са Централним националним бироима страних земаља и међународним организацијама и официрима за везу страних земаља;
- Учешће у изради софтвера:
 - а) Ширење ИНТЕРПОЛ-овог информационог система И-24/7;
 - б) Апликације „Претрага за несталим предметима- оружјем“
 - с) Обука радника МУП-а за коришћење е-АСФ Интерполове базе података
 - д)
- Јачање капацитета базе података Централног националног бироа ИНТЕРПОЛ Београд:
 - а) формирање националне ДНК базе података;
 - б) формирање националне базе података украденог оружја;

- Сарадња са Бордом за контролу наркотика и Комисијом за борбу против дроге УН са седиштем у Бечу; Америчком агенцијом за дрогу /ДЕА/

- Реализација задатака који проистичу из надлежности и овлашћења Одељења за међународну полицијску сарадњу:

7. достављање пресуда окружних судова ради вођења централних евиденција о кривичним делима фалсификовања новца и докумената, прања новца, трговине дрогом и психотропним супстанцама и другим кривичним делима за која се по међународним уговора предвиђа централизација података;
8. спровођење извршења екстрадиције лица;
9. пружање међународне правне помоћи у кривичним делима фалсификовања новца и докумената; прања новца, трговине дрогом и психотропним супстанцама и другим кривичним делима за која се по међународним уговорима предвиђа централизација података;
10. поступање по међународним замолницама и трансфери осуђених лица.

- Реализација стандарда предвиђених Статутом М.О.К.П. ИНТЕРПОЛ:

- а) увођење 24-часовног радног времена Одељења за међународну полицијску сарадњу;
- б) израда програма праћења полицијских предмета /досијеа/;
- с) формирање стратешке оперативне аналитике;
- д) Омогућавање услова за поштовање стандарда ИНТЕРПОЛ-а
- е) Ширење информатичког система И-24/7 на националном плану;

- Едукација полицијских кадрова;

Сарадња са Фронтексом

Сарадња са Фронтексом се, до сада, одвијала кроз учешће припадника Министарства унутрашњих послова на међународним семинарима, обукама и тренинзима у организацији Фронтекса.

Министарство унутрашњих послова је у више наврата иницирало сарадњу са Фронтексом, да би почетак формалне сарадње, уследио након упућивања изјаве о намерама за успостављање сарадње, марта 2008. године.

Наведена иницијатива резултирала је посетом експерата Агенције, након чега је, са њихове стране, достављен радни документ/споразум, који ће уредити међусобну сарадњу Министарства унутрашњих послова и Фронтекса по питањима оперативне сарадње у домену граничне полиције. Краткорочни приоритет – потписивање Радног документа/споразума о успостављању оперативне сарадње

Средњорочни приоритет – развој капацитета у погледу подстицања унапређења оперативног узајамног функционисања између граничних служби.

Борба против организованог криминала

Питање борбе против организованог криминала, гледајући нормативне акте, у Републици Србији регулисано је домаћим законодавством и међународним уговорима.

Када је у питању домаће законодавство, треба указати да су у важећем Законик у кривичном поступку у глави XXIXа. садржане посебне одредбе о поступку за дела организованог криминала.

У мају 2006. године, донет је нови Законик о кривичном поступку («Службени гласник Републике Србије», бр.46/2006), који треба да ступи на снагу 01.01.2009.године, а који између осталог, предвиђа посебне радње када је у питању организовани криминал (тајни, звучни и оптички надзор осумњиченог пружања симулованих послова и склапање симулованих правних послова, ангажовање прикривеног иследника; контролисана испорука; аутоматско рачунарско претраживање личних и других података итд; саслушање сведока сарадника итд).

Када је реч о материјалном кривичном законодавству треба указати да је 2006. године, ступио на снагу Кривични законик Републике Србије («Службени гласник Републике Србије», бр.85/05, 88/05, 107/05) који предвиђа више кривичних дела који се тичу организованог криминала као што су трговина људима, трговина децом ради усвојења, прање новца. Када је у питању овај закон и сузбијање организованог криминала, значајно је и његова одредба да нико не може задржати имовинску корист прибављену кривичним делом.

Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала („Службени гласник РС“ број 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04, 45/05, 61/05) уређују се образовање, организација, надлежност и овлашћења посебних организационих јединица државних органа, ради откривања и кривичног гоњења учинилаца кривичних дела са елементима "организованог криминала".

Овим Законом прописано је формирање специјализованих државних органа за борбу против организованог криминала и то:

11. Специјално тужилаштво - посебно одељење за сузбијање организованог криминала у Окружном јавном тужилаштву у Београду;
12. У оквиру Министарства унутрашњих послова образована је Служба за сузбијање организованог криминала;
13. За поступање у предметима кривичних дела из области организованог криминала надлежан је Окружни суд у Београду, као првостепени (Посебно одељење), а у другом степену Апелациони суд у Београду (Посебно одељење).
14. У Окружном затвору у Београду образује се посебна притворска јединица за издржавање притвора одређеног у кривичном поступку за кривична дела организованог криминала (Посебна притворска јединица).

У оквиру Службе за борбу против организованог криминала МУП-а образоване су следеће организационе јединице:

- Одељење за борбу против организованог финансијског криминала, у оквиру којег функционишу три одсека:

2. Одсек за сузбијање прања новца
3. Одсек за сузбијање фалсификовања новца и других средстава плаћања
4. Одсек за сузбијање корупције

- Одељење за борбу против организованог општег криминала, у оквиру којег функционишу:
 - Одсек за сузбијање трговине људима и кријумчарење људи.
 - Одсек за сузбијање отмица, изнуда и уцена са елементима организованог криминала
 - Одсек за сузбијање кријумчарења оружјем и опасних материја
 - Одсек за сузбијање међународног кријумчарења моторних возила
 - Одсек за сузбијање кријумчарења културних добара
- Одељење за сузбијање кријумчарења наркотика:
 - Одсек за сузбијање кријумчарења кокаина, хероина, марихуане и канабиса
 - Одсек за сузбијање кријумчарења синтетичких дрога и злоупотреба са прекурсорима
 - Одсек за послове координације, размене информација и оперативни рад
- Одељење за борбу против високотехнолошког криминала
 - Одсек за сузбијање електронског криминала
 - Одсек за сузбијање криминала у области интелектуалне својине
- Одељење за оперативне телекомуникације, стална дежурства и обезбеђење:
 - Одсек за оперативне телекомуникације и криптозаштиту
 - Одсек за стална дежурства и обезбеђење објекта.

Краткорочни и средњорочни приоритети

- Усвајање Националне стратегије за борбу против организованог криминала
- Предузимаће се планске и свеобухватне активности у циљу разјашњавања организованих облика кријумчарења наркотика, оружја, муниције, фалсификовања новца и хартија од вредности, корупције, као и детаљно истраживање свих сумњивих финансијских трансакција преко којих се може идентификовати добит од криминалних активности и друге мере које могу допринети спречавању "прања новца". Такође, предузимаће се интензивне оперативно-обавештајне и тактичко-техничке према организованим криминалним групама које се баве организовањем отмица ради откупа, изнуда и различитих облика рекетирања, али и других облика организованог криминала.
- Ради прикупљања, систематизовања и коришћења свих релевантних података о организованом криминалу, унапређиваће се сарадња са свим надлежним службама које се боре против организованог криминала у суседним и другим земљама, међународним и регионалним организацијама и то путем благовремене размене података, планирања и реализовања заједничких акција, као и другим заједничким активностима, које могу бити од интереса за сузбијање организованог криминала у нашој земљи и региону. У том циљу, предузеће се мере на идентификацији активности организованих криминалних група које су интегрисане у регионалне и међународне токове организованог криминала.
- У овој области, наставиће се и даље развијати сарадња са свим релевантним међународним организацијама, ангажованим у пољу пружања подршке службама које се баве борбом против организованог криминала, а посебно са ОЕБС-ом, Саветом Европе, СЕКИ центром, УНДОЦ-ом. Наставиће се са активностима у оквиру КАРДС пројекта који се реализује у склопу укупних реформи МУП-а и у сарадњи са Саветом Европе, а подразумева техничку помоћ земљама региона у борби против организованог криминала.
- У области борбе против организованог криминала наставиће се сарадња са официрима за везу оних земаља које имају своје представнике у Републици Србији.

- Реализоваће се планирана обука људства ради примене нових метода у борби против организованог криминала и техничких средстава која су у функцији прикупљања и обраде података о организованом криминалу, а све у циљу подизања ефикасности у супротстављању организованом криминалу.
- Залагање за брже приступање међународним инструментима - конвенцијама, њихова ратификација, потпуна и доследна имплементација међународних стандарда за борбу против организованог криминала;
- Јачање сарадње државних органа у борби против организованог криминала;
- Јачање јавности и транспарентности рада државних органа; Успостављање јасних и објективних мерила за оцењивање успешности рада надлежних органа у борби против организованог криминала;
- Спровођење заједничких регионалних истрага и операције полиције, тужилаштва и Министарства правде.
- Обука полицијских службеника за учешће у заједничким регионалним истрагама и операцијама.
- Изградња капацитета за техничку подршку примени прописа о заштити учесника у кривичном поступку.
- Успостављање криминалистичко обавештајног система ради ефикасног прикупљања и анализе информација о криминалу, извршиоцима кривичних дела на основу јединствене методологије, изградња капацитета за подржавање институционалне размене информације о борби против организованог криминала у региону,
- Дефинисање процедура и оруђа специјалних истражних техника и хармонизација прописа са прописима Европске уније.
- Стварање неопходних материјално-техничких услова за самостално и законито прикупљање доказа "специјалним мерама истражне технике" од стране Министарства унутрашњих послова у складу са стандардима Европске Уније.
- Доношење прописа којима се дефинишу обавезе телекомуникационих оператера према одговарајућим државним органима, као и дефинисање и примена техничких термина у вези са јавним телекомуникационим мрежама за одговарајуће органе.
- Јачање постојећих капацитета за финансијске истраге у вези са организованим криминалом.
- Обезбеђивање одговарајуће стручности и сталне специјализација у току рада полицијских кадрова задужених за борбу против организованог криминала,
- Доношење неопходних и измену постојећих подзаконских акта ради успостављања Криминалистичко - обавештајног система МУП-а Републике Србије, између осталог кроз:
- Изградњу капацитета за идентификовање организованог криминала, сакупљање и анализу прикупљених података,
- Стварање неопходних материјално-техничких услова и унапређење и повезивање постојећих информационог система Министарства унутрашњих послова, Пореске управе, Управе за јавна плаћања, Управе царина, Управе за спречавање прања новца, Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених, Девизне инспекције, тужилаштва, судова, Агенције за привредне регистре, као дела јединственог информационог система државних органа, у складу са Законом о информационом систему Републике Србије и другим прописима.

Прање новца

Управа за спречавање прања новца је финансијско-обавештајна служба Републике Србије (Financial Intelligence Unit), која прикупља, обрађује, анализира и чува податке добијене од обвезника, а у случају сумње да се ради о прању новца, информације и податке о лицима и трансакцијама прослеђује надлежним државним органима, ради предузимања мера из њихове

надлежности. Образована је Законом о спречавању прања новца, који је ступио на снагу 10. децембра 2005. године, као орган управе у саставу Министарства финансија. У Управи за спречавање прања новца ради 23 државна службеника.

Влада Републике Србије је на седници 27. марта 2008. године утврдила Предлог закона о спречавању прања нова и финансирања тероризма. У Предлог закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма уграђене су одредбе из Правилника бр. 1889/2005 (*Regulation EC No 1889/2005 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on controls of cash entering or leaving the Community*) које се односе на пријављивање готовог новца и других преносивих средстава плаћања преко државне границе.

Тим предлогом дефинише се и надлежност Управе за спречавање прања новца, као финансијско обавештајне службе (ФОС) Републике Србије и област међународне сарадње између ФОС различитих држава, чиме се имплементирају стандарди прописани Одлуком Савета бр 2000/64/JXA (*Council Decision of 17 October 2000 concerning arrangements for cooperation between financial intelligence units of the Member States in respect of exchanging information 2000/64/JHA*).

Такође, тим предлогом регулише се и надлежност Управе за спречавање прања новца на плану борбе против финансирања тероризма, чиме се дефинише и улога Управе у свеобухватној борби против тероризма и имплементирају стандарди из Препоруке Савета бр. 31999Y1223(01) (*Council recommendation of 9 December 1999 on cooperation in combating the financing of terrorist groups*).

Краткорочни приоритети

Усвајање Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма је од изузетне важности и представља краткорочни приоритет.

Пројектна група састављена од представника Управе за спречавање прања новца, Министарства унутрашњих послова, Министарства правде, Републичког јавног тужилаштва, Врховног суда Србије и Безбедносно-информативне агенције израдила је Нацрт националне стратегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма. На тај Нацрт су прибављена сва потребна мишљења, те је спреман за усвајање. Једна од препорука из тог Нацрта односи се на усклађивање Закона о платном промету са Правилником бр. 1781/2006 (*Regulation (EC) No 1781/2006 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2006 on information on the payer accompanying transfers of funds*). Усвајање Националне стратегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма, такође представља краткорочни приоритет.

Као краткорочни приоритет утврђено је запошљавање још 10 извршилаца. Унапређење техничких капацитета неопходних за квалитетну примену Закона о спречавању прања новца је такође краткорочни приоритет. Наведено се пре свега односи на квалитет, квантитет, брзину и начин пријема података као и врсту и утврђене процедуре за обраду и чување примљених података.

Управа је у оквиру ТМИС пројекта (Transaction Management Information System), који је реализован преко Европске агенције за реконструкцију, имплементирала нови софтверски систем који обезбеђује електронско прикупљање података од обвезника.

У току је и пројекат имплементације Case and Document Management система у радне процедуре Управе. Овај пројекат се реализује у оквиру пројекта ПАКО – Србија Савета Европе.

3.24.6. БОРБА ПРОТИВ ТЕРОРИЗМА

Кривични законик Републике Србије ("Службени гласник РС", број 85/05, 88/05, 107/05) садржи у члану 312. кривично дело тероризма, у члану 391. кривично дело међународног тероризма, у члану 393. кривично дело финансирања тероризма, као и више кривичних дела са могућим елементима тероризма (угрожавање безбедности ваздушног саобраћаја насиљем из члана 292., отмица ваздухоплова, брода и другог превозног средства из члана 293., диверзија из члана 313., саботажа из члана 314., неовлашћено прибављање и угрожавање безбедности нуклеарним материјама из члана 294., убиство представника највиших државних органа из члана 310., узимање талаца из члана 392. и др.

Законом о основама уређења служби безбедности Републике Србије („Службени гласник РС“, број 116/07) уређују се основе безбедносно-обавештајног система Републике Србије, усмеравање и усклађивање рада служби безбедности у Републици Србији и надзор над њиховим радом. Такође, дефинисан је и Савет за националну безбедност као тело Републике Србије које обавља одређене послове и задатке из области националне безбедности.

Савет се стара о националној безбедности и тако што: разматра међусобну сарадњу органа надлежних за одбрану и сарадњу са органима и службама безбедности страних држава и међународних организација. Савет усмерава и усклађује рад служби безбедности, доноси закључке којима усмерава сарадњу служби безбедности са службама безбедности страних држава и међународних организација, доноси закључке којима усклађује делатности државних органа које су посвећене међународној сарадњи у области националне безбедности и одбране.

У Републици Србији за борбу против тероризма су надлежне следеће институције: Министарство унутрашњих послова, Министарство правде, Министарство одбране, Безбедносно-информативна агенција.

У оквиру Министарства унутрашњих послова за борбу против тероризма надлежни су:

1. Управа криминалистичке полиције, Одељење за праћење и истраживање појава тероризма. У делокругу рада Одељења је континуирано праћење свих безбедносно интересантних појава и догађаја на територији Републике Србије и прикупљање оперативних сазнања у вези са лицима, групама и организацијама чије је деловање повезано са верски и етнички мотивисаним тероризмом, а у циљу спречавања извођења терористичких акција у Републици Србији или коришћења територије Републике Србије за припрему или извођење оваквих акција у другим државама, а такође и континуирано праћење свих интересантних појава и догађаја на територији других држава, које се повезују са верски и етнички мотивисаним тероризмом, ради установљивања евентуалне повезаности са лицима, групама и организацијама које делују на територији Републике Србије, или су ту територију користили за своје активности. У области истраге идентификованих појединца и група, чије је деловање повезано са верски и етнички мотивисаним тероризмом, предузимање мера и радњи на праћењу њихових активности, прикупљању материјалних и личних доказа, спречавању извршења кривичних дела, лишењу слободе извршилаца кривичних дела и сарадњи са правосудним органима. Преко Бироа за међународну сарадњу МУП-а и Интерпола, реализација међународне сарадње са сродним службама других држава, ради размене оперативних сазнања о активностима идентификованих појединаца, група и организација које се доводе у везу са верски и етнички мотивисаним тероризмом.

2. Специјалне снаге, посебно обучене и опремљене за поступање у ситуацијама када се очекује оружани отпор, талачким ситуацијама, отмицама ваздухоплова и сл. (Специјална антитерористичка јединица, Противтерористичка јединица, Жандармерија)

3. Подручне Полицијске управе.

У надлежности Безбедносно-информативне агенције је област борбе против унутрашњег и међународног тероризма, која се бави откривањем, праћењем, документовањем, спречавањем, сузбијањем и пресецањем делатности појединаца, група и организација усмерених на вршење кривичних дела унутрашњег и међународног тероризма, предузимањем одговарајућих мера и радњи из своје надлежности. Безбедносно-информативна агенција у свом саставу има, у складу са актом о систематизацији, специјализоване организационе целине које се баве пословима и задацима везаним за откривање и сузбијање терористичких активности.

У оквиру Министарства одбране функционишу Војнобезбедносна агенција и Војнообавештајна агенција.

Питање сарадње у борби против тероризма регулисано је и међународним уговорима којима је приступила Република Србија. Када су питању међународни уговори треба истаћи постојање како одређених конвенција Уједињених нација тако и Савета Европе. Када су у питању Конвенције Савета Европе, ратификована је Европска конвенција о сузбијању тероризма («Службени лист СРЈ», Међународни уговори бр.10/2001), а 2003. године потписан Протокол којим се међа и допуњава Европска конвенција о сузбијању тероризма, али исти још није ратификован.

Исто тако, 2005. године, потписане су Конвенција Савета Европе о спречавању тероризма и Конвенција Савета Европе о прању, тражењу, заплени и конфискација прихода стечених криминалом и о финансирању тероризма али још нису ратификоване.

Такође, треба истаћи и постојећи закључени билатерални уговори о правној сарадњи у кривичним стварима, омогућавају сарадњу са другим државама, када је у питању овај вид криминала.

Краткорочни приоритети

- Све наведене конвенције би требало што пре ратификовати.
- Израда Националне стратегије за борбу против тероризма.

3.24.7. САРАДЊА НА ПОЉУ БОРБЕ ПРОТИВ ДРОГА

3.24.7.1. Законодавни оквир

Ову област регулишу следећи закони:

- 1) Кривични законик, члан 246. Неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога; члан 247. Ономогућавање уживања опојних дрога
- 2) Закон о производњи и промету опојних дрога
- 3) Закон о супстанцама које се користе у недозвољеној производњи опојних дрога и психотропних супстанци (Закон о прекурсорима)

Усвајањем декларације Специјалне секције Генералне скупштине Уједињених нација (UNGASS) 1988.године, све земље чланице су обавезане да до 2008.године креирају и имплементирају своје програме за смањење понуде и потражње дрога.

Влада РС је у децембру 2004.године образовала Комисију за превенцију злоупотребе психоактивних супстанци (алкохол и дроге). Ова комисија је израдила Предлог документа Стратегију за борбу против дрога у Републици Србији за период од 2008. до 2012 .године, и доставила га Влади на усвајање.

Истим документом предвиђено је да Влада РС од 2008. до 2012. године доноси за сваку годину акциони план за спровођење Стратегије. Предлог Стратегије је усклађен са стратегијом Европске Уније за борбу против дрога и другим међународним документима (препоруче Савета Европе, конвенције Уједињених нација и др.) који регулишу организовану борбу против дрога. Предлог овог документа је примарно заснован на принципима поштовања основних људских права: поштовању људског достојанства, слободе, једнакости, солидарности, као и на поштовању демократије и владавине закона.

Основни циљ Стратегије је унапређење и очување здравља становништва смањењем коришћења дрога и штетних последица проузрокованих злоупотребом дрога, по здравље појединаца и друштва. Основне компоненте Стратегије јесу: координација и сарадња, смањење доступности дрога, смањење потражње дрога; едукација, информисање, истраживање и евалуација.

3.24.7.2. Институционални оквир

Систематизацијом радних места у МУП-у Р Србије, предвиђено је да по линији рада сузбијања кријумчарења наркотика ради 217 запослених.

Садашња попуњеност радних места, предвиђених систематизацијом износи 40% од укупног предвиђеног броја у МУП, за целу територију РС.

У односу на проблематику, спречавање и сузбијање кријумчарења наркотика на територији РС и њеног географског положаја, број предвиђених извршилаца је недовољан за спровођење Националне стратегије.Самим тим потребно је извршити кадровско јачање у погледу повећања броја извршилаца како би се на адекватан начин у складу са Стратегијом ЕУ одговорило на постојећи проблем.

Као што је поменуто, Одељење за сузбијање кријумчарења наркотика функционише у Служби за борбу против организованог криминала кроз рад три одсека. Према новој систематизацији МУП-а РС, базираној на Закону о полицији, ово Одељење почиње да преузима контролу рада и координацију над свим организационим јединицама које се баве борбом против кријумчарења наркотика. Прва два одсека покривају организовано кријумчарење кокаина, хероина и марихуане, као и производњу синтетичких дрога и злоупотребе са прекурсорима. Рад трећег одсека је усмерен на координацију и оперативно покривање, ангажовање радника полицијских управа на територији целе Републике Србије по линији сузбијања кријумчарења наркотика.

По овим питањима сачињена је интерна стратегија која обухвата концепт функционисања Одељење за сузбијање кријумчарења наркотика у Служби за борбу против организованог криминала, као и задатке Одељења криминалистичке полиције подручних полицијских управа. У оквиру тога дефинисани су циљеви, потребе и задаци, који ће имати заједнички задатак на

унапређењу рада на сузбијању кријумчарења наркотика. Да би се постигао овај циљ, неопходно је формирање јединствене базе података по овој проблематици, боља техничка опремљеност и бржа реализација попуне оперативног састава. Након тога потребно је организовати едукацију кадрова, успоставити нови концепт рада, дефинисати рокове за спровођење активности и перманентно вршити контролу постигнутог.

Краткорочни и средњерочни приоритети

- Усвајање Националне стратегије за борбу против дрога
- У области спречавања кријумчарења наркотика, предузимаће се интензивне активности у циљу откривања организованих група које се баве кријумчарењем наркотика, идентификовања њихових вођа, уз примену одговарајућих оперативно-тактичких мера и радњи, а у циљу доказивања организованог кријумчарења наркотика. Такође, наставиће се рад на реализацији већ отворених оперативних обрада у 2007. години, који ће резултирати лишењем слободе већег броја лица и пресецањем кријумчарских канала.
- У сарадњи са другим организационим јединицама МУП-а, вршиће се оперативне провере за предузећа која се баве спољно-трговинским пословима у циљу утврђивања кривичне одговорности лица, где постоји сумња за кријумчарење наркотика из других земаља у нашу земљу и ван ње.
- Наставиће се сарадња са Управом царина – Одељење за сузбијање кријумчарења, са циљем пресецања међународних кријумчарских канала.
- Интезивираће се рад са Одељењем оперативне аналитике у циљу проширивања базе података о извршиоцима кривичних дела која се односе на илегални промет наркотика а све са циљем систематског и аналитичког праћења појава у овој области организованог криминала.
- Наставиће се међународна сарадња кроз регионалне конференције, директним контактима са официрима за везу и путем билатералних споразума, као и кроз комуникацију са официрима за везу у нашој земљи.

3.24.8. ЦАРИНСКА САРАДЊА

3.24.8.1.1. Законодавни оквир

Царинске процедуре које спроводе царински извршиоци регулисане су Царинским законом («Службени гласник РС», бр. 73 од 18. јула 2003; 61/05) и Уредбом о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга ("Службени гласник РС", бр. 127. од 23. децембра 2003; 20/04, 24/04, 63/04, 104/04, 44/05, 71/05, 76/05) и примењују се од 01.01.2004. године.

Други, круцијални закон, у царинском систему, Закон о царинској тарифи («Службени гласник РС», бр. 62/2005 и 61/2007), као и односна Уредба о усклађивању номенклатуре царинске тарифе («Службени гласник РС», бр. 112/2007), а према Извештају Европске комисије о напретку Србије у 2007. години омогућавају потпуну усаглашеност номенклатуре царинске тарифе са Комбинованом номенклатуром ЕУ и класификацијом Хармонизованог система. (Царинска тарифа ЕУ, CELEX број 31987R2658-Council Regulation (EEC) No 2658/87 of 23 July 1987 on the tariff and statistical nomenclature and on the Common Customs Tariff, OJ L 256, 07.09.1987.; допуњен са CELEX број 32007R1214-Commission Regulation (EC) 1214/2007 of 20 September amending Anex I to Council Regulation (EEC) No 2658/87 of 23 July 1987 on the tariff and statistical nomenclature and on the Common Customs Tariff, OJ L 286, 31.10.2007.)

Такође, обавеза издавања обавезујућих обавештења и рокови у којима се издају су идентични са односном регулативом ЕУ (CELEX број 31993R2454-Commission Regulation No 2454/93 of 2 July 1993 laying down provisions for implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code, OJ L 253, 11.10.1993.)

На пољу међународне сарадње, а у оквиру билатералне царинске сарадње, Управа царина Србије примењује споразуме о узајамној помоћи у царинским питањима, који су правни основ за размену информација са страним царинским администрацијама, и то са Француском, Аустријом, Грчком, Кином, Немачком, Пољском, Италијом, САД, БЈР Македонијом, Босном и Херцеговином, Хрватском, Бугарском, Румунијом, Словачком, Чешком, Турском, Мађарском, Црном Гором и Русијом. Закључени су споразуми са Словенијом и Ираном.

Управа царина има закључене Меморандуме о разумевању са низом предузећа који представљају правни оквир за интензивнију сарадњу у борби против царинских злоупотреба, пре свега спречавању кријумчарења дрога, заштите права интелектуалне својине, али и у правцу повећања безбедности ланца набавке. Посебним упутствима ближе су дефинисане обавезе и права страна као и видови сарадње између УЦС и ових предузећа. Поред мера за општу безбедност, безбедност просторија и особља, које треба да спрече разне видове кријумчарења, обавезе предузећа укључују и достављање раних информација као и других података који Управи царина могу да помогну у откривању и истраживању покушаја превара.

3.24.8.1.2. Институционални оквир

Управа царина је извршни орган у саставу Министарства финансија. Нов кадровским план, који је усвојен у првој половини 2008. године, предвиђа повећање укупног броја запослених, те ће у складу са тим царинска служба запошљавати 2706 царинских службеника.

У складу са недавном реорганизацијом царинске службе, Управе царина има 6 сектора (Сектор за царинско пословање и међународну царинску сарадњу, Сектор за тарифске послове, Сектор за људске ресурсе и опште послове, Сектор за финансијске, инвестиционе и правне послове, Сектор за контролу примене царинских прописа, Сектор за информационе технологије), 2 самостална Одељења – Одељење ревизије и Одељење за унутрашњу контролу, и Биро директора и 13 царинарница (подрчних организационих јединица).

Најзначајније промене, које су уведене овом реорганизацијом тичу се Сектора за контролу примене царинских прописа, пре свега јачање организационе јединице за анализу и управљање ризиком у саставу Сектора, као и формирања по први пут организационе јединице за накнадну контролу. Дакле, посебна пажња је посвећена јачању безбедносне функције царинске службе.

Царинска служба је увела програма учења на даљину, тзв. e-learning систем Светске царинске организације. Поред тога, Управа царина Србије је конкурисала за пријем у програм Царина 2013 а приступање се очекује до краја 2008. године.

Информациони систем царинске службе је сложен и робустан, интерактивни и интегрисани систем, дистрибуирано-централизованог типа са преко 2000 радних станица и око 2.500 корисника – царинских службеника. Чини га мрежа локалних сервера (укупно 50 сервера) повезаних са централним сервером (*mainframe*) комуникацијом звездастог типа.

Информационим системом су подржане све основне царинске процедуре (транзит и остала царински дозвољена поступања са робом) у Републици Србији, као и разне друге функције неопходне за рад царинске службе.

Систем ради 24 часа дневно, седам дана у недељи и 365 дана годишње.

3.24.8.2. Краткорочни приоритети

3.24.8.2.1. Законодавство

Министарство финансија је израдило нацрт новог Царинског закона и подзаконских аката, чије усвајање се очекује до краја 2008. године, а њихова примена од 01.01.2009. године. Нацрт новог Царинског закона је у делу општих одредби у потпуности усаглашен са Царинским законом ЕУ (CELEX број 31992R2913-Council Regulation (EEC) No 2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code, OJ L 302, 19.10.1992.). У делу специфичних одредби нацрт новог Царинског закона није у потпуности усаглашен, јер су неке од специфичних одредби резервисане само за чланице Европске уније (нпр. специфичне одредбе којима је регулисан „нови компјутеритован транзитни систем“ – NCTS.).

У плану је усвајање новог Кодекса понашања царинских службеника, којим се утврђују општа правила понашања царинских службеника на и ван радног места, као и понашање царинских службеника према јавности и према колегама. Постојећи Кодекс понашања је усвојен 2003. године и основни разлог његовог иновирања је потреба да се детаљније и конкретније дефинишу норме понашања царинских службеника у циљу јачања интегритета царинске службе и спречавања корупције.

Перманентна имплементација Стратегије за интегрисано управљање границом је како краткорочни, тако и дугорочни приоритет царинске службе.

Имајући у виду да су парафирани споразуми о узајамној помоћи у царинским питањима са Украјином и Албанијом, очекује се њихово закључивање.

3.24.8.2.2. Институције

Имајући у виду дужину трајања пројекта „Јачање капацитета Сектора за контролу примене царинских прописа Управе царина Србије у складу са најбољом праксом ЕУ“, који је предвиђен да се финансира из предприсупних фондова ЕУ – ИПА 2008, његова реализација представља уједно и краткорочни и средњерочни приоритет. Предвиђено је да се пројекат реализује поступно, а до краја 2014. године.

Компоненте пројекта ће отпочети 2009. године и планирано је да се до краја 2009. године изradi техничка спецификација и пројектни задатак за консултанте који треба да пруже обуку.

Такође, у овом периоду се планира усвајање нове Стратегија развоја Информационог система царинске службе, чијом применом ће бити подржани сви пословни процеси, а посебан акценат ће бити на поједностављеним процедурама.

3.24.8.3. Средњорочни приоритети

3.24.8.3.1. Законодавство

Перманентно усаглашавање законске регулативе царинске службе са односним прописима ЕУ.

Праћење имплементације Стратегије за интегрисано управљање границом.

Наставак рада на закључивању споразума о узајамној помоћи у царинским питањима са Француском и Грчком са којима је започет је поступак за иновирање постојећих споразума, као и са Великом Британијом, Аустралијом, Молдавијом, Кипром и Белорусијом, са којима је већ инициран поступак за закључење споразума.

Вршиће се техничке припреме за приступање Конвенцији ЕУ о употреби информационих технологија у царинске сврхе.

3.24.8.3.2. Институције

У оквиру горе наведеног пројекта (краткорочни приоритети) предвиђено је да се реализује набавка 8 стационарних монитора зрачења за контролу радиоактивности на граничним прелазима, специфична опрема за потребе спровођења контроле од страве запослених у Сектору за контролу примене царинских прописа, набавка потребне опреме у циљу опремања регионалних центара обуке царинске службе, као и да се реализује обука свих запослених у наведеном Сектору (укупно 150) и то у 7 теоријских модула и 17 специфичних модула.

3.24.8.4. Финансијске потребе

3.24.8.4.1. Буџет

Потребна финансијска средства за реализацију Пројекта су 3.200.000,00 ЕУР.

3.24.8.4.2. Страна помоћ

Пројекат ће се у целости финансирати из предприступних фондова ИПА 2008.

3.24.9. СУДСКА САРАДЊА У КРИВИЧНИМ И ГРАЂАНСКИМ СТВАРИМА

Питање судске сарадње у кривичним и грађанским стварима са другим државама у Републици Србији регулисана је домаћим законодавством, односно када се ради о кривично-правној материји Закоником о кривичном поступку и Законом о парничном поступку када се ради о грађанско правној материји, као и закљученим билатералним и мултилатералним међународним уговорима и Конвенцијама којима је приступила Република Србија.

Међународни уговори имају примат у односу на домаће законодавство, односно, домаће законодавство се примењује само ако нема закљученог уговора, или, ако он постоји, одређена питања с њим нису регулисана.

Домаће законодавство предвиђа све основне облике међународне правне сарадње.

Када су у питању билатерални уговори, треба указати да овакви уговори постоје са око 40 земаља. Када су у питању Конвенције Савета Европе, треба указати да је Република Србија приступила скоро свим наведеним конвенцијама, а када су у питању конвенције Уједињених нација и њених организација, које се тичу међународне правне сарадње, треба указати да је између Републике Србије и других земаља на снази преко 50 конвенција.

Правна сарадња са другим земљама је веома интезивна, односно веома великог обима, нарочито са земљама у региону. Присутни су сви облици међународне правне помоћи и у кривичним и у грађанским стварима, а у последње време је присутно одвијање и потпуно нових облика међународне правне помоћи као што видео конференцијско саслушање и формирање заједничко истражних тимова.

Међународна правна сарадња, у правилу се одвија преко Министарства правде, у оквиру кога постоји Сектор за нормативне послове и Европске интеграције и у оквиру њега Одсек за међународну правну помоћ. У хитним случајевима сарадња се одвија и преко Међународне организације криминалистичке полиције ИНТЕРПОЛ.

У протеклих неколико година делегације Министарства присуствовале су и на више семинара о теориским и практичним аспектима правне помоћи, пре свега у кривичним стварима, при чему су обухваћени најзначајни институти-екстрадиције, признање и извршење страних судских пресуда, трансфер осуђених лица и такозвана мала међународна правна помоћ у кривичним стварима.

Краткорочни приоритети

У циљу боље и свеобухватније сарадње у кривичним и грађанским стварима, као краткорочни приоритет, треба планирати ратификацију, односно закључење следећих конвенција, односно уговора:

1. Протокол којим се мења Европска конвенција о сузбијању тероризма;
2. Конвенција Савета Европе о спречавању тероризма;
3. Конвенција о сајбер криминалу са додатни протоколом;
4. Конвенција Савета Европе о трговини људским бићима;
5. Конвенција Савета Европе о прању, тражењу, заплени и конфикацији прихода стечених криминалом и о финансирању тероризма
6. Хашка Конвенција о достави у иностранство судских и вансудских докумената у грађанским или трговачким стварима из 1965. године;
7. Хашка Конвенција о извођењу доказа у грађанским и трговачким стварима из 1970. године;
8. Закон о међународно-правној помоћи у кривичним стварима, са упутством за пружање међународне правне помоћи у кривичним стварима (урађен радни текст), а којим би требало регулисани и питање европског налога за хапшење;
9. Закон о међународној правној помоћи у грађанским стварима (или евентуално смернице за поступање у обављању међународне правне помоћи у грађанским стварима);

10. Закључење билатералних уговора о правној помоћи са појединим земљама, као што су нпр. Република Италија, Република Индија и још неке државе.

Када су питању средњорочни приоритети, требало би започети са активностима у погледу стварне и месне надлежности свих судова, с обзиром да је тенденција савременог правног саобраћаја непосредна комуникација правосудних органа.

Такође, требало би урадити базу података за правосудне кадрове који ће обављати послове међународне правне помоћи, пре свега у кривичним стварима.

Неопходно је интензивирати активности у погледу едукације судија, јавних тужилаца и службеника Министарства правде који раде на пословима међународне правне помоћи, и у том смислу обезбедити одговарајућу техничку опремљеност.

3.25. НАУКА И ИСТРАЖИВАЊЕ

3.25.1. Наука и истраживање

3.25.1.1. Стање

У Србији се тренутно истраживачким радом бави око 8500 научника, у око 100 регистрованих научноистраживачких организација (НИО) и на око 80 факултета. За око 35 НИО оснивач је Република Србија, а преостале НИО су истраживачке јединице при предузећима.

Научноистраживачка делатност у Србији се финансира у складу са Законом о научноистраживачкој делатности. Закон предвиђа буџетско финансирање истраживања искључиво преко научноистраживачких и развојних пројеката, а финансирање осталих трошкова везаних за област науке – преко посебних програма наведених у Закону. За разлику од других земаља, средства из буџета намењена научноистраживачкој делатности могу се давати само научноистраживачким организацијама регистрованим у Министарству науке, у случају да испуњавају дефинисане услове. Разлог овако стриктног услова лежи у ограничениости буџетских средстава, са чијим растом се може очекивати релаксирање услова финансирања.

Да би се изградило друштво засновано на знању и Србија активно укључила у европски истраживачки простор, 2001. године отпочео је процес ревитализације научноистраживачких капацитета, развој иновативног друштва и основне иновативне инфраструктуре за брз и одржив развој.

Сваке године се издвајају значајна буџетска средства за унапређење услова потребних за обављање научноистраживачке делатности. Истраживачке групе из Србије укључене су и у програме сарадње са ЕУ (од 2001. програм COST, Пети оквирни програм ЕУ и од 2002. Шести оквирни програм, као треће земље, а у Седмом оквирном програму као пуноправни члан од 2007. године, укључујући и програм мобилности). Наша земља је од јуна 2002. године и чланица ЕУРЕКА програма.

Законом о иновационој делатности подстиче се стварање иновативног система који обједињује образовање, научна и развојна истраживања и развој и рад иновативних предузећа. Национални иновациони систем треба да омогући трансфер знања у привреду и друштво, развој технолошких иновација у индустрији, као и развој и рад нових иновативних предузећа. Неопходно је развити иновативни ланац који повезује све битне карике у стварању нових и међународно конкурентних иновативних производа и услуга. Он мора да омогући реализацију креативних идеја уз што мање временских и материјалних губитака.

Меморандум о разумевању између Европске заједнице и Републике Србије о придруживању Републике Србије Седмом оквирном програму Европске заједнице за истраживање, технолошки развој и огледне активности, који доприноси стварању Европског истраживачког простора и иновацијама (2007-2013), потписан у јулу 2007. године, предвиђа да ће Србија учествовати у активностима Седмог оквирног програма ЕЗ у складу са условима који су утврђени у Оквирном споразуму и у складу са циљевима, роковима и условима који су утврђени у Меморандуму о разумевању и у анексима који га прате.

3.25.1.1.1. Законодавни оквир

Научноистраживачка делатност у Србији се финансира у складу са Законом о научноистраживачкој делатности („Службени гласник РС”, бр 110/05 и 50/06 – исправка). Закон предвиђа буџетско финансирање истраживања искључиво преко научноистраживачких и

развојних пројеката, а финансирање осталих трошкова везаних за област науке - преко посебних програма наведених у Закону.

Законом о иновационој делатности („Службени гласник РС”, број 110/05 и 50/06 – исправка) подстиче се стварање иновативног система који обједињује образовање, научна и развојна истраживања и развој и рад иновативних предузећа.

Крајем 2003. године Влада Републике Србије је донела закључак који укључује Лисабонске препоруке из 2000. године, као и „циљ 3%” издвајања из буџета за истраживање и развој до 2010, постављен у Барселони 2002. Овим закључком је било предвиђено буџетско издвајање за научноистраживачку делатност у износу од 1% БДП у 2007. години. Међутим, због недовољно брзог економског развоја тренутно буџетско издвајање је око 0,4% БДП, а улагања привреде су занемарљиво мала (мање од 0,1% БДП). Мора се напоменути да је буџетско издвајање у овом тренутку, иако доста лимитирано, повећано вишеструко у односу на 2001. годину. Мада су улагања од 2001. године све већа, она у апсолутним износима (по становнику) нису достигла ниво који имају земље које су недавно ушле у Европску унију (20 – 25 евра по становнику годишње).

3.25.1.1.2. Институционални оквир

Како је наведено у Закону о министарствима („Службени гласник РС”, број 43/07), „Министарство науке обавља послове државне управе који се односе на: систем, развој и унапређење научноистраживачке делатности у функцији научног, технолошког и привредног развоја; утврђивање и реализацију политике и стратегије научног и технолошког развоја; утврђивање и реализацију програма научних, технолошких и развојних истраживања; усавршавање кадрова за научноистраживачки рад; утврђивање и реализацију иновационе политике; подстицање технопредузетништва, трансфера знања и технологија у привреду; развој и унапређење иновационог система у Републици Србији; развој функционисања система научно-технолошких информација и програма развоја научно-технолошке инфраструктуре; истраживање у области нуклеарне енергије; сигурност нуклеарних објеката; производњу и одлагање радиоактивног материјала, изузев у нуклеарним енергетским постројењима, као и друге послове одређене законом.“

3.25.2.1. Краткорочни приоритети

3.25.2.1.1. Законодавство

С обзиром да је наука област у којој се не врши усклађивање законодавства, потребно је доношење интегрисане политике истраживања. Израда ове политике је и краткорочни и средњорочни приоритет.

Да би била превазиђена дугогодишња изолација, расцепканост и несавремена опрема којом располаже научноистраживачка заједница у Србији, као и многобројне негативне последице до којих је овакво стање довело, потребно је радити на остваривању следећих циљева:

3. Србија треба што пре да достигне ниво улагања у истраживање и развој које су 2000. године имале земаље Европе у транзицији и које су постале чланице ЕУ (минимално 20 евра по становнику), што захтева буџетска издвајања у ове сврхе од 150 милиона евра, и
4. Имајући у виду Лисабонску декларацију ЕУ о достизању издвајања за истраживање и развој од 3% БДП, неопходно је да и Србија до тада значајније повећа учешће истраживачких резултата у повећању БДП.

Осим повећаних улагања у истраживања и развој, потребно је обезбедити и њихов утицај на привредни раст. Најбољи начин је, свакако, повећање заинтересованости привреде за увођење нових технологија, и то како заменом технологија улагањем у иновације, које би биле реализоване у малим и средњим предузећима, тако и кад се не захтевају висока улагања у развој и капиталну опрему, тј. где доминира људско знање, креативни истраживачки и високостручни рад и кад постоје могућности за стварање услова за развој и производњу производа са међународном конкурентношћу. Досадашње анализе и оцене показују да ове услове задовољавају информационе технологије (развој апликативног софтвера, биоинформатика), биотехнологије (агро-биотехнологија) и геномика (молекуларна биомедицина).

У случајевима кад истраживања захтевају велика улагања, треба развијати истраживачке кадрове способне да овладају знањима о овим технологијама, да би касније могли да буду носиоци њихове примене у индустрији. У ове врсте технологија спадају нанотехнологија, нарочито наноматеријали, као и технологије које користе обновљиве изворе енергије.

Да би се остварили постављени циљеви и достигао планирани ниво улагања у научноистраживачки рад, потребно је:

- Припрема интегрисане политике у истраживању, уз уважавање регионалних потреба и капацитета;
- Утврђивање динамике раста буџетских издвајања за истраживање;
- Дефинисање комплементарних мера за повећање улагања индустрије и приватног сектора у истраживања (нпр. пореске олакшице);
- Утврђивање подстицајних мера за иновативни истраживачки рад;
- Утврђивање мера за повећање броја и мобилности истраживача, без „одлива мозгова”;
- Утврђивање поступка за узајамно признавање истраживачких звања, у земљама региона као и у целокупном европском истраживачком простору;
- Развити мрежу националних контакт особа у циљу подршке истраживачима ради већег учешћа у Седмом оквирном програму ЕУ;
- Креирање базе података истраживача и истраживачких установа, као подршка процесу умрежавања истраживача са европским партнерима и успостављања пословних веза између сектора истраживања и привреде;
- Формирање већег броја центара изврности који би имали критичну масу истраживача.

3.25.2.2. Средњорочни приоритети

3.25.2.2.1. Законодавство

С обзиром да је наука област у којој се не врши усклађивање законодавства, потребно је доношење интегрисане политике истраживања. Израда ове политике је и средњорочни приоритет.

Повећање буџетских издвајања за истраживање, и утврђивање подстицајних мера за иновативни истраживачки рад су дугорочни приоритети.

3.25.2.2.2. Институције

Институција која спроводи Закон о научноистраживачкој делатности као и Закон о иновационој делатности је Министарство науке.

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012
Министарство науке	Постојећа	50					
Укупно		50	50	50	50	50	50

3.26. ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА**3.26.1. Образовање****3.26.1.1. Стање**

Делатност образовања и васпитања обавља се као предшколско васпитање и образовање, основно образовање и васпитање, средње образовање и васпитање и високо образовање.

Предшколским васпитањем и образовањем су обухваћена деца узраста од годину дана до поласка у основну школу. У Републици Србији институционално предшколско васпитање и образовање остварује се у предшколским установама чији је оснивач: јединица локалне самоуправе (171 установа), друго правно или физичко лице (38 приватних вртића) и основним школама које реализују припремни предшколски програм (134 основне школе). Укупан проценат обухвата деце свим облицима институционалног предшколског васпитања и образовања у незнатном је порасту (2002. године 32%, 2005/06. године око 36%, 2007/08. године 38%).

Мрежа предшколских установа постављена је по принципу једна општина - једна установа. Акт о мрежи деčјих вртића доноси скупштина јединице локалне самоуправе, на основу критеријума које утврди Влада. Постоји велика регионална неуједначеност у погледу услова и материјалне основе за остваривање делатности. Право на бесплатно предшколско васпитање и образовање остварују и деца са сметњама у развоју у оквиру редовних васпитних и развојних група, а деца на дужем болничком лечењу у оквиру болничких група. За децу припаднике националних мањина, васпитно-образовни рад остварује се двојезично или на језику припадника националне мањине. На нивоу посебних пројеката Министарства просвете и на нивоу предшколских установа у сарадњи са партнерима из локалне заједнице спроводе се мере за повећање обухвата деце из осетљивих група (интеграција ромске деце у години пред полазак у школу).

У Републици Србији обавезно је, почев од школске 2006/07. године, деветогодишње образовање које обухвата припремни предшколски програм у години пред полазак у школу за децу узраста од 5,5 до 6,5 година (подаци указују да је, на почетку школске 2007/08. године, 99,6 % деце обухваћено овим програмом) и основно образовање и васпитање у првом и другом циклусу (4+4). Основно образовање и васпитање остварује се у основним школама, основним школама за образовање одраслих, основним музичким, балетским школама и основним школама за образовање ученика са сметњама у развоју.

Мрежа основних школа је веома разубеђена и неуједначена, због специфичности локалне традиције, национално мешовитих подручја и подручја насељених националним мањинама, што отежава реализацију образовно-васпитног процеса и изискује додатна финансијска средства. Постоје школе са преко 3000 ученика као и школе са мање од 50 ученика. Међу узроцима оваквог стања најзначајнији су пад наталитета и миграције становништва. У Србији, на почетку школске 2006/2007. године, било је укупно 3 551 матичних школа и издвојених одељења. Проходност кроз систем имају и ученици интернационалних школа, као и шест приватних основних школа, за које Министарство просвете издало решење о верификацији. Уласком приватних и интернационалних деčјих вртића и школа у систем, повећана је конкуренција, што утиче на побољшање квалитета рада државних установа и отвара нове могућности рационализације мреже. Неопходно је сачинити стручну анализу ефеката рационализације у домену квалитета образовања.

У оквиру реформе основног образовања и васпитања, донети су нови наставни програми, обавезан је страни језик од 1. разреда и други страни језик од 5. разреда. Здравствено васпитање реализује се интегрисано, кроз наставне предмете. Уведена је листа обавезних изборних и листа изборних наставних предмета за оба циклуса. Информационе технологије уведене су у оба циклуса основног образовања. У првом се реализује као изборни предмет «Од играчке до рачунара», а у другом као обавезни предмет «Техничко и информатичко образовање» и као

изборни предмет «Информатика и рачунарство». У циљу унапређивања квалитета и осавремењавања образовно-васпитног рада, увођење новина у систем претходно се проверава огледима.

Образовање припадника националних мањина организује се на три начина: (1) на матерњем језику (2) двојезично (3) на српском језику, уз изучавање матерњег језика са елементима националне културе (у 113 основних школа настава се одвија на два језика, а у три школе на три језика).

Образовање ученика са сметњама у развоју реализује се у 52 школе за образовање ученика са сметњама у развоју, у специјалним одељењима при редовним основним школама и као инклузија у одељењима редовних школа.

Основно образовање одраслих остварује се у школама за образовање одраслих, а може се остваривати у свакој основној школи која за то има одговарајући простор, опрему и наставна средства, програм рада, одговарајући кадар и довољан број полазника.

Према попису из 2002. године неписмено је око 235 хиљада становника док 24% становништва има завршену само основну школу. Према подацима Републичког завода за статистику, највише неписмених има у неразвијеним општинама.

Делатност средњег образовања и васпитања обављају средње школе, и то: гимназија (општа и специјализована), стручна школа, мешовита школа, уметничка школа, средња школа за образовање одраслих и средња школа за ученике са сметњама у развоју. Школа може да обезбеђује смештај и исхрану ученика (школа са домом).

У Републици Србији мрежу средњих школа чине 535 школе, од тога 111 гимназија, 317 стручне школе, 39 уметничких и 29 средњих школа за ученике са посебним потребама. Такође, у Србији ради и 35 приватних средњих школа (гимназије и стручне школе). Опште средње образовање стиче се у општим гимназијама на четири смера: општем, природно-математичком, информатичком и друштвено језичком и специјализованим гимназијама филолошког и математичког усмерења. Средње стручно образовање стиче се у оквиру 15 подручја рада за око 250 профила у трогодишњем и четворогодишњем трајању.

Настава се одвија на српском језику и на језицима мањина. У општем образовању целокупна настава је обезбеђена на мађарском, румунском, русинском, словачком и албанском језику, док је стручно образовање доступно на мађарском, словачком, румунском и албанском језику. Бугарска национална мањина средње образовање може да стекне на српском језику с тим да додатно слуша и бугарски језик са елементима националне културе.

У процесу реформе средњег стручног образовања створено је 58 профила у 12 подручја рада у 164 школа. Нови наставни програми су резултат потреба тржишта рада за новим знањем и вештинама, као и за усавршавањем постојећег знања. У процесу развоја наставних програма коришћена је ДАКУМ анализа (техника развоја стандарда занимања и развоја наставних програма у складу са описом занимања). У оквиру прве фазе Програма реформе средњег стручног образовања формиран су и Центри за континуирано образовање одраслих. После четири године њиховог рада евалуација, спроведена крајем 2007. године, указује да су резултати изненађујуће добри и да је направљен значајан напредак, што значи да њихов број треба да се увећа због сталних потреба за стручним обукама и оспособљавањем како запослених тако и незапослених лица.

Један од предуслова за реформе стручног образовања јесте ново дефинисање занимања и њихово спајање у шира занимања што треба да чини основу за развој стандарда занимања. На крају овог процеса ће се дефинисати модернизована национална номенклатура занимања. Даљи корак представљаће успостављање Националног оквира квалификација, који ће обухватити све квалификације стечене у формалном и неформалном образовању и оспособљавању, на свим нивоима образовања укључујући континуирано стручно образовање, и који ће дефинисати нивое квалификација компатибилне са Европским оквиром квалификација. Модернизација овог сегмента образовања захтева и промењену улогу стручних школа, које морају бити флексибилне

и тако својом понудом програма задовољавају потребе тржишта рада. Обезбеђивање квалитета подразумева и систем самоевалуације и екстерне евалуације школа, затим обухвата испите, праћење нових наставних програма и акредитацију институција и програма кроз сертификате и дипломе, поред усавршавања наставника, увођења модерних метода наставе и учења, информационих технологија и професионалне сарадње и партнерства.

Високо образовање стиче се током струковних и академских студија у оквиру три нивоа: први су основне, други су дипломске – мастер и специјалистичке студије и трећи су докторске студије. Данас у Србији има 14 универзитета, седам „државних“ (84 факултета), чији је оснивач Република Србија, и седам „приватних“ (51 факултет), чији су оснивачи физичка и правна лица. Сви факултети, према Закону о високом образовању, имају иста права и обавезе без обзира на оснивача. Универзитети обављају и научноистраживачки и уметнички рад у циљу развоја науке и стваралаштва.

На државним универзитетима и факултетима школује се укупно 197.660 студената, а на приватним 41.050 студената, односно укупно 238.710 на свим врстама и нивоима студија, од тога се школовање 111.950 студената финансира из буџета. Више школе које су успешно прошле процедуру акредитације и добиле од Министарства просвете дозволу за рад прерасле су у високе школе струковних студија, тренутно их има 50, и на њима студира 49.786 студената, од тога 14.728 који се финансирају из буџета.

По ступању на снагу Закона о високом образовању формирана је Конференција универзитета Србије (КОНУС), чији су чланови сви акредитовани универзитети, и Конференција академија струковних студија (чине је акредитоване академије струковних студија и високе школе струковних студија). Оба ова тела предложила су чланове Националног савета за високо образовање, који је изабрала Народна Скупштина Републике Србије и који је, на основу предлога Конференције универзитета Србије, изабрао чланове Комисије за акредитацију и проверу квалитета као своје радно тело. У складу са Законом, Министарство просвете је сачинило нове индексе, обрасце за дипломе и додатак дипломе.

3.26.1.2. Законодавни оквир и стратешка документа

Делатност у области предшколског, основног и средњег образовања и васпитања регулисана је Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03-исправка, 58/04, 62/04-исправка, 79/05-др. закон и 101/05-др. закон), којим су, на јединствен начин уређене основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, а које се односе на: циљеве образовања и васпитања, начин и услове обављања делатности, врсте програма, оснивање, рад, финансирање и надзор над радом установа у области образовања и васпитања, надлежност органа управљања, руковођења, стручних и саветодавних органа установа, услови за рад наставника, васпитача и стручних сарадника и радно-правни статус запослених. Његовим ступањем на снагу створене су обавезе да се посебним законима детаљније уреде области предшколског васпитања и основног и средњег образовања. До доношења нових закона примењују се Закон о основној школи („Службени гласник РС“, бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 66/94, 22/2002, 62/2003 и 64/03) и Закон о средњој школи („Службени гласник РС“, бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96, 23/2002, 25/2002 и 62/2003).

Закон о високом образовању („Службени Гласник РС“, бр. 76/05) којим се уређује систем високог образовања, приближио је Србију јединственом европском простору високог образовања. После тога донети су и бројни подзаконски акти који регулишу односе унутар високошколских институција.

Активности свих учесника у васпитно-образовном процесу заснивају се и на следећим документима:

1. Национални план акције за децу,
2. Миленијумски циљеви развоја,

3. Стратегија за смањење сиромаштва,
4. Стратегија за унапређивање образовања Рома,
5. Стратегија за образовање одраслих у Републици Србији,
6. Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији,
7. Стратегија развоја стручног образовања у Републици Србији,
8. Стратегија борбе против трговине људима у Републици Србији,
9. Стратегија развој здравља младих у Републици Србији,
10. Национална стратегија за борбу против дрога у Републици Србији,
11. Национална стратегија за борбу против ХИВ/СИДА.

3.26.1.3. Институционални оквир

Надлежност Министарства просвете уређена је чланом 18. Закона о министарствима („Службени гласник РС“, број 48/07) и његов рад организован је у оквиру осам сектора (Сектор за предшколско и основно образовање и васпитање, Сектор за средње образовање и васпитање, Сектор за високо и више образовање, Сектор за ученички и студентски стандард, Сектор за инспекцијске и надзорне послове, Сектор за развој образовања и међународну просветну сарадњу, Сектор за нормативне и правне послове и хармонизацију прописа, Сектор за финансијске послове), и 19 школских управа (чији је задатак стручно-педагошки надзор и подршка установама на подручју стручног усавршавања и развојног планирања).

Ради праћења, обезбеђивања и унапређивања квалитета и развоја система образовања и васпитања Законом о основама система образовања и васпитања прописано је оснивање Завода за унапређивање васпитања и образовања и Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Завод за унапређивање васпитања и образовања у свом саставу има као организационе јединице: Центар за стратешки развој (стратешки циљеви и задаци развоја система образовања и васпитања у процесу доживотног учења; обезбеђивање прилагођеног образовања и васпитања), Центар за развој програма и уџбеника (припрема програма образовања по нивоима и врстама и одобравање уџбеника и наставних средстава), Центар за професионални развој запослених (унапређивање и развој система сталног стручног усавршавања и професионални развој запослених у установи) и Центар за стручно и уметничко образовање (развој, праћење и осигурање квалитета стручног и уметничког образовања).

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања у свом саставу има Сектор за стандарде и вредновање и Сектор за организацију и техничку подршку.

Ради утврђивања праваца развоја и унапређивања квалитета предшколског, основног и средњег образовања, установљен је Национални просветни савет од 42 члана, укључујући и председника, које бира Народна скупштина на време од шест година. Савет, такође, доноси опште основе предшколског програма, наставне планове и програме основног и средњег образовања и васпитања и основе васпитног програма; предлаже програме завршног и матурског испита у основном и средњем образовању и васпитању, посебне програме предшколског васпитања и образовања, стручног оспособљавања и обуке; разматра, заузима ставове и даје мишљење Министарству у поступку доношења закона и других аката, којима се уређују питања од значаја за област образовања и васпитања; утврђује стандарде квалитета образовања и васпитања по нивоима и врстама и опште и посебне стандарде знања; квалитета уџбеника и наставних средстава; простора, опреме и наставних средстава; знања, вештина и способности за директора, за професију наставника и васпитача и њиховог професионалног напредовања, итд.

Образовањем, а нарочито стручним образовањем, у Републици Србији се бави и Социјално-економски савет Републике Србије, основан је 2005. године, има 18 чланова (по шест представника Владе Србије, репрезентативних синдиката и репрезентативних удружења

послодаваца), разматра, између осталог и питања развоја и унапређивања колективног преговарања, политике запошљавања и образовања и професионалне обуке.

За област високог образовања Законом о високом образовању су успостављена два независна тела чији је мандат четири године:

Национални савет за високо образовање од 16 чланова бира Народна скупштина, прати развој високог образовања и његову усклађеност са европским и међународним стандардима и предлаже Министарству политику високог образовања; даје мишљење у поступку доношења прописа којима се уређују питања од значаја за делатност високог образовања и о политици уписа на високошколске установе; предлаже Влади нормативе и стандарде рада високошколских установа, као и материјална средства за њихово остваривање; утврђује научне, уметничке, односно стручне области у оквиру утврђених образовно-научних, односно образовно – уметничких поља; утврђује стандарде за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа; стандарде и поступак за акредитацију високошколских установа и студијских програма; даје препоруке о ближим условима за избор у звања наставника; утврђује листу стручних, академских и научних назива са знаком звања одговарајућег степена студија из одговарајућих области и скраћенице стручних, академских и научних назива; и

Комисију за акредитацију и проверу квалитета од 15 чланова, по три из сваког образовно - научног, односно образовно - уметничког поља, из различитих области, бира Национални савет из реда истакнутих редовних професора, научника, уметника и стручњака, на предлог Конференције универзитета. Комисија предлаже Националном савету стандарде за издавање дозволе за рад, стандарде и поступак за акредитацију високошколских установа и студијских програма; спроводи поступак акредитације установа и студијских програма у области високог образовања, одлучује о захтеву за акредитацију и издаје уверење о акредитацији на обрасцу чију садржину утврђује; стара се о хармонизацији стандарда и процедура у области акредитације, у оквиру европског простора високог образовања; помаже и сарађује са високошколским установама и јединицама у њиховом саставу у обезбеђивању и унапређењу њиховог квалитета.

Одмах по свом конституисању донели су правилнике о стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа, стандарде за спољашњу проверу квалитета високошколских установа као и стандарде за акредитацију високошколских установа и студијских програма.

3.26.1.4. Краткорочни приоритети

- Доношење Закона о предшколском васпитању и образовању
- Доношење Закона о основној школи
- Доношење закона о уџбеницима и наставним средствима
- Доношење закона о ученичком и студентском стандарду
- Доношење закона о студентском организовању
- Успостављање јединственог информационог система образовања и васпитања
- Разрада посебних мера за повећање обухвата деце из осетљивих група (ромска деца, деца из социо-економски угрожених средина, деца са сметњама у развоју) програмом припреме за полазак у школу
- Уједначавање услова за остваривање доступности квалитетног образовања и васпитања већим улагањем у неразвијене општине
- Увођење система вредновања и самовредновања рада школа и дејих вртића и предшколско развојно планирање
- Израда програма завршног испита у основном образовању и васпитању
- Усвајање акционих планова за реализацију Стратегије развоја стручног образовања и оспособљавања у Републици Србији и Стратегије образовања одраслих у Републици Србији

- Ширење огледних профила у средњим стручним школама у школској 2008/2009 години.

3.26.1.5. Средњорочни приоритети

- Повећати издвајања из бруто друштвеног производа за образовање на 6% као основни предуслов за остваривање квалитетног образовања за све
- Измене и допуне Закона о високом образовању
- Повећање обухвата деце квалитетним предшколским васпитањем и образовањем (50%)
- Реформа система финансирања свих нивоа
- Јачање капацитета за спровођење инклузивног образовања и васпитања (материјално-техничких, финансијских, кадровских, програмских)
- Успостављање механизма идентификације и подршке талентованој и даровитој деци и ученицима кроз систем образовања
- Утврдити стандарде квалитета у делатности предшколског и основног образовања и васпитања и обезбедити механизме њихове примене
- Дефинисање Националног оквира квалификација
- Оснивање Националне агенције за стручно образовање и образовање одраслих
- Оснивање Националног савета за стручно образовање који ће до даљњег функционисати и као национално тело за квалификације
- Оснивање Агенције за европске програме
- Доношење Закона о гимназијама
- Доношење Закона о образовању одраслих
- Успостављање система сертификације и акредитације у стручном образовању и оспособљавању
- Регулисање система националних испита на крају основног и средњег образовања
- Дефинисање стандарда образовања у средњем образовању
- Дефинисање стандарда за наставнике
- Повећање броја Регионалних центара за континуирано стручно образовање одраслих.

3.26.1.6. План запошљавања

Назив институције	Постојећа - планирана	2007.	Планирани број запослених				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство просвете	Постојећа						
Завод за унапређивање васпитања и образовања	Постојећа						
Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања	Постојећа						
Национална агенција за стручно образовање и образовање одраслих	Планирана						
Агенција за европске програме	Планирана						

3.26.1.7. Финансијске потребе

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Из буџета	105.000.000	110.000.000	115.000.000	120.000.000	125.000.000
Из других извора					

3.26.2. Омладина

3.26.2.1. Стање

3.26.2.1.1. Популација младих у Републици Србији и образовни ниво

На основу пописа из 2002. године, у Републици Србије има 7.498.001 становника⁵⁷.

Укупан број **младих** (старости 15-29 година) у 2002. години је био 1.512.646 тј 20,2% укупне популације. Међу њима је 50,8% је мушког, а 49,2 % женског пола.

После скоро шездесет година постојања, уставом и законом за све гарантованог обавезног и бесплатног основног образовања и васпитања, у Србији ипак има 3,4% неписмених становника и 22,3% без потпуне основне школе.⁵⁸ Међу младима старости од 15 до 30 година има чак 0,6% неписмених, а без потпуне основне школе их је 4,70%.

Стопа завршавања основне школе у периоду од 2000. године до 2006. године износила је између 92% и 99%, док је стопа наставка школовања након основне школе била између 97% и 99%.⁵⁹ Међутим, процењује се да су обе стопе реално ниже, посебно ако се има у виду непостојање статистичких података о броју грађана који нису регистровани и самим тим без могућности остваривања права на образовање. Завршавање основног образовања је један од приоритетних задатака Миленијумских циљева развоја,⁶⁰ а реализација овог циља је од посебног интереса за младе.

Већина земаља које имају развијен образовни систем и уведено обавезно основно образовање настоје да прошире обавезност и на средње образовање, као и да повећају обухват у високошколском образовању и образовању одраслих. Према подацима пописа из 2002. године образовна структура становништва старости од 15 до 30 година (популација младих) је следећа: без завршене основне школе је 5%; са завршеном основном школом је 33%; са завршеном средњом стручном школом у двогодишњем и трогодишњем трајању 14%; са завршеном средњом стручном школом у четворогодишњем трајању 31%; са завршеним гимназијом је 9%; са завршеном вишом школом 2%; са завршеним високим образовањем 3%, док је овај податак непознат за 3 % младих. Стопа одустајања⁶¹ у средњем образовању износи 2,3% за 2005/2006. годину.

Кад је реч о преласку са средњег на више и високо образовање, бруто стопе уписа досежу високе износе (за 2006/2007. стопа износи 64,7%). Иако се велики број младих уписује на факултете, студира се дуго (у просеку 6 година), а мали број завршава студије у року (у 2006. години 21,7%). Међутим, треба истаћи да просечна дужина студирања показује тренд опадања,

⁵⁷ Извор : Републички завод за статистику, Попис становништва 2002.године (без података за Косово и Метохију) <http://webzrzs.statserb.sr.gov.yu/axd/index.php>

⁵⁸ Попис 2002, Републички завод за статистику,

⁵⁹ Статистички годишњак 2007, Републички завод за статистику

⁶⁰ Национални миленијумски циљеви развоја у Републици Србији 2006

⁶¹ Стопа одустајања се рачуна као однос разлике броја ученика на почетку и на крају школске године и броја ученика на крају школске године.

од 6,46 (1997.) на 5,64 године (2006.), док проценат оних који студије завршавају у року од 2002. године показује тенденцију пораста.

3.26.2.1.2. Учесће младих у друштву кроз организације младих

Почев од 2003. године, започело са са активним трагањем за могућим институционалним решењима на нивоу локалне самоуправе чији би циљ био побољшање положаја младих у тим срединама. Резултат су местимично формирана локална тела у појединачним локалним самоуправама. Посебно су значајне активности Покрајинског секретаријата за спорт и омладину, који од 2002. године активно спроводи мере за унапређење положаја младих у Војводини кроз реализацију Акционог плана политике за младе у АП Војводини.

Омладинске организације су најзначајнији облик сарадње младих, а њихов најзначајнији утицај везан је за формирање Министарства омладине и спорта, које је настало и као резултат активног четворогодишњег заговарања младих у оквиру Коалиције младих Србије, других удружења грађана и подмладака политичких странака. Генерално постоје две групе организација младих: оне које су створили млади људи око одређене теме и оне чији је фокус рада на младима, али у свом чланству немају само младе. На основу података ЦРНПС⁶² 138 организација удружења грађана је навело да су њихово подручје деловања омладина и студенти. Међутим, тачан број организација које се баве младима није могуће установити јер не постоји јасна класификација „омладинских удружења“. Од овог броја 60 организација су студентске, 43 су организације локалног карактера, а постоји и већи број регионалних и географски одређених организација, организација националних мањина, организација особа са инвалидитетом, организација незапослених, као и других специфичних удружења.

Према члану 98. Закона о основама система образовања и васпитања у последња два разреда основне школе и у средњој школи може да се организује ученички парламент. Програм рада парламента саставни је део програма рада школе. Ученички парламенти школа могу да се удруже у заједницу ученичких парламената. Ипак, постоје битни проблеми у функционисању ових парламената због недовољно јасно дефинисане улоге, права и обавеза, као ни оквира за рад. Иако велики број ученика (96%) зна за постојање парламента у својој школи, само 21% зна чиме се парламент бави, 50% је делимично упознато, док 25 % не зна чиме се бави парламент. Према истраживањима 88% ученика није активно у раду парламента.⁶³

Када је у питању структура омладинских удружења с обзиром на пол, учешће младих жена је високо. У Студенској унији Србије, која се састоји из организација чланица, нема индивидуалног чланства али интервјуисани тврде да постоји родна равноправност и да је састав чланства око 50% жена и 50% мушкараца⁶⁴.

3.26.2.1.3. Мобилност младих

Иако је преко 80% младих спремно да оде на путовање, четвртина њих у протеклих пет година није имала прилику да оде на летовање, а више од две трећине испитаника није могло себи да обезбеди одлазак на зимовање. У Србији свега 15% младих путује ван земље редовно, у просеку једном годишње, а чак 49%, није ниједном било у иностранству у последњих пет година⁶⁵. Када је у питању средњошколска популација, према новијим истраживањима у последње две године нигде није путовало 24% средњошколаца. У иностранство ниједном није

⁶² Центар за развој непрофитног сектора

⁶³ ЦЕСИД (2005): Развој и ангажман младих у локалној заједници: Ученички парламент – први корак ка демократији

⁶⁴ Bigini, S. (2007): Report on youth and youth policy in Serbia, UNIFEM, Programme office in Belgrade

⁶⁵ Удружење грађана грађанске иницијативе (2002): *Испитивање положаја и потреба младих Србије у локалним заједницама.*

путовало 44% средњошколаца, 15% је путовало једном, два или три пута 17% а више од 3 пута 23% (под иностранством се нису подразумевале земље бивше СФРЈ)⁶⁶.

На покретљивост младих негативно су утицали материјални услови и строг визни режим, посебно за поједине групе, пре свега, сиромашне и незапослене и избегле и интерно расељене.⁶⁷

3.26.2.1.4. Правци развоја омладинске политике у Републици Србији

Влада Републике Србије, на седници одржаној 09.05.2008. године, усвојила је **Националну стратегију за младе (НСМ)**. Предуслови за развој НСМ били су: широк консултативни процес, истраживања о младима и сарадња између државних органа, невладиног сектора и самих младих. У овој стратегији учињени су покушаји да се ускладе потребе младих, специфичности Србије и 11 индикатора политике за омладину коју је препоручио Савет Европе.⁶⁸ Паралелно са завршетком израде НСМ започет је рад на изради Акционог плана за спровођење стратегије. Акциони план ће се односити на период 2008 - 2014, а очекује се да буде завршен септембра 2008.године.⁶⁹

Предлог националне стратегије за младе предвиђа и успостављање Кровне организације за младе и отварање канцеларија за младе на свим нивоима, као једног од основних инструмената за њено спровођење. Предвиђа се и успостављање Националне агенције за младе која би се бавила програмима на пољу међународне сарадње. Осим тога предлаже се и израда Закона о младима, низ смерница на пољу омладинске политике, које би дефинисале значење и подручја рада омладинских радника, разлику између организација за младе и организовања младих итд.

Један од приоритета Министарства омладине и спорта је изградња капацитета и даље оснаживање **омладинских удружења** и удружења која се баве младима. Представници Министарства омладине и спорта су чланови Управног одора за младе Савета Европе, Саветодавног одбора за младе и Експертске истраживачке мреже.

На иницијативу Савета Европе у Србији је покренута европска омладинска кампања „Сви равноправни - сви различити“, 23.07.2007. године. Будући да у Републици Србији још није формирана Национална агенција за младе, Србија није могла директно да учествује у програму „Млади у акцији“, већ посредством Salto-Youth SEE центра. Програм је подржан кроз невладине организације - контакт тачке („Хајде да..“, „Кућа за младе“).

3.26.2.2. Законодавни оквир и стратешка документа

У Републици Србији не постоји општи закон о младима. Поред недавно усвојене НСМ, једини усвојени стратешки документи који се директно односе на младе су Стратегија развоја здравља младих и Акциони план за младе у Војводини, Локални акциони план за младе општине Ариље и Локални акциони план за младе општине Панчево.

У Србији не постоје специфични извори информација о броју волонтера, волонтерских програма нити о учешћу младих у волонтерским активностима. Не постоји ни пропис који на општи начин регулише питање волонтерског рада. Поједини прописи уређују питања у вези са добровољним радом, али не постоји пропис који би такав рад регулисао на општи начин. Законом о раду предвиђена је могућност закључивања уговора о стручном оспособљавању и усавршавању као виду волонтерског рада, а у циљу обављања приправничког стажа и полагања

⁶⁶ Институт за психологију (2007): *Свакодневница младих у Србији: снимак буџета времена*.

⁶⁷ UNFPA (2007): DRAFT Report, Young People in Serbia: their situations, needs and the prospects for youth policy development

⁶⁸ Peter Lauritzen (2002): Управа за омладину и спорт Савета Европе.

⁶⁹ www.zamislizivot.org : Сајт који садржи све релевантне информације о процесу израде Националне стратегије за младе као и Предлог самог документа. НСМ биће објављена на сајту и на енглеском језику након што је Влада усвоји.

стрчног испита, односно ради стручног усавршавања, стицања посебних знања и способности за рад у струци и специјализације.

3.26.2.3. Институционални оквир

3.26.2.3.1. Национални ниво управљања омладинском политиком

Министарство омладине и спорта формирано је маја 2007. године, на основу Закона о министарствима ("Службени гласник РС", бр. 43/07). Према Правилнику о изменама и допунама Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству омладине и спорта (112-01-1/2007-01/2 од 04.12.2007. године) образоване су три основне унутрашње јединице: Сектор за спорт, Сектор за омладину и Сектор за управљање пројектима. Посебне унутрашње јединице су Секретаријат министарства и Кабинет министра.

Поред Министарства омладине и спорта директне надлежности у раду са младима имају: Министарство просвете, Министарство науке, Министарство здравља, Министарство унутрашњих послова, Министарство рада и социјалне политике, Министарство културе, Министарство за телекомуникације и информатичко друштво, Министарство правде, Министарство одбране, Министарство за економски и регионални развој, Министарство спољних послова, Министарство за заштиту животне средине.

3.26.2.3.2. Регионални ниво управљања омладинском политиком

Одређена овлашћења у управљању омладинском политиком, за сада, има само Аутономна покрајина, која су дефинисана Законом о утврђивању одређених надлежности Аутономне покрајине. Уважавајући принцип субвенционисаности Министарство омладине и спорта је покренуло процес отварања окружних канцеларија за младе (у фази реализације је отварање канцеларија у Крагујевцу, Лозници, Суботици и Ужицу). Окружне канцеларије ће координирати рад локалних канцеларија за младе. На покрајинском нивоу израђен је и усвојен Акциони план политике за младе у Војводини (2005-2008), Покрајинског секретаријата за спорт и омладину АП Војводине⁷⁰.

3.26.2.3.2. Локални ниво управљања омладинском политиком

Иако надлежности локалних самоуправа у оквиру омладинске политике нису уређене Законом о локалној самоуправи, многе општине су препознале младе као један од својих приоритета и развиле су и /или усвојиле Локалне акционе планове за младе и /или оформиле Локалне канцеларије за младе.

До формирања Министарства омладине и спорта отворено је седам локалних канцеларија за младе, израђено шест локалних планова акције за младе, од којих су два усвојена од стране општинских власти. У периоду од маја 2007. године до маја 2008. године уз подршку Министарства омладине и спорта отворено је 35 локалних канцеларија за младе. Стратешки циљ МОС-а је да у свакој општини постоји локална канцеларија за младе, као и да се при сваком округу отвори окружна канцеларија за младе.

3.26.2.4. Краткорочни приоритети у омладинској политици

⁷⁰ Акциони план за младе у Војводини, www.omladina.info

У циљу одређивања приоритета у омладинској политици посебно се водило рачуна о принципима и циљевима датим у Националној стратегији за младе, која је, у потпуности, усаглашена са прописима Европске уније и постојећим државним и секторским стратегијама у деловима који се односе на омладинску политику.

3.26.2.4.1. Законодавство

<i>Краткорочни приоритети (2008-2009)</i>	
Приоритети	Рок
Припрема и усвајање Акционог плана за спровођење НСМ (2008-2014)	септембар 2008
Израда правног оквира за формирање кровне агенције младих	октобар 2008
Усвајање новог Закона о спорту	октобар 2008
Завршетак и усвајање Стратегије развоја спорта	септембар 2008
Усвајање Закона о волонтеризму	март 2009
Припрема Закона о младима	Током 2009

3.26.2.4.2. Институције

До краја 2008. године планирано је запошљавање на неодређено време следећег броја службеника:

1. У Одељењу за анализу, планирање, стратегију, нормативне послове и хармонизацију прописа са правом ЕУ још три (3) службеника,
2. У Одсеку за програме у области политике за младе још два (2) службеника,
3. У Одсеку за сарадњу са младима још један (1) службеник,
4. У Групи за међународну сарадњу још један (1) службеник.

<i>Краткорочни приоритети (2008-2009)</i>	
Приоритети	Рок
Отварање локалних канцеларија за младе у свим општинама	новембар 2009.
Јачање капацитета омладинских удружења	континуирано
Учешће у Програму Млади у акцији ЕУ (преко контакт тачака)	током 2009.
Спровођење активности из Акционог плана, које су предвиђене за период до 2009. године	током 2008. и 2009.
Повећање мобилности младих	континуирано
Подизање капацитета запослених у МОС-у	током 2008. и 2009.

3.26.2.5. Дугорочни приоритети у омладинској политици

3.26.2.5.1. Законодавство

<i>Средњорочни приоритети (2010-2012)</i>
--

Приритети	Рок
Имплементација активности предвиђених Акционим планом за спровођење НСМ (2010-2012)	током 2010, 2011. и 2012.
Усвајање Закона о младима	март 2010.

3.26.2.5.2. Институције

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009	2010	2011	2012
Сектор за омладину	Постојећа	8	8	-	-	-	22

Средњорочни приоритети (2010-2012)

Приритети	Рок
Учешће у Програму Млади у акцији ЕУ (преко контакт тачака)	током 2010, 2011. и 2012.
Отварање Националне агенције за младе	новембар 2011.
Јачање капацитета омладинских удружења	континуирано
Професионални развој запослених у МОС-у	континуирано

3.26.2.6. Финансијске потребе Министарства омладине и спорта

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
МОС из буџета	3.696.102.000	4.000.000.000	4.300.000.000	4.600.000.000	5.000.000.000
Сектор за омладину из буџета	670.000	800.000	860.000	920.000	1.000.000
МОС из других извора					
Сектор за омладину из других извора					

3.26.3. Култура

3.26.3.1. Стање

Министарство културе обавља послове државне управе који се односе на: развој и унапређење културе и уметничког стваралаштва; праћење и истраживање у области културе;

обезбеђивање материјалне основе за делатности културе; развој и унапређење књижевног, преводилачког, музичког и сценског стваралаштва, ликовних и примењених уметности и дизајна, филмског и стваралаштва у области других аудио-визуелних медија; заштиту културних добара; библиотечку, издавачку, кинематографску и музичко-сценску делатност; задужбине, фондације и фондове; систем јавног информисања; делатност страних информативних установа, страних средстава јавног информисања, дописништава и дописника у Републици Србији; регистрацију страних информативних установа и пружање помоћи у раду страним новинарима и дописницима; сарадњу у области заштите културне баштине, културног стваралаштва и информисања на језику и писму припадника српског народа у региону; оснивање и развој културно-информативних центара у иностранству, као и друге послове одређене законом - члан 20. Закона о министарствима ("Службени гласник РС", број 43/2007).

3.26.3.2. Законодавни оквир

Важећи закони

1. Закон о делатностима од општег интереса у области културе ("Службени гласник РС", број 49/92)
2. Закон о културним добрима ("Службени гласник РС", број 71/94)
3. Закон о библиотечној делатности ("Службени гласник РС", број 34/94, 101/2005)
4. Закон о задужбинама, фондацијама и фондовима ("Службени гласник РС", број 59/89)
5. Закон о обнови културно-историјског наслеђа и подстицању развоја Сремских Карловаца ("Службени гласник РС", бр. 37/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005)
6. Закон о оснивању Музеја жртава геноцида ("Службени гласник РС", бр. 49/92, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005)
7. Закон о Матици српској ("Службени гласник РС", број 49/92)
8. Закон о кинематографији ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 53/93, 56/93, 67/93, 47/94, 48/94, 101/2005)
9. Закон о самосталном обављању уметничке или друге делатности у области културе ("Службени гласник РС", бр. 39/93, 42/98)
10. Закон о издавању публикација ("Службени гласник РС", бр. 37/91, 53/93, 67/93, 48/94, 135/2004, 101/2005)
11. Закон о Српској књижевној задрузи ("Службени гласник РС", број 20/97)

Када је реч о Закону о библиотечној делатности, може се рећи да постоји делимична усаглашеност закона са препорукама ЕУ, која се огледа у другом ставу Резолуције о сарадњи библиотека у области обраде података из 1985. Наиме, *примена нових технологија за обраду и дисеминацију информација* могла би да се подведе под члан 10. тачка 7. Закона о библиотечној делатности. Општи интерес у области библиотечке делатности у смислу овог закона јесте: «координирање изградње и развоја јединственог библиотечко-информационог система на јединственој информатичкој технологији у Републици» и чланом 2. тачка 8) Закона о делатностима од општег интереса у области културе: «изградња јединственог библиотечко-информациониг система и матичне функције у библиотекарству».

Учешће Републике Србије у Програму ЕЗ Култура 2007-2013.

У фебруару 2008. године у Бриселу је потписан Меморандум о разумевању за учешће Републике Србије у Програму Култура 2007-2013. између Европске заједнице и Републике Србије, тако да је Република Србија и званично приступила овом комунитарном програму. Финансијски допринос који ће Република Србија уплаћивати у Општи буџет Европске уније за учешће у Програму Култура 2007-2013, делом ће се уплаћивати из националног буџета, а делом

ће се издвајати из прве компоненте *инструмента претприступне помоћи* (ИПА) „Подршка у транзиционом процесу и изградња институција”. Очекује се да из ИПА буде покривено до 50 одсто доприноса за период 2008-2013. година. У циљу даље реализације Програма, основано је имплементационо тело на националном нивоу под називом *тачка културног контакта* (*Cultural Contact Point*), чији је задатак да промовише Програм, олакша учешће корисника у самом Програму, да одржава сталне контакте са различитим институцијама и организацијама дајући подршку сектору у области културе и да обезбеђује информације потенцијалним кандидатима у погледу финансијске подршке према условима културних механизма Заједнице.

3.26.3.3. Институционални оквир

Према важећем Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству културе, између осталих, постоје следеће основне унутрашње јединице: Сектор за заштиту културне баштине, Сектор за савремено стваралаштво, културну индустрију и културне односе и Сектор за међународне односе, европске интеграције и развој менаџмента у области културе.

У Сектору за заштиту културне баштине, између осталог, обављају се и послови који се односе на: праћење и анализирање стања у области заштите културних добара (непокретни и покретни споменици културе, архивска грађа, филмска грађа, музејски предмети, стара и ретка књига) и предлагање мера за њихово унапређивање; праћење и анализирање стања у архивској и библиотечкој делатности и предлагање мера за њихово унапређивање; решавање у управним стварима у области заштите културних добара; надзор над стручним радом установа заштите и установа библиотечке делатности; вршење управног надзора у области заштите покретних и непокретних културних добара.

У Сектору за савремено стваралаштво, културну индустрију и културне односе обављају се послови праћења и анализирања стања у области књижевности и издаваштва, савремене визуелне уметности и мултимедија, музичке уметности и дискографије, сценске и музичко-сценске уметности, кинематографије, предлагања мера за њихово унапређивање и финансирање; проучавања језичких прилика у области културе; припремања анализа, извештаја и информација о стању и развоју културне индустрије и предлагања мера за њено унапређивање; нормативни послови из делокруга Сектора; надзор над стручним радом установа културе из области стваралаштва; аматеризам; иницирања и програмирања међународне активности у области стваралаштва; послови старања о унапређивању културних делатности националних мањина и етничких заједница, као и међуетничке културне сарадње; сарадње у области културног стваралаштва на језику и писму припадника српског народа у региону; иницирања и програмирања међународне билатералне сарадње у области стваралаштва.

У Сектору за међународне односе, европске интеграције и развој менаџмента у области културе, између осталог, обављају се послови који се односе на координацију, праћење и извештавање о процесу хармонизације законодавства у области културе и медија са законодавством Европске Уније; иницирање, учествовање, праћење и извештавање о реализацији процеса институционалних промена у државној управи из области културе и медија, неопходних ради прилагођавања условима и стандардима Европске Уније; координацију процеса образовања кадрова у области културе и медија за потребе придруживања Европској Унији; сарадња са надлежним органима Републике Србије у пројектима УНЕСКО-а, Савета Европе, Европске Уније, Радне заједнице подунавских земаља и других међународних владиних и невладиних организација; предлагање програма за прикупљање и распоређивање међународне помоћи, реализација и праћење њиховог остваривања, оснивање и развој културно-информативних центара у иностранству.

Када је реч о обуци која се односи на процес европских интеграција, у Сектору за заштиту културне баштине 1 запослен је прошао ову врсту обуке, у Сектору за савремено стваралаштво,

културну индустрију и културне односе њих 2 (двоје) је прошло обуку, док је из Сектора међународне односе, европске интеграције и развој менаџмента у области културе 7 (седморо) похађало семинаре на тему европских интеграција.

3.26.3.4. Краткорочни приоритети

3.26.3.4.1. Законодавни оквир

Приоритет Министарства културе је имплементација Конвенције о заштити и унапређењу разноликости културних израза (УНЕСКО, 2005. године), која усвојена је на седници Владе РС у октобру 2007.године и упућена на ратификацију Скупштини Републике Србије. Поменута Конвенција представља референтни законски оквир који пружа смернице за стварање правног оквира доношењем општег Закона о култури и других закона о појединачним културним делатностима на националном нивоу.

У фази усаглашавања са надлежним министарствима је Нацрт закона о култури, који утврђује општи интерес у култури и уређује начин остваривања општег интереса у култури и обављање културних делатности. Канцеларија за европске интеграције је дала мишљење да је Нацрт закона о култури усклађен са захтевима који постављају извори права Европске уније. Према Уговору о оснивању Европске заједнице одређене политике имају статус хоризонталних, односно постоји настојање да циљеви тих политика буду уграђени и у друге секторске политике. Члан 6. Уговора о оснивању Европске заједнице предвиђа да се обавезе заштите животне средине морају интегрисати у образовању и спровођењу других политика Европске заједнице које су дефинисани у члану 3. Уговора нарочито са циљем подстицања одрживог развоја. У политике предвиђене чланом 3. спада и политика образовања и развоја култура држава чланица. Имајући у виду наведено, у Нацрту закона о култури, као једно од начела на којима се заснива остваривање општег интереса у култури, дефинисана је и културна средина као интегрални део животне средине са циљем подстицања одрживог развоја.

У периоду 2008/2009. планирано је доношење нових прописа којима ће бити регулисана област извоза (привремено/трајно) културних добара и добара која уживају претходну заштиту у складу са прописима Европске Уније и принципима Светске трговинске организације. У наведеном периоду планира се доношење новог Закона о музејском грађи и музејској делатности у коме ће бити потпуно обрађена област издавања извозних дозвола за културна добра и добра која уживају претходну заштиту. Овај закон биће у потпуности хармонизован са прописима Европске Уније и Светске трговинске организације.

Поред наведених закона, у изради су и нацрти закона о непокретном културном наслеђу, закона о архивској грађи и архивској служби, закона о задужбинама и фондовима и закона о старој и реткој библиотечкој грађи.

3.26.3.4.2. Институционални оквир

Нацрт закона о култури предвиђа основање новог тела - Националног савета за културу. Као стручно-саветодавно тело, Национални савет за културу делује у циљу обезбеђивања сталне стручне подршке у очувању, развоју и ширењу културе и састоји се од угледних и афирмисаних уметника и стваралаца, стручњака и научника у култури, које бира Народна скупштина Републике Србије.

Национални савет за културу: прати и оцењује стање у култури у Републици Србији; даје сугестије у креирању културне политике; даје предлоге за развој и унапређење културних делатности; даје сугестије приликом израде предлога Програма културног развоја и даје годишњу оцену његовог извршавања; прати рад стручних комисија Министарства и даје мишљења о њиховом раду; даје сугестије и предлоге за уређење других питања у области културе, као и

међуресорне сарадње (наука, образовање, урбанизам, међународна сарадња, итд.); обавља и друге послове у складу са овим законом.

3.26.3.5. Средњорочни приоритети

3.26.3.5.1. Законодавни оквир

Нови Нацрт закона о библиотекама, чије је усвајање планирано у периоду 2009-2010. године, узео је у обзир све препоруке ЕУ, ЕБЛИДЕ (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations–Европски биро библиотечких, информационих и документационих удружења, са седиштем у Хагу), Унеска итд.

3.26.3.5.2. Институционални оквир

Приоритет Министарства културе је стално усавршавање кадрова, али с обзиром на рестриктивне мере у погледу запошљавања нових кадрова, планира се, пре свега, обука запослених у Министарству у циљу унапређења секторских политика, стратешког планирања и евалуације.

Табела 1.

Потребе државних органа/институција за запошљавањем

Назив органа управе/институције	Постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009 ⁷¹	2010	2011	2012
Министарство културе:							
Сектор за заштиту културне баштине		11	9				
Сектор за савремено стваралаштво, културну индустрију и културне односе (без кинематографије)		12	12				
Сектор за међународне односе, европске интеграције и развој менаџмента у области културе		10	10				
Укупно							

3.26.3.6. Финансијске потребе

Табела 2А.⁷² Потребе Министарства културе (МК)

⁷¹ Број запослених је наведен само примера ради

⁷² Табела „2А“ представља збир средстава наведених у табели „2Б“ и у табели „2В“

	у 2008.	у 2009.	у 2010.	у 2011.	у 2012.
Активности/ ⁷³					
Изградња органа управе/институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура ⁷⁴					

Напомена:

Навести износ у ЕУР за сваку годину посебно.

За страну подршку навести и која је страна подршка у питању.

Табела 2Б. Буџет Министарства културе (МК) - домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња органа управе/институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 2В. Буџет Министарства културе (МП) - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008.	у 2009.	у 2010.	у 2011.	у 2012.
Активности (<i>policy</i>) Реализација Програма ЕЗ Култура 2007-2013.	ИПА – за комунитарни програм Култура 2007-2013 – 53.500 евра	ИПА – за комунитарни програм Култура 2007- 2013 – 53.000 евра	ИПА – за комунитар ни програм Култура 2007-2013 – 52.500 евра	ИПА – за комунитар ни програм Култура 2007-2013 – 52.000 евра	ИПА – за комунитарни програм Култура 2007- 2013 – 51.500 евра
Изградња органа управе/институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

⁷³ Додатни трошкови настали из спровођења прописа и нису директни трошкови администрације, нпр. социјална помоћ, помоћ организацијама за заштиту потрошача, помоћ невладиним организацијама...

⁷⁴ Изградња објеката у областима у којима је то могуће навести: путеви, аеродроми, железница, инфраструктурни радови, „шенгенска“ граница...

3.27. ЖИВОТНА СРЕДИНА

Стање

Питања животне средине су у Споразуму о стабилизацији и придруживању дефинисана у поглављу VIII, члану 111 и члану 97 који се односи на шумарство.

У Европском партнерству из 2008. године, дефинисани су следећи приоритети за област животне средине :

Краткорочни:

- Убрзати усклађивање закона и стандарда с правним тековинама ЕУ;
- Спроводити усвојене законе, нарочито у области процене утицаја на животну средину;
- Отпочети спровођење Кјото Протокола;
- Усвојити и спроводити националну стратегију заштите животне средине;
- Ојачати административне капацитете тела надлежних за планирање, издавање дозвола, контролу и праћење као и управљање пројектима; ојачати капацитете на локалном нивоу и обезбедити координацију рада локалног и централног нивоа;
- Наставити унапређење и почети спровођење планова за управљање отпадом и почети изградњу објеката за прераду и безбедно одлагање опасног отпада.

Средњорочни:

- Обезбедити пуну примену закона усклађених са законодавством ЕУ;
- Спроводити релевантне међународне конвенције и Кјото протокол;
- Усвојити и почети спровођење стратегије о загађењу ваздуха, управљања отпадом и заштите природе;
- У потпуности спроводити националну стратегију заштите животне средине и стратегију о водама;
- Наставити јачање административних капацитета који се баве животном средином на националном и локалном нивоу;
- Спроводити вишегодишњи план финансирања политике заштите животне средине, укључујући и инвестициони план за ову област;
- Завршити изградњу објеката и безбедно одлагање опасног отпада.

У краткорочном периоду, до краја 2009. године се планира усвајање следећих стратешких докумената из области животне средине:

- **Стратегија одрживог развоја Србије** - ова стратегија ће обезбедити оквир за одрживи привредни развој Србије, уз предлагање конкретних мера за очување ресурса уз брз напредак у одговарајућим сегментима придруживања Србије Европској унији. Структура Стратегије заснива се на три "стуба" одрживог развоја и то: Економији заснованој на знању, Економско-социјалним питањима и Животној средини. Национална стратегија одрживог развоја заснива своја решења у складу са европским интеграцијама: Стратегијом одрживог развоја ЕУ која је усвојена 2001. године и ревидирана 2006. године и Лисабонском стратегијом ЕУ. Стратегија је усклађена са Миленијумским циљевима развоја УН и Националним миленијумским циљевима развоја у Републици Србији које је Влада Републике Србије усвојила 2006. године.

- **Национални програм заштите животне средине** (у даљем тексту: Национални програм) који се заснива на принципима одрживог развоја усклађен је са основним принципима Шестог акционог програма ЕЗ за животну средину (The Sixth Community Environment Action Programme). На основу Закона о заштити животне средине, акциони планови ће бити донети за: унапређење просторног планирања и уређења простора, заштиту земљишта, заштиту вода, заштиту ваздуха и

атмосфере, заштиту шума, заштиту екосистема, заштићена природна добра, управљање отпадом, управљање хемикалијама, заштиту од јонизујућих и нејонизујућих зрачења, заштиту од удеса, заштиту од буке и вибрација, одрживо управљање енергијом, развој информационог система, развој научног истраживања, образовања и васпитања, развој и примену економских инструмената и др.

- **Национални акциони план "Здравље деце и животна средина" (СЕНАР)** чији је циљ спровођење обавеза преузетих на Будимпештанској конференцији „Животна средина и здравље“.

- **Први оквирни акциони план за образовање за заштиту животне средине у функцији одрживог развоја, као обавеза из Стратегије образовања за одрживи развој за регион Економске комисије УН за Европу (UNECE),** односно обавеза држава чланица тог региона да на адекватан начин прилагоде елементе ове Стратегије локалним условима приликом спровођења исте.

У средњорочном периоду, до краја 2012. године, планира се усвајање следећих стратешких докумената из области животне средине:

- До краја 2010. године биће усвојена Стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара, која ће се базирати на одредбама Оквирне стратегије одрживог коришћења природних ресурса ЕУ.

3.27.1. Хоризонтално законодавство

3.27.1.1. Стање

3.27.1.1.1. Законодавни оквир

Област хоризонталног законодавства је обухваћена Законом о заштити животне средине, Законом о процени утицаја на животну средину и Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину, Законом о слободном приступању информацијама од јавног значаја и Законом о министарствима.

Влада Р. Србије је у децембру 2007. усвојила Предлог закона о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (Архуска конвенција), чије се усвајање од стране скупштине планира у четвртм кварталу 2008. године. Доступност информација и учешће јавности у доношењу одлука, односно сва три стуба Архуске конвенције уграђена су у наведене законе. Предстоји доношење Националног Плана за имплементацију Архуске Конвенције.

Уредба 1210/90 о оснивању Европске агенције за животну средину и Европске мреже за информације и осматрање (ЕИОНЕТ) преузета је оснивањем Агенције за заштиту животне средине на основу Закона о министарствима (2004), на основу којег ова Агенција сарађује са Европском Агенцијом за животну средину и ЕИОНЕТ-ом. Међународне обавезе које произлазе из *PRTR* протокола Архуске конвенције и Уредбе 166/2006/ЕЗ пренете су у Правилник о методологији за израду интегралног катастра загађивача усвојен 2007. године (Службени гласник бр. 94/2007), чиме је дат основ за успостављање и вођење Интегралног катастра загађивача од стране Агенције за заштиту животне средине. Упутство 91/692/ЕЕЗ о стандардизовању и рационализацији извештаја о имплементацији одређених упутстава преузето је Законом о заштити животне средине.

Упутство 2003/35/ЕС о учешћу јавности у доношењу одлука у области животне средине је у целини уграђено у Закон о заштити животне средине, Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину, Закон о процени утицаја на животну средину и Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања (ИППЦ закон).

Упутство 2003/4/ЕЗ о јавном приступу информацијама из области заштите животне средине преузето је Законом о заштити животне средине, Законом о слободном приступању

информацијама од јавног значаја, Законом о процени утицаја, Законом о стратешкој процени утицаја, ИППЦ законом.

Упутство 2001/42/ЕЗ Европског парламента и Савета о процени утицаја одређених планова и програма на животну средину преузето је Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 135/04).

Упутство 85/337/ЕЗ о процени утицаја одређених јавних и приватних пројеката на животну средину (измењено Упутствима 97/11/ЕЗ и 2003/35/ЕЗ) је преузето Законом о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“). Донети су сви подзаконски прописи неопходни за спровођење Закона о процени утицаја на животну средину, чиме је омогућена пуна транспозиција наведених директива и имплементација овог закона. Република Србија је 2007. године ратификовала Конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту (ЕСПОО конвенцију).

Упутство 2004/35/ЕЗ о одговорности за штету на животној средини у вези са превенцијом и санирањем штете на животној средини није у целини преузето у националном законодавству. Закон о заштити животне средине садржи одредбе о грађанско-правно одговорности за штету на имовини која настане поводом акта загађења. Потребно је дефинисати одвојен концепт штете у животној средини од грађанско-правног и регулисати управни поступак у којем ће се она утврђивати као и поступак њене превенције и ремедијације уколико настане у складу са захтевима овог упутства.

Препорука 75/436/Еуратом о примени принципа „загађивач плаћа“ у целиности је пренета у Уредбу о врстама загађивања, критеријумима за обрачун накнаде за загађивање животне средине и обвезницима, висини и начину обрачунавања и плаћања накнаде („Службени гласник Републике Србије“, број 113/05 и 56/2007) и Уредбу о мерилима и критеријумима за повраћај, ослобађање и смањење плаћања накнаде за загађивање животне средине („Службени гласник Републике Србије“, број 113/05).

3.27.1.1.2 Институционални оквир

За спровођење прописа из области хоризонталног законодавства надлежно је Министарство заштите животне средине (МЗЖС). У оквиру овог министарства, на пословима процене утицаја на животну средину ради седам запослених а потребно је да их буде девет, док на пословима стратешке процене утицаја тренутно ради троје запослених, а потребно је да их буде седам. За спровођење поступака процене утицаја на животну средину, односно стратешке процене утицаја на животну средину, надлежне су и аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе, за оне планове и пројекте за које дозволу за изградњу објеката издаје надлежни орган аутономне покрајине, односно јединица локалне самоуправе.

Постоји потреба за јачањем институционалних капацитета МЗЖС, Агенције, Фонда и инспекције, као и јачањем административних и институционалних капацитета на локалном нивоу за спровођење хоризонталног законодавства. Потребно је и додатно унапредити систем мониторинга животне средине.

Агенција за заштиту животне средине (Агенција), као посебан орган управе у саставу МЗЖС, је надлежна за успостављање и вођење Националног информационог система заштите животне средине Републике Србије као и Интегралног катастра загађивача. На пословима израде и вођења информационог система раде 4 запослена, а потребно је да их буде 10, док на изради и вођењу катастра загађивача ради један запослени а потребно је да их буде 15. На пословима прикупљања и обраде података и израде извештаја о стању животне средине укупно ради 19 запослених у Агенцији.

Агенција сарађује са Европском агенцијом за животну средину (ЕЕА - European Environmental Agency) и укључена је у сарадњу и размену података и информација у оквиру

Европске електронске информационо-осматрачке мреже (*EIONET* - European Information and Observation network). Агенција има улогу Националне фокалне институције, као и Националне фокалне тачке за сарадњу са ЕЕА (један запослени). Агенција је остварила значајан напредак у области достављања података (тзв. "Приоритетни токови података", обавезе по Бази обавеза извештавања (*ROD* - Reporting Obligations Database) и први пут израда индикатора стања животне средине) Европској агенцији, те је након почетка сарадње 2004. године (34. место од 36 земаља), у 2007. години рангирана на 6. место по обиму података које доставља.

Број запослених у Сектору за контролу и надзор МЗЖС за послове инспекције за процену утицаја, заштиту ваздуха, вода, утицаја буке, за сарадњу са међународним мрежама, локалном самоуправом и за интегрисани приступ на граници износи 38.

Фонд за заштиту животне средине (Фонд) финансира акционе и санационе планове, а нарочито припрему имплементације и развоја програма, пројеката и других активности у области очувања, одрживог коришћења заштите и унапређења животне средине, као и у области енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије, и тренутно има 20 запослених. Фонд обезбеђује средства на основу Уредбе о врстама загађивања, критеријумима за обрачун накнаде за загађивање животне средине и обвезницима, висини и начину обрачунавања и плаћања накнаде и Уредбе о мерилима и критеријумима за повраћај, ослобађање и смањење плаћања накнаде за загађивање животне средине.

У Републици Србији инспекција за заштиту животне средине (инспекција) је организована на 3 нивоа – републичка, покрајинска и инспекција заштите животне средине јединица локалне самоуправе. Инспекција врши инспекцијски надзор над применом прописа. У републичкој инспекцији укупан број запослених је 109, од чега је 101 инспектор. Опис послова и систематизација радних места у републичкој инспекцији заштите животне средине су усклађени са Препоруком Европског парламента и Савета 2001/331/ЕЗ, а њене одредбе су пренете Препоруком о минималним критеријумима за инспекцију животне средине објављеном као обавезујућом за инспекцију од стране министра заштите животне средине, 2006. године.

3.27.1.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3. 27.1.2.1 Законодавни оквир

- До краја 2008. године, ратификовати Архуску конвенцију;
- До краја 2009. године, усвојити подзаконске акте којима ће у потпуности бити пренете одредбе Упутства 2003/4/ЕЗ о приступу информацијама из области заштите животне средине, Упутства 91/692/ЕЕЗ о стандардизовању и рационализацији извештаја о имплементацији одређених упутстава и Уредбе 1210/90 о оснивању Европске агенције за животну средину и Европске мреже за информације и осматрање (ЕИОНЕТ).

3.27.1.2.2 Институционални оквир

Јачати институционалне капацитете МЗЖС, Агенције, Фонда и инспекције:

- Ради спровођења поступка процене утицаја, у МЗЖС је планирано запошљавање једног службеника, а ради спровођења поступка стратешке процене утицаја, планирано је запошљавање два службеника у МЗЖС.
- Агенција ће запослити 2 службеника за спровођење обавеза прикупљања, обраде података и извештавања, као и изградње информационог система.
- У циљу операционализације ИКЗ Агенција ће: запослити седам службеника; израдити прецизне листе оператера различитих привредних делатности који достављају податке за

ИКЗ, упутства за оператере и упутства за контролу квалитета достављених података за ИКЗ; и успоставити радне групе за екстерну контролу података из ИКЗ.

- Агенција за заштиту животне средине ће координирати успостављање и одржавање националног система мониторинга животне средине у Републици Србији, успоставиће једнообразне процедуре тестирања и прикупљања података према методологијама примењеним од стране ЕЕА, Упутством о извештавању и другим релевантим европским прописима (из области заштите и управљања водама, квалитета ваздуха и сл.).
- Агенција ће увести аутоматске методе и процедуре мониторинга квалитета ваздуха, воде и земљишта и једнообразне аналитичке процедуре и процедуре контроле квалитета. Национална референтна лабораторија ће се акредитовати у складу са међународним стандардом ISO/IEC 17025.
- Фонд ће запослити још службеника.
- Наставити обуку инспекције на свим нивоима.

3.27.1.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.27.1.3.1. Законодавни оквир

- До краја 2012. године ће се, у циљу пуне имплементације Упутства 2001/42/ЕЗ, уредити избор индикатора ради процене стања животне средине и праћења ефеката реализације планова и програма.
- Извршиће се потпуно преношење Упутства 2004/35/СЕ.

3.27.1.3.2. Институционални оквир

- Наставиће се јачање административних и институционалних капацитета Министарства, Агенције, инспекције животне средине, као и институција које врше мониторинг запошљавањем и обуком.
- Ради спровођења поступка процене утицаја, у МЗЖС је планирано запошљавање једног службеника, а ради спровођења поступка стратешке процене утицаја, планирано је запошљавање два службеника у МЗЖС.
- У републичкој инспекцији ће се, до краја 2012 године, запослити 26 службеника од којих ће 20 бити инспектори, а 6 правно–административни службеници. Потребно је наставити са обукама инспекције на свим нивоима за вршење послова инспекцијског надзора.
- Агенција ће успоставити систем за прикупљање података о стању животне средине реализацијом пројекта "Помоћ Агенцији за заштиту животне средине као Националној фокалној тачки за сарадњу са Европском агенцијом за животну средину у јачању ЕИОНЕТ мреже у Србији" - IPA 2008; јачати административне капацитете за Националног информационог система животне средине – запослити још 4 службеника у Агенцији тако да, укупан број запослених који раде на поменутим пословима буде 10 . ; успоставити on-line достављање података за ИКЗ, и запослити још 7 службеника који раде на пословима ИКЗ; усвојити национални сет индикатора животне средине у циљу побољшања извештавања ЕЕА и других међународних организација;
- Агенција ће до краја 2011. изградити и опремити Националну референтну лабораторију;
- Агенција ће до краја 2011. изградити и опремити калибрациону и аналитичку ради редовне провере и калибрације аутоматских анализатора и анализе узорака на подручју Србије;
- Национална референтна лабораторија ће се акредитовати до краја 2012. у складу са међународним стандардом ISO/IEC 17025.

Запошљавање ће се вршити по следећој динамици:

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008	2009	2010	2011	2012
Министарство заштите животне средине	Сектор за планирање и управљање – Група за стратешку процену утицаја	Постојећа	3	4	5	7	7	7
	Сектор за планирање и управљање – Одељење за процену утицаја на животну средину	Постојећа	7	7	8	8	9	9
	Агенција за заштиту животне средине (<u>Интегрални катастар загађивача</u>)	Постојећа	1	1	8	10	12	15
	Агенција за заштиту животне средине <u>Национални информациони систем</u>	Постојећа	4	5	6	7	8	10
	Сектор за контролу и надзор Инспекција за процену утицаја, заштиту ваздуха, вода и утицаја буке	Постојећа	31	43	43	43	43	43
	Сектор за контролу и надзор Одељење за сарадњу са међун. мрежама, локалном самоуп. жи	Постојећа	7	9	9	9	9	9

	интегрисани приступ на границе							
Укупно			53	69	79	84	88	93

Финансијске потребе

Табела 2А.⁷⁵ Потребe Министарства заштите животне средине

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ⁷⁶ ИРА 2008 – Агенција					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура ⁷⁷					

Напомена:

Навести износ у ЕУР за сваку годину посебно.

За страну подршку навести и која је страна подршка у питању.

Табела 2Б. Буџет Министарства заштите животне средине, - домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Ангажовање стручних институција и организација на програмима мерења загађујућих материја у ваздуху, отпадним водама и нивоа буке од индустрије	250.000.- Евро	250.000.- Евро	250.000.- Евро	250.000.- Евро	250.000.- Евро
Обука републичке и локалне инспекције за контролу и надзор над повереним пословима		20.000.- ЕУР			
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Набавка рачунара и фото камера за 20 тренутно запослених инспектора у Сектору за контролу и надзор	20.000.- ЕУР				
Набавка нових возила за Сектор за контролу и надзор за запослене и новозапослене у који су наведени у Табели запошљавања	100.000.-	100.000.-			
Инфраструктура					

Табела 2В. Буџет Министарства заштите животне средине
- страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

Министарство заштите животне средине	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
--------------------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

⁷⁵ Табела „2А“ представља збир средстава наведених у табели „2Б“ и у табели „2В“

⁷⁶ Додатни трошкови настали из спровођења прописа и нису директни трошкови администрације, нпр. социјална помоћ, помоћ организацијама за заштиту потрошача, помоћ невладиним организацијама...

⁷⁷ Изградња објеката у областима у којима је то могуће навести: путеви, аеродроми, железница, инфраструктурни радови, „шенгенска“ граница...

Агенција за животну средину IPA 2008		2.000.000 €			
Твининг програм обука републичке инспекције за процену утицаја, заштиту ваздуха и вода и утицаја буке	156.950€	569.320.€			
Твининг програм обука републичке инспекције за сарадњу са међун. мрежама, лпкалном самоуп.жи интегрисани приступ на граници	32.850.€	119.160.€			
Твининг програм обука републичке инспекције за јонизујуће и нејонизујуће зрачење	18.250.€	92.680.€			
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Набавка софтвера за обраду података о загађујућим материјама		1.000.000.- Евро			
Инфраструктура					

3.27.2. Квалитет ваздуха и климатске промене

3.27.2.1. Стање

3.27.2.1.1. Законодавни оквир

Квалитет ваздуха:

Област квалитета ваздуха уређена је Законом о заштити животне средине (Службени гласник РС), Законом о хидрометеоролошким пословима од интереса за целу земљу („Службени лист СФРЈ“, број 18/88 и 63/90), подзаконским актима, као и техничким правилницима у појединим областима.

Важеће законодавство није усклађено са Упутством 96/62/ЕЗ и „кћеркама“ упутствима. Са ЕУ прописима нису усклађене: граничне вредности имисионих и емисионих концентрација појединих основних и специфичних полутаната, процена квалитета ваздуха, обавеза извештавања, садржине извештаја о квалитету амбијенталног ваздуха и обавеза израде процена стања квалитета ваздуха и акционих планова.

Квалитет течних горива нафтног порекла је уређен Правилником о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла („Сл. лист СЦГ“, бр. 51/04, 54/05 и 18/06 и „Сл. гласник РС“, бр. 128/07) који није усклађен са Уредбом 1882/2003 и упутствима 2005/35ЕЗ, 2003/17ЕЗ.

У области емисија из мобилних извора загађења, ратификован је УН/ЕЦЕ Споразум о усвајању једнообразних прописа за возила са точковима, опрему и делове који могу бити уграђени и/или коришћени на возилима са точковима и условима за узајамно признавање додељених хомологација на основу тих прописа („Службени лист ФНРЈ“, бр. 5/62 – међународни уговори). Усвојени су УН/ЕЦЕ правилницима, који су идентични са: Упутством 72/306/ЕЕЗ, Упутством 88/77/ЕЕЗ, Упутством 97/24 поглавље 5, Упутством 2005/55/ЕЗ, Упутством 70/220/ЕЕЗ Упутством 80/1268/ЕЕЗ.

Закон о хидрометеоролошким пословима од интереса за целу земљу („Службени лист СФРЈ“, број 18/88 и 63/90) у делу који се односи на мониторинг квалитета ваздуха није усаглашен са ЕУ прописима.

Република Србија је ратификовала следеће међународне уговоре који се односе на област заштите ваздуха: Оквирна конвенција Уједињених нација о промени климе („Службени лист СРЈ“ – Међународни уговори, бр. 2/97), Кјото протокол уз Оквирну конвенцију Уједињених нација о промени климе („Службени гласник РС“ бр. 88/07), Бечка конвенција о заштити озонског омотача („Службени лист СРЈ“ – Међународни уговори, бр. 1/90) и, уз Бечку конвенцију, Монтреалски протокол о супстанцама које оштећују озонски омотач („Службени лист СРЈ“ – Међународни уговори, бр. 16/90 и „Службени лист СЦГ“ – Међународни уговори“, бр. 24/2004), као и сва четири амандмана на Монтреалски протокол: Лондонски из 1990. године, Копенхашки из 1992. године, Монтреалски из 1997. године и Пекиншки из 1999. године (у јулу 2004. године одобрен је Национални план за искључивање из употребе супстанци које оштећују озонски омотач), Конвенција о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима („Службени лист СФРЈ“ – Међународни уговори, бр. 11/86) и Протокол уз Конвенцију о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима из 1979. године о дугорочном финансирању програма сарадње за праћење и процену прекограничног преноса загађујућих материја у ваздуху на велике даљине у Европи (ЕМЕП) („Службени лист СФРЈ“ – Међународни уговори, бр. 2/87).

Предвиђа се да ће се за одређена упутства из области управљања квалитетом ваздуха преговарати о транзиционим периодима за имплементацију. У Републици Србији није урађена процена трошкова усклађивања са *acquis* у области животне средине. На основу израде прорачуна трошкова усаглашавања са прописима ЕУ, предвиђеног пројектом Стратегија приступања Републике Србије ЕУ у области заштите животне средине - Environmental Approximation Strategy (EAS) - IPA 2007, планирана је израда планова за имплементацију одабраних „инвестиционих“ упутстава у области управљања квалитетом ваздуха.

Климатске промене:

Република Србија, као земља у развоју, у статусу је “не-Анекс I уговорнице” Оквирне конвенције УН о промени климе и Кјото протокола. Република Србија држава је уговорница Кјото протокола од 17. јануара 2008. године. У области климатских промена потребно је изградити: Прву националну комуникацију Републике Србије, Националну стратегију за укључивање Републике Србије у Механизам чистог развоја у оквиру Кјото протокола и Национални програм за климатске промене. Такође, потребно је одговарајућим прописима успоставити институционални оквир за спровођење пројеката Механизма чистог развоја.

3.27.2.1.2. Институционални оквир

Квалитет ваздуха:

Област квалитета ваздуха је у надлежности МЗЖС, а одређене надлежности имају и МИ, МРЕ, МТУ и РХМЗ.

МЗЖС је надлежно за израду стратешких и законских докумената, утврђивање граничних вредности емисије из стационарних извора, вредности имисије и израду акционих и санационих планова. У МЗЖС, на пословима заштите ваздуха, односно управљања квалитетом ваздуха, ради осам службеника. Потребно је да се на овим пословима запосли укупно 16 службеника.

Мониторинг квалитета ваздуха је у надлежности РХМЗ и Агенције. Програм систематског испитивања квалитета ваздуха спроводи се на 24 станице у оквиру националне метеоролошке мреже РХМЗ –а. На једној станици спроводе се међународни програми GAW (глобално атмосферско бдење) и ЕМЕР (Програм сарадње за праћење и процену преноса загађујућих материја у ваздуху на велике даљине у Европи). Осим овога, врши се развој и примена модела за расподелу и транспорт загађујућих материја у ваздуху. На пословима мониторинга у РХМЗ-у

ради 34 службеника, а потребно је запослити укупно 57 службеника. Агенција је одговорна за успостављање Државног система за аутоматски мониторинг. У Агенцији на пословима мониторинга контроле квалитета ваздуха ради пет службеника, а потребно је запослити укупно 39. У циљу унапређења мониторинга Агенција је поставила и пустила у рад 6 аутоматских станица. У оквиру CARDS 2003 пројекта јачања капацитета у области заштите животне средине, у току су припремне фазе за постављање 24 аутоматске мерне станице, успостављање калибрационе лабораторије, 1 мобилне аутоматске станице и референтне лабораторије. Република, аутономна покрајина и јединице локалне самоуправе, су надлежне да прате стање животне средине (мониторинг). Аутономна покрајина, односно јединице локалне самоуправе доносе програм мониторинга на својој територији, који мора бити усаглашен са Програмом мониторинга који доноси Влада за период од две године. У пракси активан локални мониторинг је везан за АМС и присутан је у Панчеву, Бору и Београду.

У МИ пословима који се односе на техничке карактеристике израде и експлоатације возила тренутно се бави Одељење за безбедност саобраћаја, а у току је преузимање Одсека за хомологацију моторних возила из Института за стандардизацију од стране МИ. Одсек за хомологацију има 5 запослених, а потребно је запослити укупно 9. Контрола издувних гасова из моторних возила се врши у оквиру техничког прегледа возила. Давање овлашћења за рад и контролу рада техничких прегледа возила обавља МУП.

МРЕ припрема техничке прописе из области квалитета горива нафтног порекла, на овим пословима запослено је 2 службеника, а потребно је запослити укупно 6. МЕРР је надлежно за доношење техничких прописа. МТУ је надлежно за инспекцијску контролу квалитета горива нафтног порекла и на овим пословима запослен је 1 службеник, а потребно је запослити укупно 10.

Инспекцијске послове контроле граничних вредности емисије у области управљања квалитетом ваздуха врши инспекција заштите животне средине.

Климатске промене:

За спровођење Оквирне конвенције УН о промени климе и Кјото протокола 2007. године је, у оквиру МЗЖС, основана Група за климатске промене и на овим пословима тренутно раде три службеника, а потребно је запослити укупно 10. Агенција је надлежна за израду инвентара гасова са ефектом стаклене баште. За обављање ових послова биће формиран ГХГ тим. Потребно је да на овим пословима ради укупно 5 службеника.

Реализацијом GEF/UNDP пројекта „Активности на оспособљавању за припрему и Црне Горе, као обавезе проистекле из Оквирне конвенције УН о промени климе – UNFCCC“, којим координира МЗЖС, ојачаће се технички и институционални капацитети релевантних државних институција.

У току је UNDP пројекат „Промоција инвестирања у енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије кроз финансирање активности за смањење емисија угљен диоксида у Републици Србији” чији је циљ оснивање Националног тела за примену пројекта механизма чистог развоја (ДНА).

PXM3 учествује у реализацији пројекта SINTA: Simulations of Climate Change in the Mediterranean Area и обуке за регионализацију глобалних климатских модела и моделирање (финансиран од стране WMO/GCOS).

3.27.2.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.27.2.2.1. Законодавни оквир

Квалитет ваздуха:

- Усвојити Закон о заштити ваздуха у првом кварталу 2009. године;
- До краја 2009. године, на основу Закона о заштити ваздуха усвојити подзаконске акте који ће у потпуности пренети: Упутство 1999/30/ЕЗ, Упутство 2000/69/ЕЗ, Упутство 2002/3/ЕЗ, Упутство 201/80/ЕЗ, Одлуку 2004/224/ЕЗ, Упутство 96/62/ЕЗ, Упутство 2001/81/ЕЗ, Упутство 2004/107/ЕЗ, Одлуку Комисије 2001/839/ЕЗ;
- До краја 2009. године, усвојити Закон о безбедности саобраћаја на путевима и подзаконске акте који ће у потпуности пренети: Упутство 72/306/ЕЕЗ са свим изменама и допунама, Упутство 2005/55/ЕЗ са свим изменама и допунама, Упутство 70/220/ЕЕЗ са свим изменама и допунама, Упутство 80/1268/ЕЕЗ са свим изменама и допунама, УН/ЕЦЕ Правилник бр. 96 са свим изменама и допунама;
- До краја 2009. године ратификовати Протокол о дуготрајним органским загађујућим материјама уз Конвенцију о преносу загађења ваздуха на велике удаљености;
- Усвојити Закон о метеоролошкој и хидролошкој делатности који ће бити, у делу мониторинга квалитета ваздуха, усаглашен са стратегијама мониторинга ЕМЕР-а и GAW-а, а подзаконски акти са Упутствима 1999/30/ЕЗ, 2000/30/ЕЗ, 2002/3/ЕЗ и 2004/107/ЕЗ.

Климатске промене:

- До краја 2008. године усвојити подзаконски акт којим ће се основати ДНА;
- До краја 2008. године усвојити подзаконски акт којим ће се прописати критеријуми за одобравање ЦДМ пројеката и процедуре за рад ДНА;
- У другом кварталу 2009. године, усвојити Националну стратегију за укључивање Републике Србије у Механизам чистог развоја у оквиру Кјото протокола (која укључује и Стратегију примене механизма чистог развоја Кјото Протокола у сектору енергетике);

3.27.2.2.2. Институционални оквир

Квалитет ваздуха:

- До краја 2009. године, МЗЖС ће на пословима заштите квалитета ваздуха запослити још 2 службеника. Формираће се Национална озонска канцеларија у којој ће радити укупно 3 службеника, као и Јединица за управљање пројектима за реализацију Монреалског протокола, у којој ће радити укупно 3 службеника;
- Аутоматска опрема за квалитет ваздуха поставиће се на шест постојећих локација метеоролошких станица у саставу РХМЗ; РХМЗ ће модернизовати и опремити лабораторију;
- Агенција ће извршити верификацију локација, расподелити параметре по мерним местима, извршити набавку лабораторијске опреме, припремити локације за постављање АМСКВ;
- Вршиће се обука службеника Агенције, РХМЗ–а и институција које се баве мониторингом квалитета ваздуха. Агенција ће, до краја 2009. године, на пословима мониторинга запослити још 11 службеника, а РХМЗ ће на пословима мониторинга запослити још 8 службеника;
- До краја 2009. године, у МРЕ ће на пословима квалитета горива нафтног порекла бити запослен још 1 службеник, а у МТУ на пословима инспекцијске контроле квалитета горива нафтног порекла још 4 службеника.
- МИ ће на пословима хомологације возила запослити још 2 службеника.

Климатске промене:

- У четвртном кварталу 2008. године, успоставити Национално тело за примену Механизма чистог развоја у оквиру Кјото протокола; запослити још 5 службеника и наставити обуку запослених за примену Кјото протокола и Оквирне конвенције о промени климе;
- До краја 2008. године, у оквиру РХМЗ основати Национални центар за климатске промене, који ће вршити и функције Подрегионалног виртуелног центра за климатске промене, у коме ће до краја 2009. године бити запослено укупно 18 службеника.
- Агенција ће, за успостављање инвентара ГХГ гасова, запослити и обучити 5 службеника.

3.27.2.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.27.2.3.1 Законодавни оквир

Квалитет ваздуха

- До краја 2011. године усвојити подзаконске акте на основу Закона о заштити ваздуха, којима ће бити извршено преношење, односно усаглашавање са следећим прописима: Упутство 94/63/ЕЗ, Упутство 1999/13/ЕЗ, Одлука Савета 99/296/ЕЗ, Уредба 842/2006/ЕЗ, Упутство 2006/40/ЕЗ, Уредба 1493/2007/ЕЗ; Уредба 1497/2007/ЕЗ; Уредба 303/2008/ЕЗ, Уредба 304/2008/ЕЗ, Уредба 305/2008/ЕЗ, Уредба 306/2008/ЕЗ, Уредба 307/2008/ЕЗ, Уредба 308/2008/ЕЗ; Уредба 1494/2007/ЕЗ и Уредба 1516/2007/ЕЗ
- Пренети у домаће законодавство: Упутство 97/24/ЕЗ поглавље 5, са свим изменама и допунама, Упутство 2000/25/ЕЗ и Упутство 74/150/ЕЕЗ, са свим изменама и допунама, Упутство 70/157/ЕЕЗ, Одлука 71/57/Еуратом, Упутство 73/350/ЕЕЗ, Упутство 88/77/ЕЕЗ, Упутство 97/68/ЕЗ, Упутство 99/94/ЕЗ;
- Ратификовати преостале протоколе уз Конвенцију о преносу загађења ваздуха на велике удаљености.

Климатске промене

- До краја 2010. године, изградити Иницијалну националну комуникацију Републике Србије;
- До краја 2011. године, усвојити Национални програм за климатске промене;
- Најраније 2012. године усвојити технички пропис којим ће се пренети Упутство 1999/32 о смањењу садржаја сумпора у одређеним течним горивима и допуна Упутства 93/12/ЕЕЗ и Упутство 2003/17/ЕЗ - допуна Упутства 98/70/ЕЗ које се односи на квалитет бензина и дизел горива.

3.27.2.3.2. Институционални оквир

Квалитет ваздуха:

- До краја 2012. године, МЗЖС ће запослити укупно 16 службеника;
- До краја 2010. године, реализоваће се пројекат IPA2007 - *Twinning Air Quality Management System* у оквиру којег ће се ојачати административни и институционални капацитети за ефикасну имплементацију прописа;
- МЗЖС ће изградити планове за имплементацију одређених упутстава из области управљања квалитетом ваздуха за које су потребне велике инвестиције;
- Агенција ће до 2012. године изградити референтну лабораторију за квалитет ваздуха и воде и успоставиће државни систем за аутоматски мониторинг;

- На пословима мониторинга Агенција ће запослити још 18 службеника, а РХМЗ ће запослити још 15 службеника;
- МИ ће запослити још 2 службеника на пословима примене прописа о емисијама из мобилних извора загађења и спровести пројекат намењен модернизацији система хомологације возила;
- МРЕ ће запослити још 3 службеника на пословима квалитета горива нафтног порекла, а МТУ на пословима инспекцијске контроле квалитета горива нафтног порекла још 5 службеника.

Климатске промене:

МЗЖС ће запослити још 5 службеника на пословима климатских промена.

РХМЗ ће у Националном центру за климатске промене запослити још 12 службеника.

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008	2009	2010	2011	2012
Министарство заштите животне средине	Одељење за заштиту ваздуха	Постојећа	8	8	10	12	14	16
	Национална - озонска канцеларија	Планирана	0	3	3	3	3	3
	Јединица за управљање пројектима за реализацију Монреалског протокола	Планирана	0	3	3	3	3	3
	Група за климатске промене	Постојећа	3	3	5	8	10	10
	Агенција за заштиту животне средине (АМСК В + ГХГ тим)	Постојећа	5	5	21	40	42	44
Републички хидрометеоролошки завод	Сектор за контролу животне средине	Постојећи		10	15	19	23	27

	Сектор за метеорологију: Одељење за техничку метеорологију и примењену климатологију	Постојећи	24	24	27	28	29	30
	Центар за климатске промене	Планиран	/	18	22	26	30	34
Министарство инфраструктуре	Одељење за безбедност саобраћаја	Постојећа	6	6	11	11	11	11
	Одељење за безбедност саобраћаја - Одсек за хомологацију (данас у оквиру Института за стандардизацију)	Планирана	5	5	7	8	9	9
Министарство рударства и енергетике	Сектор за нафту и гас у области квалитета горива нафтног порекла	Постојећи	2	3	3	4	5	6
Министарство трговине и услуга	Група за координацију контроле квалитета индустријско-непрехрамбених производа (контрола квалитета бензина)	Постојећи	1	3	5	7	9	10
Укупно			75	79	105	152	167	180

Табела 2А.⁷⁸ Потребе Министарства заштите животне средине (МЗЖС)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ⁷⁹					
Акциони и санациони планови					
ИПА					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Озонска канцеларија					
Инфраструктура Агенција	260.000	3.495.000	1.560.000	860.000	910.000
Инфраструктура ⁸⁰ mreža RHMZ, Агенција					

Напомена:

Навести износ у ЕУР за сваку годину посебно.

За страну подршку навести и која је страна подршка у питању.

Табела 2А – Републички хидрометеоролошки завод (РХМЗ)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ⁸¹	113.000				
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура ⁸²					

Табела 2Б. Буџет Министарства заштите животне средине (МЗЖС)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности Агенција					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					
Инфраструктура Агенција	110.000	295.000	560.000	760.000	810.000

⁷⁸ Табела „2А“ представља збир средстава наведених у табели „2Б“ и у табели „2В“

⁷⁹ Додатни трошкови настали из спровођења прописа и нису директни трошкови администрације, нпр. социјална помоћ, помоћ организацијама за заштиту потрошача, помоћ невладиним организацијама...

⁸⁰ Изградња објеката у областима у којима је то могуће навести: путеви, аеродроми, железница, инфраструктурни радови, „шенгенска“ граница...

⁸¹ Додатни трошкови настали из спровођења прописа и нису директни трошкови администрације, нпр. социјална помоћ, помоћ организацијама за заштиту потрошача, помоћ невладиним организацијама...

⁸² Изградња објеката у областима у којима је то могуће навести: путеви, аеродроми, железница, инфраструктурни радови, „шенгенска“ граница...

Одржавање мониторинга					
Инфраструктура Агенција Изградња референтне лабораторије	150.000,00	200.000,00	1.000.000,00	100.000,00	100.000,00

Табела 2В. Буџет Министарства заштите животне средине (МЗЖС) - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (<i>policy</i>)					
ИПА 2008 Twinning Air Quality Management System			1.000.000,00€		
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура <u>Агенција</u> 24 АМСКВ, 1 мобилна АМСКВ и калибрациона лаб.; опрема		(CARDS) око 3.000.000,00			

3.27.3. Управљање отпадом

3.27.3.1. Стање

3.27.3.1.1. Законодавни оквир

Стратешки национални документ у области управљања отпадом је Национална стратегија управљања отпадом са програмом приближавања ЕУ, која је усвојена 2003. године, и усаглашена са основним принципима Тематске стратегије ЕУ о спречавању настајања и рециклажи отпада.

Област управљања отпадом је парцијално уређена важећим прописима, зависно од врсте и својстава отпада, тако да није успостављен систем интегралног управљања отпадом у складу са ЕУ захтевима. Основни закони у овој области јесу: Закон о ратификацији Базелске Конвенције о контроли прекограничног кретања опасног отпада и његовог одлагања („Службени гласник СРЈ,” Међународни уговори, бр. 2/99), Закон о поступању са отпадним материјама („Службени гласник РС”, бр. 25/96, 26/96), Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04), Закон о комуналним делатностима („Службени гласник Републике Србије”, број 16/97 и 42/98).

Као чланица Базелске конвенције Република Србија примењује контролни систем прекограничног кретања отпада Базелске конвенције који је имплементиран у Правилнику о документацији која се подноси уз захтев за издавање дозволе за увоз, извоз и транзит отпада („Службени лист СРЈ”, бр. 69/99). Предстоји ревизија наведеног прописа, у погледу листа отпада и контролног поступка, ради усаглашавања са Уредбом 2006/1013/ ЕЗ о кретању отпада.

Законом о поступању са отпадним материјама, делимично се уређује управљање отпадом у складу са Упутством 2006/12/ЕЗ о отпаду и Упутством 91/689/ЕЕЗ о опасном отпаду. Листе отпада које су прописане Правилником о условима и начину разврставања, паковања и чувања секундарних сировина („Службени гласник РС”, број 55/01) у складу су са Европским каталогом отпада. Правилником о условима које морају да испуњавају стручне организације за испитивање отпада („Службени гласник РС”, број 53/06) прописани су услови које те стручне организације морају да испуњавају у погледу броја запослених, средстава, опреме и запослених, и који предвиђа примену стандардизованих метода.

Управљање опасним отпадом је уређено Правилником о начину поступања са отпадима који имају својство опасних материја („Службени гласник СРЈ”, бр. 12/95), који је усклађен са Базелском конвенцијом и делимично усклађен са Упутством 91/689/ЕЕЗ о опасном отпаду. Управљање посебним токовима отпада није уређено у складу са релевантним прописима ЕУ. Депонирање је уређено Правилником о критеријумима за одређивање локације и уређења депонија отпадних материја („Службени гласник РС”, бр. 54/92) који није усклађен са Упутством 99/31/ЕЗ о депонијама отпада. Спаљивање отпада, које је начелно уређено Законом о поступању са отпадним материјама, није у складу са Упутством 2000/76/ЕЗ о спаљивању отпада.

Правилник о методологији за израду интегралног катастра загађивача („Службени гласник”, бр. 94/07) уређује извештавања о управљању отпадом усклађен је са Упутством 91/692/ЕЕЗ, и делимично је усклађен са Одлукама Комисије 97/622/ЕЗ и 2005/270/ЕЗ.

Управљање амбалажом и амбалажним отпадом није целовито уређено у складу са Упутством 94/62/ЕЗ. Донети су српски стандарди (SRPS EN), чија примена није обавезна, који се односе на суштинске захтеве за стављање у промет амбалаже прописани Одлуком Комисије 2001/524/ЕЗ.

Домаће законодавство није усклађено са Упутством 78/176/ЕЕЗ (измењено 82/883/ЕЕЗ, 83/29/ЕЕЗ, 91/692/ЕЕЗ) и Упутством 86/278/ЕЕЗ. Закон о рударству („Сл.гласник РС”, број 44/95 и 34/07) регулише питање вршења експлоатације минералних сировина. Питање рударског отпада није уређено постојећом законском регулативом у складу са Упутством 2006/21/ЕЗ Европског парламента и Савета.

Трошкови имплементације упутстава чија имплементација захтева велике инвестиције тренутно нису процењени. Предвиђена је израда Плана за имплементацију одређених „инвестиционих упутстава“ из области управљања отпадом (упутство о депонијама, упутство о електронском отпаду, упутство о амбалажном отпаду, упутство о спаљивању отпада...) у оквиру пројекта „Environmental Approximation Strategy“, који ће бити финансиран из средстава ИПА 2007.

3.27.3.1.2. Институционални оквир

Област управљања отпадом, осим радиоактивног отпада и отпада из екстрактивне индустрије, налази се у надлежности МЗЖС. За област управљања отпадом из екстрактивне индустрије надлежно је МРЕ, а за управљање канализационим муљем МПШВ.

У МЗЖС је на пословима управљања отпадом запослено 9 службеника. Агенција обавља послове: развоја, усклађивања и вођења информационог подсистема управљања отпадом као посебне целине националног информационог система заштите животне средине. У Агенцији је на пословима прикупљања и обраде података о отпаду и националног и међународног извештавања о отпаду запослен један службеник.

На пословима управљања отпадом из рударске индустрије у МРЕ је запослен 1 службеник, а на пословима управљања канализационим муљем ? .

3.27.3.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.27.3.2.1. Законодавни оквир

- До краја 2008. године, усвојити Закон о управљању отпадом и Закон о амбалажи и амбалажном отпаду;
- До краја 2009. године, на основу Закона о управљању отпадом, усвојити извршне прописе који ће у потпуности пренети: Упутство 2006/12/ЕЗ, Упутство 91/689/ЕЕЗ (измењено Упутством 94/31), Одлуку Комисије 2000/532/ЕЗ, Упутство 67/548/ЕЕЗ (измењена 2006/121/ЕЗ), Упутство 99/31/ЕЗ, Упутство 2000/76/ЕЗ, упутства из техничких смерница Базелске конвенције о депонијама, Упутство 75/439/ЕЕЗ, Упутство 2002/95/ЕЗ, Упутство 2002/96/ЕЗ, Упутство 2000/53/ЕЗ, Упутство 91/692/ЕЕЗ и бити усаглашени са Уредбом 2006/1013/ЕЗ.
- До краја 2009. године, на основу Закона о амбалажи и амбалажном отпаду, усвојити извршне прописе који ће у потпуности пренети Упутство 94/62/ЕЗ (измењено Упутством 2004/12/ЕЗ) - осим у делу који уређује врсте амбалаже за одређене врсте хемикалија за које ће се користити кауције, Упутство 2006/12/ЕЗ, Одлуку Комисије 2001/171/ЕЗ, Одлуку Комисије 1999/177/ЕЗ, Одлуку Комисије 97/129/ЕЗ.
- До краја 2009. године, усвојити извршне прописе (на основу Закона о управљању отпадом и Закона о амбалажи и амбалажном отпаду), којима ће у потпуности бити пренети прописи ЕУ о извештавању: Упутство 94/62/ЕЗ, Одлука Комисије 2005/270/ЕЗ, Одлуку Комисије 97/622/ЕЗ.

3.27.3.2.2. Институционални оквир

- Наставити јачање капацитета запослених у МЗЖС, запошљавањем 5 службеника до краја 2009. године, и њиховом обуком.
- Агенција ће до краја 2009. године: успоставити информациону основу и одговарајуће базе података за подсистем управљања отпадом; успоставити национални сет индикатора о отпаду у складу са националним и међународним обавезама извештавања; ускладити постојећи начин извештавања о посебним токовима отпада са захтевима Упутства 91/692/ЕЕЗ, Одлуке Комисије 97/622/ЕЗ и Одлуке Комисије 2005/270/ЕЗ.
- Агенција ће наставити јачање административних капацитета пословима прикупљања и обраде података о отпаду и националног и међународног извештавања о отпаду запошљавањем 4 службеника до краја 2009. године и њиховом обуком.
- До краја 2009. године МРЕ ће запослити 2 службеника на пословима управљања отпадом из рударске индустрије.

3.8.1.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.8.1.3.1. Законодавни оквир

- Влада Републике Србије донеће националне планове управљања отпадом (нпр. Национални план смањења биодеграбилног отпада), у складу са Упутством 2006/12/ЕЗ о отпаду и Упутством 99/31/ЕЗ о депонијама отпада;
- До краја 2012. године, на основу Закона о управљању отпадом, усвојити извршне прописе који ће у потпуности пренети: Упутство 96/59/ЕЗ, упутства из техничких смерница Базелске конвенције, Упутство 87/217/ЕЕЗ, Упутство 2002/95/ЕЗ и Упутство 2002/96/ЕЗ, Упутство 78/176/ЕЕЗ, Упутство 82/883/ЕЕЗ, Упутство 92/112/ЕЕЗ, Упутство 86/278/ЕЕЗ (измењено Упутством 91/692/ЕЕЗ и Уредбом 807/2003/ЕЗ) и бити усаглашени са Уредбом 850/2004/ЕЗ и одредбама Стокхолмске конвенције;

- На основу Закона о амбалажи и амбалажном отпаду донети извршни пропис којим се утврђују врсте амбалаже за одређене врсте хемикалија за које ће се користити кауције којим ће у потпуности бити пренети захтеви из Упутства 94/62/ЕЗ о амбалажи и амбалажном отпаду;
- Усвојити Закон о изменама и допунама Закона о рударству којим ће се у потпуности пренети Упутство 2006/21/ЕЗ.
- Министарство ће изградити Планове за имплементацију одређених упутстава из области управљања отпадом чије спровођење захтева велике инвестиције (упутство о депонијама, упутство о електронском отпаду, упутство о амбалажном отпаду, упутство о спаљивању отпада...).

3.8.1.3.2. Институционални оквир

- Наставиће се јачање капацитета МЗЖС и Агенције, запошљавањем нових службеника и обуком службеника за примену усклађених прописа. До краја 2012. године МЗЖС ће запослити укупно 9 службеника, а Агенција 8. На пословима инспекције за поступање са опасним и осталим отпадом до 2012. године биће запослено 5 инспектора;
- МЗЖЗ ће до краја 2011. године реализовати IPA 2008 пројекат "Јачање институционалних капацитета у области управљања опасним отпадом" који ће обезбедити јачање административних капацитета и успоставити национални систем за управљање опасним отпадом;
- МРЕ ће, до краја 2012 године, запослити 3 службеника на пословима управљања отпадом из рударске индустрије.

План запошљавања:

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009	2010	2011	2012
Министарство заштите животне средине	Одељење за управљање отпадом	Постојећа	9	11	14	16	18	18
	Сектор за контролу и надзор-Инспекција за поступање са опасним и осталим отпадом	Постојећа	5	5	7	8	9	10
Министарство рударства и енергетике	Сектор рударства и геологије	Постојећа	1	2	3	3	4	4
Агенција за		Постојећа	1	3	5	8	8	9

заштиту животне средине								
Укупно			10	14	19	24	26	27

Напомена:

Навести упупан број запослених по години, а не промену

3.8.1.4. Финансијске потребе

Табела 2А. Потребe Министарства заштите животне средине (МЗЖС)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Напомена:

Навести износ у ЕУР за сваку годину посебно.

За страну подршку навести и која је страна подршка у питању.

Табела 2Б. Буџет Министарства заштите животне средине - домаћи извор

Министарство заштите животне средине	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
<i>Сектор за контролу и надзор</i>					
Набавка рачунара и фото камера за 5 тренутно запослених инспектора у Сектору за контролу и надзор	5.000.- ЕУР				
Набавка нових возила за Сектор за контролу и надзор за запослене и новозапослене у који су наведени у Табели запошљавања	20.000.- ЕУР (за 2 возила)	20.000.- ЕУР (за 2 возила)			
Инфраструктура					

Табела 2В. Буџет Министарства заштите животне средине - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

Министарство заштите животне средине	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Твининг програм обука републичке инспекције за поступање са опасним и осталим отпадом	18.250.- ЕУР	92.680.- ЕУР			
Изградња институција (просторије, људи,					

опрема...)					
Инфраструктура					

3.27.4 Заштита и управљање водама

3.27.4.1. Стање

3.27.4.1.1. Законодавни оквир

Важећим прописима у области вода уређује се заштита вода од загађивања, заштита од штетног дејства вода, коришћење и управљање водама, као добрима од општег интереса, услови и начин обављања водопривредне делатности, доношење и спровођење мера заштите вода, организовање, финансирање и надзор водопривредне делатности, као и метеоролошка и хидролошка делатност. Прописи утврђују и обавезу дефинисања водног режима, начина издавања водопривредних аката, ограничавање права власника и корисника вода, обавезу обављања међународне сарадње, као и планирање и коришћење вода. Одредбе важећих прописа се односе се све површинске и подземне воде, укључујући воду за пиће, термалну и минералну воду, на граничне и државном границом пресечене водотоке.

У републици Србији, у области заштите и управљања водама на снази су следећи прописи: Закон о заштити животне средине („Сл. Гласник РС“ бр.135/04); Закон о водама („Службени гласник РС“ бр.46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96); Закон о режиму вода ("Службени гласник РС", број 101/2005); Закон о локалној самоуправи (Службени гласник РС", број 9/02,33/04,135/04); Закон о комуналним делатностима ("Службени гласник РС", бр. 16/97 и 42/98); Закон о хидрометеоролошким пословима од интереса за целу земљу (Службени лист СФРЈ, број 18/88 и 63/90); Закон о поморској и унутрашњој пловидби („Службени лист СРЈ“,бр.12/98, 44/99, 74/99 и 73/2000); Закон о унутрашњој пловидби („Службени гласник СРС“, број 54/90 и „Службени гласник РС“, бр. 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05); и подзаконски прописи донети на основу наведених закона.

У области превоза опасних материја унутрашњих пловним путевима примењује се Закон о превозу опасних материја („Службени лист СФРЈ“ 27/90, 45/9), („Службени лист СРЈ“бр. 24/94,28/96,21/99,44/99, 68/2002) и подзаконски прописи донети на основу поменутог закона.

Република Србија је ратификовала следеће међународне уговоре: Конвенција о сарадњи на заштити и одрживом коришћењу реке Дунав (Службени гласник државне заједнице СЦГ, бр 2-2/2003); Оквирни споразум о сливу реке Саве, протокол о режиму пловидбе уз Оквирни споразум о сливу реке Саве и споразума о изменама Оквирног споразума о сливу реке Саве и протокола о режиму пловидбе уз Оквирни споразум о сливу реке Саве (Службени гласник државне заједнице СЦГ Међународни уговори, бр 12/2004).

Закон о водама донет је пре ступања на снагу Оквирног упутства о водама 2000/60/ЕЗ, тако да је делимично усаглашен са *acquis communautaire*. Подручје питања из Упутства 91/271/ЕЕЗ везаних за граничне вредности имисије (не и емисије) покривена су одредбама Закона о водама, као и питања везана за надлежне институције које прате поштовање граничних вредности. Такође, питања везана за испуштање индустријских и комуналних отпадних вода је регулисано Законом о водама. Заједно са одредбама закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04) којим је дат основ за појединачне акте, регулисано је подручје питања везаних за стандарде за емисију.

Уредба о класификацији вода ("Службени гласник СРС", број 5/68) покрива подручја питања везаних за превенцију погоршања стања водних тела површинских и подземних вода у складу са Упутством 2000/60/ЕЗ.

Правилник о опасним материјама у водама ("Службени гласник СРС", број 31/82) дефинише групе опасних материја у складу са Упутством 2006/11/ЕЗ.

Закон о поморској и унутрашњој пловидби, као ни Закон о унутрашњој пловидби није усаглашен са прописима Европске уније.

Правилник којим је регулисана хигијенска исправност воде за пиће делимично је усклађен са Упутством о квалитету воде намењене за људску потрошњу (98/83/ЕЗ).

У Републици Србији не постоји одговарајући подзаконски акт, који је усклађен са Упутством о управљању квалитетом воде за рекреативну употребу (2006/7/ЕЗ) а основ за његово доношење је Закон о водама.

Такође Правилник о начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите објеката за снабдевање водом за пиће ("Службени гласник СРС", број 33/78) је пропис који прописује начин на који се врши заштита изворишта водоснабдевања, а основ за његово доношење је Закон о водама. Овај пропис је донет 1978. године, на основу Закона о водама који је био на снази пре актуелног закона, са решењима која су превазиђена у пракси.

Ратификовањем Конвенције о сарадњи на заштити и одрживом коришћењу реке Дунав и Оквирног споразума о сливу реке Саве покривена су питања из области израде заједничке израде плана управљања речним сливовима, посебно оних са међународним карактером.

Како би се постигла целовита усаглашеност домаће легислативе из ове области са *acquis communautaire*, планира се доношење новог Закона о водама и новог Закона о метеоролошкој и хидролошкој делатности и делатности мониторинга квалитета ваздуха и вода, као и пратећих подзаконских аката.

3.27.4.1.2. Институционални оквир

Надлежност над заштитом и управљањем водама у Републици Србији имају МПШВ (Републичка дирекција за воде), МЗЖС, МЗ и МИ.

Републичка дирекција за воде (Дирекција) је надлежна за политику водопривреде, вишенаменско коришћење вода, заштиту од вода и друго. Дирекција, као орган управе у саставу МПШВ, обавља послове државне управе и стручне послове који се односе на: политику водопривреде; вишенаменско коришћење вода; водоснабдевање, изузев дистрибуције воде; заштиту од вода; спровођење мера заштите вода и планску рационализацију потрошње воде; уређење водних режима; праћење и одржавање режима вода који чине и пресецају границу Републике Србије. Она припрема основне стратешке документе из области вода, поставља јединствене стандарде и нормативе у области коришћења и заштите вода и заштите од вода, издаје управна акта, врши надзор и контролу над спровођењем Закона. Учествоје у припреми годишњег програма, у коме се за територију Републике Србије утврђују приоритетне активности на изградњи, реконструкцији и одржавању водних грађевина и система и обезбеђују средства за њихову реализацију. У Дирекцији је запослено 59 државних службеника, од којих је 31 водопривредни инспектор. У оквиру Дирекције, одељење за управне и аналитичке послове и стандарде у области водопривреде обавља послове који се односе на: припрему елемената и израду решења о издавању водопривредних услова, водопривредних сагласности, водопривредних дозвола, потврда о испуњености услова из водопривредних сагласности за пројектовање, изградњу,

употребу и коришћење објеката и радње које могу утицати на промене у водном режиму или на које може да утиче водни режим; припрему елемената и израду мишљења за урбанистичку и планску документацију; припрему стручних основа за израду нацрта Закона о водама и предлога подзаконских аката и предлога уговора о концесијама; припрему и учешћа у изради стандарда и норми за пројектовање, изградњу и одржавање водопривредних објеката и њихово усклађивање са прописима ЕУ; припрему елемената (водних аката, водних књига и катастра у области вода) за управљање режимом вода на водним подручјима.

МЗЖС обавља послове државне управе који се односе на: систем заштите и одрживог коришћења природних богатстава, односно ресурса – укључујући и воду, израду стратешких докумената, планова и програма истраживања у области одрживог коришћења природних богатстава, израду биланса подземних вода, израду програма детаљних истражних радова за подземне воде, обезбеђивање материјалних и других услова за реализацију тих програма, систем заштите вода, прекогранично загађење воде. Сектор за заштиту природних ресурса - Одељење за заштиту вода има шест (6) запослених.

Агенција за заштиту животне средине, основана 2004. године, као део министарства надлежног за питања заштите животне средине, задужена је за развој, усклађење и управљање националним системом информисања о заштити животне средине и израду катастра загађивача, прикупљање података у области заштите животне средине и извештавање о условима заштите животне средине и о имплементацији програмске политике која се односи на заштиту животне средине, развој процедура за обраду и процену података из области животне средине.

МЗ има надлежност над здравственом исправношћу воде која служи или је намењена за пиће или производњу или прераду животних намирница и воде која служи за санитарно-хигијенске и рекреативне потребе.

Узорковање и анализу воде за пиће могу да врше само здравствене установе које су добиле овлашћење од Министарства здравља. Те установе су у систему мреже Института и Завода за јавно здравље који су распоређени по територијалном принципу широм Републике Србије. На челу ових установа налази се Институт за јавно здравље Србије "др Милан Јовановић Батут".

Област водног саобраћаја и безбедности пловидбе је у надлежности Министарства за инфраструктуру. У оквиру Министарства за инфраструктуру Сектор за водни саобраћај и безбедност пловидбе - Одељењу за водни саобраћај у коме је запослено 9 службеника.

У складу са Законом о утврђивању одређених надлежности Аутономне покрајине (Службени гласник РС 6/2002), за управљање водама на територији АП Војводина је надлежан Покрајински секретаријат за пољопривреду, шумарство и водопривреду.

Постојећа Јавна водопривредна предузећа "Србијаводе" са 140 запослених и "Воде Војводине" са 380 запослених обављају на територији своје надлежности послове од општег интереса који се односе на управљање водама у складу са Законом о водама.

Локална самоуправа надлежна је за послове водоснабдевања и канализације насеља на сопственом подручју и обављање других послова сектора вода, у складу са законом.

Водопривредна предузећа оперативно спроводе послове дефинисане законом из оквира водне делатности.

Предузећа за водовод и канализацију обезбеђују организовано снабдевање становништва и других корисника водом за пиће и спроводе прикупљање отпадних вода, њихово пречишћавање и одвођење до реципијента.

Поред поменутих основних субјеката, пословима из области вода баве се и Институт за водопривреду "Јарослав Черни", Институт за јавно здравље, Завод за заштиту природе Србије, као и друге посебне организације, установе и јавна предузећа која послују ван сектора вода.

У складу са Законом о министарствима, мониторинг и контролу квалитета вода врши Републички хидрометеоролошки завод (РХМЗ). Мониторинг и контрола квалитета воде која се спроводи кроз узорковање и физичко-хемијске анализе вода на терену, физичко-хемијске, хемијске, биолошке и радиолошке анализе вода у лабораторији, као и узорковање, физичко-хемијске и хемијске анализе седимента.

Национална мрежа станица у којима се обавља систематски мониторинг (анализа и контрола квалитета површинских и подземних вода, и седимента), ванредни мониторинг и мониторинг квалитета вода водотока који чине или су пресечене државном границом обухвата 134 локације на рекама и каналима, 33 изворишта, 4 језера и 25 акумулација, и 68 пијезометара. Лабораторија за животну средину РХМЗ-а је акредитовала свој рад у складу са стандардом JUS ISO/IEC: 17025.

У току је реализација Twinning пројекта „Јачање капацитета Републичке дирекције за воде“ у сарадњи Министарства животне средине, заштите природе и нуклеарне безбедности Немачке и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде - Републичке дирекције за воде, уз учешће Републичког Хидрометеоролошког завода Србије. Циљ пројекта је да помогне државној управи у спровођењу смерница из Оквирног упутства о водама ЕУ. Активности током 24 месеца, колико траје пројекат (мај 2006 – мај 2008), сврстане су у две компоненте: прва компонента је базирана на процени постојећих организационих структура и капацитета. Да би се српске институције у области водопривреде припремиле за имплементацију законодавства о водама ЕУ, активности пројекта усмерене су на следеће области: планирање правне хармонизације са Оквирним упутством о водама ЕУ, обуку запослених у планирању управљања речним сливом (на примеру речног слива Колубаре), унапређење развоја људских ресурса и подизање јавне свести у Србији о проблемима везаним за воде. Као резултат пројекта, очекује се оспособљавање запослених за рад са следећим прописима ЕУ: Упутство 2000/60/ЕЗ, Упутство 91/271/ЕЕЗ, Упутство 2007/60/ЕЗ, Упутство 98/83/ЕЗ, Упутство 76/160/ЕЕЗ. Такође, резултат пројекта ће бити и разрађен акциони план и нацрт прописа у складу са ЕУ легислативом. Друга компонента пројекта усмерена је ка оптимизацији постојеће мреже за мониторинг, одговарајућих станица и објеката за мониторинг за површинске и подземне воде. Пројекат је фокусиран на: побољшање техничких компонената система за мониторинг вода и лабораторијске опреме, обуку особља у процедурама мониторинга вода и анализе узорака воде и побољшање управљања подацима о водама међу укљученим институцијама у Србији.

У оквиру Твининг пројекта „Прво усаглашавање са Acquis у области транспорта“ 3 службеника Министарства за инфраструктуру су прошли обуку, кроз учешће на радионицама и студијским путовањима. У оквиру Пројекта изградње институционалних капацитета у сектору саобраћаја „Capacity Building“ обуку су прошла 4 службеника који су учествовали на радионицама и студијским путовањима.

3.27.4.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.27.4.2.1. Законодавство

У краткорочном периоду се планира доношење новог Закона о водама, а по његовом усвајању, и доношење одређеног броја подзаконских аката. Израда Нацрта закона о водама, усклађеног са Оквирним упутством о водама ЕУ и делимично усклађеног са другим упутствима везаним за воде, (Упутство о пречишћавању комуналних отпадних вода 91/271/ЕЕЗ, Упутство о поплавама

2007/60/ЕЗ, Упутство о квалитету воде за људску потрошњу 98/83/ЕЗ, Упутство о квалитету воде за купање 76/160/ЕЕЗ, Упутство о нитратима 91/676/ЕЕЗ), Упутство о подземним водама 80/68/ЕЕЗ (престаје да важи 2013. године) и 2006/118/ЕЕЗ је у завршној фази.

У краткорочном периоду је потребно: Израдити и усвојити Стратегију развоја водопривреде Републике Србије којом ће се дефинисати стратегије и акциони планови имплементације упутстава ЕУ из ове области. У краткорочном периоду се планира и доношење Уредбе о мониторингу површинских и подземних вода усклађене са методологијом извештавања Европске агенције за животну средину (Eionet-Water: Water Quantity; WISE-SOE Reporting: Rivers; WISE-SOE Reporting: Lakes; WISE-SOE Reporting: Groundwater), Стратегије мониторинга површинских и подземних вода у Републици Србији и Стратегије и акционог плана усвајања и имплементације Упутства о нитратима 91/676/ЕЕЗ.

У периоду 2008.-2009. година биће донета следећа подзаконских акта: о садржини и начину вођења водног информационог система који ће имати линк са другим информационим системима Републике Србије, а посебно са информационом системом заштите животне средине, о садржини и начину вођења водних катастара, о попису државних вода, о утврђивању граница водних подручја, о утврђивању граница речних сликова и подсликова, о оснивању Савета за воде, о оснивању Конференције за воде, Општи план за одбрану од поплава за државне воде, акт о граничним вредностима емисија, о опремљености лука и већих пристаништа за прихватање отпадних материја са пловних објеката, План заштите вода од загађивања, акт о садржини и начину вођења водних катастара, Програм систематског мерења количина и испитивања квалитета воде у заштићеним подручјима, Оперативни план заштите вода од хаваријских загађења за воде I реда, Правилници о одржавању водних објеката, о спровођењу одбране од поплава, о начину одређивања минималног одрживог протока, о класификацији водних тела површинских вода, о класификацији водних тела подземних вода, о санитарно-техничким условима за испуштање отпадних вода у јавну канализацију, о опасним материјама које се не смеју уносити у воде, акт о класификацији вода; о дозвољеним концентрацијама опасних и штетних материја у отпадним водама, којима се регулишу питања везана за област вода, а у складу са ЕУ легислативом.

У краткорочном периоду се планира ратификација Конвенције о заштити и коришћењу прекограничних водотока и међународних језера.

У краткорочном периоду се планира и усвајање новог Закона о метеоролошкој и хидролошкој делатности и делатности мониторинга квалитета ваздуха и вода којим ће се на нов и целовит начин уредити метеоролошка и хидролошка делатност и ставити ван снаге Закон о хидрометеоролошким пословима од интереса за целу земљу, односно регулисати обављање послова метеоролошке и хидролошке делатности у складу са међународним стандардима и преузетим међународним обавезама у области метеорологије и хидрологије.

У краткорочном периоду (до краја 2008. године) биће донет правилник који ће регулисати начин заштите изворишта која се користе за водоснабдевање, на основу Закона о водама.

3.27.4.2.2. Институције

У краткорочном периоду је неопходно јачање капацитета Дирекције, у оквиру МПШВ и Одељења за заштиту вода у оквиру МЗЖС, Ово ће се обезбедити повећањем броја запослених, даљим професионалним усавањем запослених и набавком потребне опреме, унапређење система показатеља за систематско праћење режима, односно количина и квалитета вода, успостављања основа за контролу и заштиту квалитета површинских, подземних и прекограничних вода, праћења и реализације планова и истраживачких програма одрживог

коришћења и заштите квалитета површинских вода, планирања, развоја и реализације домаћих и међународних истраживачких пројеката и програма, и учешћа у међународној сарадњи у области заштите вода, у циљу подизања капацитета за припрему, предлагање, спровођење и контролу спровођења законодавства у области вода.

У краткорочном периоду је планирано фомирање нових институција: Савета за воде, Националне конференција за воде и Регулаторна агенција за воде.

Савет за воде ће бити саветодавно и стручно тело које оснива и именује Влада, ради помоћи у усклађивању различитих интереса у области вода на територији Републике Србије, разматрању и усмеравању стратешких решења и предлога регулативе у области управљања водама.

Конференција за воде је тело којим се обезбеђује учешће јавности у управљању водама за свако водно подручје, а формира се од представника локалне самоуправе, власника односно корисника водног права, корисника услуга, невладиних организација из области вода и заштите животне средине и научних и стручних институција од значаја за одрживо управљање водним ресурсима. Од представника подручних конференција оснива се *Национална конференција за воде* на нивоу Републике Србије, која прати реализацију националног програма и плана управљања водама, даје предлоге за побољшање учешћа јавности у свим активности на водама, укључујући и едукацију јавности о значају и улози воде.

Нацртом закона о водама планира се оснивање Регулаторне агенције за воде у оквиру МПШВ, Републичке дирекције за воде ради увођења стандарда за пословање предузећа која се баве водном делатношћу, укључујући и послове водоснабдевања и каналисања, са основним задацима: издавање лиценци за обављање послова предузећима за водоснабдевање и каналисање насеља и водопривредним предузећима која испуњавају услове у погледу техничко–технолошке опремљености и организационе и кадровске оспособљености; утврђивање методологије за обрачун економске цене воде и пружања услуга у сектору вода и контрола њене примене; израда основе за укључење приватног капитала у сектор вода, дефинисање модела учешћа приватног капитала и контрола спровођења изабраних модела улагања.

У краткорочном периоду, односно 2009. године, планирана је имплементација пројекта Водопривредни информациони систем Републике Србије као основног система за подршку у процесима одлучивања у области управљања водама.

У периоду до краја 2009. се планира побољшање система за праћење квалитета површинских и подземних вода

До краја 2009. године планира се да се у МПШВ - Републичкој дирекцији за воде, запосли још 20 службеника, а у МЗЖС - Одељењу за заштиту вода још 7 службеника.

У краткорочном периоду реализоваће се следећи пројекти са циљем јачања капацитета и импелементације релевантих директива:

- Твининг пројект SR 2005/IB/EN/01 „Јачање капацитета Републичке дирекције за воде“;

- 1 Пројекат „Увођење Информационог система за управљање водама у Републици Србији“ (WMIS);
- 2 „Pilot River Basin Management Plan for Kolubara River Basin“ - „План управљања речним сливом – пилот пројекат за слив реке Колубаре“;
- 3 Пројекат „Preparation of a sewerage and wastewater strategic master plan for the Southern Morava Region and Tender documents for construction of a ‘Model’ WWTP“ - „Израда Стратешког плана развоја канализационе мреже и третмана отпадних вода у сливу Јужне Мораве и припрема тендерске документације за конструкцију "Модела" постројења за прераду отпадних вода“;

- 4 Студија плавних зона прва фаза "Study of Flood prone areas 1st phase", пројекат за IPA финансирање 2007. године;
- 5 Пројекат смањења нутријената из индустрије за реку Дунав - ДРЕПР - у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде у току је реализација пројекта "Смањење загађења реке Дунав из индустрије у Србији"; Један од аспеката пројекта је и израда стратегије и акционог плана усвајања и имплементације Упутства о нитратима 91/676/ЕЕЗ и потребне промене националне легислативе у складу са Упутством о нитратима.
- 6 Изградња система ране најаве – мониторинг квалитета површинских вода у 2008. години;
- 7 Успостављање система за управљање отпадним водама подручја Националног парка Копаоник.

3.27.4.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.27.4.3.1. Законодавство

У средњорочном периоду је потребно наставити усклађивање домаћег законодавства са законодавством ЕУ усвајањем подзаконких прописа неопходних за спровођење Закона о водама који ће бити доенсен у краткорочном периоду. Потребно је у домаћу легислативу транспоновати Упутство о нитратима 91/676/ЕЕЗ и донети следеће планове и подзаконске аката: План заштите вода од загађивања, Водни план, Програм мера, Планови управљања водама за водна подручја, акт о утврђивању водног земљишта као јавног водног добра, о утврђивању и начину коришћења поплавних вода за државне воде, о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта, о мерењу количина вода и испитивању њеног квалитета на водозахвату, о параметрима квалитета воде која се користи за наводњавање пољопривредног земљишта, о начину и условима мерења количина отпадних вода и поступку за испитивање квалитета отпадних вода које се испуштају у пријемник и др, у потпуности усклађене са Оквирном упутством о водама ЕУ 2000/60/ЕЗ а усклађене са Упутством о пречишћавању урбаних отпадних вода 91/271/ЕЕЗ, Упутством о нитратима 91/676/ЕЕЗ, Упутством о поплавама 2007/60/ЕЗ и Упутством о подземним водама 80/68/ЕЕЗ (престаје да важи 2013. године) и 2006/118/ЕЕЗ

У средњорочном периоду потребно је пренети Упутство које дефинише квалитет воде намењене за људску потрошњу (вода за пиће) 98/83/ЕЗ и Упутство које дефинише квалитет воде намењен за купање 76/160/ ЕЕЗ усвајањем измењеног и допуњеног правилника који ће бити усклађен са Упутством о квалитету воде намењене за људску потрошњу и новог правилника који ће бити донет на основу Директиве о управљању квалитетом воде за рекреативну употребу.

У периоду 2010-2012. године планирано је да се припреми Нацрт закона о поморској пловидби и Нацрт закона о својинским односима на бродовима. Планирано је да Нацрт закона о поморској пловидби уређује материју која се односи на бродове, бродске књиге и исправе, државна припадност брода, уписи брода, поступак при уписима, посадом поморских бродова и др. Нацрт закона ће се припремати по угледу на земље Европске уније које немају море (Швајцарска , Аустрија), имајући у виду да Република Србија након раздруживања Државне заједнице Србија и Црна Гора, нема море. Планирано је да Нацрт закона о поморској пловидби буде потпуно усклађен са следећим прописима ЕУ: Упутством 2001/25 и 2005/45/ЕЗ о минималном нивоу обуке помораца, Одлука 2007/431/ЕЗ која овлашћује државе чланице да ратификују, у интересу Европске заједнице Поморску конвенцију о раду, Упутство 94/57/ЕЗ и 2002/84/ЕЗ о заједничким правилима за инспекцију и надзорне организације за релевантне активности поморске управе и Упутства 96/98/ЕЗ и 2002/84/ЕЗ о поморској опреми и др.

После доношења Закона о поморској пловидби било би потребно донети све пратеће подзаконске прописе који би омогућили његово спровођење.

Такође је планирано да се у периоду 2010- 2012 приступи припреми Нацрта закона о својинско правним односима на бродовима који би уредио питање основа својинско – правних односа у погледу бродова, бродара, облигациони односи који се односе на бродове, поступак извршења и обезбеђења на бродовима и др.

3.27.4.3.2. Институције

У средњорочном периоду је потребно повећати доступност квалитетној води, тј. даље развијати јавни систем водоснабдевања кроз пораст прикључености становништва на јавне системе за водоснабдевање, као и успостављање зона заштите изворишта подземних вода као и акумулација које се користе за водоснабдевање; побољшати стање квалитета вода у водотоковима, као и предузимати мере за очување квалитета подземних вода, пре свега изградњом нових и ефикаснијим радом постојећих постројења за пречишћавање отпадних вода; изградити информациони систем животне средине укључујући и воде, који обезбеђује формирање, класификовање, одржавање, презентацију и дистрибуцију нумеричких, описних и просторних база података о квалитету вода, и размену информација са другим информационим системима.

У овом периоду је потребно формирати националну Референтну лабораторију за контролу квалитета вода. Такође, у овом периоду треба јачати капацитете МПШВ - Републичке дирекције за воде, запошљавањем 15 службеника и Одељења за заштиту вода у МЗЖС запошљавањем још 6 службеника. До краја 2012 планира се запошљавање још 25 санитарних инспектора у МЗ.

Средњерочни приоритети:

- 1 Примена програма мониторинга површинских и подземних вода усаглашеног са Оквирном директивом о водама и методологијом извештавања Европске агенције за животну средину (Eionet-Water: Water Quantity; WISE-SOE Reporting: Rivers; WISE-SOE Reporting: Lakes; WISE-SOE Reporting: Groundwater);
- 2 Развој Водопривредног информационог система Републике Србије, који ће имати линк са другим информационим системима Републике Србије, а посебно са информационим системом заштите животне средине;
- 3 Имплементација програма мера из Плана управљања водама;
 - 4 Успостављање зона заштите свих водних тела која се користе за захватање воде намењене људској потрошњи, у складу са Законом о водама;
- 5 Спровођење програма техничке модернизације и кадровског оспособљавања мреже лабораторија овлашћених здравствених установа које врше узорковање и анализу воде за пиће. Главни циљ модернизације и кадровског оспособљавања је повећање ефикасности рада овлашћених лабораторија, а нарочито система мониторинга воде за пиће и воде из изворишта који се могу користити или се користе као извори водоснабдевања, као и воде која се користи у рекреативне сврхе, унапређење система ране најаве, прогнозе и упозорења о загађењу ових вода.

У средњерочном периоду ће се реализовати следећи пројекти:

- 1 Студија плавних зона прва фаза "Study of Flood prone areas 1st phase", пројекат финансиран из IPA 2007.

У средњерочном периоду је потребно спровести Програм модернизације и кадровског оспособљавања Националне хидрометеоролошке службе (до краја 2010 године). Главни циљ Програма је повећање ефикасности Хидрометеоролошке службе, а нарочито система мониторинга времена, климе, вода, загађености ваздуха и вода, и унапређење система ране најаве, прогнозе и упозорења о појави атмосферских и хидролошких непогода и катастрофа и акцидентних загађења ваздуха и вода у Републици Србији.

РХМЗ ће у овом периоду спровести следеће:

- 1 модернизација постојеће мреже метеоролошких и хидролошких станица и станица за квалитет вода;
- 2 модернизација Метеоролошке и Хемијске лабораторије;
- 3 наставак започете модернизације хидрометеоролошког рачунарско-комуникационог система за прикупљање, обраду, међународну размену и дисеминацију података и продуката;
- 4 Реконструкција постојећих објеката метеоролошких и хидролошких станица, опсерваторија и лабораторија на територији Србије;
- 5 Модернизација возног парка РХМЗ;
- 6 Обука кадрова.

За део законодавства чија имплементација захтева значајне инвестиције – системи за водоснабдевање, системи за прикупљање, транспорт и пречишћавање отпадних вода, као и нитратне директиве, потребно је током преговара за чланство одредити реалне рокове за пуну имплементацију, а на основу реалне процене трошкова за њихову имплементацију и имплементационих планова за специфичне директиве. То се односи првенствено на Упутство о пречишћавању урбаних отпадних вода 91/271/ЕЕЗ, Упутство о нитратима 91/676/ЕЕЗ и Упутство које дефинише квалитет воде намењене за људску потрошњу (вода за пиће) 98/83/ЕЗ.

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем - приказ финансијских потреба и потреба за запошљавањем Министарства инфраструктуре дат у делу саобраћаја

Назив институције	Навештено алије институције постојећа и планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012

Министарство заштите животне средине	Сектор за заштиту природних ресурса - Одељење за заштиту вода	Постојећа	6	10	10	12	14	16
Републички хидрометеоролошки завод	Сектор за контролу животне средине - Одељење за квалитет вода и Одељење за лабораторију за животну средину	Постојећа	38	38	44	50	55	60
	Сектор за хидрологију	Постојећа	71	74	80	85	90	95
Министарство за заштитну средину	Републичка дирекција за заштиту животне средине	Постојећа	28 запослених на пословима заштите	59	79	84	89	94

рство пољопривреде, шумарства и водопривреде	воде		и управљања водама * 31 запослен водопривредни инспектор					
Регулаторна агенција за воде		План ирана			10	10	10	10
Укупно			143	158	192	210	227	244

Финансијске потребе – МПШВ,**Табела 2А. Потребe Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичке дирекције за воде**

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/					
Твининг пројект SR 2005/IB/EN/01 „Подизање капацитета Републичке дирекције за воде“	1,000,000				
Пројекат „Увођење Информационог система за управљање водама у Републици Србији“ (WMIS)	3,273,650	64,700	55,230	56,300	57,530
Пројекат „План управљања речним сливом – пилот пројекат за слив реке Колубаре“	388,000	258,000			
Пројекат „Израда Стратешког плана развоја канализационе мреже и третмана отпадних вода у сливу Јужне Мораве и припрема тендерске	2,800,000 цео пројекат				

документације за конструкцију "Модела" постројења за прераду отпадних вода“					
Студија плавних зона прва фаза		1,000,000	1,000,000		

* средства учешћа Републике у суфинансирању, према садашњем правилнику, 50 % укупне вредности инвестиције

Табела 2Б. Буџет Потребе Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде,
Републичке дирекције за воде
- домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Пројекат „Увођење Информационог система за управљање водама у Републици Србији“ (WMIS) **	75,200	64,700	55,230	56,300	57,530
Пројекат „План управљања речним сливом – пилот пројекат за слив реке Колубаре“	54,320	36,120			

** средства буџета Републике Србије, додатна средства улажу ЈВП Србијаводе и ЈВП Воде Војводине

Табела 2В. Буџет Потребе Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде,
Републичке дирекције за воде
- страни извор (Twinning, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Твининг пројект SR 2005/IB/EN/01 „Подизање капацитета Републичке дирекције за воде“	2,200,000 цео пројекат				
Пројекат „Увођење Информационог система за управљање водама у Републици Србији“ (WMIS)	2,000,000 за цео пројекат				
Пројекат „План управљања речним	333,680	221,880			

сливом – пилот пројекат за слив реке Колубаре“					
Пројекат „Израда Стратешког плана развоја канализационе мреже и третмана отпадних вода у сливу Јужне Мораве и припрема тендерске документације за конструкцију "Модела" постројења за прераду отпадних вода“	2,800,000 цео пројекат				
Студија плавних зона прва фаза		1,000,000	1,000,000		

Финансијске потребе- Министарство заштите животне средине

3.8.1.4. Финансијске потребе

Табела 2А. Потребе Одељења за заштиту вода (горе је попуњено)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 2Б. Буџет Одељења за заштиту вода- домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура	Изградња система ране најаве (угроженост квалитета површинских вода) – укупна вредност пројекта је 232 393 000 din	Реализација пројекта у складу са одобреним Пројектним планом II фаза- 230 800 000 din			

--	--	--	--	--	--

Табела 2В. Буџет Одељења за заштиту вода - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (<i>policy</i>)					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

3.27.5 Заштита природе

3.27.5.1. Стање

3.27.5.1.1 Законодавни оквир

Област заштите природе је уређена Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95 и 135/04), Законом о националним парковима („Службени гласник РС“, бр. 39/93, 44/93, 53/93, 67/93, 48/94, 48/94 и 101/05), Законом о рибарству („Службени гласник РС“, бр. 35/94, 38/94. и 101/05), Законом о ловству („Службени гласник РС“, бр. 39/93, 44/93, 60/93) и Законом о шумама („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 83/92, 53/95, 54/93, 60/93, 67/93, 48/94, 54/96 и 101/05), као и релевантним подзаконским актима донетим на основу наведених прописа.

Упутство Савета 92/43/ЕЕЗ о заштити природних станишта и дивљих биљних и животињских врста и Упутство Савета 79/409/ЕЕЗ о очувању дивљих птица, су делимично пренета у Закон о заштити животне средине и релевантне подзаконске акте у домену оквирних принципа планирања, коришћења и заштите природних вредности. Упутство Савета 1999/22/ЕЗ о држању дивљих животиња у зоолошким вртovima и Упутство Савета 83/129/ЕЕЗ (измењено Упутством Савета 85/444/ЕЕЗ и Упутством Савета 89/370/ЕЕЗ) о спречавању увоза и трговине крзном младунаца одређених врста фока, нису пренета у домаће законодавство. Законодавство је у већој мери усаглашено са Уредбом Савета 3254/91/ЕЕЗ о забрани коришћења замки које хватају животиње за ноге и Уредбом Савета 338/97/ЕЗ године о заштити фауне и флоре регулисањем њихове трговине, али није усаглашено са Уредбом Савета 348/81/ЕЕЗ о регулисању увоза производа добијених од животиња из реда *Cetacea*.

Република Србија је у области заштите природе ратификовала следеће међународне конвенције: Међународну конвенцију за заштиту птица („Службени лист СФРЈ“ - Међународни уговори, број 6/73), Конвенцију о заштити светске културне и природне баштине – *Heritage Convention* („Службени лист СФРЈ“ - Међународни уговори, број 8/74), Конвенцију о мочварама које су од међународног значаја, нарочито као станишта птица мочварица – *Ramsar Convention* („Службени лист СФРЈ“ - Међународни уговори, број 9/77), Конвенцију о биолошкој разноврсности – *CBD* („Службени лист СРЈ“ - Међународни уговори, број 11/2001), Конвенцију о међународној трговини угрожених врста дивље фауне и флоре – *CITES* („Службени лист СРЈ“ - Међународни уговори, број 11/2001), Конвенцију Уједињених нација о борби против десертфикације у земљама са тешком сушом и/или дезертификацијом, посебно у Африци – *UNCCD* („Службени гласник РС“ - Међународни уговори, број 102/07), Конвенцију о очувању

мигранторних врста дивљих животиња – *Bonn Convention* („Службени гласник РС“ - Међународни уговори, број 102/07), Конвенцију о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта – *Bern Convention* („Службени гласник РС“ - Међународни уговори, број 102/07), Оквирну конвенцију о заштити и одрживом развоју Карпата – *Carpathian Convention* („Службени гласник РС“ - Међународни уговори, број 102/07).

Република Србија је од 2002. члан Савета за Пан-европску стратегију биолошке и предеоне разноврсности (*PEBLDS*).

Припремљени су следећи стратешки документи: Акциони план контроле уношења, праћења и сузбијања алохтоних инвазивних врста у циљу имплементације Европске стратегије о сузбијању и контроли алохтоних инвазивних врста и имплементације Бернске Конвенције; Акциони план очувања мочварних подручја Републике Србије у циљу имплементације Конвенције о мочварним подручјима од међународног значаја; Акциони планови заштите и очувања мрког медведа (*Ursus arctos*), вука (*Canis lupus*) и риса (*Lynx lynx*) у Републици Србији у циљу имплементације Бернске Конвенције.

Припремљена је хармонизација националне номенклатуре у класификацији станишта са стандардима међународне заједнице – *EUNIS* систем класификације; идентификована су подручја биљног диверзитета од међународног значаја (*Important Plant Areas*) у циљу имплементације Упутства Савета 92/43/ЕЕС и Конвенције о биодиверзитету; идентификована су подручја птица од међународног значаја (*Important Bird Areas*) у циљу имплементације Упутства Савета 79/409/ЕЕС, Конвенције о мочварним подручјима, Бернске и Бонске конвенције.

Потребно је усвојити Националну стратегију очувања биодиверзитета и Акциони план (*NBSAP*) и донети Акционе планове за реализацију Националног програма заштите животне средине (*NPEP*).

У завршној фази реализације налази се и међународни пројекат „Развој *EMERALD* мреже у Републици Србији“, који представља основу за развој мреже *Natura 2000* у Србији. У току је установљавање Зеленог појаса у Србији у склопу Европског Зеленог појаса (*European Green Belt Project*).

3.27.5.1.2 Институционални оквир

У надлежности МЗЖС су очување и унапређивање биодиверзитета и заштићених подручја; мониторинг и одрживо коришћење биодиверзитета и предела; унутрашњи и међународни промет угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне.

У МЗЖС на пословима заштите природе ради 20 службеника, а потребно је запослити још 13, док у Сектору за контролу и надзор на пословима инспектора у области заштите природе ради 30 службеника, а потребно је запослити још 8.

Завод за заштиту природе Србије (Завод) врши стручне послове заштите природних добара, истраживање и проучавање природних добара ради стављања под заштиту, спровођења режима заштите, припремање елабората за предлагање заштите и вредновање природних добара, праћење стања угрожености природних добара и предлагања мера њихове заштите, утврђивање услова заштите и давање података о заштићеним природним добрима у поступку израде просторних и других планова и вршење других послова утврђених прописима. Завод има 121 запосленог, а потребно је запослити још 19.

Поред МЗЖС и Завода, одређене надлежности које се односе на заштиту природе имају и: МПШВ - Управа за шуме (ловство), Управа за заштиту биља и Управа за ветерину (контрола прекограничног промета угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне); МИ (просторно планирање); Агенција (прикупљање података и извештавање о стању биодиверзитета); Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој (за послове заштите природе на територији АП Војводина); јавна предузећа за управљање националним парковима: Тара, Ђердап, Копаоник, Фрушка гора и Шар планина; ЈП „Србијашуме“, ЈП „Војводинашуме“ и други стараоци заштићених природних добара.

У Агенцији на пословима заштите природе ради 1 службеник, а потребно је запослити још 3.

У оквиру МПШВ - Управа за шуме, на пословима заштите природе ради 1 службеник у групи за ловство, а потребно је запослити још 4, док у ловној инспекцији ради 8 службеника, а потребно је запослити још 6.

3.27.5.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.27.5.2.1. Законодавни оквир

- До краја 2008. усвојити Закон о заштити природе (Закон) којим ће бити пренета: Упутство Савета 92/43/ЕЕЗ, Упутство Савета 79/409/ЕЕЗ, Упутство Савета 1999/22/ЕЗ, Упутство Савета 83/129/ЕЕЗ и бити усаглашен са Уредбом Савета 3254/91/ЕЕЗ, Уредбом Савета 348/81/ЕЕЗ и Уредбом Савета 338/97/ЕЗ;
- До краја 2009. на основу Закона, усвојити подзаконска акта којима ће у потпуности бити пренета упутства и и уредбе из предходне тачке;
- До краја 2008. усвојити Закон о дивљачи и ловству усаглашен са Упутствима Савета 92/43/ЕЕЗ и 79/409/ЕЕЗ, Уредбом Савета 3254/91/ЕЕЗ, Уредбом Савета 3626/82/ЕЕЗ о имплементацији конвенције о међународној трговини дивље флоре и фауне, Одлуком Савета 98/145/ЕЗ о одобравању амандмана Бонске конвенције о миграторним врстама дивљих жиботиња, Уредбом Савета 349/2003/ЕЗ о обустави уношења одређених врста дивље флоре и фауне и Одлуком Савета 871/2006/ЕЗ о очувању афричко-евроазијских врста миграторних птица;
- У пвом кварталу 2009. успоставити *EMERALD* мрежу.

3.27.5.2.2 Институционални оквир

- У МЗЖС јачаће се административни капацитети за спровођење усклађеног законодавства из области заштите природе, као и административни капацитети институција и органа задужених за планирање, контролу и праћење стања заштите природе и биодиверзитета, обуком и запошљавањем 7 нових службеника;
- Управа за шуме појачаће постојеће капацитете запошљавањем и обуком 2 нова службеника у групи за ловство, а у циљу ефикаснијег рада ловних инспектора јачаће се институционални капацитети техничким опремањем инспекције и запошљавањем 6 нових ловних инспектора;
- У Агенцији на пословима заштите природе запослити 2 нова службеника;
- У Заводу запослити 4 нова службеника на пословима заштите природе.

3.27.5.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.27.5.3.1 Законодавни оквир

- До краја 2010. биће донети посебни закони о националним парковима и подзаконски акти о оснивању еколошке мреже и проглашењу заштићених подручја у Србији у складу са Упутством Савета 92/43/ЕЕЗ и Упутством Савета 79/409/ЕЕЗ;
- До краја 2010. на основу Закона о дивљачи и ловству донети подзаконска акта која ће у потпуности бити усаглашена са релевантним европским прописима;
- До краја 2010. усвојити Националну стратегију очувања биодиверзитета и Акциони план, усаглашене са циљевима из Саопштења Комисије о биодиверзитету и Акционим планом ЕУ до 2010 и после (COM/2006/0216);

- До краја 2010. у циљу спровођења *NPEP* биће усвојени Акциони планови за заштиту екосистема, за заштиту заштићених природних добара и за заштиту земљишта, усаглашени са циљевима б. акционог програма за животну средину ЕЗ, Тематском стратегијом о заштити земљишта (COM (2006) 231) и релевантним документима и прописима ЕУ;
- До краја 2012. реализовати главне пројекте који произилазе из Акционог плана контроле уношења, праћења и сузбијања алохтоних инвазивних врста, Акционог плана очувања мочварних подручја у Републици Србији и Акционих планова заштите и очувања мрког медведа (*Ursus arctos*), вука (*Canis lupus*) и риса (*Lynx lynx*) у Републици Србији.

3.27.5.3.2. Институционални оквир

- У МЗЖС наставити јачање административних капацитета запошљавањем 6 нових службеника;
- До краја 2011. донети вишегодишњи план за финансирање заштите природе и одрживо коришћење биодиверзитета и Програм рада заштићених подручја (*CBD*);
- У МПШВ - Управи за шуме запослити још 2 службеника у групи за ловство;
- У Агенцији на пословима заштите природе запослити 2 нова службеника;
- У Заводу запослити 15 нових службеника на пословима заштите природе;
- У складу са циљевима пројекта IPA 2007 “Јачање капацитета за развој мреже *Natura 2000* у Србији” успоставиће се институционални и стручни капацитети на републичком и локалном нивоу ради спровођења идентификације и успостављања мреже подручја за дугорочно очување станишта и врста у складу са ЕУ упутствима о стаништима и птицама;
- До краја 2012 успоставити мрежу *Natura 2000*, Зелени појас у Србији и националну еколошку мрежу.

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009	2010	2011	2012
Министарство заштите животне средине	Одељење за заштиту природних ресурса	Постојећа	20	24	27	29	31	33
	Сектор за контролу и надзор Инспекција из области заштите природе	Постојећа	30	38	38	38	38	38
Агенција за заштиту животне средине (област заштите природе)		Постојећа	1	1	3	4	4	4
Завод за заштиту природе		Постојећа	121	121	125	130	135	140

*Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Управа за шуме	Група за ловство	Постојећа	1	2	3	4	5	5
	Ловна Инспекција	Постојећа	8	8	14	14	14	14

*Подаци о потребама за запошљавањем у Управи за шуме су приказани и у обједињеној табели у оквиру подгрупе 3.27.10. Шумарство.

Финансијске потребе

Табела 2А.⁸³ Потребe Завода за заштиту природе Србије

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ⁸⁴					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	€ 1.800.000	€ 2.565.000	€ 3.352.000	€ 3.977.000	€ 4.765.000
Инфраструктура ⁸⁵					

Напомена:

Навести износ у ЕУР за сваку годину посебно.

За страну подршку навести и која је страна подршка у питању.

Табела 2Б. Буџет Завода за заштиту природе Србије - домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)	€ 1.789.000	€ 2.530.000	€ 3.295.000	€ 3.942.000	€ 4.730.000
Инфраструктура					

Табела 2В. Буџет Завода за заштиту природе Србије- страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
--	--------	--------	--------	--------	--------

⁸³ Табела „2А“ представља збир средстава наведених у табели „2Б“ и у табели „2В“

⁸⁴ Додатни трошкови настали из спровођења прописа и нису директни трошкови администрације, нпр. социјална помоћ, помоћ организацијама за заштиту потрошача, помоћ невладиним организацијама...

⁸⁵ Изградња објеката у областима у којима је то могуће навести: путеви, аеродроми, железница, инфраструктурни радови, „шенгенска“ граница...

Активности (polisu)	Опрема	€20.000	€50.000	€100.000	€50.000	€120.000
	Програм заштите	€125.000	€150.000	€150.000	€150.000	€150.000
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)						
Инфраструктура						

Заштићена подручја (у еврима)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/ ⁸⁶					
Изградња институција (просторије, људи, опрема, радови, активности ...)	1,300,000	6,500,000	9,500,000	11,000,000	12,700,000
1. Чување, одржавање и презентација заштићених подручја:					
1.1. Успостављање и опремање служби чуварског надзора и администрације управљача,					
1.2. Обележавање и одржавања унутрашњег реда (управљање чврстим отпадом и отпадним водама, уређење простора, санација и рекултивација деградираних поцршина, отклањање последица противправне изградње),					
1.3. Израда управљачких документа (планови управљања, правилници, упутства, просторни и урбанистички планови),	1,200,000	9,000,000	11,000,000	12,000,000	10,500,000
1.4. Изградња јединственог информационог система Републике Србије и појединачних ГИС пројеката за управљање заштићеним подручјима,	150,000	800,000	1,500,000	1,700,000	2,500,000
1.5. Едукација и научноистраживачки рад,					
2. Управљање посетиоцима:					
2.1. Изградња и опремање	150,000	1,200,000	2,000,000	2,200,000	3,000,000

<p>визиторских центара, 2.2. Изградња и опремање улазних станица, 2.3. Израда упутстава и приручника</p> <p>3. Праћење и унапређење стања заштићених подручја: 3.1. Мониторинг живог света и животне средине, 3.2. Реинтродукција и реколонизација дивљих врста у заштићеним подручјима, 3.3. Управљање популацијама и стаништима, 3.4. Конзервација геонаслеђа и очување природног и културног предела,</p> <p>4. Одрживо коришћење природних ресурса: 4.1. Развој одрживог туризма и екотуризма, органске пољопривреде 4.2. Програми и пројекти одрживог рибарства и ловства; 4.3. Програми и пројекти одрживог коришћења водних ресурса и минералних сировина, 4.4. Програми и пројекти одрживог коришћења шума, 5. Регулисање имовинско-правних односа и сарадња са власницима и корисницима на заштићеним подручјима: 5.1. Пројекти откупа, замене земљишта или преноса права коришћења земљишта, 5.2. Накнада власницима и корисницима непокретности за ограничење права коришћења, нанету штету или друге трошкове које имају у вези заштите, 5.3. Подстицај и охрабривање прихватљивих активности локалног становништва и екстерних учесника развоја на заштићеним подручјима</p>	200,000	500,000	1,000,000	1,100,000	1,800,000
---	---------	---------	-----------	-----------	-----------

Инфраструктура ⁸⁷					
1. Хардверска опрема и софтверска подршка за ГИС заштићених подручја и трошкови одржавања те опреме	80,000	300,000	500,000	200,000	150,000
2. Опрема за мониторинг биљног и животињског света и животне средине	20,000	50,000	150,000	300,000	400,000
3. Средства противпожарне заштите	50,000	500,000	1,000,000	200,000	200,000
4. Опрема за електронски/теленaдзор у заштићеним подручјима	10,000	400,000	500,000	400,000	400,000
Укупно ЗАШТИЋЕНА ПОДРУЧЈА – домаћи и страни извори (У ЕВРИМА)	3,600,000	20,550,000	27,150,000	30,000,000	31,150,000
Домаћи извори	1,600,000	9,550,000	11,150,000	13,000,000	14,150,000
Старни извори	2,000,000	11,000,000	16,000,000	17,000,000	17,000,000

3.27.6. Контрола индустријског загађења и управљање ризиком

3.27.6.1. Стање

3.27.6.1.1. Законодавни оквир

Област контроле индустријског загађења и управљања ризиком у Републици Србији регулисана је Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“ бр. 135/04) и Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, 135/04).

- Одредбе *Seveso II* упутства делимично су транспоноване у постојећи Закон о заштити животне средине и Правилник о методологији за процену опасности од хемијског удеса и од загађивања животне средине, мерама припрема и мерама за отклањање последица.
- Закон о заштити животне средине је делимично усаглашен са Уредбом 761/2001 о добровољном учешћу организација у управљању заштитом животне средине Заједнице и шеми оцењивања (ЕМАС), и Уредбом 1980/2000 о ревидираној Шеми доделе еко-знака.
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине је усклађен са Упутством 2008/1/ЕЗ о интегрисаном спречавању и контроли загађења - *IPPC*. У циљу пуног преноса *IPPC* упутства и спровођења Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине планира се усвајање Уредбе о програму усклађивања појединих привредних грана са одредбама Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине према коме ће се подносити и захтеви за издавање дозвола за постојећа постројења.
- Упутство 2001/80/ЕЗ о ограничењу емисија одређених загађујућих материја у ваздух из великих ложишта и Упутство Савета 2001/81/ЕЗ о националним максимално дозвољеним

⁸⁷ Изградња објеката у областима у којима је то могуће навести: путеви, аеродроми, железница, инфраструктурни радови, „шенгенска“ граница...

емисијама одређених атмосферских загађујућих материја нису пренети у домаће законодавство.

Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине прописано је да нова постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе морају прибавити дозволу одмах тј. пре пуштања у рад, док постојећа постројења дозволу морају добити до 2015. године. Тренутно је идентификовано 226 постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе. За имплементацију IPPC директиве за одређена постројења, као што су постројења у оквиру енергетског сектора, предвиђа се да ће бити захтеван прелазни период. До данас у Републици Србији није поднет ни један захтев за издавање интегрисане дозволе, односно није издата ни једна дозвола.

У оквиру пројекта Јачање капацитета заштите животне средине 2003. који је финансирала Европска агенције за реконструкцију, урађен је IPPC Пилот пројекат – Симулација издавања интегрисане дозволе за фабрику цемента Холцим (Србија), Поповац. У оквиру ISLA пројекта - „Институционална подршка примени прописа у области индустријског загађења“ који је финансирала влада Краљевине Норвешке у оквиру јачања капацитета у имплементацији IPPC закона, урађена је симулација израде нацрта интегрисане дозволе за Рафинерију нафте Панчево.

3.27.6.1.2. Институционални оквир

Област контроле индустријског загађења и управљања ризиком је у надлежности МЗЖС, Агенција за заштиту животне средине надлежна је за послове БАТ регистра, а Министарство одбране и Министарство унутрашњих послова имају надлежност над поступањем у ванредним ситуацијама, укључујући и хемијске удесе.

- У МЗЖС на пословима спречавања великих хемијских удеса, тренутно ради 16 службеника, од којих 5 службеника ради на пословима израде законског оквира и вођења управног поступка, односно регистра постројења која подлежу одредбама *Seveso II* упутства и издавању сагласности на процене опасности од хемијског удеса од загађивања животне средине, као и на планове заштите од хемијског удеса. Потребно је да на овим пословима ради укупно 7 службеника. Тренутно су 11 службеника инспектори који врше контролу *Seveso II* постројења. Потребно је да се на овим пословима запосли укупно 18 службеника. У оквиру ISLA пројекта 2007. године одржан је тренинг за примену *Seveso II* упутства намењен службеницима и инспекторима у МЗЖС и помоћ МЗЖС у процесу транспоновања одредаба *Seveso II* упутства у домаће законодавство.
- Потребно је наставити обуку инспектора заштите животне средине на републичком, покрајинском и локалном нивоу за управљање ризиком и поступање у удесу и израдити упутства о поступању у удесу.
- Потребно је изградити систем за обавештавање и руковођење у случају хемијског удеса на територији Републике Србије, односно изградити информациони систем и набавити софтвер за израду базе података о постројењима и активностима са опасним материјама.
- МЗЖС је надлежно за увођење законског и успостављање институционалног оквира за примену ЕМАС система. У току 2007. године, као резултат ЕМАС пилот пројекта спроведеног у оквиру CARDS2003 ECBP израђен је предлог ЕМАС програма Републике Србије и предлог акционог плана за имплементацију ЕМАС-а у Републици Србији. На пословима увођења ЕМАС система и еко-знака, у МЗЖС раде 3 службеника. Потребно је да се на овим пословима запосли укупно 8 службеника.
- Акредитационо тело Републике Србије (АТЦ) је надлежно за послове акредитације и вршења надзора над ЕМАС верификаторима, и издаје одговарајућа методолошка упутства. Потребно је да се на овим пословима запосли укупно 3 службеника.
- У МЗЖС формирано је Одељење за интегрисано спречавање и контролу загађивања животне средине у ком тренутно ради 7 запослених на пословима издавања интегрисаних

дозвола и на пословима праћења БАТ. Потребно је да се на овим пословима запосли укупно 15 службеника. Надлежни за издавање ИРПС дозвола су МЗЖС, Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и органи јединица локалних самоуправа надлежни за послове заштите животне средине. Надзор над применом одредаба Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине и прописа донетих на основу овог закона врши МЗЖС преко инспектора. Тренутно је запослено 10 инспектора задужених за надзор над постројењима која подлежу издавању интегрисане дозволе, а потребно је запослити укупно 15. Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе врше послове издавања интересаних дозвола и инспекцијски надзор над постројењима и активностима за које дозволу за градњу издају јединице локалне самоуправе. Јединици локалне самоуправе поверено је вршење инспекцијског надзора над постројењима и активностима за које дозволу у складу са овим законом издаје надлежни орган локалне самоуправе. Потребно је јачати капацитете јединица локалне самоуправе и запослити нове службенике који ће обављати ове послове.

3.27.6.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.27.6.2.1. Законодавни оквир

- Извршити пун пренос *Seveso II* Упутства усвајањем Закона о изменама и допунама Закона о заштити животне средине и Правилника о садржини и методологији израде Политике превенције удеса, Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса у крајем 2009. године.
- Израдити упутства за поступања у удесу.
- Усвојити Закон о изменама и допунама Закона о заштити животне средине, који ће успоставити механизме за примену Уредбе 761/2001 о добровољном учешћу организација у управљању животном средином Заједнице и шеми оцењивања (ЕМАС) у другом кварталу 2009.
- До краја 2009. усвојити подзаконске прописе који ће успоставити механизме за примену Уредбе 1980/2000 о ревидираној Шеми доделе еко-знака.
- До краја 2009. пренети Упутство 2001/80/ЕЗ о ограничењу емисија одређених загађујућих материја у ваздух из великих ложишта и Упутство Савета 2001/81/ЕЗ о националним максимално дозвољеним емисијама одређених атмосферских загађујућих материја (полутаната) усвајањем подзаконских прописа и Закона о заштити ваздуха.
- До краја 2008. усвојиће се Уредба о програму усклађивања појединих привредних грана са одредбама Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине.

3.27.6.2.2. Институционални оквир

- До краја 2009 МЗЖС ће запослити још 7 службеника на пословима имплементације *Seveso II* упутства, од чега 2 на пословима израде законског оквира и вођења управног поступка, а 5 на пословима инспекције.
- Изградити систем за обавештавање и руковођење у случају хемијског удеса на територији Републике Србије, односно успоставити информациони систем и набавити софтвер за израду базе података о постројењима и активностима са опасним материјама;
- До краја 2009. МЗЖС ће на пословима доделе еко-знака, као и омогућавања усвајања и спровођења програма ЕМАС за Србију запослити још 3 службеника. У АТС на пословима усвајања и спровођења програма ЕМАС за Србију биће запослен један службеник;

- Успоставиће се систем издавања IPPC дозвола у надлежним органима. На пословима издавања IPPC дозвола биће запослена још 3 службеника, а на пословима IPPC инспекције још 5.
- У циљу имплементације IPPC закона потребно је обучити и повећати број запослених у МЗЖС као и у осталим надлежним органима државне управе и на нивоу покрајине и локалне самоуправе, који раде на пословима издавања дозвола
- Обучити запослене у IPPC постројењима за примену IPPC закона.

3.27.6.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.27.6.3.1. Законодавни оквир

- Израдити базу података о *Seveso II* постројењима, Национални план поступања у случају хемијског удеса, општинске планове поступања у случају хемијског удеса и План заштите од удеса са прекограничним ефектима.
- До краја 2010 усвојити Национални програм за спровођење ЕМАС-а и акциони план.
- До краја 2011 усвојити подзаконски акт који ће успоставити механизме за примену Уредбе 761/2001.

3.27.6.3.2. Институционални оквир

- До краја 2012 МЗЖС ће на пословима спровођења *Seveso II* упутства, запослити још 2 службеника на пословима инспекције.
- Формираће се ЕМАС Савет и ЕМАС Секретаријат. На пословима увођења ЕМАС-а, МЗЖС ће запослити још 2 службеника. У АТС-у на пословима спровођења програма ЕМАС за Србију запослиће се још 2 службеника;
- На пословима издавања IPPC дозволе биће запослено још 5 службеника.

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009 ⁸⁸	2010	2011	2012
Министарство заштите животне средине								
Сектор за контролу и надзор	Одељење за поступање у удесу -SEVESO инспекција	Постојећа	16	21	22	23	24	25
	IPPC инспекција	Постојећа	10	10	15	15	15	15
Интегрис	Одељење за	Постојећа	7	8	10	12	15	15

⁸⁸ Број запослених је наведен само примера ради

ана дозвола	издавање дозвола							
EMAS	ЕМАС/Еко знак Одсек за стандарде и чистију производњу	Постојећа	3	6	6	8	8	8
	Акредитационо тело Србије	Постојећа	0	0	1	2	3	3
Укупно			23	31	36	39	43	43

3.8.1.4. Финансијске потребе

Табела 2А. Потребe Министарства заштите животне средине

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности/					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

Табела 2Б. Буџет Министарства заштите животне средине, Сектор за контролу и надзор, Одељење за поступање у удесу- домаћи извор

Активности	<i>1.000 NIP(пројекат Минис.одбране)</i>	<i>370.000 NIP(пројекат Минис.одбране)</i>			
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Набавка опреме за екотоксикол. јединице на територији РС (преносни уређаји за мерење загађујућих материја, лаптопови, радиоуређаји, интерфејс уређаји)-		85.300.- ЕУР			

НИП					
Набавка рачунара и фото камера за 10 тренутно запослених инспектора у Сектору за контролу и надзор	10.000.- ЕУР				
Набавка нових возила за Сектор за контролу и надзор за запослене и новозапослене у који су наведени у Табели запошљавања	50.000.- ЕУР (за 5 возила)	60.000.- ЕУР (за 6 возила)			
Инфраструктура					
Изградња комуникационо-комитационог система у складу са пројектом -НИП		420.000,00 ЕУР			
Изградња информационог система-НИП		250.000.- ЕУР			

Табела 2В. Буџет Министарства заштите животне средине, Сектор за контролу и надзор, Одељење за поступање у удесу - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Пројекат обуке SEVESO инспекције UNDP	10.000	10.000			
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

3.27.7. Генетички модификовани организми (ГМО)

3.27.7.1. Стање

3.27.7.1.1. Законодавни оквир

Стратегија развоја пољопривреде Србије, усвојена 2005. године прихвата развој модерне биотехнологије и биолошке сигурности у савременој пољопривреди и предвиђа развој стратешких, законских, административних и техничких инструмената у циљу обезбеђивања адекватног нивоа заштите и контроле у области рада са ГМО, као и смањивање потенцијалних ризика од ГМО на најмању могућу меру.

Област ГМО је уређена Законом о генетички модификованим организмима („Службени лист СР Југославије“ бр. 21/2001) и подзаконским актима којима се уређују услови за ограничену употребу, увођење у производњу и стављање у промет ГМО и производа од ГМО, као и услови и мере за спречавање и отклањање нежељених ефеката по животну средину и људско здравље, али нису регулисани: прекогранични промет, обележавање, учешће јавности, праћење и мониторинг ГМО и производа од ГМО. Закон је усклађен са Упутствима ЕУ: 90/220/ЕЕЗ и 90/219/ЕЕЗ. Подзаконски акти усклађени са Упутством 2001/18/ЕЗ донети су 2002. године.

Нови Закон о ГМО ће уредити: услове употребе ГМО у затвореним системима (лабораторијски рад, стакленици); намерно увођење ГМО у животну средину (експериментално и комерцијално гајење); стављање у промет ГМО или производа који садрже и/или се састоје или су добијени од ГМО (увоз и извоз и/или унутрашњи промет); руковање, превоз, паковање, транзит преко територије Републике Србије, обележавање и прерада ГМО или производа који садрже и/или се састоје или су добијени од ГМО; услови и мере за спречавање и отклањање потенцијално могућих нежељених ефеката при раду са ГМО; одговорност за штету насталу при недозвољеној употреби ГМО; инспекцијски надзор над спровођењем овог закона; формирање и рад Националног савета за биолошку сигурност; праћење стања (мониторинг) ГМО и производа од ГМО; следљивост; накнаде за покриће трошкова у вези са поступком разматрања пријаве за одређену врсту рада са ГМО.

Република Србија је ратификовала Картагена протокол о биолошкој сигурности 08.02.2006. године, а постала је пуноправни члан 09.05.2006. године.

Нацрт Националног оквира за биолошку сигурност припремљен је 2006. године у оквиру пројекта „National Biosafety Framework for Serbia and Montenegro“, који је део UNEP/GEF глобалног пројекта „Development of National Biosafety Frameworks“.

3.27.7.1.2. Институционални оквир

Област ГМО је у надлежности МПШВ. Управа за заштиту биља и Управа за ветерину МПШВ, као и пољопривредна инспекција спроводе инспекцијски надзор у области ГМО. Контролу увоза ГМО и производа од ГМО врши гранична фитосанитарна и ветеринарска инспекција. Не постоји систем контроле обележавања ГМО и производа од ГМО. Потребно је јачати капацитете за управљање ГМО.

Испитивања ГМО и производа од ГМО за потребе МПШВ врше три овлашћене лабораторије. Формиран је Национални савет за биолошку сигурност који врши стучне послове у области ГМО, састављен од тима експерата из различитих области и броји 17 чланова. Национални савет, на научној основи, врши процену ризика о биолошкој сигурности при раду са ГМО и доставља МПШВ мишљење о предложеном раду са ГМО.

Потребно је успоставити Националну базу података у области модерне биотехнологије која може бити део ВСН-а (механизма за размену информација из области биолошке сигурности).

3.27.7.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.27.7.2.1. Законодавни оквир

До краја 2009. године, усвојити Закон о ГМО. Нови Закон ће пренети: Упутство 2001/18/ЕЗ, Упутство 98/81/ЕЗ и бити усаглашен са Уредбом 1829/2003/ЕЕЗ, Уредбом 1830/2003, Уредбом 1831/2003, Уредбом 1946/2003, Уредбом 65/2004, Уредбом 641/2004, као и са Картагена Протоколом и уговорима Светске трговинске организације.

3.27.7.2.2. Институционални оквир

До краја 2009. године, успоставити Националну базу података у области модерне биотехнологије.

Потребно је изградити капацитете за учешће јавности приликом доношења одлука о раду са ГМО (организовање радионица, спровођење јавних дискусија и израда штампаних материјала).

Јачати административне капацитете запошљавањем службеника који ће водити и одржавати базу података, обуком службеника и набавком неопходне опреме.

3.27.7.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.27.7.3.1. Законодавни оквир

До другог квартала 2011. године, усвојити подзаконске акте неопходне за имплементацију Закона о ГМО, чиме ће се у потпуности извршити пренос свих релевантних прописа ЕУ из ове области.

3.27.7.3.2. Институционални оквир

До краја 2011. године, успоставити систем контроле обележавања ГМО и производа од ГМО.

Наставити јачање капацитета запошљавањем нових службеника, као и даљом обуком запослених.

Табела 1

Потреба државне институције за запошљавањем

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Постојећа	1	1	2	2	2	2
УКУПНО:		1	1	2	2	2	2

3.27.8 Хемикалије

3.27.8.1. Стање

3.27.8.1.1. Законодавни оквир

Важећи закон којим се регулишу хемикалије као производ јесте Закон о производњи и промету отровних материја (Сл. лист СРЈ бр.15/1995, 28/1996 и 37/2002) и неусаглашен је са ЕУ прописима: Уредбом ЕЗ 1907/2006 (REACH), Упутством 67/548/ЕЕЗ; Упутством 99/45/ЕЗ; Упутством 2004/42/ЕЗ; Уредбом ЕЗ 304/2003 и Уредбом ЕЗ 648/2004, Упутством 98/8/ЕЗ Уредбом ЕЗ 1896/2000, Уредбом ЕЗ 1687/2002, Уредбом ЕЗ 2032/2003, Уредбом ЕЗ 1048/2005. Овај закон се односи на материје природног или синтетичког порекла и једињења произведена од тих материја која могу нанети штету животу и здрављу људи и животној средини, односно на све опасне хемикалије, а не само на отрове. Законом се такође уређује да се отрови морају класификовати пре производње односно стављања на тржиште, као и да се класификација врши у три групе. Закон поред услова за стављање хемикалија на тржиште уређује и услове које правна лица и предузетници који имају намеру да производе односно стављају у промет отрове морају да испуне да би добила решење надлежног министарства. ЕУ. Закон има другачији концепт од важећих директива ЕУ.

Нови Закон о хемикалијама ће прописати процедуре неопходне за имплементацију обавеза држава чланица које проистичу из REACH и основ за доношење подзаконских аката за имплементацију глобалног хармонизованог система класификације и обележавања (GHS).

Област биоцида је тренутно уређена парцијално: Законом о производњи и промету отровних материја (Сл. лист бр. 15/1995), Законом о заштити биља (Службени гласник РС“ 24/98), Законом о здравственој исправности животних наминаца и производа опште употребе („Службени гласник РС“ бр.55/78) који нису у складу са Упутством 98/8/ЕЗ.

Република Србија није ратификовала Стокхолмску конвенцију о дуготрајним органским загађујућим супстанцама (Стокхолмска конвенција) и Ротердамску конвенције о поступку давања сагласности на основу предходног обавештења за одређене опасне хемикалије и пестициде у међународној трговини (Ротердамска конвенције).

Добра лабораторијска пракса (ДЛП) уређена је само у односу на испитивања лекова Законом о лековима и медицинским средствима („Службени гласник РС“ бр.84/04 и 85/05). Смернице ДЛП („Службени гласник РС“ број 28/08) у потпуности су усаглашене са упутствима 9/2004/ЕЗ и 10/2004/ЕЗ у делу који се односи на лекове. Изменама и допунама Закона о лековима и медицинским средствима и подзаконским актима уредиће се на општи начин област ДЛП и потпуности пренети поменути упутства.

3.27.8.1.2. Институционални оквир

За област хемикалија надлежно је МЗЖС. Пословима управљања хемикалијама бави се 14 запослених а надзор врше инспектори заштите животне средине а ДЛП је у надлежности МЗ и овим пословима се тренутно баве три службеника.

Инспекцијски надзор у области хемикалија врше инспекција заштите животне средине, тржишна, санитарна, и инспекција за лекове и медицинска средства.

Потребно је формирати Агенцију за хемикалије као самосталну развојну, стручну и регулаторну организацију која ће вршити јавна овлашћења у области управљања хемикалијама и биоцидима. Финансирање Агенције вршиће се из прихода остварених од накнада за послове предвиђене у Закону о хемикалијама и Закону о биоцидима. Агенција ће преузети запослене из МЗЖС.

Потребно је унапређивати професионална знања запослених и јачати капацитете за управљање хемикалијама и биоцидима у складу са REACH-ом и другим релевантним прописима ЕУ.

Потребно је израдити План за имплементацију Стокхолмске конвенције, унапредити капацитете за њено спровођење, израдити Национални профил за управљање хемикалијама, и унапредити националне капацитете за Стратешки приступ међународном управљању

хемикалијама (SAICOM) - успоставити интегралној приступ управљања хемикалијама кроз цео њихов животни циклус и адекватну међуресорну сарадњу.

Потребно је сачинити Инвентар хемикалија на тржишту и успоставити електронску базу података.

Потребно је ојачати капацитете индустрије и унапређивати професионална знања запослених .

Потребно је основати Националну институцију за контролу усаглашености са ДЛП као национално тело надлежно за контролу усаглашености лабораторија за испитивање са ДЛП и омогућити њено приступање систему OECD-а.

3.27.8.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.27.8.2.1 Законодавни оквир

- У другом кварталу 2009. године усвојити Закон о хемикалијама који ће бити усаглашен и усклађен са: REACH, Упутством 67/548/ЕЕЗ; Упутством 99/45/ЕЗ; Упутством. 2004/42 //ЕЗ; Уредбом ЕЗ 304/2003 и Уредбом ЕЗ 648/2004;
- У другом кварталу 2009. године усвојити Закон о биоцидима који ће бити усклађен и усаглашен са: Упутством 98/8/ЕЗ, Уредбом ЕЗ 1896/2000, Уредбом ЕЗ 1687/2002, Уредбом ЕЗ 2032/2003, Уредбом ЕЗ1048/2005;
- До краја 2009. године ратификовати Стокхолмску конвенцију;
- До краја 2009. године ратификовати Ротердамску конвенцију;
- Биће израђен Национални имплементациони план Стокхолмске конвенције (који садржи и Национални профил за управљање хемикалијама, Инвентар POPs супстанци и акционе планове за спровођење мера за смањење односно елиминацију испуштања POPs супстанци у животну средину);
- До краја 2008. године усвојити Закон о изменама и допунама Закона о лековима и медицинским средствима, који ће бити у складу са упутствима 9/2004/ЕЗ и 10/2004/ЕЗ;
- До краја 2009. године биће донет Правилник ДЛП.

3.27.8.2.2. Институционални оквир

Основаће се Агенција за хемикалије у року од шест месеци од доношења Закона о хемикалијама, односно у четвртом кварталу 2009. године.

До краја 2008. године почети обуку запослених у министарству, Агенцији за хемикалије, тржишној, санитарној, инспекцији заштите животне средине, инспектора за лекове и медицинска средства за спровођење хармонизованих закона кроз реализацију пројекта изградње капацитета у области управљања хемикалијама и ДЛП са Шведском агенцијом за хемикалије (KemI).

Унапредити професионалне капацитете у индустрији кроз IPA 2008 и KemI.и организовати напредније тренинге особља Агенције за хемикалије и инспектора.

До краја 2009. године организовати help-desk за индустрију о примени прописа хармонизованих са прописима ЕУ

У другој половини 2009. године основати Националну институцију за контролу усаглашености са ДЛП и омогућити њено приступање систему ОЕСД-а.

3.27.8.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.27.8.3.1. Законодавни оквир

- До краја 2010. године усвојити подзаконске акте за спровођење Закона о хемикалијама којима ће се извршити даље преношење Упутства 99/45/ЕЗ и Упутства 67/548/ЕЕЗ (одредбе које су остале на снази доношењем REACH) и усаглашавање са: REACH, Уредбом ЕЗ 304/2003 и Уредбом ЕЗ 648/2004
- До краја 2010. године усвојити подзаконске акте за спровођење Закона о биоцидима којима ће се извршити даље преношење Упутства 98/8/ЕЗ, и усаглашавање са: Уредбом ЕЗ 1896/2000, Уредбом ЕЗ 1687/2002, Уредбом ЕЗ 2032/2003, Уредбом ЕЗ 1048/2005
- У потпуности пренети релевантне прописе ЕУ у области ДЛП.

3.27.8.3.2. Институционални оквир

- Наставити јачање административних капацитета запошљавањем и обуком службеника и наставити обуку запослених у хемијској индустрији, образовним установама и научно-истраживачким институцијама у вези са применом REACH и проценом ризика од хемикалија.
- Успоставити национални информациони систем (укључујући Инвентар хемикалија).
- Обезбедити одговарајућу хардвер/софтвер опрему за информациони систем.
- Обезбедити учешће Агенције за хемикалије у раду Европске агенције за хемикалије ради праћења централизованих процедура у ЕУ.
- Јачати капацитете МЗ усавршавањем запослених, а пре свега инспектора, у складу са бројем лабораторија за испитивање укључених у национални програм за контролу усаглашености са ДЛП, као и броја и сложености испитивања.

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009 ⁸⁹	2010	2011	2012
Министарство заштите животне средине	Постојећа	12	13	/	/	/	/
Агенција за хемикалије	Планирана	/	/	13	15	15	18

Финансијске потребе

Табела 2А.⁹⁰ Потребе

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Пројекат израде Плана за имплементацију Стокхолмске конвенције о	191.713 УСД				

⁸⁹ Број запослених је наведен само примера ради⁹⁰ Табела „2А“ представља збир средстава наведених у табели „2Б“ и у табели „2В“

дуготрајним органским загађујућим супстанцама (POPs пројекат)					
Пројекат ажурирања Националног профила за управљање хемикалијама, развој процене националних капацитета за Стратешки приступ међународном управљању хемикалијама и одржавање семинара о успостављању националних приоритета за Стратешки приступ међународном управљању хемикалијама у Србији (SAICM пројекат)	20.000 УСД				
Пројекат јачања административних капацитета за спровођење система управљања хемикалијама у Србији које спроводи Шведска агенција за хемикалије, финансиран од стране Владе Шведске (КЕМИ пројекат)	179.000 ЕУР	179.000 ЕУР	179.000 ЕУР		
Пројекат изградње капацитета (државних органа, индустрије, научноистраживачких центара) за управљање			700.000 ЕУР	700.000 ЕУР	

хемикалијама, Предлог пројекта ИПА 2008					
Израда подзаконских прописа на законе о хемикалијама и биоцидима					
Спровођење прописа у области управљања хемикалијама и биоцидима					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					
Успостављање и ажурирање базе података и интегрисаног информацијоног система за управљање хемикалијама	35.000	5.000	50.000	50.000	

Напомена:

Навести износ у ЕУР за сваку годину посебно.

За страну подршку навести и која је страна подршка у питању.

Табела 2Б. Буџет - домаћи извор

	у 2008	у 2009	У 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					
Успостављање и ажурирање базе података и интегрисаног информацијоног система за управљање хемикалијама	35.000 ЕУР	5.000 ЕУР			

Табела 2В. Буџет - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билетареална)

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
--	--------	--------	--------	--------	--------

Пројекти (policy) КЕМІ пројекат	179.000 ЕУР	179.000 ЕУР			
POPs пројекат SAICM пројекат	211.713 УСД		879.000 ЕУР	700.000 ЕУР	
КЕМІ пројекат ИПА 2008					
ИПА 2008					
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					
Успостављање и ажурирање базе података и интегрисаног информацијоног система за управљање хемикалијама			50.000 ЕУР	50.000 ЕУР	

3.27.9. Заштита од буке

3.27.9.1. Стање

3.27.9.1.1 Законодавни оквир

Област заштите од буке је уређена одредбама Закона о заштити животне средине („Сл. гласник РС“ бр. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 53/95) које су остале на снази после доношења новог Закона о заштити животне средине, а до доношења посебног закона којим ће се уредити заштита од буке; Законом о ваздушном саобраћају који уређује буку из авиона и летилица и буку са аеродрома; као и техничким прописима за моторна возила и машине. На снази је Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини („Службени гласник РС“, бр. 54/92), којим је прописан дозвољени ниво буке у животној средини у којој човек борави, методе мерења буке, ближи услови које морају да испуне стручне организације за мерење буке и садржај исправе за изворе буке који се стављају у промет. Наведени прописи нису усклађени са Упутством 2002/49/ЕЗ о процени и управљању буком у животној средини. У области буке из моторних возила ратификован је УН/ЕЦЕ Споразум о усвајању једнообразних прописа за возила са точковима, опрему и делове који могу бити уграђени и/или коришћени на возилима са точковима и условима за узајамно признавање додељених хомологација на основу тих прописа. Усвојени су УН/ЕЦЕ правилници који су у потпуности усаглашени са Упутством ЕУ 97/24/ЕЕЗ и Упутством ЕУ 70/157/ЕЕЗ.

Закон о ваздушном саобраћају („Службени лист СРЈ“, бр. 12/98, 44/99, 73/2000, 70/2001 и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 101/2005) уређује услове за безбедан ваздушни саобраћај у ваздушном простору Републике Србије и у оквиру њега се прописује да ваздухоплов који лети у ваздушном простору Републике Србије мора да поседује уверење о јачини буке коју ствара приликом полетања, у току лета и слетања. Предвиђен је основ за доношење подзаконског прописа који би регулисао јачину буке ваздухоплова и начин мерења те буке. Овај пропис још није донет. Такође, овај закон прописује ниво буке коју ствара ваздухоплов на појединим тачкама аеродрома или његове околине, као и да је на одређеним аеродромима власник или корисник аеродрома дужан да постави и одржава уређаје за стално регистровање буке коју стварају ваздухоплови.

У току је израда новог Закона о цивилном ваздухопловству који ће пренети: Упутство 89/629/ЕЕЗ, Упутство 92/14/ЕЕЗ са свим изменама и допунама и Упутство 2006/93/ЕЗ.

3.27.9.1.2. Институционални оквир

За област буке су надлежни МЗЖС, Агенција и МИ. МЗЖС је надлежно за заштиту од буке у животној средини. У оквиру МЗЖС послове заштите од буке у животној средини обављају три службеника, а потребно је да их буде седам. За контролу нивоа буке у животној средини надлежна је инспекција заштите животне средине.

Агенција је у области буке надлежна за: праћење и евиденцију буке у животној средини; вођење података из мониторинга буке у оквиру информационог система заштите животне средине, односно катастра загађивача; израду стратешких карата буке у сарадњи са надлежним органима и другим субјектима у области планирања и изградње, односно саобраћаја. Ове послове обавља троје запослених, а потребно је да их буде пет.

МИ је надлежно за област буке из моторних возила и опреме за спољну употребу, косилица, односно одређених машина. У Одељењу за безбедност саобраћаја један државни службеник се бави буком из моторних возила. У току је преузимање Одсека за хомологацију моторних возила из Института за стандардизацију од стране МИ. Одсек за хомологацију има пет запослених, а потребно је да се овим пословима бави девет запослених.

Директорат цивилног ваздухопловства, у складу са законом којим се уређује ваздушни саобраћај, између осталог, обавља и послове у области уређења ваздушног простора, у вези са обезбеђивањем придржавања примене правила и стандарда за коришћење ваздушног простора, укључујући и стандарде за заштиту животне средине - издаје уверење о јачини буке из авиона и летилица и уређује стандарде буке на аеродромима.

3.27.9.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.27.9.2.1. Законодавни оквир

До краја 2009. године, усвојити Закон о заштити од буке у животној средини и подзаконске акте, којима ће се уредити: граничне вредности нивоа буке у животној средини; методологија за одређивање тихих зона у насељеном подручју или ван њега и у њиховој непосредној околини; индикатори буке; методе за оцењивање индикатора буке и штетних ефеката буке у животној средини и на људско здравље, као и врсте и начин прикупљања података потребних за њихово оцењивање; обавезна садржина, методе израде карата буке у животној средини и начин њиховог приказивања јавности; методологија за израду акционих планова, чиме ће се у потпуности извршити пренос Упутства 2002/49/ЕЗ о процени и управљању буком у животној средини. Тиме ће се успоставити систем мониторинга буке за чију имплементацију ће бити задужена Агенција.

До краја 2009. године, у домаће законодавство у области буке од моторних возила пренети Упутство 70/157/ЕЕЗ са свим изменама и допунама.

До краја 2009. године, усвојити Закон о цивилном ваздухопловству који ће пренети: Упутство 89/629/ЕЕЗ, Упутство 92/14/ЕЕЗ са свим изменама и допунама, Упутство 2006/93/ЕЗ и Упутство 2002/30/ЕЗ са свим изменама и допунама.

3.27.9.2.2. Институционални оквир

Запослити још два службеника у МЗЖС на пословима заштите од буке и обезбедити јачање капацитета обуком службеника који раде на овим пословима.

У Агенцији формирати Групу за буку за успостављање информационог подсистема буке у оквиру информационог система заштите животне средине.

У оквиру МИ успоставити Одсек за хомологацију возила и запослити још једног службеника.

3.27.9.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.27.9.3.1 Законодавни оквир

У Агенцији израдити стратешке карте буке, које представљају основу за израду акционих планова, и израдити Акциони план заштите животне средине од буке за друмски, ваздушни и железнички саобраћај, насељена подручја, индустријска постројења и активности за које министарство издаје интегрисану дозволу, као и за подручја уз државну границу.

У домаће законодавство у области буке од моторних возила и машина пренети: Упутство 97/24/ЕЗ са свим изменама и допунама и Упутство 77/311/ЕЕЗ са свим изменама и допунама.

У домаће законодавство у области буке од косилица и опреме за спољну употребу пренети: Упутство 84/538/ЕЕЗ са свим изменама и допунама и Упутство 2000/14/ЕЗ са свим изменама и допунама.

3.27.9.3.2 Институционални оквир

Запослити два службеника у МЗЖС, два службеника у Агенцији и два службеника у МИ и наставити јачање капацитета, односно обуку службеника који раде на пословима заштите од буке.

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009 ⁹¹	2010	2011	2012
Министарство заштите ж.с. (Група за заштиту од буке и вибрац.)	Постојећа	3	4	5	6	7	7
Агенција за заштиту животне средине –	Планирано	3	3	3	5	5	5

Група за буку							
Министарство инфраструктуре							
Одељење за безбедност саобраћаја	Постојеће	1					
			5	7	8	9	9
Одељење за хомологацију возила	Планирано	5					

3.27.10. Шумарство

3.27.10.1. Стање

3.27.10.1.1. Законодавни оквир

Област шумарства уређена је Законом о шумама ("Сл. гласник РС", бр. 46/91, 83/92, 54/96), Законом о репродуктивном материјалу шумског дрвећа ("Сл. гласник РС", бр. 135/04 и 8/05) и Законом о ловству ("Сл. гласник РС", бр.39/93). Законом о заштити биља од болести и штеточина (Пречишћени текст) ("Сл. гласник СРС", број 14/84 - пречишћен текст), Законом о заштити биља ("Сл. лист СРЈ", број 24/98). и релевантним подзаконским актима донетим на основу наведених прописа.

Законодавство није усаглашено са Уредбом Савета 3528/86/ЕЕЗ о заштити шума од атмосферског загађења, Уредбом Савета 2158/92/ЕЕЗ о заштити шума од пожара, Уредбом Парламента и Савета 2152/2003/ЕЗ о мониторингу шума и интеракцији у области животне средине.

У току је израда новог Закона о шумама (Закон), чијим усвајањем ће се извршити усаглашавање законодавства са горе наведеним европским прописима.

Влада Републике Србије је 2006. године усвојила Стратегију развоја шумарства Републике Србије, која дефинише стање и развојне циљеве сектора, руководећи се њиховим одрживим коришћењем и унапређивањем стања, а узимајући у обзир свеукупне функције шума и њихов значај за друштво у целини. У оквиру пројекта који финансира Влада Републике Финске, а на основу обавеза насталих прихватањем докумената Министарске конференције о заштити шума у Европи (*МСПЕ*), у току је израда Националног шумарског акционог програма (НШАП), којим се конкретизују и оперативно спроводе циљеви Стратегије развоја шумарства Републике Србије за десетогодишњи период. Изради Националног шумарског акционог програма претходила је национална инвентура шума (2004 - 2007. године).

3.27.10.1.2. Институционални оквир

Орган управе надлежан за послове шумарства Управа за шуме, у саставу МПШВ. Управа за шуме укупно има 96 запослених, од чега је 68 шумарских инспектора. Управа за шуме врши расподелу подстицајних средстава за заштиту и унапређивање шума, која се као наменска прикупљају од одређених активности у шумама и усмеравају на посебан рачун буџета.

Шумама у државној својини газдују два јавна предузећа за газдовање шумама - "Србијашуме" и "Војводинашуме", као и 5 јавних предузећа која газдују националним парковима

Фрушка гора, Ђердап, Копаоник, Тара и Шар планина. Наведена јавна предузећа овлашћена су и за вршење стручно - техничких послова у приватним шумама, чије обављање обезбеђује Република Србија из буџета преко Управе за шуме. Научно - истраживачке институције у шумарству су Институт за шумарство у Београду и Истраживачко - развојни институт за низијско шумарство и животну средину у Новом Саду (послови дијагнозно - прогнозне службе заштите шума). Наведене институције су ангазоване од стране Министарства и за спровођење мониторинга здравственог стања шума у оквиру Међународног кооперативног програма за процену и мониторинг ефеката загађеног ваздуха на шуме (*ICP Forest*), који функционише у оквиру Конвенције о прекограничном преносу ваздушних загађивања (*CLRTAP*). 2003. године је ревитализована мрежа биоиндикацијских тачака, која је први пут постављена 1986. године.

Потребно је формирати Агенцију за шуме, у циљу вршења одређених послова јавне шумарске и ловне службе и запослити 40 службеника.

3.27.10.2. Краткорочни приоритети (2008-2010)

3.27.10.2.1. Законодавни оквир

До краја 2009. године, усвојити Закон који ће бити усаглашен са Уредбом Парламента и Савета 2152/2003/ЕЗ, Уредбом Савета 2158/92/ЕЕЗ, Уредбом Савета 3528/86/ЕЕЗ.

3.27.10.2.2. Институционални оквир

Појачати постојеће капацитете обуком службеника. За ефикаснији рад шумарских инспектора неопходно је обезбедити материјално - техничке предуслове (возила, радни простор, рачунари и др.).

3.27.10.3. Средњорочни приоритети (2010-2012)

3.27.10.3.1. Законодавни оквир

На основу Закона, донети подзаконска акта којима ће се постићи потпуна усаглашеност са Уредбом Парламента и Савета 2152/2003/ЕЗ, Уредбом Савета 2158/92/ЕЕЗ, Уредбом Савета 3528/86/ЕЕЗ.

До краја 2010 биће усвојен Акциони план за заштиту шума.

3.27.10.3.2. Институционални оквир

Као средњерочни циљ планирано је успостављање интегралног информационог система за шуме Србије.

Почетком 2010. формирати Агенцију за шуме и запослити 40 службеника, у циљу вршења одређених послова јавне шумарске и ловне службе.

*Табеле 1. и 2. Односе се на целокупну област шумарства која је обрађена и у другим подгрупама.

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Постојећа/планирана институција	Садашњи број запослених	Планирани укупан број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.

Управа за шуме	Постојећа	96	96	96	96	96	96
Агенција за шуме	Планирана	-	-	-	40	40	40
УКУПНО:		96	96	96	136	136	136

3.27.10.3.3 ФИНАНСИЈСКЕ ПОТРЕБЕ

Табела 2.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Активности *					
Успостављање информационог система за шуме Србије	-	80.000 €	35.000 €	35.000 €	10.000 €
Опремање инспектора - возила, рачунари и др.	-	-	350.000 €	70.000 €	150.000 €
Бруто зараде запослених у Агенцији за шуме	-	-	600.000 €	700.000 €	800.000 €
Опрема и радне просторије за Агенцију за шуме	-	-	350.000 €	50.000 €	120.000 €
Стално усавршавање и обука	-	-	60.000 €	80.000 €	100.000 €
УКУПНО:	-	80.000 €	1.395.000 €	935.000 €	1.180.000 €

*додатни трошкови настали из спровођења прописа и нису директни трошкови администрације

АНЕКС

Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа је урађен на основу Директива ЕУ број 1999/105/ЕС о шумском репродуктивном материјалу у међународном промету, као и Правилник о признавању полазног материјала и контроли производње репродуктивног материјала шумског дрвећа ("Сл. гласник РС", бр. 76/05), који је донет на основу овог Закона. Закон је делимично усаглашен са наведеним Директивама, обзиром да у једном члану ограничава увоз репродуктивног материјала шумског дрвећа, са циљем очувања сопственог генофонда, као и да би се спречио увоз репродуктивног материјала лошијег квалитета, што је у прошлости често било присутно. Директиве ЕУ не дозвољавају ограничавање слободног кретања робе. Планирано је да се наведени члан брише пре приступања Србије ЕУ.

3.27.11. Цивилна заштита односно заштита и спасавање

Област цивилне заштите односно заштите и спасавања уређена је следећим прописима: Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 37/88), Законом о одбрани РС („Службени гласник РС“, бр. 116/07) и Законом о заштити од елементарних и других већих непогода („Службени гласник РС“, бр. 20/77...101/2005). Наведени прописи нису усаглашени са релевантним законодавством ЕУ.

Потребно је донети нове прописе, како би се домаће законодавство усагласило са следећим прописима ЕУ:

- Одлука 2001/792/ЕЗ;
- Одлука 2007/162/ЕЗ;
- Одлука 1999/847/ЕЗ;
- Одлука 2004/277/ЕЗ;
- Одлука 2005/12/ЕЗ.

Краткорочни и средњорочни приоритети ће бити утврђени са првом ревизијом НПИ.

3.28. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА И ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА

3.28.1. Заштита потрошача

3.28.1.1. Стање

3.28.1.1.1. Законодавни оквир

Устав Републике Србије установљава принцип заштите потрошача, тако што експлицитно прописује да Република Србија штити потрошаче, као и да су посебно забрањене радње усмерене против здравља, безбедности и приватности потрошача, као и све нечасне радње на тржишту.

Данашњи ниво развијености заштите потрошача у Републици Србији и оцена стања у области заштите потрошача у Републици Србији може се сагледати кроз примену Закона о заштити потрошача („Службени гласник РС”, бр. 79/2005), вишегодишњу примену других прописа којима се регулишу питања заштите потрошача и резултате деловања организација, удружења и покрета потрошача. Доношењем првог Закона о заштити потрошача у Републици Србији обезбеђен је законски оквир за који је речено да осигурава увођење највиших стандарда ЕУ у области заштите потрошача у праксу српског тржишта и услуга.

Основно опредељење овог Закона базира се на међународним правима из ове области, пре свега Резолуцији Генералне скупштине Уједињених Нација број 39/248 од 1985. године у којој су дефинисана основна права потрошача: право на задовољење основних потреба, право на безбедност, право на информисаност, право избора, право да се чује глас потрошача, право на обештећење, право на образовање потрошача и право на здраву животну средину. Поред основних права, Законом се регулишу заштита живота, здравља и сигурност потрошача, заштита економских интереса потрошача, посебни облици заштите потрошача у коришћењу услуга, типски уговори, информисање и образовање потрошача и накнада штете.

Уградњом једног дела смерница и упутстава ЕУ о заштити потрошача у Закон о заштити потрошача, иако не у потпуности, постављен је правни оквир за успостављање система, како кроз институционалне државне органе, тако и кроз самосталне организације потрошача, а којима је циљ успостављање и остваривање активне заштите потрошача. Оцена стручњака који представљају органе ЕУ о тренутном нивоу припремљености система заштите потрошача у Републици Србији јесте да се признаје напредак у законодавном усклађивању, али се такође и јасно ставља до знања да је заштита потрошача са тачке гледишта изградње институција и спровођења и даље слаба и да административни капацитети морају да се појачају како би се усвојени закони правилно имплементирали и спровели.

Закон о заштити потрошача који је донет у Републици Србији је добра основа за почетак процеса правног и институционалног усклађивања са *acquis* ЕУ у области заштите потрошача. Прва фаза правног приближавања може имати само мисију да достигне делимичну хармонизацију са *acquis* ЕУ и да уведе главне принципе *acquis* и опште структуре за имплементацију како би се постепено припремили за правилно спровођење права потрошача.

Интереси потрошача штите се и низом прописа који правно уређују различита права потрошача и то: Закон о облигационим односима, Закон о оглашавању („Службени гласник РС“, бр. 79/2005), Закон о заштити конкуренције („Службени гласник РС“, бр. 79/2005), Закон о ценама, („Службени гласник РС“, бр. 79/2005), Закон о условима за обављање промета робе, вршење услуга у промету робе и инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, бр. 39/96, 20/97, 46/98,... 34/2001,80/2002,101/2005), Закон о одговорности произвођача ствари за недостатком („Службени гласник РС“, бр. 101/05), Закон о банкама („Службени гласник РС“, бр. 107/2005), Закон о осигурању („Службени гласник РС“, бр. 55/2004, 61/2005 и 101/2007), Закон о финансијском лизингу („Службени гласник РС“, бр. 55/2003 и 61/2005), Закон о добровољним

пензијским фондовима и пензијским плановима („Службени гласник РС“, бр. 85/2005), Закон о платном промету („Службени лист СРЈ“, бр. 3/2002 и 5/2003 и „Службени гласник РС“, бр. 43/2004 и 62/2006), Закон о девизном пословању („Службени гласник РС“, бр. 62/2006), Закон о посредовању - медијацији („Службени гласник РС“, бр. 18/2005), и др.

У јануару 2007. године Влада је усвојила **Национални програм** заштите потрошача за период 2007. – 2012. године („Службени гласник РС“, бр.11/2007). Превасходни циљ доношења Програма је остваривање и афирмација заштите права и интереса потрошача, стварање нових институција и успостављање партнерске сарадње учесника у остваривању, заштити и развоју права и интереса потрошача. Посредно, то значи унапређивање привредног система Републике Србије и повећање атрактивности њене привреде за страна улагања и друге облике међународне привредне сарадње. Јасно је да се тај циљ не може постићи без напора на интеграцији у економски и правни систем ЕУ. Република Србија јасно је показала да је на путу да изврши комплетну примену правног система који одговара модерном европском демократском друштву уношењем и обавезе Републике Србије да штити потрошаче у складу са чланом 90. Устава Републике Србије.

3.28.1.1.2. Институционални оквир

У складу са Законом о заштити потрошача носилац система заштите потрошача је Министарство трговине и услуга. Министарство је задужено за стварање система заштите потрошача и предлагање прописа из области заштите потрошача, које утврђује Влада. (- Одсек за заштиту потрошача, Савет министра за заштиту потрошача као саветодавно-консултативно тело, Сектор тржишне инспекције, друга министарства и инспекције које врше надзор у области заштите потрошача и самосталне организације потрошача и њихове асоцијације.)

У оквиру Министарства, формирана је посебна организациона јединица – Одсек за заштиту потрошача који чине 5 (пет) службеника (3 са високом стручном спремом, 1 са вишом и 1 са средњом) као и Савет министра за заштиту потрошача као саветодавно-консултантивно тело. Чланови Савета су истакнути научници и стручњаци у овој области, представници релевантних министарстава и организација потрошача. У складу са праксом земаља чланица ЕУ у којима постоје слични органи функција Савета није одлучивање већ је само саветодавна. У ствари, то је консултантско тело које има за циљ да помогне Министру и у ширем смислу Министарству у доношењу најбољих и најефикаснијих одлука о разним питањима у вези са развојем политике заштите потрошача. Још једна важна сврха формирања оваквог Савета је да боље укључи организације потрошача у креирање политике заштите потрошача, као и да послуша њихов глас у овом смислу, што је иначе општи услов *acquis* ЕУ у области заштите потрошача.

У саставу Министарства трговине и услуга је Сектор тржишне инспекције, који има важну улогу у области заштите потрошача. Сектор тржишне инспекције има укупан број запослених: 571 од чега је 512 тржишних инспектора са високом стручном спремом правног, економског, техничког, технолошког, машинског, електротехничког и пољопривредног смера.

У седишту Сектора тржишне инспекције у Министарству трговине и услуга образована су два одељења за координацију послова инспекцијског надзора у области трговине и услуга, заштите потрошача, укључујући координацију инспекцијског надзора у области контроле квалитета и безбедности индустријско-непрехтабених производа, квалитета и безбедности услуга. Координација се односи на обједињавање и праћење рада у 27 подручних организационих јединица Сектора тржишне инспекције - одељења тржишне инспекције која обављају непосредан инспекцијски надзору на подручју Републике Србије.

Подручне јединице - Одељења тржишне инспекције су организоване применом функционалног и територијалног принципа, тако да Одељења за подручје града Београда, Новог Сада и Ниша имају специјализоване функције, укључујући функцију, односно Одсек за заштиту

потрошача, док сва остала одељења тржишне инспекције су организована по територијалном принципу тако да у тим одељењима сви унутрашњи одсеци односно сви тржишни инспектори, поред осталих послова, раде и на пословима заштите потрошача.

Координација инспекцијског надзора у области заштите потрошача која се обавља из седишта Министарства трговине и услуга-Сектора тржишне инспекције обезбеђена је у контроли промета и у контроли услуга, односно у заштити потрошача који купују производе и који користе услуге.

У 2007. години Сектор тржишне инспекције је примио 6.405 пријава потрошача, од чега: -3.076 (48%) због нерешене рекламације поводом купљене робе са недостатком или не извршене услуге; 909 (14%) због неиздавања рачуна за купљену робу или услугу; 57 (1%) због преварног (обмањујућег) оглашавања производа и услуга; 2.234 (36%) због бесправног рада, неистичања цена, више наплаћене цене производа и услуга, нетачног мерења; 129 (1%) остале пријаве. Од укупно примљених пријава у 2007. години (6.405), у 68% случајева је утврђена повреда права потрошача и предузете су мере у складу са законом.

Ради успостављања функције заштите корисника финансијских услуга, у Народној банци Србије је у јануару 2007. године основан Центар за заштиту корисника финансијских услуга и контролу тржишта над обављањем тих услуга (12 запослених) који, поступајући по приговору клијента на рад даваоца финансијске услуге чије пословање супервизира Народна банка Србије (услуге у области банкарства, осигурања, добровољних пензионих фондова и даваоца финансијског лизинга) између осталог, врши и посредовање у решавању спорних односа између корисника и давалаца финансијских услуга када Народна банка Србије оцени да је могуће мирно решење спорног односа. Истовремено Центар кроз информисање и едукацију помаже корисницима у бољем и потпунијем разумевању финансијских услуга. Народна банка Србије је, у октобру 2005. године основала и свој Информативни центар, који је оснивањем Центра за заштиту корисника финансијских услуга и контролу тржишта над обављањем тих услуга постао део Центра, коме се сви грађани могу обратити са питањима или приговорима у вези са финансијским услугама, односно даваоцима тих услуга.

У септембру 2007. године, започела је реализација програма CARDS 2006 из области заштите потрошача, који финансира Европска агенција за реконструкцију, у износу од 2.000.000 евра. Овим програмом ће се ојачати правни оквир у области заштите потрошача, спроводити програми обуке и обезбедити ИТ опрема у циљу успостављања интегрисаног ИТ система за тржишну инспекцију што ће бити први корак ка успостављању јединственог система брзог упозорења за опасне производе широке потрошње (RAPEX) у Србији.

3.28.1.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.28.1.2.1. Законодавство

Урађен је Нацрт закона о изменама и допунама закона о заштити потрошача. Основни разлози за измену и допуну Закона о заштити потрошача су даље усклађивање са законодавством ЕУ у овој области, побољшање постојећих одредби Закона о заштити потрошача, као и преузете обавезе из Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ.

Изменама и допунама Закона о заштити потрошача остварују се циљеви и задаци утврђени Националним програмом заштите потрошача за период од 2007. до 2012. године и стварају основе за формирање саветодавних центара за заштиту потрошача, пре свега у циљу развоја система правне заштите потрошача кроз усаглашавање Закона о заштити потрошача са упутствима и стандардима ЕУ у овој области, стварање услова за ефикасније функционисање организација потрошача и њихово активно укључивање у потпуније остваривање права и интереса потрошача. Предложеним законским решењима не мења се концепт закона, већ се унапређује систем заштите потрошача и стварају основе за ефикаснију и функционалнију

заштиту права и интереса потрошача, као и успостављање што квалитетнијег система заштите потрошача у Републици Србији и да се исти приближи стандардима који постоје у државама чланицама Европске уније, како би се што потпуније и квалитетније заштитила економски слабија страна (потрошач) у пословним трансакцијама на тржишту. По први пут се у Србији стварају основе да организације потрошача могу да оснивају саветодавне центре за заштиту потрошача (у већим градовима – 10 центара у Србији) посебно ради јачег и непосредног повезивања иницијатива грађана као потрошача и организација потрошача односно органа јединица локалне самоуправе на одређеној територији, како би се на професионалној и стручној основи давали савети и пружала помоћ, подизао ниво свести потрошача и свих учесника на тржишту и били важан субјект у остваривању делотворне и потпуне политике заштите потрошача. Овим допунама утврђује се статус организација потрошача, услови и критеријуми које морају да испуњавају као специфична удружења грађана, пре свега да оне искључиво штите интересе потрошача, да су непрофитне и неполитичке организације, које имају најмање 50 чланова као физичких лица, сагласно стандардима BEUC и земаља чланица ЕУ.

Овај Нацрт је усклађен са Директивом 85/577/ЕЕЗ о уговорима закљученим изван пословних просторија, Директивом 97/7/ЕЗ о уговорима на даљину, као и Директивом 98/27/ЕЦ о судским налозима за заштиту интереса потрошача.

Предлог Закона о општој безбедности производа којим се уређује општа безбедност производа који су стављени на тржиште, критеријуми за оцењивање усаглашености производа са општим захтевом за безбедност, обавезе произвођача и дистрибутера, услови и начин информисања и размене информација у вези са ризицима који производ представља по здравље и безбедност потрошача и других корисника, као и вршење надзора, упућен је Народној скупштини 03. децембра 2007. године на усвајање.

Основни разлог за доношење овог закона је обезбеђивање високог нивоа заштите здравља и безбедности потрошача који производе употребљавају, као и других корисника који производе користе за своје потребе, односно у обављању својих професионалних делатности. Овим законом обезбедиће се стављање на тржиште искључиво безбедних производа и онемогућиће се производња, увоз и стављање на тржиште обмањујућих производа, али и њихов извоз.

Овај закон у знатној мери преузима одредбе Директиве ЕЗ о општој безбедности производа (2001/95/ЕЗ), док потпуно преузима Директиву ЕЕЗ о обмањујућим производима (87/357/ЕЕЗ).

Нацрт закона о трговини уређује целокупан промет робе и услуга и понашање учесника у том промету. Основни циљ Закона је да обезбеди стабилно и снабдевано тржиште, правна сигурност у трговини, побољшање квалитета роба и услуга на тржишту, повећано благостање и заштита потрошача и смањење сиве економије.

Приликом израде Закона о трговини водило се рачуна о прописима Европске уније које уређују материју трговине. Решења Закона усклађена су са следећим директивама: 1) Директива ЕЗ бр. 84/450, измене бр. 97/55 о погрешном и упоређујућем оглашавању (рекламирању), 2) Директива Савета ЕЗ 85/374 о усаглашавању закона и прописа држава чланица који се односе на одговорност за производе са недостатком, 3) Директива 2000/13 о означавању, представљању и рекламирању намирница, 4) Директива ЕЗ 98/6 о заштити потрошача у означавању цена производа који се нуде на продају потрошачима, 5) Директива 97/7 ЕЗ о заштити потрошача у вези са уговорима на даљину.

Урађен је Нацрт закона о безбедности хране. Разлози за доношење Закона о безбедности хране су постизање заштите живота и здравља људи, заштита интереса потрошача и заштита укупног интереса Републике Србије у наступу на међународном тржишту. Законом се жели успоставити интегрални приступ уређења ланца производње и промета храном укључујући и храну за животиње, дати правни оквир за будуће усклађивање прописа који сада уређују ове области са прописима Европске Уније.

Такође припремљен је Нацрт стратегије о безбедности хране.

У току је припрема новог Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености, који ће између осталог представљати правни основ за доношење подзаконских аката којима ће се у национално законодавство преузимати европске техничке директиве. Решења која се предвиђају наведеним законом дају правни основ за преношење како директива новог приступа (која ће се углавном и преносити на основу овог закона), тако и директива старог приступа.

У току је израда Нацрта годишњег програма заштите потрошача за 2008. годину којим се реализују циљеви и задаци из Националног програма заштите потрошача за период 2007.-2012. године.

Такође приступиће се изради Закона о потрошачким кредитима која ће бити усклађена са новом директивом о потрошачким кредитима која је усвојена од стране Европског савета а очекује се њено усвајање од стране Европског парламента . Током краткорочног периода 2008-2009 године извршиће се потпуно усклађивање Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник РС“, бр. 57/2006) са директивама о потрошачким кредитима у делу који се односи на укупну цену кредита за потрошаче: Директива Савета 87/102/ЕЕЗ (31987L0102), Директива Савета 90/88/ЕЕЗ (31990L0088) и Директива Европског парламента и Савета 98/7/ЕЗ (31998L0007).

3.28.1.3.2. Институционални оквир

Један од краткорочних приоритета дефинисаних у документу о Европском партнерству је и јачање административних капацитета у области заштите потрошача. Предвиђено је повећање броја запослених, прерастање одсека за заштиту потрошача у одељење и континуирано јачање административних и техничких капацитета у циљу повећања стручног знања. У плану је предлагање даљих мера за унапређење политике заштите потрошача и припрема евентуалних измена закона и подзаконских аката, у складу са дешавањима на тржишту Србије. С тим у вези, потребно је даље развијати разне облике сарадње с другим релевантним институцијама као и са организацијама за заштиту потрошача. Циљ је да се створе институционалне основе за развој организација потрошача као независних, непрофитних организација које искључиво штите интересе и права потрошача.

3.28.1.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.28.1.3.1. Законодавство

Реализација циљева из Националног програма заштите потрошача за период 2007.-2012 претпоставља и Развој система правне заштите како би се осигурала владавина права и унапређење демократије и цивилног друштва .

Одредбама нацрта Закона о трговини утврђен је појам и услови даљинске трговине и прописане обавезе трговаца и права потрошача. Усклађивање законодавста са Директивом Европског парламента и Савета 2002/65/ЕЗ о трговини на даљину финансијских услуга за потрошаче (32002L0065) зависиће од постигнутог нивоа либерализације кретања капитала која ће се вршити у складу са одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању. Такође, зависиће и од постојања техничких услова, а пре свих сигурносних система за реализацију трговине на даљину.

3.28.1.3.2. Институционални оквир

Стварање институционалних услова за успостављање јединственог система заштите права потрошача на свим нивоима и јачање институционалне сарадње између органа и организација укључених у систем заштите потрошача обухвата следеће активности:

- интегрисање различитих институција и субјеката - носилаца заштите потрошача како би се створили услови за: безбедност производа, посебно хране, квалитетнијих услуга јавне инфраструктуре, финансијских услуга, туризам и трговину, здравствену заштиту, образовање, заштиту животне средине и др;
- развијање информационог система и одговарајуће мреже за добијање информација о угрожавању права потрошача у различитим областима, посебно у оним наведеним у претходном ставу;
- оспособљавање кадрова свих инспекцијских служби и осталих органа чија је надлежност заштита потрошача на свим нивоима, за ефикасну имплементацију Закона о заштити потрошача у складу са стандардима ЕУ (образовање, запошљавање квалификованих кадрова, техничка опремљеност);
- унапређење и јачање независних, непрофитних, нестраначких и специфичних организација потрошача (од националног до локалног нивоа) и формирање и развој специјализованих организација за заштиту потрошача;
- даље јачање административних и техничких капацитета одељења за заштиту потрошача у оквиру надлежног министарства;
- образовање одговарајућих органа на нивоу различитих министарстава у појединим областима у циљу ефикасније заштите потрошача;
- успостављање различитих видова сарадње са одговарајућим међународним организацијама и институцијама (регионална сарадња, посебно са земљама у непосредном окружењу, сарадња са земљама чланицама ЕУ и одговарајућим телима ЕУ надлежним за заштиту потрошача).

У складу са Уредбом о утврђивању Националног програма заштите потрошача за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС“, бр. 11/2007), односно Националним програмом заштите потрошача за период од 2007. до 2012. године који је саставни део ове уредбе, очекује се формирање Одбора за утврђивање каматних стопа.

Јачаће се капацитети Министарства трговине и услуга у складу са следећом динамиком :

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани број новозапослених (по годинама)				
			2008.	2009	2010	2011	2012
Министарство трговине и услуга	Постојећа	5	8	10	12	14	15
Укупно		5	8	10	12	14	15

Страна помоћ

Очекује се да ће у оквиру финансијских средстава претприступне помоћи ЕУ (ИПА) за 2008. годину бити одобрена средства за унапређење и даљу едукацију грађана Србије о финансијским услугама, јачање транспарентности услова под којима се користе финансијске услуге и усклађивање са законодавством ЕУ у области заштите корисника финансијских услуга. Током периода 2008-2009 планирана је техничка помоћ Европске централне банке (ЕЦБ) у циљу процене потреба Народне банке Србије и оцено њеног пословања у односу на стандарде Европског система централних банака у области заштите корисника финансијских услуга. Очекује се да ће техничка помоћ ЕЦБ бити финансирана из средстава CARDS програма ЕУ.

Такође, очекује се финансијска помоћ из фонда ИПА 2009 чији је корисник Министарство трговине и услуга за даље јачање капацитета и успостављање информационог система у области заштите потрошача.

3.28.2. Заштита здравља

3.28.2.1. Стање

3.28.2.1.1. Законодавни оквир

Процес усклађивања законодавства Републике Србије у области јавног здравља започео је усаглашавањем прописа са законима ЕЗ који је један од корака ка потпуној хармонизацији прописа са прописима ЕЗ.

У складу са резолуцијом о придруживању Европској унији коју је Народна Скупштина донела 13.октобра 2004. и Националном стратегијом Србије за приступање Европској унији, обавезали смо се да ћемо национално законодавство усаглашавати са законодавством ЕУ.

Област јавног здравља

Регулисана је Законом о здравственој заштити („Службени гласник РС“, бр. 107/2005) којим се уређује систем здравствене заштите, организација здравствене службе, друштвена брига за здравље становништва, општи интерес у здравственој заштити, права и обавезе пацијената, здравствена заштита странаца, оснивање Агенције за акредитацију здравствених установа Србије и надзор над спровођењем овог закона. Здравствена заштита, у смислу овог закона, обухвата спровођење мера за очување и унапређење здравља грађана, спречавање, сузбијање и рано откривање болести, повреда и других поремећаја здравља и благовремено и ефикасно лечење и рехабилитацију.

Поменута област такође је регулисана и Законом о здравственом осигурању („Службени гласник РС“, бр. 107/2005, 109/2005) којим се уређују права из обавезног здравственог осигурања запослених и других грађана, обухваћених обавезним здравственим осигурањем, организација и финансирање обавезног здравственог осигурања, добровољно здравствено осигурање и друга питања од значаја за систем здравственог осигурања.

Заштита здравља против штетних последица проузрокованих пушењем регулисана је између осталог и Законом о дувану.

У складу са Законом о дувану („Службени гласник РС“, бр. 101/2005, 63/2006, 10/2007, 67/2007, 90/2007) прописани су услови и начин производње, разврставања и промета дуванских производа и вођење регистара, евиденционих листа и евиденција; одређују се врсте података о саставу и обележавању дуванских производа.

Овим Законом се образује Управа за дуван која уређује надзор над спровођењем овог Закона.

Закон је потребно ускладити са прописима ЕУ.

Постоје четири закона и два подзаконска акта који се примарно баве или садрже одредбе значајне за контролу дувана:

- Закон о забрани пушења у затвореним просторијама („Службени гласник РС“, бр.16/95 и 101/05);
- Закон о оглашавању („Службени гласник РС“, број 79/05);
- Закон о дувану („Службени гласник РС, број 101/05);
- Закон о акцизма („Службени гласник РС, број, 42/01, 61/01, 73/01, 5/02, 24/02, 45/02, 69/02, 80/02, 15/03, 43/03, 56/03, 72/03, 93/03, 2/04, 31/04, 43/04, 55/04, 78/04, 135/04, 8/05, 46/05, 47/05, 58/05, 71/05, 101/05, 112/05, 3/06, 11/06, 61/06 и 66/06);

- Правилник о изгледу, садржини и начину истицања ознаке о забрани продаје цигарета и других дуванских производа малолетним лицима („Службени гласник РС“, број 15/06);
- хигијенским условима тих средстава („Службени гласник РС“, број 15/06).

Република Србија предузела је кораке ка ефикасној контроли производње и промета дувана и дуванских производа оснивањем Агенције за дуван 2003. године -сада Управа за дуван у оквиру Министарства финансија.

3.28.2.1.2. Институционални оквир

Министарство здравља је задужено за стварање система заштите здравља и предлагање прописа из области заштите здравља. У складу са чланом 21. Закона о министарствима („Службени гласник“ РС, бр. 48/2007), Министарство здравља обавља послове државне управе који се између осталог односе и на: очување и унапређење здравља грађана и праћење здравственог стања и здравствених потреба становништва; организацију здравствене заштите; здравствени и санитарни надзор у области заштите становништва од заразних и незаразних болести, здравствене исправности животних намирница и предмета опште употребе у производњи и промету, контролу санитарно-хигијенског стања објеката под санитарним надзором и средстава јавног саобраћаја; санитарни надзор над лицима која су законом стављена под здравствени надзор, као и надзор над постројењима, уређајима и опремом која се користи ради обављања делатности под санитарним надзором.

Кључне институције у области јавног здравља су:

- Министарство здравља – нацрти и имплементација закона и уредби, програми, итд;
- Санитарни надзор и санитарна инспекција
- Здравствена инспекција
- Институт за јавно здравље Србије
- Институт за трансфузију – компетентан у погледу безбедности крви и стандарда квалитета, безбедног сакупљања, тестирања, прераде, чувања и дистрибуције крви
- Болнице, опште болнице- јединице за превенцију и лечење злоупотребе од лекова
- Центри за менталну здравствену заштиту

Тренутно у Министарству здравља запослено је 346 радника (висока стручна спрема-247, виша стручна спрема-84 и средња стручна спрема-15), а до краја 2008. године планира се запошљавање још 96 радника. У Републичком заводу за здравствено осигурање запослено је 2 007 радника на неодређено време (висока стручна спрема-717, виша стручна спрема-262, пети степен стручне спреме-4, средња стручна спрема-939, трећи степен стручне спреме-23 и основна школа-62) и за наредни период планира се запошљавање 666 радника (висока стручна спрема-345, виша стручна спрема-35, пети степен стручне спреме-42, средња стручна спрема-345, виша стручна спрема-35, пети степен стручне спреме-42, средња стручна спрема-227 и основна школа-17). У Републици Србији постоји укупно 330 државних здравствених установа предвиђених Уредбом о Плану мреже здравствених установа. Према подацима из 2006. године у државним здравственим установама укупно је запослено 108 975 радника. Од тог броја здравствени радници чине 81 661 (доктори медицине-19688, доктори стоматологије-2463, фармацеути-1877, сарадници ВСС-1458, виша стручна спрема-6669, средња стручна спрема-48976, нижа стручна спрема-531), а у административном и техничком особљу запослено је укупно 27314 радника. Током 2008. године расписиван је јавни конкурс од стране Министарства здравља за пријем 1000 здравствених радника (300 доктора и 700 медицинских сестара), а до краја текуће године планиран је још један јавни конкурс за пријем 1000 здравствених радника у државне здравствене установе. Повећањем броја запослених у Министарству здравља, Републичком заводу за здравствено осигурање и државним здравственим установама побољшаће се спровођење закона који се примењују у области здравственог осигурања и здравствене заштите и омогућиће се квалитетније пружање здравствених услуга у Републици Србији.

3.28.2.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

1. У току је израда Нацрта предлога Закона о узимању и пресађивању делова људског тела (трансплантација) у сврху лечења. Нацрт закона подразумева утврђивање начина, поступка и услова за узимање и пресађивање органа, ткива и ћелија, као и делова људског тела. Закон ће бити усклађен са ЕУ Директивама :

- 32004L0023 Директива 2004/23/ЕЦ ЕУ парламента и савета о постављању стандарда квалитета и безбедности за донацију, набавку, тестирање, прераду, чување, складиштење и дистрибуцију људског ткива и ћелија;

- Директива 2006/17/ЕЦ за имплементацију Директиве ЕУ парламента и Савета о одређеним техничким захтевима за донацију, добављање и тестирање људског ткива и ћелија;

- Директива 2006/86/ЕЦ ЕУ парламента и Савета која се тиче захтева плаћања, нотификације, озбиљних нежељених реакција и догађаја, као и одређених техничких захтева за кодирање, прераду, складиштење и дистрибуцију људских ткива и ћелија.

Очекује се да ће нацрт Овог Закона ући у Скупштинску процедуру до краја године. Приликом израде акта одредбе ће бити усклађене са ЕУ актима из ове области.

2. Ради се на изради Нацрта Закона о јавном здрављу. Први пут се доноси Закон у области јавног здравља који регулише основне функције јавног здравља, организацију, кадрове и процену квалитета у овој области. Новембар 2008.

3. До краја 2008. године Влада РС би требало да усвоји Стратегију развоја за превенцију злоупотребе психоактивних супстанци (дрога) у Републици Србији. Стратегија дефинише активности усмерене на смањење доступности психоактивних супстанци, као и превенција и унапређење услова за лечење и социјалну интеграцију оболелих од болести зависности.

Усклађеност је потпуна са правним тековинама ЕУ.

4. У изради је предлог Стратегије развоја обезбеђивања адекватних количина безбедне крви и продуката од крви у Републици Србији коју би Влада требала да усвоји у четвртном кварталу текуће године.

Препоруке Светске здравствене организације, као и Директива 2002/98/ЕЦ Европског парламента и Савет Европе о постављању стандарда квалитета и безбедности у прикупљању, тестирању, обради, чувању и дистрибуцији крви и компонената од крви, амандман на овај документ Директива 2001/83/ЕЦ, као и Препоруке Савета Европе Но.Р(88)4 и Но.Р(95)15 које садрже техничке смернице о припреми, коришћењу и обезбеђењу квалитета компонената крви, јасно указују на потребу формирања и унапређења добро органозованих служби за трансфузију крви са препознатљивим стандардима квалитета. 32005L0061;32004L0033

Делимична усклађеност са правним тековинама ЕУ.

5. Предлог Стратегије о јавном здрављу – ближе се уређују питања из области јавног здравља која се односе на организацију и функционисање овог система.

Усвајање од стране Владе РС очекује се у октобру 2008. године.

Усклађеност са правним тековинама ЕУ је потпуна.

6. Предлог Стратегије о контроли и превенцији масовних и хроничних незаразних болести која дефинише опште и специфичне циљеве, као и мере и активности у области превенције и контроле МХНБ, посебно кардиоваскуларних, малигних, ХБО, шећерне болести и мишићно-коштаних обољења.

Верификација Стратегије од стране Владе РС планирана је за новембар 2008. године.

Усклађеност са правним тековинама ЕУ је потпуна.

7. Уредба о превенцији малигних тумора дебелог црева

Ради се на изради и доношењу Националног програма организовања скрининга, едукација кадра и унапређење водича добре праксе, у сарадњи са Републичком стручном комисијом за ту област. Верификација Уредбе се очекује у септембру 2008. године. Делимична је усклађеност са правним тековинама ЕУ.

8. Уредба о превенцији малигних тумора дојке која подразумева израду националног програма, организовање скрининга, унапређење водича добре праксе, у сарадњи са Републичком стручном комисијом за ту област, који би требао да буде у складу са резолуцијом о превенцији и контроли карцинома WHO 58.22 коју је усвојила Светска здравствена скупштина 2005. године те препорукама о скринингу.

9. У припреми је Уредба о превенцији малигних тумора грлића материце. Актуелна је израда националног програма, скрининг, едукација кадра и унапређење водича добре праксе у сарадњи са Републичком стручном комисијом за ту област. Уредба ће проћи верификацију тела именованог од стране Владе РС у четвртом кварталу текуће године. Делимична усклађеност са правним тековинама ЕУ.

10. У припреми је Уредба о онколошкој здравственој заштити. Ради се на изради националног програма, унапређењу здравља становника и квалитета онколошке здравствене заштите, унапређењу водича добре праксе и организовању скрининга, у сарадњи са Републичком стручном комисијом за онкологију.

Уредба иде на Владу РС у октобру 2008. године.

Делимична усклађеност са правним тековинама ЕУ

11. У припреми је Уредба о превентивној стоматолошкој здравственој заштити, у сарадњи са Републичком стручном комисијом за стоматологију, која има за циљ унапређење превентивних стоматолошких прегледа деце и трудница.

Очекује се да ће Уредба ићи на усвајање Владе РС у четвртом кварталу 2008. године.

12. У припреми је Уредба о здравственој заштити деце и жена у вези са материнством која подразумева унапређење организације здравствене заштите деце и жена.

Октобар 2008. године.

Усклађеност са правним тековинама ЕУ је потпуна.

13. У припреми је Уредба о превентивној здравственој заштити деце са психофизиолошким поремећајима и говорном патологијом која подразумева скрининг тест говорних способности, формирање регистра деце са сметњама у развоју.

Верификација Уредбе је планирана у октобру 2008. године.

Усклађеност са правним тековинама ЕУ је потпуна.

14. Ради се на изради Уредбе о превенцији тип 2 дијабетеса на примарном нивоу здравствене заштите у Србији. Скрининг на високи ризик на дијабет тип 2. Припреме уредбе су у завршној фази, верификација од стране Владе РС се очекује у трећем кварталу текуће године.

Није у потпуности усаглашен са *acquis communautaire*.

3.28.2.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.28.2.3.1. Законодавни оквир

У периоду од 2010-2011 наставиће се са даљом хармонизацијом прописа у области јавног здравља са прописима ЕУ, посебно што се тиче мера повезаних са захтевима заштите здравља становништва.

3.28.2.3.2. Институционални оквир

Унапређење и јачање институционалних капацитета предвиђено је кроз даље похађање стручних семинара и обука запослених, као и виших курсева страног језика.

Потребно је јачати административне капацитете што подразумева запошљавање нових радника, измене организацијске структуре, образовање и усавршавање, техничка потпора (објекти, опрема, ИТ опрема).

Такође, потребно је јачати механизме за спровођење надзора над заштитом јавног здравља. У циљу јачања капацитета јавног здравља, потребно је формирати Национални канцер центар који би омогућио јединствено евидентирање, начин праћења насталих малигних обољења и давање препорука за имплементацију превентивних мера.

С обзиром да се Кадровски план, којим се прави приказ броја службеника и потреба, доноси на годишњем нивоу (претходне године за следећу), Министарство здравља не располаже подацима о запошљавању нових лица за период 2009-2012.

Нејонизујуће зрачење

Стање

Законодавни оквир

Још пре десетак година је почео рад на изради прописа у области заштите од нејонизујућих зрачења. Министарство заштите животне средине је у току 2007. године препремило предлог новог Закона о заштити од нејонизујућих зрачења. Предлог се налази у скупштинској процедури.

Основни разлог за доношење новог Закона јесте потреба за хармонизацијом прописа у овој области са регулативом Европске Уније, јер је стање у области заштите од нејонизујућих зрачења у Републици Србији незадовољавајуће и стално се погоршава. Сада се извори нејонизујућих зрачења у животној средини користе у великој мери неконтролисано. Посебан проблем представља убрзани развој мобилне телефоније. Нису уређене мере заштите здравља људи и заштите животне средине од штетног дејства нејонизујућих зрачења у коришћењу извора нејонизујућих зрачења. Не постоји база података о врсти, карактеристикама и броју извора нејонизујућих зрачења који се користе у животној и радној средини. Доношењем Закона спречио би се неконтролисани увоз извора нејонизујућих зрачења који могу да угрожавају здравље људи, а чије коришћење није дозвољено у другим земљама, јер су оне већ донеле регулативу везану за заштиту од нејонизујућих зрачења.

Према доступним подацима у земљама Европске уније и ЕФТА (European Free Trade Agreement - Европски уговор о слободној трговини) текућа регулатива из области заштите од нејонизујућих зрачења је доста фрагментисана. Према једној релативно новој студији CENELEC-а (Европског комитета за стандардизацију из електротехнике) за потребе Европске комисије, постоји преко 130 закона, правилника, стандарда и препорука у области заштите од радио-фреквенцијског зрачења, а које су донеле поједине земље чланице. Интензивна епидемиолошка истраживања – студије о дугорочним, касним, стохастичким ефектима излагања нејонизујућим зрачењима, имају за циљ ревизију граница, норми излагања и стандарда који ће бити значајно пооштрени (закључци Светског Конгреса у Севилји, 2004. године). Границе постојећих стандарда CENELEC и ICNIRP су неприхватљиво високе. У међувремену, што се тиче излагања нејонизујућем зрачењу треба имати „опрезан приступ“.

Донето је и неколико директива Европске уније из области заштите од нејонизујућих зрачења. Од посебног је значаја препорука Савета Европе од 12. јула 1999. број 1999/519/ЕС, како за Закон тако и за подзаконска акта јер одређује границе излагања ЕМ пољима.

Једини постојећи правни акт у овој области је стандард 205 са обавезом примене који регулише граничне вредности електромагнетног поља у животној средини у радиофреквентном подручју док за друга подручја (за индустријску фреквенцију од 50 херца нпр.) користимо

препоруке Светске здравствене организације – СЗО, која са своје стране у потпуности препоручује норме Међународне комисије за заштиту од нејонизујућих зрачења ICNIRP.

Институционални оквир

У складу са чланом 17. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 43/2007), Министарство заштите животне средине обавља послове државне управе који се односе између осталог и на заштиту од нејонизујућег зрачења.

За сада се овом облашћу непосредно бави један службеник, што је по постојећем обиму послова премало.

Краткорочни приоритети (2008-2009)

Законодавство

После доношења новог Закона, формирање се посебан Одсек за заштиту од нејонизујућих зрачења мада би било пуно реалније, обзиром на обим задатака, да се формира Одељење за заштиту од нејонизујућих зрачења. Увидом у EMF пројект кога је израдила СЗО ми смо на самом европском дну по значају који придајемо овој области.

Предвиђа се да се по усвајању Закона донесу и два правилника којима би се ова област уредила на начин како то ради већина других земаља.

Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

Законодавство

Институције

Јачаће се капацитети Министарства заштите животне средине у спровођењу мера заштите од нејонизујућих зрачења.

Значај области заштите од нејонизујућих зрачења је врло важна, с обзиром да по први пут се ова област уређује прописима, који су усклађени са европским и светским нормама, неопходност повећања броја службеника, који располажу знањем из области усклађивања акција, је веома изражено.

Табела 1.

Потребе државних институција за запошљавањем

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009 ⁹²	2010	2011	2012
Министарство заштите животне средине	Постојећа	1	2	3	4	4	4

Укупно		1	2	3	4	4	4
--------	--	---	---	---	---	---	---

Табела 2Б. Буџет Министарство заштите животне средине - домаћи извор

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности					
Изградња базе података о изворима нејонизујућих зрачења	500.000,00 динара *				
Јачање капацитета инспектора у спровођењу мера заштите од нејонизујућих зрачења	500.000,00 динара *				
Едукација надлежних органа локалне управе	500.000,00 динара *				
Систематског испитивања нејонизујућег зрачења у животној средини Републике Србије	1.000.000,00 динара *				
Изградња институција (просторије, људи, опрема...)					
Инфраструктура					

* Реализација наведених пројеката планирана је у наредне 2 године.

3.29. ЦАРИНСКА УНИЈА

3.29.1 ТРЕНУТНО СТАЊЕ

3.29.1.1 Законодавни оквир

Процес усклађивања законодавства Републике Србије у области царинских прописа започео је 2003. године доношењем Царинског закона („Службени гласник РС“, бр. 73/03, 61/05, 85/05 - др. закон и 62/06 - др. закон). Висок степен усаглашености Царинског закона са Царинским законом ЕЗ је један од корака ка потпуној хармонизацији прописа из области царинског система са прописима ЕЗ. Процес усклађивања са прописима ЕУ и правилима СТО наставља се доношењем Закона о Царинској тарифи („Службени гласник РС“, бр. 61/05 и 62/07) и Закона о слободним зонама („Службени гласник РС“, бр. 62/06).

Закон о изменама и допунама Царинског закона („Службени гласник РС“, бр. 61/05) садржао је измене и допуне које се односе на: услове за добијање дозволе за рад царинског агента, слободне царинске продавнице које се отварају на ваздухопловним пристаништима отвореним за међународни саобраћај, царинске повластице у односу на инвалидна лица везано за увоз путничких аутомобила као и на домаће држављане-повратнике из иностранства у односу на увоз предмета домаћинства. Друга измена овог закона је била због усаглашавања овог Закона са Кривичним закоником („Службени гласник РС“, бр. 85/05), а трећа измена због усаглашавања са законом о платама државних службеника и намештеника („Службени гласник РС“, бр. 62/06).

Усвајање Закона о Царинској тарифи („Службени гласник РС“, бр. 61/05) такође представља значајан корак у приближавању законодавства ове области прописима ЕУ. Одредба о усклађивању номенклатуре Царинске тарифе са Комбинованом номенклатуром Европске уније садржана у Споразуму о стабилизацији и придруживању Европској унији, као и у СЕФТА Споразуму, ради обезбеђивања правилне примене преузетих обавеза од стране свих земаља потписница Споразума. Разлог за доношење је на првом месту уграђивање номенклатурних промена Хармонизованог система назива и шифарских ознака роба Светске царинске организације (ХС 2000/2002) и усклађивање са Комбинованом тарифом Европске уније 2005. Други разлог је усклађивање царинских стопа у вези са изменом Акционог плана хармонизације економских система држава чланица државне заједнице Србија и Црна гора ради спречавања и уклањања препрека слободном протоку људи, робе, услуга и капитала („Службени гласник РС“ бр. 67/2003 и 81/2003) и применом „двоструког колосека“. Корекција царинских стопа урађена је због:

- заштите домаћих произвођача и извозно оријентисаних грана.
- враћање царинских стопа на ниво пре хармонизације за сировине и полупроизводе који се не производе у земљи и
- прописивање царинских стопа услед промене номенклатуре.

На основу напред наведеног у 2005. су усвојене следеће уредбе:

1. Уредбу о посебним условима за вршење промета робе са Аутономном покрајином Косово и Метохија („Службени гласник РС“, бр. 8/05) која се односи на доказивање порекла робе.
2. Уредбу о посебним условима за вршење промета робе са Аутономном покрајином Косово и Метохија („Службени гласник РС“, бр. 15/05) којом је регулисано која се роба, која је стављена у слободан промет на територији Р. Србије ван АПКМ не сматра царинском робом и обавеза пријављивања робе страног порекла надлежној ЦИ на међународним граничним прелазима Прешево и Прохор Пчињски.
3. Уредбу о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС“, бр. 44/05) која

се односи на уверење о пореклу робе за текстил и производе од текстила, ослобађање од плаћања увозних дажбина за привремено увезену опрему за потребе страног представништва у Србији.

4. Уредбу о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС”, бр. 71/05) која се односи на отварање и управљање царинским складиштем.
5. Уредбу о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС”, 76/05) која се односи на продају робе у слободним царинским продавницама на основу бординг карте.
6. Уредбу о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС”, 106/05) која се односи на потврду о директној пошилици, коју царински орган може на захтев декларанта издати, по окончању поступка транзита и услове које мора садржати уговор о консигнационој продају.

Закон о слободним зонама („Службени гласник РС”, бр. 62/06) усвојен је на заседању Народне скупштине Републике Србије од 19.07.2006.. Законом о слободним зонама држава уводи у пројекцију система своје националне економије слободне зоне као инструмент за привлачење директних страних инвестиција и повећање уписаности. Економска оправданост оснивања слободних зона огледа се у чињеници да оне доприносе развоју неразвијених или недовољно развијених подручја. На нивоу Европске заједнице не постоје одговарајући прописи којима се регулише ова материја, стога су државе чланице ово питање регулисале у оквиру својих националних законодавстава.

У области помоћи и сарадње у царинским питањима у овој години су усвојена два закона:

1. Закон о ратификацији Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Хрватске о узајамној помоћи у царинским питањима („Службени гласник РС”, бр. 34/06). Споразум је ступио на снагу 1. октобра 2006.
2. Закон о ратификацији Споразума између Владе Републике Црне Горе и Владе Републике Србије и Исламске Републике Ирана о узајамној помоћи и сарадњи у царинским питањима („Службени гласник РС”, бр. 34/06). Још није ступио на снагу, с обзиром да га Иран још није ратификовао.

Такође Влада Републике Србије је усвојила следеће уредбе:

1. Уредбу о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС”, бр. 05/06), којом је прописано да инвалидна лица ради коришћења царинске повластице морају да доставе царинском органу потврду Министарств рада и социјалне политике о степену телесног оштећења.
2. Уредбу о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС”, бр. 47/06) којом је прописан износ до којег су ослобођена од плаћања увозних дажбина лица на предмете које уносе из иностранства и које примају из иностранства у пошилима.
3. Уредбу о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС”, бр. 86/06) која се односи на порекло робе, мере царинског надзора и контроле у слободној зони као и оганичење вредности путничког аутомобила која увоза увозе инвалидна лица уз ослобођење од плаћања увозних дажбина.
4. Уредбу о ближим критеријумима за оцену економске оправданости одређивања подручја слободне зоне („Службени гласник РС”, бр. 69/06) којом се утврђују ближи критеријумима за оцену економске оправданости одређивања подручја слободне зоне.

5. Уредбу о одређивању рокова за процес активног оплемењивања („Службени гласник РС”, бр. 63/06) којом су прописани рокови у зависности од сложености процеса активног оплемењивања.

Закон о изменама и допунама Закона о Царинској тарифи („Службени гласник РС”, бр. 61/07) усвојен је на заседању Народне скупштине Републике Србије од 30.06.2007. године, а ступио је на снагу 8. јула 2008. године. Постоји неколико основних разлога за доношење овог закона, а то су проширење овлашћења Влади да усклађује Царинску тарифу; усклађивање одредби чланова закона са законодавством Европске Заједнице, дефинисање статуса Одлука о сврставању које доноси ХС Комитет СЦО и Комисија ЕУ и измена стопа царине за цигарете.

У области помоћи и сарадње у царинским питањима у овој години су усвојена два закона:

- 1) Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Пољске о сарадњи и узајамној помоћи у царинским питањима („Службени гласник РС”, бр. 102/07). Ово је унапређен Споразум Владе Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Владе Народне Републике Пољске о сарадњи и узајамној помоћи у царинским питањима („Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 13/67). Код нас је ратификован 5. новембра 2007. године. С обзиром да га Република Пољска још није ратификовала, још није ступио на снагу, па се због тога примењује стари из 1967. године.
- 2) Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Словеније о сарадњи и узајамној помоћи у царинским питањима („Службени гласник РС”, бр. 102/07). Потписан 1. јуна 2007. године. Код нас је ратификован 5. новембра 2007. године. Још није ступио на снагу јер се чека да га ратификује Република Словенија.

Влада Републике Србије усвојила је у 2007. години следеће уредбе:

1. Уредба о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС”, бр. 10/07) која се односи на то да поред ваздухопловне компаније и правна лица могу да се баве оправком и одржавањем ваздухоплова и њихових делова.
2. Уредба о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС”, бр. 25/07) која се односи на узорке и рекламни материјал који служе за бесплатну поделу уз часописе и слично.
3. Уредба о измени и допуни Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга („Службени гласник РС”, бр. 80/07) која се односи на снабдевање бродова, јахти и чамаца.
4. Уредба о престанку важења Уредбе о поступку са робом у промету са Републиком Црном Гором („Службени гласник РС”, бр. 104/07) којом се прописује престанак важења Уредбе о поступку са робом у промету са Републиком Црном Гором.
5. Уредба о посебним условима за транзит одређених деривата нафте („Службени гласник РС”, бр. 110/07) којом су прописани услови за вршење транзита одређених деривата нафте преко територије Републике Србије.
6. Уредба о усклађивању номенклатуре Царинске тарифе за 2008. годину („Службени гласник РС”, бр. 112/07 и исправка у 9/08) којом је извршено потпуно усаглашавање са номенклатуром Комбиноване тарифа ЕУ за 2008. год. (CN2008) објављена је у „Службеном листу Европске уније” број L 286/2007 од 30.10.2007. год. и Хармонизованим системом назива и шифарских ознака роба Светске царинске организације ХС2007. Уредба је ступила на снагу 1. јануара 2008. године.

Током 2008. године урађен је предлог новог Царинског закона, с обзиром да важећи није у потпуности усаглашен са *acquis communautaire*. Нови Царински закон, чији ће предлог бити упућен на мишљења надлежним министарствима до краја првог квартала 2008. године, у потпуности је усаглашен са Царинским законом ЕЗ.

3.29.1.2 Институционални оквир

Област царинског система се налази у надлежности Министарства финансија – Сектора за царински систем и политику (законодавна улога) и Управе царина (извршна, оперативна улога).

Сектор за царински систем и политику је надлежан за предлагање прописа из области царинског система и политике и тумачење истих. У складу са чланом 6. Закона о министарствима („Службени гласник РС“, број 48/07), Министарство финансија обавља између осталог послове државне управе који се односе на царински систем, царинску тарифу, мере ванцаринске заштите и слободне зоне. У оквиру министарства за ова питања надлежан је Сектор за царински систем и политику, која чине 2 (два) одељења (Одељење за царински систем и Одељење за царинску политику). Сектор је основан 2003. године и у њему у овом моменту ради једно постављено лице – помоћник министра, 14 државних службеника (2 виша саветника, 2 самостална саветника и 10 саветника) и 1 намештеник. Сви запослени државни службеници су са високом стручном спремом.

У складу са чланом 37. Закона о слободним зонама, до оснивања Управе за слободне зоне, послове из надлежности Управе до њеног оснивања обавља Министарство финансија односно Сектор за царински систем и политику.

Управа царина, као орган управе у саставу Министарства финансија, обавља послове државне управе и стручне послове који се односе на: царињење робе, царински надзор и друге послове контроле путника и промета робе и услуга са иностранством, као и друге послове одређене законом. Према подацима о укупном броју радника на дан 31.12.2007. у Управи царина је радило 2448 запослених, од тога 719 са високом стручном спремом, 546 са вишом стручном спремом, 1111 са средњом стручном спремом и 72 радника осталог образовања.

Досадашња обука**Сектор за царински систем и политику**

У Сектору за царински систем и политику већина државних службеника је похађала Twinning и специјализоване обуке у вези са основним политикама ЕУ, хармонизацијом и имплементацијом домаћих прописа са прописима ЕУ, Споразумом о стабилизацији и придруживању ЕУ и припреми за преговоре и техником преговарања у организацији Канцеларије за европске интеграције. Два државна службеника су успешно положила све испите на специјалистичким студијама везано за обуку за послове европске интеграције на Факултету политичких наука. Такође је седам службеника похађало више курсеве енглеског језика и са успехом их завршило. Тренутно је у току почетни курс француског језика који похађају два државна службеника.

Управа царина

САFAО је у периоду од 2002. – 2008. године пружао помоћ Управи царина Србије (УЦС) у процесу модернизације царинске службе, при чему су експерти САFAО учествовали у изради новог Царинског закона и подзаконских аката, у установљавању и развоју Сектора за контролу примене царинских прописа, развоју унутрашње контроле и ревизије у царинској служби.

Захваљујући помоћи коју је пружио САFAО, у српској, хрватској и мађарској царини оперативан је регионални систем за електронско праћење робног промета на Дунаву, такозвани Систем за рано упозоравање на Дунаву (DREWS).

Активности САFAО биле су усмерене и на развој управљања људским ресурсима у царинској служби.

Захваљујући напорима које је уложио САFAО, Влада Велике Британије је издвојила 600.000 евра, као донацију за реконструкцију и модернизацију Оперативног центра Управе царина и за реализацију пројекта "Царинска отворена линија " којим је грађанима Србије омогућен безбедан, поверљив и поуздан начин да ступе у комуникацију са службеницима Управе царина ради пружања информација о царинским прекршајима и другим неправилностима. Ова комуникација одвија се телефонски, преко јавно оглашеног телефонског броја, бесплатно за грађане (уколико зову са мобилног телефона). По свакој добијеној информацији врши се процедура провере истинитости података.

САFAО је помогао у увођењу система електронског учења Светске царинске организације у школски систем Управе царина, који је финансиран из предприступних фондова ЕУ-IPA 2007, у износу од 11.000 евра. Обезбеђена је финансијска подршка у износу од 160.000 евра, из фондова CARDS 2005, намењена за реновирање Центра за стручну обуку Управе царина, које је планирано у другој половини 2008. године.

Из фондова ЕУ делимично је финансирана реконструкција најзначајнијих граничних прелаза који се налазе на Коридору X (Хоргош, Батровци и Прешево).

У оквиру билатералне међународне помоћи, Влада Словачке финансирала је пројекат „Сарадња без граница“, у вредности од 96.000 евра. Пројекат је реализован у периоду од 2005. до 2007. године. У оквиру пројекта представници Управе царина учествовали су у студијским посетама словачкој царини како би се упознали са искуствима у следећим областима: царинске лабораторије, порекло робе, TARIC (Интегрисана царинска тарифа ЕУ) и информационе технологије. Такође, из средстава овог пројекта донирана је информатичка опрема Управи царина.

Техничка помоћ француске царине реализована је кроз низ семинара за службенике УЦС, у области накнадних контрола, организације и метода анализа царинских лабораторија, заштите права интелектуалне својине. Француска царина финансирала је и стипендије за службенике УЦС за похађање обука у француској националној царинској школи.

У оквиру пројекта „Извозне контроле и безбедност границе“ (EXBS), финансираног од стране Владе САД, од 2005. године организоване су студијске посете, семинари, обуке и учешћа на међународним конференцијама за службенике УЦС у вредности од 245.000 USD и добијена опрема у вредности 640.000 USD.

У периоду од 2002. до 2007. године реализован је кредит Светске банке у износу од око 2.320.000 USD за имплементацију пројекта трговинских и транспортних олакшица у Југоисточној Европи (TTFSE). Пројекат је био усмерен на смањење нецаринских трошкова трговине и саобраћаја на границама и смањење кријумчарења и корупције на граничним прелазима.

У оквиру сарадње са Светском царинском организацијом (СЦО) Управа царина од 2006. године учествује у Колумбус програму за унапређење капацитета у циљу имплементације Оквирних стандарда за безбедност и олакшице у трговини. У оквиру учешћа у Колумбус програму, УЦС је израдила Акциони план за примену препорука Дијагностичке мисије СЦО за имплементацију Оквирних стандарда, чије је спровођење у току.

3.29.2 КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (2008-2009)

3.29.2.1 Законодавство

У периоду 2008-2009 наставиће се са даљом хармонизацијом прописа у области царине са прописима ЕУ и правилима СТО и у вези са тим планира се доношење следећих закона и подзаконских аката:

1. Царински закон - Нови Царински закон биће усклађен са прописима ЕУ и правилима СТО, пре свега у односу на примену Споразума о царинском вредновању робе и на посебне царинске поступке.

2. Закон о Царинској тарифи - Нови Закон о Царинској тарифи, односно Царинска тарифа, која је одштампана уз овај закон и чини његов саставни део, биће усклађена у делу који се односи на стопе царине обухваћене листама либерализације стопа за пољопривредне и индустријске производе, које чине саставни део преговора за добијање чланства у СТО.
3. Уредба о усклађивању Царинске тарифе са Комбинованом номенклатуром Европске Уније - У складу са Законом о Царинској тарифи и праксом ЕЗ, Уредба ће се доносити крајем сваке године у складу са изменама номенклатуре ЕУ.
4. Уредба о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга. - У складу са новим Царинским законом а у циљу потпуног усаглашавања са Уредбом о примени Царинског такона ЕЗ у овом периоду је планирано да се донесе потпуно нова Уредба

С обзиром да се током овог периода очекује се даља либерализација трговине и отварање привреде према светском тржишту, што ће у оквиру царинске политике резултирати постепеним смањивањем мера царинске заштите.

Либерализација царинске заштите у односу на увоз из Европске није индустријских производа (главе 25-97 Царинске тарифе) и пољопривредних производа (главе 1-24 Царинске тарифе) одвијаће се кроз фазе, динамиком која је договорена у оквиру преговора за потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању између ЕУ и Србије.

Пријем Србије у чланство у СТО подразумева обезбеђивање стабиланог, отвореног и недискриминаторног приступа за домаћу робу и услуге на тржишту земаља чланица СТО. Заштита домаће економије биће лимитирана, али ипак дозвољена кроз компензаторне мере, антидампинг царине као и одређене ванцаринске мере. Краткорочно, трошкови приступања СТО биће већи од користи. Привредни субјекти ће услед снижавања царина бити суочени са повећаном иностраном конкуренцијом. С друге стране, потрошачи ће имати на располагању увозну робу по нижим ценама и бољег квалитета. Поред тога, за произвођаче либерализација увоза значиће и ниже увозне цене инпута, што ће средњорочно посматрано довести до повећања конкурентности и профитабилности.

Примена Споразума о слободној трговини у ЈИЕ (ЦЕФТА) довешће до даљег снижавања царинских дажбина и до потпуног укидања предвиђеном динамиком.

Остале таксе и дажбине као што су посебне дажбине на увоз пољопривредних производа и сезонске царине постепено ће се укидати претварањем у царински еквивалент (еквивалентна тарификација) што је у складу са правилима СТО и захтевима ЕУ.

Истовремено, мерама царинске политике обезбедиће се оптимална заштита домаће производње у циљу даљег повећања конкурентности, а царинским олакшицама омогућиће се привлачење страних инвестиција, што је у складу са развојном политиком земље. У складу са наведеним као једна од најзначајнијих краткорочних мера царинске политике је одобравање царинских контингената за увоз одређене робе по стопи царине нижој од стопе прописане Законом о Царинској тарифи уз испуњење прописаних услова. Исти се одобравају за робу која се не производи у земљи или се производи у недовољним количинама и представља значајне инпуте у домаћој производњи.

Напред изнето, довешће до смањивања укупних јавних прихода, услед смањења прихода од царина у поменутом периоду.

3.29.2.2 Институционални оквир:

Сектор за царински систем и политику

Унапређење и јачање институционалних капацитета у Сектору за царински систем и политику предвиђено је кроз даље похађање стручних семинара, студијских путовања, виших курсева страног језика као и курсева из области рачунарске писмености. Такође је ради одвијања

нормалних радних активности неопходна замена постојеће застареле и набавка недостајуће рачунарске опреме.

У Сектору за царински ситем и политику је у складу са новом систематизацијом Министарства финансија и Кадровским планом за 2008. годину предвиђено да се број запослених државних службеника повећа на 18 у 2008. години.

Управа царина

ТАСТА (техничка помоћ Европске комисије царинским и пореским администрацијама) заменила је САFAО програм почев од 1. фебруара 2008. године, са циљем да се настави подршка царинским и пореским администрацијама земаља Западног Балкана како би се припремиле за будуће чланство у Европској унији. Очекује се да Министарство финансија Србије потпише меморандум за спровођење овог програма чије би активности требало да представљају наставак претходног шестогодишњег рада САFAО мисије, а предвиђено је да програм траје годину дана.

Предвиђена је реализација норвешке донације у износу од 186.847,12 евра за финансирање пројекта „Информатичка подршка интегрисаној тарифи царинске службе Републике Србије“, као и словеначке донације у виду права коришћења апликације TARIC у вредности 308.429,31 евра.

У другој половини 2008. године требало би да отпочну радови на реконструкцији Школског центра УЦС.

Наставиће се рад на заједничком пројекту Међународне агенције за атомску енергију и Европске уније, у оквиру којег је УЦС је добила разну приручну опрему за детекцију радијације у вредности од 124.441 USD, као и портал монитор за мерење радиоактивности у вредности 56.900 евра. Ова донација је од посебног значаја имајући у виду чињеницу да је УЦС од јула 2006. године преузела прелиминарну контролу радиоактивности на граници.

У оквиру Колумбус програма СЦО за унапређење капацитета у циљу имплементације Оквирних стандарда за безбедност и олакшице у трговини, предвиђена је техничка помоћ УЦС у области управљања ризицима, односно планиране су експертске мисије које имају за циљ да помогну у креирању нове Стратегије управљања и анализе ризика.

По први пут, представници УЦС учествоваће раду Радне групе на високом нивоу СЦО задужене за ревизију Стратегије СЦО за унапређење капацитета.

У Управи царина у 2008. години је предвиђено повећање броја запослених са 2448 (колико их је радило према подацима од 31.12.2007. год.) за 164, што би у 2008. години износило укупно 2706 државних службеника

3.29.3 СРЕДЊОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (ПЕРИОД 2010-2012)

3.29.3.1 Законодавство

У периоду 2010-2012 наставиће се са даљом хармонизацијом прописа у области царине са прописима ЕУ и правилима СТО и у вези са тим планира се доношење следећих закона и подзаконских аката:

1. Рад на изменама и допунама Царинског закона ради усклађивања са Законом о слободним зонама, Законом о спољнотрговинском пословању и Законом о прекршајима, као и делу који се односи на царинско вредновање и порекло робе;
2. Израда Предлога новог Царинског закона након доношења новог Царинског закона ЕУ 2009. године;
3. Припрема Предлога Уредбе о усклађивању Царинске тарифе за сваку наредну годину у складу са изменама Комбиноване тарифе ЕУ;

4. Припрема Предлога Уредбе о царински дозвољеном поступању са царинском робом, пуштању царинске робе и наплати царинског дуга, у циљу усклађивања са новим Царинским законом.
5. Припрема предлога измена и допуна осталих подзаконских аката који се ослањају на Царинску тарифу за сваку наредну годину;
6. Припрема предлога Одлука о изменама и допунама Одлуке о одређивању критеријума о одобравању контингената, као и Правилника о изменама и допунама Правилника о контингентима, у складу са захтевима и потребама привреде;
7. Рад на припреми одговарајућих подзаконских аката (одлука, правилника) ради ближег дефинисања одређених института утврђених новим Царинским законом и новом Уредбом.

3.29.3.2 Институционални оквир:

Сектор за царински систем и политику

Унапређење и јачање институционалних капацитета у Сектору за царински систем и политику предвиђено је кроз даље похађање стручних семинара и обука запослених, као и виших курсева страног језика.

Управа царина

УЦС је поднела предлог пројекта за доделу средстава из фондова IPA 2008 који у овом тренутку још увек није одобрен. У питању је пројекат „Јачање капацитета Сектора за контролу примене царинских прописа УЦС у складу са најбољом праксом ЕУ“, чија је планирана вредност 3.570.000 евра, а исти је усмерен на пружање обуке и опреме запосленима у Сектору за контролу примене царинских прописа УЦС, а обухвата и набавку и обуку за рад на стационарним мониторима зрачења.

Из предприступних IPA 2007 фондова одобрено је 1,5 милиона евра за увођење комјутерског дела транзитног поступка ЕУ у Србију (NCTS). Средства ће бити на располагању 2009. и 2010. године.

Наставиће се сарадња са СЦО у области унапређења анализе ризика. СЦО ће Србији, као пилот земљи у оквиру Колумбус програма, пружати техничку помоћ у кључним областима царинског пословања обухваћеним Акционим планом за имплементацију Оквирних стандарда (овлашћени економски оператери, извозне контроле, борба против корупције, електронска размена података, безбедност).

Влада Републике Србије се сагласила са потребом да се приступи Програму ЕУ ЦАРИНА 2013. У овом тренутку Европска комисија је доставила нацрт Меморандума о разумевању о условима под којима Република Србија може да учествује у наведеном програму, као и Анекс 1 којим је одређен износ годишње контрибуције и финасијаска правила. Очекује се да се Влада, на предлог УЦС, сагласи са текстом меморандума и предложеним износом контрибуције.

Административни капацитети

Потреба Сектора за царински систем и политику Министарства финансија

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор за царински систем и политику	постојећа	16	18	28	28	38	38

Укупно		16	18	28	28	38	38
--------	--	----	----	----	----	----	----

Потреба Управе царина

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Управа царина	постојећа	2542	2706	2856	3006	3156	3306
Укупно		2542	2706	2856	3006	3156	3306

Потреба Сектора за аналитику и аграрну политику Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор за аналитику и аграрну политику	постојећа	35	45	65	85	105	125
Укупно		35	45	65	85	105	125

Административни капацитета Министарства економије и регионалног развоја су наведени у оквиру поглавља 30 о економским односима са иностранством.

3.30. ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ СА ИНОСТРАНСТВОМ**3.30.1 Заједничка трговинска политика****3.30.1.1. Стање****3.30.1.1.1 Правни оквир**

Влада Србије је на седници одржаној 19. новембра 2004. донела одлуку о подношењу захтева за чланство Републике Србије у Светској трговинској организацији (СТО). Захтев за приступање Републике Србије СТО је прихваћен и 15. фебруара 2005., Генерални савет СТО је оформио Радну групу за приступање Републике Србије СТО. До 2008. одржана су четири састанка Радне групе, пети састанак ће бити одржан у мају 2008. године. Према садашњем стању преговора, завршетак процеса приступања СТО се очекује у првој половини 2009. године. Чланство у СТО представља један од кључних корака интеграције земље у модерне међународне економске односе. Оно је истовремено и важан елемент подршке процесу унутрашњих економских реформи, као и неопходан корак за приступање Европској унији. Приступањем СТО Република Србија ће у оквиру преузетих обавеза испуњавати и спроводити прихваћене стандарде у међународној трговини.

Споразум о измени и приступању Споразуму о слободној трговини у централној Европи (ЦЕФТА 2006) је потписан 19. децембра 2006. у Букурешту. Народна скупштина Републике Србије је 24. септембра 2007. ратификовала Споразум ЦЕФТА 2006, који је затим ступио на снагу 24. октобра 2007.. Мрежа до тада потписана 32 билатерална споразума о слободној трговини у региону ЈИЕ је замењена једним мултилатералним споразумом. Овај јединствени споразум је свеобухватан, модеран, амбициозан, али и реалан, и по мери тренутне ситуације у региону.

ЦЕФТА 2006 предвиђа задржавање концесија које се односе на трговину робом из билатералних споразума о слободној трговини.

У односу на претходно закључене билатералне споразуме, ЦЕФТА 2006 уводи новине које се односе на трговину услугама и инвестиције – позивањем на већ закључене билатералне споразуме о подстицању и заштити инвестиција предвиђа се стварање стабилних, погодних и транспарентних услова за инвеститоре, пуна заштита и безбедност инвестиција, национални третман као и координација инвестиционих политика.

Прецизније се дефинишу рокови за усаглашавање појединих области:

- техничке баријере у трговини - до 31. децембра 2010. стране ће закључити плурилатерални споразум о хармонизацији и међусобном признавању процедура за процену усаглашености техничких прописа,
- конкуренција - од 1. маја 2010. правила конкуренције ће се примењивати на сва предузећа, укључујући и јавна и она са специјалним и ексклузивним правом, уз активно деловање независног регулаторног тела,
- јавне набавке - до 1. маја 2010. стране ће обезбедити недискриминацију и национални третман,
- заштита интелектуалне својине - до 1. маја 2014. стране ће, уколико нису, приступити конвенцијама у овој области и примењивати их.

Уводи се примена дијагоналне кумулације порекла производа - прво у оквиру региона, а касније и са ЕУ чиме се пружа могућност за веће повезивање привреда региона и раст извоза.

Уводи се нови механизам решавања спорова – након консултација и ангажовања посредника/медијатора, оштећена страна може увести привремене мере. Споразум такође предвиђа решавање спорова путем арбитраже.

У 2008. се очекује почетак преговора са ЕФТА, а у циљу закључења овог Споразума о слободној трговини у току 2009., који ће обухватити либерализацију трговине роба.

Споразум између Савезне владе Савезне Републике Југославије и Владе Руске Федерације о слободној трговини, потписан је 28. августа 2000.. Република Србија (правни следбеник) је једина држава изван граница Заједнице Независних Држава са којом је Руска Федерација потписала такав споразум. Укидањем царина за највећи број производа пореклом из Србије и Руске Федерације створени су повољнији услови за успостављање дугорочних облика сарадње у свим сегментима привреде. Споразумом је предвиђено да се сваке године усаглашавају протоколи који садрже изузетке из режима слободне трговине (робе за које се и даље плаћа царина). Међутим, једини Протокол са списковима роба које су изузете из режима слободне трговине, потписан приликом потписивања основног Споразума, и даље је на снази. Наиме иако су са наше стране чињени покушаји да се иде у правцу даље либерализације, није дошло до њиховог кориговања и даљег смањења.

Билатерални споразуми о слободној трговини са Републиком Бугарском и Румунијом престали су да важе њиховим уласком у ЕУ 01. јануара 2007.

Закључивање споразума о слободној трговини са Републиком Турском предвиђено је Споразумом о стабилизацији и придруживању Републике Србије са Европском унијом (поглавље III, члан 17), који је парафиран 7. новембра 2007. године. Иницијатива за отпочињање преговора за закључивање споразума о слободној трговини покренута је са турске стране 2002. године и потврђена на IX заседању Мешовите комисије за привредну и научно - техничку сарадњу, одржаном 12. и 13. октобра 2004. године у Анкари. У децембру 2007. године у Анкари одржана је прва рунда преговора за закључивање Споразума о слободној трговини. Планирано је да се следећи састанак одржи у Београду, у току 2008. године.

Република Србија са већином земаља има закључене билатералне споразуме о трговини и економској сарадњи, који, у зависности од договора и на реципрочној основи, садрже клаузулу најповлашћеније нације (MFN).

У 2005. ступио је на снагу нови Закон о спољнотрговинском пословању („Сл. гласник РС“, бр.101/05 од 21.11.2005. год) који је унео значајне промене у смислу олакшања и либерализације промета робе и услуга са иностранством. Омогућена је равноправност свих учесника у спољној трговини без обзира на власничке односе као и једнак третман свих роба без обзира на порекло. Овај закон је резултат хармонизације домаћег законодавства са правилима и дисциплинама СТО и ЕУ. Законом се предвиђа могућност да, у случају критичне несташице битне робе или потребе за отклањањем последица такве несташице, Влада Републике Србије може да уведе количинско ограничење извоза (члан XI 2. (a) GATT 1994).

Овим законом су први пут уведене мере заштите које су усклађене са Споразумом о примени члана VI Општег споразума о царинама и трговини из 1994. године, Споразумом о субвенцијама, Споразумом о заштитним мерама, као и односном регулативом ЕУ која регулише ову област. У 2006. усвојене су три нове уредбе и то: Уредба о ближим условима за примену антидампинских мера, Уредба о ближим условима за примену компензаторних мера и Уредба о ближим условима за примену мера заштите од прекомерног увоза („Сл.Гласник РС“, бр.36/06 од 27.04.2006.). Свака од ових уредби регулише поступак испитивања и услове за примену појединачне мере, а све у складу са регулативом СТО и ЕУ у тој области. У току је рад у домену техничких измена Закона о спољнотрговинском пословању и пратећих подзаконских аката, у складу са примедбама добијеним током треће и четврте рунде преговора за приступање Србије СТО. Даном уласка Републике Србије у Европску унију, одредбе Закона о спољнотрговинском пословању и пратећих подзаконских аката биће стављене ван снаге јер ће ступањем у чланство Република Србија преузети заједничку трговинску политику Европске уније.

Република Србија је 2005. доношењем Закона о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене и подзаконским прописима успоставила систем извозно - увозне контроле контролисане робе у циљу остваривања и заштите спољнополитичких,

безбедносних и одбрамбених интереса, међународног кредибилитета и интегритета и обезбеђења поштовања међународних обавеза. Овај закон је оцењен као добар од стране експерата из ЕУ. Потребно је даље усаглашавање у делу прописа који се односе на брокеринг (екстериторијалност примене прописа), клаузулу „*catch all*“ и казнене одредбе.

Истовремено је усвојена Одлука о критеријумима за издавање дозвола за извоз контролисане робе која је усаглашена са кодексима ЕУ о извозу оружја (*EU Code of Conduct on Arms Export*), уведена је контрола извоза и увоза робе двоструке намене (*Dual Use Goods*) и дефинисане су националне контролне листе роба за које је потребна дозвола, а које су у потпуности усклађене са листама ЕУ из 2000. године. Спољну трговину контролисаним робом може да врши правно и физичко лице регистровано за обављање ове делатности код надлежног Министарства економије и регионалног развоја.

Република Србија примењује, као део националног законодавства, најважније међународне споразуме и конвенције о наоружању, контроли наоружања и јачању безбедносних мера, између осталог, Споразум о неширењу нуклеарног наоружања (NPT), Конвенцију о забрани развоја, производње и складиштења бактериолошког (биолошког) и токсиколошког оружја и његовог уништавања (BTWC) и Конвенцију о забрани развоја, производње, складиштења и употребе хемијског оружја и о њиховом уништењу (CWC).

С обзиром да Република Србија није чланица међународних контролних режима, изражен је проблем праћења промена у овој области у међународној заједници и ажурирања националних контролних листа. Овај проблем је потенциран недостатком капацитета и то пре свега експерата техничких струка из свих области које покривају робе двоструке намене. Наиме, у министарству које је оперативно задужено за примену прописа нема људских ресурса за обављање овог дела посла. У том циљу планира се оснивање посебне радне групе за идентификацију робе двоструке намене, чији би чланови били представници техничких института и других релевантних институција. Истовремено, неопходна је и едукација домаћих привредних субјеката, као и кадрова који ће вршити обуку за препознавање робе двоструке намене. За остварење ових циљева неопходно је обезбедити додатна финансијска средства.

Закон о Агенцији за осигурање и финансирање извоза (АОФИ) Републике Србије је донет у јулу 2005.. АОФИ је са пословима краткорочног финансирања извозних пројеката почела у новембру 2005. године, у мају 2006. уведен је производ осигурања наплате извозног потраживања од комерцијалних ризика, а у децембру 2006. године АОФИ је кренула са активностима факторинга (откупа извозних потраживања).

Република Србија до сада је потписала више од 40 билатералних споразума о узајамном подстицању и заштити улагања са различитим земљама. Ова врста споразума на снази је са готово свим земљама чланицама ЕУ (Велика Британија, Шпанија, Италија, Немачка, Аустрија, Швајцарска, Грчка, Белгија, Холандија, Чешка, Словачка, Пољска, Мађарска, Кипар и др.), са Руском Федерацијом и НР Кином, затим са свим суседним земљама и бившим југословенским републикама, као и са одређеним бројем земаља у развоју са афричког и азијског континента (Иран, Ирак, Либија). Билатералним споразумима о узајамном подстицању и заштити улагања гарантује се страним улагачима правичан, равноправан и недискриминаторни третман, као и, посебно, национални и третман најповлашћеније нације. Поред тога, обезбеђена им је заштита у случају евентуалне експропријације или извршених других сличних мера државе. Ови споразуми су од посебног значаја за стране улагаче и зато што омогућавају примену одредби међународног права у случају евентуалног спора између улагача и државе која је домаћин улагања, у складу са одредбама Конвенције о решавању инвестиционих спорова између држава и држављана других држава, чији је Србија потписник.

3.30.1.1.2. Институционални оквир

Надлежна институција за преговарање, закључивање и праћење спровођења мултилатералних и билатералних споразума је Министарство економије и регионалног развоја.

3.30.1.2. Краткорочни приоритети (2008 - 2009)

3.30.1.2.1. Законодавство

- Споразум о слободној трговини са ЕФТА – обострано изражена заинтересованост за његово преговарање.
- Споразум о економској сарадњи са Републиком Бугарском (потписан новембра 2007. године) – у току је процедура за ратификацију у Народној скупштини Републике Србије.
- Споразум о економској и научно-техничкој сарадњи са Румунијом (парафиран 2007. године) – потписивање се планира до краја 2008. године.
- Споразум о економској сарадњи са Републиком Пољском – очекује се да Пољска страна до краја 2008. године достави српској страни нацрт споразума на разматрање.
- Споразум о слободној трговини са Републиком Белорусијом – у току је усаглашавање листа производа који ће бити изузети из режима слободне трговине (потписивање се планира у 2009. години).
- Споразум о економској сарадњи са Републиком Казахстаном – усаглашен и парафиран на нивоу СЦГ – неопходно је спровести процедуру на нивоу надлежних министарстава Републике Србије ради прилагођавања текста споразума (страна уговорница Република Србија), након чега би уследио предлог казахстанској страни за потписивање (крај 2008/почетак 2009. године).
- Споразум о трговинским преференцијалима са Исламском Републиком Иран – достављен иранској страни Анекс Ц (Правила о пореклу) – основни текст и робне листе су усаглашени (предвиђено је потписивање до краја 2008. године).
- Споразум о трговинским преференцијалима са Исламском Републиком Пакистан – усаглашавање листа производа који ће бити на преференцијалном режиму (потписивање се очекује у 2009. години).
- Закон о престанку важења закона о Фонду за осигурање и финансирање спољнотрговинских послова (СМЕЦА – основана као пројекат Светске банке). Овим законом ће СМЕЦА које је основана као пројекат Светске Банке, а бави се активностима извозно кредитне агенције, бити припојена АОФИ. Тако ће на територији Републике Србије постојати само једна извозно кредитна агенција, у складу са праксом осталих земаља.
- Стварање правних претпоставки за почетак активности осигурања у име и за рачун државе.

3.30.1.2.2. Институције

Наставиће се даље јачање капацитета Министарства и даља обука запослених службеника. У циљу јачања капацитета Министарство економије и регионалног развоја у овом периоду биће спроведено неколико пројеката стране помоћи:

USAID - Програм за приступање Републике Србије Светској трговинској организацији. Пројекат је ангажован ради пружања помоћи Влади Републике Србије у процесу приступања СТО. Пројекат је отпочео у јулу 2001. године и завршиће се у септембру 2008. године. Вредност пројекта је 6.1 милиона УСД.

SECO - Техничка помоћ швајцарске Владе за приступање Републике Србије СТО у сарадњи са IDEAS центром Женева, имплементационом агенцијом Швајцарске агенције за сарадњу (SECO). Овај пројекат је отпочео за време СЦГ и трајаће до краја 2008.године.

Твининг пројекат - (Партнери Министарство економије и регионалног развоја Републике Србије и Министарство економије и технологије Републике Немачке) – пројекат јачања капацитета Министарства економије и регионалног развоја у области формулисања, преговарања и спровођења трговинске политике и преговарања о трговинским споразумима. Пројекат је отпочео у новембру 2007. године и завршиће се у новембру 2009. године. Вредност пројекта је 1.5 милиона ЕУР.

3.30.1.3. Средњорочни приоритети (2010 – 2012 године)

3.30.1.3.1. Законодавство

Споразум о слободној трговини са Републиком Турском – у току је усаглашавање споразума (потписивање се планира у 2010/2011. години).

Споразум о слободној трговини са Републиком Казахстаном – обострано је изражена заинтересованост за његово преговарање и усаглашавање.

Коначно раздвајање активности осигурања и финансирања у различите организационе јединице и правна лица.

3.30.1.3.2. Институције

Одређене су надлежне институције за имплементацију *acquis* у оквиру овог поглавља. Планирано је јачање капацитета, у оквиру надлежних институција, повећањем броја запослених и унапређењем техничке опреме.

Изградња капацитета у оквиру Министарства економије и регионалног развоја

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
МЕРР	Сектор за мултилатералну и регионалну трговинску и економску сарадњу	Постојећа	10	12	13	15	17	17
	Сектор за билатералну економску сарадњу	Постојећа	12	16	18	20	22	22
	Сектор за политику и режим спољне трговине	Постојећа	24	24	24	24	24	24
Укупно			46	52	55	59	63	63

3.30.1.4. Финансијске потребе

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)					УКУПНО:
				2008	2009	2010	2011	2012	
МЕРР	Сектор за мултилатералну и регионалну трговинску и економску сарадњу	Постојећа	475,000	834,800	749,900	977,300	1,072,300	807,500	
	Сектор за билатералну економску сарадњу	Постојећа	570,000	1,289,600	1,119,800	1,214,800	1,309,800	1,045,000	
	Сектор за политику и режим спољне трговине	Постојећа	1,140,000	1,140,000	1,140,000	1,140,000	1,140,000	1,140,000	
Укупно			2,185,000	3,264,400	3,009,700	3,332,100	3,522,100	2,992,500	18,305,800

3.30.2. Политика развојне и хуманитарне помоћи

РАЗВОЈНА САРАДЊА И ХУМАНИТАРНА ПОМОЋ

Република Србија је изузетно ограничених могућности учествовања у пружању подршке циљевима и инструментима развојне политике Европске уније, будући да је и сама корисник средстава претприступних фондова.

Република Србија, до сада није учествовала у пројектима ЕУ на пружању развојне, техничке или финансијске помоћи, нити у свом државном буџету има средства предвиђена за те намене. Тек је у току 2007. године створен заокружен правни основ и формирана организациона структура за пријем средстава развојне помоћи. Отуда у наредном периоду предстоји реверзибилни процес, односно стварање правне регулативе и институционалних оквира за пружање развојне помоћи трећим земљама. У том смислу, Република Србија се налази у фази прикупљања искустава других држава и разматрања правних решења применљивих у државама сличног нивоа економске моћи.

У погледу хуманитарне помоћи, Република Србија је протеклих година, у оквиру својих могућности, пружила хуманитарну материјалну помоћ Црној Гори, Грчкој и државама у региону југоисточне Азије, погођених цунамијем.

Према досадашњој пракси, приликом пружања хуманитарне помоћи, с обзиром да се, по правилу, радило о потреби хитног реаговања на природне катастрофе Влада Србије је доносила *ad hoc* одлуке за сваку појединачну ситуацију. Дакле, не постоји институционални облик координације, већ су се на пружању помоћи ангажовала надлежна министарства, у зависности од карактера природне катастрофе и потреба угроженог становништва у дотичној држави.

Средњорочни приоритети

Република Србија ће кроз процес приступања Европској унији унапређивати сопствене економске могућности како би била у прилици да успешно учествује у програмима развојне сарадње ЕУ, као и да допринесе Европском развојном фонду (EDF).

У том смислу, потребно је:

- припремити анализу потребних правних регулатива и средстава за примену система развојне сарадње и хуманитарне помоћи;
- усклађивати правну регулативу са европским законодавством и праксом као и међународним инструментима у овој области;
- обезбедити потребна средства за учествовање у развојној и хуманитарној политици Европске уније.

У оквиру средњорочног планирања, биће именован Национални координатор за развојну сарадњу и хуманитарну помоћ, који ће координирати рад свих домаћих државних органа и институција. Министарство спољних послова ће формирати технички и персонално опремљену организациону јединицу, која ће на одговарајући начин пратити, планирати и спроводити развојну сарадњу и хуманитарну помоћ.

3.31. СПОЉНА, БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА

3.31.1. Политички дијалог

3.31.1.1. Стање

Политички дијалог између Републике Србије и Европске уније обновљен је на Европском савету у Бијарицу 2000.г. и утврђен на Самиту земаља ЕУ и западног Балкана исте године у Загребу. Конкретизација политичког дијалога две стране наступила је усвајањем Заједничке декларације о политичком дијалогу ЕУ и Републике Србије 2003.г., којом се приступило реализацији једне од одлука Самита ЕУ у Солуну те године. Декларација предвиђа формализовање политичког дијалога на билатералном и мултилатералном нивоу. На билатералном нивоу одржавају се састанци министара спољних послова Република Србија - Тројка ЕУ. На мултилатералном нивоу одржава се Самит шефова држава или влада ЕУ и земаља западног Балкана, Форум ЕУ – западни Балкан и међупарламентарни скупови представника Европског парламента и представника Народне скупштине Републике Србије. Република Србија се преко својих Мисија, при ЕУ у Бриселу, при УН у Њујорку и Женеви и при ОЕБС-у у Бечу од 2006.г. редовно придружује Изјавама и Мишљењима ЕУ у области ЗСБП. Поред тога, Мисија Републике Србије при ЕУ у Бриселу одржава редовне контакте на нивоу радних консултација са партнерима из Дирекције за западни Балкан (деск за Србију) Комисије ЕУ.

У циљу олакшавања процеса усклађивања са европским законодавством, на радном нивоу одржавају се „технички“ састанци односно састанци експерата ЕУ и ресорних представника Владе Републике Србије, а на којима се утврђују модалитети за решавање акутних проблема ресора Владе Републике Србије на плану хармонизације. До сада, они су били у форми *Консултативне радне групе*, односно *Унапређеног сталног дијалога* (одржано преко десет састанака те врсте).

3.8.1.1.2. Институционални оквир

Министарство спољних послова, Министарство одбране, Министарство унутрашњих послова, Министарство правде, Министарство економије и регионалног развоја, Министарство финансија и Републички секретаријат за законодавство су надлежне институције за спровођење активности Републике Србије у области спољне, безбедносне и одбрамбене политике.

Јачање институција и изградња административног капацитета се одвија редовно у сарадњи са Канцеларијом за европске интеграције Владе Републике Србије. Додатна обука о питањима из области ЗСБП ЕУ и надоградња вештина у области преговарања и лобирања организује се за дипломате нижег и средњег ранга. Преко програма Twinning и TAIEХ, запосленима у Министарству спољних послова омогућена су и студијска путовања у циљу бољег упознавања са праксом појединих ЕУ институција које делују у оквирима ЗСБП ЕУ.

Посебно се приступило јачању административних и техничких капацитета Мисије Републике Србије при ЕУ у Бриселу, у којој су поред редовног дипломатског састава ангажована и четири експерта у области трговине, царине, пољопривреде и енергетике.

Усвајањем Закона о спољним пословима 2007.године (Службени гласник Р.Србије бр. 116/07, 11/12/07) утврђен је делокруг рада Министарства спољних послова и његове дипломатско – конзуларне мреже у иностранству. Постојећа систематизација у министарству предвиђена посебну организациону јединицу (Генерална дирекција за Европску унију) која се интензивно бави праћењем политика и рада институција Европске уније, али и њене међусобне спреге са одређеним регионалним организацијама чији је члан Република Србија. Генералну дирекцију

сачињава око 30 запослених који су организовани у три дирекције и то за секторске политике, институције ЕУ и регионалне иницијативе.

По Закључку Владе Србије (бр. 018-4611/2007, 26/7/07) из 2007.г. Министарство спољних послова ради Календар активности на плану европских интеграција. Сви ресори су дужни да достављају месечни преглед активности, који се потом обједињавају и дистрибуирају председнику Народне скупштине, председнику Републике, председнику, потпредседнику Владе и свим министрима и председнику Одбора за европске интеграције Народне скупштине у циљу координације међусобног наступа према партнерима из Европске уније.

3.8.1.2. Краткорочни и средњерочни приоритети

Одлуком Савета Европске уније о принципима, приоритетима и условима садржаним у Европском партнерству са Републиком Србијом укључујући и Косово, према Резолуцији Савета безбедности Уједињених нација од 10. јуна 1999.године, утврђен је и део краткорочних и средњерочних приоритета који су у надлежности Министарства спољних послова Републике Србије. Ови приоритети се односе на усклађивање спољне политике Републике Србије са Заједничком спољном и безбедносном политиком Европске уније.

Република Србија је на плану политичке сарадње са ЕУ и усклађивања са њеном Заједничком спољном и безбедносном политиком дефинисала као краткорочне приоритете потписивање и спровођење Споразума о стабилизацији и придруживању, након чега следи припрема за статус кандидата. Ова припрема подразумева и зачетак фазе у којој се приступа испуњавању критеријума за будуће чланство у ЕУ. На средњерочном плану идентификовани су као приоритети отварање преговора за чланство у ЕУ и континуирано јачање административних и техничких капацитета Мисије Републике Србије при ЕУ у Бриселу у том контексту.

3.31.2. Сарадња са међународним организацијама

3.31.2.1. Чланство у међународним организацијама

Република Србија је чланица следећих глобалних и регионалних међународних организација:

ОРГАНИЗАЦИЈЕ У ОКВИРУ СИСТЕМА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

Редни број	Назив организације	Скраћеница
1.	Светска банка	WB
2.	Међународни монетарни фонд	MMF
3.	Организација УН за индустријски развој	UNIDO
4.	Организација УН за образовање и културу	UNESCO
5.	Међународна организација рада	ILO
6.	Међународна поморска организација	IMO
7.	Светска здравствена организација	WHO
8.	Међународна организација за цивилно ваздухопловство	ICAO
9.	Међународна унија за телекомуникације	ITU
10.	Светска поштанска унија	UPU
11.	Међународна организација за атомску енергију	IAEA
12.	Светска организација за интелектуалну својину	WIPO
13.	Организација УН за храну и пољопривреду	FAO

14.	Међународна организација за миграције	IOM
15.	Светска метеоролошка организација	WMO

ОСТАЛЕ ГЛОБАЛНЕ МЕЂУНАРОДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Редни број	Назив организације	Скраћеница
1.	Међународна група за бакар и цинк	
2.	Међународна организација за унификацију приватног права	UNIDROIT
3.	Међународна организација за телекомуникације путем сателита	EUTELSAT
4.	Организација за међународни железнички саобраћај	OTIF
5.	Међународна полиција	INTERPOL
6.	Светска туристичка организација	WTO
7.	Европска конференција министара саобраћаја	CEMT
8.	Покрет несврстаних земаља (у својству посматрача)	NAM

РЕГИОНАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Редни број	Назив организације	Скраћеница
1.	Организација за европску безбедност и сарадњу	OSCE
2.	Савет Европе	CoE
3.	Европска банка за обнову и развој	EBRD
4.	Централноевропска иницијатива	CEI
5.	Иницијатива за сарадњу земаља ЈИЕ	SECI
6.	Европска асоцијација за слободну трговину	EFTA
7.	Пакт стабилности	SP
8.	Јадранско-јонска иницијатива	AJI
9.	Дунавска комисија	DC
10.	Међународна комисија за заштиту реке Дунав	ICPDR
11.	Процес сарадње у југоисточној Европи	
12.	Регионална иницијатива за миграције, азил и избегла лица	MARRI
13.	Организација за црноморску економску сарадњу	BSEC
14.	Процес сарадње на Дунаву	
15.	Међународна комисија за слив реке Саве	
16.	Централно-европско удружење слободне трговине	CEFTA 2006

3.31.2.1.1. Организација Уједињених нација

Савезна Република Југославија примљена је у чланство УН 2000. године. Након раздруживања СЦГ у јуну 2006. године, Република Србија је као међународно правна наследница наставила чланство у УН.

Република Србија подржава свеобухватну реформу УН утемељену на циљевима и начелима Повеље УН, међународном праву, одлукама међународних конференција и састанака на врху као и на консензусом прихваћеној Миленијумској декларацији. У досадашњим разматрањима питања реформе УН Србија заступа став о нужности реформе како би Организација могла ефикасније да делује у новим глобалним условима и задовољи потребе савременог човечанства.

Србија доприноси раду УН и кроз чланство у различитим телима УН и специјализованим агенцијама. Србија је члан Комисије за одрживи развој, члан Извршног одбора UNDP/UNFPA, Извршног одбора UNICEF-а, Извршног одбора UNESCO-а, Сталног комитета Регионалног комитета WHO за Европу и члан Управног савета UNEP-а (мандат отпочиње 2009. године).

Р.Србија прати и активно учествује у раду Првог комитета Генералне скупштине УН (разоружање и међународна сарадња), као и активностима које се односе на његову реформу, редовно иступа на његовим заседањима у вези са предметном проблематиком, спонзорише одговарајуће Резолуције, а приликом гласања остварује координацију и са земљама ЕУ. Такође прати рад Конференције о разоружању и планира да поднесе кандидатуру у циљу регулисања чланства у овом важном телу УН у области разоружања.

Србија у потпуности испуњава обавезе на основу Плана акције УН о искорењивању и сузбијању малог и лаког наоружања (SALW) и релевантних одлука с тим у вези. Такође, Србија стриктно примењује одговарајуће Резолуције Савета безбедности УН о увођењу ембарга на извоз наоружање на поједине земље.

Р.Србија од 2002. године активно учествује у мировним операцијама УН. Припадници Војске Р.Србије и МУП-а учествују у четири мировне мисије УН: мисија УН у ДР Конгу (MONUC) у којој се налази 6 припадника медицинског тима, у Либерiji (UNMIL) у којој се налази 6 војних посматрача и 7 припадника МУП-а, у Обали Слоноваче (UNOCI), у којој се налазе 3 војна посматрача и на Хаитију (MINUSTAH) у којој се налази 5 припадника МУП-а. Р.Србија је, такође, учествовала и у мировним мисијама УН у Источном Тимору (UNMISSET) и Бурундију (ONUB).

У контексту сарадње са УН треба поменути да је питање Косова и Метохије почев од 1998. године на дневном реду Савета безбедности УН. Савет безбедности УН је у вези са питањем Косова и Метохије Република усвојио пет резолуција (S/RES/1160 (1998), S/RES/1199 (1998), S/RES/1203 (1998), S/RES/1239 (1999) и S/RES/1244 (1999)). Последња и најважнија међу њима је Резолуција 1244 (1999) којом је на КиМ успостављена међународно цивилно и војно присуство – УНМИК и КФОР. Република Србија поштује одредбе Резолуције 1244; у складу с тим, Република Србија сарађује са УНМИК и КФОР у испуњавању њиховог мандата. Такође, Република Србија инсистира да УНМИК и КФОР наставе да врше свој мандат у складу са Резолуцијом 1244.

3.31.2.1.2. Организација за европску безбедност и сарадњу

Током 2007. године у сарадњи Р. Србије и ОЕБС доминирале су следеће теме:

- активности Мисије ОЕБС на КиМ (ОМИК) и потенцијална промена њеног мандата,
- спровођење „Сарајевске декларације“ и
- активности Мисије ОЕБС у Србији, посебно питање потписивања новог Меморандума о сарадњи између Р. Србије и ОЕБС.

Мисија ОЕБС на КиМ (ОМИК) успостављена је 1. јула 1999. године (представља највећу мисију на терену коју је ОЕБС икада распоредио). Мандат Мисије се ослања на резолуцију СБ УН 1244 и прецизира да је она саставни део УНМИК-а. Имајући у виду да у СБ УН није постигнут договор о будућем статусу КиМ и о промени форме међународног присуства на КиМ, Р. Србија у децембру 2007. године није дала пристанак за аутоматско продужење мандата Мисије ОЕБС на КиМ на годину дана, чиме би јој било омогућено да по постојећем мандату обавља

активности у целој 2008. години. Пошто се у ОЕБС одлуке доносе консензусом, Р. Србија је искористила могућност да усвајање одлуке о даљим активностима ОМИК прилагоди нашим интересима. Одлука о продужењу мандата ОМИК коју је Стални савет ОЕБС усвојио 21. децембра 2007. године предвиђа да се он продужи до 31. јануара 2008. године, као и да се након тога продужава сваких месец дана, уколико се томе нека земља чланица ОЕБС не успротиви, у писменој форми. Уколико се међутим, нека од земаља ОЕБС успротиви (у писменој форми) продужењу мандата ОМИК, одлуком је предвиђено да започне процедура затварања Мисије. До сада ниједна земља чланица ОЕБС није блокирала одлуку о месечном продужавању рада ОМИК.

На иницијативу представника Европске комисије, ОЕБС и УНХЦР, надлежни министри из БиХ, Хрватске, Србије и Ц. Горе су 31. јануара 2005. на Регионалној министарској конференцији посвећеној решавању питања избеглица, потписали „Сарајевску декларацију“ која потврђује опредељење ових држава да регионалним приступом, уз помоћ међународне заједнице, суштински реше проблеме избеглица у региону. Мисије ОЕБС у Србији, Хрватској и БиХ су тесно сарађивале у примени ове декларације. Одлуком Сталног савета ОЕБС од 21. децембра 2007. године, Мисија ОЕБС у Хрватској је затворена, а истовремено је успостављена Канцеларија ОЕБС у Загребу. Осим питања која се тичу надгледања локалних суђења за ратне злочине и у том смислу сарадње хрватских власти са Трибуналом у Хагу, мандат Канцеларије ОЕБС у Загребу предвиђа и да ће се она бавити „резидуалним аспектима примене програма стамбеног збрињавања у Хрватској“. Наш став је да је неопходно да „Сарајевска декларација“ буде спроведена у целини (ПЕП), што подразумева и решавање преостала два отворена питања: питање станарских права избеглих Срба из Хрватске и конвалидације радног стажа. У томе имамо пуну подршку Мисије ОЕБС у Р. Србији чији представници нам на свим релевантним међународним форумима пружају подршку по том питању.

Мисија ОЕБС у Србији тренутно реализује око 60 пројеката у областима обуке полиције, демократизације, медија, јачања владавине права и унапређења људских права, економије и екологије. У МСП се периодично одржавају координациони састанци са представницима Мисије на којима се размењују мишљења о њеним активностима и програмским приоритетима. Једна од новина у активностима Мисије ОЕБС у Р. Србији је и јачање активности у Санцаку, за шта је потребно да своје пројекте реализује уз сагласност и у сарадњи са релевантним министарствима. Модалитети будућег функционисања Мисије ОЕБС у Србији биће утврђени Меморандумом о разумевању (МоР) између Р. Србије и ОЕБС-а, чији је нацрт био предмет разматрања на интерресорним и експертским консултацијама више од годину дана. Нацрт Меморандума о разумевању који је предложио ОЕБС садржао је новине и три битне разлике у односу на претходни, којима се тражило уступање радних просторија без финансијске надокнаде (до сада је плаћан закуп за изнајмљивање просторија), проширење привилегија и имунитета службеника Мисије и ослобађање локално ангажованог особља од пореза (што раније није била пракса, а по правилу се веома ретко дају овакве привилегије). Нови МоР између ОЕБС и Р. Србије још није потписан а коначан став о поменутих отвореним питањима даће релевантни ресори.

Мисија ОЕБС у Р. Србији је током 2007. наставила примену активности у оквиру свог мандата, односно пружање помоћи у процесима реформи. У том смислу, шеф Мисије ОЕБС у Р. Србији, Х.О. Урстад је на састанку Сталног савета ОЕБС, 28. фебруара о.г. делегацијама 56 земаља чланица, поднео редовни извештај у коме је оцењено, да су због изазова са којима је Србија суочена током последње две године, реформе нешто спорије, али да курс овог процеса није промењен. У извештају је такође оцењено да је Србија демократско друштво са функционалном тржишном економијом, као и да су, упркос заоштравању политичке ситуације, демократске институције и приврженост демократском процесу ојачани. Индикативно је да су у буџету ОЕБС за 2008. годину, од тренутно 18 мисија ОЕБС на терену, једино за Мисију ОЕБС у Р. Србији повећана финансијска средства, што сведочи о политичком ставу у ОЕБС да Организација у Србији треба активније да се ангажује у 2008. години.

У предстојећем периоду, у сарадњи са ОЕБС а у контексту процеса интеграције Србије у ЕУ, потребно је да Р. Србија максимално искористи потенцијале сарадње са Мисијом ОЕБС у Србији, како би она својим активностима суштински допринела бржем интегрисању Србије у ЕУ. У том смислу, када Р. Србија достигне одговарајуће стандарде које предвиђа ЕУ, потребно је започети процес „излазне стратегије“ Мисије ОЕБС у Србији, прво смањењем обима њених активности, а потом и њеним коначним затварањем.

3.31.2.1.3. Савет Европе

Република Србија је примљена у чланство Савета Европе 3. априла 2003. године.

Република Србија се још налази у фази тзв. мониторинга, с обзиром да нису испуњене све обавезе прихваћене приликом пријема у СЕ. Од постпријемних обавеза, у формалном смислу, преостала је пуна сарадња са Међународним кривичним трибуналом у Хагу и потписивање и ратификација Европске оквирне конвенције о прекограничној сарадњи између територијалних заједница и органа власти. Мониторинг механизам СЕ сугерише и ратификацију Европске ревидиране социјалне повеље, а очекује се и усвајање низа системских закона, као што су закони којима се спречавају различити видови дискриминације, закон о азилу, закон о реституцији и др.

Испуњавање ових критеријума и дужности ће имати позитиван утицај и на наш процес евроинтеграције, будући да се кроз испуњење обавеза и дужности према СЕ, заправо испуњавају и тзв. Копенхашки критеријуми ЕУ, а већину националних и регионалних програма помоћи, који доприносе испуњавању Копенхашких критеријума, спроводе заједнички земље аспиранти на чланство у ЕУ са СЕ, док цео процес финансира Комисија ЕУ.

Р.Србија ће наставити да активно промовише ефикасност спровођења Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и Европског суда за људска права, као основних постулата заштите људских права и слобода. Осим тога, наша земља ће се залагати и за што скорије ступање на снагу Протокола 14 уз Европску конвенцију о људским правима, а, истовремено, и за јачање националних механизма за њену примену.

Р.Србија ће у пуној мери подржавати све активности усмерене на јачање улоге Комесара за људска права СЕ, као и остале мониторинг механизме СЕ, посебно Европски комитет за спречавање тортуре и Европску комисију против расизма и нетолеранције.

Р.Србија ће и убудуће стављати нагласак на заштиту националних мањина и пуну примену мониторинг механизма Оквирне конвенције за заштиту националних мањина и Европске повеље о регионалним и мањинским језицима, као основних средстава за очување и развој демократске стабилности. Р.Србија ће наставити да подржава и активно ће учествовати у раду Форума за будућност демократије СЕ.

Р.Србија ће подстицати ефикасну сарадњу и пуну примену међународних инструмената на плану борбе против тероризма, нетолеранције, расизма, корупције, организованог криминала, трговине људским бићима и других видова прекограничног криминала. Посебно ће се ангажовати у оквиру Групе држава за борбу против корупције (*GRECO*), затим кроз пројекат намењен борби против економског криминала (*PACO*), као и у оквиру Комитета експерата за процену примене мера за спречавање прања новца (*MONEYVAL*). Нарочита пажња ће бити посвећена питању спречавања трговине људима.

Као мултикултурна, мултиетничка и мултиконфесионална држава, Р.Србија ће наставити да поклања велику пажњу активностима СЕ којима се подстичу заштита, унапређење и одржавање културне разноликости, као и религијска димензија међукултурног дијалога. Р.Србија је активно учествовала у изради документа СЕ познатијег као „Бели папир о интегрисаним политикама управљања културним различитостима кроз међукултурни дијалог и превенцију конфликта“.

У процесу изградње хуманије Европе – Европе за све, Р.Србија активно учествује у програму „Изградња Европе за и са децом“, а у контексту заштите и подстицања културне

разноликости, Србија поклања велику пажњу образовању и укључена је у Европску омладинску кампању за разноликост, људска права и укључивање „Сви различити – сви равноправни“.

Р.Србија подржава јачање активне улоге цивилног сектора, националних и регионалних невладиних организација, а нарочиту пажњу поклања раду Конференције међународних невладиних организација Савета Европе.

Р.Србија учествује у заједничком програму Европске комисије и СЕ "Подршка институцијама социјалне сигурности", у примени Акционог плана СЕ за пуну друштвену партиципацију особа са инвалидитетом 2006-2015“, успостављању мониторинг механизма уз Конвенцију о акцији против трговине људима (*GRETA*), у раду Европске комисије за ефикасност правосуђа (*CEPEJ*).

У Парламентарној скупштини Савета Европе се разматра неколико питања која су од значаја за Р.Србију - гоњење починилаца кривичних дела која потпадају под надлежност Међународног кривичног трибунала за злочине почињене на територији бивше Југославије; заштита сведока, као кључни предуслов за постизање правде и помирења на Балкану; актуелна ситуација на Косову; положај националних мањина у Војводини / Србији; положај избеглица и расељених лица у ЈИЕ; положај деце у пост-конфликтним подручјима на Балкану.

Делегација Р.Србије активно учествује и у раду Конгреса локалних и регионалних власти Савета Европе.

3.31.2.1.4. НАТО и Партнерство за мир

Република Србија је 29. новембра 2006.године, на НАТО Самиту у Риги, позвана да приступи Партнерству за мир (ПЗМ) и Евроатлантском партнерском савету (*ЕАРС*). Потписивањем Оквирног документа који је садржао основна начела ПЗМ, створени су услови за остваривање пуноправног учешћа Р.Србије у раду Евроатлантског партнерског савета (*ЕАРС*), комитета и радних тела НАТО, у областима у којима је показан интерес Владе Р.Србије (саобраћај, наука, енергетика, управљање кризама, ванредне ситуације, итд.). Формализација статуса Р.Србије у оквиру ПЗМ, отпочета је уручивањем Презентационог документа у седишту НАТО, 5. септембра 2007.године. Презентациони документ је на седници Владе Р.Србије усвојен 27. јула 2007. године.

До ступања у ПЗМ, Р.Србија је успоставила сарадњу са НАТО у следећим областима:

- парламентарне активности (од маја 2007. године имамо статус придруженог члана у парламентарној скупштини НАТО),
- реализација годишњих програма сарадње са НАТО у области реформе одбране,
- обука и учешће у заједничким вежбама,
- активности групе Србија – НАТО за реформу одбране (*Defence Reform Group - DRG*),
- активности на преквалификацији и интеграцији вишка војног особља (*PRISMA*) - уз подршку Поверљачког фонда НАТО,
- реализације пројеката уништавања против-прешадијских мина (*NAMSA*) и др.

Са НАТО су закључени Споразум о успостављању ваздушних путева преко територије СРЈ за потребе мисија НАТО (децембар 2002. године) и Споразум о транзитним аранжманима за подршку мировним операцијама (ратификован новембра 2005. године).

НАТО Војна канцеларија за везу у Београду (*MLO – Military Liaison Office*) отворена је 2006. године са задатком да прати реализацију Споразума о транзитним аранжманима за подршку мировним операцијама али и да подстиче друге активности сарадње НАТО - Србија. Тренутни шеф канцеларије је италијански генерал Л.Бата. Италија истовремено врши двогодишњу функцију државе за контакт са НАТО.

МО Р.Србије је јула 2007. године уручило Секретаријату НАТО испуњен упитник Процеса планирања и прегледа (*PARP – Planning and Review Process*) – кључни механизам у заједничком планирању и развоју интероперабилних одбрамбених капацитета.

КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Доношење „Закона о класификацији информација.“ Иако постоји иницијални предлог овог Закона, исти још увек није упућен на Владу тако да ће његово доношење представљати један од приоритета у домену унутрашњег законодавства.

Завршетак припрема Индивидуалног програма партнерства (*IPP*) између Р.Србије и НАТО за 2008. – 2009. годину којим се дефинишу конкретне активности у свакој од области предвиђених у Презентационом документу. По окончању процедуре усаглашавања *IPP*, овај документ је потребно поднети Влади на разматрање и усвајање.

Усвајање Споразума о транзиту са НАТО.

СРЕДЊЕРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Претпоставка пуне формализације статуса Р.Србије у оквиру ПзМ тј. отварање Мисије Р.Србије при НАТО, пуно коришћење инструмената ПзМ и школовање наших официра у НАТО и ПзМ образовним центрима и школама - јесте потписивање Споразума са НАТО о безбедној размени информација (*Security Agreement* / “Безбедносни споразум“) чији је нацрт МО упутило Влади Р.Србије на усвајање.

3.31.2.1.5. Међународни кривични суд

Република Србија је чланица Римског статута од 2001. године. Иако представници РС нису учествовали у драфтовању Статута, Србија спада у групу земаља која је међу првима ратификовала овај оснивачки акт Суда. Међу првима је потписала и ратификовала и Споразум о привилегијама и имунитетима МКС.

Такође су иницирани преговори око закључења Споразума о издржавању казни лица осуђених пред МКС, између Републике Србије и овог суда.

Иако Кривични закон Републике Србије садржи већину одредби потребних за имплементацију Римског статута, а Устав Републике Србије, фактички признаје примат међународних споразума у односу на домаће законодавство, у што скорије време предстоји доношење посебног закона о сарадњи са Међународним кривичним судом, којим треба да буду регулисана преостала процесна питања.

Радна група формирана од стране Министарства правде је почетком ове године сачинила коначни текст радне верзије Закона о сарадњи са МКС.

Представници Републике Србије узимају активно учешће у радним телима Скупштине држава чланица, као и у другим дипломатским форумима који се баве актуелним питањима рада МКС.

Република Србија је до сада одбацивала све иницијативе за закључење билатералних споразума којима би се преузела обавеза било каквих изузећа у односу на поједине одредбе Римског статута.

3.31.3. Контрола наоружања

3.31.3.1. Стање

У складу са својим безбедносним и спољнополитичким циљевима и приоритетима, Република Србија настоји да усклади своје активности и законодавство са нормама ЕУ у области контроле наоружања, непролиферације и др. Стриктно поштује међународне обавезе и доследно их спроводи.

3.31.3.1.1. Законодавни оквир

Република Србија је ратификовала највећи број међународних уговора и конвенција које се односе на ову област и била је међу првим земљама чланицама УН која је у року послала одговор генералном секретару УН у вези са Резолуцијом ГС УН 61/89 од 6. децембра 2006 године „У правцу Уговора о трговини наоружањем: успостављање заједничких међународних стандарда за увоз, извоз и пренос конвенционалног наоружања (АТТ)“ а у вези са отпочињањем преговора о усвајању међународног уговора о контроли извоза наоружања.

С тим у вези, Република Србија је ратификовала следеће међународне уговоре и конвенције: Уговор о неширењу нуклеарног оружја (NPT); Конвенција о физичкој заштити нуклеарног материјала (CPPNM); Свеобухватни уговор о забрани нуклеарних проба (CTBT); Конвенција о забрани хемијског оружја (CWC); Конвенција о забрани бактериолошког/биолошког и токсичног оружја (BTCW); Протокол о забрани употребе у рату загушљивих, отровних или других гасова, као и бактериолошких метода ратовања/Женевски Протокол 1925; Конвенција о забрани или ограничењу употребе неких конвенционалних оружја (CCW); Конвенција о забрани противпешадијских мина (Ottawa Convention); Споразум о подрегионалној контроли наоружања/Споразум из Фиренце 1996.; Хашки кодекс понашања против ширења балистичких пројектила (HCC); Бечки документ о мерама за јачање поверења 99 (CSBM); Програм Акције УН за сузбијање и искорењивање малог и лаког наоружања (UNPoA-SALW); Протокол УН о ватреном оружју (UN Firearms Protocol); Документ ОЕБС о малом и лаког наоружању (SALW), као и друге одговарајуће одлуке ОЕБС из ове области - о складиштењу конвенционалног наоружања; о MANPADS; о потврди крајњег корисника (End User Certification); о посредовању (brokering) и др.

Такође, Република Србија је усвојила начела садржана у Кодексу понашања ЕУ у вези извоза наоружања (EU Code of Conduct on Arms Exports) која су уграђена у Закон о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене.

У вези са Резолуцијом СБУН 1540, Република Србија је правовремено доставила информације, као и одговоре на друге упитнике у вези са њеном применом.

У циљу очувања националне безбедности, поштовања релевантних резолуција Савета безбедности УН, међународних конвенција и споразума, Република Србија доследно спроводи важеће норме у области непролиферације оружја за масовно уништење (WMD). Национални систем контроле извоза наоружања, војне опреме и робе двоструке намене, који је законски уређен у складу са релевантним правилима Европске уније и ОЕБС-а, представља неопходни инструмент којим се јача опрезност, спречава ширење WMD, као и способност неовлашћених крајњих корисника (non-state actors) да дођу до незаконито извезених роба и технологија.

Република Србија је приступила и Иницијативи за безбедност против пролиферације (Proliferation Security Initiative/PSI) 2006. године, Глобалној иницијативи за борбу против нуклеарног тероризма (Global Initiative to combat nuclear terrorism) 2007. године, а иницирано је и отпочињање процедуре за отпочињање преговора за притупање Републике Србије међународним аранжманима о извозној контроли - Wassenaar Arrangements, Nuclear Suppliers Group/NSG, Australian Group и др.

У току је отпочињање процедуре за усвајање Изјаве Владе за приступање принципима и критеријумима Кодекса понашања ЕУ о извозној контроли наоружања (EU Code of Conduct on Arms Exports).

Међународна сарадња у контроли наоружања:

Сарадња са Међународном агенцијом за атомску енергију /IAEA (International Atomic Energy Agency)

Република Србија испуњава све обавезе према Међународној агенцији за атомску енергију. У контексту свог јасно израженог опредељења да се са територије Републике Србије уклоне све преостале материје, које би могле послужити за израду оружја за масовно уништење/WMD, Министарство науке и Институт за нуклеарне науке ВИНЧА, уз подршку Међународне агенције за атомску енергију /IAEA, покренули су програм нуклеарне декомисије „ВИНД 2002“, који обухвата 5 фаза: а) Уклањање, карактеризација и препакивање исслуженог нуклеарног горива у складишту у Институту ВИНЧА; б) Припреме за транспорт и транспорт исслуженог нуклеарног горива руског порекла из Института ВИНЧА у Руску Федерацију; в) Репроцесинг и одлагање исслуженог нуклеарног горива руског порекла у Руској Федерацији; г) Пројектовање и изградња постројења за прераду и д) Складиштење отпада у Институту ВИНЧА за све типове радиоактивног отпада који ће настати током декомисије истраживачког нуклеарног реактора РА. За реализацију пројекта ВИНД веома је важно потписивање трипартитног уговора између IAEA - Конзорцијум руских фирми – Институт ВИНЧА о препакивању и транспорту искоришћеног нуклеарног горива, као и закључивање мултилатералног транзитног споразума са Мађарском, Украјином и Русијом.

Пуна имплементација Конвенције за забрану хемијског оружја (CWC) и сарадња са Организацијом за забрану хемијског оружја (OPCW)

Закон о спровођењу Конвенције о забрани хемијског оружја (CWC) усвојен је октобра 2005. године. У циљу унапређења примене ове Конвенције припремљен је предлог новог Закона, који је крајем 2007. године упућен Парламенту и очекује се да буде усвојен током 2008. године. Република Србија је у потпуности испунила све своје обавезе из ове Конвенције, редовно подноси годишње декларације и остварује све друге обавезе у вези са њеним спровођењем.

Министарство одбране преко Војномедицинске академије и Војска Србије преко Центра АБХО у Крушевцу, остварују тесну сарадњу са OPCW кроз организацију и реализацију међународних курсева за сарадњу и помоћ од употребе хемијског оружја и обуку инспектора ове Организације. Република Србија се на заседањима Организације/OPCW придружује заједничким изјавама земаља ЕУ на тему имплементације CWC, а у својој Мисији при OPCW има и представника Министарства одбране.

Пуна имплементација Конвенције о забрани бактериолошког/биолошког и токсичног оружја(BTCW)

Поштујући препоруке VI Конференције за оцену примене Конвенције о BTWC Влада је усвојила нацрт Закона за повлачење резерве на Протокол о забрани употребе у рату загушљивих, отровних или других гасова, као и бактериолошких метода ратовања/Женевски протокол 1925. и упутила га Народној скупштини на усвајање. Такође, у завршној фази је и израда нацрта Закона за примену BTWC.

Република Србија редовно доставља годишње извештаје о мерама за јачање поверења (CBM) у вези са применом ове Конвенције и редовно се придружује заједничким изјавама земаља ЕУ на тему имплементације BTWC на Конференцијама за оцену примене Конвенције, годишњим састанцима и састанцима експерата.

Сарадња са Привременим секретаријатом Организације за забрану нуклеарних проба/PTS CTBTO.

СР Југославија, односно Република Србија, као држава сукцесор, ратификовала је Уговор о забрани нуклеарних проба (Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty – CTBT) 19. маја 2004.

године. Успоставила је focal point за сарадњу са овом Организацијом и то је Републички сеизмолошки завод, преко којег се остварује програм активности са овом Организацијом.

Република Србија је 2007. године први пут поднела Годишњу декларацију у вези примене Хашког кодекса понашања против ширења балистичких пројектила/НСС.

Република Србија се по питању касетне муниције, залаже за доношење свеобухватног решења, како у оквиру Конвенције о неким врстама конвенционалног оружја (CCW), тако и у оквиру тзв. Осло процеса. У оквиру ових преговора Република Србија се залаже да будући документ садржи одредбе којима ће се јасно назначити финансијске и друге обавезе оних који су користили касетну муницију. Као држава-жртва употребе касетне муниције, Република Србија има посебан интерес да у документу буду садржане прецизне одредбе везане за пружање помоћи истима (у свим релевантним аспектима: чишћење и уништавање залиха касетне муниције, психосоцијална рехабилитација и економска реинтеграција преживелих). Република Србија спада међу оне државе које су од почетка подржале Осло процес у циљу постизања одговарајућег решења овог проблема. Такође, подржавају се и преговори који се воде у оквиру Конвенције о неким врстама конвенционалног оружја (CCW) јер Република Србија сматра да су то два комплементарна процеса. С тим у вези, Република Србија се придружила изјавама ЕУ на годишњим састанцима Конвенције о неким врстама конвенционалног оружја (CCW).

Подрегионална контрола наоружања

Република Србија правовремено и квалитетно извршава своје обавезе у вези са Споразумом о подрегионалној контроли наоружања (чл. IV Анекс 1-Б Дејтонског споразума), за који се оцењује да се најбоље спроводи у области контроле наоружања. Представници Републике Србије дали су значајан допринос унапређењу примене овог споразума, јачању међусобног поверења, стабилности и транспарентности и раду Конференције за оцену прегледа, Подрегионалне консултативне комисије и Сталне радне групе. Све обавезе из овог Споразума испуњавају се сходно договореном плану и у року.

Министри спољних послова Србије и Црне Горе потписали су 06. јула 2007.године у Подгорици билатерални Споразум о принципима и процедуре за примену Споразума о подрегионалној контроли наоружања, на основу којег су две стране утврдиле нове лимите за пет категорија наоружања које се ограничава.

Први Комитет Генералне скупштине УН (разоружање и међународна сарадња)

Република Србија пажљиво прати и активно учествује у раду Првог комитета, као и у активностима које се односе на његову реформу, редовно иступа на његовим заседањима у вези са предметном проблематиком, спонзорише одговарајуће Резолуције, а приликом гласања остварује координацију и са земљама ЕУ. Такође, прати рад Конференције о разоружању и планира да поднесе кандидатуру у циљу регулисања чланства у овом важном телу УН у области разоружања.

Мало и лако оружје (Small Arms and Light Weapons/SALW)

Република Србија у потпуности испуњава обавезе на основу Плана акције УН о искорењивању и сузбијању малог и лаког наоружања, Документа ОЕБС о малом и лако наоружању и других релевантних одлука. С тим у вези, редовно доставља своје годишње извештаје.

У току је финализација израде Стратегије Републике Србије о малом и лако наоружању, као и усвајање Акционог плана, након чега ће ови документи бити поднети Влади на усвајање. Њиховим усвајањем створиће се услови за именовање Националног тела за примену ових докумената.

Обавезе из Отавске Конвенције о противпешадијским минама

Државна заједница Србија и Црна Гора приступила је Отавској конвенцији о противпешадијским (тј. антиперсоналним) минама 2003. коју је ратификовала 2004. године. Република Србија, као правни наследник СЦГ, наследила је чланство у овој Конвенцији у чијој примени су у протеклом периоду постигнути задовољавајући конкретни резултати, првенствено на плану уништења ускладиштених противпешадијских мина, али и на плану разминирања и помоћи жртвама ПП мина. Највећи позитивни резултат Србије на овом плану у протеклом периоду је правовремено испуњење обавезе по члану 4. Конвенције. Уништење последње од ускладиштених 1,6 милиона мина које су се налазиле у поседу Војске Србије је, у сарадњи са специјализованом НАТО агенцијом за снабдевање и одржавање (NAMSА) и уз коришћење међународних фондова, завршено у мају 2007. године.

Обавеза разминирања преосталих подручја загађених противпешадијским минама одвија се планираним темпом. Брзина остваривања тог процеса зависиће и од прилива донаторских средстава (САД, Норвешка, Аустрија, Канада и др.). Сегменту помоћи жртвама се, од стране Министарства здравља и специјализованих медицинских установа, такође, придаје адекватан значај (медицинска рехабилитација, израда протеза, социјална реинтеграција). Република Србија у потпуности испуњава обавезе извештавања по релевантним члановима Отавске конвенције и придружује се Изјавама ЕУ на годишњим састанцима за примену Отавске Конвенције.

Контрола спољне трговине наоружањем

Национално законодавство у области спољне трговине контролисаном робом чине:

1. Закон о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене;
2. Подзаконска акта;
3. Остали прописи од утицаја на ову област;
4. Ратификоване међународне конвенције и споразуми.

Закон о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене (чија је примена почела 31. марта 2005. године) уређује начине и услове под којима се та активност може вршити, надлежности за издавање потребних дозвола, за извоз и увоз, транспорт, транзит, посредовање и вршење услуга у спољнотрговинском промету, надзор и контрола, забране, као и овлашћења за доношење подзаконских прописа. Закон изричито забрањује спољну трговину, транспорт, транзит, поседовање нуклеарног, хемијског или биолошког оружја и средстава за њихово лансирање у складу са Резолуцијом СБ УН 1540. Системом извозне контроле, успостављеним Законом и пратећим прописима, Република Србија се приближила нормама и стандардима ЕУ у овој области. Усвајањем наведеног законодавства учињен је битан напредак у успостављању државне контроле и поштовања преузетих међународних обавеза. У Закон су уврштена начела и критеријуми Кодекса понашања ЕУ при извозу оружја (EU Code of Conduct on Arms Exports). Уведена је, по први пут, и контрола извоза и увоза робе двоструке намене (Dual-Use Goods) и дефинисане су националне контролне листе роба за које је потребна дозвола, које су у потпуности усклађене са листама ЕУ из 2000. године.

Подзаконским актима ближе су уређена питања из материје Закона. У том смислу, донети су следећи прописи:

1. Одлука о утврђивању Националне контролне листе наоружања и војне опреме (усклађена са Заједничком војном листом ЕУ);

2. Одлука о утврђивању Националне контролне листе робе двоструке намене (усклађена са Листом роба и технологија двоструке намене ЕУ која интегрише листе свих различитих међународних контролних режима укључујући Васенарски споразум (Wassenaar Arrangement-WA), Режим контроле ракетне технологије (Missile Technology Control Regime-MTCR), Групу нуклеарних снабдевача (Nuclear Suppliers Group - NSG), Аустралијску групу (Australian Group-AG) и Конвенцију о хемијском оружју (Chemical Weapons Convention-CWC);

3. Одлука о критеријумима за издавање дозвола за извоз наоружања, војне опреме и робе двоструке намене и,

4. Правилник о начину вођења Регистра лица која могу да обављају спољну трговину контролисаном робом.

Важан циљ постизања транспарентности у јавности, крајем 2007. године постигнут је објављивањем Годишњег извештаја о реализацији спољнотрговинског промета контролисане робе за 2005. и 2006. годину који је припремило Министарство економије и регионалног развоја.

Република Србија стриктно примењује одговарајуће Резолуције Савета безбедности УН о увођењу ембарга на извоз наоружања у поједине земље. У циљу усаглашавања своје регулативе у овој области са стандардима и праксом ЕУ, као и јачања мера транспарентности, у току је иницирање рада на доношењу Закона о међународним рестриктивним мерама (санкцијама).

3.31.3.1.2. Институционални оквир

У оквиру Министарства спољних послова постоји Генерална дирекција за НАТО и послове одбране која у свом саставу има Дирекцију за контролу наоружања.

У Министрству одбране, у Сектору за политику одбране, односно његовој Управи за међународну војну сарадњу налази се Верификациони центар, надлежан за контролу спровођења Бечког документа ОЕБС-а из 1999. године о мерама за изградњу поверења и безбедности. Поред Верификационог центра, послове везане за контролу наоружања и имплементацију наведених споразума и конвенција обавља и Одсек за сарадњу са међународним организацијама.

3.31.3.2. Краткорочни приоритети

3.31.3.2.1. Законодавни оквир

- Усвајање националне Стратегије о Акционом плану о малом и лако наоружању (SALW);
- Отпочињање преговора за приступање међународним контролним извозним аранжманима - Васенарски споразум (Wassenaar Arrangement-WA), Режим контроле ракетне технологије (Missile Technology Control Regime-MTCR), Група нуклеарних снабдевача (Nuclear Suppliers Group - NSG), Аустралијска група (Australian Group-AG);
- Отпочињање процедуре за усвајање Изјаве Владе за приступање принципима и критеријумима Кодекса понашања ЕУ о извозној контроли наоружања (EU Code of Conduct on Arms Exports);
- Усвајање новог Закона о примени Конвенције о забрани хемијског оружја (CWC);
- Рад на новелирању Закона о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене;
- Израда предлога Акционог плана за примену Резолуције 1540;
- Израда стратегије о WMD.

3.31.3.3. Средњорочни приоритети**3.31.3.3.1. Законодавни оквир**

- Усвајање нацрта Закона за примену Конвенције о ВТВС од стране Владе;
- Рад на доношењу Закона о примени међународних рестриктивних мера (санкција).

3.31.3.4. Институције**Изградња капацитета у оквиру****Министарства економије и регионалног развоја**

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
МЕРР	Сектор за мултилатералну и регионалну трговинску и економску сарадњу	Постојећа	10	12	13	15	17	17
	Сектор за билатералну економску сарадњу	Постојећа	12	16	18	20	22	22
	Сектор за политику и режим спољне трговине	Постојећа	24	24	24	24	24	24
Укупно			46	52	55	59	63	63

3.31.4. Спровођење рестриктивних мера и економских санкција**3.31.4.1. Стање**

Р.Србија врши спровођење рестриктивних мера и економских санкција према појединим земљама на основу одлука УН и међународних судова, а у складу са Чланом 16. Устава Р.Србије, којим се потврђује да су општеприхваћена правила међународног права и ратификовани међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије и као такви се непосредно примењују.

У правном систему Р.Србије, још увек, не постоји општи правни акт којим се на генералан начин уређују питања спровођења рестриктивних мера и економских санкција, те постоји потреба да се ова материја уреди на јединствен начин и у складу са стандардима држава чланица ЕУ.

Имајући у виду постојећи законодавни оквир Р.Србије, спровођење рестриктивних мера, у смислу увођења ембарга на извоз наоружања појединим земљама, а према Резолуцијама СБ УН, врши се на основу Закона о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене, подзаконских аката и осталих прописа од утицаја на ову област, као и на основу ратификованих међународних конвенција и споразума.

Закон о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене (чија је примена почела 31. марта 2005. године) уређује начине и услове под којима се та активност може вршити, надлежности за издавање потребних дозвола, за извоз и увоз, транспорт, транзит, посредовање и вршење услуга у спољнотрговинском промету, надзор и контрола, забране, као и овлашћења за доношење подзаконских прописа.

Системом извозне контроле, успостављеним Законом и пратећим прописима, Србија се приближила нормама и стандардима Европске Уније у овој области. Усвајањем наведеног законодавства учињен је битан напредак у успостављању државне контроле и поштовања преузетих међународних обавеза. У Закон су интродукована начела и критеријуми Кодекса понашања ЕУ при извозу оружја (EU Code of Conduct on Arms Exports). Уведена је, по први пут, и контрола извоза и увоза робе двоструке намене (Dual-Use Goods) и дефинисане су националне контролне листе роба за које је потребна дозвола, које су у потпуности усклађене са листама ЕУ из 2000. године.

Подзаконским актима ближе се уређују одређена питања из материје Закона. У том смислу, донети су следећи прописи:

1. Одлука о утврђивању Националне контролне листе наоружања и војне опреме (усклађена са Заједничком војном листом ЕУ;

2. Одлука о утврђивању Националне контролне листе робе двоструке намене (усклађена са Листом роба и технологија двоструке намене ЕУ која интегрише листе свих различитих међународних контролних режима укључујући Васенаарски споразум (Wassenaar Arrangement-WA), Режим контроле ракетне технологије (Missile Technology Control Regime-MTCR), Групу нуклеарних снабдевача (Nuclear Suppliers Group - NSG), Аустралијску групу (Australian Group-AG) и Конвенцију о хемијском оружју (Chemical Weapons Convention-CWC);

3. Одлука о критеријумима за издавање дозвола за извоз наоружања, војне опреме и робе двоструке намене и

4. Правилник о начину вођења Регистра лица која могу да обављају спољну трговину контролисаном робом.

КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

1. Оснивање интересорне радне групе за доношење Закона о међународним рестриктивним мерама (санкцијама). Чланови радне група биће МСП, МУП, МЕРР, МФ, МО. Новим законом ће се уредити примена, спровођење и укидање рестриктивних мера; улога, одговорност и начин одлучивања појединих државних органа и судова; вођење одговарајућих евиденција. При том ће се водити рачуна да новим законом не буду нарушене међународне норме и стандарди заштите људских права, те да овај акт представља јединствену целину са прописима из области кретања и боравка странаца, трговине оружјем и војном опремом, као и са нормама кривичног права.
2. Отпочињање процедуре за усвајање Изјаве Владе Р. Србије за приступање принципима и критеријумима Кодекса понашања ЕУ о извозној контроли наоружања (EU Code of Conduct on Arms Exports).

СРЕДЊОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

1. Усвајање Закона о међународним рестриктивним мерама (санкцијама).
 1. Вођење базе података о постојећим и новоуведеним рестриктивним мерама (санкцијама) од стране УН и ЕУ.

3.31.4.2. Институције

Јачаће се капацитети Министарства спољних послова у виду прерасподеле запослених у оквиру Министарства (јачање генералних дирекција које ће бити највише укључу и то у складу са следећом динамиком:

Назив институције		Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
МСП	ГДЕУ	Постојећа	33	33	34	35	36	37
	ГДНАТО	Постојећа	27	27	27	28	28	29
	СМПП	Постојећа	14	14	16	18	20	22
Укупно			74	74	77	81	84	88

3.31.5. Борба против тероризма⁹³

3.31.6. Европска безбедносна и одбрамбена политика (ЕБОП)

3.31.6.1. Стање

Република Србија континуирано унапређује дијалог са Европском унијом и реформише своје цивилне и војне капацитете како би, између осталог, била спремна да након пуноправног чланства преузме обавезе које произилазе из Европске безбедносне и одбрамбене политике и учествује у операцијама за кризни менаџмент под вођством ЕУ. Република Србија спроводи свеобухватну реформу безбедносног и одбрамбеног система, у складу са Стратегијом одбране. До краја 2008. године очекује се усвајање Стратегије националне безбедности, нове Стратегије одбране и Стратегијског прегледа одбране који настоје да на модеран начин афирмишу безбедносне интересе Републике Србије и концепт сарадње у сфери безбедности. Планирано је да комплетан процес трансформације буде завршен до краја 2010.

3.31.6.1.1. Законодавни оквир

Законодавни оквир Републике Србије у области безбедносне и одбрамбене политике сачињавају следећа документа: Устав, Закон о министарствима, Закон о одбрани, Закон о Војсци Србије, Закон о основама уређења служби безбедности, Закон о учешћу професионалних припадника Војске Србије и Црне Горе, особља цивилне заштите и запослених у органима управе Савета министара у мировним операцијама и другим активностима у иностранству и др.

Уставом Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06) дефинисано је да спољна политика Републике Србије почива на општепризнатим принципима и правилима међународног права. Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Потврђени међународни уговори морају бити у складу са Уставом. Као највиши правни акт Устав дефинише надлежности Војске Србије као и њену употребу ван граница земље. Устав уређује да је Војска под демократском и цивилном контролом.

Законом о Влади („Службени гласник РС“, број 55/05, 71/05 и 101/07) Влада води политику Републике Србије у оквиру Устава и закона Народне скупштине.

⁹³ Канцеларија за европске интеграције очекује прилог Министарства унутрашњих послова.

Влада извршава законе и друге опште акте Народне скупштине тако што доноси опште и појединачне правне акте и предузима друге мере.

Законом о министарствима („Службени гласник РС“, број 43/07) регулисано је да Министарство одбране, поред осталих обавља и послове државне управе који се односе на политику одбране, стратегијско планирање и међународну сарадњу у области одбране и војне сарадње.

Законом о одбрани („Службени гласник РС“, број 116/07) дефинисано је да Република Србија у области одбране остварује сарадњу са другим државама и међународним организацијама и институцијама система националне, регионалне и глобалне безбедности у изградњи и очувању мира у свету и извршава обавезе које проистичу из чланства у Уједињеним нацијама и обавеза преузетих потврђеним међународним уговорима. Такође, Закон је дефинисао могућност да се одбрана земље остварује и учешћем у мултинационалним операцијама.

Законом о Војсци Србије („Службени гласник РС“, број 116/07) Војска Србије дефинисана је као организована оружана снага која брани земљу од оружаног угрожавања споља и извршава друге мисије и задатке, у складу са Уставом, законом и принципима међународног права који регулишу употребу силе. Овим законом уређује се употреба Војске Србије ван граница Републике Србије као и права лица која се налазе у мултинационалним операцијама.

Законом о основама уређења служби безбедности Републике Србије („Службени гласник РС“, број 116/07) уређују се основе безбедносно-обавештајног система Републике Србије, усмеравање и усклађивање рада служби безбедности у Републици Србији и надзор над њиховим радом. Такође, дефинисан је и Савет за националну безбедност (у даљем тексту: Савет) као тело Републике Србије које обавља одређене послове и задатке из области националне безбедности.

Савет се стара о националној безбедности и тако што: разматра међусобну сарадњу органа надлежних за одбрану и сарадњу са органима и службама безбедности страних држава и међународних организација. Савет усмерава и усклађује рад служби безбедности, доноси закључке којима усмерава сарадњу служби безбедности са службама безбедности страних држава и међународних организација, доноси закључке којима усклађује делатности државних органа које су посвећене међународној сарадњи у области националне безбедности и одбране. Рад служби безбедности је под демократском цивилном контролом Народне скупштине, председника Републике, Владе, Савета за националну безбедност, других државних органа и јавности.

Закон о учешћу професионалних припадника Војске Србије и Црне Горе, особља цивилне заштите и запослених у органима управе Савета министара у мировним операцијама и другим активностима у иностранству („Службени лист СЦГ“, број 61/04). Овим законом се уређује припремање, учешће и повлачење професионалних припадника Војске Србије и Црне Горе, особља цивилне заштите и запослених у органима управе Савета министара у мировним операцијама и другим активностима у иностранству и права и обавезе лица, односно особља које се упућује.

Закон о закључивању и извршавању међународних уговора („Службени лист СФРЈ“, број 55/78). Овим законом се уређују начин, услови и поступак, као и надлежности за закључивање и извршавање међународних уговора.

Народна скупштина Републике Србије (СЦГ) ратификовала је до сада више споразума са државама чланицама Европске уније и региона југоисточне Европе, као и НАТО, а који се односе на сарадњу у области одбране, односно војно-техничке и војно-економске сарадње са:

- Републиком Румунијом (ратификован је 21. марта 2005. године; ступио је на снагу објављивањем у Службеном листу СЦГ – МУ бр. 2/05),
- Краљевином Белгијом (ратификован је 5. марта 2004. године; ступио је на снагу објављивањем у Службеном листу СЦГ – МУ број 3/2004),

- Републиком Италијом (ратификован је 19. новембра 2003. године; ступио је на снагу објављивањем у Службеном листу СЦГ – МУ бр. 14/2004; Италија је ратификовала Споразум 9. децембра 2005. године),
- Републиком Мађарском (ратификован је 22. октобра 2005. године; ступио је на снагу објављивањем у Службеном листу СЦГ – МГ број 11/05),
- Чешком Републиком (ратификован је 22. октобра 2005. године; ступио је на снагу објављивањем у Службеном листу СЦГ – МУ бр. 11/05; споразум ратификован у Чешкој и ступио на снагу 14. новембра 2005. године),
- Републиком Турском (ратификован је 22. децембра 2004. године; ступио је на снагу објављивањем у Службеном листу СЦГ – МУ број 22/2004) и
- Босном и Херцеговином (ратификован је и ступио на снагу објављивањем у Службеном листу - Међународни уговори број 14/05).

Споразум између Савета министара СЦГ и Северноатлантског пакта (НАТО) о транзитним аранжманима за подршку мировним операцијама ратификован је 4. новембра 2005. године. Такође, разменом писама између Републике Србије и НАТО, 18. децембра 2006. године, потписан је и Споразум о успостављању Војне канцеларије за везу НАТО у Београду.

По питању институционалне (законодавне) сарадње са ЕУ и њеним војним снагама, од изузетне је важности чињеница да је у јануару 2006. године између снага EUFOR у БиХ и Савета министара СЦГ закључен и потписан „Технички аранжман између снага ЕУ (ЕУФОР) и Савета министара СЦГ у вези са транзитним договорима“ и први је споразум који је Република Србија (СЦГ) закључила са ЕУ.

Свим овим законима и потписаним и ратификованим међународним споразумима, уговорима и аранжманима, створене су основне претпоставке за даље унапређење односа са ЕУ и закључивање будућих споразума о учешћу снага Војске Србије у мировним операцијама које су под вођством ЕУ, као и за прихватање великог броја одлука из области Европске безбедносне и одбрамбене политике.

3.31.6.1.2. Институционални оквир

Уставом Републике Србије, дефинисане су надлежности Народне скупштине Републике Србије, председника Републике, Владе и Војске Србије, а посебним законима и Савета за националну безбедност, Министарства спољних послова и Министарства одбране у области безбедносне и одбрамбене политике.

Уважавајући значај унапређења односа са ЕУ, Министарство одбране настоји да јача своје институционалне капацитете и обезбеди ресурсе који су неопходни за укључивање у активности европске безбедносне и одбрамбене политике.

С тим у вези, Министарство одбране у оквиру Сектора за политику одбране, у свом саставу има Управу за међународну војну сарадњу, односно Одсек који се бави сарадњом са међународним организацијама укључујући и ЕУ. У саставу наведене Управе налази се и Верификациони центар, надлежан за контролу спровођења Бечког документа ОЕБС-а из 1999. године о мерама за изградњу поверења и безбедности. У оквиру Војске Србије, у Кабинету начелника Генералштаба, формиран је Одсек за међународну војну сарадњу и протокол, а у Генералштабу и Центар за мировне операције са задатком оспособљавања припадника Војске и МО за учешће у мировним мисијама УН.

Учешће Војске Србије у мировним мисијама УН и међународним безбедносним снагама значајан је елемент спољне и безбедносне политике Републике Србије као садржај међународне сарадње и укључења државе у међународне интеграционе процесе. Уједно, оно увелико доприноси да се Република Србија у односима са државама НАТО, ЕУ и чланицама Партнерства

за мир третира као равноправни партнер који активно доприноси очувању мира и стабилности у региону и свету.

Министарство одбране и Војска Србије на основу закључених споразума са УН током 2003, 2004, 2005, 2006. и 2007. године, учествују у три мировне мисије са укупно девет војних посматрача у мировним операција (UNMIL у Либерiji, три официра и UNOCI у Обали Слоноваче, 6 официра) и једним санитетским тимом, састава 2 лекара и 4 медицинска техничара у мировној операцији MONUC (AMET – 10) у ДР Конго. У том смислу, тренутно је ангажовано 15 припадника МО и ВС.

Од програма УН који се односе на контролу наоружања, Република Србија активно учествује у имплементацији Програма УН за заштиту, борбу и искорењивање илегалне трговине стрелачким и лаким оружјем - SALW (Program of Action to Prevent, Combat, and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons) и нагледању спровођења конвенције УН о забрани употребе и пролиферације против-пешадијских (тј. анти-персоналних мина) – „Отавска конвенција“ о забрани употребе и пролиферације конвенционалног (CCW - Convention on Certain Conventional Weapons) и оружја за масовно уништавање - биолошког и хемијског оружја (BCW – Biological Weapons Convention и CWC – Chemical Weapons Convention).

Активности Министарства одбране у оквиру сарадње са Организацијом за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), пре свега из области контроле наоружања, прате се преко војног представника у Сталној мисији Републике Србије при ОЕБС у Бечу, а њихову конкретну реализацију у највећем делу прати Верификациони центар Министарства одбране. Посредством Мисије ОЕБС у Београду, успостављена је сарадња кроз више програма који имају регионални карактер, а посебно се односе на помоћ у формулисању предлога нових законских решења у процесу реформе система одбране и оспособљавању структура друштва за вршење његовог цивилног надзора.

Република Србија је потписом уговора од 29. јуна 2006. године са ЕУ о успостављању Заједничког европског ваздухопловног подручја преузела обавезу, да започне реорганизацију свог ваздушног простора у Функционални ваздушни блок/блокове (FAB) и да обезбеди флексибилну употребу свог ваздушног простора (FUA).

Од регионалних иницијатива, Република Србија (Министарство одбране) активно учествује у својству чланице или посматрача у више регионалних иницијатива које су у функцији, како регионалних тако и ширих безбедносних интеграција, од којих се посебно по значају истичу: Регионални савет за сарадњу (Regional Co-operation Council - RCC) који је настао трансформацијом Пакта стабилности Југоисточне Европе, Процес сарадње у Југоисточној Европи (South East Europe Co-operation Programme – SEECP), Сарадња министара одбране земаља Југоисточне Европе (South East Europe Defence Ministerial - SEDM), Форум за помоћ земљама Југоисточне Европе (South East Europe Clearinghouse - SEEC) и друге.

Припадници Министарства одбране и Војске Србије похађају генералштабне и командноштабне школе и усавршавања, курсеве језика, курсеве за учешће у мултинационалним операцијама, безбедносно-политичке курсеве, а учествују и на међународним семинарима и конференцијама. Осим тога, Министарство одбране и Војска Србије упућују своје припаднике и на курсеве цивилно-војних односа, планирања, програмирања, буџетирања и извршења, безбедности летења, контроле граница, права у оружаним сукобима, атомско-хемијско-биолошке одбране, као и курсеве за специјалне снаге и друге. Само у току 2007. године, укупно је реализовано 146 различитих облика школовања, усавршавања и курсирања у иностранству.

Већина наведених облика школовања и усавршавања реализује се у земљама ЕУ као што су: Француска, Велика Британија, Грчка, Италија, Немачка, Данска, Аустрија, Чешка, Холандија, Словачка и имају за циљ даље оспособљавање кадра Министарства одбране.

Током 2006. и 2007. године Министарство одбране је, у сарадњи са министарствима одбране других држава, организовало неколико семинара о Европској безбедносној и одбрамбеној политици. У јачању институционалних и административних способности,

Министарство одбране сарађује са Министарством спољних послова и Канцеларијом за европске интеграције Владе.

3.31.6.2. Краткорочни приоритети (2008-2009)

3.31.6.2.1. Законодавство

1. Израда и усвајање Закона о учешћу професионалних припадника Војске Србије, особља цивилне заштите и запослених у органима државне управе у мировним операцијама и другим активностима у иностранству.

С обзиром да је Република Србија сукцесор државне заједнице Србија и Црна Гора (након осамостаљења Републике Црне Горе), потребно је донети наведени закон који ће уредити припрему и учешће професионалних припадника Војске Србије, особља цивилне заштите и запослених у органима државне управе у мултинационалним операцијама и другим активностима у иностранству, као и њихова права и обавезе.

2. Израда и усвајање Закона о класификацији и заштити тајних података Републике Србије

У циљу јачања институционалне сарадње са ЕУ у области безбедности, као и ради потписивања споразума са ЕУ о размени тајних података потребно је у наредном периоду донети наведени закон. Израда закона је у надлежности више министарстава чије ће носиоце одредити Влада. Без наведеног закона није могуће учествовати у реализацији програма и активности везаних за остваривање Европске безбедносне и одбрамбене политике.

3. Израда и усвајање Закона о заштити података о личности

У Републици Србији на снази је Закон о заштити података о личности из 1998. године. Наведени закон је донет на основу одредаба Конвенције Савета Европе број 108, међутим, исти не омогућава реализацију низа захтева дефинисаних у Директиви из 1995. године. Закон је значајан за обезбеђење учешћа припадника Министарства одбране и Војске Србије у мировним и другим операцијама вођеним од стране ЕУ.

Институције

Краткорочно, Министарство одбране планира успостављање нове организационе структуре и систематизације радних места кроз формирање „Одсека (групе) за европске интеграције и регионалне иницијативе“ у Одељењу за мултилатералу Управе за међународну (војну) сарадњу Сектора за политику одбране. Такође, предвиђа се и упућивање (војног) представника Министарства одбране Републике Србије који би био у саставу Мисије Републике Србије при ЕУ или Мисије Републике Србије при НАТО, а обављао функцију у вези са европским интеграцијама у области одбране о чему ће се накнадно донети одлука.

3.31.6.3. Средњорочни приоритети (период 2010-2011)

3.31.6.3.1. Законодавство

У циљу задовољавања неопходних услова за бржим приступањем Републике Србије ЕУ и ширим међународним интегративним иницијативама и организацијама, у средњорочне приоритете посебно се издвајају израда и усвајање:

1. Закона о цивилној заштити,
2. Закона о управљању кризама и,
3. Закона о закључивању међународних споразума.

Изработом и усвајањем Закона о цивилној заштити и Закона о управљању кризама, омогућило би се успостављање правног оквира за ангажовањем припадника Министарства одбране и Војске Србије у извршавању своје треће мисије која се односи на помоћ цивилном становништву, а у вези је и са Законом о учешћу професионалних припадника Војске Србије, особља цивилне заштите и запослених у органима државне управе у мировним операцијама и другим активностима у иностранству (чија је израда предвиђена као краткорочни приоритет).

Институције

Организационе измене у Министарству одбране одвијаће се у складу са динамиком процеса европских интеграција Републике Србије и улоге Министарства одбране и Војске Србије у њему.

План запошљавања и обуке:

Табела 1: План запошљавања и обуке у Министарству одбране:

Назив организационе јединице Министарства одбране	Постојећа/планирана	Садашњи број запослених	Планирани број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Кабинет министра одбране	Постојећа	1	1	1	2	2	2
Секретаријат	Постојећа	1	1	3	3	4	5
Сектор за политику одбране	Постојећа	4	5	5	8	8	9
Генералштаб Војске Србије	Постојећа	1	1	1	2	2	3
Управа за ванредне ситуације	Постојећа	1	1	1	2	2	2
Управа за буџет и финансије	Постојећа	1	1	2	2	3	3
Сектор за материјалне ресурсе	Постојећа	1	1	2	2	2	3
Сектор за људске ресурсе	Постојећа	0	1	1	1	2	2

УКУПНО	-	10	12	16	22	25	29
--------	---	----	----	----	----	----	----

Финансијске потребе

Табела 2А. Буџет Министарства одбране (у динарима)

	у 2008.	у 2009.	у 2010.	у 2011.	у 2012.
Активности					
Изградња институција (просторије, људи, опрема ...)	11.250.000	13.700.000	18.850.000	20.960.000	24.400.000
Инфраструктура	-	-	-	-	-

Буџет Министарства одбране - страни извор (*Twinning*, техничка помоћ, ИПА/билатерална)

Министарство одбране планира да обезбеди страну помоћ кроз израду конкретних пројеката и донација у сферама као што су помоћ у транзицији и изградњи институција одбране, међународна сарадња у области одбране и развијање људских ресурса.

Под краткорочним приоритетима, Министарство одбране подразумева обезбеђење стране помоћи за опремање Одсека за европске интеграције и регионалне иницијативе Управе за међународну (војну) сарадњу Сектора за политику одбране, других одсека, група и особља Министарства одбране и Војске Србије ангажованих у процесу усвајања и имплементације прописа ЕУ, као и за њихово школовање и обуку.

3.32. ФИНАНСИЈСКА КОНТРОЛА

3.32.1. Спољна (државна) ревизија

Општа оцена тренутног стања

Крајем новембра 2005. године Народна скупштина Републике Србије донела је Закон о Државној ревизорској институцији („Службени гласник РС“ бр. 101/05 и 54/07) - у даљем тексту: Закон. Овим законом основана је Државна ревизорска институција (у даљем тексту: Институција) као највиши државни орган ревизије јавних средстава у Републици Србији, утврђена њена делатност, правни положај, надлежност, организација и начин рада. У њему је утврђено да је Институција самосталан и независан државни орган.

Законом је прописано да је највиши орган Институције Савет, који је колегијални орган и има пет чланова (председника, потпредседника и три члана). Сходно Закону, избор чланова Савета требало је извршити у року од шест месеци, од дана ступања на снагу Закона, односно до јуна 2006. године. Народна скупштина није изабрала Савет у прописаном року и Савет Државне ревизорске институције изабран је тек 24. септембра 2007. године. Чланови Савета су функционери Институције, стално запослени у Институцији, а функција чланова Савета неспојива је са обављањем послова и функција у другим органима и организацијама или вршењем било каквих других плаћених дужности.

За сада једини запослени у Институцији су чланови Савета, те стога Институција има само пет стално запослених. Законом је предвиђено да Институција има ревизорске и пратеће службе, да је исте требало формирати најкасније до 24. марта 2008, што, због тренутне позиције Институције (необезбеђен адекватан простор од стране Владе и њених органа, као и необезбеђена опрема и средства за рад) и потешкоће на које наилази, није учињено.

У Закону о буџету Републике Србије за 2008. годину годину („Службени гласник РС“, бр. 123/2007) за рад Институције утврђена су средства у висини од 150.316.000 динара што, у односу на обим средстава које је Институција исказала у Предлогу финансијског плана Институције (296.376.000 динара), представља свега 50,7%. Министарство финансија је наведени износ определило без претходних консултација са Институцијом, због чега ће се у току 2008. године највероватније указати потреба за обезбеђењем додатних финансијских средстава и то нарочито уколико се од стране Владе не обезбеди потребан и одговарајући пословни простор за рад Институције.

Након обезбеђења потребног радног простора, опреме и неопходних средстава за рад спровешће се путем јавног конкурса пријем кадрова, првенствено из јавног сектора или комерцијалних предузећа за ревизију, који испуњавају Законом прописане услове.

А) Правни оквир

Савет је обавио све послове утврђене Законом. Ови послови представљају предуслов за формирање ревизорских служби, чији је задатак спровођење поступка ревизије. Донети су:

- Финансијски план средстава за 2008. годину, којим су утврђена средства за рад Институције у износу од 293,7 мил. динара. Буџетом РС су опредељена средства у износу од 150,3 мил. динара, што јасно указује да ова средства нису довољна;
- Правилник о раду Савета, којим је утврђен начин рада Савета као највишег органа Институције и колегијалног органа, начин одлучивања о најзначајнијим питањима неопходним за извршење ревизије, као што су одлучивање о приговору субјекта ревизије на предлог извештаја о извршеној ревизији, утврђивање извештаја о ревизији и др;

- Пословник Државне ревизорске институције којим је ближе уређен начин и поступак по којем Институција врши своју надлежност ревизије, саветовања корисника јавних средстава, начин извештавања Народне скупштине, организација и састав Институције, начин обезбеђивања јавности рада. Овај пословник не може да ступи на снагу док на исти сагласност не да Народна скупштина и представља јавни документ по којем поступају не само овлашћена лица која изводе ревизију већ и лица код којих се врши ревизија – ревидирани;
 - Почетни програм рада уређује намену средстава са којим ће Институција располагати у обављању своје ревизорске делатности, одређује приоритете у вршењу ревизије, одређује избор међународних струковна удружења и финансијских организација са којима ће Институција сарађивати на имплементацији Закона и у обуци кадрова, одређује избор консултаната и за друге ревизорске активности;
 - Правилник о поступку јавних набавки мале вредности, којим је ближе уређен поступак јавне набавке мале вредности добара, услуга и радова за потребе Институције као наручиоца као и начин евидентирања уговора и других података о јавним набавкама мале вредности;
 - Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места, којим је утврђена надлежност и организација ревизорских и пратећих служби и извршен опис послова по врстама радних места;
- Савет ДРИ је утврдио завршни рачун Институције за 2007.

Б) Институционални оквир

Даље активности у раду Савета одвијаће се на формирању ревизорских и пратећих служби и запошљавању кадрова. У ревизорским службама требало би запослити 89 лица, а у пратећим службама – кабинету Савета и председника, служби за опште, кадровске и правне послове и служби за материјално финансијске послове 34, што би са члановима Савета укупно износило 128 запослених.

Предуслов за формирање ревизорских служби је обезбеђење пословног простора, који до сада, без обзира на Законом утврђену обавезу, Влада није обезбедила. Чланови Савета своје послове обављају у слободним салама Народне скупштине. Упућен је велики број писама и ургенција надлежним органима у циљу решавања овог проблема, али за сада нема решења. Активности на изналагању пословног простора и пријем запослених у службе Институције представљаће приоритет у наредном периоду.

Даље активности огледаће се у доношењу акта којим се ближе уређује поступак ревизије, односно којим ће се прописати правила и смернице за спровођење појединачних фаза ревизије.

По пријему запослених отпочеће се са обављањем ревизије на основу годишњег програма ревизије. У оквиру који поставља закон, Институција самостално одлучује о субјектима ревизије, предмету, обиму и врсти ревизије, времену почетка и трајања ревизије.

Програм ревизије обухвата буџет Републике Србије, организације обавезног социјалног осигурања, одговарајући број јединица локалне самоуправе, пословање Народне банке Србије које се односи на коришћење јавних средстава, одговарајући број јавних предузећа, привредних друштава и других правних лица које је основао директни односно индиректни корисник јавних средстава и код којих има учешће у капиталу односно управљању. Током календарске године, Институција може да измени и допуни програм ревизије. Код ових субјеката ће се ревизија вршити обавезно, једанпут годишње, по истеку године. Међутим, могуће је и ове субјекте ревизије контролисати у току године, ради

испитивања докумената који предходе изради завршних рачуна, што ће посебно бити интересно у погледу спровођења поступака јавних набавки.

Поступак ревизије утврђен Законом и Пословником Државне ревизорске институције, на јединствен начин утврђује поступак ревизије без обзира на делатност ревидираног, па и контроле и надзора субјеката из области безбедности.

Ради извршења програма ревизије, Институција може да ангажује ревизоре државних ревизорских институција других земаља, као и комерцијална предузећа за ревизију и процењује се да ће се у почетним поступцима ревизије, ова законска могућност користити.

За извршење свог програма ревизије, Институција може да користи извештаје о извршеној ревизији које су издала комерцијална предузећа за ревизију, односно на основу тих извештаја да планира додатне поступке код субјеката ревизије.

1) Приоритети:

Поступак даље хармонизације, доношења и измене прописа

За квалитетно и успешно извршавање обавеза које произилазе из Закона, интензивираће се активности на изградњи стручних и професионалних капацитета Институције. Отпочеће се са стварањем услова за организовање програма обуке ревизорског кадра ради сагледавања потреба за стицањем звања, овлашћени државни ревизор и државни ревизор и стицања потребних професионалних звања и вештина за извођење Законом прописаних обавезних ревизија у 2008. години.

Према потребама Институције, сачиниће се програм и приручник за обуку који треба да представља помоћ ревизорском кадру да се ефикасно и квалитетно припреми за полагање испита и стицање одговарајућих ревизорских звања.

Почетним програмом рада Институција ће покушати да обезбеди сарадњу са овлашћеним међународним струковним и финансијским институцијама. Да би се остварила сарадња са међународним струковним организацијама у области која се односи на рачуноводство и ревизију јавног сектора, неопходно је да Институција донесе сва потребна акта за њено функционисање.

До септембра 2009. године Институција је у обавези да донесе испитни програм образовања за стицање звања државни ревизор и овлашћени државни ревизор. Испит за стицање ревизорског звања полаже се према програму који доноси Савет и који се објављује у "Службеном гласнику РС". Испитни програм треба да буде у складу са међународним стандардима, смерницама и документима за образовање државних ревизора.

Када је у питању законодавни оквир којим је утврђена надлежност Институције и начин извршавања ревизије, исти је сачињен у складу са искуствима развијених земаља. С обзиром на чињеницу да Институција није у потпуности конституисана и да још увек нема ревизорске службе, још увек се не може дати оцена да ли ће нека решења предвиђена Законом представљати потешкоће при извођењу ревизије.

За сада постоји евидентирана потреба за што хитнијим изменама Закона у делу којим се регулишу плате председника, потпредседника, чланова Савета Институције и ревизора који спроводе ревизије код корисника јавних средстава.

Постојаће потреба и за изменом Закона у делу који се односи на финансирање Институције, која нема сопствени буџет, него се финансирање врши из буџета Републике, на начин и по поступку прописаним за све друге кориснике буџетских средстава. Институција нема ни сопствени рачун, већ се средства намењена за рад налазе на консолидованом рачуну трезора Републике, а поступак реализације врши се на начин предвиђен за све друге буџетске кориснике, тако да заправо Управа за трезор врши контролу плаћања и када су у питању средства Институције, што свакако доводи у питање њену независност.

Сходно члану 3. Закона, Институција је самосталан и независан државни орган који је за обављање послова из своје надлежности одговоран Народној скупштини. Имајући у виду надлежност Институције у погледу пружања стручне помоћи Народној скупштини, Влади и другим државним органима и афирмацији њене независности, предложиће се и измена Закона којом би се створила обавеза да председник Институције присуствује седницама Владе, са правом да на седницама узме учешће у расправи, без права на одлучивање.

Унапређење борбе против корупције

Институција ће обављати своје активности на начин предвиђен Пословником Државне ревизорске институције, а у складу са Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор, Међународним стандардима ревизије и ИНТОСАИ стандардима, као и националним прописима.

Законом су створени услови за спровођење поступка ревизије за све корисника јавних средстава, који у моменту ревизије, постају субјекти ревизије. Не постоји ограничење у погледу документације и других података, које субјект ревизије мора да пружи овалашћеном лицу Институције у поступку ревизије, чиме је створен први институционални оквир за супротстављање корупцији. Успостављање ове институције и успостављање сарадње са другим Владиным институцијама, представља даљи предуслов за ефикасан рад на спровођењу Закона.

Како постоји значајна веза између слободе медија и нивоа корупције, обавеза да Институција обезбеђује јавност свога рада подношењем годишњег извештаја о раду и посебних извештаја у току године Народној скупштини, одржавањем конференција за штампу, обавештавањем представника средстава јавног информисања, издавањем саопштења за јавност и др, може да допринесе смањењу корупције.

Закон (чл. 38. и 41.) регулише понашање Институције у случајевима која имају обележје кривичног дела.

Овлашћења и радње које би предузимала Институција треба посматрати кроз независност, специјализованост и средства којима располажу национални органи ангажовани на спречавању и борби против корупције, дефинисане чланом 10. тачка 3) Статута ГРЕКО, (група држава за борбу против корупције Савета Европе), као и кроз саму дефиницију корупције као криминалне радње.

За успостављање Институције биће неопходна подршка међународне заједнице, посебно у погледу припреме програма за обуку као и обуке кадрова за поступак извођења ревизије. По сазнањима којима располажемо, развијене земље у значајној мери користе одређене софтвере у поступку спровођења ревизије и планира се да се већ у току ове године дефинишу потребе у томе делу.

Изградња система комуникација и информисања јавности

Стварање система комуникација и размене информација са домаћим и међународним правним субјектима и информисање јавности о раду Институције, представља важан сегмент деловања Институције.

У вези с тим, успоставиће се начини, методе и коришћење добре праксе у комуникацији и информисању са Народном скупштином, Владом и надлежним органима као и едукација запослених за ефикасно коришћење информационог система за комуникацију.

Створиће се услови за активну комуникацију и размену искустава са другим врховним ревизорским институцијама и другим међународним организацијама из домена ревизије.

Обавиће се припрема за отварање веб сајта Институције.

Поред тога, Институција ће у циљу остваривања законом прописаних надлежности из домена јавности рада вршити публикување потребног информативног и промотивног материјала и одржавање повремених прес конференција.

Сарадња са овлашћеним међународним струковним и финансијским организацијама

Међународна сарадња има за циљ радно, организационо и професионално повезивање са истоврсним институцијама других земаља и њиховим стручним удружењима, у циљу:

- размене знања, искустава, стручних материјала, докумената и информација ради усвајања потребних методологија и добре праксе у оквиру међународно прихваћених ревизијских стандарда;
- праћења модерних праваца развоја ревизијске професије;
- развијања билатералних односа с другим државним ревизијама, у виду заједничких семинара, посета представника других врховних ревизорских институција нашој Институцији и обратно, размене искустава, докумената и других информација везаних за успостављање Институције и обављања првих ревизија од стране Институције уз помоћ партнерско-консултантских врховних ревизорских институција.

2) Фондови стране помоћи

У 2008. години се планирају активности на обезбеђењу финансијске и консултантско-техничке подршке из страних донаторских извора, изградњи капацитета Институције, у смислу обезбеђења потребних финансијских средстава, али и институционалне сарадње и стручно-техничке помоћи и асистенције усмерене ка обуци ревизорских кадрова и успостављању и развоју Институције.

Институција ће у законом утврђеном року донети програм едукације, након чега ће се оспособити први стручњаци. Такође, у оквиру својих надлежности, а у сарадњи са Канцеларијом за европске интеграције, ћемо успоставити сарадњу са надлежним органима ради реализације средстава Европске уније из ИПА – инструмент претприступне помоћи, за успостављање Институције.

Очекује се сарадња са СИГМА-ом (иницијатива коју подржава ОЕЦД и Европска комисија), која је учествовала у изради Закона, и од које ће се тражити помоћ у даљим обукама запослених на успостављању Институције. Размотриће се могућности да се заједно са СИГМА или неким другим пројектом, успостави сарадња и подршка од стране Рачунског суда Словеније или неке друге врховне ревизорске институције, чији модел организације и ревизијске надлежности понајвише одговарају нашем моделу.

До доношења програма за едукацију, Савет ће извршити избор консултаната за обуку државних ревизора, првенствено из суседних земаља нашег окружења, као и тржишно развијених земаља. Избор страног консултаната обухватао би ангажовање: „старијег ментора“ (нека од врховних ревизорских институција са завидним искуством на пословима стручно-техничке помоћи на успостављању сличних институција) и „млађег ментора“ (нека од врховних ревизорских институција чији су модел и правни поредак у оквиру којег делују слични нашем моделу).

Административни капацитети

Институција, дакле, тренутно има пет стално запослених и то су чланови Савета Државне ревизорске институције, чији се број до 2012. неће мењати. Даље јачање капацитета Институције ће се спроводити у складу са динамиком приказаном у следећој табели:

Назив институције		Постојећа или планирана институција	Планирани укупни број запослених по годинама				
			2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
ДРИ	Савет	постојећа	5	5	5	5	5
	Ревизорска служба	постојећа	50	113	133	170	200
	Пратећа служба	постојећа	20	33	36	39	44
УКУПНО			75	151	176	214	249

3.32.2. Унутрашња ревизија

1) Општа оцена тренутног стања

Законом о изменама и допунама Закона о буџетском систему из октобра 2006. године („Службени гласник РС“, бр. 85/2006), стекли су се предуслови да се област интерне ревизије уреди у складу са међународним стандардима за интерну ревизију и најбољом праксом у Европској унији. Да би интерни ревизори вршили, на бази процене ризика, оцену адекватности и успешности система интерне контроле да се остваре циљеви организације, израђен је правни оквир и предузете мере на јачању институционалних капацитета које у наставку наводимо.

А) Правни оквир

Област интерне ревизије у јавном сектору у Републици Србији регулисана је следећим прописима:

- Закон о буџетском систему ("Службени гласник РС", бр. 9/2002, 87/2002, 61/2005, 66/2005, 101/2005, 62/2006, 85/2006, 86/2006)
- Правилник о заједничким критеријумима за организовање и стандардима и методолошким упутствима за поступање интерне ревизије у јавном сектору ("Службени гласник РС", бр. 82/2007)
- Приручник за интерну ревизију који поред осталог садржи:
 - Модел за израду Повеље интерне ревизије;
 - Модел за израду Етичког кодекса који примењују интерни ревизори;
 - Модел за израду Систематизације и описа послова интерне ревизије;
 - Модел за израду Стратешког и Годишњег плана рада интерне ревизије;
 - Приказ стандарда Института интерних ревизора;
 - Упутства за вођење интервјуа и процењивање система интерних контрола.

Б) Институционални оквир

Одељење интерне ревизије Министарства финансија тренутно обавља дужност Централне јединице за хармонизацију, са задатком израде нацрта прописа, спровођења обуке и праћења развоја интерне ревизије у јавном сектору. Почетком 2007. године у јавном сектору Републике

Србије на централном нивоу, било је 112 интерних контролора и ревизора у 25 корисника јавних средстава.

У циљу успостављања професије интерне ревизије, уз помоћ консултаната са пројекта Интерна финансијска контрола и интерна ревизија – фаза 2. финансираног од стране ЕАР, обучени домаћи инструктори спровели су седам циклуса обуке којом је обухваћено 155 полазника из 48 организација јавног сектора. Обука је подељена на четири модула и то:

1. Увод у интерну ревизију
2. Ревизорске вештине
3. Вештине вођења разговора и извештавање интерних ревизора
4. Ревизија информационих система и концепти проневере

У току је измена и усвајање систематизација радних места и описа послова, код 21. највећег корисника јавних средстава на централном нивоу, ради формирања јединица за интерну ревизију.

2) Краткорочни приоритети

А) Правни оквир

У циљу даљег развоја интерне ревизије потребно је унапредити постојећи правни оквир израдом и усвајањем следећих прописа:

- Усвајање Стратегије развоја интерне финансијске контроле у јавном сектору;
- Закон о интерним финансијским контролама у јавном сектору;
- Правилник о условима и поступку полагања испита за стицање звања овлашћени интерни ревизор у јавном сектору;
- Програм за полагање испита за стицање звања овлашћени интерни ревизор у јавном сектору.

Б) Институционални оквир

Планирани новоформирани Одсек за интерну ревизију са шест запослених у оквиру Централне јединице за хармонизацију, имао би задатак израде и ажурирања методологија, стандарда, спровођења обуке и надзора над успостављањем и развојем интерне ревизије у јавном сектору.

Успостављање јединица за интерну ревизију на нивоу већих градова и Аутономне покрајине Војводина.

Спровођење програма за полагање испита за стицање звања овлашћени интерни ревизор у јавном сектору.

3) Средњорочни приоритети

А) Правни оквир

Редовно ажурирање правилника, методологије и приручника за функционисање интерне ревизије.

Б) Институционални оквир

Вршити континуирано праћење развоја интерне ревизије и процену потреба за унапређење организације и обуке кадрова у области интерне ревизије. Спровођење континуиране обуке и програма за полагање испита за стицање звања овлашћени интерни ревизор у јавном сектору.

3.32.3 Јавна унутрашња финансијска контрола (ЈУФК – PIFC)

Успостављање и развој свеобухватног и ефикасног система интерне финансијске контроле у јавном сектору, укључује финансијско управљање и контролу, интерну ревизију и централну хармонизацију.

1. Општа оцена тренутног стања

Сврха увођења система за финансијско управљање и контролу је побољшање финансијског управљања и одлучивања ради постизања општих циљева. Општи циљеви су: пословање на правилан, етичан, економичан, ефикасан и ефективан начин; усклађеност пословања са законима, прописима, политикама, плановима и поступцима; заштита имовине и других ресурса од губитака узрокованих лошим управљањем, неоправданим трошењем и употребом; заштита од неправилности и превара; јачање одговорности за успешно остварење задатака; благовремено финансијско извештавање и праћење резултата пословања.

У циљу развијања и примене система за финансијско управљање и контролу, као свеобухватног система интерне контроле донети су прописи, и предузете мере на јачању институционалних капацитета које у наставку наводимо.

А) Правни оквир

- Закон о буџетском систему ("Службени гласник РС", бр. 9/2002, 87/2002, 61/2005, 66/2005, 101/2005, 62/2006, 85/2006, 86/2006)
- Правилник о заједничким критеријумима и стандардима за успостављање и функционисање система финансијског управљања и контроле у јавном сектору ("Службени гласник РС", бр. 82/2007);
- Приручник за финансијско управљање и контролу;
- Упутство за припрему буџета које се доноси за сваку календарску;
- Стручно упутство о раду Трезора из априла 2003. године;
- Правилник о заједничким основама, критеријумима и задацима за рад финансијске службе директног корисника буџетских средстава ("Службени гласник РС", бр. 123/2003);
- Уредба о буџетском рачуноводству ("Службени гласник РС", бр. 125/2003, 12/2006);
- Правилник о стандардном класификационом оквиру и контном плану за буџетски систем ("Службени гласник РС", бр. 20/2007, 37/2007, 50/2007, 63/2007);
- Правилник о начину припреме, састављања и подношења финансијских извештаја корисника буџетских средстава и корисника средстава организација обавезног социјалног осигурања ("Службени гласник РС", бр. 51/07, 14/08);
- Правилник о начину коришћења средстава са подрачуна односно других рачуна консолидованог рачуна трезора Републике и о начину извештавања о инвестирању средстава корисника буџета и организација обавезног социјалног осигурања ("Службени гласник РС", бр. 3/2004, 140/2004, 1/2006);
- Правилник о условима и начину за отварање и укидање подрачуна консолидованог рачуна трезора код Управе за трезор ("Службени гласник РС", бр. 92/2002, 8/2006).

Законима и подзаконским прописима из области државне управе и радних односа, успостављене су организационе структуре, описи послова и критеријуми за праћење радних учинака и оцењивање запослених, начин делегирања радних задатака и линије извештавања. Наводимо кључне прописе:

- Закон о државној управи ("Службени гласник РС", бр. 79/05, 101/07);
- Закон о државним службеницима ("Службени гласник РС", бр. 79/05, ...67/07);

- Уредба о начелима за унутрашње уређење и систематизацију радних места у министарствима, посебним организацијама и службама Владе ("Службени гласник РС", бр. 81/2007);
- Уредба о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника ("Службени гласник РС", бр. 117/2005);
- Уредба о оцењивању државних службеника ("Службени гласник РС", бр. 11/2006).

Б) Институционални оквир

У 2007. години уз помоћ консултаната са пројекта Интерна финансијска контрола и интерна ревизија – фаза 2. финансираног од стране ЕАР, обучени домаћи инструктори спровели су седам циклуса обуке којом је обухваћен 141 полазник из 60 организација јавног сектора. Обука је подељена на четири модула и то:

Модул 1 – Увод у интерну контролу

Модул 2 – Управљање ризицима

Модул 3 – Управљачки контролни систем

Модул 4 – Спровођење финансијског управљања и контрола.

2. Краткорочни приоритети

А) Правни оквир

У циљу даље децентрализације одговорности на руководиоце организација из јавног сектора и подизања ефикасности финансијског управљања и контроле потребно је унапредити постојећи правни оквир израдом и усвајањем Закона о интерним финансијским контролама у јавном сектору.

Б) Институционални оквир

Планирано је формирање Централне јединице за хармонизацију као Сектора са два одсека са по шест запослених, при Министарству финансија, са задатком израде методологија, стандарда, спровођења обуке и надзора над успостављањем и развојем система за интерну финансијску контролу у јавном сектору. Ради спровођења наведених задатака Одсек за финансијско управљање и контролу поред вршења обуке спроводиће процену постојећег стања, сачињавати годишњи извештај и предлагати неопходне мере за подизање ефикасности система интерне финансијске контроле.

3. Средњорочни приоритети

А) Правни оквир

Редовно ажурирање правилника, методологије и приручника за функционисање система за финансијско управљање и контролу.

Б) Институционални оквир

Вршити процену потреба за унапређење организације и обуке кадрова у области финансијског управљања и контроле. Спровођење континуиране обуке руководиоца и запослених на финансијским пословима и интерних ревизора у јавном сектору. Развити

процедуре и административне капацитете како би се обезбедила ефикасна заштита финансијских интереса ЕУ.

Административни капацитети

Назив инсититуције: Министарство финансија (МФ)		Навести да ли је постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
				2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Сектор за буџетску контролу	Централна јединица за хармонизацију	планирана		14	18	18	18	18
	Одељење интерне ревизије (МФ)	постојећа	8	8	10	10	10	12
Укупно				22	28	28	28	30

3.33. ФИНАНСИЈСКЕ И БУЏЕТСКЕ ОДРЕДБЕ

3.33.1. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ

Закон о буџетском систему (бр. 9/02, 87/02, 61/05-др. закон, 66/05, 101/05-др. закон, 62/06-др. закон и 85/06), чији је основни текст усвојен 2002. године, представља модеран и свеобухватни оквир за припрему и извршавање буџета и у том смислу усаглашен је са GFS (Government Finance Statistic) стандардима и методологијом.

Један од економских критеријума Европског партнерства јесте и успостављање транспарентнијег управљања јавним финансијама. У том смислу, потребно је наставити реформу управљања јавним финансијама са циљем јачања контроле, транспарентности, одговорности и ефикасности.

У циљу даљег унапређивања буџетског система, посебно у делу планирања, припреме, доношења, извршавања и контроле буџета Републике Србије и буџета локалних власти, али и због потребе даљег усавршавања начина пословања Управе за трезор, као и унапређења система одговорности у трошењу јавних средстава, ефикасног спровођења буџетских циљева, посебно ефикасности, економичности и ефективности у припреми и извршењу буџета, Закон о буџетском систему претрпео је знатне измене. Измене су се, између осталог, односиле и на формирање Управе за трезор, као органа управе у саставу Министарства финансија, институционализацију Националног инвестиционог плана, програмског модела буџета, редеофинисање интерних буџетских процедура и контроле трошења јавних средстава итд.

Да би се обезбедило спровођење процедура које прописује Европска унија у смислу стварања услова за коришћење развојне помоћи Европске уније и обавезе Републике Србије да оформи одговарајуће сопствене институције за управљање фондовима Европске уније кроз тзв. децентрализовани систем управљања фондовима Европске уније (ДИС), као и због обезбеђивања транспарентности у трошењу јавних средстава, урађен је нови текст закона о буџетском систему, који се у форми Предлога закона налази у процедури доношења у Народној скупштини.

У складу са Законом о буџетском систему, једна од функција државних финансија јесте и буџетско планирање. Буџетско планирање јесте функционално повезано са пословима извршења буџета и буџетским рачуноводством и извештавањем. Сви ови послови јесу део буџетског процеса, као свобухватног оквира за припрему и извршавање буџета у циљу унапређења буџетског система, а тиме и доношења годишњег закона о буџету. Имајући у виду значај новог начина буџетског планирања, министар финансија донео је у јануару 2006. године Одлуку о оснивању Управљачког тима за спровођење Пројекта увођења програмског модела буџета у Републици Србији, којом су започете активности на доградњи процеса припреме буџета, увођењем програмског модела буџета, на део расхода за које је целисходније планирање расхода по програмима, чиме се повезују трошкови са приоритетима и политикама Владе.

Законом о буџетском систему предвиђено је да се буџет састоји из општег дела, посебног дела и програмског дела буџета.

У том смислу, у Закону о буџету Републике Србије за 2008. годину ("Службени гласник РС", број 123/07), пет директних корисника средстава буџета Републике, финансијске планове за 2008. годину исказало је по програмском моделу буџета, и то су: Министарство здравља, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Министарство просвете, Министарство трговине и услуга и Министарство вера.

Финансијски информациони систем (тзв. Стални систем трезора – ССТ) званично је почео са радом 1. јануара 2008. године. Овим системом омогућено је повезивање наведених функција трезора (планирање и извршавање буџета, буџетско рачуноводство и извештавање), као и остваривање следећих циљева:

- консолидација прихода државе и расхода свих буџетских корисника на једном консолидованом рачуну трезора Републике;
- обезбеђивање информација за бољу синхронизацију прилива и трошења готовинских средстава Републике, кроз финансијско планирање;
- електронско повезивање корисника са Управом за трезор, чиме се омогућава да корисници директно подносе захтеве за преузимање обавеза;
- благовремено извршавање буџета у складу са важећом законском регулативом;
- унапређење јавне потрошње;
- модернизација система контроле извршења расхода;
- унапређење рачуноводствене функције у складу са међународним стандардима;
- боље коришћење готовинских средстава Републике Србије;
- спајање функција управљања ликвидношћу и дугом;
- јединствено сагледавање укупног јавног дуга Републике Србије.

Управљање јавним дугом и ликвидношћу је функција којом се, на основу финансијског плана Републике и прогноза сачињених коришћењем података о приливу прихода и утрошку средстава (у складу са међународним рачуноводственим стандардима и европском систему обрачуна), омогућава информисање руководства у циљу доношења ефективних одлука у вези са управљањем готовинским средствима Републике Србије и остваривањем циљева стратегије фискалне политике. Ова функција је значајна и зато што се њеним спровођењем управља унутрашњим и спољним дугом Републике, тако што се планирају и прогнозирају потребе за средствима за извршење обавеза Републике по основу дуга. Затим, планирају се и прогнозирају потребе за рефинансирањем дуга Републике, стара се о уредној отплати дугова поверилаца и о уредном измирењу обавеза Републике.

У складу са Законом о јавном дугу ("Службени гласник РС", број 61/05), Министарство финансија управља јавним дугом и припрема стратегију за управљање јавним дугом, која је саставни део Меморандума о буџету и економској и фискалној политици за буџетску годину и наредне две године. У складу са Законом о Народној банци Србије („Службени гласник Републике Србије“ бр. 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 101/2005), Министарство финансија доставља Народној банци Србије, ради давања мишљења, Нацрт меморандума о буџету, економској и фискалној политици и нацрт закона којим се уређује буџет у складу са роковима прописаним Законом о буџетском систему.

Обрада личних примања запослених представља централизовану обраду обрачуна и исплату зарада запослених код корисника средстава буџета Републике Србије, на текуће рачуне запослених. Овај систем исплате подразумева да корисници средстава буџета достављају Управи за трезор податке за обрачун зарада својих запослених, а Управа за трезор те податке контролише, обрађује и на основу њих преноси средства директно на текуће рачуне запослених.

Систем јавне интерне контроле, представља примену стандарда финансијске контроле који су у складу са захтевима Европске комисије у циљу обезбеђивања делотворних и транспарентних механизма финансијске контроле.

3.33.2. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Управа за трезор Министарства финансија основана је Законом о буџетском систему (бр. 9/02, 87/02, 61/05-др. закон, 66/05, 101/05-др. закон, 62/06-др. закон и 85/06), као орган управе у саставу Министарства.

Имајући у виду да је Закон о буџетском систему усклађен са прописима Европске уније у овој области, а да су новим Предлогом овог закона обезбеђени и услови за коришћење средстава из предприступних фондова Европске уније, као и за кофинансирање тих фондова, на законодавном нивоу не постоји потреба усаглашавања нормативног оквира са *acquis-om* у области буџетског процеса.

Подзаконски акти из надлежности Управе за трезор усклађени су са Законом о буџетском систему, који прати GFS методологију. Међутим, имајући у виду да се у процедури усвајања пред Народном скупштином Републике Србије налази Предлог новог Закона о буџетском систему, чије ће, евентуално, усвајање утицати на промене у одређеним сегментима буџетског процеса, у овом моменту није могуће тачно навести које ће подзаконске акте бити потребно донети, односно изменити.

3.33.3. КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Имајући у виду функцију Управе за трезор која се односи на финансијско планирање у плану је њено додатно развијање. Развијање ове функције потребно је из разлога што у овом моменту није у потпуности могуће уједначити предвиђене приходе са планираним расходима, како би се успоставило стварно управљање готовином (cash management) и обезбедила перманентна ликвидност.

3.33.4. СРЕДЊОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

У средњорочном периоду, са циљем да финансијско управљање на нивоу државе функционише као кохерентна целина, планира се да руководиоци корисника буџетских средстава преузму одговорност за јавну интерну финансијску контролу. Ово се спроводи тако што ће се ојачати функција Управе за трезор кроз формирање Сектора за превентивну контролу, која ће разрадити процедуре контроле и финансијске документације директних корисника средстава буџета Републике и локалне власти.

Осим тога, планира се обезбеђивање сагласности функције интерне ревизије са међународним стандардима ревизије, у циљу побољшања методологије и технике које примењује интерна ревизија, како би се обезбедила сигурност буџетских средстава, побољшала управљачка структура Владе, обезбедила веродостојност и транспарентност рачуна, као и надзор над законитошћу финансијских трансакција. У том смислу, потребно је и да се обезбеди обука за руководиоце, интерне ревизоре и интерне контролоре везана за оне аспекте јавне интерне финансијске контроле који се односе на њихове улоге.

У области мониторинга и евалуације нефинансијског извршења буџета, планира се континуиран развој и спровођење процедура за праћење и процену успешности остваривања циљева и резултата кроз програмски модел буџета, ради стварања веза између планираних резултата и захтева за средствима за наредну/наредне године. Такође, један од приоритета биће и развој метода нефинансијског извештавања о постигнутим циљевима и резултатима код свих корисника буџетских средстава укључених у програмски модел буџета.

3.33.5. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР⁹⁴

⁹⁴ Надлежности Управе за трезор Министарства финансија уређене су Законом о буџетском систему (бр. 9/02, 87/02, 61/05-др. закон, 66/05, 101/05-др. закон, 62/06-др. закон и 85/06). Међутим, у процедури доношења пред Народном Скупштином је Предлог новог закона о буџетском систему, чијим евентуалним усвајањем ће надлежности Управе за трезор бити промењене, и то у следећим сегментима:

- припрема буџета неће бити у надлежности Управе за трезор, већ ће бити у надлежности Министарства финансија
- област управљања јавним предузећима прећи ће у надлежност Министарства финансија
- Централна јединица за хармонизацију прећи ће у надлежност Министарства финансија, док ће област буџетске контроле и инспекције прећи у надлежност Управе за трезор

Из наведеног се види да ће институционални оквир Управе за трезор Министарства финансија бити потребно ревидирати у складу са евентуалним изменама нормативних оквира.

Област управљања јавним, односно државним финансијама Законом о буџетском систему поверена је Управи за трезор Министарства финансија.

Управа за трезор, према важећем Закону, обавља следеће послове:

1) у припреми буџета:

- (1) координише поступак припреме буџета;
- (2) разрађује смернице за припрему буџета;
- (3) анализира захтеве за финансирање корисника буџетских средстава и предлаже износе апропријација који се уносе у нацрт буџета;
- (4) анализира финансијске планове организација обавезног социјалног осигурања и буџете локалних власти и предлаже износе трансфера који се уносе у нацрт буџета;
- (5) учествује у припреми финансијских планова организација обавезног социјалног осигурања и буџета локалне самоуправе;
- (6) прати извршење буџета у односу на план корисника буџетских средстава, даје предлог за корекције и прослеђује коригован план ради извршења буџета и управљања готовинском основом;
- (7) прати примања и издатке буџета, примања и издатке организација обавезног социјалног осигурања и примања и издатке буџета локалних власти;
- (8) даје препоруке корисницима буџетских средстава, локалној власти и организацијама обавезног социјалног осигурања по питањима буџетског система и буџета;

2) финансијско планирање, које обухвата:

- (1) пројекције и праћење прилива на систему консолидованог рачуна трезора и на рачуну трезора Републике и захтеве за извршавање издатака;
- (2) дефинисање тромесечних и месечних квота преузетих обавеза и плаћања;

3) управљање готовинским средствима Републике, које обухвата:

- (1) управљање консолидованим рачуном трезора на који се уплаћују сва примања и из којег се врше сва плаћања из буџета, који се односе на:
 - отварање и контролу банкарских рачуна и подрачуна;
 - управљање банкарским односима;
- (2) управљање ликвидношћу;
- (3) разраду поступака за наплату примања преко банкарског система;
- (4) управљање финансијским средствима;

4) контрола расхода, која обухвата предлагање поступака одобравања преузимања обавеза, проверу пријема добара и услуга и одобравање плаћања на терет буџетских средстава;

5) буџетско рачуноводство и извештавање, које обухвата:

- (1) рачуноводствене послове за:
 - обраду плаћања и евидентирање примања;
 - вођење дневника, главне књиге и одабраних помоћних књига за сва примања и издатке по корисницима буџетских средстава;
 - међународне донације и друге видове помоћи;
- (2) финансијско извештавање;
- (3) рачуноводствену методологију, укључујући:
 - одржавање система класификације;
 - прописивање правила буџетског рачуноводства;
 - прописивање захтева у погледу интерног и екстерног извештавања;

6) успостављање финансијског информационог система, који обухвата кориснике буџетских средстава, као и систем јавних прихода и јавних расхода (стални информациони систем) и управљање тим системом;

7) послове у вези јавних плаћања који обухватају вођење евиденција и обављање послова у оквиру система консолидованог рачуна трезора, и то:

- (1) вођење списка корисника средстава буџета Републике и буџета локалних власти, као и корисника средстава организација обавезног социјалног осигурања и друге регистре утврђене посебним прописима;
 - (2) отварање и вођење евиденција о уплатним рачунима јавних прихода;
 - (3) распоређивање уплаћених јавних прихода на одговарајуће подрачуне различитих нивоа власти, у складу са законом;
 - (4) вођење подрачуна корисника буџетских средстава Републике и локалних власти, као и корисника средстава организација обавезног социјалног осигурања, који су укључени у систем консолидованог рачуна трезора;
 - (5) вођење других рачуна, у складу са законом и другим прописима;
 - (6) пријем, контрола и обрада налога за плаћања корисника буџетских средстава Републике и локалних власти, као и корисника средстава организација обавезног социјалног осигурања, који су укључени у систем консолидованог рачуна трезора;
 - (7) издавање налога за плаћања на терет подрачуна корисника буџетских средстава Републике и локалних власти, као и корисника средстава организација обавезног социјалног осигурања, који су укључени у систем консолидованог рачуна трезора, на основу закона и добијених овлашћења, на основу судских и других извршних наслова, исправке грешака и наплате услуга;
 - (8) обављање готовинских исплата корисника буџетских средстава Републике и локалних власти, као и корисника средстава организација обавезног социјалног осигурања, који су укључени у систем консолидованог рачуна трезора;
 - (9) пријем готовинских уплата физичких лица на име измиривања обавеза по основу јавних прихода;
 - (10) пријем, контрола и обрада годишњих извештаја корисника средстава, у складу са законом и другим прописима;
 - (11) вођење фискалне статистике, у складу са прописом који доноси министар;
 - (12) праћење ликвидности корисника буџетских средстава Републике и локалних власти, као и корисника средстава организација обавезног социјалног осигурања, који су укључени у систем консолидованог рачуна трезора и давање података о томе, сагласно важећим прописима;
- 8) централизована обрада личних примања запослених код корисника средстава буџета Републике, која обухвата:
- (1) обраду зарада, накнада зарада и осталих личних примања запослених;
 - (2) одржавање и чување базе података о запосленима који се односе на њихова лична примања;
- 9) праћење и контрола активности јавних предузећа, која обухвата:
- (1) праћење процеса реструктурирања јавних предузећа, у складу са споразумима закљученим са међународним финансијским институцијама;
 - (2) учешће у припреми смерница за израду стратешког плана;
 - (3) прописивање смерница за израду пословног плана;
 - (4) анализу кварталних извештаја;
 - (5) праћење кретања масе зарада;
 - (6) израду извештаја за потребе комисије надлежне за реструктурирање;
- 10) евидентирање и праћење државне помоћи;
- 11) управљање средствима националног фонда која обезбеђује Европска унија.

Административни капацитети

Имајући у виду да је Закон о буџетском систему усклађен са прописима Европске уније у овој области (прати GFS стандарде и методологију), у овом моменту (2008.), не постоји потреба за

запошљавањем нових извршилаца на пословима усаглашавања са правним прописима ЕУ у области буџетског процеса.

Међутим, Предлог закона о буџетском систему, који се, дакле, налази се у процедури усвајања пред Народном скупштином, садржи измењена суштинска и организациона решења у односу на важећи текст Закона, између осталог, и када је у питању буџетирање и буџетски процес. С обзиром да у овом моменту није могуће прецизирати када ће бити усвојен Предлог закона о буџетском систему и да ли ће Предлог закона претрпети одређене измене, Министарство финансија није у могућности да, у овом тренутку дефинише административне капацитете потребне за имплементацију прописа Европске уније.

Тренутно, на пословима везаним за овај део НПИ, из оквира надлежности Управе за трезор, ради троје запослених.

4. АДМИНИСТРАТИВНИ И ПРАВОСУДНИ КАПАЦИТЕТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРАВНИХ ТЕКОВИНА ЕУ (ACQUIS COMMUNAUTAIRE)

4.1. АДМИНИСТРАТИВНИ КАПАЦИТЕТИ

Увод

Упоредо са приближавањем чланству у ЕУ веза између европске интеграције и реформе државне управе постаје све очигледнија и снажнија. Способност националне администрације да преузме обавезе које проистичу из процеса интеграције у ЕУ биће у следећој фази проширења ЕУ кључни параметар за процену спремности кандидата за чланство. Значај јачања административних капацитета ЕУ је нагласила 1995. године на самиту у Мадриду, тако да административни критеријум постаје још један непходан критеријум поред тзв. Копенхагешких критеријумима за чланство у ЕУ . Ниво административних капацитета огледа се пре свега у ефикасној имплементацији хармонизованих националних прописа са правом ЕУ, ради чега је потребно ојачати постојеће институције, али и основати нове и усвојити нова знања, начине рада и управљања. Као предуслов развијања адекватног институционалног устројства за примену тековина европског права потребно је обезбедити и ефикасну координацију европских послова, као и развити капацитете за апсорпцију фондова ЕУ. Државама које се налазе на путу интеграције у ЕУ потребне су администрације које неће само успешно завршити овај процес већ ће тим земљама обезбедити и равноправан положај са осталим чланицама у условима слободне тржишне економије и омогућити им да у потпуности учествују у обликовању полика ЕУ.

У области државне управе не постоји европско право, тако да појединачне чланице ЕУ саме организују своју управу и међу њима постоје велике разлике. Али споровођење права насталог на нивоу ЕУ и остварење принципа слободног тржишта које је камен темељац ЕУ конструкције, зависи управо од националних администрација и њихове способности да успешно примене усвојену регулативу. Управа ЕУ је у ствари ланац националних управа који је јак онолико колико његова најслабија карика. Због тога, државе чланице имају обавезу да постигну исти резултат предвиђен европским правом, док су начини његовог достизања остављени државама на слободну вољу.

Европска комисија после искустава са последњим таласом проширења наглашава да ће пажљиво, редовно и детаљно процењивати административне капацитете нових кандидата за чланство и посветити значајну пажњу проблемима у реформи државне управе. Значајно је истаћи да се као приоритет појављује потреба да се постигне равнотежа између секторског и хоризонталног приступа реформи државне управе.

4.1.1. Реформа државне управе

Иако у области државне управе не постоје тековине европског права, временом су се кроз праксу искристалисали одређени општеприхваћени принципи европског управног права, тј. принципи управног права који су заједнички свим чланицама ЕУ, које су демократске и добро уређене државе. Сматра се да примена и даљи развој ових принципа у државама ЕУ води постепеном стварању тзв. „Европског административног простора“, у којем долази до извесне

конвергенције начина на који су њихове управе организоване.⁹⁵ Иако се појава конвергенције понекад оспорава у стручним круговима, неспорно је да се принципи европског управног права налазе у темељима јавних управа држава чланица ЕУ, као и да се њихово уграђивање у организацију и функционисање јавне управе очекује и од држава кандидата за чланство у ЕУ. Ти принципи се, најшире гледано, сврставају у четири групе: 1. поузданост и предвидљивост (правна сигурност) (*релиабилити анд предицтабилити*); 2. отвореност и транспарентност (*опеннес анд транспаренцу*); 3. одговорност (*аццоунтабилити*); и 4. ефикасност и економичност (*еффициенцу анд еффецтивнесс*).⁹⁶

4.1.1.1. Тренутно стање

У припреми Стратегије реформе државне управе у Републици Србији, коју је Влада донела у октобру 2004. године, посебна пажња је посвећена томе да она буде утемељена на поменутим принципима европског управног права. У том смислу, као први основни циљ реформе државне управе у Србији дефинисана је управо изградња демократске државе засноване на владавини права (која се налази у сржи првог европског принципа управног права – поузданости и предвидљивости), одговорности, јавности, економичности и ефикасности. Поред тога, главни циљ реформе јесте и да државна управа постане прави сервис грађана, што значи да буде усмерена ка њима и способна да им пружи висок квалитет услуга уз разумне трошкове. О примени ових европских принципа водило се рачуна и приликом дефинисања начела рада државне управе у Закону о државној управи (СГ бр , о којем је већ било речи у одељку 1.1.4. овог документа, као и у изради других закона којима је регулисан систем државне управе и службенички систем у Србији.

Према Стратегији реформе државне управе, централно стратешко тело Владе, на највишем политичком нивоу, које даје смернице реформи и периодично оцењује напредак у реформи, јесте Савет за реформу државне управе, којим председава председник Владе, а чији су чланови одређени ресорни министри и директор Службе за управљање кадровима. На оперативном нивоу, за спровођење и координацију процеса реформе државне управе задужено је Министарство за државну управу и локалну самоуправу (МДУЛС). Стратегија се темељи на пет основних принципа реформе, који се суштински могу окарактерисати као главни правци деловања у реформском процесу. Сходно томе, **децентрализација, деполитизација, професионализација, рационализација и модернизација** српске државне управе треба да доведу до испуњавања основних циљева реформе, што суштински значи до стварања „европске“ државне управе у Србији.

По доношењу Стратегије, прва фаза реформе подразумевала је измену правног оквира који уређује ширу област државне управе и локалне самоуправе, а у циљу уграђивања горе поменутих принципа у законска решења. У тој законодавној фази реформе, усвојени су готово сви прописи који су били предвиђени Акционим планом за спровођење реформе државне управе за период 2004-2008. године, који чини саставни део Стратегије:

- Закон о Влади („Службени гласник РС“ бр. 55/05, 71/05 – исправка и 101/07)
- Закон о државној управи („Службени гласник РС“ бр. 79/2005 и 101/07)
- Закон о јавним агенцијама („Службени гласник РС“ бр. 18/2005 и 81/2005 - исправка)
- Закон о државним службеницима („Службени гласник РС“ бр. 79/2005, 81/2005 - испр., 83/2005 - испр., 64/2007 и 67/2007 - испр.)
- Закон о платама државних службеника и намештеника („Службени гласник РС“ 62/2006, 63/2006 - испр. и 115/2006 - испр.)

⁹⁵ „Европски принципи за јавну управу“, СИГМА рад бр. 27. ОЕЦД/СИГМА.

⁹⁶ Ibid.

- Закон о електронском потпису („Службени гласник РС“ бр. 135/04)
- Закон о заштитнику грађана („Службени гласник РС“ бр. 79/2005 и 54/2007)
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“ бр. 120/04 и 54/07)
- Закон о спречавању сукоба интереса при вршењу јавних функција („Службени гласник РС“ бр. 43/04)

(Детаљан преглед правног оквира државне управе Републике Србије налази се у одељку 1.1.4. овог документа).

Успостављањем правног оквира утемељеног на поменутим принципима или правцима реформе државне управе у Србији створени су услови за постизање утврђених циљева те реформе.

Основни принципи непоходни за изградњу административних капацитета који су потребни за интеграцију Србије у ЕУ и који ће обезбедити њихову стабилност су деполитизација и професионализација.

Деполитизација државне управе се у првом реду остварује кроз смањење утицаја политичара на рад државних службеника, као и кроз јасно разграничење послова који су у домену политике и оних који су у домену струке, а које обављају каријерни државни службеници. Основ за примену овог принципа у државној управи пружио је Закон о државним службеницима (СГ бр., пре свега увођењем категорије државних службеника на положају, чиме је суштински деполитизован читав један управљачки „слој“ у државној управи. Државне службенике на положају поставља Влада или други законом одређени орган, али они пре тога морају проћи изборни поступак (конкурс) који спроводи конкурсна комисија и у којем се проверава њихова стручна оспособљеност за конкретно радно место на положају за које су конкурисали.

Професионализација се огледа у стварању добро обучене, одговорне и ефикасне државне управе. Како би државна управа заиста била професионална и способна да грађанима пружи висок квалитет услуга, али и успешно изнесе реформе у свим секторима, неопходна је континуирана обука државних службеника. Доношењем Закона о државним службеницима и формирањем Службе за управљање кадровима створени су услови за развој систематских програма општег стручног усавршавања државних службеника, који се доносе и реализују на годишњем нивоу. Од кључног је значаја и обука у области европских интеграција, коју континуирано спроводи Канцеларија за европске интеграције Владе Србије. У области обуке, важно је поменути и регионални пројекат „Регионална школа за државну управу – РеСПА“, који омогућава да се државни службеници из региона повезују и заједно пролазе кроз обуке у областима од заједничког интереса за цео регион Западног Балкана и у чијем раду Србија континуирано активно учествује. О обуци државних службеника биће више речи у одељку 4.1.3. овог документа. У вези са професионализацијом државне службе релеватно је поменути и Кодекс понашања државних службеника, који је донет почетком 2008. године. Овај Кодекс ближе утврђује стандарде интегритета и правила понашања државних службеника и обавештава јавност о понашању које има право да очекује од државних службеника.

Изградња ефикасних административних капацитета обезбедиће се применом принципа рационализације и модернизације:

Рационализација подразумева постизање организације државне управе у којој се са најмање утрошених ресурса постиже најбољи резултат, што значи најефикасније уређење. Полазне основе за примену овог принципа пружио је Закон о државној управи, који настоји да одреди услове за образовање органа управе у саставу министарстава и посебних организација и

створи претпоставке за рационалније уређење државне управе. Закон о јавним агенцијама настоји да постигне исти циљ у организовању и оснивању јавних агенција, такође у циљу рационализације свеукупног система државне управе. Рационално уређење самих органа државне управе обезбеђује се кроз правилнике о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места за сваки појединачни орган. Овим актима се планира унутрашња структура органа државне управе, као и број и структура запослених, а у њиховој изради морају се поштовати одредбе Уредбе о начелима за унутрашње уређење и систематизацију радних места коју је донела Влада. Сваки орган државне управе мора добити сагласност Владе на свој правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места, пре чега је неопходно прибавити мишљења Министарства за државну управу и локалну самоуправу, Министарства финансија и Службе за управљање кадровима. Рационализација уређења система државне управе и самих органа државне управе се спроводи на основу детаљних анализа делокруга органа и њиховог структурног и кадровског устројства (тзв. функционалне анализе), чије се препоруке затим примењују приликом измене правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места. До сада су такве анализе спроведене у појединачним органима државне управе, али за сада не постоји свеобухватан преглед дугорочних ефеката који су њима остварени. Такође, увођењем обавезе доношења и поштовања кадровских планова на годишњем нивоу за сваки орган државне управе, у складу са Законом о државним службеницима, омогућено је контролисано запошљавање нових кадрова.

Модернизација подразумева пре свега техничко и технолошко опремање државне управе и увођење нових, модернијих процеса рада, уз примену савремених информационих и комуникационих технологија. Од 2007. године се, поред постепеног опремања органа државне управе све савременијом рачунарском опремом, отпочело са систематском обуком државних службеника за рад на рачунарима и појединим програмским пакетима (више информација у одељку 4.1.3.). Усвојен је Закон о електронском потпису, чија примена треба да омогући увођење електронског пословања у рад органа државне управе.

4.1.1.2. Краткорочни приоритети

Кључни краткорочни приоритети (на основу Европског партнерства):

Наставити напоре у спровођењу реформе државне управе;

Већ је поменуто да саставни део Стратегије реформе државне управе у Републици Србији чини Акциони план за спровођење реформе државне управе за период од 2004. до 2008. године, којим је дефинисана динамика усвајања закона и других активности у реформском процесу. С обзиром на чињеницу да се активности предвиђене Акционим планом односе на период до краја 2008. године, у предстојећем периоду приступиће се детаљној анализи до сада оствареног напретка у реформи, а затим и ревизији Акционог плана како би се он прилагодио тренутним и будућим потребама у процесу реформе државне управе и предвиделе даље реформске активности. Извршиће се и ревизија самог стратешког документа, нарочито како би он укључио одговарајући модел за праћење и евалуацију спровођења реформе државне управе у њеном даљем току. Такође, у наредној фази реформе акценат ће се ставити на бољу међуресорну координацију и укључивање државних службеника из свих органа државне управе у даљу имплементацију овог процеса. Ове активности ће се спровести у оквиру пројекта „Подршка Стратегији реформе државне управе у Србији – друга фаза“ који МДУЛС спроводи у сарадњи са Програмом Уједињених нација за развој (УНДП). Пројекат се финансира кроз донацију Шведске агенције за сарадњу у међународном развоју (СИДА) и британског Департмана за међународни развој (ДФИД). Истим пројектом ће се постићи и додатна популаризација процеса реформе државне управе, како у стручној тако и у широј јавности.

У законодавној димензији реформе државне управе, у предстојећем периоду планира се и усвајање закона о општем управном поступку и закона о управним споровима, чије је доношење планирано Акционим планом за спровођење реформе државне управе за период 2004-2008. Тренутно је у фази нацрта је и закон о матичним књигама, чије доношење није предвиђено самом Старегијом реформе државне управе, али чије ће се усвајање свакако позитивно одразити на трансформисање државне управе и општинских и градских управа у Србији у добре сервисе за грађане, што управо и јесте циљ реформе. Сличан ефекат на однос државе и грађана имаће и усвајање закона о удружењима, чији је предлог Влада утврдила 11. октобра 2007. године и упутила Народној скупштини на усвајање .

Деполитизација: У наредном периоду наставиће се са адекватном применом Закона о државним службеницима, као и активностима у вези са спровођењем јавних конкурса за положаје. Применом Кодекса понашања државних службеника такође ће се допринети деполитизацији државне службе, будући да овај Кодекс прописује обавезу политичке неутралности у раду државних службеника.

Професионализација: Поред придржавања већ поменутог Кодекса понашања државних службеника, које ће допринети професионализацији државних службеника, у предстојећем периоду наставиће се са активностима на систематској обуци државних службеника, о чему ће бити више речи у одељку 4.1.3. овог документа.

Рационализација: Планирано је да се у предстојећем периоду у оквиру већ поменутог прокејта „Подршка Стратегији реформе државне управе у Србији – друга фаза“ развије стандардизована методологија за спровођење функционалних анализа у органима државне управе, као и да се пружи подршка за спровођење функционалних анализа (чија је сврха рационализација организације органа државне управе) у групи пилот министарстава.

Модернизација: У предстојећем периоду обезбедиће се израда и коришћење јединствених база података и успостављање интегрисаног система комуникације између органа државне управе на читавој територији РС, уз увођење електронског пословања и електронског потписа у рад државних институција. Такође ће се наставити са систематском обуком запослених за рад на рачунару и посебно рад у појединим програмским пакетима (пре свега МС Оффице).

Обезбедити транспарентно запошљавање и напредовање као и професионалност и одговорност.

Транспарентно запошљавање и напредовање омогућени су Законом о државним службеницима, који је детаљно прописао процедуру запошљавања у државној управи, као и предуслове за напредовање. Знатно је смањена маргина арбитрерног одлучивања руководиоца, будући да свакој одлуци у вези са запошљавањем и напредовањем мора претходити провера законом прописаних критеријума. Професионалност и одговорност ће се повећавати кроз постепену деполитизацију државне управе која је предвиђена Законом о државним службеницима, као и кроз систематску обуку државних службеника, коју спроводе пре свега Служба за управљање кадровима и Канцеларија за европске интеграције, али и други органи државне управе у оквиру својих делокруга

4.1.1.3. Средњорочни приоритети

У средњорочном периоду, спроводиће се ревидирани Акциони план за спровођење Стратегије реформе државне управе у Републици Србији. Такође, наставиће се активности на подизању свести о значају реформе државне управе и јачању међуресорне сарадње у реформском

процесу. Конкретнији средњорочни приоритети реформе државне управе биће дефинисани ревидираним Акционим планом за спровођење Стратегије.

Средњорочни приоритети на основу Европског партнерства:

Наставити са пуном применом закона о државним службеницима и државној управи;

У средњорочном периоду наставиће се са активностима које су описане у одељку о краткорочним приоритетима, а у складу са ревидираним Акционим планом за спровођење реформе државне управе.

Ојачати капацитете за обликовање политике и координацију рада управа на локалном нивоу;

Наставиће се активности у спровођењу већег броја програма и пројеката подршке локалним властима, у вези са обучавањем запослених у општинским управама, како би се ојачали њихови капацитети у креирању политика, припреми и имплементацији пројеката и програма. Ови пројекти су углавном финансирани из страних донација.

Спроводити уставне одредбе у вези с децентрализацијом и обезбедити ресурсе за органе локалне самоуправе.

Као што је већ речено, крајем 2007. године усвојена су четири закона у области локалне самоуправе, којима су доследно спроведене уставне одредбе које се односе на децентрализацију. У средњорочном периоду наставиће се са спровођењем тих закона. Наставиће се и активности које су описане у одељку о краткорочним приоритетима, посебно у домену примене закона којим ће бити регулисано питање својине јединица локалне самоуправе.

4.1.2. Захтеви институционалне изградње

Српска управна традиција дели обележја аустријског модела јавне управе. Такав модел прихваћен је још у доба Краљевине Југославије (1929-1941). СФРЈ, иако није припадала демократским политичким системима задржала је иста обележја, а захваљујући својој федеративној структури и развијеној међународној сарадњи изградила је државну управу која се за разлику од готово свих данашњих посткомунистичких земаља могла сматрати модерном и ближом савременим европским администрацијама. У том погледу може се рећи да Србија, као наследница ове традиције, има потенцијале да брзо и успешно прилагођава своју државну управу потребама функционисања у тржишној економији и плуралистичком политичком систему.

Државну управу Србије чине 22 министарства, 24 посебне организација и 11 служби Владе, у којима је запослено око 27 000 службеника.

Република Србија је препознајући значај административних капацитета за процес интеграције у ЕУ, од укључивања у Процес стабилизације и придруживања ЕУ успоставила стабилан систем координације европских послова и постепено јачала капацитете министарстава и других органа и организација, што је резултирало и позитивним оценама од стране ЕК. Упоредо са доношењем прописа који су делимично или потпуно усаглашени са стандардима ЕУ вршена је реорганизација појединих сектора државне управе, а` основан је и одређени број нових институција и тела за њихову примену. Институционална изградња је значајним делом вршена кроз реализацију билатералних и међународних пројеката техничке помоћи и коришћење претприступних инструмената Таекс и Твининг. Из средстава Кардс за 2004, 2005 и 2006 и ИПА 2007, тренутно је у току или је окончано 26 твининг пројеката у једанаест разних области.

У овом моменту постоји знатна несразмера у обиму послова и задатака и броја извршилаца у областима које су обухваћене процесом европске интеграције. У наступајућем периоду биће неопходно ојачати ове делове администрације, највећим делом кроз реорганизацију постојећих капацитета и једним делом додатно запошљавање. Министарство финансија припремило је нацрт Стратегије за увођење децентрализованог система управљања фондовима ЕУ којом се предвиђа институционална структура, надлежности, динамика успостављања институција и обука потребних кадрова.

У свим областима планира се јачање административних капацитета кроз оснивање нових институција, јачање постојећих, ангажовање већег броја извршилаца, стручно усавршавање и набавку опреме. Институционално јачање ће се вршити из средстава националног буџета, али и билатералних и међународних пројеката, а значајна средства су опредељена и у оквиру ИПА фондова. За период 2007- 2011. године Србији ће биће стављено на располагање 915.9 милиона евра за финансирање пројеката из прве ИПА компоненте (помоћ у транзицији и јачање институција). Приближна процена је да ће се на усклађивање у области секторских политика одвојити 20-30% ових средстава, на политичке захтеве од 20-35%,и на друштвено економске захтеве 45-60%

Према подацима који су расположиви у овом моменту и који нису потпуни укупан потребан број извршилаца за послове који се односе на преузимање обавеза из процеса интеграције Србије у ЕУ у 2012 години је 10 937. У односу на 2007. годину када је на овим пословима ангажовано 7200 извршилаца потребно повећање износи 3737 извршилаца. Као што је већ напоменуто повећање броја запослених на пословима у вези интеграције Србије у ЕУ вршиће се делимично кроз реорганизацију постојећих капацитета, а где то није могуће, кроз додатно запошљавање.

Детаљан преглед постојећих и планираних институција по поглављима тековина европског права са потребним бројем извршилаца, према расположивим подацима, налази се у Анексу. Ова табела биће подложна допунама и променама у наредним редакцијама овог документа.

4.1.3. Обука

Обука државних службеника спроводи се у два сегмента: општа обука коју организујује и реализује Служба за управљање кадровим и посебна обука која обухвата обуку о ЕУ и специфичне теме из надлежности појединих министарстава које спроводи Канцеларија за европске интеграције и појединачна министарства.

Стручно усавршавање државних службеника је кључни инструмент развоја модерне државне управе. Принцип професионализације као један од водећих принципа реформе државне управе, подразумева стварање добро обучене, одговорне и ефикасне управе. Ефикасност промена у државној управи зависи од тога колико су носиоци реформе, државни службеници, стручни, мотивисани и спремни на промене. У складу са тим, законодавац је предвидео две врсте програма стручног усавршавања: општи – за чију је израду и спровођење је задужена Служба за управљање кадровима (Служба) и посебан – за чину израду је задужен сваки орган појединачно. Програм општег стручног усавршавања државних службеника (Програм) из органа државне управе и служби Владе за сваку годину доноси Влада, на предлог Службе, док програм посебног стручног усавршавања државних службеника доноси руководилац за сваку годину према посебним потребама државног органа.

До сада су донета два Програма: за 2007. годину и 2008. годину. Претходни Програм, за 2007. годину чинило је девет тематских области.: Уређење и послови државне управе, Службенички систем, Савремено управљање и руковођење у државној управи, Јавност у раду,

Пројекти у државној управи, Систем јавних финансија, Ка Европској унији, Општи и заједнички послови у државној управи и Обука предавача у државној управи. Сваку тематску област чинило је неколико модула у оквиру којих су реализовани различити облици стручног усавршавања. Програм за 2008. годину је допуњен још двама тематским областима: Уставно уређење и Страни језик, док су у оквиру постојећих тематских области развијени нови програми обука или модификовани садржаји постојећих.

Програм је намењен задовољавању потреба за стручним усавршавањем различитих категорија државних службеника у зависности од хијерархије радних места (државни службеници на положајима, линијски руководиоци ужих унутрашњих јединица у органима државне управе као и новозапослени државни службеници). Програм је истовремено дизајниран да задовољи потребе државних службеника с обзиром на врсту посла који обављају: државни службеници у унутрашњим јединицама чији делокруг рада обухвата управљање кадровима, као и државни службеници ван ових унутрашњих јединица који се баве управљањем кадровима у органу државне управе и посебној организацији, затим државни службеници који се баве пословима Европских интеграција, овлашћена лица за давање информација од јавног значаја, државни службеници запослени у материјално-финансијским јединицама, координатори пројеката и сарадници на пројектима, државни службеници овлашћени за вођење управног поступка, државни службеници овлашћени за односе са јавношћу.

За потребе реализације програма обука, успостављена је сарадња са донаторима и обезбеђена подршка од стране пројеката. У оквиру органа државне управе одређене су контакт-особе и отпочело са развојем мреже координатора обука. У програмима стручног усавршавања (укупно 133) које је организовала Служба у претходној години, учествовало је 1700 државних службеника, односно 2400 полазника. Било је укључено 94 органа државне управе, служби Владе и стручних служби управних округа.

С обзиром на искуства држава-чланица ЕУ и кандидата за чланство у ЕУ, Србији ће бити потребни добро обучени, ефикасни и стручни службеници у државној управи како би успешно спровела Споразум о стабилизацији и придруживању ЕУ и наставила интеграцију у ЕУ. Све земље у овом процесу предузеле су обимну и дугорочну обуку државних службеника, која се одвијала упоредо са реформом саме државне управе и подразумевала је континуирано усавршавање као право и обавезу запослених у државној служби.

Систематска и континуирана обука државних службеника о ЕУ, која се у организацији Канцеларије за европске интеграције (Канцеларије за придруживање ЕУ) врши од 2005. године, имала је за свој циљ јачање капацитета државне управе за послове у вези са хармонизацијом националних прописа са правом ЕУ и њиховом имплементацијом, координацијом процеса интеграције, преговарањем и закључењем Споразума о стабилизацији и придруживању и управљањем фондовима ЕУ. У том циљу је од 2005. до 2007. године организовано укупно **105** семинара, радионица и других форми стручног усавршавања на **76** различитих тема које су обухватиле знања о институцијама и функционисању ЕУ, основним политикама и праву ЕУ, искуствима нових чланица ЕУ из њиховог процеса приступања, хармонизацији националних прописа са правом ЕУ, техникама преговарања и координације европских интегрција, разним аспектима приступања ЕУ, ЕУ програмима, фондовима ИПА, писању Националног програма за инеграцију Србије у ЕУ, као и већем броју веома специфичних питања из појединих области ЕУ политика и поглавља тековина европског права. Кроз различите облике обуке је било регистровано **7829** учесника. Имајћи у виду значај теме интеграције у ЕУ Канцеларија је у обуку поред државних службеника укључила и представнике привреде, цивилног сектора, школских институција и медија.

Обука је спроведена у сарадњи и са финансијском подршком великог броја домаћих и иностраних партнера⁹⁷ и у координацији са ресорним министарствима, као и другим релевантним органима државне управе.

Партнер Канцеларије у координацији била је Комисија за координацију процеса придруживања ЕУ, а сада је Стручна група Координационог тела за процес приступања која с обзиром на састав, има професионални и политички ауторитет да утиче на јачање свести о потреби убрзаног и систематског усавршавања у јавној управи и да дефинише конкретне потребе за обуком.

Посебан и веома значајан сегмент обуке су **програми Бироа за техничку помоћ и размену информација Генералног директората за проширење ЕК (Таекс)** чији национални координатор за Србију је КЕИ.

Према званичној статистици **Таекса**, у 2005. години је на више од 130 догађаја (семинара, радионица и студијских путовања) учествовало **1.675** представника Србије и Црне Горе, док је у 2006. и 2007. на укупно 190 догађаја учествовало **2297** учесника из Србије.

Поред КПЕ обука о ЕУ се спроводи и у оквиру појединих билатералних и међународних пројеката у која су укључена ресорна министарства.

Обука о циклусу управљања ИПА фондовима је део Стратегије за успостављање децентрализованог система управљања коју је сачинило Министарство финансија.

4.1.3.1.Краткорочни приоритети

Пошто је обавеза Службе за управљање кадровима, утврђена законом, да на годишњем нивоу припрема Предлог Програма општег стручног усавршавања државних службеника, главни задатак у наредном периоду ће се односити на даље развијање програма чији ће се квалитет огледати у способности да развије потребна знања и вештине државних службеника како би се допринело унапређењу њиховог рада као и функционисању организационе јединице у којој раде.

У овом периоду обука о ЕУ ће се односити на области које налаже примена ССП пре свега у циљу хармонизације и имплементације нових прописа. У циљу спровођења НПИ као главног стратешког документа који ће дефинисати садржај и динамику ЕУ интеграција у наредних неколико година радиће се на унапређењу знања и вештина државних службеника именованих у поједине подгрупе Стручне групе, као главних координатора у вези са свим питањима која се тичу хармонизације и имплементације прописа у специфичним поглављима тековина европског права, као и других државних службеника укључених у ове послове. У 2008. планира се наставак обуке за писање и спровођење Националног програма за интеграцију Србије, као и практична *Обука за попуњавање електронског формулара НПИ документа* са циљем да је прођу сви државни службеници задужени за ове послове. Поред овога планира се обука специфичних знања и вештина потребних за учествовање у програмима ЕУ који су отворени за

⁹⁷ Београдском отвореном школом, Институтот Г17, Институтот за европску политику из Берлина, Пословном школом ИЕДЦ Блед из Словеније, немачком агенцијом ИНВЕНТ, Центром за европске преговоре и одлучивање (ЦЕНАД), Школом за менаџмент из Бледа, Академијом Истрополитаном Новом, Словачким Универзитетом Комениус из Братиславе, Министарством спољних послова Мађарске, Министарством спољних послова Републике Немачке, Владом Републике Француске, Министарством спољних послова Краљевине Норвешке, фондацијом Конрад Аденауер, Фридрих Еберт, Ханс Зајдел, Фондом за отворено друштво, фондација Шанса за стабилност, Братислава-Београд фонд, Пакт за стабилност југоисточне Европе, Владом Краљевине Норвешке, Бриселском канцеларијом, Институтот за светску економију, Организацијом за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), ЕСПИ институтот Амбасадом Краљевине Шпаније у Београду и шпанском Агенцијом за међународну сарадњу - Канцеларија за техничку помоћ балканским земљама, Министарством спољних послова Луксембурга, Европским институтот за државну администрацију - Антена Луксембург, Националном школом за државну управу Француске (ЕНА)

Србију, писање твининг пројеката и програмирање, планирање и писање ИПА пројеката. Поред програма билатералне и међународне техничке сарадње интензивираће се у највећој мери кориштење Таекс програма стручне помоћи.

Обуком ће бити обухваћени и државни службеници на локалним нивоу.

4.1.3.2. Средњорочни приоритети

Како би наредни предлози годишњих програма општег стручног усавршавања били што квалитетнији и одговарали на потребе директних корисника – државних службеника, Службу очекују задаци као што су: развијање методологије утврђивање потреба државних службеника, континуирано унапређење садржаја програма, развијање система евалуације програма стручног усавршавања, обезбеђивање система финансирања обука, развој база података о стручном усавршавању, обука предавача и многи други.

У периоду до 2012. године на плану опбуке о ЕУ наставиће се активностима из претходног периода, у које ће бити укључен већи број државних службеника чије ангажовање ће бити наметнуто потребама интеграције. Поред тога у основну обуку о ЕУ ће бити укључен најшири круг државних службеника с обзиром на потребу да целокупна државна управа буде упозната са основним знањима о ЕУ. Развијаће се и посебне вештине потребне за преговарање, лобирање и разумевање процеса доношења одлука у институцијама ЕУ које су неопходне за успешно заступање интереса Србије као чланице ЕУ.

Средњорочни циљ обухвата и обуку државних службеника локалне самоуправе, као и континуирану обуку других релевантних циљних група знањима и професионалним вештинама потребним за процес приступања ЕУ

4.2. ПРАВОСУДНИ КАПАЦИТЕТИ

4.2.1. Реформа правосуђа/ Министарство правде

Министарство правде

Према члану 7. Закона о министарствима ("Сл.гласник РС", бр.43/2007) Министарство правде обавља послове државне управе који се односе на: кривично законодавство и законодавство о привредним преступима и прекршајима; облигационе односе; наслеђивање; поступак пред судовима, изузев управног спора; организацију и рад правосудних органа и органа за прекршаје; вештачење; извршење санкција; амнестију и помиловање; екстрадицију; прикупљање података о извршеним кривичним делима против човечности и других добара заштићених међународним правом; доношење, уз сагласност Владе, решења о предаји окривљених лица Међународном трибуналу за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године, а на основу правноснажних и извршних судских одлука; адвокатуру и друге правосудне професије; избор и статусна питања носилаца правосудних функција; стручно усавршавање запослених у правосудним органима и органима за прекршаје; међународну правну помоћ; припрему прописа о поступку пред Уставним судом и правном дејству одлука Уставног суда, као и друге послове одређене законом.

Унутрашње уређење Министарства правде, по постојећој систематизацији:

I. Сектор за правосуђе

- 1) Одељење за надзор у судовима, органима за прекршаје и тужилаштвима

2) Одељење за кадровске послове у правосудним органима

II. Сектор за нормативне послове и међународну сарадњу

- 1) Одсек за нормативне послове
- 2) Одељење за међународну сарадњу и европске интеграције
- 3) Одсек за међународну правну помоћ

III. Сектор за информационе технологије

- 1) Одсек за информатику и аналитику

IV. Сектор за материјално-финансијске послове

- 1) Одсек за буџет и аналитичко-планске послове
- 2) Одсек за финансијско-рачуноводствене послове
- 3) Одсек за инвестиционо одржавање и набавке

V. Секретаријат Министарства

VI. Кабинет министра

VII. Група за надзор и интерну контролу

У току је припрема новог Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству правде.

Потребе Министарства правде за запошљавањем

Назив институције	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених				
		2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Министарство правде	81 + 5 лица на положају + 1 државни секретар	95 + 5 лица на положају + 2 државни секретар	113 + 5 лица на положају + 2 државна секретара	/	/	/

Судови и тужилаштва - укупан број судова и тужилаштва, укупан број запослених у судовима и тужилаштвима, изградња, реновирање објеката и техничка опрема

БРОЈ СУДОВА И ТУЖИЛАШТАВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	
Назив суда	Број
Врховни суд Србије	1
Окружни судови	30
Општински судови	138

Виши трговински суд у Београду	1
Трговински судови	17
Укупно:	187
Назив тужилаштва	Број
Републичко јавно тужилаштво	1
Тужилаштво за ратне злочине	1
Окружна тужилаштва	30
Општинска тужилаштва	109
Укупно:	141

**БРОЈ СУДИЈА, ЈАВНИХ ТУЖИЛАЦА И ЗАМЕНИКА ЈАВНИХ ТУЖИЛАЦА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Назив суда	Број судија
Врховни суд Србије	70
Окружни судови	455
Општински судови	1.735
Виши трговински суд у Београду	32
Трговински судови	214
Укупно:	2.506

Назив тужилаштва	Број јавних тужилаца	Број заменика јавних тужилаца
Републичко јавно тужилаштво	1	37
Тужилаштво за ратне злочине	1	7
Окружна јавна тужилаштва	30	183
Општинска јавна тужилаштва	109	398
Укупно:	141	625

**БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ У СУДОВИМА И ЈАВНИМ ТУЖИЛАШТВИМА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Назив суда	Број запослених
Врховни суд Србије	171
Окружни судови	1.784
Општински судови	6.913
Виши трговински	67
Трговински судови	851
Укупно:	9.786

Назив тужилаштва	Број запослених
Републичко јавно тужилаштво	29
Тужилаштво за ратне злочине	21
Окружна јавна тужилаштва	264
Општинска јавна тужилаштва	609
Укупно:	923
СВЕ ЗАЈЕДНО:	10.709

У 2008. години, у циљу побољшања материјално-техничких услова рада правосудних органа, а сходно средствима опредељеним Законом о буџету за 2008. годину ("Службени гласник РС" број 123/07), планирана су значајна материјална улагања међу којима као најзначајније издавајмо:

1. Обезбеђење смештајних и техничких услова неопходних за почетак рада Апелационих и Управних судова
2. У оквиру Националног инвестиционог плана (НИП), усвојени су пројекти који се односе на изградњу, реконструкцију и модернизацију постојећих објеката у циљу обезбеђења смештајних услова за рад апелационих судова и то:
 - Формирање и обезбеђење смештајних и техничких услова за почетак рада Апелационог суда у Нишу - адаптација постојеће војне зграде. Вредност 180.000.000 динара.
 - Формирање и обезбеђење смештајних и техничких услова за почетак рада Апелационог суда у Крагујевцу- адаптација постојеће зграде у оквирној вредности од 42.000.000 динара.

Из средстава предвиђених Буџетом за 2008. годину планиране су следеће инвестиције:

- Планиран је и завршетак реконструкције и доградње објекта у Немањиној улици број 9 у Београду, у циљу смештаја Апелационог суда у Београду. Вредност 1.400.000.000,00 динара
- На згради Окружног суда у Новом Саду адаптација просторија у поменутој згради у циљу смештаја Апелационог суда у Новом Саду. Вредност: 34.000.000 дин.

1. Поред наведеног у оквиру НИП-а за 2008. годину и делом за 2009. годину, планирана је реализација одобрених пројеката:
 - ССАСА – Реформа судске управе трговинских судова - 200.000.000 динара
 - Реконструкција и адаптација зграде Окружног јавног тужилаштва, као и Првог и Другог општинског тужилаштва (Зелени венац бр.18 у Београду). Вредност 100.000.000 динара.
 - Реконструкција, адаптација и надоградња постојећег објекта зграде Трећег суда у Београду. Вредност 40.000.000 динара.
 - Реконструкција, адаптација и надоградња постојећег објекта зграде Четвртог суда у Београду. Вредност 30.000.000 динара.
 - Реконструкција Палате правде у Београду. Вредност 20.000.000 динара.
 - Реконструкција крова објекта у којем се налазе Одељење окружног суда за борбу против организованог криминала и Тужилаштво за ратне злочине (Београд, Устаничка број 29). Вредност 10.000.000 динара.
 - Израда крова на згради Петог општинског суда у Београду. Вредност 5.000.000 динара.
 - Изградња објекта за потребе прекршајног суда и одељења Вишег прекршајног суда у Новом Саду. Вредност 100.000.000 динара.
 - Окружни суд у Крагујевцу – адаптација и опремање зграде. Вредност 15.000.000 динара.
 - Општински суд у Бору - изградња пословног објекта. Вредност 10.000.000 динара.
 - Општински суд у Великој Плани -прикључење на градску топлану. Вредност 3.000.000 динара.
 - Трговински суд у Крагујевцу . Вредност 5.000.000 дин.
2. Из средстава предвиђених Буџетом за 2008. годину, планиране су и следеће инвестиције:
 - Надоградња зграде Општинског суда у Прешеву за потребе смештаја Општинског јавног тужилаштва у Прешеву – вредност радова 12.000.000,00 дин.
 - Комплетна реконструкција Општинског суда у Јагодини – вредност радова 12.000.000,00 дин.
 - Доградња Општинског суда у Бечеју за потребе смештаја Архиве. Вредност око 12.000.000,00 дин.
 - Набавка зграде и потребна реконструкција објекта за потребе смештаја Суда за прекршаје у Панчеву (оквирна вредност радова око 25.000.000. дин)
 - Набавка зграде за потребе смештаја Суда за прекршаје у Шапцу
 - Реконструкција подстанице и електро-мреже у згради Општинског јавног тужилаштва и Органа за прекршаје у Јагодини
 - Комплетна реконструкција и адаптација купљене зграде "Ваљевске банке" за потребе Окружног и Општинског тужилаштва у Ваљеву.
3. Поред наведеног, планиране су и следеће набавке у 2008. и 2009. години за потребе правосудних органа (од којих су неке у току):
 - набавка возила (путничких и теренских)
 - набавка неопходне информатичке опреме – у току
 - набавка метал- детектор врата – у току
 - набавка униформи и опреме за правосудну стражу,
 - набавка одора (тога) за судије.

У настојањима да се обезбеде адекватни смештајни услови за рад правосудних органа, Министарство правде улаже велике напоре да како куповином тако и закупом одговарајућег пословног простора, створи услове за несметано функционисање својих органа.

Потребе Министарства правде

	у 2008	у 2009	у 2010	у 2011	у 2012
Активности (изградња, реновирање објеката и техничка опрема)	<p>Модернизација правосуђа (Е - правда)</p> <p>ЕАР ИТ, опрема за Министарство правде - окружни судови</p> <p>Пројекат увођења информационог система Министарства правде</p> <p>Пројекат успостављања савременог система међународне правне помоћи</p> <p>Увођење интегралног информационог система у Управи за извршење заводских санкција</p>	<p>Пројекат увођења информационог система Министарства правде као део правосудног информационог система</p>	<p>Спровођење информатичке едукације за запослене у правосудним органима у сарадњи са ресорним министарством за ИКТ;</p> <p>Успостављање ИТ заједнице (IT Community) и едукација типа тренинг тренера</p>	<p>Пројекат увођења интегралног информационог система у Управи за извршење заводских санкција као део правосудног информационог система</p>	<p>До краја 2012. године уведен савремени правосудни информациони систем у правосудне органе.</p>
Укупна финансијска средства	<p>2.500.000 евра - НИП</p> <p>450.000 евра - ЕАР</p> <p>37.500 евра - буџет РС</p> <p>2.000.000 евра (UNDP, CIDA)</p> <p>62.500 евра - буџет РС</p>				

Републичко јавно тужилаштво сматра да је приоритетно решавање питања унутрашње организације јавног тужилаштва по уставном принципу да организација јавног тужилаштва прати организацију судова. Отуда досадашњи планови рационализације и процесне економије у поступању судова могу да важе за јавно тужилаштво под условом да се испоштују европски стандарди који важе за обезбеђење брзог и једноставног приступа грађана пред правосудне органе.

У том циљу Републичко јавно тужилаштво ће настојати да ажурира сопствену Анализу потреба за материјалним средствима и повећањем људских ресурса која је обављена у току 2007. године. Ово је такође и у склопу припрема јавног тужилаштва за примену новог кривично-процесног законодавства.

Успоставити ИТ мрежу за тужиоце на свим нивоима (ПЕП)

У претходном периоду значајни реформски циљеви у овој области остварени су уз међународну подршку и помоћ. Највећи број пројеката реализован је у правцу јачања инфраструктуре и ИКТ капацитета правосуђа у Републици Србији од којих су најзначајнији информатички пројекти у периоду 2001-2007. године били "Support to the Reform of the Justice System in Serbia", "Support to Court Administration (Phase II) - District Courts of Nis, Kragujevac, Novi Sad, Krusevac, Sremska Mitrovica and Belgrade", "Support to the Law Enforcement Agencies in Serbia and Montenegro", "Database for Legal Practitioners", "Support to the Court Administration - IT Training", "IT Equipment for selected courts", "IT Support to the selected courts of Serbia, phase 2" у организацији Европске агенције за реконструкцију (ЕАР), у организацији USAID пројекат "CCASA - Commercial Court Administration Strengthening Activity", пројекат немачке фондације IRZ „Пројекат модернизације судске управе базиране на савременој информационој технологији“ као и пројекат Краљевине Норвешке „Правосудна мрежа - судски тумачи и вештачи“.

У оквиру ЕАР пројекта "Support to the Law Enforcement Agencies in Serbia and Montenegro", који је реализован у претходном периоду успостављена је ИТ мрежа за сва јавна тужилаштва са територије града Београда и уведен је пословни софтвер за управљање предметима у пет београдских тужилаштава. У оквиру пројекта Модернизација правосуђа (Е - правда), који се финансира средствима Националног инвестиционог плана (НИП) успоставиће се ИТ мрежа за сва јавна тужилаштва са територије Републике Србије и потпуна информатизација јавних тужилаштава (увођење електронских уписника, потпуна употреба електронског пословања унутар јавних тужилаштава, електронска размена података са судовима и са МУП), све са циљем краћег трајања поступака и веће ефикасности

Јачати капацитете Тужилаштва за ратне злочине и наставити јачање капацитета за суђење ратним злочинцима у земљи уз пуно поштовање међународних обавеза према Хашком трибуналу.(ПЕП)

Тужилаштво за ратне злочине је основано 2003. године. Број предмета и лица обухваћених поступцима се сваке године увећава, тако да је у 2007. години достигао број скоро једнак укупном броју из претходне три године.

У 2008. години Тужилаштво за ратне злочине ушло је са значајним бројем сопствених предмета у различитим фазама поступка. Активно учествује у излазној фази Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, што значи да ће одређени број предмета који се води пред Трибуналом бити пребачен у надлежност Тужилаштву за ратне злочине. Развијена је и активна регионална сарадња, тако да се овом Тужилаштву уступају предмети из Хрватске, а могуће је и уступање предмета из других земаља у региону. Због законског ограничења не можемо говорити о предметима и осталим подацима у бројчаним износима.

У складу са повећањем обима посла, појавила се потреба за повећањем броја запослених, у складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Тужилаштву за ратне злочине, који је одобрило Министарство правде, па би у 2008. години било потребно запослити још петнаесторо људи, од тога четворо заменика, четворо са високом школском спремом и седморо са средњом стручном спремом. За плате новозапослених потребно је на годишњем нивоу 400.000. евра, што се обезбеђује из буџета Републике Србије.

За подизање нивоа техничке опремљености Тужилаштва, што умногоме доприноси побољшању ефикасности рада, али и других активности Тужилаштва, с обзиром да се истражне радње често изводе према лицима која су држављани и налазе се на територији држава са подручја бивше Југославије, потребно је 300.000. евра, што може бити обезбеђено из буџета, али и из других извора.

Тужилаштво за ратне злочине се налази у простору који је већ сад неадекватан, па би у случају повећања броја запослених било неопходно повећање радног простора за четири кабинета и десет канцеларија.

Јачати капацитете Посебног одељења за сузбијање организованог криминала Окружног јавног тужилаштва у Београду (Специјално тужилаштво) и наставити јачање капацитета за суђење извршиоцима кривичних дела организованог криминала

Од доношења Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала ("Службени гласник РС" број 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 58/2004, 45/2005 и 61/2005) јула 2002. године и фактичког почетка рада Посебног одељења за сузбијање организованог криминала Окружног јавног тужилаштва у Београду марта 2003. године, па до краја 2007. године, бележи се константно повећање обима посла.

Усвајање Устава Републике Србије 2006. године, наметнуло је потребу доношења нових закона, којима се регулише организација и надлежност јавних тужилаштава, поступак избора и престанак функције јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца, као и других питања од значаја за рад јавних тужилаштава. Из тих разлога, нужно је доношење и закона којим се уређују положај, надлежност организација и начин рада Државног већа тужилаца, као новог државног органа.

Све то изискује потребу и за редефинисање места и улоге Специјалног тужилаштва у систему јавнотужилачке организације.

Као један од приоритета, уочена је и потреба интензивне сарадње са правосудним органима који воде поступке за кривично дело организованог криминала у земљама у региону, као и у другим земљама чланицама Европске Уније.

У току 2007. године, стални тренд повећања обима послова у Специјалном тужилаштву, покушан је да се реши омогућавањем јачања кадровских капацитета тужилаштва. Ради тога је, уз сагласност министра правде, донет нови Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Специјалном тужилаштву. Наведени Правилник је својим решењима омогућио кадровско јачање тужилаштва, обзиром да је чланом 2. предвиђено да је јавнотужилачку функцију у Специјалном тужилаштву, поред Специјалног тужиоца, обавља и 25 заменика. Истовремено повећан је број систематизованих радних места тужилачког особља, што је такође од великог значаја за нормалан рад тужилаштва. Правилник садржи нова решења и у погледу саме унутрашње организације Специјалног тужилаштва.

Када је реч о унутрашњој организацији послова, они се обављају преко одређених организационих јединица, као што су Кабинет Специјалног тужиоца, Кривично одељење, Секретаријат и Одсек за међународну сарадњу, информатику и аналитику.

Оваква решења треба да омогуће нормално поступање Специјалног тужилаштва и у знатно већем броју предмета од постојећег.

Обзиром на потребу доношења нових закона или измене постојећих и њиховог усклађивања са Уставом Републике Србије, Специјално тужилаштво је било веома активно у

радним групама које су формиране ради припреме и израде закона, а који се односе на јавно тужилаштво, Државно веће тужилаца, судове, Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, Законик о кривичном поступку, Правилник о прикривеном иследнику и друге законе.

Један од првих краткорочних приоритета је свакако активно учешће на изради Закона о јавном тужилаштву, којим ће се додатно унапредити самосталност, одговорност и делотворност јавних тужилаца, као и независност у вршењу њихових функција. Нужно је усклађивање са Уставом Републике Србије у погледу начина избора јавних тужилаца и њихових заменика, трајања њихових мандата, као и у погледу других питања која нови Устав различито регулише у односу на ранија решења.

Веома је значајно да се у оквиру радне верзије Закона о јавном тужилаштву планира да Посебно одељење за сузбијање организованог криминала Окружног јавног тужилаштва у Београду постане посебно тужилаштво у оквиру јединствене јавнотужилачке организације. Организационо, Специјално тужилаштво треба планирати као самостално тужилаштво, а не као одељење било ког постојећег тужилаштва. Такво решење ће омогућити да оно постане директан буџетски корисник, што је такође веома значајно

У наредном периоду треба реализовати и неопходно унапређење организационог капацитета Специјалног тужилаштва. Потребно је обезбедити додатни простор за нормалан рад Специјалног тужилаштва за постојећи кадровски састав а поготову ако он буде проширен до могућности предвиђених Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији, због проширења стварне надлежности. За такав простор треба планирати и потребну информатичку и другу опрему, као и одговарајући канцеларијски намештај.

Као средњорочни приоритет, треба планирати јачање сарадње са тужилаштвима која се баве гоњењем учинилаца кривичних дела организованог криминала у земљама у региону и у земљама чланица Европске Уније. То се може најбоље реализовати, закључењем меморандума, вођењем заједничких поступака и пружањем међународне правне помоћи.

Један од средњорочних приоритета је праћење и имплементирање најбоље праксе која се односи на организовани криминал.

Свакодневна активност је и праћење и анализа актуелних кривичних поступака за кривична дела организованог криминала, пред Посебним одељењем Окружног суда у Београду, као и праћење кривичних поступака пред редовним правосудним органима, ради оцене да ли се ради о кривичним делима организованог криминала и евентуалног захтевања поверавања или преношења надлежности.

Управа за извршење заводских санкција, надлежност, број запослених у седишту Управе, број установа, укупан број запослених у установама, изградња, реновирање објеката и техничка опрема; унапређење објеката за затворенике са посебним потребама(ПЕП)

Управа за извршење заводских санкција организује, спроводи и надзире извршење казне затвора, малолетничког затвора, казне рада у јавном интересу, условне осуде са заштитним надзором, мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи и обавезног лечења алкохоличара и наркомана, као и васпитне мере упућивања у васпитно-поправни дом.

Заводске санкције у Републици Србији, без Косова и Метохије, извршавају се у 28 установа и то у:

- 8 Казнено-поправних завода у: Пожаревацу, Сремској Митровици, Нишу, Ваљеву, Ћуприји, Шапцу, Сомбору и Падинској Скели;
- Казнено-поправном заводу за жене у Пожаревцу;
- Васпитно-поправном дому у Крушевцу;
- Специјалној затворској болници у Београду;

- 17 Окружних затвора у: Београду, Новом Саду, Лесковацу, Чачаку, Зрењанину, Панчеву, Суботици, Врању, Крагујевцу, Краљеву, Крушевцу, Прокупљу, Ужицу, Зајечару, Новом Пазару, Неготину и Смедереву;

Законом о извршењу кривичних санкција успостављен је као установа:

- Центар за обуку запослених у Управи за извршење заводских санкција.

У Управи за извршење заводских санкција ради 3.611 запослених од чега: 1.964 у служби обезбеђења, 249 у служби преваспитања, 647 у служби за обуку и запошљавање, 219 у служби за здравствену заштиту, 501 у служби за опште послове и 31 у седишту Управе.

**Финансијска пројекција потреба Управе за извршење заводских санкција
са инвестицијама и опремом по изворима финансирања**

у милионима евра										
Извор	2008		2009		2010		2011		2012	
	Инве - стиције	Опрема	Инве - стиције	Опрема	Инве - стиције	Опрема	Инве - стиције	Опрема	Инве - стиције	Опрема
Из буџета Републике	6,0	1,2	6,3	1,2	7,1	1,5	6,7	2,0	6,6	2,0
НИП	10,0		11,9		6,1		1,2		1,2	
ИПА	5,0									
ОЕБС		0,15		0,15						
Укупно	22,3		19,6		14,7		9,9		9,8	

Институција која врши обуку у правосуђу је Правосудни центар за обуку и стручно усавршавање (ПЦ), основан децембра 2001. године, а прве обуке су организоване маја 2002. године. Оснивачи Правосудног центра су Влада Србије, Министарство правде и Друштво судија Србије. Према Статуту Правосудног центра орган управљања у Правосудном центру је Управни одбор. Управни одбор броји 11 чланова. Министарство правде именује пет чланова, с тим да је у своју квоту именују једног судију и једног тужиоца. Друштво судија Србије именује пет чланова а један члан се бира из редова запослених у Правосудном центру. Правни положај правосудног центра је јавна установа, служба, са посебним овлашћењима.

Програмски савет Правосудног центра броји 9 чланова. Чланове Програмског савета бира Управни одбор. Програмски савет доноси програм обуке судија и тужилаца и формира радне групе. ПЦ има следеће радне групе: за Грађанско право, Кривично, Управно, Трговинско, Тужиоце, Људска права. У складу са законском обавезом ПЦ да организује специјалистичку обуку у области права малолетника и породичним односима, формиране су при радној групи за кривично право подгрупа за малолетнике а при радној групи за грађанско право подгрупа за породично право.

Јачање ПЦ доношењем правног оквира:

а) Донета је Стратегија реформе правосуђа у којој је Правосудни центар означен као носилац едукације у правосуђу, предвиђено је институционално јачање ПЦ и његова трансформација у Национални институт. У складу са опредељењем Владе Републике Србије и Министарства правде да ради на јачању ПЦ у Комисији за спровођење стратегије реформе правосуђа једног представника предлаже ПЦ.

б) Закон о обуци судија, јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника је донет маја 2006. године. По овом закону ПЦ је овлашћен за спровођење програма почетне (иницијалне) обуке који усваја Високи савет, док је за сталну (континуирану) обуку ПЦ овлашћен да изрази и реализује програм сталне обуке.

в) Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, судије, тужиоци, адвокати и полицајци, који учествују у поступцима кад је малолетник учинилац кривичног дела или поступцима кад је малолетник жртва кривичног дела, морају проћи специјалистичку обуку у ПЦ. У складу са наведеним законом ПЦ је овлашћен да специјалистичкој обуци изда сертификат.

г) Правилником о начину стицања посебих знања о правима детета судија који суде у поступцима у вези са породичним односима, који је донела Влада Републике Србије, ПЦ је овлашћен да организује и спроведе овај програм и полазницима изда сертификат. Овај Правилник је донет у складу са захтевима о специјализацији судија а у складу са чланом 203 Породичног закона.

Капацитети ПЦ - људски ресурси, простор и финасирање

Правосудни центар тренутно има 19 запослених који примају плате из средстава која се добијају од Министарства правде. Седиште Правосудног центра је у Београду. ПЦ у Београду на располагању има 396 квадратних метара простора добијених од Владе Србије. Простор је реконструисан и опремљен средствима Министарства правде Републике Србије, УНДП и ЕАР-а. Простор је намењен раду запослених и реализацији програма обуке.

Регионални центри - регионалне канцеларије и ширење (Ниш и Нови Сад)

Тренутно Правосудни центар има регионалну канцеларију у Нишу (један запослен) и Новом Саду (једна запослен). У циљу развоја Правосудног центра средствима Европске агенције за реконструкцију обновљен је простор намењен регионалној канцеларији Правосудног центра у Нишу. Простор величине око 150 метара квадратних налази се у Окружном суду у Нишу. Поред простора за рад запослених ту се налази и простор за реализовање програма Правосудног центра.

У циљу проширења капацитета Правосудног центра 18. маја 2007. године отворена је регионална канцеларија у Новом Саду. Оснивање канцеларије помогнуто је од стране ОЕБС мисије у Србији. Према уговору ОЕБС је финансирао опремање канцеларије и материјалне трошкове у периоду мај 2006. – април 2007. године. Просторије, величине 20 метара квадратних, обезбеђене су од стране Министарства правде у Окружном суду у Новом Саду. Према Споразуму са Окружним судом у Новом Саду, Правосудни центар има право коришћења библиотеке и сале за састанке Окружног Суда у Новом Саду.

Финасирање ПЦ

УН програм за развој (УНДП) финансијски је подржао рад Правосудног центра у периоду од 2002. до краја 2004. године. Министарство правде је током 2004. године отпочело са преузимањем финасирања рада Правосудног центра. Од 2005. године Министарство правде преузело је у целини основно финасирање рада Центра (материјални трошкови и плате запослених). У буџетским средствима за финансирање рада Правосудног центра у 2006. години Министарство правде прихватило је да поред финансирања основних трошкова рада Правосудног центра учествује и у финансирању програма обуке. У односу на 2007. годину, за 30 % су повећана средства која је Министарство правде издвојило у 2008. години за рад ПЦ.

Донације

ПЦ се додатно финасира из донација. Европска агенција за реконструкцију реализује програм "Јачање правосудног центра". Програм је после почетног застоја, изазваног правилима ЕУ за реализацију пројекта, своју пуну примену почео почетком 2006. године. Поред УНДП-а који је наставио да на партнерским основама финансијски подржава рад ПЦ од значајнијих донатора је и мисија ОЕБС у Србији која подржава отварање канцеларије у Новом Саду и део програмских активности. Програме ПЦ финансијски још подржавају и Амбасада САД, Амбасада

Републике Француске, Фонд за отворено друштво, CIDA, SIDA, ABACEELI, IRZ, GTZ и канцеларија Савета Европе у Београду.

План је да ПЦ са донаторима оствари дугорочну сарадњу у финасирању одређених активности и програма у циљу лакшег дугорочног планирања, усклађивања са расположивим буџетским средствима и одрживог развоја ПЦ.

Оснивање административних и апелационих судова

Према важећем Закону о уређењу судова, апелациони судови су судови опште надлежности. Апелациони суд је непосредно виши суд за окружни и за општински суд. Апелациони суд одлучује о жалбама на одлуке општинских судова донетих у кривичном поступку, ако за одлучивање о жалби није надлежан окружни суд, као и о жалбама на пресуде општинских судова у споровима где је могуће изјављивање ревизије. Седишта апелационих судова су у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду.

Према постојећем Закону о уређењу судова, Управни суд је посебни суд са седиштем у Београду, који у првом степену суди у управним споровима.

Планирано је да се током 2008. године донесе нови Закон о уређењу судова у складу са Уставним законом за спровођење Устава Републике Србије.

За отпочињање рада Управног и Апелационих судова, неопходно је обезбедити материјалне претпоставке односно зграде и објекте као и опрему, што је и био разлог досадашњег одлагања почетка функционисања ове мреже судова. Министарство правде обезбедило је све неопходне услове за функционисање нове правосудне мреже са почетком 01. јануара 2009. године.

За рад апелационих судова (250 судија и 387 запослених), Законом о буџету за 2008. годину ("Службени гласник РС" број 123/07), одобрена су средства у износу од 2.227.199.744,00 динара.

За рад Управног суда (20 судија и 61 запослени), Законом о буџету за 2008. годину ("Службени гласник РС" број 123/07), одобрена су средства у износу од 48.228.600,00 динара.

Одобрена новчана средства ће се користити након успостављања апелационих и Управног суда.

Оснивање нових институција:

- Агенције за борбу против корупције и
- Дирекције за заплону имовине

Агенција за борбу против корупције

Закон о Агенцији за борбу против корупције, који ће бити усвоје током 2008. године, предвиђа да Агенција:

- надзире спровођење Националне стратегије за борбу против корупције (у даљем тексту: Стратегија), Акционог плана за примену Националне стратегије за борбу против корупције (у даљем тексту: Акциони план) и секторских акционих планова и о томе обавештава јавност;
- покреће поступак и изриче мере због повреде овог закона и закона који уређује финансирање политичких странака;
- решава о сукобу интереса;
- обавља послове у складу са законом којим је уређено финансирање политичких странака;
- даје мишљења и упутства за спровођење овог закона;
- даје иницијативе за измену и доношење прописа у области борбе против корупције;

- даје мишљења у вези са применом Стратегије, Акционог плана и секторских акционих планова;
- прати и организује координацију рада државних органа у борби против корупције;
- води регистар функционера;
- води регистар имовине и прихода функционера (у даљем тексту: Регистар имовине);
- пружа стручну помоћ у области борбе против корупције;
- сарађује са другим државним органима у припреми прописа у области борбе против корупције;
- развија планове интегритета у јавном и приватном сектору;
- уводи и спроводи програме едукације о корупцији;
- води посебне евиденције у складу са овим законом;
- поступа по представкама правних и физичких лица;
- организује истраживања, прати и анализира статистичке и друге податке о стању корупције;
- у сарадњи са надлежним државним органима прати међународну сарадњу у области борбе против корупције;
- обавља и друге послове одређене законом.

<i>Почетни буџет Агенције за борбу против корупције</i>			
<i>Број запослених: 160 (укупно са управним одбором)</i>			
		Бруто	
	Укупан број	Трошак у ЕУР/год	месечно
<i>Плате запослених</i>			
Управни одбор ⁹⁸	7	93.240,00 €	1.110,00 €
Директор	1	24.000,00 €	2.000,00 €
Помоћник за правна питања	1	14.400,00 €	1.200,00 €
ПР	1	12.000,00 €	1.000,00 €
Вође сектора	3	43.200,00 €	1.200,00 €
Остали запослени	146	876.000,00 €	500,00 €
Генерални секретар	1	14.400,00 €	1.200,00 €
Укупно плате		274.240,00 €	
Канцеларијска опрема	#	90.000,00 €	
<i>Hardware</i>			kom
Компјутери(комплет)	160	160.000,00 €	1.000,00 €
Сервери	2	30.000,00 €	15.000,00 €
Остала ИТ опрема	#	25.000,00 €	#
Software (WXP&MS Office)	160	120.000,00 €	750,00 €
Остали трошкови	#	100.000,00 €	
Укупно ИТ&трошкови		435.000,00 €	
Укупно		1.512.240,00 €	

Напомена: Процена почетног буџета Агенције за борбу против корупције рађена је октобра 2006. године.

Рок за почетак функционисања Агенције за борбу против корупције је најкасније 9 месеци од усвајања Закона у Народној скупштини.

⁹⁸ Закон наводи: три просечне месечне нето зараде (220€+ 150€=370€бруто) x 3= 1110€

Дирекција за управљање одузетом имовином

Ради обављања послова предвиђених Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, који ће бити усвојен током 2008. године, оснива се Дирекција за управљање одузетом имовином. Основна функција Дирекције биће управљање одузетом имовином проистеклом из кривичног дела, предметима кривичног дела, имовинском користи прибављеном кривичним делом и имовином датом на име јемства у кривичном поступку.

Дирекција:

- 8) управља одузетом имовином проистеклом из кривичног дела, предметима кривичног дела (члан 87. Кривичног законика), имовинском користи прибављеном кривичним делом (чл. 91. и 92. Кривичног законика) и имовином датом на име јемства у кривичном поступку;
- 9) врши процену одузете имовине проистекле из кривичног дела;
- 10) складишти, чува и продаје одузету имовину проистеклу из кривичног дела и располаже тако добијеним средствима;
- 11) води евиденције о имовини којом у смислу тачке 1. става 1. овог члана управља и о судским поступцима у којима је одлучивано о таквој имовини;
- 12) учествује у пружању међународне правне помоћи;
- 13) учествује у обуци у вези са одузимањем имовине проистекле из кривичног дела;
- 14) обавља друге послове у складу са овим законом.

Напред наведене послове Дирекција обавља и у вези са имовинском користи проистеклом из привредног преступа односно прекршаја.

Ове послове Дирекција врши по службеној дужности или по налогу јавног тужиоца и суда.

Предвиђено је да Дирекција за управљање одузетом имовином има својство правног лица са седиштем у Београду, а може образовати посебне организационе јединице изван свог седишта. Процене чланова радне групе за израду Закона говоре да ће почетни потребан број запослених у Дирекцији бити 25. Дирекцијом ће руководити директор кога на предлог министра надлежног за правосуђе поставља и разрешава Влада, по предходно прибављеном мишљењу председника Врховног касационог суда и Републичког јавног тужиоца. Поред директора, предвиђено је да у Дирекцији ради 17 носилаца послова и 7 осталих запослених за пружање техничке подршке. Зараде свих запослених у Јединици биће регулисане важећим правним актима на основу којих се врши обрачун и исплата зараде и за све остале запослене у државној управи. За запослене у Дирекцији потребно је обезбедити одговарајући број канцеларија, средства неопходна за покривање материјалних трошкова као и финансијска средства потребна за куповину одговарајуће техничке и рачунарске опреме и едукацију запослених у смислу припреме и обуке за ефикасно спровођење Закона. Специфична потреба биће и обезбеђивање адекватних услова за складиштење и чување привремено или трајно одузете имовине без обзира коме је тај посао поверен (што је овим Законом регулисано) у смислу испуњавања одговарајући захтева и стандарда када је у питању њено чување, обзиром да Закон прописује обавезу да Дирекција управља одузетом имовином са пажњом доброг домаћина односно доброг стручњака. Све трошкове чувања и складиштења одузете имовине сноси Дирекција за управљање одузете имовине.

На основу свега до сада изложеног произилази да укупно потребна средстава која је неопходно планирати у Буџету Републике Србије за 2009. годину за оснивање и рад Дирекције за управљање одузетом имовине износи РСД 41.023.000,00. (Детаљна пројекција укупних трошкова исказаних према врсти и носицима дата је у Анализи утицаја спровођења Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела).

Рок за почетак функционисања Дирекције за управљање одузетом имовином је најкасније 3 месеца од усвајања Закона у Народној скупштини.

4.2.2. Обука

Усвојити и примењивати законе о обавезној почетној и континуираној обуци судија, тужилаца и помоћног судског особља и ојачати центре за обуку (ПЕП)

Закон о обуци судија, јавних тужилаца, заменика јавних тужилаца и судијских и тужилачких помоћника је донет маја 2006. године. По овом закону ПЦ је овлашћен за спровођење програма почетне (иницијалне) обуке који усваја Високи савет, док је за сталну (континуирану) обуку ПЦ овлашћен да изради и реализује програм сталне обуке.

Унутрашња организација Правосудног центра усклађена је са програмским опредељењима ПЦ. Тако је ПЦ подељен на четири одсека и то:

- а) Одсек за грађанско право
- б) Одсек за кривично право
- ц) Одсек за трговинско право и
- д) Одсек за људска права

Годишњи програм рада припрема Програмски савет ПЦ, а усваја Управни одбор. За конкретизацију програма и активности задужене су радне групе ПЦ и руководиоци одсека. Посебна пажња се посвећује:

- а) новоусвојеним базичним законима донетим у складу са опредељењем Србије за реформу правосуђа, ЕУ интеграције и стране инвестиције
- б) обуци судија и тужилаца у циљу примене правних прописа у борби против корупције, прања новца, трговине људима и организованог криминала која произилази из обавеза Србије као потписнице конвенција.
- в) упознавању судија и тужилаца са стандардима ЕУ и обавезама правосуђа у поступку придруживања ЕУ
- г) обуци судија и тужилаца за примену међународних Конвенција о људским правима. Посебан програм обуке је "Европска конвенција о људским правима и основним слободама и Европски суда за људска права" Савета Европе.

Од краја маја 2006. године, у редован програм укључена је обука у области судског менаџмента, у коју су, тренутно, укључени председници и секретари судова, и обука портпарола судова и тужилаштва.

Обука предавача и оцењивање

До 2006. године само је један део судија-тужилаца предавача прошао обуку за предаваче. То су били предавачи на програмима трговинског права и људских права. Током 2006. израђен је јединствен програм обуке предавача. У складу са одлуком Програмског савета сви предавачи из редова судија и тужилаца током 2006. године прошли су јединствен програм обуке у циљу развоја вештине и форми предавања. Од почетка 2007. године на листу потенцијалних предавача може ући само онај судија и тужилац који је прошао обуку за предаваче, која се организује периодично. Такође, за предаваче се организују и семинари за унапређење знања и вештина предавача. По завршетку сваке програмске активности полазници оцењују квалитет програма и предавача. Такође, полазници дају и своје предлоге будућих тема за које су заинтересовани. Тренутно је завршен предлог јединственог евалуационог упитника који треба да буде усвојен на Програмском савету ПЦ.

База података

ПЦ је у циљу побољшања обуке од фебруара 2006. године креирао електронску базу података. База података омогућава бољи преглед активности, сваки полазник се евидентира, евидентира се и које је семинаре похађао и за које је теме заинтересован. У оквиру базе података региструју се и предавачи и зашто су специјализовани.

Јачање регионалне и међународне сарадње

Правосудни центар има интензивну сарадњу са одговарајућим институцијама у региону. Организовање прве регионалне конференције од стране Правосудног центра, у јулу 2006. године, допринело је интензивној сарадњи институција у региону. УНДП је изразио спремност да подржи регионалну сарадњу, а уз сагласност свих одговарајућих институција у региону, Правосудном центру је поверено да координира ове активности.

Правосудни центар је члан Лисабонске мреже Савета Европе, мреже институција земаља чланица Савета Европе задужене за едукацију у правосудју, као и члан "HELP" програма Савета Европе, који координира програмима обуке у области људских права.

Евалуација семинара одржаних у току 2007. године

Едукације у току 2007. године почеле су 12. јануара у Крагујевцу када је одржан семинар из области Кривичног права “Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица”, а завршиле су се 21. децембра 2007. године, када је у Новом Саду одржан семинар из области људских права: “Европска конвенција о људским правима”. Укупно је одржано 183 семинара. На овим семинарима партиципирало је 6 253 учесника.

Обезбедити даљу обуку заводског особља (ПЕП) и ојачати Центар за обуку

Залагањем Управе за извршење заводских санкција и уз подршку Мисије ОЕБС-а, септембра 2004. године, основан је Центар за обуку запослених у Управи. Центар је основан са циљем да свим запосленима као најважнијем ресурсу система извршења и носиоцима реформи, омогући обуку, стручно усавршавање, унапређење знања и квалификација и повећање мотивације за рад доприносећи тиме реформи система извршења у целини.

У 2006. и 2007. години, Центар преузима водећу улогу у организацији и координацији свих видова обуке који се реализују у целом систему извршења заводских санкција.

Начин рада Центра и спровођење обуке

Центар спроводи обуку запослених на основу одговарајућих наставних програма и планова у виду основних, допунских, специјалистичких курсева и других облика обучавања (радионица, семинара, конференција), самостално или у сарадњи са другим органима, институцијама и међународним организацијама. Обука се углавном спроводи у Центру, али по потреби и у заводима, на радном месту, у другим установама и објектима.

Центар преузима све важнију стратешку улогу не само у обуци новог особља и особља које већ ради у Управи, већ и у одабиру и тестирању будућег кадра Управе.

Обуке спроводене у 2007. години

У сарадњи са Мисијом ОЕБС у Србији, Центар је реализовао низ основних и специјалистичких курсева како за приправнике тако и припаднике свих звања у служби за обезбеђење.

168 приправника службе за обезбеђење прошло је кроз три круга обуке, након чега је полагало стручни испит за звање командира. За звање старијег командира обуку и полагање испита је прошло 269 радника службе за обезбеђење. За звање надзорника обуку и полагање испита прошло је 61 запослених. Одржано је и полагање испита за звање заповедника страже и старијег заповедника страже и 8 кандидата је положило.

Центар је координирао 6 семинара за представнике службе за преваспитање, правнике, здравствене раднике, тренере, управнике завода и начелнике служби. Обука припадника ових служби представља новину, будући да је због недостатка ресурса пракса обучавања овог кадра давно прекинута. На тај начин су организовањем различитих видова обуке обухваћени представници свих служби у Управи.

У 2007. години Центар за обуку запослених у Управи проширио је своју делатност и поред уобичајене едукације припадника службе за обезбеђење и службе за преваспитање посвећује доста пажње и ресурса обуци запослених у служби за обуку и упошљавање, обуци правника и шефова рачуноводства запослених у служби за опште послове, обуци повереника који ће се бавити спровођењем алтернативних санкција и обуци особља које ће радити у специјалном затворском режиму.

Организациона структура и стратешка опредељења Центра

Данас, Центар за обуку броји десетак запослених са дугогодишњим искуством у области извршења, има свој Управни одбор, а уз помоћ Мисије ОЕБС-а опремљен је најсавременијим наставним средствима која помажу несметано одржавање обуке и ефикасан рад.

Утврђена је организациона структура Центра, успостављени су стручни органи - Савет и Наставничко веће, и дефинисани стратешки и оперативни циљеви Центра. Стратешки циљеви, између осталог, подразумевају организацију обуке као континуираног процеса која је императив свих реформи у Управи.

С друге стране, оперативни циљеви Центра подразумевају обучавање новопримљених радника, обучавање за нове послове, нове технологије и поступке рада и примену нових стандарда рада или других прописа, увођење запослених у нове радне и руководеће улоге, континуирано усавршавање знања из области система извршења заводских санкција, усмеравање индивидуалне развојне каријере, евиденцију резултата и издавање сертификата.

5. НАЦИОНАЛНА ВЕРЗИЈА ПРАВНИХ ТЕКОВИНА ЕУ

5.1. СТАТУС

Држава која подноси захтев за чланство у Европској унији мора бити спремна за прихватање *Acquis Communautaire*-а (правних тековина Европске уније, у даљем тексту: *Acquis*) у целости и мора бити спремна за његову примену. У политичком смислу то је кључно правило о којем се не може преговарати и један од услова за приступање ЕУ. Имајући у виду да се Оснивачки уговори разликују од традиционалних међународних уговора и других уговора које закључују државе чланице по томе што њихове одредбе стварају права и обавезе не само за државе, већ и за њихове грађане и привредне субјекте, као и чињеницу да правне тековине ЕУ имају директно дејство и ефекат, познавање прописа ЕУ је кључно за њихово поштовање, а јединствена примена права може се осигурати само ако су прописи доступни на службеном језику државе чланице.

Имајући у виду да је чланом 10 Устава Републике Србије утврђено да је службени језик у Републици Србији српски језик, сагледаће се све могућности и предузети одговарајуће активности у циљу благовремене припреме националне верзије *Acquis*-а, као и оспособљавања довољног броја стручњака различитог профила који ће омогућити да након пријема Србије у ЕУ, српски језик буде званичан језик ЕУ, а национална верзија *Acquis*-а објављена у Службеном листу ЕУ на српском језику. Услов за објављивање је да је урађен у складу са стандардима припреме правних прописа који су утврђени у ЕУ.

Због обима прописа ЕУ, који се објављују у Службеном листу ЕУ (око 115.000 страна Службеног листа, што одговара 150.000 страна стандардног формата, уз просечан годишњи пораст од 3.000 до 5.000 страница), припрема националне верзије *Acquis*-а показала се највећим преводилачким подухватом у историји већине нових држава чланица. Овај изазов се не састоји само у енормном броју страна које треба превести и редиговати, него и у сложености целокупног процеса, ангажману стручњака различитих профила, нивоу стручних знања и вештина, као и нужној интердисциплинарној сарадњи. Да би се пројекат припреме националне верзије *Acquis*-а урадио квалитетно, како у језичком тако и у стручном и правничком смислу, мора обавезно обухватити четири компоненте: превођење, стручну редактуру превода, правну редактуру превода и лектуру. Подела рада између стручњака различитих профила мора бити организована на начин, да превод обаве преводиоци, стручну редактуру стручњаци из ресора, а правну редактуру правници надлежни за системска правна питања из поједине области, као и да читав процес буде координиран из једног центра.

Имајући у виду да је рад на пројекту какав је национална верзија правних тековина Европске уније (национални *Acquis*) ново искуство за стручњаке различитих профила, мора се посветити посебна пажња образовању преводилаца и стручњака, што претпоставља и модернизацију школских и студијских програма. То је посебно значајно имајући у виду обавезу поједине земље, да након приступања ЕУ располаже са довољним бројем образованих преводилаца и тумача, правника-лингвиста, терминолога и лектора, који ће се запослити у институцијама ЕУ.

5.2. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ

5.2.1. Нормативни и институционални оквир

Уредбом о оснивању Канцеларије за европске интеграције (“Службени гласник РС”, број 126/07), чланом 2. утврђен је делокруг надлежности Канцеларије, тако да Канцеларија врши стручне, административне и оперативне послове и послове за потребе Владе повезане са

координацијом рада министарстава, посебних организација и служби Владе од стране Владе који се односе између осталог и на "координацију превођења и припреме националне верзије прописа Европске уније и превода законодавства Републике Србије на један од званичних језика Европске уније".

У складу са поменутом уредбом Канцеларија је израдила нацрт Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места према којем је предвиђено успостављање Одељења за координацију превођења, правне и језичке редактуре. Одељење ће обављати послове који се односе на: координацију превођења и припрему националне верзије прописа Европске уније – *Acquis communautaire*; координацију правне и језичке редактуре преведених правних аката комунитарног права; превођење домаћег законодавства на један од званичних језика Европске уније; израду предлога за успостављање јединствене терминологије Европске уније и израду појмовника терминологије Европске уније на српском језику, као и други послови из делокруга Одељења. Одељење ће имати две уже унутрашње јединице: Одсек за координацију превођења и Одсек за координацију правне и језичке редактуре.

Одсек за координацију превођења обављаће послове који се односе на: координацију превођења примарног и секундарног законодавства Европске уније на српски језик и координацију превођења релевантног домаћег законодавства на један од званичних језика Европске уније; формирање листе приоритета за превођење; превођење за потребе Канцеларије са српског на енглески и са енглеског на српски језик: информација, пословне преписке и других стручних материјала; креирање и ажурирање базе података преведених прописа; креирање и организовање мреже преводилаца; организовање стручне обуке за употребу преводилачких алата и усавршавање запослених на процесу превођења; сарадњу са другим релевантним институцијама, као и други послови из делокруга Одсека.

Одсек за координацију правне и језичке редактуре обављаће послове који се односе на: координацију правне, стручне и језичке редактуре преведених правних аката *Acquis-a*; креирање и ажурирање базе преведених прописа; припрему предлога за успостављање јединствене терминологије; креирање и организовање мреже спољних сарадника и координацију и контролу њиховог рада; достављање тражених информација надлежним институцијама у вези са преведеним правним актима, као и други послови из делокруга Одсека.

Предвиђено је да у новом Одељењу буде запослено укупно четрнаест државних службеника.

5.2.2. Статус припреме националне верзије *Acquis-a*

Систематски рад на припреми националне верзије правних тековина ЕУ започет је пилот пројектом „Превосење и правно језичка редакција правних тековина ЕУ“, који је реализован 2004. године на нивоу државне заједнице СЦГ. Резултат тог пројекта је 2.170 страна преведених, језички и правно редигованих правних аката комунитарног права. Сваки преведени правни акт (уредба, директива, одлука) прате обрасци који садрже податке о акту (назив акта, *Celex* број, референтни број, област на коју се пропис односи, број страна оригинала и превода итд), податке о преводиоцу и „стручном читачу“, термине који су били спорни између преводиоца и стручног читача, те да ли су усаглашени.

Пре реализације наведеног пилот пројекта, осим превода оснивачких уговора, које су превеле поједине научне институције, и једног броја уредби и директива које су преводили поједини државни органи за своје потребе, значајнијег превођења *Acquis-a* није било. Уз то, превођење тих аката није вршено на координиран и систематичан начин, не постоји једнообразна терминологија кориштена у овим преводима, па је реч о тзв. незваничним преводима, тако да ће и те преводе бити потребно подвргнути правној и стручној редактури. У Канцеларији за европске интеграције су у току активности на прикупљању и систематизацији следећих база правних прописа:

- превода текстова прописа Европске уније који поседују министарства и други органи (база података преведених прописа ЕУ), као и институти и институције у Србији.
- прикупљању и систематизацији преведених правних прописа Републике Србије на енглески језик (база података незваничних превода наших прописа на енглески).
- прикупљању постојећих тезауруса и осталих приручника намњених превођењу Acquis-a.

5.3. КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Припрема националне верзије Acquis-a је значајан, обиман и дуготрајан процес, због чега му треба приступити на координиран, систематичан и стандардизован начин, у условима добре регионалне сарадње, као и заједничких иницијатива преко пројеката из европских регионалних фондова. Национални програм за интеграцију треба, пре свега, да обухвати само превођење прописа, а остале фазе треба да буду у надлежности органа држава кандидата. Стога је кључни краткорочни приоритет Србије договор о сарадњи на регионалном нивоу у овој области између држава које имају сличан језик и правну традицију, будући да се овај пројекат на тај начин може обавити благовремено, рационално, ефикасно и стручно.

Србија ће у краткорочном периоду развити властити модел припреме националне верзије Acquis-a, полазећи од: нивоа правне и стручне терминологије, постојања одговарајућег броја преводилаца и сарадника на разним нивоима редактуре, постојања стручних институција за сарадњу и рад на пројекту, управној и језичкој пракси и традицији, финансијским ресурсима и другим факторима.

Европска унија ће преко Европске агенције за реконструкцију финансирати два пројекта у области превођења који треба да почну у току 2008. године.

Први пројекат под називом *Техничка подршка изградњи капацитета одељења за координацију превођења* има за циљ унапређење институционалних капацитета Србије за реализацију процеса превођења правне тековине Европске уније на српски језик, како би се омогућило усклађивање са захтевима у оквиру Споразума о стабилизацији и придруживању и правних тековина ЕУ (*Acquis Communautaire*), као и развијање модерне и ефикасне јединице за координацију превођења у Канцеларији за европске интеграције, која ће бити у стању да управља и координира процес превођења Acquis-a. Резултати овог пројекта ће бити: Стратешки план за припрему националне верзије Acquis-a, укључујући дефинисање и спровођење организације и систематизације одељења за координацију превођења; креирање плана за развој и обуку у погледу информатичког система; унапређење квалитета превођења, термилошке и правне ревизије; обука за запослене у Одељењу за превођење и другим релевантним јединицама државне управе Републике Србије у погледу основних вештина које су неопходне за реализацију задатака у области превођења, ревизије и терминологије, укључујући и у погледу коришћења одговарајућих преводилачких и термилошких база података. Овај пројекат ће пружити подршку Одељењу за превођење Канцеларије за европске интеграције у процесу контролисања и ревизије функционисања, структуре, запослених и процедура које се односе на процес превођења, утврђивању јединствене терминологије, правне ревизије, развијање информатичке компоненте процеса координације и самог превођења, као и формирања термилошких база и архивирања превода. Вредност пројекта *Техничка подршка изградњи капацитета одељења за координацију превођења* износи 1.000.000 евра

Други пројекат намењен је превођењу правних тековина ЕУ и требало би да почне 1. септембра 2008. године, а период спровођења је 24 месеца од датума почетка. Циљ овог пројекта је превођење дела правне тековине Европске уније на српски језик у одређеном броју приоритетних области. Укупан број страна преведених прописа ЕУ који треба да се достави Одељењу за координацију превођења Канцеларије за европске интеграције је 16.000. У циљу подстицања регионалне сарадње на пословима превођења Србија је подржала тзв. *Милочерску*

иницијативу⁹⁹ коју је иницирала Влада Црне Горе у циљу конкретизације заједничког приступа превођењу правних тековина ЕУ. С тим у вези Влада Србије је предложила да се резултати наведеног пројекта превођења, без икаквих услова, поделе са суседним државама у региону. Вредност пројекта *Превођења правних тековина Европске уније* износи 500.000 евра.

Међу краткорочне приоритете свакако спада и креирање мреже спољних преводилаца. Креирање мреже преводилаца је веома важно, јер превођење може да се обавља на свим нивоима чак и ван органа државне управе. Међутим, правна и стручна редактура мора да се обавља у оквиру министарства и других државних органа и мора бити јасно координирана. Канцеларија за европске интеграције ће, као надлежан орган за координацију овог пројекта, у сарадњи са надлежним органима, и у складу са препорукама из горе наведених пројеката, припремити упутства за превођење и редактуру, као и план обуке за преводиоце и друге стручњаке, који ће бити укључени у овај пројект, као и спровести одговарајућу обуку.

Значајна пажња биће усмерена и на информатичку подршку целокупном процесу, а посебно употреби електронских помагала за коришћење и попуњавање преводилачких меморија. Канцеларија за европске интеграције ће у оквиру постојећег Твининг пројекта „*Изградња капацитета у процесу европских интеграција*“ преусмерити одређена средства управо на активности у вези са успостављањем информатичке подршке за процес координације превођења. Све активности у оквиру поменутог Твининг пројекта морају бити завршене до краја марта 2009. године.

Прописима који регулишу организацију и начин рада органа државне управе треба предвидети преузимање одговорности ресорних министарстава за оцену усаглашености предложених прописа, као и постепено укључивање Секретаријата за законодавство у овај процес, у домену њихових надлежности. У том циљу, неопходно је кадровски ојачати све ресоре, запошљавањем особља са знањем службених језика ЕУ и одговарајућим знањем европског права.

Преводиоци из Одсека за координацију процеса превођења у Канцеларији за европске интеграције треба да се ослободе постојећих послова који нису у вези са припремом националне верзије *Acquis*-а, како би почели да раде искључиво на координацији тог процеса. Такође, Одсек је нужно кадровски ојачати, пре свега, са службеницима који ће се бавити терминологијом, једним правником и документаристом, на начин што ће, имајући у виду обим рада, до краја 2008. године у Одсеку за координацију процеса превођења бити запослено укупно 5 службеника колико омогућава тренутно важећи Правилник. По усвајању новог Правилника неопходно је приступити попуњавању новопредложених радних места у будућем Одељењу за координацију превођења, правну и језичку редактуру (укупно четрнаест запослених).

У краткорочне приоритете спада и формирање терминолошке базе и припрема речника за поједина стручна подручја и њихов унос у терминолошке базе у циљу обезбеђивања услова за стандардизовано превођење. Усвојиће се планови за превођење или листе приоритета за превођење складу са планираним процесом хармонизације прописа из Поглавља 3 Националног програма за интеграцију у Европску унију.

Канцеларија за европске интеграције ће, у сарадњи са надлежним органима, припремити пројекцију финансијских трошкова неопходних за ове потребе са изворима за његово финансирање (ЕУ фондови, државни буџет). Претходно је неопходно утврдити методологију за израчунавање трошкова превођења и редактуре, као и других пратећих трошкова.

Док претходни приоритети представљају предуслов за обезбеђивање системских и организационих претпоставки за усвајање националне верзије *Acquis*-а до краја 2012. године, суштински краткорочни приоритет је превод и утврђивање кључне терминологије правних тековина ЕУ.

⁹⁹ Прихваћена на регионалној Конференцији *Through Cooperation towards Integration* одржаној у Пржном, Црна Гора, септембар 2007. године

5.4. СРЕДЊОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Истовремено са изработом националне верзије примарног законодавства ЕУ, радиће се на националној верзији секундарног законодавства, коју треба припремити до краја 2012. године. У овом року континуирано треба радити на попуни термилошке базе превода са циљем да се створе услови, како за ефикасност рада тако и за усклађеност терминологије у процесу припреме националне верзије Acquis-а и за њену употребу по приступању Србије ЕУ.

Такође, неопходно је благовремено створити системске претпоставке за адекватно школовање преводиоца, правника лингвиста, лектора и терминолога за потребе приступања и будућег чланства Србије у ЕУ. С тим у вези, Канцеларија за европске интеграције је један од партнера у конзорцијуму који предводи Филолошки факултет Универзитета у Београду и који је поднео пријаву за Темпус пројекат за реформу курикулума за језичке студије. У оквиру овог пројекта је предвиђено и оснивање Националног центра за језике, превођење и информатичку писменост. Овај центар је осмишљен као једна од кључних оперативних језичких институција у држави и биће надлежан за стандардизацију српског језика, утврђивање и потврђивање квалитета превода званичних докумената са српског и на српски језик, усвајање јединствене терминологије за превођење прописа ЕУ на српски, информатичко описмењавање језичких стручњака, креирање и одржавање преводилачких алатки, посебно глосара и база података.

5.5. АДМИНИСТРАТИВНИ КАПАЦИТЕТИ

Одсек за координацију превођења Канцеларије за европске интеграције тренутно има једног стално запосленог државног службеника. Према постојећем правилнику могуће је запослити још четири државна службеника. Након усвајања новог Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места према којем је предвиђено успостављање новог Одељења за координацију превођења, правне и језичке редактуре, предвиђено је да се број запослених повећа на четрнаест. Истовремено, имајући у виду обим посла, Одељење ће радити на успостављању мреже спољних сарадника. Даље јачање капацитета Одсека за координацију превођења ће се спроводити у складу са динамиком приказаном у следећој табели:

Назив институције	Навести да ли је институција постојећа или планирана	Садашњи број запослених	Планирани (укупни) број запослених (по годинама)				
			2008	2009	2010	2011	2012
СЕИО/Одсек за координацију превођења	Постојећа	2	3	9			
Укупно		2	5	14			

Напомена:

За превођење Acquis Communautaire-а, имајући у виду да у овом моменту постоје само прелиминарне назнаке за сарадњу више земаља региона на овом питању, по проценама експерата ЕУ, потребно је обезбедити средства у износу од око 10 милиона евра, од чега око 7 милиона за превођење, стручну и правну редактуру, а до 3 милиона евра за координацију и обуку стручног особља и информатичку подршку. У овом тренутку Европска комисија није заинтересована да финансијски подржи превођење правних тековина ЕУ за појединачне државе западног Балкана.

Логика оваког приступа заснована је на чињеници да су језичке различитости међу државама бивше СФР Југославије готово незнатне, те да би превођење на сваки од постојећих језика било нерационално и неекономично са становишта трошења средстава ЕУ. Могуће је очекивати да ће у будућности Европска комисија инсистирати на подели посла у вези са превођењем правних тековина ЕУ међу државама западног Балкана. Овакав приступ ЕУ је у потпуности у складу са залагањем Србије у оквиру поменуте *Милочерске декларације*, и могао би значајно растеретити државни буџет Републике Србије.

6. ОПШТА ФИНАНСИЈСКА ПРОЦЕНА РЕФОРМИ

Читав процес европских интеграција, који укључује усклађивање домаћег права са правним тековинама ЕУ, изградњу и унапређење административних капацитета за спровођење тако усвојеног законодавства, као и превођење и стварање националне верзије Acquis-a, подразумева и издвајање значајних средстава. Ова средства ће у великој мери морати бити издвојена из буџета Републике Србије, али и из средстава иностране финансијске подршке.

Како би задаци који су предвиђени НПИ били и остварени, Република Србија ће користити и техничку и финансијску помоћ Европске уније преко Инструмента за претприступну помоћ (ИПА), као и помоћ у усклађивању коју упућује ТАИЕХ, али и све за Србију отворене комунитарне програме. За период 2007 - 2011. године Србији ће биће стављено на располагање 915.9 милиона евра за финансирање пројеката из прве ИПА компоненте (помоћ у транзицији и јачање институција). Такође, билатерални програми помоћи држава чланица ЕУ, као и других држава, ће бити координирани како би одговарали потреби спровођења свих активности које проистичу из НПИ. Значајна средства ће бити неопходна и за превод комунитарних правних правила на српски језик, као и за њихово транспоновање у домаће право, посебно у областима заштите животне средине, пољопривреде, транспорта и социјалне политике. Ове ће области у будућем програмирању средстава која су преко ИПА доступне Србији свакако имати приоритет.

Наравно, НПИ је превасходно задатак и обавеза Републике Србије, па тако и обезбеђивање довољних средстава за његово спровођење. Треба додати да се заједно са спровођењем НПИ мора рачунати и на потребна средства за спровођење Споразума о стабилизацији и придруживању, која такође морају бити обезбеђења из буџета Републике Србије.

Свакако највећи трошак за буџет Србије може бити изазван потребом за јачањем административних капацитета који су неопходни за спровођење НПИ. Но, треба имати у виду да се пораст административних капацитета који су неопходни у ове сврхе може највећим делом обезбедити и у оквиру реорганизације постојећих административних капацитета у органима државне управе Србије. За онај део радних места која су потпуно нова, неопходно је и ново запошљавање, за шта је потребно издвајање додатних средстава из буџета. Процена је да ће за потреба европских интеграција, и спровођења НПИ до 2012. године на овим пословима радити 50% више запослених него што је случај у овом моменту. Реч је о броју оних који ће радити не само у органима државне администрације, већ и у локалној самоуправи, новим телима за спровођење усклађених закона, као и у правосуђу.

Национални програм за интеграцију је, у делу који се односи на обавезе у 2008. години, усклађен са годишњим Програмом рада Владе Србије а тиме и буџетом за 2008. годину. Тиме су средства потребна за његово спровођење у 2008. години већ обезбеђена. Но, Национални програм интеграције ће већ у планирању буџета за 2009. годину постати једна од његових полазних основа.

Финансијском проценом за Национални програм интеграције су обухваћени пре свега издвајања за трошкове администрације, који укључују бруто зараде запослених и основне трошкове опреме и трошкове канцеларијског пословања. Такође ова средства подразумевају и потребе и трошкове за образовањем, обуком и усавршавањем кадрова. Овим средствима, тако, нису покривени они издаци који ће у наредних пет година настати у процесу европских интеграција а односе на капиталне инвестиције, уз изузетак посебних сектора који су инвестиционо интензивни.

Како би била обезбеђена једнообразност у процени неопходних и планираних финансијских средстава, али и како би био олакшан обрачун потребних трошкова, органи јавне управе су добили Упутство – оквирни трошковних за процену фискалног утицаја. Ово је служило

као водић за попуњавање табела финансијских потреба у спровођењу Националног програма интеграције.

Према првим проценама средстава која ће бити неопходна за институционалне капацитете, која могу бити изведена из финансијских потреба спровођења НПИ, могуће је закључити да је стопа издвајања Републике Србије на нивоу који је био уобичајен за искуства других држава у истој фази европске интеграције. У односу на средства која су 2008. године издвојена за процес европске интеграције Србије у ширем смислу, процена је да ће до 2012. године та средства повећати за 15%. Реч је, дакле, о средствима која ће порасти у односу на издвајања из буџета Републике Србије, и која се односе на изградњу и унапређење административних капацитета Републике Србије у процесу европских интеграција.

У процену потребних средстава нису укључена средства потребна за превођење комуитарне правне баштине на српски језик. За превођење *Acquis Communautaire*-а, по проценама експерата ЕУ, потребно је обезбедити средства у износу од укупно око 10 милиона евра, од чега око 7 милиона за превођење, стручну и правну редактуру, а до 3 милиона евра за координацију и обуку стручног особља и информатичку подршку.

Упоредна искуства показују да средства која су потребна за спровођење Националног програма интеграције, изградње административних капацитета, унапређивање процеса европске интеграције уопште у фази пре стицања статуса државе чланице износе 2-4% БНП. С друге стране, користи од овог процеса се виде у расту нових страних директних инвестиција, које као најдиректнији резултат имају повећање запослености, продуктивности и раст нивоа техничке опремљености – ови елементи су у великој мери основни фактори раста самог БНП, а тиме и раста стандарда и квалитета живота грађана Србије. Сва упоредна искуства показују да процес приступања државе Европској унији доноси много веће користи за државу кандидата, која није само економска, већ и корист развоја демократског друштва и институција, те прихватање и развијање европских вредности у Србији.

НАПОМЕНА: Током јавне расправе о Националном програму интеграције Србије у Европску унију биће допуњен део који се односи на финансијску процену потребних средстава за спровођење овог Плана. Такође, напомињемо да је приликом дефинисања финансијских потреба неопходно имати у виду динамику процеса програмирања ИПА фонда (n+2), што значи да ће искључиво средњорочни приоритет моћи да буду финансирани из средстава ИПА 2008.

АНЕКС
ЗАХТЕВИ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ДРЖАВНЕ АДМИНИСТРАЦИЈЕ
(преглед планираних нових извршиоца по институцијама)

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Министарство економије и регионалног развоја										
		Сектор за запошљавање / Група за запошљавање у иностранству и миграције	02 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РАДНИКА	Постојећа	2	2	2	2	2	2	0
		Сектор за управљање индустријским развојем	20 ПРЕДУЗЕТНИШТВО И ИНДУСТРИЈСКА ПОЛИТИКА	Постојећа	12	15	15	15	15	15	3
		Сектор за развој МСПП	20 ПРЕДУЗЕТНИШТВО И ИНДУСТРИЈСКА ПОЛИТИКА	Постојећа	9	15	21	27	33	39	30
		Сектор за управљање процесом приватизације и реструктурирања привреде	20 ПРЕДУЗЕТНИШТВО И ИНДУСТРИЈСКА ПОЛИТИКА	Постојећа	7	14	14	14	14	14	7
		Сектор за мултилатералну и регионалну трговинску и економску сарадњу	29 ЦАРИНСКА УНИЈА / 30 МЕЂУНАРОДНИ ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ	Постојећа	10	12	13	15	17	17	7
		Сектор за билатералну економску сарадњу	29 ЦАРИНСКА УНИЈА / 30 МЕЂУНАРОДНИ ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ	Постојећа	12	16	18	20	22	22	10

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Сектор за политику и режим спољне трговине	29 ЦАРИНСКА УНИЈА / 30 МЕЂУНАРОДНИ ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ	Постојећа	24	24	24	24	24	24	0
	Укупно				76	98	107	117	127	133	57
2	Министарство рада и социјалне политике										
		Сектор за пензијско и инвалидско осигурање	02 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РАДНИКА / 19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	3	3	4	4	5	5	2
		Сектор за бригу о породици и социјалну заштиту	02 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РАДНИКА	Постојећа							
		Сектор за рад	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	7	7	8	9	10	10	3
		Сектор за рад - Одељење за социјални дијалог	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа							
		Сектор за социјалну заштиту и бригу о породици - Одсек за инспекцијски надзор	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	7	8	9	10	11	12	5
		Сектор за популациону политику	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	6	10	12	13	14	14	8
		Сектор за заштиту особа са инвалидитетом	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	9	9	11	11	11	11	2

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Сектор за заштиту особа са инвалидитетом - Група за НП	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	3	3	4	4	4	4	1
		Сектор за заштиту особа са инвалидитетом - Група за унапређење положаја особа са инвалидитетом	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	5	5	6	6	6	6	1
		Сектор за родну равноправност	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа							
		Сектор за међународну сарадњу и европске интеграције	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	6	7	9	11	13	15	9
	Инспекторат за рад		19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	330	330	396	446	466	466	136
	Управа за безбедност и здравље на раду		19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	2	5	5	5	5	5	3
	Социјално економски савет		19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа							
	Регионални инспекторати		19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Планирана	0	5	7	8	9	10	10
	Служба за људска и мањинска права		19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа							
	Укупно				378	392	471	527	554	558	180

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
3	Министарство финансија										
		- Сектор за финансијски систем - Одељење за рачуноводство и ревизију									
		Група за нормативне послове рачуноводства и ревизије	06 ПРАВО ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА / 03 ПОСЛОВНО НАСТАЊИВАЊЕ И СЛОБОДА ПРУЖАЊА УСЛУГА	Постојећа	2	3	3	4	4	4	2
		Група за инспекцијски надзор над радом предузећа за ревизију	06 ПРАВО ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА / 03 ПОСЛОВНО НАСТАЊИВАЊЕ И СЛОБОДА ПРУЖАЊА УСЛУГА	Постојећа	0	3	6	6	6	6	6
		Одељење за државну помоћ	08 КОНКУРЕНЦИЈА	Постојећа	3	4	16	16	16	16	13
		Сектор за фискални систем	16 ПОРЕЗИ	Постојећа	20	24	32	40	51	62	42
		Група за припрему прописа који нису у делокругу рада сектора (јавне набавке и финансирање политичких странака)	05 ЈАВНЕ НАБАВКЕ	Постојећа	3	7	9	9	9	9	6
		Сектор за програмирање и управљање фондовима ЕУ и развојном помоћи Одељење за програмирање и координацију иностране помоћи	22 РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА СТРУКТУРНИХ ИНСТРУМЕНАТА	Постојећа	15	18	23	28	32	35	20

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Сектор за програмирање и управљање фондовима ЕУ и развојном помоћи Одељење за прекограничну сарадњу	22 РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА СТРУКТУРНИХ ИНСТРУМЕНАТА	Постојећа	25	25	30	35	40	45	20
		Сектор за финансије		Постојећа							
		Група за хартије од вредности и тржиште капитала	09 ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ	Постојећа	3	4	5	5	5	5	2
		Група за банкарски систем, осигурање и платни промет	09 ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ	Постојећа	0	2	4	4	4	4	4
		Група за девизни систем и политику	09 ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ		1	2	3	3	3	3	2
		Сектор за фискалне и макроекономске анализе и пројекције	17 ЕКОНОМСКА И МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА	Постојећа	6	12	12	12	12	12	6
		Централна јединица за хармонизацију	32 ФИНАНСИЈСКИ НАДЗОР	Планирана	0	14	18	18	18	18	18
		Одељење интерне ревизије	32 ФИНАНСИЈСКИ НАДЗОР	Постојећа	8	8	10	10	10	12	4
		Сектор за царински систем и политику	29 ЦАРИНСКА УНИЈА	Постојећа	16	18	28	28	38	38	22
	Пореска управа		16 ПОРЕЗИ	Постојећа	20	125	200	240	240	240	220
		Централа - Контакт	16 ПОРЕЗИ	Планирана	0	55	55	55	55	55	55

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		центар Пореске управе									
		Централа - Сектор за порескоправне послове и координацију - Одељење за међународну размену података и сарадњу	16 ПОРЕЗИ	Планирана	0	0	5	5	10	10	10
	Управа царина		29 ЦАРИНСКА УНИЈА	Постојећа	2542	2706	2856	3006	3156	3306	764
	Девизни инспекторат (одељења у Београду, Новом Саду и Нишу)		04 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА	Постојећа	84	84	84	84	84	84	0
	Управа за спречавање прања новца		04 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА	Постојећа	22	29	39	44	49	54	32
	Управа за јавне набавке	Комисија за заштиту права / Чланови	05 ЈАВНЕ НАБАВКЕ	Постојећа	5	5	5	5	5	5	0
		Комисија за заштиту права / Служба	05 ЈАВНЕ НАБАВКЕ	Планирана	0	13	19	21	23	25	25
	Укупно				2775	3161	3462	3678	3870	4048	1273
4	Министарство унутрашњих послова										
		Сектор за заштиту и спасавање	01 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РОБЕ / 27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	180	190	220	270	330	400	220

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Служба за борбу против организованог криминала	Одељење за борбу против високо-технолошког криминала	07 ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	Постојећа	2	4	6	7	7	7	5
		Одељење за сузбијање привредног криминала	07 ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	Постојећа	2	2	3	4	5	5	3
	Управа саобраћајне полиције		14 САОБРАЋАЈ	Постојећа	7	8	8	9	10	10	3
	Укупно				191	204	237	290	352	422	231
5	Министарство трговине и услуга										
		Сектор тржишне инспекције	07 ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ / 01 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РОБЕ	Постојећа	670	673	706	723	738	747	77
		Сектор за услуге / Група за либерализацију промета услуга	03 ПОСЛОВНО НАСТАЊИВАЊЕ И СЛОБОДА ПРУЖАЊА УСЛУГА	Постојећа	2	3	3	3	3	3	1
		Сектор за услуге / Одељење за услуге на домаћем тржишту	03 ПОСЛОВНО НАСТАЊИВАЊЕ И СЛОБОДА ПРУЖАЊА УСЛУГА	Постојећа	5	6	6	6	6	6	1
		Група за координацију контроле квалитета индустријско-непрехрамбених производа (контрола квалитета бензина)	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	1	3	5	7	9	10	9
	Одсек за заштиту потрошача		28 ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА И ЗАШТИТА ЗДРАВЉА	Постојећа	5	8	10	12	14	15	10

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Комисија за заштиту конкуренције	Служба	08 КОНКУРЕНЦИЈА	Постојећа	3	3	6	6	6	6	3
		Савет	08 КОНКУРЕНЦИЈА	Постојећа	2	5	5	5	5	5	3
	Служба за заштиту конкуренције		08 КОНКУРЕНЦИЈА	Постојећа	17	32	32	35	38	40	23
	Министарство трговине и услуга		15 ЕНЕРГЕТИКА	Постојећа	4	6	8	10	12	14	10
	Укупно				709	739	781	807	831	846	137
6	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде										
		Одељење за признавање и заштиту сорти пољопривредног биља	07 ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	Постојећа	12	13	15	15	17	17	5
		Сектор за ЕУ, СТО и међународне односе	11 ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ	Планирана	5	5	30	40	50	60	55
		Сектор за развој села и пољопривреде	11 ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ	Постојећа	21	21	40	40	60	60	39
		Сектор за инспекцијски надзор	11 ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ	Постојећа	143	137*	137	145	152	160	17
		Сектор за опште и правне послове	11 ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ	Постојећа	27	30	35	40	45	50	23
		Сектор за аграрну оперативу	11 ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ	Постојећа	11	21	31	35	38	40	29

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Сектор за аналитику и аграрну политику	11 ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ	Постојећа	35	45	65	85	105	125	90
		Сектор за аналитику и аграрну политику	29 ЦАРИНСКА УНИЈА	Постојећа	35	45	65	85	105	125	90
	Национални савет за заштиту права оплемењивача биљних сорти		07 ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	Планирана	0	0	3	5	5	5	5
	Управа за земљиште		11 ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ	Планирана	0	64	90	110	120	130	130
	Управа за ветерину		12 БЕЗБЕДНОСТ ХРАНЕ, ВЕТЕРИНАРСКА И ФИТОСАНИТАРНА ПИТАЊА	Постојећа	436	436	476	516	556	596	160
	Републичка дирекција за воде		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	59	59	79	84	89	94	35
	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	област: Генетички модификовани организми	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	1	1	2	2	2	2	1
	Управа за шуме		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	96	96	96	96	96	96	0
	Агенција за шуме		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Планирана	0	0	0	40	40	40	40
	Укупно				881	836	1164	1338	1480	1600	719

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
7	Министарство заштите животне средине										
		Сектор за планирање и управљање – Група за стратешку процену утицаја	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	3	4	5	7	7	7	4
		Сектор за планирање и управљање – Одељење за процену утицаја на животну средину	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	7	7	8	8	9	9	2
		Сектор за контролу и надзор - Инспекција за процену утицаја, заштиту ваздуха, вода и утицаја буке	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	31	43	43	43	43	43	12
		Сектор за контролу и надзор - Инспекција за јонизујуће и нојонизујуће зрачење	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	5	5	7	9	11	11	6
		Сектор за контролу и надзор - Одељење за сарадњу са међун. мрежама, лпкалном самоуп.жи интегрисани приступ на граници	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	7	9	9	9	9	9	2
		Одељење за заштиту ваздуха	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	8	8	10	12	14	16	8
		Група за климатске промене	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	3	3	5	8	10	10	7
		Одељење за управљање отпадом	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	9	11	14	16	18	18	9

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Сектор за контролу и надзор-Инспекција за поступање са опасним и осталим отпадом	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	5	5	7	8	9	10	5
		Сектор за заштиту природних ресурса - Одељење за заштиту вода	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	6	10	10	12	14	16	10
		Одељење за заштиту природних ресурса	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	20	24	27	29	31	33	13
		Сектор за контролу и надзор Инспекција за заштиту животне средине у области заштиту и коришћење природних добара, ресурса и рибар.	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	30	38	38	38	38	38	8
		Сектор за контролу и надзор - Одељење за поступање у удесу -SEVESO инспекција	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	16	21	22	23	24	25	9
		Група за заштиту од буке и вибрације	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	3	4	5	6	7	7	4
		Одељење за управљање отпадом	01 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РОБЕ	Постојећа	9	11	14	16	18	18	9
		Одељење за управљање хемикалијама	01 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РОБЕ	Постојећа	12	13	13	13	13	13	1
		Одсек за рибарство	13 РИБАРСТВО	Постојећа	5	5	6	6	10	10	5

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Одсек за заштиту од јонизујућих и нејонизујућих зрачења	28 ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА И ЗАШТИТА ЗДРАВЉА	Постојећа	1	2	3	4	4	4	3
		Инспекција	15 ЕНЕРГЕТИКА	Постојећа	4	4	5	6	7	7	3
	Агенција за заштиту животне средине (Интегрални катастар загађивача)		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	1	1	8	10	12	15	14
	Агенција за заштиту животне средине Национални информациони систем		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	4	5	6	7	8	10	6
	Национална - озонска канцеларија		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Планирана	0	3	3	3	3	3	3
	Јединица за управљање пројектима за реализацију Монреалског протокола		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Планирана	0	3	3	3	3	3	3
	Агенција за заштиту животне средине		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА / 01 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РОБЕ	Постојећа	7	9	29	52	54	57	50
	IPPC инспекција		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	10	10	15	15	15	15	5
		Одељење за издавање дозвола	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	7	8	10	12	15	15	8

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		ЕМАС/Еко знак Одсек за стандарде и чистију производњу	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	3	5	5	5	5	5	2
	Министарство заштите животне средине	Одељење за управљање хемикалијама	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	12	13	0	0	0	0	-12
	Агенција за хемикалије		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Планирана	0	0	13	15	15	18	18
	Агенција за заштиту животне средине – Група за буку		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Планирана	3	3	3	5	5	5	2
	Укупно				231	287	346	387	431	450	219
8	Министарство инфраструктуре										
		Одељење за безбедност саобраћаја	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	7	6	11	11	11	11	4
		Одељење за безбедност саобраћаја - Одсек за хомологацију (данас у оквиру Института за стандардизацију)	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Планирана	5	7	9	10	10	10	5
	Укупно				12	13	20	21	21	21	9

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
9	Министарство рударства и енергетике										
		Сектор за нафту и гас у области квалитета горива нафтног порекла	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	4	6	7	9	9	10	6
		Сектор рударства и геологије	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	1	2	3	3	4	4	3
	Министарство рударства и енергетике		15 ЕНЕРГЕТИКА	Постојећа	4	10	13	16	18	19	15
	Министарство рударства и енергетике		15 ЕНЕРГЕТИКА	Постојећа	4	5	8	10	12	15	11
	Инспекција за енергетску ефикасност и ОИЕ		15 ЕНЕРГЕТИКА	Планирана	0	0	5	15	18	22	22
	Министарство рударства и енергетике		21 ТРАНС-ЕВРОПСКЕ МРЕЖЕ	Постојећа	2	6	8	10	12	12	10
	Укупно				15	29	44	63	73	82	67
10	Министарство за телекомуникације и информатичко друштво		03 ПОСЛОВНО НАСТАЊИВАЊЕ И СЛОБОДА ПРУЖАЊА УСЛУГА	Постојећа	11	11	20	20	20	25	14
	Укупно				11	11	20	20	20	25	14
11	Министарство културе										

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Сектор за омладину	26 ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА	Постојећа	8	8	10	15	20	22	14
		Сектор за заштиту културне баштине	26 ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА	Постојећа	11	9	9	9	9	9	-2
		Сектор за савремено стваралаштво, културну индустрију и културне односе (без кинематографије)	26 ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА	Постојећа	12	12	12	12	12	12	0
		Сектор за међународне односе, европске интеграције и развој менаџмента у области културе	26 ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА	Постојећа	10	10	10	10	10	10	0
		Сектор за медије	10 ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО И МЕДИЈИ	Постојећа	19	16	16	16	16	16	-3
		Сектор стваралаштва (филм)	10 ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО И МЕДИЈИ	Постојећа	2	2	2	2	2	2	0
	Укупно				62	57	59	64	69	71	9
12	Министарство науке		15 ЕНЕРГЕТИКА / 25 НАУКА И ИСТРАЖИВАЊЕ	Постојећа	52	52	52	52	52	52	0
	Укупно				52	52	52	52	52	52	0
13	Министарство правде		23 ПРАВОСУЂЕ И ОСНОВНА ПИТАЊА	Постојећа	87	102	120	120	120	120	33
	Укупно				87	102	120	120	120	120	33
14	Министарство спољних послова										

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Генерална дирекција за Европску Унију		31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	33	33	34	35	36	37	4
	Генерална дирекција за НАТО		31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	27	27	27	28	28	29	2
	Служба за међународно-правне послове		31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	74	74	77	81	84	88	14
	Укупно				134	134	138	144	148	154	20
15	Министарство одбране										
	Кабинет министра одбране		31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	1	1	1	2	2	2	1
	Секретаријат		31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	1	1	3	3	4	5	4
	Генералштаб Војске Србије		31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	1	1	1	2	2	3	2
	Управа за ванредне ситуације		31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	1	1	1	2	2	2	1
	Управа за буџет и финансије		31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	1	1	2	2	3	3	2
		Сектор за политику одбране	31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	4	5	5	8	8	9	5
		Сектор за материјалне ресурсе	31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	1	1	2	2	2	3	2

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Сектор за људске ресурсе	31 СПОЉНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА	Постојећа	0	1	1	1	2	2	2
	Укупно				10	12	16	22	25	29	19
17	Завод за социјално осигурање		02 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РАДНИКА / 19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	60	60	60	65	65	65	5
	Укупно				60	60	60	65	65	65	5
18	Републички фонд пензијског и инвалидског осигурања		02 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РАДНИКА / 19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Постојећа	6	6	8	9	11	12	6
	Укупно				6	6	8	9	11	12	6
19	Завод за интелектуалну својину		07 ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	Постојећа	103	122	126	132	137	142	39
	Комисија за арбитражу у оквиру ЗИС-а		07 ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	Планирана	0	0	1	1	1	1	1
		Сектор за информационо едукациону делатност	07 ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	Планирана	0	0	5	7	7	7	7
	Укупно				103	122	132	140	145	150	47
20	Републички завод за статистику Србије		18 СТАТИСТИКА	Постојећа	514	539	608	632	653	664	150
	Укупно				514	539	608	632	653	664	150

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
21	Народна банка Србије										
		Сектор за економске анализе и истраживање - НПИ	18 СТАТИСТИКА	Постојећа	11	11	12	13	13	13	2
	*реорганизација запослених!	Сектор за девизне послове	04 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА	Постојећа	5	5	6	7	7	7	2
		Сектор за платни систем	04 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА	Постојећа	1	1	1	1	1	1	0
		Сектор за међународну сарадњу	04 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА / 09 ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ	Постојећа	3	3	3	3	3	3	0
		Сектор за контролу пословања банака / Одељење за надзор пословања давалаца финансијског лизинга	09 ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ	Постојећа	3	3	5	6	7	7	4
		Сектор за послове надзора над обављањем делатности осигурања	09 ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ	Постојећа	7	7	13	19	24	24	17
		Сектор за надзор друштава за управљање добровољним пензијским фондовима	09 ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ	Постојећа	2	2	2	3	4	4	2
	Дирекција за законодавно-правне послове		04 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА / 09 ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ	Постојећа	3	3	3	4	5	5	2

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Укупно				35	35	45	56	64	64	29
22	Влада Републике Србије	Тим за имплементацију Стратегије унапређења положаја особа са инвалидитетом	19 СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ЗАПОШЉАВАЊЕ	Планирана	0	0	7	7	7	7	7
	Укупно				0	0	7	7	7	7	7
23	Агенција за страна улагања и промоцију извоза РС (SIEPA)		20 ПРЕДУЗЕТНИШТВО И ИНДУСТРИЈСКА ПОЛИТИКА	Постојећа	27	30	30	30	30	30	3
	Укупно				27	30	30	30	30	30	3
24	Републичка агенција за приватизацију		20 ПРЕДУЗЕТНИШТВО И ИНДУСТРИЈСКА ПОЛИТИКА	Постојећа							
	Укупно										
25	Републичка агенција за развој МСПП		20 ПРЕДУЗЕТНИШТВО И ИНДУСТРИЈСКА ПОЛИТИКА	Постојећа	24	24	24	24	24	24	0
	Укупно				24	24	24	24	24	24	0
26	Републички хидрометеоролошки завод										
		Сектор за контролу животне средине: Одељење за квалитет ваздуха	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	10	10	15	19	23	27	17

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Сектор за метеорологију: Одељење за техничку метеорологију и примењену климатологију	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	24	24	27	28	29	30	6
		Сектор за контролу животне средине - Одељење за квалитет вода и Одељење лабораторија за животну средину	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	38	38	44	50	55	60	22
		Сектор за хидрологију	27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	71	74	80	85	90	95	24
	Центар за климатске промене		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Планирана	0	18	22	26	30	34	34
	Укупно				143	164	188	208	227	246	103
27	Регулаторна агенција за воде		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Планирана	0	0	10	10	10	10	10
	Укупно				0	0	10	10	10	10	10
28	Завод за заштиту природе		27 ЖИВОТНА СРЕДИНА	Постојећа	121	121	125	130	135	140	19
	Укупно				121	121	125	130	135	140	19
30	Институт за стандардизацију		01 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РОБЕ	Постојећа	77	97	97	97	97	97	20
	Укупно				77	97	97	97	97	97	20
31	Дирекција за мере и драгоцене метале		01 СЛОБОДНО КРЕТАЊЕ РОБЕ	Постојећа	151	155	165	175	185	200	49

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Укупно				151	155	165	175	185	200	49
32	Државна ревизорска институција	Савет	32 ФИНАНСИЈСКИ НАДЗОР	Постојећа	5	5	5	5	5	5	0
		Ревизорска служба	32 ФИНАНСИЈСКИ НАДЗОР	Постојећа	50	50	113	133	170	200	150
		Пратећа служба	32 ФИНАНСИЈСКИ НАДЗОР	Постојећа	20	20	33	36	39	44	24
	Укупно				75	75	151	174	214	249	174
33	Агенције за енергетику Републике Србије	Савет	21 ТРАНС-ЕВРОПСКЕ МРЕЖЕ	Постојећа	5	5	5	5	5	5	0
		Служба	21 ТРАНС-ЕВРОПСКЕ МРЕЖЕ	Постојећа	28	28	35	35	40	40	12
	Укупно				33	33	40	40	45	45	12
34	Директорат цивилног ваздухопловства		14 САОБРАЋАЈ	Постојећа	108	108	111	114	118	122	14
	Укупно				108	108	111	114	118	122	14
35	Комисије за хартије од вредности		09 ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ	Постојећа	40	45	50	50	50	50	10
	Укупно				40	45	50	50	50	50	10
36	Агенција за рударство		15 ЕНЕРГЕТИКА	Планирана	0	1	3	4	6	6	6
	Укупно				0	1	3	4	6	6	6

	Институција	Институционално одељење	Поглавље	Институција постојећа или планирана	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Нови извршиоци
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
37	Републичка дирекција за робне резерве		15 ЕНЕРГЕТИКА	Постојећа	5	8	10	13	16	20	15
	Укупно				5	8	10	13	16	20	15
38	Агенција за енергетску ефикасност		15 ЕНЕРГЕТИКА	Постојећа	4	5	8	11	15	20	16
	Укупно				4	5	8	11	15	20	16
39	Фонд за енергетску ефикасност		15 ЕНЕРГЕТИКА	Планирана	0	0	8	12	15	15	15
	Укупно				0	0	8	12	15	15	15
40	Агенција за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије		15 ЕНЕРГЕТИКА	Планирана	0	10	20	40	40	40	40
	Укупно				0	10	20	40	40	40	40
41	Републичка радиодифузна агенција		10 ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО И МЕДИЈИ	Постојећа	50	50	50	50	50	50	0
	Укупно				50	50	50	50	50	50	0
	ТОТАЛ				7200	7815	8987	9741	10395	10937	3737